

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

BiS 17

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

17. ZVEZEK
1884–1885

salve

LJUBLJANA 2022

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL EUGENIO CERIA

17. ZVEZEK, 1884–1885

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 17

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DA EUGENIO CERIA

VOLUME 17, 1884–1885

Società editrice internazionale, Torino 1936

Prevedel: Valter Dermota
Uredili: Stanislav Duh, Franc Podbevšek, Andrej Baligač
Jezikovi pregled: Karmen Furlan, Stanislav Duh
Oblikovanje in grafični stavek: Marjan Lamovšek, Bos&Graf
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2022
Tisk in založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Bosko J.

27-36:929sv. Bosko J.

272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik
Lemoyne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2022>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 17 : 1884–1885 / zbral Eugenio Ceria. - 2022

ISBN 978-961-289-140-4 (zv. 17)

COBISS.SI-ID 261096704

sv. Janez Bosko

duhovnik

Nica, 1885

PREDGOVOR

TUDI TI DVE LETI STA polni dogodkov v življenju svetega Janeza Boska. Dvoje potovanj v Francijo, postanek v Rimu, podelitev privilegijev, sodelovanje pri Narodni razstavi v Turinu, preureditev Oratorija, imenovanje vikarja, posvetitev prvega salezijanskega škofa, prihod salezijancev v Pariz in Barcelono, začetek salezijanskega dela v Braziliji in veliko različnih stvari rekli bi redne uprave, ki pa zato, ker so prihajale od don Boska ali so se dogajale po njegovi pobudi in pod njegovim vodstvom, dobivajo poseben značaj in svojevrsten pomen. Obenem pa na žalost slabi njegovo zdravje, ki sicer nikdar ni bilo brez neprijetnosti, sedaj pa se kaže tudi navzven, ko se njegova oseba krivi pod težo bolezni.

Od sedaj naprej je njegova glavna skrb, kako bi svoji ustanovi zagotovil trdno stalnost. Zato utrjuje vodstvo v celi Družbi in v soglasju s Svetim sedežem postavi don Rua za generalnega vikarja, ki naj bi ga nasledil v vodstvu po njegovi smrti. V ta namen je dokončno organiziral misijone v Južni Ameriki in v Rimu dosegel, da so jih izročili posebnemu apostolskemu vikarju in prefektu v osebah don Cagliera in don Fagnana. S tem ciljem je preuredil materno hišo v želji, da bi postala stalen zgled vsem drugim hišam. Normaliziral je noviciat tako glede notranjega poteka kakor tudi glede sprejema. Tudi združenju salezijanskih sotrudnikov je pomagal ne samo s številnim porastom, temveč tudi z večjo notranjo povezavo. Prizadeval si je, da bi salezijanci predstavljali v Cerkvi in v civilni družbi trdnost v sebi usklajenega telesa, sposobnega nadaljnega razvoja tudi v času, ko njega ne bi bilo več.

Slava o njegovi svetosti je polnila svet. Uslišanja njegovih molitev, uresničevanje njegovih napovedi, čudežna ozdravljenja v njegovi navzočnosti ali v njegovi odsotnosti s pomočjo njegovih blagoslovov so utrjevali prepričanje, da je čudodelec in Božji odposlanec. Zato so se zatekali k njemu ali mu pisali iz najoddaljenejših krajev Evrope in Amerike in ga prosili, da bi jim pomagal z nasvetom ali molitvami. Vendar to ni samo preprosto ljudstvo, ki prihaja k njemu, temveč tudi visoki dostojanstveniki iz vrst duhovnikov in laikov, Italijani in tujci. Obiskujejo ga v Oratoriju in prihajajo k njemu med njegovimi potovanji v želji, da bi ga spoznali, ga prosili za svet in prejeli od njega blagoslov. In to kljub gonji sektaškega tiska, ki je širil strupene obtožbe in nezaslišana obrekovanja.

Njegove junaške kreposti in pričevanja njegovih del niso mogli ostati skriti, temveč so se kazali v silni luči, da so vse nasprotno gonje končale v praznem kot *telum imbelle sine ictu* [nekoristno kopje brez učinka].

Modri papež Leon XIII. je vedno bolj spoznaval Božjega moža in ga vedno bolj cenil. Nekega dne je obdan z visokimi prelati, ko je nanesel pogovor na don Boska, vprašal, kaj menijo o njem. Mnenja so bila različna. Končno je papež postavil vprašanje: »Ali lahko kak človek s samo svojimi navadnimi močmi naredi vse, kar je storil don Bosko?« Ko je naštel njegova dela, je nadaljeval: »Ne. Nikakor ne more. Za to je potrebno nekaj nadnaravnega, da ga vodi. To pa je lahko samo Bog ali duh teme. Njegovo glavno gibalo pa je mogoče jasno razbrati iz njegovih učinkov. »*Ex fructibus eorum cognoscetis eos*« [Po njihovih sadovih jih boste spoznali].

V letu 1885 so se nadaljevale njegove misijonske sanje. Prizorišče bodočih salezijanskih misijonov se pred don Boskovim pogledom začrta in razširi prihodnost brez konca. Leta 1883 je v bliskovitem potovanju od Cartagine do Puntarenasa spoznal mesta, kamor bodo v Južni Ameriki poklicani njegovi sinovi. Nato je med januarjem in februarjem 1885 nejasno predvidel nova zračna prometna sredstva in gledal zmagoslavja, ki naj bi se uresničila zlasti od Braziliije do Ognjene zemlje, julija pa je preletel delovno področje, ki ga Božja previdnost pripravlja salezijancem v Aziji, Afriki in Avstraliji. To je razširitev, na katero človeško gledano ne bi mogli misliti niti v najbujnejši domišljiji. Podobna razsvetljenja bo don Bosko imel še v prihodnje, tako da bo mogel ob koncu svojega življenja prikazati in predstaviti svojim sinovom misijonski načrt, ki ga bodo korak za korakom uresničili različni rodovi.

Omemba teh sanj nas vabi, da povemo nekaj splošnega o don Boskovih sanjah. Pojavi, ki jih on imenuje sanje, so ga spremljali od vsega začetka samostojnosti pa vse do zatona njegovega življenja. Vendar moramo razlikovati med sanjami in sanjami, kajti splošno poimenovanje meša med seboj najrazličnejše pojave. Ko jih želimo ustrezno opredeliti, moramo reči, da z don Boskovimi sanjami mislimo sanje, ki niso bile sanje, potem prave sanje in sanje, ki napovedujejo prihodnost. Nekatere sanje moramo brez nadaljnega imenovati videnja, ker jih je imel, ko je bil buden. Take sanje so bile na primer preroško razodetje ob smrtni postelji umirajočega fanta Cagliera in 1870 o prihodnosti Italije, Francije, Rima in Pariza. V isto zvrst sodijo prikazovanja Luigija Colla, ki jih je on imenoval raztresenosti. Nasprotno pa je don Bosko od časa do časa pripovedoval v zaupnem krogu prave in resnične sanje, od katerih jih bomo nekaj navedli v tem in naslednjem zvezku. Pravzaprav nam o njih ne bi bilo treba govoriti v njegovem življenjepisu. Ker pa jih je pripovedoval on sam in ker želimo zvedeti vse, kar se tiče njegove osebe, smo jih sprejeli v te Spomine, ne da bi jim pripisovali večji pomen, kot jim ga je on dal sam. Vsekakor pa ima-

jo lahko kak psihološki pomen. Toda najštevilnejša in najznačilnejša zvrst don Boskovih sanj je tista, ki vsebuje značilnosti, ki jih ni mogel dojeti zgolj s svojim razumom. V njih je gledal preteklost, videl sedanost in predvideval prihodnost. Dostikrat so se razodetja kazala v podobi simbolov. Dostikrat pa se mu je pokazala gola resničnost kot takrat, ko so se mu kazale skrivnosti vesti ali je videl posamičnosti nepoznanih krajev ali stvari, ki niso bile na dosega roke.

Tu se nam postavlja vprašanje izvora takih sanj.

Teološko gotovo je dejstvo, da dobri in hudobni angeli z Božjo privolitvijo delujejo na materijo. Zato jih nič ne ovira, da ne bi delovali na naše možgane s tem, da dražijo »določeno celico, katere delovanje je povezano z oblikovanjem določenega čustva, posebne predstave ali kake misli«, in v nas vzbudijo vtis, da nas hočejo preizkušati ali nas razsvetliti. Poleg tega pa lahko Bog »brez nadaljnega ustvari kako resničnost, ki jo srečamo spancu v obliki sanj ali v budnem stanju kot videnje«. Zdi se, da je to način, ki ga je Božja previdnost izbrala za don Boskovo vodstvo v njegovem življenju.

Prav tako je svetopisemsko res, da je Bog svojim služabnikom govoril v sanjah in jim poskrbel za predstave različnih predmetov. Aronu in njegovi sestri Mariji je Bog povedal, da se bo prikazal prerokom v videnjih in jim govoril v sanjah. Gerarškemu kralju Abimeleku je Bog v sanjah razodel, kaj ga čaka, ker je ugrabil Saro, v sanjah je bil Laban opozorjen, da ne bi izrekel besede proti Jakobu. V Joelovi knjigi v naznanilu milosti, ki bodo razlite na kristjane, napoveduje prerokovanja, sanje in videnja. Bog je v sanjah govoril Salomonu in ga napolnil z nebeško modrostjo. Bog je po angelu dal večkrat videti svojo voljo Jožefu. Prav tako so trije Modri zvedeli, da naj se varujejo Heroda. Kardinal Bona navaja tri razloge, da pokaže, kako je nočni mir najpomembnejši za sprejemanje vtisov videnj, ki jim pravimo v podobah. V snu je duša manj raztresena od različnih misli. Ker je bolj pasivna, je pripravljena sprejeti navdihe in ne o njih razpravljati. Končno se v tisti tišini čutov podobe bolj globoko vtisnejo v domišljijo.

Zgodovinsko je dokazano, da so bile nekatere duše obdarjene s sanjami v podobah. Od slavne *Passio* [Trpljenje] svete Perpetue leta 203 do doživetij mnogih ustanoviteljev redov in do življenjepisov uglednih spreobrnjencev vidimo, kako nastopajo sanje kot nadnaravni dejavnik za ozaveščanje, spodbudo, navdihe in pretresenost! Svetnik, ki je v marsičem zelo podoben našemu in je od mladih nog prejemal višja razsvetljenja o značilnosti svojega poslanstva iz nebes, je bil Anskarij, veliki apostol Severa.

Treba je vedeti, da so razodetja, ki v sanjah prihajajo od Boga, zelo redka in da so te vrste sanj zelo težko razložljive, ker so zakrite v simbole in druge težko razumljive podobe. Zato so, če hočemo dojeti njihov skriti pomen, potrebni razlagalci, ki imajo dar razpoznavanja duhov. Nihče ni mogel razložiti sanj Hebrejca Jožefa in šele dogodki mnogih let pozneje so dali ustrezno razlago. Ni se pa

zgodilo isto o sedmerih kravah in sedmerih klasih egiptovskega faraona, ker je Jožef razložil njihov pomen. Isto se je zgodilo z Nebukadnezarjevimi sanjami o velikanskem kipu in silnem drevesu, ki jih je razložil Danijel. Tudi don Boskove sanje so v marsičem simbolične. Razlago mu je olajšal potek sanj in besede osebnosti, ki so mu bile za vodiče, ter pisne in ustne razlage.

Dar razpoznavanja duhov ni nič manj potreben za razlago Božjih sanj za hudičeve prevare in za igre domišljije. To karizmo je brez dvoma imela duša blaženega Cafassa. Ta mu je pri spovedi, ko ga je don Bosko vpraševal, ali naj jih pripoveduje, zagotavljal, da naj bo miren in jih pripoveduje, ker imajo koristne sadove. Koristne so bile, ker so v fantih vzbujale pobožnost in sovražstvo do greha. Če potem pomislimo na spoznanja, ki jih je prejemal po tej poti in ki so jih potrjevale napovedane smrti in drugi priložnostni in človeško nepredvidljivi dogodki, moramo reči, da niso pluli v običajnem morju sanj. Tudi način, kako jih je don Bosko pripovedoval, je pričal o nadnaravnem izvoru. Svetnik je z odkrito ponižnostjo delil svoje pripovedi in spretno zavračal vsako misel na posebne zasluge ali izredne prednosti. Zato jih Božji služabnik don Rua v procesih brez nadaljnjega imenuje videnja. Še več, trdil je, da se čuti dolžnega, da meni, da je don Bosko imel za dolžnost pripovedovati jih v duhovno korist duš in da so ga pri tem vodile nadnaravne težnje.

Da bomo bolje razumeli značilno naravo teh sanj, moramo vzeti v pretres njihov potek, ki kaže logični razvoj, ki vodi k določenemu cilju, česar v navadnih sanjah ne moremo ugotoviti. Gre za sosledje bolj ali manj zmedenih spominov, ki si kot glasbene note sledijo na brezsmiselni klaviaturi našega zaspanega razuma. Koliko nesmisla je v gneči predstav! Zato je bilo rečeno, da je prizadevanje, da bi odkrili povezavo in smisel, isto, kot če bi hoteli odkriti glasbeni motiv iz nočnega tekanja miši po klavirju. Nasprotno pa v don Boskovih sanjah odkrivamo resno osnovo, ki sestavlja ogrodje sanjskega dogajanja. Tako dogajanje, ki je enkrat preprosto, drugič pa zapleteno, se razvija postopoma brez nasprotij in puhlih nepomembnosti, ki navadno spremljajo privide in domišljijo spečega človeka. Če se včasih pojavijo taki čudni pojavi, jih don Bosko zazna kot take, vpraša po vzrokih in dobiva zadovoljive odgovore. Tako se znajdemo v svetu zunaj sanj.

Nekatere sanje so take narave, da se je zdelo, ko jih je pripovedoval, da res niso nič drugega kot samo sanje. Toda tisti, ki je imel zadosti potrpljenja, je lahko uvidel, da so vsebovale napoved prihodnosti. Naj nam za vse druge služi naslednji primer. Nekoč, ne vemo katerega leta, se je don Bosku sanjalo, da je pri sv. Petru, v veliki vdolbini, ki se pod velikim napuščem na desni strani glavne ladje odpira navpično, nad bronastim kipom prvaka apostolov in mozaičnega medaljona Pija IX. Ni si mogel razložiti, kako je prišel tja gor, in se ne umiriti. Ogleduje se okoli in išče način, kako bi prišel dol. Vendar ne najde rešitve. Kliče,

kriči, a mu nihče ne odgovori. Končno se ves prestrašen zbudi. Če bi kdo, ko bi slišal pripovedovati te sanje, menil, da je v tem kaj preroškega, bi mu rekli, da sanja z odprtimi očmi. Res pa je nasprotno: ko bodo te strani pred očmi bralcev, se bo prav z višine tiste vdolbine smehljal čudoviti don Bosko kiparja Canonica.

Vsekakor zanimivo mnenje, ki ga je don Bosko imel o svojih sanjah. Da bomo zvedeli, kaj je menil o tem, se ne smemo ozirati na to, kar je govoril v javnosti, temveč na to, kako se je ravnal in kaj je pravil zasebno. Njegovi poslušalci so bili v tem primeru samo fantje in sobratje Oratorija in včasih tudi predstojniki vrhovnega kapitlja. Ko je govoril v javnosti, je vedno govoril samo o sanjah in se izogibal vsaki besedi, ki bi lahko pomenila nadnaravno razodetje. Pri tem je uporabljal izraze in izreke, s katerimi je zavračal vse tovrstne misli. Osebo pa je čisto drugače predstavljal svoje poglede. Tako je na primer grofom Colle pri opisovanju prikazovanja njenega pokojnega sina vedno opuščal izraz sanje in vse pripovedoval, ne da bi na kakršen koli način kaj opredeljeval. Pomembna v tem pogledu je neka don Lemoynova opomba. Ko je 5. januarja 1886 govoril z don Boskom o sanjah o ozdravljenju klerika Oliveja, o čemer bomo poročali v 18. zvezku, je tajnik vrhovnega kapitlja imenoval te njegove sanje videnja in svetnik je pritrdil. Nato je don Lemoyne v svojem zvezku zapisal: »Do približno leta 1880 don Bosko pri pripovedovanju sanj ni nikdar uporabljal tega izraza [videnja], toda don Lemoyne jih je zadnja leta, čeprav ni don Bosko nikdar prvi izrekel te besede, ker je dobro poznal dobrega očeta, imenoval videnja, čemur je don Bosko pritrdil. Vendar se je to dogajalo samo v zaupnem pogovoru.«

Toda tudi še sedaj po ne kratkem časovnem presledku, ko je živa svetnikova beseda in njegova navzočnost dajala učinkovitost njegovim pripovedim, don Boskove sanje koristno prebiramo; v fantih vzbujajo živo zanimanje in prinašajo koristne sadove. Med tujimi ljudmi se lahko pripeti, da sanjam ne bodo pripisovali posebnega pomena in bo prevladalo mnenje, da je treba vreči vse sanje v isti koš in jih imeti za bolj ali manj zanimive blodnje predstav. Toda v našem okolju, kjer so naša ušesa navajena na pogosto omenjanje in so zato duhovi razpoloženi, da jih sprejemajo kot skrivnostna razodetja, bodo še naprej imele svojo veljavo in bodo večna reka salezijanskega izročila, ki izvira v začetkih naše Družbe.

To je tudi eden izmed razlogov, ki nam svetujejo, da zberemo in uredimo v teh biografskih spominih vsako dejanje, vsak izrek, vsak spis našega velikega ustanovitelja. Da se zunaj naše družine nekatere stvari zdijo neznatne, ki si ne zaslužijo časti, da bi se pojavile ob dejanjih, ki so vredna pesmi in zgodovine, nas ne bi smelo presenetiti. Velika množica ljudi se ne zanima *de minimis* [za malenkosti]. Za nas pa so sestavni kamni, ki opredeljujejo salezijansko izročilo. Da bomo dosegli ta namen, je treba, da daljni rodovi najdejo v teh zvezkih živi lik očeta z vsemi njegovimi značilnostmi, z njegovimi domačimi navadami in z

njegovim osebnim načinom mišljenja, govorjenja, delovanja, tako da bo po teh straneh še naprej, kolikor je mogoče, vplival na oblikovanje svojih sinov in se bomo tako izognili vsem zmotam in nerazumevanju. To zadnjo nevarnost bomo odpravili, če se bomo mogli zanašati na trdno oporo, o kateri bomo lahko rekli: *Inspice et fac secundum exemplar* [Glej, da jih narediš po njihovem vzorcu].

Turin, 1935

1. POGLAVJE

NOVO LETO, OBISKI, KONFERENCE, SVETNIKOVA BOLEZEN

ZA BOŽIČNE PRAZNIKE IN ZA novo leto so don Boskovi sinovi bodisi osebno bodisi pisno pošiljali svojemu ljubljenu očetu svoja vesela voščila in jim dodajali izraze ljubeznive vdanosti. Tem sinovskim izrazom ljubezni je pripisoval velik pomen, saj so služili tesnejši povezavi duhovne družine, zato je prej ali slej bodisi ustno ali pisno, pač glede na okoliščine in primernost, dal posameznikom vedeti, da se spominja stvari, ki so mu jih zaupali. Da bi pokazal svoje zadovoljstvo, je leta 1884 uporabil bolj izrazito sredstvo in poslal vsem lepo okrožnico, v kateri je najprej omenil ljubeznive izraze, ki so mu jih izrekli, nato pa jih spodbudil, da bi storili, kar je v njihovih močeh, da bi dosegli cilj, ki so si ga postavili ob vstopu v salezijansko družbo, in jih spodbujal k izpolnjevanju pravil kot edinemu sredstvu, da bi z gotovostjo dosegli svoj cilj.

Ž.J.M.J.

Dragi moji ljubljeni sinovi!

Vsakokrat, ko mi je dano, da sprejemam izraze naklonjenosti in ljubezni do mene, dragi sinovi, mi je to v veliko tolažbo. Toda ljubeznivi izrazi, ki ste mi jih pisno ali osebno sporočili v vaših voščilih za srečne praznike in uspešno novo leto, zahtevajo od mene – kakor se spodobi – poseben odgovor in posebno zahvalo.

Zato vam povem, da sem zelo zadovoljen z vašo pripravljenostjo za prevzemanje kakršnega koli opravila in naporov za večjo Božjo slavo v naših domovih med dečki, ki nam jih vsak dan zaupa Božja previdnost, da jih vodimo po poti kreposti in poštenja, ki pelje v nebesa. Na mnogotere in raznovrstne načine ste se mi zahvalili za vse, kar sem storil za vas. Dali ste se na voljo, da bi z menoj delili napore, priznanje in čast na zemlji z namenom, da bi dosegli pri Bogu plačilo, ki ga ima za vas pripravljenega v nebesih. Prav tako ste mi zagotovili, da si ne želite drugega, kot da spoznate, kaj jaz presojam, da je dobro za vas, in da boste moje nasvete v celoti poslušali in jih izpolnjevali. Hvaležen sem vam za vse te dragocene izjave in vam kot oče preprosto odgovarjam, da se vam zahvaljujem iz vsega srca in da mi boste naredili najljubšo

stvar na tem svetu, če mi boste pomagali, da rešite svojo dušo.

Dobro veste, dragi sinovi, da sem vas sprejel v Družbo in vedno storil vse v vašo korist, za rešitev vaše duše. Če mi boste pomagali v tej veliki zadevi, boste storili, kar moje očetovsko srce pričakuje od vas. Sami boste uganili sredstva, ki jih morate uporabljati, da vam bo uspelo v tej pomembni nalogi: to je izpolnjevanje pravil, pravil, ki jih je sveta Cerkev blagohotno odobrila za naše vodilo in v korist naše duše ter za časno in večno korist naših gojencev. Ta pravila smo prebrali, jih preučevali in so predmet naših obljub in zaobljub, s katerimi smo se posvetili Gospodu. Zato vam iz vsega srca priporočam, da nikdar nihče ne bi izrekel besed obžalovanja ali kar bi bilo še slabše nezadovoljstva, ker smo se posvetili Gospodu. Vse, kar imamo, tako v duhovnem kakor časnem pogledu, je Božja last. Ko se v redovnih zaobljubah posvečamo Bogu, ne storimo nič drugega, kot da mu darujemo tisto, kar nam je on sam dal, lahko bi rekli posodil, kar pa je njegova popolna last.

Ko se izmikamo izpolnjevanju zaobljub, nekako krademo Gospodu in pred njegovimi očmi jemljemo nazaj, teptamo z nogami in onečaščamo, kar smo mu darovali in kar smo položili v njegove svete roke.

Pa bi kdo rekel, da je izpolnjevanje naših pravil naporno. Izpolnjevanje naših pravil je naporno za tistega, ki jih malomarno izpolnjuje in se jim le s težavo uklanja. Toda za prizadevne in za tiste, ki imajo radi svojo dušo, kot pravi Božji odrešenik, je moj jarem prijeten in moje breme je lahko: Jugum meum suave est et onus meum leve.

In potem, dragi moji, ali bi se radi v nebesa peljali s kočijo? Saj vendar nismo postali redovniki zato, da bi uživali, temveč zato, da bi trpeli in si zaslužili plačilo v drugem življenju. Bogu se nismo posvetili zato, da bi ukazovali, temveč da bi se pokoravali; ne zato, da bi se navezovali na stvari, temveč zato, da bi izpolnjevali krščansko ljubezen do bližnjega iz ljubezni do Boga; ne zaradi razkošnega življenja, temveč zato, da bi bili ubogi v Jezusu Kristusu, da bi z njim trpeli na zemlji in postali vredni nebeške slave.

Pogum torej, ljubljeni in dragi sinovi. Položili smo roke na plug, bodimo trdni, noben izmed nas naj se ne ozira nazaj in gleda varljivi in lažni svet. Naprej! Stalo nas bo truda, trpeli bomo pomanjkanje, glad, žejo, mogoče nas bo stalo tudi življenja. Vedno pa bomo odgovarjali: Če nas veseli veličina nagrad, naj nas ne strašijo napori, ki jih moramo prestati, da si jih zaslužimo: Si delectat magnitudo praemiorum, non deterreat certamen laborum.

Menim, da je prav, da vas opozorim še na eno stvar. Od vseh strani mi pišejo naši sobratje in jaz bi rad vsakemu osebno odgovoril. Ker mi to ni mogoče, bom skušal s pogostimi pismi priti v stik z vsemi. Pisma mi z ene strani dajejo priložnost, da vam odkrijem svoje srce, z druge strani pa mi omogočajo, da vam odgovarjam in dajem navodila zlasti tistim, ki živijo daleč od tod in zato nimajo priložnosti, da bi osebno slišali glas tistega očeta, ki vas tako zelo ljubi v Jezusu Kristusu.

Milost našega Gospoda in varstvo presvete Device Marije naj bo vedno z nami in nam pomaga, da bomo vztrajali v Božji službi vse do konca našega življenja. Tako bodi! Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. januar 1884

Mutatis mutandis [s potrebnimi spremembami] je bila ista okrožnica poslana tudi hčeram Marije Pomočnice.

Don Bosko fantom Oratorija ni več govoril po večernih molitvah, vendar so nenehno govorili predstojniki. Ostal pa je vedno na voljo v spovednici, ki je ni zapustil več, odkar se je vrnil iz Pariza. Januarja je gojencu Vivaldiju iz Roccaforte, preden se je začel spovedovati, odločno povedal: »Glej, da boš opravil dobro spoved, ker je to zadnjikrat, ko se spoveduješ pri meni.« Fant si je globoko vtisnil v dušo te besede, ker se je bal, da bo moral kmalu umreti ali da ga bodo odslovili iz zavoda. Vendar se niti ena niti druga domneva ni uresničila. Bodisi zaradi don Boskove odsotnosti iz spovednice bodisi zato, ker je bil na drugih šolah, fant ni imel več priložnosti, da bi se spovedal pri svetniku.

Eden izmed starih don Boskovih prijateljev je bil msgr. De Gaudenzi, škof v Vigevanu. Kot dekan kanonik stolnice v Vercelliju mu je pomagal v mnogih stiskah in bil z njim zaupno povezan. Ko je postal škof, je ostal še naprej njegov prijatelj, mu velikodušno pomagal s svojim ugledom in ga zelo cenil. Kolikor tesneje je bil kdo povezan z don Boskom in kolikor bolj ga je poznal, toliko bolj ga je cenil. Ko je monsinjor odgovarjal na don Boskova novoletna voščila, mu je zaupno pisal:¹ »Zahvaljujem se vam za ljubezniv spomin, ki ga imate na tega ubogega reveža. Gospod naj vas ohrani za dobro toliko duš, v čast Cerkve in v dokaz, koliko dobrega more narediti duhovnik, ki je poln Gospodovega duha. Ne upam si več obnoviti prošnje, da bi me prišli obiskat. Naj samo povem, da je don Bosko vedno navzoč.« Obenem mu je poslal tudi dar za misijone.

Dobrotniki in dobrotnice so izrabili novo leto, da so se ga spomnili in mu poslali svoja voščila. Nekaj zahvalnih pisem se nam je ohranilo. Eno je naslovljeno na gospo Magliano, ki smo jo že večkrat srečali.²

Velespoštovana gospa Magliano!

Ne vem, ali boste kmalu ali pozneje prišli v Turin. Zato hitim, da vam sporočim, da smo z novim letom začeli opravljati molitve za vas in jih bomo nadaljevali do januarja prihodnjega leta. Jaz se vas bom vsako jutro spominjal pri sveti maši.

Nenehno prosimo za vaše zdravje in svetost. To pa vse zato, da vam pokažemo skromno znamenje velike hvaležnosti za vse dobro, ki ste ga izkazali in nam ga še izkazuje v naših potrebah.

Bog naj vas blagoslovi, presveta Devica Marija naj vas varuje. Molite tudi za našo družino in zlasti za tega revčka, ki ostaja vedno v Gospodu Jezusu Kristusu najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1 – 84

¹ Vigevano, 9. januar 1884.

² Prim. MB XV, str. 633 [BiS XV, str. 412].

Drugo pismo je naslovljeno na grofico Sclopis.³

Gospe grofici Sclopis.

Velezaslužna gospa grofica!

Naročam Mariji Pomočnici, da vam povrne v mojem imenu. Zahvaljujem se vam za vaše dobrote. Z našimi sirotami bomo molili, da vam ona poplača vse dobro, ki ste nam ga storili.

Upam, da bom imel priložnost, da vas bom osebno pozdravil, in to v kratkem času.

Molite tudi za tega reveža, ki hvaležno ostaja v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2 - 1884

Tretje pismo je naslovljeno na lyonsko gospo Quisard, ki si je prizadevala za odprtje salezijanske hiše v Lyonu, obenem pa je vneto podpirala svetnika.⁴

V prvih dveh mesecih je Oratorij obiskalo več uglednih oseb. Lyonski nadškof kardinal Caverot, ki se je prejšnje leto zelo hladno vedel do don Boska, se je na poti v Rim ustavil v Turinu, da bi ga obiskal. Prišel je v popoldanskih urah 1. januarja, ravno ko so fantje po končanih večernicah v svetišču poslušali don Boskovo pridigo. Don Bosko ga je nadvse ljubeznivo sprejel in ga povabil, da bi se udeležil pobožnosti ob novoletnem slavlju. Obred se je zaradi glasbe zavlekel. Kljub temu je njegova eminenca ostal do konca blagoslova in občudoval vednje fantov, kar je tudi povedal don Bosku: »Pravijo, da don Bosko dela čudeže. Toda jaz bom lahko poročal svetemu očetu, da sem na lastne oči videl čudež: tako veliko število dečkov, ki so zbrano in pobožno bili pri za njihovo starost zelo dolgi pobožnosti.« Rad bi si ogledal delavnice, ker pa je bil zaradi praznika v Oratoriju dela prost dan, je obljubil, da bo dopolnil svoj obisk ob drugi priložnosti. Nato se je nekaj časa zadržal s fanti in predstojniki, ki so se takoj zgrnili okoli njega. Ko je pokazal željo, da bi odšel, so vsi pokleknili, da bi prejeli blagoslov in on jih je blagoslovil.⁵

Naslednjega februarja so Božjega služabnika obiskali trije francoski škofje. Popoldne 10. februarja sta prišla grenobelski in vivierski škof msgr. Fava in msgr. Bonnet. Bila je nedelja in skupnost je bila v cerkvi. Don Bosko je prelata nadvse ljubeznivo sprejel in se dolgo zadržal z njima v pogovoru. Nato sta želela obiskati fante. Bilo je nekaj minut pred blagoslovom. Pontifikalno ga je podelil msgr. Fava, medtem ko je njegov kolega bil v prezbiteriju. Ko sta zapuščala svetišče, ju je sprejela godba na pihala in navdušena množica fantov. Msgr. Fava je imel nagovor. Ko je čestital in se zahvalil glasbenikom, je dejal: »Pred nekaj leti

³ Prim. MB XIII, str. 833 [BiS XIII, str. 544].

⁴ Dodatek, št. 1 (A-B-C).

⁵ Kardinal Caverot je eden izmed tistih, za katere je don Bosko podal osnutek življenjepisa v *Il più bel fiore del Collegio Apostolico* [Najlepši cvet apostolskega zbora] (Dodatek, št. 2).

sem tudi jaz vodil fantovsko godbo na pihala. Vendar se je tisti zvok razlikoval od vašega. Bili so ubogi prebivalci Zanzibarja. Moje misijonarsko srce se veseli ob misli, da vas bo veliko šlo po stopinjah vaših predhodnikov, ki so pred vami šli oznanjat evangeljsko sporočilo divjakom in odpadlim kristjanom. Toda ali niso tudi naši katoliški kraji postali misijonsko področje? Versko neznanje in brezbržnost in celo sovraštvo do vere, ki ima svoj izvor v neznanju in slabih zgledih, vsak dan bolj napredujeta. Naj gre Bogu tisočkratna zahvala za vse, kar je blagovolil zrasti tukaj, pod plaščem svoje matere Marije, se pravi množico gorečih in dobro izobraženih delavcev, laikov in duhovnikov, ki bodo nekoč priskočili na pomoč Cerkvi in bodo v dušah ohranjali spoštovanje, spoznanje, ljubezen in uresničevanje naše zveste vere.« Njegovim besedam je sledilo navdušeno ploskanje. Nato so vsi skupaj pospremili oba častitljiva pastirja do vrat.

Dopoldne 24. februarja je prišel msgr. Soubiranne, škof iz Belleya. Daroval je mašo pri oltarju Marije Pomočnice in nato šel k don Bosku, kar je bil glavni namen njegovega potovanja. Don Bosko je bil slabega zdravja in je že nekaj dni daroval sveto mašo v kapeli ob njegovi sobi. Monsinjor se je zadržal z njim v dolgem pogovoru, nakar je želel obiskati delavnice, ki pa so zaradi nedelje bile brez fantov kakor telo brez duše. Ni se pa odpovedal obisku tiskarne, kjer je občudoval velikost stavbe in previdnostne ukrepe za preprečevanje nesreč,⁶ higienske naprave in tiskarske stroje. Ob slovesu je tudi on izrazil željo, da bi prišel drugič in videl fante pri delu.⁷

V prejšnjem zvezku smo poročali o obisku novega nadškofa v Oratoriju 15. januarja. Istega meseca je v svoji dobroti ponovno obiskal zavod in ves dan prebil z don Boskom in salezijanci. Nekaj dni prej (24.) je obiskal Valsalice, ker so predčasno obhajali praznik sv. Frančiška Saleškega. V tem zavodu je bila navada, da so meseca januarja proslavili princa in z akademijo počastili gojenca leta, ki je končal licej in se je vedno odlikoval v učenju in z zglednim obnašanjem. Naslikali so tudi njegov portret in ga izobesili v glavni zavodski sobani. Tisto leto si je to priznanje zaslužil fant Bonifacio Di Donato, sin ugledne družine iz Fossana. Med pomembnimi gosti je bil poleg kardinala Alimonde še msgr. Manacorda, škof iz slavljenceve škofije. Don Bosko se zaradi slabega zdravja ni mogel udeležiti slovesnosti. Fanta so počastili z deklamacijami, govori in petjem, kakor tudi z nagovori obeh prelatov. Fant je pozneje vstopil v Jezusovo družbo.

Predčasno obhajanje praznika v Valsaliceju so pripravili zato, da ne bi motili praznika v Oratoriju, kjer so prav tako želeli imeti kardinala, ki jim je rade volje ustregel in ostal vse do poznega popoldneva. *Salezijanski vestnik* meseca februarja je poročal: »Zdelo se je, da se je don Bosko in nekaj njegovih prvih

⁶ Tedaj še ni bilo posebnih zakonov za zaščito mladih delavcev. Toda don Bosko je določil, da je treba pogonske jermenice spraviti pod tla, kolesa ob strojih pa zavarovati z mrežami.

⁷ Prim. francoski *Salezijanski vestnik*, januar in februar 1884.

gojencev pomladilo. Zdelo se jim je, da so se vrnili tisti blaženi časi, ko so imeli srečo, da jih je s svojo navzočnostjo počastil nadškof Luigi Frasoni, ki ni bil nič manj naklonjen dečkom Oratorija in tudi mladini na splošno, kakor je bil neustrašen in odločen zagovornik dolžnosti proti sovražnikom vere in Boga. Ta častiti prelat, ta heroj Cerkve, ta slavna žrtev pastirske dolžnosti, ki nas je tako zelo ljubil in ki nas niti v svojem dolgem izgnanstvu ni nehal ščititi in podpirati, se je na ta dan gotovo smehljal iz nebes, ko je videl svojega vrednega naslednika, prav tako genovskega meščana, kako hodi po njegovih stopinjah in očetovsko skrbi za zavod, katerega začetki in prvi uspehi so bili sad njegove naklonjenosti, kako raste v moči njegovih nasvetov in v toplini njegove ljubezni.«

To je bilo prvič, da so obhajali praznik sv. Frančiška Saleškega v navzočnosti nadškofa, ki je bil tudi kardinal, česar niso pozabili omeniti niti v povabilni okrožnici, ki jo je sestavil don Bonetti in podpisal don Bosko. Zato se je, kljub temu da je bil delavnik, zbralo veliko ljudi. Njegova eminenca je imel pontifikalne obrede zjutraj in popoldne. V Cerkvi so prvič izobesili podobo svetega zavetnika, ki jo je naslikal Rollini, in so jo postavili na oltar sv. Petra.

Don Bosko je ta dan imel za enega najlepših za Oratorij in je povabil na kosilo kakih štirideset dobrotnikov, ki so bili dostojen okras nadškofa. Predsednik slovesnosti je bil gospod Carlo Rocca, upokojeni rezervni polkovnik. Na koncu kosila je navdušena himna, ki jo je napisal don Lemoyne in uglasbil maestro Dogliani, izrazila njegovi eminenци neizmerno veselje tako don Boska kakor njegovih sinov.⁸ Izraženih je bilo več napitnic. Nazadnje je govoril don Bosko. Pohvalil je nadškofa in vse navzoče duhovnike in vsem pripisal velike zasluge za salezijanske ustanove ter pokazal, kako so vsi vdani njegovi eminenци in svetemu očetu Leonu XIII. in pripravljene za sveto Cerkev in papeža dati tudi svoje življenje. Njegovi eminenци se je zahvalil za naklonjenost salezijancem in njihovim gojencem ter povabil vse navzoče, da so skupaj z njim zaklicali »živijo papež«. Nato je na šaljiv način povabil goste na slovesno kosilo meseca junija 1891, ko bi obhajal svojo zlato mašo. Na to zgodnje povabilo je njegova eminenca odgovoril, da povabilo vsekakor veselo sprejema in da bo storil vse potrebno, da bo navzoč pri slavju, in povabil don Boska, da bo navzoč tudi on, ker brez njega slovesnost ne bo mogoča. Gastinijev šaljiv poseg je končal veseli zbor. Povedal je, kako ga je pri desetih letih, ko kot zapuščena sirota ni vedel ne kod ne kam, sprejel k sebi don Bosko in mu omogočil, da je postal nekdo. Nato je v svojem smešno zabavnem slogu iz latinskih, italijanskih in piemontskih rekov sestavil *pot-pourri* [venček verzov raznih avtorjev] na čast kardinalu.

Pri blagoslovu, kakor že prej, naj bi nastopil za arhidiakonoma provikar msgr. Gazzelli di Rossana. Toda malo preden naj bi se oblekel v liturgična ob-

⁸ Dodatek, št. 3.

lačila, je prosil don Boska, da bi ga nadomestil, ker je njegova eminenca želela imeti ob svoji strani njega.

Čeprav je težko stopal po stopnicah, je rade volje privolil. Tako so bili vsi priče popolne povezanosti med don Boskom in poglavarjem škofije.

Pozno popoldne se je škof udeležil gledališke predstave. Igrali so veseloigro v treh dejanjih *Antonio*, ki jo je napisal salezijanec don Bongiovanni. Prikazuje zgodbo fanta postopača. Tako vsebina kakor tudi prikaz sta bila v duhu don Boskovih zamisli, da naj avtor upošteva korist fantov in ne okusa tujih gledalcev.

Ko so zapuščali gledališko dvorano, je bilo dvorišče polno luči. Na balkonu prvega nadstropja je bil osvetljen napis *Naj živi sv. Frančišek Saleški*, na balkonu drugega nadstropja pa *Naj živi njegova eminenca – kardinal Gaetano Alimonda* – naš ljubljeni nadškof. Kardinal je ob odhodu dejal: »Vsak trenutek današnjega dneva je bil zame veselje in zmagoslavje.« Za don Boska pa je bil, to dodajamo mi, neizmerna spodbuda.⁹

Konferenco za sotrudnike so prenesli na 19. februar. Imel jo je don Cagliero v cerkvi sv. Janeza Evangelista, don Bosko se zaradi slabega zdravja konference ni udeležil. Predsedoval je kardinal, ki je v svojem pomembnem nagovoru javno izpovedal svojo naklonjenost do salezijanskih ustanov in pokazal, da jih preveva evangelijski duh, se pravi duh Jezusa Kristusa.¹⁰

Take konference za sotrudnike so priredili v več krajih Italije. Omenili bomo samo zborovanje v Padovi, ki so ga na prošnjo grofice Bonmartini¹¹ pripravili 20. januarja v cerkvi sv. Janeza. Gojenci zavoda v Estah so prevzeli glasbeni del, govoril pa je don Pietro Pozzan, ki ga je za ta namen poslal don Bosko. Škof msgr. Callegari, ki je počastil zborovanje s svojo navzočnostjo, je želel povedati nekaj pravnih in koristnih stvari; don Boska je imenoval Božjega moža, moža Božje previdnosti. »Ne gre samo za salezijanske ustanove,« je dejal škof, »temveč za dobro vesoljne Cerkve in zlasti za posamezne škofije, saj so salezijanci množica rok, ki pomagajo škofom in župnikom.« Nato se je dotaknil morebitnih ugovorov: »Na vse načine nam priporočajo don Boskove ustanove, pravijo nekateri, toda ali nimamo tudi mi ustanov, ki naj bi jih odprli in podpirali? Ali ni potrebno, da skrbimo najprej za svoje?« Škof je odgovoril, da pomeni podpirati don Boska delati za vesoljno Cerkev, kajti don Bosko ne omejuje svojega delovanja samo na Turin, temveč skrbi za mladino sploh in za krščanski prerod celotne družbe. Nato je monsinjor povabil duhovnike in ljudstvo, naj se vpišejo med salezijanske sotrudnike, ki jih je on v svoji škofiji štel za Božji blagoslov iz nebes.

Ko je don Bosko slišal poročilo o tem govoru, je bil tako zadovoljen, da je 16. februarja v pogovoru z don Lemoynom o sotrudnikih izrazil svoje zadovoljstvo.

⁹ Prim. *Vestnik*, februar 1884.

¹⁰ Dodatek, št. 4.

¹¹ Prim. MB XV, str. 667 [BiS XV, str. 435].

»Veliko sem razmišljal,« je dejal, »o ustanovitvi salezijanskih sotrudnikov. Njihov glavni namen ni pomoč salezijancem, temveč pomoč Cerkvi, škofom, župnikom pod njihovim vodstvom v dobrodelnih ustanovah ter pri katehizaciji, vzgoji revnih otrok in podobno. Podpirati salezijance pomeni pomagati toliko dejavnostim Katoliške cerkve. Res je, da se obračamo nanje v naših stiskah, vendar so vedno orodje v rokah škofa. Edini, ki je to do sedaj pravilno razumel, je padovski škof, ki je jasno povedal, da naj ne bomo ljubosumni na salezijanske sotrudnike, ker so del škofije, in da bi morali biti vsi župniki s svojimi župljani njihovi sotrudniki. Dodali smo še sotrudnice, ker je tako hotel Pij IX.«

Popoldne 31. januarja se je don Bosko napotil v San Benigno, kjer je želel z novinci obhajati praznik sv. Frančiška Saleškega. Spovedovanje in sprejem obiskov sta ga močno utrudila. Utrujenost, ki so se ji pridružile motnje zadnjih tednov, je povzročila, da je bil ob slovesu popolnoma zbit. Don Barberis, ki je bil ob pogledu nanj skrajno zaskrbljen, je o tem govoril pri večernem govoru. Dejal je, da je prišel trenutek, ko je treba Gospodu obljubiti za don Boskovo okreva-nje nekaj velikega, nekaj izredno velikega. Tedaj se je ponovilo tisto, kar se je zgodilo 1872 med boleznijo v Varazzeju: takoj se je nekaj klerikov ponudilo, da bi darovali svoje življenje za don Boska. Med vsemi je zbudil pozornost Luigi Gamerro, klerik, ki v zadnjih dveh letih ni čutil nikakršnih zdravstvenih težav. Z odločnostjo, ki je naredila vtis na vse, ki so ga slišali, je povedal, da prosi Boga, da bi umrl on namesto don Boska.

Zdi se, da je bila njegova velikodušna žrtev Gospodu pogodua, ker so se takoj pokazali učinki. Ponoči se mu je sanjalo, da bo umrl. Zjutraj je ves vesel, ne da bi govoril o sanjah, rekel tovarišem: »Sedaj sem jaz na vrsti!« Ko so malo pozneje delili nove sedeže v obednici, je prepričljivo rekel delivcu: »Meni ni treba določiti mesta, ker ga ne bom zasedel.«

Res se je naslednjega dne počutil slabo. Bolezen je očitno naraščala, tako da je tretji dan prosil za spoved in popotnico. Za kratek čas se mu je stanje izboljšalo in don Barberis ga je tolažil z mislijo, da bo šel za misijonarja, kar je bila njegova želja. Gamerro ga je tiho poslušal, po njegovem odhodu pa je rekel bolničarju: »Ne, ne! Danes ponoči bom umrl.« Eden izmed tovarišev, kateremu je pripovedoval sanje, je začel verjeti. Don Bianchi, ki ga je obiskal, mu je dejal: »Ker trdiš, da boš moral umreti, se priporoči materi Božji Mariji, da ti bo pomagala, da boš čim prej rešen vic.« Odgovoril je: »Danes ponoči bom pri njej. Tako mi je ona rekla.« Do zadnjega trenutka je bil miren, vesel in veder. Bilo je ob dveh popoldne. V sanjah je tudi zvedel, da ga bo obiskala mati, toda ker bo prišla prepozno, bo dobila samo njegovo mrtvo truplo. Vse se je do pičice natančno izpolnilo: ker mati ni mogla na pot takoj, ko je dobila obvestilo, je prišla dve uri po njegovi smrti.

O dogodku se je govorilo tudi v Turinu. Tedaj je neki neumno šaljivi časopis

prinesel karikaturu, na kateri je bil upodobljen klerik, kako visi na drevesu, pri njegovih nogah pa na kolenih don Bosko. Ubogi ljudje, ki nimajo niti vere niti človečnosti!

In don Boskovo zdravje? Don Boskovo zdravje se je iz dneva v dan slabšalo. Skrajno težko je govoril, kar mu je povzročalo silne bolečine v želodcu. Temu je sledil začetek bronhitisa s kašljem in krvavimi izpljunki. V noči 10. februarja je robček napolnil z živo krvjo. Oteklina nog, ki ga je mučila že nekaj let, se je z nog razširila do reber. Dne 12. februarja ga je doktor Albertotti poslal v posteljo. Na posvetu doktorjev Albertottija in Fissoreja so ugotovili popolno oslabelost, saj je bilo komaj zaznati bitje srca. Kardinal Alimonda je ves zaskrbljen pošiljal po dvakrat na dan poizvedovat o njegovem stanju.

V tem stanju je 13. februarja imel sanje, ki jih je pripovedoval, ko mu je začelo iti na bolje. Zdelo se mu je, da je bil v neki hiši, kjer je srečal sv. Petra in sv. Pavla. Odeta sta bila v plašč, ki jima je segal pod kolena, in na glavi sta imela orientalsko pokrivalo. Smehljala sta se don Bosku. Ko ju je vprašal, ali imata kako naročilo ali kako sporočilo, nista odgovorila na vprašanje, temveč sta govorila o Oratoriju in o fantih. Tedaj je prišel neki don Boskov prijatelj, ki ga poznajo vsi salezijanci, vendar se don Bosko ni spominjal njegovega imena. »Glej ti dve osebnosti,« je dejal prišleku. Prijatelj je pogledal in vzkliknil: »Koga vendar vidim? Sv. Petra in sv. Pavla?«

Don Bosko je apostoloma postavil že izrečeno vprašanje, vendar sta se mu izmikala in govorila o vsem drugem. Tedaj ga je sv. Peter nenadoma vprašal: »In življenjepis sv. Petra?« Prav tako tudi sv. Pavel: »In življenjepis sv. Pavla?« »Res je,« je priznal don Bosko in ponižno prosil, da mu odpustita. Dejansko je imel namen ponatisniti življenjepisa obeh svetnikov, vendar je na vse skupaj pozabil. »Če ne boš storil kmalu, ne boš imel več časa,« je pripomnil sv. Pavel.

Medtem se je sveti Peter odkril in pokazala se je pleša z dvema šopoma las na straneh ter z rožnatim obrazom in dajal je vtis lepega starčka. Umaknil se je stran in začel moliti. Don Bosko je hotel stopiti za njim, toda sv. Pavel mu je ukazal: »Pusti ga, da moli.« Don Bosko je odvrnil: »Rad bi videl, pred čim je pokleknil.« Pristopil je bliže in videl, da stoji pred neke vrste oltarjem. Vendar to ni bil pravi oltar, zato je vprašal sv. Pavla: »Saj vendar ni svečnikov?«

»Ni treba svečnikov, ker sije večno sonce,« je odvrnil apostol.

»Tudi oltarne mize ni.«

»Žrtev se ne daruje, temveč večno živi.«

»Vsekakor ni oltarja.«

»Oltar za vse je gora Kalvarija.«

Tedaj je sv. Peter s privzdignjenim glasom, ne da bi pel, takole molil: »Slava Očetu Stvarniku, slava Sinu Odrešeniku, slava Svetemu Duhu Posvečevalcu. Bogu edinemu naj se glasi slava na vekov veke. Tebi slava, Marija. Nebo in zem-

lja te priznavata za svojo kraljico. Marija ... Marija ... Marija.« To ime je izgovarjal v presledkih z nepopisnim izrazom čustva in stopnjevano ganjenostjo, tako da smo vsi jokali od nežnosti.

Ko je sv. Peter vstal, je na isto mesto pokleknil sv. Pavel. Tudi on je z jasnim glasom takole molil: »Oh, globočina Božjih skrivnosti! Veliki Bog, tvoje skrivnosti so smrtnikom nedostopne. Šele v nebesih bo mogoče pronikniti v globino in veličastvo, ki sta dostopna samo nebeškim spoznavalcem. Tebi enemu in trojnemu Bogu bodi slava, čast in zahvala od vseh koncev vesoljstva. Tvoje ime, Marija, naj vsi hvalijo in blagrujejo. V nebesih prepevajo tvojo slavo in na zemlji si vsem pomoč, spodbuda, rešenje. *Kraljica vseh svetnikov, prosi za nas. Aleluja, Aleluja.*«

Ko je don Bosko končal pripovedovanje o sanjah, je sklenil: »Ta molitev je zaradi načina, kako je bila izrečena, vzbudila v meni tako ganjenost, da sem se razjokal in se zbudil. V meni pa je ostala neizmerna tolažba.«

Vročina, kdo ve, in navada, da je daroval sveto mašo pri oltarju sv. Petra, sta bili mogoče povod za to fantastično predstavo. Z druge strani pa je narava teh sanj taka, da nam kaže, kaj je bila stalna vsebina misli in čustev, ki so polnila njegovo dušo.

Ker je bil navajen na življenje nenehne dejavnosti, so ga odeje neznosno težile. Glava ni bila sposobna resnega razmišljanja ali kakršnega koli branja. V govorjenju je bilo mogoče opaziti nepovezanost misli, in ko se je čez dan večkrat dvignil iz postelje in pisal pisma, je pogosto izpuščal besede. Ko je zvečer 13. februarja zvedel za Gamerrovo smrt in okoliščine, v katerih je umrl, je bil ves ganjen. Za trenutek je molčal, nato pa smehljaje se dejal: »Tako je to! To je prava krivica! Po toliko letih naporov in odpovedi bi bila vrsta na meni, da bi šel počivat. Grede pa taki, ki niti delati še niso začeli. Jaz sem bil na vrsti, ne on!«

Iz pisem je mogoče razbrati, kako zelo je bil miren v duhu. Dne 14. je pisal Louvetovi: »Imam nekoliko utrujene prsi.« Grofu Collu je sporočil: »Nekaj dni moje zdravje ni najboljše.« Istemu je 20. ponovno pisal: »Zdravje je malo zrahljano in še vedno sem v ječi svoje sobe.« Vendar mu je želja, da bi se odpočil v Gospodu, prihajala na usta. Ko so mu povedali o poteku poslov, je vzklikal: »Če bo šlo tako naprej, gotovo ne bom dočakal praznika svoje zlate maše. Vse te posle bo opravil tisti, ki bo prišel za menoj.«

Zdi se, da je najhujši trenutek bolezni že prešel. Popoldne 14. je šel na sprehod z don Lemoinom. Šla sta proti železnici, ki pelje v Milan. Ko sta šla mimo cerkve Marije Pomočnice, se je don Bosko ustavil, dvignil oči, jo nekaj časa opazoval in nato dejal: »Nekoč je bila tukaj njiva, na kateri je rasel krompir in fižol. Sedaj stojita tukaj cerkev in Oratorij. Prav tukaj, kjer stoji cerkev, sem v sanjah videl mater Božjo Marijo, ki se je ustavila in gledala okoli ter dejala: »Tukaj je moja hiša, od tod moja slava.«

Dne 15. je imel od enajstih dopoldne do šestih zvečer močen vročični napad. Vendar ni legel v posteljo. Prebil je celo noč brez spanja. Od 1872 se je ponoči tako silno potil, da je moral zjutraj celo uro ostati v sobi, da ni nenadoma prekinil potenja in se preoblekel. Sedaj ga je to še posebno mučilo.

Dne 17. je don Bosko zaupal don Lemoynu, da ima na nogah oteklino, ki se je razširila vse do želodca in da se mu je tu naredila kot jajce debela bula. Doktor Albertotti je opozoril, da naj skrbno pazijo, ker bi don Bosko lahko nenadoma umrl. Zato naj bi ga tudi ponoči čuvali, kajti lahko bi se zgodilo, da bi ga neko jutro našli mrtvega.

Misel na bližnjo smrt je bila vedno v njem, tako da je 18. pripravil okrožnico za salezijanske sotrudnike, ki naj bi jo razposlal naslednik, če bi on umrl. Nato je dejal don Lemoynu: »Pred seboj vidim napredek, ki ga bo naša Družba naredila v prihodnje. Iz Južne Amerike se bo razširila v Severno, potem v Avstrijo, Madžarsko, Rusijo ...¹² Zatem v Indijo, na Cejlon, Kitajsko ... Kakemu razvoju bi bili priča čez sto let, če bi bili še na tem svetu. Stari redovi – dominikanci, frančiškani in drugi – so bili določeni za steber Cerkve. Naša Družba pa je prilagojena sedanjim potrebam in se bo z neverjetno naglico razširila po celem svetu. Toda bilo bi zadosti dvoje ali troje izprijenih salezijancev, da bi spravili s prave poti vse druge. Vendar če bomo zvesti vsaj splošnim krščanskim krepostim, nam Bog pripravlja čudovito prihodnost.«

V drugi polovici februarja se je v cerkvenem Rimu zgodila sprememba, ki don Boska ni mogla pustiti brez skrbi. Kardinal Monaco La Valletta je bil imenovan za glavnega penitenciarja svete Cerkve in na njegovo mesto v vikariatu je Leon XIII. postavil kardinala Parocchija, ki so ga liberalci imeli tako zelo v želodcu, ko je bil škof v Pavii, da na novem mestu kot nadškof v Bologni pet let ni dobil od vlade kraljevskega eksekvaturja.¹³ Človek bistrega razuma, visoke izobrazbe in velikih zaslug ni mogel ostati pod mernikom zaradi nasprotovanja sektašev; visoko mesto v vodstvu Cerkve mu je dajalo priložnost za pomembne službe. Don Bosko mu je takoj napisal nekaj vrstic privolitve, na katere je njegova eminenca odgovoril s preprosto vizitko in nekaj običajnimi vljudnostnimi izrazi. Toda 14. marca, ko je nastopil svojo službo, mu je poslal pismo, v katerem je izjavljal: »Iz spoštovanja in naklonjenosti, ki ju čutim do vas, lahko vaša uglednost sklepa, kako zelo se veselim vaših voščil in izraženih dobrih želj. Zahvaljujem se vam in se priporočam v vaše goreče molitve in v molitev vse salezijanske družbe, za katero bom po svojem položaju in svojih močeh storil vse, kar bom zmožel, in mi bo to v največje zadoščenje.«

¹² Glede Rusije beremo v zapisniku seje vrhovnega kapitlja (28. februar): »Don Rua omenja, kako sta v preteklih letih prišli dve prošnji za odprtje hiš: ena iz Petersburga, ki želi enega duhovnika in naše sestre, in drugo iz Odese za salezijanski dom.«

¹³ Prim. MB XIV, str. 102 [BiS XIV, str. 68].

Dne 21., 22. in 23. februarja je don Bosko, čeprav mukoma, šel na sprehod z don Lemoynom. Vendar njegov duh ni miroval, temveč je razmišljal o zadevi, ki jo je skušal pognati v tek v precej težkih okoliščinah in se mu je sedaj zdela bliže cilju: o podelitvi privilegijev. Prav tako je v njem dozorela misel na novo potovanje v Francijo, kjer bi zbiral sredstva za najrazličnejše potrebe. Tako o eni kakor drugi zadevi bomo govorili zatem.

Takoj moramo povedati, da je ta zadnja odločitev zelo vznemirila predstojnike. Tudi on sam ni bil brez pomislekov. Iz Rima je don Dalmazzo poročal, da so dela pri zidavi cerkve Srca Jezusovega zastala, ker ni bilo denarja. Prav tako pa so tudi Oratorij in drugi domovi bili v težkem finančnem položaju. Na kratko, vrhovni kapitelj je imel 1.126.000 lir dolga.

Prošnje za letni obisk v Marseillu so bile zelo glasne, ker je hiši zmanjkalo denarja. V enem izmed pisem župniku Guiolu je poročal, da njegove oči ne dopuščajo takega potovanja, nato pa je v svoji hudomušnosti svetoval župniku, naj bi on poplačal dolgove. Župnik mu je odgovoril, da bi bilo to veliko lažje, če bi bil tam don Bosko, in mu je predlagal, da ga bo obvaroval običajne gneče prejšnjih let in ga skril v noviciatu, ki so ga nedavno odprli zunaj mesta in kjer bi ga moglo obiskati le malo ljudi.¹⁴ Tudi taki pritiski so odločali pri sklepu, da se bo odpravil na pot.

Ko je dokončno najavil svojo odločitev, se je don Cagliero s spoštljivo odločnostjo uprl in dejal, da je njegovo življenje vsem veliko bolj pri srcu kot kar koli na tem svetu in več vredno kot še tako bogat zaklad. Tudi kardinal Alimonda je menil tako in je skušal za vsako ceno preprečiti odhod. Ko so mu sporočili, da bi pred odhodom rad govoril z njim, je kardinal odgovoril: »Bil bi smrtni greh, če bi hoteli, da bi don Bosko prišel sem. Preveč je utrujen in ima v rokah preveč poslov. Sporočite dragemu don Janezu, da bom čez eno uro v Oratoriju.« Tu mu je don Bosko razložil razloge, ki so ga silile v to odločitev. Njegova eminenca se je zadovoljil z obljubo, da se bo vrnil iz Alassia, če bi se mu stanje poslabšalo.

Med tem obiskom je kardinal don Bosku omenil, da je prosil svetega očeta, ko ga je pošiljal v Turin, da bi mu dodelil pomožnega škofa.

»Na koga bi vi obrnili svojo pozornost?« je vprašal don Boska.

»Na več, a kot na prvega na kanonika Pulciana.«

»In drugi?«

»Mislil sem tudi na kanonika Richelmyja.«

»Dobro. To so odlični duhovniki.«

»Pa vi, don Bosko, kdo mislite, bi bil sposoben za dobrega pomožnega škofa in bi bil v ponos? Bodite tako dobri in mi povejte svoje mnenje.«

»Gotovo. Na tem svetu ne moremo dobiti vedno najboljšega in se moramo

¹⁴ *Proces verbaux*, 11. januar 1884.

zato zadovoljiti z dobrim. Če bi pa hoteli najboljšega, bi lahko izbrali kanonika Bertagna, generalnega vikarja v Astiju.«

Kardinal ni dodal niti besedic, ampak je spremenil pogovor. Kakor hitro se je vrnil v svojo palačo, je telegrafiral v Rim in prosil papeža, naj mu za pomožnega škofa dodeli kanonika Bertagna. Kakor vsi vedo, je bila to odlična izbira, ki je dala sicer pozno, pa pravično zadoščenje.¹⁵

Proti večeru se je zbral vrhovni kapitelj. Svetnik je odprl zasedanje z zahvalo Božji previdnosti za dobroto in ljubezen, s katerima je kardinal ravnal z don Boskom in Družbo. »Njegova eminenca odpira za nas,« je dejal »novo obdobje v tej škofiji.« Potem ko so obravnavali različne zadeve, je pred koncem zasedanja uradno sporočil, da bo 1. marca odpotoval v Francijo. »Med mojo odsotnostjo naj se kapitelj zbere vsaj enkrat na mesec,« je nadaljeval. »Don Rui dajem popolno pooblastilo za predsedovanje. Člani kapitlja naj se še naprej imajo radi med seboj, kajti če hočemo, da bodo stvari dobro potekale, je potrebna ljubezen. Spodbujajte fante, da bodo v moji odsotnosti goreče prosili zame, in to iz dveh razlogov: 1) da bo moje zdravje moglo prenašati neprijetnosti potovanja in 2) ker potrebujemo veliko denarja. To povejte tako velikim kakor malim. Don Bosko ne odhaja na tako potovanje zase, temveč zato, da oskrbi Oratorij in plača dolgove. Govorite o tem salezijancem in jim priporočajte, da naj varčujejo, kolikor je le mogoče. In znova naj bo hvala Bogu za dobroto, ki nam jo izkazuje kardinal. Don Rua naj ga kaj obišče.«

Vse to se je zgodilo 28. februarja. Dne 29. februarja dopoldne ga je obiskal doktor Albertotti, ki je ugotovil, da se ne počuti najbolje, in je storil vse mogoče, da bi ga odvrnil od storjenega sklepa. »Če boste živi prišli do Nice, bo to pravi čudež,« mu je dejal.

»Če me ne bo več nazaj, potrpite,« je odvrnil don Bosko. »Se pravi, da bomo pred odhodom uredili vse potrebno. Toda iti moram.«

»Bodite zelo pozorni,« je zdravnik priporočil tajniku, kakor hitro sta bila iz sobe. »Nihče se ne bi čudil, če bi don Bosko umrl, ne da bi se tega kdor koli zavedal. Ne delajmo si utvar.«

Kakor je povedal zdravniku, je don Bosko popoldne poslal po notarja in pred pričami narekoval svojo oporoko, kakor če bi moral oditi v večnost. Nato je dal poklicati don Rua in don Cagliera, pokazal na notarski zapisek na mizi in jima dejal: »Tu je moja oporoka. Vaju sem postavil za svoja vsestranska dediča. Če se ne bom več vrnil, kakor se boji zdravnik, vidva dobro poznata stanje stvari.«

¹⁵ Čudovita sovpadanja! Msgr. Bertagna je bil imenoval v konzistoriju 24. marca, 25. marca pa je bila prva obletnica smrti msgr. Gastaldija; ker je bil to praznik Oznanjenja, so ukazali žalno zvonjenje zvečer 23. marca in slovesni pogreb 24. marca dopoldne. Poleg tega je 25. marca zadela kardinala Ferrierija možganska kap.

Ker don Bosko ni imel druge pripombe, je don Rua zapustil sobo, verjetno s potrjim srcem, čeprav na zunaj ni nič pokazal, ker se je znal vedno obvladati. Don Cagliero pa je don Bosko dal znamenje, naj počaka ... Priljubljeni sin je po nekaj minutah molka vprašal: »Torej hočete na vsak način odpotovati?«

»Kaj pa naj storim drugega?« je odvrnil. »Če ne grem na potovanje, ne vem, kje bom našel sredstva, da bomo mogli naprej in da bom priskrbel kruh za naše fante. Samo iz Francije lahko upam na pomoč.«

»Toda,« je odgovoril don Cagliero in jokal kot majhno dete. »Do sedaj smo šli naprej s pomočjo čudežev. Bomo videli ... Tudi to. Pojdite torej in mi bomo molili.«

»Potujem v Francijo. Oporoka je napisana, vse je urejeno. Izročam jo tebi v tej škatli. Ohrani jo in naj bo to moj zadnji spomin.«

Don Cagliero, ki je bil zadosti poučen o vsebini, jo je vzel in jo vtaknil v žep. Šele šest mesecev pozneje, ko se je svetnik proti predvidevanju zdravnika in vseh drugih vrnil, jo je odprl in videl, da je v škatli zlat prstan, ki je pripadal svetnikovemu očetu. Ta tako dragocen spomin je ohranil vse življenje.

2. POGLAVJE

SKOZI LIGURIJO V FRANCIJO IN IZ FRANCIJE NAZAJ V LIGURIJO

TOKRAT JE DON BOSKOV ODHOD v Francijo zapustil v srcih občutje globoke žalosti, ki je ni mogla odpraviti njegova običajna dobrovoljnost. Bil je zares žalosten prizor, ko so ga videli tako slabotnega odhajati iz Oratorija z namenom, da bi šel prosit vbogajme. Moliti in povabiti še druge k molitvi je postalo geslo v celi hiši, zadnjih deset let don Boskovega življenja je skupina fantov med odmorom za malico prihajala v njegovo predsobo, kjer so pred oltarjem za Marijinim kipom opravljali svoje molitve za svojega dobrotnika in očeta. Ko je odpotoval, so te molitve nadaljevali.

Do Alassia sta don Boska spremljala don Giulio Barberis in don Angelo Savio. Predstojniki tamkajšnjega zavoda so ga dobili dobro razpoloženega, čeprav ga je vso pot mučil glavobol in bolečine v želodcu. V preddverju zavoda so ga pozdravili gojenci s himno, ki jo je za to priložnost pripravil don Baratta. Da je dal vsem priložnost, da so mu poljubili roko, je uporabil dobre četrte ure. Nato je šel takoj počivat in si dal prinesiti zvonec z namenom, da bi poklical don Barberisa, kakor hitro bo zazvonilo.

Spal je zadosti mirno in je imel ene izmed običajnih sanj, ki jih je pripovedoval don Cerrutiju. Zdelo se mu je, da je stal na koncu drevoreda San Massimo in šel proti tovarni Defilippi. Tam je bila zbrana množica ljudi, kakor da bi koga pričakovali. Kakor hitro se je približal, ga je množica obdala in ljudje so govorili: »Don Bosko, prav vas smo pričakovali.«

»In kaj želite od mene?«

»Da greste z nami.«

»Pojdimo. S tem vam prav lahko ustrežem.«

Popeljali so ga na kraj, kjer je bila takrat topilnica: v pritličju pod njegovimi sobami, kjer je bil takrat v prvih letih oratorija del travnika. Don Bosko je stopil z njimi skozi neka vrata, vendar se je namesto v topilnici znašel v prelepi cerkvi.

»Tu nam sedaj, gospod don Bosko, naredite pridigo,« so mu rekli.

»Nisem pripravljen.«

»Ni pomembno. Povejte nam, kar vam bo prišlo na misel.«

»Prav, pa začnimo pridigo.«

Stopil je na prižnico in začel govoriti proti slabim navadam. Opisal je vesoljni potop in uničenje Sodome. Vse je natančno porazdelil po točkah, da se je vsega dobro spominjal, ko se je zbudil. Ko je končal pridigo, so mu ljudje rekli: »Sedaj pa nam morate maševati.«

»Nimam nič proti. Kar darujmo sveto mašo.«

Odpravil se je v zakristijo, tu pa je vsega manjkalo. Komaj se je dokopal do misala, nekje je staknil kelih in potem je iskal mašni plašč. Nazadnje ni bilo niti hostij niti vrčkov. Iskal je tu in tam, končno zbral vse potrebno in se napotil k oltarju. Ko je maša prišla do obhajila, so nekateri pristopili k obhajilni mizi, da bi prejeli sveto obhajilo. Preišče omaro, ključe od tabernaklja pa ni nikjer. Ves v skrbeh išče na oltarju, pa ga ne najde. Nihče se ne gane, da bi ga šel iskat. Tedaj on sam stopi s stopnice, odloži mašni plašč in tako v sami albi išče človeka, ki bi mu pomagal najti ta preblazeni ključ. Iz cerkve se je odpravil v sobane, kjer so takrat stanovale sestre, pa ni našel nikogar. Končno je zaslišal, kako se nekdo nekje smeje. Bil je glas don Notaria. Vstopil je v tisto sobo in dobil don Notaria, kako se smeje in govori z nekim fantom. »Veste,« je don Bosko menil sam pri sebi, »preden vstopimo v cerkev, potrebujemo vas in ključa od tabernaklja ni nikjer, on pa sedi tukaj in se smeje.« Prosil je za ključ, in ko ga je dobil, se je vrnil k oltarju.

Ko je don Bosko hodil po hiši sester, ni našel nobene. Pri oltarju je nato nadaljeval mašo in jo končal. Sanje so trajale celo noč.

Naslednji dan v nedeljo je maševal brez težave. Nato je sprejel nekaj ljudi, vendar je moral sprejeme prekiniti, ker se ga je lotevala omedlevica. Odvedli so ga v sobo. Ker je bila napovedana konferenca za sotrudnike, so mu odsvetovali, da bi govoril. Namesto njega je govoril ravnatelj doma don Cerruti, medtem ko je on bil navzoč v prezbiteriju. Navzoča sta bila tudi don Cibrario iz Vallecrosie in don Ronchail iz Nice. V aprilski številki *Vestnika* je bilo objavljeno poročilo o zborovanju in ob tej priložnosti so vsem priporočili v molitve don Boska, ki so mu moči vidno pešale. »Za zdaj ni nič zastrašujočega,« je pisal don Bonetti, »toda neki ugledni turinski zdravnik, ki ga je obiskal, preden je odpotoval, je dejal, da si ne smemo delati utvar o njegovem življenju. Dodal je še, da ga moramo glede na napore, ki jih je moral prenesti v življenju, imeti za starčka pri stotih letih, čeprav jih ima komaj sedemdeset.«

Don Cerruti ga je tudi zato, da bi ga malo raztresel, popeljal k nekemu dvajsetletnemu fantu po imenu Airoldi, ki se mu je omračil um. V svoji norosti se je do don Boska nesramno vedel. Ravnatelj mu je potem, čeprav ga je videl mir-

nega in zadovoljnega, izrazil svoje obžalovanje zaradi fantovih grdih besed in neprimerne obnašanja. »Oh, dragi moj,« mu je odgovoril svetnik, »to ni nič. Ali hočeš vedeti, kaj se mi je pred nekaj leti zgodilo v Turinu?«

»Da. Pripovedujete mi.«

Don Bosko mu je pripovedoval. Nekega dne ga je obiskala neka gospa in ga lepo prosila, da bi šel obiskat nekega človeka, ki je bil že blizu konca. Imel je visok položaj pri prostozidarjih in je odločno odklanjal vsakega duhovnika, vendar je čeprav s težavo dovolil, da so povabili don Boska. Don Bosko se je takoj odpravil na obisk, toda ko je vstopil v sobo in zaprl za seboj vrata, je slišal: »Prihajate kot prijatelj ali kot duhovnik? Gorje vam, če boste samo imenovali spoved!« Po teh besedah je bolnik vzel v roke dva revolverja, ki ju je imel spravljena ob postelji, ju naperil proti sebi in nadaljeval: »Dobro si zapomnite, da bo ob prvi omembi spovedi en strel naperjen v vas in drugi vame. Tako meni kakor vam preostane še komaj nekaj dni življenja.«

»Pa se niste nič prestrašili?« ga je vprašal don Cerruti.

»Preprosto sem mu odgovoril, da naj bo miren, ker brez njegovega dovoljenja ne bom govoril o spovedi. Vprašal sem ga o njegovi bolezni in kaj menijo zdravniki. Potem sem mu govoril o zgodovinskih dogodkih in mu opisal Voltairovo smrt. Končno sem sklenil pripoved z mislijo, da kljub trditvam nekaterih, da se je Voltaire pogubil, jaz ne mislim tako, ker vem, da je Božje usmiljenje neizmerno.«

»Kako?« mi je segel v besedo bolnik, ki je pozorno sledil moji pripovedi. »Je potem še upanje za Voltaira? Potem bodite tako dobri in me spovejte.«

»Uredil sem vse potrebno, pripravil sem ga in spovedal. Ko sem mu dal odvezo, je planil v jok in vzkliknil, da ni bil v svojem življenju nikdar tako zadovoljen kot v tistem trenutku. Preklical je vse svoje izjave. Naslednjega dne je prejel sveto popotnico in potem poklical v sobo vse domače in javno prosil za odpuščanje zaradi pohujšanja, ki jim ga je dal. Po sveti popotnici je malo okreal, živel še dva ali tri mesece, ki jih je vse uporabil za molitev, za prošnjo za odpuščanje in za večkratno prejem zakramentalnega Jezusa, kar je opravil z veliko pobožnostjo. Vedeti moraš, da je bil ta gospod na zelo visokem položaju pri prostozidarjih. Zahvalimo se Bogu za vse opravljeno dobro.«¹

Dne 3. marca ob devetih je z don Barberisom in don Ronchailom odpotoval v Menton. Neka odlična in bogata poljska družina mu je obljubila bogato miloščino, če bi sprejel njihovo gostoljubje. Ko so obvestili vse sorodnike, ki so jih mogli doseči v Nici, Monaku in Cannesu, vsega skupaj kakih štirideset oseb, so ob novici o njegovem slabem zdravju sklenili, da bo vsak pripravil, kar mu je hotel povedati, tako da bo on samo odgovoril z da ali ne. Tako so lahko vsi z njim

¹ *Summarium super introductione causae* (priča don Cerruti), str. 467.

govorili, ne da bi ga preveč utrudili.

Po končanih obiskih so don Boska povabili k nekemu težko bolnemu duhovniku, ki so ga zdravniki že odpisali. Takoj se je odzval, vendar ga je dobil v nezavesti. Na vprašanje, kako mu gre, ni dobil nikakršnega znamenja, da ga je razumel. Tedaj mu je svetnik na glas vzkliknil na uho: »Me razumete?« Bolnik je izgovoril nekaj brezsmiselnih zlogov. Božji služabnik pa ga je vprašal: »Ali poznate don Boska?«

»Oh, don Bosko! Da, poznam ga, in to dobro.«

»Jaz sem don Bosko. Mi imate kaj povedati?«

»Vi ste?« In že je sedel v postelji in rekel, da hoče vstati. Sestri se je zdelo, da je izgubil glavo. On pa: »Pravim, da hočem vstati. Sporoči župniku, da naj se ne trudi, ker nisem več bolnik za sveto maziljenje.«

Res je vstal, odlično govoril in bil naslednjega dne pri don Boskovi maši. Povedati moramo, da je čez nekaj mesecev spet zbolel. Toda tokrat ni bilo don Boska, da bi ga dvignil iz postelje in zdravniki so zanikali vsako možnost, da bi še kaj hodil.

Don Bosko je z don Ronchailom prenočil v Mentonu, medtem ko je don Barberis nadaljeval pot v Nico, kakor je prinesel veselo novico, da bo naslednjega jutra prišel don Bosko. Ker se je tudi zunaj hiše zvedelo za njegov prihod, je pretila nevarnost, da bi ga spravili v težek položaj. Španski markiz D'Avila je poslal na postajo svojo kočijo z naročilom, da naj ga pripeljejo v njegovo palačo. Toda tudi grofica San Marzano je z istim namenom poslala z baronom Héraudom svojo. Oba sta želela imeti don Boska in nobeden ni hotel popustiti. Don Bosko je končal spor tako, da je sam vstopil v prvo kočijo, ki je bila najbližja, in sicer grofičina, v drugo pa je poslal don Ronchaila in Barberisa, ki ga je prišel pozdravit na postajo in dejal: »To sta dva poštenjaka.« Tako je zadovoljil markiza. Razen tega, da je bila kočija bliže, je bil še drugi razlog za don Boskovo izbiro. Ko je grofica nekaj dni pred odhodom prišla na obisk v Oratorij, je hotela od njega zagotovilo, da bo uporabil njeno kočijo, ko se bo z železniške postaje peljal v zavetišče *Patronage* St. Pierre. To ni bilo prvič, da je v Nici prišlo do podobnih tekmovanj, ki so dala na preizkušnjo njegovo prisebnost. Ob drugi priložnosti nista bili samo dve kočiji, temveč cela vrsta kočij in služabniki so vabili svetnika, naj se pelje z vozilom grofa tega in tega, kneza tega in tega, markize te in te, ki ste ji obljubili, da boste uporabili njen prevoz za pot do zavetišča *Patronage* ...

In tako sedem ali osem ponudb druga za drugo. Ker je don Bosko na samem začetku ugotovil, za kaj gre, in ker ni hotel zavračati ponudb, da ne bi koga užalil, je dejal: »Poslušajte me! Napravimo takole: Kočija gospe markize, ki sem ji obljubil že v Turinu, me bo zapeljala v zavetišče *Patronage*. Kočijaž gospoda grofa naj se odpelje do zavoda in me čaka pri vratih. Tam bom vstopil v njegovo

kočijo in se vrnil na železniško postajo. Kočija gospoda kneza naj počaka tukaj, da se vrnem, in me bo odpeljala domov. In tako do konca, dokler ne bo vsem zadoščeno.« Gospodje, ki niso vedeli za namene drugega, so se čudili domiselnosti svetnika, ki ni hotel nikogar užaliti, in so se veselo smejali, ko so zvedeli za celotno zgodbo. Razumeli so, da je moral vzeti markizino kočijo.

V zavodu je poleg gojencev naletel na veliko gospodov, ki so želeli biti navzoči pri sprejemu. Sobratom je bilo nadvse hudo, ko so videli, kako je po odhodu gostov bruhnil slino, pomešano s krvjo. Zato so se odločili, da mu bodo prihranili napore. Don Ronchail, trd kot skala svojih Alp, je bil neizprosni in ni hotel slišati razlogov, zaradi katerih bi radi videli don Boska in z njim govorili. Potem je poskrbel za natančen pregled pri doktorju D'Espineyu, ki je napisal njegov življenjepis. Ta je prosil, da naj ostane v postelji in ga počaka do šestih, nato ga je natančno preiskal in izrekel diagnozo, ki se je popolnoma razlikovala od diagnoze njegovih turinskih kolegov. Izredna napihnjenost trebuha je bila posledica povečanja jeter, ki ga je povzročilo jemanje zdravil turinskih zdravnikov. Med drugim mu je naročil, naj proti vročini, ki ga je vsak dan napadala, vsak dan vzame dve žlički kinina z vodo.

Dobri učinki novega zdravljenja so se takoj pokazali. Brez težave je 6. marca maševal za petsto in več obiskovalcev. Za kosilo ob dvanajstih je sprejel povabilo gospodov Montigny, s katerimi se je več ur zadržal v pogovoru. Od tam je šel na obisk k nekemu bolnemu gospodu. Bil je to neki Američan iz Bahie v Braziliji. Ponujal mu je opremljeno hišo s prošnjo, da bi poslal tja svoje salezijance. Lastnica palače, kjer je bival bolnik, je bila tako očarana od svetnikovega govorjenja, da ga je večkrat obiskala in bila pripravljena brez nadaljnega podariti svojo hišo za zavetišče duhovnikov, ki so bili nesposobni za delo. Božji služabnik se je vrnil v zavod zbit in nadvse utrujen. Kljub temu je bil navzoč še pri hišnem zboru, ki je razpravljal o pripustitvi nekega sobrata k zaobljubam in nekaterih drugih k svetim redovom.

Ko so v mestu zvedeli, da se je zdravje don Bosku izboljšalo, so začele prihajati kočije z obiskovalci in on jih je običajno sprejemal tudi na daljše pogo-vore. Nekateri so prinašali darove, drugi so ga vpraševali za duhovne nasvete, spet drugi so mu poročali o uslišanjih na priprošnjo Marije Pomočnice. Nemalo takih, ki so prejšnje leto dobili njegov blagoslov in nasvet, da opravijo določene molitve za njihove potrebe, so poročali o uslišanjih. Tisti, ki so mu pisali v Turin, so se mu prišli zahvalit. Končno so se mu nekateri prišli priporočat in so odhajali od njega z zadovoljnim srcem. Neko 14-letno dekle mu je prineslo izkupiček od loterije, ki jo je organiziralo za salezijanske ustanove. Zdravniki so jo 1883 razglasili za odpisano. V skrajni stiski jo je don Bosko blagoslovil in zdravje se ji je vrnilo. Vsa hvaležna ni nehala govoriti o don Bosku in prosjačiti za salezijanske ustanove.

V Nico je prišel tudi sobrat pomočnik Rossi iz Oratorija, ki se je vračal iz Pariza in Marseilla, kamor je šel v službi Družbe. Prav tako sta prišla don Perrot iz Navarra in don Cibrario iz Vallecrosie. Iz Prage je prišlo pismo avguštincev fratra Pietra Belgrana, ki se je v imenu cesarice Marije Ane Avstrijske zahvaljeval za okusno vezan italijanski *Salezijanski vestnik*, ki ji ga je poslal don Bosko, in mu poslal dar 500 lir s priporočilom za molitve za osebne namene.

Dne 7. marca je don Bosko sprejel tudi semeniščnike. Bilo jih je petdeset. Zbrali so se v knjižnici, ki je bila obenem tudi predsoba. Namenil jim je nekaj besed, jih blagoslovil, nato pa so drug za drugim pristopili k njemu in mu poljubili roko. Tudi več postnih pridigarjev ga je obiskalo, vendar posamično. Povsod se je govorilo o don Bosku.

Dne 10. marca je prišlo v don Boskovi sobi do zanimivega prizora. Neka mati je privedla desetletnega dečka, ki je imel zavezane oči. »Že nekaj časa,« je pripovedovala ženska, »tega mojega otroka silno bolijo oči, tako da kar naprej stoka in celo noč kriči.« Don Bosko ga je blagoslovil, mu dal poljubiti svetinjico Marije Pomočnice in ga vprašal: »Te kaj boli?«

»Nič,« je odvrnil fant.

»Kako nič?« je posegla vmes mati. »Saj ga vendar oči silno bolijo, oče!«

»Te še bolijo oči?« je ponovno vprašal svetnik.

»Seveda ga bolijo,« je odvrnila mati. »Ne more prenašati luči in kar naprej kriči.«

»Ali lahko vidiš?« ga je vprašal don Bosko, potem ko mu je z oči vzel obveze.

»Da, odlično vidim,« je odgovoril.

»Lahko prenašaš luč?«

»Da, lahko,« je odvrnil deček in pogledal skozi okno.

Mati se ni mogla pomiriti, ker se je bala, da bi jo imeli za lažnivko. Bila je tako zaslepljena, da je sina hotela kar oklofutati. Don Bosko ji je moral reči: »Ali zares hočete, da naj ostane vaš sin bolan? Prav, če vam je tako po volji ...« Sin pa je poskakoval, se smejal, se oziral okoli in ni vedel, ali naj bolj verjame materi ali samemu sebi. Dejansko je popolnoma ozdravel.

Tisti večer je don Bosko želel imeti v notranji kapeli zavetišča *Patronage* konferenco za sotrudnike in prijatelje salezijanskih ustanov. Na cesti pred hišo se je ustavilo kakih sto kočij, ker v tem letoviškem obdobju mnogi niso bili v Nici. Govoril je kake tri četrt ure, prikazal salezijanske ustanove in pokazal, kako nujno potrebno je, da mu dobri kristjani pomagajo pri njegovi dobrodelnosti. Ko je stopil s prižnice, je sam šel nabirat darove. Zbral je tisoč osemsto frankov, pol manj kot v prejšnji nabirki. Vendar je treba pripomniti, da je bila to leto finančna kriza, da je kupčija upadla in da je bilo polovico manj tujcev. Poizkus vsedržavne razstave je namesto dobička prinesel škodo in povzročil izgubo tako razstavljavcem kot prirediteljem.

Don Bosko se je odlično počutil, zato je večkrat na dan ponavljal: *Dieu soit béni en toutes les choses* [Bogu bodi v vsem zahvala]. Tako se je 12. marca v spremstvu don Ronchaila lahko odpravil v Cannes. Verjetno sodijo v to obdobje nekateri dogodki, o katerih nam poroča neka sotrudnica po nareku očitidcev. V Cannesu je svetnik rad maševal pri redovnicah, ki so vodile dekliško semenišče, ki so ga ustanovili markizi iz Vallombrose. Kakor hitro se je raznesla novica, da bo don Bosko šel tja, so *comme si on avait touché un fil électrique* [kakor če bi se kdo dotaknil električne žice] od vseh strani prihiteli ljudje in napolnili kapelo in dvorišče. Privedli so mu neko na prebavilih bolno deklico, ki je imela napih-njen trebuh. Mati ga je po blagoslovu vprašala, ali bo deklica ozdravela. »Da,« je odvrnil don Bosko. »Toda Gospod bo od vas zahteval težko žrtev.« Bolnica je ozdravela, mati pa je malo pozneje izgubila očeta.

Ob drugi priložnosti so bile okoli svetnika zbrane sirote, da jih je blagoslovil. Potem se je obrnil k predstojnici in dejal: »Vi mati imate med temi dekleti težko bolnico.« »Res je. Toda bolezen se ne vidi, ker je tvor nevarne narave na dnu hrbtenice. Vsak dan je treba obnavljati zdravljenje.« Don Bosko je pristopil k dekletu, staremu kakih osemnajst let, ga blagoslovil in dejal: »Ozdraveli boste, ozdraveli boste, uboga hčerka.« In res je ozdravela.

Nekega dne se je zaupno pogovarjal z redovnicami in dejal: »Kaj si želite, da bi prosil Gospoda za vas?«

»Da bi bile naše deklice zelo pobožne,« so mu odgovorile.

»Bi nam povedali,« je vprašala ena izmed starejših sester, »ali se bomo kdaj vrnile v bolnišnico?«

Pred zakonom o odpravi samostanov so dolgo vodile bolnišnico v Cannesu, ki je potem prišla v državne roke in bila laizirana. Pri tem vprašanju je svetnik dvignil oči k nebu in odgovoril: »Da, vendar bo za to potrebno veliko časa. Jaz bom že umrl, ve boste umrle ...« In tako je ponovil isti stavek osebno vsaki razen eni, ki ji je bilo ime Valeria in je umrla 1932, se pravi dve leti potem, ko so se njene sestre vrnile v nekdanjo bolnišnico.

Ta sestra ni bila navzoča, ko je don Bosko govoril o dekletu s skrivnim tvorom. Ko je po tem dogodku nenadoma prišla, mu je rekla: »Oh, oče! Imamo zelo težko bolno mladenko.« Don Bosko jo je prekinil: »Vem, sestra. Je že vse urejeno.«

Po odhodu v Cannes se je v Nici predstavila neka grofica, da bi ga prosila, da bi šel blagoslovit nekega njenega vnučka, ki se je zvijal v silnih krčih, tako da se je vsakič zdelo, da ga bo zadušilo. Ker ga ni več dobila, mu je telegrafirala v Cannes. Ko se je za dva dni vrnil don Ronchail in pri don Bosku nadomestil don Barberisa, ga je grofica ponovno vprašala: »Vi ste bili z don Boskom. Bi mi mogli povedati točno uro, ko je prejel telegram?«

»Prejel ga je točno ob pol petih popoldne in je takoj poslal blagoslov Marije Pomočnice in prosil za bolnika.«

»Čudovito!« je vzkliknila gospa. »Točno ob pol petih so prenehali krči in sedaj otročku ni samo bolje, temveč se zdi, da je skoraj popolnoma ozdravel.«

Kakor je prvič poklonila lep dar, je tokrat miloščino še povečala.

Nato je don Bosko v spremstvu don Ronchaila in don Barberisa nadaljeval pot v Fréjus, kjer je kosil pri tamkajšnjem škofu, ki je bil vedno naklonjen salezijancem. Nihče ni nikomur povedal, da bo don Bosko šel v Fréjus, in tudi škofa so obvestili šele na predvečer prihoda. Kljub temu ga je po kosilu pred palačo čakalo veliko ljudi, ki so želeli govoriti z njim, in on je v svoji ustrežljivosti sprejemal obiske vse do odhoda. Med drugim je prišel tudi viskont Villeneuve, ki je bival nedaleč od doma v Navarru, in ga prosil, da bi prišel in podelil njegovemu sinu prvo sveto obhajilo. Deček še ni imel polnih enajst let, v Franciji pa so takrat pripuščali k prvemu svetemu obhajilu šele s polnimi štirinajstimi leti. Župnik se je odločno zoperstavil taki izjemi. Tudi škof ne bi dal dovoljenja, če ga ne bi pregovoril svetnik zgodnjega in pogostega svetega obhajila.

Na železniško postajo sta ga spremljala dva generalna vikarja, postni govornik v stolnici in pet ali šest drugih. Don Ronchail se je v spremstvu don Barberisa vrnil v Nico, kjer so ju nestrpno pričakovali grofje Colle. Pri njih je tudi prenočil. Meseca februarja je don Bosko prosil grofa za sto tisoč frankov za nakup hiše Bellezie.² Toda to pismo, ki ga niso pravilno razumeli, je povzročilo nemir v duši grofov. Ko sta slišala don Boskovo razlago in si izmenjala nekaj besed, je grof smehljaje se sklenil: »Dal vam bom, ko bom mogel, petdeset tisoč frankov.«

»In zakaj ne sto tisoč?« je vprašala grofica.

»No, naj bo,« je dejal grof, »naj bo sto tisoč frankov. Četudi ... če dobro premislim ... Lahko unovčim neke vrednostne papirje ... Če ti je prav (obrnil se je k soprogi), bova lahko dala don Bosku sto petdeset tisoč frankov.«

»Da, da,« je pritrdila žena.

»Tako torej petdeset tisoč frankov za nakup zemljišča Bellizia ob Oratoriju, petdeset tisoč za cerkev Srca Jezusovega v Rimu in petdeset tisoč za misijone v Patagoniji.«

Velikodušnost je preseгла pričakovanje. Še več, za zgoraj omenjeni nakup je podvojil vsoto. Ko sta grof in grofica imela priložnost pogovarjati se z don Boskom, se ga nista nikdar naveličala spraševati in poslušati. Tisti večer se je pogovor zavlekel daleč v noč in zdelo se je, da mu ne bo konca. Proti deseti uri je don Boska začel premagovati spanec in vsi so razumeli, da je treba pogovor končati. Toda sedaj so se pogovarjali stoje. Končno je grof vzel v roke luč in povedel don Boska v spremstvu grofice v zanj pripravljeno sobo. Toda na pragu so prišla na dan druga vprašanja, ki so terjala odgovor. Ko so končno vstopili, je grof preveril, ali je vse v redu. Svetnik je legel v posteljo šele pred polnočjo.

² Prim. MB XVI, str. 693 [BiS XVI, str. 460].

Odpotoval je 15. marca ob osmih zjutraj in bil v dveh urah v Marseillu. Kakor običajno se je nabrala gneča obiskovalcev, ki mu niso dali miru. Kljub vsemu pa so stvari potekale bolj urejeno kot prejšnje leto. Vendar je bilo veliko primerov, ko so se gospe hotele spovedati pri njem in so zato, ker niso videle druge možnosti, pokleknile kar v sobi in se začele spovedovati svojih slabosti. Don Bosko je lahko le ponavljal, da to ni prostor za spovedovanje žensk in da cerkveni predpisi tega ne dovoljujejo. Pa jih ni bilo mogoče utišati.

»Toda jaz vas ne smem spovedovati tukaj!« je ponavljal.

»Pa pojdimo v cerkev.«

»Ne morem. Nimam časa.«

»Torej bom tukaj nadaljevala svojo spoved.«

Bilo je treba potrpeti. Ko so končale, je don Bosko dejal: »In kaj naj sedaj naredimo? Odveze vam ne smem dati.« Gospem pa je bilo vseeno. Bile so zadovoljne, da so mu odrple svoje srce in dobile dober nasvet.

V Marseillu je prejel ganljivo pismo iz Pariza. Leta 1883 je tam blagoslovil neko desetletno deklico in pustil v njej tako globok vtis, da je bila sveto presunnjena. Ko je slišala pripovedovati o njegovih stiskah, je deklica začela zbirati denar, ki ga je prejela v dar, in nič ni porabila za sladkarije in zabavo, kakor delajo otroci. Ko je prihranila sto frankov, je pisala don Bosku pismo, v katero je tudi mamica priložila svoje sporočilo.³

Malo pred Marseillem je stala hiša Previdnosti, ki so jo v jeseni 1883 odprli za francoske novince. Poročali smo že o sanjah, v katerih je don Bosko pred tremi leti jasno videl kraj bodočega noviciata.⁴ Sedaj bomo dopolnili pripoved in poročali o svetnikovem obisku tej hiši.

Leta 1883 je gospa Pastré, Parižanka, slišala don Boska govoriti pri Magdalenih. S težavo se je po nagovoru prerinila skozi gnečo v zakristijo in mu kakor druge gospe dala svoj dar. Potem se je polna veselja odšla. Malo zatem ji je zbolela hčerka. Stanje se ji je tako poslabšalo, da je kazalo, da bo umrla. V tistih strašnih dneh pričakovanja je gospa obhajala svoj god in na predvečer godu je od don Boska prejela pismo, v katerem ji je izrazil svoja godovna voščila in obljubo, da bo hčerka ozdravela. V ta namen naj začne opravljati devetdnevnicu k Mariji Pomočnici, medtem ko bi on v Turinu združil svoje molitve z njenimi.

Kako je don Bosko zvedel za to bolnico? In kako je mogel vedeti tako natančno ulico in številko njenega bivališča? Presenečena ob teh dveh dejstvih je gospa začela devetdnevnicu. Tretji dan je hčerka prosila za hrano, medtem ko že dalj časa ni ničesar zaužila. Prošnjo za hrano je ponovila še drugič in tretjič. Potem je začela vstajati, in ko je bila devetdnevnicu končana, je šla v cerkev in se zahvalila materi Božji Mariji.

³ Francoski *Salezijanski vestnik*, maj 1884.

⁴ Prim. MB XV, str. 53 [BiS XV, str. 37].

Vsa iz sebe zaradi zadovoljstva je vsa družina iskala način, kako bi pokazala svojo hvaležnost. Tedaj so zvedeli, da don Bosko potrebuje hišo v Marseillu, kjer bi nastanil svoje novince. Gospa pa je poleg večjega števila hiš v okolici Pariza imela dve tudi v okolici Marseilla. Eno izmed teh je takoj ponudila don Bosku in don Alberi. Šla sta si jo ogledat. Bila je prostorna, na lepem mestu in v celoti opremljena. Gospa namreč ni hotela zase tamkajšnjega pohištva. Razglasili so, da je bila sklenjena pogodba za petnajst let in z letno najemnino tisoč dvesto frankov. V zasebni pogodbi pa je lastnica odstopila hišo za ta določeni čas popolnoma zastonj. Nadaljnje odločitve bi sprejela pozneje, ker družinske razmere niso dovoljevale dokončnega dogovora.⁵

Don Bosko je 17. marca šel pogledat to novo gojišče salezijanske družbe. Sprejeli so ga z običajnim navdušenjem, a ko je vstopil v hišo, je takoj vprašal:

»Je tukaj kaj smrek?«

»Seveda. Pa še koliko!«

»Jih je res veliko?«

»Oh, zelo veliko.«

»Je tudi kaj sprehajalnih stez?«

»Da. In to lepih.«

»Pa je samo ena ali jih je več?«

»Več jih je.«

»Je za hišo tudi vodni kanal?«

»Da. Zelo velik.«

»Ali teče po celem ozemlju?«

»Da, po celem.«

»Prav. Potem je ta hiša. Ni mi treba si jo več ogledovati. Prav tako razumem, zakaj mi ni bilo v sanjah rečeno: to hišo ti darujejo ali jo lahko kupiš, temveč je bilo rečeno: ta hiša ti je na voljo.«

Na zadnjem splošnem zboru so ugotovili, da je potreben samostojen noviciat za Francijo, in to še preden so nam hišo ponudili. Tako ta dogodek ne le potrjuje resničnost sanj, temveč tudi pravilnost odločitve vrhovnega zbora.

Popoldne je dobri oče želel prebiti nekaj časa s svojimi dragimi sinovi. Vendar se je moral zadovoljiti, da jim je posvetil samo nekaj minut, ker so prihajali člani marsejskega odbora, ki je odločil, da bodo imeli sestanek z don Boskom v novi hiši. Gostje so se že sprehajali po vrtu. Don Bosko jih je nadvse ljubeznivo sprejel in se zanimal ne samo za navzoče, temveč tudi za tiste, ki zaradi opravkov niso mogli priti. Opravili so običajne molitve in poslušali branje zadnjega zapisnika. Don Bosko se je zahvalil za ljubeznive besede, izrečene na njegov račun, in ker je več dosedanjih dobrotnikov odpovedalo svoje nadaljnje sode-

⁵ Prim. Zapisnik marsejskega odbora z dne 16. novembra 1883.

lovanje in podporo, je dejal: »V takih primerih ne moremo storiti nič drugega kot ohraniti mirno kri in iskati nove člane, ki naj stopijo na mesto tistih, ki so nas zapustili. Res je, da so časi zelo težki. Toda za duše, za nas same je nadvse pomembno, da skušamo reševati mladino sredi tolike pokvarjenosti. Šola hudobije ne deluje samo v družbi, temveč mladi naletijo na učitelje celo v svojih domovih in med svojimi starši. Pravo zadovoljstvo je ugotavljati dobre uspehe v zavodu sv. Leona. Prav tako je tolažljivo gledati, kako se gojenci lepo obnašajo in da so zdravi. Vsi imajo zelo dober tek in je pravo veselje gledati, kako jedo, čeprav je potem treba plačevati račune pekom.«

Pohvalil je gorečnost odbora in rekel, da ne more pozabiti njihovih zaslug za oratorij sv. Leona; zagotovil jim je, da se jih vsako jutro spominja pri sveti maši. Ker je pričakoval, da ga bodo vprašali o učinkovitosti drugih odborov, je rekel: »Povem vam, da se je o odborih na različnih krajih veliko govorilo, toda dobri nameni ne dajejo kruha za fante, tako da lahko govorimo o resničnem odboru samo v Marseillu.

Nekatere članice so omenile, da je samo v Marseillu tak odbor, zato ker je tukaj samo en župnik, to je kanonik Guiol. Don Bosko se je zato imel za zelo srečnega in je pokazal vse svoje zadovoljstvo. Nato je nadaljeval: »Ker se ne morem zahvaliti vsaki gospe odbora posamezno, se vsem zahvaljujem v osebi župnika, organizatorja odbora in tako zelo zaslužnega za ustanovo. Dokler Bog ne bo poklical k sebi don Boska, se vas bo vseh še posebej spominjal pred Gospodom, da vas obdari s svojimi blagoslovi in vam na tak način - seveda čim pozneje nakloni nebesa.

Končno je govoril o sv. Leonu. Rekel je, da oratorij lepo deluje. V tem trenutku ni zidav in zato dohodki skoraj poravnava izdatke. Toda denar bi bil potreben za zavetišče v Saint-Cyru, kjer se za poljedelstvo usposablja uboge deklice. Stavba je potrebna popravil in tudi streha še ni plačana. Don Albera noče nič prispevati in zato zadevo Saint-Cyra priporoča odboru. Da bi zadostili temu priporočilu, so določili poseben zbor za 24. april. Na njem so določili, da naj področje Marseilla skrbi izključno za Sv. Leona, medtem ko bi za Saint-Cyr zbirali darove na ozemlju Aubagna, kjer je bil Saint-Cyr.

Po zborovanju je povabil gospe k blagoslovu v kapeli, nakar je sprejel, kakor so želele, vsako posebej in bil zaposlen vse do večera. Želeli so, da bi počival v miru tega bivališča, toda obljuba, da bo naslednjega dne daroval sveto mašo v Marseillu, ga je primorala, da je odpotoval.⁶

Iz pisnih in ustnih poročil don Barberisa povzemamo, da je navdušenje za Božjega služabnika v Marseillu preseglo vse pričakovanje. Uslužbenci vseh vrst so si šteli v čast, da so mu mogli biti na uslugo. Notarji in odvetniki so mu

⁶ Tako poroča neko pismo z dne 17. marca don Bosku, ne da bi omenil odpošiljatelja.

zastonj dajali svoje storitve, zadovoljni, da jih je prosil. Zdravniki so obiskovali njega in fante in bili zadovoljni, da so mu mogli izkazati uslugo. V njegovo čast so pisali pesmi in nagovore. Ugledni slikarji so ga slikali. Časopisna poročila so budila tudi pozornost prijateljev v drugih deželah. Iz bližnje Španije so prihajala navdušena povabila, da bi prestopil Pireneje. V daljni Madžarski je *Magyar Atlant* iz Budimpešte v dodatku objavil don Boskov življenjepis, ki ga je napisal D'Espinay.

Kamor koli je prišel, je bil deležen dokazov dobrote presvete Device Marije z imenom Pomočnice Kristjanov. Na obiskih pri družinah in v pismih, ki jih je prejemal, je bila nenehna zahvala materi Božji Mariji za milosti, ki jih je podelila v preteklem letu. Pripovedovali so mu o izrednih ozdravljenjih, toliko zaželenih spreobrnjenjih, o spravi v družinah, ki jih nihče ni imel za mogoče, za časne in večne dobrote, ki so jih prejeli po kaki opravljeni devetdnevnici ali tudi po navadnih molitvah. Vse to je svetnika tako globoko ganilo, da se je jokal, ko je pripovedoval o tem. Veselilo ga je tudi dejstvo, da se je razblinilo napačno prepričanje, da bi se morali zateči k njemu, da bi prosil za uslišanja, ker je bilo zadosti podpirati salezijanske ustanove in že jih je preblažena Devica, ki jih je imela za svoje, nagrajevala z milostmi.

Dne 22. marca je šel na kosilo h gospodu Broquier, zelo poznanemu marsejskemu odvetniku. Tudi Pij IX. mu je zaupal sodne zadeve, ki so se tikale Svetega sedeža. Nekaj časa je bil tako prepoln samega sebe, da v Marseillu ni minilo nobeno praznovanje, ne da bi se tam pojavil tudi on. Ko pa je pozneje razmišljal o *vanitas vanitatum*, ničevosti posvetne slave, se je popolnoma spremenil in se tudi sodnih razprav ni več udeleževal. Ker je imel hišno kapelo, je dobršen del dneva porabil v molitvi. Vsako jutro je v kapucinski kuti ministriral pri sveti maši. Njegova žena je bila odlična pevka in v preteklosti nobena javna akademija ali sprejem pri pomembnih družinah ni minil brez njenega petja. Sedaj pa tudi ona ni več zapuščala hiše, temveč je pridno živela in pletla za Oratorij sv. Leona. Ker sta bila zelo bogata, sta dajala veliko vbogajme in močno podpirala don Boska.

Po tem kosilu so svetnika pričakovali na več krajih, ki se jim ni mogel izmakniti. Zlasti so ga pričakovale redovnice Obiskanja. Ena izmed njih je delala silne preglavice predstojnicam, kaplanu in celo škofu. Don Bosko je ni poznal in ni vedel za njene muhe. Toda ko je vstopil in so redovnice klečale, da bi prejele njegov blagoslov in se priporočile njegovim molitvam, je prijel omenjeno za roko in ji rekel: »Molil bom zlasti za vas, da vas Gospod reši tega in tega, da vam podari to in to in da boste mogli storiti to in to.« Sosestre so bile najprej presenečene, potem pa presunjene. Spogledovale so se med seboj, se solzile in govorile: »To je pravi čudež!« Ko je potem sestri svetoval, kako naj se znebi svojih napak, je zagotovila predstojnicam, da bo postala popolnoma drugačna. Na

praznik Marijinega oznanjenja mu je kaplan prišel povedat, da redovnica ure in ure premoli v cerkvi, da je predstojnice prosila odpuščanja in da že tri dni vedno in povsod daje dober zgled vsej skupnosti.

Dne 24. marca je bil naval tako velik, da se je don Barberis postavil k vratom sprejemnice in spuščal noter le po šest ali osem oseb obiskovalcev obenem ter jim priporočil, da don Boska pozdravijo, prejmejo blagoslov in se umaknejo. Prva dva nasveta so izpolnjevali, toda tretjega niso mogli uresničiti. Skupine so sicer takoj pokleknile, toda po blagoslovu so se stiskali k njemu, mu dajali v roke rožne vence in škapulirje in vsak mu je imel kaj povedati, mu izročiti dar, prositi za blagoslov sina ali hčere, za očeta ali mater, za kakega bolnega sorodnika in za družinske potrebe. V danem trenutku je pred njim klečalo pet duhovnikov. Za tisti ponedeljek je povabil k sv. Leonu novince, ker jim v hiši Previdnosti ni mogel govoriti, kakor je želel. Vendar jim tudi tokrat ni mogel reči niti besede.

Čeprav je bil tako zaposlen, je našel čas, da je opravil dva obreda. Dopoldne je krstil in podelil prvo sveto obhajilo nekemu črnemu fantu, ki je bil gojenec zavoda. Kapela je bila seveda do zadnjega kotička nabito polna. Popoldne je v navzočnosti škofa, ki je črncu podelil birmo, imel konferenco za sotrudnike. Bil je kratek in preprost. Navzoče je prosil, da bi mu pomagali plačati račune dobaviteljem in zidarjem, saj fantje ne morejo shajati brez kruha in strehe. Monsinjor je zgovorno podkrepil njegova priporočila in zunaj izjavil: »Govori, kakor govorijo svetniki, tolikšna je učinkovitost in duhovno pomaziljenje njegovih besed.«⁷

Vsako leto so šli fantje na izlet v vilo gospoda Oliveja, velikodušnega sotrudnika, ki ga že poznamo. Ob tej priložnosti sta oče in mati stregla pri mizi predstojnikom, sinovi pa gojencem. Pripravili so tudi loterijo, v kateri je vsak predstojnik in gojenec dobil svojo številko, tako da je vsak prejel kak dobiček. Na tak način so Oratoriju sv. Leona poklonili tudi svoje vozilo. Leta 1884 se je nad don Boskovim bivanjem v Marseillu ob tem letnem izletu pripetil ljubeč dogodek. Medtem ko so se gojenci zabavali na igriščih, je ena izmed služkinj pritekla h gospe Olive in poročala: »Gospa, kotel, v katerem se kuha mineštra za fante, pušča in nikakor ga ne morem popraviti. Ostali bodo brez mineštre.« Gospodarici, ki je imela veliko zaupanje v don Boska, je prišla rešitev. Sklicala je vse fante in jim dejala: »Čujte, če hočete jesti mineštro, pokleknite in zmolite očenaš, zdravamarijo in slavaočetu k don Bosku, da bo zamašil luknjo.« Ubogali so in kotel je takoj prenehal puščati. Dogodek je zgodovinsko potrjen. Ko je don Bosko slišal o tem, se je iz vsega srca nasmejal in dejal: »Od sedaj naprej bomo don Boska imenovali zavetnika kleparjev.«

Do sedaj opisani napori naj nikogar ne zavedejo, da bi menil, da se je don

⁷ Francoski *Salezijanski vestnik*, maj 1884.

Bosku izboljšalo zdravje. Don Albera, ki je bil v težkih skrbah za njegovo zdravje, je mislil na to, da bi poklical doktorja Combala, profesorja na univerzi v Montpellieru in enega najslovitejših zdravnikov. K njemu so prihajali od vseh strani Evrope, celo iz Prusije. Ko je dobil povabilo, se je takoj odpravil na pot. Noč je prespal na vlaku in prišel ob zori 25. marca v Marseille.

Kot zaveden katoličan je najprej opravil svoje pobožnosti pri Materi Božji Čuvarici, nakar je prišel v zavod sv. Leona. Ko so ga pripeljali k don Bosku, je pokleknil in mu kleče ponižno poljubil roko. Don Bosko, ki je bil lahno oblečen in je ponižno vse opazoval, je menil, da je zdravnikov služabnik, zato ga je brez zadrege povprašal po novicah o gospodarju.

»Jaz sem Combal,« je dejal doktor. Srečen bi bil, če bi vam mogel s čim postreči in vam biti koristen.«

»Vi ste slavni doktor Combal! Toda zakaj se predstavljate na tak način? Nočem tega. Vstanite! Kakšna sreča zame, da vas smem spoznati!«

Zdravnik je vstal, natančno preiskal don Boska, kar je trajalo več kot eno uro, ga spraševal, malo pomislil in ni rekel besede.

»Kako je?« je vprašal don Bosko.

»Vi ste uničili svoje življenje s prevelikim garanjem. Vaša obleka je obrabljena, ker jo nosite v delavnik in praznik. Če hočete še nekaj časa ohraniti to obleko, je edino sredstvo, da jo pošljete v garderobo. To se pravi, da bi bilo za vas glavno zdravilo počitek.«

»To je edino zdravilo, ki ga ne morem vzeti,« je smehljaje se odvrnil Božji služabnik. »Kako naj počivam, ko imam v rokah toliko začetih del?«

»Razumem,« je odvrnil zdravnik, »toda kaj naj storimo? Prepustite svojim sodelavcem vse opravke, ki jih lahko oni naredijo. Vi pa počivajte, kolikor vam je mogoče. Ne vem, kak drug nasvet naj vam dam. Organskih okvar ni. Zato skušajmo odpraviti splošno utrujenost.«

Ko so ga prosili za natančno diagnozo in za najučinkovitejša zdravila, je to rade volje storil. Njegovo poročilo se glasi:

Po poročilu, ki mi ga je dal velečastiti oče don Bosko o prejšnjem življenju, in po preiskavi sklepam, da gre pri njem za bolezensko stanje nasploh s posebnim poudarkom na jetrih.

Splošne ugotovitve:

1. Splošna oslabelost s slabokrvnostjo.
2. Nagnjenost k vnetju sluznice dihal.
3. Živčna napetost.
4. Mogoče tudi ostanki malarije.

Lokalne ugotovitve:

5. Lahna vzdraženost bronhialne sluznice kot posledica trganja.
6. Rahlo povečanje jeter.

To so terapevtske osnove za zdravljenje. To je treba popraviti z naslednjimi sredstvi:

1. Zjutraj in zvečer neposredno pred vsakim obrokom jedi vzeti žlico vina Vial (apnenčev fosfat, mezgo tamarindo mezgo in kinin).
2. Izpiti kozarec Valsa, vrelec Dominique, pomešan z vinom. Med jedjo.
3. Biti od časa do časa tešč (enkrat na teden), zvečer pred spanjem pa vzeti majhno žličko višijskega praška doktorja Soulagoce s četrť kozarca vode.
4. Mešana hrana: kuhano meso in zelenjava, mehko kuhana jajca, mlečna hrana.
5. Vsak mesec po deset dni piti med jedjo vodo iz Valsa z Bourbada.
6. Prekiniti za nekaj časa običajne opravke, zlasti še dolge duševne napetosti.

Podpis: COMBAL

Marseille, 25. marec 1884

Ko je svetnik dobil list v roke, je dejal zdravniku: »Ne vem, kako bi vam izrazil svojo hvaležnost. Vem, da ste velikodušni, vendar ne bi rad, da bi vi nosili stroške za potovanja.«

»Kaj še!« je živahno odvrnil zdravnik. Toliko časa sem čakal trenutek, da bi videl don Boska, in sedaj je ta trenutek prišel. Moje plačilo je v tem, da lahko rečem, da sem videl don Boska. Ne vi meni, temveč jaz vam moram biti hvaležen. Vam dolgujem življenje svoje hčerke. Ali se ne spominjate, da sem vam lansko leto pisal in jo priporočil vašim molitvam? Že dolgo je bila neozdravljivo bolna. Lahko si predstavljate, koliko je trpelo moje srce! Toda potem ko je vaša uglednost molila, se je začela počutiti bolje in v kratkem času je popolnoma ozdravela. Zato sem jaz vam dolžan za ozdravljenje svoje hčerke in sem prišel sem ne samo kot zdravnik, temveč tudi kot dolžnik, ki hoče povrniti dolg presveti materi Mariji Pomočnici. Prosim vas, da sprejmete to malo darilce.«

Pri teh besedah mu je izročil ovojnico, ki jo je don Bosko moral sprejeti. V njej je bilo štiristo frankov. Tudi ko se je poslavljajal, ga je prosil, da bi ga imel vedno za svojega ponižnega služabnika, ki mu je na voljo ob vsakem času in na vsakem kraju.

Iz Marseilla se je don Bosko 26. marca vrnil v Toulon v neizmerno veselje grofov Colle, ki sta zavarovala vse vhode v hišo, da nihče ne bi motil njihovih pogovorov. Prav tako so mu prepovedali, da bi imel konferenco, na kateri bi prosil miloščino za svoje ustanove. »Za to bomo poskrbeli mi, zato pa hočemo uživati z vami.« Toda novica o njegovem prihodu se je kmalu razširila in končno so le morali odpreti vrata. Tako se je Božji služabnik, namesto da bi si malo odpočil, močno utrudil.

Dne 27. marca je v spremstvu grofov Conti odpotoval v Navarre. To posestvo se je popolnoma spreminjalo. Kraj je imel čudovito lego. Hribčki, porasli vedno z zelenimi smrekami in zelenimi plutovci, so v polkrogu obdajali planjavo, ki je bila najprej polna vinogradov, pozneje pa travnikov in njiv. Sredi planjave je stala velika hiša in za hišo so se širili vrtovi za cvetličarstvo, spretnost kraja in zemlja za vrt, na drugi strani prerije na tisoče oljk. Nikakršnih ovir, niti hiš kakega naselja. Sedaj taka rajska lepota, a pred prihodom vse samo puščava

in zapuščenost. Nenehne izboljšave so pripomogle, da so v preteklem letu samo za vino iztržili dvanajst tisoč frankov.⁸

Hišo je obdajala čudovita tišina. Toda ob don Boskovem prihodu je bilo tako zunaj kakor notri polno ljudi, ki so prispeli v prvih jutranjih urah. Štirje omnibusi iz Touluna, trije iz Hyèresa, eden iz Craue in še iz drugih krajev so pripeljali nad sto ljudi. Iz Marseilla so organizirali pravo romanje. Gosposke kočije s svojimi gospodarji so prihajale iz bližnjih krajev. Prišlo je tudi več župnikov z generalnim vikarjem iz Fréjusa. Iz Nice sta prišla baron Héraud in arhitekt Levrot.

Ob pol enajstih so izvidniki s krikom naznanili, da prihaja don Bosko. Mnogi mu je stekla naproti in ga obdala. On kot po navadi miren in vedno pripravljen, da vse zadovolji, je pokazal, da se mu nikamor ne mudi. Zbralo se je tudi veliko tujcev, ki so prišli na blagoslovitev nove cerkve, ki so jo zgradili z denarjem grofa Colla. Božji služabnik se je malo odpočil in skromno okreščal, nato pa začel sveti obred, pri katerem je bilo navzoče veliko duhovnikov in imenovani generalni vikar, ki je rade volje odstopil don Bosku vodenje svetega obreda, opat Guiol, inšpektor don Albera in zbor bližnjih župnikov. Po končanem obredu don Bosko ni hotel, da ne bi bilo tudi kratke konference.⁹

Naslednjega jutra je bila zelo zasebna slovesnost: prvo obhajilo hčerke in sina viskontov Villeneuve. Obhajali so praznik sv. Jožefa, hišnega zavetnika. Don Bosko je maševal za skupnost in pri slovesni maši generalnega vikarja škofije imel slavnostni govor. Bil je dan petja, razigrane glasbe in veselega razpoloženja.

Svetnik nikoli ni več videl te poljedelske šole, ki jo je on ustanovil, vendar njegov blagoslov ni ostal brez sadov. Ustanova je napredovala tako moralno kakor materialno ter zdaleč preseгла pričakovanje samih predstojnikov in dobrotnikov. In danes *post tot discrimina rerum* [po toliko krizah] nosi jasne znake očetovskega blagoslova.

Ko je po nedeljskih večernicah zapustil Navarre, je neprijeten dogodek dal don Bosku priložnost, da se je lahko vadal v potrpežljivosti. Morala bi ga odpejati kočija neke gospe, ki je z veseljem prevzela to nalogo. Toda zaradi nespornuma je ni bilo. Zato so morali napreči domačega konja in zelo preprosto vozilo. Poleg tega je bila cesta polna kamenja, tako da je treslo in don Bosku popolnoma obremenilo želodec. Moral je izstopiti in pol ure peš hoditi po kamniti poti in prahu in se obenem boriti z vetrom in mrazom. Tako so prišli do gradu Castiglia, katerega lastnikom je prejšnji dan obljubil obisk. Ko so ga videli v ta-

⁸ Zapisnik, 30. november 1883.

⁹ Spomin na ta dan je ohranjen v pismu, ki ga je neka sotrudnica iz Auxerra poslala po don Boskovi smrti don Rui. Imamo samo prepis, verjetno delno netočen v določenem pogledu. Vendar je dobro, da ga poznamo (Dodatek, št. 6).

kem stanju, so mu takoj pripravili čašo čaja. Ob odhodu so mu ponudili kočijo z dvema konjema, ki ga je zapeljala do naslednjega cilja.

Med postankom pri tistih gospodih je domači sin, ki je bil prejšnje leto težko bolan in ga je obiskal, da bi prejel njegov blagoslov, prišel in se mu zahvalil, kajti od takrat se mu je zdravje izboljševalo in se je sedaj odlično počutil. Med pogovori so se vsi pritoževali zaradi dolgotrajne suše, ki je skoraj popolnoma uničila polja in travnike. »Povejte vi Gospodu besedico,« so mu govorili, »in on nam bo poslal dež.«

»Prav,« je odgovoril, prosil bom za dež in jutri bom opravil sveto mašo po tem namenu.«

»Ali menite, da bo deževalo?«

»Da, prepričan sem. Gospod je obljubil, da bo nebeški Oče izpolnil prošnjo, če se bodo dva ali trije zbrali v njegovem imenu. Nas je veliko zbranih, da prosimo Gospoda. Jezus je zato med nami.«

»Toda mi smo preveč hudobni, da bi nas Gospod uslišal.«

»Zelo smo hudobni in si ne zaslužimo, da bi nas Gospod uslišal. Toda med nami je Jezus, ki prosi za nas.«

»Torej nam vi zagotavljate, da bo deževalo? Saj že skoraj eno leto ni deževalo.«

»Da, da, deževalo bo. Pred nekaj dnevi je škof ukazal, da naj v vseh mašah opravimo molitev za dež. Ob toliko molitvah Gospod ne bo ostal gluha. Potrudimo se samo, da ne bomo Jezusu onemogočili, da bi ostal med nami.«

Med tem in drugimi pogovori, po molitvi za dež in blagoslovu vseh so odpovali proti drugemu gradu, imenovanemu Bastide, kake pol ure vožnje. Tu so morali potniki prenočiti pri družini Obert. Med večerjo je pogovor spet nanesel na dež, ki je bil tako zelo potreben, in don Bosko je ponovno obljubil, da bo deževalo. Gospodarica je odvrnila: »Dala bi karkoli, samo da bi deževalo.«

S temi besedami so šli k počitku. Komaj so dobro zaspali, ko je močan šum zbudil don Barberisa in druge: padal je dež. Deževalo je vso noč in ves dopoldan. Gospodarica je don Bosku izročila petsto frankov in obljubila še več takih darov, če bo letina obilna. Neki duhovnik iz Lyona, ki je bil mimogrede v tem kraju, je vzkliknil: »Glejte, kaj pomeni gostoljubno sprejemati svetnike!«

Nedaleč od tod je Antibio, majhno mestece na obali med Canessom in Nico. Neka bogata tamkajšnja družina je ponudila don Bosku posestvo, da bi tam odprl svoj zavod. Te gospode je obiskal 1. aprila ob vračanju v Nico. V kratkih urah njegovega postanka je prišlo troje uglednih oseb, da bi ga pozdravile in se mu zahvalile za blagodejen učinek blagoslova. O tem govori popotni tovariš: »V tem mesecu lahko z gotovostjo trdim, da se je vsaj sto oseb bodisi osebno bodisi pisno zahvalilo don Bosku za sadove blagoslova iz prejšnjega leta.«

Na poti proti Nici je na neki vmesni postaji vstopila v vlak neka družina,

ki se je ob pogledu na dva italijanska duhovnika začela pritoževati, da prejšnje leto v Parizu ni prišla pravočasno, da bi obiskala don Boska. Ker so se pripravljali, da bodo izstopili, je ena izmed hčera rekla: »Zdi se mi, da je eden izmed teh dveh duhovnikov don Bosko.« Očeta je presunilo in je vprašal: »Oprostite, ste mogoče vi don Bosko?« Ko je dobil pritrdilen odgovor, so oče in otroci padli na kolena in prosili za blagoslov in svetnik jih je blagoslovil. Gospoda se niso mogli pomiriti, ker niso prepoznali don Boska prej, kot šele ob slovesu.

V Nici, kamor je prišel 2. aprila, je ob dveh imel konferenco, 3. aprila ob osmih zvečer pa je prišel v Alassio, kjer je srečal don Cagliera in don Lemoyna, ki sta pridigala gojencem duhovne vaje. Dne 4. aprila je nadaljeval pot v Sampierdareno, kamor so istočasno prišli drugi člani vrhovnega sveta razen don Duranda. Sklical jih je, da bi v tej hiši imeli razgovor o različnih zadevah Družbe. Še prej pa si je vzel čas, da je obiskal grofico Solms v Pegliju, ki je tam živela že deset let. Bila je sestrična cesarja Viljema in katoličanka. Katoliško je vzgajala tudi hčerko, medtem ko so sinovi rasli v protestantski veri. Silno si je želela videti don Boska, ker ga je zelo potrebovala.

Povzemimo nekaj stvari iz zapisnika tega kapitularnega posveta. Ko so govorili o pripustitvi k redovom nekega francoskega klerika, je don Bosko menil: »Če kdo ni pripravljen, da bi naredil zaobljube z drugimi, ga je treba odpustiti. Če kdo ni pripuščen k redovom, je treba skleniti: Ti nisi več član Družbe. Treba ga je dokončno odsloviti. Tu je don Cagliero spomnil na misel patra Franca, da je ena izmed največjih zablod imeti v hiši koga, ki ni sposoben za prejem redov in zaobljub.

Svetnik je sporočil, da je njegovo potovanje v Francijo obrodilo dobre sadove: »Hiše v Franciji smo spet rešili dolgov. Božja previdnost nam je priskočila na pomoč. V Franciji so nam obljubili velike vsote denarja in veliko smo jih tudi prejeli. Grof Colle nam podarja 150.000 frankov, ki jih bo izplačal ta mesec. Inženir Lovrot iz Nice je iz svojega podaril naši hiši 80.000 lir. V Saint-Cyru je obnova hiše stala 80.000 lir; dobili smo dobrotnika. Pri vsem tem pa so se lotili tudi del, ki ne dosegajo svojega namena in ki niso bila storjena v dogovoru s kapitljem. V Nici, Marseillu in La Navarru dobro napredujejo brez dolgov. Obžaloval je pohlep po gradnjah. Da to ukrotimo v vseh, je treba vedno postaviti dva pogoja: 1. privolitev kapitlja in 2. treba je imeti zagotovljena sredstva. Sicer naj se ne gradi. Obžaloval je tudi, da so se v Franciji oprijeli navad, ki so nasprotne uboštvu: na primer preproge v sprejemnicah s pretvezo, da jih zahtevajo dobrotniki.

Velikodušnost inženirja Lovrota zahteva kratko razlago. Zaradi nekega izrednega uslišanja, ki je sledilo don Boskovemu blagoslovu, je bil ves za don Boska. Nekega dne mu je svetnik govoril o potrebi, da bi razširil zavod v Nici.

»To se lahko takoj zgodi,« je odvrnil inženir. »Treba je samo začeti zidati.«

»To je lahko reči, toda kje dobiti denar? Jaz ne vem.«

»To naj vas ne ovira. Začnimo zidati.«

»In potem?«

»Potem bo že kako. Mi dovolite, da začnem?«

»Začnite. Toda vedite, da don Bosko nima denarja.«

Naslednjega dne je gospod Lovrot prišel z delovodjem, vzel načrte, dal postaviti ogrodje, nato je pripeljal material in končno delavce. V nekaj mesecih so nadzidali celo nadstropje za stanovanjske sobe in postavili so veliko kapelo. Ko je bilo vse končano, je Lovrot dejal ravnatelju:

»Vidite, da smo vse opravili brez izdatkov? Izdatki so bili, toda velikodušni gospod jih je poravnal iz svojega žepa.

V Sampierdareni se je v veliko zadovoljstvo predstojnikov in gojencev zdržal sorazmerno dolgo. Fantje so opravili tri dni večnega češčenja za njegovo ozdravljenje. Ker se je izboljšanje res pokazalo, so 6. aprila pripravili veliko slovesnost. Bila je cvetna nedelja. Na kosilo je prišlo nekaj francoskih gospa. Don Boska so iskale v Marseillu., Cannesu in Nici. Toda don Bosko je ravno vstopal v vlak, medtem ko so se one pripeljale z drugim vlakom. Tako je prišel v Italijo, gospe pa niso izgubile poguma, šle so za njim v Alassio. Niso ga dohitele. Šele v Sampierdareni so prišle do njega in so se mogle z njim na dolgo in široko porazgovoriti. Od tod so se napotile v Rim, kjer so ga mesec dni skoraj vsak dan obiskovale.

Ko se je v Sampierdareni pogovarjal s svojimi sinovi, je pogovor nanesel na duhovne vaje fantov. Don Bosko je dejal: »V naših hišah in cerkvah je za pridiganje duhovnih vaj vedno najbolje povabiti naše sobrate salezijance, četudi so samo povprečni v oznanjevanju Božje besede, kajti odlični tuji govorniki pridobijo zase občudovanje, in če so redovniki, pridobivajo fante za svoje redove in povzročijo, da pri fantih pade ugled naših sobratov. Poleg tega pa tudi nimajo našega duha, pa naj bodo še tako sveti. Zato jih čim manj vabimo. Iz tega razloga jezuiti ne dovoljujejo, da bi kdo drug razen njihovih sobratov pridigal v njihovih cerkvah.«

Don Boska je pot ponovno popeljala v Rim. Dvakrat je iz Francije pisal don Rui, da bi mu povedal, kdo bi bil po njegovem najprimernejši spremljevalec: ali tajnik Berto ali kdo drug. Kaj je o tem menil don Rua, nam ni znano. Toda svetnik je za to službo v Sampierdareni določil don Lemoyne. V svoji očetovski uvidevnosti pa je prvemu naslovil naslednje pismo.

Predragi don Berto!

Rekli so mi, da tvoje zdravje še ni tako, kot bi si ga želeli. Žal mi je. V tem času moje odsotnosti poskrbi, da boš ozdravel. Molil bom zate. V Rim me bo spremljal don Lemoyne. Ne vem še, ali bom potreboval listine. Če jih bom, ti bom pisal. Za 12. oziroma 15. upam, da bom v Turinu.

Moje zdravje je malo boljše, vendar potrebuje pomoč molitve.

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Berto, priporočaj me pri sveti maši in imej me v J. K.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 6. april 1884

Dne 7. aprila popoldne je obiskal v Sestri Ponente gorečo salezijansko sotrudnico, vdovo Cataldi, in proti večeru 18. aprila baronico Podesta, soprogo genovskega župana. Ta in druge genovske gospe so se zbirale okoli markize Ghigliini, ki jih je navduševala, da bi pomagale don Bosku in njegovim ustanovam.

V prostih trenutkih se je Božji služabnik skušal razvedriti tako, da je klical v spomin nekdanje dogodivščine. Don Lemoyne je pisal don Bonettiju: »Naš predragi oče ne more v vsakem pogovoru omeniti junaške čase Oratorija, zato mi je naročil, da naj ti sporočim, da je don Belmonte¹⁰ bil na mnogih slavnih izletih in kako se spominja mnogih prijetnih dogodivščin iz tistega časa. Zato bi bilo primerno, da bi se pogovoril z don Belmontejem, preden boš dokončno obdelal to obdobje zgodovine Oratorija,¹¹ in da prideš ti v Sampierdarena ali don Belmonte v Turin. Po mnenju don Boska bi bila prva možnost boljša.

Končno se je 9. aprila poslovil od Sampierdarene in je z don Lemoynom, ki je nadomestil don Barberisa, odpotoval v Genovo. Kosil je pri markizi Ghiglino, kjer ga je pričakovala neka gospa. Zatem se je napotil v Rapallo na obisk h grofu Riantu, članu Francoskega inštituta, bogatega gospoda iz Pariza in slavnega pisatelja, ki je prejšnje leto izkusil dobrodelne učinke svetnikovega blagoslova.¹² Grof in grofica, vsa srečna, da ga bosta imela pri sebi, sta ga povabila v svojo čudovito lepo vilo in on je povabilo sprejel. Po začetnem pozdravu so se šli sprehajati po parku, ki se je z vrha hriba raztezal do morja. Sprehod je trajal eno uro in pol. Don Bosko se je sprehajal z grofoma, don Lemoyne pa z otroki. Naslednji dan na veliki četrtek, so se vsi spovedali pri don Bosku, otroci so mu ministrirali v domači kapeli in vsi so prejeli velikonočno obhajilo. Don Lemoyne piše:¹³ »Ob slovesu je grof stisnil don Bosku roko na čisto poseben način, ki je pomenil občuten in učinkovit poklon.« Nato so se z vlakom odpeljali v La Spezio, kamor so prispeli ob dveh popoldne. Ta počitek je don Boska očitno poživil.

V La Spezio bi moral priti že 9. aprila za konferenco sotrudnikov, a zaradi postanka v Rapallu se je potovanje zavleklo. Namesto njega je govoril kanonik Davide Marinozzi, postni pridigar. Njegova navzočnost je bolj kot vse drugo

¹⁰ Bil je ravnatelj zavetišča v Sampierdareni.

¹¹ Don Bonetti je v presledkih objavljajal v *Vestniku Zgodovino Oratorija*, ki so jo potem ponatisnili v eni knjigi z naslovom *Petletje zgodovine Oratorija sv. Frančiška Saleškega*.

¹² Prim. MB XVI, str. 223 [BiS XVI, str. 144].

¹³ Pismo don Bonettiju, Spezia, 10. april 1884.

povzdignila velikonočne praznike salezijancem in gojencem. Ni mogel zapustiti zavoda, ne da bi spregovoril v javnosti. To je storil popoldne na sam veliki praznik, in ker se je dobro počutil, je celo zelo dolgo in živahno govoril. Don Lemoyne je poslal v Turin dolg povzetek njegovega govora, ki ga posnemamo iz *Vestnika* meseca maja.

Predstavljam se vam, dragi poslušalci, z zares globoko ganjenim srcem, polnim hvaležnosti za vse dobro, ki ste ga storili in ga še delate temu salezijanskemu oratoriju. Koliko mladih fantov se mora zahvaliti vam, če so ohranili vero, če živijo kot dobri kristjani in so se večno zveličali. Zato pred vas prihajam z novim povabilom vaši dobroti, prihajam, da vam priporočim nabirko za dela, ki ne pripadajo meni, temveč svetemu očetu Leonu XIII. in so mu zelo pri srcu. On vrhovni poglavar Cerkve vam prvi daje dober zgled. Če sedaj stoji tukaj v La Spezia ta oratorij, kjer toliko dečkov prejema kruh življenja, moramo biti hvaležni vam. Da, sveti oče je ubog, živi od miloščine, ker so mu vse vzeli, kljub temu pa najde način, da pošilja enake darove, zaradi katerih je še bolj ubog, v korist sinov vaših družin, vašega mesta. Posnemajte torej ta čudoviti zgled velikodušnosti.

Vprašali me boste, kako dolgo bomo morali še sodelovati pri tej dobroti ustanovi? Doklej? Dragi moji, vse dokler bodo duše, ki jih je treba reševati, dokler bo ubogim dečkom pretela nevarnost zalezovanja in prevar, vse dokler ne bodo prišli do nebeških vrat, kjer se bodo šele čutili varne pred zankami, ki jim jih nastavlja sovrag.

Danes bi vam rad govoril o misijonih naših salezijancev, ki so raztreseni po raznih krajih sveta, zlasti v Ameriki, lahko bi vam opisoval njihove napore, njihove potrebe in dobro, ki ga delajo, vendar se bom omejil in vam bom govoril o cerkvi in zavetišču Srca Jezusovega v Rimu. Protestanti so v Rimu odprli šole in svetišča, da bi zavajali kristjane in zlasti ubogo mladino. Papež Leon XIII., žalosten zaradi takega stanja stvari, je dal vedeti don Bosku, da je treba rešiti čast katoliške vere in zajezi val širjenja krive vere in pohujšanja mladine. Kako? Tako, da bi postavili cerkev Srca Jezusovega in veliko zavetišče, kjer bi zbirali ogrožene dečke. »Sveti oče,« sem mu odgovoril, »rade volje se lotim tega dela, vendar nimam denarja.« »Tega tudi jaz nimam,« je odvrnil papež. »Obrnite se torej na vernike in jim sporočite, da sveti oče vsem priporoča cerkev Srca Jezusovega in da bo Gospod časno in večno obdaril vse, ki bodo podprli to tako veliko delo.« Zato, dragi kristjani, iščem sredstva tukaj in povsod drugod in zato bomo tudi imeli nabirko za to cerkev. Gre za to, da počastimo dobrohotno Srce našega preljubeznivega Odrašenika. Presveto Srce Jezusovo je vir vseh blagoslovov in vseh milosti. Vsi potrebujemo te milosti. Ko torej damo dar v čast presvetemu Srcu, obenem prosimo za tisto milost, ki jo najbolj potrebujemo za dušo in telo, za naše starše, za naše otroke, za naše materialne potrebe ali za kako posebno moralno ali intelektualno potrebo. Bodite prepričani, da boste milost prejeli, kajti Bog se ne da premagati v velikodušnosti, če vaša prošnja ni v škodo kake vaše duhovne koristi.

Še drug razlog je, da pomagata človeku, ki vas prosi miloščine v imenu Srca Jezusovega. Tisti, ki vas prosi za miloščino, je sam sveti oče papež, naš skupni oče,

namestnik Jezusa Kristusa. Sveti oče vas prosi, da podprete predvsem dve stvari: to ustanovo tukaj v La Spezii in cerkev presvetega Srca Jezusovega v Rimu. Kaj pa naj stori s svoje strani svetišče in kaj obljublja? Dviga stoje svoje roke k nebu, moli za vas, vas blagoslavlja in se vas vsak dan spominja pri sveti maši. Njegova moč je velika zaradi oblasti, ki mu je dana zaradi velike ljubezni, s katero ga ljubi presveto Srce Jezusovo. On govori v imenu Odrešenikove krvi in mi ga ne bomo poslušali? On nas vabi v imenu toliko duš, ki jih je treba odrešiti, in mi bomo ob tem brezbrizni? Prosi nas za pomoč za svoje sinove in brate in mi jo bomo odrekli? Nikakor ne! Gotovo ne boste povzročili te žalosti namestniku Jezusa Kristusa in vašemu imenu katoliških kristjanov.

Pa bo kdo dejal: »In kje naj vzamem denar? Moji dohodki so omejeni, časi so težki in posli ne uspevajo.« Dovolite mi, da vam govorim odkritosrčno. Če hočemo zadostiti kaki muhi, če si hočemo privoščiti kako zabavo ali se hočemo izkazati v družbi, oh, takrat se znajdemo in dobimo denar. Pa ne bomo našli novčiča, ki bi ga darovali Jezusu Kristusu, medtem ko je vse tisto, kar imamo, od njega, ki nam lahko tudi stokratno povrne na tem svetu vsak naš dar? Kdo drug bo dejal: »Toliko je prosilcev za toliko in tako različnih namenov! Preveč jih je.« Ta odgovor, dragi moji, ni krščanski. Vi pravite: ne morem podpirati vseh teh dobrih del. Jaz vas pa vprašam, ali podpirate vsaj eno izmed njih? Menim, da tisti, ki najbolj kričijo, da jih je preveč, ne podpirajo niti enega dobrega dela. Oh, vedite, da je dajanje vbogajme dolžnost. Če nimate denarja, lahko daste obleko, jedila, lahko spodbujate druge, da dajo vbogajme. In če zares nimamo ničesar drugega, potem imamo na voljo delo vseh del – molitev. Prosite, da bo sveti oče potolažen in spodbujen v svojem velikem naporu pri vodenju Cerkve, molite za evangeljske delavce, da jim bo Gospod podelil zdravje, sposobnosti, kreposti, razumevanje položaja, uspeh pri njihovem misijonskem delu. Prosite za duše tistih, ki so zablodili, da se bodo spokorili, za pravične, da bodo vztrajali v dobrem. To je vbogajme, ki ga mnogi ne dajejo.

Kdo drug pa zato, da bi se opravičil, ker ne daje miloščine, pravi: »Lahko bi dal kaj v miloščino, vendar si želim prihraniti nekaj za poznejše dni, lahko pridejo leta, ko bo polje slabo obrodilo, ko bodo zastali posli, prišel finančni polom in podobno. Zato moram misliti na prihodnost in si priskrbeti malo imetja.« Na žalost je to, čemur pravimo predvidevanje, pomanjkanje zaupanja v Božjo previdnost. Žal varčujemo danes, varčujemo jutri, presežki tega leta se dodajajo presežkom prejšnjega, navezanost na denar je vse večja in z njo tudi skopost. Žal se z večanjem bogastva srce vedno bolj zapira revežem in korak za korakom denar sam potiska bogataša v pekel. Pametni kristjani ne grabijo denarja za čas, ki mine kot blisk, denarja, ki ga s pravim imenom pravimo denar smrti. Sveti Lovrenc je bil varuh zakladov rimske Cerkve. Poganski oblastnik, ki je poželed ta zaklad, je zahteval od Lovrenca, da mu izroči vse to zlato, srebro, dragoceno kamenje, ki jih je imel v varstvu. Sveti Lovrenc mu je obljubil in ga prosil za nekaj dni, da bo mogel vse zaželeno zbrati. Oblastnik je privolil, prepričan, da bo kmalu imel v rokah zaželeni plen. Toda sv. Lovrenc je prodal dragocenosti in izkupiček razdelil med reveže. Vse obdarovance je zbral v preddverju oblastnikove palače, nato pa stopil pred njego-

vo obličje in prosil, naj pride, da bo videl izpolnjeno obljubo. Ko je oblastnik videl pred seboj tako številno množico revežev, ga je vprašal, zakaj jih je privedel. »Ti so zaklad Cerkev,« je dejal svetnik, »in sem ti jih pokazal, kakor si zahteval.« Ker je oblastnik menil, da ga je svetnik prevaral, je ves divji vzkliknil: »Zahteval sem zlato in srebro, kam si ju skrili?« Svetnik mu je odgovoril: »*Facultates Ecclesiae, quas requiris, in caelestes thesauros manus pauperum deportaverunt*« [Premoženje Cerkev, ki ga zahtevaš, so roke revežev položile v nebeške zaklade]. Da, dragi moji, roke revežev nosijo naše zaklade v nebesa. Ko damo revežu dar, je, kakor da bi ga položili Jezusu v roke. Božji Odrešenik je zagotovil, da bo na poslednji sodbi sodil predvsem z vidika, ali smo imeli usmiljenje z reveži, in bo pred celim svetom jasno povedal: »Kar ste storili enemu izmed mojih najmanjših, ste meni storili.« Ali hočete nesti vaš denar s seboj v grob, v pogubljenje, v večni pekel ali v večnost nebes? Dajajte vbogajme revežem, zlasti če gre za rešenje duš. Odrešenik se je potil, živel revno, trpel in umrl je za duše. Poglejte okoli sebe in videli boste, koliko je na svetu revnih otrok, ki izdani, prevarani, brez verske vzgoje padajo v hudobijo in se pogubljujejo. Mar lahko gledate brez sočutja ta strašni prizor? Vidite, da Jezus Kristus trdim srcem pravi: »Prav nič se ne trudiš reševati duše s sredstvi, ki sem ti jih jaz dal na voljo, zato naj bo tvoj denar v tvoje pogubljenje.« Skrbimo zato za naše resnične koristi. Dajajmo Jezusu Kristusu in vse, kar bomo dali, nam bo z obrestmi povrnjeno tako v času kakor v večnosti, kajti Božja banka nikdar ne propade.

Govoril sem bratom, zato vas prosim, da bi mi oprostili zaupljivost in sproščenost mojega izvajanja. Grem v Rim in bom nesel s seboj dar, ki mi ga boste izročili in ki naj bi ga uporabili za gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega. Govoril bom s svetim očetom, ki so mu prebivalci La Spezie tako zelo pri srcu, kar dokazuje tudi ta ustanova, ki je bila dograjena z njegovo pomočjo, in to v večji meri, kot mu dovoljujejo njegove možnosti. Prosil ga bom za njegov blagoslov za vas, za vaše družine in za vse vaše posle.

Jaz pa ne bom pozabil vsako jutro na poseben način moliti za vas in vi bodite dobri in molite zame. Tako bomo z izpolnjevanjem dejavne krščanske ljubezni in molitvijo ustvarili trdno upanje, da se bomo vsi skupaj dobili v nebesih.

Poslušalci so bili zvečine delavci, ker je bil čas konference čas, ko premožni kosijo. Kljub temu je bila nabirka precej obilna. Med drugim je bil med darovi celo zlat prstan.

Med obiskovalci v La Spezii je bil tudi šolski inšpektor, v katerem je don Bosko prepoznal nekdanjega katehista turinskega oratorija Carla Alvana Bonina. Že trideset let ga ni videl. Ta mu je čestital za dobro, ki ga je opravil v La Spezii, in mu pripovedoval ljubek dogodek, ki mu je bil priča leta 1850. Neki savojski družinski oče je v Turinu zaradi denarja postal protestant, saj so ti plačevali odpad z denarjem. Zahteval je, naj tudi njegova žena in njegov sin postaneta protestanta kakor on. Pa mu ni uspelo, ker je žena trdno vztrajala pri svojem in branila tudi otroka. Neke noči je imel deček sanje. Zdelo se mu je, da

so ga nasilno vlekli v protestantsko svetišče, in medtem ko se je na vse kriplje branil, se mu je prikazal duhovnik, ki ga je rešil in ga popeljal s seboj. Naslednjega dne je sanje pripovedoval svoji materi, ki je iskala vse načine, da bi dečka spravila v kak zavod. Nekdo ji je svetoval, da naj ga izroči don Bosku v oratorij v Valdoccu. Neke nedelje zjutraj je med mašo skupaj z dečkom šla v cerkev. Prav tedaj je stopil v zakristijo don Bosko in šel maševat. Inšpektor, ki je bil takrat eden izmed katehistov, je klečal zraven fanta, ki je takoj, ko je zagledal duhovnika, zaklical: »*C'est lui-même, c'est lui-même!* [prav on je, prav on je]. In ker je deček kar naprej vpil in je mati jokala, ju je katehist odpeljal v zakristijo, kjer je deček povedal svoje sanje in vse drugo. Kakor hitro je don Bosko po maši odložil mašna oblačila, je deček pristopil k njemu in s sklenjenimi rokami prosil: »Dragi oče, rešite me! Don Bosko je brez obotavljanja sprejel malega Savojsca in ga držal pri sebi več let.

Nadvse zanimiva stvar! Po petdesetih letih se tudi danes ponavljajo podobni dogodki; kamor koli don Bosko gre, se dobijo ljudje, ki pripovedujejo zanimive zgodbe iz njegovega življenja.

Čestitke, ki jih je izrekel šolski inšpektor za veliko dobro, ki so ga salezijanci dosegli v La Spezii, so bile upravičene in zaslužene. Hiša je res dosegla cilj, ki ji ga je določil don Bosko ob ustanovitvi, se pravi, da je ustavila zmagoslaven pohod protestantov v tem mestu. K neuspehu krivovercev je pripomoglo tudi obnašanje njihovega ministra, nekdanjega subdiakona, ki se je oženil z neko nekdanjo redovnico. Po inšpektorjevem zagotovitvi je prejšnja leta protestantske šole obiskovalo osemsto otrok, leta 1884 pa jih je bilo samo še sedemnajst. Vsi so prestopili v salezijanske šole.

Na velikonočni ponedeljek zgodaj zjutraj je don Bosko odpotoval v Rim.

3. POGLAVJE

EN MESEC V RIMU. CERKEV PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA. SANJE O PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI ORATORIJA. VRNITEV SKOZI FIRENCE IN BOLOGNO

PO NAPORNEM POTOVANJU PO FRANCIJI in da ne bi pospešil pojemanja svojih telesnih moči, bi človeška previdnost don Bosku svetovala, naj si vzame čas za oddih, toda Božja ljubezen, ki *non quaerit quae sua sunt* [ne išče svojega] ne zna postaviti mej žrtvam. Potreba po novih finančnih sredstvih, ki bi mu omogočila nadaljevanje gradnje cerkve in zavetišča v Rimu, in nujnost, da bi čim prej prejel privilegije, ki bi še pred njegovim odhodom s tega sveta omogočili utrditev njegove Družbe, sta zmogli nad njim več kot kakršen koli osebni obzir. Zato se je odpravil na potovanje v večno mesto. V tem poglavju ne bomo nič govorili o privilegijih, temveč bomo to storili v posebnem poglavju. Poročali bomo samo o prvi nalogi in poleg tega še o okoliščinah, ki so spremljale prihod, postanek in vrnitev.

Od leta 1851 je dolga izkušnja kazala, da je bilo najboljše sredstvo za pridobivanje javne dobroteljnosti loterija kot »najpripravnjše in učinkovito sredstvo za reševanje nujnih potreb«. ¹ Zato je postal velik organizator loterij. Že leta 1882 se je odločil, da bi pripravil eno v korist cerkve Srca Jezusovega. Vendar je v Rimu niso podprli v tolikšni meri, kot si je želel. Dne 26. februarja 1884 je to potožil na zborovanju vrhovnega kapitlja: »Zaradi nedelavnosti poverjenikov v Rimu je ta loterija postala moj bič in nenehna mora.« Upal je, da bo s svojo navzočnostjo ljudi predramil iz brezdolja in da bo stvari tako uredil, da bo mogel razpečati gotovo sto tisoč srečk.

O isti zadevi je govoril na seji kapitlja dne 28. februarja: »Moja zamisel je pisati generalnemu prokuratorju naslednje: Izbij si iz glave vsak drug način, da bi prišel do denarja, ki ga mi ne moremo več pričakovati. Če kaj hočeš, potem podpri loterijo. Premaguj težave. Uporabi pomoč poslanca Sanguinettija. Po-

¹ Okrožnica z dne 30. januarja 1862.

magaj in začni kaj delati. Previdnost nam je pokazala pot, dala nam je v roke loterijo. Zakaj naj bi sledili drugim potem, ki niso pota Božje previdnosti?« - Ni smel izgubljeni časa, kajti v kratkem so nameravali odpreti velikansko loterijo za milijone lir v korist Turinske razstave. Zato bi vlada kaj težko odobrila še salezijansko loterijo.

Zato je don Bosko naročil don Bonettiju: »Napiši don Dalmazzu pismo v smislu, ki sem ga nakazal. Reci mu, da se komaj držim na nogah zaradi svojih bolezni, pa vendar moram iti v Francijo, da bom dobil podporo za naše ustanove. Najdi primerno osebo, ki bo uredila dobitke in jih oštevilčila, daj natisniti seznam z imeni darovalcev, predloži ga čimprej oblastem in pripravi svežnje srečk. Razpečavanje le-teh prevzema don Bosko tudi, če bi jih bilo tristo tisoč. Upa, da se bo to zgodilo v nekaj dneh.«

Misel na loterijo ga je spremljala tudi v Franciji. Iz Marseilla je 19. marca pisal don Dalmazzu:

Predragi don Dalmazzo!

Če ti sam ne zmoreš, mi sporoči, vendar na izvedljiv način. Prihodnjega aprila ali v prvih štirinajstih dneh maja želim pripeljati s seboj grofa Colla, da bo položil temeljni kamen. Je to mogoče? On bi prinesel s seboj dar 50 tisoč frankov.

So z loterijo težave? Ali vidiš kako drugo možnost za dobroteljskost? V tem trenutku sta to naši glavni nalogi.

Don Sala mi je poslal pismo, v katerem ne reče ne 'da' ne 'ne'. To ni zadosti, da pridem do denarja.

Bog naj blagoslovi vse in imej me v J. K.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 19. marec 1884

Res je, da je v Franciji nabral dvesto petdeset tisoč frankov, res pa je tudi, da so bili izdatki, ki jih je moral poplačati, zelo visoki, kajti cerkev Srca Jezusovega je pobrala večino dohodkov in tako puščala neporavnane druge dolgove ali silila k novim posojilom. Ta vsota ne samo, da se ni ustavila v njegovih rokah, temveč tudi nikoli ni bila v celoti zbrana, saj je takoj, če je imel zbranih nekaj tisoč frankov, denar poslal tja, kjer je bila stiska največja. Prav zato pa bi bilo dovoljenje za loterijo prava blagodat.

O loteriji so se v Rimu v hiši grofice Della Somaglia posvetovale plemenite gospe in razpravljale, kako bi bilo mogoče dobiti dovoljenje od prefekture. Proti koncu februarja je bilo zbranih že kakih tisoč dobitkov, med njimi nekaj pravih dragocenosti. Dobri gospodje, načelniki različnih oddelkov na ministrstvih, so pridno pomagali.

Medtem so dela pri cerkvi napredovala in s tem so narasli tudi dolgovi. Prezbiterij in kor ali apsida so bili že pripravljeni za bogoslužje, zato jih je novi

kardinal vikar Parocchi 24. marca, na četrto kvatarno nedeljo, blagoslovil. Članek iz Rima v *Unità Cattolica* z dne 25. marca poroča, da se je svetega obreda udeležilo veliko vernikov, in dodaja: »Od vseh strani prihajajo zaslužena priznanja, da je le-ta apostol dobredelnosti velečastiti don Bosko, ki v zaupanju v Božjo previdnost pogumno lotil težkega dejanja v veliko duhovno korist novih naseljencev, ki so bili do tedaj daleč od vsake cerkve in brez sleherne priložnosti za opravljanje svojih krščanskih dolžnosti, pri vsem tem pa so jih zasledovali protestanti, ki so prav tam postavili svoje šotore.« Njegova eminenca je v svojem govoru izrazil zadovoljstvo, da so hkrati z novimi hišami, ki so zrastle na kraju, kjer so bile prej njive, gradili tudi lepo cerkev, ki novim prebivalcem daje priložnost, da opravljajo svoje pobožnosti; izrekel je pohvalo don Bosku, ki ga je imenoval Božjega moža, in salezijancem, njegovim posnemovalcem in sodelavcem, in vse povabil, da bi po svojih močeh pomagali dograditi sveto stavbo.²

Stvari so bile na tej stopnji, ko je don Bosko 14. aprila prišel v Rim. Mladi oratorijci so mu pripravili slovesen sprejem. Ko se jim je zahvalil, jim je obljubil malico, ki jim jo bodo pripravili predstojniki tistega dne in na kraju, ki se jim bo zdel najbolj primeren. Prosil jih je, da bi po njegovem namenu darovali sveto obhajilo na nedeljo, ki naj bi jo še določili, in jim zagotovil, da bo molil zanje in za njihove družine.

Pogled na tiste dečke mu je vzbudil spomin na fante v Oratoriju v Valdoccu. Zato jim je pisal, da jim želi srečne velikonočne praznike, ki naj bi trajali celo življenje, in da naj bi bila aleluja pesem tega našega smrtnega življenja, vsi pa naj bi jo večno prepevali v nebesih. Gorje tistemu, ki bi manjkal! Prosil jih je, naj še naprej molijo zanj, in jih spodbudil, naj se zavedajo, kako veliko srečo imajo, da so Marijini sinovi.³ Don Rua je ta sporočila in priporočila sporočil fantom v enem izmed večernih govorov.

Teden pozneje je mislil zlasti na gojence četrtega in petega razreda gimnazije in v ta namen pisal don Febbraru, šolskemu svetniku v Oratoriju.⁴ Svetnik je izrazil željo, da bi mu vsak fant zaupno na listu papirja napisal, v kateri poklic se čuti poklicanega: v cerkveni ali svetni. Tistim, ki so izrazili željo, da bi vstopili v cerkveno službo, je postavil vprašanje, ali želijo vstopiti v škofijsko semenišče ali se dokončno odpovedati svetu in se popolnoma posvetiti svetu odmaknjemu poklicu, kakor je prav salezijanski. Vsak pa naj pri izbiri pomisli na tisti poklic, ki se zdi najbolj v skladu z rešenjem njegove duše.⁵

² *Voce della Verità*, str. 70, 1884.

³ Don Lemoynovo pismo don Rui, Rim, 16. april 1884.

⁴ Nimamo besedila, vendar zadosti dobro poznamo vsebino iz zapiskov don Lemoyna. Don Bosko je sporočil prihod tega pisma, ko je 10. aprila iz La Spezie naročil pisati don Rui: »Don Bosko pravi, da je dolžan odgovor don Febbraru, da bo pa on sam osebno odgovoril.«

⁵ Iz več razlogov je v tem pogledu pomemben odgovor ubogega don Febrara na to don Boskovo

Fantje so bodisi osebno bodisi v skupinah odgovarjali svojemu ljubljenu očetu. Dne 26. aprila so mu člani malega klera sporočili, da mu poklanjajo venček duhovnih obhajil,⁶ in don Bosko je naročil don Lemoyneu, naj jim odgovori. Naročil jim je, da naj bodo lilije za Srce Jezusovo, in razložil, da je lilija bela, kar pomeni čistost, da lilija lepo in močno diši, kar pomeni zgled, in da je treba lilijo skrbno varovati, sicer kmalu ovene, kar pa pomeni zatajevanje.

To so bila njegova prijetna razvedrila sredi skrbi za privilegije in loterijo. Da bi stvari z loterijo dobro potekale, je poklical v Rim pomočnika Giuseppeja Buzzettija. Tiste dni je don Rua odpotoval v Toulon, da bi od grofa Colla prejel sto petdeset tisoč obljubljenih frankov, od katerih je Buzzetti nesel en del, se pravi sedeminšestdeset tisoč don Bosku. Vsota je izginila, kot bi pihnil. Edino upanje je bila loterija. Številni in bogati dobitki so bili razstavljeni v župniji. Buzzetti je sestavil seznam in ga predložil prefekturi.

Neki zakon iz leta 1883 je dovoljeval loterijo samo zakonito priznanim ustanovam ali kaki ustanovi, ki bi ji zakonito pooblaščen ustanova posodila svoje ime. V našem primeru bi to lahko storili samo dve ustanovi: županstvo in Združenje ljubezni, kajti gradnja zavetišča je bila dobrodelna ustanova. Obrnili so se na upravo županstva. Kralj Umberto je, ne da bi salezijanci vedeli za to, bil naprošen od dobronamerne osebe, poslal na županstvo toplo priporočilo, da bi prošnjo ugodno rešili. Res je, da so bili na županstvu skoraj vsi bolj ali manj katoliški, toda bodisi iz bojazni, da bi jih imeli za klerikalne, bodisi iz načelnega nasprotovanja niso privolili v kraljevi predlog. Vse se je zgodilo po ustnem dogovoru in si niso upali dati razprave na zapisnik. Javnost seveda o stvari ni nič zvedela, ker o posvetu nihče ni poročal.⁷ Treba je povedati, da je bilo v prošnji navedeno ime Dalmazza in ne don Boska.

Drugi upravičeni ustanovi je načeloval princ Pallavicini, ki mu je don Bosko poslal svojo prošnjo. Tudi tukaj je bil zavrjen. »In vsi so katoličani,« je vzkliknil don Lemoyne v pismu don Rui in nato nadaljeval: »Prav iz tega je jasno razvidno, da je don Boskova ustanova v Rimu Božje delo [...]. Mogoče nam bodo tokrat, kot že večkrat, otroci teme naklonili, kar so nam zavrnilo otroci luči.«⁸ Pri starih Rimljanih je vedno vladal velik odpor proti vsiljivim prišlecem.

Kljub vsem tem zanikanjem in kljub temu da je vse kazalo, da se bo zadeva zavlekla, se don Bosko ni vdal in je hotel, da naj se priprave na loterijo nadaljujejo. Vse to nasprotovanje, proti kateremu se je moral boriti, ga moralno sicer

pismo (Dodatek, št. 7).

⁶ Dodatek, št. 8.

⁷ Pozneje so časopisi nekaj odkrili. Tako je la *Capitale* v nesramnem članku dne 28. aprila svarila župansko upravo pred dovoljenjem za loterijo.

⁸ Pismo, 28. april 1884.

ni potrlo, je pa posledice čutilo njegovo zdravje. Don Lemoyne je pripominjal:⁹ »Zares, zdi se, da mu hudič hoče zapreti vse poti. On pa je popolnoma vdan in noče leči v posteljo.«

Med aprilom in majem so trije salezijanci, ki so se vračali od spovedovanja v Generali, v drevoredu Stupinigi naleteli na kardinala Alimondo, ki je, kakor hitro jih je zagledal, vprašal: »Kje je naš dragi don Janez?« Ko je zvedel, da je v Rimu, je vprašal po njegovem zdravju. Odgovorili so mu, da se mu je po zadnjih novicah zdravje malo izboljšalo. »Malo izboljšalo!« je povzel kardinal. »Ni mi všeč ta malo. Rad bi, da bi bil popolnoma zdrav. Star je, zakaj mu potem daste, da toliko dela? Ko sinovi vidijo, da je oče že močno v letih, pravijo: Oče, počivajte, dajte, da delamo mi.«

»To bi prav radi storili,« so odvrnili, »toda don Bosko noče ubogati.«

»No, prav. Potem mu pa ukažite v mojem imenu. Menite, da me bo ubogal?«

»Seveda. Don Janez noče počivati tukaj na zemlji, temveč v nebesih. Moli-mo torej, da nam ga Gospod ohrani še veliko let. Molimo, da naj mu pomaga, in bomo tako vsi skupaj lahko storili veliko dobrega.«¹⁰

Za loterijo je žarek upanja zasvetil prvega v mesecu. Grofica Della Somaglia, dvorna dama kraljice Margherite, je obljubila, da bo ona osebno prosila župana Torlonia, da bo v svojem imenu dovolil loterijo in da naj zato prosi rimskega prefekta za dovoljenje. Ta plemkinja je predsedovala odboru gospa za gradnjo zavetišča.

Drugikrat je don Bosko v Rimu obiskal veliko uglednih oseb. Toda leta 1884 je moral zaradi težav pri hoji in zaradi drugih nevšečnosti zelo omejiti obiske. Dne 17. aprila je obiskal kardinala Consolinija, ki je bil zelo naklonjen salezijanski družbi in mu je bilo pravo zadoščenje, da ga je videl; bil je pripravljen, da mu pomaga. Bil je celo tako prijazen, da mu je vrnil obisk. Dne 18. aprila je šel h kardinalu Lodovicu Jacobiniju, državnemu tajniku, ki mu je obljubil, da bo storil zanj vse, kar je v njegovi moči. Dne 25. aprila je don Dalmazzo obiskal kardinala Parrochija, vikarja njegove svetosti.

Toda če je on sam malo obiskoval druge, pa so zato drugi v veliko večjem številu obiskovali njega. Prihajali so posamezno in v skupinah. Na obisk so prišli pater Carrie iz Družbe Svetega Duha, predstojnik misijona v Kongu z naslovom apostolskega prefekta, msgr. Gandolfi, nekdanji škof v Civitavechii, zastopnik škofa v Santiagu v Čilu, ki je prosil za salezijance za to republiko, škof Kirby, rektor Irskega kolegija in z njim nadškof Domenico Jacobini, tajnik Propagande, ki sta se ustavila pri njem na kosilu,¹¹ msgr. Rota, nekdanji škof v Guastalli in pozneje

⁹ Navedeno mesto.

¹⁰ Pismo don Canepa don Lemoyne, Turin, 4. maj 1884.

¹¹ K msgr. Kirbyju je on pogosto hodil na kosilo. Kako zelo so imeli radi don Boska v Irskem kolegiju! Pa tudi Angleški kolegij ga je zelo cenil, tako da so obudili neko lepo staro navado. V časih

v Mantovi in sedaj nadškof v Cartagini.¹² Ponovno sta prišla kardinal Consolini in kardinal Nina. Kardinal Bonaparte, ki se je v kočiji peljal mimo njegove hiše in zaradi bolezni ni mogel iti k njemu, mu je poslal vizitko.

Kdaj pa kdaj so prišli celi razredi mladih klerikov. Kar naprej pa so ga obiskovali pobožni ljudje. Upal je, da bo v Rimu mogel malo počivati, kajti mir mu je bil nadvse potreben. Navadno pa mu je od sedmih zjutraj do osmih zvečer ostajalo le malo mirnih trenutkov. Da bi lahko ostal po kosilu kako uro sam, so morali dati vratarju naročila in v predsobi je čuvaj zaklenil njegovo sobo. Toda v določenih primerih, ko so prihajale ugledne osebnosti ali velikodušni dobrotniki, ki so prinašali darove, so vsi previdnostni ukrepi odpovedali. »Ni mogoče meriti don Boskovih žrtev za Družbo,« je pisal don Lemoyne.

Nekega dne je sprejel na obisk mladega duhovnika don Nicotra iz Catanie, študijskega tovariša bodočega papeža Benedikta XV. v kolegiju Capranica. Prišel je v imenu svojega nadškofa in prosil, da bi prišli salezijanci v njegovo mesto. Don Bosko je opravičeval zamudo s pomanjkanjem osebja. Ker pa je obiskovalec vztrajal pri svoji prošnji, mu je don Bosko, da bi olajšal rešitev tega primera, svetoval, naj postane salezijanec.

Sin Sicilije, ki je hodil po popolnoma drugačni poti, se je ljubeznivo nasmešnil. »Razumem,« je dejal don Bosko, »vi imate veliko višje cilje. Vedite, da boste deležni velikih časti, morali pa boste veliko trpeti. Vendar ne boste dosegli cilja, ki ste si ga postavili.« Ko se je potem vzvišeni sošolec spomnil svojega študijskega tovariša, ga je imenoval za apostolskega nuncija na Portugalskem. Tisti, ki so vedeli, kaj je don Bosko izjavil, med njimi je bil tudi msgr. Cicognani, takrat nuncij v Peruju, so se podvizali in rekli, da tokrat don Bosko ni zadel, kajti msgr. Nicotra je že korakal po poti, ki vodi k purpurju.¹³ Toda ta nunciatura je

Filipa Nerija so angleški duhovniki, ki so prejeli duhovniško posvečenje v Rimu, imeli navado, da so pred vrnitvijo v domovino prosili apostola Rima za blagoslov v njihovem duhovniškem in misijonskem apostolatu na Angleškem. Ko jih je svetnik srečeval na cesti, ko so šli v šolo, jih je pozdravljajal z besedami: *Salvete, flores Martyrum* [Pozdravljeni, cvetovi mučencev – himna]. Tako so sedaj, ko se je razširil glas o don Boskovi svetosti, ti novi leviti hodili z istim namenom k njemu bodisi v Rimu bodisi ob svoji vrnitvi v Turinu. Ta velika ljubezen do don Boska je bila za Irce in Angleže zametek njihovega salezijanskega poklica v času ustanoviteljvega življenja (Dodatek, št. 9). Velečastitega Giacoma Rowana, študenta v tem kolegiju, je njegov rektor odpustil zaradi slabega zdravja. Menili so, da so mu dnevi šteti. Vrnil se je v Anglijo prepričan, da se mora za vedno odpovedati študiju in duhovništvu. Kljub temu pa je pred vrnitvijo pisal don Bosku, ki mu je odgovoril z zelo obetavnim pismom. Po vrnitvi domov ni več kašljal in ni čutil nobene bolezni. Nadaljeval je študij, bil posvečen v duhovnika in z veliko gorečnostjo prevzel župnijo Svetih mučencev v Mancherstru. Sredi mesta je zgradil veliko cerkev s pripadajočimi šolami in je zavzeto deloval vse do svoje smrti leta 1935. Njegov škof je javno izjavil na škofijskem zborovanju: »To je eden izmed čudežev, ki jih je don Bosko storil za časa svojega življenja.« Isto je izjavil v stolnici na veliko soboto 1934.

¹² Dne 10. novembra 1884 je Leon XIII. ponovno postavil nadškofijo v Kartagini; msgr. Rota je bil nato premeščen v naslovno nadškofijo v Tebah.

¹³ Msgr. Cicognani je imel ta govor v Limi v navzočnosti salezijanca don Pedemonteja in nekaterih

bila ubogemu prelatu vzrok težkih neprijetnosti, tako da so ga končno odpoklicali in je pozabljen končal svoje dni.

Med obiskovalci so bili bolniki, ki so dajali blagoslovit ali so pošiljali rožne vence in robce, da bi se jih dotaknil. Veliko Rimljanov je prosilo za sprejem, vendar so bili vedno v večini Francozi, ki so v velikonočnem času v velikem številu prihajali v Rim. Začeli so prihajati takoj prve dni. Vsako jutro so prišli v cerkev in tam bili pri sveti maši, nato pa odšli v zakristijo, kjer je vsak želel z njim govoriti. Zadrževali so ga cele ure. Ko je potem šel v svojo sobo, je bila sprejemnica nabito polna. Navadno so mu dajali majhne miloščine, ker so bili na potovanju, in mu obljubljali, da mu bodo poslali več, ko bodo doma.

Pobožnost francoskih romarjev se je kazala tudi na zelo izviren način. Zjutraj 22. aprila so mu trije izmed njih prinesli tri amikte s prošnjo, da bi jih don Bosko uporabil in potem vrnil, da bi jih poslali duhovnikom v Franciji, ki so prosili za to uslugo. Pet gospa se je odločilo, da ne bodo opravile velikonočne dolžnosti, če jih ne bo spovedal don Bosko. Moral jim je ustreči.

Gospa Berk Meda je na predvečer našega odhoda v Francijo prišla pozdravit don Boska, mu izročila svoj dar in ga prosila za blagoslov. Ko se je poslavljala, jo je don Bosko vprašal:

»Boste jutri po maši spet prišli?«

»Nikakor ne. Ne bom mogla, ker bom popoldne odpotovala iz Rima in se moram dopoldne pripraviti za pot.«

Ko je naslednjega jutra preverila svoje račune, je ugotovila, da ji ostaja več denarja, kot bi ga potrebovala za pot domov; postalo ji je žal, da mu ni dala več. Prezeta od te misli je samodejno najela kočijo in se, četudi se je maša že končala, zapeljala k don Bosku, ki je na srečo ostal v svoji sobi. Kakor hitro jo je videl vstopiti, je dejal: »Oh, gospa Meda, vedel sem, da bo nekdo prišel.«

»Zares, jaz ne bi prišla znova,« je odvrnila gospa. »Vendar sem vam morala prinesiti še nekaj denarja, preden bi odšla.«

»Dobro si zapomnite to svojo vrnitev,« je dejal svetnik, »kajti tukaj se lahko s prstom dotaknem nadnaravnega. Jaz bi moral biti v tem trenutku čisto na drugem koncu Rima in ne bi imel časti, da bi ponovno srečal vašo uglednost, niti me vi ne bi našli, ker bi se moral po maši srečati z nekim kardinalom. Ko sem stopil iz hiše, me je neki upnik ustavil na pragu in zahteval, da mu plačam precejšen dolg. Dal sem mu vse, kar sem imel, in glejte tam mojo prazno odprto denarnico. Ni mi ostala niti ena sama lira, da bi najel kočijo. Tedaj sem prosil Marijo Pomočnico, naj mi pošlje koga na pomoč, in sedel za mizo, da opravim nekaj stvari. Tako vidite, da sem vas čakal in sem bil prepričan, da se boste vrnili.¹⁴

drugih. Govor je ponovil s potrebnimi popravki 5. septembra 1934 v Oratoriju.

¹⁴ Gospejino pismo don Rui, 1891.

Kakor da ne bi bilo zadosti dela že s sprejemi, je moral še odpravljati veliko pisem, ki so zahtevala odgovor.¹⁵ Na koncu vsakega dneva je bila njegova glava tako utrujena, da ni več mogel usklajati misli. Zato je vsak večer šel na svež zrak in se tri četrt ure sprehajal naslonjen na don Lemoyne. Tedaj se je v tistem kotu Rima lahko prosto sprehajalo, ker ni bilo hiš in je bilo na cestah malo ljudi.

Da se je toliko ljudi obračalo na don Boska, je bila zasluga francoskih in italijanskih časopisov. *La Croix* je na primer 22. aprila z naznanilom o prihodu dveh škofov v Rim dodal: »In don Bosko, veliki dobrotnik sirot«. S tako odrezanim poročilom se ni zadovoljil *Journal de Rome* in je 25. aprila najavil pogovor svojega dopisnika z don Boskom. To je pogovor, ki zasluži, da ga preberemo vsaj v povzetku.

»Že dalj časa sem želel,« tako piše dopisnik, »pozdraviti tega uglednega duhovnika, ki je Katoliški cerkvi storil toliko uslug. Vendar ima ta moj obisk tudi še drug vzrok, to je moja radovednost, ki ji želim zadostiti. Vprašam vas, po kakšnem čudežu se je moglo to zgoditi, da ste ustanovili toliko domov v tako različnih deželah sveta?«

»Da,« je odvrnil svetnik, »mogel sem storiti veliko več, kot sem upal, toda kako se je to zgodilo, tudi sam ne vem. Vendar naj vam povem, kako si jaz razlagam to zadevo. Papež je Cerkev in zlasti današnje rodove na poseben način posvetil presveti Devici Mariji. Sedaj je preblažena Devica Marija, ki dobro pozna potrebe naših časov, dala častilcem čutiti dolžnost, da bi z darovi in zapuščinami ustvarili in podpirali danes najbolj potrebno ustanovo, to je vzgojo mladine. Glejte, ob neki priložnosti so mi sobratje, ki so v Rimu zaposleni s stavbo Srca Jezusovega, pisali, da je treba v osmih dneh dobiti dvanajest tisoč lir. V tistem trenutku nisem imel v žepu niti solda. Tedaj sem se domislil: položil sem pismo k nabiralniku, zmolil vročo molitev k materi Božji Mariji, izročil zadevo v njene roke in šel spat. Naslednjega jutra sem prejel pismo od nekega neznanca in v njem je pisalo: 'Materi Božji Mariji sem obljubil, da bom, če bom uslišan v neki zadevi, daroval dvajset tisoč lir za dobrodelne namene. Ker sem bil uslišan, dajem omenjeno vsoto na voljo za kako dobrodelno ustanovo.' Ko sem ob drugi priložnosti bil v Franciji kot gost pri nekem prijatelju, sem nekega dne prejel sporočilo, da je ena izmed naših hiš v silno težkem položaju, ker nima na voljo takoj sedemdeset tisoč frankov. Ves v skrbeh, ker nisem mogel takoj zadostiti taki potrebi, sem se znova zatekel k molitvi. Ko sem proti deseti uri že hotel v posteljo, sem zaslišal, kako nekdo trka na moja vrata. Odprl sem. V mojo sobo

¹⁵ Bilo je tudi veliko prošenj za odlikovanja. Prve dni maja je don Lemoyne pisal don Rui: »Nekateri bi radi postali vitezi, komendantorji bodisi italijanskega kraljestva kakor papeža. Nekateri si želijo naslov monsinjorja, kdo drug bi rad postal škof. Nekdo spet ima nečaka, ki bi se rad zaposlil v državni službi. Kdo drug bi rad dobil dovoljenje za zasebni oltar v svoji hiši ali v kapelici v letovišču. Vsa ta pisma spremljajo spremna pisma uglednih osebnosti.« Neko drugo pismo, ki mu je bilo v veliko tolažbo, je prejel od patra Mortara (Dodatek, št. 10).

je vstopil prijatelj z velikim svežnjem papirjev in mi rekel: 'Dragi don Bosko, v svoji oporoki sem določil neko vsoto za vaše ustanove. Toda danes mi je prišla misel, da je bolje, da za dobra dela ne čakamo smrti. Prinašam vam ta dar. Tu je sedemdeset tisoč frankov.'«

»To so resnični čudeži,« je prekinil govor časnikar. »Toda oprostite mi, da vas vprašam, ali poleg tega niste storili še drugih čudežev?«

»Kako vendar hočete, da vam odgovorim na posebno vprašanje? Jaz nisem nikdar mislil na drugo kot opravljati svojo dolžnost in sem pri tem zaupal v mater Božjo Marijo in njeno priprošnjo.«

»Bi mi lahko povedali, v čem je vaš vzgojni sistem?«

»Čisto preprosto: dati fantom, da delajo tisto, kar jim najbolj ugaja. Vsa modrost je v tem, da odkriješ njihove dobre zametke in jih razviješ. In ker vsak rade volje dela samo tisto, kar more, se ravnam po tem načelu in zato moji gojenci delajo ne samo zavzeto, temveč tudi z veseljem. V štiridesetih letih nisem nikdar nikogar kaznoval in lahko trdim, da me imajo moji gojenci zelo radi.«

»Vaš vzgojni sistem je zares odličen. Še nekaj: kako vam je uspelo razširiti svojo ustanovo vse do Patagonije in Ognjene zemlje?«

»Korak za korakom in glede na možnosti ali bolje – tako, da so me klicali iz enega kraja v drugega. Moji sinovi so, lahko rečemo, odkrili Patagonijo in Ognjeno zemljo. Krstili so že petnajst tisoč divjakov. Povsod naletimo na odobravanje in argentinska vlada nas podpira. V kratkem bomo v tistih krajih, ki so tako veliki kakor Evropa, imeli apostolski vikariat.«

»Zdi se,« je opomnil obiskovalec, »da Bog v barbarskih deželah Cerkvi pridobiva tisto, kar izgublja v Evropi. To je tolažilno dejstvo! Toda kaj menite vi o prihodnosti Cerkve v Evropi in Italiji?«

»Jaz nisem nikakršen prerok ... To ste nekoliko vi časnikarji. Za to bi morali raje vas vprašati, kaj se bo zgodilo. Nihče razen Boga ne pozna prihodnosti. Vsekakor pa, človeško gledano, moremo meniti, da bo zelo huda. Neki latinski pesnik pravi, da je nemogoče iti navzgor, ko smo na strmini prepada, ki nas z vso silo žene, da pademo do dna. Moje predvidevanje je zelo žalostno, vendar se ničesar ne bojim. Bog bo vedno reševal svojo Cerkev in mati Božja Marija, ki očitno ščiti sodoben svet, bo znala vzbuditi odrešenika.«

»Eden takih ste prav vi, don Bosko!« je vzkliknil na koncu ta gospod.

Nekaj podobnega se je don Bosku zgodilo tudi v Rimu. Neki upnik, ki se mu je iztekla menica, je nadlegoval don Dalmazza, da bi mu izplačal dolg petsto lir. Naj je don Dalmazzo še toliko ponavljal, da nima v blagajni niti stotinke, je ta dvignil glas in zahteval, da naj vzame posojilo in da ne bo odstopil, dokler ne dobi svojega denarja. Don Dalmazzo ga je prosil, naj ne bi tako kričal, pa vse zaman. Potem je, čeprav je vedel, da don Bosko nima denarja, ker mu je prav tisto jutro izročil vse, kar je imel, vstopil v njegovo sobo in ga prosil za svet. V tistem

trenutku je bila pri svetniku družina Migone iz krajev Bordighera. Don Dalmazzo je vstopil prav v trenutku, ko je gospa dajala don Bosku v dar bankovec za petsto lir. Ko je Božji služabnik slišal za primer, mu ni ostalo drugega, kot da mu je smeje se izročil tisto vsoto. Dobra gospa je bila čisto iz sebe, ko je videla, kako je postala orodje v rokah Božje previdnosti.

Prav tako je zanimiv tudi naslednji dogodek. Gospa Di Fontenay, njena sestrična in njena hčerka so bile med najbolj zvestimi don Boskovimi obiskovalkami. Tri tedne so ga vsak dan obiskovale. Nekega dne je sestrična izgubila denarnico, v kateri je imela lep kup marengov. Ko je govorila z don Boskom, ji je prišlo na misel, da bi mu povedala, da bi ji pomagal najti denar, ki bi ga v primeru srečnega izida namenila njegovim dečkom. Svetnik se je nasmehnil in ni odgovoril. Ko so gospe odhajale, so hotele ponovno vzeti isto kočijo, da bi šle k sv. Petru. Toda kočijaž je zavrnil ponudbo, češ da je to predaleč in da je konj izmučen. Še med tem pogovorom se je pripeljal s svojim vozilom drug kočijaž in zaklical: »Pustite tega godrnjača, vas bom jaz zapeljal, kamor hočete!« Kdo bi si mogel kaj takega misliti! Ko so sedle v kočijo, je gospejina sestrična začutila pod nogami nekaj trdega. Dvignila je preprogo in zagledala svojo denarnico; ležala je štiriindvajset ur, ne da bi kdo to opazil. To je bil zares srečen primer in devetdesetletna gospa je aprila 1926 pisala: *Nous savons ce qu'étaient les hasards de votre père* [Vedele smo, kaj pomenijo naključja vašega očeta].

Dne 26. aprila je nekaj francoskih duhovnikov prišlo s kočijo, da bi popeljali don Boska k sestram *Retraite* ali dvorane zadnje večerje, kot je že prej obljubil. Bilo je zbranih veliko francoskih in rimskih gospa. Po evangeliju je dejal, da tokrat ne priporoča njihovi dobrodelnosti svojih dečkov v Turinu, temveč rimsko ustanovo cerkev Srca Jezusovega in tamkajšnje zavetišče. »V Rimu,« je nadaljeval, »je veliko ubogih in ogroženih mladostnikov, ki se potikajo po trgih in cestah. Treba jih je obvarovati ceste, če nočemo, da bi množili število tistih, ki polnijo ječe. Veliko fantov iz okolice ne najde zavetja v mestnih sirotišnicah, ker te sprejemajo samo rimske otroke, zato jih pošiljajo v naše ustanove v Toskani in v Piemontu. Vsakdo si lahko predstavlja, koliko izdatkov je potrebno, da gredo tja in se potem zopet vrnejo domov. Poleg tega pa tudi ni prostora za vse. Tako sedaj zavetišče tukaj v Rimu zadošča splošni potrebi. Tukaj bodo mladi imeli priložnost za vzgojo, ne da bi morali spreminjati podnebje, ki je velikokrat usodno za zdravje. Ne bo jim treba tudi spreminjati navad in načina prehrane in vzgoja bo prilagojena zahtevam večnega mesta, njihove domovine in ne zahtevam tujih navad.« Končno je še spodbudil navzoče, da bi bili velikodušni do otrok, posebnih ljubljencev Jezusa Kristusa, in do značilno rimske ustanove. Nabirka je nanese 725 lir. Nato je blagoslovil skupnost in nazadnje odšel, kakor poroča kronika starodavnega samostana, ki je ponovno zaživel na Piazza Santa Priscilla, *laissant la, vraie impression que fait le passage d'un saint* [in pustil glo-

bok vtis, kakršnega pušča mimohod svetnika].

Duhovniki so ga spremljali v kočijah na stanovanje msgr. Jacobinija, s katerim je razpravljal o podpori svojim misijonom in mu v ta namen predložil pravkar prispelo pismo don Milanésija, v katerem opisuje svoja potovanja po dolini Rio Negra. Končno so ga ti duhovniki pospremili na njegov dom.

Proti večeru je neki zelo bogat poljski gospod, goreč katoličan, ki je izdajal velike vsote za vzgojo duhovniških pripravnikov v svoji domovini, prišel in ga prosil, da bi obiskal njegovo zelo bolno sestro. Četudi zelo utrujen, mu ni znal odreči. Vsa družina ga je sprejela na kolenih in z globokim spoštovanjem, ki ga izkazujejo samo svetnikom.

Toliki napor in težko nasprotovanje je vedno bolj ogrožalo njegovo telesno stanje. Bolela so ga jetra in eno oko se mu je vnelo. Dne 27. aprila ga je napadla vročina, ki je trajala tri dni. Neko noč so bile bolečine tako močne, da je moral vstati. Ob določenih urah podnevi ga je premagovala utrujenost. Don Lemoyne je prve dni maja pisal don Rui te žalostne novice: »Danes zjutraj mi je rekel, da je njegova glava zelo utrujena; kljub temu še naprej skrbi za zadeve naše Družbe. Vsak trenutek se vidi, kako zelo nas ima rad ter koliko žrtev in ponižanj je pripravljen prenesti za svoje sinove. Ko mi ob določenih priložnostih pripoveduje o svojih doživljajih iz prejšnjega življenja, se smehlja, toda tistemu, ki ga poslušša, se stisne srce. Koliko je moral pretrpeti v osemindesetih letih! To je snov za pridige, ki bi jih morali slišati vsi veliki in mali, kajti na žalost ne mislimo na to. Pogosto se pritožujemo zaradi tega, kar nam manjka, ne da bi pomislili na žrtve, ki jih je prispeval don Bosko, da imamo to, kar imamo.

Kljub vsemu temu je želel imeti konferenco za rimske sotrudnike. Sklical jih je k oblatam v Tor de' Specchi 8. maja. Kljub obilnemu dežju se je zbralo zgledno poslušalstvo, predsedoval je kardinal vikar. Ko so odpeli pesem in prebrali poglavje iz življenjepisa sv. Frančiška Saleškega, je don Bosko z odra izrekel naslednje besede, ki jih je povzel don Lemoyne.

Začenjam s srčno zahvalo njegovi eminenci kardinalu vikarju, ker je blagovolil sprejeti predsedstvo tega zbora in je kljub slabemu vremenu bil tako dober, da je prišel med nas. Zatem pozdravljam vas, gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice, in vam izrekam globoko hvaležnost, da ste sprejeli moje povabilo. Če mi dovolite, vam bom dal kratek pregled del, ki so jih opravili salezijanci, ker sta pretekli dve leti, odkar sem imel zadnjič čast, da sem vam govoril.

Pred dvema letoma smo iskali način, kako bi mogli pomnožiti hiše, kjer bi mogli mladi dobiti krščansko vzgojo, ko je raslo število nevarnosti za zveličanje njihovih duš. Hvala Bogu in dobroti salezijanskih sotrudnikov, da vam v svoje veliko zadoščenje lahko povem, da je naše prizadevanje doseglo lepe uspehe, saj se je število ustanov skoraj podvojilo. Več kot sto tisoč fantov se danes uči kake obrti in si tako služi zemeljski in nebeški kruh. Za Bogom se moram zahvaliti sotrudnikom in sotrudnicam, ki mi pomagajo, da dosežemo tako obilne sadove.

Pred dvema letoma sem vam prav tako govoril o misijonih v Braziliji, Urugvaju in Patagoniji, kakor tudi o upih za srečno delovanje v tistih deželah. Sedaj so misijoni trdno zasidrani in število krstov nevernikov se je povzpelo na 15 tisoč. Modri papež Leon XIII. je razdelil Patagonijo v apostolski vikariat in apostolsko prefekturo in zaupal te misijone salezijancem. Z večjim številom evangeljskih delavcev raste tudi število spreobrnjenj nevernikov.

To, kar je bilo pred dvema letoma tukaj v Rimu čutiti kot veliko potrebo za gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega kot spomenik Piju IX., danes postaja resničnost: cerkev, ki bi služila za župnijo mestni četrti Castro Pretorio in bila obenem zavetišče za versko vzgojo množici zapuščenih dečkov, ki pohajkujejo po trgih in ulicah v veliko škodo svojih duš in teles. Danes imam zadoščenje, da vam sporočam, da stavba ni samo dozidana do obokov, temveč da je končan tudi prezbiterij, kjer se potekajo župnijska opravila. In vse nas, zlasti kardinala vikarja, mora veseeliti, kako veliko število vernikov prejema svete zakramente in se udeležuje svetih obredov, in to tako odrasli kakor otroci. Ob cerkvi deluje tudi praznični oratorij in ob prazničnih dnevih prihaja 200 otrok k sveti maši in h katekizmu v kapeli, ki je zgrajena prav zanje. Po obredih se zbirajo na dvorišču, kjer se zabavajo, namesto da bi tavalili brez cilja po mestu, izpostavljeni tolikim nevarnostim brezverstva in nemoralnosti. Tu se zabavajo pod budnim bratskim nadzorom salezijancev.

Deklic, ki prav tako hodijo h krščanskemu nauku, je več kot 300. Prav zadovoljni smo z obiskom naših šol. Še posebno se moramo zahvaliti Gospodu za pobožen začetek meseca maja v čast presveti Devici Mariji. Kakih tisoč vernikov se vsak večer udeležuje pridige in posebnih pobožnih vaj, medtem ko je približno enaka množica navzoča pri pobožnih vajah zjutraj, ker ji zvečer to ni mogoče.

Ne smemo zamolčati, da svetišče Srca Jezusovega še zdaleč ni končano in da smo komaj začeli gradnjo tamkajšnjega zavetišča, ki naj bi sprejelo petsto otrok. Za zdaj še kopljejo temelje. Dela sicer napredujejo s pospešeno hitrostjo, vendar so jih pred kratkim morali prekiniti zaradi pomanjkanja sredstev, ki korakajo vstric z dobrimi željami. Da bi pomagal v teh potrebah, sem menil, da bi tukaj v Rimu priredil dobrodelno loterijo. Zbrali smo že celo vrsto dobitkov. Srečke so natisnjene, manjka samo še dovoljenje vlade, ki naj bi bilo izdano te dni. Ker so se zato zavzele zelo vplivne osebe, upamo, da bo dovoljenje izdano.

Zato prihajam ponovno k vam, sodelavniki in sodelavnice v Rimu, da bi podprli delo, ki smo ga s tolikim navdušenjem začeli in ki je tako zelo potrebno v mestni četrti, kot je Castro Pretorio. To delo je rimsko, izvajajo ga Rimljani za Rimljane. Jaz sem ga začel, drugi pa naj ga privedejo do konca.

Končujem s prošnjo, da bi molili zame, in jaz bom molil za vas in povabil naše dečke, da bodo tudi oni molili za vas.

Ko je svetnik končal, je stopil na oder kardinal. Njegova eminenca Parocchi je imel potrebno izobrazbo in spretnost besede, ki sta delali iz njega pravega govornika, kakršnega so spoštovali in upoštevali tudi laični krogi. Njegov govor, ki smo ga dobili v strnjeni obliki, se nam zdi tako zelo pomemben za zgodovino, da smo ga vključili v to pripoved namesto na konec zvezka.

Rad bi popolnoma svobodno govoril o poslanstvu salezijancev in njihovega ustanovitelja, svobodno izrazil svoje mnenje, svoj odnos do njega, svoje stališče do njegovih ustanov in njegove tako zaslužne Družbe. Toda to svobodo mi jemlje navzočnost Božjega moža, moža Božje previdnosti, bisera katoliškega in italijanskega duhovništva in nekaterih njegovih učencev. Zato sem prisiljen molčati, ker bi sicer užalil njihovo skromnost. Toda če bom jaz molčal, bodo zgovorno pričala dela. O don Bosku govori toliko ustanov v Italiji, Franciji in Španiji in celo v daljni Ameriki. O don Bosku in njegovih sinovih pletejo vence hvale nove cerkve, ki so jih v kratkih letih zgradili na toliko krajih sveta, govorijo knjige, ki so jih natisnili za verski pouk ljudstva, popravljene izdaje klasikov z namenom, da bi odtegnili mladino nevarnosti, ki jim je pretela od italijanske literature, pričajo praznični oratoriji, dnevne in večerne šole, kjer se mladina uči ljubiti Boga in mu služiti, obenem pa dobiva potreben pouk za svoj poklic. O tem pričajo misijoni, ki so v kratkem času zrasli v Ameriki in cvetijo v čast Katoliški cerkvi in civilizaciji. Če bom jaz molčal, bo ime tega previdnostnega človeka donelo iz ust več kot sto tisoč fantov, ki ga kličejo za svojega očeta; če bom jaz molčal, bo govorila o njegovem imenu njegova Družba s toliko gojenci; o njem govori ustanova tukaj v Rimu, ki jo je začel in nadaljeval s pravim rimskim pogumom, to je cerkev Srca Jezusovega s priključenim zavetiščem, ki ga vidimo na lastne oči, kako iz dneva v dan bolj raste.

Ni dovolj velike hvale, ki bi mogla izraziti veličino del, koristi in junaštva, ki prevevajo dela z nikomer primerljivega don Boska. Na Družbi, ki jo je ustanovil in uspešno razširil, rastejo tako lepi in previdnostni sadovi, da napolnjujejo z občudovanjem vsakogar, če samo misli nanje.

Toda gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice, v teh delih, pa četudi so tako čudovita, ni nič novega, ničesar, česar ne bi srečali v prejšnjih stoletjih. Že vedno je bil govor o misijonih, med barbarskimi ljudstvi, govorilo se je o pridiganju, cerkvah, zavetiščih, širjenju dobrega tiska, vzgoji mladine. Vse te dejavnosti so obstajale že pred salezijanci, so pomembne sedaj in bodo vedno obstajale, ker so v naravi Katoliške cerkve.

Zato ne bi obračal vaše pozornosti na te stvari, temveč se obračam na vas, ki ste ponosni na to, da ste salezijanci: lepo ime zaradi človeka, ki nas spominja na svetnika, ki je bil sama ljubeznivost in dobroti, ime, ki na poseben način osmišlja vaša dela, *sol in luč*. Nočem vam govoriti o tem, v čemer se vaša Družba razlikuje od drugih, kar sestavlja vaš značaj, vaš videz. Kakor vsak človek, ki ga Bog postavlja na svet, nosi posebne značilnosti, po katerih se razlikuje od drugih ljudi, tako lahko tudi, kakor nam kaže zgodovina in lahko ugotovljamo z lastnimi očmi, Bog vsaki redovni družbi da svojo značilnost, poseben značaj, rekli bi pečat, po katerem se razlikuje od drugih redovnih družb. Red sv. Frančiška Asiškega dobiva značaj od svojega poslanstva in to je *uboštvo*, s katerim so se frančiškani morali zoperstaviti tedanjemu svetu, ki se je prepuščal napuhu in uživanju. Tudi red sv. Dominika je imel in ima svojo značilnost, *vero*, ker se je moral boriti proti stoletju, v katerem so se pojavljale krive vere: *Haec est victoria quae vincit mundum fides nostra*. Ignacij in njegova Družba Jezusova sta imela *znanost* za svojo značilnost in s tem sta se

morala boriti proti nevednosti tistih, ki so Cerkvi očitali nevednost, ustaviti napredovanje protestantizma, osvajajoč pokrajino centimeter za centimetrom, prodirati v regije, ki jih je imela že zasedene, osvajati duše ne samo s svetostjo, temveč tudi z znanjem. In tako je z vsemi drugimi verskimi družbami, da bi trajalo predolgo, če bi hoteli vse navesti po njihovih značilnostih.

Vi torej salezijanci imate posebno poslanstvo, ki oblikuje vaš značaj. Jaz kardinal svete matere Cerkve, ki na tem kraju oznanjam resnico, ne prihajam, da bi laskal in se prilizoval, temveč govorim odkritosrčno. Če primerjamo don Boska z velikimi redovnimi ustanovitelji dominikancev, frančiškanov, ignacijancev, vidimo, da so ga navdihnile vse in da je od njih znal prevzeti kako posebnost za gradnjo svoje Družbe, ki pa je vendarle drugačna od vseh teh. Zdi se, da je vaša družba glede ubožstva prirojena po sv. Frančišku, vendar vaše ubožstvo ni frančiškansko ubožstvo. Podobni ste sv. Dominiku, vendar ni vaš namen, da bi branili svojo vero proti krivim veram, kajti krive vere so zastarele, prehitel jih je čas. Vaš glavni cilj je vzgoja mladine. Podobni ste sv. Ignaciju glede znanosti zaradi mnogih ustanov, ki dajejo luč preprostemu ljudstvu, in don Bosko je človek velike razgledanosti, globokega znanja in podkovan na različnih znanstvenih področjih; vendar mi ne boste zamerili, če vam povem, da niste vi odkrili kamna modrosti.

Kaj je potem značilno posebnega v salezijanski družbi? V čem je njen značaj, njena fiziognomija? Če sem prav razumel, če sem prav dojel njeno bistvo, je njen značaj krščanska ljubezen, ki jo udejanjamo glede na posebne potrebe časa: *Nos credidimus caritati; Deus caritas est* [verjeli smo ljubezni; Bog je ljubezen]. Sedanji svet je mogoče pridobiti in ga popeljati k dobremu samo z ljubeznijo.

Sedanji svet ne pozna in noče poznati drugega kot samo materialnost, ne ve nič in noče nič vedeti o duhovnih rečeh. Ne pozna lepote vere, ni seznanjen z njeno veličino, zavrača upanje v prihodnje dobrine, taji samega Boga. Bo lahko slepec sodil o barvah ali gluhec dojel vzvišene harmonije Beethovna ali Rossinija, nevednež presojal vrednost umetniškega dela? Tako je današnji čas slep in gluh, nesposoben, da bi razsojal stvari o Bogu in delih krščanske ljubezni. Sedanji svet razume dela krščanske ljubezni samo kot sredstvo, ne pa kot cilj in izhodišče. Zna razčlenjevati to krepost, ne zmore pa vsega povezovati v celovito enoto. *Animalis homo non percipit quae sunt spiritus Dei* [Duševni - tj. posvetni, neduhovni človek ne vidi tega, kar prihaja iz Božjega Duha], pravi sv. Pavel. Ni zadosti reči ljudem tega sveta: treba je rešiti duše, ki se izgublajo, treba jih je najprej poučiti o resnicah vere, treba je dajati vbogajme v imenu tistega Boga, ki bo nekoč poplačal velikodušne. Ljudje tega sveta to le težko razumejo.

Treba se je prilagoditi svetu, ki je popolnoma navezan na zemljo. Poganom se Boga daje spoznavati po naravnem zakonu. Hebrejcem se je dal spoznati po Svetem pismu, grškim odpadnikom po izročilu očetov, protestantom po evangeliju, naš svet pa pozna samo dela ljubezni: *Nos credidimus caritati* [mi verjamemo v ljubezen]. Recite današnjemu svetu: odtegnil bom otroke s cest, da ne bodo padli pod cestno železnico, da ne bodo padli v kak studenec; poslal jih bom v zavetišče, da ne izgubijo svoje mladostne svežine in se ne nalezejo grdih navad in požrešnosti; pošljem

jih v šolo, da ne bodo postali bič za družbo; poklical jih bom k sebi, da ne iztaknejo drug drugemu oči. Tedaj ljudje našega časa razumejo in začnejo verovati: *Et nos cognovimus et credidimus caritati, quam habet Deus in nobis* [Mi smo spoznali ljubezen, ki jo ima Bog do nas, in verujemo vanjo].

In sedaj je don Bosko prišel v Rim. Postavil je šotore v novem Rimu, v še ne krščem Rimu, prišel je, da postavi svojo cerkev in svoje zavetišče, prišel je v Rim gostiln, beznic, kavarn, v Rim širokih ulic in dolgih cest, lepo razporejenih ulic, prišel je, da pokaže dela krščanske ljubezni, ki so v skladu z našim časom. Prišel je v novi nekrščeni Rim, kjer slišiš le žvižganje lokomotiv in zvonjenje protestantov, ki so, če pustimo ob strani vsako drugo neprimernost, samo z glasoslovnega vidika, ena sama neubranost. Tukaj ni bilo nobene cerkve, sedaj pa vidite, je zrasla lepa kupola cerkve Srca Jezusovega, ki si podaja roko s kupolo cerkve sv. Lovrenca in se dviga nad streho železniške postaje. V novem nekrščem Rimu je edini križ, ki se vidi, križ na cerkvi Srca Jezusovega. V tem okolišu ni redovnih hiš ali jih ni videti, ker se bojijo, da bi se pokazali v tem tako posvetnem okolju.

Don Bosko je dejal, da je začel zidati cerkev v Castru Pretorio in da smo sedaj na vrsti mi, da nadaljujemo njegovo delo in ga dokončamo. Ne, dragi moj don Bosko, dovolite, da vam povem: vi ste to delo začeli in vi ga morate končati. Nisem rekel končati temveč dovršiti, kar pomeni, jo do konca ozaljšati, pozlatiti in poslikati. Prosili bomo Boga, da ga ohrani pri življenju vsaj toliko časa, da bo končal to cerkev in dogradil priključeno poslopje za 500 sprejetih gojencev, ki bodo dobili ne samo zgodovinsko panjoto, ki jim jo bo pošiljala Božja previdnost, temveč še kaj več, *non in solo pane vivit homo* [ker človek ne živi samo od kruha].

Don Bosko je tisti, ki mora končati to delo, on, ki mu nihče ne more reči ne, on, ki ima tako velik vpliv na vse, ki ga poslušajo, ki ga občuduje ves svet. Mi vsi potrebujemo njegovo ime. Njegovo ime in njegov ugled bo dokončal to, česar ne bi zmogli mi vsi skupaj. Njegovo ime je že napolnilo svet in samo on lahko to delo prikaže vsemu svetu. To je primerno in potrebno. Rim ima pravico, da mu ves svet pomaga, kajti korist tega bo imel vesoljni svet.

Rimsko ljudstvo je knežje ljudstvo, prvo ljudstvo na zemlji, in temu ljudstvu pripada na določen način dostojanstvo vrhovnega duhovnika, ki živi sredi njega kot njegov škof. Rimski Cerkev, prvorojenka in mati vseh Cerkva, in ima pravico, da se ji plača davek spoštovanja. Iz nje izhaja vse dobro na svetu in dolžnost sveta je, da ji pomaga pri njenih delih.

Rimsko ljudstvo je bilo sedaj navajeno na očetovsko vladavino, navajeno, da sprejema in daje. Danes so se stvari spremenile in vsak dan nas za tisto, kar imamo, olajšajo zaradi davkov, ki jih moramo dajati državi. Kljub temu se dobrodelne ustanove držijo kakor prej, toda kdo jih vzdržuje? Rimsko ljudstvo. Vsi vidite, kakšno bogastvo krasi naše cerkve. In kdo daje te zaklade? Rimsko ljudstvo. Oltarji matere Božje Marije so polni luči, svoje častilce razveseljujejo z obilico cvetja. In kdo daje svoj novič, da častimo Božjo mater? Rimsko ljudstvo. Med darovalci so patriciji, ki v enem samem daru odrinejo 100 lir.

Zdelo bi se, da je dovolj, kar ste storili, spoštovani gospodje sotrudniki in gospe so-

trudnice tukaj v Rimu. Zdi se, da bi bilo nalaganje novih bremen neprimerno. Toda jaz poznam vašo velikodušnost. Rimljani gotovo ne bodo pustili don Boska samega pri tem delu in mu bodo pomagali s tisto dobroteljnostjo, po kateri so znani po cellem svetu. Da, pomagajte tudi temu delu in podprite ga, kolikor vam je le mogoče in mogoče še več. Sami vidite, kako nujno potrebna je nova cerkev v tako obljudeni mestni četrti in kolikšna potreba po zavetišču za toliko ubogih dečkov. Sodelujte tudi vi in pomagajte salezijancem pri poslanstvu, ki sta jim zaupala Božja previdnost in papež. Ne bojte se niti zase niti za vaše drage, kajti če bo treba, bo Bog storil, da bo vaša velikodušnost primerno nagrajena. Z vašim sodelovanjem bomo mogli reči, da bo svet, ki bo videl blišč del krščanske ljubezni, spoznal resničnost naše svete vere in jo vzljubil: *Et nos cognovimus et credidimus caritati, quam habet Deus in nobis* [Mi smo spoznali ljubezen, ki jo ima Bog do nas, in verujemo vanjo].

Lep glasbeni vložek, ki so ga izvedle plemenite oblate, in evharistični blagoslov, ki ga je podelil msgr. Kirby, sta sklenila prireditvev. Ko se je don Bosko vrnil domov, je takoj začel misliti na priprave za avdienco pri papežu.

Na to avdienco je moral precej dolgo čakati. Že 23. aprila je izročil msgr. Macchiju pisno prošnjo. Nosilec tega pisma je dobil naročilo, naj vpraša tajnika, kdaj bi lahko prišel na pogovor. Toda monsinjor mu je odgovoril, da naj ga ne skrbi, ker bo on sam čez dan ali dva poslal listek don Bosku in da ga lepo pozdravlja. Dva dneva sta minila, povabila pa ni bilo. Pri vsem pa je postni pridigar Sicilijanec Di Pietro, ki je govoril v Turinu in se je spotoma ustavil v Srcu Jezusovem, bil po zavzemanju Macchija takoj 25. sprejet v avdienco. Don Boska je spodbudila novica, da je papež, ki je govoril z gostom več kot eno uro in pol, vprašal tudi zanj, se zanimal za njegovo zdravje in zlasti za njegov vid in govoril o njem z veliko ljubeznivostjo.¹⁶

Ker iz Vatikana ni bilo glasu, je 29. aprila poslal msgr. Machiju poslanca, da bi zvedel, ali je dan za avdienco že vsaj določen. Odgovor je bil negativen in monsinjor je ponovil, da mu bo on o pravem času sporočil v Srce Jezusovo. Dne 2. maja je don Boska obiskal komendator Sterbini, tajni kuhar njegove svetosti, ki mu je svetnik potožil zaradi tako dolgega zavlačevanja. Ta mu je jezen zaradi takega početja svetoval, da naj naslednji dan pride v Vatikan, ker bo v predsobi msgr. Marini, velik svetnikov prijatelj, ki bi ga prav gotovo spustil k papežu.

¹⁶ Duhovnik Salvatore Di Pietro iz Palerma je 9. februarja 1888 pisal don Rui: Podoba dragega našega častitega in preljubega don Boska mi je ostala globoko vtisnjena v srce, ko sem se na povabilo s postne pridige v Turinu ustavil v Rimu pri očetih salezijancih pri cerkvi Srca Jezusovega in sem imel srečo, da sem celih pet dni (aprila 1884) mogel biti pri njem. Takrat je bil pravi direndaj v tistem svetišču, ki so ga dograjevali. Ljudje z vseh krajev in vseh jezikov so prihajali, da bi videli in slišali govoriti svetnika. Nobeden ni hotel oditi, če prej ni dobil kakega predmeta, ki se ga je don Bosko dotaknil, ga blagoslovil ali uporabljal. Oh, če bi vi vedeli, dragi oče, kaj sem vse takrat doživel, kako se je moja vera poglobila in kako zelo sem se navzel ljubezni do križa! Želel me je imeti pri sebi in dolge ure sva prebila v svetih pogovorih. Tedaj sem videl ljudi iz najvišje rimske, francoske in nemške aristokracije, kako so prihajali v cerkev Srca Jezusovega in pustili robčke in druge predmete, da jih je vsaj enkrat uporabil oče in so jim jih potem vrnil kot dragocen spomin.«

Vendar se don Bosku tako ravnanje ni zdelo primerno.

Božji služabnik je potožil tudi msgr. Negrottu, kanoniku pri sv. Petru, češ da so nekatere francoske gospe prišle v Rim za njim in so bile brez nadaljnega sprejete pri papežu. »Čeprav moram jaz govoriti s papežem o stvareh, ki mi jih je on sam zaupal.« Kanonik je ves začuden obljubil, da se bo zanimal za zadevo. Toda don Lemoyne je ves v skrbeh še 5. maja pisal don Rui: »Kar se tiče Vatikana, msgr. Macchi po enem tednu in pol še ni odgovoril. To je grenko, toda potrpi.« V četrtem poglavju bodo bralci lahko sami ugotovili, kateri vzroki okrog papeža so povzročili to oviranje.

Končno je prišel 6. maj, ko je bilo sporočeno, da je avdiencia napovedana za petek 9. maja ob 11. uri. Don Boska sta spremljala don Lemoyne in don Daghero.¹⁷ Ob tri četrt na dve je don Bosko stopil pred papeža. Vrata so ostala za kratek čas odprta. Častni komorniki, tajni komornik in poveljnik plemenite garde so se približevali, da bi videli, kako ga bo sveti oče sprejel. Papežev glas je bilo razločno slišati, tako da ga je slišal tudi don Lemoyne.

»Oh, don Bosko,« je takoj dejal papež, »kako se imate? Kako je z vašim zdravjem? Kako je z vašimi očmi? Slišal sem, da se ne počutite najbolje.«

Don Bosko je pokleknil in poljubil papežu nogo. Potem je prosil, da bi smel stati, ker v tistem položaju ne bi mogel vztrajati. »Ne stojte, temveč sede,« je dejal papež in mu pokazal stol, ki ga je prinesel msgr. Macchi. Don Bosko se je zahvalil njegovi svetosti in sedel. V navzočnosti Leona XIII. je sicer smel sedeti samo devetdesetletni že umrli kardinal Caterini. Msgr. Macchi se še ni oddaljil od tod, zato se je papež obrnil k njemu, rekoč: »Lahko se umaknete.« Ko je odhajal, so vsi, ki so prisluškovali, odstopili. Sedaj bomo na osnovi zapiskov don Lemoyne in nekaterih poročil iz zapisnikov vrhovnega sveta natančno poročali o poteku avdiencie.

Uvod v pogovor je bilo vprašanje zdravja. Ko ga je Leon XIII. vprašal za podrobnosti o zdravju, je dejal: »Na vsak način morate poskrbeti za svoje zdravje, varčujte se in uporabite vsa sredstva, da si boste spet pridobili potrebne moči in se okrepili. Skrbite sami zase in pri tem ne bodite preveč tankovestni. Ne mučite se. Dajte, da delajo drugi. Morate še živeti, ker vaše življenje ne pripada vam, temveč Cerkvi in Družbi, ki ste jo ustanovili, da boste dosegli sadove, ki vam jih naklanja Božja previdnost. Vi, dragi don Bosko, ste potrebni. Vaše delo je zraslo in se razširilo. Italija, Francija, Španija, Amerika in sami divjaki zahtevajo, da živite. Imate sinove, ki bodo sledili vašemu duhu. Vendar bodo

¹⁷ Kot po navadi si je don Bosko zapisal nekaj stvari na kartonček:

Za svetega očeta.

Avdiencia maj 1884. 1* Privilegiji, odpustne listine. 2* Cerkev in zavetišče Srca Jezusovega. 3* Pročelje. 4* Hiša v La Spezii. 5* Zunanji misijoni. 6* Odlikovanja. 7* Poseben blagoslov za tiste, ki sodelujejo pri gradnji svetišča Srca Jezusovega in zavetišča. 8* Za vse salezijance, njihove gojence in sotrudnike. 9* Tajnik (da bi bil pripuščen pred papeža).

vedno samo del vašega duha. Nič zato, če se sedaj ne morete toliko posvečati delu. Vaše življenje, vaš obstoj, vaši nasveti so stvari, ki jih jaz in vaši prijatelji živo želimo, da boste lahko končali začeta dela. Če bi bil bolan jaz, bi vi gotovo storili, kar bi bilo v vaših močeh, za moje zdravje. Želim, da storite sami zase, kar bi storili zame. Zato poskrbite zase, kolikor vam je le mogoče, in uporabite vsa sredstva za vaše zdravje. Razumite, tako hočem. To je ukaz. Sveti oče želi to, papež vam to ukazuje. Cerkev potrebuje vaše življenje.«

»Sveti oče,« je odvrnil don Bosko, »vaša dobrota je prevelika, ko me primerjate s sabo. To je dokaz spoštovanja, ki me je zmedel. Vsekakor bom storil vse, da se bom pokoril vaši volji.«

»Prav, prav! In sedaj mi povejte, česa me želite prositi? Kar prosíte, ker je sveti oče pripravljen, da vam ustreže v vsem, kar boste želeli in ga prosili.«

Don Bosko je predložil spisek privilegijev, ki jih je želel za Družbo, in mu dejal: »Sveti oče, prosim vas, da bi dovršili salezijansko družbo, ki sedaj živi samo na pol. Gre za potrditev privilegijev. Imamo redove, katerih člane lahko preštejemo na prste ene roke, pa so prejeli te ugodnosti takoj in v obilju. Mi pa, ki nas je toliko in čutimo veliko potrebo, pa prosimo že toliko let in ničesar ne dosežemo.«

Papež je pogledal papirje, ki mu jih je ponudil don Bosko, in mu ponovil: »Podelil vam bom vse, kar hočete. Da bomo zadevo pospešili, naj msgr. Mansotti, tajnik kongregacije za škofe in redovnike, predloži potrebne listine in jaz jih bom potrdil, ne da bi jih predložil celotni kongregaciji. Sporočite monsinjorju, da je to moja odločitev. Toliko bolj sedaj,« je dodal papež z nasmeškom na ustih, »ko ni več ubogega nadškofa Gastaldija. Tedaj je bilo težko sporazumno dajati dopustitve. To je bil vaš resnični nasprotnik. Kaj vse je storil in kaj vse je povedal, da bi preprečil potrditev privilegijev! Nič se torej ne bojte, tokrat hočem, da vas zadovoljijo. Ne, Sveti sedež ne nasprotuje temu, da vam izda vse, kar vam je potrebno. Mislili ste, da nasprotujemo vaši Družbi. Nikakor ne! Tega so bile krive okoliščine, ki jih nikakor nismo hoteli, a so določale take postopke. Kajti glejte, tudi papež dostikrat ne more storiti vsega, kar bi rad. Jaz vas imam rad, jaz vas imam rad, jaz vas imam rad. Sem ves za salezijance. Sem prvi med sotrudniki. Kdor je vaš sovražnik, je Božji sovražnik. Bal bi se delovati proti vam. Vi se niti sami ne zavedate razsežnosti vašega poslanstva in dobrega, ki ga morate storiti za celotno Cerkev. *Vaša naloga je, da pokažete svetu, da je kdo lahko dober katoličan in obenem dober in pošten državljan; da je mogoče storiti veliko dobrega ubogi in zapuščeni mladini v vseh časih, ne da bi se sprli s politiko, in biti dober vendar dober katoličan.* Papež, Cerkev, ves svet misli na vas, na vašo Družbo in vas občuduje. Svet vas ali ljubi ali se vas boji. Niste vi tisti, ki delujete v vaši Družbi, temveč Bog. Čudovit porast in neizmerno dobro, ki ga delate, nima razlage v človeških vzrokih. Bog sam vodi, vzdržuje, podpira vašo Družbo.

Povejte to, pišite o tem, govorite o tem. To je skrivnost, ki vam je pomagala, da ste premagali vse ovire in vse sovražnike.«

»Sveti oče, ne najdem besed, da bi lahko izrazil svojo hvaležnost za te besede, s katerimi ste hoteli upoštevati don Boska in njegove sinove. Zagotavljam vam, da smo storili vedno vse, kar je bilo v naši moči, da smo med našimi dečki in med ljudstvom pospeševali spoštovanje, ljubezen in pokorščino Svetemu sedežu in namestniku Jezusa Kristusa. Tisto malo dobrega, kar smo storili, pripisujemo blagoslovu in zaščiti svetega očeta.«

»In papež vas bo še naprej blagoslavljal in ščitil. In sedaj mi povejte, ali ste zadovoljni z vašim nadškofom?« »Oh,« je dejal smehljaje se, »mislim sem tudi na vas. Saj vidite, kako rad vas ima kardinal Alimonda. Zelo rad vas ima in to mi je v tolažbo. Predvideval sem to. Pisal mi je in podal izredno dobro poročilo o vaši Družbi in mi priporočil, da bi vam podelil privilegije. Papež je poklonil Turinu velik dar. Zadovoljen sem, da se kardinal nadškof uveljavlja, da vas podpira, vam pomaga, vas ščiti, da je ves za vas.«

»Da, prečastiti oče, Turin mora biti in vam je hvaležen, da ste mu dali takega pastirja. Tudi salezijanci ne bi mogli imeti boljšega.«

Medtem je papež, ki je bil precej nervoznega temperamenta, čutil potrebo, da bi spremenil položaj in sedež, in je poklical msgr. Macchija. Tudi don Bosko je hotel vstati in zamenjati sedež. »Ne,« mu je dejal, »vi ne vstajajte. Mirno sedite. Msgr. Macchi bo storil vse potrebno.« Ko se je monsinjor umaknil, je papež znova sedel. »Sveti oče,« je povzel besedo don Bosko, »pooblastila, ki nam jih je podelil papež Pij IX., so se iztekla in jaz sem v tem trenutku v stiski. Prosil bi vas, da bi mi ponovno naklonili pravico podeljevati odpustne listine za klerike, ki naj bi sprejeli svete redove, dokler ne bo vse urejeno z ustreznim brevom.« Papež je dal začasno dovoljenje.

Nato je začel govoriti o cerkvi Srca Jezusovega in vprašal: »Kaj delajo sedaj?« Don Bosko je razložil, koliko so napredovala dela in kaj delajo sedaj. Govoril je o težavah, na katere je naletel. O uspešnem dušnem pastirstvu, ki ga opravljajo v že končanem prezbiteriju, ki je v tistem obdobju služil župnijskim nalogam, o majniški pobožnosti, ki se je vsak večer udeleževalo kakih tisoč oseb, o prazničnem oratoriju, o šolah, ki jih je obiskovalo kakih 200 dečkov, o nedeljskem katekizmu, ki se ga je udeleževalo kakih 300 deklet, o zavetišču, ki so ga gradili, in o že dograjenih in kupljenih prostorih, kamor bi lahko namestili kakih petdeset dečkov. Papež je pozorno poslušal to poročilo, ko je don Bosko dejal: »Prosil bi vašo svetost, da bi mi dovolili izraziti neko mojo zamisel.«

»Kar povejte, kar povejte,« je odgovoril papež.

»Ta cerkev je katoliška, se pravi, da je pri gradnji udeležen ves svet in da bo to zavetišče odprto vsem otrokom vsega sveta. Rad bi, da bi vaša svetost bila navzoča v tej ustanovi.«

»Vsekakor, ne morem reči ne,« je dejal sveti oče. »Kaj predlagate?«

»Da bi vaša svetost prevzela stroške pročelja cerkve Srca Jezusovega. Kako lepo bi bilo, če bi nad glavnimi vrati bilo zapisano: *Catholicorum pietas construxit, frontem autem huius ecclesiae Leo XIII Pont. Max. proprio aere aedificavit* [Pobožnost katoličanov je zgradila to cerkev, pročelje pa je z lastnimi sredstvi zgradil veliki duhovnik].

»Ste torej že pripravili napis?«

»Tega ali katerega drugega, samo da izrazi isto misel.«

Papež se je nasmehnil. »In zakaj ne? Sprejemem pročelje: jaz ga bom zgradil.«

»Toda sveti oče,« je razložil don Bosko, »ne bi rad, da bi ostali sami pri postavitvi tega pročelja. Pomagal vam bom, kolikor mi je to mogoče. Ali ni vam grofica Fontana pred nekaj dnevi prinesla deset tisoč lir?«

»Da, res je.«

»Prav don Bosko je bil tisti, ki ji je svetoval, da bi poklonila ta dar. V kratkem bo vaša svetost dobila v dar še drugih deset tisoč lir in prav tako mi je znano, da bo neka druga oseba iz Marseilla v času, ko teče gradnja, vaši svetosti podarila velikodušen dar.«

»Da, da! Sklenimo zadevo na ta način.«

»Sveti oče! Zahvaljujem se vam za toliko dobroto. Toda dovolite mi, da vam povem še nekaj. Rad bi, da bi svet zvedel za to vašo velikodušnost. Če mi dovolite, bi to objavil v *Salezijanskem vestniku*.«

»Objavite ta dogodek, kakor vam je drago, v skladu z vašo modrostjo.«

V svojem predlogu je don Bosko videl tudi sredstvo, kako bi oživil darove za Petrov novčič, ki se je močno zmanjšal.

Naj spomnimo bralce, da je papež vsak mesec pošiljal določeno vsoto zavodu v La Spezii. Zato si je don Bosko z omembo te hiše odprl pot, da je govoril o drugih zavodih, o Oratoriju, o dveh glavnih družbah malega klera in Družbe najsvetejšega Zakramenta.

Tedaj je papež dejal: »Tem fantom Družbe presvetega Zakramenta povejte v mojem imenu, da jih imam rad, da so lilija mojega srca. Očetovsko jih pobožajte in podelite jim v mojem imenu blagoslov *manu ad manum* [z lastno roko]. Njihova naloga je, da pokažejo svetu, kako more krščanska ljubezen izboljšati družbo z dobro vzgojo ubogih in zapuščenih dečkov ... In koliko novincev imate?«

»Dvesto osem, sveti oče. Razdeljeni so po noviciatih v San Benignu, v Franciji, Ameriki in nekaterih zavodih, da ne bodejo preveč v oči.«

»Dvesto osem. To je pravo čudo! Dvesto osem novincev!«

Na don Boskovo prošnjo je papež podelil salezijanski družbi pravico, da lahko imajo novince tudi v hišah svojih redovnikov tako v Turinu kakor tudi v Marseillu. Nato je nadaljeval: »Pomagajte jim, da bodo premagali vsa zalezovanja hudega duha, in držite jih v tistih krajih. Povejte jim v mojem imenu, da

bodo storili veliko dobrega in bodo kot goreče bakle sredi sveta, če bodo ohranili moralnost med tistimi, katerim bodo govorili in imeli priložnost, da bodo prišli skupaj z njimi.«

Potem je pogovor prešel na salezijanske sotrudnike, ki jih je papež na don Boskovo prošnjo velikodušno blagoslovil. »Jaz sam si želim,« je nadaljeval, »da ne bi bil samo imenovan sotrudnik, temveč sodelavec, kajti papeži se ne smejo odtegniti tem dobrodelnostim. Če hočemo imeti dobro družbo, ne preostane drugega, kot da vzgajamo to ubogo mladino, ki se sedaj potika po ulicah. Kmalu bo ona pomenila človeški rod: če bo dobro vzgojena, bomo imeli pošteno družbo, in če bo slabo vzgojena, bo družba slaba in naši otroci se bodo, ko bodo odrasli, upravičeno pritoževali nad vzgojo svojih prednikov, če že ne bodo za večno preklinjali njihovega spomina. Toda spoštovanje do staršev v kristjanih ne bo nikoli ugasnilo.

Sedaj je don Bosko predložil seznam oseb, za katere je želel dobiti odlikovanja Svetega sedeža. Prošnja se je takole glasila:

Preblaženi oče!

Prihajam ponižno k vaši svetosti z namenom, da bi vaši vzvišeni blagodati nakazal nekatere osebe, ki so si pridobili veliko zaslug za Cerkev in civilno družbo in so znane po svoji radodarnosti za novčič sv. Petra.

1. Med uglednimi dobrotniki Cerkve in civilne družbe je brez dvoma grof Fiorito Colle iz Toulona. Zaradi izrednih zaslug ga je vaša svetost že imenovala za grofa svete rimske Cerkve. Pravkar je dal zgraditi cerkev in hišo za sirote v naši poljedelski šoli v La Navarru (Fréjus). Ob več priložnostih je daroval petsto tisoč lir za poravnavo stroškov, ki bi nas sicer prisilili, da bi prekinili gradnjo cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Prav tako odločno brani katoliške šole in katoliški tisk v svoji domovini. Zanj bi spoštljivo prosili odlikovanje komendatorja.

2. Baron Amato Héraud, vnet katoličan, komornik s plaščem in sabljo, podpornik novčiča sv. Petra v Nici in bližnjih mestih, bi si zaslužil naslov komendatorja.

3. Gospod Alfred di Montigny, bogat in velikodušen katoličan v Lillu v Franciji, podpornik katoliških ustanov, je odprl salezijansko zavetišče za uboge otroke. Zelo bi mu pristajal naslov rimskega grofa, da bi tako tesneje povezal svojega edinega sina z apostolskim sedežem. Škof iz Cambrai je vaši svetosti poslal posebno priporočilo za to imenovanje.

4. Gospod doktor Carlo D'Espiney iz Nice, goreč katoličan in ugleden zdravnik, je vedno na voljo revežem in podpira zlasti naše sirote v Zavetišču sv. Petra v tem mestu. Prosili bi za odlikovanje viteškega reda sv. Gregorija Velikega. V ta namen je tukaj priloženo priporočilo škofa iz Nice.

5. Škof v Fréjusu v Franciji ponižno prosi vašo svetost, da bi počastili in nagradili gorečnost velečastitega duhovnika msgr. Maria Guigouja, že komornika, v višjo stopnjo prelature. V ta namen je priloženo priporočilo njegovega ordinarija.

Papež je pogledal in naročil don Bosku, da naj vsako prošnjo predstavi na posebnem listu, da jih bodo potem predložili posameznim uradom v nadaljnjo izpolnitev. Poklical je msgr. Macchija, mu izročil seznam in mu naročil, naj začne potreben postopek. Ko je to odpravil, je nadaljeval: »Imate sedaj še kako drugo prošnjo za priporočilo? Kar prosite, ker sem vam pripravljen v vsem ustreči.«

»Sveti oče, še poseben blagoslov za vse sodelavce, za njihove družine in prijatelje.«

Papež je dobrohotno ustregel prošnji. »Sedaj bi, če mi dovolite, poklical mojega tajnika don Daghera, ravnatelja semenišča v Magliano Sabinu, ki bi rad imel čast, da bi poljubil nogo vaši svetosti.« Ob teh besedah je vstal in se napotil k vratom. »Ne trudite se, ga bom dal jaz poklicati.« Pozvonil je in vstopil je msgr. Macchi, ki mu je naročil, da naj jih pripeljejo. Bil je ravnatelj v raznih zavodih in nazadnje?

»Kdo izmed vas je ravnatelj v Magliano?« je vprašal.

»Jaz,« je odvrnil don Daghero.

»Slišal sem, da je nekaj nesporazumov med zavodom in nekaterimi osebami.«

»Upam, da se bo vse uredilo,« je odvrnil don Daghero.

»Da, da, se bo uredilo.«

»In to je don Lemoyne, moj tajnik. Bil je ravnatelj v raznih zavodih, nazadnje pri sestrah Marije Pomočnice v Nizzi Monferrato.«

»Prav, prav! Vi ste torej njegov tajnik? Vam zaupam vašega predstojnika. Skrbeti morate za njegovo zdravje in da se ne bo preveč utrujal. Ne dajte, da bi pisal, ker ima preveč bolne in utrujene oči. Vi morate biti njegova opora in vi ste odgovorni za življenje vašega predstojnika, razumete? Jaz tako hočem, tako hoče sveti oče, papež hoče tako. Skrbite zanj in bodite njegova tolažba. Kako velika čast je to za vas! Za vas salezijance je poslanstvo, ki vam ga daje Bog, velika odlika. To je velika obveznost, ki jo morate izpolniti. Povejte to vsem vašim sobratom, da bodo tolažba tega ubogega starčka.«

»Sveti oče,« je odgovoril don Lemoyne ves ganjen, »povedal bom vse svojim sobratom, da bodo vedno bolj potrjeni v svojem poklicu.« »In vaši misijoni?« je vprašal papež in se obrnil k don Bosku.

»Lepo napredujejo, vaša svetost. Krstili smo že petnajst tisoč divjakov.«

»Petnajst tisoč je lepo število in jaz sem vam hvaležen za toliko rešenih duš. To je nekaj velikega, reševati duše. In papež se tega zelo veseli. Toda kar se tiče duš, zakaj ne ustrezete prošnji škofa iz Mantove? Bil je pri meni in me prosil za posredovanje, da bi mu poslali štiri ali pet salezijanskih duhovnikov. Pripravljen vam je v svoji palači odstopiti stanovanje. Naredili bi mi veliko uslugo, če bi

mu ustregli. Ta dobri škof je tega zelo potreben.«¹⁸

»Sveti oče, ker tako želite, mu bomo poskusili ustreči. Res je, da je zaradi velikega števila zavodov, ki jih moramo oskrbeti z osebjem, število salezijancev malo omejeno, vendar bomo skušali izpolniti željo vaše svetosti.«

»Vendar počakajte, da jaz najprej napišem škofu, preden boste tja poslali osebje. Medtem pa *Benedictio Dei omnipotentis* itn.«

Don Bosko je pokleknil, čeprav mu je hotel papež to preprečiti. Končno je dejal don Lemoynu: »Tajnik, pomagajte mu, da bo vstal, in ga podprite.«

Od svetega očeta so odšli ob pol štirih, don Bosko je bil kljub svoji običajni mirnosti zelo zadovoljen. Kljub vsemu ga je don Lemoyne v kočiji vprašal: »Don Bosko, ste zadovoljni?«

»Da. Kako dober je sveti oče! Prav to nam je bilo potrebno. Sicer jaz ne bi mogel več naprej.«

Ko je prišel domov, se je njegovo zadovoljstvo še povečalo ob novici, da je rimski župan končno v imenu občine prosil prefekta za dovoljenje za loterijo, tako da to ni bilo več vprašanje. Dne 27. maja je prefekt izdal odlok, s katerim je dovolil prodajo dvesto tisoč srečk po eno liro.

Istega dne je don Bosko naročil don Lemoynu, naj poroča vsem domovom o avdienci, o stvareh, ki so bile dosežene v Rimu, in o njegovi skorajšnji vrnitvi.¹⁹

Malo pred odhodom iz Rima je don Bosko dal v obliki pisma napisati sanje izrednega pomena. Sanje je imel v neki noči, ko se je počutil posebno slabo. Večkrat jih je povedal don Lemoynu in mu naročil, naj jih napiše. Ko so bile napisane, si jih je dal prebrati in dodal svoje popravke. Dne 6. maja je naročil pisati don Rui: »Don Bosko pripravlja pismo, ki ga bo poslal fantom. V njem bo povedal svojim dragim sinovom veliko lepih reči.« Pismo je bilo odposlano 10. maja, vendar je don Rua menil, da ne bi bilo primerno, če bi celega prebrali, in je zato prosil, da bi mu poslali spis, ki bi bil primeren za gojence. Don Lemoyne je napisal tisto, kar se je tikalo fantov, in izpustil tisto, kar je bilo namenjeno predstojnikom. Branje, ki ga je vodil don Rua naslednjega večera, je napolnilo fante s strahom, ker je svetnik povedal, da je spoznal stanje vesti več fantov. Po njegovem prihodu domov je bila pred don Boskovimi vrati cela vrsta fantov, ki so želeli vedeti, kakšne jih je videl v sanjah. Pismo je imelo dva značilna učinka: obnovo duhovnega življenja v Oratoriju in odstranitev nekaterih gojencev, ki so jih vsi imeli za najboljše. Besedilo se v celoti glasi takole:

Preljubi moji otroci v Jezusu Kristusu!

Naj sem blizu ali daleč, vedno mislim na vas. Eno samo željo imam, to, da bi vas videl srečne tukaj na zemlji in v večnosti. Ta misel, ta želja me je nagnila, da vam napišem

¹⁸ Ta škof je želel imeti na razpolago nekaj salezijancev, ki bi jih pošiljal pridigat in spovedovat, kamor bi bilo potrebno.

¹⁹ Dodatek, št. 10.

pismo. To, dragi moji, da sem daleč od vas, me teži. To, da vas ne vidim in ne slišim, mi povzroča skrb, ki si je ne morete predstavljati. Zato sem vam želel napisati te vrstice že pred tednom dni, ampak večne zaposlitve so mi namero preprečile. Čeprav manjka le nekaj dni do moje vrnitve, hočem priti do vas vsaj s pismom, ko že osebno ne morem. To so besede človeka, ki vas iskreno ljubi v Jezusu Kristusu in čuti dolžnost, da vam govori odkrito kakor oče. In vi mi dovolite, kajne? In pazljivo me boste poslušali in vse, kar vam bom povedal, prenesli tudi v življenje.

Dejal sem, da ste vi moja edina in nenehna skrb. Tako sem nekega večera stopil v svojo sobo, in medtem ko sem se spravljaj k počitku, sem začel moliti molitev, ki me jo je naučila moja dobra mati. V tistem hipu se mi je zazdelo, ne vem ali napol v spanju ali v neki raztresenosti, da stojita pred mano dva stara gojenca iz Oratorija. Eden izmed njiju se mi je približal, me prisrčno pozdravil in dejal:

- O, don Bosko, ali me poznate?

- Seveda te poznam, sem odgovoril.

- In se me še spominjate, je pristavil.

- Tebe in vseh drugih. Ti si Valfré in si bil v Oratoriju pred letom 1870.

- Povejte - je nadaljeval mož - ali bi želeli videti fante, ki so bili v Oratoriju v mojem času?

- Pokaži mi jih, sem mu odgovoril. Zelo me bo veselilo.

Tedaj mi je Valfré pokazal fante take, kot so bili v tistem času po zunanosti, po postavi, po letih. Bilo mi je, kakor da sem v nekdanjem Oratoriju med odmorom. Bil je prizor, poln življenja, razgibanosti in veselja. Nekateri so tekali, drugi skakali, tretji se lovili. Tu so se igrali mačke in miši, tam črnega moža ali pa so nabijali žogo. Skupina fantov je z očmi in ušesi poslušala duhovnika, ki jim je pripovedoval zgodnico. Neki klerik se je igral s fanti „glejte v vodico“ ali „razne poklice“. Petje, smeh in kričanje so se razlegali povsod. Okrog klerikov in duhovnikov so se zbirali fantje in veselo vzdikali. Videlo se je, da je vladala med fanti in predstojniki prava prisrčnost in zaupljivost. Prizor me je očaral in Valfré mi je dejal: „Vidite, domačnost rodi ljubezen in ljubezen zaupanje. V takem ozračju se srca odpirajo in fantje povedo učiteljem, nadziraljem in predstojnikom vse brez strahu. Pri spovedi in v vsakdanjem življenju so odkritosrčni, in za kogar vedo, da jih resnično ljubi, ubogljivo storijo vse, kar koli jim zapove.

V tem trenutku se mi je približal še neki nekdanji gojenec s sivo brado in mi je rekel:

- Don Bosko, ali hočete spoznati in videti fante, ki so sedaj v Oratoriju? (Ta, ki me je nagovoril, je bil Jože Buzzetti.)

- Da, sem mu odgovoril. Sedaj je že mesec dni, kar jih nisem videl.

In pokazal mi jih je: videl sem Oratorij in vse vas med odmorom. Toda nič več ni bilo vpitja, veselja in pesmi. Nič več tiste razgibanosti in živahnosti kot v prejšnjem prizoru.

V obnašanju in na obrazih mnogih fantov je bila videti dolgočasnost, naveličanost, čemernost, nezaupanje. To me je v srce zbolelo. Res je, videl sem, da so mnogi tekali, se igrali, se razgibavali v blaženi brezskrbnosti. Toda mnogi drugi so postajali sami, naslonjeni na stebre, in se prepuščali nemirnim mislim. Nekateri so postajali po stopniščih in hodnikih ali po balkonih z vrtni strani, da bi se izmaknili družbi.

Zopet drugi so se leno sprehajali v gručah in se šepetaje pogovarjali, zraven pa so se sumljivo ozirali okrog. Zdaj pa zdaj so se zasmejali, toda njihov smeh so spremljali taki pogledi, da bi sveti Alojzij gotovo zardel, če bi se znašel v njihovi družini. Celo med tistimi, ki so se igrali, so bili nekateri tako brezvoljni, da se je jasno videlo, kako jim je celo zabava odveč.

- Ali ste videli svoje fante? mi je rekel nekdanji gojenec.

- Vidim jih, sem odvrnil z vzdihom.

- Kakšna razlika od nas nekoč, je vzkliknil nekdanji gojenec.

- Žal, kolikšna puščoba je na tem odmoru!

- In to mrtvilo med odmori povzroča, da so mnogi postali mlačni v prejemanju svetih zakramentov in da zanemarjajo verske dolžnosti. Le z nejevoljo ostajajo v hiši, kjer jih Božja previdnost napolnjuje s telesnimi, duhovnimi in umskimi dobrinami. Mnogi ne izpolnjujejo svojega poklica, predstojnikom so nehvaležni, imajo neke svoje skrivnosti, upirajo se in še vse drugo žalostno, kar iz tega sledi.

- Razumem, sem mu odgovoril. Toda kako bi znova poživali te moje drage fante, da bi bili spet kot nekoč živahni, veseli in razgibani?

- Z ljubeznijo!

- Z ljubeznijo? Kaj jih nimam zadosti rad? Ti veš, da jih imam rad. Ti veš, koliko sem zanje trpel, kaj vse prenesel teh štirideset let! In koliko trpim in prenašam tudi sedaj! Koliko pomanjkanja, kakšna ponižanja, kakšna nasprotovanja, preganjanja, in vse samo zato, da bi jim dal kruha, da bi jim oskrbel streho nad glavo in jim priskrbel učitelje, predvsem pa, da bi jim pomagal do zveličanja njihovih duš. Storil sem, kolikor sem vedel in mogel zanje, ki so ljubezen mojega življenja.

- Ne govorim o vas.

- O kom pa? O tistih, ki me nadomeščajo? O ravnateljih, prefektih, učiteljih, asistentih? Ali ne vidiš, da so pravi mučenci učenja in dela? Kako trošijo svoja mladostna leta zanje, ki jim jih je izročila Božja previdnost?

- Vidim, razumem. Toda to ni dovolj. Najpomembnejše manjka.

- Kaj manjka?

- Ali nimajo oči? Ali ne razumejo? Ali ne vidijo, da je vse, kar se zanje dela, storjeno iz ljubezni?

- Ne, ponavljam, da to ni dovolj.

- Kaj je torej treba?

- Spoznajo naj, da če jih imamo radi v njihovi otroški razigranosti, v tem, kar je njim pogodno, jih imamo prav tako radi tudi v tem, kar jim je po naravi manj všeč, to je v disciplini, v učenju, v zatajevanju. Naj se naučijo z vnemo in ljubeznijo izpolnjevati tudi to.

- Razloži mi bolje.

- Opazujte fante med odmorom.

- Opazoval sem jih in nato odgovoril: Kaj posebnega naj bi videl?

- Že toliko let vzgajate mladino, pa ne razumete? Poglejte bolje. Kje so naši salezijanci?

Pogledal sem in videl, da je bilo prav malo duhovnikov in klerikov med fanti, še manj

jih je sodelovalo pri njihovih zabavah. Predstojniki niso bili duša odmora. Največ se jih je sprehajalo in pogovarjalo med seboj, ne da bi se zmenili, kaj počenjajo gojenci. Nekateri so opazovali igre, a se niso zmenili za fante. Drugi so sicer sledili igram, toda od daleč in niso opozarjali na morebitne napake. Našel se je tudi kdo, ki je kaj opozoril, a še to poredkoma in še tedaj z grožnjami. Kak salezijanec bi se rad pridružil skupini fantov, pa sem videl, da so se gojenci nalašč izogibali stika z učitelji in predstojniki.

Tedaj je moj prijatelj povzel:

- Ali niste bili vi v nekdanjih časih Oratorija vedno med fanti, zlasti še med odmorom? Se spominjate tistih lepih časov? Bilo je nebeško lepo, bila je doba, ki se je zmeraj radi spominjamo; tedaj je bila prisrčnost za pravilo; nobene skrivnosti nismo imeli pred vami.

- Res je. Meni je bilo tedaj vse v veselje. Fantje so se kar trgali, kdo bo več pri meni, kdo mi bo lahko več povedal, in kako živo so poslušali moje nasvete in jih vse upoštevali. A sedaj vidiš, kako me od tega odvrčajo nenehni obiski, opravki in slabo zdravje.

- Toda, če vi ne morete, zakaj vas ne posnemajo vaši salezijanci? Zakaj jih ne opozarjate in ne zahtevate, da bi s fanti ravnali, kakor ste ravnali vi?

- Saj govorim, tako da sem že brez glasu, toda kaj, če se mnogi ne čutijo kos naporom kot nekoč.

- In tako, s tem da zanemarjajo manjše stvari, izgubijo večje, in to so njihovi napor. Naj imajo predstojniki radi to, kar ugaja mladim, in ti bodo hitro vzljubili to, kar je všeč predstojnikom. Tako bo njihov trud postal lahek. Vzrok sedanjemu spremenjenemu stanju v Oratoriju je v tem, da mnogi fantje nimajo zaupanja v predstojnike. Nekoč so bila vsa njihova srca odprta predstojnikom. Vsi so imeli predstojnike radi in radi so jih ubogali. Toda sedaj vidijo v predstojniku le predstojnika, ne pa očeta, brata in prijatelja; zato se jih bojijo in jih nimajo radi. Če hočeš, da bi bili znova vsi eno srce in ena duša, je treba, za božjo voljo, to usodno pregrajo nezaupljivosti podreti in namesto nje zasaditi prisrčno zaupljivost. Če bo pokorščina vodila gojenca kot mati otroka, bosta v Oratoriju znova zavladata nekdanji mir in nekdanje veselje.

- In kako naj podremo to pregrajo?

- S prisrčnim odnosom s fanti, zlasti med odmori. Brez domačega prisrčnega odnosa ne moremo dokazati ljubezni; brez tega dokaza pa ni zaupanja. Kdor hoče biti ljubljen, mora pokazati, da ljubi. Jezus Kristus je bil majhen z malimi in si je naprtil naše slabosti. Pri njem se učimo domačnosti! Učitelj, ki ga vidiš samo za katedrom, je učitelj in nič več; če pa se s fanti družijo v odmoru, jim postane brat. Če vidimo koga pridigati na prižnici, pravimo, da ne opravlja drugega kot svojo dolžnost. Če pa spregovori besedo med odmorom, je to beseda človeka, ki ljubi. Koliko spreobrnjenj so povzročile vaše besede, ki ste jih med igro zašepetali fantom na uho. Kdor se zaveda, da je ljubljen, ljubi, in kdor je ljubljen, doseže vse, zlasti od mladega človeka. Zaupljivost, ki jo rodi ljubezen, vzpostavi električni tok med fante in predstojnike. Srca se odprejo, otroci razodenejo svoje želje in odkrijejo svoje napake. Ta ljubezen pomaga predstojnikom prenašati vse težave, ki jih imajo z otroki, vse nejevolje, vse nehvaležnosti, nadlegovanje, pomanjkljivosti in nemarnosti. Jezus Kristus ni zlomil nalomljenega trsta in ni ugasnil tlečega stenja. On naj vam bo za zgled. Potem ne bo nihče več delal iz slavohlepja, nihče ne

bo kaznoval zaradi razžaljane ljubezni, nihče se ne bo odtegnil nadzоровanju iz ljubosumnega strahu pred tovariševim uspehom, nihče ne bo opravljal vzgojiteljev zato, da bi fantje cenili in imeli radi samo njega in nobenega drugega predstojnika, saj bi s tem dosegel samo prezir in hinavsko prilizovanje; nihče se ne bo navezoval na enega samega otroka in se temu toliko posvečal, da bi pri tem zanemaril vse druge; nihče ne bo iz želje po lastni udobnosti pozabil na svojo prvo dolžnost in zanemaril nadzоровanje; nihče ne bo iz človeških razlogov opustil opominov tam, kjer bi moral opominjati. Če bo vladala resnična ljubezen, ne bo nihče iskal drugega kot Božjo čast in zveličanje duš. Če pa ta ljubezen oslabi, ne gre več dobro. Zakaj bi nadomestili ljubezen z mrzlim pravilnikom? Zakaj bi se predstojniki odtujili vzgojnim pravilom, ki jim jih je postavil don Bosko? Zakaj se počasi uvaja namesto sistema, ki z ljubečo čuječnostjo preprečuje nered, sistem, ki je sicer manj težek in primernejši za predstojnike, ker dopušča kazni, toda neti sovraštvo in nejevoljo; če pa ga ne izpolnjujemo, rodi zaničevanje do predstojnikov in velike nered?

Do tega nujno pride, če ni domačnosti. Če torej želimo, da bi se v Oratorij naselilo nekdanje veselo razpoloženje, naj znova zavlada stari sistem: predstojnik bodi vsem vse, vedno pripravljen poslušati otroške dvome in tarnanje, vedno budno čuječ nad njihovim vedenjem, ves v skrbi za duševni in telesni blagor fantov, ki mu jih je zaupala Božja previdnost. Tedaj mlada srca ne bodo ostala zaprta, tedaj ne bo več skrivnostnega šušljanja, ki ubija dušo. Samo v moralnih prestopkih naj bodo predstojniki neizprosni. Bolje je tvegati nevarnost, da iz hiše preženemo nedolžnega, kakor da imamo v njej pohujšljivca. Asistenti naj se zavedajo, da so strogo dolžni po vesti poročati predstojnikom vse, kar bi bilo kakorkoli v Božjo žalitev.

Tedaj sem ga vprašal: - Kaj naj naredimo, da bo zopet zavladata prava domačnost, ljubezen in zaupljivost?

- Natančno izpolnjujte hišna pravila.

- Nič drugega?

- Najboljša prikuha je dobra volja.

Medtem ko je moj nekdanji gojenec nehal govoriti in sem še dalje z nezadovoljstvom opazoval tisti odmor, se me je začela polaščati čedalje večja utrujenost. Ko mi že ni bilo vzdržati, sem se stresel in tako sem se spet zavedel.

Znašel sem se ob postelji. Noge so bile zatečene in so me tako bolele, da nisem mogel več stati. Bilo je že zelo pozno, zato sem šel spat, sklenil pa sem napisati svojim dragim otrokom te vrstice.

Nič rad nimam takih sanj, ker me preveč utrudijo. Naslednjega dne sem bil ves polo mljen in sem komaj čakal noči, da bi šel počivat. Toda komaj sem bil v postelji, sem spet začel sanjati. Pred mano je bilo dvorišče, fantje, ki so sedaj v Oratoriju, in tisti nekdanji gojenec iz Oratorija. Začel sem ga spraševati: - Kar si mi govoril, bom povedal svojim salezijancem. Kaj pa naj rečem fantom v Oratoriju?

Odgovoril mi je: - Povej jim, koliko se predstojniki, učitelji in asistenti trudijo in koliko si prizadevajo iz ljubezni do njih. Če ne bi šlo za njihovo blaginjo, ne bi prevzeli nase toliko žrtev. Naj vedo, da je ponižnost vir miru. Naj potrpijo z napakami drugih, kajti na svetu ni popolnosti; ta je samo v raj. Naj nehajo godrnjati, kajti to ohlaja srca.

Predvsem pa naj pazijo, da bodo vedno v posvečujoči milosti Božji. Kdor ni pomirjen z Bogom, nima miru niti s samim seboj niti z drugimi.

- Ti torej sodiš, da med mojimi fanti nekateri niso pomirjeni z Bogom?

- To je prvi korak nerazpoloženja. So tudi še drugi, kot sami veste, in treba jih je odstraniti, a sedaj jih ne bom omenjal. Samo kdor kaj skriva, nima zaupanja, ker se boji, da bi kake stvari prišle na dan in bi tako padel v sramoto in nesrečo. Če srce ni pomirjeno z Bogom, ga mučita tesnoba in nemir, ne prenaša pokorščine, za prazen nič se razburja, zdi se mu, da mu gre vse narobe, in ker sam nima rad predstojnikov, je prepričan, da tudi oni njega ne marajo.

- In vendar, dragi moj, ali ne vidiš, koliko spovedovanja in obhajil je v Oratoriju?

- Res je, da se fantje pogosto spovedujejo, toda to, kar mnogim v resnici manjka, je vztrajnost v dobrih sklepih. Spovedujejo se, zapadajo pa v vedno iste napake, v iste grešne priložnosti, v iste slabe navade, v iste neubogljivosti, v isto zanemarjanje dolžnosti. In tako gre to iz mesecev v mesece in celo v leta; nekateri nadaljujejo tako celo do prve gimnazije. To so spovedi, ki malo ali nič ne veljajo. Zato tudi ne prinašajo miru, in če bi fant v takem stanju prišel pred Božje sodišče, bi bila to zares resna stvar.

- In je takih dosti v Oratoriju?

- Malo v primerjavi s številom fantov, ki so v hiši. Poglejte! In mi jih je pokazal.

Pogledal sem jih in opazoval vsakega posebej. In v teh malo fantih sem videl stvari, ki so me zelo užalostile. Ne bom jih napisal, ko pa se bom vrnil domov, jih bom njim samim vsakemu posebej povedal. Sedaj vam rečem samo to, da je že čas, da molite in napravite trdne sklepe. Sklenite ne toliko z besedami kot z dejanji. Pokažite, da so med nami še vedno fantje kot Comollo, Dominik Savio, Besucco in Siccardi.

Nazadnje sem vprašal tega svojega prijatelja: - Mi imaš še kaj povedati?

- Pridigaj vsem, velikim in malim, naj se vedno zavedajo, da so otroci Marije Pomočnice. Ona jih je pripeljala sem, da bi jih obvarovala pred nevarnostmi sveta, da bi se imeli radi kot bratje in da bi slavili Boga in njo z lepim vedenjem. Marija skrbi za nešetimi milostmi in čudeži, da imajo kruh in sredstva za učenje. Naj se zavedajo, da je že vigilija njenega praznika in da mora z njeno pomočjo pasti pregraja nezaupanja, ki jo je spretno postavil hudobni duh med fante in predstojnike in jo izrablja v pogubo nekaterih duš.

- Ali nam bo uspelo odstraniti to pregrajo?

- Prav gotovo, če bodo veliki in mali pripravljene potrpeti kakšno majhno odpoved iz ljubezni do Marije in bodo izpolnjevali, kar sem dejal.

Medtem sem še opazoval svoje fante in ob pogledu na tiste, ki sem jih videl na poti večnega pogubljenja, me je tako stisnilo v srcu, da sem se zbudil. Še veliko zelo pomembnih stvari, ki sem jih videl, bi vam rad povedal, a ne utegnem, pa tudi primerno se mi ne zdi.

Naj končam: veste, kaj želi od vas ubogi starček, ki je za svoje drage fante porabil vse življenje? Nič drugega kot to, da bi se razmeram primerno vrnili srečni časi nekdanjega Oratorija. Časi prisrčnosti in krščanske zaupljivosti med fanti in predstojniki. Časi razumevanja in medsebojne potrpežljivosti iz ljubezni do Jezusa Kristusa. Časi odprtih src v preproščini in skromnosti, časi ljubezni in resničnega veselja za vse.

Potolažite me, prosim, in dajte mi upanje z obljubo, da boste naredili vse, kar želim v blagor vaših duš. Ne zavedate se dosti, kolikšna je sreča za vas, da živite v Oratoriju. Vpričo Boga vam zagotavljam: zadosti je, da pride fant v salezijansko hišo, in že ga preblažena Devica sprejme pod svoje posebno varstvo. Razumimo se torej! Po ljubezni predstojnikov in po ljubezni gojencev naj zavlada med nami duh sv. Frančiška Saleškega. Dragi moji otroci, približuje se čas, ko se bom moral ločiti od vas in oditi v večnost. (Tajnikova opomba: Tu je don Bosko nehal narekovati. V oči so mu stopile solze, pa ne zato, da bi mu bilo hudo umreti, ampak iz ljubezni do fantov. V očeh in v glasu se mu je to bralo. Čez trenutek je nadaljeval.) Zato hrepenim, dragi moji duhovniki, kleriki in fantje, da ostanete na poti, na katero vas je poklical Gospod. - V ta namen vam sveti oče, ki sem ga videl v petek 9. maja, iz srca pošilja svoj blagoslov. Na praznik Marije Pomočnice bom že z vami pred podobo naše preljube Matere. Želim, da bi ta veliki praznik obhajali z vso slovesnostjo. Don Lazzero in don Marchiso naj poskrbita, da bomo veseli tudi v obednici. Praznik Marije Pomočnice naj bo uvod v večni praznik, ki ga moramo nekoč obhajati vsi združeni v rajju.

Vaš v Jezusu Kristusu vdani

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. maj 1884

Ta spis je zaklad, ki z razpravo o preventivnem sistemu in pravilnikom za domove sestavlja trilogijo, ki jo je don Bosko zapustil v dediščino svojim sinovom. Ponižna in visoka pedagogika, ki povsod, kjer jo pravilno razumejo in uresničujejo, lahko naredi iz vzgojnih ustanov kraje veselja, zavetišča nedolžnosti, ognjišča kreposti, vadnice učenja, gojišča dobrih kristjanov, poštenih državljanov in vrednih cerkvenih mož. Treba pa je veliko dobre volje in žrtev.

Preden bomo poročali naprej, bomo navedli nekaj pisem, vsega pet od številnih, ki jih je pisal iz Rima in smo jih mogli dobiti. Prvo je namenjeno don Lazzeru, ki je še naprej kot podravnatelj vodil Oratorij. V njem je govor o »oklepu«, ki ga don Rua nosi na telesu in bi ga lahko preveč utrujal. Ni dvoma, da gre za cilicij ali spokorniško srajco. Don Rua je veliko trpel. Drugim tegobam se je pridružilo še trganje v križu, zaradi katerega je moral več dni ležati v postelji. Od tod svetnikova skrb za njegovo zdravje, ki jo je izrazil duhovniku, ki je v njegovi odsotnosti bil spovednik don Rue.

Predragi don Lazzero!

To je moje prvo pismo, ki ga pišem po svojem odhodu iz Turina in ga pišem tebi, moj vedno dragi don Lazzero.

Sporoči mojim dragim sobratom in dragim sinovom v hiši, da se je moje zdravje, zlasti zadnja dva dneva močno izboljšalo in zato želim, da bi ob moji vrnitvi priredil lepo slavje v cerkvi, da se zahvalimo Božji materi Mariji za brezštevne blagodati, ki nam jih je izkazala. To naj se pozna tudi v obednici, kjer naj izgine slaba volja in naj se vsi veselijo v Gospodu.

Upam, da vam je don Lemoyne poročal; novic je toliko, da bi lahko napolnili dve knjigi.

Reci don Rui, naj se znebi oklepa s telesa, ker bi ga to lahko preveč utrudilo.

Sta Suttill in don Pozzan zdrava? Sta pridna?

Ne vem, v kakšnem stanju je moja trta, moj fižol in moje buče?²⁰

Treba se je posebej zahvaliti gospe Nicolini za izredno grozdje, ki mi ga je darovala v Turinu in ste ga poslali v Rim. Vendar ni primerno, da mi ga pošiljate, ker se med potjo pokvari.

Izroči priloženo pismo don Febbraru.

Božji blagoslov naj pride nadte, na ves vrhovni svet, na vse naše sobrate in gojence in Marija naj nas trdno vodi po pravi poti. Amen.

Če bo Božja volja, bom 12. do 15. maja v Turinu.

Patrona praznovanja bo maršalka De St. Arnaud, ki bo navzoča v celi devetdnevnic Marija Pomočnice.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 23. april 1884

Naslednje pismo je poslal grofici Callori ob skorajšnji poroki njene hčerke. Po don Boskovem nareku ga je napisal don Lemoyne. On se je samo podpisal.

Draga moja mati!

Dogovorjeno je, da bom 28. aprila daroval sveto mašo za vas in za gospo Marijo. Prosil bom Boga, da bo novi stan zanjo sreča na zemlji in priprava na blaženost v nebesih. Prepričan sem, da bo ostala prizadevna dobrotnica naših ustanov.

Sem v cerkvi Srca Jezusovega. Vse lepo napreduje, razen tega, da smo morali malo ustaviti zaradi pomanjkanja denarja, ki ga je znatno manj.

Bog naj blagoslovi vas, vso vašo družino in gospo Marijo in molite tudi zame, ki vas v veliki hvaležnosti vsak dan priporočam pri sveti maši.

V J. K. K. se imam za najvdanejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 24. april 1884

Tretje pismo je namenjeno redovnici, nekdanji grofici Filomeni Medolago-Albani, rojeni De Maistre, ki je, potem ko je ovdovela, vstopila med Hčere Presvetega Srca.²¹

Velezaslužna sestra Maria Teresa!

Vaše pismo me je močno potolažilo, ker sem ugotovil, da se še spominjate tega ubogega don Boska. Iz vsega srca bom prosil za hčerko gospe grofice Passi²² in sem prepričan, da bo Bog poslušal naše prošnje, če le niso v nasprotju s koristmi njene duše. Preblažena Devica Marija ji bo namesto mene prinesla poseben blagoslov.

Tej gospe toplo priporočam gradnjo cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Dela

²⁰ V mislih ima znani vrčiček, lopico pred svojo sobo.

²¹ Prim. MB XV, str. 465 [BiS XV, str. 304].

²² Prim. Dodatek, št. 7.

so do sedaj hitro napredovala, sedaj pa so se zaradi pomanjkanja denarja upočasnila. Dobro vam je znano, da je Srce Jezusovo mogočen vir milosti in blagoslova.

Bog naj blagoslovi vas, vso družino Passi in vašo redovno skupnost, v katero vas je Bog poklical, da naredi iz vas drugo sveto Terezijo.

Vsak dan se vas bom spominjal pri sveti maši in vi molite zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 24. april 1884

Via San Lorenzo 42

Četrto pismo je namenjeno gospe Magliano, ki jo bralci že poznajo. Namesto rokopisne okrožnice, ki jo je imel navado pošiljati uglednim sotrudnikom, da jim je sporočil papeževe blagoslove, je Maglianovi poslal lastnoročno pisano pisemce, ker je dobro vedel, kako zelo bi jo s tem razveselil.

Velezaslužna gospa Magliano!

Želim, da bi vaša spoštovana uglednost²³ prva dobila sporočilo, kako vam je sveti oče na današnji dan ob dvanajstih opoldne poslal po meni poseben blagoslov. Prav tako mi je zagotovil, da vsak dan moli za vaše zdravje in svetost, ker delam v svoji neznatnosti vsak dan tudi jaz.

Bog naj vas vse blagoslovi in ohranite me v Jezusu Kristusu.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 9. maj 1884

Eno izmed omenjenih pisem je napisano v francoščini in naslovljeno na grofa De Villeneuve. Omenja njegov *petit prieur* s praznika Marije Pomočnice leta 1881.²⁴ Zaskrbljen zaradi denarnih težav, v katerih je bil zavod v Saint-Cyru, ga je prosil, da bi se dogovoril z župnikoma v La Cioatu in Aubagnu, ki jima je tudi pisal, da bi našli način, kako bi pomagali.²⁵

Ker postopki s privilegiji niso bili blizu odobritve, se je don Bosko 14. maja odpravil iz Rima. Izrabil je vozovnico za polovično ceno, ki jo je vodstvo Rimskih železnic s sedežem v Firencah naklonilo salezijancem. S seboj je vzel don Lemoyna in don Daghera. V Borghettu na železniški postaji za Magliano Sabino so ga pričakali kleriki in dečki tamkajšnje hiše. Ker je šlo za daljši postanek, jim je postajni načelnik dovolil, da so se zbrali v čakalnici. Don Bosko se je podvzval, da se mu je zahvalil. Nato je sprejel gojence, ki so drug za drugim prihajali k njemu. Ob enajstih so imeli tam kosilo in vsi so bili veseli, ko so ga videli jesti z dobrim tekom.

Toda tu je prišlo do neprijetnega dogodka. Ob dvanajstih in nekaj minut bi

²³ Benemerita.

²⁴ Prim MB XV, str. 172 [BiS XV, str. 114].

²⁵ Dodatek, št. 12.

moral pripeljati ekspresni vlak, ki naj bi ga tisti popoldan odpeljal v Firenze. Tako je obvestil tamkajšnjega ravnatelja don Confortola. Ko so čakali zbrani na peronu, je pripeljal na prvi tir zelo dolg tovorni vlak. Ekspresni vlak je čez nekaj časa pripeljal na drugi tir. Ustavil naj bi se samo za minuto. Drugi potniki, ki so jih opozorili, so prečkali tir pred lokomotivo tovornega vlaka in prišli pravočasno do ekspresnega. Don Bosko pa, ki je bil obdan od fantov, ki so ovirali prost prehod, se ni zavedel, in prepričan, da bo vlak, ki je pripeljal prvi, tudi prvi odpeljal, ni stopil k ekspresnemu vlaku. Toda oster žvižg ekspresnega ga je opozoril na zмотo. Ni bilo več pomoči, bilo je treba čakati do osmih zvečer. Svetniku je bilo zelo nerodno. Toda kmalu se je pomiril, se vrnil v čakalnico ter sprejemal gojence in semeniščnike do druge ure, ko so se ti vrnil v Magliano. Prvič so obhajali patronalni praznik, ki mu je prvič predsedoval kardinal škof Martinelli, naslednik pravkar umrlega kardinala Bilia. Morali so biti tam za prve večernice.

Kako naj se zaposli naslednjih šest ur? Ko so naši potniki ostali sami, so se umaknili v bližnjo gostilno, kjer so se zbirali prevozniki in cestarji. Bilo je strašno vroče. Ker so don Boska zaradi utrujenosti zelo bolele noge, je stopil v neko sobico, da bi se malo odpočil. Noge so mu tako otekle, da so mu komaj sezuli elastične nogavice. Odložil je talar in legel v posteljo, vendar ni mogel zaspati. Tako se je mučil kako uro in pol, nato pa vstal, se oblekel in si z veliko težavo obul nogavice. Bil je v tako težkem stanju utrujenosti in nemoči, da je budil sočutje. Don Dalmazzu je prišla misel: soseda je prosil za čašo kave. Postregli so mu z izvrstno kavo. Topla dišeča pijača ga je poživila. Počasi si je dobri oče opomogel in se potem prijetno pogovarjal o Oratoriju in nekdanjih časih.

Ko je don Dalmazzo odpotoval v Rim in se je don Daghero vrnil v Magliano, sta z don Lemoynom stopila na ekspresni vlak za Orte. Toda nezgod tistega dne še ni bilo konec. V Orteju sta od osmih do tri četrt na eno po polnoči čakala na vlak za Firenze. Toda za tolažbo je poskrbel sam Gospod. Medtem ko je počival na ležalniku v čakalnici in zaman iskal uteho spanca, so izginili predmeti okoli njega in pristopil je angelski mladenič Luigi Colle ter se z njim pogovarjal vse do prihoda vlaka. Pogovarjala sta se zlasti o stvareh, ki mu jih je Luigi pokazal v sanjah o misijonih. Don Bosko mu je na koncu zaupal bojazen, da zaradi slabotnega zdravja ne bo mogel dokončati začetih del. Toda Luigi mu je dejal: »Slabo zdravje? Jutri boste videli.« To so bile njegove zadnje besede. Ko je bilo konec videnja, se je don Bosko počutil bolje, toliko bolje, da je don Lemoyne videl, kako se je zagnal na vlak in bil ves svež. Bil je prvi dan devetdnevnice k Mariji Pomočnici.²⁶

V Firenze sta prispela okoli šestih. Na postaji sta ju čakala tamkajšnji ravnatelj iz Luce don Bensi. Fantje so ga pozdravili pri hišnih vratih. Takoj se je

²⁶ Prim. MB XV, str. 90 [BiS XV, str. 61].

odpravil v kapelo in maševal. Preostali del dopoldneva je pisal pisma. Popoldne so gojenci zapeli himno in prebrali nagovor njemu v čast. Nato je do večera sprejemal dobrotnike in dobrotnice.

Postanek v Firencah je bil zelo kratek, ker se je zjutraj 16. maja odpravil v Bologno, kamor je prišel približno ob enajstih. Dostojanstveno in veselo ga je sprejel nadškof msgr. Battaglini, ki ga je leta 1882 spoznal kot škofa v Riminiju.²⁷ Pri nadškofu je dobil tudi don Rinaldija, ki ga je namenoma poklical iz Firenc. Ob dveh popoldne 16. maja do enajstih 17. maja se je zvrstilo brez števila obiskovalcev, kajti najuglednejši meščani so želeli govoriti z njim in pri njegovi maši v nadškofijskem dvorcu je bilo veliko plemenitih gospa.

Ob tej priložnosti je don Bosko izrekel besede, ki jih je don Rinaldi zelo rad ponavljal.²⁸ V zaupnem pogovoru so govorili o Bismarku. Veliki nemški kancler, ki je po sili okoliščin moral popustiti v *Kulturkampf* in se pozneje pogajati s Svetim sedežem, je stiskal pesti in od Rima zahteval vedno več, kot je bil on sam pripravljen ponuditi. Toda katoliški časopisi niso dali, da bi Cerkev, kakor so takrat govorili, šla v Canosso. S svoje strani so cesarski organi ob vsakem dejanju popuščanja vlade katoličanom peli slavo državi. Tedaj je don Bosko izgovoril naslednje besede: »Nekateri ljudje, ki se delajo, da ščitijo Cerkev, delajo, kakor da bi vas vabili, da bi sedli, in vam v ta namen ponujajo razmajan stol, tako da padete, namesto da bi sedli.«

Po sedmih urah potovanja je don Bosko 17. maja zvečer končno prispel v Turin. Kakor hitro je prestopil prag Oratorija, se je napotil v cerkev, kjer je podelil evharistični blagoslov. Potem je skozi dvorišča, okrašena z zastavami, ter ob navdušenem ploskanju fantov in igranju godbe na pihala odšel v svoje sobe. Veselje je bilo toliko večje, ker je vidno izboljšanje njegovega zdravja razpršilo vse nakopičene bojazni. Nato so slavili v cerkvi, na dvorišču in v obednici. Med nagovori mu je ugajal zlasti venček obhajil, ki so jih fantje opravili v njegovi odsotnosti.

Don Lemoine je moral izpolniti še svoje obveznosti, povezane s potovanjem: najprej opravičilo škofu v Ventimigli, ker se je don Bosko dvakrat peljal skozi njegovo škofijo, ne da bi se prikazal na škofijskem dvorcu,²⁹ in ravnatelju Rimskih železnic, ker ga na svoji poti skozi Firence ni obiskal in se mu zahvalil za pravkaršnjo uslugo.³⁰

Ne bi mogli bolje skleniti tega poglavja, kot da navedemo nekaj razmišljanj don Lemoine ob potovanju o svetnikovem spominu, razgledanosti in kulturi. Odlični tajnik je pisal takole:

²⁷ Prim. MB XV, str. 544 [BiS XV, str. 355].

²⁸ O tem poročča tudi msgr. Taroni v rokopisni kroniki hiše v Faenzi.

²⁹ Dodatek, št. 13.

³⁰ Dodatek, št. 14.

Prav čudovito je videti, kako se zna don Bosko kljub svoji visoki starosti 69 let vključiti v pogovor o kateri koli stvari in povedati svojo razsvetljeno besedo. Spomin mu je že zelo opešal, vendar lahko sklepamo na njegovo razgledanost, ko je bil v najlepših letih. Če se mu predstavi kateri izmed njegovih nekdanjih gojencev, ki jih je bilo v Oratoriju na tisoče (pred nekaj leti je še vse prepoznaval), se je spomnil njegovega imena, ali pa potem ko se mu je ta predstavil, znal povedati nadrobno-sti, ki so se ob sprejemu in pozneje dogajale, in se pri tem spomnil tisoče zgodbic. Letos se je spomnil nekega fanta, ki je bil v konviktu, povedal njegovo ime in se zanimal za njegovo mater, ki je bila vdova.

Če se don Bosko sreča z zdravniki, ki naj govorijo o kateri koli bolezni, pozna vzroke, potek, zaplete in poglobitna zdravila.

Ko nanese pogovor na grški jezik, don Bosko takoj navede besedila raznih pisateljev v izvirniku.

Če se pogovarjajo o italijanskih in latinskih piscih, na pamet recitira cele odlomke iz njihovih del. Zlasti dobro deklamira cele Dantejeve speve.

V Rimu je na obisku pri odvetniku Menghiniju, znancu profesorja hebrejščine, pogovor nanese na mesto v Sirahu: Treh stvari ne vem in četrto *penitus ignoro: viam viri in adolescentia sua* [ki je ne poznam: pot človeka v njegovi mladosti]. Menghini je menil, da stavek izraža čudež generacije. V hebrejščini se namesto *adolescentia* [doraščajoča doba] bere *adolescetula* [mladenka], *alma* z malim in ne z velikim *A* [kar pomeni devica], to pa je naslov, ki ga dajemo samo materi Božji Mariji: *alma circumdabit virum* [devica bo zaobjela moškega]. Tedaj je don Bosko nemudoma navedel celotno besedilo v hebrejščini, ki ga je nato Menghini ponovil z isto izgovarjavo.

Don Bosko se je zadrževal v Sampierdareni, ko je pri sadju na koncu kosila vstopil kapitan korvete Parodi in začel govoriti o tem, kako je mogoče dvigniti na površje potopljene ladje. Tedaj je prevzel besedo don Bosko in povedal, kdaj je to mogoče in kdaj je vsak poizkus jalov. In če je mogoče, so trije načini, kako se dviganje izvede. Omenil je tudi posebne težave, ki jih vedno spremljajo. Nato je nakazal najprimernejši postopek.

Podobno se je dogajalo, če so govorili o starem in modernem orožju, o astronomiji ali o čem drugem.

Z eno besedo, imel je veliko več kot samo bežno podobo iz vseh področij znanosti. Vse to se je godilo na potovanju v Rim in nazaj v Turin.

Don Bosko je s čudovito razgledanostjo govoril o zgodovini telegrafa, magije, arhitekture, tiska, literature, rimskih in arabskih številkah. Bil je pravi užitek poslušati njegove razlage.

Hrupno veselje, ki ga je povzročila njegova vrnitev v Oratorij, je podvojilo navdušenje za priprave na praznik Marije Pomočnice, medtem ko je glas o njegovem slabem zdravju bolj kot običajno privabil na veliko slovesnost veliko don Boskovih prijateljev in občudovalcev.

4. POGLAVJE

PODELITEV PRIVILEGIJEV

V SLAVNI AVDIENCI 9. MAJA je don Bosko, preden je z don Lemoynom in don Dagherom prejel blagoslov, v globoki ponižnosti in poln zaupanja, rekel papežu: »Sveti oče, nismo še imeli sreče, da bi dobili podpis vaše svetosti. Bi nas hoteli potolažiti?« V teh značilnih besedah je izražena silna želja po podpisu: podpis pod dekretom za podelitev privilegijev v posebnem brevu. Kolikor bolj je čutil, da se bliža konec njegovega življenja, toliko bolj si je prizadeval, da bi svoji družbi oskrbel enakovreden položaj z drugimi redovnimi družbami, ki jih je odobrila Cerkev, da bi razpolagal z enakimi sredstvi, s katerimi bi mogel delati na svetu dobro. To je bil glavni razlog, da se je odločil za pot v Rim.

Vendar priprav ni začel šele sedaj; kljub težavam, ki mu jih je prinašala bolezen, se je že pred tremi meseci začel resno ukvarjati s to zadevo. Po toliko letih razmišljanja in dogovarjanja je stvari temeljito poznal. Kljub vsemu temu pa je moral v tem sklepnem obdobju povzeti vso zadevo znova in vztrajati pri delu kljub bridkim presenečenjem, ki bi človeku, ki ne bi bil trdnega kova kot on, vzela pogum.

Popolnoma upravičeno je Pij XI. vrhovnemu predstojniku don Ricaldoneju, ki mu je aprila 1934 ponudil dragoceni relikviarij, ki je vseboval vretence svetega, rekel: »Da, res je, don Bosko je imel hrbtnico, z veliko razliko z mnogimi, ki je nimajo.«

Začel je delo že januarja. Ko je napisal razloge, zakaj prosi za odobritev privilegijev, in prikazal njihov pomen za družbo, je poslal prepis kardinalu zaščitniku in kardinalu nadškofu in ju prosil, da bi stvar presodila in izrazila svoje mnenje. Oba kardinala sta dala svojo privolitev. Sedaj je napisal prošnjo svetemu očetu, priložil spomenico, ki jo je poslal obema kardinaloma, in napisal kratek uvod v latinskem jeziku.¹

¹ Dodatek, št. 15.

V prošnji je bilo rečeno:

Preblaženi oče!

Ponižno kleče pri častljivih nogah vaše svetosti prosim za pomembno milost za Družbo sv. Frančiška Saleškega. Sveti oče Pij IX., vaš slavni predhodnik, je tej družbi od vsega začetka naklanjal svoje usluge. Leta 1858 je zasnoval njen pravilnik, ga leta 1864 priporočil, 1869 odobril in 3. aprila 1874 končno veljavno potrdil.

Zatem jo je obdaril z duhovnimi darovi. Ker so bili ti darovi mišljeni ad tempus [začasno] ali dani vivae vocis oraculo [z besedo], je nastalo veliko težav. Te težave so druga cerkvena združenja preprečila tako, da so jim bili podeljeni privilegiji.

Zgoraj omenjeni papež Pij IX. je bil na tem, da bi nam podelil to izredno uslugo, ko ga je Bog poklical k sebi.

Sedaj prosim, preblaženi oče, dovolite, da vam na kratko poročam o podelitvi privilegijev in o razlogih, ki me nagibajo, da vas prosim za njihovo podelitev.

V »poročilu o podelitvi privilegijev« je pokazal, kako so papeži že tri stoletja imeli navado, da so podeljevali privilegije per communicationem tako redovnim družbam s slovesnimi kakor tudi s preprostimi zaobljubami. Tako je Leon X. podelil vzajemno sporočanje privilegijev vsem beraškim redovom. Klemen VII. je podelil teatincem privilegije in duhovne darove regularnih kanonikov. Pozneje je redovnikom Regolare osservanza [redovne zvestobe] podelil privilegije in duhovne darove katerega koli reda. V istem 16. stoletju so z namenom, da bi za vse veljalo isto pravilo tudi potem, ko so že prejeli veliko privilegijev, začeli tudi redovnim družbam preprostih zaobljub deliti privilegije redov, kot sta to storila Pavel IV. in sv. Pij V. s teatinci. V naslednjem stoletju je Urban VIII. izkazal enako velikodušnost duhovnikom misijona. Isto je treba reči tudi o drugih papežih v odnosu do jezuitov, Regularnih klerikov Božje matere Marije, Pobožnih delavcev, Služabnikov bolnikov, Šolskih bratov, pasijonistov, redemptoristov in nazadnje Marijinih oblatov 1826 in leta 1838 do Ustanove Ljubezni. Na tak način so papeži hoteli počastiti in podpreti ustanove, ki so tesno povezane s Svetim sedežem in so Cerkvi opravljale obsežen apostolat.²

Glede posebnih razlogov, zaradi katerih je on prosil za privilegije, je pisal:

Glavni razlogi, zaradi katerih ponižno prosim za salezijansko družbo, so:

1. Salezijanska družba je brez vseh gmotnih sredstev in zato potrebuje veliko naklonjenosti za veliko duhovne podpore, da bo lahko dosegla svoje cilje.

2. Družba se je začela in se utrjevala v zelo razburkanih časih, ki vladajo še sedaj. Kljub temu je rasla, odpirala zavode, zavetišča in mala semenišča v raznih škofijah v Italiji, Franciji, Španiji, Braziliji, Urugvaju, Republiki Argentini in celo med samimi divjaki v najoddaljenejših pokrajinah Južne Amerike. Če bi se v teh nesrečnih časih, v toliko različnih deželah, pri teh neizmernih oddaljenostih postojank zlasti med div-

² Dodatek, št. 16.

jaki, morali salezijanci vedno obračati v dvomih in za nujno potrebna pooblastila na Sveti sedež, bi bilo to skrajno težavno in v določenih primerih celo nemogoče.

3. Žalostne okoliščine so vzrok, da nekatere državne oblasti nerade vidijo, da se kdo pogosto zateka k Svetemu sedežu. Večkrat se je že primerilo, da so zahtevale odloke in breve, ki jih potem ni bilo mogoče več dobiti nazaj.

4. Ponižni prosilec bi rad uporabil tisto malo življenja, ki mu ga Bog še namerava podeliti, za ureditev določenih zadev in poenotiti delovanje vseh, ki naj uporabljajo privilegije z veliko preudarnostjo in varčnostjo in samo v primerih, ko gre za večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

5. Veliko število že odprtih hiš in tistih, ki jih vsak dan odpiramo, vedno bolj otežuje uporabo privilegijev, če ne bi bili podeljeni pravnomočno.

Na koncu je v največji pokorščini odgovoril na štiri »opombe«, ki jih nekateri navajajo proti novim podeljevanjem privilegijev.

Ti pomisleki so:

- 1. privilegiji so lahko vzrok za nesoglasja*
- 2. motijo mirno sožitje z ordinariji*
- 3. podelitev privilegijev, ki zanje niso primerna*
- 4. salezijanska družba je bila šele pred kratkim potrjena*

1. K prvemu: Če bi bile podelitve nekaj novega, bi lahko vodile k nesporazumom. Toda privilegiji, ki jih podeljujejo že cela tri stoletja in ki so jih nenehno preizkušali, razlagali, izpolnjevali na enak način in v duhu Svetega sedeža, so prej, tako se zdi, vez edinosti, enovitosti in zato izključujejo vsak razlog za nesoglasje, 2. K drugemu: Tudi miru z ordinariji ne motijo, kajti škofje in župniki poznajo privilegije od Cerkve priznanih ustanov, in dejstvo, da nekatere ustanove uživajo večje prednosti kot druge, bi v naših deželah vzbudilo začudenje. Ker so privilegiji dejanja, ki v najvišji meri prinašajo čast vrhovni papeški oblasti in so izraz najvišje naklonjenosti svetega očeta do kake ustanove, bi lahko družbo, ki ni deležna istih privilegijev kot druge, imeli za nedokončno potrjeno od Svetega sedeža.

Nekega uglednega ordinarija ni bilo mogoče prepričati, da je naša Družba končno veljavno potrjena od Svetega sedeža, ker ni mogel ugotoviti, ali je deležna privilegijev, ki jih imajo Služabniki bolnikov, duhovniki Misijonske družbe in Marijini oblati. Zaradi tega je imela salezijanska družba veliko težav in bila gmotno in moralno oškodovana, njen razvoj pa zavrt in ni mogla zaradi ovir podvojiti števila hiš, redovnikov in gojencev.

3. K tretjemu: Ni mogoče trditi, da je podeljevanje privilegijev novim redovnim družbam neprimerno. V takih dodelitvah so vedno vključene pripombe: Dummodo Institutis eorum convenient, ac Regulari Observantiae non sint contraria [Če so le njihovi ustanovi primerni in niso nasprotni izpolnjevanju redovnih pravil]. Naj še dodamo, da take usluge lahko podeljuje samo Sveti sedež in jih zato lahko spremeni ali umakne v večjo korist tistim, ki so jim bili podeljeni.

4. Četrtrič: *Res je, da je bila salezijanska družba končnoveljavno potrjena komaj 3. aprila 1874, toda njen obstoj in izpolnjevanje pravilnika segata v leto 1841. Z druge strani pa je število šestinšestdesetih hiš, kjer prejema krščansko vzgojo več kot 150 tisoč dečkov in odraslih. V preteklosti je dokončni potrditvi skoraj vedno takoj sledila podelitev privilegijev. Marijini oblato so podelitev prejeli nekaj dni po svoji odobritvi. Ko sem tako na kratko predstavil podeljevanje privilegijev, ponovno ponižno prosim vašo svetost za to dejanje vladarske vzvišenosti, s katerim bi salezijanski družbi podelili privilegije Družbe Marijinih oblatov v Turinu, katerih namen in cilj je skoraj isti kot salezijanske družbe.*

Reskript, s katerim je njegova svetost Leon XII. srečnega spomina podelil privilegije, se glasi:

Ex audentia SS. mus Congregationis introscriptae Superiorem Generalem, et Oblatos specialibus favoribus, et gratiis prosequens, omnia et singula indulta, privilegia, indulgentias, exemptiones et facultates Congregationi SS. mi Redemptoris concessa iisdem Oblatis eorumque Ecclesiis, Capellis et domibus benigne communicat, extendit, atque in perpetuurn elargitur cum omnibus, clausulis et decretis necessariis et opportunis.

I. Cardinalis PACCA

*Sacrae Congregationis Episcoporum
et Regularium Praefectus*

Vsi salezijanci, ki jih predstavlja njihov predstojnik, klečijo ob vaših nogah in prosijo za že večkrat zaproseno zgoraj omenjeno milost, medtem ko v imenu vseh prosim za apostolski blagoslov.

Najponižnejši in najvdanejši prosilec

DUH. JANEZ BOSKO, predstojnik

Turin, 20. januar 1884

Kardinal Alimonda je »z globokim zadovoljstvom svoje duše« potrdil resničnost v pisanju vsebovanih razlogov in je izrekel pohvalo zaradi zgledne discipline v njegovi Družbi in veliko dobrega, ki se v njej opravlja. Iz svojega pa je v podporo prošnji dodal še nov razlog: ker je v mestu Turinu in v turinski škofiji raztresenih veliko pripadnikov različnih redov, je nadvse pomembno, da se podpre in pomaga redovni družbi, ki osvežuje po tolikih izgubah in ima prednost, da se izmakne udarcem civilnih zakonov.³ Obenem je zadevo priporočil tudi kardinalu zaščitniku, od katerega je prejel naslednji odgovor:

Eminenca, velečastiti gospod!

Prejel sem častiti dopis vaše eminence z dne 4. tekočega meseca, v katerem ste blagovolili priporočiti prošnjo velečastitega don Boska za pridobitev privilegijev za njegovo Družbo, o čemer mi je imenovani duhovnik poslal prošnjo za podporo. Zahvaljujem se vaši eminenci za tolikšno uslugo, s katero ste me podprli v mojem prizadevanju.

³ Dodatek, št. 17.

devanju. Prihodnji četrtek, če mi bo zdravje dovoljevalo, bom zadevo odločno predložil njegovi svetosti z namenom, da bi premagal zunanje ovire, ki so do sedaj na žalost prihajale prav od tiste strani, od katere bi to najmanj pričakovali. Njegovi svetosti tudi ne bom želel zamolčati, da bi moral, če bi kdo vztrajal pri zavrnitvi, sprejeti svoj odstop kot zaščitnik zaslužne kongregacije, da ne bi bil na neki način prizanesljiv ali ravnodušen do zavrnitve, ki nima drugega motiva kot v samovoljnem.

Prosim vas, da me ne pozabite v svojih molitvah, in vam zagotavljam svoje globoko spoštovanje, ko vam ponižno poljubljam roko in se imam za najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

I. kard. NINA

Rim, 7. marec 1884

Ko je don Bosko odposlal zgoraj omenjene listine v Rim, je obrnil svoje misli na potovanje v Francijo in izrazil upanje, da bo ob njegovi vrnitvi zadeva stekla. Vendar so se stvari zasukale v nasprotni smeri, kot je pričakoval, čeprav ga je razveselilo dvoje novic, prva ko je zapuščal Francijo, in druga, ko je spet prišel v Rim.

Prvo sporočilo je prejel od grofice S. Marzano, ko se je ob vrnitvi iz Francije v Italijo mudil v Nici. Odlična salezijanska sotrudnica, ki je medtem obiskala Rim, je papežu v avdienci, ki je je bila deležna, dejala: »Sveti oče, prosim vas za poseben blagoslov tudi za don Boska.«

»Kako? Vi poznate don Boska iz Turina? Kje je sedaj? Kje je?«

»Srečala sva se v Nici.«

»Kako je z njegovimi očmi? Kako je z njegovimi nogami? Recite mu, da naj skrbi zase in varčuje s svojimi močmi ... Don Bosko nas je prosil za veliko stvari, zelo resne stvari, ki jih je mogoče le s težavo doseči. Vendar mu bomo v vsem ustregli.«

Grofica, ki je poročala o tem razgovoru, ni vedela, kaj je menil papež, ker ji ni pojasnil svojih besed, ona pa si ni upala spraševati. Toda don Bosko je dobro razumel, da je papež govoril o privilegijih, in je dobro vedel, da bo gospa ob prvi priložnosti svetniku vse poročala. Zato se nam ne zdi neverjetno, da bi mu po tej poti papež dal vedeti, da ga podpira v njegovih željah.

Tako je stvari razumel don Bosko, ki je v pogovoru s svojimi sinovi dejal: »Dobro znamenje, zares dobro znamenje! Upajmo, da bomo tokrat dosegli tisto, kar že nekaj let nenehno zaposluje moje misli. Da bi dosegel te privilegije, sem vztrajal, poskušal vse, iskal vse poti, bil deležen poniževanj in zavrnitev. Lahko bi popustil, pa nisem hotel. Šlo je zanje (*se pravi služba tistim, ki imajo v Rimu vajeti v rokah*), za Cerkev in ne zame. Šlo je za dobro duš, šlo je za to, da sem utrdil položaj naše Družbe, ki vendar pripada Cerkvi. Ko se je zdelo, da je izgubljeno vse upanje, bi lahko rekel: pustimo stvar za nekaj časa pri miru, naj oni poskrbijo. Toda ne. Treba je, da vse do konca igramo našo vlogo in ne pustimo neizrabljene nobene možnosti. Saj vemo, da pri trganju vrtnic naletimo tudi na

trnje, toda s trnjem dobimo tudi vrtnice. Ko sem predložil svojo prošnjo Piju IX. in je šlo za privilegije, je bil papež zelo zadovoljen. Zdelo se je, da je tudi msgr. Vitelleschi naklonjen. Obljubljal je, zagotovil mi je vso svojo podporo, tako da sem mu popolnoma zaupal in bil prepričan o uspehu prošnje. Ko pa se je potem zbrala Sveta kongregacija, je bil Vitelleschi odločno proti, tako da so vsi kardinali, ki so bili prej naklonjeni nam, glasovali *negativno*.⁴

Druga novica, ki mu jo je prinesel don Dalmazzo v Sampiedareno, naj bi mu vzela ves strah pred nevarnostjo, ki mu je pretila od najbolj nevarne strani. Znano je, da je bil najodločnejši nasprotnik za podelitev privilegijev kardinal Ferreiri, ki mu je kot prefektu Kongregacije za škofe in redovnike po dolžnosti pripadalo, da je obravnaval to zadevo.⁵ Zgodilo pa se je, da je njegovo eminenco 25. marca zadela možganska kap, in ko je bil v smrtni nevarnosti, je pokazal voljo, da bi popustil v zadevi teh presnetih privilegijev, če bi ozdravel. To čudno sovpadanje 25. marca ga je začelo skrbeti. Dejstvo je, da je večkrat sporočil generalnemu prokuratorju, naj predloži izdelan predlog privilegijev, ki jih želimo. Don Bosko, ki je bil bolj odločen kot don Dalmazzo, je pripomnil: »Zdi se, da je Ferrierija pri tej odločitvi vodilo prej pismo kardinala Alimonde kot njegova bolezen. Brez dvoma je naloga točno določiti privilegije ena izmed najtežjih.« Po samo dveh urah postanka se je don Dalmazzo vrnil v Rim, kjer se mu je malo potem ohladil njegov optimizem, ko je znameniti bolnik, za katerega je don Bosko naročil molitve, takoj ko je minila nevarnost, začel ponavljati že znane razloge proti privilegijem. V globini svoje duše je bil prepričan, da don Boskova Družba ne bi mogla preživeti smrti svojega ustanovitelja.

Kakor je obljubil in kakor je sam poročal don Dalmazzu, je kardinal Nina goreče zagovarjal don Boskovo zadevo pred svetim očetom. »Sveti oče,« mu je dejal, »zakaj ne bi teh privilegijev podelili tudi don Bosku? Je mogoče njegova ustanova drugačna od drugih? Če so drugim podelili te privilegije, zakaj jih ne bi tudi njemu? Zakaj so me potem postavili za zaščitnika te družbe, če moje zaščite nihče ne upošteva? Če si salezijanska družba ne zasluži kakor vse druge teh privilegijev, potem naj mi povedo, kakšne ovire to preprečujejo, in jaz bom storil, da se bodo odpravile. Če pa je drugače, pa kljub temu privilegijev nočejo podeliti, sem se naveličal prositi, ko nikdar ničesar ne dosežem. Salezijanci bi imeli razlog, da bi me obtožili brezbržnosti za njihove zadeve ali pa menili, da jaz pri vaši svetosti ne morem ničesar izprositi. Zato se odpovedujem naslovu zaščitnika, ker ničemur ne koristi! Ne bom se več zanimal za te stvari.«

»Toda ne,« je odvrnil papež, »ne govorite tako. Jaz želim salezijancem storiti dobro, želim jim pomagati. Potrpljenje. Ali ne vidite, kako zelo sem obložen

⁴ To in druga poročila povzemamo iz zapiskov don Barberisa, ki je spremljal svetnika na potovanju po Franciji.

⁵ Njega je omenjal kardinal Nina v pismu, ki smo ga pravkar navedli.

z delom?«

»Zato se priporočam vaši svetosti. Bodite tako dobri in začnite obravnavati listine, ki vam jih izročam.«

Toda ko se je nekaj dni pozneje vrnil, da bi s svetim očetom govoril o tistih listinah, jih ni bilo mogoče nikjer najti. Tajnik ali hišnik ali kdo drug jih je odstranil in vrgel v koš za odpadke in ob svetnikovem prihodu so izginile. Delo je bilo treba začeti znova, z veliko izgubo časa. Vendar se je zdelo, da so zrasi novi upi. Ker je bil kardinal prefekt zaradi slabotnega zdravja razrešen svojih dolžnosti, je bilo vse odvisno od tajnika msgr. Masottija, ki je sedaj hodil v avdienco namesto svojega predstojnika; bil je naklonjen don Bosku, vendar ni storil ničesar, ne da bi vprašal Ferrierija. Listine, v katerih je bila prošnja za podelitev privilegijev po dodeljevanju, je izročil Sveti kongregaciji skupaj s papeževim naročilom, da bi jih preučili. Toda don Bosko je kot odgovor dobil sporočilo, da je Pij IX. v posebnem brevu odpravil ta način podeljevanja privilegijev. Zato je treba sestaviti prošnjo navedb posameznih privilegijev, ki bi jih želeli dobiti.

Don Bosko je telesno izčrpan, bolehen in duševno potrta od toliko nevspečnosti naredil iz nuje krepost. Znova je začel zbirati privilegije in jih poslal v odobritev svetemu očetu. Kakor je bila Božja volja, so delo dokončali, tako je vsaj menil svetnik. Toda 1. maja je prišlo od kardinala Ferrierija suhoparno pismo, v katerem je bilo rečeno, da je treba k naprošenim privilegijem dodati še datum brevov z imeni papežev, ki so jih izdali, in omembo redovnih družb, ki so jih bile deležne. Nov napor brez primere! Prišel je, kakor je imel navado tudi ob drugih priložnostih k don Bosku na obisk odvetnik Eleonori in mu zagotovil, da bo kljub tej neprijetnosti privilegije vendarle dobil.

»Ne vem več, kje se mi drži glava,« je vzkliknil don Bosko. »Prisiljen bom, da se bom odpovedal privilegijem. Prosil bom samo za enega ali dva najbolj bistvena in se potem vrnil v Turin. Če mi jih bodo podelili, prav. Če jih ne bodo, bom potrpel. Vztrajali bomo, kakor smo delali do sedaj.«

»Bodite mirni,« mu je ponovil odvetnik, »videli boste, da vam bodo vse odobrili. Zagotavljam vam. In če vi ne zmorete tega navora, bomo mi poiskali breve in navedke.«

Nato so se odločili in pisali don Bertu, naj takoj pošlje seznam privilegijev, ki jih imajo Marijini oblati, redemptoristi in duhovniki Misijonske družbe. Ko je sezname dobil, sta se don Bosko in don Lemoyne lotila prelistavanja teh seznamov, da bi našla zaželene privilegije, ustrezne datume in vse drugo. Don Bosko je delal nekaj dni in tudi don Dalmazzo je prebedel eno celo noč. Končno so privilegije z opombami prepisali in vse skupaj izročili msgr. Masottiju.⁶

⁶ Don Bosko je za uvod napisal še drugo pismo v latinščini, ko je bil še v Turinu, in pokazal nujnost, da ima pravico izdajanja odpustnih listin, ki mu jo je za deset let podelil Pij IX. in se je iztekla 3. aprila tega leta. To pismo prinašamo v Dodatku (št. 18) z vsemi opombami, da bi si mogli ustva-

Sredi tolikih stisk je don Bosko pisal kardinalu Alimondi pismo, iz katerega je mogoče razbrati njegovo zagrenjenost in vdanost.⁷

Velecenjena in draga eminenca!

Naše bojazni so postale resničnost. Zadeva s privilegiji bo šla v roke kardinalu Ferrieriju, ki mi je včeraj pisno odgovoril, da jih ni mogoče podeliti, ne da bi imel vsak verodostojno dokumentacijo, kako so bili izdani in komu so bili namenjeni. Potem bodo naredili izbor privilegijev in bodo premislili, katere bodo podelili in katere ne. Se pravi, da se mora sedaj moje srce umiriti in ne več govoriti o vsem tem. Medtem se je iztekel čas za podeljevanje odpustnih listin in prosil bom svetega očeta, da bi obnovil vsaj to. Za veliko noč nisem mogel nikogar predložiti za svete redove, morda tudi za binkošti tega ne bom mogel.

Kljub ponovnim prošnjam v vseh 20 dneh, ki sem jih prebil v Rimu, nisem mogel dobiti avdiencie pri svetem očetu.

Kardinal je seznanjen z vso zadevo. Hudo mu je. On sam vam bo pisal. Domenili smo se, da nima smisla, da se trudimo za privilegije, če bodo šli v roke kardinalu Ferrieriju. In prav to se je zgodilo.

Moje zdravje močno peša. Upam, da vas bom mogel čim prej osebno pozdraviti. Pričakujem podporo.

Z globokim spoštovanjem prosim za sveti blagoslov, medtem ko se v hvaležnosti izrekam vaše vzvišene eminence najvdanejši in ponižni

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 3. maj 1884

Porta San Lorenzo 42

Dobri kardinal mu je takoj in prisrčno odgovoril:

Velečastiti in dragi don Janez!

Prejel sem vaše pismo z dne 3. tega meseca in ne morem si kaj, da ne bi izrazil svojega nezadovoljstva. Predstavljam si, koliko morate zaradi tega trpeti. Pogum, dragi don Janez. Bog nam postavlja težke preizkušnje z namenom, da se potem toliko bolj razveselimo: po dnevih boja bo prišel čas zmagoslavja.

Čeprav vem, da storite veliko dobrega v Rimu, bi vas rad kmalu videl v Turinu, kjer bom zelo vesel, da se bova videla in vas bom mogel objeti, kakor to delam sedaj. Iz vsega srca se vas spominjam in se imam za vaše uglednosti najvdanejšega kot brat.

GAETANO, kardinal ALIMONDA

Turin, 6. maj 1884

Dne 2. maja je don Bosko pred svojimi prijatelji izrazil nove bojazni. »Vidim,« je dejal, »kakšen načrt ima Ferrieri. Zaklel se je, da don Bosko ne bo nikoli prejel privilegijev. Sedaj jih več ne more zanikati, ker jih hoče papež podeliti,

riti podobo te preglavice.

⁷ Izvirnik je bil leta 1899 pri don Giuseppeju Diveriu v Mondoviju, tajniku kardinala Alimonde v Turinu.

vendar bo zavlačeval.« Zdi se, da ovire, ki so jih postavili za papeško avdienco, to potrjujejo. Toda po avdienci so se stvari spremenile. Kardinal Nina je v želji, da bi zvedel, kakšen je bil uspeh, še istega večera obiskal don Boska in mu pripovedoval, kako je njegova svetost prejšnji dan želel, da mu je prebral Alimondovo priporočilno pismo in nato še don Boskovo prošnjo za podelitev privilegijev. »Ugaja mi don Boskova latinščina,« je dejal papež. »Ni ciceronska, vendar pa klena in preprosta.« Vse to je kazalo, da ima papež dobre namene, ki so se potem pokazali med avdienco, ko je dovolil, da sme don Bosko vse do izrecnega dekreta podeljevati odpustne listine.

In kaj je s slavnim brevom Pija IX., ki je proti podeljevanju privilegijev *per communicationem*? Ta breve je bil predmet precej zabavnega prizora, za katerega ne bi rad prikrajšal bralcev. Junija se je moral don Dalmazzo javiti v uradu Kongregacije za škofe in redovnike. Tam je bilo več monsinjorjev, med njimi podtajnik Trombetta, pomočnik avditorja De Luca Boccafogli. Ko je pogovor nanesel na breve Pija IX., s katerim naj bi prepovedal privilegije *per communicationem*, ti uradniki niso najmanj dvomili, da tak dokument tudi obstaja. Toda don Dalmazzo je dejal: »Oprostite. Motite se. Takega dekreta ni.«

»Kako da ga ni? Hočete zanikati dejstvo, ki ga vsi poznajo?«

»Z vašim dovoljenjem vam zatrjujem, da takega dokumenta ni.«

»Kako pa to veste?«

»Tako pravi don Bosko in v teh stvareh je don Bosko učitelj. On je te stvari temeljito preučil.«

»Ta je pa dobra ... Da bi bil don Bosko za učitelja, to pa že ne.«

»Da, gospodje, ko don Bosko govori o teh stvareh, se ne moti, ker je vse dekrete točno preučil.«

»Mogoče. Toda v tem primeru se don Bosko krepko moti. Stvar je gotova ... O tem ni dvoma ... Zdi se mi, da je bilo leta 1848 ... Ne, moralo je biti 1852 ... Sicer pa se točno ne spominjam ... Toda dekret je bil izdan ... Čisto gotovo ... O tem ni dvoma.«

Drug za drugim so dajali te izjave. Toda don Dalmazzo ni popustil.

»Oprostite mi,« je povzel besedo. »Ko gre za tako resne zadeve, je treba biti stvaren in povedati, kje je ta dekret, in ga navesti s točnim datumom. Kje ste ga videli?«

Možje so se spogledali: nobeden ga nikoli ni bral. Vsi so slišali govoriti o njem, vendar se nihče ni potrudil, da bi ga poiskal. Don Dalmazzo je že slavil don Boskovo zmago, ko je eden vstal in rekel: »To lahko takoj ugotovimo. Vzemimo v roke *Collectanea* [Zbirka], kjer so breve gotovo dobi.

Collectanea in usum Secretariae S. C. Episcoporum et Regularium [Zbirka za uporabo S.K. za škofe in redovnike] je naslov zbirke, ki jo je izdala ta Kongregacija. Sestavil jo je nekdanji tajnik in potem kardinal prefekt Kongregacije

Andrea Bizzarri, neposredni Ferrierijev predhodnik.

Šli so torej po knjigo, prelistavali in iskali, toda o brevu ni bilo nobene sledi. Ugotovili so, da je imel don Bosko prav. On je tudi vedel, kako je ta legenda nastala. Okoli leta 1850 je Sveta Kongregacija slišala, da so redemptoristi uporabljali nekatere privilegije, ki so jih verjetno dobili *per communicationem*. Kongregacija jih je hotela s posebnim dekretom izbrisati. Toda redemptoristi so napisali priziv in dekret je bil razveljavljen. Ta odločitev je v Rimu razburila duhove. Da bi Kongregacija naredila zadevi konec, je odločila, da v prihodnje ne bo več dovoljevala podeljevanja privilegijev v tej obliki. Zaradi te zasebne pa nikdar potrjene odločitve, ki je ostala znotraj uradov, se je izcimilo napačno mnenje o brevu Pija IX. Čeprav je don Bosko poznal resnico, ni imel za pametno, da bi v času razpravljanj zanikal obstoj takega dekreta.

To, kar smo povedali, se je zgodilo potem, ko je don Bosko zaprosil Rim in stvar še ni bila končana.

Vrnimo se k Leonu XIII. Obljubo, ki jo je dal don Bosku, je brez obotavljanja izpolnil. Ko je prišel v avdienco msgr. Masotti, mu je papež dejal: »Želim, da don Bosku podelimo privilegije.

»Vaša svetost dobro ve, da se kardinal prefekt temu upira.«

»Poskrbite in najдите način, da zadovoljimo don Boska. »

»Storil bom vse po želji vaše svetosti.«

Sedaj je kardinal prefekt zagrozil z odstopom. Toda papež mu je sporočil, naj razmisli. Dne 10. maja je msgr. Masotti sporočil, da se je sveti oče odločil podeliti privilegije Marijinih oblatov *per communicationem*, zato naj pripravijo prepis dekreta o podelitvi in prokurator oblatov naj priseže, da ti privilegiji niso ne potekli niti bili razveljavljeni. Ko je don Bosko to slišal, je dejal: »Če nam naklonijo to, je več, kot smo prosili. Toda za vsem se lahko skriva kaka past, da bi stvari zapletli. Zakaj msgr. Masotti, ki sedaj hodi redno v avdienco in vodi posle Kongregacije, ne stori ničesar, ne da bi prej vprašal Ferrierija. Papežu bi lahko predložil breve, ki bi ga ta takoj podpisal. Sam papež je svetoval tak način. In ali bodo oblato pripravljene izdati svoje privilegije? Vsi redovi so ljubosumni in nikomur ne dajo spoznati svojih privilegijev. In če je medtem kak privilegij potekel?« Kljub vsemu temu se je za zadevo osebno zavzel, tako da je don Bosko 11., 12. in 13. maj prebil v pogovoru z odvetnikom Eleonorijem in več monsinjorji prijatelji, ki so pri tem poudarjali izrecno papeževo voljo. Ko so iskali v arhivu Kongregacije za škofe in redovnike, so našli samo breve, ki je oblatom podeljeval privilegije redemptoristov. Toda uspelo mu je dobiti v roke privilegije oblatov in sedaj je preostalo le še tajniško delo. Menil je, da lahko zapusti Rim, zlasti še, ker se Rimu v takih zadevah nikamor ne mudi.

Mesec dni potem ko je zapustil Rim, se je spet obrnil na papeža. V pismu je ponovil prošnje in izrecno prosil, da bi salezijancem podelili privilegije, ki jih

je Leon XII. podelil Marijinim oblatom, ki so prejeli privilegije redemptoristov.⁸

Na kapitularni seji 27. junija je don Bosko mogel sporočiti, da je napisan dekret o privilegijih, ki naj bi jih prejeli ne na osnovi Marijinih oblatov, temveč na osnovi redemptoristov. Dekret, ki ga je videl in prebral don Dalmazzo, vsebuje visoko pohvalo salezijanske družbe in izvzetost iz oblasti škofov. Manjkal je samo še podpis kardinala Ferrierija, ki naj bi rekel, da če papež tako hoče, si on v tej stvari umije roke.

In zakaj ne več privilegiji oblatov? Za tem se skriva zavlačevanje, ki pa je koristilo don Bosku. Najprej je tajnik Masotti, gotovo ne iz lastne pobude, v don Boskovi navzočnosti zanikal obstoj oblatov. Toda arhivi so dali svoj odgovor. Ko so potem videli papeževo odločno voljo, da se konča zavlačevanje, je monsinjor rekel papežu, da oblata nimajo posebnih privilegijev, kar je tudi res, kot smo pravkar povedali.

»In kaj hočete s tem reči?« je odgovoril papež. »Napišite odlok, podoben tistemu, ki ga imajo.«

»Toda oblasti nimajo drugih, kot jih imajo redemptoristi.«

»Prav. Potem pa napišite odlok, ki podeljuje salezijancem iste privilegije kot redemptoristom.«

Niso se mogli še naprej upirati. Prosili so redemptoriste za vse knjige, ki vsebujejo njihove privilegije. Toda to je trajalo precej časa, ker je bil njihov vrhovni predstojnik odsoten. Ko se je vrnil, je zato, ker je nadvse cenil don Boska, takoj dal ustrezen prepis.

Monsinjur tajnik se je takoj lotil dela, in da prefekt ne bi mogel delati težav, je napisal dekret, ki je na splošno salezijancem podeljeval vse privilegije redemptoristov, ne da bi katerega posebej omenjal. Dekret je vseboval pohvale Družbe, o kateri je don Bosko govoril kapitularnjem. Ko ga je Ferrieri prebral, je dodal pripombo, s katero je Družbi odvzel vse privilegije, ki so bili podeljeni začasno, bodisi pisno ali samo ustno; odvečna pripomba, ker so taki privilegiji že vsi potekli. Tak dekret so nemudoma poslali v Turin.⁹

Bilo je 9. julija ob šestih popoldne, ko so pri jasnem nebu nenadoma udarile v Oratorij štiri strele. Silno grmenje je do temeljev pretreslo Oratorij. Vsi so bili od strahu popolnoma iz sebe. Eni so tekali sem, drugi tja, nekateri so se zatekli k oltarju Marije Pomočnice. Neki fant, ki je prenašal knjige, je zaradi hrupa in pretresa padel po stopnicah, ki vodijo k sobam nad cerkvijo. Zadnji udarec je bil nekaj strašnega. Don Bonetti, ki je bolan ležal v postelji, je večkrat poklical don Lemoyna, ki je bil v sosednji sobi. Ta je pritekel šele po nekaj minutah, ker je zaradi silnega hrušča slabo slišal njegov glas.

⁸ Dodatek, št. 19.

⁹ Dodatek, št. 20. Privilegiji, ki so bili tokrat podeljeni salezijancem, so zbrani v zbirki *Elenchus Privilegiorum* (S. Benigno Canavese, 1888).

»Čuj, čuj, kakšen hrup!« mu je dejal don Bonetti, ko ga je zagledal. To se mi pa ne zdi naravni pojav. Hudič se hoče znesti nad nekim zelo posebnim dogodkom. Stavim, da je v tem trenutku kardinal Ferrieri podpisal dekret o podelitvi privilegijev redemptoristov.

»Da bi bilo le res!« je odvrnil don Lemoyne. Saj se don Bosko že petnajst let muči in si prizadeva, da bi jih prejel. Zdi se, da se je zares vse zarotilo proti.«

»Videl boš, da se ne motim,« je odvrnil don Bonetti.

»To bi bilo pa lepo, če bi mogel biti prerok. Kakšno zadoščenje za don Boska!«

Oba sta se zasmejala in nista ničesar več dodala. Nato je don Lemoyne hotel stopiti k don Boskovemu tajniku don Bertu in mu povedati don Bonettijevo misel. Vendar se je delal, kakor da ne bi šel samo zato. Vzel je neko pismo, da bi ga vprašal, kako naj odgovori nanj. Dvakrat je moral potrkati, preden je Berto prišel ven ves razburjen kot človek, ki so ga motili pri zelo pomembnem opravilu, in mu v ihti dejal: »Kaj hočete od mene? Imam nujen popravek. To hudičevo neurje mi niti ne da, da bi prebral dekret.«

»Kakšen dekret?« je vprašal don Lemoyne ves presenečen.

»Dekret o podelitvi privilegijev.«

»Je to mogoče?«

»Da, da, dekret, ki ga je podpisal Ferrieri.«

»Saj ne morem verjeti. In kdaj je prišel?«

»Pred nekaj minutami. Ko sem ga dajal don Bosku v roke, je prvič treščilo, don Bosko je skušal brati, pa ni mogel. Okna so bila odprta in prvi trije bliski so švignili mimo njih. Prijel sem don Boska za roko, ga povedel v sosednjo sobo in mu dejal: »Pojdite v stran, ali ne vidite, da je tu nevarno? Videti je, da ti bliski iščejo vas! In ko je don Bosko odhajal, je četrtič udarilo. Zdi se, da je odtenek bliska ošvrknil mizo, na kateri je ležal dekret. Don Bosko, ki je bil preveč razburjen, ga ni mogel takoj prebrati. Tedaj sem jaz skušal razbrati pisavo, vendar mi to ni uspelo.«

»Pridi, pridi,« mu je dejal don Lemoyne ves iz sebe. Pojdiva k don Bonettiju.

Med potjo mu je pripovedoval o pogovoru, ki ga je pravkar imel. Ko so vstopili v njegovo sobo, sta mu pripovedovala o tem, kar se je zgodilo, z vsemi vzkliki začudenja, ki si jih lahko mislimo. Tedaj je don Bonetti ves navdušen dejal don Lemoynu: »Se spominjaš sanj o štirih grmenjih in dežju trnja, gumbov, rož in vrtnic? Te sanje je imel don Bosko pred štirimi leti! Vzemi listnico, ki jo imam v talarju, in mi jo daj.«

Ko jo je dobil, je sedel v posteljo in potegnil iz listnice kartonček: »Poslušajte, kaj je tu zapisano. Don Bosko je v noči od 8. na 9. julij 1880 imel sanje, kar pomeni, da je preteklo noč 9. julija preteklo štiri leta in je to ob šestih popoldne

pripovedoval kapitlju.«¹⁰

Veselje in zadovoljstvo vseh treh je bilo tolikšno, da so si dopovedovali: »Kako naj zanikamo varstvo presvete Device Marije?« Ko se je don Lemoyne tistega večera srečal z don Notariem, mu je pripovedoval o tem, kar se je zgodilo. Don Notario je vzkliknil: »Sedaj razumem, zakaj se je pri četrtem blisku dvorana, v kateri sem bil, napolnila z žveplenim dimom in je bilo v knjižnici tako vroče, da sem moral ven!«

Oratorijska knjižnica je bila povezana z notranjimi vrati z don Boskovo sobo.

Don Lemoyne piše:¹¹ To sovpadanje bliskov z nam naklonjenim dekretom se bo zdelo komu čudno, pa vendar se lepo sklada. Ta dekret se zdi kot po sili pridobljen list papirja. Brez posega Leona XIII. se don Bosku nikdar ne bi izpolnila želja. »Hočem! Hočem, da se don Bosku ustreže!« Toda koliko ponižanj in koliko zavrnitev je moral častiti vzeti nase v desetih letih! Videli smo ga, kako je jokal, ko se je zdelo, da so izginili vsi upi, in kako smo ga slišali vzklikniti: »Če bi prej vedel, koliko bolečin, truda, nasprotovanja in zoperstavljanja me bo stala ustanovitev redovne družbe, ne bi nikoli imel poguma, da bi se lotil tega posla.«

Klavrnosti zunanje oblike don Bosko ni namenjal pozornosti, zanj je bila pomembna vsebina. Takoj naslednji dan je pisal prokuratorju: »Prejel sem dekret o naših privilegijih. Manjkajo okraski, toda vsebina je dobro nakazana, in če boš srečal msgr. Masottija, mu izrazi mojo ponižno hvaležnost in hvaležnost vse naše Družbe.« Zares je lahko zapel svoj *Nunc dimittis* [Sedaj odpuščaj]. Tako je potem, ko je bilo vse končano, izjavil:¹² »Sedaj si nimam ničesar več želei in prosim Gospoda, da bi me vzel k sebi.« Na žalost se je njegovo življenje res bližalo zatonu. Vlekel je naprej še tri leta in pol. Tri in pol leta telesnega trpljenja, pri čemer pa se je jasno kazala njegova svetost.

¹⁰ Prim. MB XIV, str. 538 [BiS XIV, str. 346].

¹¹ *Vita del Venerabile Giovanni Bosco*, 2. zv. str. 601.

¹² *Summ. sup. virt.*, Num. VI, § 159, *De heroica spe* (priča don Piscetta).

5. POGLAVJE

DON BOSKO V ORATORIJU OD MARIJE POMOČNICE DO SV. JANEZA. ZA VELIKO LOTERIJO

VSI, KI SO IMELI OPRAVKA z don Boskom zadnja leta njegovega življenja, so ga videli vedno v družbi in spremstvu mladega klerika izredno lepega vedenja, odprtega za pogovor in nadvse prijaznega. To je bil klerik Carlo Maria Viglietti, Turinčan, za katerega se je zdelo, da je zaradi vljudnega vedenja rojen za skrb za predsobo, ki je postala pomembna zaradi vrste in števila obiskovalcev in zaradi zdravstvenega stanja obiskanega, ko je moral s trdno roko podpirati slabotnega starčka. Svetnik ga je poklical k sebi iz San Benigna 20. maja 1884, vendar ga je na to služenje pripravljaj že dolgo. Ko ga je 1878 videl v zavodu v Lanzu, mu je izrazil željo, da ga hoče imeti pri sebi, in isto željo je ponovil tudi dve leti pozneje. Ko je bister in za vse dobro občutljiv fant iz don Boskovih ust slišal te besede, jih ni nikdar več pozabil, temveč je pozorno gledal v prihodnost in razmišljal o tem, kar se bo zgodilo.

Bolj jasno mu je don Bosko predstavil svojo zamisel leta 1882, ko je končal gimnazijo in opravil maturo. Povabil ga je na duhovne vaje, ki so jih opravili pred vstopom v noviciat. Med tistimi počitnicami ga je, medtem ko so druge novince poslali za nekaj mesecev v zavod Borgo San Martino, obdržal pri sebi v Turinu in ga zaposlil z nekaterimi nalogami, med drugimi z zemljevidom Patagonije. Fant je vsak dan prebil nekaj časa v družbi dragega očeta, ki mu je govoril o toliko stvareh, tudi o svojih sanjah. Ta zaupljivost ga je vsega prevzela. V času noviciata mu je večkrat pisal in mu poslal kako darilce. Ko je leta 1883 naredil večne zaobljube, mu ni dal, da bi čez poletje šel v Lanzo, temveč ga je ponovno zadržal v Oratoriju in bil z njim nadvse ljubezniv in zaupen. Klerik ga je vsako jutro čakal pri vratih njegove sobe, ga spremljal v cerkev, mu ministriral pri oltarju sv. Petra in čez dan ostajal v predsobi, kjer je urejal obiske. V vsem tem moramo videti postopno in potrebno pripravo na vlogo, ki naj bi jo Viglietti imel pri osebi don Bosku v prihodnje, ko bo potreboval ljubeznivo in težavno pomoč.

Medtem ko se je bližal ta trenutek, je dal don Bosko Vigliettiju posebno naročilo za prihod kardinala Alimonde. Naročil mu je, naj pripravi in preuči zemljevid turinske nadškofije, ki bi ga novemu dušnemu pastirju poklonili kot dar Družbe. Vneto se je trudil v San Benignu in natančno začrtal ceste, poti, hudoornike in nakazal hiše, kapele, župnije, podružnice. Novembra je smel priti v Turin in predstaviti darilo, s katerim sta bila tako kardinal kakor don Bosko nadvse zadovoljna. Don Bosko se je zlasti veselil, ko je videl začrtan svoj rojstni kraj s svojo rojstno hišo. Ko ga je poslal v študentat, mu je dejal: »Bi hotel priti v Turin in mi služiti kot zakristan?« Viglietti mu je ves iz sebe zaradi veselja, četudi se ni čutil vrednega tolike sreče, odgovoril, da bi bil zelo srečen, če bi mu mogel biti na uslugo. »Šel bom v Rim,« je odvrnil don Bosko, »in ko se vrnem, bodi tukaj. Služil mi boš kot *baculus senectutis meae* [opora moje starosti]. Ko se je 17. maja vrnil iz Rima, ga je tri dni zatem poklical v pomoč don Bertu in don Lemoynu s posebno nalogo, da ga je spremljal vedno in povesod, ko je šel iz svoje sobe.

Toda zvesti varuh je prevzel sam od sebe še dodatno izjemno koristno in zaslužno nalogo: začel je pisati kroniko, ki zajema obdobje od 20. maja 1884 do januarja 1888. Zvečine so jedrnatih povzetki dogodkov, v katerih pa je skupek podatkov, ki jih je mogel samo on poznati in zapisati. Te zapiske bomo odslej uporabljali tudi tu. Da bi spoznali vidike in okoliščine, v katerih je zapisoval, naj navedemo njegovo končno izpoved: »To kroniko sem napisal z največjo resnicoljubnostjo, ki sem je bil zmožen. Odločil sem se, da se bom izogibal nepotrebnih opisovanj, razmišljanj itn. Preprosto sem zapisoval dogodke, kakor so potekali, in tisto, kar mi je povedal don Bosko ali drugi, ki jih poimensko navajam. Če sem se v čem zmotil, naj me nihče ne obtožuje, zlasti če pomislite, da sva veliko potovala in mi je veliko opravkov preprečevalo, da bi pisal podnevi in sem mogel to delati samo ponoči [...] Kar je tu napisano, je zapisal človek, ki ni niti podnevi ali ponoči zapustil don Boska in je poznal vse njegove skrivnosti, zato mu je mogoče bolj kot komur koli drugemu povedati, kaj se je dogajalo okoli tega svetega človeka.« S temi besedami se ob don Boskovi smrti končuje ta kronika.

Izboljšanje don Boskovega zdravja so v Oratoriju imeli za posebno milost matere Božje Marije. Nihče ni vedel za skrivnostno prikazovanje Luigija Colla, vsi pa so vedeli, koliko molitev so zanj opravili pri Mariji Pomočnici in kako se mu je zdravje izboljšalo prav na prvi dan devetdnevnice. Veselili so se, ko so ga videli, kako pogumno koraka, in tisti bolj zaupni so vedeli, da se je obseg njegovih jeter zelo zmanjšal. Ostajal pa je neutrudno delaven in ni hotel, da bi vrnitev teh moči bila povabilo za počitek, temveč povabilo k še večji delavnosti. To je povedal takoj na naslednji konferenci.

Toda čutil je dolžnost, da izpolni brez odlašanja svojo obveznost, se pravi obisk pri nadškofu. Vendar ni bil zadosti hiter. Ko je njegova eminenca zvedela

za njegov prihod, ga je prehitel in nepričakovan prišel v Oratorij, kjer se je dve uri zadržal s svetnikom.

Kako je don Bosko vedno predvideval vse stvari! Že od srede aprila, ko je bil še v Rimu, je razmišljal o posebnostih konference, čeprav je imel drugih skrbi čez glavo. Dne 19. aprila je takole pisal don Rui: »Zadnje sporočilo v ime-nu gospoda don Boska. Prepuščam tebi, da odločiš, kdaj naj bo konferenca za salezijanske sotrudnike in sotrudnice. Ali naj bosta dve: ena za salezijanske so-trudnike in druga za sotrudnice. Potem bi prvo imeli 20., drugo pa 23. maja. Za konferenco bi izbrali cerkev Marije Pomočnice. Konferenca naj bi bila ob štirih popoldne. Odloči in daj natisniti v *Vestniku*.«

Pripravili so samo eno konferenco, in to v cerkvi Marije Pomočnice. Vabila, ki jih je don Bosko razposlal nekaj dni pred konferenco, so privabila nič manj kot dva tisoč ljudi, med katerimi so bili tudi gospodje in gospe iz Francije. Nje-gov po svoji vsebini tako zelo preprost nagovor je padal na pozorne poslušalce kakor miren in dobrodejen dež na posušen vrt.¹

Na današnji dan vam s posebnim veseljem govorim tako zaradi stvari, ki vam jih hočem povedati, kot zato, ker vam govorim v cerkvi Marije Pomočnice. Zares je prijetno govoriti na tem kraju sotrudnikom in sotrudnicam, saj je to hiša, ki si jo je Marija sama zgradila: *aedificavit sibi domum Maria*. Rad bi se obrnil na vašo pobožnost, da si tako medsebojno pomagamo bolj zavzeto obhajati praznik Marije Pomočnice, ko vam bom pokazal, koliko milosti je ona od vsega začetka dodelila tistim, ki so pomagali zgraditi in okrasiti to cerkev.

Ko smo začeli gradnjo, nismo imeli na voljo materialnih sredstev. Bilo je treba plačati delavce, don Bosko pa ni imel denarja. Tedaj ga je neka gospa prosila za nas-vet; po njegovem nasvetu se je priporočila Mariji in ona jo je čudežno ozdravila. Gospa je iz hvaležnosti darovala v čast materi Božji

denar, potreben za plačilo delavcev za prva dva tedna. Ko so zvedeli za to, so tudi oni prosili Marijo in obljubili dar za novo cerkev. Prejeli so izredne milosti. Tedaj se je začela nepretrgana vrsta ozdravljenj od *težkih* bolezni. Od vseh strani so pri-hajali darovi za prejete milosti ali za milosti, ki naj bi jih prejeli. Tako je ta cerkev kakor po čudežu rasla iz dneva v dan.

Ko je bila zgrajena, jo je bilo treba opremiti in okrasiti. Marija Pomočnica je poskr-bela tudi za to. Tukaj na primer vidite oltar sv. Petra. In kako so bili plačani izdatki? Odgovarjam. Neka pobožna rimska matrona je bila težko bolna. Priporočila se je Mariji in čudežno ozdravela. Takoj je pisala, da naj na njen račun v njeni cerkvi postavimo oltar. Oltar smo postavili in to je *oltar sv. Petra*. Malo naprej je drug oltar, posvečen svetim turinskim mučencem Solutorju, Adventorju in Oktaviju iz Tebanske legije in sveti Ani. Kdo jih je postavil? Tudi neka rimska gospa, ki je pre-

¹ Rokopisni prepis za junijski *Vestnik* (1884) ima tri majhne popravke, ki jih je vnesel don Bosko. Navajamo jih v kurzivi. Pri prvem popravku je prepisovalec napisal »in vam pomagam, da boste obhajali«.

jela posebno milost od matere Božje Marije. Bila je zelo bolna, obljubila je, da bo postavila oltar in je bila takoj ozdravljena. Na drugi strani tam zadaj je oltar presvetega Srca, ki tudi spominja na milost, ki jo je prejel nekdo iz Milana in v zahvalo plačal stroške. Pri oltarju sv. Jožefa so konstrukcija, obhajilna miza in podoba sad obilnih milosti, ki so jih darovalci prejeli na isti način. Cerkveni tlak in prižnica, s katere vam govorim, sta sad prejetih milosti. Bakreni kip na vrhu kupole je dar velikodušnih dobrotnikov v zahvalo Mariji Pomočnici. Kor je dar in delo nekega hvaležnega mizarja. In če bi za vsak predmet in vsak okras hoteli navesti dobrotnika, ki ga je kupil, ne bi končali naštevanja. Vsi ti predmeti so znamenje hvaležnosti za prejete milosti, kajti stebri, oboki, strop, vsak kamen, vsaka opeka in vsak okras lahko rečemo, so znamenja Marijinih milosti.

V zakristiji je cela vrsta podob, ki so dokaz posebne milosti. Tam vidite mater s sinom, ki ga je rešila smrti; človeka, ki ga je rešila strašnega zobobola; nevaren padec, ki pa ni imel posledic, in podobno. Tudi jaz sam se čutim dolžnega, da izpovem nekaj nadrobnosti iz svojega življenja. Slišali ste, da sem bil zelo bolan in skoraj nesposoben za delo. Toda 15. maja, na prvi dan devetdnevnic, sem se začel počutiti bolje, stanje se je boljšalo dan za dnem in sedaj se počutim dobro kakor pred leti.

Če bi potem hoteli dvigniti zagrinjalo in nakazati duhovne milosti njenih častilcev, bi bila to himna zahvale, ki bi jo zapeli naši mogočni Devici Pomočnici. Tu so zakonske žene, katerih možje so se spreobrnil k lepšemu življenju, očetje in matere, ki so videli, kako so se njihovi otroci poboljšali in postali ubogljivi, grešniki in grešnice, ki so objokovali svoje grehe, opravili dobro spoved in začeli zgledno živeti. Toda vi, velezaslužni gospodje, mi boste rekli, čemu to naštevanje dogajanj in milosti na vigilijo Marije Pomočnice? Odgovarjam: da vas vse navdušim, da bi zaupali v njeno dobroto in mogočnost in da bi spoznali način, kako lahko take milosti dosežete in jih najbolj koristno uporabite. Nebeška mati ima za vas že pripravljene milost in samo želi, da bi prosili zanje in obljubili, da boste opravljali dela v večjo Božjo slavo, v čast njej in v korist duš, zlasti uboge mladine, kakor to delajo sotrudniki in sotrudnice. Prepričan sem, da bo vsak izmed vas, ki bo prosil Marijo za kako milost, to tudi dosegel, če seveda ne bo v nasprotju s koristjo njegove duše.

Jutri se bo tukaj veliko molilo za vas, ki ste naši dobrotniki in dobrotnice, pa ne samo jutri, kajti v tej cerkvi se nenehno moli za vas. Vsako jutro zgodaj se tukaj zbere več sto fantov, molijo rožni venec, so pri sveti maši ter veliko fantov in odraslih opravi spoved in prejme sveto obhajilo. Ob pol osmih druga stotina fantov opravi isto, potem pa uro za uro prihajajo ljudje na obisk k Najsvetejšemu in Mariji Pomočnici, opravljajo premišljevanje in duhovno branje, opravljajo molitve, ki so jih naročili za prošnjo vseh vrst milosti. Tako se od ranega jutra do poznega večera brez prenehanja opravljajo pobožne vaje. Namen vseh teh molitev je izprositi blagoslov za naše dobrotnike in dobrotnice v Italiji, Franciji, Španiji, Ameriki ali kjer koli na svetu. Prepričan sem, da zaradi toliko molitev, ki se od tu dvigajo k njej, Marija nenehno deli svoj blagoslov in milosti, ki so iz leta v leto obilnejše.

Reči vam moram, da presveta Devica ne deli milosti samo tukaj in samo tistim, ki

prihajajo molit na ta kraj, temveč tudi drugod. Že blizu konca mojega življenja mi je v neizmerno tolažbo, ko vidim, da se Marijine milosti vsak dan povsod množijo. Množijo se v Italiji, Franciji, Španiji, na Portugalskem, v Belgiji, Rusiji, na Poljskem, v Avstriji, v Republiki Argentini, v Urugvaju in Patagoniji.

Vsak dan dobivamo iz teh dežel dolge pripovedi o izrednih milostih, ki jih Marijini častilci nenehno prejema po priprošnji Marije Pomočnice. Salezijanski sotrudniki in sotrudnice so sredstvo, s katerim Bog večja svojo slavo in slavo svoje matere. Vi vsi se morate tega veseliti in brezmejno zaupati v Marijino priprošnjo.

Hotel sem na kratko opisati te stvari, da vas ne bi predolgo zadrževal in tako izrabljaj vašo ljubeznivost. Vendar hočem povedati še to, da sem v Rimu in sem pri nogah svetega očeta Leona XIII., ki je govoril o salezijanskih sotrudnikih, prejel blagoslov za vas vse. Rekel je, da vsak dan moli za vas. Ponovil je, da noče biti samo sotrudnik, temveč prvi sodelavec, kajti, tako je dejal, papeži morajo biti vedno na čelu vseh dobrot, zlasti še, če so namenjene ubogi mladini. Ko je slišal o velikih delih, ki so se že opravila in ki se še bodo pri gradnji cerkve Srca Jezusovega v Rimu, je želel na svoje stroške zgraditi pročelje cerkve, kar bo gotovo stalo veliko denarja. Prav tako želi, da bi ob cerkvi postavili zavetišče, ki smo ga tudi že začeli graditi. Toda zakaj v Rimu, kjer je že toliko zavetišč, še eno novo zavetišče? Odgovarjam, da v Rimu, kjer obstoječi zavodi zaradi svoje namembnosti in določenih razmer sprejemajo samo določene fante; tako nekateri zavodi zahtevajo, da so dečki Rimljani, da so doma iz določenega predela mesta ali pripadniki določenega naroda. Poleg tega pa je takih ustanov glede na potrebe časa premalo. Sedaj papež želi zares katoliško ustanovo, ki bo sprejemala ne samo dečke iz Rima in Italije, temveč tudi iz Francije, Nemčije, Španije in iz katerega koli kraja na zemlji, če so le v nevarnosti njihove duše in telesa. Sveti oče želi – zelo želi – to ustanovo in zato priporoča sotrudnikom in sotrudnicam, da priskočijo na pomoč s svojimi darovi.

Prav tako se je močno razveselil, ko je slišal govoriti o cerkvi sv. Janeza Evangelista v Turinu. Ob tej cerkvi, ki je posvečena apostolu ljubezni, je treba postaviti tudi zavetišče, da bomo lahko rekli: to je ljubezen v dejanju, tako je treba častiti apostola ljubezni. Zavetišče smo začeli graditi, gradi se in dela gredo h koncu. Upamo, da bo letos dograjeno in bo kmalu polno mladih. Ko je papež to slišal, je za sklep dejal: »Če hočemo imeti dobro družbo, moramo vse sile osrediniti na krščansko vzgojo mladine, ki bo v kratkem sestavljala človeštvo. Če bo dobro vzgojena, bomo imeli družinsko in civilno družbo dobro oblikovano, če bo slabo, bo družba vedno slabša, in ko bodo otroci odrasli, bodo morali tožiti zaradi slabe vzgoje, ki so jo prejeli od svojih staršev, če jih že ne bodo preklinjali.« To so misli Kristusovega namestnika, ki je končal svoje besede z apostolskim blagoslovom.

Da bi si pridobil posebno naklonjenost in varstvo Marije Pomočnice in ustregel živi želji svetega očeta, naj vsak premisli, kaj bi mogel storiti v korist zavodov presvetege Srca Jezusovega v Rimu in v korist Zavetišča sv. Janeza Evangelista v tem našem mestu. Vaša dobrotlost koristi civilni družbi, krščanskim družinam in povejmo še to, tudi nekrščanskim, kajti če ne drugo, bomo s pomočjo vaše podpore imeli dobro vzgojene in izobražene ljudi, bomo imeli mir v družini, očetje in matere in starši

bodo imeli večji vpliv na otroke, ki bodo, namesto da bi bili bič, postali tolažba in pomoč v njihovi starosti.

Naj povem še več: vaša dobrodelnost bo koristila vsem vam in vašim dragim, kajti Bog, ki drži svoje obljube, vam bo dal stoterno na tem svetu in večno življenje na drugem.

Jutri bom daroval sveto mašo z namenom, da bi Bog razlil najbogatejše blagoslove na vaše duhovne in telesne potrebe in da bi nam podelil milost, da bi se nekoč vsi zbrali v nebesih, kjer bi slavili Boga, ga uživali skupaj z našo predrago materjo Marijo Pomočnico.

Don Bosko je govoril nenavadno odločno. Še več, ko je stopil s prižnice, je dejal, da bi bil sposoben še dolgo pridigati. V moči te izboljšave je mogel prenesti napore, ki jih je prinašala slovesnost.

Na sam praznik je bilo svetišče in vsa okolica prepolna ljudi, ki so prišli ne le iz najbolj oddaljenih krajev Italije, temveč tudi iz tujine. Kardinal nadškof in njegov pomočnik msgr. Bertagna sta opravila svete obrede v veliko svetnikovo zadovoljstvo, ki je videl, da so liturgična dejanja dosegla svoj najvišji razcvet. *Unità Cattolica* je 27. maja, v času, ko so odprli turinsko razstavo, izrekla sodbo, da je bil praznik katoliška razstava krščanskega ljudstva, ki je bilo navzoče pri prazniku, razstava katoliške pobožnosti, razstava katoliških obredov in slovesnosti in razstava odlične cerkvene glasbe. Članek se je končeval z besedami: »Radi bi sklenili to poročilo, ki je sicer časnikarsko delo, s pohvalo njemu, ki je glavni pobudnik tako sijajnih praznikov v Turinu, ki so sposobni, da v nas vžgejo in poživijo krščansko pobožnost. Toda kako bi zadosti proslavili njegovo delo? Namesto pohvale ubogih časnikarjev ima don Bosko spoštovanje, ljubezen in občudovanje Turinčanov, varstvo Device Pomočnice, ima pohvalo, blagoslov, plačilo Boga, kateremu v čast je posvetil svoje življenje.«

Samo Bog je mogel oceniti obilico duhovnih sadov, ki jo je svetnikova gorečnost rojevala v dušah s tako slovesnimi obhajaji praznikov. Naj nam to potrdi prizor, ki se je zjutraj 24. maja odigral pred očmi številnih prič. Medtem ko je don Bosko kot po navadi okoli osmih v zakristiji spovedoval fante iz Oratorija, je vstopil v zakristijo neki kakih štirideset let star moški, se postavil blizu stene in opazoval, kako so se mladi spokorniki vrstili drug za drugim in svojemu duhovnemu očetu zaupali skrivnosti svojih duš. Obnašanje tega možakarja je vzbudilo pozornost duhovnikov, ki so skrbeli za red. Neznanec je kazal znamenja vznemirjenosti, ker je od časa do časa naredil korak sem in tja in se potem spet postavil ob steno. Ko je bil klečalnik spovednice na njegovi strani prost, se je približal in čakal stoje. Ker je don Bosko videl, da se ne oddalji, ga je vprašal, kaj želi.

»Ne vem,« je odgovoril.

»Bi se radi spovedali?«

»To pa ne! Ne verjamem v take reči.«

»Če se ne mislite spovedati, se oddaljite in pustite drugim prostor.«

Toda zdelo se je, da se človek ne more oddaljiti in da ga neka notranja sila drži kot pribitega. Da ne bi izgubljal časa, se je don Bosko obrnil na drugo stran in spovedal zadnjega fanta. Človek se še vedno ni ganil. Malo je bilo treba vedeti, da si prepoznal, da je šlo za dušo, ki jo zasleduje Božja milost. Svetnik mu je z ljubeznivo, pa odločno kretnjo dal znamenje, naj poklekne. Ta je nekako samodejno ubogal. Kaj se je potem odigralo med don Boskom in tistim gospodom, je znano samo Bogu. Okoli stoječi so videli, kako je ves ganjen vstal in nekdo je slišal, kako je vzkliknil: »Mati Božja Marija me je privedla sem!« Stopil je v cerkev, tam nekaj časa molil, od časa do časa vstal in gledal sveto podobo presvete Device.

Koliko ljudi je prihajalo, da so zase in za druge prosili za časne milosti! Med devetdnevnic v Montemagni je trinajstletni deček Giovanni Vaira dobil telesno zdravje, ki ga spremlja še sedaj kot salezijanskega duhovnika v Patagoniji in za katero je prišel sem, da bi zanj po don Bosku Marija Pomočnica dala svoj blagoslov. Težave mu je povzročala leva noga, ki ga je silno bolela. Zdravniki so ga že štiri mesece zdravili na različne načine, pa brez koristi. Splošna shujšanost je naredila iz njega okostnjaka. Ko ga je mati privedla v Turin, so ji rekli, da mu je treba odrezati nogo, vendar sta se mati in sin temu uprla. Neka dobra gospa je rekla ženi: »Zakaj ne popeljete vašega sina k don Bosku, da ga blagoslovi? Vsi fantje gredo k njemu in veliko jih ozdravi.« Mati je poslušala nasvet. Don Bosko je vprašal fanta, ali ima rad Marijo Pomočnico. »Da,« je odvrnil. Tedaj ga je svetnik blagoslovil in naročil, naj opravi devetdnevnic, in mu obljubil, da bo molil zanj. Devetdnevnic še ni bilo konec, ko o boleznih ni bilo več sledu, ostal je le še spomin. Ko ga je don Bosko blagoslavljal, mu je rekel, da bo nekoč eden izmed njegovih sinov. Napoved se je uresničila nekaj let pozneje.

Medtem ko so v Turinu s tako gorečo zavzetostjo iskali don Boska in njegovo mater Božjo Pomočnico, se je v mestu na jugu Italije odigral dogodek, ki ga hočemo predstaviti kot znamenje časa. V Capui je šolska inšpektorica obiskala zavod, ki so ga vodile redovnice, in odkrila, da uporabljajo don Boskovo *Zgodovino Italije*. Ogorčena, kot če bi šlo za kako sramoto, je naznanila dogodek in se ni pomirila, dokler ji niso zagotovili, da bodo knjigo odstranili iz šole. Tedaj je neki krajevni časnik² zapisal: »Don Bosko je turinski duhovnik, ki je z dobrodelnimi prispevki darežljivih gospa v tem mestu ustanovil sirotišnico. To mu je v čast. To pa ne velja za njegovo *Zgodovino Italije*, ki jo je dal natisniti in je škoda papirja, ki so ga za to uporabili.« Razlog za tako drakonsko odločitev je treba iskati v trojni krivdi: zagovor Burboncev, obrambe časne oblasti rimskega

² *La Compagnia libera*, 27. maj 1884.

papeža in pomanjkanje čuta za svobodo. Časnikarju je bilo nadvse hudo, da je Tommaseo priporočal za šole tako »nesramnost«. Da bi zavrnil ponosnega Dalmatinca zaradi take ocene, je postavil dvojno možnost: da se je ali motil ali pa njegovo »priporočilo« ni bilo nič drugega kot zvita don Boskova prevara: Vzgoja na osnovi načel, ki jih vsebuje ta knjiga, je isto kot pripravljati Italiji »kačji narod«. Na žalost je bilo kač veliko! Še dobro, da se je don Bosko na vso moč trudil, da bi izdelal protistrupe.

Po praznikih se je don Bosko posvetil rimski loteriji, ki je bila odobrena, kakor smo že povedali, 27. maja. Kot prvo je dal v javnost naslednjo okrožnico.

Velika naklonjenost, ki ste jo pokazali pri gradnji cerkve v čast presvetemu Srcu Jezusovemu v Castru Pretorio v Rimu, mi daje prepričanje, da vam bo drago, če vam podam nekaj podatkov o delih, ki so bila že opravljena, in o vsem, kar je treba še storiti. Znano nam je, da naj bi tako cerkev kakor zavetišče, ki ga gradijo ob cerkvi, morali ovekovečiti spomin na slavnega Pija IX. in postati spomenik vere za katoličane. Prav tako vam je znano, da je vladajoči papež Leon XIII. gradnjo zaupal salezijanskim sotrudnikom, ti so sprejeli častno nalogo. Kupljeno je bilo zadostno zemljišče za cerkev in zavetišče. Z velikimi stroški so skopali temelje in s pospešenimi deli je gradnja hitro napredovala. Dela v koru in prezbiteriju so že končana.

Njegova eminenca kardinal vikar, ki dobro pozna velike težave tamkajšnjega prebivalstva pri opravljanju verskih dolžnosti in verskem pouku njihovih otrok, je 23. preteklega marca blagoslovil že zgrajeno stavbo, tako da ima sedaj več kot tisoč vernikov priložnost udeleževati se svetih obredov in opravljati svoje pobožne vaje.

Dne 9. tekočega meseca sem imel veliko srečo, da sem mogel poklekniti k nogam namestnika Jezusa Kristusa. Sveti oče je zelo zadovoljen in je pohvalil velikodušnost darovalcev. Bil pa je neprijetno presenečen, ko sem mu povedal, da je bilo treba upočasniti izvedbo del zaradi pomanjkanja denarja. »Delajte naprej,« mi je rekel, »pobožnost vernikov ne bo pojenjala. Skušajte prikazati potrebo te svete stavbe, prikažite potrebo po novem zavetišču v mestu Rimu za revne dečke, ki prihajajo v Rim s katerega koli konca sveta in so se znašli zapuščeni v tem mestu, pa boste dobili pomoč.«

V tistem trenutku sem se zavedel velikodušne pomoči, ki nam prihaja iz raznih dežel. Obljubil sem, da bom spodbujen od svetega očeta napisal novo pobudo za javno dobrotelnost, in sem v ta namen za naše dobrotnike zaprosil za poseben blagoslov.

Njegova svetost je ganjen dejal: »Iz vsega srca veselo podeljujem apostolski blagoslov vsem sotrudnikom in vsem zaslužnim dobrotnikom. Vsak dan bom molil zanje pri sveti maši, prosil bom za mir v njihovih družinah, za uspeh v njihovih časnih delih, za dober uspeh krščanske vzgoje njihovih otrok.«

Nato je še dodal: »Ker pa sveti oče mora ne samo sodelovati, temveč tudi kaj storiti, sem se odločil, da bom to gradnjo podprl tudi materialno. Zato bom kljub denarnim stiskam, v katerih sem, prevzel vse stroške za gradnjo pročelja cerkve. Zidovi, okraji, okna, tri vrata gredo na moj račun. Na ta način bo svet spoznal, kako poglavar Cerkve širi, podpira vero in nikoli ne odreče sodelovanja pri delih, ki so v korist civilne družbe, zlasti še v izbranem delu, mladine, za katero so se papeži vedno potegovali in

ji tudi sedaj namenjajo posebno pozornost. Zato upam, da bodo po mojem zgledu še drugi katoličani velikodušno pomagali pri tem in drugih dejanjih, katerih cilj je večja Božja slava in rešitev duš.«

Tem ljubeznivim besedam svetega očeta sem skušal odgovoriti z odkritosrčno zahvalo. Zagotovil sem mu, da bomo mi vsi skupaj molili za korist Cerkve in podvojili naš napor za dokončanje del, ki jih priporoča njegova svetost.

Jaz, predragi sotrudniki, vam v globoki hvaležnosti zagotavljam, da ne bom nehal moliti za vas in da bom storil vse, da bodo tudi dečki, ki jih vi podpirate, molili za vas, da boste živeli srečno tukaj na zemlji in dosegli večno srečo v nebesih.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. maj 1884

Ta okrožnica, ki so jo ponatisnili tudi katoliški časopisi,³ je napovedovala vabilo sotrudnikom in sotrudnicam za pomoč pri prodaji srečk. V ta namen je poslal vsakemu zavojček z namenom, da bi ga obdržal ali prodal, in prosil, da bi zbral in mu poslal ustrezno vsoto denarja. Pri vsem pa ni pustil pri miru prokuratorja.

Predragi don Dalmazzo!

Preberi priloženi pismi in ju potem odnesi ali pošlji naslovnikom. Zelo se mudi. Vse je pripravljeno za prodajo srečk, toda najprej nam jih pošljite.

Vedno molimo za naše promotorke in prosimo Boga, da stokratno povrne njihovo dobrodelnost.

Omnibus confratribus nostris in Domino salutem dicit.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. junij 1884

Stvari, za katere se je »zelo mudilo«, so bile prošnje za odlikovanje, o katerih mu je pisal:⁴ »To so za nas pomembne menice Srca Jezusovega«. Ali kot se bo izrazil pozneje:⁵ »Razumem, da imamo dolgove, vendar se moramo z vsemi sredstvi truditi za nadaljevanje del. Za zdaj so edini vir dohodkov zgoraj omenjena odlikovanja.«

Na pomoč je poklical tudi salezijanske ravnatelje. Na kakšen način jih je spodbujal k sodelovanju, razberemo iz pisma, ki ga je poslal ravnatelju v Esteju.

Predragi don Tamietti!

Kot nabiralec si moraš iskati sodelavce v poznanih družinah, zlasti pri gospeh, ki naj se trudijo za zbiranje tudi majhnih vsot, pri zavodih, gojencih in gojenkah, tako da bo vsak človek v zavodu mogel pokazati kak prispevek.

³ Objavil jo je tudi *Fede e azione* na Malti (5. julij 1884).

⁴ Pismo don Dalmazzu, Turin, 15. junij 1884.

⁵ Istemu, Turin, 10. julij 1884.

Če ni zadosti ožigosanih listov, pa naj uporabijo neožigosane. – Vale.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. junij 1884

Glavna in stalna podpora don Boskovim ustanovam je vedno prihajala od nepremožnih, celo revnih ljudi. Če bi mogli zbrati vsa potrdila, bi lahko videli, kako resničen je rek: gorje revnim, če ne bi bilo revnih. Neka skromna hišnica, doma iz Reggio Emilie in v službi v Novari, je verjetno slišala svoje gospodarje govoriti o loteriji. Dne 30. julija je pisala don Bosku: »Tudi jaz želim sodelovati z mojim enomesečnim zaslužkom v pomoč meni enakim. Potrjujem, da sem prejela 20 srečk serije A in vam v priporočenem pismu pošiljam 20 lir.« Ta služkinja se je pisala Angela Duri in je služila v hiši Duelli. V pismu je omenjala, da je bila vzgojena pri Hčerkah Ljubezni s podporo velikodušnih darov dobrotnikov. Na tak način je hotela sodelovati pri skrbi za sebi enakim.

Razstavljeni dobitki so dosegli število 5700, kakor je mogoče razbrati iz tiškanega seznama. Papež in kralj sta stala drug ob drugem. Leon XIII. je daroval bogat zlat medaljon z dvanajstimi orientalskimi biseri in kamni, kar je predstavljalo njegovo podobo. Umberto I. je dal krasno elegantno keramično vazo, kraljica Margherita podobno vazo, kardinal vikar dve elegantni kitajski blagajni iz mogana z metalnimi okrasi in dvema kitajskima ključavnicama, kardinal Nina bogat zlat prstan z Neronovo kamejo, obdan z diamanti in prekrasnim molitvenikom z dragocenimi miniaturnimi, kardinal Consolini veliko porcelanasto vazo s cveticami in zlatimi okraski ter kipec iz *biskvita*,⁶ ki je predstavljal pomlad, kardinal Bonaparte prekrasen brevir, Keditiv iz Egipta dragoceno zlato zapestnico z veliko črko I z briljanti in turkizi ter prelepo zlato ovratno verižico z obeskom iz smaragdov in briljantov ter drugih dragocenih kamnov, princesa Bianca Orleanska oljnato sliko sv. Klare v bizantinskem slogu z okvirom, ki jo je ona sama naslikala. Veliko je bilo prstanov, uhanov, zapestnic, ovratnic, zlatih okraskov umetniške izdelave in z mnogimi dragocenimi kamni. Odbor dam promotork, ki so pripravljale loterijo pod vodstvom grofice Della Somaglia, je tudi skrbel za njeno izvedbo.⁷ To so »promotorke«, o katerih govori don Bosko v pismu don Dalmazzu.

Ker je naš svetnik vse bolj slabel zaradi svoje starosti, se ne moremo zdržati, da ne bi kdaj pa kdaj povedali kaj o njegovem zdravju. Izboljšanje je trajalo, toda kako dolgo? Da bi preprečil ponovitev težav, se je vdal prigovarjanju

⁶ Dvakrat žgano porcelansko testo v naravni belini brez podob, ličila, lošča, slikarije.

⁷ Odbor so sestavljale: Grofica Guindalina Della Somaglia, Grofica Catucci rojena princesa Doria, predsednica Markiza Theodoli, Princesa Francesca Massimo, Markiza Vitelleschi, Princesa Lucia di Motta Bagnara, Markiza Berardi, Princesa Emilia Odescalchi, Markiza Raggi, Princesa Del Drago, Plemenita gospa Grazia Astor Bristed, Grofica Caprara, Plemenita gospa Giulia Valdré, Grofica Visone, Gospa Teresa Cortesi.

zdravnikov in svojih sinov in si je vsak dan proti večeru privoščil eno uro sprehoda. Spremljala sta ga don Lemoyne in klerik Viglietti. Počasi, zelo počasi je hodil. Pot ga je vodila po drevoredu Rivoli, nato po korzu Regina Margheritta, po korzu Valdocco ali Via Cottolengo in včasih so prišli celo do zidu Lanzo. Don Bosko si je z veseljem ogledoval poljske cvetlice, jih klasificiral, se jih dotikal s paličico ter božal z njo različne vrste trave. Tedaj še ni bilo toliko hiš in je bilo mogoče hoditi med njivami in travniki. Vedno je hotel iti peš. Ko so ga vabili, da bi uporabil kočijo vsaj toliko, da bi prišli iz mesta, je odgovarjal, da se reveži ne vozijo v kočiji. Pozneje so mu darovali tri: eno mu je podaril komendator Faja in dve grof Sacchi di Nemours iz Casaleja. Toda on je dve prodal, da je dal kruha svojim dečkom. Uklonil se je in obdržal tretjo, s katero se je vozil zadnje leto življenja, ker mu je zdravnik predpisal gibanje, pa ga noge niso več nosile. Veliko ljudi ga je med potjo prepoznavalo. Pozdravljali so ga in ga ustavljali, tako da se je večkrat znašel obdan od množice, zlasti otrok. Ljudje so pogosto poklekovali in ga prisilili, da jih je blagoslovil.

Gospa Serafina Archini Cauvin je bila priča enega takih prizorov nekega popoldneva na aveniji Regina Margherita.⁸ V skupinah so prihajali k njemu otroci, ki jih je blagoslovljal in ki so ga navdušeno pozdravljali. Spremljevalka, ki jo je vodila za roko, ji je rekla, naj se podviza in poskusi, ali bi jo mogoče don Boskov blagoslov rešil protina, ki jo je mučil že več let. Toda na cesti se mu skoraj ni bilo mogoče približati zaradi otrok, ki so bili skoraj nenehno okrog njega. Zato sta ga šli čakati blizu vhoda v vratarnico. Da je prišla do tja, si je morala vsaj dvajsetkrat odpočiti, tako težko je hodila. Ko je svetnik prišel do praga vratarnice in ga je gospa kleče na tleh prosila za blagoslov, se je ustavil, se obrnil k njej, jo blagoslovil s tako ganjenostjo, da ji je šlo na jok. Ko se mu je iz srca zahvalila, je vstala in šla pogumno domov. Niti enkrat se ni ustavila in ni čutila nikakršnih bolečin.

Praznik presvete Trojice 8. junija je prinesel v Oratorij novost. To nedeljo so obhajali obletnico don Boskove nove maše in tokrat so se prvič na slovesen način spomnili tega znamenitega dogodka: slovesno petje v cerkvi, posebna postrežba pri mizi in koncert godbe na pihala na dvorišču. V obednici so fantje prebrali nekaj pozdravov v pesmi in prozi. Tudi don Lemoyne je razveselil družinski praznik s tem, da je prebral zelo duhovit sonet.

Med pismi tistih dni, ki se jih je do danes ohranilo le malo, smo našli zanimiv dopis rosminijanskega patra Flechia in odgovor nanj. Svetnik ga je spoznal kot klerika, ko je bil med počitnicami kot subdiakon v družbi klerika Giacomelija na žegnanju pri San Michelu.⁹ Od takrat sta si ostala vedno dobra prijatelja. Njegov sobrat pater Paoli je pisal Rosminijev življenjepis in zbiral pričevanja o

⁸ Pismo don Rui, Turin, 27. marec 1890.

⁹ Prim. Lemoyne, MB I, str. 496 [BiS I, str. 322].

svetosti velikega Roveretančana pri vseh, ki so ga poznali. Sedaj je po Flechiu prosil za isto uslugo don Boska.¹⁰ Don Bosko je to naročil don Bonettiju in na rob pisma patra Flechia napisal vsebino odgovora: »Don Bosko je imel vedno dobre odnose z opatom Rosminijem in njegovimi sinovi, kakor je vsakemu razvidno iz *Zgodovine Italije*. Preberite Rosminijev življenjepis itn.« Ni se zadovoljil s temi opombami, temveč je hotel pregledati don Bonettijev osnutek, ki ga je pozorno popravil in dal poročilu končno obliko. Iz tega razloga podajamo dokument v celoti. Brez dvoma bi bil bolj zgovoren, če ne bi predvideval, da bo njegov dopis ob tako razburljivi polemiki predmet bolj ali manj strastnih razlag od obeh strani.

Velečastiti pater Flechia!

Moj velečastiti predstojnik don Janez Bosko je prejel pismo vaše uglednosti z dne 12. tekočega meseca, v katerem ga prosite za izjavo o krepostih vašega častitega ustanovitelja in očeta opata Rosminija, ki ga je on osebno poznal. Ker zaradi slabotnega zdravja ne more odgovoriti lastnoročno, je prepustil meni častno nalogo, da v njegovem imenu izrazim naslednje misli:

Don Bosko je živel vedno v najboljših odnosih do opata Rosminija, občudoval je njegove kreposti in študijsko delavnost, kakor je to mogoče razbrati iz življenjepisa, ki ga je don Bosko napisal in objavil v svoji Zgodovini Italije za mladino.

Spoštovanje, ki ga je kazal do očeta, je pokazal in potrdil v svojem spoštovanju do njegovih sinov rosminjancev, zlasti še do vaše uglednosti, in mi naroča, naj vam izrazim njegovo globoko sožalje zaradi nevšečnosti, ki so vas zadele. Mi vsi prosimo Boga, da bi vam po priprošnji Marije Pomočnice čim prej podaril krepko zdravje.

Sprejmite, predobri oče, srčne pozdrave gospoda don Boska in don Rue in me imejte, ko imam visoko čast, da se s polnim spoštovanjem imenujem vaše velečastite uglednosti, za najponižnejšega služabnika.

DUH. GIOVANNI BONETTI

Turin, 17. junij 1884

Don Bosku je bilo v veliko tolažbo in olajšanje, da je mogel po domače govoriti z nekaterimi svojimi sinovi. Pripovedoval jim je, kar se mu je zgodilo pred kratkim, najraje pa se je zadrževal pri dogodkih iz davnih časov. Tako je 16. junija pripovedoval, kaj se mu je prejšnji dan pripetilo v njegovi sobi. Obiskal ga je neki plemeniti francoski gospod, velik oboževalec Božjega služabnika, ki ga je srečal pred kratkim v Marseillu, od koder je bil doma. Odlični odvetnik se je zaradi žalostnih časov umaknil iz svojega poklica, vendar je zasebno vedno zagovarjal in podpiral vse dobro, zlasti še obrambo katoliških šol. Zato mu je sveti oče tudi podelil naslov komendatorja. Navdušeno je pripovedoval o svojih dobrih delih in don Bosko ga je pozorno poslušal. Kar nenadoma pa je don Bosko dobrohotno obrnil pogled vanj in mu dejal: »Gospod, ali to vero, ki jo

¹⁰ Dodatek, št. 21.

tako ponosno branite, tudi izpolnjujete?» Nepričakovano vprašanje je zmedlo plemenitega sogovornika, od sramu je zardel, vendar si je kmalu opomogel in vprašal: »Zakaj me to vprašujete?«

»Zato,« je odvrnil don Bosko, »ker ste do mene tako zaupljivi in ljubeznivi in bi menil, da nisem izpolnil svoje dolžnosti, če vam ne bi vrnil z znamenji prijateljstva in zaupljivosti.«

Odvetnik je skušal spremeniti pogovor, toda don Bosko je odločno vztrajal pri vprašanju in tesno stisnjeno držal desnico svojega sogovornika.

»Zakaj mi tako tesno stiskate roko?« je vprašal.

»Le zakaj se skušate izmakniti? Odgovorite na moje vprašanje: ali vero, ki jo tako odločno zagovarjate, tudi izpolnjujete?«

»Vi, gospod don Bosko, ste že brali moje srce, kajne?«

V tem trenutku je don Bosko začutil na svojih rokah tople odvetnikove solze. Med ihtenjem mu je zaupal: »Odkritosrčno vam povem, gospod don Bosko, da nisem nikdar izpolnjeval vere, niti nisem verjel v vero.«

»Toda sedaj mi recite, da boste od sedaj naprej vero izpolnjevali in da mi boste ob prihodnjem srečanju v Marseillu ali kje drugje stisnili roko in mi lahko rekli: držal sem obljubo.«

»Da,« je odvrnil, »obljubljam vam in dodajam, da se bom takoj, ko bom prišel domov, spovedal in vam o tem poročal. To bo v nekaj dneh. Dajem vam svojo častno besedo. Gospod don Bosko, če bi vsi duhovniki bili kakor vi, bi se vsi uklonili veri.«

»Če bi vsi,« ga je popravil don Bosko, »prišli k duhovniku kakor sedaj vi, ne bi bil nikdar nihče nezadovoljen z nami.«

»To je bil odvetnik Blanchard, plemenit človek in dobro srce. Prepričan sem bil, da bo držal obljubo,« je sklenil don Bosko svojo pripoved.

Potem je don Bosko ponovil stvar, ki jo je že nešteto krat povedal: »K meni prihajajo ljudje iz daljnih krajev, polni navdušenja in spoštovanja do mene, kakor če bi don Bosko bil kaj izrednega, medtem ko se jaz glede kreposti čutim manj krepostnega kot oni. Z eno besedo bi jih mogel ozavestiti in to bi tudi rade volje storil, toda to bi bilo v sramoto meni, duhovščini in v škodo mojih sinov in salezijanske družbe. Vedno se spominjam napisa v neki cerkvi nad grobom, ki je last redovnikov sv. Tomaža: *Fama fumus, homo humus, finis cinis* [Slava je dim, človek je zemlja, konec je pepel].¹¹

Naslednjega dne se je malo izvil iz te svoje zadržanosti. Med toliko ljudmi, ki so se vsak dan gnetli v zakristiji, da bi govorili z njim, je bilo nekaj takih, ki so se takoj, ko so ga zagledali, začeli na glas smejeti in niso mogli nehati. Verjetno so menili, da bi morali videti velikega in postavnega človeka, pa so se znašli

¹¹ *Summarius* (škofijski proces), XVI, 106 (priča don Lemoine).

pred majhnim in sključenim človečkom. »Dragi gospodje,« je rekel, »se čudite, da me vidite takega, kakšen sem? Morali bi me videti v višku moje slave, zlasti ob dveh priložnostih pri kosilu, ko dobro jem, in sredi svojih dečkov, kako z njimi počenjam porednosti.« Ne vemo, kakšen je bil učinek teh besed, toda don Bosko je imel lastnost, da je s svojim govorjenjem osvajal.

Pogovor, ki smo ga omenili zgoraj, je tekel o prvih časih Oratorija. Do kakšnih prizorov je prihajalo v tistih letih! Ker je bilo takrat dovoljeno in ni budilo nikakršnega pohujšanja, je don Bosko pogosto zahajal v gostilno in kavarne, iskal zabredle in jih skušal spraviti na pravo pot. To so bile tako imenovane barabe, pobalinski mladeniči, ki so zašli na krivo pot. Dostikrat so ga tisti, ki don Boska niso poznali, zmerjali in žalili, tisti pa, ki so vedeli, kdo je, so ga branili, potegnili iz žepa nože in pretili (dobesedni izrazi, ki jih je on sam ponovil in ki sami po sebi povedo, kakšne mladostnike je zbiral): *Salòp del boia, it sastu nen ch'a l'è Dun Bosc cul li? Se ti 'i 't die ancura quaich cosa, i 't scanu* [Nesramna gofla, ali ne veš, da je tisti tam don Bosko? Če mu rečeš še eno besedo, te denem iz kože]. Don Bosko se je pomešal mednje in našel besede, ki so bile sposobne pomiriti tiste nesrečneže. Tako je počasi počasi v njihove pokvarjene duše vcepljal človečanska čustva in si ji pridobival, da so ga poslušali in si zaželeli njegove družbe.

Ko so don Boska večkrat na dan videli, mogli z njim govoriti v spovednici, na dvorišču, v njegovi sobi in v obednici, so dobili lažen vtis, da se mu je povrnilo prejšnje zdravje. Zaradi tega so se še z večjim veseljem pripravljali na njegov god. To vsakoletno dokazovanje vdanosti ni nikdar izgubilo svojega čara. Med uglednimi gosti leta 1884 so bili grofje Colle in princ Avgust Czartoryski.

Na akademiji na predvečer praznika je ugajal zlasti recital z naslovom *Voščila in upi za leto 1891*, ki ga je napisal don Lemoyne. To bi bilo jubilejno leto don Boskovega duhovniškega posvečenja. To leto bi nedelja sv. Trojice, to je dan njegove prve maše, morala priti na 24. maj. To bi bila tudi petdesetletnica Oratorija, ki je začel delati in živeti na dan Marijinega brezmadežnega spočetja.¹² Don Bosko je sklenil slovesnost z zahvalo fantom in drugim osebam, ki so ga obdajali, in z željo, da bi vsi doživeli lep družinski praznik. Ko se je dotaknil slavošpevov njemu, je dejal, da se je treba za opravljeno dobro delo zahvaliti Bogu, Marij Pomočnici in vsem, ki so pomagali don Bosku s svojo dobrotelostjo. Kar se tiče njega, nima kreposti krščanske ljubezni, ki so mu jo pripisovali, da se bo pa v prihodnje trudil, da si jo bo pridobil, tako da prihodnjič ne bo treba govoriti pesniških laži. Edina stvar, ki priznava, da je resnična, je velika ljubezen, ki jo je vedno imel do mladih, za dobro katerih je pripravljen uporabiti življenje, ki mu še preostaja. Ker je vedel, da mu mnogi hočejo z branjem izraziti svoja

¹² Recital so natisnili (San Benigno, 1884).

čustva, je Božji služabnik obljubil, da bo naslednjega dne popoldne prišel na isti kraj in bo poslušal njihove *hvalnice*.

Naslednji dan je bil zares vesel. Msgr. Bertagna, ki je daroval mašo skupnosti in številnim fantom podelil zakrament birme, se je zadrževal še z don Boskom, ko so kot po navadi proti deseti uri prišli predstavniki bivših gojencev s svojimi darovi: bogato mašno opremo. Msgr. je tudi želel biti navzoč pri sprejemu. Tokrat je bila izročitev daru nadvse slovesna, ker je bilo to že petnajstič, odkar so si prvi fantje, ki jih je vzgojil don Bosko, zaželeli, da bi tako z darovi počastili skupnega očeta. Prof. Nicola Fabre je prebral govor, v katerem je bilo med drugim rečeno: »Vse don Boskovo življenje je življenje ljubezni [...]. Na njegovem obrazu niti čas niti pomanjkanje niti nevšečnosti, ki jih je moral pretrpeti, niso zapustili sledov žalosti. Njegov obraz je vedno veder, razoran od gub, res je, od nekaj gub, in okrašen s skoraj osivelimi lasmi. Toda njegove ustnice so vedno pripravljene na dobrohoten očetovski nasmeh, ki se čuti srečnega v ljubezni svojih sinov.«¹³

Ko so prosili msgr. Bertagno, da bi govoril, je ta v kardinalovem imenu povabil nekdanje gojence, naj za trenutek opustijo občudovanje svetnikov v nebesih in naj občudujejo žive svetnike tukaj na zemlji: občudujejo naj don Boska, v katerem so utelešene vse kreposti sv. Janeza Krstnika. Don Bosko je v odgovoru dejal, da bi, če bi bilo dovoljeno ugovarjati predstojniku, rekel, da msgr. Bertagna vara. Vendar je zadovoljen in ga prosi, da bi navzočim podelil svoj očetovski blagoslov. Na to je škof takole odgovoril: »Njegova eminenca mi je rekel, naj sprejemem blagoslov, ne pa dam.« Po teh besedah je pokleknil in z njim vsi drugi, ki jih je don Bosko moral blagosloviti.

Pri kosilu se je slovesnost spremenila v domač praznik. Don Bosko je vstopil v slovesno okrašeno obednico. Za mizo je imel na desni strani grofico Colle in na levi grofa Colle. Sredi banketa je don Dalmazzo, ki je pred nekaj urami prišel iz Rima, poskrbel za prijetno presenečenje. Vstal je in glasno prebral breve, s katerim je Leon XIII. imenoval grofa za komendatorja reda sv. Gregorja Velikega. Nepričakovano imenovanje je oba zakonca ganilo do solz. Don Dalmazzo je poljubil grofa in predal odlikovanje don Bosku, ki ga je izročil grofici. Ta ga je med navdušenim ploskanjem navzočih obesila svojemu možu okoli vratu.

Don Boskovo življenje je bilo polno tako zanimivih dogodkov, da je prava škoda, da niso pravočasno ukrenili vse potrebno, da bi jih zbrali in ohranili. To bi nam omogočilo izdajo knjige, ki bi bila nekaj čisto posebnega v hagiografiji. Med veselim razpoloženjem med kosilom je neki mlad študent iz Oratorija šel

¹³ Govor so natisnili (Turin, Tip. Sal. 1884). V dodatku so trije napisi don Turchija, od katerih se drugi glasi: nad neizmernim obzorjem – tvoje dobrotelosti – nikdar ne zaide sonce. – V naših srcih – ne bo nikdar ugasnila ljubezen – do tebe – nadvse ljubeznivi don Bosko. In tretji: bili smo tvoji – o močni don Bosko – v trenutkih preizkušnje – tvoji smo na dan tvojega zmagoslavja – stori – da bomo s teboj takrat – ko boš z enim pogledom – meril meje – dveh obdarjenih hemisfer.

proti don Bosku. Na krožniku je nosil dva lepa paradižnika in ju elegantno položil na mizo. To je vzbudilo radovednost povabljenecv. Don Bosko je dejal: »To je edini sad mojega vrčička. Takoj ju je začel lupiti, začinil in pojedel. Od kod prihajala ta dva rdeča sočna sadeža? V enem izmed zaboječkov, ki sta stala na zunanji steni njegove lože, so bujno poganjale sadike fižola in senčila okna njegove sobe. Sem se je kot vrinjenec pritihotapila sadika paradižnika. Nihče je ni sadil. Ko so vzeli zemljo z vrta, je v njej ostalo več semen. Ko je sadika rumeno zacvetela, se je svetnik zavedel in vprašal fanta, ki je skrbel za tisti vrčiček:

»Gojiš tudi paradižnike?«

»Ne, gospod don Bosko,« je ta odvrnil, »sam je zrasel. Če želite, ga izruvam.«

»Ne, pusti rastlinico. Če bo rodila sad, ga bom pojedel.«

Fant je bil srečen, da je pomagal rasti stebelcu, da se je krepilo, in za sv. Janeza sta na njem visela dva zrela sadeža. Don Bosko je naročil, naj mu ju prinesejo k mizi, ko bo s prijatelji obhajal svoj god. Znal je izkoristiti vse, da si je pridobil srca svojih sinov.¹⁴

Zdi se, da je iz tega leta še neki drug ljubek dogodek, ki se nanaša na don Boskovo ložico in ki ga bomo povedali tukaj. Bralci se spominjajo, da se je ob zidu dvigalo nekaj mogočnih trt in senčilo okna, imenovane lože. Nekega sobotnega večera, ko je don Bosko spovedoval fante višjih razredov, je fant iz četrtega razreda po imenu Paolo Falla klečal ob bujnih trtah in čakal, da pride na vrsto. Med listjem je opazil grozd, ki se je ravno začel rdečiti. Utrgal ga je z vejice in začel mirno zobati jagode. Zatopljen v to opravilo je pozabil na vse drugo in ni opazil, da je fant, ki je bil pred njim, že opravil spoved in odšel. Ko je don Bosko dal odvezo dečku na drugi strani spovednice, se je obrnil k Paolu, da bi ga spovedal. Fant, ki je držal v roki grozd, je zardel in jecljal nekaj v opravičilo. Don Bosko mu je ljubeznivo dejal: »Bodi miren. Končaj svoj grozd, potem se boš spovedal.« Pri teh besedah se je obrnil na drugo stran in spovedoval naprej.¹⁵

Po kosilu je slabo vreme pretilo, da bo pokvarilo popoldan. Še več, ko so začeli večernice, se je vlila ploha, ki pa je kmalu ponehala. Niso več upali, da bodo mogli nadaljevati praznovanje na dvorišču. Nekateri so šli v cerkev in prosili mater Božjo Marijo za lepo vreme. Nekateri so celo pričakovali, da bo don Bosko naredil čudež.

¹⁴ Temu fantu je bilo ime Giuseppe Grossoni in je danes župnik v Moncuccu Vernate (Milan). Po končani gimnaziji je vprašal don Boska za svet o svoji prihodnosti. Svetnik mu je po piemontsko odgovoril: »Ti boš karabinjer.« Ko je videl, da je fanta odgovor prizadel, je razložil: »Bodi miren. Šel boš v semenišče, postal boš duhovnik in s tem Gospodov karabinjer, eden tistih, ki vklepajo hudiča.«

¹⁵ Mladi Falla je še istega leta vstopil v noviciat v San Benignu. Postal je duhovnik: sedaj je v Cavalermaggiuru (Cuneo). Večkrat so nas že vprašali, ali so trte, ki so senčile don Boskovo stanovanje, še iste kot nekoč. Ne. Tisto je bil muškati in trte so odmrle kmalu po svetnikovi smrti. Sedanje so amerikanke in jih je dal posaditi don Rua.

Proti pol sedmi uri je na dvorišče drdrajoč pripeljala kočija, ki sta jo vlekla dva čila konjička: prišel je kardinal Alimonda. Navdušeno veselje salezijancev je preseгло meje. Že dopoldne je njegova eminenca poslal duhovnika iz svoje družine, da bi don Bosku želel lep praznik. Sedaj pa mu je prišel voščiti osebno. Zadržal se je celo uro v zasebnem pogovoru z don Boskom in se udeležil večerje. Ko je slišal, da se bo kmalu začela predstavitev darov in čestitk kakor prejšnji večer, se je odločil, da bo ostal in se udeležil slavlja. Nekaj minut po njegovem prihodu v Oratorij se je začelo jasnit in vsi so se lotili dela, da bi čim lepše pripravili prostor za akademijo.

Kardinal je sedel na častno mesto, na svoji desni je imel don Boska. Predstavo so odprli s pozdravom njegovi eminenци, ki so ga v naglici sestavili malo prej in ga je s krasnim glasom in globoko ganjen prebral eden izmed fantov. Po tem uvodu se je razvil spored, ki je trajal do desetih. Na koncu je don Bosko vstal in se kardinalu zahvalil za njegovo izredno dobroto ter napovedal, da bo njegova eminenca povedal nekaj besed, ki jih bodo vsi poslušali, polni spoštovanja in ljubezni. Da bi med seboj povezali praznik sv. Janeza Krstnika in don Boskov god, je kardinal dejal, da je Krstnik pridigal v puščavi in na bregovih Jordana pokoro, sovraštvo do greha in izpolnjevanje kreposti. »Krstnik je pripravljaval duha in srca ljudskih množic za spoznanje in ljubezen do Jezusa Kristusa. Učil je, kdo je Jezus, in pokazal nanj z besedami: *To je jagnje Božje, to je tisti, ki odjemlje grehe sveta*. K njemu je vodil duše. Če lahko tisto puščavo primerja z današnjim svetom, potem v tej puščavi in na bregovih Pada in Dore don Janez Bosko posnema vzor sv. Janeza Krstnika in je Jezusov predhodnik. Da, tudi don Bosko oznanja Jezusa Kristusa in nas uči, kako ga moramo ljubiti. Uči ljubiti Jezusa Kristusa v oratorijih in zavetiščih, ga oznanja z besedo in spisi, oznanja v mestih in na podeželju in po svojih salezijancih ga oznanja in uči ljubiti v najoddaljenejših predelih sveta. K sv. Janezu so prihajale množice, da bi ga poslušale. Te srečne množice ste predvsem vi, predragi sinovi. Oh! Vedno ga poslušajte, tega predhodnika, storite, kar vam pravi, in on vas bo popeljal k tistemu Jezusu, ki vas edini more narediti srečne v času in večnosti.« Ko je to povedal, je podelil blagoslov in sredi navdušenega ploskanja zapustil Oratorij. Don Viglietti je v svoji kroniki zapisal: »Akademija je bila lepa, ljubka in ganljiva.«

Kardinal je želel, da je don Bosko 6. julija kosil pri njem in ga je potem proti šesti uri spremljal domov v kočiji. Pri tem don Viglietti opozarja na dve stvari. Prva je dejstvo, da so takoj, ko je vstopil v nadškofijsko palačo, vsi, ki jih je srečeval – služabniki, kočijaži, tajniki, strežniki – šli za njim, in ko je prišel h kardinalu, je bila tam zbrana vsa nadškofova hiša; druga stvar pa je, da so fantje v Oratoriju, kakor hitro so videli, da so se odprla velika vrata in zagledali dva črna konja, ki so ju dobro poznali, začeli tekati sem in tja in vpiti, »živijo« s takim navdušenjem, da si na mah spoznal, kako zelo radi imajo nadškofa.

Med čestitkami, ki jih je don Bosko prejel za svoj god, je omembe vredna čestitka princese Solms, ki jo je obiskal na svoji poti v Rim.¹⁶

»Prosim vas,« mu je pisala, »da sprejmete za svoj dragi god naše najiskrenejše čestitke. Nikdar ne bomo pozabili na vaš lepi obisk. Tako radi se ga spominjamo in upamo, da ga boste v kratkem času spet ponovili. Mi vsi se toplo priporočamo v vaše svete molitve. Predvsem vas prosimo, da molite za *zdravje vseh nas*, da bi se mojemu dragemu bratu kmalu pozdravila noga, ki je sedaj tako prizadeta, kakor tudi, da bi Bog podaril mojemu bratu Giorgiu sina. Prosimo vašo uglednost, da v svoji dobroti sprejmete vse te moje prošnje. Medtem ko vam poljubljam roko, se v najglobljem spoštovanju imenujem *najvdanejša ELISABETTA*, princesa SOLMS.« Njen starejši sin je kmalu prišel v Oratorij na obisk k don Bosku. Ker don Boska ni bilo v Turinu, je izročil svojo vizitko don Durandu. Povabili so ga, naj počaka na njegovo vrnitev, toda fant je dejal, da ne more čakati, ker mora takoj odpotovati v Prusijo. Pred obiskom in po njem je molil v cerkvi Marije Pomočnice. Iz njegovega govorjenja in obnašanja je don Bosko sklepal, da je veren katoličan.

Prazniki so sledili praznikom. Bližnji don Boskov god ni nič zmanjšal praznika sv. Alojzija, ki so ga obhajali v nedeljo 22. junija. Ni manjkala običajna razsvetljava in nič manj običajni ognjemet niti običajna procesija. Škofovsko mašo je daroval msgr. Chiesa, škof v Pinerolu in velik don Boskov prijatelj. Po svojem godu je don Bosko v četrtek 26. junija obhajal praznik istega svetnika s svojimi sinovi v Lanzu.

Dvoje srečanj nekdanjih gojencev so opravili v mesecu juliju. Laiki so se zbrali 13. in duhovniki 17. julija. Kot je bila že navada, je prišlo do najbolj pomembnih izjav pri mizi. Glasnik laikov je bil znova profesor Fabre, ki je s svojimi spomini vse raznežil in s svojimi predvidenji vse opogumil. »Spominjam se,« je dejal, »nekdanjih let, ko je bil don Bosko v cvetu mladosti, ko smo se mi otroci stiskali okoli njega in je bil deležen vsega našega veselja, vseh naših tegob. K njemu smo se zatekali, saj je bil naša opora, naša ljubezen, naš oče. Spominjam se, kar nam je pripovedoval o sv. Frančišku Asiškem in o začetkih frančiškanskega reda, ki je v kratkem tako narasel, da je pokril celo zemljo. Tedaj tega nismo razumeli, toda danes vemo, da je bila njegova osrednja misel ustanovitev in širjenje salezijanske družbe. Spominjam se, pravim stari časi, mislim pa na sedanost, gledam don Boska in srce se mi stiska od neizmerne nežnosti. Kako zelo drugačen, spremenjen od tistega, kar smo mi poznali kot otroci. Njegova postava se krivi, njegovi lasje postajajo beli in njegov korak postaja negotov. Gospod naj drži daleč dan, ko bo moral prejeti plačilo za toliko truda in težav, ki jih je moral prestati za nas. Oh, da bi mogel ostati med svojimi sinovi, dokler ne

¹⁶ Pegli, 24. junij. Prim. zgoraj str. 63.

bo daroval soje zlate maše. Toda leta nezadržno tečejo. Upamo, da bomo pred teboj, dragi oče, poklicani v večnost in tedaj ti bomo prišli naproti po tisti poti, ki si nam jo ti nakazal. Če te bomo pa preživeli, se tolažimo z mislijo, da tukaj ostaja boljši del tebe, tvoj duh! Elija je zapustil svoj plašč Elizeju. Z nami bo vedno ostala naša mati salezijanska družba. Večkrat slišimo v svetu ljudi majhnih src: kaj bo z Oratorijem, ko bo umrl don Bosko? In drugi: z don Boskovo smrtjo bo umrla tudi njegova ustanova. Toda ali ti ljudje ne vedo, da so tvoja dela storjena po načrtu Božje previdnosti in nosijo zato na sebi pečat neminljivosti. Ne vedo, da so nastala, da bi kljubovala stoletjem. Ne vidijo, da mu že sedaj lahko podelimo naslov heroja dveh svetov?¹⁷ Zato se ti, don Bosko, zahvaljujemo ne le zato, ker si vzgajal in nas vzdrževal, temveč tudi zato, ker si ustanovil salezijansko družbo. Ko boš v nebesih, kjer se boš veselil zmagoslavja brezštevilnih dobrih del, bomo mi in naši otroci prihajali v Oratorij sv. Frančiška Saleškega in te bomo našli tukaj, ker bo tukaj tvoj duh, in vedno ponavljali, ko bomo prestopili te pragove: prišli smo domov, ker smo prišli v hišo našega očeta.«

Spomini so dali veliko snovi za razmišljanje tudi Gastiniju, knjigovezu, ki je bil vse od otroških let znanilec teh družinskih praznikov. Spesnil je pesem, ki jo je napisal na zvitek, dolg en kilometer in pol. Opeval je pretekle, sedanje in prihodnje čase, pel je o živih in mrtvih, o zdravih in bolnih, navzočih in odsotnih, o Evropi in Ameriki, o don Bosku in salezijanski družbi in končal z zahvalo kardinalu nadškofu za njegovo ljubezen do don Boska in njegovih sinov. Ljudje so se smejali, jokali in ploskali.¹⁸

Nato so naredili nabirko za umrle nekdanje gojence, nakar je don Bosko takole govoril:

Marsikaj bi vam rad povedal, toda mnogim izmed vas se mudi na delovno mesto ali domov. Zato bom kratek. Najprej vam povem, da sem zelo vesel, da vas vidim zbrane na tem kraju, ker sem bil letos bolan in zelo slab in nisem bil prepričan, da bom mogel biti z vami. Bogu bodi hvala za milost, da mi je omogočil, da sem spet med svojimi sinovi.

Nekateri izmed vas so govorili o moji zlati maši, ki naj bi jo daroval leta 1891, in jaz se gotovo ne branim biti navzoč na tistih slovesnostih. Toda o tej zadevi se je treba pogovoriti in domeniti z gospodarjem vseh gospodarjev, Gospodom življenja in smrti. Vendar pa že sedaj vse vas vabim na ta praznik, ker bomo tistega leta slavili

¹⁷ Tako so hvalili Garibaldi, ki se je v Ameriki boril v korist Urugvaja.

¹⁸ Da bi don Bosko ob neki priložnosti pokazal svoje veselje, mu je rekel: »Ti Gastini boš oznanjevalec salezijancev do sedemdesetih let.« Gastini je bil vesel in je v svojih pesmih ponavljal: »Jaz sem glasnik salezijancev do sedemdesetega leta, tako mi je rekel očka Janez.« Ko se je približal tej starosti, je zbolel. Don Rua ga je obiskal. Ker ni bilo nič resnega, mu je zaželel, da bi ga kmalu spet videli v Oratoriju. Kjer bi razveseljeval ljudi s svojimi verzi. Odvrnil je: »Oh ne, gospod Rua, jaz se ne bom več vrnil v Oratorij. Tega in tega dne bom star sedemdeset let. Don Bosko mi je rekel, da bom znanilec salezijancev do sedemdesetega leta, čas je, da se zares pripravim.« Čez nekaj dni je dopolnil sedemdeset let in umrl svete smrti (*Summarium sup. virt.*, XVII, §7).

tudi petdesetletnico ustanovitve Oratorija. Če nas bo Gospod še pustil pri življenju, bomo zapeli slovesen *tedeum*.

Za nekaj pa se moramo Gospodu prav posebej zahvaliti. V največje veselje mi je, da povsod, kamor pridem, slišim dobre novice o vas, povsod pohvalno govorijo o mojih nekdanjih gojencih, vsi odobravajo ta naš zbor, ker je učinkovito sredstvo, da se spomnimo vseh nasvetov, ki sem jih dajal, ko ste bili še otroci. Da, ponavljam: to mi je v veliko uteho, to je ponos mojih zadnjih dni življenja.

Vidim, da imate mnogi plešasto glavo, osivele lase in zgubano čelo. Niste več otroci, ki sem jih imel tako rad, vendar čutim, da vas imam sedaj še rajši, kajti vaša navzočnost mi priča, da ste trdni v načelih naše svete vere, ki sem vas jih učil in ki naj bodo vodilo vašega življenja. Še posebno rad vas imam, ker je vaše srce vedno pri don Bosku. Rekli mi boste: »Glejte, don Bosko, prišli smo zato, da vam zagotovimo, da smo vedno vaši na poti zveličanja in vaše misli so naše misli.« Rečem vam, da sem ves vaš v tem, kar delam in mislim v vsakem dejanju.

S ploskanjem ste izrazili vdanost našemu nadškofu kardinalu Gaetanu Alimondi in vaše odobravanje mi je bilo v veliko tolažbo. Za nas vse je kardinal Alimonda velika sreča. On je naš pravi zaščitnik, prijatelj, oče! Vsako dejanje hvaležnosti, ki mu ga moramo izkazati, je vedno dosti manj, kot so usluge in ljubezen, s katerimi nas je nagradil.

Vaš klic modremu Leonu XIII. je v mojem srcu vzbudil hvaležnost za vse, kar je storil za nas. Mi pa molimo dobrega Boga, da bi z zakladi svojih milosti in tolažbe storil tisto, česar mi ne moremo storiti.

Govorili ste tudi o misijonih. Nemogoče je, da bi don Bosko šel v Patagonijo, čeprav tako zelo rad, da bi spoznal tiste, ki se imenujejo moji sinovi, ki mi pišejo ljubezniva pisma in ki jih jaz nikdar nisem videl. Kako zelo rad bi ponovno videl tiste, ki so, odpovedujoč se vsemu, odšli iz tega Oratorija, da so ponesli krščansko omiko med tista divja plemena. Toda če ne morem iti jaz, bo šel msgr. Cagliari. On bo v tiste prerije zanesel slavo vaše dobrote in vas prikazal kot vzornike svojim novim prijateljem. Tistim ljudstvom bo dejal: »Pridite v Turin in videli boste, kako so moji nekdanji tovariši kot dobri kristjani srečni v svojih družinah, v družbi in svojih poslih.« Te divjake bodo spreobrnil in tisoče otrok sprejeli v naše zavode in tako v stoletju, ki tako malo ceni vero, pokazali, kako je mogoče ljubiti Boga in biti hkrati pošten in vesel, dober kristjan in pošten državljan.

Končujem. Ostanite na dobri poti, po kateri hodite že toliko let, tako da boste lahko rekli, da ste zadovoljni, da ste lahko prišli sem. Tudi don Bosko bo zadovoljen in se bo lahko pohvalil, da so fantje, ki jih je nekoč tako zelo ljubil, postali možje, ki so ohranili nauke, ki so jih slišali iz njegovih ust. Bili ste majhna čreda, pa je rasla in se množila in se bo še. Vi boste luč, ki sveti v svetu, in s svojim zgledom boste učili druge, kako je treba delati dobro in zavračati slabo in bežati pred njim. Prepričan sem, da boste še naprej don Boskovo zadovoljstvo. Dragi moji sinovi, naj nas Gospod podpira s svojo milostjo, da se bomo nekoč vsi skupaj znašli v nebesih.

Zanimivost pri tem srečanju, ki jo moramo omeniti, so bili trije prvi fantje, ki so 1841. v cerkvi sv. Frančiška Asiškega med pridigo spali pa jih je don Bosko

videl in poslal h katekizmu. To so bili zares veterani prve ure.

Kako je lepo in prijetno in spodbudno slišati odmeve tistih lepih izrazov sinovske vdanosti! Tudi v krogu cerkvenih dostojanstvenikov je zadonel glas don Reviglia, župnika pri sv. Avguštinu, ki je povedal naslednje občutene besede: »Čutim se srečnega in ponosen sem, da smem biti ob don Boskovi strani. Prepričan sem, da mi vsi zavirate mesto, na katerem sem. Vsak izmed vas bi si brez dvoma želel to. Vendar je pravično, da so meni dodelili mesto, ker spadam med prve fante Oratorija in sem bil med temi prvimi posvečen v duhovnika. Vedno se spominjam, kako smo bili majhni okoli njega in smo se zatekali v njegov objem. Na ta dan se čutim še bolj srečnega ne samo zato, ker sem ob njegovi strani, temveč tudi zaradi besed, ki sem jih imel sedaj srečo slišati. Vprašal sem ga: »Don Bosko, povejte mi, kako vam bomo povrnili vse, kar ste storili in trpeli za nas.« On mi je pa odvrnil: »Kličite me vedno za očeta in to mi bo v zadoščanje.« »Da, vedno ga bomo klicali za našega očeta,« je bil enoglasen odgovor vseh.

Verzi, ki jih je deklamiral don Francesia v piemontskem narečju, so povzročili pri navzočih val navdušenja. Potem je govoril eden izmed starejših, kanonik Ballesio, dekan v Moncalieriju. »Oh, slavimo druge,« je vzkliknil, »velike pisatelje, ki so potomcem zapustili velika dela. Jaz slavim njega, ki je napisal in piše Božji zakon v srca svojih sinov in prijateljev. Naj drugi slavijo umetnike, ki so dali svoje življenje platnu in smrtnemu marmorju, jaz slavim njega, ki je vnesel in še vedno vnaša podobo živega Boga v duše svojih sinov in varovancev. Drugi naj slavijo junaške bojvnike, zvite politike, jaz slavim njega, ki je s svojim tihim, pa obsežnim delom dal naši domovini koristne, poštene in spoštovane državljane. Da, jaz te slavim, don Bosko, angel našega življenja, tebe, ki mu jaz in mnogi drugi dolgujemo plemeniti duhovniški stan. Proslavljamo tebe, čigar presladko ime je kakor Božje ime vtisnjeno v naš duše, vklesano globoko in mogočno v naše srce. Slavimo te, čigar sladko ime je kakor ime Boga, ki razsvetljuje v dvomih, spodbuja v težavah, kroti jezo, ureja strasti, spodbuja k dobremu. Kolikokrat nam tvoja podoba v nemirnih, profanih trenutkih zasije kot pravna Irida, ki usklaja dobre, čiste, plemenite misli. Kolikokrat je spomin na takega očeta zadržal sina na robu prepada krivde in sramote! Kolikokrat se je zlomljeni, razžaloščeni in globoko presunjeni duh ob spominu nate čutil okrepljenega in sta srce in duh odprla vrata novim idejam, polnim krščanskega navdiha. Bil si ti, to si ti, ki si kot novi Filip krepil in krepiš svoje sinove. Da, bodi blagoslovljen, živi še dolgo, naj te tvoji sinovi vedno ubogajo, posnemajo. Da bi te videli, medtem ko bi zrasli v tisoče, ob toliko zaželeni petdesetletnici duhovništva. Tako se bodo tvoji sinovi starega in novega sveta znali ravnati, ti poljubljati sveto in dobrodelno roko in ti reči, da te imajo radi, ker po tebi ljubijo dobrega Boga, katerega prelepa podoba si ti.«

Temu navdušenemu, vendar odkritosrčnemu in učinkovitemu govorniku je sledila umirjena in očetovska don Boskova beseda, ki so jo vsi poslušali v religiozni tišini, čeprav je bilo poslušalstvo sicer tako živahno.

Zelo me veseli, da ste prišli na ta dan sem, da bi z menoj prebili teh nekaj ur. Zahvaljujem se vam za vse izrečene besede ljubezni. Tistim, ki niso mogli priti na to naše srečanje, povejte, da se jim kljub temu zahvaljujem. Vsem tako duhovnikom kakor laikom zagotavljam, da jih nosim v svojem srcu kakor svoje sinove in se jim zahvaljujem za vse, kar so storili in kar bodo še storili zame.

Vam pa naj izrecno povem, da je, kakor vidite sami, Oratorij blagoslovljen od Boga. Povsod bi nas radi imeli, in če bi hoteli zadostiti vsem prošnjam, bi nas moralo biti vsaj stokrat več. Fantje, ki prihajajo iz naših zavodov, imajo prednost pred drugimi, ko iščejo zaposlitev. Celó nekateri rokodelci, ki se pri nas niso kazali najbolje, se v kadrih, kjer so, odlično uveljavljajo. Bili so grobi, zasmehljivi, vzkipljivi. Toda ob misli, da so sinovi Oratorija, so popolnoma spremenili svoje vedenje. Poznam nekoga, ki so ga odpustili iz Oratorija, ki pa je zato, da bi se vrnil v Italijo, naredil dolgo potovanje peš.

»In zakaj se ne potruđiš, da bi mogel bolj udobno živeti?«

»Nimam denarja,« je odvrnil.

»Potruđi se, da ga boš imel, saj je toliko načinov.«

On pa je pripovedoval: »Dostikrat sem imel priložnost, da bi si prisvojil tujo lastnino, toda vedno sem si dejal: 'Nikoli ne bom delal sramote Oratoriju.'« In tako je prehodil petsto kilometrov. To je eden izmed dogodkov, ki jih je brez števila in ki so za nas razlog globokega zadovoljstva. Gotovo ima pri tem svoj delež tudi samoljubje, vendar zaradi tega sadovi niso prav nič manj ugodni.

Sedaj pa govorim vam, župniki, kaplani, duhovniki, kleriki, uradniki, mojstri.¹⁹ Bogu bodi hvala, da smo se mogli sniti na tem skromnem prazniku in da smo še pri življenju in imamo priložnost, da pripravimo večno zveličanje svoje duše. To mora biti cilj vsakega salezijanca in njegovo nenehno hrepenenje. Z besedo salezijanec hočem označiti vse tiste, ki so bili vzgojeni po načelih tega velikega svetnika. Zato ste tudi vi salezijanci.

Prihodnje leto vas pričakujem na podobnem srečanju in upam, da boste prišli vsi in da bom med vami tudi jaz. To je moja želja in moj namen. Toda vedeti bi morali, ali tudi gospodar življenja misli tako, kakor mislimo mi. To vam pravim zato, ker vam imam prihodnje leto povedati veliko stvari, ki se bodo zgodile letos; prepričan sem, da boste vsi zadovoljni.

Na prvem mestu je cerkev presvetega Srca Jezusovega v Rimu. To velikansko delo me je zaradi nenehnih težkih skrbi močno utrudilo in prisililo, da sem se upognil pod neizmernimi izdatki. Vsak mesec je bilo treba zbrati petindvajset tisoč lir. Vendar je gradnja cerkve močno napredovala in sedaj so naporí posvečeni tamkajšnjemu zavetišču. Za prihodnje leto upam, da bom mogel vse končati. In ker že govorim o cerkvi Srca Jezusovega, veste, da smo začeli z loterijo, s katero bi mogli obvladati

¹⁹ Z duhovniki je bilo tudi nekaj laikov, ki niso mogli priti na srečanje s svojimi tovariši.

izdatke. Pri tem sem mislil tudi na vašo dobrodelnost in bom v ta namen poslal vsakemu izmed vas nekaj srečk. Prodajte jih med ljudstvom. Če vam vaša denarnica dovoljuje, jih kupite sami, če pa tega ne morete, mi jih vrnite in jaz vam bom prav tako hvaležen. Prosim vas, da mi pomagate, kakor morete, da bom mogel izpolniti naročilo, ki mi ga je dal papež Leon XIII.

Kot drugo vam pravim, da kolera mori v deželah, ki niso daleč od nas, in mogoče se moramo bati, da bo vdrla tudi v naše kraje. Zato vam svetujem krepko zdravilo proti tej nevarnosti. To je svetinjica, ki nosi na eni strani vtisnjeno Srce Jezusovo in na drugi podobo Marije Pomočnice. Nosite to svetinjico obešeno okoli vratu, v žepu ali v listnici. Zadosti je, da jo imate pri sebi. Obenem pa vsak dan ponovite vzdihljaj: *Marija Pomoč kristjanov*, prosi za nas. Na tak način ste lahko prepričani, da vas bo Marija mati Božja skrbno varovala. Bilo bi mi zelo ljubo, da bi bili pozorni in ugotovili, ali je kdo, ki nosi to svetinjico, obolel za kolerico. Pojdite pogumno pomagat obolelim v hiše, bolnišnice, lazarete in se prav nič ne bojte.

Potrebno je tudi, da pogosto prejmemo sveto obhajilo. Vendar je to opravilo za duhovnike, ki darujejo vsak dan sveto mašo, odveč. Temveč vas spodbujam, da bi to priporočili drugim, kajti v tem je začetek prave pobožnosti: če imamo čisto dušo, lahko trdimo, da se nas ne prime nikakršno zlo.

Navada, da nosite svetinjico, izgovarjate vzdihljaj, prejmete pogosto svete zakrament, pa naj ne velja samo za vas, temveč jo priporočajte vedno in povsod med sorodniki, prijatelji in znanci. Tudi zanje naj bo to zdravilo proti kolerici. Gospod želi s to budilko vzbuditi duše. Zato oznanjujte to pobožnost s prižnic. Mogoče se bo to zdelo komu zanesenjaško, čudno, mogoče celo smešno, toda vedite, da se pred obličjem smrti končujejo vsa zasmehovanja. Naj vam povem, kako je pred nekaj dnevi prišel v mojo sobo neki bogat gospod, ki se je hvalil, da je brez predsodkov. Slišal je, kako sem govoril o učinkovitosti svetinjice presvete Device Pomočnice. Vprašal me je:

»Je res, da širite praznoverje?«

»Kaj mislite reči z besedo praznoverje?«

»Da tisti, ki nosijo okoli vratu svetinjico, ne bodo zboleli za kolerico.«

»Kaj je vam mar, kar jaz govorim?«

»Seveda mi je, kajti člani moje družine, zlasti moj prvorojenec, hoče za vsako ceno imeti to svetinjico.«

»In ste vi prepričani o učinkovitosti te svetinjice?«

»Jaz? Nikakor ne.«

»Imate vso pravico, da ne verjamete. Nihče ni dolžan verovati. Če ne verjamete, je ne nosite, nihče vam je noče vsiliti. Toda če bi verovali, bi si jo lahko kaj kmalu dobili.«

»In praznoverje? Kako naj verjamem, da ima kos kovine tak učinek?«

»Dajte si dopovedati. Razumeti morate, da dejanje, ki ga odobri Cerkev, ne more nikdar biti predsodek.«

Potem sva dobro uro govorila o novicah iz Francije. Gospod se je zamislil. Ob slovesu mi je malo negotovo dejal: »Gospod don Bosko, ko bi mi hoteli narediti uslugo?«

»Deset uslug, če želite. Povejte.«

»Imate morda še katero tistih svetinjic?«

»Toda vi ne verjamete ...«

»Ko gre za to, da odnesemo zdravo kožo ... Boste razumeli ... Veste ... pravim kar tako ... dajte mi eno svetinjico. Verujem in želim, da mi daste po eno svetinjico za mojo ženo in za vsakega mojih otrok.«

Ste razumeli? Gospod, ki nas hoče vse osrečiti, nam hoče s temi nesrečami pokazati dragocenost življenja, tudi samo časnega. In vi, dragi sinovi, poskrbite, da boste pogosto govorili o smrti. Danes ljudje prav nič ne cenijo življenja. Nekateri naredijo samomor, ker ne morejo prenašati bolečin in nesreče, drugi izpostavljajo življenje v dvoboju, nekateri uničujejo življenje z nezmernostjo, spet drug se spušča v dvomljive posle in nekateri se hočejo znesti v maščevanju in strasteh. Pridigajte in spominjajte vse, da nismo gospodarji življenja. Samo Bog je gospodar.

Vi, ki ste dovolj bistri, boste našli dovolj razlogov, da boste svojim poslušalcem pokazali, kako dragoceno je življenje, kako ga je treba spoštovati in ljubiti, z mislijo, da je sedanje življenje priprava na večno življenje.

Spomini, ki smo jih pravkar navedli in ki nam pripovedujejo o preteklosti Oratorija in dogodkih iz tedanjih časov, bi mogli koga zavesti, da bi mislil, da so se stvari korenito spremenile in da med fanti ni več tiste izrazite pobožnosti in nedolžnosti. Nič ne bi bilo bolj zmotno. Medtem ko to pišemo, živi v Angliji v Ensbury Parku, mestu Bournemouth neka miss Gerardina Penrose Fitz Gerald. Stara je 84 let in hrani neizbrisen spomin na srečanje z don Boskom pred točno petdesetimi leti. Leta 1884 je v družbi lorda Denbigha in njegove soproge kot romarica šla v Rim. Ti gospodje so skupaj z g. Giorgiem Lane Foxom obiskali don Boska, ki jim je razkazal vso hišo. Ko so šli čez dvorišče, so z veseljem opazovali, kako so prihajali dečki in don Bosku poljubljali roko in kako je on polagal svojo roko na njihove glave in jih nalahno udaril po licu. Gospa Lane Fox, ki je slišala govoriti, da je v Oratoriju neki sveti deček, je prosila, da bi ga obiskovalci mogli videti. Don Bosko je takoj poslal ponj. Miss Fitz Gerald je dejala, da nikdar ni videla takega nebeškega obraza. Ko je deček odšel, je don Bosko dejal: »Oh, Bog je dober. Od časa do časa mi pošilja duše, kakor je ta.« Tedaj ga je Lane Fox vprašala: »Imate več takih?« Svetnik je nalahno zamahnil z roko in se široko nasmehnil: »Oh, seveda! Mogoče več, kot si mislite.« Potniki so ob slovesu poklekneli, da bi prejeli blagoslov. Miss Fitz Gerald omenja, da se je pri tem blagoslovu v vseh vzbudil neobičajen in ljubezniv občutek miru.²⁰

Da bi dopolnili don Boskovo zadovoljstvo, je prav takrat prišlo veliko voščil od njegovih daljnih sinov. Don Fagnano mu je z datumom 26. maja pisal iz Patagonesa: »Iz vsega srca si želim, da bi vas še enkrat videl, vam poljubil roko

²⁰ *The Universe, London*, 18. maj 1934, v članku z naslovom *A Memory of 50 years ago in Turin* [Spomin izpred 50 let v Turinu].

po devetih letih izgnanstva, sicer prostovoljnega, vendar bolečega, ker sem daleč od vas. Prejmite pozdrave od petsto divjakov, ki smo jih krstili letos, in sto petdeset dečkov in deklic, ki hodijo v naše šole, osem sobratov salezijancev in sedmih sester Marije Pomočnice, ki sestavljajo skupnost v Patagonesu.«

Videli smo že in bomo še, da don Bosko, ko je omenjal svoj duhovniški jubilej, nikdar ni rekel, da ga bo praznoval. Vendar mu je bilo ljubo, da se je šalil na ta račun in določal, kdo mu bo asistiral pri maši, kdo bo poskrbel za vino, meso, sveče, storil to in ono. Prišlo naj bi celo štiristo pevcev iz Patagonije. Tako se je izoblikovalo prepričanje, da se bo ta veliki praznik obhajal. Toda pri vsem je igrala glavno vlogo ljubezen, ki je dajala peruti domišljiji. Sam don Lemoyne priča, da mu svetnik ni dal vedeti in tudi drugim ne, da mu je tovrstno voščilo všeč.

6. POGLAVJE

O POTEKU ŽIVLJENJA V ORATORIJU

SANJE, KI JIH JE DON Bosko imel v Rimu in jih je dobesedno narekoval don Lemoynu, don Rua pa nekega večera prebral po večernih molitvah, so imele blagodejne učinke. Svetnik je po svoji vrnitvi, takoj ko se je znebil najnujnejših opravkov, vsak popoldan nekaj ur posvečal sprejemanju fantov. Ker je jasno povedal, da je videl stanje vesti vsakega izmed njih, so dobri bili radovedni, kako je z njimi, in so zato prvi prišli k njemu. Eden izmed teh, don Paolo Ubaldi, pripoveduje, da mu je don Bosko presenetljivo natančno podal njegovo stanje. Drugi pa so odlašali. Bili so to taki, ki bi najbolj potrebovali besedo v opozorilo in spodbudo.

Nekateri izmed teh zadnjih tudi eno ali dve leti niso govorili z njim. Nekateri pa, ki so že pet let bivali v Oratoriju, še niso prišli k njemu, tako da so mu bili njihovi obrazi popolnoma novi. Skrivnostni zapleti so jih odvrčali od srečanja. Ko jih je potem v svoji sobi vprašal, zakaj niso nikdar prišli k njemu, so odgovarjali, da je bil nedostopen, da je bil zunaj in da so morali študirati ... Pa vendar je don Bosko, kadar je bil doma, vsako jutro spovedoval v zakristiji in je lahko vsak, ki je hotel priti k njemu, izrabil priložnost. Navadno je tistemu, ki je navedel take razloge, odgovarjal: »Hotel si mi uiti. Ali hočeš, da ti povem tvoje grehe?« Vprašani ga je ves zavzet gledal. Nato je nadaljeval: »Razlog je samo eden: ker si se bal don Boska. Nisi mi hotel zaupati stvari, ki si jih storil, ko si bil še doma ... In ki si jih delal še naprej.« Če je fant začel jecljati izgovore, mu je don Bosko mirno in očetovsko po vrsti in z vsemi okoliščinami povedal njegova dejanja, ki jih je revež ljubosumno skrival v svojem srcu. Navadno je tisti, ki se je videl tako razkritega, padel na kolena in ihtel s tihim glasom ponavljal: »Ah, don Bosko, zadosti, zadosti je tega!« In don Bosko: »Če ti ta govorica ne ugaja, lahko govoriva o drugem. Vidiš pa, da sem imel prav, ko sem ti rekel, da je tvoj beg pred menoj tvoja poguba.« Nekateri fantje so pripovedovali, da jim je don Bosko pripovedoval o pošasti v podobi slona, ki jo je on videl na dvorišču, kako

je klala, pohodila ali vrgla v zrak ter raztrgala vsakogar, ki se ji je postavil na pot.

V tistem času je don Bosko nekoč dejal don Lemoynu: »Kako dober je Bog, ki nas na toliko načinov opozarja v našo korist in v korist naših fantov. Malo ljudi na svetu je imelo na voljo sredstva, ki jih imamo mi.«

Učinek teh drugih zveličavnih pretresov se je kmalu pokazal. Obhajila in obiski Najsvetejšega so postajali pogostejši, življenje v Oratoriju se je krepilo, letni krog praznikov je izpolnil svojo nalogo. Vendar je bilo treba stvarjem zagotoviti trajnost. Na to je mislil vrhovni svet, ki je na več sejah vzel pod drobnogled položaj Oratorija. Poučno je, da vsaj delno poznamo stvari, o katerih so govorili pod don Boskovim vodstvom.

Pomembna v tej zadevi se nam zdi seja dne 5. junija. Poleg kapitularev sta bila navzoča še don Scapini, ravnatelj v Lanzu, in don Bertello, ravnatelj zavoda v San Martinu. Medtem ko so razpravljali o vprašanju, ki ga je predložil don Barberis, je *ex abrupto* [nepričakovano] povzel besedo don Bosko. Bralcem bo gotovo ljubo, če preberemo odlomek iz zapisnika v celoti.

DON BOSKO: Gre za to, da vidimo, kaj je treba storiti in kaj je treba preprečiti, da zagotovimo moralnost med fanti in da gojimo poklice. Generalni kapitelj je že izdal in dal natisniti različne norme. Nadvse žalostno je dejstvo, da se toliko fantov, ki so bili na začetku tako dobri, v petem razredu gimnazije popolnoma spremenili. Omenili smo že, da si veliko fantov četrtega in petega razreda namesto duhovniškega poklica izbere univerze ali zaposlitev. Dobršen del se jih odloči za duhovniški poklic, vendar so po prigovarjanju staršev, župnikov in škofov vstopili v škofijsko semenišče. Od sto fantov četrtega in petega razreda mogoče samo dva plačujeta redno mesečnino. Drugi so tu popolnoma zastonj ali pa jim poskrbi hiša za knjige in obleko.

To se pravi, da dobrodelne darove krščanske ljubezni namenjamo tistim, ki hočejo postati odvetniki, profesorji, zdravniki, časniki. Da tako delajo fantje, ki se vzgajajo v drugih naših zavodih, nimam nič proti, da se pa to dogaja v našem zavodu v Turinu, kjer gojenci živijo od javne dobrodelnosti, je nevzdržno. Zato predlagam, da vestno razmislimo o naši dolžnosti in sklenemo, kaj je treba storiti. Pretekla leta je bilo veliko fantov, ki so mi hoteli govoriti o poklicu. Toda ko smo letos zbrali aspirante na posebne konference (česar nismo nikdar storili), so stvari drugačne. Malo jih je z veliko muko prišlo na razgovor in odkrito so mi povedali, da eni želijo iti v svet in drugi v semenišče. Ko sem jih vprašal, zakaj hodijo na konference za aspirante, so mi odgovorili: 'Da slišimo, kaj bodo tam povedali.' Drugi so bili bolj odkritosrčni: 'Da bi nas predstojniki imeli rajši.' To so dobri fantje, vendar imajo že izdelan načrt. Samo na sebi ni nič slabega, če jim pomagamo, vendar pa dajemo naš vsakdanji kruh ljudem, ki nam potem obrnejo hrbet, in ga dajemo na priporočilo tistih, ki nas potem ko so nam izmahnili fante, kritizirajo, češ da grabimo poklice zase. To se mi je pripetilo prav danes.

Pa naj bo zadosti o tem. Menim, da moramo drugače urediti naše šolanje. Iz njih moramo narediti apostolske šole, kot jih imajo v Franciji. To bo težko, vendar nam

mora uspeti. Ko bomo storili to, bomo videli, kaj je še treba in kako moramo skrbeti za fante. Res je, da jih ne bomo imeli toliko, toda četudi bi jih imeli samo sto, petdeset, štirideset, ne bo moralnega mrtvila. Menim, da navodila generalnih kapitljev niso dovolj.

DON LAZZERO je predlagal, da bi začeli ukinjati peti gimnazijski razred.

DON BOSKO: Predlagam, da zaupamo študij o uvedbi apostolskih šol posebni komisiji. Jaz ne morem več razmišljati, ker moja glava preveč trpi. Treba je, da razumemo nujnost stvari in da o tem resno razmišljamo ter najdemo sredstva, kako bi to udejanjili. Menim tudi, da fantom ne bi smeli dovoliti, da bi se hodili spovedovat h komur koli. Določili bomo stalne duhovnike. Svobodo lahko pustimo obrtnikom, toda dijaki potrebujejo posebno vodstvo. Če si ne upajo iti k spovedi k tistim peterim spovednikom, ki jim jih bomo določili, naj počakajo na duhovne vaje.

DON RUA omeni, da so to vedno delali in da je uspeh v petem gimnazijskem razredu, tako dober kakor slab, odvisen od profesorja. Odkar don Borio v Lanzu vodi razred retorike, ima Družba vedno novince iz tega zavoda.

DON BOSKO: Nekaj časa se je zmanjšalo število novincev, ki prihajajo iz Oratorija, ker nam župniki pošiljajo *roclò*¹ z najboljšimi priporočili o lepem vedenju in potem mi nismo zadosti odločni, da bi jih poslali domov. Zato je treba preverjati pripustitve in očistiti hišo. Medtem pa skušajmo ugotoviti: 1) ali bi bilo pametno, če bi naše šole organizirali v smislu apostolskih šol; 2) kako delujejo take apostolske šole; od odgovora na ti dve vprašanji bo odvisno, ali naj ohranimo peti gimnazijski razred ali ne.

DON SCAPINI predlaga, da bi iz naših šol odstranili grščino in matematiko ali pa bi dali samo nekaj osnovnih pojmov teh znanosti, kot to delajo v semeniščih. Tisti fantje, ki jih ne zanima cerkveni poklic, bodo v tretjem razredu skušali najti drugačno rešitev. Drugi naši, ki bodo želeli narediti malo maturo, bodo v San Benignu študirali grščino in matematiko.

DON BONETTI pritrди vsemu povedanemu, vendar meni, da mora vse to biti posledica in ne načelo reforme. To je skrb za zdravljenje listja, medtem ko bi bilo treba zdraviti korenine.

DON BOSKO: Sedaj je vprašanje sprejema in načina, kako naj neustrezne postavimo pred vrata. Vendar je treba preudariti, kaj so apostolske šole, ki jih imajo v semeniščih.

DON BERTELLO je na don Boskovo pobudo, da naj pove svoje mnenje, rekel, da se mu ne zdi primerno, da bi v Oratorij uvedli apostolske šole. Nasprotovali bodo župniki, škofje, starši, vlada. Zato ne odobrava odprave petega razreda. Odločno zagovarja mnenje, da je za odpravo pomanjkljivosti treba poskrbeti za: 1) disciplino; 2) odločnost pri izključevanju slabih; 3) nadzorovati stopnišča, dvorišča, ki niso namenjena odmorom.

DON CAGLIERO glede sprejemanja meni, da mora sprejemati samo eden, kajti sicer se bo dogajalo, da bo eden sprejemal ovčke, drugi pa volkove, ki so odrasli in ki jih

¹ Piemontski izraz: škarti, izvržki.

sprejemamo iz krščanske ljubezni in za različna dela.

DON BOSKO razlaga svojo zamisel nedeljskega katekizma, pri katerem bi poučevali po naših načelih.

DON BONETTI vztraja pri zdravljenju korenin in vprašuje don Lazzera, ki mora kot ravnatelj Oratorija vedeti bolje kot drugi člani kapitlja, kakšno je stanje. Zato naj on govori.

DON LAZZERO: Predvsem bi se bilo treba držati hišnega pravilnika, kakor to delajo v drugih domovih. Zato je potrebna enotnost vodstva, sicer postane ravnateljeva služba samo še služabniška. Odpuščeni fantje pred odhodom dobijo potrdilo o lepem vedenju od kakega člana kapitlja, ki se da voditi od svojega preveč dobrega srca. Ko fantje zvedo za to, trpi red in ravnateljev ugled. Ravnatelj ostaja vezan.

DON BOSKO odloči, da naj se sestavi komisija, ki naj preuči, kako naj se v Oratoriju goji moralnost. Za člana komisije so bili izvoljeni don Rua, don Bonetti, don Lazzero, don Durando, don Cagliari. Zbrali naj bi se v ponedeljek ob pol treh popoldne in izmenjali svoje zrele preudarke. Don Bonetti je dobil naročilo, da naj vpraša za mnenje posamezne člane hišnega kapitlja, posamezne učitelje in naj o tem v ponedeljek poroča.

DON BERTELLO predlaga: 1) Jasno razlikovanje in popolna ločitev vseh gojencev zavoda v tri velike skupine: dijake, rokodelce in osebe, ki ne pripadajo Družbi, 2) nadzor na stopniščih, hodnikih itn.

DON BOSKO sklene in poudarja velik pomen moralnosti. Da nam uspe v tem, ne varčujmo niti z osebjem niti z delom niti z naporji niti z izdatki.

DON LAZZERO še potoži, da ni enotnosti vodstva in da ga sobratje ne podpirajo.

DON BOSKO konča in poudari, katere praktične sklepe naj potegnemo iz konference: 1) Skrbno paziti pri sprejemu gojencev. 2) Očistiti hišo. 3) Razdeliti, urediti, spraviti v red naloge, fante, dvorišča itn.

To ni bilo prvič in tudi ne, kakor bomo videli prihodnje leto, zadnjič, da je don Bosko govoril o tem, kako naj bi Oratorij spremenili v gojišče cerkvenih, in če mogoče salezijanskih poklicev.

Že 27. januarja je razložil don Lemoyne svoj načrt, ki je imel isti namen. Rad bi prenesel četrti in peti razred v San Benigno, in to samo za tiste, ki bi nameravali ostati v Družbi. Še prej bi pa dal podpisati staršem izjavo, da prepuščajo sinovom popolno svobodo. V Oratoriju bi imeli samo prvi, drugi in tretji gimnazijski razred. Če se kak fant po tretjem razredu ne bi odločil, da bi ostal pri nas, naj potem zanj skrbijo starši ali župnik. Na tak način bi zmanjšali število tistih, ki po nepotrebnem jedo naš kruh, niti ne bi vzdrževali fantov, ki jih, ko bi nam mogli biti koristni, odtegnejo z lepimi besedami in še drugače gospodje župniki. Svoje misli je še natančneje opredelil kapitularjem na seji dne 18. julija.

Preberite in uresničite to, kar je odločil kapitelj. Glede vedenja fantov se vedno motimo, ker so mesečne ocene iz vedenja vedno predobre. Če ugotovimo, da je kak fant slab, si nikar ne delajmo utvar, da se bo poboljšal. Med letošnjimi počitnicami bom skušal Oratorij oskrbeti s potrebnim osebjem, zlasti še z dobrim katehetom.

Vidim, da se bodo morale naše šole hočeš nočeš postaviti na raven tako imenovanih apostolskih šol. Kolikor je mogoče, sprejemajte samo fante, ki hočejo postati salezijanci ali iti v misijone. Fantje, ki smo jih sprejeli s tem pogojem in nočejo več postati salezijanci, naj plačajo celotno mesečnino, če hočejo ostati v zavodu. Kakor hitro se fantje vrnejo s počitnic, jim je treba dati možnost duhovnih vaj. Po počitnicah ne sprejemajmo fantov, ki se vračajo brez potrdila svojega župnika o lepem vedenju. Nekateri se vračajo, pa se niso nikdar predstavili svojemu župniku, čeprav so bili doma dva ali tri mesece. In čeprav bi fantje prišli s takim potrdilom, pa vendar zaupno prosimo župnika, da nam da svoje poročilo, in to z dolžnostjo molčečnosti.

Preveriti je tudi treba kapitlje posameznih domov in ugotoviti, ali so kateheti dorasli svoji nalogi. Šolski svetnik naj bo poučen o vsem, kar se dogaja v posameznih razredih. Zato naj jih pogosto obiskuje. Vsak naj izpolnjuje dolžnosti svojega stanju v Božji pričujočnosti.

Preudariti moramo naslednje zadeve. Ko se najde kak fant, ki vzbuja upanje, da bi bil dober salezijanec, pa ne more plačevati mesečnine, se ne gleda na stroške. Prepričan sem, da nam bo Gospod prišel na pomoč z izrednimi in nepričakovanimi sredstvi, če storimo za poklice vse, kar je mogoče. Zato ne glejmo na izdatke. To naj velja kot pravilo tudi za druge zavode. Če pri kakem fantu lahko računamo na dober uspeh in starši ne morejo plačevati mesečnine, če imajo težave ali tožijo pri predstojnikih, da so v stiski, tedaj zaradi lepega fantovega vedenja lahko odpustimo plačilo za en mesec ali za tri, vendar vedno s pogojem, da gre za mogoč poklic. Dandanes je cerkvenih poklicev vedno manj.

Z isto gorečnostjo preprečimo, da bi študirali za duhovnike tisti, ki niso poklicani ali so nevredni. To je treba storiti z največjo previdnostjo. Nikdar ne sprejemajmo na preizkus fantov, ki prej niso dobro uspevali.

Da bi preprečili mogoče in nevarne pretveze, so določili stroge odredbe proti izhodom fantov iz zavoda. Nekateri so že dalj časa hodili poučevat katekizem v župnijo S. Donato ali v Oratorij sv. Janeza, drugi so hodili opravljat cerkvene obrede k sestram sv. Petra in Dobrega pastirja. Priložnost so izrabili za to, da so obiskovali svoje družine in trdili, da imajo za to dovoljenje, drugi pa so odhajali v kavarne. Vsi pa so izostajali iz učilnice, se niso udeleževali pobožnih vaj in niso poslušali pridig, ki so jim bile namenjene. Don Bosko je dejal: »Sporočite tem ustanovam, da jim čez en mesec ne bomo več pošiljali fantov za ministriranje in da naj si v tem času poiščejo druge ministrante. Če semenišče ne skrbi, zakaj bi morali mi delati te usluge? Sporočite tudi cerkvi sv. Donata, da naj si poiščejo katehete med katoliškimi delavci, ker mi ne bomo več pošiljali naših malih katehetov, ker se preveč raztresejo.« Bolne fante so pogosto pošiljali v mestne bolnišnice, vendar je don Rua predlagal, da bi opustili to navado zaradi moralnih nevarnosti, ki so pretile od strani zdravnikov, bolnikov in bolničarjev. Kaj je dognala komisija, ki jo je imenoval don Bosko, da bi poiskala način, kako obnoviti disciplino v Oratoriju, ne vemo dobresedno nič.

Vprašanje discipline se je pojavilo spet na seji 30. junija. Sprožil ga je ravnatelj don Lazzero s tem, da je naznanil za naslednjo nedeljo majhen praznik na čast Srcu Jezusovemu, da bi na don Boskovo pobudo izprosili za zavod posebne milosti. Tedaj je don Bonetti začel govoriti o asistenci fantov in o spalnicah, ki so ostajale odprte med dnevom. Don Bosko je prekinil razgovor s celo vrsto vprašanj: Kdo je sedaj dejansko odgovoren za disciplino? Na koga naj se učitelji in asistenti obračajo za potrebno podporo? Kaj pravijo k temu pravila? In če ni kakega učitelja, kdo mora poskrbeti, da ga nadomestijo? »Rekel sem, da ne glejmo na stroške, samo da je vse poskrbljeno za red. Ravnatelj sam ne sme posegati v dogajanje, mora pa nadzorovati, da bodo ukrepali drugi.« Zato je za 4. julija predlagal sejo, na kateri bi razpravljali o teh vprašanjih.

Ker pa je bil v skrbeh zaradi neprimernosti, ki jih je bilo pogosto opaziti in so med fanti vzbujale veliko nezadovoljstvo, je, ne da bi čakal na omenjeni dan, lastnoročno napisal sedem napotkov, ki so se mu zdeli potrebni, da bi se šolsko leto v redu končalo. Naslov jim je dal *Začasne odredbe*. To so: 1) Devetdnevnic k presveti Devici Mariji po don Boskovem namenu. 2) Lepo ravnati s fanti in jim pokazati, da storimo vse za njihovo večjo korist in da se zanimamo za njihov napredek v šoli. 3) Od časa do časa kak večerni govor katerega izmed članov vrhovnega kapitlja. 4) Asistenca: člani vrhovnega kapitlja naj si prizadevajo, da bodo med odmorom prišli k fantom. 5) Ravnatelj ali kdo drug namesto njega naj ima konferenco vsem, ki imajo opravka s fanti, in jih spodbudi, da bi ravnali tako, da bi prekinili negodovanje. 6) Truditi se za pogosto prejemanje zakramentov in javno povedati, da nekateri niso bili pri spovedi niti pri duhovnih vajah niti na praznik Marije Pomočnice. 7) Don Bosko naj od časa do časa govori fantom. Ko je potem prišel 4. julij, je don Bosko ponovno sprožil vprašanje obnove Oratorija in pri tem uporabil pravilnik.

DON BOSKO: Poglobil sem se v pravilnik, ki smo se ga držali v starih časih, in sem prepričan, da se je treba po njem ravnati tudi danes, ker predvideva in poskrbi za vse potrebe. Treba pa je, da ukazuje ravnatelj: da dobro pozna pravilnik, da ve, kaj velja zanj in kaj za druge, da ve, kaj morajo storiti, da bi prihajalo vse iz istega načela. To načelo je začelo popuščati, manjka enotnosti. Eden pravi 'jaz nisem odgovoren za to', drugi o tem noče nič slišati. Vsi ukazujejo in tako pride do nesporazumov. Eden ukaže eno, vendar ukaza nihče ne izpolni. Tudi asistenti hočejo kaj veljati in gorje, če se kdo dotakne njihove avtoritete. Zato glede avtoritete vzpostavimo pravilo, kot je veljalo prej: naj bo samo eden odgovoren. Ta naj ne prevzema nobenega dela. Drži naj roke v bokih, hodi okoli in sprašuje 'Si storil to in to? Nisi izpolnil ukazane?' Naj da komu nalogo, da prebira pisma, piše opombe in jih razdeljuje v razne urade. Ne bo mu ostalo več kot troje ali četvero pisem, ki jim bo napisal opombe in jih dal tajniku, da odgovori.

DON LAZZERO odgovori na don Boskovo vprašanje, češ da vse to še ni zadosti, čeprav je že marsikaj storjeno.

DON BONETTI prosi don Lazzera, ki pravzaprav opravlja službo ravnatelja, naj razloži svoje težave.

DON LAZZERO odgovarja, da manjka enotnost, saj posamezniki, zato da bi pravilno opravljali svoje naloge, hodijo k članom vrhovnega kapitlja in se ravnaajo po njihovem nasvetu, ki je pogosto nasproten ravnateljevemu.

DON BOSKO: Če bi se ravnatelj vrgel v delo, bi videl, kaj je treba storiti, in bi v kratkem času postal vodja vseh in vsega. Naj en sam, ravnatelj hiše, sklepa pogodbe, en sam naj odloča, kdo bo sprejet v hišo, en sam naj odpušča gojence, en sam naj odloča, kaj se bo delalo v Oratoriju. To naj bo ravnatelj. Samo on naj vabi na kosila, oziroma naj ga prej obvestijo o povabilih, da se pri mizi ne bo znašel z neznanimi in nepričakovanimi gosti. Vrhovni kapitelj v Oratoriju nima druge dolžnosti, kot je tista, ki velja za vse domove. Ravnatelj Oratorija je oseba, ki mora imeti vso svobodo delovanja, kot jo imajo drugi ravnatelji domov. On mora določati dela, ki naj jih opravijo v zavodu, vrhovni kapitelj pa samo odobri ali zavrne načrt, vendar pri tem vedno upošteva ravnateljovo mnenje. Kapitelj v Oratoriju ni gospodar, tisti, ki ukazuje, je krajevni ravnatelj. Ponavljam, da sem v teh dneh pozorno prebral pravilnik domov in nisem našel ničesar, kar bi morali spremeniti. Zato naj bo samo eno ukazovanje. Osebe te hiše je v službi ravnatelja in ne koga drugega. Ko pridejo neznani obiskovalci, naj počakajo v vratarnici in naj pokličejo ravnatelja. Nikdar jih ne vodimo naravnost v obednico, kakor to dela sedaj vratar, četudi ne pozna teh gostov, ker to moti življenje zavoda.

Tedaj je don Bosko vprašal, kaj je treba ukreniti, da bi za prihodnje leto zagotovili v četrtem in petem razredu moralnost. »Odločil sem se,« je dejal, »da bomo obvestili fante, da prihodnje leto v višje razrede ne bodo sprejeti tisti, ki ne mislijo postati duhovniki, in da Oratorij ne zagotavlja male mature.

DON DURANDO je menil, da bi ta odločitev odvrnila od nas nadarjene fante in bi nam ostali samo povprečneži, saj samo uspeh v šoli in pomoč, ki jo pri tem dajemo, spodbujata fante, da so dobri.

DON BOSKO: Ne bi rad ugovarjal, vendar pa menim, da bomo gotovo dosegli zaželeni cilj, če mi boste pomagali.

DON DURANDO je umaknil svojo trditev.

DON BOSKO je predlagal ponoven sestanek v ponedeljek in sklenil: »Vsi naj pomagajo tistemu, ki mora ukazovati. Don Rua naj ima za vse uslužbence v hiši konferenco v tem smislu, vendar je treba, da to izpolnjujemo najprej mi sami. Potrebujemo samo eno glavo. Večerni govor je glavni ključ v hiši. Veliko, če ne že tudi vse, je odvisno od tega.«

Don Bosko ni puščal stvari na polovici: dokler njegovih zamisli niso dobro razumeli in jih udeležili, se ni naveličal ponavljati tistim, ki so mu morali pomagati, da bi jih izpeljal. Zato je na seji 7. julija pripadlo prvo mesto ureditvi notranjih razmer. Najprej je povzel svoja navodila in potem poslušal druge.

DON BOSKO:

1. Enotnost ukazovanja: ravnatelj naj dobro pozna naloge, ki jih ima vsak posame-

zen podrejeni.

2. Naj drugi namesto njega berejo pisma. Prebere naj pripombe. Zaupna pisma naj izroči zaupni osebi, vendar naj tega nikdar ne dela v navzočnosti drugih.

3. Ravnatelj naj sprejema in odslavlja hišno osebje in celo gojence s pogoji, ki jih ima za najbolj ustrezne. Če pride do težav s sobrati, naj o tem poroča tistemu članu vrhovnega kapitlja, ki je pristojen za take primere, in če je treba, naj vpraša tudi vrhovnega predstojnika.

4. Kolikor je mogoče, naj se ravnatelj omeji na opazovanje, ali podrejeni izpolnjujejo svoje naloge, vendar naj on sam ne opravlja določenih nalog; poskrbi naj za zadostno število pridigarjev, spovednikov, profesorjev, asistentov in naj se prepriča, ali vsak pozna pravila svoje službe, jih izpolnjuje in skrbi, da jih izpolnjujejo njegovi podrejeni.

Glede sprejema:

1. Sprejemamo sam tiste dijake, ki nameravajo postati duhovniki, zlasti še, če pokažejo željo, da bi postali salezijanci.

2. Odločno je treba odstraniti tiste, ki bi govorili, namigovali ali delali proti moralnosti. Glede tega se ne bojmo niti strogih odredb.

3. Kdor ne hodi k obhajilu in je površen v pobožnih vajah, naj se uči kake obrti, nikakor pa naj ne študira.

4. Ravnatelj naj bo pripravljen pogovarjati se z dijaki tudi zunaj spovedi. Naj jih pogosto kliče na razgovor, kjer naj jih sprašuje po njihovih potrebah, zdravju, učenju, težavah, poklicu itn.

DON CAGLIERO in DON LAZZERO sta menila, da so naloge, ki naj jih opravlja ravnatelj in člani ožjega hišnega kapitlja, preobširne.

DON BOSKO: Vsak naj dela samo tisto, kar mora. Katehet naj uči katekizem, uči ministrirati, pazi naj na izpolnjevanje pravil. Katehet je ključ oratorija in začetek dobrega poteka življenja v njem. Ravnatelj naj poskrbi, da bodo pridigali drugi, in če je treba, naj naroči drugim, da bodo spovedovali. Zanj je vse v Oratoriju samo *per accidens*. Njegova edina in resnična naloga je nadzorovati vse, kar se dogaja, in vse osebe, ki delujejo v Oratoriju.

DON LAZZERO pripominja, da v tem primeru ravnatelj ne more več priti v stik s fanti.

DON BOSKO odgovarja, da če ravnatelj ne more klicati fantov, naj uredi, da jih bo klical katehet.

DON BARBERIS omenja, da je ravnateljeva glavna naloga vodstvo osebja, v Oratoriju pa je približno sto sedemdeset sobratov.

DON BOSKO: Ponavljam, vsak naj opravlja svojo nalogo in se reši drugih zaposlitev. Tudi člani vrhovnega kapitlja naj delajo samo tisto, kar zahteva njihova služba. Tako na primer naj šolski svetnik ne prevzema vodstva sester. Don Rua je preobložen z delom. Z materialnimi stvarmi, plačevanjem, spori. Katehet naj pusti vsako drugo opravilo in naj poskrbi, da bo poznal vse člane Družbe. Da si bo prihranil veliko dela in deloval v skladu s pravili, naj jih navadi, da se bodo obračali na svojega inšpektorja v inšpektoriji. In člani hišnega kapitlja naj delajo složno, če hočejo, da

bo delo lepo teklo.

DON LAZZERO meni, da so člani hišnega kapitlja dobrega duha, vendar jih je treba oblikovati.

DON BOSKO: Ravnatelj naj jih ljubeznivo posluša in spodbudi, da bodo govorili, odpravlja naj nesporazume in slabo voljo, prenaša naj tudi živahnost in kako človeško slabost, naj bo potrpežljiv, nikdar oster, naj bo vez edinosti v ljubezni. Jaz v sedanjem stanju telesne in duševne utrujenosti ne morem več naprej. Nujno je, da mi don Rua stoji ob strani in me nadomesti v veliko zadevah in mi pomaga v tem, česar jaz sam ne morem ali le težko opravim. Zato naj don Rua nima več neposrednega dela v hiši in kar se tiče salezijanske družbe, naj drugi prevzamejo delo, ki ga on opravlja in ki spada v območje ekonomista. Poiščimo način, kako bi nastavili prokuratorja, ki bi skrbel za dediščine, posojila, dolgove, pravde, pogodbe, oporo. Poiskati je treba kakega duhovnika ali laika, odvetnika ali poklicnega prokuratorja, ki bi opravljal vsa ta opravila. Razumeti se mora na pravne posle in na upravo. Če bi don Savio hotel prevzeti to nalogo, bi bil v tem delu zelo uspešen. Še dve stvari bi vam rad povedal glede Oratorija. Če duhovni voditelj ali katehet Družbe sprejme koga, ki želi postati član Družbe in naj bi prišel v Oratorij, naj o tem obvesti ravnatelja hiše. Fantje, ki jih sprejemamo, naj imajo nagnjenje za duhovniški poklic.

Pozorno je treba bedeti, da med fante ne pride duh nemoralnosti. Če po nesreči ta duh pride v hišo, se neopazno naseli, ne prepoznamo ga in prinese nepopravljivo škodo. Če nočete obvestiti fantov, da prihodnje leto ne bodo več sprejeti v Oratorij in da imajo vstop samo tisti, ki želijo postati duhovniki, najdite drug način ali pretvezo, vendar storite to, kar predlagam.

DON CAGLIERO je za gojence četrtega in petega razreda predlagal naslednje: Ko bodo fantje odšli domov na počitnice, naj tistim, ki jih ne želimo več sprejeti v Oratorij, pošljejo dopis, da ne bodo več sprejeti, razen če obnovijo prošnjo, na katero se bo odgovorilo z da ali ne.

Kapitelj je odobril predlog.

DON BOSKO je naročil, naj se predloži in preveri osnutek pisma, ki naj bi sporočalo: Če ne boste sprejeli v določenem času potrdila za sprejem, si poiščite drug kraj, kjer boste mogli nadaljevati svoje šolanje. Treba je izključiti vse, ki so škodljivi drugim in sebi. Nekaterih ne smemo več imeti v hiši. Ko jasno pokažejo, da nimajo duhovniškega poklica in so dvomljivega vedenja, jih odstranimo od učenja in odpustimo. Bodimo zelo previdni, preden te dijake pošljemo med rokodelce. Če damo med rokodelce dijaka, ki nima poklica, bo delal škodo na desno in na levo, ker so taki ljudje najslabše sorte.

Prevzet od teh misli je svetnik meseca julija imel nove sanje. Zdelo se mu je, da je na prostornem pobočju, bogato razsvetljenem od bolj čiste in svetle luči, kot je sonce, poraščenem z bujnim zelenjem, najrazličnejšim cvetjem in osenčenem z mogočnimi drevesi, katerih veje so se prepletale med seboj v košatih lokih. Rekel bi, da je pravi zemeljski raj. Bolj kot ta čudoviti vrt sta pritegovali

njegovo pozornost dve ljubki, kakih dvanajst let stari deklici, ki sta sedeli na robu brega ob poti, kjer je bil on. Iz njunih oči, ki so bile nenehno uprte v nebo, je dihala preprostost golobice in nadčloveško veselje. Milina njunih gibov je dajala vtis plemenitosti, ki je bila v nasprotju z njuno mladostjo. Bleščeča bela obleka jima je segala do tal. Prepasani sta bili z rdečim z zlatom obrobljenim pasom, v katerega so bile vpletene lilije, vijolice in vrtnice. Podoben okras sta imeli okoli vratu. Dva venca marjetic sta jima kot zapestnica krasila zapestje. Nosili sta z zlatom obrobljene čeveljčke. Dolge lase sta imeli urejene s krono na čelu in so v valovih padali na ramena. Govorili sta med seboj, se spraševali, vzklkali, enkrat sede, spet drugič stoje, enkrat je sedela ena pa spet druga, potem sta se počasi sprehajali. Don Bosko je kot tih opazovalec poslušal pogovor, ki je trajal dolgo, ne da bi se zavedeli njegove navzočnosti. Na koncu sta šli ob bregu navzgor, hodili po cvetlicah, ne da bi se te krivile, in prepevali angelsko pesem, kateri so se pridružile trume nebeških duhov, ki so jima prišli naproti. Prvim trumam so se nenehno družile še druge in vsi skupaj so peli čudovito uglašeno pesem, na koncu so se počasi dvigali in končno izginili. Tedaj se je don Bosko zbudil.

Naslednje dni je don Bosko na splošno opisal don Lemoyneu, kar je videl, in še bolj na splošno kar je slišal, se pravi slavospev čistosti, sredstva, kako jo ohranimo, in plačilo na tem in onem svetu. Nato mu je dejal, naj mu bo to izhodišče za svobodno obravnavo. Tajnik je izpolnil nalogo, vendar nikoli ni našel priložnosti, da bi svoj dolgi zapis prebral don Bosku. Iz teh razlogov se zadovoljujemo, da bomo vse objavili ob koncu tega zvezka.²

Do konca septembra se kapitelj ni več ukvarjal z disciplino v Oratoriju. O tem bomo znova govorili v sedemnajstem poglavju. Preden bomo povzeli našo pripoved na osnovi kapitularnih zapisov, se bomo ustavili pri nekaterih podrobnostih, ki nam bodo omogočile, da si bomo ustvarili bolj ali manj popolno sliko stanja v Oratoriju.

Med letom je umrlo več fantov. Njihova smrt kaže, da tožbe o pobožnosti, ki naj bi izginjala, niso bile upravičene. Dne 30. januarja je umrl že malo starejši učenec drugega razreda gimnazije Virgilio Paganini iz Vezzana Ligure. Don Bosko ga je šel obiskat zadnji večer. Ko ga je bolnik zagledal, je živahno dejal: »Don Bosko, zahvaljujem se vam, da ste me sprejeli v Oratorij. Če me ne bi sprejeli, kdo ve, v kakšnem stanju bi sedaj bil? Zahvaljujem se vam za vse dobro, ki ste ga storili moji duši.«

»Jaz sem,« je odvrnil don Bosko, »zadovoljen, da si miren. Boš molil zame?«

»Da, molil bom za vas in za našo Družbo, da ji bo Gospod dal rast za zveličanje duš.«

² Dodatek, št. 22.

To so bile njegove zadnje besede. Don Bosko, ki se je oddaljil od njegove postelje, še ni prišel do vrat bolniške sobe, ko je Paganini izdihnil.

Dne 17. februarja je umrl štirinajstletni rokodelec Onorato Chiappelli iz Pistoie. V blodnjah je ponavljal: »O Marija, naša mati, pomagaj nam vsem ... zlasti še meni ... meni.« Pred dvema dnevoma je umrl njegov asistent don Vincenzo Reggiori iz Sangiana. Rokodelci so pravili, da verjetno celo ob don Boskovi smrti ne bi tako žalovali. Ta primerjava jim je bila zelo naravna, ker so bili prav to dnevi don Boskove težke bolezni.

Dne 18. junija je nehal živeti Carlo Godi iz Gozzana. Bil je učenec drugega razreda gimnazije in bolj velike postave. Nekaj dni pred smrtjo je dejal nekaterim prijateljem: »Marija Pomočnica mi je podelila največjo milost. Zadovoljen sem. V teh duhovnih vajah sem imel priložnost, da sem se spovedal in prejel sveto obhajilo, kot bi bilo zadnje v mojem življenju. Zadovoljen sem, zelo sem zadovoljen.«

Dva dogodka, ki bi lahko imela težke posledice, sta naredila velik vtis na rokodelce, vendar se je vse razblinilo v nič. Eden izmed stavcev se je, medtem ko sta se asistent in mojster za trenutek oddaljila, začel igrati s svojim tovarišem. Da bi se mu skrilo, je teklo k dvigalu, ki je vodilo iz kletnih prostorov v delavnico. Ker je menil, da je dvigalo v višini delavnice, je skočil vanj. Toda dvigalo je bilo v kletnih prostorih in fant je z glavo naprej padel kakih sedem metrov globoko ter zadel z njo ob železni podstavek. Ko so ob ropotu prihiteli tovariši, so ga dobili negibnega in brez zavesti. Odnegli so ga v bolniško sobo. Tu je prišel k zavesti, malo se mu je vrtelo v glavi, pa tudi ta omotica je kmalu izginila. Nič manj nevarno ni bilo, kar se je primerilo nekemu krojaču. Medtem ko se je s tremi tovariši vrtel na vrtiljaku, se je ta, ki je nosil vrv, odtrgal od vretena, padel nanj in vrgel po tleh. Ta tram bi ga lahko ubil, vendar ga je samo udaril po nogi. Rokodelci so ta dva pripetljaja s srečnim izidom imeli za posebni milosti, ki so ju pripisovali Mariji Pomočnici.

Ker je bil don Bosko odločen, da dá v Oratoriju zadovoljivo usmeritev, je pri septembrskih sejah sveta, ki naj bi razporedil osebje po zavodih, ponovno zahteval odločno preobrazbo. Tako je 12. septembra dal dvoje pripomb za ohranitev moralnosti in reda tako v Oratoriju kot v drugih domovih. »Vzemimo našim gojencem vsako prepovedano knjigo, tudi če bi jo predpisala šolska oblast. Takih knjig nikakor ne smemo prodajati.« Ko je don Bosko pisal svojo *Zgodovino Italije*, je podal v njej kratek življenjepis Alfierija in navedel nekaj citatov iz njegovih del. Toda slavni profesor Amedeo Peyron, ki je pregledal rokopis, ga je opozoril: »Nikdar ne omenjajte prepovedanih pisateljev, kajti če jih imenujete, vzbudite v učencih željo, da bi jih brali. Prepustite jih pozabi.« Tako moramo tudi mi: ne uporabljajmo, ne citirajmo, ne imenujmo prepovedanih pisateljev. Naredili bomo izjemo, vendar samo za tiste, ki morajo opravljati javne izpite.

Toda tudi v tem primeru uporabljajmo očiščene izdaje. Prepovedani avtorji, tudi če so odlični, pa naj ne pridejo med fante nižjih razredov. Tako vzbujamo v njih nesrečno radovednost, da primerjajo popravke z izvirnikom. Prav tako bodimo previdni pri govorjenju. Če moramo na primer razložiti kako mesto pri kakem pisatelju, tega ne delajmo, če ni zares potrebno. Če imajo ravnatelji ali profesorji kako tako knjigo, naj jo imajo pod ključem. Nikdar ne bi mislil, da je taka želja po branju prepovedanih knjig, kot je sedaj, kakor tudi pohlep po branju romanov v škodo duš. Dajajmo jim v branje življenjepise naših gojencev, *Katoliško branje* in *Knjižice za mladino*. Nekateri teh knjig so prav odlične. Premalo cenimo naše stvari. Bojimo se celo dati te knjige v seznam za nagrado v naših zavodih. Nekateri menijo, da je ponižujoče, da našim fantom četrte in pete gimnazije damo v roke knjige z versko vsebino. Še nekaj drugega priporočam. Skušajmo z vsemi sredstvi in na vso moč uvesti v naš zavod preventivni sistem. Ravnatelji naj imajo konference o tej tako pomembni temi. Koristi, ki jih bomo imeli iz tega za rešenje duš in za večjo Božjo slavo, bodo neizmerne.

Don Bosko je še dalj časa razmišljal, kako bi vse seznanil z eno svojih pomembnih zamisli. Že leta 1883 je dejal don Lemoyne: »Ob določenem času ti bom dal posebno delo.« Ko ga je potem čez leto dni srečal, ga je vprašal: »Ali se spominjaš, kaj sem ti govoril o posebnem delu? Sedaj je prišel čas.« Nakazal mu je zamisel okrožnice o branju knjig, ki naj bi jo na začetku leta razposlali po vseh hišah. Don Lemoyne je napisal dolgo pismo, don Bosko je rokopis prebral in novembra so ga poslali v vse zavode.

Predragi sinovi v Jezusu Kristusu!

Zelo pomemben razlog me sili, da vam pišem to pismo na začetku šolskega leta. Dobro veste, kako zelo velika ljubezen me veže na duše, ki mi jih je dobrota Jezusa Kristusa hotela izročiti, z druge strani pa vam je znano, kakšno odgovornost imajo vzgojitelji mladine in kako strog obračun bodo morali dati o svojem poslanstvu Božji pravičnosti. Toda to odgovornost nosim z vami, predragi sinovi, in želim, da bi bila zame in za vas začetek, vir in vzrok slave večnega življenja. Zato sem menil, da obrnem vašo pozornost na nadvse pomembno točko, od katere je lahko odvisno zveličanje naših gojencev. Govorim o knjigah, ki jih moramo vzeti iz rok naših gojencev in tistih, ki naj jih uporabljajo za zasebno branje ali branje v javnosti.

Prvi vtisi, ki jih dobijo nedolžne duše in nežna srca naših fantov, ostanejo za celo življenje in knjige so danes med tovrstnimi vzroki le-teh. Branje je zanje privlačna zaposlitev in njihova radovednost neizmerna in od tega je v najvišji meri odvisna izbira tako dobrega kakor slabega. Sovražniki duš poznajo moč tega orožja in izkušnja nas uči, kako spretno ga uporabljajo na škodo nedolžnosti. Privlačen naslov, izbran papir, lepe črke, ljubke podobe, nizke cene, poljuben slog, napetost pripovedi, ognjevito opisovanje, vse to je uporabljeno s satansko spretnostjo. Zato moramo mi napraviti svoje orožje proti njihovemu, da iztrgamo iz rok fantov strup, ki ga budita brezbožnost in nemoralna: slabemu tisku je treba zoperstaviti dobroga. Gorje nam, če

bi spali, medtem ko bi sovražnik bedel in sejal ljuljko.

Zato takoj na začetku šolskega leta uresničimo to, kar nam predpisujejo pravila. Preglejmo, kakšne knjige so prinesli fantje v zavod, in če je treba, določimo v ta namen koga, ki bo pregledal kovčke in zavoje. Ravnatelj zavoda naj zahteva od fantov točen seznam vseh knjig in ga izroči predstojniku. Ta odlok ne bo odveč bodisi zato, da odkrijemo kako nezaželeno knjigo, bodisi zato, da te sezname ohranimo in jih uporabimo, če bi kdo skrnil kako slabo knjigo.

Podobno pozornost je treba gojiti celo leto. Lahko naložimo gojencem, da pokažejo vsako knjigo, ki so jo na novo kupili ali pa so jim jo dali starši, prijatelji ali zunanji gojenci ali pa vede ali nevede dobivajo pošiljke v slabih časopisih. Lahko pa tudi previdno preverjamo v učilnici, spalnici, šoli.

Zavzetost, s katero se bomo tega lotili, ne bo nikdar prevelika. Profesorji, načelniki učilnic, asistenti naj pozorno sledijo, kaj gojenci berejo v cerkvi, na odmoru, v šoli, v učilnici. Prav tako je treba odstraniti neočiščene slovarje, ki so za mnoge fante začetek hudobije in pasti pokvarjenih tovarišev. Slaba knjiga je kuga, ki lahko okuži veliko fantov. Ravnatelj naj ima za velik uspeh, če iztrga iz rok gojencev kako tako knjigo.

Na žalost se imetniki takih knjig izmikajo pokorščini in so dovolj prekanjeni, da jih skrijejo. Ravnatelj se mora boriti proti lakomnosti, radovednosti, bojazni pred kaznijo, človeškim ozirom, nebrzdanim strastem. Zato menim, da si moramo pridobiti zaupanje fantov in jih prepričevati z ljubeznivostjo. Vprašanje slabih knjig je treba večkrat na leto obravnavati s prižnice, v večernih govorih in v šoli. Pokazati moramo na škodo, ki jo povzročajo, in fante prepričati, da nočemo nič drugega kot rešitev njihove duše, ki nam je po Bogu najbolj pri srcu. Ne bodimo prestrogi, razen če kak fant pomeni nevarnost za druge. Če bi kdo izročil slabo knjigo tudi sredi leta, imejmo to nepokorščino za zastarelo in sprejmimo knjigo kot dragocen dar. To toliko bolj, ker mu je lahko spovednik ukazal izročiti jo in bi bilo neprevidno raziskovati naprej. Velikodušnost predstojnikov bi lahko pripravilo tudi druge tovariše, da bi izročili podobne knjige.

Ko odkrijemo kako od Cerkve prepovedano ali nemoralno knjigo, jo takoj sežgimo. Zgodilo se je, da so knjige, ki so jih zaplenili fantom, a ohranili, bile v pogubo duhovnikom in klerikom.

Če bomo tako ravnali, ne bodo v naše zavode prišle slabe knjige, če bi pa prišle, bi jih takoj zaplenili.

Poleg slabih je treba paziti tudi na druge knjige, ki so sicer dobre ali same na sebi nič posebnega, so pa lahko neprimerne za starost dečkov, njihovega učenja, nagnjenj, prebujajočih se strasti, poklica. Tudi te je treba odstraniti. Če bi mogli preprečiti zabavne čeprav dobre knjige, bi to bilo v veliko korist za učenje. Profesorji lahko z določanjem nalog urejajo branje gojencev. Ker pa je dandanes neutešljiva želja po branju in ker veliko tudi dobrih knjig preveč razgreje strasti in domišljijo, nameravam, če mi bo Gospod dal življenje, izbrati in dati v tisk zbirko zabavnih knjig za mladino.

To velja za knjige, ki jih beremo zasebno. Kar se pa tiče knjig, ki jih skupno beremo v obednici, spalnici ali učilnici, naj povem, da naj se nikdar ne berejo knjige, ki jih ni odobril ravnatelj, ali romani, ki niso bili natisnjeni v naših tiskarnah.

V obednici berimo Salezijanski vestnik, Katoliško branje – pač zapovrstjo, kakor izhajajo v Oratoriju, Zgodovino Italije, Cerkevno zgodovino in Zgodovino papežev, Pripovedi o Ameriki in podobno, knjige, ki so izšle v Katoliškem branju, ali zgodovinske in pripovedne knjige Mladinske knjižice. Te zadnje bi lahko brali v učilnici četrtr ure pred pevsкими vajami.

V spalnici zavračam branje kakršnih koli zabavnih knjig, priporočam pa take, ki bi v fantih lahko vzbudile predstave, ki jih bodo mogle narediti boljše. Zato bo prav, da v ta namen izbiramo sicer prijetno pisane knjige, vendar s sveto in asketsko vsebino. Začel bi z življenjepisi naših fantov Comolla, Savia, Besucca itn. nadaljeval s knjigami Katoliškega branja, ki govorijo o veri, in končal z življenjepisi svetnikov, vendar takimi, katerih slog je prijeten za mlade ljudi. Tako branje, ki sledi kratkemu večernemu govoru, ki prihaja iz srca, hoče dobro dušam in lahko dopolni dobro opravljene duhovne vaje.

Da bi dosegli te zaželene učinke in bi naše knjige bile protiutež slabim knjigam, vas prosim in rotim, da imejte radi knjige naših sobratov in se varujte kakršne koli ljubosumnosti in podcenjevanja. Če boste kje našli kako pomanjkljivost, skušajte z nasvetom pa tudi z dejanjem popraviti, kar ni prav, ali pa sporočite svoja opažanja pisatelju ali predstojnikom, ki skrbijo za pregled tiska. Če bodo dečki slišali, da kak profesor ali asistent hvali kako knjigo, jo bodo tudi oni cenili, hvalili in brali. Spominjajte se velike besede, ki jo je sveti oče Pij IX. nekega dne naslovil na salezijance: Posnemajte zgled patrov Jezusove družbe. Zakaj tako zelo cenijo njihove knjige? Ker se sobratje trudijo, da bi jih izboljšali in popravili, kot da bi bile njihove. Zato v vseh sredstvih javnega obveščanja prikazujejo njihove prednosti in jih hvalijo. V zasebnem pogovoru hvalijo njihove zasluge. Nikdar ne boste iz ust teh patrov, ki jih je na tisoče, slišali kako manj lepo besedo o njihovih sobratih.»

Tako delajte vi tudi med vašimi fanti in bodite prepričani, da bodo naše knjige naredile veliko dobrega.

Dragi moji sinovi! Poslušajte, zapomnite si, poslušajte te moje nasvete. Čutim, da se moja leta iztekajo. Tudi vaša zelo hitro minevajo. Delajte torej vneto, da bo obilna žetev odrešenih duš, ki jih bomo predstavili dobremu družinskemu očetu Bogu. Gospod naj vas blagoslovi in z vami naše mlade gojence, ki jih pozdravite v mojem imenu in molite za tega ubogega starčka, ki vas tako zelo ljubi v Jezusu Kristusu.

Na praznik vseh svetih

Najvdanejši v Jezusu Kristusu

DUH. JANEZ BOSKO

Toda za Oratorij sta bila dva pomembna predloga, ki sta se potem združila v enega. Pojavilo se je vprašanje, ali naj zamenjajo ravnatelja ali naj postavijo dva. Generalni kapitelj je leta 1883 določil, da je treba imenovati obrtnega sve-tovalca za vso Družbo. Nihče ni bil bolj primeren za to službo kot don Lazzero. Zato naj bi po prvotnem načrtudon Lazzero prevzel to nalogo, vodstvo Oratorija pa bi zaupali don Francesii. Ker so nekateri menili, da don Francesca nima vseh sposobnosti, da bi držal red v Oratoriju, je don Bosko na seji 4. septembra

pustil vsakemu, da svobodno pove svoje mnenje, nato pa pogovor prekinil z besedami: »Težko je najti človeka, ki bi bil vsem pogodu in bi bili z njim vsi zadovoljni. Enemu je kdo preveč sladek, drugemu preveč popustljiv, tretjemu preveč površen, četrtemu preveč strog. Smo ljudje in moramo stvari urediti po človeško. Zedinimo se in poiščimo način, da bo stvar zaživela. Edino kar lahko oporekamo don Francesii, je njegova prevelika dobrot. Je pa izobražen in po-božen kakor malokdo med nami. Toliko let je delal v Oratoriju, zato ga temeljito poznam. Vedno stori, kar je treba, poleg tega pa temeljito pozna pravilnik.« Ko so slišali še druge pripombe, so odločili, da bo don Francesca prišel v Oratorij, don Cesare Cagliero pa bi prevzel vodstvo zavoda v Valsaliceju.

Poleg vprašanja, koga bi postavili za ravnatelja Oratorija, so razpravljali še o možnosti, da bi Oratorij imel dva med seboj neodvisna ravnatelja, enega za dijake in drugega za obrtnike. Razlog za to je bil, da je Oratorij tako obširno področje, kjer en sam človek ne more biti odgovoren za vse. Tako je na primer vsaka delavnica bila za ravnateljstvo enako breme kot cel zavod. Toda ali bi, potem ko bi imeli v isti hiši dve neodvisni skupnosti, teklo vse brez trenja? Tudi tu je don Bosko dal, da vsak svobodno pove, kar misli o vsem, dokler na seji 12. ni povzel:

DON BOSKO: Razmišljal sem o predlogu o dveh ravnateljih v Oratoriju. V tem primeru je nujno, da pride don Francesca in da mi z don Durandom vodita to hišo. En sam ravnatelj ne zmore vodstva vse hiše v Valdoccu. Don Lazzero me je večkrat prosil, da bi ga rešil tega bremena. Treba je deliti pooblastila med Francesiem in don Lazzerom. Don Francesca bi prevzel dijake in vse, kar se jih tiče, don Lazzero pa rokodelce in k temu še vlogo kateheta za vse, kar se tiče rokodelcev vse Družbe v vseh hišah. Njegovo področje sta moralnost in disciplina tako Oratorija kakor vse Družbe. Kar se tiče drugih domov, bo imenovan obrtni svetovalec, kar se tiče Oratorija, pa ravnatelj obrtnikov. Nova služba ravnatelja obrtnikov bo v prihodnje stalna. Don Francesca in don Lazzero bosta morala najti modus vivendi, ki bo veljal ne le za čas, ko smo tu mi, temveč tudi, potem ko nas več ne bo. Če bi hoteli v Oratoriju še naprej imeti enega samega ravnatelja, bi morali spremeniti celoten sestav vodstva, jaz pa tega nočem storiti. Obrtniki naj bodo samostojna skupnost s svojim ravnateljem. Prav tako so dijaki samostojna, od obrtnikov neodvisna skupnost. Če ne bomo točno opredelili osebja, bo nastala zmešnjava, ki je nihče ne bo mogel obvladati. Don Lazzero mi je pisal, da se strinja s tem predlogom.

DON LAZZERO je omenil zmedo, ki jo povzročajo uslužbenci ali boljše nekateri prebivalci Oratorija, ki jim pravimo barba [brada]. Le-ti prihajajo in odhajajo po svojih opravkih in svobodni izbiri, zato želi, da bi jih točno opredelili.

DON BOSKO. Z izkušnjo, z dobro voljo, z dogovorom obeh ravnateljev, s potrebnimi zamenjavami bo mogoče rešiti vsa vprašanja. Ne gre za to, da bi takoj postavili nespremenljiva načela, temveč za to, da bi udejanjili mojo zamisel in jo nadaljevali. Treba je uveljaviti določene navade, po katerih smo se ravnali do sedaj. Vendar je treba ravnati zelo previdno.

DON RUA je omenil, kako nujno je točno zarisati pristojnost vsakega ravnatelja in

tako preprečiti vse morebitne nevšečnosti.

DON DURANDO je vprašal, komu bo pripadala cerkev in komu kuhinja itn.

DON BOSKO: Pustimo ob strani imena. Nujno potrebno je, da je v zavodu v Valdoccu en ravnatelj odgovoren za moralnost obrtnikov. Isto naj velja tudi za druge domove z rokodelci. To naj bo šolski svetnik, ki naj v vseh zavodih Družbe skrbi za osebe in tudi za moralnost. Da bo mogel obiskovati domove Družbe, naj se dogovori z inšpektorjem posameznih inšpektorij. Toda mi tukaj nujno potrebujemo vodjo obrtnikov. Rad bi, da bi razmislili o različnih predlogih, ki sem jih dal. Don Rua, don Francesca, don Cagliero naj pripravijo uvodni razgovor. Potem se bom razgovora udeležil tudi jaz in bomo videli, kaj je mogoče storiti. Pozabimo na osebe, da bo le vse teklo v večjo Božjo slavo. Gre za stvari in ne za osebe.

DON CAGLIERO omenja, da tisti, ki vodi Oratorij, ne more skrbeti za druge hiše. Hiša sama mu daje zadosti dela.

DON BOSKO: O tem boste morali odločiti.

DON CAGLIERO je vztrajal, da je pri vseh vprašanih treba imeti pred seboj odprto obzorje idej. Ali bo treba imeti dve kuhinji, dvoje skladišč?

DON BOSKO: Kakor hitro bo mogoče, bo treba stvari tako urediti, da bo vsak oddelek, to je dijaki in obrtniki, imel vse vsak zase, da bosta ravnatelja med seboj popolnoma neodvisna tudi glede prostorov.

DON RUA vprašuje, kako naj naredimo sedaj?

DON CAGLIERO pripomni, da je trenj vedno več.

DON RUA pripominja, da je nujno treba natančno preučiti naloge svetnika in ekonoma vrhovnega sveta v odnosu do novih dveh ravnateljev dijakov in obrtnikov v Oratoriju.

DON CAGLIERO vztraja pri obravnavi glavnega vprašanja. Na trenja bomo mislili, ko bodo nastala.

DON BOSKO: Don Cagliero ima prav. Osredinimo se na glavno vprašanje. Odločitev mora biti neodvisna od kakršnega koli drugega postranskega razmišljanja. Odločimo se za načelo dveh ravnateljev.

DON BARBERIS je vprašal, ali predstojnik Oratorija ne bi mogel biti inšpektor in ali ne bi bilo bolje, če bi bila vodja dijakov in obrtnikov podravnatelj.

DON BOSKO: Začnimo reševati moralnost in disciplino tako, da postavimo dva ravnatelja. Potem bomo začeli druga vprašanja. Bo ravnatelj obrtnikov imel besedo tudi pri inšpektorjih drugih hiš? Bo moral skrbeti za mojstre drugih hiš, jih iskati in pošiljati? O tem je treba razmisliti in rešiti. Drugo, kar bi rad razčistil, je, da bi iz hiše odstranili ljudi, ki ne spadajo k osebju, ki jedo pri naši mizi, hodijo k našim prireditvam, konferencam itn. Ti ljudje se vtikajo v vse stvari, poslušajo, opazujejo in potem zunaj pripovedujejo o naših zadevah in so boljše poučeni kot mi sami.

DON BARBERIS vprašuje, kdo bo piemontski inšpektor.

Ob šestih so končali sejo.

Ta kapiteljska seja je potekala v Valsaliceju, kjer so opravljali duhovne vaje. Tukaj je don Bosko v navzočnosti več sobratov, med katerimi je bil don Notario, pripovedoval sanje, ki jih je imel tiste dni. Zdelo se mu je, da se vrača skozi

oratorijska vrata. V trenutku je bil obdan od svojih, ki jih pa ni prepoznal, ker je bila megla. Ko se jim je približal, da bi jih bolje videl, so se mu izmaknili. Vendar jih je poklical in so se mu približali. Imeli so razgaljene prsi, na mestu, kjer je srce, so imeli veliko kužno bulo, na kateri je bilo mogoče razločiti tri barve: črno, rdečo in rumeno. Ko se je svetnik zbudil, si je na vse načine prizadeval, da bi se znebil tistih predstav, a brez uspeha. Grde predstave so se vračale tudi, ko je sedel v postelji. Megla okoli glav je bila veliko bolj gosta, tako da je le s težavo prebral, kar so imeli tam napisano, poleg tega pa so bile besede napisane narobe. Tedaj je vstal in si zapisal imena vseh, ki jih je videl. Iz njegovega načina pripovedovanja je bilo mogoče sklepati, da se je vse odigravalo v okoliščinah, za katere ne bi bilo prav, da bi jih omenjal.

V Valsaliceju se don Bosko ni dolgo zadrževal. Nekega večera, ko se je s klerikom Vigliettijem vračal z obiska pri neki družini, ki je bila na počitnicah tam v bližini, je potožil, da ga boli leva noga. Ponoči mu je močno otekla: Bil je šen. Dne 14. septembra so poklicali valsališkega hišnega zdravnika doktorja Fissoreja, ki ga je pregledal in mu svetoval, da naj ostane v postelji, da si bo noga odpočila. Vrnil se je v Oratorij in storil, kakor mu je svetoval zdravnik, bolezen pa se je iz dneva v dan slabšala. Ugotovili so stalno vročino, težave z dihanjem in razširitev srca. Iz neznanega vzroka se je dvignilo eno rebro. Pri vsem pa mu je še povzročal strašno srbenje po celem telesu. Kljub vsemu temu je bil pripravljen udeležiti se sklepa duhovnih vaj v San Benignu, če bi ga za to prosili.

Ni bil nenehno v postelji, temveč se je po navadi prve ure popoldneva dvignil in sedel v naslonjaču v svoji sobi ali v galeriji. Sem ga je nekega dne prišel obiskat kardinal Alimonda. Potem je znova začel maševati in od časa do časa pokazal izredno gorečnost. Nekega jutra mu je ministriral don Cerruti in bil priča, kako je tri ali štirikrat začel silno ihteti.

Iz tega časa imamo dva dogodka, o katerih nam poročajo življenjepisci. Sin doktorja Albertottija, tudi sam zdravnik, je hotel preizkusiti don Boskovo mišično moč in ga je zato prosil, da bi mu stisnil roko. Don Bosko mu jo je stisnil. »Bolj močno ... bolj močno,« je rekel zdravnik.

»Pazite, stisnil vas bom tako, da vam bo pritekla kri,« je dejal bolnik.

»Ni pomembno. Stisnite.«

»Oj, presneto, to pa boli.«

Proti večeru se je zdravnik vrnil s kovinskim obročem za merjenje moči. Najprej ga je sam stisnil z vso močjo z eno roko in dosegal 40 stopinj. Don Berto je dosegel štirideset stopinj z levo in petinštirideset z desno roko. Don Bosko je dosegal 60 stopinj. To je bilo največ. Rekel pa je, da je hranil sile, da ne bi strl obroča.

Hotel je iti v San Benigno, kakor se je odločil. Dne 3. oktobra so bili predstojniki pod vodstvom don Rua zbrani na kapitlju, ko je iz Turina prispel telegram s sporočilom o don Boskovem prihodu. Ker se mu je zdravje malo izboljšalo, se

je odpravil na železniško postajo za San Benigno. Takoj so prekinili zasedanje in mu šli naproti. Don Lemoyne piše v *Verbali*: »Prispel je ob dvanajstih v svoje veliko veselje, v našo neizmerno radost in velikansko navdušenje vseh.« Hodil je s paličico. Zaslišali smo njegov glas, ki je pretresel duše in jih tolažil. Don Francesia je izrazil splošno veselje z dvanajstimi enajsterci, ki so se začenjale in končevale takole:

*O, dobri oče don Bosko, kako radost
ste nam pripravili s tem, da ste se dali videti.
Vidimo vas tukaj s paličico v roki,
medtem ko smo mislili, da ste daleč, daleč.
Daleč in bolan, prikovan na posteljo.
Kako veliko veselje ste nam pripravili s svojim prihodom.*

Po njegovem odhodu iz Valsaliceja se je vrhovni kapitelj pod predsedstvom don Rua od 18. do 20. septembra sestal že petkrat in obravnaval vprašanje dveh ravnateljev bodisi zato, da bi predvideli vse morebitne težave in nevarnosti, bodisi zato, da bi našli *modus vivendi*, ki bi dajal poročstvo za uspeh. Vsi predstojniki razen don Cagliera, ki si je zamislil in je zagovarjal to novost, so se počasi prilagajali tej uredbi. Tudi don Rua, ki je na začetku imel svoje ugovore ne zaradi notranjega prepričanja, da bi to ne bila najboljša rešitev, temveč samo zaradi svoje neskončne vdanosti don Boskovim hotenjem. Na seji 18. septembra je o tej rešitvi takole odgovoril: »Pripravljen sem se pokoravati don Bosku, vendar predvidevam težave in nered. Menim, da don Boska nagovarjajo tudi drugi, da bi sprejel tako odločitev, četudi je bil on vedno za enotnost vodstva.« Naredili so, kakor so se dogovorili: don Francesia je postal ravnatelj obrtnikov in don Bosko kot do sedaj vrhovni predstojnik. Toda novi sistem se je obdržal samo dve leti. Potem so se vrnili k staremu.

Seja 19. septembra je vsilila neprijetno, a nujno zadevo, ki so jo narekovale okoliščine. Don Boskova bolezen je budila resne pomisleke. Bilo je treba biti pripravljen na vse in predvideti neposredne posledice. Kako bi opravili pogrebne slovesnosti in kje bi ga pokopali? Don Rua je menil, da bi, ko bo umrl, prosili vlado za dovoljenje, da bi ga pokopali v cerkvi v Oratoriju. Dodal je nekaj primerov, ki so kazali na privolitev v podobnih okoliščinah. V prejšnjih letih so že iskali možnosti, da bi kupili prostor na pokopališču, občinska uprava je bila pripravljena ustreči, vendar ni bilo primernega prostega zemljišča. Pogovore je vodil Carlo Buzzetti. Don Lemoyne je predlagal, da bi truplo položili začasno v grobnico na pokopališču in ga potem, ko bi kupili svoj prostor, prenesli tja. Vsi so bili zelo žalostni. Don Cerruti je menil, da gre za vprašanje, ki je še daleč in tudi ni tako zelo pomembno. Prešli so k drugi zadevi.

Dobro razumemo don Ruo, ki se je zaupno pogovarjal z doktorjem Albertottijem, don Boskovim osebnim zdravnikom, in je zato bolje kot kdor koli drug

poznal resnično zdravstveno stanje bolnika. Moral se je prisiliti, da je odločno gledal v prihodnost. Albertotti je bil tisti, ki je zapisal, »da je don Boskov organizem po letu 1880 patološki kabinet v gibanju«. ³ Od 1884 je bil pri njem vedno poudarjen pomanjkljiv *visus* očesne sposobnosti, vnetje ledvic in slabost hrbtenice. Zdravnikov sin, ki mu je po naročilu specialista Reymonda z Liebreichovim oftalmoskopom ponovno preiskoval globino očesa, je ugotovil krvavitve na mrežnici. Oči so mu tako opešale, da je 14. oktobra 1884 prosil Sveto penitenciarijo, da je smel ob praznikih darovati votivno mašo drugega razreda Device Marije in ob navadnih dneh mašo za pokojne. Isti Reymond je opravil tudi preiskave ledvic, ki so skrajno oslabele in mu proti koncu 1887 povzročale močno albuminurijo. Oslabelost hrbtenice, ki se je pokazala že leta 1871, je tako napredovala, da jel 1884 hodil sklonjen in zaradi ravnotežja nosil roke na hrbtu. Kljub tem težavam in nevšečnostim, ki so obremenjevale njegovo življenje, je še štiri leta s herkulskim naporom in gibčnostjo duha skrbel za vse in delal brez prenehanja za večjo Božjo slavo in zveličanje duš.

³ Dr. GIOVANNI ALBERTOTTI, *Chi era Don Bosco* [Kdo je bil don Bosko]. Fiziološko - psihološko - patološka biografija, ki jo je napisal njegov zdravnik. Genova, Fratelli Pala, 1934 (posmrtno delo), str. 83.

7. POGLAVJE

DON BOSKOVO BIVANJE V PINEROLU

ZA DON BOSKA, KI JE bil poln skrbi za drugega, če je zbolel, bi se lahko reklo, da ni imel srca zase. In je svoje zasebne potrebe premagoval s svojo ljubeznijo do odpovedi. Toda poleti 1884 so njegovi najtesnejši sodelavci in zdravniki, v strahu zaradi velikih neprijetnosti, ki jih je moral prenašati, sklenili, da ga bodo prisilili k miru v planinah Pinerola. Pri izbiri kraja je odločno sodeloval krajevni škof msgr. Filippo Chiesa, ki je poln ljubeznivega spoštovanja do Božjega moža ponudil gostoljubje v svoji vili. Tja sta ga 19. julija popeljala don Lemoyne in don Giacomo Ruffino, ki ga je čez nekaj dni nadomestil klerik Viglietti.

Na Pinerolo je don Boska vezal prijeten spomin še iz mladosti. Kot gimnazijec in pozneje kot semeniščnik je bil dvakrat gost družine svojega prijatelja Anibala Strambia, kakor je to pripovedoval svojim popotnim tovarišem.¹ Pripovedoval je tudi, kako je ponovno prišel tja takoj po svojem duhovniškem posvečenju, ko je moral iti pridigat v Fenestrelle.

Potem ko je ob desetih stopil na vlak, ga je v Pinerolu pričakoval s kočijo z dvema konjema sam gospod škof. Mladi prelat ga je od začetka do konca obdal z vsemi mogočimi pozornostmi in se veselil, kako se je njegovo zdravstveno stanje iz dneva v dan boljšalo. Sveži zrak tamkajšnjih gora mu je očitno lajšal težave in ga rešil težkega in vročega ozračja v Turinu, ki mu je včasih močno oviralo dihanje. Naravno okolje mu je pomagalo k boljši prebavi, tako da je počasi spet dobival tek. Škof je storil vse mogoče, da ga je razvedril. Tako je 7. avgusta Viglietti pisal don Rui: »Z don Boskom je, če odmislimo nevšečnosti s srcem, kar me zelo skrbi, vse v redu. Hodi na sprehod, prepeva, mi pripoveduje toliko zanimivih stvari, skupaj moliva rožni venec. Vse midva sama, ker je don Lemoyne pred tremi dnevi šel pridigat v Fenestrelle.«

Viglietti mu je vsak dan ministriral pri sveti maši. Nato je sam ali v

¹ Prim. LEMOYNE, MB I, str. 349 in sledeče [BiS I, str. 230 in sledeče].

spremistvu don Lemoyne peljal don Boska na prvi sprehod po bližnjih gričih. Drugi sprehod so opravili popoldne. Trajal je tudi po več ur. V avgustu je že lahko hodil brez opore. Seveda je hodil zelo počasi in dostikrat je sedel na tla sredi travnika. Velikanska piniya, ki je širila svoje košate veje ob vili, je nudila prijetno senco v popoldanskih urah.

Njegova zelo veselo razpoložena spremljevalca sta skrbela za dobro voljo, toda tudi on ju je učil prepevati lepe pesmi in ju zabaval s prijetnimi pripovedmi. V enem izmed zaupnih pogovorov je predlagal don Lemoyne, da bi zažgal listine, ki so vsebovale spor z nadškofom msgr. Gastaldijem. Toda tajnik ga je opozoril: »Kaj bodo rekli naši zanamci, ko bodo videli v naših arhivih tako veliko praznino? In zgodovina Družbe?«

»Če bo treba povedati,« je odvrnil don Bosko, kaj je don Bosko delal tistih deset let, ko je moral prenesti toliko trpinčenja, bo zadosti tole: pridno se je ukvarjal z opravljanjem svojih poslov.«

Don Lemoyne, ki je imel za dolžnost, da ohrani tiste papirje, je na lep način spremenil pogovor, in ker se je bal, da bi mu don Bosko ukazal narediti kaj, česar on po vesti ne bi mogel storiti, je začel hoditi ob ograji in je trgal cvetlice.

Kako zelo si je opomogel, nam priča dopisovanje, ki je datirano v Pinerolu. Opustili bomo pisma, ki jih je poslal v Francijo in ki jih bralci že deloma poznajo, in se bomo omejili na italijansko korespondenco.

Misel na loterijo v Rimu ga je zasledovala tudi tukaj. Pomočnik Rossi mu je po njegovem naročilu pošiljal kupe srečk, ki jih je dal v prodajo bližnjim in daljnim sorodnikom. Naslednje pismo nam kaže, da je na to mislil že prvi dan svojega počitka.

Dragi moj Rossi!

Prejel sem srečke in je prav.

Sedaj mi pošlji snopič srečk rdeče barve, ker me prosijo zanje.

Pošlji mi seznam sotrudnikov v Pinerolu in okolici.

20 diplom itn.

Pozdravi don Bonettija; silno potrebujem njegovo zdravje in njegovo delo.

Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani me v J. K.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 20. julij 1884

V Pinerolu je bila na letovanju gospa Losana, turinska sotrudnica. Poglejmo, kako jo je skušal pridobiti za prodajo srečk.

Velezaslužna gospa Losana!

Tukaj v Pinerolu ne morete storiti veliko za naše dečke, zato vas prosim, da storite kaj za svetega očeta. V čast presvetemu Srcu Jezusovemu skušajte prodati priložnostne srečke. Bog vam bo obilno povrnil. Bog naj blagoslovi vas, vašo družino. Imejte

me za vašega ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 1. avgust 1884

P. S.: Razume se, da lahko vrnete srečke, ki jih ne boste prodali.

Med salezijanske sotrudnike je sprejel celo skupnost pinerolskih vizitantink in takoj izrabil priložnost, da jih je prosil za pomoč pri loteriji.

Velečastita mati predstojnica!

Vse te dni sem iskal priložnost, da bi vas obiskal, pa je vedno kaj prišlo vmes. Da bodo vaše hčerke mogle uporabljati odpustke, vam pošiljam diplomu pristopa. Obenem sem sporočil v Turin, naj vam začenjajo pošiljati mesečnik Salezijanski vestnik.

Prilagam nekaj srečk, ki jih skušajte prodati za našega svetega očeta. Srečke, ki jih ne boste prodale in jih ne boste ohranile zase, mi lahko vrnete.

Bog naj blagoslovi vas, vso vašo redovno družino in gojenke. Molite zame in za vso mojo družino sirot, medtem ko se v J. K. izjavljam za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 5. avgust 1884

Kako previdnostna je bila vsota, ki jo je prejel iz Padove, je mogoče razbrati iz pisma, ki ga je pisal don Tulliu De Agostini. Njemu sta dve darovalki izročili dar.²

Predragi don Tullio!

V redu sem prejel vsoto denarja, ki si mi jo poslal, se pravi 500 frankov gospe Antico, kateri bo Gospod stotero poplačal tudi na tem svetu. 600 frankov gospe S. Mainardi v čast Srcu Jezusovemu.

Prepričan sem, da bo povračilo veliko bolj obilno zaradi okoliščin, ki so spremljale dar. Poslušaj. Don Rua je prišel sem v Pinerolo in prosil za denar, ki naj bi ga nujno poslal don Dalmazzu za nadaljevanje gradenj. Denarja nisem imel, ker sem bil zdoma. Pravočasno sem prejel imenovano vsoto, ki sem jo takoj poslal v Rim. Tako sem kanil kapljico vode v razgreto peč.

Vsak dan molim za gospo Antico, za gospo grofico, za Franceschina in zate, moj vedno dragi don Tullio. Bog naj nas blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 13. avgust 1884

Ni pozabljal na duhovne potrebe tistih, ki so bili v tem pogledu z njim stalno povezani. Pismo, ki ga je poslal velezaslužni gospe Magliano, kaže, da ga je navdihnila skrb za njeno dušo.

² To pismo smo prejeli prepozno, da bi ga mogli vključiti med pisma v petnajstem zvezku, naslovljena za don Tullia in družino Bonmartini (str. 667-679).

Velezaslužna gospa!

Bili smo v skrbeh za vaše zdravje. Toda vi ste se ob prihodu iz Suse takoj odpravili v Busco.

Če bi mi sedaj v svoji ljubeznivosti mogli povedati, kako je z vašim zdravjem in zlasti kako ste izpolnjevali nalogo, da ne boste več mislili na svojo preteklost, bi mi naredili veliko uslugo.

Jaz se zaradi svojega zdravja zadržujem v škofijski vili v Pinerolu, kjer se počutim veliko bolje. Bog naj blagoslovi vas, velezaslužna gospa Magliano, in z vami vsa vaša dela in vašo družino. Vi pa molite za tega revčka in za vso množico naših dečkov. Marija naj nas vse ozdravi in nekoč vzame s seboj v svojo slavo v nebesih.

Ostajam v vsem v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 25. julij 1884

Dne 25. julija na dan sv. Jakoba je godoval don Ruffino. Don Bosko se ga je spomnil in mu poslal podobo Marije Pomočnice, ki je na zadnji strani nosila nekaj ljubeznivih besed. Ker pismo nosi datum praznika, je zelo verjetno, da ga je poslal po kom, ki ga je tisti dan šel obiskat, kajti iz Oratorija so pogosto prihajali na obisk.³

Don Cagliero je celo prvo polovico avgusta prebil v Nizzi Monferrato, kjer je vodil duhovne vaje najprej za gospe in potem za sestre. O gospeh je takole pisal don Bosku: »Svete duhovne vaje za gospe je Bog obilno blagoslovil in smo dobili veliko poklicev.« Sestre so imele svoj generalni kapitelj, o katerem je don Cagliero takole pisal don Rui: »Generalni kapitelj sester lepo napreduje, ker se zgleduje po kapitlju salezijancev. Prejeli smo naša pravila in sedaj njihova pravila prilagajamo našim odločitvam. Vse bomo predložili don Bosku in njegovemu kapitlju. Zapisniki sej so boljši kot v Montecitoriu.⁴ Pri sejah so navzoči tudi don Bonetti, don Bertello in ravnatelj.« V istem pismu je dejal: »Don Bosko nam je kar dvakrat pisal. To pomeni, da mu gre na bolje. *Deo gratias.*⁵ Od pisem imamo na voljo samo prvo iz prvih duhovnih vaj.

Dragi moj don Cagliero!

Zelo me veseli, da so se gospe, kakor mi pišeš, zbrale v tako velikem številu kljub neprijetnim vestem o koleri, ki preti našim krajem. Kar me še posebno veseli, je spodbuden način, kako te izbrane duše opravljajo duhovne vaje.

³ Pisemce se glasi:

Dilecto filio in Christo

Rufino Jacobo Sacerdoti. Maria sit tibi et tuis auxilium in vita, subsidium in periculis, atque magna animarum te comitante caterva, secum vos recipiat in aeternis tabernaculis. Amen.

Die 25 Julii 1884.

JOANNES BOSCO sacerdos.

⁴ Palača v Rimu, sedež italijanske poslanske zbornice.

⁵ Pismo don Rui, Nica 18. avgust 1884. Generalna mati Daghero je poslala poročilo kapitlju in opisala potek duhovnih vaj (Dodatek, št. 23).

Ti dobro veš, kako je mogoče vsemu pomagati. Že znano zdravilo: Svetinjica Marije Pomočnice z vzdihljajem Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas, pogosto sveto obhajilo itn. Ker je vir vseh milosti presveto Jezusovo srce, bi bilo dobro, če bi z dovoljenjem matere predstojnice storil zelo dobro delo in prevzel nabirko za cerkev in zavetišče Srca Jezusovega v Rimu.

Čeprav se je moje zdravje malo izboljšalo, vendar ne morem odpotovati v Nico, kakor bi bila moja želja. Storil pa bom, kolikor mi bo mogoče, vse potrebno tukaj. Od 1. avgusta sem vsak dan pri sveti maši posebej molil za sestre, ki so opravljale duhovne vaje, in jim na koncu poslal blagoslov Marije Pomočnice. To bom delal vse do praznika Marijinega vnebovzeta.

V teh dneh imamo veliko srečo, da opravljamo devetdnevnicu v čast Vnebovzete, in jaz bi rad govoril z vsako od udeleženk in ji dal nasvet, ki bi ji zagotovil pot v nebesa. Zdi se mi, da je Marija prav sedaj zelo naklonjena in pravi: »Hčerke moje, ne odlašajte in se čim prej odtrgajte od tega sveta. To je sovražnik, ki nikdar ne plača ali slabo plačuje in izdaja. Mojemu sinu Jezusu popolnoma posvetite sebe, svoje imetje, svoje zdravje, svoja srca. Naj bodo odslej samo Jezusova, četudi bi vas stalo še tako težke žrtve.« Predrage Marijine hčerke, molite tudi zame in opravite eno sveto obhajilo po mojem namenu in jaz bom še naprej molil za vas. Na svidenje nekega dne v nebesih z Jezusom in Marijo. Tako bodi.

Don Lemoyna je škof poslal v Fenestrelle, kjer naj bi v njegovem imenu imel nagovor duhovnikom. Vrnil se bo še nocoj.

Monsinor je poslal zanimiv opis svojega potovanja s salezijanci v Patagonijo. Viglietti ga prevaja, in preden ga bomo dali v tisk, ga boš dobil v roke.

Škof msgr. Chiesa mi gre v vsem zelo na roke. Danes na obletnico njegovega škofovskega posvečenja smo pod pinijo veliko govorili o tebi in pili na tvoje zdravje.

Don Savio kako se ima, kaj dela? Ljubeznivo ga pozdravi v mojem imenu.

Zakaj mi nič ne poročaš o Gaiu in Vigni?⁶

Bog naj nas vse blagoslovi in Marija naj nam pomaga, da bomo hodili po poti, ki vodi v nebesa.

Najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 6. avgust 1884

P. S.: Pozdravi v Gospodu naše sestre.

Ob koncu teh duhovnih vaj za sestre je bila med dekleti, ki so bile preoblečene, tudi Eulalia Bosco, don Boskova nečakinja, ki ji je on posvetil to dragoceno pismo.

Moja dobra Eulalia!

Ko si se odločila, da boš postala redovnica, sem se zahvalil Gospodu, sedaj se mu ponovno zahvaljujem iz vsega srca, da ti je ohranil dobro voljo, da si se končno odpovedala svetu in popolnoma posvetila dobremu Jezusu. Z veseljem izkoristi ta dar in

⁶ Dva sobrata pomočnika, zaposlena v kuhinji in pri domačih delih v podružnični hiši v Nizzi Monferratski.

misli na stoterno povračilo v tem življenju in neskončno plačilo v prihodnjem.

Toda, dobra moja Eulalia, to naj ne bo za šalo, temveč zares. In spominjaj se besed očeta Ivane Šantalske, ki se je znašla v enakem položaju. Kar smo darovali Gospodu, se ne jemlje nazaj.

Vedi, da je redovno življenje nenehna žrtev, da pa Bog bogato plačuje vsako žrtev. Edina uteha v času našega življenja je izpolnjevanje pravil, edino upanje v nebeško plačilo in pokorščina.

Vedno sem v redu in z veseljem prejemal tvoja pisma. Odgovarjal ti nisem zato, ker mi je zmanjkovalo časa.

Bog naj te blagoslovi, Eulalia. Marija naj bo tvoja vodnica, tvoja opora vse do nebes. Upam, da se bova videla v tem življenju, sicer pa zbogom. Videla se bova, da bova govorila o blaženem življenju, o Bogu. Tako bodi.

Želim obilo blagoslova materi in vsem sestram, novinkam, postulantkam Marije Pomocnice. Materi dolgujem še odgovor, ki ga bom kmalu napisal. Moli zame in za vso našo družino in imej me vedno v J. K.

Najvdanejši stric

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 20. avgust 1884

Neprijeten dogodek, ki se je pripetil v San Benignu, je zahteval odločen don Boskov poseg in poseg pri civilni oblasti. Ne da bi obvestil ravnatelja don Barberisa, kar bi bila njegova osnovna dolžnost, je župan določil dvorišče nekdanjega samostana, kjer so se zbirali zunanji gojenci, za začasno stanovanje vojakov in tako je nekega dne prihrumel oddelek konjenice. Vrata so bila zaprta in deževalo je kakor iz škafo. Vojaki so razbijali po vratih in prišlo je do prerekanja. Rečeno je bilo, da je neki fant zalučal kamen v enega izmed vojakov. Ko so končno odprli vrata in namestili vojake in konje, se je vse mirno uredilo. Starešine so se prijateljsko pogovarjale z našimi.

Toda kakor se je pozneje zvedelo, je bila za vsem tem past, ki je imela za cilj odstranitev salezijancev. Časopisi so dogodek opisali v najbolj črnih barvah in ga predstavili kot upor in sramoto za vojsko in nad reakcionarno vzgojo. Pretil je konec sveta. Ko je odvetnik zvedel za dogodek, je opisal vse, kar se je pripetilo, in dopis poslal turinskemu prefektu skupaj s pismom, ki ga je napisal v Pinerolu, datiral pa v Oratoriju.

Spoštovani in velezaslužni gospod prefekt!

Zadeva, ki se je na začetku zdela zelo nedolžna za naš zavod v S. Benignu, je prinesla težke motnje v življenje naših tamkajšnjih gojencev.

Iz opisa, ki je podan na priloženem listu, si lahko ustvarite jasno podobo dogodka.

Rad bi samo omenil, da je v času, ko nam preti kolera, postaviti konjski hlev v stebrišče zavoda, od koder prihaja smrad v cerkev, delavnice, obednico in celo v spalnice, nedopustno že samo z vidika javne higijene.

Vaši ekscelenci je dobro znano, kako se z vsemi sredstvi, ki jih imam na voljo, trudim,

da bi državo razbremenili težav, ki jih ima z revno in zapuščeno mladino. Poleg tega sem moral iz tega zavoda vzeti več gojencev in tiste, ki so še sedaj tam, ne vem, kam naj bi jih dal.

Naj še omenim, da so turnirji v stebrišču te stavbe, ki je bilo povod, da so to poslopje postavili pod spomeniško varstvo in jo kot tako izročili javni koristi, čemur sedaj tudi služi, bilo skrajno neodgovorno, če bi stavbo še naprej uporabljali za konjušnico. Medtem ko sem še vnaprej na voljo vladi v skrbi za ubogo in zapuščeno mladino, vas prosim, da bi mi prišli na pomoč v tem primeru, in se imam v globoki hvaležnosti za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. avgust 1884

Ko so vso zadevo pojasnili, ni bilo posledic. Vse skupaj je bilo pretirano prizadevanje, da bi spravili salezijance iz S. Benigna.

Dva dni pozneje je poslal sožalje in blagoslov mlademu dijaku Pietru Oliveriju in njegovi družini, ki je živela v Calizzanu pri Finalmarini v Liguriji.

Dragi moj prijatelj!

Bil sem vesel tvojega pisma, žalosti me pa vest o smrti tvojega strica Francesca, o čemer nisem nič vedel. Goreče bom molil za njegovo dušo. O njem bova tudi govorila. Kmalu bomo začeli duhovne vaje. Moli, da jih bomo dobro opravili in da bomo vsi izpolnjevali predragoceni rek: Nostrae divitiae, nosterque thesaurus bona sint animarum, et in arca nostri pectoris recondantur talenta virtutis (S. Pier. Dam.) [Naše bogastvo, naš zaklad je dobro duš in v zakladnici naših prsi hranimo dragocenosti kreposti (sv. Peter Damijan)]. Vesele počitnice! Bog naj blagoslovi tebe, tvojo predobro mater, vse tvoje sorodnike, zlasti še tvojo staro mamo, ki naj ji Gospod podeli dolga leta življenja. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 10. avgust 1884

V zapisniku 13. seje kapitlja z dne 20. avgusta je omenjeno don Boskovo pismo, v katerem sestram priporoča troje stvari: na svojih konferencah naj zlasti poudarjajo bolj izpolnjevanje kot izboljšanje pravil, da bi imele za najbolj gotovo in najkrajšo pot k popolnosti ponižnost in pokorščino, da bi pri odločanju skušale odvrniti pogled od telesa na zemlji in se osrediniti na duha v nebesih.

Ker so se bližali godovni dnevi velikih osebnosti, je pripravil čestitke, kot se spodobi za velike slavlence. Nimamo pisma, namenjenega kardinalu Alimondi za praznik sv. Kajetana dne 7. avgusta. Ne smemo pa pozabiti odgovora njegove eminence.

Velečastiti in predragi don Janez!

Imeli ste za dolžnost, da ste mi poslali pismo s čestitkami in ljubeznivim spominom mojega svetega Kajetana ... Nikakor da bi bil slabe volje, ker zares potrebujem pomoč vaših gorečih molitev in želim ohraniti vašo naklonjenost in prijateljstvo. Zato

ne odlašam z izrazi hvaležnosti za toliko pozornost.

Zelo sem zadovoljen ob novici, da se je zdravje vaše spoštovane uglednosti izboljšalo. V svoji majhnosti nenehno prosim Boga, da naj vas še dolgo ohrani za Cerkev, za salezijansko družbo. Gotovo bom uslišan, ker se na obeh poloblah goreče moli v ta namen.

Rad bi vas imel blizu sebe. Vendar želim, da bi ta mesec še preživel v vili. Menim, da vam odlični msgr. Chiesa pogosto dela družbo. Zato prosim, da mu izročite moje spoštljive pozdrave.

Prejmite pozdrave moje družine, ki se hvaležno spominja vaše dobrote.

Objemam vas v Gospodu in bratski ljubezni. Blagoslavljam vas skupaj z vašo veliko družino in skupaj z vašimi velikimi dejanji in se veselim, da se morem imenovati vaše velegledne odličnosti najvdanejši kot brat

+ GAETANO, kardinal nadškof

Turin, 9. avgust 1884

Za svetega Lovrenca je prišel na vrsto kardinal Nina, zaščitnik salezijanske družbe. To leto je don Bosko imel še poseben razlog, da mu je izrekel svojo hvaležnost. Takole mu je pisal:

Prevzvišena eminenca!

V vsakem času, zlasti še za godovni dan vaše eminence se morajo salezijanci združiti v eno samo srce in eno samo dušo in vaši vzvišeni osebi izraziti skupno hvaležnost za toliko blagodati, ki ste jim jih to leto izkazali.

Največja blagodat je gotovo sporočilo o dodelitvi privilegijev redemptoristov. Ta podelitev je postavila našo ponižno Družbo v normalen položaj in je umirila moje srce, da lahko zapojem Nunc dimittis. Molitve in zahvalo naj vaša svetost izroči svetemu očetu, ki je dovršil dolgo prizadevanje za končno odobritev naše že potrjene Družbe in ji dal možnost, da se utrjuje v raznih škofijah in zlasti še v zunanjih misijonih.

Prosim vas, da blagovolite sprejeti Album, v katerem so navedene hiše Družbe tako v Evropi kakor v Ameriki. Enak izvod bomo poklonili tudi svetemu očetu ob njegovem godovnem dnevu.

Na ta srečni dan vsi salezijanci in njihovi gojenci prosijo Boga, da bi vam vrnil dragoceno zdravje, vas ohranil ad multos annos v dobro Cerkve, v spodbudo vaših ubogih sinov, ki toliko molijo za vas in vas ljubijo kot dobrega očeta.

Sem tukaj v Pinerolu, da si popravim zdravje. Bivam pri škofu, ki mi izkazuje vse mogoče pozornosti. Prosi vas, da po meni sprejmete njegove spoštljive pozdrave.

Končno naj eminenca blagohotno podeli svoj sveti blagoslov. V globoki hvaležnosti si štejem v veliko čast, da se v imenu vseh salezijancev izjavljam za vaše velespoštovane eminence najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, na dan sv. Lovrenca 1884

Končno je prišel sv. Joahim, godovni dan papeža. Zgoraj omenjeni *Album* naj bi namestniku Jezusa Kristusa predstavil stanje tiste družbe, ki ji je on podelil privilegije, družbe, ki si je še kako zaslužila toliko naklonjenost, kajti velika

že sedaj je obetala, da se bo še močno razširila v prihodnosti. Preden je don Bosko odpotoval iz Valdocca, je dal naročiti enemu izmed odličnih lepopiscev izvedbo te naloge. Nato ga je poslal don Dalmazzu, ki naj bi ga podaril svetemu očetu skupaj z naslednjim pismom, ki je datirano v Turinu.

Preblaženi oče!

Na ta presrečni dan, preblaženi oče, posvečen slavi svetnika, na katerega spominja vaše častito ime, se salezijanci, vaši najvdanejši in ljubljeni sinovi, čutijo dolžni, da izrazijo to leto svojo hvaležnost in popolno priznanje vaši svetosti kot svojemu največjemu dobrotniku.

Vi, preblaženi oče, dobro veste, kako je naša ponižna Družba potrebovala izreden dar, ki bi jo na poseben način vezal na Sveti sedež in bi nam bil v posebno odliko. To je vaša svetost storila 9. maja, ko ste nam naklonili podelitev privilegijev redemptoristov.

Ta podelitev je bila krona našega dela, zadostitev našega prizadevanja in naših prošenj.

Sedaj nam ne preostane drugega, kot da se mi, vaši salezijanci, združimo v eno samo srce in eno samo dušo za delo in v korist naše svete Cerkve. Res je, da se v teh težkih časih, v katerih živimo, in pred ogromnimi nalogami obilne žetve, ki nas čaka, lahko imenujemo samo pusillus grex [majhna čredica], vendar bomo z najboljšo dobro voljo izročili naše imetje, naše sile, naša življenja v roke vaše svetosti, da nas kot svoje stvari uporabite povsod tam, kjer boste imeli za večjo Božjo slavo, tako v Evropi kakor v Ameriki in Patagoniji.

Upam, da vaši svetosti ne bo neljubo, če priložim seznam redovnikov, zavetišč, domov in zavodov, kjer se trudimo, da bi delovali v korist ogrožene mladine pa tudi odraslih, zlasti v zunanjih misijonih med divjaki v Braziliji in Urugvaju, v Republiki Argentini in v vseh južnih pokrajinah, kjer še ne poznajo svetega imena Jezusa Kristusa.

Našemu skromnemu prizadevanju pridružujemo vsak dan posebne molitve, da bi Bog še veliko let ohranil vašo svetost v podporo Cerkve, v slavo naše svete vere in za večjo utrditev naše salezijanske družbe, ki je komaj zaživela.

Vsi skupaj ponižno kleče prosimo za vaš sveti apostolski blagoslov, medtem ko imam v imenu vseh nezaslišano čast, da se imenujem najvdanejšega sina svete Cerkve.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. avgust 1884

Bil je običaj, da so na dan Marijinega vnebovzeta praznovali don Boskov rojstni dan. Vsi so se napatili v mesto, ker je svetnik želel, da bi se udeležili slovesnosti v stolnici in poslušali škofovo besedo. Preden je monsinjor zapustil stanovanjske prostore ob cerkvi, je don Bosku predstavil kakih deset klerikov, ki naj bi ga spremljali. Don Bosko jih je pogledal in smehljaje se dejal: »Pripravite se, da boste prejeli svete redove s pridobitvijo kreposti, ki so lastne duhovniškemu stanu. Duhovnik ne gre v nebesa ali v pekel nikdar sam.« V kratkih besedah je razložil pomen tega reka. Malo zares, malo za šalo je škof, kot je bila

njegova navada, dejal: »Poskusite ne biti pridni! Brez nadaljnega pošljem take iz semenišča.« Bilo jim je dobro znano, da sta morala lansko leto dva izmed njih odložiti duhovniško obleko.

Da bi počastil don Boska, je monsinjor v svoji palači priredil kosilo, na katero je povabil kanonike. Ko so po kosilu vsi vstali od mize, je don Bosko z Vigliettijem šel sedet na majhen zidek na vrtu. Med njunim pogovorom je pristopil služabnik in mu izročil dvoje pisem. Don Bosko je odpečatil prvo in ga prebral; med branjem je nagrbančil čelo. Ko je preletel drugo, je začel jokati. Viglietti ga je zaskrbljen vprašal po vzroku. »Mati Božja Marija nas ima rada,« je odvrnil don Bosko. In dal mu je obe pismi, naj jih prebere.

Božja previdnost mu je bogato plačala praznik. V prvem pismu je pisec zahteval takojšnjo povrnitev trideset tisoč lir, ki si jih je izposodil Gazzolo. Kje naj vzame tako veliko vsoto? Močno ga je zaskrbelo. V drugem pismu ga je neka plemenita gospa iz Belgije prosila, naj ji svetuje, kako bi mogla v večjo Božjo slavo uporabiti trideset tisoč frankov. »Bog bodi hvaljen!« je vzkliknil svetnik, medtem ko mu je Viglietti tudi on do solz ganjen vračal pismi.

Sicer pa so to čudesa, na katere ga je mati Božja Marija navadila že pred časom. Preteklo leto so dela za obnovitev poslopja v Mathiju Torinese, v katerem naj bi bilo stanovanje Marijinih sinov, stala trideset tisoč lir. Ko je don Bosko sedel pri mizi z grofom Collom v Toulonu, je razmišljal sam pri sebi, kako bi mogel plačati zidarskega mojstra. Na koncu kosila je grof, ki ni nič vedel o tem, izročil don Bosku ovojnico s trideset tisoč franki za njegove ustanove. Don Bosko se je smehljaje se obrnil k njemu in mu rekel, da je med kosilom razmišljal, kako bi plačal trideset tisoč lir, in da je bil gospod grof izbran od Boga za orodje svoje Božje previdnosti. Ob teh besedah se je grof od ganjenosti razjokal. Še vedno leta 1883 se je don Bosko udeležil v San Benignu duhovnih vaj svojih sinov. Pri njem sta bila don Rua in don Lazzero. Razpravljali so, kako bi plačali nujen dolg dvajset tisoč lir. Denarna stiska je v tistem trenutku zelo mučila predstojnike. Medtem ko so računali in delali načrte, je don Bosko potegnil iz ovojnice pismo, ki je malo prej prišlo na njegov naslov. Prebral ga je. Neka gospa mu je sporočila, da ima pripravljenih dvajset tisoč lir v dobre namene in vprašuje, kako bi jih uporabila. »To so stvari, ki se nenehno dogajajo,« je sklenil don Bosko, potem ko je pripovedoval oba dogodka. Kljub temu zanamci tega ne bodo verjeli in bodo vse to imeli za pravljice.

Tisti večer so pripravili tudi majhno akademijo. Fantje iz Oratorija so poslali dva sestavka, enega za don Boska in drugega za monsinjorja. Don Lemoyne ju je prebral med večerjo v škofijski palači. Prvi je nosil naslov Najvdanejši sinovi rokodelci in dijaki iz Oratorija svojemu nadvse ljubljenemu očetu. V njem so bili izrazi vdanosti, želje po skorajšnjem popolnem ozdravljenju, obljube molitve in lepega vedenja. V drugem so tisti, ki so poznali škofa, saj so ga vi-

deli v Oratoriju, izražali svojo hvaležnost za ljubeznivo skrb, ki jo je pokazal do njihovega ljubljenege očeta. *Osservatore Cattolico* iz Milana je objavil članek z naslovom Don Boskova obletnica; začel se je takole: »Jutri, na dan Marijinega vnebovzvetja, stopa don Bosko v sedemdeseto leto svojega življenja, življenja, popolnoma posvečenega večji Božji slavi, zmagoslavju Cerkev, napredku človeštva. Začetki njegovega delovanja so nadvse skromni, težave in ovire, ki jih je moral premagovati, so pomagale, da se je na poseben način pokazala njegova genialnost, trdnost njegovega značaja in Božje vodstvo je blagoslavljaljo njegova dela, jih oplojevalo in čudežno razširilo v Piemontu, Liguriji, Franciji, vsej Italiji in Ameriki.« In to, kar danes vsi pripisujejo don Boskovim delom, je bilo povedano z jasnimi besedami. »Njega so spoštovali tudi veliki tega sveta in v trenutkih, ko je divja revolucija hrumela po Piemontu in uničevala vse, kar je nosilo znamenje svetega, je bilo don Boskovim ustanovam prizaneseno. Ta človek je bil poklican od Boga v obrambo vere in Cerkev.« Potem ko je opisal, kako je bil deležen zaupanja Pija IX. in kako uživa zaupanje vladajočega papeža Leona XIII., je logično sklenil: »Njegova ustanova bo živela, ker jo je zgradil na Skali, ki se ne bo nikdar razbila.« Končal je z naznanitvijo knjige o don Bosku in njegovem delu, ki je tistega leta izšla v Franciji in so jo prevedli v italijanščino.

O tej knjigi je še poročal *l'Eclair* iz Lyona v svoji izdaji 17. maja in v svojem poročilu poveličeval socialno učinkovitost don Boskovega dela.⁷ Članek je napisal Alberto Du Boys, nekdanji predsednik apelacijskega sodišča v Puyu v departmaju Alta Loira. Don Boska je spoznal iz *Salezijanskega vestnika* in je naredil nanj izreden vtis. V želji, da bi z vsem seznanil svoje sonarodnjake, je izrecno prišel v Italijo, obiskal glavne salezijanske postojanke, govoril s prijatelji, sošolci in gojenci svetnika, in ko je zbral potrebno gradivo, napisal življenjepis. Knjiga ima tri dele. V prvem se življenjepis prepleta z zgodovino ustanov v Evropi, drugi del je namenjen misijonom v Ameriki in v tretjem povzema celotno pripoved. V dodatku prikazuje statistika salezijanske ustanove v dveh svetovih, kamor prišteva tudi zavode hčera Marije Pomočnice. Podana so tudi pravila salezijanske družbe v francoščini, pravilnik prazničnih oratorijev, poročilo iz Buenos Airesa. V obsežnem zemljepisu Južne Amerike prikazuje obseg salezijanskih misijonov.⁸ Gre za zelo dovršeno delo v izbrani obliki. Posebno poglavje prikazuje don Boska kot najvzvišenejšega pesnika in njegovo delo kot čudovit spev.⁹

Pisatelj je prvi izvod poslal don Bosku, kar je bil povod za svojevrsten do-

⁷ Dodatek, št. 24.

⁸ ALBERT DU BOYS. *Dom Bosco et la pieuse Société des Salésiens*. Paris, Gervais 1884. – Italijanski prevod je oskrbel Giuseppe Novelli, izšel je v S. Benigno Canavese istega leta brez besedila naših konstitucij.

⁹ Dodatek, št. 25.

godek. Nekega dne, ravno ko mu je don Berto bril brado, je v svoji sobi sprejel sina doktorja Albertottija. Povabil ga je, da bi sedel, dokler ne bi končal britja. Tedaj je v piemontskem narečju dejal brivcu: »Čuj, Berto, daj malo doktorčku tisto knjigo.« Don Berto je podal don Bosku knjigo in on jo je potem izročil doktorju in ga prosil, da bi jo sprejel. Ko je ta pogledal naslovno stran in videl, za kaj gre, je pripomnil, da bi mu dar še bolj ugajal, če bi bilo v njem posvetilo, ki bi povedalo, od koga prihaja. Zdi se, da je ta prošnja, ki je prišla tako nenadoma, zmedla don Boska, ki je dvakrat spremenil barvo obraza, se branil s kretnjami in še vedno v piemontskem narečju odgovoril: »To je prvi izvod in ta prvi izvod podarjam.« Toda pravi odgovor je prišel šele malo pozneje: »O meni govori prelepo.« Don Berto je doktorčka prepričal, da je odnehal s svojo zahtevo. Knjigo še sedaj zvesto hrani. Na ovitku je poleg datuma še pripisano: »Meni dar in odgovor zaradi don Boskovega značaja veliko pomenita.«¹⁰

Menimo, da je Albertottijev sin v daru videl popolno odsotnost don Boskovega strahu pred javnim poznanjem njegovih del in njegovega življenja, obenem pa tudi njegovo osebno skromnost. Ti dve značilnosti bi se nepoznavalcu zdeli nezdržljivim, toda novi časi, nova propaganda in don Bosko, ki je bil svetnik v smislu najstarejšega cerkvenega izročila, je bil tudi človek svojega stoletja. V zvezi s tem je prav, da povemo, kaj je rekel v nekem pogovoru s svojimi najbolj zaupnimi sodelavci 16. oktobra 1884. Ne bi si mogli želeli bolj jasnega in odkritosrčnega govora. »Kar se tiče naše osebne slave,« je dejal, »kolikor več je pustimo na tem svetu, toliko manj nam je bo dano v nebesih ... Če bomo sploh vredni priti tja. Sicer sem storil vse, kar je bilo v moji moči, da bi ostal neopažen. Povsod govorijo o tem ubogem duhovniku: eden je trdil to, drugi drugo, don Bosko pa je vedno molčal. Ko pa je Družba dobila svojo stalno obliko, sem bil prisiljen, ne bom rekel, da bi objavljali svoja dela, temveč da se nisem več tako odločno branil objavljati v tisku, da bi ljudje spoznali moja dela. Don Boskovo osebo so enačili s salezijansko družbo¹¹ in to je bilo treba dati spoznati.«

Isto jesen je prav tako izrazil gospodu S. Sestiniju iz Rima, ki je v časopisu *Rassegna Italiana* objavljal *Zasebna dobrodelnost v Italiji* in je želel objaviti tudi razpravo o don Bosku. Ko je septembra in oktobra prišel na razstavo, je obiskal svetnika, mu razložil svoj načrt in ga prosil za spodbudo. »Če gre za to, da pokadite meni,« mu je odvrnil don Bosko, »vam rečem ne. Če pa želite dati

¹⁰ G. ALBERTOTTI, navedeno mesto, str. 25.

¹¹ Na don Boskovo pismo, katerega vsebine ne poznamo, je Du Boys 6. oktobra iz Taina (okraj Valence) takole odgovoril: »Vaše odlično pismo me je globoko ganilo in mi poplašalo vse tegobe in vse drugo. To je velika dobrota, moj dragi oče, da vi in vaši člani vaše salezijanske družbe molite za mojo družino, za moje otroke in moje vnuke. Ne recite, velečastiti oče, da so moje ocene priklicale rdečico na vaša lica zaradi vaše skromnosti. Naj vam priključijo še večjo rdečico, ko vam povem, da je vse to, kar sem povedal, dosti manj od resnice, ker sem se bal kaj več povedati o še živečem človeku.«

spoznati našo ustanovo, blagoslavljam vašo zamisel.« To misel mu je ponovil tudi ob slovesu.¹²

Še beseda o njegovem rojstnem dnevu. Od mnogih stran je prejel tako ustna kakor pisna voščila. Odgovor pa se je ohranil samo eden: grofici Balbo.

Velečastita gospa grofica!

Moja mama je zelo dobra in se je spomnila tega sicer porednega sina. V prihodnje bom priden in bom veliko molil za vas. Če bi g. Cesare povedal besedo o naši stvari, bi mi bilo zelo ustrezno in bi se vnaprej znal ravnati.

Marija naj iz nebes reče celi vaši družini: vi vsi ste moji otroci in vse vas bom vzela pod svoje varstvo.

Molite tudi zatega revčka, ki bo vedno v J. K. ponižni in vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 16. avgust 1884

Ker so se v Valsaliceju začele duhovne vaje za sobrate, je don Bosko želel biti tam, da bi bil navzoč in spovedoval. Dne 22. avgusta je zapustil gostoljubno bivališče in iz Valsaliceja 25. avgusta naročil don Lemoyneu, naj piše škofu in mu izrazi dolžno zahvalo.

Monsinjur je 3. septembra v svojem odgovoru pisal: »Nadvse sem vesel, da sem mogel v svoji vili dajati gostoljubje velečastitemu don Bosku, ker sem prepričan, da nam je priklical iz nebes veliko blagoslovov, del katerih bo deležen tudi ubogi škof. In če se je don Bosko zadovoljil s tistim malo, kar smo mu mogli dajati, upam, da bo to pokazal tako, da se bo ponovno vrnil in nas razveselil s svojo navzočnostjo in z vdihavanjem prečistega zraka svetega Mavricija pod klasično pinijo. Res je, da jaz nisem sposoben delati ceremonij in poklonov, vendar bo njegova dobrota prezrla moje pomanjkljivosti, si privoščila nekaj počitka in malo svežega zraka. Zato ostane domenjeno, da je vila v katerem koli letnem času don Bosku na razpolago in prav tako dobri Vittore tudi takrat, ko škof ne bi mogel dolgo ostati v San Mavriciju.«

'Dobri Vittore' je bil škofov služabnik. Stregel je don Bosku prepričan, da streže svetniku. Don Bosko pa je ravnal z njim na način, kakor je sv. Frančišek Saleški ravnal s svojimi uslužbenci. Nekega dne je monsinjur odšel v Bricerasio za praznik takrat blaženega Fidela iz Sigmaringa. Gospodinja, po imenu Luigia Barberis, je bila zdoma zaradi pranja, tako da je kosilo pripravil Vittore. Tedaj je don Bosko na vsak način hotel, da bi Vittore in vrtnar Francesco Budino sedla z njim k mizi. Vittore se je skromno opravičeval in zavračal tolikšno čast. Toda don Bosko mu je na koncu dejal: »Nočeta prisesti z menoj k isti mizi? Ali ne bova morala biti v nebesih vedno skupaj?« Na ta nepredvideni sklep Vittore ni vedel odgovora.

¹² Prim. Izvleček iz *La Rassegna Italiana*, Rim, Befani, 1885, str. 27, razprava, obsega 31 velikih strani z novimi črkami.

Kako je znal don Bosko najti najprimernejši čas za vsak opravke! Tako za kak spomin kakor tudi, da je pokazal svojo naklonjenost, je vedno znal najti pravi trenutek in ustrezne besede. Škof je bil od časa do časa zdoma. Povabiti Vittoria k svoji mizi, ko je bila gospodinja v kuhinji, ni bilo primerno, da bi pa povabil tudi žensko, je bilo še manj primerno. Zato ob takih priložnostih ni ničesar povedal. Ko je odhajal, je izročil Vittoriu podobico Marije Pomočnice, na katero je lastnoročno napisal: »Dragi moj Vittore, Bog naj vas blagoslovi, presveta Devica naj vas čuva na varni poti, ki vodi v nebesa. Tako bodi. Duhovnik Janez BOSKO.« Gospodinja je želela, da bi tudi njej na podobico napisal posvetilo. Svetnik ji je ustregel, vendar tako, da jo je imenoval »gospa Luigia«. Bilo ji je hudo, ker je Vittoria imenoval »dragi«, vendar se ni pritoževala. Kako zelo je bil don Bosko pozoren. Dodati moramo še, da je bil »dobri Vittore« tako dober, da najprej ni hotel sprejeti nobene napitnine in je don Boska prisilil, da je sprejel nekaj zlatih marengov, sadove njegovih prihrankov, v korist salezijanskih ustanov.

Velikodušnost msgr. Chiese do don Boska je bila toliko bolj zaslužna, ker je živel v bolj skromnih gospodarskih razmerah. Naslednje leto je svetnik rajši šel v Mathi, od koder je monsinjorju poslal otipljivo znamenje svoje hvaležnosti. Monsinjur je zbiral sredstva za popravila na katedrali. Tudi don Bosko je hotel sodelovati. Po don Lemoyne mu je poslal sto lir. To dejanje je globoko ganilo vrednega pastirja in mu dalo priložnost, da je ponovno izrabil svoje globoko spoštovanje, ki ga je gojil do Božjega služabnika.¹³

¹³ Dodatek, št. 26. Na njegovo ponovno povabilo je don Bosko odgovoril: »Hvala za dar. Morda me bodo zadržali zapleteni posli. Boste obiskali don Boska v Cartieri?«

8. POGLAVJE

V ČASU KOLERE V LETU 1884

KO SE JE DON BOSKO vrnil v Turin, je pred mestnimi vrati razsajala kolera.¹ Dne 4. junija je izbruhnila v Toulonu in se nato razširila na Marseille, tako da sta ti dve mesti postali žarišče bolezni. Tedaj so salezijanci razumeli pomen skrivnostnih besed, ki jih je svetnik za božič pisal don Ronchailu, ravnatelju v Nici: »Povej svojim sinovom, da bo to leto zelo pomembno zanje in da bodo priče velikih dogodkov in da naj bodo zato zelo pridni.«² Zelo so tuhtali, da bi razumeli pomen tega usodnega sporočila. Toda ko se je nalezljiva bolezen začela širiti po Provanci, ni bilo več dvoma. V Turinu je Viglietti 2. julija v obednici v navzočnosti don Lemojneja in don Barruela vprašal don Boska, ali bo pogubna bolezen dosegla tudi Italijo. »Da,« je odgovoril, »in to v veliko hujši obliki, kot si je mogoče misliti.«

Tako se je tudi zgodilo. Strah je povzročil izseljevanje ljudi iz prizadetih mest, tako da so bile italijanske meje in italijanska pristanišča polna beguncev. V Ventimigli in Saluzu je bilo nekaj primerov. Italijanska vlada je strogo izvajala ukrepe za preprečitev okuženja, toda med julijem in avgustom so bili novi primeri bolezni v Livornu, Rio Maggioru pri La Spezii in v Pancalieriju pri Pinerolu. Prizadeti so bili delavci, ki so se izmaknili nadzoru in se vrnil v Italijo. Te kraje so popolnoma osamili in povečali nadzor. Toda bolezen se je iz Piemonta razširila na Sicilijo, v pokrajine, od koder je bilo največ povratnikov. Kljub vsemu pa na začetku ni bilo veliko mrtvih. V septembru pa je bilo v okuženih pokrajinah že štiriindvajset mrtvih in v dveh velikih mestih, v La Spezii in Neaplju, je bilo vedno več žrtev. V vseh ljudskih plasteh se je vzbudilo čudovito tekmovanje, kdo bo več pomagal tudi v času največjih okužb. Te so tako narasle, da so v partenopejski metropoli v dveh mesecih pokopali šest tisoč petsto žrtev.

¹ Pismo Collu, Turin, 23. avgust 1884: »Našel sem mesto Turin, oblegano od kolere, vendar v mesto še ni prišla.«

² Pismo don Ronchaila don Rui, Nica, 4. julij 1884.

Zdi se neverjetno, kako je don Bosko znal širiti v duhovih mir, ki je odličen dejavnik za premagovanje nevarnosti. Zasebno in javno, z besedo in spisi ali po *Vestniku* je dajal kot zanesljivo sredstvo naslednja navodila: 1. pogosto sveto obhajilo s potrebnim duhovnim razpoloženjem; 2. pogosto ponavljanje vzklika *Marija Pomoč kristjanov*, prosi za nas; 3. nositi obešeno okoli vratu blagoslovljeno svetinjico Marije Pomočnice in sodelovanje v kaki dobrodelni ustanovi njej v čast. Markizi Carmela Gargallo iz Neaplja je ob njenem godovnem dnevu 16. julija odločno pisal: »S tem zdravilom lahko greste pomagat v lazarete in se vam ne bo nič hudega zgodilo.«

Seveda so kar naprej zahtevali svetinjice. Pomočnik Giuseppe Rossi je 5. septembra pisal don Bosku: »Menim, da vam bom zelo ustregel z novico, da smo iz skladišča v manj kot v petih dneh razpečali triinšestdeset tisoč svetinjic.«

V Pinerolu je bil don Bosko sproti obveščen o poteku okuženja in je pošiljal spodbude italijanskim in francoskim dobrotnikom.³ Gospe Magliano, ki je letovala v Busci, je pisal:

Velezaslužna gospa Magliano!

Nekdo je povedal, da, celo časopisi so poročali, da je bilo v Busci nekaj primerov kolere. Toda vi, gospa Magliano, se prav nič ne bojte. Naše zdravilo je zanesljivo. Če bi se pa bolezen razširila v tem mestu, lahko pridete v Turin, kjer smo glede tega do sedaj popolnoma mirni in mirna bi lahko bila tudi vaša uglednost.

Vi se torej ničesar ne bojte niti za dušo niti za telo.

Ubogi don Bosko, vsi njegovi sinovi, fantje, kleriki, duhovniki, gojenci molijo za vas. Marija nas bo uslišala. Sem tukaj v Pinerolu v škofovi vili in bom ostal do 22. tega meseca, potem se bom vrnil v Turin.

Marija naj vas varuje in ohrani pri zdravju in svetosti vse dni našega življenja in imejte me v J. K.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Škofova vila, Pinerolo, 16. avgust 1884

Prav Busca je bila eden najbolj preizkušenih krajev. Občina, nedaleč od Cuenea, je raztresena v naseljih, ki obsegajo kakih osemindvajset kilometrov. Približno polovica prebivalstva odhaja pozimi v Francijo, tako da so delavci, ki so meseca junija ostali v Toulonu in Marseillu, ušli nadzoru oboroženih oddelkov in karantenam, se vrnilo v domače kraje in prinesli s seboj zametke bolezni. Ko je bilo napisano zgoraj podano pismo, je epidemija že razsajala. Kralj Umberto, ki je bil na lovu blizu Valdierija, je prihitel na kraj nesreče in prinesel okrepitev. Toda samo prihod petsto svetinjic je pomenil konec nesreče.

Koliko ubogih otrok je kosa smrti oropala njihovih staršev! Zavzet za njihovo

³ Pismo Collu, Pinerolo, 20. julij 1884: »Vse dni pozorno sledim razvoju kolere.«

vo usodo je svetnik dal razposlati v vse salezijanske hiše naslednjo okrožnico.

Dragi ravnatelj!

V raznih krajih ne samo Francije, temveč tudi Italije se je pojavila kolera, kot smo zvedeli iz časopisov. Ob tej priložnosti se mi zdi umestno, da pošljem nekaj sporočil vsem našim hišam in prosim modre ravnatelje, da z njimi seznanijo vse svoje podrejene. Najprej priporočam, da ves čas trajanja bolezni v vseh naših domovih podeljujejo blagoslov z Najsvetejšim in povabijo k tej pobožnosti tudi zunanje osebe povsod, kjer je cerkev odprta za javnost.

Na drugem mestu priporočam, da naj salezijanci kakor tudi vse osebje upoštevajo vse predpise zdravstvenih ustanov in kar svetuje krščanska previdnost glede nesrečne bolezni.

Na tretjem mestu želim, da bi se, če je treba in nam naš položaj dopušča, postavili v službo bližnjega bodisi tako, da strežemo bolnikom, bodisi da smo jim v duhovno pomoč in tudi da sprejemamo v naše hiše tiste revne in zapuščene otroke, ki so ostali sirote zaradi uničujoče bolezni. V tem primeru se je treba držati navodil krajevne zdravstvene službe in tako izključiti možnost okuženja. Medtem ko ti sporočam te želje, kličem na tvojo hišo polnost nebeškega blagoslova in pošiljam prisrčne pozdrave tako tebi kakor vsem tamkajšnjim našim sinovom.

Tvoj najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Dne 26. avgusta 1884

P. S.: Prav je, da ponudbo, da sprejemamo v naša zavetišča revne dečke, ki so zaradi kolere postali sirote, sporočimo krajevnim oblastem: županu, prefektu in podprefektu.

Salezijanci so izpolnili željo svojega očeta. Tako je v Marseillu prefekt departmaja hvaležno sprejel ponudbo ravnatelja sirotišnice San Leone in poslal v zavod več dečkov, ki so ostali sirote. V La Spezii se je zgodilo isto. Tudi hčere Marije Pomočnice so storile isto, kajti v Nizzi Monferrato so s popolno don Boskovo privolitvijo odstopile tamkajšnji občinski upravi svojo počitniško hišo, kjer naj bi bila karantena za tiste, ki bi prihajali iz Francije. Sestre same so se ponudile za postrežbo. Občinska uprava je hvaležno sprejela ponudbo in poslala tja ljudi, ki so prihajali iz okuženih krajev. Sestre so poskrbele tudi za hrano in perilo. Na žalost ne moremo naštevati še drugih primerov. Znano nam je, da so pomagali tudi drugi zavodi, vendar nam zaradi pomanjkanja zapiskov, ki jih ali sploh niso imeli ali pa so se izgubili, manjka potrebna dokumentacija.

O salezijancih v La Spezii beremo v *Unità Cattolica* 30. septembra zelo pohvalne besede. Potem ko je opisal obupen položaj mesta, ki je bilo z zemlje in morja obdano z oboroženimi varstveniki in bilo odprto samo smrti in hvalil požrtvovalnost mestne duhovščine, je dopisnik nadaljeval: »Drago mi je, da lahko predstavim javnemu občudovanju duhovnike salezijanske hiše, ki so tekmovali in še tekmujejo z najbolj dobrodelnimi v mestu. Niso samo dali na voljo

civilni oblasti svoje hiše za sprejem osirotelih in zapuščenih dečkov, temveč so kakor njihovi sobratje v Marseillu in drugod izpostavili svoje življenje; eni tako, da so ponoči in podnevi skrbeli za bolnike, drugi pa tako, da so spodbujali in tolažili še zdrave, ki pa jih je strah pred okužbo onesposobil za življenje. Še več: čeprav oni sami živijo od miloščine in dobrodelnosti, so našli način, da so podprli več družin, ki so se znašle brez vsega, jim priskrbeli obleko, perilo in denar. Njihovo cerkev, v kateri se časti Marija Snežna, so obiskale velikanske množice vernikov in opravile sveto spoved, kar traja še naprej.«

Isti poročevalec je tožil zaradi izzivalnega nasprotovanja nekaterih nevernih. Članek je celo napadel sektaško držo časopisa *Il muratore* [Zidar]. Občinska uprava je poslala v salezijanski zavod nekaj sirot in zanje določeno oskrbovalnino. Prostožidarskemu časopisu se je ta izročitev otrok »don Boskovi skrbi« zdela podlost. Delal se je, kot da ne bi verjel govoricam po mestu, in žigosal »nesramnost ljudi, ki so dali, da so padli otroci v katoliške kremplje, ki bi jih ljubezen do domovine morala za vedno zbrisati iz človeškega sožitja in civiliziranega obnašanja«. Šola bi morala biti »kraj izobrazbe in ne pohujšljivih pripovedk, nečast znanosti in skupek zablod«. Italija zahteva, hoče imeti, dela z vsemi silami, da bo dobila velikodušne fante, »poštene, delavne državljane, ki bodo pripravljene se boriti, da bi odpravili privilegije in izborili svobodo ljudi, ne strahopetce, ne topoglavce, ki so prepojeni s katoliškim praznoverjem, da ne bodo hoteli ponavljati otroške neumnosti *Nauka*, povzetka celotne norosti. Katoliški vzgojni zavodi so gnojišča, kjer ne sije sonce svobode in resnice« in »od koder ne morejo priti razen mevžaste zavesti, polne askeze in nevednosti«. Tukaj nam vsebina in oblika skladno kažeta stanje miselnosti, ki je na žalost dolgo trajala v Italiji, ki pa na koncu vedno pokaže razloge divjega boja protikrščanskega antiklerikalizma, ki je prihajal do izraza zlasti na šolskem področju in je bil naperjen proti dobro mislečim in proti don Boskovim ustanovam. V tistem tragičnem trenutku so vlada, kralj Umberto in kraljica Margherita javno povelečevali junaštvo duhovščine in od tukaj, so prostožidarji menili, prihaja tisto strašilo, ki mu danes pravimo *konciliarizem* [Sprava]. To je vedno zelo vznemirjalo vodilno plast, katere glasnik je božjastno kričal: »Ostudno nasilje, s katerim se te dni naganjajo sovražniki domovine proti obstoječemu redu, dobiva zadovoljivo opravičilo v spogledljivih ljubezenskih igrah, v katerih se srečujeta (na čelu vseh Depatris in prelepa blondinka)⁴, Vatikan in Kvirinal. Če ljudstvo ne bo zadosti budno, bomo kmalu spet živeli pod svetim oficijem.« Ponoven dokaz, ki nam pomaga razumeti, skozi kako viharno morje, polno čeri, je moral don Bosko krmariti svojo ladjo in kako spreten krmar je moral biti, da je mogel pripeljati svojo Družbo v varen pristan.

⁴ Namiguje na kraljico Margherito.

Zdi se, da je neka nevidna roka držala bolezen daleč od Turina. Vsekakor pa bi lahko danes ali jutri prodrla v mesto. Zaradi te mogoče žalostne okoliščine je don Bosko izkazoval svoje usluge mestnemu županu grofu Sambuyu.

Velecenjeni gospod župan!

Razna poročila nas obveščajo, da je kolera že prišla v nekatere kraje naše pokrajine in se vedno bolj približuje mestu Turinu. Zato je kljub modrim previdnostnim ukrepom mogoče, da bo napadla tudi naše someščane. Upamo, da se to ne bo zgodilo. Toda če bi naši skupni upi propadli, menim, da sporočam vaši uglednosti prijetno obvestilo, da sem pripravljen sprejeti v Oratorij sv. Frančiška Saleškega vse fante od 12. do 16. leta starosti, ki bi zaradi epidemije ostali brez staršev in izpolnjevali telesne pogoje za sprejem v zavod.

Ob koleri leta 1854 in 1855 smo podobno ponudbo predložili tedanjemu županu in prav isto obnavljam vaši uglednosti v želji, da bi mogel na ta način ublažiti človeško trpljenje. Edini pogoj, ki ga postavljam, je, da fante, ki naj bi bili sprejeti v zavod, pregleda zdravnik in potrdi, da niso nikakršna nevarnost za bolezen, da tako izključimo možnost okužbe njihovih tovarišev.

Upamo, da bo Bog v svojem usmiljenju obvaroval Turin vsake nesreče. Vsekakor prosim nebo, da ohrani še dolgo vašo uglednost kot župana tega mesta, da vas in vse članke občinskega sveta obvaruje te boleznin in nam da vsem poguma in moči, da bomo storili dobro vsem.

Poln zaupanja, da bo vaša uglednost še naprej ohranila dobrohotno naklonjenost dečkom te hiše, imam čast, da se izjavljam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1884

Župan mu je z obratno pošto plemenito odgovoril:

Velečastiti gospod!

Vaša velespoštovana uglednost že dolga leta v smislu evangeljske dobrote sprejema v svoje ustanove otroke preprostega ljudstva, ki nimajo zadostnih sredstev za življenje in nimajo nikogar, ki bi s stalno navzočnostjo in dobrohotno predanostjo skrbel zanje, jih navajal na pot dolžnosti in vzgajal v delavnosti ter jih usposabljal, da bi postali dobri državljani, koristni sebi in domovini.

K mnogim številnim zaslugam, ki jih tako visoko cenijo vsi, ki jim je za usodo delavskega razreda, je vaša spoštovana uglednost dodala, kar je vredno najvišjega odobravanja in priznanja: pripravljenost, da bi zastonj sprejeli v Oratorij sv. Frančiška Saleškega, katerega ustanovitelj in vodja ste vi, fante od 12. do 16. leta starosti, ki bi zaradi vdora azijske boleznin v to drago mesto ostali brez staršev.

Občinski svet, ki se zaveda svojih dolžnosti, je storil vse, kar bi moglo obvarovati mestno prebivalstvo nesrečne boleznin, ki že dalj časa seje žalost v italijanskih občinah, in je pripravljen, če bi kolera tudi v našem mestu pobirala svoje žrtve, sprejeti vašo velikodušno ponudbo.

V svojem imenu in v imenu občinskega sveta, kateremu sem predložil pismo z vašo

ponudbo, vam, velečastiti gospod, izrekam priznanje in globoko hvaležnost, za vaš novi dokaz človekoljubja. Dovolite mi, da vam ob tej priložnosti izrazim čustva globokega spoštovanja in vdanosti.

Župan DI SAMBUY

Turin, 15. september 1884

Isti župan se je moral obrniti na don Boska v neki drugi zadevi. Iz Neaplja sta grofica Sanseverino Vimercati in princesa Strongoli prosili turinskega župana, da bi v kako zavetišče svojega mesta sprejel določeno število neapeljskih sirot, katerih starši so umrli za kolero. Ko sta dobili pritrdilen odgovor, sta takoj poslali prva dva, ki sta bila sprejeta v Oratorij. Ko pa so se razmere po epidemiji uredile, so nekateri sorodniki obeh dečkov zahtevali, da se otroka vrneta domov. Zato sta se imenovani plemkinji odločili, da ne bosta v Turin poslali nikogar več. Ko sta odločitev sporočili županu, se je ta pritoževal, zakaj se niso prej točno pozanimali za namen sorodnikov, obenem pa se je spoštljivo opravičil don Bosku.⁵

Don Boskova krščanska ljubezen bi rada objela ves svet. V pozni jeseni so prišla poročila iz Indije, da je kolera zajela celo deželo in da osirotele otroke prepuščajo samim sebi. Ko je to slišal, je v prvem izbruhu žalosti dejal don Lemoynu: »Piši takoj tamkajšnjim škofom, da je don Bosko pripravljen sprejeti in vzdrževati tiste dečke, ki mu jih bodo poslali.« Krščanska ljubezen ne pozna različnosti ras in oddaljenosti krajev.

Ob začetku novega šolskega leta je bila v Oratoriju samo ena novost. Navadno so dečke, ki so prosili, da bi mogli stopiti v gimnazijo, zbrali že meseca avgusta in začeli z njimi uvodne priprave. Toda tega leta je previdnost zahtevala, da so začeli pozneje. Zato so sprejem prenesli na sredo oktobra in po ustrezni pripravi so po dveh tednih naredili izpit čez četrti razred osnovne šole, vštévši tiste, ki so že imeli spričevalo o opravljenem četrtem razredu, ki je bil tudi zadnji razred osnovne šole.

Velika težava, ki jo je kot vedno bilo treba rešiti, je bila denar. Sedaj je postala rešitev dvakrat težja. Zato razumemo don Boska, ki je pisal grofu Collu:⁶ »Kolera je opustošila mnoge francoske pokrajine in sedaj je začela strašiti po Italiji. Našim hišam in našim zavodom je bilo do sedaj prizaneseno. Toda dobroteljskost se je očitno zmanjšala in znašli smo se v velikih težavah za vzdrževanje naših ustanov.« Pa so bili komaj na začetku septembra. Da ne bi opustil nobene možnosti za pomoč, se je don Bosko obrnil na veliko duhovnikov in jih prosil, da bi mu pomagali z mašami, ki bi jih zastonj opravljali po njegovem namenu. Zato je v velikem številu razposlal naslednjo okrožnico.

⁵ Dodatek, št. 27.

⁶ Turin, 10. september 1884.

Velečastiti in velezaslužni gospod duhovnik!

Žalostni dogodki, ki so letos zadeli naše dežele, so povzročili veliko neprijetnosti zlasti v naših dobroteljih domovih. V naših ustanovah je iskalo zavetišče veliko otrok, ki jih je bič dogodkov vrgel na cesto. Da bi tem sirotam priskrbel najbolj nujno potrebno, sem se odločil, da prosim za pomoč duhovnike, ki so mi že tolikokrat pomagali v stiski. Da bi podprli naše dobrotelne ustanove, mi je nekaj ljudi naročilo obhajanje svetih maš. Zato prosim dobrotelne duhovnike, da bi jih oni opravili po mojem name-nu, vsak, kolikor more in mu srce narekuje.

Tiste duhovnike, ki bi bili pripravljeni sodelovati v tej dobrotelni pobudi, prosim, da to sporočijo duhovniku don Luigiju Deppertu, prefektu zakristije cerkve Marije Pomočnice v Turinu.

Vašo uglednost prosim, da bi sporočili, koliko maš ste pripravljeni darovati v enem letu in mašno miloščino nameniti v korist navedenega cilja.

Dečki, ki bodo deležni vaše dobrotelnosti, bodo vsak dan pri sveti maši in darovali svoje molitve in pogosta sveta obhajila za svoje dobrotnike.

Tudi jaz se bom pridružil tem dečkom v molitvi z namenom, da bi izprosili nebeški blagoslov za velezaslužne darovalce in za njihove družine.

V globoki hvaležnosti ostajam vaš v J. K. najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. oktober 1884

Bralci pričakujejo kako poročilo o don Boskovi rešitvi. Ne bomo pretiravali, če rečemo, da je delalo prave čudeže. V Pinerolu je »dobri Vittore« med ministriranjem pri sveti maši začutil silne bolečine. Moral je zapustiti cerkev. Komaj je prišel do vile in prosil Vigliettija za blagoslovljeno svetinjico. Toda ko si jo je dobri mož obesil okoli vratu, se je začutil popolnoma ozdravljenega. Sestre sv. Jožefa so se morale odpraviti iz Pinerola in iti streč od kolere prizadetim bolnikom. Preden so odšle, so prosile don Boska za svetinjico in blagoslov. Obljubil jim je, da se bodo vrnile, in tako je tudi bilo. Škof je odvrnitev okuženja pripisoval don Boskovemu prihodu.

Poročila, ki jih je dobival don Bosko v Oratorij iz tisoč različnih krajev, so poročala o posamičnih in skupnih dogodkih, ki so dokazovali silno moč svetinjice. V Turinu je don Trione podelil maziljenje bolnikov nekemu za kolero obolelemu, čigar družina iz običajnih predsodkov ni hotela nič slišati o zdravniških. Revez je bil v zadnjih vzdihljajih. Toda kakor hitro so mu obesili okoli vratu svetinjico, je ponehalo bruhanje in so izginila vsa znamenja bolezni.

Salezijanci so 23. avgusta v La Spezii na veliko delili svetinjice tako svojim notranjim kakor zunanjim gojencem. Niti eden, ki si jo je obesil okoli vratu po danih navodilih, ni zbolel. Res je, da je umrlo nekaj zunanjih gojencev, za katere pa se je zvedelo, da se niso zmenili za svetinjico. Da je bila imunost posledica Marijine dobrote, je potrdil tragičen dogodek. Neka revna ženska, ki je slišala pripovedovati o čudežni svetinjici, je pohitela, da bi si jo oskrbela in si jo obesila

okoli vratu šestletne hčerke, ki je silno trpela zaradi bolezni. Deklica je vidno okrevala, toda tedaj je prišel oče, in ko je videl tisti predmet, ji ga je strgal z vratu in ob strašnem preklinjanju vrgel proč. Tedaj se je bolezen ponovila in se ni več ustavila. Nori oče je deklici, ki je bila že blizu smrti in je sklenila ročici k molitvi, razklenil roke, ker ni hotel, da bi se zatekla po pomoč k Bogu. Bolj modrega se je izkazal predsednik protiklerikalnega krožka, ki je imel prapor, na katerem je bila Satanova podoba. Ko so ga pograbili krči in so ga pripeljali v lazaret, se ni hotel spovedati in se tudi ni, vendar je prosil za svetinjico, si jo obesil okoli vratu in ozdravel. V mestu je bila nepoškodovanost tistih, ki so nosili svetinjico, tako jasna, da so radikalci zato, da bi premotili ljudstvo, začeli širiti glasove, da so katoličani tisti, ki širijo kolero med ljudmi.

Zanimivo je, kar se je pripetilo v Genovi. Prostožidarji so v vseh mestnih četrtih organizirali skupine bolničarjev, ki naj bi onemogočili duhovniku pristop k bolnikom. Pogumen katoličan po imenu Franco de Amicis je z blagoslovom nadškofa organiziral skupino katoličanov, ki se je predstavila županu z namenom, da bi prijavila svoje delo. Ko jih je ta vprašal, kakšno znamenje so si izbrali za razpoznavanje, so odgovorili: »Svetinjico Marije Pomočnice.« Navzoči so se na glas zasmejali. Dejstvo pa je, da je gospod De Amicis v pismu don Bosku 22. oktobra poročal: »Vaša preljuba mati Božja Marija je obranila pred hudim vse člane mojih skupin kakor tudi mojo skromno osebo.« Pri tem je treba pomisliti, da se je pri skrbi za bolnike menjavalo stotine sester in članov teh skupin. In to v obdobju kakih petdeset dni.⁷

Tudi v Franciji so svetinjice, ki jih je blagoslovil don Bosko, prinašale zdravje. Inšpektor don Albera je iz Marseilla pisal don Bosku:⁸ »Mesto je skoraj prazno. Več kot sto tisoč meščanov je zbežalo. Nekaj ulic je popolnoma zapuščenih. Kljub upadu števila prebivalcev je vsak dan devetdeset do sto mrtvih. Res je, da jih je od teh menda samo dve tretjini umrlo od kolere, vendar je to še vedno strašen bič, saj je umrljivost v času, ko so v mestu vsi prebivalci, komaj trideset do petintrideset. Nekateri za kolero zboleli umrejo že v nekaj urah, drugi pa malo pozneje, zato nam je uspelo rešiti več primerov. Toda zaradi varstva Marije Pomočnice, ki nam jo je obljubila vaša uglednost, in v moči ukrepov, ki smo jih uporabili, v naši hiši nismo imeli še niti enega primera. Bolje rečeno: v štirih primerih smo opazili na fantih znamenja kolere, vendar smo imeli zadoščenje, da smo videli, kako so v nekaj urah izginila. To je pravi čudež matere Božje Marije! V hiši imamo še več kot sto petdeset fantov, ki jih, kakor je videti, ne bodo umaknili niti, če bi kolera še strahoviteje razsajala, bodisi ker so doma tukaj v

⁷ Obširno poročilo gospoda De Amicis z dne 13. novembra je mogoče brati v LEMOYNE, *La Vergine potente, ossia alcune grazie ecc.* [Mogočna Devica ali nekaj milosti itn]. Turin, Tip. Sal. 1885, stran 128 in sledeče.

⁸ *Salezijanski vestnik*, september 1884.

Marseillu, bodisi ker jih starši nimajo kam dati. Tudi pri tistih, ki so odšli domov, je zdravstveno stanje zadovoljivo in nobenega še ni pobrala ta strašna bolezen. Vsi fantje imajo okoli vratu svetinjico Marije Pomočnice in storijo, kar ste priporočili. Še druga tolažljiva novica: noben naš dobrotnik do sedaj še ni zbolel.«

Don Albera omenja don Boskovo obljubo. Zares preseneča gotovost, s katero svetnik tudi Francozom obljublja obrambo. Don Ronchail, ravnatelj zavoda v Nici, je 1. julija pisal: »Zdi se, da nas hoče Bog obiskati. Naši dečki in naši prijatelji nosijo s seboj zanesljivo zdravilo proti koleri: svetinjico Marije Pomočnice in prošnjo: *Marija Pomoč kristjanov*, prosi za nas.« Dne 18. avgusta je lahko pisal gospodični Louvet: »Imam zelo razveseljivo novico. Vse naše hiše v Franciji, vsi naši dobrotniki in gojenci so bili s pomočjo Marije Pomočnice obvarovani pred bičem, ki tepe Francijo.«

Drugače pa je besede temnega pomena sporočil don Alberi prihodnji mesec november.

Predragi don Albera!

Pisal sem pisma v omenjenem smislu različnim osebam. Upam, da bodo imela zaželeni uspeh.

Pripravil mi boš veliko veselje, če boš pozdravil naše sobrate in še posebno naše dečke. Reci vsem, da smo to leto kar dobro končali, za kar se moramo zahvaliti Bogu. Bojim se, da nas bo prihodnje leto obiskala ista nadloga, vendar vam ne morem obljubiti, da nas kolera ne bo prizadela, razen če mi priskočite na pomoč. Kako? Z lepim vedenjem, s svetim obhajilom in z begom pred stvarmi, ki so proti sramežljivosti.

Bog naj nas vse blagoslovi in moli za moje še vedno zelo krhko zdravje.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. november 1884

Dejansko je epidemija ponovno izbruhnila poleti 1885. Toda do 31. januarja je don Bosko, ko je govoril o koleri, povedal: »Lansko leto sem lahko zagotovil, da bodo svetinjice Marije Pomočnice, ki bi jih nosili obešene okoli vratu, obvarovale ljudi pred azijsko boleznijo. Za letos pa ne vem, ali se bo Devica Marija izkazala prav tako milostljiva.«

To so besede, ki upravičeno dajo sklepati na brezdvomen Božji navdih, še posebno, ker je v okrožnici sotrudnikom in sotrudnicam januarja 1885 v vsej preproščini zagotovil naslednje: »Znano vam je, da je veliko mest in krajev v Italiji in Franciji več mesecev obvladovala strašna azijska bolezen kolera in je tisoče žrtev pokosila smrt. Toda dobri Bog je v svoji dobroti hotel obvarovati tega biča vse salezijanske hiše in osebe, ki v njih prebivajo. Da, vesel sem, da ste bili deležni iste zaščite tudi vi in vsi vaši dragi.« Kaj lahko bi se proti tej trditvi dvignil glas, zlasti med določenimi časniki. Vendar ni bilo od nikoder slišati tovrstnega ugovora.

9. POGLAVJE

DON BOSKO IN DRŽAVNA RAZSTAVA V TURINU

DNE 26. APRILA SE JE Turin odel v praznični sijaj. Italijanska vladarska družina s celotnim kraljevskim spremstvom, diplomatskim zborom in državnimi dostojanstveniki so odprli Državno razstavo industrije, znanosti in umetnosti. Častnemu odboru je predsedoval kraljev brat princ Amedeo, izvršilnemu odboru pa poslanec Tommaso Villa. Palače, v katerih je bila razstava, so stale na levem bregu Pada v prijetnem parku, ki obdaja grad Valentin.

Don Bosko se je odločil, da bo nastopil samo s salezijansko tiskarno in prikazal že številne bogate izdelke. Maja 1883 je vložil prošnjo in 16. julija dobil privolilno sporočilo, ki mu je določalo primeren prostor v galeriji (tako so tedaj na splošno imenovali današnje paviljone) za didaktiko in knjigotrštvo, kjer naj bi razstavili svoje grafične izdelke. Tja je dal prenesti tisoč knjig vseh vrst: znanstvene, literarne, zgodovinske, didaktične, verske, ilustrirane, *Salezijanski vestnik* v treh jezikih: italijanskem, francoskem, španskem,¹ poleg tega še risarske predloge za osnovne, tehniške in gimnazijske šole. Vse so razporedili na umetniško izdelane police, kjer so se kazali v svoji pestri in dragoceni vezavi; ob odprtju je bilo vse nared.²

Medtem pa je prvotni načrt dobil veliko večje razsežnosti. Poslanec Villa, ki je prejšnjo jesen obiskal mednarodno razstavo v Zürichu, se je odpravil v eno izmed najbolj znanih tovarn v mestu, kjer je nanj naredil poseben vtis stroj, ki so ga sestavljali za izdelovanje papirja. Ko je vprašal, za koga ga delajo, so mu odgovorili, da za gospoda Boska v Italiji. »Recite kar Bosko, kajti tega človeka vsi poznajo.« Don Bosko je naročil ta stroj za svojo tovarno papirja v Mathiju. Ko se

¹ Španski *Salezijanski vestnik* so takrat tiskali v Buenos Airesu.

² Kapitan *Fracassa* iz Rima je 5. maja v članku z naslovom *L'Esposizione della letteratura* [Razstava literature] pisal: »Dva založnika se dvigujeta nad povprečje, *Il Sonzogno*, ki je, če ne drugo, špekulant na veliko in prodaja literaturo kakor trgovec s črnci svoje sužnje, in don Bosko, založnik *Salezijanske knjižice*, ki veliko bolj učinkovito služi Vatikanu kot trideset založnikov, katerih razkošna izložbena okna lahko občuduješ v oddelku za didaktiko.«

je Villa vrnil v Turin, si je zelo prizadeval, da bi ta čudoviti stroj krasil razstavno galerijo. Don Bosko je, ne da bi trenutek pomišljal, privolil, vendar s pogojem, da bi mu določili celo galerijo, v kateri bi razstavil tudi stroje, ki so potrebni za izdelavo knjig. Če se je mogoče na začetku njegova zahteva zdela pretirana, se je stvar spremenila, ko so razložili svoj veličastni načrt. Izvršni odbor se je celo odločil, da bodo zgradili posebno galerijo na dvorišču ob velikanski galeriji dela. Nova galerija je bila 55 m dolga in 20 m široka. Na vhodnih vratih je bil napis:

DON BOSKO

*TOVARNA PAPIRJA, TISKARNA, LIVARNA, KNJIGOVEZNICA
SALEZIJSKA KNJIGARNA*

Poslanec Villa je imel prav, ko je povedal, da je don Bosko dobro znan. Vendar se je zdelo, da je duhovnik razstavljaivec na državni razstavi v oddelku »Delo« pravi anahronizem. Zato so se neredki ob branju tega napisa pomilovalno nasmehnil misleč, da tam razkazuje zakristijske predmete, ki jih sploh ne zanimajo. Če so pa znali premagati predsodke in so vstopili, so bili takoj prese- nečeni zaradi dveh novosti: zaradi dela in zaradi delavcev. Ti, vsi mladi različnih starosti, so si pridobivali naklonjenost obiskovalcev zaradi prizadevnosti, zbra- nosti, vedrine, s katerimi je vsak skušal opraviti svojo nalogo. Delo je od začetka do konca pritegovalo splošno pozornost. Tako je bil ta oddelek za obiskovalce eden najbolj zanimivih oddelkov razstave.

Don Boskov namen je bil praktično prikazati najrazličnejša dela, ki so potrebna za izdelavo knjige. Radovednost ljudi se je stopnjevala, ko so videli iz kupa cunj nastajati pesniško zbirko. Ni manjkalo čisto realističnih prikazov: izbira in čiščenje cunj, izpraševanje, luženje in spreminjanje v testo.³ Sledila je zelo zamotana izdelava papirnega testa s pomočjo valjev, kadi, čebrov z vsemi pritiklinami, dokler ni vstopila v stroj, ki je že delal papir: nato rezalni stroji, ki so dajali papirju uporabne velikosti, kalander, stiskalnice in razporejevalci, ki so spravljali papir v zavoje. Opazovati, kako se je tisto mlečno testo vedno bolj čistilo, izgubljalo zadnje vlaknaste smeti in vodo, postajalo vedno bolj trdno, se gladilo in navijalo, je bil prizor, ki ga skoraj nihče ni imel priložnosti videti kje drugje. Nekdo je imenoval to napravo za kraljico strojev na razstavi.⁴ Tako je imenoval stroj že en mesec, preden je bil razstavljen. Toda drugi časopisi so povzeli poimenovanje, ki so ga videli na delu 21. junija. Don Bosko se je osebno udeležil odprtja razstave. Spremljala sta ga teolog Margotti in don Durando. Vsi so bili deležni navdušenih čestitk uglednih gospodov, ki so prišli na začetek razstave.

³ Papirnatoto testo, ki so ga izdelovali v galeriji, ni zadostovalo za vso dnevno proizvodnjo, zato so najeli voz s kadjo, ki je vsako jutro pripeljal zadostno količino testa. Stroj je izdelal kakih deset stotov papirja na dan.

⁴ *Unità Cattolica*, 22. maj 1884.

Ob vhodu v papirnico je bila razstavljen stiskalnica na štirih stebrih z dinamičnim kazalcem, ki je bil dvojni izum don Ghivarella. Takoj za njo sta bila dva stroja za vlivanje črk: črke so lepe in čiste tekle iz stroja in od tod k oddelku stavcev. Tu je bil velik tiskarski stroj v obratovanju (tiskali so *Fabiola* in *Mali katekizem*), zatem vsa orodja za vezanje knjig in končno razdelitev knjig.⁵ Dva nesrečna dogodka sta takoj na začetku pretela, da bosta pokvarila don Boskovo razstavo. Samo Mariji Pomočnici se je treba zahvaliti, če ni bilo večje škode.

Dne 30. junija je sedemnajstletni Harziano Bertotti iz Tortone čistil dolg in širok jašek ob stroju za izdelovanje papirja. Utrujen od dela je trenutek počival in gledal proti središču galerije. V raztresenosti je položil desnico na velik valj v obratovanju. Vse je storil podzavestno, in ko je opazil nevarnost, ni bilo več časa, da bi umaknil roko, ker mu jo je valj potegnil pod drugega. Med enim in drugim valjem pa je bilo prostora le za list papirja. Valja sta v trenutku odrgnila in stisnila roko do nadlakti in zagrabil tudi rokav srajce leve roke, s katero si je fant skušal pomagati. Bil je toliko priseben, da ni zakričal in s tem prestrašil ljudi, temveč je zaradi silne bolečine globoko vzdihnil. To je bilo zadosti, da je pritegnil pozornost strojnika, ki je zaradi varnosti stal tam blizu. Ta je spretno snel pogonsko jermenico in ustavil oba valja. Fanta so odnesli na kraj prve pomoči, kjer so ga šteli za primer smrtno ranjenega in ga odpeljali v bolnišnico in S. Giovanni, kjer je bil v nekaj dneh iz nevarnosti in se je po enem mesecu vrnil zdrav v Oratorij.

Druga nesreča se je 3. julija pripetila petnajstletnemu Egidiju Franzioniju iz Milana. Oskrboval je stroj za prirezovanje papirja. Tistega dne vzgib ni dobro deloval in ni metal odrezanih listov na pravo mesto. Fant je stegnil roko in skušal papir, ki ni pravilno padal, spraviti na njegovo mesto. Vendar ni izbral pravega trenutka in nož mu je odrezal kazalec desne roke. Ko se je spomnil nesreče, ki je tri dni prej doletela njegovega tovariša, ki tudi ni kričal, je od bolečine nekajkrat udaril z nogami ob tla in se odpravil k zdravniku, kjer so ga obvezali in odvedli v Oratorij. Tudi on je po nekaj tednih ozdravel. Izgubil je le prst. Bil je sin nekega komedijanta. Še pred začetkom razstave je bil deležen velike milosti. Tifusna vročina ga je prignala na rob življenja, zato se je spovedal in z veliko pobožnostjo prejel maziljenje bolnikov, saj se je, tako je priznal pozneje, bal, da bo umrl. Nasprotno pa se mu je po prejemu zakramenta zdravje začelo izboljševati in zdravnik je poln začudenja ugotovil, da okreva. Res je bil v nekaj dneh zdrav.

Zaradi izjemno velikega uspeha razstave je don Bosko upal, da bo dose-

⁵ Prav tako so najeli štirikolesni voz, kakršne uporabljajo za dovažanje železniških pošilk na dom in s katerim so vsako jutro pripeljali potreben material za oskrbo različnih oddelkov in osebja, zlasti za opoldansko kosilo, ki so ga zaužili na delovnem mestu. Z istim vozom so zvečer odpeljali v Oratorij vse, kar so izdelali čez dan. Zaposlenih je bilo kakih dvajset, tako odraslih kakor fantov. Podatke za ti dve opombi je dal vitez Giuseppe Mascarelli, ki je tedaj delal kot livar v oratoriju in maja 1934 še živel.

gel koristi verskega in moralnega reda. Z ene strani je hotel pokazati, da duhovščina zelo spoštuje obrtništvo in napredek, in z druge strani nakazati, kako je treba posvečevati Gospodov dan. Zaradi izvajanja te cerkvene zapovedi so nasprotni časopisi škripali z zobmi, čeprav zato, da ne bi škodili razstavi, niso dvignili vika in krika. Tako je Il *Fischieto*, ki ob drugi priložnosti ne bi imel dlake na jeziku, napisal članek v obliki vprašanj in odgovorov. Z določeno hudobijo je predstavljal obisk nekega člana upravnega odbora, ki je rekel: »Kako je s to zadevo? Don Boskovi stroji stojijo, medtem ko vsi drugi delajo. Ali njegov oddelek ni del razstave?«

»Gotovo,« je menil drugi. »Toda glej, danes je nedelja. V svoj galeriji don Bosko predstavlja praznični počitek.«

»Blagor njemu, ki ima toliko dohodkov, da si lahko to privoščiči,« je s posmehljivim prizvokom končal obiskovalec.

Nikakor si ne smemo misliti, da je bilo don Bosku lahko izpeljati ta svoj načrt. Vendar se je trdno držal svojega sklepa, z druge strani pa izvršni odbor ni hotel izgubiti njegovega sodelovanja s tem izrednim strojem in je zato popustil zahtevi, da stroj ne dela v nedeljo.

Don Bosko je imel težave s protestanti tudi na razstavi. Ti so pri vhodu delili letake z naslovi svojih pripadnikov v Turinu, Caserti, Civitavecchii, Firencah, Genovi, Livornu, Neaplju, Rimu, Tivoliju in hkrati razdeljevali propagandne knjige. Ena knjiga in eno delce sta nosili zanimiva naslova.

Knjižica je nosila naslov: *Lettera rispettosa di C. P. Meille, pastore della chiesa evangelica valdese a Sua Eminenza Reverendissima il Cardinale Alimonda, Arcivescovo di Torino* [Spoštljivo pismo C. P. Meilla, pastorja evangeličanske valdeške Cerkve njegovi velečastiti eminenci kardinalu Alimondi, nadškofu v Turinu.] Evangeličanski pastor je izrabil dogodek, ki se je pred kratkim pripetil v Turinu. Neki doktor Augusto baron Mayer iz Ženeve je pred njegovo eminenco in v navzočnosti več kot sto duhovnikov preklical svoje zmote skupaj s svojo ženo. Meille je sedaj odkril, da to ni bil nihče drug kot Cesare Augusto Bufacchi iz Rima, ki je že trikrat odpadel in potem trikrat preklical svoje zmote in tako izrabil velikodušnost katoličanov in jih speljal na led. Nesramna prevara je valdežanu služila za dokaz, kako katoličani zlahka jemljejo neresnice za resnice in uporabljajo take postopke proti protestantom. Šlo je pa še za več. Brezobziren protestantski minister je hotel v javnosti spraviti na slab glas nadškofa, ki je bil ob prihodu kraljevskega dvora v Turin deležen posebne pozornosti njegovega veličanstva in kneza iz Genove. Don Bosku je ta poteza iz različnih razlogov šla na živce, zato je naročil don Bonettiju, naj sestavi odgovor in ga objavi. Don Bonetti, ki se je v tej zvrsti pisanja čutil posebno doma, je krepko odgovoril s knjižico *Verità e truffe* [Resnica in prevara]. Ob prebiranju knjižice si čutil, da so bile misli in izrazi taki, da se je videlo, da si jo je zamislil in hotel don Bosko.

Brez odgovora je ostala 343 drobno tiskanih strani obsegajoča knjiga nekega drugega valdežana, ki so jo zunaj razstave prodajali po eno liro. Od začetka do konca je sramotilen spis proti don Boskovemu *Preskrbljenemu mladeniču*.⁶ Čuden naslov pisatelj knjige v *uvodu* takole razlaga: »Iz našega narečja sem vzel besedo *boccia* in njene izvedenke, kajti v italijanskem besedišču bi težko našli drug izraz, ki bi na bolj ljudski način izražal živ povzetek don *Boskove* knjige: ker v piemontskem narečju *boccia* pomeni veliko leseno kroglo za balinanje. Taki so nenehni dogmatski boji rimske Cerkve, ki jih povzema spodbudnik *don Bosko*, danes podobni trkanju krogel, ki udarjajo in se odbijajo druga od druge na tleh v glasnih ljudskih igrah in predstavljajo krepko in pogumno protiigro nespremenljivim, resnim, tolažljivim in nikdar nasprotujočim si evangeljskim resnicam. Nikdar še nihče ni postavljaj svoje hiše na kroglah ali drugem okroglem gradivu.« Začenši s podobo sv. Alojzija, s katerim pobožni priročnik začne svoje razprave, verni učenec Valda stran za stranjo prelistava don Boskovo knjigo in nakazuje zmote, protislovja, neumne teorije, sofizme, krivoverske nauke. Trditve in obenem namen te *polpete* [pogača iz sesekljanega mesa] (uporabljamo izraz, s katerim pisec skuša razvrednotiti *Preskrbljenega mladeniča*) lahko razberemo iz naslednjega nagovora na strani 66: »Mladeniči, pustite pleve tega mračnjaškega in protislovnega modrijana in sprejmite to, kar vam pravi živi studenec, čisti vir, resnični Učitelj«; se pravi zapustite katoliški nauk in se opirite evangelija, ki vam ga ponuja Pietro Valdo. Sad takega veldeškega evangelija, kot je ta knjiga, zadostuje, da prepoznamo drevo, ki ga je rodilo. Sam porogljiv način govorjenja proti don Bosku je značilno valdeški in zelo malo evangeljski.

Dobro knjižico *Don Bosko in njegova dela* je napisal in širil neki duhovnik iz Trentina, ki je spoznal svetnika na turinski razstavi. Zamisel mu je prišla ob branju *Vodiča na razstavi*, ki opisuje galerijo dela, in pravi: »Slavni don Bosko, čigar delavnost priporočam vsem liberalcem, je zasedel na razstavi desno notranje dvorišče.«⁷ Božjega služabnika predstavi takole: »Kdo je vendar ta duhovnik, ki se je uveljavil celo med liberalci? Če ga boste videli, ne boste odkrili ničesar, kar bi moglo nakazovati kakega vzvišenega genija. To je preprost duhovnik, ki se vam zdi, čeprav je komaj prekoračil devetinšestdeseto leto, da jih ima krepko čez osemdeset. Obrnite za trenutek svoj pogled nanj, pa boste na njegovem čelu brali jasne poteze Božjega duha, ki ga preveva in ki ga je izbral za služabnika čudovitih Božji del. Glejte ga in ne boste se mogli upreti, da vas ne bi prevzelo občudovanje in ljubezen do tega osivelega starčka. Sproščen je njegov sprejem,

⁶ *Le boccie di Don Bosco ossia il Giovane provveduto di confusione* [Don Boskove krogle ali zmešani Preskrbljeni mladenič]. Torre Pellice, Tip. Alpina, 1884.

⁷ *Guida dell'Esposizione italiana di Torino*. Tip. ed. Sonzogno, Milano 1884. Pag. 105, Milan 1884, str. 105.

prodiren njegov pogled, čudovit njegov nasmeh, tekoč njegov pogovor, iz njegovega zunanjega videza in iz vse njegove osebe veje dobrota, ki vas prevzema in obvladuje.« Iz njegovega obiska v Valdoccu je prinesel naslednje njegove besede: »V moji hiši je kruha za vse in tega nam vsak dan pošilja Božja previdnost; vsi imajo dela, da mora vsak delati za tri, in končno še nebesa, kajti vsak, ki dela in je za Boga, ima pravico do koticčka v nebesih.« Natisnjene v vidnih črkah je mogoče tistih trinajst strani prebrati v eni sapi in z njimi zamašiti usta slabo obveščeni obrekovalcem.

Znano je, da so razstave priložnost za praznovanje srečanja. V galeriji dela je razstavljal svoje izdelke Giuseppe Torretta, izdelovalec mandljevitih slaščic, don Boskov krajan, ki se je hvalil, da ga pozna že iz mladih let. Ker je odbor razstave za ta oddelek pripravil slavnostno pogostitev, za katero je vsak razstavljevec prispeval 25 lir, je Torretta dobil naročilo, da povabi tudi don Boska. V ta namen mu je pisal pismo, polno spodbud in prošenj. Toda don Bosko je *consideratis, considerandis* [ko je premislil, kar je treba premisliti] naročil don Rui, naj vplača petindvajset lir in njega zaradi oddaljenosti opraviči. Bil je v Pinerolu.⁸

Da se je don Bosko znašel med razstavljavci, je bilo za tiste, ki ga niso poznali ali so ga poznali le površno, pravo presenečenje ali razodetje, za tiste, ki so ga poznali, pa razlog več, da so ga občudovali.

Tako je neki povratnik iz Turina v nekem ljudskem časniku v Reggio Emilii izrazil svoje začudenje in od njega zvemo, da je bila don Boskova galerija ena najbolj obiskanih na razstavi, da so se obiskovalci nenehno gnetli pred njo in se jasno in glasno čudili in odobraval.⁹

Proti koncu razstave je bilo treba razstavljavcem podeliti nagrade. Posamezni oddelki so imenovali ocenjevalne odbore, ki so sredi septembra opravili svojo ocenitev, nakar je poseben odbor pregledal pritožbe in dal svoje mnenje, ki pa še ni bilo dokončno. Ko je don Bosko zvedel za nagrado, ki mu je bila namenjena, je sodil, da je bila dosti nižja, kot so bile njegove zasluge. O papirnici ni bilo govora, ker stroja niso izdelale italijanske tovarne, in za tiskarske izdelke so mu podelili preprosto srebrno odličje. Sicer se je pa razvrednotenje don Boskovega deleža na razstavi začelo že prej. Tako je bilo v uradnem glasilu razstave rečeno, da v don Boskovi galeriji tiskajo samo »povprečne, celo zelo povprečne knjige«. Takoj so ugovarjali krivičnosti razsodbe in navedli, da so natisnili odlično prevedeno in tehnično neoporečno *Fabiolo*, vendar zmote niso hoteli popraviti. Ocenjevalni odbor je torej odlikoval Salezijansko tiskarno s srebrnim odličjem »zaradi razširitve po celem svetu, zaradi nizkih cen kakor tudi zaradi veličastne opreme galerije, kjer je bilo pokazano, kako se iz cunj dela papir, kako se tiskajo pole papirja in kako se končno vežejo knjige«.

⁸ Vigliettijevo pismo don Bosku, Pinerolo, 17. avgust 1884.

⁹ *Il Reggiano*, 4. oktober 1884.

Don Bosko je v obrambo svojih pravic vložil pri izvršnem odboru pritožbo. Nato je preverjevalnemu odboru izrazil svoje razloge in dodal, da bi se, če razsodbe ne bi spremenili, odpovedal vsakemu uradnemu priznanju in se zadovoljil z odobravanjem, ki mu ga je izkazala javnost. Pismo se glasi takole.

Velespoštovani izvršni odbor!

(Urad za razsodbe)

Dne 23. tekočega meseca oktobra je bilo v mojem imenu temu odboru oddano pisanje, v katerem so bili izraženi nekateri pomisleki glede razsodbe komisije o srebrnem odličju, ki je bilo podeljeno mnogim tiskarskim dejavnostim mojih tiskarn v didaktični galeriji Italijanske razstave.

Ko se vračam k tej zadevi, si dovoljujem dodati nekaj pripomb na pravilno ocenjevanje odbora samega. To so: mesečna izdaja italijanskih klasikov očiščena za mladino z znanstvenimi opombami, ki jih že 16 let tiska moja tiskarna v Turinu in je naklada dosegla 300.000 izvodov; mesečna izdaja ljudskega Branja v ekonomski izdaji, ki je od začetka pred 33 leti dosegla dva milijona izvodov; stota izdaja Preskrbljenega mladeniča, ki presega šest milijonov izvodov, in druga manjša dela iste narave, katerih število je neocenljivo; grški in latinski klasiki za srednje šole z opombami, ki izhajajo prav tako že 20 let in so zelo razširjeni; potem latinski, italijanski, grški slovarji z ustreznimi slovnici, ki so jih sestavili profesorji mojih zavodov in jih pozitivno ocenjujejo strokovno usposobljeni poznavalci, kar pričajo tudi pogosti ponatisi teh del. K temu je treba dodati še dela s področja zgodovine, pedagogike, zemljepisa, aritmetike, ki so visoko cenjena in zelo razširjena pa nizke cene, tako da si jih more vsakdo kupiti; veliko število različnih izdaj različnega obsega in števila, ilustriranih ali brez slikovne opreme na izvršnem papirju in v odličnem tisku. To je dovolj razlogov, da bi se ustrezní odbor moral pozanimati za te dejavnosti in prisoditi odličje, ki ne bi bilo nižje od odličij, ki so jih prejeli razstavljalci, katerih izdelki so po kakovosti in količini manjši od mojih.

Naj še omenim, da so zgoraj navedena dela izdelali v mojih tiskarnah ubogi dečki, ki smo jih sprejeli v naše zavode in jih tako usmerili na pot, da si bodo mogli sami pošteno služiti svoj vsakdanji kruh. Kljub vsemu temu pa kakovost razpostavljenih del (po sodbi poznavalcev stroke) ni nič manjša od kakovosti del razstavljalcev, ki so prejeli enaka pa tudi višja odličja, kot mi je bilo sporočeno.

Povedati moram, da ocenjevalni odbor zavestno ni obiskal mojih razstavljenih del, zato jih ni mogel primerjati z drugimi in zato tudi ni mogel izreči stvarne sodbe, ki bi upoštevala dejansko stanje. Tako so menili strokovnjaki s področja knjigotrštva, ki so ocenili knjižne izdelke drugih založb in jih primerjali z deli, ki so se pred očmi javnosti opravljala v moji papirnici, tiskarni in knjigovoznici.

Kar se tiče moje papirnice je ocena, da sem pravilno razumel njen pomen, samo priznanje uspeha, ne pa tudi uradna ocena in nagrada. Četudi bi vzeli za resno mnenje, da stroja za izdelavo papirja ne bi mogli jemati v ocenjevanje, ker je tujega izvora, pa je vendar treba upoštevati zelo popolno delovanje, ki obogati celotno stroko. Podpisani je z nakupom tega stroja, ki je zanj plačal visoko ceno, obogatil celotno področje italijanskega trga in tako omogočil kakovostno in količinsko obogatitev celotne stroke.

Prav tako me preseneča, da ocenjevalni odbor ni prav nič upošteval tiskarske livarne, stavnice in knjigoveštva, katerih delovanje je bilo v živo predstavljeno obiskovalcem, tako da so na svoje oči videli, kako se pride od cunj do papirja, tiska in vezanja do knjige.

Zaradi vseh teh razlogov je javnost visoko ocenila celotno predstavitev, kar bi morale vplivati tudi na delo ocenjevalne komisije pri podeljevanju odličij.

Zato prosim spoštovan odbor, da po ocenjevalni komisiji spremeni svojo oceno in podeli odličja sorazmerno z zaslugami, ki so si jih pridobila moja dela, in ne dá nobene razloga, da bi javnost menila, da so bile ocene podane nestrokovno.

Upam, da bodo upoštevane te moje pripombe. Če se to ne bo zgodilo, se že vnaprej odpovedujem vsaki nagradi in priznanju in zahtevam, da odbor ukaže, da časopisi ne govorijo niti o presoji niti o nagradah niti o priznanjih.

V tem primeru mi je zadosti zavest, da sem mogel sodelovati pri tej veličastni predstavitvi italijanskega genija in industrije in pokazal svoje prizadevanje, ko sem v teku 40 let storil vse, kar je bilo v moji moči, za moralni in materialni napredek revne in zapuščene mladine in za resničen napredek znanosti in obrti.

Zame je zadostno priznanje javnosti, ki je imela priložnost, da se je s svojimi očmi prepričala o značilnosti mojih ustanov in mojih sodelavcev.

Izrabljam to priložnost, da zaželim častitemu odboru in spoštovani ocenjevalni komisiji vse dobro od Boga in se s popolnim spoštovanjem imenujem vaših uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. oktober 1884

Toda preverjevalni odbor se ni zmenil za navedene razloge. K srebrnemu odličju za tiskarsko dejavnost je dodal le nepomembno priznanje za zasluge, ki so jih prejeli vsi udeleženci galerije dela na razstavi. Proti tej sramotni krivici se je dvignil katoliški tisk.¹⁰ Toda s toliko prostozidarjev, ki so bili v komisijah, odborih in presojevalnih oddelkih, in v smislu antiklerikalizma, ki je prevladoval v devetnajstem stoletju v Italiji in v glavnem mestu Piemonta, kljub dobronamernosti občinske uprave v Turinu ni bilo mogoče doseči kaj več. »Pametni in pošteni ljudje,« je pisal *Corriere di Torino*, »so imeli don Boska za vrednega častne diplome.« Toda »velika krivda velečastitega duhovnika«, je razlagal *Eco d'Italia*, je, da »don Bosko zavrača in onemogoča radikalno in republikansko propagando med mladino in neutrudno deluje z odličnimi uspehi pri krščanski rešitvi (ki je edina mogoča) strašnega socialnega vprašanja.«¹¹

¹⁰ *Amico del popolo* iz Prata, (31. oktober, 8. in 15. november); *Eco d'Italia* iz Genove (9. november); *Diritto Cattolico* iz Modene (11. november); *Corriere di Torino* (13. november); *Libertà Cattolica* iz Neaplja (13. november). *Unità Cattolica* je molčala; verjetno pa je, da je tako hotel don Bosko, Margotijev prijatelj in nasprotnik vsake polemike.

¹¹ Neki sotrudnik iz Lyona, verjetno duhovnik, je obiskal don Boska, Oratorij in razstavo in svoje vtise objavil v pismu v francoskem *Vestniku* meseca decembra (Dodatek, št. 28).

10. POGLAVJE

OČETOVSKA OPOROKA IN PAPEŠKI UKREP

POJEMANJE TELESNIH MOČI IN VEDNO večje nevšečnosti so don Bosku pričale, da se njegovo življenje izteka. Dne 17. oktobra je v pismu don Bertu v dodatni pripombi zapisal: »Ne pozabiva, da ni več daleč čas, ko bova morala jaz in ti dajati pred Gospodom odgovor za najina dejanja.« Misli je na to, kaj se bo dogajalo po njegovi smrti, in je od časa do časa zaupal papirju stvari, ki so se mu zdele potrebne, da bi jih upoštevali njegovi sinovi, potem ko bi bil on že v večnosti. Pri tem ni imel nikakršnega urejenega načrta ali kakega sistematičnega reda misli, ki bi jih zapovrstjo zapisoval. Toda meseca septembra je začel v skromnem zvežčku zapisovati misli, ki mu jih je narekovala skrbna zavest. Da je pri tem ravnal čisto naključno, dokazujejo tudi pisma, kjer je od časa do časa vnašal in kaj naj bi jih njegov naslednik upošteval, jih prepisal in odposlal določenim osebam, ki se jih je po naključju spomnil. Za zdaj bomo opustili vsa pisma in bomo natančno objavili očetovske opomine sinovom, če bi jih moral zapustiti sirote.

Ob moji smrti naj naslednik poskrbi za naslednje:

- 1. Da bodo prekinjena vsa gradbena dela.*
- 2. Ne odpirajte novih hiš, ne plačujte dolgov, temveč storite vse, kar je v vaši moči, da boste plačali podedovano, odpravili pasivnost in izpopolnili osebje že obstoječih hiš.*
- 3. S posebnim pismom obvestiti o moji smrti, zahvalite se glavnim našim dobrotnikom, prosite jih, da bi nas še naprej podpirali. Bodite prepričani, da bom, če bom po Božji dobroti mogel iti v nebesa, nenehno prosil Božjega blagoslova za vse.*
- 4. Vse člane Družbe prosim, da bi v tistih trenutkih ohranili mir. Ne solze, temveč pogum in vsakovrstna žrtev z namenom, da boste vztrajali v Družbi in vodili naprej dela, ki nam jih je izročila Božja previdnost.*
- 5. Povabite dečke, da bodo molili zame, da mi Bog skrajša kazni v vicah, če mi bo, kakor upam, podelil milost, da bom umrl v njegovi sveti milosti.*

6. *To bodi sporočeno vsem salezijanskim sobratom, za katere upam, da jih bom videl v blaženi večnosti.*¹

*VRHOVNI KAPITELJ*²

Ob moji smrti naj se zbere vrhovni kapitelj in naj bo redno pripravljen za vsak primer in noben član naj se ne oddalji brez zares absolutne nujnosti.

Moj vikar naj v soglasju s prefektom³ pripravi in prebere v kapitlju pismo, namenjeno vsem sobratom, v katerem se sporoča moja smrt in priporoča v njihove molitve mene in dober izbor mojega naslednika.

*Določi naj se dan volitev novega vrhovnega predstojnika in omogoči, da bodo sobratje iz Amerike in drugih oddaljenih krajev mogli priti, razen če bi jih ovirali zares težki razlogi.*⁴

Omenim naj dve nadvse pomembni stvari.

1. *Za vsako ceno je treba držati v tajnosti kapitularne odločitve, če pa je treba kaj objaviti, naj to stori kdo, ki bo odgovoren za to. Ta pa naj pazi, da ne bo omenil imena kakega kapitularja, ki je dal bodisi pozitiven bodisi negativen glas ali to ali ono izjavo.*

2. *Naj velja načelo, ki ga ne smemo spreminjati, da ne bomo posedovali nobene lastnine ali nepremičnine razen hiš in pritikin, ki so potrebne za zdravje sobratov ali za dobro počutje gojencev. Posest donosnih nepremičnin je krivica, ki jo delamo Božji previdnosti, ki nam na čudovit, da ne rečem čudežen način, prihaja na pomoč. Pri novogradnjah in popravilih hiš kar najbolj skrbno pazimo, da ne bo razkošja, veličastnosti in elegance. V trenutku, ko se bo začela kazati težnja po udobnosti oseb, stanovanj in hiš, se bo začel propad naše Družbe.*

VSEM MOJIM DRAGIM SINOVOM V J. K.!

Po končanem pogrebu naj moj vikar sporazumno s prefektom seznanj vse sobrate s to mojo zadnjo mislijo mojega smrtnega življenja.

Dragi in ljubljene moji sinovi v J. K.!

Preden bom odšel v svojo večnost, moram izpolniti nekaj svojih obveznosti do vas in tako utešiti živo željo svojega srca. Predvsem se vam moram najiskrenejše zahvaliti za pokorščino, ki ste mi jo izkazovali, in za vse, kar ste storili za napredek in vzdrževanje naše Družbe.

Zapuščam vas tukaj na zemlji, vendar samo za kratek čas. Upam, da bo neskončno Božje usmiljenje storilo, da se bomo nekoč srečali v blaženi večnosti. Tam vas pričakujem.

Prosim vas, da ne bi jokali zaradi moje smrti. To je dolg, ki ga moramo vsi plačati,

¹ Teh šest priporočil ni v zveščku, temveč posebej na listu papirja.

² Tudi podnaslovi so don Boskovi.

³ Besede v kurzivi (razen latinskih) je pripisal pozneje don Bosko; te in druge podobne, ko je don Rua bil vikar.

⁴ Tudi ta prislov je poznejši pripis.

toda potem bomo dobili bogato plačilo za vsak napor, ki smo ga storili iz ljubezni do našega učitelja predobrega Jezusa Kristusa.

Namesto da bi me objokovali, storite trdne sklepe, da boste vse do smrti trdno vztrajali v poklicu. Pazite in storite vse, da vas niti ljubezen do sveta niti navezanost na starše niti želja po udobnem življenju ne bodo nagnili, da bi onečastili svete zaobljube in tako izdali redovne obljube, s katerimi smo se zavezali Gospodu. Nobeden naj ne jemlje nazaj, kar smo dali Jezusu.

Če ste me ljubili do sedaj, me ljubite še naprej z natančnim izpolnjevanjem naših konstitucij.

Vaš prvi vrhovni predstojnik je mrtev. Toda vaš resnični predstojnik Jezus Kristus ne bo umrl. On bo še naprej naš učitelj, naš voditelj, naš vzor. Vendar pomislite, da bo on ob svojem času tudi naš sodnik in plačnik naše zvestobe v njegovi službi.

Vaš vrhovni predstojnik je umrl, izvoljen bo drug, ki bo skrbel za vas in za vaše zveličanje. Ubogajte ga, ljubite ga, poslušajte ga, molite zanj, kakor ste molili zame. Zbogom, dragi sinovi, zbogom. V nebesih vas pričakujem. Tam se bomo menili o Bogu, o materi Mariji, opori naše Družbe. Tam bomo večno blagrovali to našo Družbo, ki nam z izpolnjevanjem njenih pravil uspešno pomaga doseči naše zveličanje. *Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc et usque in saeculum. In te Domine, speravi non confundar in aeternum* [Ime Gospodovo naj bo slavljeno od zdaj in na veke. K tebi, Gospod, se zatekam, naj ne bom osramočen na veke].

IZVOLITEV NOVEGA PREDSTOJNIKA

Po mojem pogrebu se bodo zbrali na vnaprej določenem kraju volivci in opravili, kar je predpisano za molitve za pokojnega vrhovnega predstojnika in za takojšnjo izvolitev in priznanje novega vrhovnega predstojnika.

Prav je, da o vsem natančno poročamo svetemu očetu in prosimo za njegov poseben blagoslov za tako pomembno dejanje.

Vsak pa naj, ne gleda na človeška čustva in za zasebne koristi, da svoj glas tistemu, ki ga ima za najsposobnejšega za delo v Božjo slavo in korist naše Družbe. Zato:

1. Naj bo znan po natančnem izpolnjevanju naših pravil.
2. Da se ni nikdar vpletal v zadeve, ki bi ga lahko spravile v spor s cerkvenimi ali civilnimi oblastmi ali ga osramotile pred člani salezijanske družbe.
3. Je znan po svoji navezanosti na Apostolski sedež in na vse, kar se nanj nanaša.

Po opravljenih volitvah in po razglasitvi novega predstojnika naj mu vsi volivci poljubijo roko, potem naj pokleknejo in zapojejo tedeum. Nato bodo pokazali svojo privrženost z obnovitvijo zaobljub, kakor se dela pri duhovnih vajah.

NOVI VRHOVNI PREDSTOJNIK

1. Spregovori naj nekaj besed volivcem, zahvali naj se jim za izkazano zaupanje in naj jim zagotovi, da želi biti vsem dober oče, prijatelj, brat; prosi naj jih za njihovo sodelovanje, in če je treba, tudi za njihov nasvet.

2. Takoj bo sporočil svetemu očetu svojo izvolitev in izročil salezijansko družbo njegovi službi in nasvetom kot vrhovnemu poglavarju Cerkve.

3. Nato bo poslal okrožnico vsem sobratom salezijancem in hčeram Marije Pomočnice.

4. Prav tako bo naslovil posebno pismo našim dobrotnikom in našim sotrudnikom in se jim v mojem imenu zahvalil za vse dobro, ki so nam ga naredili, dokler sem še jaz živel na zemlji. Prosi naj jih, naj še naprej pomagajo in podpirajo salezijanske ustanove. Zmeraj v prepričanju, da bom sprejet od Božjega usmiljenja, bom tam vedno molil za vas. Toda dobro si zapomnite: govorite, vedno pridigajte, da je Marija Pomočnica vedno naklanjala in bo naklanjala posebne milosti, tudi izredne in čudežne, vsem, ki sodelujejo pri krščanski vzgoji ogrožene mladine z deli, dobrim zgledom ali tudi samo z molitvijo.

Ko bo novi vrhovni predstojnik opravil te prve in pomembne naloge, naj se čim prej seznanj s finančnim stanjem Družbe in preveri, ali so dolgovi in kdaj jih je treba poplačati.

Prav bo, če vsaj za nekaj časa ne odpirajo novih zavodov niti ne začenjajo novih gradenj niti novih del, ki niso nujno potrebna.

Kar se tiče mene, priporočam, da ne bi govorili o dolgovih, ki jih je pustil pokojni vrhovni predstojnik. To bi kazalo na slabo upravo tako pri upravnikih kakor tudi pri samem predstojniku. Lahko bi tudi povzročilo nezaupanje v javnem mnenju.

POMEMBEN SPOMIN ZA VRHOVNI KAPITELJ

Če bi pri volitvah vrhovnega predstojnika manjkal kak član kapitlja, naj predstojnik uporabi svojo pravico in izpolni število z dopolnilnimi svetovalci za čas, dokler ne bo izvoljen dokončni vrhovni kapitelj.

Osnovno priporočilo, ki ga imam za najpomembnejšega, pa je, da naj noben član kapitlja ne prevzema obveznosti zunaj neposredne uprave Družbe. Še več, menim, da ne bom povedal preveč, če trdim, da bo v naši Družbi vedno praznina, dokler se posamezni člani kapitlja ne bodo zaposlovali izključno v stvareh, ki se tičejo njihovega področja, in v tem, kar določajo in je bilo odobreno na kapiteljskih sejah.

V ta namen bo treba premagati nemajhne težave, vendar se žrtvujemo in izkažimo to veliko uslugo v korist naše Družbe.

SPOMIN ZA VRHOVNEGA PREDSTOJNIKA

Vrhovni predstojnik naj prebere in izpolnjuje nasvete, ki jih imam navado dajati vsem ravnateljem novih domov zlasti v tem, kar se tiče počitka in prehrane.

RAVNATELJEM POSAMEZNIH HIŠ

Ravnatelj vsake hiše naj potrpi in dobro preuči osebe ali dobro preudari, koliko so sposobni sobratje, ki delajo pod njegovim vodstvom. Nujno potrebno je, da pozna pravilnik službe, ki naj jo opravlja. Zato naj ima vsak na voljo vsaj tisti del pravilnika, ki se tiče njegove službe.

Njegova skrb naj bo še posebno namenjena moralnim odnosom učiteljev, asistentov med seboj in gojencev, ki so mu izročeni v skrb.

POSEBNA SVARILA ZA VSE

1. Vsem svojim sinovom toplo priporočam, naj skrbno pazijo, da pri govorjenju in pisanju ne bi nikdar pripovedovali ali trdili, da je don Bosko prejemal milosti od Boga ali delal kakršne koli čudeže. To bi bila zelo škodljiva zmeta. Čeprav je bilo Božje usmiljenje do mene zelo veliko, vendar nisem nikoli nameraval spoznati in delati nadnaravnih stvari. Jaz nisem storil drugega kot molil in prosil milosti od Gospoda s pomočjo dobrih duš. Vedno pa sem spoznaval učinkovitost molitev in obhajil naših dečkov. Dobri Bog in njegova presveta mati sta nam priskočila na pomoč v naših potrebah. To se je pokazalo vsakič, ko smo morali za naše uboge in zapuščene dečke priskrbeti vse potrebno za telo in zlasti še za njihove duše.

2. Presveta Devica Marija bo gotovo še naprej ščitila našo Družbo in salezijanske ustanove, če bomo še naprej zaupali vanjo in se bomo trudili za njeno češčenje. Njene praznike in še bolj njene slovesnosti, njene devetdnevnic, njene tridnevnic, njej posvečen mesec vedno goreče priporočajmo tako javno kakor zasebno; uporabljamo letake, knjige, svetinjice, podobice in tako, da kratko malo objavljamo in pripovedujemo milosti, ki smo jih prejeli na priprošnjo naše nebeške dobrotnice in jih ona nenehno daje trpečemu človeštvu.

3. Dva osebna vira milosti sta: vnaprej priporočati ob vsaki priložnosti, ki se nam daje, da naj gojenci častijo Marijo, prejemajo svete zakramente in opravijo kako pobožno vajo.

Biti zbrano pri sveti maši, opravljati obiske Najsvetejšega, obujati pogosto duhovno sveto obhajilo, kar vse je Materi Božji zelo ljubo in mogočno sredstvo, da prejemamo milosti.

CERKVENI POKLICI

Bog je poklical v življenje našo ubogo salezijansko družbo, da bi med revno in zapuščeno mladino gojila cerkvene poklice.

Dobro stoječe družine se navadno preveč posvečajo posvetnim skrbem, njihovi otroci so prevzeti od posvetnosti, ki jim že od začetka umorijo poklic, ki jim ga je Bog posadil v srce. Če poklic gojimo, se razvija in dozori ter prinaša obilne sadove. V nasprotnem primeru se zaduši ne samo seme poklica, temveč tudi poklic, ki se je mogoče zaradi ustreznih okoliščin začel razvijati.

Časopisi, slabo branje in pogovori ter slabi tovariši so vzrok izgube poklica in pogosto tudi poguba za tiste, ki so se že odločili za poklic.

Zapomnimo si, da damo velik dar Cerkvi, če poskrbimo za dober poklic. Da gre potem ta poklic v škofijo, misijone ali kako drugo redovno družino, je nepomembno. V vsakem primeru je velik zaklad, ki smo ga podarili Cerkvi J. K.

Nikdar ne svetujemo redovniškega ali duhovniškega stanu kateremu koli fantu, če ni prepričan, da bo mogel ohraniti angelsko čednost v mejah, ki jih nakazuje zdrava teologija. Lahko smo manj zahtevni glede umskih sposobnosti, nikdar pa ne glede pomanjkanja kreposti, o kateri govorimo.

USTANOVA MARIJE POMOČNICE

Gojite Ustanovo Marije Pomočnice po načrtu, ki vam je že poznan. Zaradi pomanj-

kanja sredstev nikdar ne zavrnete fanta, ki daje znake duhovniškega poklica. Izdajte vse, kar imate, če je treba, pojdite tudi beračit, in če se boste o vsem tem znašli v stiski, ne skrbite, presveta Devica Marija vam bo prišla na kakršen koli način, tudi čudežno na pomoč.

POKLIC ZA SALEZIJANSKO DRUŽBO

Delo, dobro in resno obnašanje naših sobratov pridobivajo in tako rekoč vlečejo za seboj njihove gojence, da jih posnemajo. Bodimo pripravljene na osebne in denarne žrtve, vendar storimo vse, da bomo izvajali preventivni sistem, in bomo imeli poklicev v obilju.

Če že ne moremo odpraviti počitnic, skušajmo vsaj zmanjšati število počitniških dni. Potrpežljivost in ljubeznivost, krščanski odnos učiteljev do učencev bodo med njimi pridobili veliko poklicev. Vendar moramo tudi tukaj paziti, da ne bomo sprejemali v Družbo še manj pa v cerkveno službo tistih, za katere nimamo moralne gotovosti, da bodo mogli ohraniti angelsko čednost.

Ko kak ravnatelj naše hiše opazi gojenca preproste nravi, lepega značaja, naj si ga pridobi za prijatelja. Večkrat naj ga ogovori, ga rad spoveduje, se mu priporoča v molitev, mu zagotovi, da moli zanj pri sveti maši, povabi naj ga, da opravi sveto obhajilo v čast preblažene Device ali za duše v vicah, za njegove starše, za pomoč pri študiju in podobno.

Na koncu nižje gimnazije naj ga prepriča, da si izbere tisti poklic in tisti kraj, ki ga ima za najbolj primerne za svojo dušo in ki ga bo najbolj zadovoljil v trenutku smrti.

Primerja naj v vesti čas, ko je bil doma, v zavodu in na počitnicah, in ugotovi, kje ga je najbolj preživel.

Odvrača pa naj od cerkvenega poklica tiste, ki bi radi postali duhovniki zato, da bi pomagali svoji družini, ker so ubogi. V takih primerih naj se svetuje, da se oklenejo kakega drugega stanu, drugega poklica, obrti, nikdar pa duhovništva.

ASPIRANTI

Aspirante imenujemo tiste fante, ki se želijo okleniti takega načina krščanskega življenja, ki bi jih usposobil, da bi vstopili v salezijansko družbo kot kleriki ali sobratje pomočniki.

Tem je treba posvetiti posebno skrb. Vendar naj imamo za take le tiste, ki imajo namen postati salezijanci ali vsaj niso nasprotni, če je taka Božja volja.

Vsaj dvakrat na mesec naj imajo zanje posebno konferenco.

*Na takih konferencah naj se govori o tem, kaj mora storiti in česa se mora varovati, da bo postal dober kristjan. Preskrbljeni mladenič ponuja glavno snov za take nagovore. Nikakor pa jim ne govorimo o naših pravilih in o zaobljubah ali da bi zapustili svoje starše. To so stvari, ki se jih bodo zavedeli, ne da bi o njih govorili. Za vodilo naj služi pravilo: Bogu se je treba izročiti prej ali sej. Bog imenuje srečnega tistega človeka, ki se je njemu posvetil že v mladosti: *Beatus homo cum portaverit jugum ab adolescentia sua.* Svet v vsem njegovimi vabami, starše, prijatelje, dom bo treba prej ali slej iz ljubezni ali po sili zapustiti.*

SPREJEM MED ASPIRANTE

Aspirante, kot smo jih opisali zgoraj, je lahko sprejeti med novince, ne pa tistih, ki so živeli ali opravili svoje šolanje zunaj naših domov. Za take je treba točno izvajati predpise, ki jih za aspirante predpisujejo naša pravila.

NOVINCI

Čas prave preizkušnje za vstop v Družbo je noviciat. Noviciat je kakor rešeto, s katerim preverjamo kleno zrno in nam pove, da ga pridržimo, če nam ustreza. Sicer pa odstranimo neustrezno rastlinje in ga kot plevel in ljujko vrzimo iz našega vrta. Vedite, da naša Družba ni bila ustanovljena za tiste, ki so posvetno živeli, so se spreobrnili in bi potem hoteli priti k nam. Naša Družba ni za take ljudi. Mi potrebujemo zanesljive in trdne ljudi, ki so sposobni obvladati svetno življenje. K nam ne prihajajo taki, ki bi želeli izpopolnjevati sebe, temveč ljudje, ki hočejo doseči krščansko popolnost tako, da bi reševali velikih nevarnosti uboge in zapuščene dečke. Tisti mladostniki, ki so že bili žrtve človeških slabosti, ali taki, ki so se pregrešili proti veri in lepim človeškim navadam, naj ne postajajo duhovniki, temveč naj vstopajo v spokorne redove s strogo klavzuro. V letu preizkušnje je treba strogo opazovati vse, kar se tiče zdravja, moralnosti, nadarjenosti, in natančno poročati vrhovnemu kapitlju. Toda ravnatelj noviciata naj strogo pazi, da ne bo predlagal za sprejem v Družbo novincev, za katere ne bi bil v vesti prepričan o njihovi moralnosti.⁵

SPREJEM

Tako za dokončen sprejem v noviciat kot za dokončen sprejem k zaobljubam naj se upoštevajo predpisi svete Cerkve, naših pravil in odločitev vrhovnih zborov. Naj se pove vse za in proti za vsakega kandidata posamezno, glasovanje pa naj bo vedno tajno,⁶ tako da en član kapitlja ne bo vedel, kako se bo odločil drug.

ODPUSTITVE

Pri odpustitvah moramo posnemati vedenje vrtnarja, ki poruje in zmeče z vrta škodljive ali kratko malo neuporabne rastline in travo. Vendar je treba dobro preudariti, ker se plahe vesti bojijo tudi takrat, ko ni nikakršnega resnega razloga za strah. Zato je treba natančno preveriti razlog ali razloge, zakaj kdo prosi za odpustitev. Odpustitve dajajmo samo, ko gre za težke razloge,⁷ se pravi, ko bi bivanje člana bilo v veliko duhovno in časno škodo njega samega in same Družbe.

V takih primerih naj se preudari, ali je zadosti začasna ali končna odpustitev. V vsakem primeru moramo pri članu, ki se ga odpušča, uporabiti vse ozire in tudi žrtve, da bo odšel sporazumno in kot prijatelj Družbe. Sicer pa naj se z njim ne vzdržujejo drugi odnosi, kot taki, ki jih imamo z vsakim dobrim kristjanom. Prav tako mu ne izkazujemo gostoljubja, razen v primerih skrajne potrebe in še to vedno samo začasno.

⁵ Podčrtal don Bosko.

⁶ Podčrtano kot zgoraj.

⁷ Kurzivna pisava je don Boskova.

Ko kak član zapusti Družbo, naj se mu pomaga, da dobi kako službo ali zaposlitev, kjer bi si mogel pošteno služiti kruh.

SKUPNO ŽIVLJENJE

Treba je storiti vse, da se ohrani skupno življenje. Predstojniki naj ukazujejo in zahtevajo toliko, kolikor kdo more, in ne več. Če kak novinec nima zadosti zdravja, da bi izpolnjeval vse predpise naših pravil, ga ne sprejemajmo k redovnim zaobljubam, in če je njegova bolezen kronična, naj se vrne domov. Če gre za člana, ki je naredil zaobljube, potem naj ostane in se zanj stori, kar je potrebno. Vendar naj nihče ne pozabi, da smo ubogi, in zato naj ne zahteva večjih ozirov, kot jih lahko pričakuje tisti, ki se je Bogu posvetil z zaobljubo uboštva. Vendar je treba imeti posebne ozire do tistih, ki so s posebnim prizadevanjem ali kako drugače prispevali Družbi velike usluge. Če bi mogla kaj pomagati sprememba podnebja, hrane ali odhod v domači kraj, naj se to stori, vendar vedno po nasvetu zdravnika.

Vendar so taki oziri omejeni na čas bolezni in okrevanja in naj ne postanejo nikdar kako drugo domovanje. To bi bila prava kuga za skupno življenje. Zato naj sobrat, takoj ko je sposoben, da se hrani pri skupni mizi, prisede sem, vendar naj se mu ne nalagajo opravila, ki presegajo njegove moči.

Pri tej izredno pomembni zadevi ravnajmo s skrajno krščansko ljubeznijo, previdnostjo pa tudi z odločnostjo, vendar v vsakem primeru z vso potrebno obzirnostjo, ljubeznijo in ljubeznivostjo.

TISK

V svojih pridigah, razgovorih in natisnjenih knjigah sem vedno storil vse, kar je bilo v moji moči, da bi branil in širil katoliška načela. Če bi se našel kak stavek, kaka beseda, ki bi mogla buditi samo dvom, ali resnica ne bi bila zadosti jasno razložena, sem pripravljen preklicati, popraviti vsako trditev, spis, knjigo, če bi to svetovala sveta mati Katoliška cerkev.

Kar se tiče tiska in ponatisa, priporočam več stvari.

Nekatera moja dela so objavili brez mojega soglasja ali celo proti moji volji, zato:

- 1. Priporočam svojemu nasledniku, da napravi seznam vseh mojih spisov v zadnji izdaji.*
- 2. Če bi kako delo ponatisnili, naj se v korist znanosti in vere popravijo napake v pravopisu, kronologiji, jeziku, smislu.*
- 3. Če bi nanese, da bi natisnili kako moje italijansko pismo, je treba močno paziti na nauk, kajti večino pisem sem pisal v naglici in zato z nevarnostjo mnogih netočnosti. Pisma v francoščini pa naj se, če je mogoče, sežgejo. Če bi jih pa kdo želel natisniti, naj pregleda in popravi poznavalec francoskega jezika, da besede ne bodo izražale tega, česar nisem hotel povedati, in bi se mogli zaradi njih norčevati iz vere ali tistega, ki so mu bila namenjena.*

Če bi potem kdo kaj hranil v spominu ali v stenografskem zapisu, naj se vse točno preveri in popravi, da ne bo objavljeno nič, kar ne bi bilo v skladu z našo sveto katoliško vero.

RAVNATELJ HIŠE S SVOJIMI SOBRATI

Ravnatelj mora biti svojim sobratom, ki so odvisni od njega, vzor potrpežljivosti in ljubezni. Zato:

1. Naj jih poučuje, jim pomaga, stoji ob strani pri izpolnjevanju njihovih dolžnosti, vendar nikdar z ostrimi in žaljivimi besedami.⁸

2. Naj pokaže, da jim zelo zaupa, naj se dobrohotno pogovarja o njihovih nalogah. Nikdar naj ne kara ali ostro obsoja v navzočnosti drugih. To naj stori vedno in came-ra caritatis, se pravi ljubeznivo in zasebno.

3. Če bi pa bili razlogi za take opomine in karanja javni, je treba to opraviti javno, vendar v cerkvi ali na posebnih konferencah nikdar ne omenjajmo oseb. Opomini, očitki in namigovanja v javnosti žalijo in nikdar ne vodijo k poboljšanju.

4. Nikdar naj ne pozabi mesečnega pogovora vsakič, ko je to mogoče. Ob tej priložnosti je ravnatelj prijatelj, brat, oče svojih podrejenih. Vsem naj da čas in svobodo za njihovo razmišljanje, za izražanje potreb in namenov. On naj vsem odpre svoje srce, ne da bi kazal užaljenost, niti se ne bo spominjal preteklih napak, razen če bi dajal očetovske opomine ali ljubeznivo pozval k opravljanju dolžnosti tiste, ki bi se pokazali malomarni.

5. Nikdar naj ne obravnava stvari, ki sodijo v spoved, razen če bi sobrat sam želel o tem govoriti. V takih primerih naj nikdar ničesar ne odloča, kar bi veljalo za ravnanje zunaj spovedi, ne da bi se prej točno domenil s prizadetim sobratom.

6. Pri vsem je ravnatelj redni spovednik sobratov. Vendar naj previdno pušča popolno svobodo tistim, ki bi se želeli spovedati pri kakem drugem spovedniku. Treba pa je upoštevati, da mora take spovednike v smislu naših pravil potrditi predstojnik.

7. Ker tisti, ki išče izjemne spovednike, ne kaže zadostnega zaupanja do ravnatelja, naj ravnatelj dobro odpre oči in opazuje izpolnjevanje drugih pravil in naj sobratu ne zaupa nalog, ki bi mogle biti večje od njegovih moralnih in telesnih sposobnosti.

N.B.: Kar tukaj omenjam, se ne tiče izrednih spovednikov, ki jih predstojnik, ravnatelj, inšpektor določajo ob svojem času.

8. Na splošno naj se ravnatelj hiše pogosto po domače pogovarja s sobrati in pri tem omenja enotno izpolnjevanje pravil in naj, kolikor je mogoče, pravila pri tem dobesedno navaja.

9. V bolezni naj upošteva, kar predpisujejo pravila in kar določajo kapitularni predpisi.

10. Z lahkoto naj pozablja neprijetnosti in osebne žalitve in naj z dobroto in spoštovanjem skuša premagati ali bolje popravljati nemarne, nezaupljive in take, ki sumničijo. Vincere in bono malum.

⁸ Kurziv je don Boskov.

SOBRATJE, KI PREBIVAJO V ISTI HIŠI

- 1. Vsi sobratje salezijanci, ki prebivajo v isti hiši, morajo biti eno srce in ena duša s svojim ravnateljem.*
- 2. Vedeti pa morajo, da se morajo kot kuge izogibati godrnjanja. Treba je prispevati vse mogoče žrtve, vendar se ne sme dopustiti, da bi kdo kritiziral predstojnike.*
- 3. Ne grajajmo nikdar odredb v družini, niti ne zavračajmo stvari, ki smo jih slišali pri pridigi, na konferencah, ki jih je napisal ali dal natisniti kak naš sobrat.*
- 4. Vsak naj trpi za večjo Božjo slavo in v pokoro za svoje grehe, toda za dobro svoje duše naj ne kritizira uprave, obleke, hrane, stanovanja itn.*
- 5. Zapomnite si, dragi moji sinovi, da povezanost med ravnateljem in podrejenimi in razumevanje med njimi ustvarja v naših domovih nebesa na zemlji.*
- 6. Ne priporočam vam spokornih vaj in posebnih zatajevanj, kajti zaslužili si boste veliko zasluge in prispevali k slavi Družbe tako, da boste prenašali med seboj težave in bridkosti življenja s krščansko predanostjo.*
- 7. Dajajte dobre nasvete ob vsaki priložnosti, ki se vam ponudi, zlasti če je treba potolažiti kakega trpina in mu pomagati premagovati težave ali mu storiti kako uslugo tako v zdravju kot v boleznih.*
- 8. Če bi kdo zvedel, da hišo obtožujejo kake nepravilnosti, zlasti če bi bilo kaj proti svetemu Božjemu zakonu ali bi se moglo samo razlagati kot pomanjkljivost proti Božji volji, naj takoj obvesti ravnatelja. Ta bo znal tako urediti, da bo zmagovalo dobro in se preprečevalo slabo.*
- 9. Kar se tiče gojencev, naj se vsak drži pravilnika hiše in odločitev za izpolnjevanje discipline in moralnosti tako pri dijakih kakor obrtnikih.*
- 10. Vsak naj, namesto da bi se oziral na to, kar delajo drugi, skrbi, kolikor mu je mogoče, da bo izpolnjeval naloge, ki so mu zaupane.*

OSNOVNI OPOMINI ALI DOLŽNOSTI ZA VSE, KI DELUJEJO V DRUŽBI

Vsem je strogo zapovedano in iz vsega srca priporočeno pred Bogom in pred ljudmi, da skrbijo za moralnost med salezijanci in vsemi, ki jim jih je na kakršen koli način pod kakršnim koli naslovom zaupala Božja previdnost.

NAJ POVEM TUKAJ, KAR BI MORAL POVEDATI NA KAKEM DRUGEM MESTU

V času duhovnih vaj naj ravnatelji domov in vsi drugi predstojniki ne sprejemajo spovedi podrejenih, temveč naj to opravijo izredni spovedniki in pridigarji. Če teh ni zadosti, je treba poklicati na pomoč druge poznane spovednike. Če bi bila v tem pogledu potrebna kaka izjema, naj za to poskrbi predstojnik, ki bo stvar presodil.

Če se kak sobrat spre s cerkveno oblastjo v kakem mestu, kraju ali škofiji, naj ga predstojnik s potrebno previdnostjo določi za drugo službo.

Tudi če bi kak sobrat naletel na tekmovanje ali nasprotovanje pri svojih sobratih, naj ga predstojnik zamenja glede na kraj in službo.

Vedno pa ga je treba prijateljsko opozoriti na njegove napake in mu dati primerne napotke, da se bo v prihodnje znal pravilno ravnati in tako preprečiti trenja.

Z ZUNANJIMI

Z zunanjimi je treba veliko potrpeti, raje prenašati tudi škodo in tako preprečiti spore.

S cerkvenimi in civilnimi oblastni je treba potrpeti, kolikor je mogoče pošteno, nikdar pa naj ne pride do obravnave pred civilnimi sodišči.

Ker pa je kljub potrpljenju in žrtvam ter najboljši volji včasih nemogoče preprečiti spore, svetujem in priporočam, da se spor predloži enemu ali dvema pooblaščenima razsodnikoma, da ga rešita po svoji presoji.

Na ta način ohranimo čisto vest in s tem končamo pravdo, ki je navadno zelo dolga in draga in v kateri je kaj težko ohraniti mir srca in krščansko ljubezen.

V korist vsakega člana Družbe in v korist Družbe same naj se nihče ne vmešava v denarne zadeve, obveznosti in priporočila,⁹ ki se tičejo sorodnikov in prijateljev.

Če pride do resne potrebe, da se kdo spusti v take zadeve, naj se posvetuje s svojim predstojnikom in se drži njegovih navodil.

Odločno se držimo načela, da ne podpisujemo nobenih menic in ne prevzemamo nobenega poroštva za nikogar. Izkušnja nam je pokazala, da smo bili vedno v izgubi in imeli velike sitnosti.

Če nam je mogoče, lahko naredimo kako uslugo, damo tudi kako podporo, vendar v mejah in z dovoljenjem svojega predstojnika.

ZA SESTRE MARIJE POMOČNICE

V odnosu do sester Marije Pomočnice morajo salezijanci zvesto izpolnjevati, kar so odločili kapitlji.

Pri izpolnjevanju določil Cerkve in naših konstitucij ne smemo gledati ne na delo ne na izdatke niti na motnje, ki bi jim bili izpostavljeni.

Ko razpravljajo redovniki z redovnicami o materialnih zadevah, naj ne bodo nikdar sami, temveč naj imajo vedno spremstvo, ali pa razpravljajo tako, da jih drugi vidijo.

Nunquam solus cum sola loquatur.

Pri sprejemu v Marijino ustanovo je treba paziti na krepko zdravje in utemeljeno upanje resnične pokorščine.

Upoštevati je treba, da kreposti, ki niso bile pridobljene med noviciatom, se večinoma več ne pridobijo.

Kot trdno pravilo lahko vzamemo dejstvo, da kreposti, ki si jih niso pridobili v času noviciata, tudi pozneje ne bomo dosegli.

Nobena sestra naj po redovni zaobljubi ne ohranja premožnin niti zase niti za redovno skupnost, ki ji pripada. Izjema so potrebne posesti za ustanovitev vzgojnih hiš in za zdravstvene domove.

Niti za šalo niti za smeh niti iz drugih razlogov ali pretvez naj se ne izgovarjajo be-

⁹ Prej je rekel: »Ne meša se v to ... to ... to ...«, potem pa se je popravil.

sede, ki bi jih navajale k smehu ali bi z njimi pridobivali ugled ali iskali naklonjenost oseb drugega spola. Prebirajte te besede in jih ponovno razložite, da jih bodo mogli vsi temeljito razumeti.

Vrhovna predstojnica, ravnateljice hiš naj ne dovoljujejo nikakršne domačnosti s svetnimi osebami kakršne koli vrste. Če je treba, naj nastopi asistentka in naj se upoštevajo ustrezna pravila.

Tudi predstojnica naj ne hrani pri sebi denarja razen tistega, ki je potreben za določene zadeve in samo tako dolgo, dokler je treba.

Kar velja za vrhovno predstojnico, velja tudi za posamezne ravnateljice hiš.

V teh in podobnih vprašanjih naj se vsaka ravna po nasvetih in ukazih vrhovnega predstojnika.

Nikdar naj se ne začenjajo gradnje in popravila, ne da bi se prej natančno dogovorile s predstojnikom.

1. Z namenom, da bi v generalnem kapitlju ali v vrhovnem svetu obravnavali pomembne stvari, naj tako salezijanci kakor sestre pisno ali ustno vnaprej opredelijo nameravane razprave.

2. Vsi naj imajo največjo svobodo, da govorijo za ali proti, kakor se komu zdi najbolje pred Bogom, odločitve pa naj se sprejemajo s tajnim glasovanjem.

3. V vrečko ali kakršno koli posodo damo orehe, lešnike, fižole itn. različnih barv in vsak naj izbere svoj sadež. Črno je negativno, belo je pozitivno.

4. Ko se ugotovi večina v določenem vprašanju, naj se ta več ne spreminja – razen z drugo odločitvijo, ki se je mora udeležiti celoten kapitelj.

5. Z največjo prizadevnostjo naj se čim prej udejanjijo sprejete odločitve. Vsi naj strogo pazijo, da si odločitve ne bodo medsebojno nasprotovale.

Velika napaka in nesmiselno tratenje sil je, če ne izvedemo tega, kar je določil kapitelj, in se po tem vse pozabi.

Vsi naj skrbijo, da ne bo novosti na konferencah in v kapitlju, temveč naj vsi storijo vse, kar je mogoče, da se naredi tisto, kar je bilo določeno, kar je v soglasju z izročilom, pravili ter generalnih in posebnih kapiteljev.

V TEŽAVAH

Če bi se v kaki državi ali v kakem mestu pojavile težave z duhovnimi in časnimi oblastmi, poskrbimo, da bomo mogli dati razlago vsega, kar se je zgodilo.

Osebna razlaga vaših dobrih namenov pogosto zmanjšuje ali celo popolnoma odpravi napačne misli, ki bi se mogle oblikovati v glavah nekaterih oblastnikov.

Če gre za stvari, ki so kaznive po zakonih, naj se prosi odpuščanje ali naj se da vsaj spoštljiva razlaga, vendar vedno, če je mogoče, v osebnem pogovoru.

Ta način ravnanja je zelo spravljev in večkrat postanejo prijatelji ljudje, ki so si prej nasprotovali.

To ni nič drugega, kot kar nam Bog priporoča: responsio mollis frangit iram [mil odgovor pomirja togoto] ali načelo sv. Pavla: Caritas Dei benigna est, patiens est etc. [Božja ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva itn.].

Istega pravila naj se držijo ravnatelji hiš s svojimi podrejenimi. Govorite, razpravljajte in se boste zlahka domenili, ne da bi storili kaj proti krščanski ljubezni in proti koristim naše Družbe.

Če potem hočete veliko doseči pri vaših gojencih, se ne kažite užaljenega proti nikomur. Prenašajte napake drugih, popravljajte jih, vendar jih tudi pozablajte.

Kažite se ljubeznive in dajte jim vedeti, da so vsi vaši napori namenjeni koristi njihovih duš.

OSNOVNA PRIPOROČILA VSEM SALEZIJANCEM

Imejte radi uboštvo, če hočete ohraniti dobro finančno stanje Družbe.

Poskrbite, da nihče ne bo mogel reči: ta kos pohištva ni znamenje uboštva, ta miza, ta obleka, ta soba ni za ubogega redovnika. Kdor daje razloge za tako govorjenje, povzroča silno škodo Družbi, ki se mora vedno pohvaliti, da je revna.

Gorje nam, če bodo tisti, ki nam dajejo miloščino, mogli reči, da živimo bolj udobno kot oni.

Razume se, da to velja samo, ko smo zdravi, kajti v bolezni moramo uporabiti vse možnosti, ki nam jih dovoljujejo naša pravila.

Zapomnite si, da bo za vas vedno velik dan, ko boste mogli z uslugami premagati kakega sovražnika in si ga narediti za prijatelja.

*Naj vas nikdar ne premaga jeza, niti ne kličite v spomin krivice, ki so vam bile storjene, pa ste jih odpustili, pozabite na škodo, ki ste jo utrpeli in odpustili. Recimo vedno iz srca: *Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* [Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo našim dolžnikom]. S popolno in dokončno pozabo vsega, kar nam je v preteklosti povzročilo kako krivico, pojdimo naprej v prihodnost. Ljubimo vse z bratsko ljubeznijo.*

Te stvari naj zgledno izpolnjujejo vsi, ki imajo kako oblast nad drugimi.

PRIPOROČILO ZA MENE SAMEGA

Predragi fantje, vam, ki ste bili vedno veselje mojega srca, priporočam pogosto obhajilo v pomoč moji duši.

S pogostim obhajilom se boste priljubili Bogu in ljudem in Marija vam bo izprosila milost, da boste ob koncu življenja prejeli svete zakramente.

Vi duhovniki, kleriki salezijanci, vi sorodniki in prijatelji moje duše, molite, prejmite Jezusa v presvetem zakramentu v pomoč moji duši, da se bo skrajšal čas mojih vic.

Ko sem tako povedal svoje misli o svojih dragih sinovih, se obračam sam k sebi, da bi izprosil Gospodovo milost za zadnje ure svojega življenja.

Želim živeti in umreti v sveti katoliški veri, ki ima za poglavarja rimskega papeža, namestnika Jezusa Kristusa na zemlji.

Verujem in izpovedujem vse verske resnice, ki jih je Bog razodel sveti Cerkvi.

Ponižno prosim Boga za odpuščaje svojih grehov, zlasti pohujšanja, ki sem ga dal svojemu bližnjemu s svojimi dejanji, z besedami, ki sem jih izrekel ob nepravem času.

Posebno odpuščanje prosim za vse odvečne skrbi, ki sem jih imel do samega sebe, zlasti s pretvezo, da bi ohranil svoje zdravje.

Opravičiti se moram, če je kdo opazil, da sem se prekratko pripravljaj na sveto mašo ali se po njej Bogu zahvaljeval. K temu sem bil na določen način prisiljen zaradi množice ljudi, ki so me obdajali v zakristiji in so mi onemogočali, da bi molil pred sveto mašo in po njej.

Vem, o dragi sinovi, da me ljubite, toda ta ljubezen, ta naklonjenost naj se ne omeji na to, da boste jokali po moji smrti, temveč molite za večni počitek moje duše.

Prosim vas, da opravite molitve, dobra dela, premagovanje, sveta obhajila, da bi zadostili za nemarnosti, ki sem jih naredil, ko sem delal dobro in se nisem zadosti zavzemal, da bi preprečil zlo.

Vaše molitve naj se na poseben način obračajo v nebo, da mi izprosijo usmiljenje in odpuščanje v trenutku, ko se bom predstavi silnemu veličastvu mojega Stvarnika.

PRIHODNOST

Našo Družbo čaka lepa prihodnost, ki ji jo je pripravila Božja previdnost, in njena slava bo trajala tako dolgo, dokler se bodo natančno izpolnjevala naša pravila.

Ko se bodo začela pojavljati med nami lagodnosti in udobje, bo naša Družba končala svojo pot.

Svet nas bo sprejemal z veseljem tako dolgo, dokler bodo naše skrbi namenjene divjakom in revnim dečkom, ki so najbolj ogroženi v družbi. To je za nas pravo udobje, ki nam ga nihče ne bo skušal vzeti.

Ne ustanavljajmo hiš, če nimamo dovolj osebja za njihovo vodstvo.

Ne veliko hiš v bližnji okolici. Čim bolj so oddaljene ena od druge, toliko manjša je nevarnost.

Ko smo kdaj začeli kak misijon v tujini, ga je treba nadaljevati z vso odločnostjo in žrtvami. Naš napor naj bo usmerjen v ustanavljanje in upravljanje šol in gojencev kakega cerkvenega poklica ali sestre za deklice.

Nekoč bomo odprli naše misijone na Kitajskem, še zlasti v Pekingu. Vendar ne smemo pozabiti, da gremo tja zaradi revnih in zapuščenih dečkov. Tam med neznanimi ljudstvi, ki ne poznajo pravega Boga, bomo videli čudeže, v katere do sedaj nismo verjeli in jih bo vsemogočni Bog pokazal svetu.

Ne imejmo nepremičnin, razen kar je potrebno za naše ustanove.

Kadar nam pri kakem verskem dejanju zmanjka denarja, prekinimo dela, vendar jih ponovno nadaljujmo, kakor hitro se bo naše gospodarsko stanje izboljšalo in nam bo z žrtvijo omogočeno.

Ko se bo zgodilo, da bo kak salezijanec podlegel in umrl pri delu za duše, potem boste lahko rekli, da je naša Družba dosegla veliko zmagoslavje in nanjo bodo padli obilni nebeški blagoslovi.

Na začetku tega dolgega spisa je don Bosko dodal lastnoročno opombo: »Treba je vedeti, da so bile te vrstice napisane septembra 1884, preden je sveti oče imenoval vikarja z nasledstvom. Zato je treba spremeniti vse, kar se tiče

tega.«¹⁰ Leon XIII. ki je bil zaskrbljen zaradi položaja, ki bi nastal po smrti ustanovitelja, je dal predlog, ki je spremenil postopke v normalnih okoliščinah nasledstva.

Vsekakor je zanimivo, da je prav v času, ko se je papež odločno zanimal za don Boska, ta v noči od 9. na 10. oktober imel sanje, ki so trajale od večera do jutra in ki so govorile o don Boskovem obisku pri svetem očetu. Kakor hitro je zaspal, se mu je zdelo, da je zapustil Oratorij, šel čez dvorišče in po turinskih ulicah, kjer je srečeval veliko znancev in končno prišel na Osrednjo železniško postajo. Vstopil je na vlak, potoval vse do Rima in se napotil naravnost v Vatikan. Sam zase je razmišljal, da bo zelo težko priti do svetega očeta, ker bi msgr. Machi naredil celo vrsto težav, da bi mu preprečil avdienco. Kljub temu je stopil k njemu. Msgr. Machi je bil utelešena ljubeznivost. Na prošnjo, da bi bil sprejet v avdienco pri svetem očetu, je odgovoril, da je v primeru posebnih zadev dovoljeno prestopiti redni potek sprejemov. Takoj ga je povedel k papežu. Avdienca je trajala dve uri. Papež je don Bosku govoril o različnih stvareh. Med drugim mu je dejal: »Bodite pozorni, da bodo tisti, ki bodo prosili za prejem v Družbo, zlasti: 1. upogljivega značaja; 2. polni požrtvovalnosti, ne navezani na domovino, starše, prijatelje in da bodo pripravljene odpovedati se vrnitvi v domovino; 3. zanesljivi glede moralnosti.« To je bila poglobljena tema razgovora. Po končani avdienci se je don Bosko odpravil na železniško postajo, kupil vozovnico za Turin, in ko je bil že skoraj na cilju, se je zbudil.

Prav v tem vlaku, ki je tisto noč peljal iz Rima v Turin, je potovalo pismo, ki je bilo po papeževi volji naslovljeno na don Boska. Bilo je namenjeno kardinalu Alimondi. V njem je msgr. Jacobini, tajnik Propagande, med drugim pisal: »Njegova svetost mi je tokrat naročil, da naj vam pišem o neki drugi nadvse zanimivi stvari. Sveti oče vidi, da je don Bosko iz dneva v dan slabši in se zato boji za prihodnost njegove ustanove. Zato želi, da bi vaša eminenca na način, ki ga dobro poznate, govoril z don Boskom, da bi določil osebo, ki jo on ima za sposobno, da bi ga nasledila, se pravi, da bi dobila naslov vikarja z nasledstvom. Sveti oče si pridružuje pravico, da poskrbi na ta ali oni način, kako bi se mu zdelo bolj primerno. Želi pa, da to storite čim prej, saj gre za pomembno vprašanje te ustanove.« V pripisu je monsinjor prosil kardinala za takojšen odgovor.

Alimonda se je takoj po prejemu tega pisma popoldne 10. oktobra odpravil k don Bosku na osebni pogovor, ki je trajal kako uro. Svetnik je z živo hvaležnostjo sprejel papeževo povabilo in obljubil, da bo čim prej obvestil kapitularje, oblikoval odgovor in ga poslal v Rim. Zato je ob prvem zboru kapitlja 24. oktobra proti koncu seje podal poročilo in vprašal navzoče o izbiri osebe. Dejal je: »Rad bi še predložil nadvse pomembno zadevo. Sveti oče mi je pisal, da želi, da

¹⁰ Te spremembe se nanašajo na mesta, kjer je govora o prefektu, ki po don Boskovi smrti ne bi bil več sodnik položaja. Kakor smo videli, je spremembo vnesel on sam.

si don Bosko izbere vikarja s pravico upravljanja in nasledstva. S tem je pokazal veliko ljubezen in skrb za našo Družbo in posebno znamenje naklonjenosti do don Boska, ko želi, da bi si sam izbral naslednika. Jaz sem želel, da bi sobratje po moji smrti izrabili svojo pravico in si izvolili predstojnika. Toda sedaj po papeževem pismu se je treba odločiti drugače. Že ko sem bil letos v Rimu, mi je papež dal vedeti, kaj misli. Rekel mi je: «Slabotnega zdravja ste, potrebujete pomoči, mora vam kdo stati ob strani. Morate si najti človeka, ki bo zbral vaša izročila, ki je sposoben oživiti toliko stvari, ki niso zapisane, in če so napisane, jih morda ne razumejo prav, zato jih je treba razložiti.» Razmišljal sem o tem. Zato prosim kapitelj, da mi pove, kaj naj odgovorim svetemu očetu.« Kapitelj je odgovoril, da naj si don Bosko izbere, kogar hoče, in bi bilo vse storjeno.

Vprašal je še, ali naj, preden bo papežu predložil izbranega, vpraša za svet sobrate. Odgovor se je glasil, da to ni potrebno. Don Bosko naj si izbere vikarja upravnika s pravico nasledstva in pošlje njegovo ime papežu, ki ga bo brez dvoma potrdil. Don Lemoyne, ki je bil navzoč, piše: »Bil je trenutek slovesne tišine, ker so se vsi zavedali pomena te papeževe odločitve. Vsa srca je prevzelo čustvo nežne vdanosti, ker nam vsak dan znova naznanja, da se don Bosko pripravlja, da nas zapusti.«

Don Bosko je po premisleku na seji 28. oktobra bolje razložil svojo misel in povedal: »Gre za to, da določimo don Bosku vikarja, ki bi ga predstavljal v vseh rečeh pred Cerkvijo, da je kanonično ustoličen pred civilnimi zakoni kot namestnik. Mogoče bi bil papež zadovoljen, da bi se don Bosko popolnoma umaknil in počival. Toda če se ne motim, bi, če ostanem na svojem mestu, lahko storil Družbi še kaj dobrega. Če ostanem še vrhovni predstojnik, bo moje ime pred obličjem Francije, Španije, Poljske itn. zadostovalo in moja uboga eksistenca bo služila za pritegovanje dobrodelnosti. Potrebujem pa koga, ki mu lahko zaupam Družbo, ki bi jo prevzel na svoja ramena, in prepustim njemu vso odgovornost. V tem smislu sem dal pisati svetemu očetu, vendar se popolnoma prepuščam njegovi odločitvi. Začel sem pisati sam, vendar sem končal z velikimi težavami in na koncu ugotovil, da sem pisal na list, ki je bil pod mojim spisom. Moja uboga glava mi ne služi več. Sedaj smo pismo končno odposlali. Kakor hitro bomo prejeli papeški reskript, bomo skušali postaviti na čelo Družbe koga, ki bo prevzel vodstvo s popolno odgovornostjo.«

Don Cagliero je pripomnil, da če bi bil izvoljen don Rua, bi moral odložiti službo prefekta in bi za to službo poiskali koga drugega.

Don Bosko je znova povzel besedo: »Sedaj vsak dela, kar more, in jaz se nimam za kaj pritoževati nad nikomer. Vsi imajo najboljšo voljo, vendar do sedaj ni bilo posamezne odgovornosti. Vsi so si prizadevali, da bi združili svoje sile in da nobeden ne bi oviral drugega. Kakor hitro bom dobil odgovor od papeža, vam bom sporočil.«

Tu je dal don Bosko prebrati pismo, ki mu ga je sveti oče dal napisati glede predloga msgr. Jacobinija. Kakor smo videli, sta bila v njem predložena dva postopka: predložiti tistega, ki bi ga don Bosko štel za sposobnega, da bi ga nasledil, ali pokazati, kdo bi mogel prevzeti takoj naslov vikarja s pravico nasledstva. Don Bosko je nadaljeval: »Predložil sem svetemu očetu generalnega vikarja s pravico nasledstva, vendar prepuščam odločitev njegovi svetosti. Temu vikarju bom podelil vsa pooblastila, vendar tako, da bo on za vse odgovoren. Te odgovornosti do zdaj ni bilo. Ta vikar naj si postavi novega prefekta. Jaz se bom tedaj umaknil. Mislil bom, govoril bom s svojim vikarjem in on bo govoril in ukazoval *ex officio* [službeno] drugimi sobratom.«

Ne vemo, komu je dal pisati pismo svetemu očetu. Gotovo ne don Bertu, ki bi gotovo ohranil prepis izvirnika. Mogoče je dal uničiti osnutek, in ker ni hotel, da bi novica o tem šla iz vrhovnega kapitlja, je to naročil don Caglieru, o katerem je tudi govorilo pismo msgr. Jacobinija. Don Boskovo pismo so izročili kardinalu Alimondi, ki ga je po rokah kardinala Nine 27. novembra izročil papežu. V pismu je predlagal don Rua, vendar na kapitularni seji ni nič povedal, ker je hotel imeti papeževo soglasje. »Pretekli teden,« je 30. novembra pisal Alimondi kardinal Nina, »sem na dan svoje redne avdience šel k papežu in mu izročil don Boskovo pismo skupaj z vašim dopisom. Njegova svetost je bil očitno zadovoljen in miren, ko je zvedel, da bi bila prihodnost salezijanske ustanove zagotovljena, če bi vodstvo izročili don Rui, ko bi ne bilo več odličnega don Boska, ki naj ga Bog ohrani še veliko let in kateremu naj po naročilu svetega očeta pošljem poseben apostolski blagoslov.« Nadškof je o vsem tem obvestil don Boska. Nato je kardinalu Nini 19. decembra ponovno pisal in mu glede vikarja sporočil: »Najprej se vam moram zahvaliti za vaše zadnje cenjeno pismo, v katerem ste mi sporočili, da je sveti oče sprejel imenovanje don Rue za generalnega vikarja velečastitega don Boska s pravico nasledstva v vodstvu salezijanske družbe. Zaradi novice in zlasti še zaradi apostolskega blagoslova, ki ste ga posredovali, se don Bosko in njegovi redovniki nadvse veselijo in se zahvaljujejo svojemu ljubljenu zaščitniku.«

Don Bosku se ni mudilo nikamor, da bi to novico razglasil. Sveti oče ni naročil ali svetoval nobene časovne omejitve. Poleg tega je svetnik pomembnejšim odločitvam vedno pustil določen čas za preizkušnjo. S tem, da je širil don Ruove pristojnosti, ne da bi rekel resničen razlog, je pripravljal duhove sobratov, da sprejmejo odločitev. Medtem je don Bosko nakazoval potrebo, da je don Rua prevzel namesto njega vrsto opravkov. To je ponavljal pogosto in kot razlog navajal svoje slabotno zdravje in potrebo, da je treba vse počasi spravljati v red.

Po enem letu je don Bosko najprej v vrhovnem kapitlju in potem ustno pred sobrati Oratorija in nazadnje v okrožnici vsem hišam razglasil uradno stališče.

Vrhovnemu kapitlju je 24. septembra 1885 takole govoril: »Nameravam

vam povedati dve stvari. Prva se tiče don Boska, ki je napol uničen in potrebuje koga, da ga nadomešča. Druga je zadeva generalnega vikarja, ki naj bi prevzel posle, ki jih je opravljal don Bosko, in bi se zavzel za vse, kar se tiče dobrega delovanja Družbe. Čeprav bo v vodenju poslov rade volje poslušal don Boskove nasvete in mnenja sobratov in s prevzemom te službe ne bo želel drugega kot pomagati salezijanski družbi, tako da ob moji smrti ne bo prišlo do nobene spremembe pri poteku dogajanja, bo vikar poskrbel za to, da izročila, ki jih sedaj gojimo, ne bodo v ničemer prizadeta. Izročila se razlikujejo od pravil, ker pojasnjujejo izpolnjevanje pravil. Treba je poskrbeti, da se bodo izročila za menoj ohranila, obdržala od tistih, ki bodo prišli za menoj. Moj generalni vikar v Družbi bo Mihael Rua. To je želja svetega očeta, ki mi je to sporočil po msgr. Jacobiniju. V želji, da bi don Bosko dobil vso mogočo pomoč, me je vprašal, kdo bi me mogel nadomestiti. Odgovoril sem, da je to don Rua, ker je eden izmed prvih tudi glede na čas pripadnosti Družbi, ker že več let opravlja to službo in ker je to imenovanje naletelo na odobravanje vseh sobratov. Njegova svetost je pred kratkim odgovoril po kardinalu Alimondu *Va bene* [prav je tako] in je tako potrdil mojo izbiro. Zato bo odslej don Rua moj namestnik v vsem. Kar lahko delam jaz, lahko stori tudi on. Ima moja pooblastila vrhovnega predstojnika: sprejemanje v Družbo, preobleka, izbira tajnika, delegacije itn. S tem, da imenujem don Ruo za svojega vikarja, se mora popolnoma postaviti v pomoč in se mora odpovedati službi prefekta Družbe. Zato v moči, ki mi jo podeljujejo pravila, imenujem za prefekta Družbe Celestina Duranda, ki je bil do sedaj šolski svetovalec.

Ko so to slišali, so don Rua, don Durando in drugi člani kapitlja, potem ko so prebrali 2. člen III. pogl. podnaslova I. odlokov drugega generalnega kapitlja, pripomnili, da je treba začasno spremeniti prvi del imenovanega drugega člana, in sicer v tem smislu: »Prefekt Družbe je po naših konstitucijah namestnik vrhovnega predstojnika. Nadomešča ga pri rednem vodstvu Družbe v odsotnosti in v vseh zadevah, za katere je dobil ustrezna pooblastila.« Ta odstavek je treba spremeniti takole: »Prefekt Družbe nadomešča vrhovnega predstojnika in njegovega vikarja pri rednem vodenju Družbe itn.« Kapitelj je odobril popravek.

Don Bosko je povzel besedo: »Za šolskega svetnika imenujem namesto don Duranda don Francesca Cerrutija, ravnatelja zavoda v Alassiu in inšpektorja ligurske inšpektorije. Don Rocca prevzema vodstvo tega zavoda. Don Cerruti ostaja še naprej inšpektor ligurske inšpektorije, ker ima veliko opraviti s šolskimi in civilnimi oblastmi v Alassiu in provinci in ker ima v rokah celo vrsto zadev, ki jih mora dokončati. Kakor hitro bo mogoče, bo prenesel svoj sedež v Oratorij. Povedati je treba, da bodo vse spremembe veljale samo do sklica generalnega kapitlja, ki bo po pravilniku imenoval člane novega kapitlja.« Na koncu

je naročil tajniku don Lemoynu, naj pripravi okrožnico, v kateri bo razglašeno imenovanje novega generalnega vikarja.

Sobrate v Oratoriju so o imenovanju obvestili na praznik Brezmadežne. Tisti večer jim je don Bosko govoril v koru cerkve Marije Pomočnice. Najprej pa je don Francesia prebral za vse sobrate pripravljeno okrožnico. Nato je Božji služabnik govoril o drugih stvareh in ne vemo, ali je kaj pripomnil k okrožnici.

V tej okrožnici je prvič uporabljen uradni grb Družbe.¹¹ Pismo je bilo napisano z datumom »vseh svetnikov 1885«. Toda pismo so zadržali, ker ga je don Bosko želel prebrati in natančno popraviti, tako da je dokončni datum »praznik brezmadežnega spočetja presvete Device Marije 1885« in jo je dal natisniti takole:

Predragi sinovi v Jezusu Kristusu!

Prizadet zaradi mnogih tegob, ko čutim, da mi iz dneva v dan pojenjajo moči, že dalj časa potrebujem pomoč in podporo pri opravljanju službe, ki mi jo je naložila Božja previdnost. Začutil sem potrebo, da bi mi kdo učinkovito pomagal opravljati moje raznovrstne naloge in bil obenem odgovoren za vas, kar je potrebno za dober potek poslov Družbe sv. Frančiška Saleškega. V ta namen sem mislil na izbiro vikarja, ki bi me predstavljal in bil drugi jaz, vikarja, ki bi imel to posebno službo, da bi se ohranila izročila, ki smo jih ohranili doslej pa tudi ki bodo prišla, ko me ne bo več. Govorim o navodilih za razumevanje, razlaganje in zvesto izpolnjevanje pravil, ki so bila dokončno potrjena od Svetega sedeža in ki so duh in življenje naše Družbe. Kajti moja živa želja je, da se po mojem prehodu v večno življenje naše stvari ne bi motile ali spremenile.

Pred časom, ko sem razmišljal o tem načrtu, mi je papež na lastno pobudo po msgr. nadškofu Domenicu Jacobiniju pisal pismo in me vprašal, ali med našimi sobraty ne bi bil kdo sposoben prevzeti namestništvo v vrhovnem vodstvu salezijanske družbe. Zahvalil sem se svetemu očetu za njegovo dobroto in predlagal za svojega vikarja don Mihaela Ruo, saj je eden prvih salezijancev in že dolga leta opravlja nalogo te službe. Njegovo imenovanje bi gotovo podprli vsi sobratje. Sveti oče mi je pred nekaj tedni po našem predragem nadškofu dal vedeti, da mu je ta izbira všeč. Zato, predragi sinovi, sem, potem ko sem dolgo molil pred Dajalcem vsega dobrega, ko sem poklical na pomoč razsvetljenje Svetega Duha in posebno priprošnja presvete Device Marije Pomočnice in našega zaščitnika Frančiška Saleškega v moči pooblastil, ki sem jih prejel od vrhovnega pastirja Cerkve, imenoval za svojega generalnega vikarja don Mihaela Ruo, sedanjega prefekta naše Družbe. Zato me bo odslej naprej v celoti nadomeščal pri notranjem vodstvu salezijanske družbe in vse, kar lahko storim jaz, bo lahko storil tudi on. Imel bo popolno pooblastilo za javne in zasebne zadeve, ki se tičejo salezijanske družbe in osebja, ki jo sestavlja. Prepričan sem, da bo novi vikar v pomembnih zadevah hvaležno sprejemal dobrohotne nasvete in navodila, ki mu bodo dana.

¹¹ Primerjaj naprej, str. 247.

Vam pa, predragi sinovi, priporočam, da mu izkažete vso pokorščino, ki ste jo vedno izkazovali meni, ki me imenujete očeta, ki vas vse ljubi z vso očetovsko ljubeznijo, tisto pokorščino, ki je in ki bo, tako upam, moja tolažba.

Kot posledico tega imenovanja vam sporočam, da v moči pooblastil, ki mi jih dajejo naša pravila, imenujem za prefekta salezijanske družbe don Celestina Duranda in ga oproščam dosedanje službe šolskega svetovalca, na to mesto pa imenujem don Francesca Cerrutija, sedanjega inšpektorja ligurske inšpektorije in ravnatelja zavoda v Alassiu. Do novih odločitev bo ostal še inšpektor ligurske inšpektorije.

Za naše misijone v Južni Ameriki postavljam msgr. Janeza Cagliera za svojega provikarja z vsemi pooblastili nad vsem osebjem ter nad vsemi ustanovami in inšpektorijami tamkajšnjih dežel.

Ob tej priložnosti menim, da vam bo v veselje, če boste zvedeli, da se mi je zdravje malo izboljšalo, kar pripisujem vašim molitvam, za katere vem, da ste jih opravili zame k Bogu. Zahvaljujem se vam iz vsega srca in vam zagotavljam, da bom tisto malo moči, ki mi jo bo milostljivi Bog še namenil, uporabil za napredek naše Družbe in v korist naših duš.

Gospod naj blagoslovi novega vikarja, druge predstojnike in vse naše sobrate in naj stori, da bodo vsi eno samo srce in ena sama duša v želji, da bi delali v večjo Božjo slavo in za posvečenje naših duš.

Praznik brezmadežnega spočetja presvete Device Marije.

Najvdanejši v Jezusu Kristusu

DUH. JANEZ BOSKO¹²

8. december 1885

Don Rua se ni prav nič obotavljal prevzeti službo vikarja. Sredi oktobra se je preselil v sobo blizu don Boska, kjer je prej delal don Berto. Don Bosko je bil vidno zadovoljen in poživljen.¹³

Don Rua je dopolnil osemindeset let in od teh jih je štirideset preživel ob don Boskovi strani. Odkar je pred tridesetimi leti postal njegov zaupnik, je poln spoštovanja do njegove osebe, sposoben, da ga je bolj kot drugi mogel razumeti, sklenil posvetiti vse svoje sile v podporo njegovega poslanstva. Vsi so bili prepričani, da je najprimernejši za prevzem tako občutljive službe. Opustil je zunanjo strogost, ki jo je moral kazati zaradi svoje službe prefekta, in si nadel ljubeznivost, ki jo je moral kazati, da je vredno predstavljal očetovo osebo. K temu ga je spodbujal sam don Boskov nasvet. Nekega dne je svetnik v pogovoru

¹² Pismu sta sledili dve opombi:

I. opomba. Ravnatelji hiš bodo prebrali to pismo na prvi konferenci, ki jo bodo imeli za naše drage sobrate.

II. opomba. Opozarjam na to, kar sem že ob drugih priložnostih priporočal, da v naslovih pisem in v vseh zasebnih in javnih spisih, ki ne obravnavajo odnosov do cerkvenih oblasti, nikdar ne uporabljamo naslovov Družbe, temveč samo civilne naslove, kot so *ravnatelj, doktor, profesor, učitelj, prefekt* itn. Tako naj misijonarji, ki iz Amerike pišejo kakemu sobratu v Evropo, ne uporabljajo naslova *pater* - oče, temveč *duhovnik* ali *gospod*.

¹³ Pismo don Lazzera msgr. Caglieru, Turin, 23. oktober 1885.

z glavnimi predstavniki Družbe dejal: »Danes ponoči sem sanjal, da sem v zakristiji in se želim spovedati. Zgledal sem don Rua, ki je klečal, vendar se zaradi njegove prevelike strogosti skoraj nisem upal približati. Vsi so se smeje obrnili k don Rui: »Prav, prav! Celo don Bosko se te je zbal.« Tudi on se je smehljal, toda v don Boskovih besedah je videl več kot samo sanje ali šalo. To je bil opomin in povabilo, da bi se znebil vsakega znamenja strogosti.¹⁴

Odobravajoča pisma so takoj prišla od vseh strani od najbolj vidnih predstavnikov Družbe. Vsesplošno občutje je odlično izrazil don Bellamy, ki je 15. decembra iz Pariza pisal don Rui: »Naša draga Družba je bila na dan Brezmadežnega spočetja vedno veselo razpoložena. Toda letos nam je naša dobra mati podarila novico, ki so jo vsi salezijanci sprejeli kot najdragocenejši, najbolj zaželen dar, se pravi vaše uradno imenovanje za težko, pa sladko službo očeta naše salezijanske družbe [...]. To je bil za nas dokaz, da nas ima Gospod rad, to je za nas spodbuda, da bomo še zavzeteje delali. Saj se nam ni treba več bati za prihodnost, ker smo v močnih očetovskih rokah, in svetih, saj ga vsi imajo za drugega don Boska, za posebljeno salezijansko pravilo ter lik dobrega in resničnega salezijanca.«

Navdušenje prvih mesecev je trajalo tudi po svetnikovi smrti, kakor je mogoče razbrati iz enoglasne izvolitve don Rua za prevzem celotne don Boskove dediščine. Pravzaprav te volitve niti niso bile potrebne. Toda kako in zakaj so jih opravili, bomo povedali v zadnjem zvezku.

¹⁴ G. B. FRANCESIA, *Don Michele Rua*, str. 89.

11. POGLAVJE

PRVI SALEZIJANSKI ŠKOF

V PREJŠNJEM ZVEZKU SMO POROČALI o ustanovitvi apostolskega vikariata v Severni Patagoniji in apostolski prefekturi v Srednji Patagoniji in na Ognjeni zemlji ter o imenovanju tamkajšnjih cerkvenih predstojnikov. Sedaj bomo nadaljevali poročilo o za našo Družbo tako slavnih dogodkih, ki so se zvrstili komaj deset let po dokončni potrditvi.

Prvo pomembnejše dejanje novega apostolskega provikarja don Cagliera in novega apostolskega prefekta don Fagnana je bilo dostojanstven protest proti italijanskemu odloku v škodo katoliških misijonov. Januarja 1884 je dokončna razsodba kasacijskega sodišča v Rimu odločila, da so nepremičnine Svete kongregacije za širjenje vere podvržene zakonu o konverziji. To je bil napad na dostojanstvo in svobodo Svetega sedeža, kajti Propaganda je plemenito orodje za širjenje evangelija po svetu, zato je odlok zadel papeštvo v njegovem apostolskem delu in uporabi sredstev, ki so bila za ta namen potrebna. Ustanovne listine Propagande postavljajo to ustanovo kot najvišjo apostolsko službo in je naravnana v kozmopolitsko dejavnost, zato je njeno imetje last celotne katoliške družine. Zaradi tega je bilo nedopustno, da bi to imetje podredili zasebnim zakonom osamljene vlade in razsodbi krajevnega sodišča s tem, da ustanovo razglasijo za nesposobno upravljanja in jo zato lahko pravno razlastijo. Ker pa sta tu dva vidika celotne zadeve, diplomatski in verski, je za prvega državno tajništvo razposlalo posebno noto nuncijem pri evropskih državah, medtem ko je za drugega Propaganda sama obvestila škofe Katoliške cerkve. Končno je 2. marca, ob obletnici rojstva in kronanja Leon XIII., papež pred svetim zborom kardinalov, ki so prišli voščiti in izrekat svoje dobre želje, imel poseben nagovor.

Škofje iz vsega sveta so poslali svojo privolitev. Zlasti so dvignili glas cerkveni predstojniki misijonov. Tem sta se pridružila po pravu in dolžnosti dva nova salezijanska misijonska prelata. Don Cagliero je pripravil listino in dobil podpis tudi don Fagnana in 1. junija poslal kardinalu prefektu Propagande Simeoniju.

V njej je obžaloval napad v škodo vere in civilizacije pa tudi ponižanje italijanske domovine, ki ji je s tem močno padel ugled in vpliv v tujini.¹

Don Cagliero bi moral iti v svoj misijon z naslovom provikarja in ne škofa, kajti v škofa bi bil povzdignjen šele pozneje. Don Bosko je želel, da bi se vrnil v Ameriko kot škof. Neposredni in zlasti še poznejši dogodki so pokazali, da je bila to srečna zamisel. Načrt o tem je bil predmet pogovora s kardinalom nadškofom, ki je bil že v Rimu član kardinalskega odbora, ki je proučeval predlog vikariata in prefektore. Ker je bil prepričan o primernosti takojšnje posvetitve don Cagliera za škofa, je imel vse možnosti, da se je zavzel za zadevo in v ta namen prosil svetega očeta za ustrezno milost. To je storil v pismu dne 26. septembra. Za to milost je prosil papeža iz treh razlogov: v tolažbo don Bosku, v čast salezijanski družbi in za večjo učinkovitost izbranega pri izpolnjevanju njegove službe.² Kot je bilo v navadi, je Alimonda prepustil zadeve kardinalu zaščitniku v presojo, ali je vložiti tozadevno prošnjo ali ne.³

Kardinal Nina je imel zadevo za upravičeno, a ni bil prepričan, da bo uspela. Zato je takoj izročil prošnjo prefektu Propagande, ki naj bi vodil postopek. Trenutna ovira na poti je bil kardinal Ferrieri, prefekt Kongregacije za škofove in redovnike, ki se je na vso moč uprl, prepričan, da salezijanska družba nima prihodnosti in bo po don Boskovi smrti razpadla. Toda njegova eminenca je *volentibus et nolentibus* [ki so hoteli ali niso hoteli] razglašal, da dvoje razlogov dokazuje prav nasprotno, se pravi čudovito širjenje salezijancev in neizmerno dobro, ki ga opravljajo. Malo pozneje bo mogoče dodati še nov razlog, se pravi edinstven primer v zgodovini redov, da je še za življenja ustanovitelja bilo popolno soglasje o tistem, ki naj bi mu sledil.

Ko so bile premagane sorazmerno lahke težave, odgovor Rima ni mogel biti hitrejši in bolj zadovoljiv, kakor je razvidno iz naglice, s katero sta kardinal Nina⁴ in msgr. Jacobini sporočila novico Alimondi. Msgr. Jacobini, tajnik Propagande, je takole pisal 9. oktobra: »Sveti oče je v avdienci preteklo nedeljo privolil v don Boskovo prošnjo, da bi don Caglieru, novemu apostolskemu provikarju Patagonije, podelil škofovski značaj. Menim, da bo po vsem tem treba odstraniti *Pro*, vendar bom o tem govoril še s kardinalom prefektom. Prosim vas, da bi o tem poročali don Bosku, ki se bo brez dvoma zelo veselil. Prosim vas, če ni preveč, da izrazite don Bosku moje zadovoljstvo za novo čast, ki jo je prejel Oratorij.«

Po tem napol uradnem je prišlo uradno sporočilo kardinala Simeonija kardinalu Alimondi in don Caglieru. Prvemu je sporočil, da je sveti oče blagovolil privoliti v prošnjo njegove eminence zaradi don Boskovih zaslug, drugemu pa,

¹ Dodatek, št. 29.

² Dodatek, št. 30.

³ Dodatek, št. 31.

⁴ Dodatek, št. 32.

da podelitev škofovske oblasti in dostojanstva pomeni večji vpliv in sposobnost za večjo uspešnost misijona. Don Cagliero je izpolnil svojo dolžnost in se zahvalil msgr. Jacobiniju, obema kardinaloma Simeoniju in Nini in svetemu očetu.⁵

Papež je v brevu dne 30. oktobra sporočil kardinalu prefektu Propagande imenovanje don Cagliera za naslovnega škofa v Mágidi,⁶ javno pa je razglasil imenovanje v konzistoriju 13. novembra. Ta dan je don Bosko uradno poročal vrhovnemu kapitlju o imenovanju in spremembah, ki jih je to prineslo s seboj. Odhod don Cagliera v Ameriko je pustil prazno mesto kateheta salezijanske družbe. Vendar ga don Bosko ni hotel razrešiti službe do prihodnjega generalnega kapitlja leta 1886. Za opravke je najprej hotel imenovati don Francesia. Potem pa je menil, da bi bilo bolje, če bi don Cagliera nadomestil don Barberis, magister novincev. Bati se je bilo, da bi monsinjor zaradi političnih okoliščin moral po kratkem bivanju v Argentini priti nazaj v Italijo.

Škofijski sedež v Mágidi, kakor se je govorilo in pisalo na splošno, ali Mágidu, kakor je zapisano v uradnih zapisih, je bil pomožni škof sufragan Perge v Pamfiliji, pokrajini v Mali Aziji. Ustanovljen v 5. stoletju je imel ugledne škofe vse do 9. stoletja. Potem je zaradi vzhodnega razkola ostal samo še škofovski naslov, kakor tudi drugod. Zadnji naslovni škof je bil msgr. Bernardino Caldaio-li, ki se je odpovedal 1883 in je prevzel vodstvo cerkve v Grossetu.

Prvi salezijanski škof, sin Oratorija, je v popolnem pomenu besede predstavljal slovesno potrditev don Boskove vzgoje. Samo vzgojitelj don Boskovega kova je mogel iz tako prekipevajoče in neobrzdane nestrpne narave v nadvse skromnih gmotnih razmerah narediti tako gorečega pastirja Cerkve.

Rodil se je v Castelnuovu d'Asti januarja 1838. V zgodnji mladosti je izgubil očeta in mati ga je 1852 zaupala don Bosku. Tega leta se je naš svetnik za navor vseh vernih duš odpravil v Castelnuovo in tam prvič srečal tega dečka, ki ga je kot ministrant spremljal na prižnico. Po pridigi je njegovo bistro oko opazilo, da ga je deček molče opazoval in da mu hoče nekaj povedati, vendar za to nima zadosti poguma. Tedaj ga je on sam vprašal: »Zdi se mi, da mi imaš nekaj povedati, kaj ne?«

»Da, gospod,« je hitro odgovoril deček. »Rad bi vam povedal, da želim iti z vami v Turin, da bi se šolal in postal duhovnik.«

»Prav. Šel boš z menoj. Gospod dekan mi je že govoril o tebi. Reci svoji materi, naj te proti večeru pripelje v župnišče in tam se bomo dogovorili.«

Mati mu ga je pripeljala in don Bosko ji je v šali rekel: »Draga moja Terezija, je res, da mi hočete prodati svojega sina?«

»Oh, nikakor ne,« je vzkliknila dobra žena. »V Castelnuovu se prodajajo telički, sinove pa darujemo.«

⁵ Dodatek, št. 33 (A-B-C-D).

⁶ Dodatek, št. 34.

»Še bolje, če mi ga podarite,« je povzel don Bosko. »Pripravite mu nekaj obleke in perila in jutri bo šel z menoj.«

Ko ga je pripeljal v Valdocco, ga je najprej poslal v gimnazijo, ga nato preoblekel v klerika in poslal v šolo v nadškofijsko semenišče, kjer je študiral filozofijo in teologijo. Poln zagnanosti je vodil zakristijo, glasbo, telovadbo in katekizemski pouk. Še kot klerika so ga tovariši izvolili za člana vrhovnega kapitlja mlade, nastajajoče Družbe. Ko je bil 1862 posvečen v duhovnika, ga niso premamile dobro plačane službe, temveč se je odločil, da bo ostal vedno z don Boskom. Vpisal se je v moralno kazuistično šolo svojega sovaščana don Bertagna, dobil na kraljevi univerzi v Turinu doktorski naslov iz teologije, poučeval moralko in hermenevtiko v Oratoriju, obenem pa prizadevno pridigal in spovedoval ter se kot dirigent in skladatelj navdušeno ukvarjal z glasbo. Leta 1875 se je na čelu prve odprave salezijanskih misijonarjev odpravil v Argentino, kjer je po dveh letih ustanovil pet postojank in pripravil vse potrebno za patagonski misijon. Ko so ga poklicali v Turin, je vodil ustanovo hčera Marije Pomočnice in kot vizitator salezijanske družbe prepotoval vso Italijo in v don Boskovem imenu pripravljajl odprtje novih salezijanskih ustanov. V tej službi je šel tudi dvakrat v Francijo, trikrat v Španijo in enkrat na Portugalsko. Bil je, kakor danes pravimo, izkušen človek v najboljšem pomenu besede.

Ko je bil izbran za škofa, ga je razjedala močna radovednost. Kakih trideset let prej, leta 1855, je z don Boskom sedelo pri mizi šestero klerikov, ki so se v šali menili o svoji prihodnosti. Don Bosko je dejal: »Eden izmed vas bo postal škof.« To so bili kleriki Anfossi, Cagliario, Francesia, Reviglio, Rua in Turchi. Vsi so vzeli to kot šalo, saj jim njihov skromni družbeni položaj in še skromnejše razmere don Boska in Oratorija niso vzbujale upanja, da bi katerega izmed njih mogla doleteti tako visoka čast. Razen tega pa takrat še nihče ni mislil na zunanje misijone. Toda don Boskove besede ni lahko pozabiti, zato je don Cagliario razjedala radovednost, kaj naj bi se skrivalo za tisto daljno napovedjo, ki se je uresničevala v njegovi osebi. Vprašal je o tem svetnika in ta mu je rekel, da mu bo dal odgovor na dan pred njegovim škofovskim posvečenjem. In tisti večer mu je v svoji sobi razkril skrivnost.

Bilo je leta 1854, ko je mladi Cagliario stregel bolnikom, zbolelim za kolero, in ko je sam zbolel za tifusom. Njegovo stanje ni dajalo niti trohice upanja. Ko je don Bosko šel k njemu, da bi ga pripravil na smrt, se je ustavil na pragu sobe, nepričakovano videnje je pritegnilo njegovo pozornost. Prekrasen golob z oljčno vejico v kljunu je preletaval po sobi, ustavil se je nad bolnikovo posteljo, se zadržal nad njegovo glavo in se z zelenimi listi dotaknil njegovih ustnic. Nato je spustil liste na njegovo glavo in sredi močnega svetlobnega bliska izginil. Temu je sledilo še drugo videnje. Stene sobe so se razmaknile in množica čudnih divjih obrazov se je zbrala ob postelji. Oči so imeli uprte v umirajočega, kakor da

bi se bali za njegovo življenje. Nad vsemi sta obvladali prizor dve postavi: ena strašnega in črnega izraza, druga pa bakreno rdeča, z mogočnimi okončinami in ponosnega koraka. Tudi ti dve postavi sta se sklanjali nad dečkovo posteljo. Vse se je zgodilo tako naglo, da se nihče ni ničesar zavedel. Svetnik je spoznal, da Janezku še ne bo odbila zadnja ura. V golobu se mu je zdelo, da vidi polnost duhovniške milosti, v oljčni vejici pridiganje evangelija miru, v tistih divjih obrazilih barbarska ljudstva, ki jih je bilo treba spreobrniti. In glej, vse se je zgodilo po njegovih predvidevanjih.

Msgr. Cagliero je ves prevzet poslušal. Nato je prosil don Boska, da bi vse to ponovil med večerjo predstojnikom vrhovnega kapitlja. Don Bosko je takoj, ko je zaslutil kaj dobrega, privolil in ni mogel odreči.⁷

Škofovsko posvečenje so določili za 7. december, da bi mogel novi škof svoj prvi pontifikat imeti naslednji dan, na praznik Marije Brezmadežne. Glede oskrbe z obleko, predmeti in drugimi pritiklinami je dal don Rua natisniti okrožnico, v kateri je prosil za dobrodelno pomoč gospe, ki so poznale novega prelata.⁸ Tudi generalna mati hčera Marije Pomočnice je poskrbela za širjenje okrožnice. Glavnim dobrotnikom je don Bosko poslal naslednje tiskano vabilo.

Velezaslužni gospod!

Znana mi je vaša naklonjenost do Oratorija sv. Frančiška Saleškega in vaše živo zanimanje za vse, kar se dogaja v njem tudi danes.

Zaradi tega čutim veliko veselje, da vam sporočam, da bo v nedeljo dne 7. tega meseca približno ob pol osmih zjutraj v cerkvi Marije Pomočnice škofovsko posvečenje msgr. Janeza Cagliera, ki je bil gojenec Oratorija in ga je njegova svetost papež Leon XIII. 13. novembra imenoval za škofa v konzistoriju v Magidi v Pamfiliji in apostolskega provikarja Severne Patagonije.

Posvetitev bo vodil njegova velečastita eminenca naš velespoštovani nadškof gospod kardinal Gaetano Alimonda ob spremstvu velespoštovanih ekscelenc msgr. Giovanni-ja Battista Bertagne, naslovnega škofa v Kafarnaumu, in msgr. Emiliana Manacorde, škofa v Fossanu.

Če bi se vaša uglednost mogla udeležiti te slovesnosti, bi mi storili veliko uslugo. Če tega ne bi mogli storiti, vas vljudno vabim, da počastite s svojo navzočnostjo kosilo, ki se bo začelo ob pol enih popoldne.

Popoldne okoli šestih bo tudi kratka akademija v čast novemu škofu.

V upanju, da bo vaša uglednost ustregla moji živi želji in da vas bomo imeli na omejnjeni dan med nami, se vam že vnaprej zahvaljujem in vam od Boga in brezmadežne

⁷ Kar smo tukaj povedali na kratko, je podrobno opisano v don Lemoynovih *Biografskih spominih V* (MB V), str. 104 [BiS V, str. 70-75]. Pripoved končuje takole: Te strani smo potem napisali še tisti večer po nareku msgr. Cagliera. Ti dve značilni podobi sta nosili oznake prebivalcev Ognjene zemlje in Patagonije.

⁸ Dodatek št. 35. Okrožnica, ki je prišla v roke nekega prostozidarja, ga je tako razjezila, da je napisal besno pismo. Tudi to je dokaz slepega antiklerikalizma 19. stoletja, ki se je na toliko načinov zoperstavljal don Bosku in njegovemu delu (Dodatek, št. 36).

Devicе želim vse najboljše. V globoki hvaležnosti in spoštovanju vaše velezaslužne uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. december 1884

N. B.: Če bo vaša uglednost tako dobra, da bo prišla k nam na kosilo, vas prosim, da nam to sporočite.

Pri posvečenju je bil navzoč še četrti škof msgr. De Macedo Costa iz Belema del Parà v Braziliji, ki se je na svojem potovanju iz Pariza v Rim ustavil v Turinu, da bi obiskal don Boska in prosil za pomoč salezijancev. Upognjena pod težo svojih osemindesetih let je s solzami v očeh bila navzoča pri svetem obredu tudi izbrančeva mati in v senci prezbiterija je pritegoval poglede mnogih prijateljev in občudovalcev njegov duhovni oče. Želel je, da bi bila navzoča tudi boter in botra, ki naj bi bila grofa Colle.⁹ Toda zdravje jima ni dopuščalo, da bi šla na tako naporno pot.

Na koncu veličastnega obreda, ko so kardinal in štirje škofje za klerom sredi dveh tesno strnjenih vrst ljudstva odhajali iz cerkve v prvo zakristijo, je posvečenec stopil iz procesije in šel v smeri, kjer je stala njegova mati. Draga starka je ob podpori sina in nečaka šla naproti in hotela poklekniti pred sinom. Toda sin jo je prehitel, pritisnil njeno glavo na svoje prsi in jo ob splošni presunjenosti okoli stoječih previdno popeljal k sedežu. Malo pozneje, na božični dan, je presrečni ženi, ki je doživela tako veselje, nehalo biti srce.

Ko so se potem med mnogoštevilnim ljudstvom odpravili v drugo zakristijo, je don Bosko z odkrito glavo prišel naproti in pokleknil, da bi poljubil prstan. Monsinjur, ki je skrival roke v gubah obleke, se je vrgel v njegov objem. Prečudovit prizor, ki so ga krasile solze! Tedaj je svetnik poljubil prstan, ki ga škof ni dal poljubiti nobenemu drugemu. Od sedaj naprej je don Bosko ravnal z msgr. Caglierom kakor z drugimi škofi, poljubljal mu je prstan in mu dal prednosti kot vsem drugim škofom.

Veliko gostov se je udeležilo slavnostnega kosila njemu v čast. Med napitnicami je posebne omembe vredna beseda patra Denza, barnabitskega redovnika in znanega strokovnjaka v fiziki in astronomiji, ki je iz svoje znanosti uporabil odlično prisposodbo. »Zdi se mi, da sem sedaj med kosilom na svoji terasi in od tod opazujem eno najlepših ozvezdij, to je ozvezdje Bika,¹⁰ in ne daleč od njega plejade in pod njimi Argo. Glavna zvezda ozvezdja Bika se mi zdi velečastiti turinski nadškof, štiri zvezde, razporejene okoli nje, so štirje tukaj navzoči škofje, zvezda, ki jo z golim očesom zaradi oddaljenosti komaj vidimo, predstavlja don Boska. Plejade mi predstavljajo don Boskove ustanove, brez števila gojencev ter

⁹ Pismo, 7. november 1884.

¹⁰ Namiguje na mesto Turin.

salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic. In med vsemi se po svojem blišču odlikujejo nekatere zvezde, med njimi so to odlični ravnatelji zavodov, ki so prišli na praznik. In ozvezdje Argo, ki ga tako imenujejo po mitološkem potovanju Argonavtov, predstavlja msgr. Cagliera, osvajalca hkrati kot Jason in glasbenika kot Orfej, ki neustrašen s svojimi gre v osvajanje, katerega zlato runo je lahko le bled simbol.«

Na napitnice je slavljeneec odgovoril za naslednjim dogodkom. Pred dvajsetimi leti, je dejal, je don Bosko v spremstvu kakih devetdesetih fantov po težavni poti skozi Ligurijo prišel v kraj, imenovan Gavi. Tukaj so on in njegovi spremljevalci dobili bogato pogostitev, ki jim jo je daroval neki dobri kanonik iz Genove, ki je imel navado, da je tukaj preživel nekaj časa. Proti večeru je don Bosko s svojimi spremljevalci odšel iz vasi. Dobri kanonik ga je hotel še enkrat videti in ga pospremiti del poti. Toda don Bosko se je že pomaknil daleč v dolino, ki vodi v Orbo, in zato je bilo nesmiselno, da bi se kanonik, ki ga je spremljal don Cagliero, še naprej trudil, da bi ga dohitel. Tedaj je pobožni kanonik vzkliknil, da ga bo še videl, kajti na tem svetu se samo gore ne srečujejo. Ta pobožni kanonik je sedaj kardinal Alimonda, ki se je sedaj, po dvajsetih letih, ponovno znašel ob strani duhovnika Janeza Boska.¹¹

Od 1841 je don Bosko imel navado, da je na praznik Brezmadežne zbiral svoje sinove na konferenco. Sprva je zbral svoje fante in potem katehiste, nato klerike in končno salezijance, pač glede na razvoj ustanove, ki je zahtevala enkrat večjo pozornost za eno skupino in drugič za druge. Leta 1884 so ga praznovanja ob posvetitvi novega škoda zaposlila tako pred praznikom kot tudi po njem. Toda on se kljub temu ni hotel odpovedati lepi navadi in je za 13. december sklical srečanje. Tisto popoldne so se proti šesti uri zbrali vsi sobratje v govorilnici pri vratarnici. Don Bosko se je najprej prepustil valovom spominov in začetkov Oratorija, potem je prešel na velike dogodke prejšnjega tedna in se ustavil pri sedanjih dogodkih. Na začetku je bil on s svojo materjo Marjeto vse: kuhar, učitelj, mojster. Ista soba je služila za šolo, delavnico, obednico, spalnico. Potem so prišli prvi pomočniki: don Rua, don Cagliero, don Francesca, don Durando, don Lazzero. Odpovedi in dela je bilo obilo, saj je bilo treba v hiši vse narediti, skrbeti za praznični oratorij, za študij teologije in na univerzi obiskovati predavanja slovstva. Vse to je bilo mogoče, ker so bile uvedene ugodnosti in večja možnost za vzdrževanje reda v moči preudarne porazdelitve predstojnikov za dijake in rokodelce in ne nazadnje nerazvezljiva vez pokorščine.

»Mnogi prihajajo k meni in mi pravijo: 'Oče, sedaj ko so mi vzeli to in to službo in me poslali v zavod daleč od vaše očetovske skrbi, bi rad imel kaj za

¹¹ To je bil zadnji don Boskov jesenski izlet in najdaljši z njegovimi fanti. Izvedli so ga leta 1864. Don Lemoyne ga je opisal v 73., 74. in 75. poglavju VII. zvezka in omenil tudi ta dogodek. O drugem dogodku v Cremolinu ne pove nič. Dodatek, št. 37.

spomin.' Dam jim tisto, kar se mi zdi najbolj primerno. Toda verjemite mi, dragi sinovi, izpolnjujte naša pravila! To je največji in najdražji spomin, ki vam ga ta vaš ubogi stari oče more zapustiti. Pravila je odobrila sveta mati Cerkev, ki se nikdar ne moti. S tem da se pokoravamo njej, se naravnost pokoravamo Bogu. Koliko ljudi je na svetu, ki bi imeli srečo, da bi lahko rekli: 'Prepričan sem, da če ravnam tako, delam za rešitev svoje duše?' Ne mislim vam govoriti o teh tako lepih in čudovitih stvareh, o katerih bi mogel napisati debele knjige. Moje slabotne moči mi ne bi dopustile dolgega razglabljanja. Razen tega pa so vam bile te reči že razložene. Sklenil bom z mislijo, ki mi je močno pri srcu. Apostol Janez, stoletni starček, ni mogel več obširno govoriti o Božjih stvareh, zato so ga nosili v cerkev in je tam zbranim učencem ponavljal teh malo besed: Ljubite drug drugega. Tedaj so učenci ugovarjali: 'In ko bomo storili to, kaj drugega naj še storimo?' *'Ljubite drug drugega,'* je odgovarjal. Toda kristjani, ki so se naveličali poslušati vedno iste besede, so ga ponižno prosili, da bi jim razložil razlog za tako zahtevo. 'Kajti,' je odvrnil apostol, 'kdor je izpolnil zapoved ljubezni, je storil vse.' Tako pravim tudi jaz vam, dragi sinovi: Ljubite se med seboj, pomagajte si med seboj in naj se ne zgodi nikoli, da bi kdo kahal jezo zoper drugega in mu z neprimernimi besedam vzela dobro ime. Gorje tistemu, ki bi tako delal. Svojim sobratom moramo odpuščati, kot mi želimo, da bi Bog odpustil naše grehe. Kako moremo ponavljati besede *'odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo našim dolžnikom,'* če gojimo v srcu čustvo sovraštva? Oh, nikdar ne pozabimo besed Jezusa apostolom: *'Za moje učence vas bodo spoznali, če se boste ljubili med seboj.'*«

Monsinjur je med božično devetdnevno odpotoval v Rim. Z msgr. Jacobi-nijem sta se domenila za avdienco pri svetem očetu 20. ali 21. decembra. Papež ga je sprejel 22. decembra. Vrnil se je zelo navdušen. Poleg tega, da mu je Leon XIII. izkazal veliko naklonjenost, mu je ponovil priporočilo za don Boska: »Recite don Bosku, naj pazi na svoje zdravje, kajti njegovo zdravje je dragoceno tako za vašo Družbo kot za vso Cerkev.«¹²

Po vrnitvi v Turin msgr. Cagliero ni zgubljal časa, temveč je opravljal svete obrede in imel konference. Tako je 31. decembra posvetil cerkev Marije Pomočnice v Monferratu¹³ ter imel govor za salezijanske sotrudnike v Luju, Casaleju in drugod.

Ko se je bližal dan odhoda in je bilo vse v pripravi, je bil priča don Boskove nespremenljive mirnosti v zelo nepredvidenih in nesrečnih primerih. Dne 24. januarja je bil z njim pri kosilu, ko so se z dvorišča zaslišali glasovi: »Gori, gori, gori!« Vsi so skočili pokonci in šli na balkon, samo don Bosko je ostal na svojem mestu. Ogenj je izbruhnil v knjigovoznici. Zdelo se je, da bo v hiši konec sveta,

¹² *Summ. sup. virt.* št. XIX, § 10.

¹³ Dodatek, št. 38.

toliko je bilo tekanja sem in tja, kričanja, iskanja in podajanja vode, povsod je vladala velika zmešnjava. Poklicali so gasilce, ker se je ogenj širil in ogrožal spalnice. Don Bosko pa je zbran v molitvi in brez sence vznemirjenosti samo od časa do časa vprašal, ali ni mogoče nevarnosti za fante, če se je komu kaj zgodilo. Ko so mu odgovorili, da ne, je dejal: »Če je tako, naj se zgodi Božja volja.« Na tak način je ostajal nenehno gospodar nad samim seboj in ga nič ni vznemirjalo.

Večina predstojnikov, v številni škofa, je priletelo na kraj požara. Prišli so gasilci, ki so v manj kot v eni uri pogasili požar. Prišel je tudi turinski župan grof Sambuy. Monsinjur ga je popeljal v sobo blizu obednice, kjer so našli don Boska, ki je bil še vedno popolnoma miren. Obrnil se je k županu in mu dejal: »Zahvaljujem se vam za vašo pozornost, gospod grof. Vedno ste imeli radi ta naš Oratorij in sedaj ste to še na poseben način pokazali. Rekli so mi, da so že obvladali požar in da ni več nevarnosti za preostali del hiše. Bodi hvala Gospodu!« Sredi strahu, ki se je polastil vseh v hiši, je edino don Bosko ostal brezčuten in popolnoma vdan v Božjo voljo. Dne 26. je knezu Czartoryskemu pisal: »Iz časopisov boste zvedeli, da je v soboto ogenj uničil dovršen del naše hiše. Škoda je zelo velika, človeških žrtev pa ni bilo. Bog bodi hvaljen tako v dobrem kakor v slabem.« Ljubeznivo dejanje Božje previdnosti je takoj poplačalo zaupanje v Boga in spodbudilo malodušneže. Takoj je bilo treba dobiti deset tisoč lir, da bi mogli ponovno usposobiti knjigovoznico. In že je prišlo iz Francije pismo s položnico za imenovano vsoto.

Ganjeni ob pripovedi o nesreči njihovega ravnatelja don Tamietija, so gojenci zavoda Manfredini takoj zbrali 195 lir in jih po don Lemoynu poslali don Bosku. Don Bosko je bil zelo ganjen in je naročil don Lemoynu, naj jim piše pismo, v katerem naj se jim zahvali za dobroto.¹⁴ Tudi papež, ki so ga obvestili o nesreči, je poslal don Bosku v tolažbo svoj poseben blagoslov.¹⁵

Prišel je dan odhoda. Don Bosko je ves dan mislil na monsinjorja in njegove spremljevalce, ki so šli na tako daljno pot, on pa ni bil sposoben, da bi jih kot prejšnjokrat spremljal vsaj do ladje. Nesposobnost, da bi jim dal zadnji pozdrav v cerkvi Marije Pomočnice, je bila vzrok, da je ihtel od žalosti, od časa do časa izbruhnil v jok in bil popolnoma potrta. In tako je v noči od 31. januarja do 1. februarja imel sanje, podobne tistim, ki jih je imel 1883. O misijonih. Takoj jih je pripovedoval don Lemoynu in ta jih je takoj zapisal.

Zdelo se mi je, da sem spremljal misijonarje na njihovem potovanju. Preden smo se odpravili na pot, smo se še na kratko pogovarjali v Oratoriju. Stali so okoli mene in me prosili za nasvete. Zdi se mi, da sem jim rekel: »Niti z znanjem niti z zdravjem ne z bogastvom, temveč samo z gorečnostjo in pobožnostjo boste storili veliko

¹⁴ Dodatek, št. 39.

¹⁵ Don Dalmazzovo pismo don Bosku, Rim, 3. februar 1885.

dobrega, pospeševali Božjo hvalo in delali za zveličanje duš.«

Malo prej smo bili še v Oratoriju, toda potem smo se, ne vem po kateri poti in s kakšnim prevozom, znašli v Ameriki. Na koncu potovanja sem ostal sam sredi obširne planjave med Čilom in Republiko Argentino. Moji dragi misijonarji so se vsi razkropili po tistem brezmejnem prostoru. Gledal sem in se čudil, da jih je bilo tako malo. Po toliko odpravah, ki sem jih poslal v Ameriko, se mi je zdelo, da bi jih moralo biti več. Potem pa sem razmislil in ugotovil, da se mi zdi število majhno zato, ker so se razgubili po tako obširnem ozemlju kakor seme, ki ga je treba prenesti drugam, da ga tam gojijo in se pomnoži.

Na tisti planjavi je bilo veliko zelo dolgih cest in nemalo hiš. Toda ceste niso bile tako kot pri nas in hiše niso bile podobne našim. To so bile skrivnostne stavbe, rekel bi celo duhovne. Po cestah so se premikala vozila najbolj čudnih oblik, sicer vsa čudovito lepa in izredna, tako da ne morem opisati niti enega. Začuden sem opazoval, kako so se vozila v bližini hiš, vasi, mest dvigala navzgor, tako da je tisti, ki je v njih potoval, videl pod seboj strehe hiš, ki so kljub temu, da so bile zelo visoke, bile zelo blizu ceste. V puščavi, kjer so tekle po površju v bližini vasi in mest, pa so se dvigale in delale neke vrste most. Od tam zgoraj je bilo mogoče videti prebivalce hiš na dvoriščih, na poteh in na poljih.

Vsaka izmed tistih cest je vodila k našemu misijonu. Na koncu silno dolge ceste, ki je vodila iz Čila,¹⁶ sem videl dom z mnogimi sobrati salezijanci, ki so študirali, opravljali pobožne vaje ali različne obrti ali se ukvarjali s poljedelstvom. Proti poldnevu je bila Patagonija. Na drugi strani je bilo mogoče videti vse naše hiše v Republiko Argentini, Urugvaju, Paysandúju, Las Piedrasu, Villi Colón; v Braziliji zavod v Nicteroyu in veliko drugih domov, raztresenih po tem obširnem cesarstvu. Čisto zadaj proti zahodu se je odpirala druga nadvse dolga cesta, ki se je pela čez reke, morja, jezera in je vodila v neznane kraje. Na tem področju sem videl malo salezijancev, pravzaprav samo dva.

V tem trenutku se je pojavil ob moji strani čudovito lep plemenit človek, sicer bled v lica in debelušen, s tako natančno obrito brado, da se je zdel golobrad, čeprav je bil v najlepših moških letih. V njem sem prepoznal svojega tolmača.

»Kje smo?« sem ga vprašal in mu pokazal to zadnjo pokrajino.

»V Mezopotamiji,« mi je odgovoril tolmač.

»V Mezopotamiji?« sem odvrnil. »Toda to je Patagonija.«

»Pravim ti, da je to Mezopotamija.«

»Toda ... toda ... ne morem verjeti.«

»Vendar je tako. To je Me-zo-po-ta-mi-ja,« je odvrnil tolmač in zlogoval besedo, da bi si jo dobro zapomnil.

»Toda zakaj je tukaj tako malo salezijancev?«

»Česar še ni, še bo,« je sklenil tolmač.

¹⁶ Vse podrobnosti topografije tako iz prejšnjih kot poznejših opisovanj nakazujejo, da je to Fortin Mercedes na levem bregu Rio Colorado. Gre za vzgojni zavod inšpektorije sv. Frančiška Saleškega s številnim študentatom, obrtnimi šolami, poljedelsko šolo, pokrajinskim muzejem, božjepotno cerkvijo.

Jaz sem potem še vedno s pogledom sledil vsem tistim neskončnim potem in občudoval sicer jasne, pa vendar nerazumljive kraje, ki so že in še bodo obljudeni s salezijanci. Koliko čudovitih stvari sem videl! Videl sem posamezne zavode. Z enim samim pogledom sem videl preteklost, sedanost in prihodnost naših misijonov, in ker sem videl z enim samim pogledom, mi je težko, da celo nemogoče tudi na splošno natančneje opisati, kar sem videl. Zato tisto, kar sem videl na tisti planjavi o Čilu, Paragvaju, Braziliji, Republiki Argentini, bi zahtevalo debele knjige, če bi hoteli zapisati samo najpomembnejša opažanja. Na tisti obširni planjavi sem videl tudi veliko število divjakov, ki so živeli ob Pacifiku vse do Ancudovega zaliva v Magellanovem prelivu, do Rtiča Horn, na otokih Diego, na Falklandskih otokih. Vse to je žetev, namenjena salezijancem. Videl sem, da so salezijanci sedaj samo sejali, da pa bodo želi naši zanamci. Moški in ženske se bodo pomnožili in postali pridigarji. Celotni njihovi otroci, kar se zdi skoraj nemogoče, da bi jih pridobili za vero, bodo postali evangelizatorji svojih staršev in prijateljev. Salezijanci so dosegli vse to s ponižnostjo, delom in zmrnostjo. Vse, kar sem videl tedaj in potem, se je tikalo salezijancev, njihove dokončne utrditve v teh krajih, njihovega številčnega porasta, spreobrnjenja veliko domačinov in evropskih priseljencev. Evropa se bo preselila v Južno Ameriko. Odkar so v Evropi začeli ropati cerkve, se je zmanjšalo trgovanje in bo vedno bolj propadalo. Zato bodo delavci in njihove družine zaradi revščine prisiljeni iskati zatočišče v teh novih, gostoljubnih deželah.

Potem ko sem videl področje, ki nam ga podeljuje Gospod, in slavno prihodnost salezijanske družbe, se mi je zdelo, da sem se napravil na pot nazaj v Italijo. Nenavadno hitro sem prehodil neznano pot in se spet znašel nad Oratorijem. Ves Turin je bil pod mojimi nogami in hiše, palače, zvoniki so se mi zdeli pritlikavci, ker sem vse gledal z višine. Pred mojimi očmi so se razgrinjale palače, trgi, ceste, vrtovi, drevo-redi, železniški tiri, obrambni zidovi, polja, hribi, mesta, vasi na podeželju in veriga s snegom pokritih Alp. Bil je čudovit pogled. Spodaj na dvorišču Oratorija sem videl fante, ki so bili kakor miške. Toda bilo jih je silno veliko in so z duhovniki, kleriki in mojstri zapolnjevali prostor. Veliko jih je v procesijah prihajalo, prav tako veliko odhajalo. To je bila nenehna hoja sem in tja.

Vsi so se zbirali na tisti obširni planjavi med Čilom in Republiko Argentino, kamor sem se jaz vrnil, kot bi mignil z očesom. Opazoval sem. Neki mlad duhovnik, zdelo se mi je, da je naš don Pavia, pa ni bil ljubeznivega nasmeha, prijazne besede, preprostega videza in deško nežne kože je prišel k meni in mi dejal: »To so duše in pokrajine, namenjene sinovom Frančiška Saleškega.«

Bil sem ves iz sebe, ko je vsa ta tam zbrana množica v hipu izginila in sem v daljavi komaj še slutil smer, kamor je izginila.

Vidim, da pripovedujem samo glavne stvari in da ne morem določiti točnega zaporedja čudovitih prizorov, ki sem jih videl. Duh ne more vsega obvladati, spomin ne zaobjema, besede zmanjkujejo. Skrivnosti, ki sem jih opazoval, so se med seboj prepletale in se ponovno vračale v novih združenjih, kakor so pač odhajali in prihajali misijonarji k tem ljudstvom, ki so bila poklicana k veri in spreobrnjenju. Ponavljam: v enem samem trenutku sem videl preteklost, sedanost, prihodnost teh misijonov,

vsa posamezna obdobja, nevarnosti, uspehe, neuspehe, nesreče, razočaranja, ki so spremljali ta apostolat. Tedaj sem vse razumel, toda sedaj mi je nemogoče razvozlati ta zaplet dogodkov, misli, osebnosti. To je nekaj takega, kot če bi kdo hotel spraviti na en dogodek vse, kar se dogaja na obzorju, z vsemi gibanji, bliščem, značilnostmi zvezd in vsemi njihovimi medsebojnimi odnosi in zakoni, a že ena sama zvezda bi dala preobilje snovi za razmišljanje še tako sposobni glavi. Naj še povem, da gre tu za stvari, ki nimajo nikakršne povezave z materialnimi rečmi.

Naj na koncu povem, da sem bil brezmejno začuden, ko je tista množica izginila. Ob moji strani je bil v tistem trenutku msgr. Cagliero. Nekaj misijonarjev je bilo malo bolj stran. Veliko drugih pa je bilo okoli mene z lepim številom salezijanskih sodelavcev, med katerimi sem razločil msgr. Espinosa, doktorja Torrera, doktorja Caranza in generalnega vikarja v Čilu.¹⁷ Potem je bil tu že znani tolmač, ki je govoril z msgr. Cagliero. Prišlo je tudi veliko drugih in spotoma smo govorili o tem, ali ima vse to kakšen pomen. Tolmač je ljubeznivo dejal: »Poslušajte in boste videli.« Tedaj se je obširna planjava spremenila v obširno dvorano. Ne morem vam natančno opisati njene mogočnosti in bogastva. Rečem vam samo, da če bi kdo tudi začel opisovati, ne bi nihče prenesel njene veličastnosti niti v domišljiji. Bila je tako obširna, da se je oko izgubljalo v daljavi in ni videlo stranskih sten. Njene višine ni bilo mogoče izmeriti. Obok se je končeval v ogromnih bogato okrašenih lokih, vendar ni bilo mogoče ugotoviti, na kaj so se opirali. Ni bilo ne stebrov ne opornikov. Kupola te velike sobane je bila iz najfinejšega lanenega platna, tkana kot preproga. Isto je treba povedati za tla. Ni bilo luči ne sonca ne meseca ne zvezd, temveč povsod samo blišč, ki je napolnjeval vsak kotiček. Belina lanu se je bleščala in po vsej površini razsvetljevala okna, vrata, vsak vhod in izhod. Vso to lepoto pa je dopolnjeval vonj najprijetnejših dišav.

V tistem trenutku se je zgodilo nekaj posebnega. Nenadoma je stalo tam veličastno število izredno dolgih miz. Iz samega središča so segale na vse strani. Bile so pokrite z umetniško tkanimi prti in na njih so se bleščale kristalne čaše, polne prelepih izbranih cvetic.

Msgr. Cagliero je menil: »Mize so tu, kje pa so jedi?« Na mizah ni bilo ne pijače ne jedače, še krožnikov ni bilo, niti kozarcev ali skled za jedi.

Prijatelj tolmač je tedaj pripomnil: »Tisti, ki pridejo sem, *neque sitient, neque esurient amplius*« [niso več ne žejni ne lačni]. Takrat pa so začeli prihajati ljudje, vsi oblečeni v belo, le okoli vratu in ramen so nosili preproste trakove, vezene z zlatom. Prvih, ki so vstopili, je bila majhna skupina. Takoj so sedli za zanje pripravljeno mizo in peli: *Naj živi!* Za temi so prišle druge, številnejše skupine in prepevale: *Zmaga!* Potem je začela prihajati množica; veliki in majhni, moški in ženske, vseh rodov, različnih barv, videza in obnašanja in od vseh strani se je slišalo petje: »*Naj živi!*« so peli tisti, ki so že sedeli za mizami, in »*Zmaga!*« tisti, ki so prihajali. Vsaka skupina, ki je prišla, je predstavljala svoje ljudstvo ali del ljudstva, ki so ga spreobrnil misijonarji.

¹⁷ Mogoče ima v mislih msgr. Cruza, kapitularnega vikarja škofije Concepción.

Pogledal sem tiste velikanske mize in videl, da je bilo med sedečimi veliko naših sester in veliko število naših sobratov. Ti kleriki in sestre niso imeli nobenega duhovniškega znamenja, temveč so bili vsi oblečeni v belo s plaščem rožnate barve. Toda moje začudenje je zraslo, ko sem zagledal ljudi surovih obrazov, vendar enako oblečene kot drugi. Prepevali so »Živijo! Zmaga!« Naš tolmač je dejal: »To so tujci, divjaki, ki so pili mleko Božje besede svojih vzgojiteljev in so postali njeni oznanjevalci.«

Med množico sem opazil tudi skupine dečkov surovih obrazov in čudnih izrazov in sem vprašal: »In ti dečki, ki imajo kožo, kot bi bila krastačja, pa je vendar tako lepa in tako bleščeče barve? Kdo so to?«

Tolmač je odvrnil: »To so Kamovi sinovi, ki se niso odrekli Levijevi dediščini. Ti bodo okrepili vojne trume Božjega kraljestva, ki bo končno prišlo med nas. Njihovo število je majhno, toda sinovi sinov ga bodo povečali. Sedaj glejte in poslušajte, čeprav ne boste razumeli skrivnosti, ki se bodo pokazale pred vašimi očmi.«

Ti dečki so prihajali iz Patagonije in Južne Afrike.

Medtem so se vrste vstopajočih tako zgostili, da so bili vsi sedeži na videz zasedeni. Sedeži niso imeli določene oblike, temveč so dobivali podobo, kakršno je vsakdo želel, in so bili zadovoljni.

In medtem ko je od vseh strani donelo »Naj živi! Zmaga!« je prišla skupina, ki je prav drugim klicala »Aleluja! Naj živi! Zmaga!«

Ko je bila dvorana nabito polna in tisočev zbranih ni bilo mogoče prešteti, je najprej nastala silna tišina, potem pa je silna množica, razdeljena v več zborov, začela prepevati.

Prvi zbor je pel: *Appropinquavit in nos regnum Dei; laetentur Coeli et exultet terra; Dominus regnavit super nos; alleluia* [Približalo se je k nam Božje kraljestvo. Veselejo naj se nebesa in raduje naj se zemlja. Gospod gospoduje nad nami! Aleluja!]

In drugi zbor: *Vicerunt; et ipse Dominus dabit edere de ligno vitae et non esurient in aeternum: alleluia* [Zmagali smo! Sam Gospod jim bo dal jesti od drevesa življenja in ne bodo lačni na vse večne čase. Aleluja!]

Tretji zbor: *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi* [Hvalite Gospoda, vsa ljudstva, hvalite ga vsi narodi!]

Medtem ko so menjaje se prepevali, je za trenutek zavladata popolna tišina, potem pa so se začeli razlegati še drugi glasovi, ki so prihajali od daleč in od zgoraj. Vsebinska slivospeva je bila vedno ista, toda harmonija je bila nepopisno lepa: *Soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum* [Samo Bogu čast in hvala na veke vekov]. Drugi zbori so iz višine in daljave odgovarjali tem glasovom: *Semper gratiarum actio illi qui erat, est, et venturus est. Illi eucharistia, illi soli honor sempiternus* [Vedno naj bo zahvala njemu, ki je bil, ki je in ki bo prišel. Njemu zahvala, njemu samemu hvala na veke].

Potem so se ti zbori spustili niže in se približali. Med temi nebeškimi glasbeniki je bil tudi Luigi Colle. Drugi, ki so bili v dvorani, so se pridružili petju in ob mnogovrstnih inštrumentih se je oglasila pesem, ki ji po moči in lepoti ni primerjave. Zdelo se je, da je v tej glasbi istočasno tisoč not in tisoč stopenj, vendar je bilo

eno samo soglasje glasov, ki so dosegali neverjetne višine in nižine. Glasovi vseh v sobani so zveneli in doneli. Da tega ni mogoče opisati. Vse je bil en sam zbor, eno samo soglasje in je s svojo lepoto tako prešinjalo čute in jih pritegovalo, da so ljudje pozabljali nase, in jaz sem padel na kolena ob nogah msgr. Cagliera in vzkliknil: »Oh, Cagliero, v nebesih smo!«

Msgr. Cagliero me je prijel za roko in mi odgovoril: »To niso nebesa, temveč preprosta in slabotna predstava tega, kar bodo nebesa v resnici.«

Medtem sta oba zbora še vedno prepevala v neizrazni harmoniji: *Soli Deo honor et gloria, et triumphus alleluia, in aeternum in aeternum!* [Samo Bogu čast in slava in zmagooslavje. Aleluja v vso večnost, v vso večnost!] Tukaj sem pozabil sam nase in ne vem več, kaj se je zgodilo z menoj. Zjutraj sem se komaj dvignil iz postelje. Ko sem šel maševat, sem se komaj zavedal sam sebe.

Glavna misel, ki mi je ostala po teh sanjah, je bila, da bi dal msgr. Caglieru in mojim dragim misijonarjem izredno pomemben opomin, ki se tiče vseh naših bodočih misijonov: Vsa skrb salezijancev in hčera Marije Pomočnice naj bo namenjena gojitvi cerkvenih in redovnih poklicev.

Vsakokrat, ko je don Bosko ponavljal besede »*Naj živi! Zmaga!*«, se mu je, kot zagotavlja don Lemoyne, glas na poseben način tresel in je nekako šel iz sebe. Ko je potem na koncu izrekel ime ljubljenega msgr. Cagliera, je za trenutek obmolknil. Ihtenje je prekinilo besedo in oči so se mu napolnile s solzami.

Don Lemoyne, ki je don Costamagni poslal prepis teh sanj,¹⁸ je pisal: »Povejte don Bosku, da ne bomo nasledili njegovim besedam, ki jih je pisal v zadnjem pismu monsijnorju, češ da naj ne verjamemo vsega, kar pravijo njegove sanje. Mi se trdno držimo predpisov Urbana VIII. in se tega veselimo, vendar verjamemo tudi sanjam našega očeta, ki mi je nekega dne, tega ne bom nikdar pozabil, dejal: 'Med vsemi redovnimi družbami in redovi je mogoče prav naša tista, ki je bila deležna največ *Božje besede*.'«

Dopoldne 1. februarja je monsijnor posvetil v cerkvi Marije Pomočnice osem duhovnikov, dva diakona, štiri subdiakone in desetim klerikom podelil nižje redove. Veliko od njih je odšlo z njim v misijone. V poslovljni slovesnosti je imel govor msgr. Cagliero. Nato je kardinal blagoslovil sorodnike. Don Bosko je moral ubogati ukaz zdravnikov in ni smel zapustiti svoje sobe. Šele naslednjega dne so zvedeli za vzrok te prepovedi.

Monsijnor je poslal na pot svoje popotne tovariše še isti večer, 1. februarja, sam pa je še ostal v Oratoriju. Nameraval jih je naslednji dan dohiteti v Sampierdareni. Ta postanek mu je ponudil priložnost na zadnji tolažilni pogovor z don Boskom.

Zvečer proti sedmi uri je vstopil v njegovo sobo in tiho sedel k njemu. Don Bosko je molčal. Koliko in kakšnih spominov se je prebujalo v obeh? Končno je

¹⁸ Pismo brez datuma. Iz vsebine pa je mogoče sklepati, da je bil napisano v začetku maja.

don Bosko pretrgal molk: »So odpotovali vsi tvoji tovariši?«

»Da, odpotovali so.«

»Zdelo se mi je, da so zelo zaskrbljeni zaradi mojega zdravja. Ko boš prišel z njimi skupaj, jim reci, naj ne skrbijo. Dobro se počutim. Samo ganjenost me je tako prizadela. Revčki! Res so bili v skrbeh za moje zdravje.«

»Bodite mirni, storil bom vse, da jih bom pomiril.«

»In kdaj boš odpotoval ti?

»Jutri moram biti v Sampierdareni.«

»S katerim vlakom se boš odpeljal?«

»Ne govoriva sedaj o uri. Razmislili bomo o tem.«

»Če bi mogel oditi na pot malo pozneje in se prej dobro odpočiti ...«

»Don Bosko, ne mislite na to. Počutim se dobro, zato prepustite to meni.

Danes zvečer se bova še enkrat videla in se o vsem dogovorila.«

Nato sta govorila o misijonih, dokler ni zvonilo k večerji. Monsinjur je odšel, don Bosko pa, ki ga noge niso več nosile, je moral leči. Ob pol desetih se je monsinjur vrnil k njemu. Prisilil se je, da je ohranil svoj običajni način vedenja, in je stopil k postelji.

»No, prav, dragi moj monsinjur?« je vprašujoče rekel don Bosko.

»Prišel sem,« je odvrnil monsinjur, »da prejmem vaš blagoslov.«

»Kako? Že nocoj? Pridi jutri zjutraj, da se bova lahko mirno o marsičem pogovorila.«

»Jutri zjutraj mogoče ne bo več časa.«

»Ob kateri uri si se odločil iti na pot?«

»Zgodaj, zelo zgodaj.«

»Ostani do dveh popoldne. Utrujen si. Če boš dovolj spočit, bo potovanje manj naporno.«

»Če don Bosko nima nič proti, bi ga prosil, da prepusti meni, da si izberem uro odhoda.«

»Stori, kakor se ti zdi bolj primerno.«

»Blagoslovite me torej in blagoslovite še enkrat moje tovariše.«

Monsinjur je pokleknil, don Bosko ga je prijel za roko in dejal: »Srečno potuj. Če se ne bova več videla tukaj na zemlji, se bova videla v nebesih.«

»Ne govoriva o tem. Preden se bomo videli v nebesih, se bomo videli že tukaj na zemlji. Zapomnite si, da sem vam obljubil, da se bom vrnil za vašo zlato mašo.« »Kakor bo Gospod določil. On je gospodar. V Argentini in Patagoniji boste imeli veliko dela in mati Božja Marija vam bo pomagala, da boste želi obilo sadov v tvojem vinogradu. Potem te bodo poklicali in ti podelili škofijo.«¹⁹

¹⁹ Leta 1925 so msgr. Cagliera poklicali v Rim, da je prejel kardinalski klobuk, in po petih letih je dobil škofijo Tuscolano, ki se ji je odpovedalo kar osem kardinalov, ki so imeli pravico izbire. O tej napovedi pred odhodom poroča sam v pismu don Giuseppeju Vespignaniju (Rim, 23. januar

Po teh besedah je začel moliti obrazec blagoslova. Govoril je počasi in sunkovito. Monsinjur mu je prišepetaval besede, jih po potrebi dodajal in don Bosko je ponavljal kakor otrok, ki ga mati uči molitve. Po blagoslovu je škof vstal in rekel: »Torej lahko noč, dragi moj don Bosko.«

»Pozdravi svoje sopotnike, sobrate v Ameriki in sotrudnike, kjer koli jih boš srečal.«

»Da, da. In sedaj počivajte, gospod don Bosko.«

»Imam ti povedati še toliko stvari. V Marseillu boš dobil ... Tam, srečno pot. Bog naj blagoslovi tebe in tvoje tovariše.«

Te zadnje besede je govoril, ko je monsinjur z žalostnim srcem zapuščal sobo. Iz Oratorija je odšel ob šestih zjutraj. Don Bosko se ves teden ni mogel dvigniti iz postelje. Napadel ga je bronhitis in vse je kazalo na konec.

Odprava bi morala zapustiti Evropo že mesec dni prej, toda kolera je zaprla vsa pristanišča v Sredozemskem morju, v Braziliji, Montevideu in Buenos Airesu. Sicer so skrivaj pluli tudi italijanski in francoski poštni parniki, vendar so bili podvrženi karanteni, kar pa je povzročalo veliko sitnosti, velike izdatke pa tudi nevarnost. Zato je monsinjur menil, da se je bolje držati redne poti.²⁰

Obiskal je hiše na italijanski in francoski rivieri in 11. februarja prišel v Marseille, kjer so že bili zbrani salezijanci in sestre, ki bi se morali vkrcati z njim.²¹ V tem mestu je želel biti navzoč don Bosko, zato je poslal po don Bonettiju svoj zadnji pozdrav in škofu lastnoročno pisano pismo, ki je izredno pomembno.

Dragi moj don Cagliero!

Zaupam v Gospoda, da bo tvoje zdravje še naprej tako trdno, in ti priporočam, da storiš vse, kar se ti zdi umestno, da si ohraniš sedanje trdno zdravje.

Prejel sem pismo nadškofa v Buenos Airesu. Govori o stvareh, o katerih sva razpravljala. Pošiljam ti prepis, ki ti bo v pomoč, ko boš govoril z nadškofom; za to imaš vsa pooblastila, da storiš, kakor se ti bo zdelo najbolj primerno v Gospodu. Zpomni si, da Čile čaka salezijance in da salezijanci s prijaznim očesom gledajo na to državo. Vendar ne odpirajte veliko hiš blizu druga drugi.

Don Bonetti ti prinaša srca in pozdrave vseh evropskih salezijancev, ki jih boš ponešel vsem sobratom v Ameriki. Zaupaj previdnosti don Lasagne, naših starejših sobratov in škofov, ki nas ljubijo v Jezusu. Bodi pa zelo previden v sprejemanju odlokov glede civilnih oblasti.

Vsi evropski sotrudniki molijo in bodo še naprej molili za vaše srečno potovanje in

1921). Druge posebnosti so povzete v Biltenu (marec 1885).

²⁰ Pismo msgr. Cagliera msgr. Jacobiniju, Turin, december 1884.

²¹ Bilo je šest sester, šest salezijancev duhovnikov (Nicolò Badariotti, Giuseppe Betti, Antonio Ferrero, Evasio Rabagliati, Antonio Riccardi, monsinjorjev tajnik, Angelo Savio), deset klerikov (Giovanni Aceto, Angelo Cavatorta, Pietro Cogliolo, Carlo Dállera, Giovanni Fossati, Michele Grando, Francesco Ramello, Fabrizio Soldano, Ambrogio Turriccia, Alessio Stefanelli) in dva sobrata pomočnika (Silvio Milanese, Marco Zanchetta).

za dober izid vašega prizadevanja za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš. Bog je z nami, ničesar se ne bojte.

Priporočaj vsem našim, naj osredinijo vse svoje napore na dvoje najpomembnejših stvari: v to, da nas bodo ljubili, in v to, da se nas ne bodo bali. Ne bojte se žrtev v osebj in finančnih, samo da gojite cerkvene in redovniške poklice.²²

Priporočam tudi, da ne bi preveč upoštevali sanj. Upoštevajmo jih, če pomagajo bolje razumeti moralne zahteve ali naša pravila, sicer jih pustimo ob strani.²³

Bog naj te blagoslovi, dragi msgr. Cagliero, in s teboj vso salezijansko karavano in Marija naj vas vodi, da boste pridobili veliko duš za nebesa.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. februar 1885

Takrat je svetnik poslal msgr. Caglieru še drug pomemben dopis. Glasil se je: »Besedilo, ki naj ga uglasbi msgr. Cagliero, ko bo prišel na bregove Rio Negra v Patagoniji in ki jih bomo, če bo Bogu tako po volji, prepevali v cerkvi Marije Pomočnice v Turinu. *O Maria, Virgo potens, tu magnum et praeclarum in Ecclesia praesidium; tu singulare Auxilium Christianorum, tu terribilis ut castrorum acies ordinata; tu cunctas haereses sola interemisti in universo mundo; tu in angustiis, tu in bello, tu in necessitatibus nos ab hoste protege, atque in aeterna gaudia in mortis hora suscipe.*«²⁴ Z očetovsko skrbjo je skušal svetnik razpršiti v dušah odhajajočih bojazen zaradi njegovega zdravja. Malo preden so se vkrcali na *Bourgogne*, so ga brzojavno prosili za blagoslov. Ladja je odplula popoldne 14. februarja.

Vse dotlej je vse potekalo brez zapetljajev in tudi za potovanje po morju so upali na najboljše. Toda kaj se je godilo ob prihodu na ameriška tla? Monsinorjevi tovariši niso vedeli za stvari, ki jih je on poznal in ki so ga zelo skrbele.

Po 3. septembru 1884 so hudi nemiri motili delo misijona v Patagoniji. Guverner tega ozemlja je bil general Winter, ki je poveljeval tudi vojaškim enotam na bregovih Rio Negra, Neuquena in Limayja. Dokler je bil prijatelj salezijancev, je vse lepo potekalo. Ko pa je vlada v Buenos Airesu po spletkah sektašev začela verski boj in pretrgala odnose s Svetim sedežem ter kot nezaželenega izgnala apostolskega delegata Matere, je guverner, prepoln kvarnih načel in mogoče

²² Takrat so imeli v Oratoriju navado praviti našim sestram *monache*.

²³ Na te besede je namigoval don Costamagna, ko je pisal don Lemoyne, kar smo navedli zgoraj na str. 305.

²⁴ Cagliero je kot kardinal dal uglasbiti to besedilo don Pagelli za petinsedemdesetletnico bazilike Marije Pomočnice leta 1918. Prevod: »*Oh, Marija, premogočna Devica, ti si naša velika in mogočna zavetnica, ti si izredna pomoč kristjanov, ti si strašna kot vojska, pripravljena za napad, ti sama si uničila vse krive vere po celem svetu, ti nas v težavah, bojih, tegobah brani pred sovražnikom in ob naši smrtni uri nas sprejmi v večne radosti.*«

tudi na pritisk predsednika, izkoristil neprevidnost don Milanesia in začel brezobzirno preganjati uboge misijonarje. Pri kulturnem ministru je obtožil salezijance kot nevzgojene in pohujšljive ljudi, kot prekupčevalce in svetoval osrednji vladi, naj ne sprejme nobenega v župnije na argentinskem ozemlju. Obrekoval ji je tudi po svojih podložnih pri nadškofu v Buenos Airesu in storil vse, da bi jih pregнал s področja Viedme in Patagonesa, kakor je to že delal celo *manu militari* [z vojaško silo].

Salezijance sta rešili propada dve okoliščini: odločnost don Fagnana in njegovo spretno posredovanje. Ko je storil, kar je mogel, da bi pomiril guvernerja, je poslal cerkvenim in civilnim oblastem odločno obrambo svoje osebe, kajti prostozidarski tisk se je osredinil predvsem nanj. Nesreča je hotela, da so katoliški časopisi, ki so stopili v obrambo salezijancev, uporabili nasilna sredstva, napadli vlado in razburili duhove. Družine Patagonesa in Viedme in vsi prebivalci na bregovih Rio Negra so vedeli, kako nesramno je bilo početje nasprotnikov, vendar si pred sovražnikom zaradi svojih koristi, ki so bile odvisne od državnih oblasti, niso upali dvigniti glasu. Don Fagnano ni izgubil poguma, temveč je uredil tako, da bi se lahko branil tudi z materialnimi razlogi, če bi nasilje doseglo višek. S svojim denarjem je kupil zemljišče, na katerem je prebival, da ga ne bi mogel nihče po pravni poti pregnati z njegove posesti. To odločno vedenje je rešilo salezijance pred udarcem, ki so ga nasprotniki v besu strasti pripravljali, in dalo osrednji oblasti v Buenos Airesu priložnost, da je pretehtala obtožbe in obrambo. Minister je tudi zaradi zavzemanja škofije zavrgel guvernerjev dopis. Spoznal je, da bo bolje, če ubere milejše tone.²⁵

Nastala je tišina, ne pa tudi gotovost. Versko vprašanje se je zaostrovalo v glavnem mestu. Poleg tega pa naj bi generalu Rocci, predsedniku republike, 1886 potekel čas vladanja, boj za nasledstvo je bilo moč že čutiti. Dokaj neprimeren trenutek za prihod novega apostolskega vikarja v Buenos Aires. Že decembra 1884 je poročal tajniku Propagande: »Ali ne bo sovražni in tiranski odnos sedanje argentinske vlade do Cerkve in njenega predstavnika ovira za nas? Upajmo, da ne. Sicer pa bo Božja previdnost, tako kot v preteklosti, tudi sedaj bedela nad nami in našimi misijoni.« Pozneje, 31. januarja, je iz Urugvaja in Villa Colóna tudi don Lasagna izražal don Bosku svoje bojazni. »Vlada je,« tako je pisal, »nekaj tednov v sporu s kurijo in preti s povračilnimi ukrepi proti redovnikom. Izdali so že odlok, ki prepoveduje ustanavljanje novih redovnih hiš brez vladnega dovoljenja.« Spor se je širil čez argentinske meje.

Možnost prepovedi, da bi se msgr. Cagliari nastanil v Argentini, je visela v zraku. O tem so govorili v Turinu ob obisku generalnega vikarja Concepcióna v Čilu. Ta prelat, čigar škof je bil v izgnanstvu zaradi objestnosti vlade, se je

²⁵ Dodatek, št. 40. (A-B-C). To so trije dokumenti, ki se med seboj osvetljujejo in dopolnjujejo o isti stvari: dve pismi don Fagnana in pismo don Milanesia.

januarja dogovoril s predstojniki, da bo v svojem mestu pripravil hišo za apostolskega vikarja, če bi mu bilo onemogočeno bivanje v kraju, kamor ga pošilja volja svetega očeta.

Da bi bila zadeva še bolj zapletena, je bilo v zraku še drugo vprašanje. O tem je poročal nadškof v Buenos Airesu 2. januarja, ko je odgovarjal na razne don Boskove novice. On je msgr. Cagliero 10. februarja priložil naslednji dopis:²⁶ »Zelo me bo veselilo, da bom mogel imeti enega škofa salezijanca. Upam, da bo mogel narediti veliko dobrega, ko je njegova družina v teh krajih že tako številna. Moram pa pripomniti, da naša vlada ne bi nikdar, posebno pa še sedaj brez posebnega dovoljenja dovolila ustanovitve apostolskega vikariata na svojem ozemlju. Čutijo se bolj gospodovalne, kot so bili španski kralji. Te težave ne morem rešiti jaz, temveč samo papež. Toda danes je to zelo težko. Nikdar ne bodo odpustili, da so jih v tej zadevi hoteli obiti. Želel bi, da bi vaša uglednost uredila, da bi se velečastiti Cagliero predstavil brez naslova vikarja Patagonije. Od moje strani dajem vsa pooblastila, da lahko izvaja škofovsko oblast tako tukaj kakor v Patagoniji, in bom poskrbel, da ga bodo spoštovali in priznavali kot škofa. Toda prišli so časi, ko izganjajo papeškega nuncijsa ter preganjajo in izganjajo salezijance iz Patagonesa, zato se mi zdi nemogoče, da bi prenesli škofa, ki s svojim naslovom draži narodnjaške liberalce. Vaša uglednost, ki je uredila že toliko kočljivih vprašanj, naj reši tudi to zadevo in poskrbi, da ne bo nikakršnega razloga za nasprotovanje salezijanski družbi. Vi ste nas visoko počastili s tem, ko ste poslali k nam salezijanskega škofa, in nikakor ne bi rad, da bi bil to vzrok za nevšečnosti.«

Don Bosko je prejel to pismo januarja ali februarja in je odgovoril takoj, ko je mogel zapustiti posteljo. Seveda se ni dotaknil občutljivega vprašanja, temveč je želel samo podkrepiti nadškofove dobrohotne namene.

Vesepoštovana ekscelenca!

Ne bom vam pisal na dolgo, kakor bi želel, ker mi slabo zdravje ne dopušča. Moram se omejiti samo na ljubeznivo zaščito, ki ste jo ob različnih priložnostih izkazali salezijancem.

Naš prevzvišeni nadškof mi pogosto govori o vas in mi iskreno naroča, naj vas pristrčno pozdravim. On, kardinal Alimonda, goji gorečo željo, da bi srečna pot pripeljala vašo ekscelenco med nas, da boste s svojo navzočnostjo potolažili naše fante, ki se vas z veseljem spominjajo. Msgr. Cagliero in njegovi tovariši vam bodo natančno opisali, kaj je novega pri nas. Želim, da bi se vsi izročili v vaše očetovske roke ter poslušali vaše nasvete in ukaze.

Zelo sem se postaral, vendar sem prepričan, da vas bom še videl na tej zemlji, preden me bo Božje usmiljenje poklicalo v večno življenje.

Vsi salezijanci, z menoj na čelu, prosimo vaš sveti blagoslov, medtem ko se v največji

²⁶ Prim. str 308.

hvaležnosti in v svoje veliko zadoščenje imenujem vaše ekscelence najvdanejši in najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. februar 1885

Istočasno se je časnikarska gonja od misijonarjev v Patagoniji razširila na vse salezijance in jih skušala očrniti pred očmi Argentinecev. Imenovali so jih tolpo potepuhov, pohlepneže, ljudi, ki se upirajo vsakemu napredku, goljufe, nasilneže, fanatike, ljudi brez vseh družinskih in narodnostnih vezi, sposobne samo grabiti denar in črniti Argentinece pred svetom. Njihov *Vestnik* je bil sredstvo za širjenje sektaštva med bralci in je prinašal čudaške novice o republiki. Salezijance, ki so že tam, bi bilo treba izgnati, tistim, ki prihajajo, pa zapreti vrata.

Zaskrbljen zaradi dogodkov je nadškof, ko je msgr. Cagliero že prispel v Montevideo, pisal kardinalu prefektu Propagande o nevarnosti, ki je pretila, in še večjih prisilnih ukrepov vlade. Tako je njegova eminenca 6. maja 1885 pisal don Bosku: »Kar se tiče apostolskega vikarja msgr. Cagliera, tako mi poroča škof v Buenos Airesu, je velika nevarnost, da ga vlada ne bo sprejela, ker je bil poslan brez predhodnega dogovora. Ne morem skrivati vaši uglednosti, da me to sporočilo navdaja s strahom še zlasti zato, ker me drugi vladni ukrepi v tem samo še potrjujejo. Storite torej, kar je treba, da se bo odvrnila ta nevarnost, in priporočite vašim misijonarjem največjo previdnost.«

Ko je don Bosko prejel to pismo, je bil msgr. Cagliero že v Buenos Airesu. Dne 12. marca je prišel v Montevideo in obiskal domove v Urugvaju in nato šel naprej *in nomine Domini* [v Gospodovem imenu]. Don Costamagna je 31. marca poročal don Bosku: »Do sedaj je bilo potovanje, prihod in sprejemi monsinjorja pravo zmagoslavje. Katoliški časopisi iz previdnosti nič ne poročajo. Nekaj zakotnih časopisov nasprotuje, vendar nič posebnega. Apostolski delegat ni samo ljubeznivo sprejel našega škofa, ampak mu je celo izročil dragocena darila *praeter expectationem* [nepričakovano].²⁷ Msgr. Aneyros je vedno zvest samemu sebi, se pravi ljubeči oče msgr. Cagliera in salezijancev. V pričakovanju dogodkov se je monsinjor nastanil v S. Carlu de Almagro, kjer dela veliko dobrega v hišah salezijancev in sester. Večkrat ga vabijo v mesto, kjer naj predseduje zborovanjem združenj, če ni nadškofa. Ker dobro pozna svoj izredni položaj in dejstvo, da je v Buenos Airesu samo začasno, in ker ga napadajo časopisi, ki

²⁷ Msgr. Matera je srečal v Montevideu. Predhodne podatke glej v MB XVI, str. 377 [BiS XVI, str. 244]. O srečanju z njim je monsinjor don Bosku 23. marca takole poročal: »Več kot eno uro sem z njim govoril na samem in s pravnimi razlogi razpršil vse oblake, ki bi se mogli glede nas nabrati nad njegovo glavo. Zaželel mi je vse najboljše uspehe na mojem težkem misijonu v Patagoniji, kajti kakor je njemu znano, je čilski minister telegrafiral ministru v Montevideo, da bi govoril z argentinskim ministrom in tako zvedel, kaj je z apostolskim vikariatom v Patagoniji in s salezijanskim škofom, in naročil, naj ga izženejo takoj, ko bi se tam pojavil. Odgovoril sem mu, da bom šel tja oblečen ne kot frater, temveč kot zakristan, zato me ne bi mogel izgnati. Tudi Marija Pomočnica tega ne bi dovolila.«

so besni proti salezijanskim misijonom in nezadovoljni z njegovim prihodom v republiko, dela vse kar najbolj previdno. Molči in dela.« Leta 1875 je samo nekaj časopisov pisalo proti Cerkvi, sedaj se je pa sama vlada postavila v odprto nasprotje proti njej. Dne 5. maja je don Lazzero poročal: »Njihovo satansko sovrašтво proti Cerkvi je nepopisno, ker zavrača vse, kar je pravica, zdrava pamet in celo poštenje, samo da bi jim uspelo v njihovem neumnem in divjem sovraštvu proti veri [...]. Eden izmed časopisov že hujska k napadu na redovne hiše, k požigu in klanju.«

Toda njegova želja je bila vedno Patagonija. Samo da bi mogel tam postaviti svoje šotore, je pripravljen iti tja oblečen ne kot škof, temveč kot zakristan. Zdelo se mu je, da bi bil velik uspeh, če bi mogel govoriti s predsednikom Roco. Za to srečanje se je od meseca maja trudil don Fagnano, ki se je vsaj na videz pomiril s svojim guvernerjem in je prišel v Buenos Aires zaradi misijona.²⁸ Težave od strani prvega predstavnika republike so vsak dan bolj pojemale, ker se je časopisje umirjalo. Da je »hodil okoli kakor vsi drugi smrtniki«, jih je razorožilo.²⁹ Končno so monsinjorja obvestili, da se lahko predstavi. Prišel je z don Costamagnom in oba so sprejeli. General Roca je vzvišeno vprašal monsinjorja: »Ste škof?«

»Da,« je odvrnil, »jaz sem naslovni škof v Magidi.«

»Ali papež ne ve, da ne sme pošiljati škofov v republiko, ne da bi se dogovoril z vlado?«

»Gospod predsednik, jaz sem škof *in partibus infidelium* [na področju nevernikov] in nimam ne škofije ne jurisdikcije. Bil sem že nekaj let v tej republici kot salezijanski don Boskov misijonar in sedaj sem spet tu, da bi se posvetil misijonu v Patagoniji.«

Don Costamagna je izrabil priložnost, da je spomnil predsednika na odprave v puščavo leta 1879, ko je mu je smel biti ob boku. Ta ni mogel skriti določene veselja ob tej pripombi. Tedaj se je monsinjor opogumil in nadaljeval: »Republika Argentina je odprta vsem, ki hočejo delati. Zato prihajamo z mnogimi drugimi izseljenci, da delamo, pa tudi zato, da učimo delati. Pripeljal sem kakih trideset misijonarjev, med temi je nekaj salezijancev laikov, ki so strokovnjaki v različnih obrtih. Tako bodo eni poučevali, kako je treba obdelovati zemljo in gojiti živinorejo, drugi pa bodo skrbeli za duše na področjih, ki jih je vaša ekselenca pridobila za civilizacijo.«

»Toda vi ste redovna družba ...«

»Da, toda kot družba ali zasebno združenje, katere člani ohranjajo vse svoje državljanske pravice, ne da bi zahtevali od države kakršne koli posebne pravice ali priznanje. Smo državljani kot vsi drugi, združeni v družbo za vzgojo revne mladine v zavetiščih, zavodih in obrtnih šolah. Don Bosku, našemu ustanovite-

²⁸ Monsinorjevo pismo don Lazzeru, 3. maj 1885.

²⁹ Pismo istega istemu, Buenos Aires, 15. junija in kardinalu Alimondi, Buenos Aires 25. junija 1885.

lju, sta svetovala ministra Rattazzi in Cavour, da je ustanovil družbo, ki je prilagojena modernim časom.«

Predsednik je smeje se pripomnil: »Don Bosko je bil zares spreten!« Vstal je, stisnil msgr. Cagliariu roko in rekel: »Prijatelja si bova.« Monsinjur je opogumljen prosil za predstavitveno in priporočilno pismo za generala Winterja. Predsednik mu ga je izdal v pohvalnih in dobrotnih izrazih. Don Vespignani, ki je vedel, kako se stvari razvijajo, je pri pripovedovanju tega dogodka imel navado skleniti: »To je bil lep boj, ki smo v njem zmagali z don Boskovo metodo: potrpljenje, preprostost, poštenost.«

Prijateljstvo obeh osebnosti je odkrito trajalo vse do zadnjega. Ugled generala Roce je msgr. Cagliariu v letih njegovega apostolata v Patagoniji veliko pomagal.

Med težavami, kis so ovirale monsinjorjevo potovanje v Patagonijo, je bila zlasti težava s prevozom. Vse salezijanske hiše, ki so bile obremenjene z dolгови, niso mogle zbrati toliko denarja. Tedaj je Fagnano, ki je bil v Buenos Airesu na pogovorih za apostolski vikariat, dobil od vlade deset brezplačnih prevozov. Toda kaj bi mu pomagal, če bi prišel v Patagonijo, ko bi mu tam onemogočile delovanje krajevne oblasti? Njegovi dobri odnosi z generalom so mu služili kot priporočilo za vojaškega guvernerja, s katerim je moral računati, če je hotel opravljati svojo apostolsko službo. Ko je 9. julija prišel v Patagones, ga je šel obiskat, in to v prelatski obleki. Guverner, ki so mu že sporočili o njegovih dobrih odnosih z generalom Roco, ga je ljubeznivo sprejel, mu ponudil stol in mu z vojaško odkritosrčnostjo dejal: »Gotovo imate zelo žalostno predstavo o meni, gospod doktor. Jaz sem zelo hudoben.«

»Prav nasprotno,« je naglo odgovoril škof.« V *Bollettini Geografici* [Zemljepisna poročila] smo brali veliko zanimivega in lepega o vaši ekscelenci, ko ste bili na raziskovalnih potovanjih. V Italiji taka poročila prebirajo z veseljem in zanimanjem. Predstavljali smo si vas kot zelo inteligentnega in dobrosrčnega gospoda. Obveščeni smo tudi o dobrem, ki ga je vaša ekscelenca storila salezijanskim misijonarjem.«

Te uvodne besede so pomirile nasilnega človeka. Nato mu je monsinjur izročil pisma predsednika Roca in vojnega in mornariškega ministra, ki so škofa priporočala v blagohotno pomoč v vsem, kar se tiče njegovega svetega poslanstva. Guverner je obljubil vso pomoč, kolikor je to odvisno od njega. Neposredni učinek obiska je bil guvernerjevo prepričanje, da salezijanci skrbijo izključno za dobro duš in za oznanjevanje evangelija, ne da bi se vmešavali v politiko. To pa ni bilo malo v deželi, kjer je politika v življenju zavzemala prvo mesto ljudi.³⁰

³⁰ Don Riccardijevo pismo don Bosku, Patagones, 25. julij 1885.

V tistih prvih mesecih so don Boskovo srce razveseljevala dokaj pogosta pisma sedaj enega, sedaj drugega. Novice so bile povečini dobre. Najbolj pa ga je razveselila novica, ki je prišla od monsinjorja. Ta je od polovice marca do začetka julija razen Nicteroya v Braziliji obiskal vse domove salezijancev in sester in mu je lahko pisal:³¹ »Don Bosko se lahko pohvali, da ima do sedaj veliko število sinov, ki ga odlično predstavljajo, ga ljubijo in storijo, da ga imajo radi tudi drugi.«

³¹ Patagones, 30. julij 1885.

12. POGLAVJE

PREDLOGI USTANOV V ITALIJI IN NEKAJ POSAMEZNOSTI O ITALIJANSKIH HIŠAH LETA 1884

KER SO V ITALIJI Z vsemi sredstvi nasprotovali krščanski vzgoji mladine, so don Boska imeli za človeka Božje previdnosti, ki naj bi se postavil po robu laizaciji šole. Zato so tako cerkvene kakor laične osebnosti k njemu dvigale pogled v želji, da bi sodelovali v tako pomembni nalogi varstva mladega rodu. Nenehne prošnje, znamenja moralne negotovosti, ki je prevzemala ves polotok, so salezijancem pomagale, da so se vedno bolj zavedali veličine svojega poslanstva pred Cerkvijo in civilno družbo, obenem pa so bili globoko užaloščeni, ker zaradi pomanjkanja osebja nasploh in zlasti še strokovnega, ki ga je zahtevala državna zakonodaja, niso mogli zadostiti splošnemu zaupanju. Zato se ne smemo čuditi, da kljub mnogim prošnjam v letu 1884 ni bilo mogoče odpreti nobene nove postojanke, so pa ohranili že vse obstoječe in nekaterim dali nove pobude. Kakor že v prejšnjih zvezkih bomo tudi v tem navedli nekaj predlogov za ustanovitve, ki pa so ostale neizpolnjeni. Pokazali bomo tudi, kakšno vlogo je pri tem imel don Bosko. Navedli bomo nekaj podrobnosti, ki jih že dobro poznamo.

Začeli bomo s hčerami Marije Pomočnice, ker se je z njihovim kapitljem na poseben način ukvarjal sveti ustanovitelj.

Nekega dne je don Durando izrazil misel, da bi pod vodstvom sester odprli konvikte za dečke od štirih ali petih pa do sedmih let. Tako bi pomagali družinam, ki bi ostale brez očeta ali matere ali celo obeh staršev in bi preostali roditelji ali varuhi imeli preveč dela z vzgojo. Toda don Bosko je odgovoril: »To se ne ujema z našim namenom.«¹

Omenili bomo samo tri predloge sestram, od katerih sta dva prišla iz zgornje Italije in eden s Sicilije.

S Sicilije je don Bosku pisal vicepretor v Francavilli in ga prosil, da bi pos-

¹ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 28. februar 1884.

lal v njegovo občino dve sestri za dekliško šolo. A se je končalo z ljubeznivim odgovorom. Sprejemljivi predlogi so prišli iz Castela S. Giovanni pri Piacenzi. Toda don Bosko se je bal, da bo to pomenilo velike izdatke, katerih je kapitelj že tako imel preveč. Vsekakor bi obisk don Cagliera o pravem času dal odgovor za dokončno odločitev.²

Župnik iz Moncrivella pri Vercelliju je v imenu vdove Persico predlagal dekliški vzgojni zavod, ki naj bi ga prevzele hčere Marije Pomočnice. Priletna gospa je želela z oporoko zapustiti eno svojih lepih hiš z vinogradom, ki so ju cenili na dvanajst tisoč lir in letni dohodek na sedemsto lir. Hišo bi prevzeli, a v takem stanju, kakor je bila, Družba pa bi plačala popravila in davke, za kar bi šel večji del letnega dohodka. Izkušnje iz Luja, Chietija in Vallecossije so pokazale, da so bile hiše v takih pogojih pasivne; zato je za sestre bolje prevzemati upravo na osnovi pogodbe, kot se to dela v otroških vrtcih. Izkušnja je pokazala še nekaj drugega. Večkrat pride do nepredvidenih primerov, kjer brez določenega honorarja ni mogoče delovati naprej. Tako se je tega leta zgodilo v Luju, kjer so starši zaradi slabe letine vzeli iz vrtca dečke in deklice. Ko ni bilo več dohodkov iz mesečnin, skupnost ni mogla več živeti, ali je živela zelo klavrno. Položaj je rešila podpora, ki sta jo spodbudila župnik in župan. »Če so pogoji taki, menim, da nam ponudba Moncrivella ne ustreza. Treba je zahtevati primerno zagotovilo.« Don Cagliero je dobil nalogo, da se meseca novembra odpravi na sam kraj in se dogovori za letno vsoto tri tisoč lir.³

Za salezijance sta prišli iz Piemonta samo dve upoštevanja vredni ponudbi. Gospod Marengo, brat pokojnega kanonika, je želel, da bi prevzeli konvikt in tedaj zaprto cerkev v Carmagnoli, zgodovinskem kraju v bližini Turina. Po dolgem dogovarjanju o tej zadevi je don Bosko dejal: »Začnimo se dogovarjati s pogojem, da nam dajo čas, ko bomo mogli postaviti nam ustrezno stanje.« Dogovarjali so se, pa nič sklenili. Materialno ugodna ponudba je prišla iz občine Carignano, drugega pomembnega kraja blizu Turina. S privolitvijo generalnega predstojnika je provincial povabil salezijance, da bi prevzeli izpraznjen frančiškanski samostan in ustanovili tam svojo postojanko. Občinski svet je povabil don Boska, da bi odprl osnovno šolo in nato postopoma gimnazijo. Občina bi odstopila poslopje in prispevala šest tisoč lir na leto. Nekdo je za pripravljala dela ponujal deset tisoč lir. Poleg tega bi dve hiši, last don Boskovih velikih prijateljev, po njuni smrti z oporoko prišli v don Boskovo last. Don Bosko bi privolil, če bi mu dovolili, da bi začel skromno in počasi. Toda ni bilo zadosti potrpljenja za čakanje.⁴

V glavnem mestu Mark je škof Achile Manara najprej ponudil hišo, ki so jo

² Prav tam, 22. januar 1884.

³ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 28. oktober 1884.

⁴ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 21. februar in 19. maj 1884.

zavrnilo zaradi pomanjkanja osebja, in potem župnijo Borgo Pio s šest tisoč dušami. Prebivalci, tako je pisal prelat, »so po večini zelo potrebni duhovne oskrbe«. Don Bosko je zapisal na rob lista: »Don Durando naj prebere na kapitlju.« Don Durando je prebral ponudbo 24. oktobra, vendar so jo morali zavrniti, ker niso našli primerne osebe. Toda v Anconi niso opustili zamisli, zato so po zavrnitvi, ko niso izgubili upanja, ponovno vložili prošnjo. Kardinal Manara, oslabei starček, je mogel 1901 videti, kako je rasel sedanji zavod z novo cerkvijo, ki jo je on povzdignil v župnijo; bil je priča popolne preobrazbe nesrečne mestne četrti, ki se je zgodila s pomočjo prazničnega oratorija.

Na zasedanju kapitlja 28. februarja je don Bosko dal prebrati štiri prošnje, od katerih so tri prišle iz tujine in ena iz Campanie pri Teanu. O prvih bomo poročali v naslednjem poglavju, na zadnjo pa, ki jo je napisal kardinal D'Avanzo, tamkajšnji škof, je naročil, naj se lepo odgovori, da ni mogoče. Med razpravo je don Bosko imel priložnost, da je poklical v spomin previdnostno navodilo, ki mu ga je dal papež. »Spominjajte se,« je dejal predstojnikom, »navodila, ki nam ga je dal papež Pij IX. Nikdar več hiš v istem kraju. To budi pri drugih ljubosumnje civilne oblasti.«

Niso pa tako na kratko zavrnilo ponudbe iz skrajnega Abruzza. Duhovnik De Nardis je že od 1882 prosil, da bi v njegovem rojstnem kraju ustanovili šolski center. Pisma, ki jih je pisal don Bosku in don Durandu, so pričala o pristnem navdušenju in gorečnosti za delo z mladino. Kanček upanja, ki so mu ga dali, čeprav brez določenega časa, ga je napolnilo z veseljem, da je oktobra prišel v Turin, kjer je »našel predstojnika na višku slave« in videl, kako je don Bosko »vse napolnil s svojim očetovskim srcem«. Tako je poročal v spomenici, ki jo je izročil občinski upravi in v kateri je po don Boskovem nasvetu prosil za pravni odstop nekdanjega karmeličanskega samostana in za izvedbo del, ki naj bi poslopje usposobila za nove namene. Prosil je tudi za zagotovilo za vzdrževanje šestih salezijancev. Občinska uprava je rade volje sprejela ponudbo in namesto omenjenega poslopja predlagala nekdanji frančiškanski samostan manjših reformiranih, ki bi bolje služil namenu. Svojo privolitev je dal tudi Sveti sedež, ki je zahteval, da naj se dogovorijo s provincialom, ki je bival v Aquili. Ta pa se je odločno uprl.⁵ Po posredovanju kardinala Bilia, ki je bil njihov zaščitnik, so nasprotovanja prenehala.

Tedaj je občinska uprava postavila svoje pogoje in don De Nardis jih je poslal v Turin. Nepotrpežljiv zaradi odgovora se je obrnil na don Boska, ki je bil v Rimu. Don Lemoyne je namesto njega pisal don Rui: »Prilagam pismo De Nardisa iz Penne. Razpravljajte o stvari osebno ali pisno, don Bosko se s tem ne more ukvarjati, ker njegova glava več ne zmore. Imate pooblastilo in previdnosti vam

⁵ Dodatek, št. 41.

ne manjka. Rad bi, da bi se za stvar zavzel don Durando.« Iz tega je videti, da je bil don Bosko naklonjen sprejetju in je celo obljubil, da bo iz Rima obiskal Penne, če mu okoliščine ne bodo vzele časa. Zadeva se je vlekla več let, ker je razvoj ovirala majhna skupinica v občinskem svetu, ki se prej ni pokazala. Prizadevna gorečnost duhovnika iz Penneja ni mogla doseči svojega cilja.

Iz Neaplja do 1884 ni bilo nobenega predloga, to leto pa je prišla nadvse pomembna ponudba. Don Lorenzo Apicella, duhovnik, ki je užival med someščani velik ugled, je ustanovil štiri domove za gluhoneme dečke in deklice in jih vzgajal s pomočjo šestih duhovnikov in petindvajsetih laikov, oblečenih v talar. To svojo ustanovo je želel priključiti Salezijanski družbi.⁶ O tem so razpravljali na popoldanski seji kapitlja 27. decembra. Zanimiv je potek razgovora.

DON BOSKO je dejal: »Zadevo je treba načelno rešiti. Zdi se, da ni treba toliko osebja. Lahko bi pisali don Apicelli, da bi prišel v Turin na pogovor. Potem bi poslali koga v Neapelj, da bi si stvar ogledal in se uvedel. Sčasoma bi mogli stvar urediti.« DON DURANDO meni, da je za štiri hiše treba veliko osebja.

DON BOSKO: »Jaz ne predlagam, da bi sprejeli, temveč da bi razmislili, ali naj prevzamemo pouk gluhonemih. Apicella naj pride osebno na pogovor. Toda ker je sedaj zelo mrzlo, naj svoj prihod prenese na čas po veliki noči.«

DON DURANDO: »Preden bo Apicella prišel v Turin, bi se morali prepričati, ali se njegovi sodelavci strinjajo z združitvijo.«

DON CAGLIERO: »Preden začnemo razpravljati o tej zadevi, se prepričajmo, ali nam pravila dovoljujejo, da se ukvarjamo z vzgojo gluhonemih.«

DON RUA: »Kalasanc, ki je pri ustanovitvi svojih sirotišnic imel isti namen kot mi, je sprejel tudi gluhoneme.«

DON BARBERIS: »Rad bi povedal, da bi se salezijanci, določeni za gluhoneme, morali ukvarjati samo z njimi in ne bi mogli opravljati še druge službe, ker je za to vrsto vzgoje potrebna posebna priprava.«

DON DURANDO: »Menim, da bi morali ustanoviti posebno inšpektorijo samo za gluhoneme.« DON BOSKO: »Pred časom so celo pritiskali name, da bi sprejel vzgojo slepih, vendar nisem hotel nikdar sprejeti. Menil sem, da bi bilo to zelo koristno, a nisem čutil nagnjenja za to. Toda z zadevo gluhonemih je drugače. Želel bi storiti vse v njihovo korist, kar vem in znam. Zato se obračam na kapitelj, da preudari, ali je mogoče prevzeti to vrsto dečkov in deklic.«

DON BONETTI: »Ne vidim možnosti, da bi nam uspelo v tej zadevi. Veliko bolj je potrebno, da se posvetimo delu za otroke, ki bodo živeli v družbi, in bomo tako preoblikovali družbo samo.« DON SALA: »Velik del osebja je že tako v teh domovih in tiste v talarjih oblečene laike bi lahko sprejeli kot tretjerednike.«

DON DURANDO: »Prepričan sem, da dovršen del teh sodelavcev ne bo hotel iti z nami in bodo prej ali slej odstopili. In če bi, potem ko bi poslali v Neapelj nekaj naših, ti stari delavci odšli in nas pustili na cedilu, kako bomo mogli voditi naprej

⁶ Dodatek, št. 42.

tiste štiri hiše? Ali naj se osramočeni umaknemo? Iz štirih narediti samo eno bi pomenilo, da bi si nakopali preveč sramotne osovraženosti.«

DON BOSKO: »Preložimo razpravo na čas po veliki noči. Medtem pa se prepričajmo, ali se Apicellovi sodelavci strinjajo z združitvijo in sodelovanjem z nami in kdo in koliko jih meni drugače.«

DON CAGLIERO: »Pretehtajmo dobro vso zadevo. Gre za štiri hiše. Nekaj sodelavcev bo gotovo odšlo, ker se nam ne bodo hoteli podvreči, druge pa bomo morali, kakor nam pravi izkušnja, poslati stran sami.«

DON BONETTI: »Če hočemo prevzeti novo zvrst dela z gluhonemimi, potem odprimo najprej majhen dom z dvema ali tremi dečki, z leti pa bi izobrazili usposobljeno, dobro pripravljeno in izkušeno učno osebje. Nikakor pa ne sprejemajmo kar tako obširno ustanovo. Vprašajmo se tudi, zakaj Apicella tako želi to združitvev. Mogoče ima dolgove, mogoče ne more več naprej in želi, da bi salezijanci zacelili njegove rane?«

DON DURANDO: »Apicella nima dolgov, toda star je 65 let in se boji, da bi z njegovo smrtjo bilo konec tudi njegove ustanove.«

DON BOSKO predlaga: »Odgovorite Apicelli, da zaradi pomanjkanja osebja za zdaj ne bi mogli sprejeti ponudbe. Med letom bi razmislili, kaj bi mogli storiti. Apicella pa naj medtem išče še kako drugo možnost za zagotovitev svoje ustanove. Če bi želel zapustiti svoja zavetišča salezijanski družbi, ta ne bi imela težave, da bi prevzela delo po njegovi smrti.«

DON RUA: »Zdi se mi, da moramo biti pri takih razmišljanjih zelo previdni. V Bellunu je duhovnik, ki je ustanovil tamkajšnji oratorij, že naredil oporoko v našo korist. Lahko bi vsak trenutek umrl in znašli bi se v velikih težavah, če ne bi mogli sprejeti dediščine.«

DON SALA: »Don Rossi iz Schia je že napisal svojo oporoko in zapustil svoj čudoviti oratorij don Bosku. Apicella pa bi se rad združil z nami, da bi imel moralno oporo. Ko bi njegovi dobrotniki videli zagotovljeno življenje njegove ustanove, bi mu velikodušneje pomagali.«

DON BOSKO: »Kaj torej mislite, da naj odgovorimo Apiceliju?«

DON RUA: »Na splošno nam načrt ugaja, vendar ga ne moremo sprejeti.«

DON BOSKO: »Dodajmo odgovoru vsaj besede: za zdaj ne moremo sprejeti.«

Kapitelj je odobril odgovor.

DON DURANDO je predlagal, da bi odgovoru dodali še naslednjo obljubo: *Nekdo bo potoval v Randazzo in spotoma obiskal vaš zavod.*

Kapitelj je odobril.

Od štirih hiš je bila ena v Neaplju, druga nedaleč od tod v Casorii in dve v Molfetti. S časom se je dobrodelna ustanova močno spremenila in se večkrat preselila. Končno jo je kardinal Sanfelice spremenil v karitativno organizacijo *pro tempore* [začasno] pod predsedstvom nadškofa in zbral dečke v veliki stavbi v mestni četrti Tarsia in deklice v Casoria. Po različnih spremembah je njegov drugi naslednik kardinal Prisco s pomočjo don Rua pridobil salezijance,

ki so močno okrepili moško vejo in se zanimali tudi za žensko vejo, ki jo vodijo redovnice.

V Catanii na Siciliji so še vedno čakali. Nadškof Dusmet je meseca januarja prosil, da bi v času pomladi v mestu odprli zavod za rokodelce. Toda don Bosko je dal odgovoriti, da tako hitro ni mogoče; priporočil je izraze, ki bi omilili od-poved. Malo pozneje je goreči nadpastir prosil, da bi poslali vsaj enega salez-ijanca, da bi vodil praznični oratorij in osnovno šolo. Odločili so, da poiščejo ustreznega človeka. Don Cagliero je dejal, da je v Catanii treba imeti eno hišo. Kajti če kdo od naših pride v to mesto, mora iti v hotel. »Sedaj, ko smo že na Siciliji, moramo misliti na to, da se okrepimo. Če ne odpremo hiše v Catanii, moramo od tam odpoklicati sestre, ker so sedaj brez vse opore. Nadškof bi bil zadovoljen, če bi prišli tja, da bi vsaj začeli delo. Odlasati ni več mogoče; moral bo izročiti nalogo drugim, če mi ne sprejmemo.« Ko je don Bosko slišal vse in vsakega posameznika, je izrekel zadnjo besedo: ta hiša je brezpogojno potreb-na. Če ni osebja, naj se zmanjša osebje drugih hiš. Prevečkrat smo že nadškofu dali obljubo, a je potem nismo držali. Tako je bilo odločeno.⁷

Catanski sektaši pa medtem niso spali. Kakor hitro so zaslutili možnost pri-hoda salezijancev, so jih hoteli očrniti pred javnostjo. V njihovem časopisu se je pojavil naslednji zlonamerni dopis:⁸ »Genovski časopisi poročajo, da so oblasti v Bosco Marengu pri Noviju zaprli don Boskov zavod, ker so odkrili umazane stvari, v katerih so sodelovali duhovniki in fratri na škodo moralnega obnašanja in so zapadli kazenskemu zakoniku.« Don Bonetti je po don Boskovem naroči-lu napisal uredništvu pismo in v njem mirno in vljudno preklical take novice. Glavna točka se glasi: »Don Bosko mi je naročil, naj vaši uglednosti sporočim, da ste se zmotili na njegov račun. Zavod v Bosco Marengu je poboljševalnica za pokvarjene dečke in niti don Bosko niti kateri izmed učiteljev ni imel nikdar opravka s to ustanovo.«

Preklic bi morali objaviti v časopisu v Catanii, vendar se je ta omejil na posmehljivo in hinavsko poročilce z naslovom *DRAME IN KOMEDIJE*⁹: »Pred ne-kaj dnevi smo objavili poročilo s celine, v katerem je govor o zaprtju don Bosko-vega zavoda v Bosco Marengu, ki ga je ukazala sodna oblast zaradi dejanj, o katerih se spodobi molčati. Sedaj pa neki don Giovanni Bonetti, don Boskov taj-nik, piše, da je to poboljševalnica za pokvarjene fante in da niti don Bosko niti kateri izmed učiteljev s to ustanovo nima nikakršnega stika. Ker gre za stvari, ki jih delajo zlasti duhovniki, so časopisi v Genovi in Rimu omenjali don Boska in njegove, ki pa s tem nimajo nobenega opravka.« Don Guidazio je pisal: »Treba

⁷ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 22. januar, 4. julij in 30. avgust.

⁸ *Gazzetta di Catania*, 3. februar 1884.

⁹ *Gazzetta di Catania*, št. 37. Objavila katoliška *Campana* 21. februarja.

bi jim bilo dati lekcijo. Če ne bi bil duhovnik, bi jim jo dal na svoj račun.«¹⁰ Don Bosko pa je menil nasprotno. Kakor bomo videli pozneje, so se spletke lože namnožile prihodnje leto.

Sedaj bomo naredili potovanje v nasprotno smer in bomo od juga do severa obiskali nekatere hiše, s katerimi je don Bosko imel opravka leta 1884.

Začenjamo z Rimom. Čeprav cerkev Presvetega Srca še zdaleč ni bila končana, svetnik ni hotel več odlašati gradnje zavetišča, ki je bilo že tolikokrat omejneno. Po načrtu Turinčana inženirja Vigne in biellskega podjetnika Cucca (don Bosko pri novi gradnji ni hotel imeti več opravka z Rimljani) so začeli kopati temelje na strani Vie Porta San Lorenzo, danes Via Marsala. Ta del stavbe, z dvema nadstropjema in brez kletnih prostorov (tretje nadstropje so dogradili pozneje), naj bi povezoval staro hišo na voglu Via Marghera s hodnikom ob strani cerkve. Don Bosko je želel, da bi pri položitvi temeljnega kamna navzoč grof Colle in je v ta namen naročil Bonettiju, naj se dogovori po don Caglieru, ki je šel s svojimi misijonarji v Marseille. Toda obred so opravili spomladi 1885 brez don Boska in brez grofa.¹¹

Ne daleč od Rima je Magliano. Čas in izkušnja bi nas morala naučiti, kako težko je ostati v semeniščih, zlasti potem ko umre škof, ki nam je izročil svoj vzgojni zavod. Semenišče v Maglianu je bilo prvo, ki nas je o tem poučilo.

Nevšečnosti so se začele na začetku šolskega leta 1883-84 in jih je povzročal zavod, ki je bil priključen semenišču. Kanonik Pagani, član Tridentinskega odbora, je vlekel na svojo stran konviktove in jih oddaljeval od Daghera. Isto je delal s kleriki in trdil, da ravna po navodilih kardinala Bilia. »Kardinal Bilio,« je dejal Bosko, »ni sposoben dajati takih navodil, razen če ga kdo k temu ne navaja.«

Na vso nesrečo je ta kardinal 30. januarja umrl in sledil mu je kardinal Martinelli, ki je bil tako naklonjen salezijancem, da je kalivcu miru in klerikom, ki so držali z njim, poslal ostro grajo. Kljub vsemu pa je Bilio dal odpreti konvikt, ki je odtegoval konviktove salezijancem in je tudi njegov naslednik dal, da je deloval. To je bilo neke vrste zavetišče in gojenci so kot zunanji dijaki zastonj obiskovali salezijanske šole. S tem se je kršil dogovor, ko so odprli in nam zaupali konvikt. Sedaj je neki dogodek stvari zaostрил. Don Daghero je odpustil nepokornega klerika, ki je zbežal. Zahtevali so, da ga sprejme nazaj. Videti je bilo, da z don Paganijem ni bilo več mogoče mirno sožitje. Potem ko je don Bosko vse dobro pretehtal, se je začel odpovedovati zavodu. Toda novi škof je to zavrnil in papež je bil na njegovi strani. Mali konvikt, ki so ga odprli našemu na škodo, je odrekel pokroviteljstvo in vso pomoč.

Tedaj je kanonik Rebaudi, ki je vodil konvikt, poslal don Bosku zelo pametno pismo o fantih, ki jih je zbral in skušal na ta način rešiti svojo ustanovo in

¹⁰ Pismo don Bonettiju, 17. februar 1884.

¹¹ Glej Dodatek, št. 43, v katerem je zapisnik o razpravi, ki je določil takojšen začetek del.

ugled v mestu. Don Bosko mu je jasno in odločno odgovoril: 1) salezijanci so pripravljene odstopiti ne le konvikt, temveč tudi semenišče, ki so ga upravljali zaradi izrecne volje papeža in kardinala; 2) žrtve salezijancev zadosti dokazujejo njihovo dobro voljo do prebivalstva; 3) za pouk revne mladine v mestu imajo salezijanci šole za zunanje gojence; 4) za uboge konviktoevce bi plačevali sveti oče, kardinal Martinelli in don Bosko, če bi se lepo obnašali.

Na ta odgovor se nihče ni oglasil z oteževalno okoliščino, da je škofovo zagotovilo ostalo mrtvo pismo. Še naprej je dovolil in podpiral delo konvikta, potegnil je iz škofijskega semenišča fante in jih poslal v Rebaudijev, če so plačevali mesečnino. Govorilo se je, da je Rebaudiju izročil pet tisoč lir, ki jih je papež namenil za semenišče. Končno je še zahteval, da se brezpogojno sprejme odpuščenega klerika. Pred temi dejstvi je don Bosko izjavil: »Najbolje bi bilo, če bi pisali kardinalu, da na tak način ne moremo več naprej in da se bomo takoj na začetku leta umaknili iz semenišča in da skrb za pouk prepuščamo drugim, vendar je treba to odločitev še premisliti. Pri kardinalu je treba zahtevati: *imam toliko dolgov, da ne moremo več naprej*. Hiša v Maglianu mora plačati dvajset tisoč lir, ne všteti honorarje za osebje, ki je na plačilnem spisku. Zdi se neverjetno, da hočejo vsi glodati te uboge redovne družbe! Toda preden bomo ukrepali, si bomo priskrbeli nadaljnja poročila.«

Poročila sta poslala don Dalmazzo in don Daghero. Kardinal se je izdajal za don Boskovega prijatelja, bil je pripravljen plačati dolgove in je vztrajal pri dogovorjeni pogodbi. Toda glede dolgov so oni menili tiste, ki bi jih imel zavod s tridentinsko komisijo in ne don Boskovih dolgov za opremo, knjige, papir, obleko in podobno. Poleg tega pa z odborom ni bilo dolgov, temveč samo posojilo. Kardinal je govoril tako opirajoč se na napačna poročila kanonika Rebaudija. In pri njem je bival tudi slavni klerik, ko se je pripravljel na duhovniško posvečenje še pred svojimi tovariši.

Da je kardinal imel rad don Boska, se je videlo v zadevi s podelitvijo privilegijev. Sedaj pa je bil kot poglavar škofije pod vplivom krajevnih skupin, ki so delale v dobri veri. Ali mu niso dali celo vedeti, da občinska uprava nasprotuje salezijancem in podpira konvikt, obenem pa jim je bilo močno do tega, da ne bi zaprli zavoda, in so storili vse, da bi se obdržal. Župan nikakor ni gojil naklonjenosti do učiteljev duhovnikov. Rad bi se jih znebil. Ker pa ni vedel, kako bi prišel do laičnega učiteljskega zbora, se je zadovoljil s salezijanci.

Medtem je število gojencev zaradi vseh teh spletk padlo od petindevetdeset na triinštirideset in kardinal je želel, da bi salezijanci čim prej zapustili zavod. Hotel je iti še dalje in ne le odpraviti zavod, temveč ohraniti samo semenišče za kakih dvajset klerikov, ki bi zadostovali za potrebe škofije.

O vsej zadevi so poročali kardinalu zaščitniku, ki je po pregledu listin menil, da je pravica na strani salezijancev. Don Bosko pa se ni izgubil v zmešnjavi

prerekanj in ni odstopil od svojega stališča, ki je bilo čisto določno in manj zamotano: »Pustimo ob strani vsako drugo razmišljanje in se držimo trdno naslednjega: če nam ne plačajo dolgov, ne moremo naprej. To je zadosti. Če hočejo, da nadaljujemo delo, naj nam določijo podporo.« Vendar so se domenili, da bodo nadaljevali v dobrem prijateljstvu do konca šolskega leta. Kardinalu so sporočili, da sprejemajo njegove velikodušne predloge, vendar želijo, da bi točno določili čas izplačila, ki se ne bi smel zavleči čez mesec maj.

Po tem sporočilu je kardinal odrekel obljubljeno podporo, zanikal, da Rebaudijevo zavetišče škoduje salezijanskemu konviktu in sklenil, da je treba pregledati knjigovodstvo zavoda. »Nikdar ne bom dovolil, da bi drugi pregledovali naše račune. Bom že sam poskrbel, kaj je treba narediti.« Don Daghero se je skušal dogovoriti za naprej in najti kak *modus vivendi* z don Paganijem, »zvitim nenavadne zvižčnosti«, kakor ga je opredelil don Rua. Toda don Bosko ni bil zadovoljen. »Ne moremo razpravljati o bodočih stvareh, dokler nismo naredili sedanjih.« Ker je kapitelj hotel rešiti kozo in zelje, je don Bosko pripomnil: »Že predvidevam, da se ne bomo odločili za odhod iz tega zavoda, ker vedno mi nosimo posledice naše želje, da bi v vsem zadovoljili druge. Tukaj je osebje zavoda delalo vedno zastonj. Don Dagheru bi lahko pisali: imaš dvajset tisoč lir dolga. Plačaj jih, kajti mi se ne moremo več zadolževati in delati še večjih žrtev.« Ko so silili, da naj razpravo nadaljujejo, dokler ne bodo česa sklenili, je don Bosko ponovil svojo misel: »Edini način, da uredimo stvari, je ta, da nam plačajo dolgove in nam dajo čim prej oditi. Kar se tiče pogovorov, nisem niti za niti proti, toda dogovarjati se z don Paganijem se mi ne zdi primerno.«

Jasno je bilo, da sta njegova eminenca in njegov dvor izgubila zaupanje v salezijance. Tudi iz tega razloga je don Bosko začel misliti, kako bi osebje Magliana na koncu leta razdelil po drugih ustanovah. Don Rua se je bal obsodbe s strani Svete kongregacije, ker se ne držijo pogodbe, ki zahteva petletni odpovedni rok. »Nihče nas ne more prisiliti, da ostanemo v Maglianu z izgubo in zato da delamo zastonj,« je dejal don Bosko. Pišite don Dagheru, naj prepriča tiste gospode, naj nam dajo svobodo, da čim prej odidemo. Edina ovira, da odidemo, je poravnava dolgov. Mi se v pogodbi nismo obvezali, da bomo poučevali v ustanovi, ki so jo odprli proti nam. Gojenci te ustanove hodijo v naše šole.« Bilo je res nepojmljivo, da so ti gospodje, ki so uničili salezijanski zavod, sedaj pričakovali, da bi oni tam poučevali.

Stvari so se v tej smeri vlekli celo šolsko leto 1884-85. Don Rua je v Rimu obiskal kardinala Martinellija, da bi ugotovil njegove namene, in se prepričal, da je najbolje, da se vdamo v *status quo* [tako, kot je]. Toda don Bosko je menil drugače. Junija je dejal: »Ni mogoče več naprej. Razlog, da prekinemo pogodbo, je višja sila. Zadeve pri Rimskih kongregacijah ne bi mogli dobiti, ker ima kardinal Martinelli povsod prevelik vpliv. Pišimo mu torej, da smo pripravljeni dati

kakršno koli odškodnino: pet, deset, dvajset tisoč lir. Dali bomo, kolikor bodo hoteli, samo da nam dajo oditi.«

Don Rua je spoštljivo opozoril na nekaj nasprotnih pogledov in don Bosko je vdano odgovoril: »Storite, kakor hočete!« Nato je nadaljeval: »Sicer se bomo uklonili kakršnemu koli pogoju, ostali bomo še eno leto ali dve, da ne bomo kardinalu delali težav, toda za nas je najbolje, da čim prej odidemo. Prej ali slej bi lahko prišlo do katastrofe. Vzrok za odhod je nespoštovanje dogovora, poslabšano zdravje salezijancev, mali zavod Rebaudi in izgube, ki jih imamo.«

Potem je poslušal vrsto novih predlogov, ki jih je imel don Rua na osnovi don Paganijevega načrta za nadaljnje sodelovanje. Gre za pomislek, da se salezijanci ne smejo umakniti iz Magliana, dokler ne preteče pet let, predvidenih v pogodbi. Če bi odšli prej, bi bilo to v njihovo sramoto. Zadeve končetincev, Albana in Ariccia so zbudile še veliko predsodkov o salezijancih. Don Bosko je zavrnil vse te in še pripombe drugih in vztrajal pri tem, da salezijanci zapustijo Magliano. »Jaz prepuščam kapitlju,« je dejal, »vso odgovornost za posledice.« Odločili so se, da sprejmejo kardinalov predlog, da bodo šolo prevzeli nekateri duhovniki iz mesta namesto salezijancev in ti bi se počasi umaknili, ne da bi bilo moteno delo semenišča.

Nihče si tedaj ne bi mogel misliti, kako zelo je imel don Bosko prav, ko so morali salezijanci eno leto po njegovi smrti na grd način zapustiti Magliano. Don Bonetti, prizadet zaradi don Boskovega vztrajanja, da je nujno oditi, se je zaskrbljeno spominjal primera v Cremoni. Tudi takrat je don Bosko sicer brez navideznega razloga eno leto pred usodnimi dogodki nenehno govoril, da je nujno, da se umaknejo. Dvoje bolj sorodnih primerov je težko najti.¹²

Don Bosku niso ustrezale razmere hiše v Lucci. Ker je bila hiša sredi mesta, se gojenci niso mogli sprostiti, saj je bilo vse na očeh prebivalcem, ki so z oken sosednjih hiš gledali, kaj se je dogajalo v zavodu. Imeli so oratorij. Toda zaradi nasprotovanja župnikov je prihajalo malo dečkov, največ kakih štirideset. Tam je bila tudi cerkev, ki pa ni pripadala salezijancem in je bila potrebna popravila. Don Bosko je želel, da bi v Lucci ustanovili *quid simile* [nekaj podobnega] kot v oratoriju v Turinu. Zaradi vseh teh razlogov in ker je bil na prodaj Kraljevi kolegij, zunaj mesta, se je odločil, da bo prodal hišo, v kateri so bili do sedaj, in kupil kolegij. Bil je tako odločen, da so se v kratkem dogovorili za nakup, do pogodbe pa ni prišlo, ker je ministrstvo zahtevalo javni razpis prodaje, kar pa bi stalo veliko več kot že dogovorjenih dvajset tisoč lir. V takih okoliščinah zavod ni mogel računati na dolgo življenje.¹³

Hiša, ki se je v pravem pomenu besede borila za obstoj, je bila v Faenzi. Ko

¹² Zapisnik vrhovnega kapitlja, 16. januar, 19. maj, 26. avgust, 28. oktober, 5., 9. in 18. december 1884; 12. junij 1885.

¹³ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 19. maj 1884.

so nasprotniki videli, da so se drug za drugim izničili vsi njihovi napori, so spremenili način boja in v bližini salezijanske hiše postavili laično zabavišče za otroke, ki tako ne bi šli v salezijanski oratorij. Po romanjolskem običaju so govorili jasno. Dne 4. marca so zamisel predložili občinskemu svetu in povedali, za kaj gre. Ker je bila občina v rokah republikancev, so predlog enoglasno podprli. Določili so hišo, ki je bila nekoč last redovnic, založili petsto lir in razpisali prostovoljne prispevke.¹⁴ Mladina se je razdelila v dva tabora. Časopisi so podžigali ogenj. Toda zaradi splošne brezbričnosti večine iz smešne pobude ni bilo nič.

Toda don Rinaldi je z upanjem, da bo v Faenzi vendarle stal zavod konvikt, zavzeto deloval. Kupil je hišo z zemljiščem, a je bil toliko nepreviden, da je prosil za dovoljenje kraljevega inšpektorja v Ravenni, ki je, kakor se je dalo predvidevati, prošnjo zavrnil. Na srečanju v Bologni je don Bosko govoril o načinu, kako bi popravili spodrsljaj. Njegov način ravnanja je izražen v naslednjem pravilu: »Od sedaj naprej bomo v Italiji odpirali zavode za rokodelce, ker so rokodelci ščit za dijake. Zato bomo oblasti obveščali samo iz čiste vljudnosti, vendar niti to ni potrebno. Če bo treba, se bomo obrnili na notranje ministrstvo, od katerega so odvisne rokodelske ustanove. Te ustanove pa to ministrstvo samo priporoča.« Don Rinaldiju je svetoval, naj inšpektorju v tem smislu razloži vloženo prošnjo. Ker so začeli z osnovnimi šolami, bi bilo zadosti, da bi vsi učitelji imeli diplome. Od začetka so torej govorili samo o obrtnih šolah.

Z odprtjem zavoda so salezijanci prišli iz predmestja v mesto. Sektaši so budno pazili. Neki tednik, ki je pravkar začel izhajati in je nosil ime po reki *Lamone*, ki teče skozi Faenzo, je 5. oktobra, na praznik Rožnovenske matere Božje, objavil silno bojevit članek proti njim. Zanesljive osebe so zagotavljale, da bi moral ponoči neki plačan hudodelec preskočiti zid na dvorišče oratorija in vreči v kletne prostore bombo, ki bi pognala v zrak vso hišo. Toda Božja previdnost je zadržala nesrečneža. Že nekaj dni je reka pretila, da bo prestopila bregove in poplavela okoliške predele. Mestni zvonovi so zvonili preplah, zvonovom so odgovarjali trobentači, vse prebivalstvo je bilo na nogah in tako je splošna zmeda preprečila izvedbo hudodelskega načrta. Don Rinaldi je po nasvetu prijateljskih oseb prosil in dobil vojaško varstvo za nekaj noči.

Zdelo se mu je tudi potrebno, da je odgovoril na nesramno izzivanje in pretnje časopisa. Uredniku je poslal pismo s člankom, ki naj bi ga časopis objavil prihodnjo nedeljo. Namesto tega pa je časopis še okrepil napade in sramotenja. Tedaj je don Rinaldi razširil po mestu knjižico, v kateri je dostojanstveno odgovoril na obtožbe in obrekovanja proti don Boskovim sinovom. Knjižica je poštenim zelo pomagala, da so mnogi, ki niso poznali salezijancev, tudi dobromisleči, zvedeli, kdo so in kaj delajo.

¹⁴ Izdali so tudi okrožnico s pravilnikom (Dodatek, št. 44).

Ko je bila nova hiša pripravljena, so se salezijanci 19. novembra vselili v novo bivališče.¹⁵ Morali so biti zelo previdni. Pohišstvo so dovažali z vozovi ponoči. Osebje je prišlo še pred zoro, medtem ko so stražniki in karabinjerji varovali hišo pred morebitnimi malopridneži. Tudi pozneje so predstavniki javnega reda prihajali še vsak dan na ogled, da bi videli, ali je kaj novega. Na začetku meseca je bil v Valdoccu don Taroni in je don Bosku in predstojnikom pripovedoval o bojih in zmagah salezijancev v Faenzi. Ko je svetnik vse to slišal, se je obrnil k navzočim in dejal: »Glejte, kako je storil Gospod! Da bi mogli vstopiti v Romanjo, se nam je po človeški pameti zdelo mogoče samo tako, da bi začeli od daleč in se bližali korak za korakom, tako da bi najprej postavili šotore na njenih mejah. Toda glejte, sedaj nas je Gospod postavil prav v Faenzo, v pravo središče te pokrajine, da se tu bojujemo in zmagujemo. Naj bo slava Gospodu in Mariji Pomočnici.«

Don Rinaldi je v mnogih stvareh vprašal za svet predstojnike. Najprej, s katerimi pogoji naj bi sprejemali notranje gojence. Don Bosko je odgovoril: »Pošljite družinam pravila Oratorija. Starost fantov naj bo enajst do dvanajst let, mesečina 24 lir, vendar jo ravnatelj lahko zmanjša, če se mu zdi primerno. Pomaga naj si, kakor ve in zna, kakor se to dela v Oratoriju.« Sledilo je vprašanje, s katero vrsto dela naj se začne. Takoj naj se odprejo delavnice za krojače in čevljarje. Na tretjem mestu je bilo vprašanje o delih, ki naj bi jih začeli, da bi uredili stavbe, ki so jih kupili. Don Bosko je poslal don Savia, da naj bi izdelal splošni načrt, vendar z naslednji vodilom: »Spremembe da, dodatne stavbe ne.« Končno je ravnatelj želel vedeti, ali bi lahko računali na pomoč matrne hiše, če bi se zaradi teh del znašli v denarni stiski. Don Bosko je odvrnil: »Živimo od Božje previdnosti, zato smo vedno v njenih rokah in brez stalnih dohodkov, vendar se ne branimo pomagati hiši v Faenzi, če bi bili deležni darov Božje previdnosti.« Kljub preselitvi prazničnega oratorija niso opustili niti ene nedelje.

Medtem je *Lamone* nadaljeval svoje napade na salezijance in celo zanikal, da bi don Bosko sprejel v svoje zavode otroke, ki so zaradi kolere ostali brez staršev. Don Rinaldi se je oskrbel z imeni in priimki vseh sprejetih sirot. Ko pa so že hoteli z dokazi pokazati lažnost takih trditev, je don Bosko menil drugače: »Za odgovor takim časopisom ne potrebujemo dokazov, temveč preprost prekllic. Če jih zavračamo z dokazi, dajemo pomen njihovim člankom in povod za nove napade. Najbolje je zavriniti obtožbe, če pa hočejo dokaze, naj si jih sami poiščejo. Če bodo morali pisati pisma svojim dopisnikom, tratiti čas, plačevati znamke, potne stroške, se ne bodo lotili tega posla in se bodo kmalu utrudili¹⁶ To modro navodilo je bilo bolj učinkovito kot kakršna koli polemika.

Dotaknili se bomo še treh hiš v Liguriji, zlasti Sampierdareni. Čeprav don

¹⁵ Dodatek, št. 45.

¹⁶ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 1. in 9. december 1884.

Bosko na začetku ni bil naklonjen ustanovitvi župnije sv. Gaetana,¹⁷ je pozneje spremenil svoje mnenje, tako da je prišlo do imenovanja nove župnije, kar pa je takoj povzročilo nasprotovanja. Vrhovni kapitelj je določil in škofijska pisarna v Genovi je odobrila meje župnije. Škofijski tajnik pa je na svojo roko, kakor je razvidno iz dokumentov, spremenil meje in zmanjšal okoliš. Odlok so vrnili in navedli razloge. Don Bosko je dodal naslednje pripombe: »Škofijska pisarna v Genovi bi morala najprej meni poslati načrt mej, da bi ga preučil, odobril in potrdil. Ko se bo to zgodilo, bo treba dokument poslati v Rim, da bo Sveta kongregacija dala svoje pripombe in potrdilo. Nujno potrebno je, da je župnija kanionično ustanovljena. Če samo škof potrdi župnijo, jo lahko po svoji presoji tudi vzame nazaj, če pa župnijo potrdi Rim, velja to za večne čase. Kar koli že obravnavamo z rimskimi kongregacijami, je potrebno, da stvari temeljito poznamo, sicer je vse prizadevanje brezplodno. Kurijski uslužbenci se ne držijo tekočih brevvov, odlokov ipd. Zato naročam don Cagliero, naj piše msgr. Magnascu, da se tako izognemo vsakemu nesporazumu.«

Ko je generalni vikar videl, kako so se stvari spremenile, zaradi zavrnitve odloka ni bil užaljen. Ko so potem iskali župnika, je nadškof želel, da bi bil to don Braga, katehet v Rimu. Družbi do sedaj še niso bile dodeljene župnije, zato je don Bosko vztrajal. Takoj so začeli sestavljati pogodbo. Najprej naj se sporazumeta nadškof in vrhovni predstojnik, potem naj se prepis pošlje v Rim, da ga tam potrdijo. Za vsak primer naj don Cagliero preuči Bouila *De collatione parochiarum ad regulares*, ugotovi, kaj je treba narediti, in poroča kapitlju. Kar se tiče *placet* vlade, bo verjetno prišlo do težave, da včasih kak redovni župnik ne bo hotel prepustiti župnije drugim ali spremeniti bivališča, če bi predstojnik tako ukazal.

Da preprečimo nevšečnosti, je vedno najbolje postaviti za župnika ravnatelje, ker so vedno bolj zanesljivi. Če sami ne morejo opraviti vseh nalog, naj si izberejo vikarja.¹⁸

Dne 9. decembra so pod vodstvom don Boska dolgo razpravljali o Sampierdareni. Don Bosko je pogosto posegel v razpravo, zato ne bo odveč povzetek tajnikovega zapisnika. Na seji je bil navzoč tudi ravnatelj hiše Belmonte.

II. Poroča DON BELMONTE: Praznični oratorij za zunanje gojence v Sampierdareni skoraj ne deluje, ker je nemogoče, da bi se družili zunanji in notranji fantje. Nekoč je bil zelo cvetoč, sedaj pa šteje samo dvanajst fantov. Dvorišče je premajhno že samo za notranje gojence, teh je med dijaki in rokodelci 300, in včasih pride do nesreče, ker mladi navdušeno igrajo. Če hočemo, da bo praznični oratorij zacvetel, ni druge pomoči, kot da vrt spremenimo v dvorišče ali pa kupimo bližnjo hišo ob morju. Ob njej je tudi obširno zemljišče, ki je bilo nekoč last markiza Ignazia

¹⁷ Prim. MB XVI, str. 419 [BiS XVI, str. 271].

¹⁸ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 4. julij in 24. oktober 1884.

Pallavicinija. Imamo tudi že kupca za del zemljišča, ki bi ga želeli prodati. Gospa Garibaldi je kupila skoraj celo pobočje hriba za našim zavodom, kjer je že dala narediti kakih dvajset vil, ki jih prodaja. Ta gospa bi kupila od nas zemljišče, ki bi nam preostajalo. Izdelan je načrt, ki sicer še ni potrjen, ga pa zelo podpirajo člani občinskega sveta v Genovi in Sampierdareni, da bi na obronkih hriba zgradili lepo cesto, ki bi bila v enem ali dveh letih odprta. Okoliška zemljišča bodo v kratkem vsaj trikrat dražja. Zato bi bilo v našo korist, če bi te pogodbe čim prej sklenili.

DON BOSKO je odgovoril: Sedanji lastnik je markiz Marcello Durazzo, ki nikoli ni hotel ničesar prodati don Bosku, četudi je dedič Pallavicinija, ker se je bal, da bi mu ne plačali. Če pa bi bil že voljan kaj prodati, bo želel čim več zaslužiti. Za vsak primer dajem don Belmonteju dovoljenje za kupčijo.

DON BELMONTE nadaljuje: Govori se, da so na delu še drugi, ki bi hoteli kupiti Durazzovo posest, da bi postavili tovarno za izdelavo trakov. Obenem moramo obžalovati, da so prostozidarji v Sampierdareni odprli veliko praznično zabavišče, opremljeno z vsemi pripomočki za telovadbo, streljanje, glasbo itn. in so tako dobili v roke vso mestno mladino. Kot razpoznavni znak nosijo okoli vratu rdeč robec in korakajo po mestnih ulicah z godbo na čelu itn.

DON BOSKO: Ti, don Belmonte, skrbi za pridobitev teh zemljišč in se pri tem ne oziraj na ceno. Najdi naklonjenega človeka, ki bi posredoval, in naj markizu dobro razloži, za kaj gre. Pri njem na Pegliju je don Olmi. Spodbudi ga, da se zavzame za nas.

DON BELMONTE poroča, kako je don Braga dal sestaviti prošnjo, ki naj bi jo podpisali vsi okoliški župniki, don Bosko in tudi nadškof. Don Bosko naj bi jo pregledal in nato bi jo poslali markizu Durazzu.

DON BOSKO: Pošljite mi prošnjo, ki jo je napisal don Braga. Vse dobro premislite. Don Belmonte naj govori z gospodom Dufourjem in naj se sklene pogodba. DON RUA pripomni, da naj se medtem don Belmonte dogovori z gospo Garibaldi.

III. DON BELMONTE začne razpravo o zvoniku, ki ga je treba postaviti v Sampierdareni. Zvonjenja sedaj ni mogoče slišati niti v razdalji 200 m. Neki neimenovani darovalec je v ta namen že poslal 1000 lir. Župnik Teglia je poročal o želji prebivalcev te župnije. Predlaga, da bi ustanovili tri odbore, ki naj bi jih vodili kaplani dveh oratorijev in duhovnik pri kapeli Rolla z namenom, da bi zbirali sredstva in začeli dela. Vitez Borgo si je vse ogledal in menil, da je zvonik mogoče postaviti na sedanjih temeljih, ki so zadosti močni za novo težo. Svojemu zetu je že naročil, naj naredi načrt.

DON BOSKO odgovarja Don Belmonteju: Kar začni delo. Sedaj imamo sicer v rokah rimsko loterijo, vendar je to stvar nekaj mesecev in bo kmalu končana. S preostalimi dobitki bomo v Sampierdareni pripravili še eno loterijo, srečke pa bomo razposlali sotrudnikom in sotrudnicam. Razposlali smo že 200 tisoč srečk po eno liro. Nihče ne ve za to in se za to tudi ne zanima. Do sedaj smo jih pošiljali samo sotrudnikom. Vse je storjeno tako, da javnost o tem čim manj ve. Rimska prefektura nas je obvestila, naj čim prej pripravimo razstavo dobitkov, kajti bliža se čas žrebanja. Menila je, da bi zaradi zamude lahko ostali brez dobička in da naj se

podvizamo. Don Bosko se je ljubeznivo zahvalil in obljubil pospešeno razpošiljanje srečk. Ti gospodje ne vedo, da je že vse končano.

DON RUA meni, da bi bilo bolje, če bi zbirke odborov namenili za gradnjo zvonika in bi loterija služila za druge namene.

DON BOSKO in kapitelj odobrijo to pripombo in don Bosko doda: Svetujem, da bi zvonik postavljali počasi. Postavite temelje, potem dela malo prekinite in nato počasi nadaljujte.

IV. DON BELMONTE pripomni, da bi imenovali tistega, ki naj opravlja službo župnika, ker verniki ne vedo, na koga naj se obrnejo ali se pritožijo.

DON RUA pripomni, da je inšpektor ligurske inšpektorije don Cerruti že bil pri nadškofu in se o tem pomenil.

DON BOSKO mimogrede omeni: Dokler se ne ugotovi položaj duš, župnija še ni ustanovljena. Treba je obiskati vse hiše, tudi židovske in protestantske. S temi se je treba ljubeznivo pogovoriti, povedati, kdo smo, pripomniti, da ne prihajamo z namenom, da bi se vtikali v verske zadeve, temveč samo zato, da se predstavimo itn. Pri katoliških družinah vprašajmo, ali imajo otroke, ali hodijo ob prazničnih dnevih v cerkev, ali so že opravili prvo sveto obhajilo. Na tak način se začne nova župnija.

DON RUA vprašuje, ali bo župnik premestljiv ali nepremestljiv.

DON BELMONTE: Župnik ne bo nepremestljiv. Predstojnik bo izročil škofu seznam sobratov, ki bi jih lahko določili za to službo, in če kateri od teh ne bo primeren, bo škof sporočil predstojniku in ta ga bo zamenjal.

DON BOSKO je dejal: Ni pomembno, kakšen naslov bo imel sobrat, namenjen za dušno

pastirstvo, nastavljen ne bo kot župnik, temveč kot duhovni ekonom. Ko bo določen način, kako naj bo kak duhovnik uveden v to službo, ga bomo predstavili škofu, ki ga bo priznal in poslal v župnijo kot svojega predstavnika in ga nato predstavil še civilni oblasti, da ga prizna kot njegovega predstavnika.

Don Dalmazzo mi pravi, da so v Rimu župniki določeni samo *ad annum* [za eno leto] in samo z naslovom kurata. Tako je mogoče redovnike kurate umakniti vsakič, ko to želi predstojnik. Škof bo določil tistega, ki naj nadomešča župnika, in potem bomo poiskali naslov, ki mu ga bomo dali in bo veljal za župnijskega vikarja. DON RUA pripomni, da po mnenju vseh ta služba pripada don Bragi. Kapitelj privoli.

DON SALA vprašuje, ali so za to mesto predvideni redni dohodki.

DON BELMONTE odgovori, da gre za prispevek 900 lir od škofije in pravice štole. Toda od države

ni nobenega dohodka, zato nimamo z njo kaj opraviti.

DON RUA predlaga, da bi dali škofijski pisarni podpisat izjavo, ki bi dala pravico postaviti ali odstaviti enega ali drugega duhovnika dušnega pastirja.

DON BELMONTE pripomni, da prav to namerava storiti kurija v Genovi, vendar želi, da bi tisti dobil naslov kurata ali vikarja, ker želi, da ga prizna vlada in da ima v določenih primerih njegov podpis veljavo.

DON BOSKO sklene: Izvoljeni bo pravi župnik, toda začasen pred škofijo in vikar pred državo.

V. DON BELMONTE pripomni, da je cerkvena streha v slabem stanju in da bo popravilo veliko stalo.

DON BOSKO: vložite prošnjo na občinsko upravo, državo, dobrodelno ustanovo, kraljevi ekonomat.

Kakor smo videli, je bil položaj župnika v Družbi predmet več razgovorov. Seznam iz leta 1885 postavi don Braga med kapitulacije hiše za šolskim svetnikom z naslovom svetovalec in župnik.

V Varazzeju so protiklerikalni ljudje hujskali genovsko oblast proti zavodu. Stavba je bila last občine, ki jo je ponujala don Bosku za 80 tisoč lir, medtem ko je bilo po strokovni oceni vredna 28 tisoč lir. Postavili so štiri pogoje: 1) don Bosko naj plača 40 tisoč lir; 2) občini naj zastoj prepusti prvo in drugo nadstropje za občinske šole; 3) stavba naj bi za vedno služila konviktu; 4) če bi don Bosko želel spremeniti namembnost stavbe, naj plača še ostalih 10 tisoč lir. Občinska uprava ni hotela prevzeti nobenih izdatkov za vzdrževanje, čeprav so bili streha, zidovi in stopnice v obupnem stanju.

Kako naj bi odgovorili na tako pretirane zahteve, ki so se zdele izmišljene, samo da bi prisilili salezijance k odhodu? Don Bosko je takole odgovoril: »Najprej preudarimo, ali nam taka pogodba z vladno stranjo ustreza ali ne. Medtem pišite zastopnici kneginje Di Galliera v Voltriju, kjer tečejo pogovori za odprtje zavoda. Njen odgovor bo vodilo pri obravnavi zadeve zavoda v Varazzeju. Zaradi popravil na zavodskem posloplju, zaradi pretjne šolske oblasti, da bo zaprla naše osnovne šole in po uradni dolžnosti namestila strokovne učitelje, in zaradi pomanjkanja osebja bi bilo primerno, da se umaknemo. Res je, da bi morali dati odpoved pred dvema letoma, toda zaradi nujnih popravil, ki jih občinska uprava noče opraviti, mi pa tega nismo dolžni niti ostati stisnjeni pod strehami, mislim, da ne bi nihče ugovarjal naši odpovedi. Don Durando in Don Cerruti naj gresta v Varazze; preverita nastali položaj in občinski upravi, ki noče opraviti potrebnih popravil v zavodu, predlagata, da zavod proda po ceni strokovnih ocenjevalcev ali pa se umaknemo iz zavoda. Odposlanca naj samo poročata, kapitelj bo odločil.« Tako so sklenili.

Občinska uprava, ki na nenehne zahteve po popravilu zavoda sploh ni ugovarjala, se je ob tej uradni vlogi zganila. Župan je bil sicer odličen človek, vendar slabič in se je dal voditi drugim. Toda pred prebivalstvom, ki je zelo cenilo salezijance, ni hotel prevzeti odgovornosti za njihov odhod. Ko je občinski svet slišal njegovo poročilo, se je odločil za obnovenitvena dela od temeljev do strehe. Tako so se izognili skrajnim odločitvam.¹⁹

¹⁹ Zapisnik vrhovnega sveta, 21. februar, 27. junij, 26. avgust, 11. september.

Hiša v Vallecrosii je bila po zadnjih zidavah zelo zadolžena. Don Bosko se je odločil, da se bo zatekel k svoji običajni pomoči, to je k dobrodelni loteriji. Ko je zbral kakih tisoč dobitkov, je pri podprefektu v Ventimiglii zaprosil za dovoljenje. Prošnja je bila zavrnjena. Tedaj je vložil prošnjo pri prefektu v Portomauriziu²⁰ in istočasno prosil poslanca Biancherija, odbornika v svetu, da bi podprl njegovo prošnjo. Poslanec je to storil, vendar brez uspeha, ker odlok iz leta 1881, kakor smo rekli že za Rim, dovoljuje loterije samo za ustanove, ki so zakonito utemeljene. Ker ni bilo mogoče najti nobenega izhoda, so zbrane dobitke prodali.

Sklenimo to naše potovanje gor in dol po Italiji v Turinu. Tu je najpomembnejši dogodek preselitev Marijinih sinov iz Mathija v zavetišče ob cerkvi sv. Janeza Evangelista. V Mathiju je bilo treba zavriniti preveč prošenj zaradi pomanjkanja prostora. Zato je ostalo dvoje: ali graditi ali se preseliti drugam. Zdelo se je, da je boljše drugo. Novembra je bilo vse pripravljeno za sprejem novih stanovalcev. Ob Kraljevi cesti še ni bilo sence platan iz veličastnih palač, iz katerih je pozneje nastal Corso Vittorio Emanuele II. Prav zato pa sta tem bolj izstopala cerkev in zavod sv. Janeza Evangelista, ki sta sestavljala lepo arhitektonsko celoto. Nekega dne je kralj Umberto I. šel tod mimo na razstavo in se čudil tej novosti. Obrnil se je k županu in vprašal: »Čigava je ta hiša?«

»To je ena izmed don Boskovih zavetišč,« je odvrnil grof Sambuy.

»Don Bosko!« je vzkliknil vladar. »Vsi govorijo o njem in jaz ga nisem mogel nikoli videti.«

Stavbe so bile preveč gosposke za prebivalce, ki se jim je zdelo, da prihajajo iz preprostega podeželskega okolja v kraljevo palačo. Z njihovo navzočnostjo pa se je okoristila lepa cerkev, ki je tako dobila slovesno bogoslužje in praznični oratorij, ki je dobil skrbno asistenco in učitelje katekizma. Don Bosku je bilo ljubo, da je imel blizu ustanovo, ki ga je stala toliko truda in od katere je toliko pričakoval. Zato se je v prvem šolskem letu pogosto odpravil v Valsalice, da je videl, kako teče tamkajšnje življenje, in pogosto obiskal tudi kuhinjo. Če dalj časa ni mogel sam iti, je poklical k sebi don Rinaldija, ki mu je o vsem natančno poročal in dobival od njega ustrezna navodila.

Eno teh navodil je pravilo, da naj ravnatelj vsako sredo ali vsak četrtek pripravi za Marijine sinove družinsko konferenco in pove tisto, česar v pridigah ni mogel povedati, npr. kako je treba učiti verouk. Obravnaval naj bi vse, kar bi se mu zdelo primerno. »Tega ne smemo pozabiti, ker prinaša izredno koristne zadeve,« je potrdil don Rinaldi v svojem kratkem zvezku spominov.

Drugo navodilo se je tikalo sprejema Marijinih sinov. »Treba je postaviti načelo, da mesečnine ni,« je rekel svetnik, »če imamo o prosilcu dobra poročila.

²⁰ Dodatek, št. 46.

Vzemimo to, kar kdo lahko da.« Ko je oktobra 1885 šel domov fant Zanella, mu je prefekt pisal, da naj se več ne vrača, če ne bo plačal svojega dolga. Pisal je don Bosku in ta mu je odgovoril, da pri sv. Janezu ne pošiljajo nikdar domov koga, ki ne more plačati. Zanella se je vrnil, postal salezijanski klerik, odšel v Ameriko in pustil za seboj odličen spomin svoje gorečnosti.

Don Bosko je za Valdocco poskrbel za veliko pridobitev. Večkrat je bila izrečena potreba, da bi kupili hišo in zemljišče ob prazničnem Oratoriju, last gospe Bellezza.²¹ Dokler je gospa živela, sploh ni bilo mogoče načenjati tega vprašanja. Ko pa je umrla, so otroci zahtevali pretirano ceno. Don Bosko je ponujal 70 tisoč lir, toda oni so zahtevali 100 tisoč in še več. Potem so začeli popuščati, dokler niso prišli na 125 tisoč lir. Z nadaljnjim pogajanjem so prišli na okroglih 100 tisoč lir. Don Bosko je bil nadvse zadovoljen. To je bila hiša, ki je mogla služiti različnim namenom, predvsem pa je bilo obilo zemljišča za dvorišča, ki so bila potrebna za praznični oratorij. Ostalo je tudi nekaj za rokodelce. Poročali smo že, kako mu je v denarnih težavah pomagal grof Colle.²² Po tem nakupu se je zemljišče Oratorija, ki je 1848 merilo komaj 2219 m, leta 1884 naraslo na 52.035 m. Nikdar ne bomo mogli dovolj prehvaliti don Boskove previdnosti, ki je oskrbel Oratorij s potrebnim zemljiščem.

²¹ LEMOYNE, MB II, str. 543 [BiS II, str. 336] in MB IV, str. 608 [BiS IV, str. 380-383].

²² Prim. MB XV, str. 98 [BiS XV, str. 66].

13. POGLAVJE

POVABILA IN USTANOVITVE USTANOV ZUNAJ ITALIJE V LETU 1884

IZ DVEH SKRAJNO NASPROTNIH STRANI Evrope je don Bosko dobil povabili za njegovo ustanovo: eno z osamljenega otoka Malte v Sredozemskem morju in drugo iz brezmejne Rusije. Na Malti so želeli odpreti zavod, v katerega bi zastonj sprejemali dečke, da bi jih izšolali za obrtnike. V ta namen je neki bogat gospod prosil za salezijanski program in želel navezati stike. Don Bosko mu je poslal *Breve notizia* [Kratko poročilce] o ustanovi Oratorija v Turinu¹ in mu izrazil svojo naklonjenost. Zadeve bi se gotovo kmalu sklenile, če ne bi bilo treba računati na angleško vlado, ki je bila zelo ljubosumna na italijanski vpliv na tem njenem otoku. Po dolgotrajnih in zamotanih razgovorih je prišlo končno 1903 do sporazuma in ustanovitve zavoda sv. Patricija, ki se odlikuje po izvrstnih ljudskih šolah in dobro opremljenih delavnicah.

O možnosti, da bi prišli v Rusijo, ni bilo niti govora. Vladni krogi so poznali salezijanske ustanove, vendar so jih gledali z nezaupanjem. Policijska prepoved je onemogočala širjenje *Salezijanskega vestnika* in na meji so zaplenjevali vse izvode. Don Ponzan se je opogumil in vprašal Generalno poštno upravo, zakaj. Odgovorili so, da je razlog za zaplembo religiozna vsebina mesečnika. Tudi prodaja in razpečevanje podobice Marije Pomočnice je bilo strogo prepovedano po ozemlju celotnega ruskega cesarstva. Toda *Vestnik* in podobice so iz avstrijske Poljske tako učinkovito prihajale na rusko Poljsko, da so rublji, ki so jih pošiljali pobožni Poljaki, v tistem težkem letu v veliki meri podpirali salezijanske ustanove. Nekega dne je prišlo nepodpisano pismo z nekaj rublji in pripisom: »Poljska pri nogah Marije Pomočnice v Turinu. Kdaj se bodo zlomile naše verige?« Še čudovitejše so prošnje dveh drugih pisem, od katerih eno prosi za St. Petersburg enega duhovnika in sestre Marije Pomočnice, drugo pa predlaga od-

¹ Prim. MB XV, str. 703 [BiS XV, str. 460].

prtje salezijanskega zavetišča v Odesi.² Toda Rusija je videla salezijance šele po prvi svetovni vojni, ko so bili trije sobratje člani papeške komisije, ki je dajala jesti lačnim iz sredstev, ki jih je dal na voljo papež.

V Belgiji so leta 1891, za časa don Rue, v Liègeu odprli prvi zavod z naslovom sv. Janeza Berhmansa. Toda njegov pobudnik si je začel zanj prizadevati že osem let prej. V tem industrijskem mestu je škof msgr. Victorie Joseph Doutreloux, slavno ime belgijske cerkvene zgodovine, želel ustvariti ustanovo, podobno Oratoriju v Turinu. Namen je bil dvojen: da bi mladini z obrtnimi šolami zagotovili dobro krščansko vzgojo in da bi v srednjih šolah gojili cerkvene poklice. Na njegovo prvo prošnjo 1883 so ljubeznivo odgovorili, ne da bi določili čas prihoda. Don Bosko, ki se je zavedal, koliko dobrega bi lahko naredila tovrstna ustanova, je gojil upanje v škofu in mu predlagal srečanje v Nici, kamor se je nameraval odpraviti v mesecu septembru. Toda monsinjor kljub veliki želji ni mogel zagotoviti svoje navzočnosti. Srečala pa sta se naslednje leto v devetdnevnicu Marije Pomočnice v Oratoriju. Monsinjor je šel v Rim in se je spotoma ustavil v Turinu, da bi govoril z don Boskom.

Don Bosko ga je sprejel s čudovito dobrosrčnostjo in škof je zapustil njegovo sobo s srcem, polnim zadovoljstva in z velikim spoštovanjem do njegove osebe, kakor je razvidno iz pisem, ki so sledila temu srečanju. Preden je zapustil Oratorij, je še enkrat šel molit v cerkev Marije Pomočnice, da bi ona vzela v roke celo zadevo. V Rimu je o zadevi govoril s papežem Leonom XIII., ki je bil zelo vesel, ko je slišal, da se je monsinjor srečal z don Boskom. Dejal mu je, da sveti oče, ki dobro pozna položaj mesta Liege, želi, da bi salezijanci v tem mestu odprli zavetišče. Papeževe odločne besede so naredile vtis na msgr. Doutrelouxa in so ga prepričale o dvojem: s tem, da se je obrnil na don Boska, je njegova prošnja sledila načrtom Božje previdnosti in da zato ne bo manjkalo potrebnih sredstev. »Oh, da jaz,« je vzdihnil prelat, »ne bi bil nevreden tolike milosti.«

Čeprav ga je navdajala sveta neučakanost, da bi videl uresničene svoje želje, je prepričan, da don Bosko čuti z njim, da pa še nima za to potrebnega osebja, premagoval preuranjene zahteve. Po dveh letih je v devetdnevnicu k Mariji Pomočnici poslal k njemu svojega odvetnika Doreya, velikega organizatorja katoliških ustanov v Liegeu. Ta je v želji, da bi to ustanovo čim prej priklicali v življenje, obiskal Oratorij in si natančno ogledal don Boskovo ustanovo.

Škof medtem ni stal križem rok, temveč je imel pripravljeno obširno zemljišče za *Zavetišče* in dovolj prostorja za nadaljnje širjenje. Poleg tega je bil prepričan, da bi škofija don Bosku dala veliko številnejše osebje, kot bi ga on poslal v Liege. Pri vsem pa je mož vere pripisoval največjo učinkovitost moči molitve. »Oh,« je pisal don Bosku, »prosite vi Marijo Pomočnico, da vas bo razsvetlila

² Zapisnik vrhovnega kapitlja, 28. februar 1884.

glede mojih prošenj, za katere sem prepričan, da so po Božji volji.«³

Za leto 1884 je don Bosko obljubil, da bo v Oportu na Portugalskem odprl obrtno šole z naslovom sv. Jožefa.⁴ Sedaj je grof Samodaes opozoril na to obljubo in priložil priporočilno pismo apostolskega nuncija msgr. Vincenza Vannu-tellija.⁵ Vendar je bilo treba še počakati, ker niso vedeli, kje naj bi dobili potrebno osebje.

Tudi iz Lizbone je baron Gomez v imenu patriarha kardinala Neta poročal, da je na razpolago lepa vsota denarja in že zgrajena stavba, ki je bila namenjena za semenišče. Ker ni bil zadovoljen z odgovorom, je kardinal sam 29. septembra pisal: »Storite še en napor in ugodno rešite mojo prošnjo. Mogoče vam bo Gospod v svojem usmiljenju za Portugalsko poslal sredstva, ki ste jih potrebovali in jih še potrebujete. Lepo vas prosim, da jih poiščite. Vaša ljubezen, ki jo Božja previdnost tako bogato blagoslavlja, naj jih odkrije in pošlje v mojo deželo, katere duhovne potrebe so tako zelo velike. Prosim vas, da uvrstite Portugalsko na seznam dežel, ki jih Marija posebno varuje. Oh, kako zelo potrebujemo tako pomoč in podporo vaših molitev, da bi vse to dosegli. Dajte, posvetite vi sami to škofijo Mariji Pomočnici in prosite Boga za spreobrnjenje in obnovo njene duhovščine.« Tako vroča prošnja je gotovo globoko ganila don Boskovo srce zlasti zato, ker ni videl možnosti, da bi mu odgovoril po njegovi želji.

V bližnji Španiji so okoliščine dozorele za začetek dela, ki je imelo veliko prihodnost. Don Bosko je 1880 napovedal, da bo neka bogata gospa, ko bo ostala vdova, povabila salezijance v Barcelono, da bi ustanovili veliko hišo in tako pripravili celo vrsto drugih salezijanskih ustanov.⁶ Prvi dve napovedi, to je vdovstvo in povabilo, sta se uresničili 1882, tretja, ustanovitev pa je prišla sorazmerno hitro za prvima dvema.

V Barceloni je živela gospa, obdarjena z mnogimi materialnimi dobrinami in nič manj bogata z darovi krščanske ljubezni: gospa Doroteja Chopitea de Serra. Bila je hči španskega bogataša v Santiagu v Čilu. Njen oče je po vojni za neodvisnost Čila zaradi osebnih koristi z vso družino prišel v Španijo in se naselil v Barceloni. Tukaj se je mlada Doroteja omožila z don Marianom Serrajem, ki se je prav tako vrnil iz Čila. Po dolgem skupnem življenju je prav v letu zlate poroke mož umrl. Vdova, ki je bila vedno zelo občutljiva za potrebe bližnjega in prepričana, da bi se morali prav tedaj na vso moč zavzeti za revno mladino, pa tudi z željo, da bi storila dobra dela v spomin na pokojnega moža, se je odločila, da bo svoje imetje uporabila za ustanovo, ki bi ustrezala njenim namenom. Sklenila je kupiti hišo, kjer bi pod vodstvom dobrega duhovnika obrtni mojstri

³ Dodatek, št. 47 (A-B-C).

⁴ Prim. MB XIV, str. 668 in sledeče [BiS XIV, str. 433 in sledeče].

⁵ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 28. februar 1884.

⁶ Prim. MB XV, str. 328 [BiS XV, str. 215].

učili revne otroke, ki so tega najbolj potrebni.

Vendar ni hotela delati na lastno pest in pamet, temveč se je posvetovala z enim izmed članov svoje družine. Ta ji je pokazal, kako zelo težko je dobro urediti podobno ustanovo in ji zagotoviti trajen obstoj. Povedal ji je, da je neki italijanski duhovnik, tako je bral v nekem časopisu, katerega imena pa se več ne spominja, ustanovil redovno družbo s prav istim namenom. Gospe Doroteji se je zdelo, da se je s prstom dotaknila nebes. Srčno je prosila tega svojega sorodnika, da bi ji poiskal tisti časopis. Časopis so našli. Bil je *Salezijanski vestnik*. Tako je zvedela, kdo je don Bosko in kaj je namen njegove ustanove in kako eden izmed njegovih sinov, don Branda, že dve leti deluje v Utreri v Španiji, kamor ga je poklical markiz Ulloa. Takoj je pisala tudi tja, da bi ji tudi od tam poročali o don Boskovem delu. Ko je dobila zaželene odgovore, se je obrnila na don Branda in ga prosila, da bi ji navedel pogoje, s katerimi bi v Barceloni ustanovili salezijansko hišo. Zdelo se je, da jo k temu sili neka notranja sila, da bi to storila čim prej.

Tedaj se je don Branda spomnil na don Boskovo napoved in to v odgovoru gospe tudi povedal. Vendar ji je glede ustanovitve zavoda svetoval, naj se obrne naravnost na don Boska. Vsa iz sebe zaradi spoznanja, da se njeni načrti ujemajo z načrti Božje previdnosti, je 20. septembra pisala našemu svetniku o svojem namenu, da bi v bližini Barcelone ustanovila obrtne šole in vodstvo le-teh izročila salezijancem. Don Bosko ji ni mogel takoj odgovoriti, zato je ona, neučakana zaradi zavlačevanja, 12. oktobra predlagala, da naj čim prej pošlje v Barcelono svojega zastopnika, ki bi prišel na pogovor ne samo z njo, temveč tudi z drugimi osebami, zlasti še s škofom. Odposlancu bi dajala stanovanje in poravnala potne stroške.⁷ Don Bosko ji je dal odgovoriti, da zaradi pomanjkanja osebja ni mogoče sprejeti novih ustanov in ugoditi njeni želji, da pa upa, da bo to mogoče storiti čez čas.

Veselje gospe Doroteje se je spremenilo v globoko žalost. Vendar se ni vdala, temveč se je obrnila celo na svetega očeta. Don Bosko se je vdal in v katalonsko prestolnico poslal don Cagliera in don Albera z nalogo, da se dogovorita in skleneta pogodbo. To je bilo kmalu storjeno. Bogata gospa je takoj kupila za dvajset tisoč durov ali skudov posestvo pri Sarriàju, nedaleč od Barcelone. Potem so v vili prejšnjega lastnika takoj začeli dela, da bi hišo spremenili v zavod. Za vodstvo teh del je iz Utrere prišel don Branda, ki je bil en mesec gost dobrotnice. Vse je lepo napredovalo in 15. februarja 1884 so odprli hišo, za katere ravnatelj je bil imenovan isti don Branda. Kakor že v Oratoriju v Turinu so tudi v *Talleres* [delavnice] v Sarriàju bili prvi začetki skromen predokus veličastnih ustanov, ki so se s časom uresničile. Gospa Doroteja je bila vse do svoje smrti 1891 skrbna in velikodušna mati svojih dragih salezijancev.

⁷ Dodatek, št. 48.

Ko je don Rua uradno sporočil vrhovnemu kapitlju odprtje hiše v Barceloni, so vprašali don Boska, ali ne bi bilo primerno, da bi za Španijo postavili posebnega inšpektorja. Svetnik je odgovoril: »Za zdaj pustimo tako, kakor je. V nekaj mesecih se bo pokazalo, kaj naj ukrepamo in storimo. Okoliščine nam bodo nakazale, kaj bo najbolj primerno. Za zdaj naj bo Španija podrejena naravnost vrhovnemu kapitlju.« Toda nekaj mesecev se je spremenilo v več let, čeprav ne veliko. Šele 1889 so španske hiše dobile svojega prvega inšpektorja v osebi don Filipa Rinaldija.

V letu, o katerem govorimo, je Francija dobila dve ustanovi: eno v Lillu in drugo v Parizu. Prišlo pa je več predlogov, o katerih so sicer razpravljali, vendar nič odločili. V Antibu, obmorskem mestu v okraju Grasse, so ponujali zemljišče 10.000 m² brez kakršnih koli obveznosti. Don Bosko je bil temu naklonjen, ker bi lahko tam sprejemali fante iz La Navarra in Nice med počitnicami, sobrate za duhovne vaje in klerike študente filozofije. Toda 4.000 m² je bilo last zemljiške družbe iz Cannesa, ki jih je odstopila v brezplačno uporabo, vendar z nekaterimi nesprejemljivimi pogoji, ki so omejevali svobodo delovanja. Iz vsega ni bilo nič. V Gevigneyu pri Besançonu so načelno sprejeli vse zemljišče starega gospoda Villemonta, da bi ustanovili poljedelsko šolo. Vendar dogovarjanja ni bilo ne konca ne kraja in tako se ni nič ukrenilo. O tem bomo še govorili proti koncu tega zvezka. Neki duhovnik iz škofije Angoulême, ki je dajal zavetišče kakim sto fantom, a ni imel stalnega osebja, je bil pripravljen brezpogojno vse prepustiti salezijancem in tudi sam postati salezijanec. Toda ker bi bilo takoj potrebno številno osebje, je don Bosko ustanovitelju svetoval, da naj nadaljuje delo in v oporoki zapusti zavod salezijancem. Gospa Cambulat iz Lurda je hotela zapustiti don Bosku grad blizu Toulousa. Svetnik je naročil don Alberi, naj si ogleda stavbo, in ga pooblastil, da sprejme ponudbo, vendar tako, da bi ga uporabil za tisto, kar bo v večjo Božjo slavo. Gospejini svetovalci pa so bili drugačnega mnenja in postavili pogoj, da stavba postane vzgojni zavod. Potem se o tem ni več govorilo.

Pod ugodnejšimi zvezdami so potekala dogovarjanja za Lille. Odlični sotrudniki so pripravili vse potrebno. Don Boskov obisk Lilla 1883 je pospešil dogovor. Salezijance so pričakovali v sirotišnici S. Gabriel, kjer je don Bosko bival. Sirotišnico so zamislili leta 1871 in odprli 1874. Bila je namenjena otrokom, ki so ostali brez staršev po francosko-pruski vojni. Vodile so jo usmiljenke. Sirote so bile stare že petnajst let in jih redovnice niso mogle več obvladovati. Zato so poklicale don Boskove sinove in želele, da bi tu ustanovili obrtne šole.

Vrhovni kapitelj je ustanovo formalno prevzel 16. januarja 1884, zavod pa so odprli malo pozneje, ker je bilo treba urediti lastniške pravice, ki jih je prevzela družba, sestavljena iz francoskih in italijanskih članov, med katerimi so

bili sobratje salezijanci pa tudi zunanji člani.⁸ Največ je za novo ustanovo storil goreči salezijanski sotrudenik gospod Montigny.⁹

Za ravnatelja so izbrali don Bologno. Don Bosko ga je priporočil gospodu Filipu Vaudu, bogatemu industrialcu in odličnemu kristjanu, ki je don Boska imenoval svojega velikega prijatelja.¹⁰ Prav tako je pisal msgr. Du Quesnayju, nadškofu v Cambraiu, ki je bil tedaj ordinarij v Lillu, in ga prosil za potrebna pooblastila. Ravnatelj je nastopil službo 29. januarja. Sestre se ne bi mogle izkazati bolj pripravljene dati vsa potrebna pojasnila in pomagati pri prenosu svojih pooblastil. Nadškof je don Boskovemu sinu izkazal najpristrčnejšo naklonjenost.¹¹ Največja žalost za don Bologno pa je bilo dejstvo, da so morali fantje hoditi v pouk k zunanjim mojstrom, ker notranjih delavnic še ni bilo. Zato ni miroval, dokler zavod v Lillu ni bil enak zavodoma v Nici in Marseillu.

Nikar si ne mislimo, da je bilo lahko tistim fantom vcepiti nov red in način življenja. Treba je bilo šest mesecev, da so si pridobili njihovo zaupanje in jih vsaj malo uvedli v naš hišni red. Niso bili hudobni, so pa kazali zaprt in brezbrizen značaj. Malo so jih pomirili s spominom na don Boska, ki jih je v času svojega bivanja v Lillu popolnoma osvojil. Nadvse radi bi ga ponovno videli. K razumevanju je veliko pripomogla godba na pihala, ki so jo navdušeno sprejeli in imeli lepe uspehe. Prav tako so k prilagajanju pomagali tudi prvi domači prazniki. Za praznik Marije Vnebovzete naj bi osem fantov prejelo prvo sveto obhajilo. Ravnatelj je izrabil priložnost, da so vsi fantje opravili tridnevne duhovne vaje. Zaradi pomanjkanja salezijanskih pridigarjev so povabili dva jezuita. Ti in drugi ukrepi so veliko pripomogli, da je v hiši zavladal pravi božji strah.

Dve težavi sta mučili don Bologna: premalo osebja in prostorska stiska. V hiši, ki ni bila nič manjša kot zavod v Marseillu za več pisarn, so bili na voljo en duhovnik, trije kleriki in en sobrat pomočnik. V hiši so se prebivalci komaj obračali, saj so bili stisnjeni kot sardine. Kljub temu že konec avgusta nihče ni več delal zunaj doma: don Bologna je uvedel, kakor se je pač dalo, delavnice za krojače, čevljarje, mizarje, knjigoveze, tiskarje, stavce in kovače. To je bil pravi salezijanski *tour de force* [obrat na silo], omejen tako časovno kakor prostorsko.¹²

Nujno je bilo treba graditi. Zemljišče je bilo na voljo, a manjkala so sredstva. »Lillčani niso Marseillčani,« je pisal ravnatelj, »ti se ne zganejo. Pravijo, da se pač ne more nič narediti, da tukajšnji ljudje hočejo najprej videti in se šele potem odločijo, ali bodo pomagali ali ne.« Ko so videli, da so dela stekla, so prisko-

⁸ Dodatek, št. 49.

⁹ Dodatek, št. 50.

¹⁰ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 16. januar 1884. Za brata Vauda naj bi uvedli proces za beatifikacijo in kanonizacijo.

¹¹ O nadškofovem sprejemu in o drugih stvareh glej Dodatek, št. 51.

¹² Pismo don Bologne don Bosku, Lille, 6. avgust 1884.

čili na pomoč. Da bi še bolj spodbudil javno dobrodelnost, je presadil v Lille Odbor gospa, ki si je že v Marseillu pridobil velike zasluge, mu postavil preprost pa učinkovit pravilnik, ki ga je pregledal in odobril don Bosko,¹³ ter ga z *Vestnikom* in diplomo sotrudnikov razposlal vsem poznanim. Hiša je rasla, širila območje delovanja in postala ena najboljših mestnih ustanov.

Uspešno delovanje doma St-Gabriel je že prvo leto navdihnil plemenit nagovor pred zelo uglednim občinstvom. Novembra 1884 je bil v Lillu kongres severnofrancoskih katoličanov iz Pas-de-Calais pod predsedstvom msgr. Langénieuxa, nadškofa v Reimsu, in ob asistenci škofov iz cerkvene pokrajine Cambrai. Tu je gospod Houzé du Aulnoit predlagal, da bi seznanili javnost z izredno vrednostjo don Boskove vzgojne metode v njegovih vzgojnih ustanovah. Predstavil je zgodovino salezijanske ustanove v Lillu, razvoj zavodov našega svetnika, podal glavne značilnosti in končno povabil udeležence kongresa, da bi s svojo podporo spodbudili rast sirotišnice St-Gabriel. »Mesto Lille,« je sklenil govornik, »je računalo s podporo vlade pri ustanovitvi obrtne šole, vendar podpore ni bilo. Toda presveta Devica ne zapusti ustanov, ki so postavljene pod njeno varstvo. Katoličani naše dežele naj nikdar ne pozabijo na katoliško vzgojo mladine za rešitev družbe. Zato naj omogočijo toliko danes zapuščenim sirotam blagodat krščanske vzgoje in pripravijo za našo industrijo sposobne delavce, ki verujejo v Boga in katerih navzočnost bo v naših tovarnah glasnica prihodnje družbene obnove. Zato imamo čast, da predložimo Kongresu severnofrancoskih katoličanov iz Pas-de-Calaisa, zbranim v Lillu, zahtevo, da bi sirotišnica St-Gabriel v Lillu, ki jo vodijo salezijanski duhovniki don Boska, bila zaščiten in spodbujena z vsemi mogočimi sredstvi.« Zahtevo so vsi enoglasno potrdili.

Sedaj stopimo bliže Parizu. Zmagoslavno don Boskovo potovanje v francosko prestolnico leta 1883 je vzbudilo trdno prepričanje o prihodu salezijancev v Pariz. S prižnice pri Sv. Avguštinu je don Bosko dejal: »Ali res ni možnosti, da bi v Parizu ustanovili zavode kakor v Marseillu, Nici in Turinu? Menim, da bi bila tovrstna hiša skrajno potrebna in bi jo bilo treba odpreti.« Njegove besede niso izzvenele v prazno. Samodejno se je za stvar zavzel gospod Franqueville in začel iskati prostor za salezijansko zavetišče. Medtem ko je pariški sotrudnik iskal prostor v mestu, sta prišli v Turin dve ponudbi iz okolice Pariza. Predlagali sta odprtje hiše med Saint-Ouenom in Saint-Denisom in v Châtillonu. Zadnjo ponudbo je dala pobožna grofica Stacpoole, ki je živela v Rimu v vili Lante. Ker je šlo za darovanje, je don Bosko predlagal, da bi prevzeli obe ponudbi. V prvo hišo je nameraval poslati Marijine sinove, ker pa kraj ni bil zdrav, je to misel opustil. Drugi je nasprotovala neka najemnica, ki je imela tam konvikt za dekleta in je oznanjala konec sveta. Zato so dogovarjanje upočasnili in končno opus-

¹³ Dodatek, št. 52.

tili. Božja previdnost je vodila don Boska znotraj obzidja velemesta v mestno četrt, kjer bi se salezijansko delo znašlo v svojem naravnem okolju.

Gnezdo je bilo že pripravljeno. V delavskem predelu Ménilmontant, kjer je bilo nekaj let prej v času Komune žarišče protiklerikalnih strasti, je bilo zavetišče *Patronage*, ki ga je 1878 ustanovil opat Pisani. Bilo je posvečeno sv. Petru in last civilnega Združenja, ki mu je on načeloval. Oratorij je lepo uspeval do leta 1884, ko je bil ustanovitelj imenovan za tajnika msgr. d'Hulsta, rektorja pariškega Katoliškega inštituta, in je nastala nevarnost, da se ustanova razbije. Ker ni našel nikogar, ki bi ga lahko nadomestil, in ker ga je bolelo srce ob misli, da je bilo toliko truda in žrtev zaman, je bil vesel ponudbe gospoda Franquevilla, da bi stavbo in zemljišče prodal don Bosku. Vse so obesili na veliki zvon. Stavbo in zemljišče so ocenili na 175.000 frankov. Ob podpisu pogodbe bi bilo treba izplačati 55.000 frankov. Don Boskov predstavnik je imel že v rokah trideset tisoč frankov, vsoto, ki so jo zbrali za nakup hiše v Parizu, ki naj bi jo dobili salezijanci. Drugo bi izplačali v daljših razdobjih in s triodstotnimi obrestmi. Posojilni listki so bili na voljo pri opatu Pisaniju, ki bi jih naslovil na nosilca in predložil predstavniku salezijancev, kakor bi pač tekla vplačila, tako da bi ob koncu bili vsi posojilni listki v rokah imenovanega predstavnika.

Predhodno so od don Boska zahtevali, da izroči opatu Pisaniju po zasebni poti listino, v kateri se obvezuje, da bo pokupil vse delnice. Istočasno pa bi opat don Bosku izročil svojo listino, v kateri bi se obvezal, da bo don Bosku izročil vse delnice, mu izročil stavbo in mu prepustil lastnino še pred izplačilom celotne vsote.

Bilo je nujno potrebno, da bi se kak delegat vrhovnega kapitlja odpravil v Pariz in se dogovoril z gospodom Franquevillom in opatom Pisanim, si ogle dal soseščino in se seznanil še z drugimi podrobnostmi. Ko so razpravljali o tem, je don Bosko takole govoril:¹⁴ »V Pariz naj gre don Albera in se dogovori z gospodom Franquevillom in opatom Pisanim, preveri naj kraj in ugotovi, ali so kake hipoteke, ali je okolica zdrava, ali gre glas o kakem propadanju, na kakšnem glasu je ustanova in podobno. Za ta pojasnila naj se obrne tudi na vikarja d'Hulsta, ki ima veliko stikov in razpolaga z velikimi sredstvi. Ko sem bil v Parizu, mi je ponudil petdeset tisoč frankov za ustanovitev zavoda za deklice, česar pa nisem imel za primerno. Don Albera naj obiše nadškofa in pomožnega škofa Richarda, ki nam je zelo naklonjen in si nas želi. Generalni vikar je navdušen za don Boska. Toda kardinal Guibert se pomišlja poklicati nas v Pariz, ker se boji, da nam bodo nagajali, če se bomo pojavili v javnosti. Zato naj z njim govori šele potem, ko bo vse sklenjeno. To hišo je treba kupiti zaradi naklonjenosti, ki jo je Pariz pokazal don Bosku.«

¹⁴ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 12. september 1884.

Don Albera, ki je bil zaposlen z duhovnimi vajami sobratov, ni mogel iti v Pariz, zato sta šla namesto njega don Durando in don De Barruel, ki sta dobro opravila svojo nalogo. Med drugim sta ugotovila, da zelo nasprotuje krajevni župnik. Kardinal, ki sta ga obiskala, je priporočal skrajno previdnost in kupovanje po preudarku in svetoval, da naj pri sprejemu Francozov v Družbo dobro odpremo oči, ker je nevarnost, da bi naleteli na sleparje, ljudi brez časti, goljufe, ki bi se dali prepoznati šele pozneje, ko bi bilo že prepozno, da bi popravili njihove prestopke. Veliko laikov, ki so prihajali asistirat in poučevat katekizem, se je ponujalo za pomoč že vnaprej. Hiša ni imela nič obremenitev, imela pa je vrt z nekaterimi hišicami, ki bi se jih dalo odkupiti. Posestvo je bilo na vzpetini in kraj zelo zdrav. Ni bilo nikakršnih obveznosti. Vsi prijatelji so svetovali nakup, trdili so, da gre za donosno pogodbo, da je pa treba hitro ukrepati, ker bi, ko bi se razvedelo o celi zadevi, lahko prišlo do zapletov. Ko je kapitelj slišal poročilo,¹⁵ se je odločil takoj ukreniti vse potrebno v smislu podatkov, ki smo jih navedli zgoraj.

Opat Pisani je zahteval, naj bi poslali osebje najpozneje za Brezmadežno. Don Bosko je 5. decembra zvečer izjavil pred kapitljem: »Sem v stiski: na eni strani pomanjkanje osebja in na drugi strani ugodna priložnost, ki je ne smemo izpustiti iz rok. Treba je tudi vedeti, da smo obilno miloščino, ki smo jo zbrali v tem velemestu, dobili leta 1883 prav zaradi hiše, ki naj bi jo odprli v Parizu. Danes se je navdušenje za don Boska malo poleglo, zato bo treba nekaj napora, da se bo spet vžgalo. Prihodnje leto bo salezijansko osebje za Francijo podvojevano z novinci iz *Providenze* [Previdnosti] in upamo, da bomo francoske ustanove obogatili z novimi delavci.«

Za Brezmadežno ni bilo mogoče zadovoljiti opata Pisanija. Proti koncu decembra je don Bosko poslal v Pariz don Albera, da je podpisal pogodbo in predstavil ravnatelja don Bellamyja.¹⁶ Sprejemi so bili na vseh koncih in krajih in zelo ugodni.¹⁷ Na msgr. d'Hulsta, generalnega vikarja in velikega prijatelja opata Pisanija, je bilo naslovljeno naslednje zahvalno pismo, katerega osnutek je brez imena.

Velespoštovani in velečastiti monsinjor!

Dobrota, s katero je vaša uglednost ravnala s salezijanci zlasti pri ustanovitvi zavetišča Patronage v Parizu, zasluži vso našo hvaležnost. Rad bi našel način, da bi izrazil našo hvaležnost, pa ne vem kako.

Edina stvar, ki se mi zdi mogoča in kar storim iz vsega srca, je naša uslužnost in prošnja, da bi naše salezijanske hiše imeli kot svojo last. Ko boste prišli v Turin, nam boste storili veliko uslugo, če boste pri nas prebili čim več časa.

¹⁵ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 28. september 1884.

¹⁶ Prim. MB XVI, str. 309 in sledeče [BiS XVI, str. 200].

¹⁷ Dodatek, št. 53.

Za zdaj vas prosim, da bi nadaljevali zaščito pravkar v Parizu odprte hiše in jo podpirali s svojimi nasveti in z vsemi sredstvi, ki jih boste v svoji razsvetljeni previdnosti šteli za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Gospod naj vas ohrani pri dobrem zdravju, da boste mogli nadaljevati svoja dela krščanske ljubezni. Vsi se priporočamo vašim učinkovitim in svetim molitvam in jaz imam zadoščenje, da se lahko v globoki hvaležnosti imenujem vaše velečastite in velespoštovane uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. januar 1885

V hiši so pomagali nekateri študenti višjih letnikov, ki so prihajali v zavod, da so prebili večere med fanti in sodelovali pri pouku in verouku.¹⁸ Neki opat Hugot, ki je že bival v hiši, je ostal še kak mesec in pomagal, dokler ni bil ustoličen za župnika v neki župniji in je zapustil hišo. Gospod Franqueville je zbiral za vzdrževanje potreben denar, ki je prihajal v zadostni količini. Don Bosko je rekel: »V Parizu dobrodelnost ne bo manjkala. V enem samem mesecu bo mogoče od desetih oseb dobiti veliko. Pomoč je obljubilo veliko gospodov, in ko bo hiša odprta, bodo gotovo velikodušno sodelovali.«

Njegovo predvidevanje ni bilo neutemeljeno, vsaj na začetku ne. K temu je pripomogla okrožnica, ki jo je poslal vidnejšim dobrotnikom in sotrudnikom:

Velezaslužni gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice v Parizu!

Že drugo leto teče, odkar sem imel veliko zadoščenje, da sem bil med vami, velezaslužni sotrudniki in sotrudnice.

Ob tisti pomembni priložnosti sem se globoko prepričal, da vlada med vami versko prepričanje, krščanska dobrodelnost in velikodušnost, za kar sem se Bogu iz srca zahvaljeval. Tiste dni ste vsi izrazili živo željo, da bi don Bosko v Parizu ustanovil hišo, ki bi zbirala otroke s cest in trgov z namenom, da bi jih poučili in vzgajali in naredili iz njih dobre kristjane in poštene državljane.

Vaša želja se je izpolnila in danes je to že dejstvo. Hiša z imenom Zavetišče sv. Petra je odprta na Ménilmontantu na ulici Boyer št. 28.

Za zdaj smo se omejili na nedeljsko zavetišče in sprejem nekaj najrevnejših in najbolj zapuščenih dečkov. Toda z Božjo pomočjo in podporo vaše krščanske dobrodelnosti upam, da bomo mogli povečati število gojencev in tako v širšem obsegu pomagati mladini tega veličastnega glavnega mesta.

Kupili smo že kapelico, ki vabi k pobožnosti, poslopje s šolskimi prostori in dvorišče za odmore. Vendar je treba kupljeno delno še plačati. Polega tega je treba ustanovo vzdrževati in okrepiti. In tu je odprto področje za vašo krščansko ljubezen. Dobro vam je znano, da je moje bogastvo in moje premoženje ali bolje rečeno začetek in nadaljevanje mojih ustanov v korist uboge mladine osnovano na vaši dobroti, na pomoči, ki mi jo boste izkazovali vi. Jaz ne morem dajati drugega kot dobro voljo, da bi pomagal ubogim dečkom, ki so bili, so in bodo veselje mojega srca. Nimam druge-

¹⁸ Med njimi bodoči don Virion, salezijanski inšpektor v Belgiji in tedaj odličen uradnik.

ga kot osebno delo tistih duhovnikov, ki so svoje življenje posvetili istemu cilju. Vse drugo je v vaših rokah.

Ne predlagam nikakršnih letnih prispevkov. Vsak izmed nas je svoboden, da dá, kar mu srce narekuje in kolikor in kadar zmore.

Duhovnik Louis Bellamy, ravnatelj zavetišča, je pristojen, da zbira darove, ki jih boste vi v vaši dobroti namenili omenjeni ustanovi.

Ker dobro poznam navdušenje, s katerim otroci Francije podpirajo dobrodelne ustanove, ne bom dodajal nič drugega za poživitev vaše gorečnosti. Povem vam samo, da za Bogom zaupam vam svojo prvo hišo v Parizu in prepričan sem, da me moje zaupanje ne bo izdalo.

Zagotavljam vam, da bom vsak dan molil in spodbujal naše dečke, da bodo molili za vas pri oltarju Marije Pomočnice, da bo ona pod svojim materinskim plaščem zbrala vse vas in vaše družine, vas varovala in blagoslavljala na telesu in duši v tem življenju in vam od svojega Božjega Sina izprosila, da boste ob svojem času prejeli plačilo za vašo dobrodelnost.

V najgloblji hvaležnosti imam čast, da se imenujem vseh vas, dragi sotrudniki in sotrudnice, najvdanejši služabnik.¹⁹

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. januar 1885

Poseben poseg Božje previdnosti se je pokazal v trenutku podpisa pogodbe. Gospod Franqueville je imel pripravljenih trideset tisoč frankov, toda brez odloga je bilo potrebnih še štirideset tisoč frankov. Don Rua niti ni imel ni upal, da bi v kratkem razpolagal s to vsoto in mu jo poslal, zato je pisal Franquevillu in mu razložil svoj položaj in ga prosil, naj pregovori opata Pisanija, da bi malo počakal. Komaj je napisal pismo, je prišla iz Rima priporočena pošiljka. Odprl jo je in bral: gospa Stacpoole ima pripravljenih štirideset tisoč za hišo v Parizu in vprašuje, komu naj jih njen pariški zastopnik pošlje. Don Rua je ves ganjen odgovoril, naj jih izroči Franquevillu.

Ta *pied-à-terre* [noga na zemlji] v Parizu je bil previdnosten za celoten razvoj Družbe v Franciji in na francoskih ozemljih. Kajti ustanova, ki se je pred kratkim začela, se je tako povečala, da ni samo navdihnila zaupanja v dobrotnikih, temveč je dala sami Družbi zavest in pojem svoje socialne učinkovitosti. Zavetišče *Patronat Ménilmontant* je v splošnem razsulu zaradi preganjalnih zakonov ponovno vstal in zaživel v drugem središču, zlasti zaradi učinkovitega delovanja bivših gojencev.

¹⁹ Sledil je naslednji N. B.: Zaradi priročnosti lahko darovalci darove izročijo tudi v roke velečastitemu gospodu Le Rebourssu, kuratu pri Magdaleni, gospodu markizu Franquevillu, Chateau de la Muette, gospodu Joseju Adolfu, knjigotržcu, Via Sévres št. 29-31. Ti velezaslužni gospodje zbirajo darove za zavetišče in jih izročajo njegovemu vodstvu.

Francoski prevod je pripravil don Bellamy in ga je don Bosko odobril (Dodatek, št. 54). Okrožnica je navdihnila članek v *Figaru* in ga lahko preberete v Dodatku, št. 55. Tri pisma don Bellarmyja vsebujejo natančne nadrobnosti ob prvem mesecu prihoda v Pariz (Dodatek, št. 56 A-B-C).

Dne 12. novembra je don Bosko v pogovoru z don Lemoynom in don Bonettijem govoril o slavni prihodnosti, ki čaka Družbo, in dal pomembno izjavo o prazničnih oratorijih. Njegove besede sodijo sem kot sklep teh dveh poglavij: »Vedno bolj spoznavam, kako slavna prihodnost se obeta naši Družbi, kako zelo se bo razširila in koliko dobrega bo storila. Kljub sedanjim nevšečnostim, izdajstvom, odpadom so ji namenjene velike stvari. Ko se bodo razmere umirile, bodo Urugvaj, Argentina, Patagonija postali čudovito delovno področje za nas. Vendar ne pozabimo na osnovno dejstvo, da so naša glavna naloga praznični oratoriji. Dokler se bomo držali revnih in zapuščenih otrok, nam nihče ne bo zavidal. Iz teh oratorijev bodo izšli duhovniki, ki bodo vzor drugim in jih bodo tudi nasprotniki duhovnikov povsod radi sprejemali. Odprti bodo in bodo dobro poznali svet. Želim, da za voditelje oratorijev postavijo ljudi, ki se ne bodo vmešavali v zadeve zavodov. Kake sadove za duše bomo s tem dosegli!«²⁰

²⁰ Pater Semeria, ki je od 1875 obiskoval praznični Oratorij sv. Alojzija v Turinu, piše: »*Med tistimi poredneži sem bil tudi jaz. Nisem razumel, koliko dobrega se je storilo s temi oratoriji, vendar od takrat gojim svoje navdušenje za salezijance. Zares previdnosten red, ki je začel delovati, ko se je začelo moderno življenje, ki ga je bilo treba evangelizirati, zlasti malomeščane in delavce. Apostol teh dveh svetov, ki sta vstopala v ekonomsko, socialno in politično življenje, je bil don Bosko po svojih sinovih in hčerah. Zato se je red tako čudovito hitro razširil, kakor je vsem znano. Cottolengova ustanova je ostala lastna turinskemu mestu, do Boskova pa lastna celemu svetu. Povsod se je prijela. Don Bosko je s svojimi vrstami osvojil Piemont in Italijo in potem ves svet. Najbolj uspešen je bil v novem svetu, zlasti v Južni Ameriki. Salezijanci so edini italijanski red, ki se je v 19. stoletju razširil po celem svetu.*« P. GIOVANNI SEMERIA, *I miei ricordi oratori* [Moji oratorijski spomini]. Založba Amatrix, Milan-Rim, str. 17-18.

14. POGLAVJE

NEKAJ PRAKTIČNIH NAVODIL IN DVOJE SANJ

SALEZIJANSKA DRUŽBA ŠE NI IMELA svojega grba, kakor je bilo to navada pri vseh redovnih družbah. Kot uradni žig so uporabljali podobo sv. Frančiška Saleškega z latinskim napisom Salezijanska družba. Šele 12. septembra 1884 je don Sala predložil osnutek salezijanskega grba, spodbujen od priložnosti, da bi ga postavili v cerkvi Srca Jezusovega med grba Pija IX. in Leona XIII. Osnutek je izdelal profesor Boidi. Predstavljal je ščit z velikim sidrom v sredini, z doprsno podobo sv. Frančiška Saleškega na desni in srce s plamenom na levi. Zgoraj je bila svetla šesterokraka zvezda, spodaj gozd s planinami v ozadju in prav na dnu palmova in lovorjeva vejica, med seboj povezani vse do polovice ščita. Na spodnji strani je lebdel trak z napisom *Sinite parvulos venire ad me* [Pustite otroke, naj prihajajo k meni].

Opozorili so, da ta rek uporabljajo že drugi. Don Barberis je predlagal, da bi ga spremenili v *zmernost in delo*, ki ga je povzel iz don Boskovih sanj, v katerih sta ti dve besedi prikazani kot salezijanska značilnost. Don Durando bi raje videl *Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis*. Don Bosko je presekal pomisleke z besedami: »Od vsega začetka Oratorija, ko smo bili še v konviktu in ko sem hodil v ječe, smo se ravnali po geslu *Da mihi animas, cetera tolle* [Daj mi duše, drugo vzemi]. Kapitelj je pritrnil in tako je bilo sprejeto zgodovinsko geslo.

Svetniku ni ugajala zvezda, ki je na vrhu ščita, ker je spominjala na prostozidarsko znamenje, in jo je zamenjal z bleščečim se križem. Pozneje so zvezdo postavili na levo stran nad srce. Tako so bili predstavljeni simboli treh teologalnih kreposti.

To geslo, kot so se spominjali najstarejši gojenci Oratorija, kot kanonik Ballesio in kardinal Cagliero, in so to izpričali v procesu za razglasitev za blaženega, je bilo od vsega začetka, še ko so bili oni majhni, z velikimi črkami napisano nad vrati don Boskove sobe. Ne bi mogli bolje izraziti temeljnega cilja in namena vsega svetnikovega dela in trpljenja, pisanja in govorjenja, Družbe, ki jo

je ustanovil. Da je bilo dobro duš vedno njegova glavna skrb, lahko razberemo iz njegovega življenjepisa. Isto bomo zvedeli iz tega poglavja, v katerem bomo skušali podati njegove dragocene besede na kapiteljskih sestankih, v družinskih pogovorih in nekaterih njegovih sanjah.

Najprej prisluhnimo nekaterim njegovim navodilom o izbiri, gojitvi, presojanju in podpiranju poklicev.

V Oratoriju in v zavodih je bilo veliko dečkov, ki so vzbujali lepe upe, pa niso imeli sredstev, tako da so komaj plačevali svojo skromno mesečnino ali so imeli težave z oskrbo. Don Bosko je 18. julija na kapiteljski seji izjavil: »Ko kak fant vzbuja upanje, da bi postal dober salezijanec, pa more ali ne more plačevati mesečnine, naj se ne gleda na izdatke. Naj vse potrebno oskrbi hiša. Prepričan sem, da nam bo z izrednimi in nepričakovanimi sredstvi pomagal Gospod, saj storimo vse, da bi imeli poklice. Zato ne glejmo na izdatke. To naj bo pravilo tudi za druge naše zavode. Pri kakem fantu zasledimo upanje na uspeh in starši ne morejo plačati, če tožijo pri predstojnikih, da so v težavah in ne morejo plačevati redne oskrbe, potem zaradi lepega obnašanja fanta oprostimo mesečnine za en mesec ali tromesečje. Vendar mora biti utemeljeno upanje na mogoč poklic, saj je teh vsak dan manj. Vendar enako zavzeto skušajmo preprečiti, da bi šli po poti poklica tisti, ki v to niso poklicani ali so tega poklica nevedni. Vse to je treba storiti nadvse previdno. Ne sprejemajmo na preizkušnjo takih, ki jim prej ni uspelo.«

Večkrat je povzel besedo pri vprašanju sprejema aspirantov v noviciat. Neki dvajsetletni iz semenišča v Ivrei je po nekaj tednih bivanja v San Benignu prosil, da bi bil sprejet v noviciat. Don Bosko je dejal: »Ker je pri nas samo en mesec in ga še nismo mogli spoznati, ga sprejmimo kot aspiranta. Če bo vztrajal in bo vse prav, ga bomo lahko za Brezmadežno sprejeli med novince.«

Neki drug klerik iz istega semenišča, iz zelo verne in bogate družine ni prinesel kakor prejšnji potrdila in privolitve škofa, temveč preprosto izjavo, v kateri je rečeno, da ne more več priti nazaj v semenišče zaradi študija. Ta izjava je toliko bolj vzbudila dvome, ker prosilec v San Benignu ni opravil zgledno duhovnih vaj, temveč je v cerkvi klepetal s svojim sosedom. Don Bosko je takole govoril: »Praviloma ne smemo nikdar popuščati v moralnosti. Če je kdo dvomljive moralnosti, je bolje, da ga ne sprejmemo. Sploh ne sprejemajmo v hišo človeka negotove moralnosti. Raztresenost, pomanjkanje vzgoje in pomanjkljive sposobnosti za študij se lahko prezre. Moralnost pa je osnovno vprašanje. Izkušnja nas uči, da je eno izmed znamenj nemoralnosti beg pred predstojniki.«

Neki tretji klerik iz milanskega semenišča si je vedno želel vstopiti v kako redovno družbo. Trdil je, da je v Salezijanski družbi našel svoje toplo gnezdo. Svetnik je svetoval, naj ravnajo z njim bolj obzirno, se pravi v duhu sv. Frančiška Saleškega, da mu govorijo o lepoti redovnega življenja na splošno in o veliki dobroti, ki jo človek prejema od Gospoda s poklicem.

Eden izmed fantov je opravil malo maturo v gimnaziji v Oratoriju in nika-
kor ni dajal zanesljivih znamenj poklica. Don Bosko je dejal: »Govoril sem s fan-
tom. Popolnoma se strinja, da to leto ne bi oblekel talarja. Zagotovil pa mi je, da
gre raje pometat, kot da bi zapustil naše hiše. Lahko bi ga dali med rokodelce.
Tudi o tem sva govorila. Za zdaj je lepo zaposlen v tiskarni, pri *Vestniku* ali čem
drugem v hiši. Če bo še naprej zgleden, ga bomo sprejeli, če bo vzrok za pritož-
be, ga bomo takoj odslovili. Če bo ostal priden in bo želel postati duhovnik, mu
bomo predlagali, naj vstopi v Družbo.«

Sprejeli so dva fanta, ki sta končala peti razred gimnazije v Varazzeju, in tri,
ki so končali štiri razrede v Borgu San Martino. Ker je don Bosko vedel, da bi ne-
kateri od njih naleteli na prevelik odpor njihovih družin, je svetoval naslednje:
»Te fante je treba poučiti o odgovorih, ki naj jih dajejo. Naj rečejo zelo mirno:
'Veliko sem razmišljal o svojem poklicu in se prepričal, da če hočem biti srečen,
moram vstopiti v kako redovno družbo. Najbolj mi ugaja salezijanska družba.
Čutim, da me vest kliče tja in jaz jo moram poslušati, če nočem biti njena žrtev
in žrtev neuspeha! Govorijo lahko tudi o duhovnih in materialnih koristih, pač
glede na razpoloženje staršev'.«

Iz Borga San Martino je prosil za sprejem sedemnajstletni fant, ki je končal
samo tri razrede gimnazije. Don Bosko je vprašal tamkajšnjega ravnatelja don
Bordona: »Kako je z nadarjenostjo in učenjem pri tem fantu?«

»Slabo.«

»Vzbuja upanje, da bo zmogel iti vštric s tovariši v filozofiji?«

»Čeprav z velikimi mukami, bo s pridnim študijem to zmogel.«

»Recite fantu, da bo lahko napredoval, če bo pridno študiral. Te besede
bodo fantu vlile pogum.«

Mlajši brat nekega salezijanskega duhovnika je prosil, da bi ga v San Benignu
sprejeli med novince. Don Bosko je omenil, da je bila njegova mati uboga, in je kar
naprej prosila za podporo. »Sin duhovnik mora skrbeti za mater. Mi imamo veli-
kanske stroške s takimi, ki so v enakem položaju. Ko potem postanejo duhovniki,
starši menijo, da imajo pravico, da ravnamo z njimi kot z gospodi in da to tudi
zares so. Če sprejmemo take fante, jim mora hiša poskrbeti za vse, celo to, da jim
uredi poklic. Družina zahteva denar za plačevanje najemnine, hočejo vstopnice
za ustanovo San Paolo, doto za sestre, in če je še več otrok, da jih zastonj sprejme-
mo v naše zavode. Temu fantu sem se skušal približati, želel sem se posebej zanj
zavzeti in sem mu to v preteklih letih tudi povedal. Vendar ga nisem skoraj nikdar
videl, ker se me je izogibal. Letos sem ga srečal samo enkrat in še to po naključju
na stopnicah. Naj se izuči kake obrti, ko se bo izučil, bo lahko vzdrževal svojo ma-
ter. Sicer pa ne kaže znamenja za duhovniški poklic.¹

¹ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 30. avgust 1884.

Nekoč je don Barberis ponovno predlagal za sprejem nekega aspiranta, ki so ga zavrnilo na prejšnjem zasedanju. Don Bosko, ki ga je poznal in je resno pretehtal primer, je dejal: »Dajal mi je dobre upe, zato je bil poslan v Lanzo. Imel sem o njem dobro mnenje, ker je redno prejemal svete zakramente. Sedaj mi pravijo, da je nekam čuden. Vendar se zdi zelo dober. Kaj pravi k temu njegov magister?«

»Za drugimi zelo zaostaja v učenju in ni kaj dosti prizadeven. V obnašanju se zdi, da je potuhnjen. Vendar tega ni mogoče potrditi z dejanji. Končal je samo štiri razrede gimnazije.«

»Ali mogoče le vzbuja kaj upanja?«

»Po sposobnostih ne zaostaja za drugimi, ki so bili sprejeti.«

»Prav. Recite mu, naj se uči med počitnicami. Dodeli naj se mu profesor, pri katerem bo moral opraviti izpit. Spodbujajte ga. Če bo naredil izpit, bo sprejet.«²

Za pripustitev novincev k zaobljubam so se predstavili trije, o katerih je don Bosko povedal svoje mnenje. Nekega novinca, ki je prihajal iz Alassia, je hišni svet v San Benignu dvakrat zavrnil, češ da nima potrebnih lastnosti, da bi postal dober duhovnik. Don Bosko ni bil zadovoljen s tako splošno oceno in je na seji 6. septembra postavil poučna vprašanja. »Pojdimo počasi pri odločitvah,« je dejal. »Zato vprašujem, kako se je obnašal.«

»Je zelo neposlušen,« je odgovoril don Barberis »in ne sprejema opominov. Poleg tega pa je še zelo len.«

»*Et de vita et de moribus?*« [In o življenju in o moralnosti].

»Vedno je imel posebna prijateljstva s takimi, ki bolj zaostajajo pri učenju, čeprav v tem ni nič slabega.«

»Je nadarjen?«

»Revna povprečnost.«

»Kakšno izobrazbo ima?«

»Skromno. Ima pa lepo pisavo in še kar obvlada slovnico.«

»Kako meni o njem hišni svet v San Benignu?«

»Dobil je samo črne glasove.«

»Kljub vsemu se mi zdi, da je prilagodljiv in da rad sprejema opomine.«

»Priznati je treba, da se lepo obnaša, še več, kar naprej zatrjuje, da je pripravljen ubogati, in prosi, naj se ga opominja, če pa ga opomnimo, se brani pred tovariši, godrnja, ne prizna svoje krivde in spravlja v obup asistente.«

»In njegovo zdravje?«

»Slaboten je in ima kilo.«

Tukaj je don Durando omenil, da ga v Alassiu niso hoteli več za nobeno ceno, niti ga niso sprejeli za nekaj dni med počitnicami. Don Rua je omenil, da

² Zapisnik vrhovnega kapitlja, 6. september 1884.

bi bil, če bi ga sprejeli, v breme Družbi. Don Bosko pa je kljub vsemu dejal: »Ali ga ne bi mogli uporabiti kot pomočnika?«

»Kar se tiče svetnih poslov, je zelo spreten,« je odvrnil don Barberis, »uren in uspešen.«

»Bi ga lahko postavili v knjigarno?«

»Menim, da ne bi bilo primerno. Med dečki bi lahko bil nevaren. Je zelo netrden v kreposti in njegova preteklost ne obeta nič dobrega.«

»Bi mogli biti prepričani o njegovi zvestobi?«

»Njegov oče je Alassiu pustil več kot šesto lir dolga, je pripomnil don Rua.«

Don Barberis je zahteval končno odločitev, ker so pripravnika že drugič zavrnilo za zaobljube. Svetnik je sklenil: »Prav. Recite mu, da ga je don Bosko branil, da pa je vrhovni kapitelj nasprotoval in da don Bosko ne more ugovarjati odločitvi celotnega kapitlja.«

Kapitelj je sklenil, da naj fant odloži talar in gre kot pomočnik v tiskarno.³

Don Lemoyne je k zapisniku seje dodal svojo pripombo: »Treba je pomisliti na natančno don Boskovo poizvedovanje o tem fantu. Kadar koli je šlo za koga, ki so ga zavrnilo, je delal tako. Hotel je, da bi vsak glas bil potrjen z jasnimi in preverjenimi dokazi in ne z nejasnimi glasovi, oprtimi na preprosta mnenja, pa četudi je za to bila večina. S svojimi vprašanji je preverjal glasove, ki so se zdeli utemeljeni. Na tak način je učil svoje sinove previdne in nepristranske metode pri presojanju. Dostikrat se je postavil za zagovornika fantov že pred glasovanjem in je hotel priporočiti svoje mnenje članom kapitlja, ki so bili nasprotnega mnenja glede njegovega varovanca, da ne bi glasovali proti.«

Nekoč⁴ je šlo za prošnjo nekega devetindvajsetletnega pomočnika, ki je napravil dolgove in jih ni poravnal. Don Rua je menil, da je zelo dober, don Cagliero se je skliceval na kanonsko pravo, ki prepoveduje vstop v redovne družbe ljudem, ki imajo dolgove. Don Bosko je takole odgovoril: »Tega bi lahko pripustili k zaobljubam samo, če bi: 1. upniki odpustili dolg, 2. če bi on poplačal svoj dolg, 3. če bi dolg poravnala Družba. Toda on tega ne zmore, upniki ne odpustijo dolga in Družba ni dolžna plačati. Ker pa je dober in ker ne more poravnati dolga, bi fant lahko prosil upnike, da bi mu del dolga odpustili, hiša bi plačala ostanek in upniki bi dali potrdilo o poravnanem dolgu. Če bi to storili, bi ga lahko pripustili k zaobljubam.« Kapitelj je odločil v tem smislu.

Tu je don Bosko pripomnil naslednje: »To je zadnjikrat, ko smo dobrohotno ravnali v smislu dovoljenja, ki ga je začasno podelil Pij IX. S prvim januarjem prihodnjega leta bomo sprejemali nove člane po svetih navodilih, ki jih je dal Pij IX. v svojih odlokih leta 1848, in ustanovili odbore v smislu odloka. Tajnik don Lemoyne ima nalogo, da bo kapitelj spomnil na don Boskovo voljo.«

³ N. m.

⁴ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 3. oktober 1884.

Nek drug pomočnik,⁵ star dvainsedemdeset let, je vložil enako prošnjo, ki jo je odobril hišni svet v San Benignu. Don Cagliero je živahno vprašal: »Pod kakšnim naslovom jer mogoče sprejemati starčke z dvainsedemdesetimi leti?«

»To je izjema,« je odvrnil don Bosko.

»Take izjeme delamo vsak dan,« je odvrnil don Cagliero in to pomeni privolitev v načelo, da naj mladi vzdržujejo stare. V teh stvareh je treba biti bolj pameten.«

»Vsaj, če bi bili duhovniki,« je povzel don Bosko, »starost ne bi smela biti pomembna.«

»Tudi kot duhovniki,« je dejal don Cagliero, »nam taki starci ne ustrezajo.«

Don Rua je skušal razvezati voz in je pogledal v imenik, kjer prosilec še ni bil vpisan kot novinec. »Povejte mu, da bo deležen vseh privilegijev salezijancev, če bo postal sotrudnik.«

Glede pomočnikov je don Rua vztrajal pri mnenju, ki ga je povedal že 6. septembra v odsotnosti don Boska. Želel je, da bi imeli dve vrsti pomočnikov. Ni se mu zdelo primerno, da bi kak odvetnik, zdravnik, lekarnar ali profesor bil ob strani »kakršnega koli tepca«, ker bi to bilo pod njegovo častjo. Don Bosko je odgovoril: »Ne morem dopustiti dveh vrst pomočnikov. Pazimo, da ne bomo sprejemali v Družbo ljudi, ki so sicer dobri, pa neotesani, rekel bi omejene pameti, ki bi bili sposobni ob določeni priložnosti brez nadaljnega iti v gostilno in si iz tega ne bi delali skrbi. Če sprejmemo v hišo take ljudi, naj ne dobijo imena pomočnika, temveč služabnika. Takih ljudi nikakor ne sprejemajmo v Družbo in še manj jih pripuščajmo k zaobljubam.« Don Rua je razložil svojo zamisel in vprašal, ali ne bi bilo mogoče za take ustanoviti neke vrste tretjerednikov, kot jih imajo frančiškani v svojih samostanih. »Za zdaj to ne pride v poštev,« je pripomnil don Bosko.

Očetovska don Boskova ljubezen se kaže v pripustitvah k svetim redovom. Treba je povedati, da don Bosko prvič v svojem življenju od septembra zaradi slabega zdravja ni več spovedoval sobratov, ki so opravljali duhovne vaje, in je to nalogo prepustil don Rui. Dne 12. septembra je dejal: »Pri teh duhovnih vajah se čutim veliko bolj sproščenega pri presojanju poklicev, ker nisem spovedoval. Tako lahko vprašujem in odgovarjam ter dajem nasvete, menim, da koristne tistim, ki me vprašujejo za svet.« Tedaj je don Cagliero povedal, da treh klerikov hišni sveti niso pripustili k svetim redovom. Ko je don Bosko slišal za njihova imena, je dejal o enem izmed treh: »Klerik pravi, da hoče postati duhovnik in nima namena zapustiti Družbo. Pravi, da se čuti omalovaževanega, ker ga imajo za zadnjega v hiši, in da ne hodi na pogovor, ker je izgubil zaupanje v ravnatelja. Šel je k njemu samo v skrajnih primerih, da se je redno spovedoval

⁵ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 12. september 1884.

vsakih deset dni, prejemal sveto obhajilo in da ne morejo v njegovem moralnem vedenju najti nič neprimernega. Ima diplomu za pouk v tretjem in četrtem razredu osnovne šole.«

»Ravnatelj se pritožuje,« je menil don Cagliero, »zaradi njegove neubogljivosti in pomanjkanja discipline. Je boljši od drugih dveh, vendar izvržek iz semenišča. Vsekakor ne želi prejeti redov sedaj, temveč prepušča to sodbi predstojnikov, se pravi, ko bodo vedeli, da je pripravljen.«

»Kaj ne bi bilo mogoče poskusiti v kaki drugi hiši?« je vprašal don Bosko.

»Že trikrat je zamenjal hišo.«

»Če bi bila v njem samo senca nemoralnosti, bi ga poslal iz Družbe. Toda zdi se mi, da glede tega ni nikakršne pritožbe. Ima tudi diplomu. Katere koli redovna družba bi ga sprejela.«

»In mi smo pripravljeni, da jim ga darujemo!« je odvrnil don Cagliero.

Ko je potem don Rua pripomnil, da je bolehen, je don Bosko dejal: »Prav. Ne prevzemajo nobenih obveznosti. Poglejmo, ali je sposoben poučevati. Če mu zdravje tega ne bo dopuščalo, bomo skušali stvari drugače urediti. Naj mine nekaj časa, potem bomo videli.«

Za vse sobrate bo koristno, da vedo, kaj je mislil s pogovorom. O tem je govoril, ko je bilo treba urediti potek življenja v Oratoriju pod vodstvom dveh ravnateljcev.⁶ Navodila so bila dana za materno hišo, vendar veljajo tudi za vse druge domove. »Člani vrhovnega kapitlja s tajnikom bodo opravljali pogovor pri don Bosku. Vsak večer po šesti uri sem pripravljen, da jih sprejemem na pogovor in za spovedovanje. Za spovedi bi najraje določil četrtek zvečer. Najraje bi videl, da bi šel v zakristijo kot prej, vendar se bojim, da bi prišlo še veliko drugih in bi se preveč utrudil. Don Francesca bi lahko sprejemal na pogovor vse duhovnike, ki nimajo stalnega opravka z dijaki in rokodelci, in vse osebje, ki se ukvarja z dijaki. Don Lazzero bo sprejemal tiste, ki imajo opravka z rokodelci. Don Rua naj sprejema starejše sobrate, pri katerih bi drugi imeli težave. Teh je četrto ali petero.

Don Lazzero je omenil, da bi jih vsaj osemdeset moralo pri njem opraviti pogovor, in ne ve, kako bi jih mogel v enem mesecu vse sprejeti. Don Bosko mu je odgovoril: »Ne drži se dobesedno *mesečno*, temveč skušaj to opraviti s svobodo, ki želi doseči dobro. Na začetku bodo pogovori daljši, toda kmalu bodo kratki. Za nekatere sobrate bo treba biti točen vsak mesec, za druge bo zadosti vsak drugi mesec. Vendar ne dopuščajmo, da bi preteklo več časa. Za nekatere maloštevilne bo prav, da jih pokličemo še pred koncem meseca. Priporočam, da tega pogovora ne bi opravljali sprehajaje se po dvorišču, temveč naj za to odgovoren sobrat pokliče sobrata k sebi v sobo, kjer bosta lahko govorila svobodno

⁶ Zapisnik vrhovnega kapitlja, 24. oktober 1884.

in brez motenj. Pogovor je tako pomembno opravilo, da ga lahko imenujemo glavni ključ v zgradbi Družbe. Kdor je pristojen za sprejemanje pogovorov, naj bo skrajno ljubezniv, prizadeven in točen. Koliko je sobratov, ki mi na vprašanje o pogovoru odgovarjajo, da so bili na pogovoru pred šestimi meseci, pred enim ali celo pred dvema letoma. Ta malomarnost vodi k pojemanju duha Družbe. Predstojnik naj ne bo nepotrpežljiv z nadležnimi sobrati. Nikdar ne recimo: nima smisla, da govorim z njim! Treba jih je poklicati, ne se utruditi, ponavljati opomine. Bodimo potrpežljivi in srce naj nam vodi dobrosrčnost.«

Zlasti je pomembno sedmero opominov, ki jih je napisal lastnoročno in jih ob koncu duhovnih vaj razdelil ravnateljem: »Stvari za ravnatelje naših domov. 1. Širiti krog naročnikov *Katoliškega branja* in dobrega tiska sploh. 2. Varčevanje z uporabljenim papirjem, neuporabnega poslati v papirnico, uporabnega pa v naše zavode in tiskarne. 3. Urediti tako, da nobena oseba drugega spola ne bo imela zaposlitve in stanovanja v naših hišah. 4. Držati se predpisov glede naših sester. 5. Oddaljiti od naših gojencev vsako prepovedano knjigo, tudi če jo predpiše šolska oblast. Teh knjig nikdar ne prodajamo. Po potrebi se bo naredila izjema, vendar samo za tiste, ki morajo opravljati državne izpite. V tem primeru naj se uporabljajo očiščene izdaje. 6. Dajajmo brat in berimo prednostno življenjepise naših gojencev. 7. Prizadevati si, da spoznamo in izvajamo preventivni sistem.«

Kako zelo je don Bosko poudarjal branje salezijanskih knjig v zavodih! Tudi 11. septembra je o tem govoril v kapitlju: »Širite združenje *Katoliškega branja*, *Mladinske knjižnice*, *Vestnika* in na splošno vsega tiska iz naših tiskarn. V mnogih zavodih se to ne priporoča našim fantom. Ne jih siliti, temveč spodbujati, da jih bodo kupili. Pokazati jim, kako korist bi imeli, če bi jih poslali domov, jih posojali ali podarjali prijateljem ali nagradili usluge z darom knjig *Katoliškega branja*, namesto da bi jim dali dva solda. Naročanje na *Katoliško branje* priporočimo že na začetku šolskega leta. Nove gojence spodbujajmo, da se bodo naročili, saj stane naročnina komaj trideset soldov. Vsi fantje imajo, ko vstopajo v zavod, svoje prihranke. Ko fantje pošiljajo domov te knjižice, to ni znamenje poučevanja staršev in sorodnikov, temveč dar. Lahko bi tudi pisali, naj knjižice, potem ko jih preberejo, izročijo župniku, da jih bo podaril otrokom pri katekizmu ali kaki revni družini in tako naprej.

Ponovil je tudi priporočilo, da bi rešili naše zavode oseb drugega spola. Zadnje priporočilo je dal 11. septembra, ko je odločno rekel v kapitlju: »Želim, da brezpogojno poskrbite, da nobena oseba drugega spola iz nobenega razloga ne bi opravljala kake službe ali stanovala v naših hišah. Bodite zelo pozorni na to. Ženska, pa naj bo tudi mati ali sestra kakega salezijanca, je vedno ženska. Od teh, ki so sedaj po hišah, ne bo prišlo nič nezaželenega, saj so vse vsega spoštovanja vredne, toda iz načela, da jih imamo v hiši, se bo počasi izoblikovalo pravilo, da

jih bomo imeli v naših zavodih, če sedaj ne bomo postavili vodila, da naj jih ne bo. Treba je misliti na zanamce, da bodo jasno vedeli, česa se morajo držati. Držimo se natančno vsega, kar glede sester predpisujejo pravila.« V soglasju z don Boskovimi naročili je vrhovni kapitelj sklenil, da se ne bo več dovoljevalo, da bi ravnatelj, kakor je bilo to tedaj v navadi, imeli pri sebi svoje matere.

Don Bosko je imel za trdno pravilo potrebo, da ne bi nikomur dajali priložnosti za pritoževanje zaradi neupoštevanja njegovih pripomb. Zapisniki sej vrhovnega kapitlja nam poročajo o dveh primerih. Pomočnik Graziano, ki se je pred kratkim vrnil iz Amerike, je rekel don Bosku, da je v knjigarni in pri *Vestniku* preveč osebja. Vendar niso vsi mislili tako, zlasti ne don Bonetti glede *Vestnika*. »Tu je ogromno dela,« je pripomnil. »Pisati, odgovarjati, zapisovati. Novi sotrudniki, sprememba naslovov, odpošiljanje pošte. Nobeden od navzočih si ne more predstavljati, koliko je tukaj dela.«

»Kljub temu Graziano trdi, da bi mogel ta urad voditi z dvema delavcema. Veliko dela je samo dva ali tri dni na mesec, sicer pa ne.«

»Bojim se,« je dejal don Rua, »da Graziano ne pozna zadosti položaja, da bi mogel izrekati take sodbe.«

»Don Ghione in pomočnik Branda,« je pripomnil don Lazzero, »sta istega mnenja kot Graziano.«

»Želim,« je ukazal don Bosko, »da se preverijo trditve don Ghioneja, Graziana in Brande.«

Drugi primer je bil obravnavan 13. novembra. Don Cagliero je izročil zapisnik generalnega kapitlja, ki so ga sestre imele med duhovnimi vajami, s pripombami k njihovim pravilom na osnovi generalnih kapituljev salezijancev iz let 1879 in 1883. Predlagal je, da bi vrhovni kapitelj imenoval odbor, ki bi pregledal tiste zapise in pripombe, da bi na osnovi njih mogel vrhovni predstojnik po lastni presoji potrditi, spremeniti, prilagoditi, kakor bi se mu zdelo bolje v Gospodu. Ko so imenovali tiste, ki naj bi bili člani odbora, je don Bosko želel, da bi postal član odbora tudi neki ravnatelj sester, ki je minulo leto navedel celo vrsto pripomb glede splošne ureditve njihovih skupnosti. Don Cagliero je pripomnil, da ima ravnatelj sester samo visoko vodstvo *a consiliis* [posvetovalno] in ne sme vstopati v notranje vodstvo, razen če je duhovni voditelj. Zato bi bilo primerneje, da bi temu ravnatelju ne uradno, temveč samo neuradno dali v roke pravila sester, da bi podal svoje pisne pripombe in jih izročil vrhovnemu kapitolju. Don Bosku je bilo vseeno kako, samo da bi mogel povedati svoje mnenje.⁷

Omenili smo spovedovanje. Don Bosko ni več zmožal prenesti napora ne le spovedovanja sobratov pri duhovnih vajah, temveč tudi pri vsakdanjem spovedovanju skupnosti. Zato ga je don Rua na seji 28. oktobra prosil, da bi pove-

⁷ Komisijo so sestavljali don Cagliero, don Bonetti in don Lemoyne.

dal, kako si on zamišlja novo ureditev. Svetnikov odgovor je bil: »Spovedovanje sobratov prepuščam don Rui, ki bo spovedoval v moji spovednici v zakristiji. Jaz bi to zelo težko še zmožel. Če bi se pa to le zgodilo, bi don Rua šel spovedovat v spovednico pod prižnico. Jaz bi spovedoval v svoji sobi v četrtek, petek in soboto člane kapitlja, tiste duhovnike, ki bi želeli priti, in fante četrtega in petega razreda gimnazije. Te fante bi spovedoval tudi na predvečer praznikov in ob vaji za srečno smrt. Spovedniki redovnih skupnosti morajo imeti dovoljenje ne samo od škofa, temveč tudi od predstojnika. Zato morajo spovedniki fantov imeti moje zaupanje. Česar ne bom mogel nikdar zadosti priporočiti, je enotnost v določenih primerih in nepopustljivost do pohujšljivcev. Treba je na previden način poskrbeti, da bodo žrtve poročale ravnatelju ali prefektu ali kakemu asistentu, ki mu zaupajo. Želim, da jim ne bi dali odveze, dokler ne bi ovadili. Tako hoče zdrava teologija.«

Don Cagliero je pripomnil, da je stvar zelo kočljiva, zlasti če je žrtev zares pripravljena, da bi se izogibala izpriencev. »Lahko rečemo, da zahtevamo to poročilo v korist tovariša. In če se spoveduje tisti, ki je dal pohujšanje? Tedaj je nujno potrebno, da vsi ravnajo enako. Če zapeljivec ponovno pade v pohujšanje, se mu zavrne odveza, dokler se ne poboljša. Naj obhodi še toliko spovednic, povsod bo dobil isti odgovor.«

Don Bosko ni imel kaj reči in je sklenil: »Fantom četrtega in petega razreda pogosto priporočajte, da se bodo šli spovedat k don Rui. Za vse druge so poleg obeh ravnateljev določeni don Durando in don Lemoyne. Kar se tiče rokodelcev, naj don Lazzero govori z njihovim katehetom. Pravijo, da ta malo pretirava, vendar to ni razlog, da ne bi upoštevali tega, kar pravi. Ne takoj ukrepati, vendar zahtevajmo veliko, da bomo dosegli vsaj nekaj. Poslušamo tudi, kaj pravijo asistenti. Treba je biti pozoren na rokodelce, ki gredo le redko k spovedi.«

Iz vira, iz katerega smo do sedaj črpali, jemljemo še zadnjo novico. Dne 2. oktobra so kapitularji, zbrani v San Benignu pod don Ruovim predsedništvom, govorili o možnosti, da bi za don Boska in kapitularje pripravili posebno obednico. Pogovor sam v sebi bi bil le malo pomemben, če ne bi šlo za nekaj podrobnosti, ki se zdijo pomembne. Podajamo dobesečen zapisnik.

DON BONETTI predlaga, da bi pripravili posebno obednico za don Boska in člane kapitlja. Tako bi odšli iz skupne obednice in bi člani kapitlja lahko svobodno govorili o zadevah Družbe.

DON RUA omeni, da bi za prednost posebne obednice, o kateri govorimo, morali don Boska prepričati, da bi točno prihajal h kosilu, ker ga njegovi posli silijo, da včasih zamudi celih deset pa tudi 20 minut. To zamujanje 1) povzroča motnje tistim, ki imajo vedno opraviti nujne stvari in tako izgubljajo veliko časa; 2) ne bi mogli počivati, kar bi škodilo prebavi; 3) z don Boskom bi se mogli po kosilu pogovarjati le maloštevilni, kajti mnoge člane kapitlja takoj po kosilu kličejo kam drugam; 4) pogosto bi se pripetilo, da bi bil don Bosko sam pri kosilu, ker morajo

člani kapitlja velikokrat od doma; 5) ne bi dosegli namena, ker pogosto prihajajo duhovniki in župniki pa tudi svetni prijatelji, ki jih zaradi primernosti vabimo na kosilo in jih ne bi mogli pripeljati k don Boskovi mizi, kar bi pomenilo, da v takih primerih ne bi mogli razpravljati o naših zadevah; 6) zgodilo bi se, kar je popolnoma naravno, celo neizogibno, da bi postrežba pri kapiteljski mizi bila boljša, kar bi vplivalo na druge mize, ki bi po zgledu kapiteljske obednice postale boljše in bi prišlo do negotovanja; 7) don Boska bi popolnoma ločili od njegovih sinov, ki imajo le redkokdaj v celem letu priložnost videti ga, saj je veliko časa v Rimu, v Franciji, na obisku domov, na duhovnih vajah. In še takrat ga vidijo samo v obednici in ne morejo govoriti z njim. Kljub vsemu temu pa bomo morali prej ali slej zaradi don Boskovega slabotnega zdravja upoštevati don Bonettijev predlog.

DON DURANDO pripomni, da bi sedanjo obednico pregradili z leseno prenosno steno, ki bi jo ob velikih slovesnostih odstranili in en del namenili za kapitelj. Vendar je treba odločno pribiti, da kapitelj točno ob 12. uri seda za mizo, pa naj je don Bosko navzoč ali ne. Čas je dragocen za tiste, ki so preobloženi z delom.

DON RUA meni, da je don Bosko 25 let zamujal h kosilu, zmolili so molitve in začeli jesti brez njega, toda ni mu ugajalo, četudi ga je pričakovala celotna skupnost.

DON LEMOYNE predlaga in DON RUA razloži načrt, da naj bi za obednico vrhovnega kapitlja namenili zadnjo sobo v prvem nadstropju ob cerkvi sv. Frančiška Saleškega, ki ima okna na teraso.

Kapitelj je odobril predlog, vendar zamujal z izvedbo, ker bi bil to nov korak o oddaljevanju očeta od njegovih sinov. Življenje vrhovnega predstojnika salezijancev mora potekati med njegovimi sinovi, da dobijo vsi, kolikor je mogoče, priložnost, da se mu približajo in govorijo z njim.

Kljub vsem težavam je bilo treba iti naprej, zlasti ko je don Bosko kaj kmalu s težavo zmagoval stopnice, da bi prišel k skupni mizi. Tedaj so spremenili v obednice sobe vrhovnega kapitlja, ki so bile pred knjižnico, kjer je danes inšpektorialni urad.

V zaupnem družinskem pogovoru je don Bosko pripovedoval 15. decembra dva nasprotujoča si dogodki, iz katerih pa moremo razbrati isto moralno. Tistega dne ga je med drugimi obiskala neka ženica, ki je dajala vtis, da prosi miloščino. Že večkrat je zaman skušala priti do don Boska. Tudi tistega dopoldneva se je zdelo, da jo bo zadela ista usoda, ko je svetnik, ker je slišal, da v predsobi nekdo govori s povzdignjenim glasom, stopil k vratom in videl tajnika, kako skuša zavrniti neko obiskovalko. Ko so jo pustili v sobo k don Bosku, se ji je zdelo, da je stopila v nebesa. Ko ji je don Bosko vljudno ponudil stol, se je umaknila, češ da je nevredna, da bi sedela pred don Boskom. Nato je začela pripovedovati: »Trikrat sem že skušala priti do vas, pa vedno brez uspeha. A končno sem le tukaj, skoraj po prevari, ker sem nalašč povzdignila glas. Prišla sem, da delam nadlego don Bosku. Želim si samo, da bi vi zame molili po tem namenu. Vzemite ta dar, ki ga ne vežem na noben pogoj.« Po teh besedah mu je izročila bankovec za tisoč lir.

Don Bosko je bil presenečen in ji je govoril o velikem dobrem, ki ga je naredila s svojim darom, pripovedoval ji je o potrebah Oratorija, prikazal ji je velike zasluge pred Bogom, ker je sledila njegovemu navdihu in je že za življenja darovala iz svojih prihrankov za dobre namene. Dobra žena je potolažena vzkliknila: »Oh, če bi imela sto tisoč lir, bi vam jih rade volje poklonila. Toda prepustite to meni. Bom že poskrbela. Nimam družine, nimam sorodnikov in imam še nekaj prihrankov. Če mi dovolite, bom prišla še kdaj drugič in vam delala nadlego.«

Potem je pripovedoval še o drugem čisto nasprotnem dogodku. Nekdo bogato oblečen kot velik gospod in ga je don Bosko sprejel z veliko častjo, je kmalu pokazal, da je lačen in ubog. Bil je nadvse zadovoljen, da je mogel iz njegovih rok prejeti dve panjoti, ki ju je pri priči pohlepno pojedel. Potem je poljubil roko, se znova uredil in odšel. »Prepričan sem, da so ljudje v predsobi, ko je šel mimo, mislili, kdo ve kako velik dar je pustil don Bosku. Bil pa je eden izmed tistih, ki so izgubili vse imetje, ohranili pa gosposki zunanji videz. Tako je lahko prišel v palače, kjer je iskal zaposlitev.«

Nauk je bil posreden in jasen. Svetnik ga je takole izrazil: »Vidite, kako zunanji videz vara. Zato sem odgovornemu, da nadzoruje dogajanje v predsobi, naročil, naj ne dela izjem, temveč spusti vsakogar, ki bi me rad obiskal. Koliko je bilo takih, ki so bili videti kot raztrganci, pa so bili velikodušni darovalci!«

Poučne so tudi sanje, ki jih je imel septembra in decembra. V prvih, ki jih je imel v noči od 29. na 30. september, je nauk za duhovnike. Zdelo se mu je, da je šel po širni planjavi proti Castelnuovu. Njemu ob strani je šel neki častiti duhovnik, katerega imena se ni več spominjal. Začela sta govoriti o duhovnikih. »Delo, delo, delo!« je ponavljal. »To bi moral biti cilj in ponos duhovnikov. Nikdar se ne bi smeli naveličati dela. Koliko duš bi na ta način rešili! Koliko stvari bi mogli narediti v večjo Božjo slavo! Če bi bil misijonar zares misijonar, če bi bil župnik zares župnik, koliko čudežev svetosti bi sijalo povsod naokrog! Toda mnogi se bojijo delati in imajo raje udobje ...«

Med takim pogovorom sta prišla do kraja, ki mu pravijo Filippelli. Tedaj je don Bosko začel tarnati nad sodobnim pomanjkanjem duhovnikov. »Res je,« je dejal spremljevalec, »duhovnikov primanjkuje. Toda če bi vsak duhovnik opravljal svojo duhovniško službo, bi jih bilo zadosti. Koliko je danes duhovnikov, ki za svojo duhovniško službo nič ne naredijo! Eni niso nič drugega kot družinski duhovniki, drugi so iz bojzljivosti brezdelni, če bi se pa poglobili v duhovniško delo, če bi naredili izpit za spovedovanje, bi zapolnili veliko praznino v Cerkvi ... Bog pošilja poklice glede na potrebe. Ko je prišlo do vojaškega nabora za klerike, so se vsi ustrašili, kakor da nihče ne bo hotel postati duhovnik. Ko pa so se stvari umirile, so se poklici, namesto da bi jih bilo manj, pomnožili.«

»In kaj je treba storiti sedaj,« je vprašal don Bosko, »da bi pomnožili pok-

lice med dečki?

»Samo to, da ljubosumno gojimo moralnost. Moralnost je rastlinjak poklicev,« je odgovoril popotni spremljevalec.

»In kaj morajo storiti zlasti duhovniki, da bo njihov poklic prinašal sadove?«

»*Presbyter discat domum suam regere et sanctificare* [Duhovnik naj se nauči svoj dom vladati in posvečevati]. Vsak naj bo zgled svetosti v svoji družini in svoji župniji. Nikakršne požrešnosti, nikakršnega vmešavanja v časne zadeve ... Najprej zgled v hiši in potem bo vzor tudi zunaj nje.«

Tedaj je tisti duhovnik vprašal don Boska, kam gre. Don Bosko mu je pokazal Castelnuovo. Don Bosko mu je dal, da je šel svojo pot in se pridružil skupini ljudi, ki je šla pred njima. Ko je naredil nekaj korakov, se je zbudil. V teh sanjah lahko vidimo spomin na nekdanje izlete po teh krajih.

Druge sanje se nanašajo na Družbo in svarijo pred nevarnostmi, ki bi lahko ogrožale njen obstoj. Bolj kot same sanje je pomembna rdeča nit, ki se vleče skozi več sanj.

V noči 1. decembra se je klerik Viglietti zbudil zaradi strašnih krikov, ki so prihajali iz don Boskove sobe. Takoj je vstal in prisluhnil. Don Bosko je z zadušnim glasom med ihtenjem klical: »Strahota, strahota! Na pomoč, na pomoč!« Viglietti je brez obotavljanja stopil v sobo in dejal: »Oh, don Bosko! Vam je slabo?«

»Oh, Viglietti!« je odgovoril don Bosko, medtem ko se je zbudil. Ne, ni mi slabo. Nisem mogel več dihati, veš. Zadosti je. Vrni se mirno v posteljo in spi.«

Ko mu je drugo jutro Viglietti kot po navadi po maši prinesel kavo, je povzel besedo in dejal: »Oh, Viglietti, ne morem več, trebuh me neznansko boli od kričanja ponoči. Že četrto noč po vrsti sanjam in te sanje, ki me silijo h kričanju, me do skrajnosti izmučijo. Že štiri noči gledam dolgo vrsto salezijancev, ki hodijo drug za drugim, nosijo palice, na katerih so pritrjene tablice in na tablicah so zapisane številke. Na eni številki 73, na drugi 30, na tretji 62 in tako naprej. Ko jih je šlo mimo že veliko, se je na nebu pojavila luna, na kateri se je ob pojavi salezijanca pokazala številka, nikdar večja od 12, in veliko črnih pik. Vsi salezijanci, ki sem jih videl, so sedli na pripravljen grob.«

Razlaga tega prizora je naslednja. Številka na tablici pomeni število let vsakega salezijanca. Črne pike dneve meseca, v katerem naj bi umrli. Spet sem videl skupine: to so tisti, ki naj bi umrli skupaj istega dne. Če bi hotel pripovedovati vse nianse in okoliščine, bi potreboval vsaj celih deset dni.

Pred tremi dnevi sem spet sanjal. Naj ti na kratko povem. Zdelo se mi je, da sem v veliki sobani, kjer je veliko hudičev imelo zbor in se posvetovalo, kako bi uničili salezijansko družbo. Imeli so podobo levov, tigrov, kač in drugih divjih živali. Vendar je bila njihova pojava nedoločna in se je približevala človeški. Bili so kot sence, ki so izginjale in se spet pojavljale, se krajšale in daljšale, čepele pa spet vstajale, kot da bi bilo veliko teles, ki so zadaj imele prenosno luč in so

jo prenašala zdaj sem zdaj tja, enkrat nizko spet visoko nad zemljo. Prikazni so vzbujale strah.

Tedaj je stopil naprej eden izmed hudičev in začel zasedanje. Za uničenje salezijanske družbe je predlagal *požrešnost*. Prikazal je posledice te pregrehe: brezbržnost za dobro, pokvarjenost dostojnosti, pohujšanje, pomanjkanje duha požrtvovalnosti, nezanimanje za mlade ... Toda neki drug hudič mu je odgovoril: »Tvoje sredstvo ni splošno uporabno in učinkovito, niti ni mogoče s tem zajeti vseh članov, ker je redovniška miza vedno skromna in pijača omejena, pravila določajo običajno jed in predstojniki varujejo pred nerednostmi. Tisti, ki pretiravajo v jedi in pijači, namesto da bi pohujševali, vzbujajo gnus. Ne, to ni gotovo najprimernejše orožje proti salezijancem. Predlagam drugo sredstvo, ki bo bolj učinkovito in bo prej doseglo naše cilje: *ljubezen do bogastva*. Če se v kako redovno družbo vtihotapi ljubezen do bogastva, pride s tem tudi navezanost na udobje, si z vsemi sredstvi prizadevajo za lasten denar, uniči se vez ljubezni, ko vsak misli samo nase, pozabljajo na uboge in jim je mar samo za bogate, kradejo Družbi ...«

Hotel je še nadaljevati, ko je že nastopil tretji hudič. »Kaj požrešnost, kaj bogastvo!« je zaklical! »Med salezijanci bo ljubezen do bogastva preslepila le malokatero. Salezijanci so vsi ubogi. Le malo priložnosti imajo, da bi prišli do lastnega denarja. Poleg tega pa so na splošno tako prevzeti od potreb toliko fantov in hiš, da jim še tako velika vsota ni zadosti za njihove potrebe. Možnost za zbiranje bogastva je kratko malo nemogoča. Poznam pa nezmotljivo sredstvo, da si pridobimo salezijansko družbo, to je *svoboda*. Salezijance je treba pripraviti do tega, da bodo prezrli pravila, da bodo odklanjali določene službe kot pretežke in premalo častne, navesti jih, da se bodo sprli s predstojniki zaradi različnih pogledov in da bodo hodili po hišah prijateljev, kamor jih bodo vabili, in podobno.«

Medtem ko so se hudiči dogovarjali, je don Bosko mislil: »Zelo pozorno vas poslušam in razmišljam o tem, kar govorite. Govorite, kar govorite, da bom tako mogel odkriti vaše zvijače.«

Tedaj je nastopil četrti hudič: »Kaj še!« je zakričal, »neuporabno orožje! Predstojniki bodo znali krotiti tako svobodo, poslali bodo iz Družbe take, ki se bodo upirali pravilom. Mogoče bo katerega premagala želja po svobodi, toda večina se bo držala svojih obveznosti. Jaz poznam sredstvo, ki je sposobno uničiti vse do temeljev, sredstvo, ki se mu salezijanci ne bodo mogli upirati in jih bo uničilo pri koreninah. Pozorno me poslušajte: *prepričati jih je treba, da je učenost njihov glavni razlog slave*. Treba jih je pridobiti, da bodo veliko študirali zase, da si pridobijo slavo, da ne bodo izpolnjevali tistega, kar učijo, da znanja ne bodo uporabljali v korist bližnjega. Torej bahavost v obnašanju do nevednih in ubogih, lenobnost v sveti duhovniški službi. Nič več prazničnih oratorijev,

nič več katekizma otrokom, nič več nižjih razredov za pouk zapuščenih otrok, nič več dolgih ur v spovednici. Prevzemali bodo samo pridige, redke in visoko doneče, jalove, ker bodo narejene zaradi zadoščevanja ošabnosti z namenom, da bi želi slavo pri ljudeh in ne da bi reševali duše.«

Njegov predlog so sprejeli z vsesplošnim ploskanjem. Don Bosko je videl dan, ko bi salezijanci menili, da je dobro Družbe edino v znanju. Zbal se je, da tega ne bi samo izpolnjevali, temveč tudi na ves glas oznanjevali, da je treba tako tudi delati.

Tudi tokrat je don Bosko stal v kotu sobane in poslušal in gledal celotno dogajanje, kar ga je eden izmed hudičev odkril in ga s kriki pokazal drugim. Tedaj so se vsi s krikom in vikom zagnali proti njemu: »Končali bomo s teboj!« To je bilo peklensko prerivanje, suvanje. Grabili so ga za roke in za telo, on pa je klical: »Pustite me! Na pomoč!« Končno se je zbudil in trebuh mu je bil ves razbolel od tolikega kričanja.

Naslednje noči je hudič napadel salezijance od bistvene strani, to je presstopanja pravil. Pred njim so se jasno nakazovali tisti, ki so pravila izpolnjevali, in tisti, ki jih niso.

Najstrašnejše pa je bilo zadnjo noč. Don Bosko je videl velik trop ovčk in ovc, ki so predstavljale posamezne salezijance. Približal se je, da bi pobožal ovčke, pa je namesto mehke volne začutil pod prsti ostro dlako levov, tigrov, razbesnelih psov, prašičev, panterjev in medvedov in vsak izmed njih je imel ob sebi strašno in grdo pošast. Sredi črede jih je bilo nekaj zbranih na posvetu. Don Bosko se jim je previdno, ne da bi ga opazili, približal, da bi slišal, kaj so govorili. Dogovarjali so se o tem, kako bi uničili salezijansko družbo. Eden je kričal: »Salezijance je treba poklati!« Drugi je krohotaje dodal: »Treba jih je zadaviti!« Tokrat je eden izmed njih zagledal don Boska. Zaklical je preplah in vsi so začeli kričati, da je treba začeti z don Boskom. Vrgli so se nanj, da bi ga raztrgali. V tem trenutku je don Bosko zakričal in krik je vzbudil don Vigliettija. Poleg hudičevskih nakan je še nekaj drugo mučilo njegovega duha: nad tistim tropom je videl velikanski napis: *Bestiis comparati sunt* [Postali so enaki pošastim, besti-jam]. Ko je nehal pripovedovati, je sklonil glavo in se razjokal.

Viglietti ga je prijel za roko in si jo pritisnil na prsi. »Oh, don Bosko,« mu je dejal, »mi vam bomo z Božjo pomočjo ostali vedno zvesti sinovi, ali ne?«

»Dragi Viglietti, bodi priden in pripravi se, da boš videl, kaj se bo zgodilo. Te sanje sem ti komaj nakazal, kajti če bi ti hotel pripovedovati vse podrobnosti, bi potreboval veliko časa. Kaj vse sem videl! Koliko jih je v naših zavodih, ki ne bodo več opravili božične devetdnevnice.⁸

Oh, če bi mogel govoriti fantom, če bi imel zadosti moči, da bi se o vsem

⁸ V Oratoriju je 18. decembra umrl rokodelec Antonio Garino in 25. decembra rokodelec Stefano Pisano.

pomenili; če bi lahko šel v posamezne hiše, da bi delal to, kar sem delal nekoč, da bi vsakemu prikazal stanje njegove vesti, kakor sem to videl v sanjah, in bi nekaterim rekel: 'Opravi dobro spoved!' Odgovorili bi mi: 'Jaz sem se vendar dobro spovedal!' Jaz pa bi jim lahko povedal vse, kar so zamolčali, tako da si ne bi upali več odpreti ust. Tudi nekateri salezijanci, če bi jih mogla doseči moja beseda, bi videli, da je treba urediti svoje stvari in ponoviti svoje spovedi. Videl sem, kdo izpolnjuje pravila in kdo ne. Videl sem veliko fantov, ki bodo šli v San Benigno, kjer bodo postali salezijanci in potem odpadli. Odpadli bodo tudi nekateri, ki so že salezijanci. Nekateri izmed njih bodo hoteli samo znanje, ki napihuje, ki jim prinaša hvalo ljudi, in prezirajo nasvete tistih, ki vedo manj kot oni.«

Tem okrutnim mislim pa so se primešala nekatera previdnostna tolažila, ki so razveseljevala njegovo srce. Dne 3. decembra zvečer je prišel v Oratorij škof iz Parája, se pravi iz osrednjega kraja njegovih misijonskih sanj. Naslednjega dne je rekel Vigliettiju: »Kako velika je Božja previdnost! Poslušaj in potem reci, ali nas ne ščiti sam Bog. Don Albera mi je pisal, da ne morejo več naprej in da takoj potrebuje tisoč frankov. Še istega dne je neka gospa iz Marseilla, ki je želela videti svojega brata redovnika v Parizu, zadovoljna, da je prejela od matere Božje Marije to milost, prinesla don Alberi tisoč frankov. Don Ronchail je v veliki stiski in nujno potrebuje štiri tisoč frankov. Prav danes pa je neka gospa sporočila don Bosku, da mu daje na voljo štiri tisoč frankov. Don Dalmazzo ne ve več, kam bi se obrnil, da bi dobil denar. Danes je neka gospa dala za cerkev Srca Jezusovega zelo veliko vsoto.« Dne 7. decembra so vsi doživeli srečo ob škofovskem posvečenju don Cagliera. Vsi ti dogodki so bili toliko bolj spodbudni, ker so v delu Božjega služabnika očitno kazali Božjo roko.

15. POGLAVJE

RAZLIČNO DOPISOVANJE LETA 1884

KO SMO UREJALI MALOŠTEVILNA PISMA, ki so nam ostala za dopolnitev dokumentacije leta 1884, smo odkrili nekaj biografskih značilnosti, ki se nam zdijo pomembne. Potreba, da osvetlimo njihovo vsebino, nas je prisilila, da smo jih vzeli v pretres.

DOBROTNIKI IN DOBROTNICE

Turinčan inženir Ceriana je imel bolnega otroka. Priporočil ga je don Boskovim molitvam, ki mu je na sam dan Marije Pomočnice takole odgovoril:

Velespoštovani gospod inženir Ceriana!

Danes smo darovali Bogu in presveti Devici vse naše molitve in obhajila, da bi izprosili ozdravljenje vašega otroka. Jutri bomo nadaljevali. Naj Bog usliši naše skupne molitve.

Vas, gospod inženir, in vso vašo družino bom vedno ohranil v visokem spoštovanju.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1884

Toda milost, za katero so prosili, je tokrat izostala in otrok je nekaj dni pozneje umrl. Tedaj je svetnik s temle pismom dajal očetu pogum.

Velespoštovani gospod inženir!

Vaše pismo me je globoko užalostilo. Molili smo in naše sirote so darovale molitve in obhajila, da bi Bog ohranil pri življenju vašega sinčka. Tod on, Bog, stvari ni ocenil tako: to nežno cvetlico je hotel presaditi na lepe nebeške vrtove. Od tod bo brez dvoma varoval svoje starše in vso družino, in to vse dotlej, dokler ne bodo premagane težave tega življenja in se boste z njim združili za večno srečo v nebesih.

Jaz bom še naprej molil za uspešnost preostalega dela družine in za vaše posle. Zahvaljujem se vam za vašo dobroto ter s hvaležnostjo in vedno poln spoštovanja do vas

in do vaše gospe soproge ostajam najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. maj 1884

Markiza Fassati je takoj po prihodu z letovanja poslala don Bosku dar za msgr. Cagliera, ki naj bi kmalu potem prejel škofovsko posvečenje. Svetnik ji je takoj odgovoril in se zahvalil.

Velezaslužna gospa markiza!

Zahvaljujem se Gospodu, da je naklonil vam in vsej vaši družini blagodat, da ste dobro preživeli počitnice in se zdravi vrnil v naš Turin. Zahvaliti se moram vaši uglednosti, da ste se z dobrohotnim darom takoj spomnili naših potreb.

Zahvaljujem se vam in gospe Azelii in prosim Gospoda, da vam vse velikodušno povrne.

Nisem vas mogel obiskati v vaši vili, vendar upam, da vas bom mogel vse pozdraviti v vaši hiši, oziroma vas bova obiskala z don Caglierom, ki se vam želi osebno zahvaliti. Nebeški blagoslov naj pride obilno na vas, na baronico Azelio, na barona Carla! Moli tudi za tega reveža, ki ostaja v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. november 1884

Odkar je markiza tisto leto dobila izredno milost, je bila s svetnikom bolj velikodušna kot po navadi. Njeno življenje se je iztekalo in zdravniki so prepovedali, da bi se kateri koli tuj človek približal njeni postelji in jo silil h govorjenju. Toda ona je hotela za vsako ceno videti don Boska. Ker je vedel za prepoved, se ni odzval na prva povabila. Ker pa je še naprej prosila, jo je obiskal in ji dal blagoslov Marije Pomočnice. Tedaj mu je bolnica rekla: »Pripravljena sem storiti vse, kar želi Marija Pomočnica, da bi storila njej na čast.« S tem je hotela povedati, da želi pomagati Oratoriju. Od tega trenutka se je njeno zdravje proti vsemu pričakovanju naglo začelo popravljati. V kratkem je popolnoma ozdravela in v celoti izpolnila svojo obljubo.

Bližal se je praznik Brezmadežne, ki ji je bila posvečena hiša v Firencah. Don Bosko je pisal grofici Uguccioni, hvaležen za njeno materinsko naklonjenost do tamkajšnjih salezijancev.

Naša dobra mati v Jezusu Kristusu!

Pripravljamo se na veliko slovesnost Brezmadežnega spočetja in ne bi rad, da bi pozabili na našo mamo. Vsi duhovniki in fantje opravljajo vsak dan posebne molitve po vašem svetem namenu, da bi vam izkazali majhno hvaležnost za dobrotno podporo, ki nam jo nenehno izkazujete, zlasti še naši ubogi hiši v Firencah.

Bog naj blagoslovi vas, vso vašo veliko in malo družino in me imejte vedno za vašega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. november 1884

Na začetku božične devetdnevnice je po ravnatelju poslal voščila francoskim dobrotnikom v La Navarre.

Predragi don Perrot!

Postavljam te za nosilca oziroma pošiljatelja pisem: enega za gospoda grofa Colla in drugega za gospoda Leona.

Zagotovi gospodu Reymondu, da sem vedno molil zanj in da še naprej molim tako zanj kakor za njegove posle in za vso njegovo družino.

Isto velja za družino gospoda Botinyja. V cerkvi Marije Pomočnice že tri dni prosimo za dež v La Navarru in okoliških krajih in upamo, da bomo uslišani. Napiši kratek članek za maršala De Breitvilla in mi ga pošlji. Pošlji mi točen naslov za gospo Maréchalovo.

Bog naj blagoslovi tebe, tvoje in moje sinove, izreci voščila in najboljše želje vsem našim dobrotnikom, reci jim, da molimo zanje in da se priporočamo njihovim molitvam.

Don Rua nima več denarja. Malo pomisli in mu ga pošlji. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. december 1884

P. S.: Pismo gospodu Collu smo poslali po pošti.

FRANCOSKE SOTRUDNICE

Dve skupini pisem v francoščini je leta 1884 naslovil na tri sotrudnice v Franciji. Eno nam je že znano: gospe Quisard iz Lyona. Eno pismo je bilo naslovljeno na sina, ki ga je don Bosko spodbujal in mu svetoval na predvečer izpitov. Materi pa je med drugim pošiljal »protizdravilo«¹ proti koleri in ji obljubljal posebne molitve ob poroki njene hčerke.¹

Drugih pet pisem v francoščini je bilo namenjenih dvema gospema Lallemand, materi in hčeri iz Montaubana. Prepis pisma je hčerka po materini smrti 1891 poslala don Rui in mu sporočila, da če se roka ne bi upirala, bi mu pisala v lepši pisavi, se pravi, da bi na primernejši način izrazila vse spoštovanje *pour une si sainte mémoire* [do tako svetega spomina]. Nekaj praznih vmesnih prostorov so izpolnjevale pike, ki so označevale številke vsot, ki jih je kot miloščino pošiljala v Oratorij, in poročila o don Rui dobro znanih poslih. Že zelo v letih in slabotnega zdravja je pisala takole: »Oh, dragi don Bosko, vi veste, da nimam ne nog ne rok ne ničesar. Ostajajo mi samo goreče želje hvaležne duše in nespособnost, da bi delala kaj drugega kot molila.«

Spomina vredni so nasveti, ki jih je don Bosko v prvem pismu dajal obema: »Telesno zatajevanje ni za vaju. Za starejše ljudi je dovolj, da iz ljubezni do Boga

¹ Dodatek, št. 57 (A-B-C).

potrpežljivo prenašajo neprijetnosti starosti. Za bolnike je dovolj, da potrpežljivo in iz ljubezni do Boga prenašajo svoje tegobe in se vdajo nasvetom zdravnika ali sorodnikov; Bogu je bolj ljubo, če iz pokorščine pojemo kaj dobrega, kot če se postimo proti pokorščini.« Posebej za mater: »Ne vidim ničesar, kar bi bilo treba v vaši vesti spremeniti. Prejemajte čim pogosteje svete zakramente, in če tega ne morete, se ne vznemirjajte. V tem primeru prejemajte duhovna sveta obhajila in se popolnoma prepuščajte Božji volji, ki je v vsem tako zelo ljubezniva.«

V drugem pismu jo spodbuja, da naj kljub kakršnemu koli nasprotnemu strahu verjame v večni pokoj neke njima drage duše, o kateri bo, kakor bomo videli, še veliko govoril: »Če vse preudarimo pred Bogom, ki je ves dobrota in usmiljenje, se moramo samo potolažiti. Pomanjkanje zunanjih zadovoljivih izrazov obžalovanja do gospe ne izključuje njegovih dobrih notranjih želj. Biti moramo prepričani, da jih je brez dvoma imel in da njegov položaj ni dovoljeval, da bi to povedal komu drugemu kot samo spovedniku, ker ni bil zmožen, da bi čemur koli zadostil. Prejel je svete zakramente in duhovnik, ki mu jih je podelil, je bil ganjen nad njegovim dobrim razpoloženjem. Vse to je zelo spodbudno. Jaz in moji številni sinovi smo molili zanj in to delamo še vsak dan. Poleg tega sem popolnoma prepričan, da je dobrodelnost, ki ste nam jo že storili in jo še nameravate našim sirotam, občutno skrajšala čas vic te dobre duše, ki se mora za svoje večno zveličanje verjetno zahvaliti vaši dobrodelni krščanski ljubezni, ki je v zadnjih trenutkih življenja izprosila zanj Božje usmiljenje.«²

SOTRUDNIKI V VERONI

Plemenita gospa Laura Bottagisio iz Verone je premišljevala, ali naj v svojem vdovstvu zapusti svet in se umakne v kak samostan ali ne. Dobra sotrudnica je prosila za svet don Boska. Svetnik ji je odgovoril: »Sredi sveta za vas ni nevarnosti, če morete pridobiti veliko duš za nebesa. Nikakor pa nočem spremeniti nasveta, ki vam ga je mogoče dal kak bolj razsvetljeni duh.« Poleg tega listka smo našli njegovo pismo, ki ji ga je pisal.

Velespoštovana gospa!

Prejel sem vaše pismo, v katerem mi priporočate več bolnih oseb. Zahvaljujem se vam za zaupanje, ki ste ga vložili v moje slabotne molitve. Polni vere bomo prosili Gospodovo dobroto in spodbudili naše sirote, da bodo molili pred prestolom Božje matere Marije. Posebne molitve bomo opravili za gospoda M.se Fumanellija in prepričano smo, da bomo uslišani, če naša prošnja ni v nasprotju z večnim dobrim njegove duše. Priporočam vam, da bi upoštevali, kar je Bog večkrat rekel: Dajajte in vam bo dano in da je naša vera brez dobrih del mrtva. Z velikim veseljem vas pričakujem. Presve-

² Dodatek, št. 58 (A-B-C-D-E).

to Devico prosim, da bi vam naklonila srečno potovanje in vam pripravila posebne milosti, ki bi jih lahko vzeli s seboj v Verono.

Bog naj blagoslovi vas in gospoda Salomonija, vašega brata, in me ohranite v J. K.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. junij 1884

Gospa je prišla v Turin meseca junija, kakor je mogoče razbrati tudi iz pisma viteza Giuseppeja Salomonija, ki smo ga omenili zgoraj. Ta drugi sotrudnik iz Verone je poslal don Bosku dva tisoč lir, ne da bi dobil odgovor. Čeprav je to pomanjkljivost pripisoval pomanjkanju časa, je vendar v strahu pred kako nepoštenostjo pisal v Turin in dobil od Božjega služabnika naslednji odgovor.

Najdražji v Gospodu!

Vaša dobrota je poslala v dar za naše misijone v Južni Ameriki 2000 frankov in sedaj ste pripravljeni dati še drugi dar. Oprostite na mojo zamudo s sporočilom o prejemu denarja, ki je hitro prišel v moje roke. Moje slabotno zdravje in želja, da bi vam osebno odgovoril, sta bila vzrok te moje malomarnosti. Zahvaljujem se vam za prejeti dar in še posebno za zares krščanski način, s katerim ste dar poslali. Bog naj vam v obilici poplača vašo krščansko dobrodelnost.

Vi sodelujete pri reševanju duš in s tem zagotavljate zveličanje svoje duše. Prvi divjak Ognjene zemlje, ki bo krščen, bo nosil vaše ime, in dokler bo živel na zemlji, se bo vsak dan spominjal vas in bo posebej molil za vas, ki ste mu dajali gmotna sredstva, da si je mogel pridobiti večno zveličanje.

Gospoda Bottagisia sem videl samo bežno, ker sem se tistega dne slabo počutil. Če ga bom še srečal, upam, da mu bom mogel naročiti tudi nekaj stvari za vas. Don Rua in don Cagliera kot vse salezijance je spodbudil vaš kratek obisk med nami. Upam, da vas bomo imeli prihodnjič dalj časa v naši hiši, ki je tudi vaš dom.

Priporočite Gospodu mojo dušo in verjemite, da ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. junij 1884

Decembra je don Bosko poslal vitezu petsto srečk za loterijo v Rimu, da bi jih razposlal. Ta jih je pa zadržal zase in plačal ustrezno vsoto, za kar smo se mu takoj zahvalili.

Predragi gospod vitez!

Opogumil sem se in vam poslal 500 srečk za loterijo. Vi ste obšli vse mogoče zapletljaje, jih vse obdržali in takoj poslali ustrezno vsoto denarja.

Dar sem prejel s posebno hvaležnostjo, saj smo v teh dnevih v izredni stiski. Obleči moramo naše duhovnike in fante, ki v tem zimskem času še vedno nosijo letna oblačila.

Bog naj vam obilo povrne, vam nakloni srečne božične praznike in dober konec leta ter blagoslova polno novo leto. Naj vas zdravje in svetost spremljata vse do konca

življenja. Če boste imeli priložnost, da boste srečali gospo Lauro Bottagisio, vas prosim, da ji izrečete najlepša voščila z zagotovilom, da držim svojo besedo in se vsak dan posebej spominjam pri sveti maši.

Dragi gospod Salomoni, iz srca se vam zahvaljujem za dobroto, ki nam jo izkazujete. Dodajte še molitev za tega ubožca, ki ostaja vedno v Jezusu Kristusu najvdanejši in najuslužnejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1884

Po gospe Bottagisio je vitez priporočil don Bosku v molitev grofico Emanu-elo Cartolari, ki je potrebovala posebno milost. Pričakovala je otroka, pa se je družina silno bala nesreče. Tudi grofica se je močno bala. Svetnik je gospe Bottagisio naročil, naj Salomoniju pove naslednje: »Sporočite gospe Cartolari, da naj se prav nič ne boji. Priporoči naj se Mariji Pomočnici in vse se bo lepo izteklo.« Grofici je poslal podobico Marije Pomočnice z nekaj besedami na hrbtni strani.

Medtem se je zgodilo nekaj, kar bi moglo imeti težke posledice: v Cagliariju je umrl njen oče grof Saint-Just di Taulada. Grofica pa je bila proti vsemu pričakovanju duševno tako vdana in razpoložena, da je sama priporočala svojim, naj se ne bojijo, ker ji je don Bosko zagotovil, da se bo vse najlepše izteklo. Dejansko potek ni mogel biti bolj ugoden. Rodila je dečka, ki so mu dali ime Giovanni Mario, prvo v spomin na don Boska in drugo v čast Božji materi Mariji. Oče in mati sta potem osebno prišla na praznik Marije Pomočnice 1885 in tako izpolnila dano obljubo.³

ODLIKOVANJA ZA SOTRUDNIKE

Don Boska je stalo nemalo napora, da je izposloval petero odlikovanj, za katera je prosil papeža v avdienci 9. maja. Po dobrohotni privolitvi svetega očeta, ki je izročil naročilo msgr. Macchiju, se je zdelo, da je vse urejeno. Toda po enem mesecu je bilo treba začeti vse znova. Da bi kaj dosegel, se je obrnil na kardinala Nino.

Velespoštovana eminenca!

V pričakovanju podelitve odlikovanj, ki jih je sveti oče blagohotno naklonil v avdienci 9. maja nekaterim zaslužnim katoličanom, se priporočam vašemu dobrohotnemu posredovanju, da bi se to zgodilo čim prej. Vaši eminenca je znano, da nam primanjkuje sredstev za dograditev cerkve in zavetišča Srca Jezusovega v Rimu in da so osebe, ki smo jih predlagali svetemu očetu, dobrotniki, ki so nam pomagali v preteklosti in bi bili pripravljeni pomagati tudi sedaj. Poleg tega se te osebe zelo trudijo in so se trudile za novič sv. Petra. Zato mi je močno pri srcu, da bi dobili to znamenje naklonjenosti poglavarja vseh katoliških vernikov.

³ Pismo viteza Salomonija don Bosku, Verona, 20. januar 1885.

Prosim vašo eminenco, da bi mi priskočili na pomoč bodisi pri kardinalu državnem tajniku ali pri kakem drugem načelniku Kongregacije, kamor spada ta zadeva. Obračam se na vas kot na našega dobrohotnega in velezaslužnega zaščitnika in mi bomo vedno molili za vašo dragoceno ohranitev zdravja in za uspeh velikih in zapletenih zadev, ki jih Božja previdnost nalaga vrhovnemu cerkvenemu hierarhu. Tega dne sem pisal msgr. Masottiju glede zadeve naših privilegijev, ki jih nujno potrebujemo za prihodnjo odpravo naših misijonarjev v Patagonijo. Brez njih bi bilo to nemogoče.

Z velikim veseljem vam lahko sporočim, da se je moje zdravje v zadnjih dvajsetih dneh zelo izboljšalo zaradi učinkovitega blagoslova, ki mi ga je blagovoli nakloniti sveti oče.

Dovolite mi, da se v najglobljem spoštovanju imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. junij 1884

Malo razveseljive novice mu je poslal generalni prokurator, ki mu je 13. junija pisal iz Rima: »Štirikrat sem se napotil h kardinalu državnemu tajniku Jacobiniju, da bi govoril z njim. Potem sem bil dvakrat pri msgr. Mocenniju, ki je govoril s svetim očetom in potem s kardinalom Jacobinijem in mi končno povedal, da ne vesta nič o tem, kaj želi vaša uglednost. Verjetno zato, ker so se izgubile zadevne listine. Zato je sedaj nujno, da čim prej pošljete natančne podatke o zaslugah vsakega posameznika in njihove osebne podatke: ime, očetovo ime, kraj bivanja. Tako upamo, da bomo imeli zaželeni uspeh.«

Eden izmed odlikovancev, grof Colle, naj bi prišel v Turin za don Boskov godovni dan. Ob isti priložnosti so pričakovali tudi don Dalmazza. Če bi ta prišel praznih rok, bi bila prava polomija, ker so že vsi vedeli, da je prošnja v teku in uspeh zagotovljen. Zato mu je don Bosko takoj pisal.

Predragi don Dalmazzo!

Pisal si mi lepo pismo, nisi pa odgovoril na moje pismo msgr. Masottiju o naših privilegijih in kardinalu Nini o odlikovanjih.

Povedati moraš, da so bodoči odlikovanci ogromno storili za cerkev Srca Jezusovega in so pripravljani pomagati še več. Toda da bi prišel prednje z novimi prošnjami brez odlikovanj, ki sem jih obljubil v imenu samega svetega očeta, bi bilo naravnost nesramno. Torej preberi pismo msgr. Masottiju in kardinalu Nini, in če boš še imel težave, se skušaj zaupno pogovoriti z msgr. Macchijem in ga spomniti, kako ga je sveti oče sredi avdicence 9. maja dal poklicati, da je prevzel spomenico o petih odlikovancih njegove svetosti. Te spomenice so bile položene v dobre roke svetega očeta. Od takrat naprej mi nihče več ni vedel povedati, kaj se je dogajalo.

Menim, da sveti oče želi obiti nekatere uradne postopke, vendar so zato potrebne tudi žrtve. In začne se pri msgr. Macchiju.

Ko boš prišel k nam, skušaj prinesiti s seboj kaj konkretnega za naše privilegije, kot so bili podeljeni oblatom in redemptoristom, in seveda odlikovanja svetega očeta, ki so

*za nas odlične menice za Srce Jezusovo.
Ne morem pisati več, Bog naj nas blagoslovi. Amen.
Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 15. junij 1884*

Don Dalmazzo je prinesel samo komendo sv. Gregorja Velikega za grofa Colla, kakor smo že poročali. Ko je prokurator odšel, mu je don Bosko spet pisal in ga spodbujal k novemu prizadevanju.

*Predragi don Dalmazzo!
Prejel sem diplomo za doktorja Girauda iz Nice in don Ronchail mu jo bo izročil s primerno slovesnostjo.
Prav tako sem dobil odlok o privilegijih. Manjkajo čipke, vendar je celotna vsebina, in če boš videl msgr. Massotija, se mu v mojem imenu in v imenu cele Družbe ponižno zahvali.
Kar se tiče odlikovanj, je treba vedeti, da gre za osebe, ki so že veliko storile in so pripravljene dati še več za Srce Jezusovo. Tako ima gospod de Montigny pripravljenih deset tisoč lir, ki jih bo izročil, ko bo dobil grofovski naslov.
Treba je tudi poudariti, da je škof iz Nice predlagal gorečega katoličana doktorja Charlesa D'Espineya za viteštvo in msgr. Guigou je po mojem zavzemanju od škofa v Fréjusu izprosil posebno priporočilo za svetega očeta.
Vse te sem predložil svetemu očetu, ki mi je naročil, kar sem tudi storil, da naj o tem obvestim bodoče prejemnike odlikovanj. Pri vsem tem so te osebnosti goreči katoličani in pospeševalci novčiča sv. Petra.
Prav je, da te stvari predstaviš velezaslužnemu msgr. Mocenniju. Uporabljal te podatke zelo previdno in v mejah, ki ti jih bo on začrta.
Razumem, da imamo dolgove, vendar si moramo z vsemi sredstvi prizadevati, da nadaljujemo dela. Toda v tem trenutku so odlikovanja edini vir dohodkov.
Hvaležnost, priznanje in molitve za msgr. Mocennija. Bog naj nas vse blagoslovi.
Najvdanejši prijatelj
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, 10. julij 1884*

Ker ni od nikoder nič hotelo priti in ga je zlasti odlikovanje gospoda Montignyja zelo skrbelo, je 14. avgusta priporočil zadevo msgr. Mocenniju, namestniku državnega tajnika. Čeprav državno tajništvo predlaga odlikovanja samo za diplomate in ni dovoljeno, da bi se en urad vmešaval v zadeve drugega, je monsijor zaradi osebnega ozira do don Boska zbral toliko poguma, da je o tem govoril s svetim očetom. Vendar je doživel zavrnitev, ker priporočeni ni bil še niti vitez. Papežu pa ni bilo znano, da je bil plemič, kar nadomesti vse drugo.⁴ Don Bosko bi se sedaj moral obrniti na Tajništvo za breve, vendar je imel za

⁴ Dodatek, št. 59.

primerno, da bi se prej posvetoval z msgr. Boccaslijem, zlasti ker mu je msgr. Mocenni omenil, da so listine verjetno pri njem.

Velespoštovana ekscelenca!

Zadeva, ki je zame velikega pomena, me sili, da se obračam na vašo že znano naklonjenost s prošnjo za pomoč. Gre za naslednje.

Dne 9. maja tega leta sem se med avdienco pri svetem očetu opogumil in ga prosil za nekaj odlikovanj za velike dobrotnike naših ustanov in zlasti cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Njegova svetost je blagovolila pritrdilno odgovoriti na predloge in obrazložitve vsakega izmed njih. Ker se je zdelo, da je zadeva s tem končana, mi je dal dovoljenje, da sem obvestil vse prizadete.

Tedaj je njegova svetost dal poklicati msgr. Macchija z namenom, da bi njemu izročil posamezne spomenice. Toda odsotnost in bolezen vaše ekscelence sta zavlekli celoten potek in komaj pred nekaj tedni sem zvedel, da so listine do vaše vrnitve shranjene v pisarni vaše ekscelence.⁵

Medtem se je don Dalmazzo priporočil msgr. Mocenniju, ki je velikodušno govoril s svetim očetom tudi brez priporočil. Grofu Fioritu Collu iz Toulona je bilo dodeljeno odlikovanje sv. Gregorja Velikega. Za druge je sveti oče določil, da naj posredujejo Kongregacije.

Sedaj vas prosim, da bi mi vaša ekscelenca pomagala v tej zadevi. Na splošno so ti gospodje dajali velike darove in so pripravljeni to delati še v prihodnje. Njegovi svetosti sem zagotovil, da bom te prispevke dodal novčiču Sv. Petra na račun gradnje pročelja cerkve Srca Jezusovega, ki jo je njegova svetost obljubila postaviti na svoje stroške.

Ker imenovani msgr. Mocenni ni imel pri roki dokumentacije, je sveti oče menil, da se zdi, da gospod Montigny ne pripada plemeniti družini. Iz točnih podatkov je razvidno, da ta gospod dela dobra dela, ki so zares vredna plemiča. V Franciji cenijo njegovo ime zaradi javnih dobrodelnosti v prid vere in družbe, zlasti za zavetišče St. Gabriel v mestu Lillu, ki ga je on vodil in upravljal, vse dokler niso zavetišča prevzeli salezijanci. Sedaj ima pripravljenih dvajset tisoč lir v korist cerkve Srca Jezusovega. Prilagam prepis rodovnika, ki sega do starodavnih francoskih kraljev.

Sedaj vas prosim, da mi svetujete, ali naj se ponovno obrnem na svetega očeta ali naj grem naravnosti k Tajništvu za breve, kakor mi je svetoval sam sveti oče. Vsekakor se bom točno držal navodil, ki mi jih boste sporočili po don Dalmazzu.

Prosim vas, da mi oprostite težave, ki vam jih povzročam. Da bi se oddolžili za tolikšno dobroto, bomo vsak dan opravljali posebne molitve za ohranitev vašega dra-

⁵ Don Bosku, ki mu je pisal med boleznijo, je monsinjor takole odgovoril:

Velečastiti don Bosko!

Zelo sem vam hvaležen za skrb, ki mi jo izkazujete, in se vam zahvaljujem za molitve, ki ste jih opravili vi in ki jih po vašem priporočilu opravljajo drugi. Po vaši zaslugi se je moje zdravstveno stanje počasi izboljševalo. Naredili mi boste veliko uslugo, če boste nadaljevali vaše svete molitve, kakor jaz ne bom nehal moliti, da bi vam nebo poslalo obilico Božjih milosti za izpolnjevanje velike naloge svojega duhovništva.

Izrabljam rade volje tudi to priložnost, da vam obnovim zagotovilo globokega spoštovanja.

Vaš vdani in uslužni služabnik

G. BOCCALI

Vatikan, 14. julij 1884

gocenega zdravja, medtem ko imam v najgloblji ponižnosti čast, da se smem imenovati vaše uglednosti najponižnejši in najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. avgust 1884

Novembra je baron Héraud prejel odlikovanje sv. Gregorija Velikega in doktor D'Espiney viteško odlikovanje istega reda. Za grofovski naslov je bilo treba dobiti še mnenje nuncija v Parizu. Zatem je sledilo odlikovanje. Nazadnje je prišlo še odlikovanje za msgr. Guigouja.⁶

KATOLIŠKI KROŽEK V PRATU

Meseca oktobra so člani Delavskega katoliškega krožka v Pratu na eni izmed svojih prvih sej navdušeno pozdravili don Boskovo ime, v katerem so videli velikega in zaščitniškega dobrotnika delavcev in so ga spoštovali kot očeta. O tem so mu poročali in ga prosili, da jim je poslal svoj blagoslov. Don Bosko je takole odgovoril predsedniku Cesaru Nataliju.

Velecenjeni gospod predsednik!

Prejel sem ljubeznivo pismo z dne 22. tekočega meseca, ki mi ga je vaša uglednost poslala v imenu Delavskega katoliškega društva, ki ste ga pred kratkim ustanovili v vašem mestu.

Ne morem vam izraziti velikega zadovoljstva, ki sem ga občutil pri prebiranju vaše-ga sporočila, ne toliko zaradi naklonjenih besed, ki ste jih izrekli v moj prid, temveč zaradi novice, da je bil ustanovljen katoliški krožek za delavce, katerih moralni in gmotni napredek je bil vedno glavna skrb mojih misli in čustev.

Zahvaljujem se vaši uglednosti in vsem članom krožka, da ste posvetili eno svojih prvih misli moji ubogi osebi, in vam zagotavljam, da bom iz vsega srca prosil Boga, da vas vse blagoslovi in krepi. Pod varstvom nebes, v luči nasvetov odličnega pastirja, prepričan o naklonjenosti najvišjega poglavarja Cerkve modrega Leona XIII. gojim upanje, da bo ta Katoliški krožek bolj rasel in se širil ter sprejel v svoje varstvo še veliko drugih delavcev dobre volje in jih tako reševal pred zasedami sovražnikov vere in civilne družbe, ki s pretvezo, da hočejo izboljšati njihove življenjske razmere, jih iz dneva v dan slabšajo s tem, da jim jemljejo mir vesti in upanje na neuničljive dobrine po smrti.

V vašem cenjenem pismu mi vaša uglednost daje več častnih naslovov, med njimi tudi naslov očeta; rade volje se odpovedujem vsem drugim z izjemo tega zadnjega in kot vaš oče bom vesel, če vam bom mogel kaj koristiti, tako kot mojim dragim sinovom. Sprejmite moje prisrčne pozdrave, medtem ko vam in vsem članom krožka želim vse dobro od Boga in od presvete Device Pomočnice, in imam čast, da se imenujem vaše spoštovane uglednosti najvdanejši prijatelj v Jezusu Kristusu.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. oktober 1884

⁶ Dodatek, št. 60.

Katoliški tednik *Amico del popolo* [Ljudski prijatelj] je objavil to pismo 8. novembra 1884.

MATERNA HIŠA SESTER

Z namenom, da bi odstranil nekaj neprijetnosti, je don Bosko pooblastil don Bussija, ravnatelja matrne hiše hčera Marije Pomočnice, da se začne z občinsko upravo pogajati za odstop koščka ceste, ki je tekla ob hudourniku Belbo. Ker je bilo nujno imeti vrtiček za razvedrilo deklic iz mesta, ki so prihajale v praznični oratorij, se je odločil tudi za nakup zemljišča, ki je ležalo pred prvotnim ravnateljstvom. Tudi to zemljišče je bilo last občine. Za začetek je don Bosko sam pisal županu, mu povedal svoje želje in navedel razloge.

*Velespoštovani gospod župan, spoštovani svetniki mesta Nice Monferrato!
V želji, da bi razširil prostor dekliškega vzgajališča Madonna delle Grazie v tem mestu v smeri proti hudourniku Belbo v dolžini kakih 30 metrov, podpisani duhovnik Janez Bosko spoštljivo prosi vaše uglednosti, da bi mu odstopili kos ceste v dolžini kakih 32 metrov skupaj z 28 drevesi ob samostanu.*

Prosilec bi prevzel dolžnost, da bi na lastne stroške dal narediti cesto, ki je ob Tipo-Bocca zaznamovana z rdečo barvo, dolga 4 metre in bi lahko služila za cestišče in prehod.

Razširitev se prosilcu zdi potrebna iz naslednjih razlogov:

- 1. Da bi odstranili nevarnost razbijanja oken na vzgajališču.*
- 2. Da bi odstranili skoraj nenehno motenje šole in bogoslužja.*
- 3. Vozovi se zaradi prevelike bližine poslopja zadevajo v zid in oknice ter povzročajo nemajhno škodo.*
- 4. Zaradi ne vedno najlepših pogovorov, ki jih imajo večkrat ljudje pod okni zavoda, preti nevarnost nemoralnosti!*
- 5. Z razširitvijo dvorišč za razvedrilo in ureditvijo vrta za gojenke bi izboljšali higieno, ker je zrak proti južni strani bolj zdrav.*
- 6. Radi bi postavili delavnico in dvorišče za odmore za izključno uporabo najbolj potrebnih deklic v mestu in odprli zastojno šiviljsko šolo za deklice od 12. do 15. leta, ob prazničnih dnevih pa bi imele oratorij za moralno, državljansko in versko vzgojo. Ker prosilec ve, s kakim zanosom gospodje skrbijo za moralni in državljanski napredek prebivalstva, ki jim je zaupano, zlasti v korist mladine, trdno upa, da mu bodo naklonili, za kar ponižno prosi.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. oktober 1884

KARMEL V KARTAGINI

V apostolskem zanosu svoje gorečnosti za napredovanje afriškega misijona je kardinal Lavigerie menil, da bi bilo izredno koristno, če bi na ozemlje nekda-

nje Kartagine, ki je bilo namočeno s krvjo toliko mučencev, prenesli skupnost, ki bi molila in se zatajevala. »Iz lastne izkušnje vem, kako zelo nemočen je človek, če ga ne podpira Božja milost, in vem tudi, da je treba Srce našega Gospoda prisiliti s pokoro in molitvijo, če hočemo od njega prejeti milost uspešnega apostolata.« Tako je pisal veliki kardinal v enem izmed pisem materi Mariji Angelski, prednici karmelskega samostana na Avenue de Messine v Parizu, ko je 1884 prosil, da bi poslala skupino svojih sester redovnic, da bi tam ustanovile samostan in na gori dvigale roke k nebu, medtem ko bi on na planjavi vodil Gospodove bitke.

Mati Marija Angelska je bila priorica samostana, kjer je don Bosko prvič maševal, ko je prišel v Pariz, in ona je duhovno in uradno vključila salezijance v svoj red.⁷ Četudi je dobra predstojnica popolnoma zaupala kardinalu, je vendar bila malo negotova. Zato se je odločila, da bo vprašala don Boska, ki mu je zato poslala prepis kardinalovega pisma. Svetnik je v odgovoru, ki ga je narekoval in podpisal, dodal še naslednje besedilo: »Toplo se vam zahvaljujem, ker ste mi poslali čudovito pismo njegove eminence kardinala Lavigerieja. Verujte: z vero vam nič ne more manjkati. Gospod vam ukazuje to ustanovitev. On bo brez dvoma storil vse. Goreče molimo in delajmo vse v zaupanju v Božjo pomoč.«⁸

Don Boskov nasvet, ki ga je dal v tako jasnih besedah, je spodbudil mater, ki od tega trenutka ni imela najmanjšega dvoma več. »Besede blaženega očeta,« nam je iz kartaginskega karmela pisala sedanja predstojnica,⁹ »so prihajale prav od Boga. Gospod je gotovo hotel to ustanovo. On je storil vse in nič nam ni manjkalo. Vedno je bedel nad nami in še posebno v teh težkih časih.« Letos so obhajali petdesetletnico, kar je bil samostan 1885 ustanovljen. Ob tej priložnosti so na veliko razglasili besede našega svetnika.

ODPADNIK

Neki salezijanec iz Luce še v času svojega gimnazijskega študija v Oratoriju ni bil nikdar angel. Kljub temu so ga predstojniki vedno trpeli in ga pripustili k zaobljubam in k svetim redovom, ker njegovo obnašanje zunaj ni bilo sporno. Človek zaprtega značaja ni nikdar pokazal navdušenja za kar koli. Ko so ga kot duhovnika poslali v Magliano Sabino, je *insalutato hospite* [ne da bi pozdravil gostitelja] izginil. Pozneje se je izvedelo, da se je odpravil v Firence, kjer ga nadškof ni hotel sprejeti med svoje duhovnike.

V tem nezavidljivem položaju je pisal grozilno pismo don Bosku, češ da bo Rimu poslal poročilo o nespodobnih dogodkih v Družbi. Don Bosko mu je odpi-

⁷ Prim. MB XVI, str. 164 in 492 [BiS XVI, str. 108 in 320].

⁸ Dodatek, št. 61.

⁹ Pismo z dne 17. avgusta 1935.

sal, da če želi od njega kako vrstico odgovora, naj mu piše primerno pismo. Namesto tega je nesrečnež poslal Kongregaciji za škofe in redovnike pismo, polno nečastnih obtožb na račun salezijancev. Istočasno pa ni zanikal sebi v sramoto, da je samo hlinil privolitev v noviciat, obljube in svete redove.

Rim mu ni odgovoril. Zato se je ponovno obrnil na don Boska in zahteval odpustitev iz Družbe. To je storil po kanoniku Martiniju, ki je bil član kolegialnega kapitlja v Firencah. Svetnik mu je odgovoril, da zato, ker so stvar izročili Sveti kongregaciji, on ni mogel ničesar storiti. Istočasno je zvedel, da ista Kongregacija išče pojasnila pri don Dalmazzu. Poslali so mu tudi prepis obtožb. Sredi januarja je ponovno prejel kanonikov dopis, v katerem zahteva odvezo od zaobljub in priporočilno pismo. Posredniku je don Bosko odgovoril z naslednjim ljubeznivim pismom.

Predragi gospod kanonik!

Prejel sem vaše pismo in mi je hudo, da duhovnik Bianciardi ni pri najboljšem zdravju. Prav tako sem prejel poročilo o stvareh, ki ste jih opravili v Rimu. Uporabil je vse možnosti, da bi očrnil Družbo, ki mu je storila dobro, kolikor je bilo v njenih močeh, in od katere je prejel vse, kar ima.

Nikdar si nisem mogel misliti, da bi on, ki je na zunaj kazal popolno zaupanje do predstojnikov, mogel hliniti tako izpoved zaobljub kakor tudi duhovniško posvečenje. To veliko obrekovanje bi lahko malo popravil tako, da bi pisal ali v Rim ali don Bosku pismo obžalovanja, odpuščanja in zadoščevanja.

Potrpite tudi vi, če vas znova nadlegujem in ne morem k razvezanju obljub dodati še priporočilnega pisma, kakor bi to želeli.

Imejte me v Gospodu.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. januar 1884

Verolomneža ni bilo težko razvezati od zaobljub. Toda kako priporočilo naj bi mu izdali? Zato je napisal potrdilo, v katerem ga razvezuje vsake povezave s salezijansko družino, pri tem pa je omenil dvoje resnih razmišljanj.

Ko je podpisani razmislil o poročilu duhovnika Augusta Bianciardija, ki pravi, da je povsod samo hlinil, celo pri izpovedi zaobljub in pri pobožnih vajah, in ob dejstvu, da je vse, kar je poročal Kongregaciji za škofe in redovnike, pravo obrekovanje, je pripravljen ustreči njegovi želji, da ga popolnoma odveže od vsake povezave s salezijansko družbo. To izjavljam zato, da predstavim dejanski položaj, obenem pa prepuščam kakršno koli odločitev Kongregaciji za škofe in redovnike in se z njo strinjam.

DUH. JANEZ BOSKO

predstojnik

Turin, 17. januar 1884

KNEZ AVGUST CZARTORYSKI

V prejšnjem zvezku smo poročali o njegovem prvem srečanju z don Boskom v Parizu. Naslednji dve leti sta služili za notranje in zunanje zorenje sredi mnogovrstnih bojev, o katerih bomo sedaj poročali. Najprej pa bomo podali nekaj pripomb o njegovi govorici. Sedem don Boskovih pisem nam daje zadostno zgodovinsko osnovo.

Začetki družine Czartoryski se izgublajo v temi časov. Priznan začetnik rodu je bil knez Bazilij, ki je živel na začetku 14. stoletja. Korak za korakom se je njegov rod tako po družinskih zvezah kakor po bogastvu uveljavljal v poljski aristokraciji. Ves sijaj pa je v trenutku izginil v 19. stoletju, ko se je Avgustov ded knez Adam z imetjem in življenjem pridružil obupni vstaji leta 1830. Po padcu Varšave so ga Rusi obsodili na smrt in mu odvzeli celotno premoženje. Velikodušni junak si je rešil življenje z begom v tujino. Nato je kot begunec v Parizu spet zbral veliko imetje in postal trdna opora svojih sonarodnjakov, ki so si v Franciji ustvarili novo domovino. Njegov drugorojenec Vladislav, ki je postal predstavnik rodu, se je oženil s kneginjo Marijo Amparo, hčerko španske kraljice Marije Kristine. V njunem zakonu se je 2. avgusta 1858 v veličastni palači Lambert rodil naš Avgust. Prav tam naj bi se 1883 prvič srečal s svojim duhovnim očetom.

Po njunem srečanju v Parizu ga je Avgust želel obiskati v Valdoccu, da bi si ustvaril podobo o celotnem delu v poletnih mesecih. Vendar mu to ni bilo mogoče. Priložnost se mu je ponudila meseca septembra, ko je potoval v Rim kot član odposlanstva, ki je Leonu XIII. nosilo pozdravne darove ob drugi stoletnici zmage Jana Sobieskega nad Turki. Na poti se je za kratek čas ustavil v Turinu, a don Boska ni srečal. Vendar si je v spremstvu don Rue ogledal ves Oratorij od enega konca do drugega. Don Rua mu je svetoval, naj se vrne v Turin meseca maja, za praznik Marije Pomočnice. Tako je tudi storil. V Oratoriju je preživel ves 24. maj, se udeležil vseh slovesnosti v cerkvi in bil z don Boskom pri mizi. Vsaka podrobnost ga je globoko ganila, tako da se je odločil, da bo odložil svoj odhod in govoril z našim svetnikom. Stanoval je v Grande Hotel d'Europa, od koder je vsako jutro prihajal opravljat svoje pobožnosti v cerkev Marije Pomočnice. Nato je ostal na zajtrku z don Boskom in ga pogosto tudi spremljal na popoldanski sprehod. Tako je podaljšal svoje bivanje do praznika sv. Janeza. Pozneje je ta mesec štel za enega najlepših v svojem življenju, ki mu ga je podaril Gospod. Misel na poklic je nenehno zaposlovala njegovega duha. V veliko oviro mu je bila njegova družina. Oče ga je hotel postaviti za vodjo družine, kar mu je po prvorojenstvu tudi pripadalo, in ga zato usposobiti za vodenje denarnih poslov in za življenje v visoki družbi. Toda on je hotel nekaj čisto drugega, čeprav si še ni upal priti z besedo na dan. Ko je jeseni zbolela njegova mati, je prosil don Boska, da bi molil za njeno ozdravljenje. Don Bosko mu je odgovoril:

Velezaslužni in predragi gospod knez!

Kakor hitro sem prejel vaše ljubeznivo pismo, sem takoj ukazal posebne molitve zjutraj in zvečer pri oltarju Marije Pomočnice. Vsako jutro bom pri sveti maši obudil poseben spomin. Zaupajmo v Božjo dobroto, da bo presveta Devica Marija čuvala vas, dragi gospod knez, in prinesla zdravje in svetost vzvišeni bolnici vaši roditeljici in podelila vašemu pobožnemu roditelju tiste milosti, ki so potrebne za njeno večno zveličanje.

Priporočam se dobroti vaših molitev in mi je v veliko čast, da se v globoki hvaležnosti imenujem v Jezusu Kristusu vaš najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. oktober 1884

Ko se je kneginji vrnilo zdravje, je zato, da bi ustregel svojemu očetu, ki je skušal odgnati njegove resne misli, v katere ga je videl zatopljenega, šel na potovanje v London. Ko pa se je vrnil v Pariz, njegovo duševno stanje ni bilo prav nič drugačno. Čutil je potrebo, da bi govoril z don Boskom. Zato mu je pisal in ga prosil za nasvet v več zadevah. Don Bosko je narekoval naslednji odgovor:

Dragi gospod knez!

Zaradi slabega vida sem prisiljen na pomoč tajnika, da vam dam že malo zapozneli odgovor. Prav ste storili, da ste izbiro svojega poklica preložili na poznejši čas. Molil bom z vami in za vas k Bogu, ki vam bo gotovo dal spoznati svojo voljo.

Kar se tiče tajnika, ki bi ga potrebovali ob določenih priložnostih, je prav, da ga vzamete, vendar se dokončno ne odločajte. Rad bi, da bi vsaj za nekaj časa skušali spoznati značaj in vernost osebe.

Prejel sem 100 frankov in 100 srečk, ki sem vam jih poslal za loterijo v korist zavetišča Srca Jezusovega v Rimu. Zahvaljujem se vam in presveto Srce Jezusovo vam bo bogato poplačalo.

Zelo me veseli, da je mama zunaj nevarnosti. Prosil sem Marijo Pomočnico, da bi ji vrnila prvotno zdravje. Sedaj molim še naprej in z menoj molijo vsi naši dečki, da bo zares zdrava in bo mogla biti še veliko let tolažba svoji družini. Če bom v letošnji zimi imel priložnost, da bi se odpravil v Nico, mi bo v veliko čast, da jo bom osebno pozdravil in ji zagotovil naše molitve. In vi, gospod knez? Ne boste tudi vi prebili nekaj časa z vašimi starši?

Vsi člani naše hiše, ki so imeli srečo, da so vas spoznali in pozdravili v Turinu, se mi pridružujejo in vam želijo srečne praznike in uspešno novo leto in se priporočajo v vaše svete molitve.

Bog naj nas vse blagoslovi in nam pomaga, da bomo stanovitno hodili po poti, ki vodi v nebesa.

Ostajam, dragi knez, vaš najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. oktober 1884

P. S.: Kar se tiče prvorojenstva, skušajte, kolikor je mogoče, ustreči željam vašega očeta. Vendar bova o tem govorila ob drugi priložnosti.

Toda knezova duhovna stiska je naraščala. Potreba, da bi bil bolje poučen, ga je silila, da je prosil za nadaljnje nasvete, zlasti še v zadevi, ki bi jo v tem trenutku imenovali lahko najpomembnejšo, se pravi o prevzemu prvorojenstva. Don Bosko mu je jasno prikazal svoje mnenje.¹⁰

Dragi Avgust!

Vaše pismo zahteva brez dvoma takojšen odgovor, vendar ga je težko dati v pismu. Kljub temu vam povem svoje mnenje.

Če čutite v svojem srcu močno nagnjenje za duhovniški stan, se boste odpovedali vsem pravicam prvorojenstva. Če pa ta odločitev še ni dokončna, bo prav, da ustrezete želji vašega očeta in prevzamete prvorojenstvo z vsem, kar prinaša s seboj. Za druge odločitve bo treba uporabiti še več pisem ali pa se osebno pogovoriti, kar bi se lahko zgodilo prihodnjo pomlad.

Medtem pa molimo, molite in Gospod vam bo dal jasno spoznati svojo voljo.

Gotovo ste brali v časopisih novico, da je v soboto požar uničil dobršen del naše hiše. Škoda je velika, vendar ni bilo človeških žrtev. Bog bodi hvaljen tako v veselih dogodkih kakor tudi v nesrečah.

Presveta Devica naj nas varuje in vodi po poti, ki vodi v nebesa. Tako bodi.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. oktober 1884

Avgust se mu je zahvalil in mu sporočil, da se bo po spovednikovem nasvetu odpravil v Turin, kjer bo pod njegovim vodstvom opravil duhovne vaje. Don Bosko je pohvalil tako odločitev in mu pisal:

Gospod knez!

Zelo bom vesel, da vas bom videl tukaj, in popolnoma odobravam misel, da bi opravili duhovne vaje. Žal mi je samo, ker duhovnih vaj ne bom mogel voditi jaz. Upam pa, da bo kdo drug mogel to storiti namesto mene, kajti moje slabotno zdravje mi tega še ne dovoljuje. Pridite torej, pridite, težko vas pričakujem.

Zahvaljujem se vam za poročila o vaših starših. Zame je novica, da se vsi počutijo dobro, pravo veselje. Sporočite knezu Adamu moje čestitke k njegovemu prvemu obhajilu.

Oh, naj ga Gospod blagoslovi in ga ohrani vedno v svoji sveti milosti in naredi iz njega neustrašnega branilca in pobudnika vere, svetnika.

Prosim vas, izročite moje ponižne pozdrave njunima visokostma knezu in kneginji in vsej družini, ne da bi pozabili dragega malega kneza Vitolda, za katerega molim iz vsega svojega srca. Torej na skorajšnje snidenje.

Gospod naj vas blagoslavlja in spremlja. Sprejmite moje pozdrave in me imejte, gospod knez, za najvdanejšega v Gospodu.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. maj 1885

¹⁰ To in druga pisma so pisana v francoščini (Dodatek, št. 62, A-B-C-D-E).

Avgust je prišel v Turin v prvi polovici junija. Nastanil se je v hotelu, toda čez nekaj dni je prosil don Boska, da bi ga sprejel v Oratorij.

»Se boste mogli,« ga je smeje se vprašal svetnik, »prilagoditi naši skromni mizi?«

»Ne bojte se,« je odvrnil, »kar je zadosti za don Boska, bo zadosti tudi zame.«

»Če želite, lahko pridete. Vsem, ki si to želijo, don Bosko ne bo nikdar odpovedal prostora pri mizi.«

Tako je ob don Boskovi strani lahko svobodno izrazil svoje vtise in od blizu opazoval njegovo svetost in življenje njegovih sinov. Večino časa je prebil v pre-mišljevanju, molitvi in branju knjig nabožne vsebine. Toda to prijetno bivanje je prekinil oče, ki je v skrbi za njegovo prihodnost zahteval, da se vrne. Ko je bogato poplačal motnje, za katere je menil, da jih je povzročil Oratoriju, se je vrnil na Poljsko. Ko je prišel v Sieniawo, kjer je bilo središče družinske posesti, se je po don Boskovem naročilu in da bi se pokoraval očetu, posvetil upravljanju svojega imetja, ki mu je pripadalo v moči prvorojenskih pravic. Toda njegovo srce je bilo čisto drugje. Kakor hitro si je opomogel od potovanja, je podal don Bosku obračun o sebi in svojih zadevah. Don Bosko mu je nekako nedoločno odgovoril, saj v pismu ni mogel storiti drugače.

Predragi gospod knez!

Vaše ljubeznivo in dragoceno pismo je razveselilo vse salezijance. Zdi se, da vas Božja previdnost nekako vodi k Božji Cerkvi. Mi iz vsega srca prosimo, da bi vas Božja milost in varstvo presvete Device vedno spremljalo. Zamisli, nameni vašega gospoda očeta so gotovo zamisli zelo modre osebe in vi jim lahko mirno sledite in pri tem mislite zlasti na svojo srečo. Vaš malo nepredviden odhod je preprečil, da bi končali nekaj začetih pogovorov. Upam pa, da bo kaka srečna priložnost ali kako pismo pomagalo, da se bomo jasno pogovorili. Moje zdravje je še vedno zelo slabo in se vam priporočam v molitev.

Zahvaljujemo se vam za vašo dobrotelost, s katero ste nas tako obilno obdarili. Naši dečki nenehno opravljajo molitve in obhajila po vašem namenu.

Bog naj vas blagoslovi, moj dragi in odlični prijatelj, če mi dovolite ta izraz, in presveta Devica naj vas vedno spremlja na poti v nebesa.

Ponižni, hvaležni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. julij 1885

Oče, ki ga je videl tako zavzetega za očetovo imetje, je bil ves vesel in je že videl uresničene svoje načrte. Toda če bi mogel videti sinovo notranjost, bi ugotovil, koliko napora in volje je moral uporabiti, da se je prilagodil načinu življenja, kakor si ga je oče zamislil in je bil popolnoma v nasprotju z njegovimi težnjami. Don Boskovo pismo je, namesto da bi tegobe odpravilo, le še povečalo. Zato je avgusta ponovno prosil pomoč njegovih nasvetov, nakar je prejel še

bolj nejasen odgovor kot prej. Poleg tega ga je napisal še v veliki naglici, kakor je mogoče razbrati iz izvirnika. Don Bosko je imel polne roke dela z duhovnimi vajami v San Benignu in se je obenem slabo počutil.

Predragi in prespoštovani gospod knez Avgust!

Vaše pismo je bilo zame in za vse salezijance dragocen dar. Ne bomo nehali moliti za vas in za vso vašo družino.

V tem trenutku opravljamo duhovne vaje.

Z mojim zdravjem ni nič bolje. Vsi duhovniki vsak dan opravljamo pri sveti maši poseben spomin po vašem namenu. Kmalu bom imel srečo, da vam bom pisal. Starši gospoda kneza, zlasti vaš oče, so zelo modri. Ne bi si mogli želeli česa boljšega. Če ne bom mogel jaz, vam bo don Rua podrobno odgovoril na vprašanja v vašem pismu.

Presveta Devica naj bo vodnica v vseh vaših odločitvah. Priporočam se vašim dobrohotnim molitvam in Bog naj nas vodi po poti v nebesa. Tako bodi.

Vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno Canavese, 26. avgust 1885

Da mu ne bi dal predolgo čakati, je don Bosko dva dni pozneje naročil don Rui, da naj mu sporoči svojo misel, in don Rua je 28. pisal naslednje: »Naš dragi don Bosko je bolan in ga zato nadomeščam pri pisanju. Glede nasvetov vašega spoštovanega očeta v zadevi predragega kneza mi je don Bosko naročil, naj vas opozorim, da Gospod vedno blagoslavlja otroke, ki se pokoravajo volji svojih staršev, in prosi, da bi Božji blagoslov prišel tudi na vas. Medtem pa don Bosko kakor tudi naši dečki molijo in darujejo sveta obhajila z namenom, da bi presveta Devica Pomočnica izprosila razsvetljenje in vse potrebne milosti v teh tako pomembnih zadevah. Naš dragi oče don Bosko vam zagotavlja, da goreče moli za vas in vso vašo družino.«

Previdnost ni dopuščala, da bi rekel kaj več. Očetu niso bili neznani Avgustovi nameni. Dokler je videl, da je še neodločen, je nadaljeval svoje napade, zlasti še s predlogi za ženitev. V še večji stiski kot do sedaj se je knez decembra spet obrnil na don Boska in svetnik mu je takole odgovoril:

Dragi gospod knez Avgust Czartoryski!

Vsi smo želeli zvedeti novice o vas in sedaj smo zadovoljni zaradi lepih poročil, ki ste nam jih poslali o svoji družini. Menim, da je zadeva zakona vsa v tem, da dobiš pravega človeka; glede tega menim, da boste storili prav, če boste poslušali nasvete svojega očeta in tete, o kateri mi pišete. Vsekakor pa ne bom nehal moliti in priporočati našim dečkom, da bodo za vas molili in darovali sveta obhajila pri oltarju Marije Pomočnice.

Marsikaj bi si lahko povedala osebno, česar v pismu ni mogoče narediti. Toda presveta Devica Marija, ki nas je vodila do sedaj, nam tudi v prihodnje ne bo odrekla svojega materinskega varstva. Trdno upam, da se bomo v prihodnje leto ponovno videli v veliko veselje vseh salezijancev, ki vas imajo radi kot očeta in dobrotnika.

Bog naj vas blagoslovi, moj dragi Avgust, in želja vaše večne sreče naj vam bo vodnica v dejanjih in besedah.

Postal sem napol slep in zato imejte potrpljenje, ko berete mojo grdo pisavo.

V svoji veliki ljubezni molite tudi zame in za vso našo salezijansko družino, v kateri ostajam vedno združen v Jezusu Kristusu.

Ponižni hvaležni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. december 1885

Nikakor se ne smemo čuditi, da don Bosko v odnosu do kneza ni uporabil bolj odločne govorice. Ko mu je tako govoril, je hotel, da bi se knez Avgust sam trdno odločil za to, kar je nameraval storiti. Do sedaj je njegovo srce nihalo med dvema čustvoma: med sinovsko vdanostjo do očeta, ki ga je odvracala od spora z njim, in med vedno močnejšim nagnjenjem, sicer še malo negotovim, da bi se odločil za redovno življenje v salezijanski družbi, kjer je seveda videl težave različne narave. Toda svetnikovo upanje, da bo 1886 prišlo do končne odločitve, se je popolnoma uresničilo.

16. POGlavJE

LETNO POTOVANJE 1885 V FRANCIJO

NEKI MILANSKI ČASOPIS, KI V političnem in ekonomskem svetu veliko pomeni, je februarja objavil presenetljivo novico:¹ »Preteklo jesen je don Bosko zapustil Turin in se odpravil v Ameriko, da obišče tam ustanovljene zavode. Že nekaj časa kroži novica, da je tam umrl. Poročilo o smrti so zakrivali, ker niso hoteli, da bi škodovalo poslom strank, ki so držale z don Boskom.« Čudna in mogoče tudi slabonamerna novica je pretresla časopisje, toda še veliko bolj svetnikove prijatelje. Res je, da je *Corriere di Torino* hitro objavil preklic,² vendar je neresnica, da ne rečemo laž, opravila svoje. Razumemo tuje časopise, za katere je preklic prišel pozno,³ toda nekateri italijanski časopisi, celo turinski, si niso vzeli časa, da bi preverili svoja poročila in so novico še naprej prepisovali drug od drugega, tako da neki tukajšnji tednik še po štirinajstih dneh piše o tem, ne da bi najmanj dvomil.⁴

Tako se je zgodilo, da je don Bosko 13. marca popoldne, ko se je odpravljaj s klerikom Vigliettijem na sprehod, v vratarnici naletel na ljudi, ki so želeli razčistiti zadevo, ker so na cesti slišali, kako so prodajalci časopisov za pet centov razglašali don Boskovo smrt. On pa je šaljivo odgovarjal na čestitke in rekel:

¹ *Corriere della Sera*, 28. februar 1885.

² Izdaja 2. marec.

³ *L'Echo du Nord* je 5. marca poročal iz Lilla: »Vsi se spominjamo obiska, ko je slavni pridigar don Bosko v Parizu bil cele tri mesece idol svojih pariških privržencev. Potem ko se je nekaj časa zadržal v Italiji, je odpotoval v Ameriko, in kakor poročajo italijanski časopisi, po kratki bolezni umrl. Njegovo smrt so skrivali, da ne bi utrpela škode stranka, katere duša je bil don Bosko.«

⁴ *La Cronaca dei Tribunali* iz Turina je 14. maja neustrašeno pisala: »Opravili smo potrebne in skrbne raziskave in naše ugotovitve se popolnoma ujemajo s trditvami lombardskega časopisa. O stvari smo pisali nekemu prijatelju v Patagonijo, ki nam bo lahko dal jasen odgovor, ki ga bomo takoj posredovali našim bralcem. Do sedaj smo mi, ki smo po vrojenih čustvih antiklerikalci, brez zadržkov pred mrtvim truplom človeka, zadušili vsako strankarsko vprašanje in bomo ob zanesljivi novici o umrlem govorili s tisto nepristranostjo in spoštovanjem, s katerim poštene ljudje ocenjujemo človekoljube.«

»Pred nekaj dnevi so me nekateri imeli za mrtvega v Buenos Airesu, potem v Marseillu, včeraj v Pavii in danes naj bi po njihovih izjavah umrl v Turinu. No danes, še istega dne pa grem na sprehod. Dokler na lastna ušesa slišiš razglašati svojo smrt, še ni nič hudega.« Tudi preprosti ljudje, ki so ga videli iti mimo, so se ustavljali, ga začudeni gledali in izrazili svoje zadovoljstvo, ko so ugotovili, da je prav on.

O posledicah, ki jih je žalostna novica povzročila med oddaljenimi sinovi, nam priča pismo pariškega ravnatelja.⁵

Pred nekaj dnevi je neki francoski časopis naznanil smrt našega dragega očeta don Boska! Večja nesreča se ne bi mogla pripetiti naši Družbi. Lahko si predstavljate našo žalost, lahko sodite o našem presenečenju, ko smo pričakovali odgovor na naš telegram, ki smo go poslali v Marseille, da bi zvedeli resnico.

Toda Bogu bodi hvala in zahvala tudi presveti Devici Pomočnici, da novica ni imela nikakršne osnove. Vse to znova dokazuje lahkomišelnost časnikarjev, ki iz edine želje, da bi poročali o presenetljivih novicah, ne da bi jih prej preverili, povzročajo skrbi v srcih toliko vdanih sinov, ko objavljajo napačne novice o njihovem ljubljennem očetu.

Zato si lahko predstavljate naše veselje, radost, ko smo v pismu, ki smo ga prejeli od vas, brali, da se je našemu očetu zdravje malo izboljšalo in da namerava obiskati svoje sinove, svoje hiše v Franciji in tudi hišo v Ménilmontantu. To upanje se nam zdi kakor zvezda sredi viharja in ga iz vsega srca pozdravljamo. Lahko tudi povem, da naši dečki v srcu ne čutijo nič manjšega veselja kot mi, ker začenjajo v našem don Bosku spoznavati svojega dobrohotnega očeta.

Prosimo vas, sporočite don Bosku to našo in vseh njegovih sinov v Parizu veselje in povejte mu, da je njegov obisk potreben tudi za našo hišo. Prosimo Marijo Pomočnico, da bo ta blagoslov, ta sreča doletela tudi hišo v Ménilmontantu.

Francoski časopis, ki je razširil napačno vest o don Boskovi smrti, priznava danes svojo zmoto in celo napoveduje prihod don Boska samega v Francijo ob koncu tega meseca.

V Francijo že, ne pa tudi v Pariz. Ne da bi se menil za nasprotovanje zdravnikov in ne da bi se vdal ljubeznivim pritiskom svojih sinov in prosil pomoči pri vzdrževanju svojih ustanov,⁶ je odpotoval 24. marca zjutraj v spremstvu tajnika Vigliettija in don Bonettija. Ko je šel iz Oratorija na železniško postajo, je nena doma vprašal prvega:

»Oh, Viglietti, kam greš?«

»Grem z gospodom don Boskom.«

»In kam gre don Bosko?«

⁵ Don Bellamy don Rui, Pariz, 10. marec 1885.

⁶ Da bi zbral darove, je proti koncu leta 1884 dal napisati don Bonettiju in izdati kot *Dodatek k Sa- lezijanskemu vestniku* od njega podpisano okrožnico, v kateri je prosil duhovnike, da bi maševali po njegovem namenu in puščali mašno miloščino njemu (*Dodatek*, št. 63).

Ker Viglietti ni takoj odgovoril, je svetnik povzel: »Kam don Bosko gre, ne vem niti jaz. Je v rokah Božje previdnosti.«

V vlaku iz Turina v Sampierdareno je bil zelo zgovoren, in ko je prispel tja, se je med kosilom naslajal nad prijetnimi zgodbami msgr. Scottona, ki je pridigal postne pridige. Še istega večera so nadaljevali pot v Alassio. To je bil čas, ko ligurska obala postane pravi slivospev cvetju. Don Bosko je stopil k oknu in se kot otrok veselil cvetočih breskev in marjetic.

Prenočil je v Alassiu in nato nadaljeval pot v Nico. Mesto don Bonettija, ki je ostal v Sampierdareni, je prevzel don Cerruti. V Ventimigli ga je pozdravil dobrotljivi baron Héraud, ki je prišel na postajo v spremstvu don Fasanija, prefekta v *Patronageu*. Sobratje iz Vallecrosie so ga komaj mogli pozdraviti, mu poljubiti roko in izmenjati nekaj besed. Na postaji v Nici ga je s svojimi kočijami čakalo veliko gospodov in gospa. Neki bogati markizi je pripadla sreča, ki so ji jo mnogi zavidali, da ga je popeljala v salezijansko hišo.

Po slovesnem sprejemu in ljubeznivi slovesnosti je odšel v svojo sobo, a se je ustavil na pragu, kakor da bi se ustrašil preproge, ki je pokrivala tla. Ravnatelj se to ni zdelo nikakršno razkošje temveč dolžna pozornost do don Boska in do uglednih osebnosti, ki bi ga prišle obiskat. Don Bosko pa ni mislil tako. Ko je sedel, je s svojo znano dobrohotnostjo pripovedoval dogodek z markizom Fassatijem. Ta plemeniti prijatelj in dobrotnik, ki si je nekega dne ogledoval dekoracije v govorilnici, mu je zaupljivo rekel, da si mu ne upa več dati denarja, ker se mu zdi, da ga ima v izobilju. Čeprav tiste olepšave niso bile nič posebnega in so bile celo v skladu z občinskimi predpisi o zunanjem videzu poslopij, v tem primeru majhnega trga Marije Pomočnice, je vztrajal pri svojem. »Kdo menite nam bo še dajal miloščino,« je nadaljeval svetnik, ko bo videl, da smo postali gospodje? Menili bi, da bi nas s tem, da bi nam dali miloščino, užalili. In kako bi si upali prositi javno pomoč, ko bi nam lahko odgovorili, da podpore ne potrebujemo, ker imamo stanovanja kot kaki bogataši?« Potem je prešel na drugo in toplo priporočil, da bi pod stebrišči izobesili napise kakor v Oratoriju v Turinu.

Po tem je preostali del dneva počival. Zdelo se je, da se dobro počuti, saj je bil veselo razpoložen, samo leva dlesen ga je bolela. Proti večeru je poklical don Vigliettija in mu naročil, naj piše don Rui: »Don Bosko se vam priporoča, da bi komu naročili, naj prepíše napise, ki so pod stebrišči, in jih pošlje v Nico. Naroča mi, da naj izročim njegove pozdrave vam, don Lazzeru, od katerega želi čim prej dobiti novice, don Lemoyna, kateremu bo kmalu poslal košarico solate,⁷ in vsem predstojnikom skupaj s fanti Oratorija, ki jim priporoča, da naj pri izpiti upajo samo v Boga.« Pri tem je menil polletne izpite, ki so jih opravljali pred velikonočnimi prazniki.

⁷ Dobri oče je menil, da ima don Lemoyne slabost do te vrste hrane.

Dopoldan 26. marca je bil namenjen uglednim obiskom. Opoldne je bil don Bosko z don Ronchailom in don Vigliettijem na intimnem *déjeuné* [kosilu] pri grofu Montignyju, ki je podaljšal svoje zimsko bivanje na Azurni obali do don Boskovega prihoda. Proti četrti uri so šli v cerkev Notre-Dame k postni pridigi jezuitskega patra. Naslov pridige je bil »Don Bosko v Nici«. Don Viglietti je zapisal v svojem dnevniku: »Bogu bodi čast in slava! Ne bi verjel, če ne bi videl. Slišal sem pripovedovati o don Boskovih potovanjih po Franciji, vendar so bile moje predstave daleč od resnice. Ljudje na cestah se ustavljajo in strmijo v don Boska, gnetejo se ob njegovem mimohodu, hočejo se ga dotakniti. Drugi joče od veselja, ker je slišal njegovo besedo, bil deležen njegovega pogleda, nekateri se zadovoljijo, da ga vidijo od daleč, ker se imajo za nevredne, da bi se mu približali. Cerkev Notre-Dame je bila nabito polna ljudi. Nič ne bom povedal o govoru in pohvalah, ki jih je govornik izrekel o don Bosku, niti o vsem, kar se je dogajalo pozneje, ker bo o vsem tem don Ronchail govoril v poročilu, ki ga bo objavil *Salezijanski vestnik*.«

Pridigar, ki je sicer poznal naklonjeno razpoloženje poslušalcev do don Boska, pa nikakor ni mogel predvideti navdušenja, ki mu je bil priča. Tak prizor je še podžgal njegovo zgovornost. Ko je prikazal potrebo po krščanski vzgoji otrok preprostega ljudstva, je pokazal, kakšno praznino so izpolnile don Boskove ustanove, ki jih je prikazal kot dela Božje previdnosti, saj je dajal prednost večnim dobrinam pred časnimi. Njegova beseda je bila tako učinkovita, da je nabirka dala lepo vsoto štiri tisoč frankov.

Po končani slovesnosti se je don Bosko vrnil h grofu Montignyju, ki je pripravil bogat banket za kakih trideset povablencev, uglednih dobrotnikov salezijanskih domov v Lillu in Nici. Pri sadju je izrazil svoje veliko zadovoljstvo, da je imel pri svoji mizi don Boska, skupaj s tako izbrano skupino prijateljev. Pripovedoval je, kako je v Lillu v zavetišču St-Gabriel prešla uprava v svetnikove roke, in nadaljeval: »Ta hiša je že štirinajst mesecev zaupana salezijancem in jaz, ki se vračam v to mesto, veselo izjavljam pred don Boskom in temi uglednimi gospodi, da smo mu nadvse hvaležni za dobro, ki ga dela za francosko mladino in zlasti še v Lillu.

Svetnik je v odgovoru najprej opisal svojo prvo srečanje z grofom Montignyjem v Nici, prelep sprejem, ki ga je bil deležen v »severnem Rimu«, pohvalil dobrodelnost Francozov in prikazal zanimanje Lillčanov za hišo St-Gabriel. Nato je po kratkem premolku nadaljeval: »Tolika krščanska ljubezen me je tako zelo ganila, da niti nisem vedel, kako bi pokazal vso svojo hvaležnost. Na svojem zadnjem potovanju sem svetemu očetu v vsej preproščini prikazal, kaj sem videl v tem tako krščanskem mestu, in papež, ki dobro pozna dobrodelnost katoličanov v Lillu in njihovo navezanost na Sveti sedež, je hotel dati tem gorečim katoličanom in zlasti še dobrotnikom naših ustanov dokaz svoje

očetovske naklonjenosti. Zato je njemu, ki nas je prvi poklical tja in ki se kaže našega najbolj učinkovitega sodelavca, gospodu Alfredu De Montignyju podeli naslov *rimskega grofa*, čast, ki se prenaša na potomce, in neuničljiv dokaz ljubezni svetega očeta za katoliške dobredelne ustanove.« Po teh besedah mu je sam izročil papeški breve. Gostje so navdušeno čestitali novemu grofu, se zahvalili dobroti svetega očeta in izrazili tople želje za don Boskovo ozdravljenje v korist njegovih dobredelnih ustanov. Ko se je svetnik vrnil domov, je bila že temna noč. Od utrujenosti se je zrušil v naslanjač.

Bralci že dobro poznajo vse zapletljaje, ki so botrovali temu in vsem papeškim odlikovanjem. Tu naj samo dodamo, da je bil breve o imenovanju Montignyja za grofa v Turinu že en mesec prej, preden ga je poslal don Ronchailu, da bi pripravil slovesno izročitev. Pošiljki je priložil naslednje pismo.

Predragi don Ronchail!

Toliko zaželeno prizadevanje za grofa Montignyja je končano. To je breve, ki je krožil po Rimu in plačeval upravičene in neupravičene takse. Toda sedaj je stvar končana. Če je gospod še v Nici, mu pripravimo lepo slovesnost in velik praznik. Če je že v Lillu, se domeni z njegovo sestro.

Vedi, da je bilo vse storjeno zaradi cerkve Srca Jezusovega v Rimu.

Moje zdravstveno stanje se je izboljšalo, vendar še nisem mogel iti iz hiše, zato je moj odhod v Nico negotov.

Priporoči me vsem našim dobrotnikom, povej jim, da veliko molim zanje in da delam za svetega očeta, se pravi za zavetišče in cerkev, o čemer sem ti poročal zgoraj.

Piši veliko. Imej me rad v Gospodu in Bog naj nas vse blagoslovi.

Najvdanejši

DUHOVNIK BOSKO

Turin, 24. februar 1885

Tamkajšnji ravnatelj je menil, da je bolje počakati do don Boskovega prihoda, da bi izročitev odlikovanja bila bolj slovesna in občutena.

Pri maši 27. marca je bilo navzočih veliko uglednih gospodov. Po njihovem odhodu se je začelo živahno prihajanje in odhajanje kočij, ki so vozile plemenite obiskovalce in obiskovalke, Ničane in tudi tujce, ki so se zadrževali v Nici. Predsoba ni bila nikdar prazna. Prihajali so, da so se zahvalili, prosili milosti in prinašali darove. Vsi, ki so zapuščali don Boskovo sobo, so žareli od zadovoljstva. »Videl sem neko gospo,« piše don Viglietti, »kako je prihajala iz don Boskove sobe vsa cvetoča od veselja, in čeprav se to ni prilegalo njeni starosti, skakljala po dvorišču, ko je odhajala.« Med drugimi sta ga obiskala tudi mačeha kneza Czartoryskega in gospod Harmel.

Popoldne je iz Cannesa prišla sedem- ali osemčlanska družina, ki je prinašala ubogo grbasto in zvito deklico in prosila don Boska, da bi jo blagoslovil. Ko je don Bosko končeval molitveni obrazec, so vsi planili v jok in v solzah pripove-

dovali, da je deklica ozdravela. Res je sama brez vse pomoči odhajala pokončno kot ulita iz jekla. Don Bosko se je zaradi takih ozdravljenj pritoževal in pravil, da je zadovoljen takrat, ko milost izprosijo na daljši čas s kako tridnevnicco ali devetdnevnicco.

Miloščine tega leta, čeprav se je videlo, da prihajajo kot vedno iz dobrega srca, niso bile tako obilne kot prejšnja leta. Velikodušnosti ni manjkalo, vendar je bila ta zelo odvisna od okoliščin in tokrat je zmanjkovalo sredstev zaradi gospodarske krize. Tako je 26. marca neki gospod ministriral don Bosku in moral zaradi slabe letine svoj dar omejiti na tristo frankov letnega prispevka. Prejšnja leta mu je daroval vsaj tisoč frankov, kar je pomenilo desetino dobička, kot se je zaobljubil pred leti, ko je bil deležen posebne milosti. Ko je bil v La Navarru, je ta gospod na rokah prinesel svojo ženo in svetnikov blagoslov mu jo je vrnil zdravo. Zvest dani obljubi, je želel vedno velikodušno podpirati Božjega moža.

Ta gospa je naslednjega dne prišla s svojim možem in priporočila svojo mater, ki je bila po vsem videzu na robu groba. Don Bosko jima je podelil blagoslov in pri tem mislil tudi na bolnico. Še pred večerom je prišel telegram in naznanil ozdravljenje, ki se je zgodilo ob času, ko je don Bosko podelil svoj blagoslov.

Njegova molitev je bila v pomoč še nekemu drugemu odsotnemu bolniku. Neki gospod iz Nice je že več mesecev trpel zaradi nespečnosti in je bil ves obupan. Sorodniki so prosili don Boska, naj bi 30. marca zanj daroval mašo. Še istega dne je ta bolnik spal nepretrgoma štiri ure.

Omeniti moramo še dve duhovni uslišanji. Svetniku so priporočili fanta, ki se je norčeval iz njega in iz salezijancev in celo iz vere. To je trajalo že več let v veliko žalost družine. Niso pretekli še štirje dnevi po priporočilu, ko so se sorodniki vrnili in povedali, da se je fant čisto spremenil in je sam od sebe šel k spovedi.

V nedeljo 28. marca je don Bosko maševal v kapelici hčera Marije Pomočnice. Ministriral mu je enajstletni sin inženirja Levrota, ki je svetnika zelo cenil. Pri maši so bili navzoči tesni prijatelji, med njimi tudi oče mladega ministranta. Po maši so vsi v sosednji sobi počakali na celebranta. Don Bosko je sede v naslanjaču vpraševal, poslušal in odgovarjal. Kar nenadoma pa je začel gledati sem in tja, kot da bi koga iskal. Levrot ga je vprašal, kaj želi. Molčal je. Stvar se je v presledkih ponovila še dvakrat. Ko ga je Levrot tretjič vprašal, kaj želi, mu je odgovoril: »In kje je Leon?« Leon je bilo ime njegovemu sinu, ki je bil zunaj na dvorišču s svojimi brati in sestrami in drugimi otroki. Takoj so ga poklicali. Plašen se je predstavil svetniku, ki ga je posadil na pručko in dolgo držal svojo roko na njegovi glavi in ramah. Končno je ob slovesu vsakemu dal majhen spominček. Leončku je dal križec, narejen iz palmovega lista, in mu rekel: »To je za mojega ministranta.« Uporabil je izraz *enfant de choeur* [korski deček], kar pa je otrok razumel kot *enfant de coeur* [otrok srca]. Pri umišljenem ljubeznivem

izrazu se je deček malo pošopiril, potem pa na to ni več mislil. Spomnil pa se je vsega pozimi 1892, ko ga je napadla močna influenza in so ga stalne krvavitve izčrpale. Zdravniki so mu prepovedali vsak napor in tudi branje. Tedaj se je nenadoma spomnil don Boskovih besed, vendar v njihovem pravem pomenu in z vsem notranjim žarom, ki je dajal besedam moč klica in pomen predvidevanja. Zdelo se mu je, da jasno vidi načrtano mu pot. To je bil poklic salezijanca don Leona Levrota, ki ga je zbudila don Boskova beseda.

Čeprav se je zaradi pozne jeseni veliko tujcev vrnilo v svoje domače kraje, so vendar še vedno prihajali pomembni gostje. Prihajali so od daleč in v želji, da bi mogli govoriti z don Boskom, čakali na sprejem cele ure, celo cele dneve. Med drugimi je bila tudi kneginja iz Parme in vsak dan je prihajal knez Czartoryski. Ta bi rad jasno slišal misel, da naj postane salezijanec, pa bi takoj poletel v Oratorij. Toda don Bosko je namenoma odlagal svojo odločitev.

Nič ne bomo rekli o pismih, ki so v velikem številu prihajala od vsepovsod in so v devetih od desetih primerov vsebovale prošnje za molitev. Celó iz Rusije je neka muslimanka v tekoči francoščini v pismu prosila ozdravljenje za nekega muslimana.⁸ Dal je odgovoriti v istem jeziku dne 28. marca, se zahvalil za skromen dar treh rubljev in obljubil, da bo opravil molitve.

Ko so se bližali velikonočni prazniki, je dobri oče, ki ni mogel pozabiti na svoj Oratorij v Valdoccu, hotel imeti za veliki dan dar, ki bi jasno nakazoval njegovo duhovno povezanost z vso daljno družino. Don Viglietti je pisal don Lemonynu:⁹ »Don Bosko mi je izrecno naročil, da mu naj za cvetno nedeljo pošljejo tri ali štiri panjote iz Oratorija.«

Pred Marseillem se je odpravil v Toulon, kjer ga je z odprtimi rokami pričakoval grof Colle. Iz Nice je odpotoval 1. aprila. Malo pred odhodom so prišle tri gospe, od katerih je ena imela tako hudo vrtoglavico, da že dalj časa ni mogla zapuščati svoje hiše. Sključena je imela roke zvite kot v klopčič. Samo noge so jo še ubogale. Prosile so za blagoslov in don Bosko jim ga je podelil. Nato se je obrnil k bolnici in ji rekel: »Naredite, kakor delam jaz. Stegnite roke naprej, odprite dlani in ploskните z njima ter vzkliknite: »Naj živi Marija!«

»Toda jaz sem vendar bolna,« je odgovorila žena in ne morem narediti kaj takega.«

»Dajte, dajte, ubogajte!« je odvrnil don Bosko.

»To ni mogoče, saj me vendar vse boli.«

»Imate kaj vere? Storite, kar vam pravim.«

Tedaj je stegnila roke, odprla dlani in svobodno zaploskala. Zraven je vzkliknila »Naj živi Marija!« Spremljevalki sta začudeni samo jokali.

Da bi grof pridobil don Boska za pot v Toulon, mu je obljubil lepo vsoto

⁸ Dodatek, št. 64.

⁹ Nica, 31. marec 1885.

za cerkev Srca Jezusovega in za misijone: »Vaše pismo,« mu je odgovoril, »me sili, da kljub svojemu slabemu zdravju naredim izlet vse do vas.«¹⁰ Na pot se je odpravil s svojim tajnikom. Na postaji so ga pričakovali gospodje in gospe iz Nice in mu želeli srečno potovanje. Grof De Montigny, srečen, ker ga je lahko spremljal, je odložil svoj odhod v Lille in mu izročil nekaj steklenic svojih odličnih vin, da bi si jih privoščil na svojih dolgih potovanjih. Vstopil je z njim v vlak in ostal pri njem vse do Toulona, kjer sta se ločila, še prej pa izmenjala ljubeznivosti. Potem je odpotoval proti severu.

Ko sta don Bosko in tajnik izstopila iz vlaka, sta mislila, da bosta takoj dobila grofa Colla. Vendar o njem ni bilo ne duha ne sluha. Don Perrot iz La Navarra ga je pozabil pravočasno obvestiti. Ubogi Viglietti se je znašel v stiski. Z veliko palmovo vejico za grofa pod pazduho, z velikima kovčkoma v vsaki roki, z dvema plaščema na ramah se je komaj premikal naprej. Tudi don Bosko je komaj hodil, vendar je bil dobre volje in se je smehljaj. Ko sta se tako pomikala proti grofovi hiši, ju je dohitela grofica Elena de Sampoulé in ju s svojo kočijo popeljala h Collovi palači. Grof in grofica sta ostrmela, ko sta ju zagledala, vendar sta presenečenje kmalu spremenila v celo vrsto ljubeznivosti. Posadila sta don Boska v sredo medse vsa zadovoljna, da sta ga mogla poslušati in gledati. Že tisti večer sta mu izročila obljubljeni denar.

Bilo je 2. aprila na veliki četrtek. Don Bosko se je z grofom in Vigliettijem odpravil v stolnico k velikonočnemu obhajilu. Ljudje so se ustavljali in ga občudovali. Kratka pot, prehod skozi prezbiterij in pokleki so ga veliko stali. Ko je odhajal po maši, so se najbližji stisnili okoli njega. Raznesel se je glas o njegovi navzočnosti in že je bila tam ob vznožju stopnic množica ljudi, ki so klečali, kričali, jokali in tako motili duhovnike, ki so nadaljevali svoje obrede. Če se jih je hotel rešiti in iti naprej, jim je moral dati svoj blagoslov. Viglietti piše: »Na cestah se zbirajo ljudje. Nihče ne gre naprej, ne da bi se ustavil in radovedno gledal don Boska. Drug drugega sprašujejo, ali je res on. Vsi so kakor očarani od njegove navzočnosti. Ganljivo ga je videti, kako se malo sklonjen opira na palico in gre dalje. Njegove živahne oči pa kažejo, da je v njem nekaj izrednega.«

Iz mirne tišine Collove hiše je njegov duh odhitel v Oratorij, kjer se je ustavil pri tem in onem, pri vsakem s svojimi značilnostmi. Tako je naročil, da naj don Lemoyne, velikemu uporabniku povrtin, pišejo: »Don Bosko je od don Lazzeri zvedel, da vi danes okušate, da celo žrete (besede don Lazzeri) solato, ki je prišla iz Sampierdarene. To mu je všeč. Ko je danes zjutraj šel iz hiše, je naletel na košaro paradižnikov in že so bile misli pri don Lemoyne.« Don Lazzeri, velikemu voditelju Oratorija in možu najčistejše preproščine, so poročali: »Don Bosko mi naroča, naj odgovorim na ljubeznivo pismo don Lazzeri, ki ga je

¹⁰ Turin, 3. marec 1885.

pri branju moral večkrat prekiniti in občudovati. Med drugim pravi, da je don Lazzerovo pisanje postalo *nabreklo*, pri vsem pa elegantno in celo zanosno.« In potem: »Če bi don Lazzero izginil s prizorišča tega sveta?« Don Bosko je dejal: »Kdo bi pa potem pel?«

V Rimu se je tisti dan Božja previdnost zavzela zanj na način, ki nosi v sebi znamenja čudeža. Don Dalmazzo je pisal v Turin, naj mu pošljejo denar, ker je moral na veliko soboto plačati dvanajst tisoč lir. Tiberinska banka, ki mu je posodila že osemdeset tisoč brez hipoteke, mu ni hotela dati še več. Opoldne na veliki četrtek ga je poklicala v vratarnico njemu dobro poznana gospa, h kateri je vedno hodil, pa brez uspeha. Bila je to grofica Stacpoole. Prosil je, da bi ga pustila, da poje kosilo, toda ona je zahtevala, da mora takoj priti. Ko je prišel, mu je rekla, da mu mora hitro izročiti vsoto denarja, ker je to želela storiti na dan ustanovitve Evharistije. Don Dalmazzo je pričakoval kvečjemu kak stotak. Dobil pa je zavoj, v katerem je bilo petdeset bankovcev po tisoč lir. Pozabil je na kosilo in odhitel na Tiberinsko banko, kjer je ponovno prosil, da bi mu posodili denar za en teden. Blagajnik se je opravičil in dejal, da so telegrafirali direktorju Carantiju v Turin, a da je bil odgovor negativen. Zato ni mogoče ničesar storiti.

»In če bi vložil denar?« je povzel don Dalmazzo. »Bi lahko dobil vsaj del?«

»Celo vse,« je odvrnil uslužbenec.

»Vsega ne potrebujem.«

Izročil mu je petdeset tisoč lir. »Ne morem izraziti,« je rekel na procesu, »začudenja blagajnika Angeloisa. Don Bosku dežujejo denarji iz nebes, je dejal.«

V Turinu so na veliki petek don Boskovo ime povezovali z imenom nekega uglednega pokojnika. V Neaplju je v ponedeljek dopoldne umrl oče Lodovico da Casoria, apostol krščanske ljubezni in ustanovitelj sivih bratov. Tudi antiklerikalno časopisje je poveličevalo njegove zasluge. *Gazzetta di Torino* je izpod peresa svojega dopisnika 3. aprila proslavljala pokojnika, a da se ne bi odrekla svojemu duhu, zapisala predrzno trditev: »Cerkev, ki razglašča za svetnike lenuhe in umazance, gotovo ne bo nikdar ničesar vedela o tem svetniku.« Urednik, ki bi brez nadaljnjega lahko črtal to nesmiselno pripombo, jo je pustil, vendar se mu je zdelo potrebno, da jo na neki način popravi. Naredil je to s pohvalo don Boska. Ta pohvala sicer ni ničesar popravila, vendar pa za nas pomeni nekaj posebnega, ker prihaja *ex inimicis nostris* [od naših sovražnikov]. Tistemu nesmiselnemu stavku je pripisal: »Treba je povedati, da imamo v Turinu veliko večjega don Boska, ki je delal in dela čudeže v korist trpečega človeštva in zapuščene mladine. Tudi on je preprost duhovnik in si ni nikdar želel časti in veličine.«

Don Bosko je na veliko soboto maševal v grofovi dvorani, ki jo je z ženino pomočjo spremenil v kapelo s tem, da je postavil oltar. Pri maši je bilo veliko gospodov in gospa, stregla pa sta mu don Cerruti, ki je prispel prejšnji večer, in Viglietti. Skoraj vsi so iz don Boskovih rok prejeli sveto obhajilo. Med kosilom

je don Bosko naročil don Cerrutiju, naj sestavi lep napis, ki naj bi ga vklesali v marmorno ploščo in to vzdali v cerkev Srca Jezusovega v spomin na velikodušne darove grofa Colla.¹¹

Popoldne se je poslovil od grofov Colle in odpotoval v Marseille, kamor je prispel ob šestih in kjer so ga navdušeno sprejeli fantje, ki so njemu na čast pripravili ljubeznivo akademijo.¹² Nikdar niso v zavodu sv. Leona praznovali tako vesele velike noči.

Na veliki praznik je svetnik v Marseillu prejel dvojce pisem. Eno je bilo od že omenjene grofice Stacpoole, ki mu je naznanjala, da ima zanj pripravljenih petdeset tisoč lir. Don Bosko ji je odgovoril:

Velezaslužna gospa grofica!

Prepričan sem, da je vaša velezaslužna uglednost naredila zelo dragoceno dejanje, ne da bi se zavedala njegove veličine: po vaši zaslugi imamo hišo v Parizu, z vašo dobroto bomo zgradili cerkev med divjaki in duše, ki se bodo tako zveličale, bodo sad vaše krščanske dobrodelnosti.

Ker vam bo tako najlažje, lahko izročite vsoto 50.000 frankov don Dalmazzu, našemu generalnemu prokuratorju, ki bo storil vse potrebno za uresničitev te zadeve. Gospod naj bo vedno z vami in presveta Devica naj vas privede na obisk naše hiše v Turinu, kjer vsak dan pri oltarju Marije Pomočnice molijo za vas.

Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 5. april 1885

Komaj so odposlali ta odgovor, je že prišlo pismo don Dalmazza, ki mu je poročalo o izročeni petdeset tisoč lirah. Svetnik je takoj spet pisal grofici:

Gospe grofici Di Stacpool - Rim!

Vaša velespoštovana uglednost si gotovo ne more predstavljati, v kako veliko zadoščenje mi je vaš velikodušni dar petdeset tisoč lir v korist naših misijonarjev v Patagoniji. Iz vsega srca se vam zahvaljujem in obljubljam, da bo cerkev, ki jo začinjamo graditi med tamkajšnjimi divjaki, posvečena Presvetemu zakramentu, kakor prav vi želite.

Še več: želim, da bi vse maše, obhajila in pobožne vaje, ki se bodo obhajale v tej stavbi, bile darovane Bogu po vašem namenu. Poleg tega pa vas salezijanci ne bodo nikdar pozabili v skupnih in zasebnih molitvah.

V tem smislu sem pisal msgr. Janezu Caglieru, škofu te nadvse obširne in težke škofije Patagonije.

Bog naj vas blagoslovi in Marija Pomočnica naj vas varuje in vodi v vseh nevarnostih življenja.

¹¹ Don Boskovi želji so ustregli pozneje, leta 1893, z latinskim napisom, ki smo ga objavili v MB XV (str. 124 v opombi) [BiS XV, str. 81, opomba 33].

¹² Prebrali so več nagovorov salezijancev in gojencev (Dodatek, št. 65).

Z globokim spoštovanjem in veliko hvaležnostjo najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 5. april 1885

Kakor vidimo, je bil darovalkin denar namenjen drugam in ne cerkvi presvetega Srca Jezusovega. Vendar njena volja ni zahtevala takojšnje izpolnitve: uporaba tega denarja v Rimu je omogočila uporabo enake vsote po grofičinem namenu. To so sporočili msgr. Caglieru, ki je takoj pisal grofici in se ji zahvalil.¹³

Don Bosko je prinesel s seboj vizitke, ki so jih v Oratoriju natisnili s francoskimi napisi v zahvalo, zagotovili molitev in prošnje za blagoslov. Na velikonočno nedeljo je poslal eno vizitko gospe Prat in ji sporočil, da bi na drugi praznik velike noči daroval sveto mašo po njenem namenu.¹⁴ Ta velika dobrotnica, ki osebno ni poznala don Boska, a je spoznala njegovo svetost, medtem ko je maševal,¹⁵ si ni mogla želeti lepšega daru.

Velikonočno praznovanje je razredčilo obiske in don Bosku omogočilo kratek oddih, ki ga je bil še kako potreben. »Don Boskovo zdravje je povprečno,« je pisal tajnik. »Malo kašlja in boli ga glava.« In znova: »Don Boskova ljubezen, za katero lahko rečemo, da skoraj ne pozna meje, je vzrok njegove izredne utrujenosti. Že nekaj dni se zdi bolj sključen.«¹⁶

Med prvimi obiski bomo omenili samo obisk gospe Baroni. Ta je leto poprej privedla k njemu hčerko, ki so jo zdravniki odpisali, ker je imela neozdravljivo jetiko in močno padavico. Po don Boskovem obisku pa se ji je zdravje nenehno izboljševalo do popolnega ozdravljenja. Mati se je prišla zahvalit.

V noči 7. aprila je imel sanje. Zdelo se mu je, da se je pogovarjal s skupino salezijancev, kar se je približala in vključila v skupino prelepa mladenka, oblečena v belo. Ob pogledu nanjo se je don Bosko sprva vznemiril, potem pa se je obrnil k njej in ji dal vedeti, da tu ni njeno mesto in da naj se oddalji. Smehljaje se je hudomušno oddaljila, pa se čez nekaj trenutkov spet pojavila. Tedaj je don Bosko stopil k njej in ji odločno ukazal, da naj gre stran. Ko je to izrekel, se je zbudil.

Naslednjo noč se je znašel pred neobdelanim poljem. Ko je nameraval iti čezenj, je ponovno zagledal mladenko, ki mu je ponujala žago in mu rekla, da si je treba utreti pot tako, da odstranimo travo, ki nas ovira pri hoji. Vzel je žago,

¹³ Pismo msgr. Cagliera don Lazzeru, Buenos Aires, 15. junij 1885.

¹⁴ »Velezaslužna gospa Prat. Duhovnik Janez Bosko vas spoštljivo pozdravlja, moli in spodbuja svoje sirote k molitvi za vas in za vse vaše namene in kliče na vas najobilnejše nebeške blagoslove. Šteje si v srečo, da bo jutri zjutraj ob osmih maševal za vas v cerkvi naše sirotišnice, 6. aprila 1885.«

¹⁵ Prim. MB XIII, str. 530 [BiS XIII, str. 349].

¹⁶ Pismi don Rui 5. in don Febbrariju 6. aprila. Temu zadnjemu je poslal don Boskov listek z naslednjo vsebino: »Pošiljam vam dragocen dokument, dokaz velike ljubezni, ki jo ima do vas naš dragi oče. Naročil mi je, da pregledam, ali je kje kaka napaka ... Menim pa, da če bi tudi bila, bi bilo bogoskrunsko, če bi si upal dotakniti se teh svetih črk.«

začel smeje se mahati, vendar je pot ostala še vedno neprehodna.

Tretjo noč se je mladenka spet pojavila in mu rekla: »Predstojniki se morajo med seboj sporazumeti in ne odlašati z opominom, ki ga imajo za potrebnega.«

Svetnik je svoje trojne sanje povedal don Vigliettiju, razložil pa šele nekaj dni pozneje. Rastline, ki so zaraščale pot, so slabe knjige, grdo govorjenje in vse, kar lahko ovira službo Bogu in zveličarju duš. »Tukaj,« je dejal, »se kaže spretnost ravnatelja in drugih predstojnikov, da odstranijo iz vrst fantov strupene rastline. Ni lahko preprečiti, odkriti in izruvat. To je stvar žage in ne kose, ker so vmes veliki *bussoni*¹⁷ in suho vejevje. Povezanost med predstojniki in pravočasno opozarjanje sicer ne bosta popolnoma iztrebila zla, vendar bodo odstranili vsaj največje ovire.«

Četudi v svoje veliko nezadovoljstvo je sprejel povabila na kosila. Dne 7. aprila je bil z Vigliettijem pri gospe Broquier. Ko sta se sprehajala po vrtu, se je ustavil pred gredico v cvetju, odtrgal zimzelen in ga podaril gospe: »Glejte, poklanjam vam en cvet, eno misel.«

»Kako misel?«

»Misel na večnost. To je misel, ki je nikdar ne smemo pozabiti. Vse, kar delamo in govorimo, mora biti vedno usmerjeno k temu cilju. Na tem svetu vse mine, samo večnost traja vedno in ne mine. Poskrbimo, da bo naša večnost srečna in polna veselja.«

Naslednjega dne so šli h gospodom Olive. Kako dobra družina! Imeli so devet otrok. Kljub tako številnemu nasledstvu je bil gospodar zelo radodaren. Vsi v tej družini so imeli don Boska za svetnika. Medtem ko so čakali na kosilo, se je gospod Olive pogovarjal z don Boskom, gospa pa mu je skušala s hrbta pobrati izpadle lase. Vendar ni bila zadovoljna samo s tem, temveč je s škarjami spretno rezala kodre in mu prepričana, da se ne zmeni zato, ostrigla zatilje. Don Bosko je postal rdeč v obraz, da pa gospe ne bi osramotil, se je delal, kot da je pozoren edinole na pogovor.

Po kosilu je pet sinov in četvero hčera posamično govorilo z don Boskom o svojem poklicu. Svetnik je dejal, da bi lahko doma ustanovili salezijansko hišo, ker so vsi sinovi želeli postati salezijanci, hčere pa hčere Marije Pomočnice.

Ko se je odpravljal, nikakor niso mogli najti njegovega klobuka. Iskali so ga na vseh koncih in krajih, in ker ga ni bilo, so zato krivili don Albera, ki je odšel malo prej. Nato je prišel na dan čisto nov klobuk.

»Toda to ni moj klobuk,« je dejal don Bosko.

»Dajte si ga na glavo,« je odgovorila gospa, začetnica prevare, »Pokrijte se, sicer se boste prehladili.«

»Toda to je preveč,« je mrmral don Bosko ves rdeč v obraz skoraj jokaje.

¹⁷ Piemontizem iz francoskega *buissons*, grmičevje, suhljad.

»Potrpljenje,« mu je šepetnil don Cerruti. »Ker ste don Bosko, se morate sprijazniti tudi s tem.«

»Imaš prav,« je sklenil svetnik. »Naj bo vse v večjo Božjo slavo.«

Tako so zapustili tisto srečno hišo, ne brez tega, da je gospod Olive dal don Bosku velikodušen dar. Don Bosko je imenoval družino Olive družino lonca ali don Boskovih očenašev, zdravamarij in slavaočetu in pri tem mislil na dogodek, ki smo ga opisali.¹⁸

Dne 9. aprila je prišel na vrsto grof Villeneuve. Imel je veliko gostov, ki so se veselo zabavali zlasti ob don Boskovih domislicah. Ko so govorili o loteriji, je povedal, da so prihajali k njemu ljudje in ga prosili, naj jim pove številko, na katero naj igrajo, in on jim je smeje se odgovarjal: »Dragi moji, če bi jaz vedel za te številke, bi jih najprej jaz uporabil!« Pripovedoval je, da je nekoč, ko se je hotel otresti nekih sitnežev, na listek napisal *vera, upanje, ljubezen*, ga preganil in jim naročil, da ga ne smejo odpreti pred nekim določenim časom. Ti so ubogali in poiskali številke, ki so ustrezale trem teološkim čednostim. Imeli so srečo, vrnili so se in mu dali čeden dar.

Ko se je vrnil k Sv. Leonu, je dobil gospo, ki mu je predstavila ljubkega otroka. Nihče ne bi mogel verjeti, da je bil to deček, ki ga je mati prejšnje leto privedla vsega pohabljenega k svetniku. Blagoslov Marije Pomočnice je bil zanj čudežno zdravilo.

Dobršen del dneva je 10. aprila prebil v S. Margherita pri novincih. Fantje, ki še niso bili preoblečeni v talar, so mu izkazali tisoč pozornosti. Rade volje je sprejel pripravljeno mu počastitev, se jim za vse očetovsko zahvalil in jim obljubil izlet z ogledom cerkve Marije Pomočnice in noviciata v San Benignu, potem ko bi bili preoblečeni. Svoj govor je moral zaradi ganjenosti večkrat prekiniti in iz oči so mu padale debele solze. Po kosilu so tuji gostje napolnili hišo. Med njimi je bila tudi hroma vodenična gospa, ki sta jo morala dva prinesiti noter. Don Bosko jo je blagoslovil in dejal: »Poskusite malo hoditi.« Gospa, ki je bila že več let negibna, je začela hoditi po sobi gor in dol. Odšla je brez tuje pomoči, samo s palico, ki so ji jo ponudili. Nosilci so se s solzami v očeh zahvalili don Bosku, on pa je rekel Vigliettiju: »Hotel sem ji reči, naj vrže proč tisto palico in gre delat. Vendar bi to vzbudilo preveč pozornosti.«

Pod datumom 11. april imamo zapisan en rek in en dogodek. V obednici pri Sv. Leonu je pred slavnim odvetnikom Rolandom ponovil rek, ki ga je že povedal drugje.¹⁹ »Lansko leto,« je rekel, »sem v upanju, da bo kolera storila dušam malo dobrega, dal za protizdravilo svetinjico Marije Pomočnice. Toda učinek je bil prav nasproten od zaželenega. V mestih nič bolje, temveč slabše ... Zato ne vem, ali bom letos mogel ponoviti isto.« - Te besede so vsebovale žalostno

¹⁸ Prim. zgoraj strani 55-56.

¹⁹ Prim. zgoraj str. 241 in 242.

napoved, ki se je uresničila pri ponovnem izbruhu bolezni.

Po odhodu gostov se mu je predstavila neka gospa s hčerko. Leta 1884 je don Bosko šel deklico blagosloviti; bila je živčni bolnik in imela je tako pohabljenе noge, da ni mogla narediti niti koraka. Po blagoslovu so bolečine izginile in že je hodila pokončno in gibčno v začudenje vseh, ki so jo poznali.

Svetnik še ni imel priložnosti, da bi pozdravil škofa. Zato je šel 12. aprila dopoldne na obisk. V svoji veliki dobroti se je monsinjor potožil, da ga je on, tako preobložen s tegobami, prehitel, medtem ko ga je sam želel obiskati pri Sv. Leonu. Dal se mu je na voljo v čemer koli in obljubil, da bo govoril na zborovanju sotrudnikov. Prav tako je ljubeznivo vpraševal po novicah o nekaterih salezijancih, zlasti še od don Durandu.

Opoldne se je don Bosku primerilo nekaj čudnega. Pretekli teden je obiskal neko mladenko, katere obleka je kazala, da spada med premožne, vendar pa zaradi bolezni ni mogla najti načina, kako bi si služila kruh. Don Bosko jo je blagoslovil in poslal z Bogom. Ko so ga vabili na kosilo k družini Martin, se je na pragu pojavilo to dekle in se mu v navalu hvaležnosti vrglo k nogam. Kaj se je zgodilo? Po blagoslovu se je čutila ozdravljena od svoje bolezni. Pa ne samo to, nekaj korakov od Sv. Leona jo je ustavil neki gospod in jo vprašal, ali bi hotela služiti v njegovi hiši kot dekla. Ta gospod je bil prav msgr. Martin.

Pri tej družini je srečal tudi hišno vzgojiteljico, gospodično, ki je po njegovem blagoslovu bila ozdravljena težke bolezni.

Datum 12. april nosi ljubeznivo pismo don Francesca. Ta je bil po novi odredbi voditelj dijakov v Oratoriju. Imel je svoje neprijetnosti in si je moral dati duška z don Boskom, ki je v pismu skušal pomiriti njegovega duha.

Dragi moj don Francesca!

Ne morem pisati nobenemu drugemu, don Francesii, punčici mojega očesa, pa vsaj kako besedo.

Predvsem si ne nakopavaj težav in nevšečnosti, kjer ni vzroka za to, in če se zares pojavijo, potem jih znaj sprejeti iz svete Božje roke.

Reci našim dragim fantom in sobratom, da bom delal zanje do zadnjega diha, da naj oni molijo zame, naj bodo pridni, naj se izogibajo greha, da se bomo mogli vsi večno zveličati.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj nas varuje.

Najvdanejši

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 12. april 1885

Dne 13. aprila je don Bosko pripravil ... diplomatsko kosilo. Udeležili so se ga grofa Colle, komendantor Rostand, predsednik združenja Beaujour, gospod Bergasse in drugi. V sklepni napitnici je don Bosko mislil zlasti na gospoda Bergasseja in mu izrazil svoje zadovoljstvo zaradi njegovega predragocenega

obiska, se mu zahvalil za neizčrpno podporo salezijancem in mu predstavil svoje največje dobrotnike, grofa Colle. Nato je priporočil njegovemu visokemu varstvu salezijanske ustanove in klical iz nebes nadenj blagoslov. »Zanimivo je,« opominja Viglietti, »da don Bosko, ko govori tako nepripravljen in dela napake, naredi večji vtis, kot če govoril pripravljen.«

Da bi grof Colle ubežal pohvalam, je dejal, da je zanj ena največjih sreč možnost, da more pomagati don Bosku. Nato je spregovoril gospod Bergasse. Ta je bil obdarjen z naravno, preprosto in neustavljivo zgovornostjo. Izjavil je, da je pripravljen na vsak napor, če le more sodelovati pri dobrem, ki ga delajo salezijanci, dodal pa je, da ga pri tem podpirajo združenja, ki so pod njegovim vodstvom. V potrditev tega je izročil don Bosku šeststo frankov v imenu tovarne sladkorja. Izrazil je globoko užaloščenost zaradi propada sodobne družbe in hvalil don Boska, ki ga je poslala Božja previdnost, da bi odpravil pomanjkljivosti. Tu ga je ljubezen do don Boska tako zelo prevzela, da je vzbudil navdušeno pritrjevanje in celo solze.

Vendar še ni končal. Pohvalil je salezijansko vzgojo mladine, ki so jo pobrali s trgov in cest, imenoval časopise, ki so hvalili salezijanske gojence, ker so ti dečki s svojimi angelskimi pevskimi zbori in odlično pripravljenimi cerkvenimi obredi veliko pripomogli, da so ljudje vzljubili Cerkev. »Te fante,« je nadaljeval, »imajo vsi radi in jih občudujejo. Župnik pri Sv. Jožefu jih javno hvali s prižnice, hvali jih Marseille in hvali jih Francija. In to ljubezen si tudi zaslužijo. Ti fantje imajo radi gregorijansko petje, imajo ga celo rajši kot sodobno glasbo. Zadosti je, da jih vidiš, kako pojejo, da jih občuduješ, kako se spoštljivo obnašajo v cerkvi, kako so spoštljivi, skromni in disciplinirani. Z eno besedo, to so don Boskovi sinovi! Nikakor ni res, da bi šlo vse po zlu. Imamo don Boska! Naj nam ga Bog še dolgo ohrani, ga blagoslavlja, ga krepí. Francija, ves svet ga potrebuje.«

Don Bosku je bilo v veliko tolažbo, ko je slišal, kako hvalijo njegove fante, da znajo ceniti cerkveno petje in cerkvene obrede. Kar se tiče gospoda Bergasseja, ki smo o njem govorili že na drugem mestu, bomo še povedali, da je bil pravi zaklad dobrega katoličana. Bil je predsednik skoraj vseh katoliških združenj. Vedno zelo zaposlen je le redko sprejemal ljudi na pogovor, redkokdaj kaj napisal. Toda za don Boska je bil pripravljen storiti kakršno koli žrtev, pisal mu je dolga in pogosta pisma in bil srečen, če je mogel biti z njim skupaj.

Med tem časom je pri Sv. Leonu množica prekomerno rasla. Ko je tajnik videl predsobe in hodnike, polne ljudi, je obvestil don Boska in povabil vse, naj pokleknejo, da bodo prejeli blagoslov. Don Bosko je prišel iz sobe, povedal vsem skupaj nekaj besed, jih blagoslovil in dal vsakemu svetinjico. Ta nenehni pritisk ga je močno utrujal. »Občudujem don Boska,« je pisal Viglietti v svojem dnevniku, »kako zna s krepostjo skrivati svoje tegobe. Včasih začuti silne bolečine, in če so tako močne, da jih ne more skriti, se smeje pravi: 'Glejte no, don

Bosko je brez denarja.' Občudovanja vredna je njegova nenavezanost na denar. Kakor hitro ga s tolikim naporom in s toliko težavami dobi, ga že veselo razdeli hišam.« Tudi opat Guiol je že prejšnje leto opozoril, da se je don Bosko na koncu najbolj delovnih dni omejil na preprosto opombo: »Utrujen sem.«²⁰ Zdelo se je, da pozablja nase in se zanima samo za druge. »Pravi mi,« je pisal isti tajnik don Lemoynu, »da naj pristrčno pozdravim don Bonettija. Zahvaljuje se vam za panjote in vam priporoča, da pazite nase.«²¹ To so oratorijske velikonočne panjote.

Povabila na kosilo so se vrstila še naprej. Dne 14. aprila so ga pričakovali v hiši Gavotti. Ko je vstopil v dvorano in videl vse razkošje, je rekel spremljevalcem: »Nad vrati bi bilo treba zapisati: Tu nima vstopa uboštvo.«

Grof Colle, ki še ni odpotoval, mu je obljubil, da bi mu, če bi ga ob vrnitvi obiskal v Toulonu, podaril novih dvajset tisoč frankov. In to še ni vse. Obljubil je, da bo daroval primerno vsoto zavodu v La Navarru, da bodo končali začeta dela. Ne smemo zamolčati, da je grofica, ki ni bila nič manj bogata in plemenita, vedno spodbujala soproga, da bi bil velikodušen do don Boska, ki ga je ljubila z materinsko predanostjo. Don Bosko sam se je v svojih pismih včasih imenoval njenega sina.

Na predvečer svojega odhoda je grof večerjal s skupnostjo. Zgodilo se je, da je bilo od petih jajc, ki so jih prinesli na mizo, užitno samo eno. Vsem je bilo nadvse narodno. Naslednje jutro je poklical k sebi don Albera, ki mu je bilo silno težko zaradi spodrsaljaja v kuhinji, in mu rekel: »Teh prvih sto frankov je za prvo jajce, teh drugih sto frankov za drugo ...« In tako naprej do petega.

Tudi don Bosko se je to jutro šalil. Neka ženska, neutolažljivo žalostna, ga je prosila, da bi jo blagoslovil, ker jo je mož pretepal. »Če vas bom blagoslovil,« je odgovoril, »se bodo udarci, ki vam letijo po hrbtu, še pomnožili.« Vsi navzoči so se zasmeli, potem pa se je svetnik poslovil od nje, jo spodbudil k molitvi, ji priporočil potrpljenje in molk, ko se bo mož razjezil.

Dne 15. aprila je don Bosko večerjal pri odličnem odvetniku Michelu, ki se je vrnil s tretjega potovanja okoli sveta.²² Pogovor je nanesel na poganski naturalizem med narodi, ki so bili nekoč krščanski. Ustavili so se zlasti pri nekaterih katoliških izobražencih, ki so lepo govorili o veri in se tudi držali zunanjih običajev, ne da bi se zanimali za bolj bistveno in so bili katoličani – kakor so jih takrat imenovali – v teoriji, ne pa v praksi. Don Bosko je vprašal odvetnika: »Kaj se vam zdi, kaj je vzrok take zablode? Kaj izhodišče takega zla?« Michel je odgovoril z bolj drugotnimi razlogi, nakar je svetnik dejal: »Ne, nikakor ne, moj dragi odvetnik. Vzrok tega zla je en sam: poganska vzgoja, ki jo dobivajo otroci v

²⁰ Zapisnik, 20. februar 1885.

²¹ Pismo, 13. april 1885.

²² Izpod peresa E. MICHELA so v *Katoliškem branju* leta 1887 izšle štiri dvojne številke z naslovom *Okoli sveta v 240 dneh* (I. Kanada in Združene države. II. Japonska. III. Kitajska. IV. Indonezija).

šoli. Osnovana na poganskih klasikih, prepojena in prežeta s poganskimi načeli, podana s poganskimi metodami ta šola ne bo nikoli vzgajala kristjanov, zlasti ne danes, ko je šola vse. Celo življenje sem se boril proti tej izkrivljeni vzgoji, ki kvari duha in srce mladine. Moj ideal je vedno bil njena reforma na pristni krščanski osnovi. Zato sem začel boj za očiščene izdaje latinskih klasikov za uporabo v šoli, iz tega razloga sem začel izdajati krščanske latinske avtorje. To sem imel pred očmi, ko sem dajal navodila salezijanskim ravnateljem, učiteljem in asistentom. In ko sedaj starček umiram, mi je močno hudo pri srcu, ker me niso zadosti razumeli.« Ko je tako govoril, je bil v njegovem govoru, tako piše don Cerruti, ki je sedel ob njegovi strani, »v znamenju nežnosti in ponosa«. ²³

Dne 16. aprila so v hiši župnika Guiola priredili zborovanje Odbora gospa. Bilo je preprosto srečanje kot ob drugih priložnostih, tako da niso niti sestavljali zapisnika. Namesto uradnega poročila so 15. maja podali samo kratek povzetek, ko je bil don Bosko že v Turinu. Vendar gre za naslednji značilen namig: »Upi naše zadnje seje, da bi imeli med seboj don Boska, so se uresničili in odbor je imel veliko zadoščenje, da je on predsedoval zboru, povedal nekaj besed, ki so bile zaradi slabotnega zdravja zelo maloštevilne, a nič manj učinkovite. Nasprotno, ta kratkobesednost je povod za našo še večjo hvaležnost in globoko spoštovanje. Don Bosko je prišel med nas izčrpan od svoje apostolske gorečnosti in ne toliko zaradi svoje starosti in bolezni. Iz njegovih besed je bilo mogoče razbrati, da ne upa več, da se bo še vrnil v Marseille, in njegovo zdravstveno stanje bi moglo to potrditi. Toda človeško predvidevanje je podvrženo popravkom Božje previdnosti. Saj ni bil prepričan niti o tem, da bo prišel tokrat. Njegova navzočnost in njegovi nasveti so tako dragoceni in potrebni, da lahko upamo od Božje previdnosti, da bo še dalje navzoč, čeprav se v tem trenutku zdi neverjetno. Gospod kurat zelo priporoča, da bi molili za njegovo zdravje, da bi se popravilo in bi tako še dolgo živel. To je iz več razlogov naša dolžnost, seveda zelo sladka dolžnost, ki pa jo je treba izpolniti z gorečim navdušenjem. Misel, da bi molili za kakega svetnika, se zdi nesmiselna in bi je ne smeli gojiti, vendar pa moramo pomisliti, da gre za obstoj velike ustanove in za to, da bi ohranili na zemlji očeta, ki ima v nebesih že pripravljeno krono zmage.«

Dnevnik klerika Vigliettija je ohranil kratek povzetek nagovora. Dotaknil se je splošnega žalostnega javnega stanja tistih dni. Omenil je veliko dobro, ki bi ga gospe lahko uresničile z nabiranjem darov za vzdrževanje toliko dečkov, ki so s kruhom prejemale tudi duhovno hrano. Govoril je o duhovniških poklicih, ki so v upadanju, ki so pa spet oživel v zavodih, ki jih je on odprl v Franciji. Na koncu je vse potolažil z obljubo, da bo molil za vse in storil, da bodo v ta namen

²³ *Le idee di D. Bosco sull'educazione o sull'insegnamento e la missione attuale della scuola* [Don Boskove ideje o vzgoji in pouku in sedanje poslanstvo šole]. Dvoje pisem. San Benigno Canavese, 1886.

molili tudi drugi.

Na kosilo je šel k neki družini, katere imena tajnik ni zapisal. Tam je bila nevrotična bolnica, ki je cele dneve prebila stegnjena na prenosnem naslanjaču. Po kosilu je don Bosko želel, da bi jo pripeljali k njemu. Takoj je ukazal, naj ji pomagajo, da bo vstala. Toda nesreča je hotela, da so tisti, ki so jo podpirali, bili nespretni in je, medtem ko je skušala vstati, zapletla noge in padla ter bila celo uro v nezavesti. Don Bosko je obiskal neko drugo bolnico in se nato vrnil k omedleli, ki se je medtem že zavedela. V podobnih primerih je imel navado reči: »Treba je imeti vero. Samo tako dosežemo milost, če le ni v nasprotju s koristjo duše.«

Ni mogel zapustiti Marseilla, ne da bi zbral sotrudnike, saj so zato, ker so pričakovali njegov prihod, odložili konferenco sv. Frančiška Saleškega. Povabili so jih v oratorijsko kapelo za ob štirih popoldne 17. aprila.²⁴ Kot prvi bi moral nastopiti don Bosko, toda silno ga je bolela glava. Don Vigliettiju, ki se je ponudil, da bi imel nagovor, je rekel: »Naj bo!« Toda v tistem trenutku ga je napadla tako močna migrena, da ni bil več sposoben za nič in je moral v posteljo. Po zborovanju ga je svetnik obiskal, ga blagoslovil in tako se je vse končalo.²⁵

Ko je torej stopil pred poslušalce, je vse raznežil s svojim od starosti utrujenim pa vendar polnim dobrote in od časa do časa z ganjenostjo prežetim glasom. »Ne bom stopil na prižnico, da bi vam govoril, ker mi tega moje zdravje ne dopušča. Govor bo imel jezik, ki je veliko bolj zgovoren od mojega. Prihajam samo zato, da se zahvalim Bogu in potem dobroti sotrudnikov do mojih sirot, dobroti, ki se je nadaljevala tudi letos, čeprav ni nikogar, ki ne bi občutil težkih časov. V meni ostaja večna hvaležnost, to pa čutijo tudi naši dečki. Kdo ve, ali ni to zadnjič, ko sem med vami. Toda če bom po Božji volji poklican v večnost in me bo Bog sprejel v nebesa, bo moja prva misel tam prošnja k Jezusu, Mariji in vsem svetnikom, da bodo blagoslovljali in varovali vse, ki se trudijo za dobro toliko duš.« Po teh besedah se je umaknil. Nato je povzel besedo škof. Svoj nagovor je začel z uvodom, v katerem je izrekel čudovito pohvalo don Bosku in ga imenoval svetnika.

Nabirka je dala sedemsto frankov. Toda kot vedno je bilo tudi takrat veliko zasebnih darov. Don Bosko je sam šel, pobiral s krožnikom v roki in najprej rekel »za moje uboge sirote«, nato se je vsem zahvalil z »Bog naj vam povrne«. Bil je nadvse ganljiv prizor.

Po konferenci je v krogu, ki se je zbral okoli don Boska, grof Villeneuve pripovedoval o pravkaršnjem čudežu, ki se je zgodil v njegovi hiši. Eden izmed služabnikov, star več kot osemdeset let, je bil na tem, da bo izdihnil. Ko pa so mu

²⁴ Dodatek, št. 66.

²⁵ Don Viglietti je pripovedoval o dogodku don Trioneju. Don Rivière pa dogodek omenja v kratki kroniki, ki jo imamo v našem arhivu.

okoli vratu obesili svetinjico Marije Pomočnice, ki jo je blagoslovil don Bosko, je bil v trenutku zdrav.

Okoli don Boska se je zadrževalo veliko gospodov in gospa. Eden mu je predstavljal svojega sina, drugi hčerko pa moža in vnuka z besedami: »Glejte, don Bosko, ga poznate? To je ta in ta, lansko leto ste ga ozdravili ali ste jo ozdravili.« Nikakor ne, jih je popravljal, ozdravila ga je oz. ozdravila jo je Marija Pomočnica. Don Bosko je samo ubog duhovnik.«

Za 18. april navaja don Viglietti štiri dogodke, vredne omembe. Neki vojaški starešina se je takoj, ko je bil v svetnikovi bližini, vrgel na tla, mu pokazal podobico Marije Pomočnice in rekel: »Glejte, don Bosko, kdo me je rešil smrti in težkih ran v tunizijski vojni!« Don Bosko mu je, preden je odšel v Afriko, na hrbet podobice napisal: »Marija naj bo tvoja rešitev v vsaki nevarnosti.«

Mati grofa Villeneuvea, ki se je predstavila malo pozneje, se je imela za njegovo dolžnico za svoje življenje. Imenovali so jo živi čudež, kajti potem ko so jo vsi zdravniki razglasili za neozdravljivo in se ji je približala zadnja ura, se je vrnila v življenje, potem ko so ji okoli vratu obesili svetinjico Marije Pomočnice, ki ji jo izročil svetnik.

Sprejel je nekaj uglednih oseb, ki so mu zaskrbljene priporočale v molitev sina generala Colmombeja. Mladi častnik je bil nevarno ranjen v tonkinški vojni in se je moral podvreči težki operaciji. Toda oče, ki se je mudil v Marseillu, še ni vedel za popolno resnico. Ne vemo, kaj se je potem zgodilo.

Dan prej je neka ženska s solzami v očeh milo prosila don Boska, da bi molil za njenega moža, ki ni hotel opraviti velikonočne postave in ni hotel nič slišati o duhovnikih in o Cerkvi. Don Bosko ji je izročil dve svetinjici, eno zanjo in eno za moža. Toda ona, ki je poznala razpoloženje svojega moža, si mu je ni upala pokazati. »Kar dajte mu jo, kar dajte mu jo,« je ponavljal don Bosko. Gospa je ubogala in zdaj je bila spet tukaj in povedala, da je mož vzel svetinjico v roke, jo nekaj časa gledal, potem pa jo raznežen približal ustnicam. Danes zjutraj je šel k spovedi in prejel sveto obhajilo.

Ko se je raznesla novica, da je don Boskov odhod določen za 20. uro prihodnji ponedeljek, je bil zavod oblegan od ranega jutra. Hodniki, cerkev, dvorišče so bili ob določenih urah polni ljudi. Navdušenje je razvnela še neka posebna okoliščina. Ko se je don Bosko oblačil za mašo, so mu sporočili, da je prišla gospa De Barbarin, za katero so vedeli, da je že pet let priklenjena na posteljo. Don Bosko ji je v soboto zvečer naročil, naj pride naslednjega dne k maši. Mati, ki je menila, da nima smisla temu vabilu pripisovati kak pomen, ni hotela, da bi se hči ganila iz postelje. Toda ona je ni poslušala. Ko se je približala ura, je poklicala hišnice, se oblekla, stopila v kočijo in prišla ob začudenju vseh k Sv. Leonu. Ko je stopila v cerkev, tisti, ki so jo poznali, niso mogli verjeti svojim očem. Skoraj ves čas na kolenih je bila pri sveti daritvi, popila z don Boskom kavo, nakar so jo videli,

kako se je brez pomoči sprehajala po dvorišču.

Do tukaj ne bomo ponavljali besed, ki smo jih ob podobnih priložnostih že zapisali, prepuščamo besedo don Vigliettiju: »Sedaj mi je nemogoče, da bi zapisoval vse izredne milosti, ki se dogajajo ... Vsi, ki prihajajo, imajo kaj povedati o blagoslovih, ki so jih prejeli v preteklosti. K don Bosku vodijo pohabljenca, ki sedaj lepo hodijo, gluhe, ki sedaj slišijo, bolnike, umirajoče, ki so sedaj popolnoma zdravi, spokorjene grešnike, ki sedaj prosijo don Boska za blagoslov. Do sedaj so pustili v hiši za 13 tisoč samo majhnih darov. Zadnja dva dni so obiskovalci odnesli vsa peresa z don Boskove pisalne mize in sem moral kar naprej prinašati druge. Tako jih je šlo že sedem ducatov. Biret so mu odnesli že tri- ali štirikrat. Rjuhe, odeje, blazine so bile razrezane na tisoče koščkov.« Istega dne je prizadevni tajnik pisal don Lemoynu: »Ne morem več obvladovati položaja. Včasih imam dvajset pa tudi trideset pisem, na katera bi moral odgovoriti, petnajst do dvajset dogodkov, ki bi jih moral zapisati, moral bi pripraviti to in ono za don Boska, odpraviti ljudi, ki so bili že sprejeti, pa ni prav, da spet pridejo. In kako naj še pišem dragemu don Lemoynu? Nemogoče mi je zapisati vse milosti, ki so se zgodile na priprošnje don Boska in Marije Pomočnice. Vsi, ki prihajajo, pripovedujejo don Bosku o blagodejnih učinkih njegovih blagoslovov, ki so jih prejeli prejšnje dni.«²⁶

Ni krščanskega zavoda, pa naj bo še tako urejen in discipliniran, kjer *inimicus homo* [sovražen človek] ne bi sejal strupene ljuljke. V Marseillu so don Boska posebne sanje opozorile na to. Ni nam znan dan, pa zato gotovost ni nič manjša, ker imamo v procesih pod prisego osebo, ki ji je bilo to dobro znano.

Bilo je nekako opolnoči. Don Cerruti se je spravljal spat, ko je zaslišal krik. Najprej je menil, da prihaja iz sobe nekega tujega bolnega duhovnika, ki je prebival v hiši kot gost. Nato se je krik ponovil kot otožno zavijanje. Zatem še močnejše. Brez dvoma je prihajal iz don Boskove sobe, od katere ga je ločila le tanka stena s prehodnimi vrati. Don Cerruti si je nadel talar, stopil k vratom in videl don Boska, kako zbujen sedi v postelji. Ves vznemirjen ga je vprašal: »Don Bosko, vam je slabo?«

»Ne,« je mirno odgovoril. »Bodi brez skrbi in pojdi spat.«

²⁶ Med papirji, ki se tičejo don Boskova potovanja v Francijo, je spomin, ki se zdi, da je iz leta 1885 in je bil odposlan iz turinskega Oratorija: »Gospa Dessernois Couches-les-Mines pošilja 20 lir za mašo, ki naj jo opravi don Bosko na veliko noč ali čim prej.«

»Gospa grofica De Cessac-Montesquieu iz Pariza nujno prosi molitve za bolnega soproga.«

»Gospodična Emilie Isnard vprašuje, ali bo don Bosko prišel v Lyon. Ona živi šest milj od Lyona in bi prišla na obisk v to mesto, da mu izroči 2.000 frankov. Če bo don Bosko šel v Lyon, naj bo Viglietti tako prijazen in naj piše gospodični Isnard a Saint-Julien par Brace (Rhon) in ji sporoči, kje bo mogla dobiti don Boska.«

»Bili smo zaskrbljeni zaradi pomanjkanja denarja, ko nam je gospod Busca Lorenzo di Alba po nekdanjem priorju vitezu Roccu poslal dar 6.000 lir in se priporočal molitvam gospoda don Boska. Deo gratias et Maria.«

Ko je zjutraj vstal, je šel takoj k njemu. Našel ga je sedečega. Bil je popolnoma uničen.

»Don Bosko, ali niste vi kričali ponoči?« ga je vprašal Cerruti.

»Da, jaz sem kričal,« mu je odgovoril še ves spačen v obraz.

»In kaj se je zgodilo?«

Ker je videl, da se malo obotavlja, ga je prosil, naj mu vendar pove. »Videl sem,« je nad vse resno pripovedoval, »kako je hudič vstopil v to hišo. Bil je v spalnici in hodil od ene postelje do druge in od časa do časa vzdiknil: *ta je moj*. Kar nenadoma se je vrgel na hrbet enemu izmed tistih fantov, da bi ga odnesel stran. Začel sem kričati, toda on se je vrgel proti meni, kakor da bi me hotel zadušiti.« Nato je ves ganjen v solzah nadaljeval: »Dragi don Cerruti, pomagaj mi. Prišel sem v Francijo, da bi nabral denar za naše fante in za cerkev Srca Jezusovega, toda tu je sedaj veliko večja potreba. Treba je rešiti te uboge fante. Pustil bom vse drugo in se zavzel zanje. Pripravimo dobro vajo za srečno smrt.«

Tisti večer je hišni ravnatelj naznanil vajo za srečno smrt in dodal, da bo spovedoval tudi don Bosko. Spovedoval je v svoji sobi, sede na zofi, ker mu slabost ni dopuščala, da bi sedel na stolu. Vse se je lepo končalo, tako da je don Bosko na koncu v šali izjavil: »Vidiš, zaradi hudiča sem izgubil eno noč, toda dobil jih je po grbi.« Tudi don Albera, ki mu je don Cerruti poročal o sanjah, je to potrdil z besedami: »Na žalost ima don Bosko prav. V zavodu je nekaj fantov. Zaradi njihovega slabega obnašanja moram jokati.«

Pozneje je don Cerruti hotel zvedeti od svetnika, ali je videl, da je hudič vstopal tudi v druge salezijanske hiše. Odgovoril mu je, da je, in mu navedel nekatere.

»Toda fantje, ki jih je hudič skušal odnesti, so tisti, ki ne hodijo k spovedi?«

»Ne. To so zlasti tisti, ki se slabo spovedujejo, ki se spovedujejo božjerpno. Zapomni si: ko boš pridigal mladini, poudarjaj, da naj opravljajo dobre spovedi, zlasti poudarjaj potrebo po kesanju.«

Zdi se, da je moč glavno pomanjkljivost Oratorija sv. Leona razbrati iz neke don Boskove opombe na vrhovnem kapitlju, 16. septembra. Ko so govorili o pripustitvi nekaterih Francozov k zaobljubam, je dejal: »V Franciji je treba našim fantom olajšati vstop v Družbo tako, da jih preoblečemo že tudi v tretjem razredu gimnazije, ko so še dobri. Treba je nadomestiti in spraviti iz zavoda vse smeti in žlindro, ki smo jo po sili razmer morali obdržati v šolah. Ti dečki bodo storili veliko dobrega.«

Postanek kakih štirinajst dni je ustvaril vtis, kot da je don Bosko postal stalni član hiše. Toda dejstva so bila drugačna. Na večer 19. aprila so opazili priprave na odhod. Nežna žalost je prevzela dečke in sobrate. Prve ure 20. aprila je prišlo do ganljivih prizorov. Nekateri so jokali, drugi so hodili okoli don Boskove sobe, nekateri so prihajali k njemu, ga prosili za besedico, za kak

spominček, za blagoslov. Kmalu pa so začeli prihajati ljudje. V Oratoriju je vrelo. Proti enajsti uri je blagoslovil salezijance, ki so bili zbrani v eni izmed dvoran. Zapustil jim je tale spomin: »Spominjajte se, da ste si bratje.« Blagoslovil je fante, ki so ga kleče čakali na dvorišču. Don Albera je jokal kakor kak otrok.

Ob enih je bil v Toulonu. Proti večeru je don Viglietti končal petdeseto pismo in je sam zase pisal don Lemoynu tudi v don Boskovem imenu. Prebrali naj bi ga fantom, ker nihče drug, tako je dejal, ni znal dečkom tako razložiti njihovih čustev kot prav don Lemoyne. »Pišite,« je naročal tajniku, »pa takoj, kratko, sočno in povejte, da je don Bosko vedno v Oratoriju in da si večere razveseljuje s tem, da se s svojim tajnikom spominja fantov in predstojnikov in zanje moli.« Don Lemoyne je odlično izpolnil naročilo, tako da nihče ni dvomil, da govori on sam po svojem poročevalcu²⁷ in da so bili vsi prepričani, da je vse pisal Viglietti po nareku.²⁸

Postanek v Toulonu je trajal 24 ur. Maševal je v hiši in od grofa prejel 20 tisoč obljubljenih frankov. Na poti skozi Nico so ga na železniški postaji Cuers pozdravili predstojniki, fantje in sestre iz La Navarra, ki so prišli, da bi mu zaželeli srečno pot. Žalostni so gledali, kako se je oddaljeval vlak, in mahali z robčki. Don Bosko je skozi okno odzdravljajal na isti način. Komaj jih je mogel blagosloviti, ko se je vlak že začel premikati.

Od 21. do 28. aprila se je zadržal v Nici. Na večer tretjega dne so se sotrudniki zbrali v kapeli, da bi slišali njegovo besedo. Toda don Bosko je bil preveč utrujen. Zato so morali iz nuje narediti krepost in se zadovoljiti s konferenco msgr. Guigouja, ki je prišel izrecno za to iz Cannesa. Bil je salezijanec po srcu.

Med navzočimi je vzbujala pozornost silna postava generala Périgoja, ki se je proslavil v bojih v Afriki in je v Nici užival zaslužen počitek. Po konferenci je prosil, da bi smel s svojo družino obiskati don Boska. Povabili so ga noter, vendar je bila soba prepolna obiskovalcev. Don Bosko se je pogovarjal zdaj z enim, zdaj z drugim, dokler ga navzoči, da ga ne bi še naprej obremenjevali, niso prosili za blagoslov. Vsi so pokleknili, razen generala, ki je stal strumno kot steber. Don Bosko se je počasi dostojanstveno dvignil in začel govoriti molitveni obrazec. Ob milini svetega pomaziljenja glasu, ob pogledu svetnika, ki je stal pokonci sredi klečeče množice, se je ponosni vojak omehčal, padel na kolena in se v vsem ravnal tako, kakor drugi. Ko je odhajal, je dejal: »Kdo bi se mogel upirati takemu prizoru? Imam okamnelo srce z bojnih poljan, vendar nisem mogel brezčutno prenesti tega prizora.« Tudi on je pobožno vzel podobico Marije Pomočnice, ki mu jo je izročil don Bosko kot spomin na tisti dan, in na hrbtno stran podobice lastnoročno napisal nekaj besed.

Mimohod najbolj slavnih osebnosti mu ni dal miru. Iz Cannesa je prišel na

²⁷ Dodatek, št. 67.

²⁸ Don Vigliettijevo pismo don Lemoynu, Alassio, 29. april 1885.

pogovor vojvoda Vallombroški, nadvse bogat gospod. »Še nisem nikoli videl,« tako piše naš zapisnikar, »tako popolno pojavo in visokega vsaj dva metra, skladnih udov. Pravi velikan iz homerskih časov.«

Na sedežu Katoliškega krožka so 27. aprila priredili don Bosku v čast ban-
ket. Udeležil se ga je v spremstvu don Ronchaila, don Perrota in Vigliettija. Bilo je več kot trideset povabljenih: smetana plemstva in predsedniki drugih podobnih ustanov iz Lyona, Marseilla, Mentona, Cannesa. Ker mu niti telesne moči niti čas niso dopuščali, da bi zadovoljil vsakega posameznega s svojim obiskom, so tako združili vse obiske v enega samega. Slišati je bilo več zelo navdušenih napitnic.²⁹ On se je potem umaknil v bližnjo vilo, kjer naj bi si odpočil. Vendar iz tega ni bilo nič, kajti kakor hitro so odkrili njegovo zatočišče, so ga brez usmiljenja napadli. Tajnik, ki je potrpežljivo čakal, je dal vedeti, da don Bosko potrebuje počitek in da ne zmore nobenega napora. Pred njegovo odločnostjo so vsi zapustili sobo. Potem ko so hišni gospodarji popeljali Vigliettija v drugo sobo, se je mimohod nadaljeval, vse dokler ni prišel čas za prireditev, ki so jo pripravili člani Krožka, kamor se je potem odpravil. Znašel se je sredi gospodov in gospa iz najvišje družbe. Govorci in pesniki so ga pozdravili kot angela stolecja, kot od mrtvih vstalega Vincencija Pavelskega. Na koncu so vsem postregli z osvežili in naredili zbirko. Don Bosko je do smrti utrujen počasi peš odšel proti svojemu bivališču.

To je bil neke vrste poslovilni praznik od Francije, ker je popoldne 28. aprila odpotoval v Alassio. Tam se je peš napotil proti zavodu, ki je bil ves razsvetljen in so se od tam razlegali živijo klici tamkajšnjih fantov. Bil je pri podelitvi nagrad gojencem ob polletnih izpitih, tistim učencem, ki so se najbolj odlikovali v učenju in vedenju, govoril je sotrudnikom in pisal pismo kardinalu Alimondi. Vse tukaj ga je spominjalo na nekdanjega škofa v Albengi, ki mu je takoj odgovoril in izrekel željo, ga bi ga mogel kmalu videti in bratsko objeti ter pozdraviti »v globokem spoštovanju in časti«.³⁰

Začel se je marijanski mesec in nekaj izrednih milosti, ki jih je pripovedoval fantom, je spodbudilo pobožnost do Marije Pomočnice. Prvi dan so predstavili don Bosku petletnega dečka po imenu Ernesto Maria Demaistre di Diano Marina, ki ga je zadela možganska kap in je bil hrom po polovici telesa. Po svetnikovem blagoslovu je mali bolnik v hipu ozdravel. Malo pozneje je njegov devetletni bratec, ki ni mogel izgovoriti niti besedice, po prejemu blagoslova začel lepo govoriti. Neka Airoidi iz Alassia, petnajstletna mladenka, ki že od otroštva ni mogla hoditi, je na prošnjo njenih staršev prejela blagoslov in še istega dne

²⁹ Gospod Beaulieu, predsednik, se je hvaležno spomnil gostoljubja, ki ga je bil deležen Krožek v svojih začetkih v njegovi hiši (Dodatek, št. 68 in MB XIII, str. 123 [BiS XIII, str. 82]).

³⁰ Dodatek, št. 69.

začela hoditi in bila popolnoma zdrava.³¹

Zjutraj 2. maja se je napotil v Varazze. Na srečo je don Cerruti, ki je šel naprej na železniško postajo, opozoril postajenačelnika, ki je bil don Bosku vedno naklonjen, da je počakal z odhodom vlaka. Bilo je lepo videti, kako je pospešil korak in stopal nenavadno gibčno. V šali je dejal: »Pojdi, Viglietti. Kaj delaš tukaj? Pohiti, naroči mi kočijo tam na trgu pred Consolato. Tam jih je vedno na izbiro.« Na postaji se je zahvalil postajenačelniku, sedel na svoje prosto mesto in odpotoval.

V Varazzeju se je ustavil samo toliko, da je pokosil in nato nadaljeval pot do Sampierdarene. Če bi hoteli opisati, kako so ga takoj naslednji dan zasuli z obiski, bi bilo isto kot storiti nekaj, kar si bralci lahko sami predstavljajo. Ni moglo iti brez dobre gospe Ghigliani. Tam je na don Boska čakalo veliko pisem, med drugimi tudi pismo kardinala Alimonde, o katerem smo že govorili, potem pismo msgr. Cagliera z novicami o misijonarjih in pismo princeske Dorie Solms, ki ga je goreče, tokrat brez uspeha, vabila v Pegli.³² Šel pa je z Vigliettijem v Sestri Ponente h gospe Luigi Parodi. Ta skoraj slepa, pa zelo dobrodelna gospa, je živela samotarsko življenje in ni nikogar sprejemala. Toda za don Boska, ki ga je nadvse cenila, je imela navado reči, da ni vrat.

Novica o don Boskovem prihodu v Sampierdareno sta razširila dva genovska katoliška časopisa *Il Cittadino* [Meščan] in *l'Eco d'Italia* [Italijanski odmev]. Zato obiskov ljudi zavodu ni hotelo biti konca. Prišel je tudi kapitan Bove, velik svetnikov občudovalec. Danes je ta pogumni raziskovalec poznan samo učenjakom, toda takrat se je o njem veliko govorilo. Bil je doma v Marenzani v provinci Alessandria, umaknil se je iz kraljeve mornarice in je v Genovi vodil neko ladijsko družbo. Njegova prva raziskovanja segajo v leto 1878, ko je na Vegi skupaj z Nodenskioldom obplul arktična morja, vendar je dejanje zaradi pomanjkanja sredstev ostalo nedokončano. Je pa obiskal Patagonijo in Ognjeno zemljo, nakar je zaplul navzgor po reki Parana vse do notranjosti, kjer so misijoni. Ob pogledu na tiste brezmejne planjave brez prebivalcev je kakor don Bosko naredil načrt, da bi tam ustanovil italijansko kolonijo, vendar za to v Italiji ni mogel dobiti potrebnih denarnih sredstev. Medtem so ustanovili svobodno državo Kongo in ministrstvo je poslalo kapitana Boveja, da bi videl, ali je tam

³¹ Don Bosko si je zapomnil troje dogodkov, kakor razberemo iz njegovega lastnoročnega zapiska: »*Ernesto Maria Demaistre iz Diano Marine: možganska kap in ohromelost po enem delu telesa. Prejel blagoslov Marije Pomočnice in je sedaj popolnoma zdrav, 1. maja 1885, star 5 let. Demaistre Giuseppe, brat prejšnjega, ni mogel izgovoriti besede. Kakor zgoraj (po blagoslovu). Sedaj je popolnoma zdrav in je v Savoni. Brez bolečin, star 9 let. Hčerka Airoldi, Američanka, ni mogla hoditi do 15. leta. Blagoslov itn. Sedaj v redu hodi, živi v Alassiu.*«

³² Dodatek, št. 70. Sestrična cesarja Viljema II. je bila katoliške vere, imela pa je protestantovskega soproga, ki ji je dovolil, da je v katoliški veri vzgajala samo hčerke, medtem ko so sinovi sledili veri svojega očeta (prim. zgoraj, str. 169).

mogoča kolonizacija. Toda področje spodnjega Konga se mu je zdelo preveč nerodovitno in zato se mu vsak poskus zdel prenačljjen. Zato se je vrnil k prvotni zamisli, da bi koloniziral Argentino. Toda naletel je na močen odpor. Zavest, da ga ne bo mogel premagati, ga je obsedla in ga 1887 privedla do samomora. Samo na ta način je mogoče razložiti to zadnjo katastrofo, kajti on, ki je bil junak od pete do glave, je bil tudi veren človek in tudi zato ga je don Bosko zelo cenil.

Med postankom v San Gaetanu sta se pripetila dva pomembna dogodka. O prvem poroča Viglietti v svojem dnevniku. Dve ženski sta privedli k don Bosku neko bolnico, ki je, potem ko je prejela njegov blagoslov, vzkliknila: »Zdrava sem. Hočem iti sama domov.«

»Kaj še, midve te bova odvedli domov, sta menili oni dve, ki si nista mogli predstavljati take spremembe.«

»Ne, sama bom šla. Marija Pomočnica me je ozdravila.«

Več ljudi, med njimi hišni prijatelj gospod Bellagamba, so poročali, da so jo videli hoditi brez težave in da je vzbujala zato pozornost vseh, ki so jo poznali.

Tudi gospa Anna Chiesa je začutila potrebo, da bi popeljala svojo petnajstletno hčer Sabino k don Bosku. Po prestani pljučnici je bila vedno bolehnna in je nikakor ni bilo mogoče popolnoma pozdraviti. Še več, bila je v nevarnosti, da bi se je lotila jetika. Don Bosko jo je ljubeznivo sprejel in rekel, da ji bo predpisal učinkovito zdravilo. Mati si je seveda predstavljala kdo ve kako zdravilo, on pa je dekletu naročil, naj ves mesec maj vsak dan zmoli na čast Mariji Pomočnici sedem *zdravamarij*. Učinek je bil zares čudežen, kajti bolnica se je po pričevanju njene matere tako popravila, da je trinajst let pozneje, ko je tudi ona postala mati, bila popolnoma zdrava.

Dnevnik govori še o dveh gospeh, Carlotti Odero in Mary Bellagamba, ki sta bili bolehnii in sta se priporočili don Boskovim molitvam. Sedaj sta se mu veseli prišli zahvalit za njegove molitve, ki sta jim pripisovali ponovno pridobljeno zdravje.

On, ki je dobil od Boga v veliki meri *gratia curationis* [milost ozdravljenja] drugih, je vdan v Božjo voljo nosil težek križ vedno večjih tegob. Božja previdnost pa je ukrenila, da se je na koncu potovanja počutil manj utrujenega, tako da je ob slovesu iz Sampierarene v Valdoccu naredil vtis, ki bi jim bil manj mučen.

V družbi starega tajnika don Berta, ki mu je prišel naproti, in novega tajnika Vigliettija se je 6. maja odpravil nazaj v Turin. V Oratorij je prišel v času, ko je bila skupnost v cerkvi pri blagoslovu in ga je šel on podeliti. Potem, tako piše dnevničar, so ga veselo sprejeli fantje, ki so na ves glas klicali živijo svojemu očetu, ki se je vrnil mednje in korakal po lepo razsvetljenem dvorišču, okrašenem s priložnostnimi napisi. Ljubezen se je okoristila tudi z nekaterimi okoliščinami. Neki drug zapis poroča, da je eno uro pred don Boskovim prihodom, ko

so po dvorišču obešali napise, slavček na bližnjem drevesu s svojim petjem tako čudovito napolnjeval zrak, da so ga vsi, ki so ga slišali, imeli za glasnika skupnega veselja in razpoloženja.³³

V pismu, ki še ni prišlo na cilj, ki pa je bilo napisano 5. maja in oddano na pošto v Buenos Airesu, je msgr. Cagliero pisal don Lazzeru: »Naš dragi don Bosko se je iz Francije gotovo vrnil obložen z bogatimi darovi, vendar ranjenega zdravja, ves utrujen od naporov, kot Jezusovi borci. Oh, da bi ga nam naša dobra mati Marija Pomočnica ohranila *ad multos*, da, *ad multos annos*. V ljubezni se gotovo ne bomo dali premagati od vas drugih, kajti srce deluje veliko bolje, kot more to zapisati pero. Tekmujemo z vami v ljubezni do njega!« Ta tekma sinovske vdanosti, ki ji staranje in večanje tegob nista vzeli nobene živahnosti, je preživela očetovo smrt v tistih, ki jih je on hranil s svojim kruhom in s svojo vero.

³³ Priložnostni pesnik je ptičku pevčku posvetil naslednje verze z naslovom Don Bosku ob vrnitvi:

*Zvečer je z lepim petjem,
ko smo poslušali njegov mili napev,
neki slavček med vejami
naznanjal konec našega joka,
ki je tako običajen med nami Adamovi sinovi
in se zdi, da nam je s svojim prijetnim glasom
hotel povedati:*

*Vaš oče se je vrnil. Bodite veseli.
In ko smo poslušali njegov mili napev,
smo čutili veliko radost.
Rekli smo si: Kako bo sedaj lepo.
Jok smo čutili v očeh,
ko smo slišali, ko smo videli
našega samotnega pernatega odposlanca.*

17. POGLAVJE

V ORATORIJU, IZ ORATORIJA, ZA ORATORIJ. POSTANEK V MATHIJU

ZLASTI STAREJŠIM PREBIVALCEM ORATORIJA JE bilo zelo hudo, ko so videli don Boska sključenega in se je zdelo, da bi brez opore omahnil. Zvečer 31. decembra, ko je dajal fantom, zbranim v cerkvi Marije Pomočnice, vezilo za leto 1885, je bil skrajno utrujen in je komaj komaj končeval stavke. Ko je nazadnje povabil vse navzoče, da bi zmolili *očenaš*, *zdravamarijo* in *slavaočetu* za tistega med nami, ki bo prvi umrl, je zmožel moliti samo zdravamarijo. Bil je tako izmučen, da je za vsak gib nog in rok potreboval tujo pomoč. Bilo mu je zelo nerodno, ker je tako nadlegoval svoje sinove, katerih pripravljenost pa z druge strani spet ni bila brez neprijetnosti. Nekateri so mu z najboljšo voljo želeli pomagati, pa so bili neizkušeni in so mu povzročali nadloge namesto pomoči. Tako mu je na primer kdo želel pomagati hoditi in je moral držati visoko svojo roko, ko pa se je don Bosko naslonil nanj, ni imel zadosti moči, da bi ga podprl. Dostikrat se je zgodilo, da so ga manj izurjeni, namesto da bi sledili njegovim gibom, vlekli za seboj in mu povzročali bolečine. Ko so se potem zavedeli, da so bili vzrok bolečin, so se vljudno opravičevali, on pa je odgovoril: »Nič se ne vznemirjaj, saj je večji kos še vedno na svojem mestu.« Ob drugi priložnosti se mu je pod desno pazduho naredil tvor. Ko se je že skoraj zacelil, mu je neki sobrat, ki mu je hotel pomagati, nerodno položil roko na okrevajočo rano in ta se je ponovno odprla in povzročila velike bolečine. Ista nerodnost se je malo pozneje spet ponovila z vsemi posledicami. Obakrat je smeje se dejal: »Kriv sem jaz, ker nisem preprečil svojih grehov. Tvor je bil kazen zanje.«

V tem stanju, ko je nenehno potreboval pomoč drugih, se je vedel kot pravi sin pokorščine. Pri mizi so ga spraševali: »Gospod don Bosko, želite to ali želite ono?«

»Dajte mi, kar hočete,« je odgovarjal. »Če so moji zobje zadosti močni, bom jedel kar koli.«

»Gospod don Bosko, greva sem ali greva tja?« ga je spraševal spremljevalec na prehodu.

»Šel bom, kamor me boš popeljal,« se je glasil njegov odgovor.

»Tukaj ni nič prijetno,« je omenil kdo na kakem kraju. »Bilo bi bolje, da bi šli tja.«

»Kar pojdimo tja,« je takoj odgovoril in se vrnil po že prehojeni poti.

Hudo mu je bilo zaradi obilice dela, ki ga je pred malo leti še mogel opraviti, sedaj pa je zaradi slabosti in slabega vida zmogel le še dvajsetino tega. »Nekateri dnevi,« je žalosten menil, »sem napisal tudi do sto pisem.« Zares, njegovo dopisovanje je bilo nekaj čudežnega. Eden izmed razlogov je bil, da je z dopisovanjem dobival sredstva za vzdrževanje svojih ustanov in zato ni nikdar pozabil godovnih dni svojih dobrotnikov in drugih pomembnih datumov. Vendar je sedaj Božja previdnost nadomeščala njegovo prizadevnost. Naj bo zadosti, če povemo, da je v dvajsetih dneh – od 7. do 27. maja – samo na njegov naslov prišlo 70.000 lir v pismih, ki jih ni nihče pričakoval.¹

Sicer pa si ni prav nič prizanašal z duševnim delom, čeprav je bilo to zaradi starosti precej utrudljivo. »Dobri don Bosko je zares ostarel,« je bilo mogoče brati v nekem toskanskem časopisu.² Toda duševno je vedno jasen in govori s tisto privlačnostjo, ki je bila tako ljuba in dragocena pri njegovem vzorniku sv. Filipu Neriju.« Vendar njegova ljubeznivost ni bila prav nič podobna ljubeznivosti apostola Rima. Nekega dne je v zaupnem družinskem pogovoru povedal, da je bil vse od svoje mladosti bolj resnega značaja in da se v smešnih rečeh, ki jih je storil ali sam pripovedoval, nikdar ni sproščeno smejal.³

Če je bil prisiljen biti brez dela ali sam, je razmišljal o svojih načrtih in jih motril od vseh strani. Nikdar se ni spuščal v neposredno uresničevanje, temveč je dajal prednost daljnim uresnitvam. Tako je razmišljal, kako bi obhajali tretje sedemletje posvetitve cerkve Marije Pomočnice, o čemer je večkrat govoril z don Lemynom, čeprav so do 1885 manjkala še štiri leta. Hotel ga je obhajati izredno slovesno in ob veliki udeležbi vernikov. Še več, že takrat je hotel železniško upravo prositi za poseben popust na železnici, da bi tako privabil več romarjev. Glede tega je že opravil prvo preizkušnjo, ko je za prvo sedemletje dosegel poseben popust za svoje gojence.⁴ Niso mu ustregli, vendar ga je ta zavrnitev tako malo prizadela, da je že razmišljal o novi prošnji veliko večjega obsega.

¹ Vigliettijev dnevnik, 27. maj 1885.

² *L'Amico del popolo* [Ljudski prijatelj], Prato, 4. julij 1885.

³ Vigliettijev dnevnik, 25. junij 1885. Obiskovalce danes pretrese njegov resni izraz na eni izmed razstavljenih slik v njegovih sobah, ko je bil še mlad duhovnik.

⁴ Izvirnik do sedaj še neobjavljene prošnje, je brez datuma. Toda don Berto jo je uvrstil med podobne listine po letu 1875 in pred koncem 1876. Fantje so že imeli 50% popust, tedaj pa je prosil za 75% popust (Dodatek, št. 71).

Upravičeno lahko trdimo, da se je v svojem duševnem delu ukvarjal predvsem z Družbo. Tako je nekega dne v pogovoru z don Lemoynom in don Viggiettijem⁵ rekel na način, ko kdo redno podaja ugotovitve prejšnjih razmišljanj, kakšna pravila naj bi upoštevali pri dajanju odgovora fantom Oratorija, ki bi spraševali za nasvet o svojem poklicu. »Ko fantje,« je dejal, »sprašujejo za nasvet za svoj poklic, je treba pri odgovoru upoštevati naslednja pravila. 1. Če se odkrije, da padajo v stvareh lepe čednosti, jim nikdar ne svetujemo, da bi postali salezijanci. 2. Če so se v moralnosti pregrešili z drugimi in bi radi vstopili v semenišče, jim izdajmo samo šolsko spričevalo. Če potem od doma prosijo za spričevalo o moralnosti, naj se jim ne odgovarja. 3. Previdnost, ko svetujemo fantom, da bi postali salezijanci zaradi nasprotovanja škofov, župnikov in staršev. Ti bodo fantu takoj rekli: don Bosko ti je to vbil v glavo. Če fant sprašuje, napeljimo pogovor tako, da si bo sam znal odgovoriti. To je najkrajša pot, kajti razmislek o poklicu prinaša ugovore, odgovore, vprašanja. Tako je fant že pripravljen na nasprotno mnenje, zlasti če ga starši želijo ohraniti zase. Zato ga preprosto vprašajmo: 'Povej mi, si bil boljši doma ali si boljši tu?' Če fant odgovori, da je bil boljši doma, ga vprašajmo zakaj. Če bo odgovoril, da je tukaj naletel na tovariše, dobil knjige itn., mu recimo, naj gre v semenišče, vendar naj se prej posvetuje z modro osebo. Če pa odgovori, kar se zgodi v večini primerov, da je boljši tukaj, ga vprašajmo, ali se bo mogel zunaj ohraniti tako dobrega kot tukaj. Sam naj odloči, kaj je boljše zanj. Vprašajmo ga, kje je našel rešenje svoje duše. Tako si bo fant odgovoril sam in doma bo lahko rekel staršem: 'Nikakor mi ni don Bosko svetoval, da bi postal salezijanec, temveč sem se za to sam odločil.'«

Nekdo, ki ga je videl zaposlenega s tisoč mislimi, mu je dejal: »Vi, gospod don Bosko, imate v glavi toliko stvari, kako je mogoče, da morete vse opraviti? Kakšne malenkosti gotovo pozabite.« Don Bosko je ponižno odgovoril: »Ne pozabljam samo malenkosti. Bojim se, da pozabljam zadevo, ki je edino pomembna, zveličanje svoje duše!« Dvojni nauk tistemu, ki ga je vprašal.

Po vrnitvi iz Francije ni več zmogel, da bi šel maševati v cerkvi Marije Pomočnice. Toda 24. maja ni hotel maševati na oltarju, ki ga je imel spravljenega v omari v sosednji sobi. Tisti 24. maj je sovpadal z binškoštnim praznikom, tako da so praznik Marije Pomočnice prenesli na 2. junij. Svetnik je zato šel k oltarju sv. Petra, okoli katerega se je v hipu zbrala množica častilcev.

Iz Italije in tujine je brez števila ljudi prihajalo k don Bosku, da bi našli tolažbo v svojih tegobah, nasvete v dvomih, pomoč molitve v svojih boleznih. Tega leta mu je neki predstojnik redovne skupnosti iz Caena poslal gospodično, ki je bila že več let podvržena težkim duhovnim preizkušnjam. »Sem že štirideset

⁵ *Dnevnik*, 27. maj 1885.

let duhovnik in še nikdar nisem našel človeka, ki bi bil težje preizkušan, ki pa je vedno podrejen Božji volji v slavo Boga in za zveličanje duše. Celo življenje je bila tako poslušna Bogu, da ni nikdar, tako menim, izgubila krstne nedolžnosti.«⁶ Videti je bilo, da jo je hudobni duh mučil zlasti tako, da ji je onemogočal navzočnost pri verskih obredih in opravljanje pobožnih vaj. Med temi opravili jo je silil k preklinjanju Boga. Dne 4. junija je bila pri don Boskovi maši in se je od vsega začetka čutila popolnoma svobodno in zdravo. Ko je prejela sveto obhajilo, se je dolgo zahvaljevala pri Marijinem oltarju v sobi blizu kapelice, medtem ko so druge gospe, ki so prišle iz Francije, čakale, da bi mogle govoriti z don Boskom. Molila je zelo pobožno, in rekli bi pohlepno, kot kdo, ki okuša stvar, ki si jo je dolgo časa neuspešno želel. Niti je ni motil ropot, ki bi jo lahko raztresal. Od takrat naprej se je vedno počutila dobro.⁷

Nihče ni pričakoval, da bodo ponovno slišali don Boskov glas na konferenci za sotrudnike in sotrudnice. Toliko večje presenečenje je prevzelo vse, ko so ga videli prihajati na prižnico pred številno poslušalstvo. V okrožnici, v kateri je vabil na zborovanje, je bilo rečeno: »Dva posebna razloga nas letos nagibata, da bomo jutri s posebno pobožnostjo in hvaležnostjo opravili praznik Marije Pomočnice. To sta: zahvala in hvaležnost prevzvišeni Kraljici nebes, da nas je preteklo leto obvarovalo kolere, in potreba, da bi nas ponovno ohranila, če bi po Božji odločbi ta strašni bič ponovno moral priti v naše kraje.« Zbor, ki je bil tudi to leto samo eden, je bil na vigilijo v cerkvi Marije Pomočnice. Svetnikov govor so nam posredovali v naslednji obliki.

Predstavljam se vam, spoštovani gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice, ne za dolg govor, ker tega ne bi zdržale moje slabotne moči, temveč samo zato, da vam na kratko povem nekaj stvari, za katere se mi zdi potrebno, da jih poznate. Najprej, kaj pomeni biti salezijanski sotrudnik? Biti salezijanski sotrudnik pomeni sodelovati skupaj z drugimi pri ustanovi, ki je bila začeta pod varstvom sv. Frančiška Saleškega in ima za cilj pomagati Cerkvi v njenih potrebah. Tako sodelujemo pri delu, ki ga močno priporoča sveti oče, ker vzgaja mladino h kreposti in jo vodi na poti k oltarju. Glavni cilj te ustanove pa je pouk mladine, ki je danes postala tarča hudobnih, in njena skrb v svetu, v zavodih, zavetiščih, prazničnih oratorijih in družinah za ljubezen do vere, lepega življenja, molitve, pogostega prejemanja zakramentov in tako naprej.

Vpraševali boste o mnogih stvareh. Tako boste vprašali, ali dela, pri katerih vi pomagata s svojo dobrodelnostjo, napredujejo ali nazadujejo. Oh, potolažimo se v Gospodu, velezaslužni sotrudniki, kajti ta dela se vsak dan bolj širijo. Hiš, cerkva, gojencev je vsak dan več. Od vseh strani nas prosijo za nove ustanove, kamor bi sprejeli fante, ki se potepajo po trgih in cestah in so v veliki nevarnosti, da bi izgu-

⁶ Za isto osebo je tedaj don Bosku pisal župnik pri S. Gillesu (Dodatek, št. 72, A-B).

⁷ O tem govori tudi francoski *Salezijanski vestnik* v prvem članku meseca julija. Zdi se, da se je dekle pisalo St Léger.

bili vero in moralnost in se odpravili na pot, ki vodi v samoto in ječo. Za to rast in za napredek dobrih del gre najprej hvala Bogu in potem vam, dobrodelni gospodje in gospe. Da, od vas je odvisno duhovno in telesno blagostanje brez števila dečkov in deklic. V vaših rokah je njihova časna in večna usoda.

Naša ustanova pa zavzema velikanske razsežnosti v Patagoniji, kamor se je pravkar odpravil msgr. Cagliari. Ogromno je dela v šolah, cerkvah, zavetiščih, in potem ko smo že delali, se trudili in skrbeli za vse, smo spet na začetku, kajti prošnje za nove ustanove nam vsak dan prihajajo od vseh strani. Če bi imeli na voljo 2.000 misijonarjev, bi takoj vsi dobili zaposlitev; če bi imeli 2.000 cerkva, bi jih takoj napolnili z vernim ljudstvom in tako pomnožili število izbranih. In msgr. Cagliari, obdan s toliko žetvijo, piše: Oh, vi Evropejci, ki ste cvet katolištva, pridite in boste videli. Videli boste brez števila ljudi, ki hodijo za vami, ki prosijo za dela krščanske ljubezni; ne dela v denarju in kruhu, temveč dela duhovne krščanske ljubezni, kot so verski pouk, vera, civilizacija, odrešenje duše.

In katera so dela, h katerim ste posebno poklicani, da boste dobri sotrudniki in dobre sotrudnice? Povem vam, da bi morali odpreti nove postojanke, pa tega ne moremo, ker nimamo potrebnih sredstev. V tem trenutku je velik del naših naporov usmerjen v cerkev presvetega Srca Jezusovega v Rimu in v zavetišče ob njej, ki bo zmoglo sprejeti več sto zapuščenih dečkov iz mesta. Prav to delo kliče vaše sodelovanje, dragi zaslužni sotrudniki in sotrudnice, in sveti oče Leon XIII. vam ga po meni toplo priporoča. Poleg te ustanove imamo še vrsto hiš v Liguriji, na Benečanskem, v Romanji, na Siciliji. Vse te hiše kličejo po razširitvi in vsaka ima svoje potrebe. In kaj naj rečem o hišah v Franciji, Španiji in Ameriki? Od tam dobivam tolažilne novice, med katerimi je sporočilo o odprtju nove hiše v S. Paulu v Braziliji, ki naj bi sprejela množico revne in zapuščene mladine. Vsa ta dela, bodisi bližnja kakor oddaljena, prosijo pomoč vaše dobrodelnosti.

Še ena ustanova priteguje nase našo pozornost, to je hiša v Parizu. V tem velikem glavnem mestu Francije, ki šteje skoraj tri milijone prebivalcev, so trume dečkov, ki se potepajo po ulicah in cestah in so v nevarnosti, da se pogubijo. To je velikansko področje, kjer naj bi pomagali z našo dobrodelnostjo. Z Božjo pomočjo bo ta hiša rešila pogube tisoče in tisoče mladih in bo obrisala solze mnogim staršem, ki ne vedo, kaj naj bi storili, da bi obvarovali svoje otroke pokvarjenosti in jih napotili na pot kreposti.

V vseh naših zavodih se je prav to leto povečalo število prošenj za sprejem. Kaj menite, koliko prošenj so dobili v enem samem zavodu? Kar 5.000, toda vsem tem smo z žalostjo v srcu morali odgovoriti: *ni več prostora*. Oh, koliko več dobrega bi lahko storili, če bi mogli ustanoviti še več hiš, če bi imeli sredstva za nakup hrane in obleke za vse zapuščene dečke! Koliko poštenih in dobrih krščanskih očetov, koliko boljših državljanov bi lahko dali našim družinam, Cerkvi in državi!

Čutim, da vam ne morem več govoriti, zato sklepam: prepričajte se, žetev je obilna in vaša pomoč, vaša krščanska dobrodelnost, vaš dar ni samo koristen, temveč tudi potreben. Pomagajte nam zato po svojih močeh. Poleg obilnega plačila v nebesih boste imeli tudi tukaj na zemlji zadovoljstvo, da ste sodelovali v korist vere,

družin, družbe. Toliko fantov in deklet bo z vašo pomočjo hvalilo Boga, medtem ko bi ga sicer preklinjalo v tem času in ga sovražilo v večnosti skupaj z vsemi hudiči. V teh časih širijo brezbožni nevero in pohujšanje in skušajo zlasti neizkušeno mladino pokvariti z društvu, tiskom in zborovanji, katerih namen je, da bi jih odvrnili od vere, Cerkve in zdrave moralnosti. Temu se skušajo upreti salezijanski sodrudniki in sodrudnice. Kako? S širjenjem dobrih načel, knjig, katoliških združenj, s katekizmom in podobnim.

Še nekaj drugega vam priporočam. Molite drug za drugega. Jaz se vas vsak dan spominjam pri sveti maši in za vas molijo tudi naši dečki. Vi jim dajete zemeljski kruh, da jih ohranite pri življenju, in oni vam dajejo duhovni kruh svojih molitev. Mogoče ne morete veliko moliti. Ti dečki, salezijanci in hčere Marije Pomočnice molijo za vas, da vam izprosijo milosti, ki jih potrebujete. Veliko sodrudnikov in sodrudnic je bilo že poklicanih v večnost in mi pridružujemo naše molitve vašim za njihove duše. To, kar sedaj delamo za druge, bodo nekoč drugi storili za nas.

Končno, dragi sodrudniki in sodrudnice, trudimo se, da bomo storili čim več dobrega za nas in za druge, da se bo Marija Pomočnica mogla veseliti, ko bo videla, da je toliko duš prišlo v nebesa po vaši zaslugi. Ko boste v nebesih, s kakim navdušenjem boste vzklikali: »Blagoslovljen dan, ko sem vstopil med sodrudnike in sodrudnice sv. Frančiška Saleškega, kajti vsako dobro delo, ki sem ga naredil v korist tega združenja, je kakor dolga veriga milosti, s pomočjo katerih sem mogel doseči ta kraj zadovoljstva in veselja.«

Ko se je don Bosko po konferenci vrnil v zakristijo, ga je tam čakala množica ljudi, da bi ga prosili za blagoslov. Med množico je opazil ženo z otrokom, ki je imel zavezane oči. Povabil jo je, da je stopila naprej, in vprašal, kakšno bolezen ima otrok. Bila sta to mati in sin in sta prihajala iz Poirina.

Deček, po imenu Giovanni Penasio, star osem let, je imel že dvajset mesecev očesno vnetje in je moral biti nenehno v temi. Dva specialista, doktorja Sperino in Peschel, ki sta ga že večkrat pregledala in ga obiskala tudi to jutro, sta menila, da je treba odstraniti zrklo levega očesa, da bodo rešili desno. Uboga dobra žena je vsa pretresena pripeljala dečka k don Bosku, da bi ga blagoslovil. Svetnik ga je blagoslovil, sprejel miloščino za eno mašo in obljubil, da bo molil zanj.

Še tisti večer, ko sta se vrnila domov, se je sin začel počutiti bolje. Naslednje jutro je odprl oči in videl sončno luč. Ves iz sebe je poklical mater in vesel izjavil, da je popolnoma zdrav. Takoj zatem so se krajani, ki so poznali njegovo stanje, lahko z začudenjem prepričali o resničnosti čudeža. Od takrat je bil fant vedno zdravih oči, tako da so ga sprejeli v tiskarno bratov Canonico v Turinu.

Prelepa slovesnost, ki so jo prenesli in obhajali med tednom, je po številu vernikov močno preseгла slovesnosti prejšnjih let. Don Bosko je priporočil, da bi storili, kolikor so mogli in znali, da bi bil praznik čim bolj slovesen.⁸ *L'Unità*

⁸ Don Lazzerovo pismo msgr. Cagliero, Turin, 26. maj 1885.

Cattolica je v članku 4. junija med drugim pisala: »Velečastiti don Bosko je kljub svojemu slabotnemu zdravju hotel priti iz svojih sob in darovati sveto mašo pri oltarju matere Božje Marije. Dobri salezijanci so sicer hoteli prihraniti svojemu očetu težek napor, toda don Janez, ki tako zelo ljubi Marijo Pomočnico in pričakuje vse od njenega varstva, jo je hotel počastiti. Turinčani so napolnili zakristijo in hodnike, da bi mu poljubili roko. Ganljiv prizor.«

Pri kosilu, ki so ga pripravili v veliki sobani knjižnice, so don Bosku delali družbo kardinal Alimonda, škofa Pampirio iz Albe in Valfré iz Cunea, nekaj plemenitih gospodov in gospa iz Francije in veliko turinskih duhovnikov. Njegova eminenca je na koncu kosila naslovil na Božjega služabnika nekaj kratkih, ljubeznivih besed. Omenjeni časopis je poročal: »Bilo je več napitnic, prebrali so več deklamacij. Z eno besedo bil je velik praznik radosti in veselja za vse, zlasti še za velečastitega don Boska, ki potrebuje tako tolažbo.«

Zelo se je trudil, da je predsedoval kapitularnim sejam, ki se jih je dejavno udeleževal v preteklosti, in kakor bomo videli, tudi v prihodnosti. Na seji 5. junija je na presenečenje vseh predložil napisana navodila za prihodnja obhajanja praznika Marije Pomočnice in jih prebral. »1. Nikakršnih pregrinjal razen tistih, ki so last cerkve. 2. Poskrbeti, da se bo število zunanjih godbenikov skrčilo na nujno potrebne. Zato preprosto petje ob spremljavi orgel.⁹ 3. Glede hrane se je treba omejiti na kapitularne odredbe. 4. Pisarniške potrebščine naj bodo na voljo v pisarnah in ne na tako imenovanih *klopeh*, kjer pride do pravega nereda in izgredov.¹⁰ 5. Če je že treba postaviti kako prodajalno mizo, jo je treba izročiti pošteni in zaupanja vredni osebi, kajti ob takih priložnostih pride tudi do tatvin. 6. Paziti, da notranji gojenci ne bodo prišli v stik z zunanjimi.« Kapitelj je menil, da bo zlasti prvo točko težko izvesti, vendar je don Bosko odločno zatrdil: »Storite, kar je mogoče. To je moje mnenje.«

Fantje, ki so ga le poredko videli in še to samo mimogrede, so bili stalno predmet njegovih skrbi. Nekega dne je dal razglasiti, da pozna njihovo duhovno stanje in da tisti, ki se hočejo okoristiti, se lahko pridejo spovedat k njemu v spovednico ali tudi zunaj nje. Zlasti bi rad govoril z njimi o njihovi prihodnosti. Prvi, ki so nestrpni in radovedni prišli k njemu, so bili iz višjih razredov. Nemalo začudeni so pripovedovali drugim, kar so slišali, ali pa vsaj drug drugemu zagotavljali, kako natančno je don Bosko opisal njihovo duhovno stanje. Don Ubaldi je o tem globoko presunjen govoril še zadnje dni svojega življenja. Ob koncu pogovora mu je svetnik dejal: »Čuvaj se kače, ki te hoče ujeti v svoje zanke.« V svoji preproščini je to pripovedoval enemu svojih tovarišev, ki je prebledel in vzkliknil: »Ah! Ta kača sem jaz. Ti se tega nisi zavedal, vendar je tako.« Iz nekaj

⁹ Misli na trobila in violine, ki so jih takrat imeli navado uporabljati pri večjih slovesnostih.

¹⁰ Na veliko so prodajali knjige in religiozne predmete kakor tudi šolske knjige v korist fantom, ki so lahko kupovali s tako imenovanimi markami.

nejasnih izrazov, ki mu jih je don Bosko povedal in potem še ponovil, je mogel razbrati, da bi, če bi postal salezijanec, naredil salezijanski družbi veliko čast.¹¹

Dva gojenca petega razreda, Maffei in Manelli, oba Lombarda in dobra prijatelja, sta skupaj šla k don Bosku, da bi dobila nasvet za poklic. Maffei bi želel nadaljevati licej, iti na univerzo in se posvetiti kakemu civilnemu poklicu. Manelli pa bi rad postal salezijanec ali vsaj škofijski duhovnik. Don Bosko je malo pomislil in potem odgovoril prvemu: »Ti, Maffei, bi moral postati dober župnik.« In drugemu: »Ti Manelli, ne boš postal ne salezijanec ne duhovnik, temveč boš poučeval v državnih šolah. Upajmo, da boš ostal dober in boš častno opravil svojo nalogo.« Oba sta odšla slabe volje in se odločila, da bosta storila po svoji glavi. Maffei je bil sprejet v licej v Alassiu. Toda proti koncu leta je verjetno zaradi slabega zdravja moral oditi domov. Vstopil je v semenišče in postal duhovnik. Nasprotno pa se je zgodilo z Manelijem, ki je vstopil v semenišče, se kmalu vsega naveličal, se vpisal na kraljevi licej svojega rodnega mesta, živel precej razburkano življenje in umrl že kot študent univerze.

Še neki drug podoben primer je vzbudil veliko pozornosti. Mladi Stefano Ghigliotto iz Varazzeja, bratranec salezijanca don Francesca in zunanji gojenec našega zavoda, se je prav tako odločil, da bi postal salezijanec. V poklicu ga je skrbno negoval hišni katehet don Descalzi. Ko je dobil privolitev staršev in že celo pripravil osebno opremo, ga je njegov bratranec sam predstavil svetniku: »Glejte, gospod don Bosko, to je moj bratranec, ki bi rad postal salezijanec.« Ne da bi fanta kar koli vprašal, je don Bosko odgovoril don Francescu: »Prav, daj mu *Preskrbljenega mladeniča*.« Nato se je poslovil. Tako suhoparen odgovor je presenetil predstavljavca, ki je sam pri sebi takoj ugotovil: »Moj bratranec ne bo nikoli salezijanec, temveč bo ostal v svetu. To je moral biti pomen podarjene knjige.« Tako je Stefano, ki je bil trden v svojem sklepu vse do odhoda v Turin, spremenil svojo pot in ni hotel več tja, čeprav ga je don Descalzi skušal pregovoriti. Vstopil je v škofijsko semenišče, a je po dveh mesecih izstopil in se oženil.

Tudi gojenec Giovanni Masera je šel k don Bosku po nasvet glede poklica. Bil je med prvimi v razredu in se je odlikoval po leposlovnih spisih. Svetnik mu je napol za šalo in napol zares rekel: »Tebe pa še nočem!« Fant je na univerzi končal študij literature, poučuje v državnih šolah in živi od spomina nanj, ki mu je prvi vodil korak na poti znanja in časti.¹²

Brez dvoma je don Bosko pogosto prejemal nadnaravna razsvetljenja pri razsojanju o poklicu. Zvečer 31. oktobra 1885 je povedal don Lemoyneu, da je

¹¹ Povedal mu je v zelo nedoločenih besedah. Ko je bil Ubaldi že klerik in je srečal don Boska, ga je nenadoma prekinil, zapil vanj svoje oči in s strogim povzdignjenim glasom izgovoril besede, ki so ga čisto zmedle. »Kaj si domišljaš, da si?«. Mogoče je hotel v kali zadušiti vse morebitne zametke častihlepja.

¹² Ker je hitro pisal, mu je don Rua naročil, naj z drugimi piše, kar don Bosko govori v javnosti.

včasih, medtem ko je bil v cerkvi, videl, kako se je neke vrste sveča utrnila na oltarju, se premikala sem in tja po cerkvi in obstala nad glavo kakega fanta. To je bilo zanj jasno znamenje poklica.

Bolj ali manj je bila v Oratoriju živa želja, da bi zvedeli, kaj je don Bosko bral v dušah. Tudi klerik Viglietti se ni mogel odtegniti tej splošni radovednosti. Ker je bil zaupno povezan z Božjim služabnikom, je speljal pogovor na to vprašanje. Tako ga je nekoč vprašal o sanjah o vicah, v katerih je videl duše mnogih fantov.¹³ Svetnik mu je pripovedoval dogodek, ki se je pripetil ob tisti priložnosti. K njemu je prišel neki fant in mu dal neke vrste obvestilo, vendar je zamolčal zelo pomembne stvari, ker se jih je sramoval povedati. »Mar ne vidiš, da mi prikrivaš to in to stvar?«

»Oh!« je vzkliknil ves iz sebe fant, »vi ste to zvedeli od mojega spovednika. Drugače to ni mogoče.«

»Nikakor ne! Ali ne veš, da berem tvojo dušo kakor odprto knjigo?«

»Ne, ne. Vi ste to zvedeli od mojega spovednika.«

»Revček! Vidi se, da ne poznaš don Boska.«

Vendar ga ni mogel prepričati. Fant je odšel ves zmeden in slabe volje. Toda naslednjega dne, bila je nedelja, se je vrnil ves skesan in spreobrnjen, ga prosil odpuščanja ter pred Bogom in don Boskom priznal milost svojega spreobrnjenja.¹⁴

O izrednem dogodku 2. junija, na praznik Marije Pomočnice, še danes hranijo spomin v Carignanu. Klerik novinec Luigi Nicola, doma iz Carignana, je v San Benignu zelo zbolel in se je na željo domačih vrnil domov. Njegovo stanje se je iz dneva v dan slabšalo. Don Chiatellino, velik carignanski don Boskov prijatelj, se je na praznik Marije Pomočnice odpravil v Turin, kjer je srečal svetnika in bolnika priporočil njegovim molitvam. Don Bosko mu je smehljaje se odgovoril: »Potolaži njegovo družino, kajti klerik Nicola ne potrebuje več naših molitev, temveč že on prosi za nas. Je že v nebesih. Med povzdigovanjem me je prišel pozdravit.« Don Chiatellino je potegnil iz žepa uro, pogledal, koliko je, naredil izračun in zvečer v Carignanu ugotovil, da je klerik umrl prav v trenutku, ko je don Bosko daroval sveto mašo.

Menimo, da ne smemo prezreti poročila o nekem drugem pomembnem dogodku, ki se je pripetil tiste dni in nam ga je povedal nekdo, ki je videl in slišal don Boska in ki ga je don Bosko zelo cenil zaradi njegove pobožnosti in dobroteljnosti. V bližini La Réola, glavnega mesta departmaja Gironde, je živela redovnica, ki je vsak petek trpela bolečine trpljenja našega Gospoda. Gospodična Lallemand in njena mati sta kljub dvomom šli k njej in jo obiskali. Tam je bilo več duhovnikov in laikov, ki so polagali na njeno posteljo listke s prošnjami

¹³ Prim. MB XI, str. 259 [BiS XI, str. 160].

¹⁴ *Dnevnik*, 13. november 1885.

za milosti. Tudi ti dve sta storili kakor drugi in sta na svojem listku prosili za duhovne in časne potrebe don Boska. Jasnovidka, ki jo je po bolečinah trpljenja prišla tolažit presveta Devica Marija, je pokleknila in iskala med velikim številom listkov. Ko se je dotaknila listka, ki je govoril o don Bosku, je začela hvaliti Boga za njegovo apostolsko gorečnost in za množico duš, ki jih je s silo svoje krščanske ljubezni iztrgal Satanu. Rekla je: »Kako zelo so potrebni Božji služabniki, kakršen je on. On ne neha prositi, da bi mu Marija do zadnjega diha prizanašala z vsemi preizkušnjami bolezni.« Potem je razgrnila list in nadaljevala: »Kar se tiče mene, bo ta goreči služabnik Marijin živel v mojem srcu vse do mojega zadnjega diha.« Ko se je videnje končalo, se je sotrudnica približala in ta ji je sporočila nadvse tolažljivo novico. Pred kratkim je umrl njen oče, ne da bi mogel prejeti svete zakramente, zato je bila ona kakor tudi njena mati v skrbeh za njegovo večno zveličanje. Jasnovidka ji je rekla, da njen oče ne pričakuje kaj drugega kot kako mašo in kako molitev, da bo šel v nebesa. Rešil se je, ker je ona, njegova hčerka, veliko molila zanj in je opravila v trenutku njegove smrti veliko dobrih del. Bolj ali manj je govorila tako kakor don Bosko.¹⁵

Iz Francije je 9. junija prišel čisto nepričakovan obisk. V vratarnici se je predstavil mogočen, bradat prelat, ki mu je sledil preprost služabnik, in vprašal, ali je don Bosko doma. Ko je dobil pritrdilen odgovor, je vzkliknil: »Hvala Bogu. Bal sem se, da ga ne bom dobil.« Bil je kardinal Lavigerie, nadškof v Kartagini.¹⁶ Govoril je kako uro z don Boskom in obnovil prošnjo, ki mu jo je predložil že v Parizu: da bi poslal v Afriko nekaj svojih, da bi skrbeli za tamkajšnje Italijane. Nato je obiskal šole in delavnice in se napotil v cerkev sv. Franciška Saleškega, kjer je govoril obrtnikom in jih spodbujal, da bi ostali vedno odločni in velikodušni kristjani v vseh okoliščinah svojega življenja. Ko je videl podobo msgr. Cagliera, je vprašal, kdo je ta škof. Povedali so mu in on se je spomnil, da je bil 1871 v Oratoriju, kjer so v njegovi navzočnosti peli himno Piju IX. »Oh, da,« je dejal, »je to avtor te himne? Dobro se ga spominjam. Deklamiral je prve verze in pel zraven: 'Oh, Rim, verniki ...'«¹⁷ Iz oratorija je nadaljeval pot v Rim, kamor je bil namenjen.

Tri dni pozneje je obiskal don Boska drug ugleden prelat, msgr. Giovanni Marangò, nadškof v Atenah ter apostolski delegat za Grčijo in vzhodne kristjane. Tudi on se je dolgo pogovarjal z don Boskom.

Ko so šle h koncu različne prireditve v čast nebeški Materi, so se srca obračala k zemeljskemu očetu. Ustalila se je navada, da je don Rua sporočil turinskim sotrudnikom skupaj s praznikom sv. Alojzija tudi don Boskov godovni dan. Besedilo je bilo približno tako: »Ko vas vabimo na obhajanje praznika sv.

¹⁵ Prim. zgoraj stran 394. Ta dogodek je pripovedovala E. Lallemand de Montauban, 7. junij 1885.

¹⁶ Prim. MB XVI, str. 252 [BiS XVI, str. 163].

¹⁷ Pismo don Lazzera msgr. Cagliera, Turin, 11. junij 1885.

Alojzija Gonzage, si podpisani dovoljuje sporočiti, da 24. tekočega meseca obhajamo praznik sv. Janeza Krstnika, ki je tudi godovni dan našega predstojnika in očeta don Boska. Proslavili ga bomo s petjem, glasbo in deklamacijami. Da bi bil praznik čim lepši, spoštljivo vabimo vašo uglednost, da bi s svojo navzočnostjo povzdignili našo slovesnost, ki bo 23. junija ob osmih zvečer in na sam dan praznika ob pol osmih zvečer.« Značilen je skromen slog naznanila, ki je celo podrejen »pobožnemu povabilu«.

Tudi tistim, ki so v prejšnjih letih bili na praznovanju, je slovesnost prinašala vedno novo veselje. »To je praznik,« je pisal neki mestni časnik,¹⁸ »ki smo ga že imenovali, ki ima v sebi nekaj veličastnega in poetičnega. Ni nam treba povedati, da bo glasba, in to izbrana. To, kar prekaša vse drugo, pa je prisrčnost, ki kakor kraljica vse obvladuje. Že na predvečer bodo dečki pripravili darove, ki jih bodo izročili svojemu očetu.« Izmed darov je posebno eden vsem močno ugajal: slika matere Marjete, ki jo je upodobil Rollini in ki jo danes občudujemo v svetnikovi sobi. Ko je don Bosko dobro pogledal podobo, je vzkliknil: »Da. Prav ona je. Manjka ji samo beseda.«¹⁹ O prisrčnosti smo že zbrali simpatične izraze iz pisem fantov iz Oratorija.²⁰ Tokrat bomo predstavili izbor skupine pisem, ki so jih ob isti priložnosti leta 1885 zbrali sinovi iz Amerike. To so dokazi, ki kažejo zanamcem, kako res je, da je bil don Bosko »tat src«.²¹

¹⁸ *L'Amico del popolo*, 4 julij.

¹⁹ Pismo don Lazzera msgr. Cagliero, Turin, 3. julij 1885.

²⁰ Prim. MB XIV, str. 508 in sledeče [BiS XIV, str. 327].

²¹ Iz črk aklamacije *Viva don Bosco Giovanni* so narejene inicialke dveh anagramov, enega latinskega in drugega italijanskega.

<i>Vale</i>	<i>Vivi</i>
<i>Iterumque</i>	<i>In eterno</i>
<i>Vale</i>	<i>Vivi</i>
<i>Auguste Pater</i>	<i>Augusto</i>
<i>Dulcissime</i>	<i>Dolcissimo</i>
<i>Optime</i>	<i>Ottimo</i>
<i>Noster</i>	<i>Nostro Padre</i>
<i>Benevolentiam</i>	<i>Benedizioni</i>
<i>Ostendis</i>	<i>Ovunque</i>
<i>Singulis</i>	<i>Spandi</i>
<i>Caritatemque</i>	<i>Confortando</i>
<i>Omnibus</i>	<i>Ognuno</i>
<i>Gaudio</i>	<i>Gradisci</i>
<i>Iuvenes</i>	<i>Intimi</i>
<i>Omniumque</i>	<i>Onomastici</i>
<i>Voce</i>	<i>Voti</i>
<i>Attollite</i>	<i>Auguri</i>
<i>Nomen</i>	<i>Nostri</i>
<i>Nostri</i>	<i>Novello</i>
<i>Ioannis</i>	<i>Inviato.</i>

Apostolski vikar se zato, ker je bil škof, ni nehal imeti za don Boskovega sina. »Vaši sinovi se,« tako je pisal,²² »med seboj bojujejo in tekmujejo, da bi premagali eni druge v svetih zagonih sinovske vdanosti, pohvale, blagoslovov, obljub. Naj živi še sto let njihov predstojnik, dobrotnik in oče! Zavidanja vredno tekmovanje, plemenit prepir in hrupno veselje sinov, bratov celotne salezijanske družine! Za vašega prvorojenca in za vaše sinove v Ameriki (tako zelo daleč od vas) ne ostaja na ta dan svetega in skupnega veselja drugega kot sladek spomin na *preteklost*, ki bi ga radi spremenili v še bolj sladko *sedanjost*, da vam pokažemo tudi mi, da imamo v srcu pogum in čustva, ki niso nič manjša kot pri drugih! Četudi smo tako oddaljeni, imamo z nami, v sebi in za nami zapisane besede: DON BOSKO – ORATORIJ – VALDOCCO – MARIJA POMOČNICA, ki bolj kot proza, poezija in glasba spodbujajo in zadovoljujejo naša srca! Naši bratje v Evropi in Benjamini v Turinu naj uživajo pri lepih slovesnostih, se radujejo in veselijo, vendar nas ne bodo premagali v ljubezni, hvaležnosti in žrtvah za tistega, ki nam ga je dal Bog za vodnika, učitelja, pastirja in očeta. Blagoslovite svoje sinove v Ameriki in svojega prvorojenca.«

V imenu vseh sobratov, ki so delovali v misijonih v Patagoniji in dveh domovih v Buenos Airesu, se je monsinjorjev tajnik pridružil vsem drugim don Boskovim sinovom z besedami »veselja in zadovoljstva svojega srca«, gorečim željam, da bi usmiljeni Bog še dolgo ohranjal njegovo dragoceno življenje v miru in sreči. »Naj da nebo,« je vzkliknil, »predragi oče don Bosko, da bi še mnoga leta vsi srečni vodili, vladali in vzdrževali svoje številne sinove!«

Med svojim prisilnim bivanjem v Buenos Airesu je neutrudni misijonar don Milanieso, potem ko je omenil svoje tegobe, v katerih ga je po Bogu spodbujal spomin na don Boskove težave, ki jih je imel pri ustanovitvi Oratorija in salezijanske družbe, in ko mu je izrekel svoje čestitke, nadaljeval: »Ob tej priložnosti bi vam rad nekaj podaril, pa ne vem, kaj bi izbral. Če hočete, vas bom opozoril na tri tisoč Indijancev, ki so jih vaši sinovi krstili v več letih v Patagoniji in izmed katerih je več sto otrok že poletelo v nebeško slavo. To bo za vaše dobro srce razlog za tolažbo v vaši visoki starosti, ko boste vedeli, da je Bog že začel kronati vaše žrtve z misijoni v Patagoniji.«

Iz zavoda San Nicolas je pisal don Evasio Rabagliatti svojemu »velečastitemu in predragemu očetu«: »Tukaj ne nehamo moliti za vas, da bi vas Gospod še dolga leta ohranil vašim sinovom, v korist matere Družbe, duš in vse Cerkve. Toda v tem mesecu juniju, ko obhajate svoj god, bomo skušali še več in še bolj goreče moliti. Moliti za očeta je tako prijetno, tako sladko, saj je za očeta, ki nas tako zelo ljubi in ki mu toliko dolgujemo. Molite tudi vi za nas, oh, priljubljeni don Bosko, ki smo molitve najbolj potrebni. Daleč od Oratorija, brez vaših nas-

²² Buenos Aires, 23. maj 1885. Na začetku strani: *Naj živi sv. Janez.*

vetov, brez vašega blagoslova je lahko izgubiti salezijansko gorečnost.«

Iz Argentine se je oglasil vesel glas inšpektorja don Costamagne z gorečimi voščili in razveseljivo novico: »Nemogoče nam je, predragi in velečastiti oče, izraziti naše veselje, ko smo zbrani okoli monsinjorja in kličemo od daleč, daleč, pa iz vsega srca: naj živi naš nadvse ljubljeni oče! Da bi nam ga Gospod ohranil še petdeset let! Pravkar smo natisnili vaš življenjepis v kastiljščini in želja, da bi ga brali, je med fanti tolikšna, da ni nikdar zadosti izvodov za vse. Koliko dobrega stori ta življenjepis! Blagoslovljena roka, ki ga je napisala! Oče! Priporočite nas Gospodu, da bomo mogli vsi posnemati Magoneja v njegovem spreobrnjenju in v njegovi neutrudni vztrajnosti do smrti. Sveti Janez naj vam podari venec milijonov in milijonov sinov, vam, najbolj ljubljnemu vseh očetov!« Inšpektorjevemu podpisu sledijo podpisi drugih salezijancev.

V Urugvaju se je ljudi v vladi polastila norost verskega preganjanja. Inšpektor don Lasagna se je na vso moč odločno boril za zaščito ustanov in osebja. Zato je pisal: »Ni dvoma, da so nas vzeli na piko predvsem zaradi našega hitrega razvoja. Colòn, Paysandù in Las Piedras so težko bruno v očeh nekaterih ljudi [...]. Zato vam voščila k vašemu prazniku letos pošiljamo v trenutku velikega strahu, vendar pa zelo odkritosrčno in goreče. Oh, kako prav bi nam prišla v teh dneh beseda našega don Boska! Oh, molite za nas!«

Iz Urugvaja so prišla še tri pisma duhovnikov. Don Calcagno v Villa Colònu je upal, da bo ta godovni dan obhajal z don Boskom v Oratoriju, vendar je delal račune brez krčmarja. »Pa sem prav tako zadovoljen,« je pisal. »Vendar bi mi bilo zelo hudo, če ne bi mogel z vami več govoriti na zemlji.« Don Boska je ponovno videl leta 1887. Drugi dve pismi sta bili pisani v Paysandùju. Prvo je pismo ravnatelja don Allavena, ki svoje pisanje začinja takole: »Po petih letih, odkar vaši sinovi delujejo v tem mestu, se končno ne predstavljamo sami, da bi vam voščili za vaš god, ko vam pošiljamo sinovski pozdrav z obal Urugvaja. Pridružuje se nam zbor otroških glasov kot izraz najvdanejše ljubezni, vam pošilja svoje najboljše želje in se zahvaljuje Gospodu s prošnjo, da vas ohrani še mnogo leta. To so novi sinovi, zbrani pod plaščem Marije Pomočnice, ki vidijo v vas poslanca nebeške Gospe, ki naj bi jih učila jo ljubiti in biti pridni.« In don Rossetti, ki se je spominjal pogostih don Boskovih priporočil, da bi mu pomagali reševati njihove duše, je ob tej vzvišeni priložnosti položil k nogam blažene Device dvojno željo: da bi vedno izpolnjevali njegove očetne želje in da bi Bog še dolgo ohranil njegovo predragoceno življenje.

Šest klerikov z raznih strani mu je z odprtim srcem razodevalo svoja nežna čustva. Cavaglia: »Vedno nosim v srcu in duhu spomin na vas ... Spomin na vas me je večkrat rešil padca v greh. Misel na vas me je v trenutkih skušnjave, zbežganosti, žalosti spodbujala k boju, k delu in mi vračala izgubljeno veselje [...]. Želeli bi imeti kak vaš rokopic, nekaj besed, misel kot spomin na vas.« Giova-

ninni: »Jaz, dragi oče, bi rad postal pisatelj, pesnik, da bi vam povedal veliko stvari, pa sem le ubog klerik brez vsega, kar bi želel biti. Toda na ta lepi dan vam želim podariti majhen dar, sveto goreče obhajilo. Prosil bom Gospoda, da mi omogoči, da vam bom še velikokrat pisal na ta za vas in za vaše sinove tako lep dan. Blagoslovite, predragi oče, tega sina, da bo čim lepše rasel in posnemal vaše kreposti.« Grando: »Najprej se moram zahvaliti dobremu Bogu in vam, da ste me poslali sem. Dve leti zaporedoma sem prosil Gospoda, da bi mogel priti v te kraje. Res je, da zaradi slabega zdravja in omejenih duševnih sposobnosti lahko naredim le malo koristnega, vendar v Družbi ne manjka opravil, ki so prilagojena mojim možnostim. Storim, kar morem, da čim boljše opravljam svojo službo generalnega asistenta. Ne bom pozabil vaših lepih nasvetov v trenutkih, ko izpolnjevanje kreposti zahteva napor. Zagotavljam vam, oče, da mi z Božjo pomočjo ne manjka dobre volje.« Milančan, tedaj klerik, pozneje pomočnik in meteorolog: »Zame je don Bosko vse moje bogastvo in si ne želim drugega kot njega. Nanj vedno mislim, o njem govorim z vsemi in vsako pretiravanje se mi zdi majhno. Vse svoje delo, svoje napore in tegobe sem posvetil Bogu. Kljub temu skušam v vseh okoliščinah premagovati svojo slabotno naravo. Ko sem pripravljen, da v vsakem trenutku gledam svoj vzor, ki sem si ga postavil v svojem očku don Bosku, se mi zdi vsak napor lažji in vsaka tegoba v teh krajih plačilo za moje žrtve [...]. Mogoče se vam bodo, dragi oče, moje besede zdele malo pretirane, vendar ni tako. Čutil sem potrebo, da dam duška svojim čustvom in si dovolim, da to storim prav v trenutku, ko se vsi spominjajo vaše dobrote in ljubezni, ki jo izkazuje svojim sinovom. Če bi zvedel, da vas v teh dneh kateri izmed vaših sinov bolj ljubi kot jaz, bi mi bilo hudo, ker vas nadvse ljubim, ker imam pred Bogom sveto dolžnost, da vas ljubim in sem vam hvaležen.« Irec O'Grady: »Iz vsega srca se pridružujem svojim bratom teh oddaljenih dežel, da vam izrazim svojo ljubezen in vdanost in vam z vso gorečnostjo svoje duše želim lep in srečen praznik, ki naj mu sledijo še mnogi drugi. Da, dragi in nadvse ljubljene oče, izražam vam najbolj goreče želje, ki jih kdo more izraziti predragemu očetu. Izražam jih vam [...]. Gotovo se boste veselili, dragi oče, ko boste zvedeli, da se tukaj počutim nadvse dobro, zadovoljen s svojim poklicem v upanju, da bom mogel z Božjo pomočjo vztrajati do konca. Ne pozabljam, ne, nikaikor ne, komu se moram za Bogom zahvaliti za tako uslugo, za tako srečo. Rad bi, predragi oče, izrazil vso svojo hvaležnost, ki jo čutim do vas, vendar – po resnici povedano – ne najdem za to pravih besed. Upam pa, da bom to mogel pokazati na drug način, se pravi z dejanji, da bom dober salezijanec in vaš vreden sin.« Soldano: »Oh, srečni tisti dnevi, ki sem jih prebil v Oratoriju! Tako globoko so se mi vtisnili v spomin, da ne morem, da ne bi mislil nanje. Tako veliko je dobro, ki mi je bilo tam izkazano, da tega ne bom nikdar pozabil. Še več, ker se vedno bolj zavedam, kaj vse mi je bilo dano, se moja ljubezen večja in moja hvaležnost do

vas, ljubljeni oče, narašča [...]. Predragi oče, ne morem vam s peresom opisati zadovoljstva, ki ga čutim v svojem poklicu in kako zelo sem srečen v svojih naporih.« Stefanelli: »Upam, da bom 24. junija v svoji dragi Patagoniji. Na ta dan, dragi oče, bom prosil Boga, da vas potolaži na tem svetu tako, da boste videli te pokrajine spreobrnjene k pravi veri, če že ne popolnoma, pa vsaj deloma po prizadevanju vaših sinov. Obljubljam vam, da bom žrtvoval celo svoje življenje za večjo Božjo slavo. Toda nevarnosti so velike in moja slabost še večja. Predragi oče, izprosile mi pri Mariji Pomočnici, da bi obranil lepe čednosti in resnično ponižnost, in jaz bom ustregel vašim željam.«

Tudi trije pomočniki izražajo don Bosku svojo ljubezen. Kuhar Fasciolo: »Ko mislim, da sem tudi jaz, četudi nevreden, vaš sin, vam pišem to pismo in vas kot pravi sin iz vsega srca pozdravljam. Prosim vas, da mi ob priložnosti napišete kako besedico vi sami ali pa vaš velečastiti tajnik, da le s svojo roko podpišete napisano, obenem pa me blagoslovite, ker sem tega zelo potreben. Velečastiti oče, pomagajte mi, pomagajte mi! Bodite tako dobri in pozdravite vašo sobojevnika don Rua in don Duranda. Recite jima, naj molita za njunega nekdanjega kuharja Nicola Fasciola, ki je sedaj v San Nicolasu de los Arroyos. Pozdravljam vas iz vsega srca in vam poljubljam desnico, s katero me blagoslovite.« Jardini: »Vedno se vas spominjam in nikdar vas ne pozabim. Sprejmite mojo hvaležnost za vse dobro, ki sem ga prejel od vas, odkar sem pod vašim vodstvom. Priporočam vam svojo dušo. Če se bom zveličal, dolgujem to vašim molitvam.« Zanchetta: »Oh, jaz srečnež, ki mi je bilo dano, da sem živel nekaj časa ob vaši strani, in še več, da sem vam mogel streči pri mizi! Upam, da bom vedno bolj spoznaval, kako srečen čas je bil to zame. Do sedaj se še nisem zavedel, da sem daleč od Italije, od Evrope, in to zato, ker sem blizu njega, ki nosi don Boskovo podobo v sebi.²³ Bom se pa zavedel, ko bom sredi divjakov moral delati v don Boskovem duhu. Toda bil sem mu blizu in to bo zadosti, da si bom postavil vašo sliko predse in se z njo z Božjo pomočjo napolnil. Gospod naj vam podeli toliko zdravja, da nas boste prišli obiskat sem v Ameriko, v Patagonijo, v svojo Patagonijo vaših ljubljenih sinov. Rad bi, če bi bilo dovoljeno, pa ne vem, če je prav, da bi pisali monsinjorju, naj ne pozabi, da je v enem kotu tudi hišni bradač. Eno besedico, eno vrstico mi privoščite za *moj cilj*, dragi oče, če ste zdravi in lahko pišete. Marija Pomočnica naj vam narekuje in vi pišite.«

Bližnji sinovi so se udeležili praznika z veselim obrazom, pa z globoko žalostjo v srcu. Razumeli so, da bo telesno propadanje njihovega očeta brez Božjega čudeža napredovalo in se ne bo ustavilo. Na akademiji na predvečer praznika je z velikim naporom govoril zbranemu občinstvu na dvorišču. Naslednjega večera pa je komaj izrekel kako besedo in je samo dal blagoslov v imenu svete-

²³ Namiguje na misel msgr. Cagliera.

ga očeta Leona XIII.²⁴

Med gosti, ki so prišli na praznovanje don Boskovega godu, je bil mladi bavarski duhovnik Giovanni Mehler, ki se je moral uveljaviti z mnogimi spisi iz krščanske sociologije in s krščansko ljudsko vzgojo. Vse je opazoval, si vse zapomnil, in ko se je vrnil domov, je v katoliških krogih širil toplo naklonjenost do don Boska in njegove ustanove. Na 32. Letnem katoliškem zborovanju nemških katoličanov v Münstru je od 30. avgusta do 3. septembra poročal o svetnikovih ustanovah in njegovih metodah. Na navzoče so največji vtis naredili praznični oratoriji s svojimi socialnimi učinki. Kot odločen propagandist je posredoval Kongresu don Boskov blagoslov in pisal: »Nemci ljubijo in bodo ljubili don Boska kot ljubimo očeta.«²⁵ Medtem so si močno prizadevali, da bi zlasti na Bavarskem²⁶ širili sotrudištvo, in on je želel, da bi smel v don Boskovem imenu podpisovati diplome salezijanskih sotrudnikov. Vendar se don Bosku ni zdelo primerno, da bi mu dal tako pooblastilo. Ko so o tem govorili v kapitlju 17. septembra, je dejal: »Diplome bomo tiskali v nemščini in jih podpisovali v Turinu. Ko bomo pošiljali diplome novim sotrudnikom, lahko priložimo pismo, v katerem bomo te gospode, ki so vsi ugledne osebnosti, prosili, da bi iskali nove sotrudnike, ki bi jih potem mi vpisali v naš seznam. Ne smemo dati, da bi se nam izmuznila ta priložnost. Želel sem navezati stike z Nemčijo, vendar nisem mogel najti pravega načina. Ta priložnost je previdnostnega pomena. Iskati način, da bi se vključili kako drugače, bi bilo smešno. Sedaj sta dva življenjepisa v nemščini odprla pot. Videli boste, da bomo naredili veliko dobrega in dobili podporo.«

Kot smo že povedali, je don Bosko prejel od Boga dar, da so ga ljudje neizmerno ljubili. To je obsežno prikazal teolog Berrone v enem svojih prisrčnih govorov. Na veliki akademiji nekdanjih gojencev je dejal:²⁷ »Tudi ti, don Bosko, se lahko upravičeno pohvališ, da obvladuješ srca. Dovoli, da ti povem in ponovim: Ti si tat, nepoboljšljiv tat, kajti vedno si kradel in še vedno kradeš srca vseh, ki te poznajo. Vendar se ta tatvina, razumimo se prav, ne dela *invito domino*, se pravi proti volji gospodarja. Vse kaj drugega. Kajti tisti, ki te imajo radi, so ponosni, da te imajo radi in da jih tudi ti ljubiš.«

Iz Francije je don Bologna pripeljal s seboj na praznik gojenca Maurizia Bertha iz zavoda v Lillu, ki je v Oratoriju prebil osem dni. Na predvečer odho-

²⁴ Don Lazzerovo pismo msgr. Cagliero, Turin, 3. julij 1885.

²⁵ *Vestnik* je novembra priobčil v prevodu njegovo pismo, ne da bi z besedico na kratko predstavil pisca niti navedel datuma (Dodatek, št. 73).

²⁶ Neki sotrudnik, ki ga je pridobil on, je prosil don Boska, da bi duhovno priključil svoj Patronat v Münchnu salezijanski družbi (Dodatek, št. 74).

²⁷ Teolog ANTONIO BERRONE, *Don Giovanni Bosco rapitore dei cuori* [Don Janez Bosko, ropar src]. Ob vzvišeni priložnosti njegovega godu njegovi nekdanji gojenci. Turin, Sal. tiskarna, 1885.

da je začutil potrebo, ne samo željo, da bi govoril z don Boskom in se z njim pogovoril o svojem poklicu. Skrivnosten glas ga je klical, da bi od bliže služil Gospodu. Toda glas je bil nedoločen in brez kakega namiga, ki bi mu omogočil najti pravo smer. Medtem ko se je počasi sprehajal po mostovžu, ki je vodil k svetnikovi sobi, in čakal, da bi ga kaka dobra duša popeljala k njemu, je prišel sam don Bologna, ki je uganil njegov namen in uredil, da je vstopil. Boječ in ves prevzet od zadeve, ki mu je težila srce, ni pazil na prve don Boskove besede ob sprejemu. Ko si je nabral moči, je pogumno rekel: »Rad bi se posvetil Gospodu, vendar ne vem, na koga naj se obrnem.« Don Bosko mu je odgovoril: »V kratkem boš moral iti k vojakom. Pojdi, potem pa boš storil, kar ti bodo rekli tvoji predstojniki.« Razočaran, ker ni dobil jasnega odgovora, ki bi ga rešil vsakega dvoma, tudi če bi mu svetoval, naj postane salezijanec, je odšel. Toda pozneje je spoznal, da je bil don Bosko prerok. Ker je moral še vleči številko, bi mu naklonjena sreča omogočila, da bi bil oproščen vojaške službe, zlasti ker je bil njegov brat že pri vojaki in je torej njemu pripadala pravica, da bi bil oproščen. Poleg tega pa je imel še dva druga razloga za to: slab vid in okvaro na obeh nogah. Vsega tega don Bosko ni mogel vedeti, saj o naboru sploh niso govorili. To so bili razlogi, zakaj Maurizio ni bil zadovoljen z odgovorom. Toda obe napovedi sta se dobesedno izpolnili. Berthe je potegnil zelo nizko številko, ki mu po novih odredbah ni omogočala izvzetja iz vojaške službe, in naborni odbor ni upošteval pomanjkljivosti na nogah, zato je moral k vojakom. Po končani vojaški službi mu je neka ugledna oseba svetovala, naj gre h kartuzijancem. Šel je in tam še danes živi.²⁸

Tudi don Perrot je malo po prazniku sv. Janeza privedel iz Toulona nekega fanta, ki je želel postati salezijanec.²⁹ Prosil je za dovoljenje don Boska in dobil naslednji odgovor:

Predragi don Perrot!

Veseli me, da me boš obiskal s sinom gospoda Marquanda z namenom, da bo ostal dokončno pri nas, če je to njegova volja. Sicer lahko odložiš potovanje, vendar se odločimo tako, da njihov sin ostane pri nas, da bo naredil pravo preizkušnjo. Vse, kar praviš in delaš, je v redu. Bog naj blagoslovi tebe in naše drage sinove in imej me v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. junij 1885

P. S.: Prisirčne pozdrave grofu in grofici Colle, gospodom Marquand.

V smislu navade, ki je sedaj postala že zakon, so nekdanji gojenci, povabil jih je Gastini, ki se je prej dogovoril z don Boskom, pripravili zbor: laiki 26. in

²⁸ Pismo don Auffrayu, Romont (Švica), november 1934.

²⁹ Prim. don Boskovo pismo grofom Colle, 14. julij 1885.

duhovniki 30. julija. Na godovni dan so don Bosku darovali dva velika pozlačena svečnika, ki naj bi krasila oltar Marije Pomočnice.

Toda še pred tema dvema datumoma je don Bosko zapustil Turin. Vročina v mestu bi mogla uničiti njegove moči. Predstojniki vrhovnega kapitlja so ga po nasvetu zdravnika prosili, naj si dovoli nekaj počitka v bolj zmernem podnebj. Ustregel jim je in se napotil 15. julija v Mathi. Alimonda je bolj kot kardinal nadškof bil tako dober, da mu je prinesel osebno svoja voščila in pozdrave. V pogovoru ga je njegova eminenca vprašal: »Kako je s hišnimi zadevami? Kako je z denarjem?«

»Ej,« je odgovoril don Bosko: »Glejte. Tukaj imam menico, ki bi jo bilo treba izplačati. V teku dneva bi moral vrniti trideset tisoč lir, pa jih nimam.«

»Kaj boste torej storili?«

»Kaj bom storil? Upam v Božjo previdnost. Pravkar je prišlo priporočeno pismo. Gotovo bo kaj notri.«

»Poglejmo, poglejmo,« je dejal kardinal.

Ko so zlomili pečat in odprli pismo, se je prikazala bančna nakaznica za trideset tisoč lir. Ne moremo si predstavljati nadškofovega začudenja. Srčno dobremu človeku so stopile solze v oči.

Don Bosko, ki je v domačem krogu pripovedoval o tem dogodku,³⁰ je dodal še drugega, ki se mu je pripetil pred očmi don Lazzera dva dni prej. Ta je moral plačati v Oratoriju velik dolg. Ko je zbral ves denar, mu je manjkalo še tisoč lir. Edino upanje mu je bil don Bosko. Odhitel je v Mathi. »Glej,« mu je dejal svetnik, »vse moje upanje je osredinjeno v tem priporočenem pismu.« Odprl ga je in v njem je bil bankovec za tisoč lir. Don Bosko je ob takih pripovedih dajal zahvalo Božji previdnosti in priporočal vsem, da bi se jih zahvaljevali in vanjo polagali svoje upanje.

Po asociaciji idej se mi zdi primerno, da tukaj navedemo pogovor, ki ga je don Bosko imel z grofom Pavlom Capellom di San Franco, ki nam je zapustil izvirno poročilo.³¹ Grof do 1885 še ni poznal svetnika, zato je izkoristil kratek postanek v Turinu, da mu je izročil neki dar in prišel z njim v stik. Ko ga je msgr. Cagliero popeljal v njegovo sobo, je don Bosko sedel v naslanjaču, z obema nogama, iztegnjenima na dva stola. Grof mu je večkrat poljubil roko in mu daroval sto zlatih lir. Ko je Božji služabnik prejel dar, mu je pokazal kup pisem in povedal: »Danes zjutraj je prišel k meni don Rua in mi povedal, da nujno potrebuje veliko vsoto denarja, ker se je prav ta dan iztekla težka menica in da v tistem trenutku nima niti centa. Odgovoril sem, da tudi jaz nimam denarja, da pa zaupam v Božjo previdnost, ki bo gotovo poskrbela vse potrebno. Don Rua je ves zaskrbljen odšel. Medtem pa je prišel ta kup pisem, ki jih je treba pregledati.

³⁰ Vigliettijev dnevnik, 16. avgust 1885.

³¹ Pismo don Lemoyneu, Parma, 9. februar 1888.

Odprl sem prvo, ki mi je prišlo pod roko, in dobil od nekega sotrudnika precejšnjo vsoto, ki don Ruovo potrebo daleč prekaša. Izmed stoterih pisem sem potegnil drugo, bilo je od nekega nepodpisanega, ki mi je tudi poslal lepo vsoto. Tedaj sem poklical don Rua, ki se je čudil zaradi vsega, kar se je zgodilo, saj so mu bili učinki Božje previdnosti tako rekoč na dosegu roke.«

Opazno nadnaravno poreklo njegovih denarnih sredstev nam razloži mnenje, ki ga je don Bosko imel o denarju. Nekega dne je na vprašanje dekana Della Valleja o hitrem razvoju Družbe s pomočjo, ki mu jo je nenehno pošiljala Božja previdnost, odgovoril: »Družba bo cvetela tako dolgo, dokler bodo salezijanci znali ceniti denar.« Te besede je treba razumeti v duhovnem pomenu. Ceniti denar pomeni za don Boska, da ga je treba upoštevati, ker nam ga pošilja Bog, in ga uporabiti v duhu in za cilje Družbe.

Tam na levem bregu Sture, na sredini med Turinom in Lanzom nedaleč od te občine, v mirni hišici poleg papirnice se mu je vrnil tek in so se mu okrepile telesne moči. Ropot strojev ga ni dosegel. Rad se je sprehajal po vrtu in se zabaval s tem, da je pripovedoval dogodivščine iz svojega življenja. Prav tako se mu je povrnil spanec.

Dobro počutje mu je omogočilo, da se je oprijel poslov in je zato želel imeti pri sebi vedno kakega člana vrhovnega kapitlja. Kapitularji so prihajali k njemu in pri njem prebili tudi cele dneve. »Tudi jaz sem bil cele štiri dni v Mathiju,« je pisal don Lazzero msgr. Caglieru 1. avgusta. »Lahko si misliš, kako lepi dnevi so bili to zame.«

Toda 17. julija ponoči ni mogel spati. Ko je zaprl oči, so ga začele mučiti predstave in niso pojenjale vse do jutra.

»Ne vem,« je dejal naslednjega dne, ko je govoril z več salezijanci, »ali sem bil buden ali sem spal, ker se mi je zdelo, da čutim resničnost.« Zdelo se mu je, da je v spremstvu svoje matere in brata Jožeta stopil iz Oratorija in se napotil proti Dori Grossi (danes Garibaldi) in k sv. Filipu, kjer so vstopili in molili. Ko so zapustili cerkev, jih je čakala velika množica ljudi in jih vabila na svoje domove, on pa je odgovarjal, da ne more, ker morajo nekam na obisk. Neki dober delavec, drugačen od drugih, je dejal: »Ustavite se tukaj pri meni za prvi obisk.« Privolil sem. Nato so s tem delavcem nadaljevali pot proti Padu. Na velikem Trgu Viktorja Emanuela je videl skupino deklic, ki so se zabavale. Delavec je pokazal nanje: »Tukaj, v tej mestni četrti morate ustanoviti oratorij.«

»Oh, za božjo voljo!« je vzkliknil don Bosko. »Ne govorite mi tega. Oratorijev imamo že preveč in ne moremo več skrbeti zanje.«

»Toda tukaj je potreben oratorij za deklice. Zanje so samo zasebni oratoriji, javnega oratorija zanje še ni.«

Ko so tesno ob stebrišču trga šli naprej proti Padu, so vsa tista dekleta prekinila svoje igre, prišle blizu in kričale: »Oh, don Bosko, zberite nas v oratoriju.«

Smo v hudičevih rokah, ki dela z nami, kar hoče. Dajte, pomagajte nam, odprite tudi za nas barko odrešenja, odprite za nas oratorij!«

»Hčerke moje, glejte, jaz tega sedaj ne morem, sem v starosti, ki mi onemogoča, da bi se ukvarjal s takimi rečmi. Toda prosite Boga, molite, on vam bo pomagal.«

»Da, molile bomo, molile bomo, vendar nam pomagajte in nas zaščitite pod plaščem Marije Pomočnice.«

»Glejte, don Bosko,« je dejala ena, ki se je zdela najbolj zgovorna, »glejte tukaj ob Padu. Prav? Stopite bliže: tam je št. 4. Tam so vojaki, njim poveljuje neki gospod Burlezza. On ima pripravljen prostor in vam ga bo rade volje odstopil.«

»Prav, prav, si bom ogledal. Toda ve molite.«

»Da, da, molile bomo,« so odvrnile deklice, »toda vi ne pozabite naših potreb.«

Do Bosko je šel naprej, hotel si je ogledati prostor. Naletel je na vojake, toda tistega gospoda Burlezza ni bilo. Vrnil se je v oratorij, in ko je bil doma, se je zbudil.

Povedal je sanje in naročil Vigliettiju, naj si vse zapiše in preveri, ali je tam na št. 4 ob Padu res tak prostor, ki ga še ni videl, in ali je tam tisti gospod. Viglietti je takoj prosil don Bonara, da je šel pogledat. Res je našel vse tako, kot je don Bosko sanjal, vendar se zdi, kakor je mogoče razbrati iz pozneje pripisane opombe, da hiša ni bila naprodaj.

Dne 23. julija so vse fante iz Lanza pripeljali na obisk k don Bosku. Obdali so ga s sinovsko naklonjenostjo in slišali od njega nekaj očetovskih priporočil. Njegova duhovita odrezavost jih je navdušila. In res, okrepcano zdravje mu je dajalo nekaj čara, ki ga je užival med mladimi. Tudi delal je lahko. Nekega dne se je štiri ure skupaj pogovarjal z doktorjem Turinom, ravnateljem bolnišnice San Maurizio Canavese, ki je prišel na pogovor o zadevi skupne koristi. Nekega dne je brez težav napisal pet pisem. Nato je pripovedoval toliko zanimivih stvari, spominjal se je svojih nekdanjih iger, naredil kratko predstavo s palico, ki jo je opiral na palec desne roke in jo vrtel, da je poskakovala in se vrtela na vse strani.

Ta na novo pridobljena moč ga je navdihnila, da je zapustil hladno in mirno zatočišče v Mathiju in se 16. julija vrnil v Valdocco, kjer se je udeležil bratske pojedine z nekdanjimi gojenci laiki. Tu je don Francesieva muza, ki je vzela izhodišče že iz omenjenega govora don Berroneja, v elegantnih piemontskih verzih primerjala Napoleona in don Boska in dodelila don Bosku palmo več kot Napoleonu.³² Don Bosko se je zahvalil z nekaj besedami.

³² *D. Bosc e Napoleon. Cansônn Piemontesa dedicà ai fieui antich dl'Oratori da D. FRANCESIA.* Turin, Tipografia Salesiana, 1885. [Don Bosko in Napoleon. Piemontska pesem, posvečena nekdanjim gojencem Oratorija. Turin, Salezijanska tiskarna, 1885.] Prvi, ki je don Boska primerjal z Napole-

»Dragi moji prijatelji. Zahvaljujem se vam za ta dokaz ljubezni, ko ste prišli sem, da z menoj prebijete nekaj prijetnih uric. Bog naj bo zahvaljen v vas, po vas in med vami. Bog naj vas vedno ohrani pri zdravju in v svoji sveti milosti. Moje življenje se bliža koncu. Ne vem, ali me bo Gospod pustil še na tej zemlji, da bi se spet srečali na tem ljubeznivem zboru. Toda če bom jaz šel v večnost pred vami, vam zagotavljam, da se vas bom spominjal v svojih molitvah in vi se spominjajte mene. Če bom bival na zemlji še kako leto, vam obljubljam, da vas bom še naprej ljubil in vam pomagal v vsem, kar je v moji moči. Vi pa povsod, kjer boste in kamor boste šli, nosite s seboj spomin, da ste don Boskovi sinovi, sinovi Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Bodite dobri katoličani z jasnimi načeli dobrih del. Izpolnajte to vero, ki je edina prava in vam bo pomagala, da se boste nekoč vsi zbrali v blaženi večnosti. Srečni vi, če ne boste nikdar pozabili resnic, ki sem vam jih skušal vklesati v vaša srca, ko ste bili še majhni. Molite zame, ker tudi jaz molim za vas. Sklepam s povabilom, da pošljemo en živijo premodremu papežu Leonu XIII. in drugi živijo njegovi eminentci našemu nadškofu kardinalu Gaetanu Alimondi, ki je nam tako zelo naklonjen.«

Še istega večera se je uničen od vročine in napora vrnil v Mathi. V Mathiju ga je prav tega dne dohitela novica, da je v Rimu umrl kardinal Nina, zaščitnik salezijanske družbe. Bil je star 73 let, odlikoval se je v znanju in modrosti, izkazal je Svetemu sedežu pomembne usluge v nižjih prelaturah in zlasti še kot kardinal. Bil je državni tajnik pod Leonom XIII. in potem prefekt koncilске kongregacije. Bil je trdnih načel, umirjen in pravičen, kot so to zahtevali časi za dobro vodstvo cerkvenih poslov in kar se je tako zelo skladalo z don Boskovimi pogledi. Zadnjo izmenjavo vdanosti občutkov in dobrotnih namenov sta imela ob duhovniškem jubileju njegove eminence. Vsi salezijanski zavodi, tudi v Ameriki, so se odzvali don Boskovemu povabilu za izražanje voščil in dobrih želj. Kardinal je takoj 22. decembra poslal telegram don Bosku in se mu iz srca zahvalil. Poleg tega mu je v znamenje svoje naklonjenosti pisal še posebno pismo, znamenje skrajne naklonjenosti njegove eminence našemu očetu.³³ Kot dolžno zahvalo je svetnik v cerkvi Marije Pomočnice dal opraviti nadvse slovesno žalno bogoslužje, ki se ga je pontifikalno udeležil nadškof in določil, da naj se po vseh salezijanskih ustanovah moli za pokojnika.

Nismo mu mogli preprečiti, da bi se dopoldne 30. julija vrnil v Oratorij na srečanje z nekdanjimi gojenci duhovniki. Že na dvorišču mu je prišel naproti msgr. Berchiolla, nadškof iz Cagliarija, član družbe Marijinih oblatov. Odšla sta v sobo in se pogovarjala kako uro. Pri mizi je bila najpomembnejša točka njegov sklepni nagovor, ki pa ni bil tako kratek kot ob prejšnji priložnosti. Podajamo povzetek, ki smo ga dobili.

onom I, je bil 1881 msgr. Forcade, nadškof v Aixu (prim. MB XV, str. 50 [BiS XV, str. 35]). Ta veliki sotrudnik in prijatelj našega svetnika je umrl leta 1885 kot žrtev svoje gorečnosti pri strežbi zbolelim za kolero. Don Bosko se ga je spomnil v Valsaliceju na seji vrhovnega kapitlja 16. septembra.

³³ Dodatek, št. 75.

»Ne bom vam veliko govoril. Hočem vas samo opozoriti na pomembno stvar, za katero želim, da bi jo ohranili vedno jasno v spominu. Treba je odpomoči pomanjkanju duhovnikov. Ne bi smelo biti duhovnika, ki ne bi skušal z vsemi sredstvi, tudi z žrtvami, gojiti poklicev, ki bi jim prepustil dediče svoje duhovniške službe za rešitev duš. V mnogih krajih se silno občuti, in to v škodo duš, pomanjkanje duhovnikov. Mi smo s svojimi močmi v preteklosti storili, kar smo mogli, da bi pomagali v tej silni potrebi. Ustanovili smo Ustanovo mladih odraslih z namenom, da bi jih usmerili v duhovniški poklic. Spominjate se, da je Pij IX. v zadnjem letu svojega papeževanja blagoslovil novo Ustanovo sinov Marije Pomočnice, ki ima namen skrbeti za cerkvene poklice. To združenje so odobrili škofje in vsi, ki poznajo pomen ustanove. Mnogi izmed tukaj navzočih se morajo zahvaliti njej, če so postali duhovniki. Vam vsem je znano, kaj je Ustanova Marije Pomočnice za zapoznele poklice. Ustanova je namenjena mladim odraslim, ki zaradi pomanjkanja sredstev, časa, okoliščin niso mogli opraviti srednješolskega šolanja ali so morali v vojaško službo in zato niso mogli slediti duhovniškemu poklicu, za katerega so se počutili poklicane. Mnogi, zelo mnogi čakajo na prijateljsko roko, ki bi jim pomagala hoditi po poti, ki vodi k duhovništvu. Ta roka, ki naj bi jih vodila, ki jim je ponujena, je bila ustanovljena v duhu velikega papeža Pija IX. Če boste srečali kakega fanta dobre volje, ga ne zanemarite, temveč poiščite potrebna sredstva, da bo mogel doseči svoj cilj. Nujno potrebno je, da oskrbimo Cerkev z misijonarji, župniki, kaplani, treba je poskrbeti za tisoč drugih potreb, velikih in malih, ki se vsak dan pojavljajo in naraščajo. Velikokrat boste v vaših župnijah naleteli na 15 ali 16 let stare fante, ki še niso začeli šolanja, čeprav bi radi. Teh zaradi previsoke starosti ne sprejmejo v navadne in vzgojne zavode ali pa oni sami čutijo odpor, da bi sedeli v klopeh z majhnimi sošolci ali pa bi zaradi počasnega duhovnega razvoja imeli velike težave s šolanjem. Ti naj se obrnejo na vas in vas prosijo, da bi jim pomagali postati duhovniki. Ljubeznivo jih sprejmite in jih spodbujajte. Pošljite jih, kamor koli hočete. Če veste, kam jih boste poslali, in če imajo sredstva za vzdrževanje, je prav, če pa ne veste, kam bi jih poslali ali nimajo sredstev za mesečnino, jih pošljite don Bosku, ki se bo potrudil, da jim bo pomagal. Samo prepričajte se, ali imajo poklic in ali njihovo vedenje obljublja lep uspeh. Za take so vrata naših zavodov vedno odprta. To je vse, kar sem vam želel povedati. Zahvaljen bodi Bog, ki nam je še enkrat omogočil, da smo se vsi zbrali. Skušajte z nasvetom, ki sem vam ga dal, povečati zasluge vaše duhovniške službe. Slava Cerkve je naša slava, rešenje duš skrb vseh nas. Vse dobro, ki ga bodo drugi naredili po naši zaslugi, bo povečalo sijaj naše slave v nebesih. Naj vas varuje preblažena Devica. Bog naj bo vedno z vami.«

Preden so se ti dobri sinovi poslovili, so prosili in bili uslišani, da je njihov ljubljene oče sedel mednje in se z njimi fotografiral. Proti večeru je bil znova v svojem oživljajočem bivališču.

V Mathiju je tudi privolil, da je sedel za model nekemu slikarju iz Brescie, ki ga je prosil, da bi mogel popraviti sliko, ki jo je izdelal po neki manjši podobi. Ko so ga salezijanci in prijatelji prosili, da bi se dal naslikati, je s posnemanjem

sv. Frančiška Saleškega privolil na njihovo prošnjo. Nedvomno je prav ta slika naredila veliko dobrega. Kar se tiče omenjenega slikarja, je privolitev pomenila tudi dejanje krščanske ljubezni. Imel je sina obrtnika, gojenca v San Benignu, pa zaradi pomanjkanja sredstev ni mogel plačevati mesečnine. Tako je s privolitvijo don Barberisa na ta način povrnil svoje dolgove. Ko je slikar začel delo, mu je dejal: »Glej, da me boš naredil lepega, sicer nihče več ne bo hotel biti moj prijatelj.« Tako se je potem šalil ves čas slikanja. Slikar je vesel odšel, rekel pa je, da je »slikati don Boska tako, kakor je v resnici, zelo težko zaradi angelskega pridiha, ki je vel iz njegovega obraza in iz cele njegove osebe«. Dodal je še, da njegov obraz ni kaj klasičnega, ima pa v sebi nekaj nadnaravnega, kar je težko upodobiti.

V Mathi je 5. avgusta prišla gospa iz Caramagne, po imenu Domenica Garelli, polna upanja, da bo don Bosko od Marije Pomočnice izprosil milost, za katero je bila pripravljena darovati tri tisoč lir. Tako prepričana je prišla zaradi dogodka, ki se je pred kratkim pripetil v njeni družini. Neki njen stric je preteklo zimo šel v Turin, da bi se podvrgel težki operaciji, vendar ni mogel prepričati zdravnikov za poseg, ker so menili, da bo podlegel. Zato se je odpravil k don Bosku, prejel njegov blagoslov in dobil zagotovilo, da bo ozdravel, ko bo opravil predlagano devetdnevnicu. In res je po končani devetdnevnicu ozdravel. Sedaj je gospa prosila za neko svojo nečakinjo, ki so jo zdravniki odpisali. Don Bosko je odgovoril: »*Date et dabitur vobis* [dajte in se vam bo dalo]. Začnite s polovico daru in Gospod bo storil potem svoje.« Odšla je vsa zadovoljna in obljubila, da bo storila po nasvetu. In že je bila naslednjega tedna nazaj, pa ne s praznimi rokami.

Po njenem odhodu je don Bosko don Vigliettiju in drugim, ki so bili v skupini, pripovedoval dogodek, ki se je pripetil pred kratkim. Nekaj dni prej mu je neka gospa pisala zahvalno pismo za prejeto uslišanje in priložila 2.500 lir. Ljubeznivo se ji je za tako visoko vsoto zahvalil in obljubil nadaljnje molitve, tako svoje kakor svojih dečkov. Darovalka je ganjena ob taki ljubeznivosti odgovorila in mu poslala tri tisoč lir. Don Bosko se ji je ponovno zahvalil in ji zagotovil plačilo v nebesih. Dne 12. avgusta, se pravi istega dne, je dobil še tretjo pošiljko deset tisoč lir. »Sedaj sem pa v zadregi,« je vzdihnil don Bosko. »Bojim se, da če ji bom ponovno pisal, mi bo poslala še četrti dar, če ji pa ne bi pisal, bi bilo neolikano. Ne vem, kaj naj storim.«

Dne 16. septembra se je pojavila v Valsaliceju Garellijeva in pripovedovala don Bosku, da je zadnjič opravila prvi del obljube in nečakinja je v hipu ozdravela. Ko se je vrnila domov, jo je našla pri mizi, ko je jedla z drugimi. »Toda včeraj,« je dodala, »jo je bolezen spet napadla. Potožila se mi je, da je vzrok za ponoven padec v bolezen neizpolnjena obljuba. Sedaj sem tukaj, da izpolnim svojo dolžnost.« Tedaj ji je don Bosko dejal, da ji ne more več zagotoviti prvotne obljube. Kljub temu naj molijo in da bo tudi on molil. Kaj več nam ni znano.

Počasi je njegovo zdravstveno stanje začelo vzbujati strah. Kar naprej ga je bolela glava, imel je grižo in bolele so ga oči. »Kljub temu je vesel,« piše dnevnik, »in se prav nič ne pritožuje.« Ne samo to, njegove tegobe ga niso ovirale, da ne bi mislil na telesne potrebe drugih. Tako je 5. avgusta napisal don Bertu na listku: »Menim, da bi ti del dobro kak teden sprehodov in alpski zrak.«

Kardinal Alimonda je kopicil znamenja dobrohotnosti do don Boska. Dne 7. avgusta ga je obiskal milanski nadškof msgr. Calabiana. Menil je, da uglednemu gostu ne bi mogel dati lepšega darila, kot da ga je popeljal obiskat svetnikova čudesa, ki jih on že od 1867 ni več videl. Prelata sta Oratoriju posvetila celo uro. Na koncu ju je pozdravila godba na pihala. Tudi don Bosko je poslal njegovi eminenci svoje pozdrave in ta mu je odgovoril s prelepim pismom.

Velečastiti in preljubi don Janez!

Salezijanci so me zasuli s svojimi voščili ob mojem godu. Poslali so mi celo steklenice izvrstnega vina, da bi veselo preživel svoj godovni dan. Vendar mi ni bilo nič bolj ljubo kot lastnoročno napisana voščila vaše uglednosti. Ne glede na potrebo po počitku ste mi blagovolili poslati plemenite želje, ki prihajajo iz vašega plemenitega srca. Škoda, da se vaše pismo zelo oddaljuje od resnice in je razlog, da me je skoraj sram, medtem ko mi zagotavlja vaše prijateljstvo. Ljubezen vara oči. Bog naj vam odpusti. Sprejmite mojo živo zahvalo za toliko dobroto in toliko ljubeznivost, ki naj ju bodo po predstojniku deležni vsi salezijanci, sotrudniki, gojenci in dobrotniki.

Goreče prosim Gospoda, da bi pomnožil ter blagoslovil in dal rast vašim svetim delom.

Podobe pročelja cerkve presvetega Srca Jezusovega so že razposlane vsem škofijam in nekateri škofje so mi že obljubili, da bodo radi sodelovali. Msgr. Cagliero me je osrečil in potolažil s prelepim in preljubeznivim pismom iz Buenos Airesa. Imam za dolžnost, da vam ga pošljem s prošnjo, da ga vrnete, da mu bom ob prvem prostem trenutku mogel odgovoriti.³⁴ Če ga želite prepisati in v celoti ali delno objaviti v Vestniku, lahko to storite.

Prosim vas, da pazite nase in se ne utrujajte. Zdi se mi, da bi vam bolj sveže podnebje bolj ustrezalo.

Objemam vas v Gospodu in se vam priporočam v molitev. Izročam vam pozdrave vse svoje družine in pastoralni blagoslov. Vaše velespoštovane uglednosti najvdanejši služabnik v J. K.

+ GAETANO, kardinal nadškof

Turin, 9. avgust 1885

Kardinal je imel zelo prav, ko je menil, da don Bosko potrebuje dober zrak in počitek, on pa se je takoj, ko se je počutil bolje, z njemu lastno odločnostjo predal svojemu delu in ponovno padel v prejšnje bolešno stanje. Domenjeno je

³⁴ V svojem odgovoru govori kardinal o dveh pismih msgr. Caliglieria, vendar imamo mi samo eno (Dodatek, št. 76 in 77). Kaj je bila vsebina pisma kardinalu, lahko sklepamo iz njegovega odgovora in iz pisma Leonu XIII., ki ga bomo objavili pozneje.

bilo, da bi za praznik Marijinega vnebovzeta prišel v Turin, predsedoval slovesnosti razdelitev nagrad in majhni slovesnosti za svoj rojstni dan. Toda prav na predvečer so mu morali prerezati tur, ki se mu je naredil pod pazduho. Ta poseg, sicer prav nič nevaren, pa je zaradi njegovega slabotnega zdravja povzročil vročino in je moral ostati v postelji. Že natisnjena vabila za njegov rojstni dan so zadržali. Viglietti je celo don Rui predlagal, da bi ga prepričali, da ne bi šel na duhovne vaje, saj zato ni imel zadosti moči in so mu zdravniki odsvetovali. Priporočilo je doseglo zaželeni uspeh. Don Bosko je ostal doma, tako da ga 1885 ni bilo niti na praznovanju rojstnega dne niti na razdelitvi nagrad v Turinu. Zaradi pozornosti do don Boska, ki se je slabo počutil, niso stvari dajali v javnost, temveč so vse ohranili v družinskem krogu. Dan pa je razveselila nepričakovana navzočnost škofa iz Novare teologa Margottija.³⁵ Iz Oratorija je v Mathi prinesla voščila skupina dijakov in rokodelcev.

Znano nam je, kako rad bi vodil duhovne vaje gospa v Nici. Vendar se je temu sam odpovedal in poslal tja don Bonettija.

Predragi don Bonetti!

Nove težave mi popolnoma onemogočajo, da bi imel tolažbo duhovnih vaj v Nici. Ti me boš opravičil in gospem povedal, da me zadržuje moja bolezen.

Bom pa ves čas duhovnih vaj molil zanje in za sklep daroval sveto mašo po njihovem namenu.

Bog naj jih varuje in Marija naj bo njihova vodnica na poti v nebesa, kamor naj jih nekega dne vse sprejme.

Naj bodo tako dobre in molijo za tega na pol slepega duhovnika, ki se čuti dolžnega, da se jih vsak dan spominja pri sveti maši.

Na poseben način prisrčno pozdravi naše predrage sestre, povej jim, da jih bom obiskal med duhovnimi vajami, če se bo moje zdravje vsaj malo popravilo, ker jim imam povedati nekaj pomembnih stvari.

Marija naj nas vse varuje in imej me v J. K.

najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Mathi, 9. avgust 1885

Razumno ravnanje don Rue je don Boska obvarovalo pretresov, ob njegovem rojstnem dnevu in odhodu fantov na počitnice, kar so zdravniki imeli za nevarno. Toda letovanje je podaljšal samo za en teden. Dne 22. avgusta je šel v Nizzo Monferrato in 25. v San Benigno, ne da bi se kot po navadi pri tem veliko trudil.

Med praznikom Marije Vnebovzete in njegovim odhodom je prišla v Mathi vsa družina Olive iz Marseilla, kar dvanajst oseb. Bili so pri don Boskovi maši, prejeli sveto obhajilo in bili pri zajtrku in kosilu. Medtem so vsi drug za dru-

³⁵ Don Lazzerovo pismo msgr. Cagliero, Turin, 13. in 21. avgust 1885.

gim pri njem opravili duhovni pogovor kakor v Marseillu. Prav tako je omembe vreden obisk šolskega nadzornika iz Nizza Mare. Poln občudovanja za tovarno papirja je rekel Vigliettiju, da je do Bosko zares človek stoletja in da je on rešil socialno vprašanje. Prav to pa je bil vidik, po katerem so zlasti v Franciji ocenjevali salezijansko delo. Zadnji obiskovalec, s katerim je prebil ves dan, je bil njegov tovariš in stari prijatelj kanonik Nasi.

Od 22. avgusta do 12. oktobra so ga sprejeli med svoje stene zavodi v Nizzi Monferrato, San Benignu in Valsalice. O teh obiskih bomo natančneje govorili na drugem mestu. V kratkih premorih je prihajal v Oratorij, kot npr. 4. septembra, ko je iz San Benigna šel v Valsalice. Šlo je za nekaj pomembnega.

Mali Enrico Olive, star devet let, ki je že iz Marseilla odšel bolehen, je v Turinu resno zbolel, tako da je moral ostati v postelji v hotelu. Oče je izrazil don Bosku bojazen, da bi ga hotelir nekega dne postavil pred vrata, ker bi navzočnost bolnika lahko odvrčala goste. Don Bosko je s svojim običajnim »dobrohotnim in ljubeznivim značajem«, kakor piše don Lazzero³⁶, v Oratoriju ponudil stanovanje za dečka in strežnika. Starša sta jokala od veselja, prepričana, da bo sin v senci svetišča Marije Pomočnice ozdravel. Toda prve dni septembra je vse kazalo, da bo umrl. Dva dneva in dve noči je prebil v vročičnih blodnjah. Doktorja Fissore in Albertotti sta delala čudne kretnje, ki so hotele povedati, da ni več upanja. Dečka je napadel tifus, od katerega so umrli že trije drugi sinovi.

Starša sta poslala telegram v San Benigno, kjer je bil don Bosko. Zagotovil jima je svoje molitve in ju spodbujal, naj bosta mirna. Blodnje so začele poenjnavati in zdravstveno stanje je že kazalo na boljše. Kakor smo rekli, ga je don Bosko obiskal, ko je šel v Valsalice. Bolnik se je že gibal v postelji, čeprav še vedno s težavo. Ko mu je dal blagoslov, je svetnik dodal: »Naj te ne skrbi, Enrico, želim, da skupaj obhajava lep praznik. Ko boš ozdravel, bomo pripravili lepo slovesnost in ti boš kralj praznika.«

Ta dan je tudi prišel, in sicer 28. oktobra, na predvečer odhoda. Pripravili so slavnostno kosilo, pri katerem je deček popolnoma zdrav, živahen in vesel kakor še nikoli bil središče slavja. Lahko si predstavljamo splošno zadovoljstvo. Bilo je govorov, petja, godbe in vsi so bili prepričani, da je don Boskova molitev izprosila pri Mariji Pomočnici čudež.

Don Bosko je že dalj časa razmišljal o novosti v Oratoriju. V ustanoviteljevi zamisli je bil Oratorij v bistvu dobrodelna ustanova za zapuščeno mladino in po njegovi zamisli oddelek dijakov predvsem gojišče cerkvenih poklicev. Z vidika teh dveh značilnosti se mu je zdelo, da je zmota in nevarnost imeti v zavodu peti gimnazijski razred. Zato mu je počasi dozorevala misel, da bi ga odpravil. Brez dvoma je dobro poznal težave, ki bi bile povezane s to odločitvijo, zato ni nena-

³⁶ Pismo msgr. Cagliero, Turin, 1. oktober 1885.

doma presekal vozla, temveč počasi od daleč pripravljaj duhove. O tem je prvič govoril 24. avgusta v San Benignu na kapiteljski seji in nagovor takole sklenil: »Glede tega bom verjetno imel nasprotnike, vendar mnenja ne bom spreminjal. Kdor hoče narediti peti razred, naj gre drugam ali plača celotno mesečnino. Ni pravično, da nekateri jedo kruh naših naporov, da si pripravijo pot, po kateri mi nimamo namena pošiljati naših fantov.« Razpravo so nadaljevali na dopoldanski seji 16. septembra v Valsaliceju. Povzemimo iz zapisnikov zanimivo razpravo:

DON RUA je predložil don Boskov načrt za odpravo *petega gimnazijskega razreda* v Oratoriju.

DON BOSKO razlaga: »Ta odprava velja za vse naše dobrodelne ustanove in samo te.«

DON BONETTI želi, da bi navedli razloge za in proti, kajti kapitelj mora biti dobro poučen o razlogih za tako pomembno odločitev.

DON RUA je predložil celokupen pregled pripomb. Preučil je izpitne uspehe fantov *petega gimnazijskega razreda* tako z vidika redovnega poklica kakor maturitetnega izpita za tiste učence, ki so ostali laiki. Pregledal je zapiske osmih zaporednih let in ugotovil, da so tisto leto, ko je bil v petem razredu dober profesor, izpiti dobro uspeli in je bilo veliko poklicev. Kadar pa profesor ni bil primeren niti spreten, je bil uspeh mature zelo klavrn in malo poklicev. Razcvet poklicev je torej odvisen od profesorja. Kolikor bolj se pospešuje učenje za svetno slavo, toliko manj možnosti ostane za Družbo. Če potem preidemo na to, kaj pravijo o *peti gimnaziji*, zvemo, da fantje ne mislijo na drugo kot na učenje in maturo, prav malo pa jim je mar pobožnosti in poklica. Ko profesorji priporočajo učenje, vzamejo kot motiv časten uspeh pri maturi in lep uspeh pred svetom v kakem častnem poklicu. Povedal je, da je govoril z don Belmontejem, ki je, ne da bi ga kdo kaj vprašal, predlagal ukinitve *petega razreda*. Don Carmagnola je prav tako nezaprošen izjavil, da štirje ali pet njegovih učencev iz Sampierdarene ni hotelo priti v Oratorij zaradi mature.

DON BOSKO: »Že pet let razmišljam in si belim glavo o tem hlepenju po mali maturi. Mi moramo gledati to vprašanje pod zelo pomembnim vidikom. Te fante imamo v zavodu zastonj ali napol zastonj. Kaj je potem s to dobrodelnostjo? Nikakor ni v korist poklicev in vere, kot želijo dobrotniki. Ne smemo se izpostavljati nevarnosti, da bi nam mogli glede tega kaj očitati! Razmetavati denar za vzdrževanje ljudi, ki potem postanejo pisuni slabih časopisov in še huje, je nevzdržno. Tisti, ki poznajo življenjsko pot takih ljudi, se sprašujejo: kdo jih je vzgajal? Odgovor se glasi: vzgojo so dobili pri don Bosku. To je sramota za nas! Za ukinitve *petega gimnazijskega razreda* imamo še dosti drugih razlogov, zlasti s področja moralnosti. Duh teh fantov na prehodu iz četrtega v *peti* razred se kviri ob upanju na ugodne priložnosti, v upanju na več svobode, z željami, ki so vedno večje. Zato je treba to pot v *peti* razred prekiniti. Kdor hoče narediti pet razredov, naj gre v zavode, kot sta Alassio, Lanzo. Če ne more plačevati mesečnine, ni naša naloga, da se ukvarjamo s tem vprašanjem. Naj sami poskrbijo. Če pa bi bil kateri zaradi posebnih okoliščin in posebnih zaslug vreden pozornosti, lahko naredimo izjemo. Spominjam se, kako

nam je nadzornik Rho očital, da je veliko fantov zmedenih, ker jim z gimnazijsko maturo gojimo upanje, da bodo mogli nadaljevati svoj študij, ki pa jih ne morejo končati, ker nimajo sredstev. On sicer ni postavljen za sodnika v naši zadevi, kaže pa, kako drugi mislijo o nas. Ko torej fantje pridejo do četrtega razreda, je *finis* [konec]. Letos se je samo eden iz petega razreda odločil za Družbo.«

DON RUA opozori, da če mi v *tretjem* in četrtem razredu vzamemo najboljše fante za redovni in cerkveni poklic, potem v petem razredu ni več dobrih.

DON FRANCESIA je opomnil, da če bi kapitelj sprejel to odločitev, bi škofijski zavodi v Braju, Giavenu in Cottolengu delali Oratoriju veliko konkurenco, ker bi nam s svojim *petim* razredom jemali fante. Saj sam Cottolengo pošilja svoje gimnazijce, da napravijo malo maturo po petem razredu. Če se bomo odločili za ukinitvev *petega* razreda, bodo dečki prišli za eno ali dve leti, potem pa se bodo obrnili drugam. Župniki bodo rekli, da nimamo popolnih šol. Tudi nevedni starši bodo govorili, da nimamo popolnih šol, in tako ne bomo imeli učencev in s tem tudi ne poklicev.

DON RUA je odgovoril, da se ta glas ne bi mogel razširiti, ker imajo naši fantje priložnost, da gredo v druge naše zavode, kjer bi lahko končali šolanje.

DON FRANCESIA: Če bi pošiljali fante s končanim četrtem razredom v Oratoriju drugam, bi bilo to zanje neprijetno presenečenje z nepredvidenimi posledicami. Sprememba usmeritve je stvar, ki jo je treba dobro premisliti. Fantje, ki so prišli iz drugih zavodov z odličnimi priporočili, pri nas niso uspeli. Zato predlaga, da bi izdelali nov načrt samo za Oratorij. Ohrani naj se *peti* razred, vendar naj se opustijo stranski predmeti, kot so zgodovina in naravoslovni predmeti razen matematike. Ves čas naj se posveti grški, latinski in italijanski literaturi. Semenišča zahtevajo za sprejem k izpitu za kleriško preobleko spričevalo o končanem petem razredu. Letos so vsem, ki so končali četrty razred v Oratoriju in so hoteli iti v semenišče, župniki napisali izjavo, da so jih oni sami poučevali za peti razred. Treba je zahtevati, da bodo profesorji temeljito poučevali leposlovje omenjenih treh jezikov. S tem bo naše šolanje zelo pridobilo, medtem ko smo sedaj precej zadaj. Pouk je treba strogo nadzorovati.

DON BOSKO: »Še vedno sem svojega mnenja. Če ne bomo storili tega koraka, bomo primorani uvesti apostolske šole.«

DON BONETTI podpira stališče don Francesie.

DON DURANDO trdi, da bi z ukinitvijo *petega* razreda ostali pri nas samo slabi fantje.

DON BOSKO: »Tiste, ki bi prišli od doma k nam s slabimi knjigami ali slabimi načeli, je treba takoj poslati domov.«

DON BONETTI pripominja, da bi lahko naredili enoletni poskus po programu don Francesie. Tako bi dosegli don Boskov cilj, kajti tak *peti* razred ne bi koristil tistim, ki ne bi hoteli postati duhovniki.

DON RUA meni, da bi z odstranitvijo stranskih predmetov vzeli profesorjem priložnost, da bi govorili v šoli o gimnazijski mali maturi in tako spodbujali fante k častiželjnosti v svetu.

DON DURANDO pripomni, da moramo pošiljati svoje klerike na izpit gimnazijske male mature kot pripravo na doktorat in diplomu.

DON BARBERIS odgovarja, da bi se na ta izpit lahko pripravili v San Benignu.

DON BOSKO: »Sprejemam predlog don Francesie za eno leto kot poskus in kot prehod k moji zamisli, da ukinemo *peti* razred. In sedaj vas vprašam, kako obravnavajo v šoli latinske krščanske pisatelje. Poganska čustva in mišljenje fantom niso v korist.«

DON FRANCESIA pove, da latinske krščanske pisatelje razlagajo v šoli enkrat na teden.

DON RUA preide k obravnavi katekizma v šoli. Ker je obiskal vse hiše, je v veliko sramoto ugotovil, da je verski pouk v gimnazijah zanemarjen. V osnovnih šolah učenci dobro znajo verouk zlasti tam, kjer so učitelji laiki. Navaja primere. Inšpektorji naj bodo pozorni. Don Barberis naj to zabiča klerikom.

DON BOSKO se vrne h klasičnim poganskim pisateljem in med drugim pove: »Nekateri jih razlagajo spoštljivo, drugi pa *tako tako*, in ko naletijo na neprimerne stvari, jih razložijo bodisi iz nevednosti bodisi iz presenečenja. Latinščina krščanskih pisateljev, kakor to nekateri menijo, ni klasična, toda kdor bere sv. Avgušтина, sv. Bernarda, se čudi jeziku, četudi ni ciceronski.«

KAPITELJ sklene: ohranja se *peti* gimnazijski razred, opustijo se stranski predmeti, obdrži pa matematika.

DON RUANDO poudarja, naj gojenci dobijo zaupanje do predstojnikov in da naj zlasti v četrtni in *peti* razred pošljejo dobre profesorje.

DON BOSKO: »Želim, da bi napisali kratko okrožnico o vedenju učiteljev v šoli in jo poslali v vse naše hiše. V tej okrožnici naj bo povedano, kar sem priporočal zlasti profesorjem po malem že v konferencah in kar je zapisano v pravilih. Profesor naj začene pouk z *zdravamarijo*, ki naj jo zmoli resno in pobožno, kar je za fante izredno velik dober zgled. Prav tako naj bodo učitelji pozorni pri razlagi svetnih pisateljev, in če naletijo na kako mesto verskega značaja, naj ne pozabijo omeniti, kako so tudi pogani priznavali božanstva itn. itn. To pomeni znati potegniti dobro tudi iz stvari, ki ni popolnoma dobra. Prav tako je treba na predpraznik z nekaj besedami nakazati pomen praznika, na primer: danes je praznik sv. Križa in mi smo kristjani. Spomnimo se, da križ pomeni odrešenje. To je zadosti. Nikakršne pridige. Don Ceruttiju nalagam, da bo pripravil to okrožnico.«

Poskus, ki ga je predložil don Francesia in ga odobril don Bosko, so naredili v naslednjem šolskem letu 1885-86. Toda leto pozneje je peti gimnazijski razred za vedno izginil iz Oratorija.

Nikakor ne smemo misliti, da je don Bosko, ko je tako govoril o krščanskih latinskih pisateljih, nameraval odstraniti iz šole latinske klasične pisatelje. Njegova skrb je izvirala iz moralnih razlogov, da bi lahko naleteli na »neprimerne stvari«, ki bi mogle fantom škodovati. Vendar so to nevarnost izključevale očiščene izdaje klasikov. Sicer pa je tudi v tem dobro poznal izročilo Cerkve o študiju klasikov, ki jo je potrdil Leon XIII. v pismu kardinalu Parocchiju.³⁷

³⁷ Ker so ti *biografski spomini* namenjeni predvsem salezijancem, je zelo primerno, da vsi poznajo ta papeški dokument (Dodatek, št. 78).

V tiskarni Oratorija so od 1869 nadaljevali tisk *Knjižice* italijanskih očiščениh klasikov za mladino. Zbirka, ki jo je urejal don Durando, je prišla do dvestoštiridesete knjige. Zdelo se je, da bi jo bilo treba končati, ker ni več ustrezala praktičnim potrebam, saj so bili najpomembnejši pisatelji za uporabo v šoli že izdani. Zato so se odločili za prenehanje. Don Bosko je tedaj dejal: »Sedaj bi bilo treba začeti izdajanje zabavnih knjig. To je pobuda, o kateri bomo še razmišljali, zlasti o načinu, kako naj jo izvedemo. Bomo videli.« Imel je prav, ko je hotel z dobrimi zabavnimi knjigami zajezi romane in knjige, ki jim ni bilo mar ali le malo vere in morale zlasti študirajoče mladine. Nova zbirka, ki jo je napovedala knjigarna Oratorija 1886, je začela izhajati leto pozneje.

Leta 1885 pa je začela izhajati *Majhna zbirka gledaliških iger za vzgojne ustanove in družine*. Kot je bilo mogoče razbrati z ovitka prvega zvezka, so jo pripravljali izvedeni »duhovniki pod vodstvom in po naročilu duhovnika Janeza Boska«. Vsaka dva meseca je izšel en zvezek kakih sto strani. Kot prvi zvezek je izšla znana don Lemoynova drama *Zadnje ure poganstva*. Svetnik je želel ustvariti majhno knjižnico izbranih gledaliških del, ki bi jih mogli igrati »ali samo fantje ali samo dekleta v krščanskih zavodih in vzgajališčih«. Tudi v tem je bil don Bosko pionir, ker so po njegovi pobudi podobne zbirke nastale tudi v Milanu, Turinu in drugje.

Poleg novega petega gimnazijskega razreda v Oratoriju je bil tu še drug poskus dvojno vodstvo v Oratoriju. Don Bosko, ki je pozorno opazoval potek dogodkov, je dal na začetku šolskega leta nekaj praktičnih navodil za odnose med obema ravnateljema. Na kapitularni seji 2. oktobra v San Benignu je tako le govoril: »Kar se tiče poteka življenja v Oratoriju, bo don Francesca ravnatelj oddelka dijakov, odločal bo pa tudi o delovanju kuhinje, kleti in cerkve, medtem ko ne bo imel nič vpliva na delavnice rokodelcev, ki jih v celoti vodi don Lazzero. Oba ravnatelja pa delujeta vzajemno. Če bo don Lazzero vstopil v kuhinjo in bo videl nered, naj se takoj zavzame. In če bo don Francesca ob vstopu v kako delavnico videl, da se dogaja kaj proti predpisom, bo kršilca takoj poklical na odgovor. Naj bosta ena sama duša. Don Francesca, ki bo prepustil skrb za obednico salezijancev novemu šolskemu svetniku don Notariu, bo prihajal na kosilo s člani vrhovnega kapitlja.« »Don Bosko,« pripominja tajnik don Lemoyne, »je to odločitev povedal v zelo jasnih besedah.«

Ne smemo pozabiti novosti, ki so jo v Oratorij uvedli brez don Boskove vednosti. Do 1885 gojenci niso hodili v vrstah z odmora na dvorišču v učilnico, cerkev, šolo, obednico, v spalnice in nasprotno. Disciplinsko uredbo o vrstah je hotel don Stefano Trione, katehet dijakov. Ko je don Bosko zvedel za to, je bil zelo prizadet in je svoje nezadovoljstvo izrazil ravnatelju dijakov. Obžaloval je, da s tem počasi počasi izginja iz Oratorija sistem družinske vzgoje. Toda don Francesca, ne vemo zakaj, se ni vrnil na prejšnje.

Medtem pa je don Bosko silno želel, da bi uvedli neko novost. O tem je govoril 20. marca na seji kapitlja. Želel je, da bi dijaki in rokodelci sčasoma imeli možnost, da bi uporabljali različni kapeli za pobožne vaje in bi vernikom prepustili cerkev Marije Pomočnice. S tem je želel doseči dvoje: boljšo versko poučitev fantov in večje udobje za pobožne vaje vernikov. Toda ta možnost je bila dana šele sedaj z razširitvijo bazilike.

Svetnik je pred nekaj dnevi dokončno prišel nazaj v Oratorij, ko mu je bila v sanjah razodeta usoda dveh članov skupnosti. V bolniški sobi je težko bolan ležal irski klerik Francesco O'Dónnellan. Zvečer 19. oktobra ga je svetnik šel obiskat in ga dobil v zadnjih vzdihljajih, vendar popolnoma mirnega. Kljub nevšečnostim bolezni je don Boskova navzočnost bolnika močno spodbudila. Ta ga je vprašal: »Nimaš nobenega naročila za to zemljo?... Bi mogoče želel kako za nebesa?«

»Miren sem,« je odvrnil bolnik. »Za ta svet nimam naročil. Kar se tiče drugega, pa mi vi povejte.«

»Molili bomo zate, da boš kmalu prišel v nebesa. Tam zgoraj boš materi Božji Mariji povedal, da jo imamo zelo radi.«

Umril je naslednjega dne zvečer. Pokopali so ga 22. oktobra, ko so v hiši opravljali vajo za srečno smrt. Naslednjo noč je don Bosko imel sanje, ki jih je potem pripovedoval.

Šel sem spat z mislimi na O'Donnellana, njegovo mirnost, v upanju, da je že v nebesih, v želji, da bi zvedel kaj o njem. Iz ene predstave v drugo se je moj duh ustavil na nekem drugem človeku, zmedenem, negotovem, nepoznanem, ki pa je postajal vedno bolj jasen. Ko sem popolnoma zaspal, se mi zdi, da sem sanjal. Na moji strani je bil O'Donnellan, tako lep, da se je zdelo, da je angel z nebeškim smehljamem na ustnicah in ves bleščeč v luči. Na drugi strani je šel ob meni fant s sklonjeno glavo, tako da ga nisem mogel videti v obraz. Bil je ves spačen in zmeden. Nagovoril sem ga: »Kdo si ti?« Ni odgovoril. Ponovil sem vprašanje, on pa ni odgovoril; kot človek, ki se je zaklel, da bo molčal.

Po dolgi poti sem prišel pred čudovito lepo palačo, vrata so bila na široko odprta in tam daleč onstran praga je bilo videti velikansko stebrišče. Prekrivala ga je velikanska kupola, iz katere so se usipali slapovi luči, tako svetli, da jih ni moč primerjati s svetlobo sonca, elektrike ali katere koli druge umrljive luči. Prav tako so se bleščala stebrišča in njihova luč je še krepila svetlobo, ki je prihajala od zgoraj. Tam notri v tej čarobni luči je bila zbrana velika množica in v njeni sredini je bila neka Gospa, oblečena preprosto, vendar je vsak šiv njene obleke tako blestel, da so se žarki te svetlobe križali z vsem drugim bliščem.

Zdelo se je, da vsa ta zbrana množica nekoga pričakuje. Medtem pa sem videl, da se je tisti fant nenehno skrival za meno. Tedaj sem mu ponovil svoja vprašanja: »Povej mi vendar, kdo si, kako se pišeš?« Fant pa mi je odgovoril: »Kmalu boste zvedeli.«

»Povej mi, kaj ti je, da si tako žalosten?«

»Zvedeli boste.«

»Pa vendar. Povej mi vsaj, kako ti je ime.«

»Kmalu boste zvedeli.«

Njegov glas je zvenel jezno. Medtem pa se je O'Donnellanu bližal k vratom tiste velikanske palače in tista lepa gospa mu je šla naproti in vsi, ki so bili okoli nje, so se obrnili k O'Donnellanu. Gospa je z zvonkim glasom zaklicala: *Hic est filius meus electus, qui fulgebit tanquam sol in perpetuas aeternitates* [To je moj preljubljeni sin, ki bo blestel kakor sonce v neskončno večnost]. In tedaj kakor da bi ona začela peti, so vsi za njo povzeli pesem, ki je ponavljala te besede. To niso bili človeški glasovi, niso bila zemeljska glasbila, vse je bilo mila usklajenost, jasna, nedopovedljiva, ki je prevzela ne samo sluh, temveč vsega človeka.

O'Dennellan je vstopil.

Takrat pa sta iz nekega jarka na tisti planjavi prišli dve strašni pošasti, velikanski, strašni, dolgi. Obrnili sta se k fantu, ki se je skrival za menoj. Vsa luč je izginila, okoli mene so sijali samo še žarki, ki so prihajali od Gospe.

»Kaj je vse to?« sem dejal, kdo so te pošasti?«

Izza mojega hrbta se je oglasil votli in divji glas: »Kmalu boš vse zvedel, kmalu boš vse zvedel.«

Tista Gospa je vzkliknila: *Filium enutrivi et educavi, ipse autem factus est tanquam iumentum insipiens* [Sina sem oddojila in vzgojila, sin pa je postal kakor neumna žival].

Izza mojega hrbta se je zaslišalo: »V kratkem boste zvedeli, v kratkem boste zvedeli.« Tedaj sta se tisti dve pošasti vrgli na fanta. Ena je zapičila svoje zobe v ramena, druga pa v tilnik in vrat. Kosti so zašklepetale, kakor da bi jih v možnarju drobil. Ogleдал sem se okoli, iskal sem ljudi, da bi mi pomagali, in ker nisem videl nikogar, sem se sam vrgel proti tistima pošastma in dejal: »Ker ni nikogar, mu moram jaz iti na pomoč.«

Toda obe pošasti sta se obrnili proti meni in odprli svoje čeljusti. Še sedaj vidim beli blišč njunih zob, rdečino njunih dlesni. Tako zelo sem se prestrašil, da sem se zbudil.

Tajnik, ki je spal v sosednji sobi, se je ob njegovih krikih zbudil in odhite! don Bosku na pomoč. Našel ga je, kako se je prestrašen skušal rešiti sna in strahu. Mahal je z rokami, se dvigal, da bi sedel, otipaval posteljo in odeje, kot da bi se hotel prepričati, ali je buden.

Sanje je v celoti pripovedoval kapitularem pri večerji 25. Toda glavnim predstojnikom hiše je čez dan pripovedoval drugi del, ki jih je globoko presunil. Ravnatelj don Francesia je govoril za »lahko noč« in tako prestrašil gojence, da so se tisti redki, ki se niso spovedali za pravkar končano štirideseturno pobožnost in za vajo za srečno smrt, vsi spovedali zjutraj 24., z njimi še mnogi drugi, čeprav so to že storili.

Medtem je ravnatelj našel nekega fanta, ki ni hotel nič slišati o zakramen-

tih. Ker ni bil prepričan, ali je to tisti, ki ga je omenil don Bosku, ga je poklical k sebi, preden je šel spat, ga opozoril in ga pregovoril, da mu je obljubil, da se bo naslednje jutro spovedal. Šel je k spovedi, ker pa jih je bilo veliko pred njim in na koncu ne bi bilo časa, da bi šel k obhajilu, mu je sam ravnatelj svetoval, naj počaka in se vrne naslednje jutro.

Gorje, če bi čakal tako dolgo! Toda njegova usoda je bila v dobrih rokah. Katehet dijakov don Trione, ki je imel navado, da je po obisku in pregledu vseh spalnic šel v obednico kapitularejev, da bi spremil don Boska v sobo, je, kakor sam pripoveduje, izvedel od don Boska ime nesrečneža, ki ga je v sanjah videl na robu pekla. Bil je to Archimede Accornero, učenec drugega razreda gimnazije, tisti, ki ga je izbral don Francesia. Njegovo vedenje je bilo tako pomanjkljivo, da so predstojniki med počitnicami razmišljali, da bi ga po počitnicah pustili doma. Vendar so ga ponovno sprejeli. Kljub temu ni dal nikakršnega znamenja spokorjenja. Skrben katehet ga je imel pred očmi, potem ko so vstali, in ker je ugotovil, da se ni spovedal, ga je poklical k sebi in ga z lepimi besedami in prepričljivimi razlogi pripravil, da ni odšel iz cerkve, ne da bi se prej spravil z Bogom.

To je bilo previdnostno! Popoldne je ubogi fant v igri plezal po železnih posteljnjakih, ki so bili zloženi pod stebrišči. Kar nenadoma se je vse zrušilo in ga pokopalo pod seboj. Potegnili so ga ven in odnesli v bolniško sobo. Od pol dveh do treh je bil pri zavesti in tarnal zaradi vedno novih bolečin. Ob štirih se ni več zavedal in proti polnoči je izdihnil. Njegova mati, ki so jo v naglici poklicali, je takoj, ko je stopila v Oratorij, vprašala, ali je sin naredil samomor. Tako zelo je bila prepričana, da sin hodi po krivi poti hudobije!

Njegov žalostni konec je pomenil točno izpolnitev svetnikove napovedi. Don Calogero Guasmano, tajnik vrhovnega kapitlja in takrat dijak v Oratoriju, se spominja, da je don Bosko v vezilu za leto 1885 napovedal za prihodnje leto smrt šestih tam navzočih. Prav tako se je točno spominjal, da so se oktobra med sošolci pogovarjali: »Pet jih je že umrlo, kdo bo šesti?« Šesti je bil Accornero.³⁸

Od 14. do 15. novembra je bil gost Oratorija velik misijonar msgr. Sogaro, apostolski vikar Srednje Afrike. Velik don Boskov občudovalec je ponižno poslušal nekatere opise Afrike, ki mu jih je dajal svetnik, kakor jih je videl v sanjah. Goreči apostol je želel postati salezijanec in se pridružiti don Bosku pri reševanju tistih dežel. Kardinalu Simeoniju, prefektu Propagande, ki mu je ugovarjal,

³⁸ Imena so: 1. Don Ferdinando Demartini, salezijanski duhovnik (24. februar). – 2. Francesco Sipplelli, knjigovez (24. maj) – 3. Carlo Bai, dijak (31. julij) – 4. Francesco Alemanno, familijant, kovač (6. september) – 5. Francesco O'Donnellan, salezijanski klerik (20. oktober) – 6. Archimede Accornero (24. oktober). V registrih manjka dan smrti Alemanna, pa smo ga dobili v Turinskem nekrologu v *Unità Cattolica* (8. september). Dne 3. novembra je umrl tudi deček Giuseppe Torretta iz prvega nižjega gimnazijskega razreda. Toda decembra 1884, ko je don Bosko govoril, ga še ni bilo v Oratoriju.

češ da bi tako njegovi misijoni prešli v druge roke in on ne bi bil več njihov predstojnik, je odločno odgovoril: »Kaj mi je to mar? Samo da rešujemo duše ...« Tožil je, ker so misijonarji, ki jih ni vezala pokorščina, prišli tja dol za kak mesec, potem pa so si premislili in se vrnili v Evropo. »Nujno je potrebna večja pokorščina,« je rekel don Bosko. To, kar je vzrok za strah misijonarjev, je misel: »Gremo, toda če potem zbolimo, se postaramo ali ne uspemo, moramo ostati tam ali se vrniti domov. Tam nesrečni in tukaj - kdo nam bo dal jesti?« Salezijanci pa najdejo brate tam, brate tukaj in na to ne mislijo, saj imajo zagotovljeno prihodnost. Toda za Družbo še ni prišel čas, da bi se spustili v to apostolsko dejavnost.«³⁹

Francoski časopisi so napovedovali obisk škofa iz Orleansa pri don Bosku, še preden je prišel v Turin. Msgr. Coullié je res prišel 21. novembra. Ko so ga pripeljali v svetnikovo sobo, je padel pred njim na kolena in želel njegov blagoslov. Toda don Bosko je želel isto in se s sklenjenimi rokami globoko priklonil v svojem naslanjaču. Tekmovanje se je končalo, ko je vsak dobil svoje. Bodoči kardinal je po dolgem pogovoru odpotoval v Rim.

V drugi polovici novembra se je svetovni tisk obširno razpisal o posredovanju Leona XIII. v sporu med Španijo in Nemčijo zaradi Karolinskih otokov, ki so bili last Španije, pa so jih Nemci zasedli. Papeževa rzsodba, ki sta jo sprejeli obe strani, je naredila konec sporu, ki bi se sicer spremenil v vojno. Rimsko vprašanje, ki je viselo nad Italijo kot Damoklejev meč, je bilo tudi tokrat čutiti kot resno nevarnost. Italijanski oblastniki so imeli za nerešljivo in ga tudi niso hoteli reševati. Toda vsak šum listja v Vatikanu jih je vrgel pokonci. Da je Bismarck prosil za posredovanje papeža in se uklonil njegovi rzsodbi, je pred svetom utrjevalo ugled papeštva in je bilo primer, poln posledic za italijansko enotnost in Rima kot glavnega mesta. Zato je strankarsko časopisje rohnelo in vlačilo na dan vse očitke papeštvu. Don Bosko se je veselil zmage Cerkve. Ko je govoril o mogočih posledicah za takratno prostozidarsko Italijo, je napovedal predvidevanje rimskega vprašanja. Predvidevanje se je nanašalo na neizogibnost rešitve in na način, kako naj bi se zgodila. Navedel je dve možnosti, od katerih katoličani druge, gledano od zgoraj navzdol, niso šteli niti za mogočo, medtem ko je Božja previdnost izbrala prav to. Ko je 21. novembra slišal dnevne govornice, je pred nekaterimi ožjimi znanci takole govoril: »Gotovo tako Nemčija kakor Španija ne bosta pustili nepoplačane tako velike usluge papeštva. Italija trepeti, se boji. Če bi sedaj papež izbral za posredovalca med njim in Italijo Nemčijo in jo prosil za podporo, kaj bi se zgodilo? Italija se boji in zaradi lastne koristi molči. Toda ker se boji, bo v kratkem poklicala za posrednico med seboj in papežem katero izmed velikih sil v Evropi ali pa se *bo obrnila na samega*

³⁹ *Atti del Cap. Sup.* 26. maj 1886.

svetega očeta, ki ga sedaj mora spoštovati, da bi on predlagal način pomiritve, da bi s čim manj nereda uredili zamotano vprašanje.« Ko so potem v novem političnem ozračju sprejeli drugo pot, ni bil vzrok za to strah, temveč modro priznana pomembnost vprašanja in dobre rešitve.

Lep dan za Oratorij je bil 8. december. Don Bosko je vse razveselil, ko je prišel na kosilo s sobrati. Redko je dajal v cerkvi blagoslov z Najsvetejšim, toda ta večer ga je. Ljudje so stopali tudi na klopi, da so videli častitljivega starčka, ki je sklonjen in z negotovim korakom stopal proti oltarju. Proti večeru je imel v koru običajno konferenco salezijancem. Toda tokrat je bilo to kaj več kot samo izročilo; treba je bilo uradno razglasiti izbiro don Rue za generalnega vikarja.⁴⁰ V ta namen je don Francesia prebral zadevno okrožnico. Nato je govoril don Bosko. Povedal je, da vse dolgujemo Mariji in da se je vse najpomembnejše zgodilo na dan Brezmadežne. Opisal je, kakšen je bil Oratorij pred štiridesetimi leti in ga primerjal s sedanjim stanjem. Pokazal je, kako milosti, ki so padle kot dež z neba, niso bile drugega kot sad *zdravamarije*, ki jo je goreče zmolil s fantom Jernejem Garellijem tam v cerkvi sv. Frančiška Asiškega. Sklenil je s trditvijo, da je naša Družba poklicana k nadvse velikim stvarim in k razširitvi po vsem svetu, če bodo salezijanci vedno zvesti svojim pravilom, ki jim jih je dala presveta Devica Marija. Viglietti v svojem dnevniku pripominja, da je don Bosko tisti večer govoril posebno živahno in da se že nekaj časa počuti veliko bolje. Zdi se, da je dobro počutje trajalo nekaj časa, kajti 13. decembra je zbral v knjižnici fante iz četrtega in petega razreda, govoril z njimi o poklicu in jih vse zadovoljil ter jim na koncu podaril lešnike. Na božični večer je prišel iz svoje sobe in podelil blagoslov z Najsvetejšim. Ko so ljudje zapuščali cerkev in je bil trg poln vernikov, se je pripeljala kardinalova kočija. Osebnost se je prišel zahvalit don Bosku za pisno izražena voščila.

Še drug znak, da se je don Bosku zdravje izboljšuje, so videli 31. decembra, ko je s prižnice cerkve Marije Pomočnice sam osebno dal vsem vezilo za novo leto.

Samo dve besedi, dragi sinovi, želim nocoj izreči sorodnikom, tovarišem in prijateljem. Srečen konec in srečen začetek. Toda ko sem danes zjutraj maševal, se nisem mogel znebiti misli, kaj naj bi voščil danes zvečer svojim dragim sinovom. Končno sem začutil poseben navdih, ki mi je rekel: »To je v redu, srečen konec in srečen začetek. Toda to bo prav za svet, ne pa tudi za moje sinove.« In zdelo se mi je, da mi je Gospod prišepnil: »To voščilo ni tvoje. Zakaj jim ne želiš kaj svojega in kar je odvisno od njih? To pa gotovo ni odvisno od njih.«

Kaj naj vam želim? Molitev! Molite ... Prosil bom Gospoda, da vam podari še veliko let, da boste še dostikrat lepo končali staro leto in začeli srečno novo in ga spet uspešno končali. To je že prav: molitev! Toda povedati je treba kaj bolj določnega. Naj

⁴⁰ Prim. zgoraj, str. 280.

povem. To leto gre h koncu in se ne bo več vrnilo, pridružilo se bo drugim *perpetuae aeternitatis annos* [neskončnim večnim letom]. Prišlo bo novo leto. Če ga bomo začeli lepo, bo vse v večjo Božjo slavo, v korist našim sorodnikom, dobrotnikom, prijateljem, predstojnikom. Če ga bomo začeli manj dobro, bo slabo, izgubljen čas ... To vam pravim tako na hitro.

Če bi imel čas in bi mi moje telesne sile dovoljevale, bi vam govoril o stvareh, ki se bodo zgodile to leto. Rekel bom samo, da nekaj tistih, ki so lansko leto ob tej priložnosti poslušali, ni več med živimi, tako tudi nekateri izmed vas, ki me sedaj poslušate, čez eno leto ne bodo več živi. Šli bodo pred Gospoda, da bodo dali obračun svojih del, za katera upamo, da bodo dobra.

Rad bi vam govoril o velikih nesrečah, ki bodo doletele nekatere iz te hiše, in o mnogih tolažbah, ki jih bodo deležni nekateri tukaj navzoči. O javnih nesrečah, ki bodo zadele naše kraje ... Toda pustimo te stvari, ki so skrite v Božjih skrivnostih in ki jih bo Bog dovolil v slavo dobrih in opozorilo in strah hudobnih. On je naš dobri oče, vedno nas blagoslavlja in nam te kazni pošilja samo zato, da se zatekamo k njegovemu usmiljenju.

Raje vam bom povedal nekaj besed o tem, kaj boste delali v novem letu. Najprej pogosto sveto obhajilo, pa dobro opravljeno, dostojanstveno, s čisto vestjo. Vsak naj gre k obhajilu šele, ko se je odkrito spovedal z odločno voljo, da bo izpolnjeval obljube, ki jih je storil pri sveti spovedi. Torej: pogosto sveto obhajilo.

Potem: imamo krepost, ki po zagotovilu svetnikov duhovnih voditeljev rodi vse druge kreposti in jih ohranja: pokorščino.

Rad bi vam razložil, kaj razumemo z besedo pokorščina, to vam bodo razložili drugi. Vi storite vse, kar je v vaši moči, da boste izpolnjevali, kakor vam bodo razložili. Od tega boste imeli veliko korist za dušo in tudi za telo. Vendar prava pokorščina ne pomeni delati, kar nam ugaja, nikakor ne. V čem je ta krepost, vam bo razložil tisti, ki vam bo pridigal.

Po vsem tem bom molil vsak dan za vas in vam priporočam, da vi molite zame. Kajti če vam pravim, da niste prepričani, če boste drugo leto še živi, potem to velja veliko bolj za ubogega don Boska. Zanj je mesec za mesecem, da, iz dneva v dan bolj jasno, da mora misliti na večnost.

Spominjajte se me v vseh vaših molitvah in obhajilih. Končujem. Če bomo dobro preživeli čas tega smrtnega življenja, imamo vse razloge, da se bomo nekoč zbrali v večnem življenju, imeli bomo srečo in tolažbo, da zapustimo čas in se zberemo vsi v Gospodovem sijaju *in sempiternos aeternitatis annos* [v nenehna leta večnosti].

Po toliko stvareh, o katerih smo govorili v tem poglavju, bomo sedaj prešli k zadevi, ki ne bi mogla bolje skleniti tega poglavja. Povzemamo ga iz liberalnega časopisa Emilia, ki je članek zanj napisal dopisnik iz Turina.⁴¹ Dopisnik kot zagovor ali kakor po domače pravimo za pasje opravičilo, izpove načelo, da ima svoje poglede na vero in politiko in da se ne strinja z don Boskovo politično in socialno usmeritvijo in z vsem, kar dela v svojih zavodih. Toda priznanje usta-

⁴¹ *La Stella d'Italia* [Italijanska zvezda], 13. november 1885.

nove same v sebi in njenega začetnika od koga, ki se bojuje v nasprotnem tabo-ru zlasti še v luči časov, v katerih se je vse dogajalo in so bili bojovito nasprotni, daje stvari dvojno vrednost.

Po tem uvodu podajamo krajevni prikaz Oratorija, kot si ga je zamislil neki posvetni opazovalec: »Predstavite si enega izmed naših emilianskih krajev, ki so se zgrnili okoli veličastne cerkve: stopnišča, nasipi, zidovi polepšajo vse to, za kar sicer v naših vaseh bolj malo skrbijo. Dodajte k temu čistočo, red in živahno dejavnost v delavnicah in šolah in boste imeli pred seboj ustanovo Valdocco. To je pravi čar! Tu živi več kot tisoč ljudi, ki v delu in družinskem razpoloženju rastejo v može. Največ je ubogih revežev, ki se tu pripravljajo na manj žalostno prihodnost v trdni, pozorni in ljubeznivi disciplini, ki preživlja in vzgaja razde- dinjene. Čudovito je tudi to, da v tej ustanovi Valdocco dobite skupaj celo vrsto podjetij, od katerih bi vsako delalo čast izkušenemu industrialcu. Tu kovaška delavnica, tam mizarska, poleg nje dovršena in čudovito delujoča tiskarna s čr- kostavnico. Na desni strani bogato opremljena in dobro izbrana knjigarna. Na levi čevljarska delavnica, potem krojačnica, knjigoveznica. Povsod tišina, rekel bi vesela in zaupljiva. Povsod občudovanja vreden red, po sebi umeven, kajti tu prevladuje bolj čustvo in občutje kot sila dolžnosti in discipline. In to, kar je naj- več v takih ustanovah: povsod vlada jasen občutek miru, blagostanja, zdravja, ki tolaži in razveseljuje.«

Tu se v ljudeh, ki tega ne poznajo, budi želja, da bi spoznali, kako je bilo mogoče ustvariti to osmo čudo sveta, se pravi, kako je mogel človek ustvariti, voditi, prehranjevati ta mali svet. »Priznali mi boste, dragi bralci,« je nadaljeval dopisnik, »da vsega tega brez svete iskre ni mogoče iz nič narediti, brez vzvi- šenejšega duha se take stvari ne ustvarjajo. Toda za to ni niti zadosti pogum in vzvišenost zamisli gotovost na uspešen izid. Poveljnik ne zmaga v bitki, če mu generali ne pomagajo. Ustanova v Valdoccu ne bi cvetela, če poleg duha, ki ga je ustvarila in ga oživlja duša, ne bi bilo modrih rok, ki vzdržujejo red, življenje. To je don Bosko, ki ima bistro in srečno oko za poznanje svojih ljudi, ki je znal izbrati svoje sodelavce, ki so uspešni ministri in znajo voditi in ohraniti njegovo delo.«

Na zborovanju nekdanjih gojencev je don Francesca v zaneseni primerjavi v piemontskem narečju soočil don Boska in Napoleona. Naš dopisnik, ki je, ne vemo kako, dobil natančnejše podatke o težki primerjavi, je o tem takole razmi- šljal: »Don Boska so primerjali z Napoleonom I. Človek, ki je naredil enkratno primerjavo, je bil eden izmed don Boskovih *generalov*, zato je prikazal zlasti njegovo spretnost, da je znal izbirati *generale*. Na žalost nima časti, da bi poz- nal vse. Toda če imajo vsi znanje, izkušnjo, ljubeznivost in srčnost duhovnika profesorja Francesca, ki je v tem zavodu šolski vodja, se prav nič ne čudim tako izrednim uspehom. Kot nadarjen latinist, ki jih je danes v Italiji zelo malo, kot

globok razlagalec Danteja in drugih latinskih in italijanskih pisateljev, kot navdahnjen in izkušen pesnik, kot pisatelj duhovitih in učenih spisov, kot človek izredno ljubeznivega obnašanja, avtoriteta zaradi neoporečnosti življenja in svetosti življenjskih navad je po svoji naravi voditelj, oče, vzor.«

Člankar končuje s priporočilom svojim bralcem, da si ob obisku Turina ne bi pozabili ogledati »Ustanove Valdocco«. Mogoče bi liberalna ušesa dražila preprosta oznaka Oratorij sv. Frančiška Saleškega ali Don Boskov Oratorij namesto Ustanova Valdocco. Toda oddaljenost petdesetih let je opravičevala, da si je liberalno pero zaslužilo, da smo ga ohranili v našem arhivu.

Če je pogled na Oratorij tako zelo budil pozornost zunanjih ljudi, koliko bolj je spomin nanj ostal zapisan v dušah tistih, ki so v njem živeli. »Kljub visokim goram in neskončnim morjem, ki me ločijo,« je pisal neki misijonar iz Kitajske, ki je bil od 1865 tri leta dijak v Oratoriju, »se pogosto v duhu vračam k ljubljenu Oratoriju in se mi zdi, da vidim tam svoje drage sošolce vsakega posebej.«⁴²

⁴² Pismo patra Pacifica Fenocchioja, frančiškana, don Bosku, Chan-Toun, 22. september 1885. Don Bosko je naročil, da mu odgovorijo 24. novembra.

18. POGLAVJE

NORFOLŠKI VOJVODA

KO JE DON BOSKO OB vrnitvi s svojega zadnjega potovanja v Francijo stopil iz kočije na dvorišču Oratorija, je stopil predenj kaplan vojvode norfolškega in z njim nekaj časa govoril po italijansko. Svetnik ga je vprašal o novicah o vojvodinji, ki je pred kratkim prišla v Turin, a se ni najbolje počutila in je bila utrujena od vožnje z vlakom. Prav tako tudi sin. Potem je vprašal po vojvodi, ki je tudi prišel v Turin. Prosil je svojega vljudnega sogovornika, naj ga pozdravi v njegovem imenu. Duhovnik naj bi se dogovoril za sprejem njegovih gospodov, toda don Bosko se je v naglici izgovoril, da jim je na voljo kadar koli. Potem sta se poslovila.

Tedaj je don Bosko zagledal dva tujca, ki sta stopila za duhovnikom, in ju je pozdravil, ker je menil, da spadata k vojvodovemu spremstvu. Kaplan je opazil ta pozdrav, pokazal na enega izmed njiju in dejal: »Glejte, oče, ta tukaj je norfolški vojvoda. Govori tekoče francosko.« Don Bosko je začuden opazoval preprosto oblečenega gospoda s širokim klobukom na glavi. Vojvoda res ni imel na sebi nič aristokratskega, kot je to navadno pri angleških plemičih, temveč je bil oblečen v preprosto meščansko obleko. Zdelo se mu je celo, da sta služabnika boljše oblečena. Vljudno sta si podala roke in se pozdravila. Svetnik se je opravičil zaradi pomote. Govorila sta nekaj minut v veliko zadovoljstvo plemenitega gospoda, ki je prišel inkognito z namenom, da bi si naredil prvi vtis o don Bosku.

Preden nadaljujemo, podajmo nekaj podatkov kot dopolnilo tega, kar smo že rekli v petnajstem zvezku.¹ Njegovo visočanstvo vojvoda Enrico Fitzalan-Howard, petnajsti vojvoda Norfolka, grof Arundela, Surreya in Norfolka, grof in maršal angleški, vitez podveze, prvi vojvoda in grof kraljestva in član lordske zbornice, je bil eden najvplivnejših voditeljev katoliške skupnosti v Veliki Britaniji. S čudovito vestnostjo je ohranil zaklad katoliške vere, ki ga je podedo-

¹ MB XV, str. 559 [BiS XV, str. 364].

val od svojih prednikov vse od časa Henrika VIII. Bil je star osemintrideset let. Leta 1877 se je oženil z lady Floro Abney-Hasting baronico Donnington. Oba sta bila goreča služabnika Katoliške cerkve. Kot lastnika velikanskega bogastva sta velik del svojih dohodkov uporabila za dobra dela, za vzdrževanje in pomoč katoliški propagandi.

Nista pa imela sreče v potomstvu. Imela sta sina edinca, ki je bil slep od rojstva in prizadet od bolezni, ki so jo zdravniki razglasili za neozdravljivo. Ne moremo opisati žalosti, ki sta jo zakonca čutila ob tem bednem bitju, ki je bil star že pet let. Toda bolezen še ni bila vse. Če bi deček umrl, bi vse bogastvo po angleškem zakonu prešlo na protestantsko vejo. Sloves o don Boskovi svetosti ju je pritegnil, da sta se odločila, da ga bosta obiskala in pripeljala s seboj dečka. Upala sta, da bi mu mogoče njegov blagoslov povrnil vid in zdravje. O tem nju-nem upanju je mati že aprila pisala don Bosku.²

Dragi moj don Bosko!

Končno smo se odločili, da vas bomo prišli obiskat v Turin in bomo naše potovanje v Lurd preložili na prihodnjo jesen.

Kot najprimernejši čas, ko vročina še ne bo pritisnila, smo izbrali mesec maj in tako bomo v Turinu 3. maja. Bodite tako dobri, gospod don Bosko, in nam povejte, ali vas bomo mogli v tem času dobiti, kajti če bi bili odsotni, bi bilo naše potovanje zaman. Najprisrčneje se vam moramo zahvaliti za ljubeznivo pismo, ki ste nam ga blagovolili pisati, in za obljubo, da boste imeli prostor v svojem srcu za nas. Koliko bridkosti je že občutilo to srce, tako dobrohotno, ki je v primeri z nami nekaj velikega. In sedaj vam bom, oče, zaupno povedala naslednje: izhajam iz protestantske družine (sedaj sem se spreobrnila) in veliko mojih prednikov je naredilo veliko hudega. Ko sem postala mati, in to mati enega dečka, sem prosila dobrega Boga in naredila skoraj obljubo, da bi mu raje dodelil kakršno koli bolezen, tudi smrt, kakor da bi mu dovolil storiti kak greh. To obljubo sem storila, ko sem se počutila slabo, in ne da bi o tem obvestila svojega moža, in prav zaradi tega me dostikrat napadajo dvomi in sem vsa vznemirjena. Naj bo kakor koli, vi vidite, da se nič ne pritožujem nad tem, da je dobri Bog poslal na mojega sina tolikšno nesrečo, kar pa seveda ne zmanjšuje teže, ki jo moram prenašati, in se od časa do časa znajdem v položaju, da se ne morem vdati v Božjo voljo.

Žal mi je, da vam moram pisati v angleščini. Iz vašega pisma vidim, da me zamenjujete z materjo mojega moža, ki dobro govori italijansko, medtem ko jaz ne znam niti besede.

V upanju, da vas bom mogla kmalu pozdraviti v Turinu, me imejte, dragi don Bosko, za najvdanejšo služabnico.

*FLORA, vojvodinja Norfolška
Arundel, 15. april 1885*

Don Bosko je prejel to pismo 24. aprila, ko je bil v Nizzi Mare, kamor mu ga

² Od tega pisma, ki je bilo verjetno pisano v angleščini, se nam je ohranil samo italijanski prevod.

je poslal don Rua. Zato je pospešil svoj odhod v Turin.³ Ko je bral tako ponižno izpoved in videl tako dobrohotnost do njega, je bil ves iz sebe.⁴

Toda vojvodinja, ki ni vedela za vzrok zamude z odgovorom, ki ga je pričakovala čim prej, je prosila za posredovanje gospoda Alberta Du Boysa, drugega francoskega don Boskovega življenjepisca. V tem smislu je dala pisati opatinji klaris v Londonu, katerih samostan je bil pod varstvom vojvode. Da bi se obrnila na Du Boysa, je svetoval magister novink, ki ga je poznala, saj je, ko jo je msgr. Dupanloup spreobrnil v katolištvo, v pisateljevi kapeli položila odpoved protestantizmu. Ta je 28. aprila pisal don Bosku: »Ne gre za to, da ustrezemo željam in težnjam nekega Angleža, dobrega kristjana in plemenitega rodu. Gre za zadevo, ki jo vi, velečastiti oče, morate podpreti *totis viribus* [z vsemi silami] pri Mariji Pomočnici, za katero sem prepričan, da jo boste izbojevali. Tukaj bi bila – kakor pravijo – še *conclusion subsidiaire* [druga rešitev], ki bi jo lahko predložili Božji Materi, da bi, če prvorojenec ne bi ozdravel, naklonila vojvodinji norfolški še enega otroka. Ta drugi sin bi rešil vse koristi angleških katoličanov. Vendar bi bila pri tem materinska nežnost kaj malo potolažena.«

Videli smo, kako so bili tako na eni kakor na drugi strani točni pri srečanju. Obisk je bil določen za enajsto uro 7. maja. Manjkalo je še nekaj minut, ko so štiri kočije pripeljale v Oratorij vojvodinjo, vojvoda, njunega sina, kaplana, služabnike in služabnice, vsega skupaj osemnajst oseb. Mladega slepca so takoj odvedli v cerkev h glavnemu oltarju. Nato so šli k don Bosku. Ko sta vojvoda stopila na hodnik, je godba na pihala zaigrala angleško himno: *Bog ohrani kraljico*. Za trenutek so se ustavili in se poklonili. Vojvoda je rekel don Bosku prejšnji dan: »Ostal bom tukaj, dokler mi ne ozdravite sina,« nakar je don Bosko v vsej preproščini odgovoril: »Prav, prav! Se pravi, da ga bom postavil za botra praznika Marije Pomočnice.« Ko je otrok slišal, da je tu don Bosko, je stopil k njemu, mu poljubil roke in jih živahno stisnil. Mati je vsa ganjena vzkliknila: »V svojem življenju ga nikdar nisem videla storiti kaj podobnega. Niti ko ga dam v roke njegovemu očetu, se ne veseli tako.«

Dne 8. maja zjutraj so vsi bili pri maši v don Boskovi kapelici. Nato so gospodje z njim popili kavo. Vsi začudeni so opazovali tolikšno množico fantov. Toda bolj kot vse drugo jih je privlačil don Bosko s svojim vedenjem in svojo besedo. Zjutraj in popoldne so prihajali v cerkev in vse spodbujali s svojo pobožnostjo. Dne 10. maja so odpotovali v Firence in potem v Rim.⁵ »Priti v Italijo in ne videti Rima je kakor za kakega Italijana iti v Rim in ne videti papeža.«

Odpotovali so, a so se nameravali vrniti. Don Bosko je želel, da bi bili v Turinu 2. junija za praznik Marije Pomočnice. Ker pa niso mogli do tedaj ostati

³ Pismo grofu Collu, Nica, 25. april 1885.

⁴ Vigliettijev dnevnik, 24. april 1885.

⁵ Svetnikovo pismo grofu Collu, Turin, 10. maj 1885.

v Italiji, so prišli 24. maja, da so znova opravili svoje pobožnosti. Povedali smo že, da je don Bosko tisto jutro maševal pri oltarju sv. Petra. Vojvoda sta bila pri sveti maši znotraj obhajilne mize in pobožno prejela sveto obhajilo. Zatopljeni v zahvalo po svetem obhajilu, niso opazili čudeža, ki se je zgodil v njihovi navzočnosti. Še sedaj živi ministrant, ki je takrat ministriral in bil priča tega, kar se je zgodilo. Takrat je obiskoval četrti razred gimnazije. To je duhovnik Giuseppe Grossani, župnik v Moncuccu di Vernate v milanski nadškofiji. Spomin na ta dogodek ga vsakič napolni z neizmernim veseljem.

Ker je navada, da nekateri hočejo prejeti sveto obhajilo *infra missam* [med mašo] pri oltarju, kjer v tabernaklju ni Božjega gosta, so postavili na oltar majhen ciborij s toliko hostijami, da so zadostovale za obhajanje vojvod in njunega spremstva. Ni jih bilo več kot dvajset. Svetnik jih je posvetil. Pri obhajilu je veliko pobožnih vernikov, ki so zunaj obhajilne mize polnili prostor in bližnje klopi, videlo, da je mašnik obhajal gospodo in njuno spremstvo, zato so se tudi oni vrnili in želeli biti obhajani. Ministrant in zakristijski vodja sta skušala ljudi prepričati, da je hostij samo za obhajilo Angležev, pa je bilo vse zaman, nihče ju ni poslušal. Priložnost, da bi prejeli sveto obhajilo iz don Boskovih rok, se je vsem zdela prevelika sreča. Ko je don Bosko videl, da skušajo odvrniti ljudi, je rekel ministrantu: »Pusti jih.«

»Toda v ciboriju je samo nekaj hostij. Ali naj jih prinesemo z glavnega oltarja?« je vprašal fant.

»Pusti to, pusti,« je odgovoril.

Ministrant si ni upal več siliti in tako je bil priča resničnemu čudežu pomnožitve, ker je don Bosko, ne da bi razlomil eno samo hostijo, obhajal več desetih vernikov. Danes don Grossani z gotovostjo trdi, da je obhajilo prejelo več kot dvesto ljudi. Angleži kakor tudi Italijani se čudežnega dogodka niso zavedali. Naš župnik si ne more razložiti, kako je mogoče, da se po tolikेरih pripovedih nihče ni spomnil, da bi dogodek ovekovečil. To je namreč prvič, ko v tisku poročamo o tem čudežu.

Angleški romarji so zapustili Turin 25. maja. Don Bosko je svojemu grofu Collu pisal 26. maja: »Vsi so bili zadovoljni z obiskom pri nas in z izboljšanjem dečkovega zdravja.« Poleg tega, kar smo že povedali o prvem obisku, je don Bosko 23. maja dosegel, da je bolnik naredil nekaj korakov, kar mu do tedaj ni bilo mogoče. Tudi don Viglietti poroča v dnevniku 28. maja: »Don Bosko mi je povedal, da mu je vojvoda Norfolški pisal, da je zadovoljen, ker se je otrokovo zdravje izboljšalo. Pravi pa, da prepušča vse Božjim rokam. Ne gre za ozdravljenje dečku, temveč za pojav duha in vida, ki ju nima.« Sam don Bosko je povedal predstojnikom, da jim je vojvoda zapustil toliko, da so v njegovem imenu dobro pogostili fante. Tajnik piše o deset tisoč lirah, ki jih je dal v miloščino, preden je odpotoval.

Nekateri časopisi, zlasti *Nazione* v Firencah, so poročali o vojvodovem obisku tega mesta in o njegovi poti v Rim, nihče pa ni ničesar povedal o resničnem vzroku njegovega potovanja in o njegovem prihodu in bivanju v Turinu. To je storila *l'Unità Cattolica* 27. maja. Iz tega poročila bomo povzeli podrobnosti: »V naše in drugih občudovanje sta vojvoda in vojvodinja z vsem spremstvom osemnajstih oseb večkrat prejela svete zakramente v svetišču Marije Pomočnice in se udeležila majniških pobožnosti, ki jih tam opravljajo zjutraj in popoldne. Prvi dan devetdnevne (24.) je vojvoda cel dan prebil v cerkvi in v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, kjer živi velečastiti dan Bosko. Ne moremo opisati njegovega spoštovanja do Božjega moža. Videti je bilo, kakor da se ne bi mogel oddaljiti od njega. Prav tako je bil nadvse naklonjen don Boskovim dobredelnim ustanovam. Velikodušni in zlasti praktični vojvoda pri obisku Oratorija ni na nič pozabil: šel je v obednico, kuhinjo, delavnice, pekarno itn. Rade volje je sprejel vse, kar so mu don Bosko in njegovi sinovi pripravili za sprejem in da bi mu olepšali obisk. Raznežil se je, ko je kot dober podanik Anglije slišal, kako so dečki zaigrali angleško državno himno. Ganjen se je zahvalil don Bosku za tako plemenito misel in dejal, da še nikdar ni poslušal himne z večjim veseljem kot tokrat.«

Tudi katoliški tednik iz Braja je 30. maja med drugim pisal: »Pri vsem pa je bila občudovanja vredna vojvodinja, *prepolna žalosti in solz*, da se je zdelo, da izvaja pritisk na nebeško Kraljico žalostnih, da bi se usmilita njenega žalostnega položaja. Zvedel sem, da njuna vera ni bila samo videz, temveč resničnost. V tem svetišču so večkrat s celo družino prejeli svete zakramente in razen kratkega obiska Rima je bilo petnajst dni njihovega bivanja v Turinu namenjenih Mariji Pomočnici. Oh, če bi presveta Devica uslišala njihove prošnje. kakšen udarec bi bil to za krivoverce na Angleškem!«

Potem nam vse do 1887 ni nič znano o odnosih med don Boskom in Norfolkskim vojvodom. Dne 23. maja tistega leta se je vojvoda na poti v Rim ustavil v Turinu in obiskal don Boska. Obiskal ga je v Oratoriju, se z njim dolgo pogovarjal in ostal na kosilu s predstojniki.

Iz istega leta prihaja iz vojvodove družine novica, ki ima v sebi nekaj velikega. Salezijanskemu inšpektorju v Angliji don Eneu Tozziju jo je v letu don Boskove razglasitve za svetnika posredoval jezuit Cirillo Martindale. Znano je, da je bil častiti pater tesno povezan z don Boskom. Don Tozzi je mislil nanj, ko je iskal avtorja za himno na čast novemu svetniku in on jo je tudi zložil. Nato ga je prosil, da bi mu povedal, zakaj njegova družina goji toliko naklonjenost do don Boska. Stvar je bila toliko bolj čudna, ker je bil oče patra Cirilla še protestant, medtem ko se je sin že spreobrnil. Povedal pa je naslednje.

Vojvodinja Newcastle, daljna sorodnica njegovega očeta in prijateljica Norfolkovih, je šla v Lurd, da bi izprosila toliko zaželeno ozdravljenje njihovega ot-

roka. Hladnokrvna ženska brez domišljije je doživela nekaj, za kar se je bala, da je bil samo privid. Medtem ko je molila v votlini, se ji je zdelo, da sliši glas, ki ji je pravil: »Moli za mater in ne za sina.« Obrnila se je, da bi videla, ali ni mogoče kdo blizu in govori. Pa ni bilo nikogar. Nekaj trenutkov pozneje so se ji v notranjosti ponovile iste besede. Vse je naredilo nanjo velik vtis, ki jo je spremljal vse do Turina, kjer je z istim namenom šla obiskat don Boska, ki jo je sprejel v avdienco. Ko je stopila v njegovo sobo, je pisal in nadaljeval pisanje, ne da bi se zanimal za obiskovalko, ki si ni mogla razložiti takega obnašanja od duhovnika, ki ga je tako zelo spoštovala. Končno je don Bosko mirno odložil pero, se obrnil k vojvodini *ex abrupto* [nenadoma] in počasi dejal: »Moli za mater in ne za sina.« Prav tako kakor v Lurdu! Presenečena je gospa molila v cerkvi Marije Pomočnice, kakor ji je bilo naročeno. Štiri dni po njeni vrnitvi v London je njena prijateljica vojvodinja Norfolška umrla. Od tu spoštovanje anglikancev Martin-dale do don Boska in navezanost nanj.

Prav v letu te smrti je don Bosko odprl hišo v Battersea v Londonu, o čemer bomo govorili ob določeni priložnosti, in novembra je poslal tja dva angleška salezijanca, katerima je izročil predstavitveno in priporočilno pismo za vojvoda Norfolškega.

Visočanstvo!

Ko je vaše visočanstvo počastilo naš ponižni zavod s svojo navzočnostjo, je pobožna in objokovana gospa grofica vaša soproga videla z veselim srcem fante naše hiše, kako živijo krščansko vero, in izrazila veselje, ki bi ga čutila, če bi tudi v Londonu imeli podobno ustanovo, kot je naša v Turinu, kjer toliko ubogih, zapuščenih in nevarnostim izpostavljenih dečkov prejema versko vzgojo. Takrat še nismo imeli dovolj osebja. Sedaj sem pripravljen, da bi poskusil s to ustanovitvijo, in smo že začeli delo s cerkvijo v Battersea.

Za zdaj bi se tja odpravilo vsaj pet salezijancev, katerim bi potem, če bi bilo potrebno, sledili še drugi. Seveda tovrstna ustanova zlasti v mestu, kot je London, zahteva veliko poguma. Toda Bog, ki nam je pomagal pri drugih ustanovah, nam bo prišel na pomoč, tako upamo, tudi tokrat, in to zlasti s pomočjo vašega visočanstva. Cerkev so že opremili z nekaterimi potrebnimi predmeti nekateri meščani, toda za duhovnike učitelje ni še prav nič poskrbljeno. In prav za te prve potrebe bi prosil vaše visočanstvo za pomoč in nasvet. Naš duhovnik Macey in don Edoardo Patrizio Mac-Kiernan bosta prišla k vam osebno in vam izročila moje pozdrave, da bi slišala osebno vaše nasvete. Tukaj se z veseljem spominjamo vašega obiska pri nas in vsak dan molimo, da bi vam Bog podelili obilne blagoslove za vas, za vso vašo družino in zlasti še za vašega dragocenega potomca, ki je še vedno predmet skupnih skrbi in molitev.

Z najglobljim spoštovanjem in največjim upoštevanjem imam visoko čast, da se v hvaležnosti imenujem vašega uglednega visočanstva najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. november 1887

V našem arhivu hranimo tudi prepis drugega pisma, pisanega v francoščini. Svetnik ga je napisal dva tedna pred svojo smrtjo. Bili so to dnevi, ko se je zdelo, da se njegova bolezen ni samo ustavila, temveč je dajala celo upanje na izredno izboljšanje. Dne 7. januarja je don Viglietti pisal, da je »skoraj zmogel vstati, pisati, delati«. Nikakor ne moremo misliti, da je don Bosko napisal pismo s svojo roko, čeprav nam misel v oklepaju govori o misli, ki jo je on vedno izražal v svojih pismih. Tako je 13. januarja 1888 pisal vojvodi: »Naj vam pošljem nekaj svojih novic. Še vedno sem v postelji, moje zdravje je zelo nestalno in ne vem, kdaj bom lahko vstal. Naj se zgodi Božja volja! V tem trenutku me zelo muči ena zadeva: dolgovi cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Že deset let usmerjamo tja vse naše napore in kljub temu imamo še vedno 250 tisoč frankov dolga, ki bi jih prav v teh dneh moral izplačati. To je ena od mojih največjih težav. Če bi mi vaše visočanstvo moglo priskočiti na pomoč mejah, ki vam jih narekuje vaša krščanska ljubezen, bi bilo to zame velika spodbuda in vi bi storili veliko uslugo naši ubogi salezijanski družbi, vsej Cerkvi in nadvse ljubo dejanje Bogu in njegovem namestniku na zemlji svetemu očetu, ki nam je zaupal to delo Srca Jezusovega v Rimu. Naši ubogi dečki (več kot 250 tisoč) bodo z menoj vedno molili za duhovno, časno in večno srečo. Bog naj vas potolaži in blagoslovi, gospod vojvoda, in vam obilno poplača vse dobro, ki ga boste storili salezijanskim ustanovam.⁶ Vse do zadnjega trenutka življenja ga je mučila misel na cerkev Srca Jezusovega.

Pismo nosi rimski naslov, kjer se je vojvoda mudil. Leto 1888 so začeli s svetovnim proslavljanjem Leona XIII., ki je obhajal zlati jubilej svojega škofovskega posvečenja. V Vatikan so poslali slovesna odposlanstva poglavarji držav, izročali pozdrave in prinašali darove. Tudi angleška kraljica Viktorija je poslala v Rim sijajno odposlanstvo uglednih osebnosti pod vodstvom vojvode Norfolškega. Njegovo visočanstvo je na poti skozi Turin obiskal don Bosko in kake pol ure klečal ob njegovi postelji. Zgoraj omenjeno pismo namiguje na ta obisk. Veliki bolnik mu je dal nekaj naročil za papeža in ga vprašal po novicah o novi hiši v Londonu. Vojvoda mu je izrazil vročo željo, da bi se ta hiša vzorovala po Oratoriju v Turinu. Govorila sta tudi o njegovi domovini in kitajskih misijonih. Don Bosko je dodal še nekaj misli o Irski. Končno je ponižni gospod želel prejeti don Boskov blagoslov, pri čemer je gotovo mislil, da je to zadnji blagoslov umirajočega svetnika.

Sinček, predmet tolikernih skrbi ni ozdravel. Leta 1904 se je oče drugič poročil z baronico De Herries, ki mu je 1908 dala sedanjega dediča Bernarda Norfolškega. Umrli je mirno 1917, star sedemdeset let. V nekem svojem pismu je salezijancu don Eugeniu Rabagliatiju, ki je prebil večino svojega življenja v Angliji, ta nadvse krščanski mož izjavil, da če mu don Bosko ni ozdravil sina, mu je

⁶ Dodatek, št. 79.

pa povedal toliko tolažilnih stvari in mu nudil toliko duhovne opore, kar je bilo vredno več kot ozdravljenje.⁷

⁷ Še živeči salezijanec don Giovanni Boselli je na lastne oči videl in bral v Londonu to pismo, katerega namen je bil zahvaliti se don Rabagliatiju za izvod *Cinque Lustris*, ki mu ga je poslal v dar.

19. POGLAVJE

ZA CERKEV IN ZAVETIŠČE SRCA JEZUSOVEGA

NE BREZ GANJENOSTI SE BERE navedeno don Boskovo pismo vojvodi Norfolškemu in njegovo milo prošnjo za pomoč za cerkev Srca Jezusovega. Če pomislimo, da je tako pisal med svojo zadnjo boleznijo osemnajst dni pred smrtjo, lahko rečemo, da je bilo to rimsko dejanje prava mora od leta 1881 pa do zadnjega diha življenja. Zelo bolan se je odpravljajal na naporna potovanja, ki so veliko pripomogla k uničenju njegovega zdravja. »Jaz,« je pričal don Cerutti v procesu,¹ »ki sem večkrat spremljal don Boska na potovanjih po Italiji in Južni Franciji, kamor je šel nabirat za gradnjo te cerkve, sem bil priča neizmernih naporov in silnega telesnega in duševnega trpljenja, ki ga je prevzel nase, da je mogel izpolniti papeževo željo. Popolnoma sem prepričan, da so ti napor in to trpljenje skrajšali njegovo življenje.«

Tukaj moramo ponoviti že poznano antifono: medtem ko se je zidala cerkev, so tekla pripravljalna dela za gradnjo zavetišča. Tako so izdatki rasli iz dneva v dan in zbrani darovi niso zadostovali za vse potrebe. S prikazovanjem velikodušnosti svetega očeta, ki je blagovolil prevzeti

izdatke za pročelje cerkve, je želel ustvariti nov motiv za spodbujanje radodarnosti vernikov. Na konferenci turinskim sotrudnikom 23. maja je zadevo samo nakazal, 31. maja pa je misel razodel vsem sotrudnikom. Vzvišen zgled, ki je prihajal s tako visokega mesta, je bil spodbuda za celo zadevo. Toda don Bosko se ni ustavil tukaj. *Unità Cattolica* je 20. junija po njegovem navdihu objavila dva članka, v katerih je spodbujala italijanske vernike, da bi pomagali papežu nositi te velike izdatke. V prvem članku je pisala: »Kakor sveti oče je tudi don Bosko berač, ki živi od miloščine. Zato prosi katoliško dobrodelnost, vendar ne zase. Ali veste, koliko denarja izda don Bosko na leto? Če ga izda, ga mora nekje dobiti in ga dobi, se pravi, da mu ga pošilja Bog. Sedaj mora v Rimu za cerkev

¹ *Summ. sup. virt.* št. III., §67.

Srca Jezusovega in tamkajšnji oratorij izdati dva milijona in prvi, ki mu je prišlo na pomoč, je ubogi vzvišeni rimski papež, nadvse dobrodelni Leon XIII. Ta si je v zadnji avdienci, ki jo je naklonil don Bosku, naložil vse izdatke za pročelje cerkve. Verjetno bo to stalo čez osemsto tisoč lir, kajti v papeškem Rimu se gradijo cerkve z velikim dostojanstvom in vredne papeškega Rima, zato bo taka tudi cerkev Srca Jezusovega. Ta cerkev bo kakor zadostilna kapela v Parizu znamenje zadoščevanja, spomin na Petrov novčič in znamenje ljubezni katoličanov do svojega oropanega velikana duhovnika.«

V teh zadnjih besedah je nakazana zamisel, ki je počasi dozorevala v don Bosku, vendar še ni bila zadosti zrela, da bi jo objavil. Glasnik pri Svetem sedežu je postal zlasti kardinal Alimonda, ki je 15. oktobra 1884 predlagal, da bi prikazal Italijanom gradnjo pročelja kot narodno zaobljubo Srcu Jezusovemu in jih povabil, da bi sodelovali s svojimi darovi. Predlog je naletel na ugoden sprejem, kakor dokazuje naslednje pismo državnega tajnika turinskemu nadškofu.

Velečastiti in velespoštovani gospod kardinal!

Z veseljem sem poročal svetemu očetu o načrtu, ki ga je vaša eminenca predložila v svojem pismu z dne 15. tekočega meseca. Sporočam vam, da sem naletel na popolno odobritev njegove svetosti, ki iz srca blagoslavlja ne samo začetnike in pobudnike, temveč tudi vse italijanske vernike, ki bodo s svojimi prispevki pomagali dokončati narodno zaobljubo presvetemu Srcu Jezusovemu. Če bo načrt, kakor upamo, da bo, uspel, bo to pročelje več en dokaz vdanosti Božjemu Srcu. Sporočam vam, da lahko tako načrt kakor tudi blagoslov svetega očeta vsem darovalcem za narodno zaobljubo javno razglasite. Imam čast, da v globokem spoštovanju poljubim vaše roke. Vaše eminence najvdanejši in najponižnejši resnični služabnik

L. kardinal JACOBINI

Rim, 20. oktober 1884

Toda še preden so stvar dali v javnost, je Leon XIII. 1. februarja 1885 podal omejitev k Alimondovemu načrtu. Zahteval je, da zbiranje prispevkov za gradnjo pročelja vodi eno samo središče, en sam kardinal in da bi ves denar italijanskih darovalcev bil vložen v Vatikan. Don Bosko je takoj uvidel neprijetnosti, ki bi mogle priti iz takega ravnanja. Njegovo predvidevanje je kmalu dobilo potrditev. Ko je bil vrhovni predstojnik Šolskih bratov 15. februarja v Turinu, ni mogel izročiti don Bosku 20.000 lir,² temveč jih je moral nesti v Rim, ker so bile namenjene gradnji pročelja in je don Bosko vedel za papeževo voljo. Toda koliko potov in skrbi je moral narediti don Dalmazzo, da je dobil ta denar!³

Medtem so dolgovi naraščali. Poleg tega je še računovodstvo zelo slabo delovalo, kajti don Dalmazzo se na te posle ni razumel niti ni imel časa, da bi resno nadzoroval račune, in tako so izdatki ostajali nepreverjeni. Don Rua, ki je maja

² Prim. MB XV, str. 412 [BiS XV, str. 269].

³ Dodatek, št. 80.

šel na obisk k salezijancem in sestram na Sicilijo, je želel ob vrnitvi pregledati celotno poslovanje, vendar bi za to potreboval več dni, za kar pa ni imel časa. Zato je 12. junija predlagal prekinitev del, dokler se stvari ne bi uredile. Don Bosko je dejal: »Pišite don Dalmazzu naslednje: prekinite gradnjo, preverite, koliko so v tem času stala dela, koliko je zbranega denarja, in potem bo don Sala, če bo treba, šel v Rim in osebno sklenil pogodbo s podjetnikom Cuccom. Treba je resno misliti na sredstva. Sveti oče je dal dvajset tisoč lir, ki so jih podarili francoski Šolski bratje. Kar se tiče načrta kardinala Alimonde in poziv italijanskim katoličanom in njihovim škofom, ki ga je papež potrdil, se zdi, ga hoče sedaj kardinal državni tajnik omejiti samo na turinsko škofijo. To je bila prevelika obremenitev za turinsko škofijo. Kardinal Alimonda namerava še drugič pisati v Rim. Medtem bom jaz sam pisal kardinalu državnemu tajniku, da nam priskoči na pomoč, ker papež dobiva veliko darov za cerkev Srca Jezusovega.« Potem je prebral opombe, ki jih je napisal 1884, ko je bil v Rimu: 1. Preverjati vse, kar prihaja in odhaja. 2. Nadzorovati cene, ki so bile določene. 3. Paziti na material, ki bi ga lahko prepeljali na druga gradbišča, kajti vodja gradnje ima še druga gradbišča in bi lahko tja odvažali opeko, apno, samokolnice itn. 4. Paziti, da ne bodo zapravljali in kradli materiala, zlasti desk.⁴

Toda celoten don Boskov načrt za procelje Srca Jezusovega je čakal na ugoden trenutek, da bi ga objavili. S kardinalom Alimondo, z msgr. Bertagnom in Caglierom in teologom Margottijem je razmišljal o njem že od prejšnje zime. Potem so nepredvideni zapleti zavlekli objavo, dokler ni prišel 25. maj, ko so se začele svetovne slovesnosti ob osemstoletnici smrti sv. Gregorija VII., in pod tem naslovom so italijanski katoliški časopisi odprli nabiranje darov za svetega očeta Leona XIII. Zato je bilo treba počakati, da se je zmeda ob tej zadevi polegla. Tako sta minila še dva meseca in pol, preden se je sploh kaj začelo.

Končno je 9. avgusta *Unità Cattolica*, da bi povzdignila slovesnost in dala izraz svoji papeški usmerjenosti, izšla ne več v žalujoči obliki, kot se je dogajalo od 20. septembra 1870, temveč razkošni in je celo prvo stran in polovico druge posvetila osrednji vsebini. Uvodni članek je nosil naslov IZRAZ PRIZNANJA KATOLIŠKE ITALIJE CERKVI IN PAPEŽU LEONU XIII. in se je začel takole: »Prišel je čas, da obnovimo v Italiji enega izmed sijajnih izrazov privolitve, ki so se opravljali že pod Pijem IX. in sedaj vladajočim Leonom XIII., toda izraz privolitve ne sme ostati samo v časopisih, ki minejo, temveč v spomeniku, ki ostaja in se takoj pokaže potniku, ki je komaj stopil iz železniške postaje v Rimu. Ta predlog si je zamislil eden izmed piemontskih patricijev, grof Cesare Balbo, v katerem živi plemenita in pogumna vera starega očeta in očeta. Predlaga pa zamisel naš nadškof njegova eminenca kardinal Alimonda, ki je dobil za to pritrditev in bla-

⁴ Zvedelo se je, da so vozovi, natovorjeni z materialom, na eni strani prihajali na gradbišče, na drugi pa odhajali neznano kam. Te in podobne tatvine so se na žalost dolgo ponavljale.

goslov svetega očeta.« Kakor vidimo, se je don Bosko umaknil in je kot pobudnik nastopil grof Balbo, kot predlagatelj pa nadškof. To je bila njegova običajna taktika: vpreči druge v delo za svoje cilje, sam pa opazovati dogajanje izza kulis. »To je,« je dejal don Vigliettiju, »edini način, da spraviš stvari v tek ob ogromnih izdatkih, ki jih zahteva cerkev Srca Jezusovega.«

V članku je najprej pokazal na francoski primer bazilike na Montmartru in omenil začetke cerkve na Castro Pretoriu in nato nadaljeval: »Ko so gradnjo cerkve zaupali našemu modremu in neutrudnemu don Bosku, je cerkev začela rasti in je danes skoraj dokončana. Sveti oče Leon XIII. je junija 1884 prevzel stroške za gradnjo pročelja. Toda tega leta je izbruhnila kolera in s smrtjo pretila Rimu. Tedaj je velikodušni in dobrosrčni papež dal na voljo veliko vsoto denarja, da so v Vatikanu odprli bolnišnico. V tem času je grof Cesare Balbo sprožil misel, da bi katoliška Italija s posebnim darom novčiča sv. Petra zbrala denar za dograditev pročelja in tako izpolnila obljubo Italijanov, ki verujejo, molijo in upajo, obenem pa bi bil to spomenik, ki bi dokazoval, da ni treba nikakršne sprave resnične Italije s papežem, ker med njima ni nesoglasja, temveč živita v najlepšem očetovskem in sinovskem soglasju.⁵ Ko so zamisel sporočili svetemu očetu, jo je potrdil in priporočil in sedaj naš nadškof dodaja še ugled svojega imena in priporoča izvedbo katoliškemu episkopatu Italije.«

Članku je sledila vrsta listin, med njimi poziv katoliškemu ljudstvu Italije in kardinalovo pismo nadškofom celega kraljestva. Pismo, ki naj bi predstavilo poziv, so odposlali že pred več kot tremi tedni skupaj z obrazci za nabiranje prispevkov. Pismo italijanskim škofom se glasi:

Velespoštovana ekscelenca!

Ko pošiljam vaši velespoštovani ekscelenci poziv z namenom, da bi svetemu očetu pomagali obvladati stroške, ki jih je prevzel nase z zgraditvijo pročelja Srca Jezusovega, ki ga v Rimu gradi salezijanska družba in ki je že odprta kot župnija, si upam v stvari, ki presega meje mojih pristojnosti, ko nimam do vaše prevzvišene ekscelence drugih odnosov kot spoštovanje, bratsko ljubezen in ponižno služenje, poslati vam ta dopis. Pri vsem upam, da mi boste oprostili, če pomislite, da sem blizu odličnemu don Janezu Bosku, na katerega me veže zaupno prijateljstvo v tej njegovi prvi hiši, in ko delim z njim težko skrb za ohranjanje toliko drugih, med njimi cerkve Srca Jezusovega v Rimu z vsemi pripadajočimi stavbami za rešitev ubogih rimskih dečkov.

Sicer pa, zakaj bi preljubeznivemu Srcu Jezusovemu ne bilo vseh sodelovanje vseh italijanskih škofij, ki so posvečene njegovemu imenu, pri olupšavi njegove cerkve kot narodne zaobljube in kot potrdilo že izrečene zaobljube sedaj, ko nas stiskajo nove težave in pretijo nove nevarnosti? Toda kar me pri vsem tem najbolj opogumlja, ko

⁵ To je naperjeno proti liberalcem in njihovim zaveznikom, ki so sanjali o spravi, v kateri uradna Italija ne bi imela nikakršnega opravka, temveč bi se papež preprosto odpovedal vsem svojim pravicam. V katoliškem tisku so razlikovali med resnično Italijo, se pravi Italijo dobrih katoličanov, in drugo Italijo uradno vladajočih.

stopam pred vašo ekscelenco, je dejstvo, da vas prosim v imenu samega svetega očeta, ki zaradi izrednih potreb predela Castro Pretorio, katerega prebivalstvo je tako zelo narastlo in so vanj vdrli služabniki zmote, nadvse želi, da bi čim prej dogradili to veličastno svetišče, ki se je začelo graditi s prvim pozivom kardinala vikarja vsem italijanskim škofijam in vsem škofijam na svetu. Zato predlog, za katerega prosim za sodelovanje vašo ekscelenco, spremlja tudi apostolski blagoslov.

Gotovo ni majhna nadloga, ki vam jo povzročam s prošnjo, da bi razposlali vsem svojim velečastitim podrejenim prepis navzočega pisma, nabiralne pole in priložene obrazce. Upam, da bo svetost zadeve podžgala gorečnost uglednih cerkvenih mož in dobrih gospodov laikov, ki so ostali zvesti Cerkvi in papežu. Upam, da ne bo trajalo dolgo, ko bom mogel položiti k njegovim nogam vsoto, s katero bomo lahko zgradili pročelje cerkve Srca Jezusovega, ki ne bo nič manj veličastna kot druge bazilike in katere izgradnja je po izračunih pokojnega arhitekta Vespignanija dosegla vsoto dvesto tisoč lir. Poziv krščanskemu ljudstvu Italije, ki ga po dolžnosti prilagam pismu vaši prevzvišeni ekscelenci, bodo objavili vsi katoliški časopisi, katerih sodelovanje bo, tako upamo, močno pripomoglo k uspehu našega dela. In sedaj mi preostane samo še, da se zahvalim vaši prevzvišeni ekscelenci za ljubeznivo podporo, ki jo boste dajali sveti zadevi in ki jo tako priporoča sveti oče. Medtem ko vam spoštljivo poljubljam roke, imam čast, da se imenujem vaše prevzvišene ekscelence najvdanejši služabnik.

+ GAETANO, kardinal nadškof

Turin, 16. julij 1885, praznik Karmelske matere Božje Marije

Poziv nadškofa samega podpira zgoraj komaj nakazano misel, vključuje čudovito pohvalo in vključuje naslednje besede v čast don Bosku: »V Italiji imamo čudovitega cerkvenega moža, za katerega se zdi, da mu je Božja previdnost izročila v izpolnitev razne načrte. Na tem človeku so se ustavile oči presvetlega papeža Leona XIII., ki mu je rekel: Zaupamo vam gradnjo velikega svetišča, ki naj bi bilo posvečeno češčenju Božjega srca v Rimu. Mi bomo sodelovali s tem, da bomo zgradili pročelje.« In don Janez Bosko se je odločno dal na delo. Ko je potem govoril o stopnji opravljenih del, je njegova eminenca nadaljeval: »Nova cerkev je že veliko poslopje, ki ima ob strani stanovanje za duhovnike in zavetišče za revne dečke, ki bodo mogli obiskovati dnevne in večerne šole. Stoji na Castro Pretoriju nasproti kapelam in protestantskim šolam kakor sveta skrinja nasproti Dagonu, tam, kjer se začenja novi posvetni Rim, meščanski, delavski, trgovski in obrtniški, kjer ni nobenega katoliškega svetišča in kjer vse trpi zaradi pomanjkanja vere. Stoji tam, na tisti višini, od koder se zdi, da gleda na ves svet in kjer se zaradi bližine glavne železniške postaje nenehno zbirajo tujci. Nastajajoče svetišče obljublja najboljše in bo postalo vreden brat drugih rimskih spomenikov. Vendar za zdaj čaka na dokončanje, pričakuje olepšave, ki ga bodo krasile. Don Bosko se je s sinovi svoje salezijanske družbe vpregel v delo in je že prispeval prave zaklade. Treba pa je še novih, da se bo delo končalo,

kot je treba. Toda tudi tam, kjer bo delavoljnost salezijancev storila svoje, še ne bo vse končano. Svetišče pričakuje svoje klasično pročelje od papeža.« Nato je predstavil seznam z že opravljenim in s tem, kar je še treba narediti za dokončanje načrtovanega.⁶

Viglietti je v Mathiju med kosilom bral don Bosku in gostom obe strani časopisa, ki so vsebovale dolgo naslovilo. Med branjem so vsi navzoči opazovali njegovo popolno brezbriznost in mirnost ob litanijah pohval. Prav pri najlepši pohvali je don Bosko držal kozarec v roki in prostodušno pil, kakor da se stvar ne bi tikala njega. Potem je naročil, naj vse skupaj ponatisnejo v knjižici in jo razpošljejo vsem sotrudnikom.⁷

Na odgovore škofov ni bilo treba dolgo čakati.⁸ Don Bosko se je veselil z grofom Balbom in vse pripisoval njemu in pri tem, ne da bi hotel, odkrival, kdo je bil resnični pobudnik sestavka, v katerem je ves on.

Predragi gospod grof Cesare!

Kakor ste že gotovo zvedeli, so vašo zamisel, vaš načrt odobrili in sveti oče ga je sprejel. Upamo, da bi imel lep uspeh, kakor to nakazujejo prvi sadovi. Brez velikega hrupa bomo delali naprej za presveto Srce Jezusovo. Zagotovljeno nam je bogato plačilo, ali ne?

V soboto bomo opravili posebne molitve k materi Božji Mariji, da ona blagoslovi vašo družino, jo varuje, ohrani v zdravju in svetosti in da jo boste mogli nekoč videti vso zbrano okoli nje v nebesih.

Ponižne pozdrave vam, mami, grofici Mariji in vsemu krdelu vaših angelov. Molite tudi zame, ki imam čast, da se imenujem najvdanejši služabnik prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. avgust 1885

Tudi sam papež se je oglasil. Na praznik sv. Joahima, na svoj godovni dan, se je pogovarjal s kardinali. Obžaloval je uničenje nekaterih rimskih cerkva zaradi preureditve mesta in *expressis verbis* [izrecno] priporočil nabirko za pročelje cerkve Srca Jezusovega.⁹

Sveti oče je izrazil željo, da bi se darovi zbirali v rokah nadškofa in bi jih ta pošiljal v Vatikan. Kaj več ni bilo rečeno. Zato je don Bosko v soglasju s kardinalom stvar uredil po svoje. V Turinu so pod predsedstvom nadškofa ustanovili odbor, ki je imel nalogo zbirati prispevke italijanskih škofij in jih pošiljati v Rim. Komisija, ki je imela svoj sedež v nadškofijski palači, je morala poročati o darovih, kakor so prihajale večje vsote za odpošiljatev. *Unità Cattolica* bi objavljala sezname imen darovalcev in darove. Za obrazce naj bi se škofije obrnile na taj-

⁶ Dodatek, št. 81.

⁷ Vigliettijev dnevnik, 9. avgust 1885.

⁸ Kardinalovo pismo don Bosku, Turin, 9. avgust 1885.

⁹ *Unità Cattolica*, 21. avgust 1885.

nika Komisije in vsak župnik naj bi si jih oskrbel na škofijski pisarni.¹⁰

Zdelo se je, da vse poteka v najlepšem redu, ko je pekel pripravil udarec, ki bi mogel imeti strahotne posledice. Dne 29. septembra je požigalska roka skušala uničiti delo v stavbi. Nekdo je zažgal ogrodje cerkve. Zunanje ogrodje je bilo sestavljeno vsako iz štirih tramov, ki so bili zbiti skupaj z žebli. Med dva tramova je neki zlikovec vlil gorljivo tekočino in prižgal. V nekaj trenutkih so plameni zajeli ograjo, ki je bila postavljena za varnost mimoidočih vse do višine strehe. Če bi se ogenj razširil navznoter, bi lahko opustošil celotno ogrodje, ki so ga cenili na šestdeset tisoč lir, ne da bi šteli drugo škodo. Toda previdnost ni dopustila tolikega uničenja. Pet brizgaln, ki so pravočasno prišle na kraj nesreče, je pridno gasilo in omejilo požar. Nikdar se ni izvedelo, ali je policija iskala povzročitelja. To procelje naj bi bilo spomenik papežu, toda v tistih časih je vsak namig na papeštvo v Rimu budil silovit bes sektašev.

Poziv je dal vsoto 172 tisoč lir. Zbrali bi pa še veliko več, če se ne bi izbojazni, da bi oslabili dar za duhovniški jubilej svetega očeta leta 1886, julija zbiranje ukinili.

Don Bosko si je izmislil še drug način darovanja. Za vsako salezijansko hišo bi morala biti posebna čast, da bi sodelovala pri tej znameniti gradnji. Zato je na začetku šolskega leta pisal ravnateljem in jim predlagal dva načina, kako bi mu lahko pomagali: nameniti v ta namen darove, ki jih notranji in zunanji gojenci darujejo ravnatelju za god, in povabiti prijateljske osebe posameznih zavodov k sodelovanju.

Predragi ravnatelj!

Zelo si želim, da bi bila vsaka hiša naše Družbe predstavljena na kak način v spomin-ski cerkvi Srca Jezusovega, ki se dograjuje v Rimu.

V ta namen te lepo prosim, da bi povabil tako notranje kakor zunanje gojence, ki obiskujejo tvojo hišo, k nabirki in bi k temu dodal še darove v denarju, ki jih gojenci ob ravnateljevem godu darujejo svojemu predstojniku.

Z istim ciljem povabi tudi tiste salezijanske sotrudnike, ki so posebno povezani s skupnostjo, ki ji načeluješ. Medtem ko bodo ti darovi tolažilno sodelovanje v težavah in naporih, ki jih prispevam za to veličastno stavbo, bodo z druge strani sredstvo, ki bo priklicalo na tvojo hišo in na velezaslužne darovalce obilico darov, ki jih je obljubilo presveto Srce Jezusovo. Gospod Jezus je obljubil, da bo na poseben način blagos-

¹⁰ Seznam članov Komisije z imeni in naslovi v don Boskovem slogu: velečastiti msgr. vitez don Luigi baron Nasi, kolegiatni doktor, kanonik metropolitanske cerkve. – Velečastiti msgr. Stanislao Schipparelli, hišni prelat njegove svetosti, cerkveni asistent Krožka katoliške mladine. – Velečastiti komendant don Augusto Berta, kolegiatni doktor, kanonik Kongregacije presvete Trojice, cerkveni asistent Združenja katoliških delavk. – Velečastiti gospod teolog Maurizio Arpino, župnik v župniji sv. Petra in Pavla v Turinu. – Velespoštovani gospod grof Francesco Viancino di Viancino, predsednik Pokrajinskega piemontskega odbora za katoliške kongrese. – Velespoštovani gospod baron Carlo Ricci Des Ferres. – Velespoštovani gospod bankir Giuseppe Antonio Musso, blagajnik – Kanonik Rafaele Forcheri, tajnik. Vsi stari don Boskovi prijatelji.

*lavljal posle svojih častilcev in bo gotovo zavetje vsakega zlasti v trenutku smrti.
Tako zbrani denar pošlji meni in določi tudi poseben namen za tisti predmet, ki bi ga
želel kupiti za cerkev kot dar tvoje skupnosti.
Božji blagoslovi bodo prišli bogato nadte, nad tvoje gojence in nad vse velezaslužne
sotrudnike in predobra Devica Marija naj varno vodi naše korake po poti v nebesa.
Tako bodi.
Najvdanejši v J. K.
DUH. JANEZ BOSKO
Turin, september 1884*

O delih v zavetišču nimamo kaj poročati. Temelji za glavne zidove so bili končani decembra, na praznik Brezmadežne je msgr. Manacorda, škof v Fossanu, blagoslovil temeljni kamen. Boter in botrica pri obredu naj bi bila grof in grofica Colle. Ker pa sta bila zadržana, ju je nadomestil velik prijatelj njune družine iz Toulona general grof D'Oncieu della Bâtie s soprogo in taščo grofico Di Soardo della Serraz. Na obrednem pergamentu je don Bosko želel poudariti zlasti namen stavbe, ki je bil »zbirati z namenom, da bi rešila pred pokvarjenostjo mladino vsega sveta, ki se v želji, da bi v središču katoliškega sveta našla srečo ali vsaj delo, izpostavlja nevarnosti večnega pogubljenja«. Tri četrt listine je posvečene pohvali grofov Colle. Ko ju posebej omenja, pravi: »Krščanska ljubezen, ki sta je bila prepolna, ni mogla dopustiti, da ne bi poznala zavetišča, ki ga je gradil don Bosko, do katerega sta gojila veliko spoštovanje in ljubezen, ki nista nikdar odpovedala, temveč bila deležna vseh njegovih del. Čeprav je res, da je milostljivi Bog vpisal v knjigo njunega življenja vsa njuna krepostna dela in da bo on vsa dela bogato poplačal, smo vendar hoteli tukaj ohraniti kratek spomin za vzor tistemu, ki bo nekega dne odprl to listino, in pustiti spomin naše hvaležnosti za neštete usluge gospoda grofa in gospe grofice Colle. In medtem ko se bo iz ust dečkov vsak dan dvigala molitev hvaležnosti kot dragoceno kadi- lo k Božjemu prestolu za njihove dobrotnike, gojimo trdno upanje, da bo Bog v svojem usmiljenju v svojem ljudstvu zbudil druge, ki bodo posnemali lepi zgled in bodo gojili isto naklonjenost do uboge in zapuščene mladine. Tak zgled, upa- mo, bo vzbudil gorečnost v naših sotrudnikih in bomo z njihovo pomočjo mogli kmalu končati začeto delo, da bi tako povedli k Bogu toliko ubogih dečkov, ki so izpostavljeni nevarnosti, da bi ostali za vedno daleč ločeni od njega.«¹¹

Medtem je loterija tekla svojo pot. Želimo dopolniti poročilo iz dveh pred- hodnih poglavij.¹² Sotrudniki in sotrudnice so imeli obilico priložnosti, da so s prodajo srečk opravljali dela krščanske ljubezni. Don Bosko je že pohvalil nji- hovo gorečnost in velikodušnost v okrožnici januarja 1885. »Mnogi so, potem ko so prodali sprejete srečke, naročili še druge; mnogi so mi poslali denar za

¹¹ Prim. francoski *Salezijanski vestnik*, januar 1886.

¹² Poglavje III. in V.

srečke in prosili za nove, da bi jih razdelil drugim ljudem in tako znova dobil plačilo. Ta nesebičnost toliko ljudi, ki so mi pomagali pri tem dobrem delu, mi je v veliko tolažbo in spodbudo in mi kaže Božji poseg. Kajti ob slabi letini tega dejstva ne morem razložiti drugače kot z Božjim posegom, ki je naklonil vaša srca, da ste storili dejanja, ki so po naravi zelo težka in neprijetna.«

Leta 1885 so razstavili na ogled darove, ki so se nabrali kot dobitki za loterijo. Razstava je bila tako zanimiva, da je pritegnila veliko obiskovalcev, ki so na koncu obiska kupili srečke. Po pričevanju mnogih podobne razstave v Rimu še niso videli, zato jo na kratko opišemo.

Bila je v novih prostorih poleg cerkve s sprehajališčem in dvema zakristijama, ki so ju odprli 20. januarja. To so bile tri glavne in prve razstavne sobane. V prvi je bila razstavljena steklenina, veliki in majhni predmeti, ki so se bleščali v tisoč barvah, tako da si imel vtis, da hodiš po muranski sobani. V drugi je bila razstavljena lesnina: leseni mozaiki iz mahagonijevega lesa in indijskega oreha, različne in dragocene rezbarije, dragocena dela iz želvovine in slonovine. V tretji so bile teološke, filozofske, znanstvene, literarne, asketske knjige. Bilo je tudi nekaj inkunabul iz štirinajstega in petnajstega stoletja, ki so zanimale zlasti prodajalce starin.

Nadalje je bilo še pet manjših sob. V eni so viseli izpod stropa in bili naloženi na mizah keramični in porcelanasti predmeti: med njimi je bilo več čudovitih japonskih vaz, servisi za čaj in kavo, tisoči kipcev živali od slona do miške, od orla do metulja kakor tudi plazilcev in rib, kipi, kipci s podnožniki iz marmorja in dragocenega lesa. V naslednji sobi so se v vitrinah blestele dragocenosti iz zlata in srebra, nekateri posejani z dragimi kamni. K temu še škatle, škatlice, predali in predalčki, tako imenovani *necessaires* [skrinjice], okrašeni z zlatom in srebrom in dragocenimi kamni. Končno so bili tu še izdelki urarstva in nakit. Italijanski in francoski sotrudniki so tekmovali med seboj, kdo bo poslal lepše in dragocenejše ovratne verižice, obeske, uhane, naprsne igle, zapestnice in prstane. Veliko je bilo tudi predmetov iz bronu in drugih kovin. Zadnje tri sobe so bile namenjene domačim delom, ki so jih poslali v obilici: vezenine iz svile, bombaža, lana in množica čipk.

Ni bilo posebne sobe za slike, vendar so visele v vseh sobanah, med njimi veliko izvirnih del znanih slikarjev. Med temi so bili Flamci, ki so jih cenili vsakega na petindvajset tisoč lir.

Seznam dobitkov ja navajal pet tisoč šesto dobitkov, katerim so dodali še naslednjih dva tisoč šeststo. Žrebanje je bilo z dovoljenjem pristojne oblasti preloženo od konca aprila na 31. december. Don Boska so k temu navedli trije razlogi: veliko še neprodanih srečk, dobivanje vedno novih dobitkov in potreba po denarju, da bi plačal dolgove.

Zadnje mesece v letu si je don Bosko na vso moč prizadeval, da je dobil na-

zaj neprodane srečke in jih skušal razprodati čim večje število tudi tako, da je pisal uglednim osebam tako v Italiji kakor v tujini.¹³ Za ta dvojni cilj je po Italiji razposlal posebno okrožnico.

Velezaslužni gospod!

Lepo prosim vašo spoštovano uglednost, da mi oprostite, če se obračam na vašo znano dobrodelnost in dobrohotnost. Dne 31. decembra bo žrebanje loterije, ki smo jo pred časom pripravili v korist zavetišča in cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Vsi salezijanski sotrudniki in sotrudnice so skušali s hvalevredno požrtvovalnostjo pomagati pri tej dobrodelni verski pobudi. Prevzemali so srečke, jih prodajali med svojimi znanci in prijatelji in pošiljali denar, kakor jim je pač tekel posel. Med te velezaslužne osebe imam čast, da vključim tudi vašo velezaslužno uglednost, za kar se vam iz srca zahvaljujem.

Ker se bliža žrebanje in ker imam še nekaj tisoč srečk, sem prisiljen, da prosim vašo uglednost za ponovno uslugo. Če bi vi imeli priložnost, da bi jih še kaj prodali v vaših krajih, vas prosim, da bi jih naročili in mi tako pomagali pri tem dobrodelnem sodelovanju. Če pa imate še prejšnje srečke in jih ne nameravate prodati, vas prosim, da mi jih čim prej vrnete v Turin. Če pa jih boste prodali, vas prosim, da bi mi denar čim prej poslali.

Vem, da sem že preveč izkoristil vašo dobrohotnost, toda vi veste, da sem vas prosil pomoči za toliko ubogih zapuščenih in blodečih dečkov, ki so v veliki nevarnosti za svojo dušo in telo. Prosil sem vas za pomoč pri dobrodelnem in verskem prizadevanju, ki je zelo pri srcu papežu Leonu XIII. in naj bi bilo v čast presvetemu Srcu Jezusovemu in Katoliški cerkvi ter v korist civilni družbi. Iz teh razlogov, ki v plemeniti duši veljajo več kot vse drugo, upam, da mi vaša uglednost ne bo odrekla usluge, za katero vas prosim. Menim, da boste celo zadovoljni, da lahko sodelujete pri lajšanju gorja ljudi s sladkim upanjem v srcu, da boste prejeli stoterno plačilo, ki ga je Bog obljubil na tem svetu, in neskončno blaženost v večnosti.

Poln globoke hvaležnosti prosim Boga in Devico Marijo Pomočnico, da razprostrta nad vas in nad vse vaše drage plašč Božjega in nebeškega varstva. Imam čast, da se imenujem z visokim spoštovanjem vaše ugledne osebnosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO¹⁴

Turin, 10. november 1884

Vestnik je skoraj v vsaki svoji številki prinesel opozorilo, ki je držalo živo pozornost. Končno je naznanil žrebanje. Toda končnega poročila ni bilo lahko takoj izdati, ker je bilo ogromno dela z urejanjem, pisanjem in tiskanjem izžre-

¹³ Dodatek, št. 82 (A-B-C).

¹⁴ Posebno navodilo je opozarjalo: »Kdor ima še srečke za vrnitev, naj jih zapečati v ovojnico z odrezanimi vogali in z znamko za 2 centa in naj na posebnem listku napiše ime, komu so bile najprej poslane iz Turina. Kdor je ohranil prvotno ovojnico s srečkami, je zadosti, da jo vrne brez znamke z napisom 'Nazaj'. Če bi kdo hotel dodati še kako poročilo, je treba dodati znamke za navadno pismo. Denar pa je treba poslati po položnici ali v priporočenem pismu. Dobitkov je več kot osem tisoč in so vredni od 1 do 20 tisoč lir. Natisnili smo že prvi seznam in ga bomo poslali vsem, ki bodo zanj zaprosili.«

banih števil. Seznam je izšel v prilogi februarskega *Vestnika*.

Prodaja nedvignjenih dobitkov je dala še precej denarja. Kolikšen je bil čisti dobiček loterije, nismo mogli dognati. Gotovo je, da je bil don Bosko zadovoljen, ker je v okrožnici januarja 1886 sotrudnikom sporočal: »Prodane srečke so bile celo leto glavni dohodek, s katerim smo nadaljevali dela.«

20. POGlavJE

O NEKATERIH HIŠAH IN PREDLOGIH V ITALIJI

V TEM POGlavJU BOMO POROČALI o maloštevilnih hišah in predlogih za ustanavljanje novih postojank, in to samo o takih, o katerih smo že poročali na prejšnjih straneh in ki nam dajejo priložnost, da omenimo kake posebne misli ali dejanja našega svetnika ali ki so bile povod za različna mnenja o takih ustanovitvah.

Hiš, ki so bile raztresene po oddaljenih deželah in so sestavljale inšpektorijo *sui generis* [svoje vrste], se pravi podrejenih neposredno vrhovnemu kapitlju, je bilo več: poleg hiš v Španiji so bili še domovi v Esteju, Moglianu Veneto, Faenzi, Rimu, Maglianu Sabino, Randazzu. Vodil jih je don Rua. Toda kup poslov, ki so ga bremenili in izčrpavali njegove moči, je bil tako velik, da je 1885 predlagal imenovanje drugega modrega človeka, ki bi prevzel to skrb. Don Bosko pa je menil, da še ni prišel čas za tako odločitev; samo avtoriteta don Rue mu je bila zagotovilo, da se bo pristen duh Družbe ohranil v hišah, ki niso v območju rednih predstojnikov. Ko je don Rua zvedel za don Boskovo voljo, je vdano sklonil glavo.

Omenili bomo nekatere italijanske postojanke, ki jih je don Bosko obiskal proti koncu poletja in na začetku jeseni, in še nekatere druge, s katerimi se je moral ukvarjati v letu 1885. V teh mesecih se je osebno odpravil samo v tri: Valsalice, Nizzo Monferrato in San Benigno. O najbližji, to je o Sv. Janezu Evangelistu v Turinu, nimamo niti pisnih niti ustnih podatkov. Vendar je o njej govoril v kapitlju, in to v zadevi, bi se reklo o življenju ali smrti, in potem to hišo izbral za gostoljubno počivališče nekega odličnega prelata, ki se je odpovedal svoji službi.

SVETI JANEZ EVANGELIST

Zdravstveno stanje Marijinih sinov, ki so 1884 prišli k sv. Janezu Evangelistu, ni bilo več tako trdno kot v Mathiju in Sampierdareni. Don Boska je zelo

skrbelo. Na seji 10. julija je na to opozoril kapitelj: »Zaradi bolezni se je moralo vrniti domov že več Marijinih sinov. Je vzrok temu zrak? Vлага nove stavbe? Pretežek študij? Druge zaposlitve? Don Rua naj povabi našega zdravnika Albertottija, zdravnika te hiše, in doktorja Fissoreja, da bi opravila ustrezen pregled in potem poročala. Treba je tudi povedati, da ta hiša povzroča skrbi zaradi skromnih oken.

Ne da bi čakali na poročilo obeh izvedencev, so med vzroke pomanjkljivega zdravja postavili neurejeno zaposlitev, hojo prepotenih fantov v kletne prostore, kjer sta bili obednica in kapelica, takojšnjo zaposlitev po kosilu, preveliko željo po študiju in popolno spremembo načina življenja. Fantom, ki so bili navedeni živeti v prosti naravi, je bilo življenje med štirimi stenami zelo neprijetno. Trije zdravniki, ki so preučili higienske razmere hiše, so predlagali ukrepe, ki bi jih z lahkoto uresničili, ne da bi bilo treba spreminjati kraj ustanove. Govorilo se je celo, da bi v Cirièju lahko za zmerno ceno kupili hišo doktorja Turineja. Vendar se je vse uredilo tako, da so spremenili način življenja in ni prišlo več do podobnih neprijetnosti.

To očetovsko zanimanje je ponovno pokazalo izreden pomen, ki ga je don Bosko pripisoval Marijinim sinovom. Še v isti kapitularni seji je ponovil svoje stališče: »Marijini sinovi po večini ostajajo pri nas in zato nam je v veliko korist, če jih gojimo. Predvsem ne dražimo škofov, ki se na splošno ne zanimajo zanje, ker se bojijo njihovih navad in imajo raje mlajše pripravnike. Tudi starši se toliko ne upirajo in oni sami imajo v glavi manj načrtov, medtem ko v mladih domišljija budi tisoč zmešnjav. Končno se šolske oblasti manj zanimajo za take šole in niso ljubosumne.«

O tej njemu tako ljubi temi je govoril znova 17. septembra, ko je razložil še drugo plat svoje zamisli: »Marijini sinovi,« je dejal, »so za delo, medtem ko so mali, ki prihajajo v naše hiše, za znanost.« Don Durandu se je zdelo, da bi Marijini sinovi izgubili pogum, če bi zvedeli, da so po znanju manj vredni kot njihovi novi tovariši, ki so mlajši od njih. Toda dejstva so dala prav don Barberisu, ki je menil, da se kaj takega ne bo zgodilo. Vzgojeni v šoli don Rinaldija nikakor niso želeli blesteti v znanosti, temveč so želeli delovati v duhovniškem apostolatu. Vendar tudi med Marijinimi sinovi ni manjkalo močnih duhov, ki so se uveljavili na znanstvenem področju.

Zavod sv. Janeza Evangelista je imel po volji don Boska čast, da je 1885 dajal stanovanje častitemu gostu, ki je zaradi človeške hudobije moral v tihi odmaknjenosti končati svoj apostolat. V tem dogodku prihajata do izraza hvaležna krščanska ljubezen svetnika in zgledna ponižnost krepostnega prelata. Msgr. Basilo Leto, škof v Bielli, je dolga leta občudoval in ljubil don Boska in mu šel v vsem na roko. Njegovo škofovanje je od vsega začetka spremljalo dvojno težavo: zamotano nasledstvo in nasprotovanje stolnega kapitlja. Slediti msgr.

Losani je bila kaj težka naloga, ker se je v tridesetih letih njegovega vodstva v škofijo vrnilo veliko zlorab, tako da je novi škof takoj razumel, da bo moral žrtvovati samega sebe, da bi olajšal delo svojemu nasledniku. Msgr. Leto je bil nadvse ljubezniv v stikih, prijazen z vsemi in poln ponižnosti, kar vse je dražilo tiste, ki so bili navajeni na aristokratsko obnašanje msgr. Losane. Trdili so, da novi škof ne spoštuje svojega dostojanstva, ker je včasih molil v stolnici naprej rožni venec, videli so ga, da je celo prižigal sveče na oltarju in pripravljaj večno luč pred Najsvetejšim. Nekega dne je don Costamagna šel obiskat hčere Marije Pomočnice ob semenišču, kjer je stanoval. Ob petih zjutraj je šel v zakristijo, da bi maševal, in tam je bilo že vse pripravljeno. Monsinjur, ki je imel navado, da je zgodaj vstajal, je vse pripravil. Ker je moral don Costamagna takoj odpotovati, je dobil pripravljeno tudi kavo, ki jo je skuhala očetovska roka dobrega škofa.

Proti temu tako dobremu človeku so sporočili v Rim neresnična obrekovanja. Njegova postrežnica, grbasta in pohabljen ženska živalske narave, je bila postavljena v kuhinjo sester za učiteljico, kako naj kuhajo za semenišče. Ubožice so trepetale pred njo, saj jim je pretila celo z nožem. Končno je monsinjur, ko mu je *eksekvatur* omogočil, da je zapustil semenišče in se preselil v škofijsko palačo, privolil v prošnje don Costamagne in jo je odstavil od tam. Toda namesto da bi jo odpustil, jo je iz svoje velike krščanske ljubezni obdržal za kuharico v škofiji.

Toda na žalost krščanska ljubezen ne pomirja kač. Neke noči je monsinjur proti polnoči slišal v kuhinji kričanje. Šel je gledat in našel žensko, kako je popivala z nekaterimi služabniki. Ves iz sebe je vsem ukazal, da naj se takoj poberejo v svoje sobe, sam pa je šel na dvorišče, da bi se pomiril po tako neprijetnem presenečenju. Toda najhujše je šele prišlo. Ko je hotel iti v svoje stanovanje, je našel vrata zaklenjena z železno verigo in je zaman trkal, da bi mu odprli. Na srečo je imel v žepu ključ od semenišča in se je lahko zatekel v svojo prejšnjo sobo in legel spat. In prav na tem dejanju so njegovi sovražniki zgradili svojo trdnjavo. To je uspelo zlasti zato, ker monsinjorjeva krotkost tudi po tako nesramnem dogodku ni odslovlila zlobne ženske.

V Rimu so pretehtali vso zadevo in zlasti zaradi trdovratnosti nasprotnikov, ki niso dopuščali nobenega dogovora, in v strahu pred nevšečnostmi in pred novim pohujšanjem menili, da bi bilo najbolje prositi monsinjorja, naj odstopi. Obenem so mu ukazali, naj ne zapusti svojega sedeža in vodi škofijo, dokler ne bo imenovan nov škof. To dejanje mu je sicer vrnilo čast, ker se je pokazalo, kako neresnične so bile vse obtožbe, vendar je postal njegov križ brezmejno težek, ker je moral živeti in delati med sovražniki, ki so razglašali svojo zmago. Polastila se ga je nespečnost, trajen glavobol je pritiskal na njegova senca, izgubil je tek in bil od časa do časa neprisoben.

Toda Božja previdnost je bedela nad njim. Kakor hitro je podpisal odstop,

je sam zase vzkliknil: »Oh, če bi mi don Bosko dovolil, da bi se umaknil k cerkvi sv. Janeza Evangelista, bi verjetno zadobil prejšnji mir in bi v miru sklenil dneve svojega življenja.« Vendar te misli ni nikomur povedal. Ko pa je novica o tem prišla v Turin in jo je slišal don Bosko, ki je sedel pri mizi, je vzkliknil: »Ubogi škof, bil nam je tako velik prijatelj! Ali ne bi bilo prav, da, celo naša dolžnost, da bi ga povabili, naj pride k nam?«

»Kje naj bi mu dali stanovanje?« je vprašal don Durando. »Tukaj v Oratoriju to ne bi bilo mogoče.«

»Pri Sv. Janezu,« je odvrnil don Bosko. »Tam bi mu lahko pripravili apartma, vreden tega prelata. Ti Durando, mu piši v mojem imenu in ga povabi, da sprejme našo ponudbo.«

Toda tu je nekdo dal dve modri pripombi. Dva kanonika iz stolnice v Bielli sta prišla k don Bosku, da bi pri Sveti kongregaciji podprl njuno tožbo proti škofu. Don Bosko se je temu uprl. Ali sedaj ponudba msgr. Leta, da bi prišel k sv. Janezu, ne bi bila zaušnica kapitlju in bi pomenilo vmešavanje v tako težko zadevo? Lahko bi s tem zbudili nevarne sovražnike proti salezijancem? Poleg vsega pa povabilo, pa naj je še tako ljubeznivo, ustvarja obveznosti. Človek, ki ga povabimo v naše stanovanje, ima pravico, da ravnamo z njim po njegovem dostojanstvu, in naj se stori še toliko, ni nikdar zadosti. Ali ne bi bilo bolje počakati, če bo msgr. Leto sam prosil, da bi prišel k don Bosku? Tedaj se ne bi bilo treba bati nasprotovanj, kakor da bi hoteli obsoditi ravnanje nasprotnikov, in usluge, ki bi mu jih izkazali, bi mu bile veliko bolj všeč. Ko je don Bosko slišal te pomisleke, je za trenutek pomislil in nato dejal: »Prav. Ne pišite mu. Ravnali se bomo po tem, kar nam bodo svetovali dogodki.«

Medtem je Sveti sedež imenoval za škofa v Bielli msgr. Cumina in msgr. Leto je moral zapustiti škofijo. Nazadnje se je odločil, da se bo umaknil k opatu Faàju di Brunu, toda papež je naročil kardinalu Alimondi, naj mu poišče bivališče v kaki redovni hiši. Kardinal je obvestil don Boska in mu priporočil, da bi ga sprejel v cerkev sv. Janeza Evangelista. Don Bosko je takoj privolil in msgr. Letu se je na previdnosten način uresničila želja.

Ob prihodu v Turin je bil dobri škof na kosilu v Oratoriju. Bil je do skrajnosti pobit kakor kdo, ki ga je zadela težka kazen. Govoril je malo in jedel še manj. Po kosilu je šel v sobo k don Bosku pokleknil pred njim in ga prosil za blagoslov. Don Bosko se branil, toda ker je škof vztrajal pri svojem, ga je blagoslovil. Nato mu je položil roko na glavo. V trenutku so izginile bolečine, ki so ga mučile mesece in mesece, in se niso nikdar več povrnila.

Ko se je pri sv. Janezu srečal z ravnateljem don Marencom, mu je dejal: »Prihajam, da me sprejmete med svoje sinove, in vi mi boste oče.«

»Monsinjur,« je odvrnil don Marenco, »jaz in vsi moji bomo vaši sinovi. Vi boste tukaj oče in gospodar.«

Vsi gojenci in predstojniki so ga sprejeli na kolenih. Don Marengo ga je popeljal v najlepši del zavoda, ki ga je don Sala po don Boskovem naročilu okusno opremil. Apartma je obsegal veliko sobano za avdience¹ in nekaj sob za stanovanje. Nato mu je predstavil duhovnika in okusno oblečenega fanta. Prvi naj bi mu služil za tajnika in drugi za hišnika.² »Sicer pa,« je dodal don Marengo, »so vam vsi fantje v zavodu na razpolago.« Pri maši in pri vseh obredih so ravnali z njim kot s škofom. In ker je po prvem jutru rekel, da želi maševati zasebno, brez asistence, je ravnatelj odgovoril: »Kaj pravite, eksclenca? Vi se morate tukaj počutiti kakor v svoji škofijski palači. Tako želi don Bosko in mi smo zelo veseli, da smemo z vašo eksclenco deliti naše bivališče.«

Monsinjor ni našel besed, da bi izrazil svojo hvaležnost. Kmalu se mu je vrnil tek, postal je živahen kot nekoč in se je čutil srečnega. Don Lazzero je julija 1886 pisal msgr. Caglieru: »Revček. Ko se je tako umaknil iz javnosti, je mislil, da bodo vsi nanj pozabili, in se je pripravljal na žalostno in dolgočasno življenje. Toda ko je potem kar naprej dobival vabila na slovesnosti, se je čutil upoštevane in zadovoljnega, kar je večkrat navdušeno izrazil pred ljudmi: 'Zares se moram zahvaliti don Bosku. Ne bi si mogel zamisliti boljše usode.'«

Ko so škofje in župniki pogosto brali v *Vestniku* in v časopisih škofovo ime, so sprva čutili do njega odpor kot do človeka, ki je padel v nemilost, potem pa so ga začeli obiskovati. Ko so videli, kako spoštljivo ravna z njim don Bosko, so svetnika hvalili zaradi njegove dobrote. Škofova moralna veličina pa se je pokazala, ko je zaradi bolezni na očeh prišel v Turin njegov glavni nasprotnik, neki kanonik, ki se je srdito boril proti njemu. Msgr. Leto ga je šel takoj obiskat. To dejanje ponižne krščanske ljubezni je tega cerkvenega moža tako prevzelo, da je vzkliknil: »Izgubili smo svetega škofa!«

VALSALICE

Don Bosko se je mudil v Valsaliceju celih triindvajset dni od 5. do 28. septembra. Vse od začetka je čutil, da se mu zdravje postopoma izboljšuje, tako da je med duhovnimi vajami lahko sprejemal sobrate in imel na koncu kratek nagovor. V tem nagovoru je ganjen pripovedoval o obisku cesarja Otona pri sv. Nilu in po ustrezni razlagi končal s solzami v očeh: »Tudi jaz od vas ne pričakujem drugega, kot da rešite svojo dušo.«

Tu je predsedoval kar petnajstim kapitularnim sejam. Ob določenih dnevih so predstojniki prihajali tja zjutraj in imeli eno dopoldansko in eno popoldansko sejo, razen 24. septembra, ko so se zbrali samo enkrat. Don Bosko je poklical na sejo tudi druge sobrate, ki niso bili člani kapitlja. Tako večkrat beremo v

¹ Te sobe ni več, na njenem mestu je zdaj nekaj majhnih spalnic.

² Marijin sin Cardano, ki je pozneje postal inšpektor salezijanskih hiš v Palestini.

zapisnikih imena don Barberis, don Dalmazzo, don Albera, don Francesca, don Cerruti, don Branda, don Pozzan. Ta naj bi poročal o predlogu sotrudnikov v Vicenzi za ustanovitev zavoda, kakor bomo kmalu videli. Svetnik se je udeleževal razgovorov in puščal kot vedno posameznikom vso svobodo, da so izražali in zagovarjali svoje poglede, tudi če so bili nasproti njegovim.

V tem času je prišel dvakrat v Valsalice kardinal Alimonda v spremstvu teologa Margottija in drugih uglednih turinskih cerkvenih osebnosti, da so razpravljali o cerkvi Srca Jezusovega.³ Drugič se je njegova eminenca s spremstvom ustavila pri kosilu. Vsi so se čudili in se veselili zaradi ljubeznivosti, s katero je kardinal imel stike z Božjim služabnikom, ki je, potem ko sta se prijazno sprehajala pod stebriščem, šel z njim prijateljsko pod pazduho. Velikodušni kardinal je tokrat enako odločno podpiral njegovo osebo, kakor je v vsakem času podpiral njegove ustanove.

Ugledni urednik časnika *Unità Cattolica* je z besedami in dejanji dokazoval vdano naklonjenost, ki ga je vezala na Božjega služabnika. Nekoč je ob nekem srečanju monsinjor v navzočnosti don Cerrutija tako spoštljivo poljubil don Bosku roko, da je bil ganjen do solz. Don Bosko je zaradi premočne luči odšel od okna, sedel v naslanjač in dejal: »Jaz, gospod teolog, si ne morem kaj, da se vam ne bi v svojem imenu in v imenu vseh salezijancev zahvalil za ljubeznivost, ki jo izkazuje don Bosku.« »Kako pa naj bi spoznal tega človeka in ga ne ljubil?«

Tisto popoldne je prišel v Valsalice slikar Rollini. Iz majhne fotografije, ki jo je prejel iz Amerike in je predstavljala msgr. Cagliera med dvema prvima svojima sinovoma po krstu, pristnima patagonskima fantoma, je naredil posrečeno sliko in jo prinesel don Bosku. Dobri oče si jo je vesel ogledoval in kazal vsem dragocene prve sadove, ki jih je njegov veliki sin zbral v deželi njegovih sanj.

NIZZA MONFERRATO

Don Bosko in njegov kapitelj so še naprej neposredno skrbeli tudi za gmotne potrebe hčera Marije Pomočnice. Na seji 20. marca so prebrali spomenico zdravnika iz Nice, ki je govorila o nehigienskih razmerah v spalnicah v materni hiši. Sestre so takoj dobile pooblastilo, da so uredile boljše zračenje. Dne 5. junija so z odobritvijo don Boska vzeli v pretres predlog don Bonettija, vrhovnega ravnatelja sester po odhodu msgr. Cagliera, da bi zaradi vedno večjega števila postulantk in novink začeli graditi nove prostore. Ker je zdravnik nasprotoval prevelikemu kopičenju ljudi, je 22. istega meseca don Sala predložil načrt, da bi poslopje dvignili za eno nadstropje, kar so kapitulariji z don Boskovo privolitvijo potrdili.

Leto 1885 je v letopisih ustanove ostalo nepozabno, ker je sveti ustanovi-

³ Prim. prejšnje pogl.

telj tokrat zadnjič obiskal ta zavod. Čeprav ga je don Bonetti zelo vabil, da bi prišel na duhovne vaje gospa,⁴ ni mogel ustreči tej želji. Vrhovni ravnatelj je ponovil prošnjo 20. avgusta, ko so se bližale koncu duhovne vaje za preobleko in obljuje. Po krajevnem ravnatelju don Bussiju mu je v Mathi poslal pismo, ki se je začinjalo takole: »Dovolite mi, da bi eden vaših sinov zelo prosil, oziroma če bi mu bilo dovoljeno, bi tudi ukazal očetu. Sem tu in vidim, da vaša navzočnost ni samo primerna, temveč tudi nujno potrebna in da zato morate priti v Nizzo. Od vseh strani se je za duhovne vaje zbralo 300 sester, zvečine takih, ki so trdno upale, da boste prišli tudi vi, ker ste tako obljubili. Pred dnevi ste pisali, da jim morate povedati zelo pomembne stvari. Pridite, naredili boste veliko dobrega vsaki izmed njih in vsej ustanovi. Božja slava, dobro duš in moj mir zahtevajo vašo navzočnost. Naložil sem si križ in reči moram, da je zelo težek. Nujno potrebujem učinkovito pomoč, da ne bom klonil in izgubil poguma. Za Bogom pričakujem to spodbudo od vas. Nikar me ne prikrajšajte.«

Tudi generalna mati je pisala materi Petronilli, ki je bila v Lanza, naj gre k don Bosku in mu pove, da toliko postulantk in novink, ki ga še nikoli niso videle, želi priti z njim v stik. Po očetovsko je sprejel glasnico in poslušal sporočilo in nato v šali odgovoril: »Ah, seveda! Sedaj ne ukazujem več jaz don Bosku! Sedaj don Bosko uboga don Rua in zdravnika. Če mi ta dva dovolita, bom rade volje šel v Nizzo in se postavil na visoko mesto, da me bodo vse videle.«

Bilo je še zgodaj zjutraj, ko je mati Petronilla prišla v Mathi. Spremljali sta jo dve ali tri sestre iz Lanza. Poslušal je njihovo sporočilo in odgovoril ter menil, da so še tešč. »Ste zajtrkovale?« jih je vprašal.

»Da, gospod, spotoma,« je mati odgovorila v imenu vseh.

»In kaj ste jedle?« je ponovno vprašal don Bosko.

»Kruh s salamo.«

»Kako?« se je zresnil don Bosko, ali ve tako obhajate predpraznike? Ta je pa lepa!«

»Oh, me revice!« so pretresene vzkliknile sestre. »Nismo vedele, nobena ni pogledala v koledar.«

»Saj vendar morate vedeti, da je danes ... dan pred jutrišnjim. Smehljaj se je in sestre so si opomogle od strahu, se veselo zasmejale, vesele, ker je bil tako dobre volje.

Tako je zjutraj 22. avgusta z don Bussijem in s klerikoma Vigliettijem in Festom odpotoval iz Mathija in prišel v Nizzo okoli poldneva. Naslednjega dne je daroval mašo skupnosti, obhajal pa je samo matere in nekaj drugih. Pozneje je bil pri preobleki in zaobljubah. Toda bil je čisto zbit! Da je mogel stopiti na nizek oder, s katerega so govorili pridigarji, so ga morali okoli stoječi duhovniki

⁴ Dodatek, št. 83. Prim. zgoraj, str. 330-331.

kratko malo dvigniti. Ko so to videle, so mnoge sestre jokale. Tudi on je bil tako močno ganjen, da je trajalo nekaj časa, preden si je opomogel in začel govoriti:

»Vidim, da ste že v letih. Želim vam, da bi dočakale še veliko let, brez starostnih nevšečnosti. Vedno sem menil, da bi se lahko postaral, vendar brez toliko nerodnosti. Toda treba se je sprijazniti z dejstvom, da ni starosti brez nevšečnosti. Leta gredo naprej in nevšečnosti starosti prihajajo. Jemljimo jih kakor naše križe.

Danes zjutraj sem imel zadoščenje, da sem delil križe, in želel bi, da bi jih mogel razdeliti še več. Toda nekatere ga že imate, druge pa ga boste še prejele. Priporočam vam, da bi ga vse rade volje nosile, vendar ne križa, ki bi ga same hotele nositi, temveč tistega, ki nam ga daje sveta Božja volja. Nositi ga moramo rade volje in misliti, da kakor minevajo leta, minevajo tudi križi, zato recimo: Oh, blaženi križ, sedaj si nekoliko težek, toda ta čas bo hitro minil in ta križ nam bo pomagal, da si bomo zaslužili venec vrtnic v večnosti. Dobro si to zapomnite in recite pogosto s sv. Avguštinom: 'Oh, sveti križ, stori, da ga bom v svojem potu nosila tukaj na zemlji, samo da bo potem prišla večna slava'. Da, hčerke, nosimo v ljubezni križ in si ne prizadevajmo, da bi ga silili nositi drugim, raje pomagajmo drugim, da bodo nosile svojega. Recite same sebi: Gotovo, pogosto bom pomagala drugim nositi križ, kakor so drugi pomagali meni. Toda jaz hočem nositi svoj križ in nočem biti križ drugim. Vendar vedite, da ko rečem križ, ne menim tistega lahkega, ki sem vam ga dal danes zjutraj, temveč tistega, ki nam ga pošilja Gospod in ki na splošno nasprotuje naši volji, a brez katerega ni našega življenja, zlasti ne vašega učiteljice in ravnateljice, ki ste posebno odgovorne za zveličanje drugih. To nevšečnost, to delo, to bolezen četudi lahko, ki pa je kljub temu križ, bom nosila voljno in veselo, ker je prav tisti, ki mi ga pošilja Gospod. Včasih veliko delamo, pa drugih ne zadovoljimo. Toda delajte vedno v večjo Božjo slavo in nosite voljno svoj križ, ker tako ugaja Gospodu. Res je, trnje je, toda trnje, ki se spreminja v vrtnice, ki bodo cvetele vso večnost.

Rekle mi boste: Don Bosko, pustite nam kak spomin! - Kakšen spomin naj vam jaz dam? Dal vam bom enega, ki bo mogoče tudi zadnji, ki ga boste prejele od mene. Mogoče se bomo še kdaj videli. Toda same vidite, da sem star, sem umrljiv kakor vsi drugi in zato ne bom več dolgo živel. Pustil vam bom spomin, za katerega se ne boste nikdar kesale, če ga boste izpolnjevale: delajte dobro, delajte dobra dela. Trudite se, delajte veliko za Gospoda in vse z najboljšo voljo. Oh, ne izgublajte časa, delajte dobro, storite veliko dobrega in nikdar vam ne bo žal.

Hočete še drug spomin? Izpolnjevanje svetih pravil! Izpolnajte svoja pravila in zagotavljam vam, da se ne boste nikdar kesale. Naša pravila so, drage hčerke, nezmotljiva, so nam v marsičem koristna, izmed vseh koristi pa je največja gotovost večnega zveličanja. Naj vas ne moti beseda *nezmotljiva*, kajti pravila je odobril rimski papež, ki je nezmotljiv. Vsak člen, ki ga je on odobril, je nezmotljiv. Berite jih, premišlujte jih, skušajte jih razumeti, izpolnajte jih. To storite zlasti, če ste ravnateljice, magistre novink in imate stik z zunanjimi ljudmi.

Vedno bom molil za vas! Pri sveti maši opravim vsakič posebno molitev za vas, ker čutim, da ste mi drage hčerke v Gospodu, toda vse poskušajte, da boste izpolnjevale pravila. Izpolnjevanje pravil vas bo osrečilo, tako na tem svetu kakor tudi v

večnosti, tolažile boste svoje predstojnice in boste veselje ubogega don Boska. Če vemo, da ta pravila izpolnjujejo v vseh hišah, potem smo lahko zadovoljni in mirni. Don Bosko, kakor same veste, ne more biti vedno med vami, toda dobro si zapomnite, da vas vedno spremlja v molitvi, je z vami povsod, kjer ste, in ko izpolnujete pravila, izpolnujete Božjo in don Boskovo voljo.

Bodite vesele, drage moje hčerke, bodite zdrave in svete in se vedno med seboj razumite. Čutim, da bi vam moral še kaj povedati, pa sem utrujen in se morate zadovoljiti s tem malim, kar sem vam povedal.

Ko boste pisale svojim staršem, jih pozdravite v don Boskovem imenu in jim povejte, da don Bosko moli zanje, da bi jih Gospod blagoslovil, dal uspešnost njihovim poslom in da bi se zveličali, da bodo mogli videti hčerke, ki so jih dale moji Družbi, ki jo Jezus in Marija ljubita prav tako kakor salezijansko.

Vse to naj bo v večjo Božjo slavo in v našo večno korist. Molite za vašega don Boska, za papeža in Cerkev. Sedaj boste prejele moj blagoslov in blagoslov Marije Pomočnice. Dajem vam ga z namenom, da bi mogle izpolnjevati sklepe, ki ste jih naredile v teh duhovnih vajah.«

Po obredu je don Bosko šel po hodniku ob cerkvi v oddelek salezijancev. Obdala ga je skupina sester. Dobrohotno jih je pogledal, zlasti eno izmed njih, ki so jo mučili notranji boji. S poduhovljenim glasom je dejal: »Postanimo sveti, če hočemo, da bi svet govoril o nas!« Smisel je bil jasen: stran z željo po prazni slavi, edina resnična slava je tista, ki prihaja od svetosti.

Pređen je šel naprej, je privolil v prošnje nekoga, da bi povedal kaj posebnega kapitularkam. Nato je z don Bonettijem ob strani vstopil v govorilnico, kjer so matere neučakano pričakovale toliko uslugo, in jim rekel: »Ve torej želite, da bi vam povedal kako besedo. Koliko stvari bi vam rad povedal, če bi mogel govoriti. Pa sem star, utrujen od starosti, in kakor vidite, komaj govorim. Reči vam hočem, da vas ima mati Božja Marija zelo rada, zelo rada. Veste, ona je tukaj med nami.«

Tedaj ga je don Bonetti, ki je videl, da je zelo ganjen, prekinil, in da bi ga razvedril, dejal: »Da, tako, tako! Don Bosko bi rad povedal, da je mati Božja Marija vaša mati in da vas ona gleda in varuje.«

»Ne, ne,« je povzel don Bosko, »reči hočem, da je mati Božja Marija prav tu, v tej hiši in da je zadovoljna z vami, da boste ve, če boste nadaljevale v tem duhu, kakršnega si želi mati Božja Marija ...«

Dobri oče se je še bolj raznežil in don Bonetti je ponovno povzel besedo: »Da, tako, tako! Don Bosko hoče povedati, da če boste pridne in dobre, bo mati Božja Marija vedno zadovoljna z vami.«

»Ne, toda ne,« je skušal razložiti don Bosko in premagati svojo ganjenost. »Hočem povedati, da je mati Božja Marija vedno tukaj, tukaj med vami. Mati Božja Marija se sprehaja po tej hiši in jo pokriva s svojim plaščem.«

Ko je tako govoril, je stegnil svoje roke, dvignil svoje solzne oči kvišku in

zdelo se je, kakor da bi hotel sestre prepričati, da gleda mater Božjo Marijo, kako hodi sem in tja kot v svoji hiši in da je cela hiša pod njenim varstvom. Prizor bi si zaslužil, da bi ga naslikal kak dober čopič, da bi, kakor je ostal nezbrisno v dušah navzočih, ovekovečil don Boskovo držo tudi za prihodnje čase, ko je s tako slovesno potrditvijo vzel končno slovo od svojih najstarejših hčera.

To sveto hišo je za vedno zapustil zjutraj 24. avgusta 1885.

SAN BENIGNO CANAVESE

Don Bosko se je v času, o katerem poročamo, dvakrat mudil v San Benignu: od 24. avgusta do 4. septembra in od 28. septembra do 12. oktobra. Bil je to čas duhovnih vaj. Prvič so se ob njegovem prihodu končevale duhovne vaje mladih aspirantov, ki jih je začel takoj sprejemati. Na zaključni dan je daroval skupnosti mašo, ki jo je od časa do časa prekinil z globoko ganjenostjo. Pri *Domine non sum dignus* [Gospod nisem vreden] mu je jok preprečil nadaljevanje, pri *Agnus Dei* [Glejte, Jagnje Božje] so mu solze napolnile oči, ko je delil sveto obhajilo. Že nekaj časa so opažali njegovo izredno ganjenost pri darovanju svete maše. Vedno je jokal pri blagoslovu. Tudi pri pogovoru se je bilo treba izogibati čustvenih zadev.

Za vzdrževanje hiše v San Benignu so bile potrebne velike vsote denarja, ki jih ravnatelj don Barberis ni mogel plačevati, ne da bi se zatekel k očetovski don Boskovi dobroti. Toda tudi don Bosko, ki se je večkrat znašel brez denarja, se je moral zatekati k dobroti svojih sotrudnikov. Eden izmed teh starih dobrotnikov je bil devetdesetletni don Benone, domači župnik. Navedimo primer, ki nam kaže, s kakim zaupanjem se je svetnik obračal za pomoč v skrajnih don Barberisovih potrebah.

Predragi gospod dekan!

Že nekaj dni mi je don Barberis za petami za denar, s katerim bi plačal nekaj dolgov in nakupil najpotrebnejše. Ne vem, kje naj bi ga vzeli, nujno pa potrebujemo 5.000 frankov. Če bi nam gospod dekan vsaj za trenutek priskočili na pomoč, bi storili veliko dobro delo ustanovi, za katero smo že delali in s katero upamo, da bomo mogli delati za sveto mater Cerkev.

Če bo treba, bo tudi don Barberis rekel z menoj Date et dabitur vobis [dajte in se vam bo dalo] zlasti tistim, ki nam dajejo kruh.

Naj vas Marija varuje.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 27. avgust 1885

Po teh duhovnih vajah se je še za teden dni ustavil v San Benignu, medtem ko je skupina sobratov opravljala duhovne vaje. Bil je skrajno utrujen. »Le ma-

lok daj sem ga videl trpeti toliko,« je pisal don Viglietti.⁵ Sam don Viglietti, ki je moral iti z don Lemoynom in don Ronchailom v Turin, ga je pred odhodom šel pozdravit in svetnik je ihte vzdihnil: »Me boste vsi zapustili?« Toda proti večeru so ga videli veselega in dobro razpoloženega. Mogoče tudi zato, kakor je omenil tajnik, ker se je prisilil, kot je to bilo pri njem običajno. Njegova modrost se je pokazala v odgovoru na otroško pripombo. Neki fant je rekel: »V razlagi evangelija je pridigar dejal, da vrabci nikdar nič ne delajo in kljub temu Bog zanje skrbi in jim daje jesti in jih oblači.« Lepa reč!« Don Bosko mu je takoj odgovoril: »Toda Gospod jim da, da se tudi zredijo, in potem končajo v loncu tistega, ki dela.«

Dne 31. avgusta je dejal, da ga je nekaj dni prej po povzdigovanju prizadela tako močna luč, da ni mogel nadaljevati. Prav tistega jutra je Viglietti, ki je bil ob oltarju, videl, da se je zmedel in ves iz sebe prekinil mašo. »Tisti luči,« je nadaljeval don Bosko, »je sledila temna noč, in ko je ta minila, sem nadaljeval in končal mašo. Pozneje sem razmišljal o vsem, kar sem doživel, in sem si dejal: Ali ta noč, ki je sledila taki luči, ne pomeni opomina, da bom moral kmalu ali celo takoj umreti? S to mislijo sem še isti dan poklical k sebi don Barberisa in mu dal napisati nekaj pomembnih spominov, preden bi me naslednjega jutra našli mrtvega v postelji.«

Med drugim obiskom je 4. oktobra na slovesnost sv. Rožnega venca sprejel obljube petinštiridesetih novincev in 11. oktobra je preoblekel šestdeset novih klerikov. Prvim je imel naslednji nagovor.

»Ni treba, da bi vam, dragi sinovi, povedal, kako zelo se veselim, ko vas gledam pred seboj, kajti v vsakem izmed vas, ki ste naredili zaobljube, vidim oporo za Družbo. Tisti, ki so bili tukaj pred vami, so se deloma razšli v razne hiše, deloma pa odšli v misijone. Zato je potrebno, da na njihovo mesto stopijo drugi in so opora Družbe, ki smo ji obljubili zvestobo.

Veseli me, da ste prisegli zvestobo, vendar želim, da ta prisega ne bi bila prazna beseda, ki bi se opirala na kak malenkosten razlog, temveč oprta na nezmotljivost naših pravil, kajti odobrila jih je Cerkev, ki je nezmotljiva.

Ali smo naredili zaobljube zato, da bi ustregli don Bosku ali predstojnikom? Ne. Naredili smo jih, ker je to naš poklic.

Pred časom so me nekateri vpraševali, ali je bolje narediti zaobljube in jih izpolnjevati ali ne narediti zaobljub, pa jih tudi izpolnjevati.

Temu vprašanju dajemo zadovoljiv odgovor. Tisto, kar smo naredili z zaobljubo, ima večjo vrednost kot tisto, kar smo naredili brez zaobljube. Razlika med obema primeroma je ista, kot če kdo da pridelek svojega polja, in tistega, ki da pridelek in polje obenem. Zato tisti, ki naredi zaobljubo blaženi Devici kakor vi, ji podeli

⁵ Navedeni *Dnevnik*, 30. avgust.

⁶ Evangelij 14. nedelje po binškoštih, ki je tisto leto bila 30. avgusta.

glavnico in obresti.

Ne vem, ali me dobro razumete. Povedal sem vam ta primer (ki ga uporabljajo sveti cerkveni učitelji) zato, da vam pokažem, da tisti, ki daruje z obljubo, daruje vse, kar ima.

Kakor ima tisti, ki izpolnjuje Božji zakon z zaobljubo, dvojno zaslugo, in če ga ne izpolnjuje, zasluži dvojno kazen. Zato naj nihče ne misli, da s tem, ko kdo naredi zaobljube, vedno zadene tombolo in ne more ničesar izgubiti. Nikakor ne! Če izpolnjuje dane obljube, imamo dvojno zaslugo, če jih ne izpolnjujemo, pa dvojno kazen.

Ko kdo izpove večne zaobljube, imam navado pripomniti kaj zelo pomembnega. Ko kdo izpove večne zaobljube, pridobi po mnenju najboljših učiteljev, med njimi tudi sv. Tomaža Akvinskega, krstno nedolžnost. Kdor izreče večne zaobljube, je kakor otrok, ki so ga prinesli od krsta.

Še nekaj drugega bi rad povedal: tisti, ki naredi zaobljube, ima dolžnost, da jih izpolnjuje, zato ni več otrok tega sveta, temveč priljubljeni sin Jezusa Kristusa, Marije in sv. Frančiška Saleškega.

Vsakdo mora reči sam sebi: jaz nisem več otrok tega sveta! Zato mora, če ga napadejo skušnjave, odgovoriti: Ne! Jaz sem Marijin otrok! Zato nobenega pogleda, nobene misli, nobene besede proti izrečenim zaobljubam.

Mogoče bo kdo vprašal: ali je te zaobljube treba zvesto izpolnjevati? Če bi kdo naredil zaobljube z namenom, da jih ne bi izpolnjeval, bi lagal, bi se norčeval iz Gospoda, bi izdal lastno vest. Zato delamo zaobljubo s trdno voljo, da jih bomo izpolnjevali do smrti, da bomo imeli potem v nebesih pravično nagrado za vse, kar smo storili v tem življenju.

Kdo drug mi bo rekel: toda izpolnjevanje zaobljub je težka naloga! Seveda! Ali tisti Gospod in tista nebeška Mati, ki sta prišla na svet, da bi nas sprejela, medtem ko živi svet v hudobiji, in nam navdihnili, da bi naredili zaobljube, ne bosta tudi pomagala, da jih bomo izpolnjevali, če storimo, kar je v naši moči?

Gotovo je, da bi tisti, ki bi naredil zaobljube in se jih potem ne bi držal, žalil svojega Stvarnika, bi povzročil veliko žalost Mariji Pomočnici, bi povzročil neizmerno škodo svoji duši in bi z eno besedo naredil veliko bogoskrunstvo.

Upam, da boste držali svoje zaobljube in ne boste omadeževali svoje duše z neizpolnjeno prisego.

Če po tem želite ključ za izpolnjevanje svojih zaobljub, vam ga dam. V pokorščini so vsebovane vse kreposti. Vse druge čednosti odmrejo, če nismo natančni v pokorščini, zlasti v majhnih stvareh, ki vodijo k velikim: *Si vis magnus esse, a minimo incipe* [če hočeš biti velik, začni pri najmanjšem].

Prepuščam drugim, da dopolnijo, razvijejo, razložijo, kar sem jaz samo nakazal.

Zagotavljam vam, da bom molil za vas vse, zlasti še za tiste, ki ste danes naredili zaobljube, da se vam ne bo zgodilo kaj hudega. Končujem z mislijo, da ste Jezusovi in Marijini sinovi, in želim, da bi to vedno ostali. Bodite odločni, da ne boste onečastili zaobljub, ki ste jih danes izpovedali, in bodite pripravljeni raje tisočkrat umreti, kot pa omadeževati te zlate vezi, ki vas združujejo z Bogom. Tudi vi molite zame in

za vaše tovariše, to vam toplo priporočam. Zbogom, dragi sinovi!«

Ko se je 12. oktobra odpravljaj v Turin, je hotel imeti spodbudno konferenco za klerike in jim povedati, kakor poroča kronika, naslednje:

»Začenjamo novo šolsko leto in rečeno je, da tisti, ki dobro začne, opravi že polovico dela. Takoj pa dodajmo: ni mogoče dobro začeti brez pomoči od zgoraj. Vi ste gotovo začeli s pomočjo od zgoraj, zato nadaljujte tako. Prepričan sem, da če ste bili blagoslovljeni od začetka, bo to trajalo tudi naprej in boste tako dali veliko zadoščenje svojim predstojnikom in vašemu prijatelju don Bosku, ki se vas vsako jutro pri maši posebej spominja, da bi vas Gospod ohranil v svetosti in zdravju. Kajti, verjemite mi, če bi bili še tako krepki in zdravi, pa ne bi bili krepko zasidrani v božjem strahu, ne bi mogli storiti nič. Bodite pa prepričani, da z Božjo pomočjo lahko dosežete vse.

Storili bomo vse, da vam nič ne bo manjkalo, mogoče še več, tako za službo Gospodu kakor za izobrazbo.

Brez dvoma bo meni v veliko veselje in zadoščenje, ko bom na vprašanje don Barberisu ali kakemu drugemu predstojniku o vašem zdravju, pobožnosti, učenju dobil dober odgovor.

Medtem ko vam zagotavljam, da bom veliko molil za vas, se tudi jaz priporočam vašim molitvam zlasti pri svetem obhajilu, od česar si nemalo obetam. Prepričan sem, da vam bo Marija Pomočnica priskrbela vse, kar potrebujete.

Najprej pa bi rad zabičal vam in potem vašim staršem, da bodo tisti, ki nam telesno ali duhovno pomagajo, deležni na viden način njene pomoči in bo brez dvoma uslišala vse vaše prošnje.«

Po teh besedah jih je blagoslovil in se vrnil v Oratorij. Predstojniki so tudi v San Benigno prišli na več zasedanj kapitlja. Bilo je sedem sej, od tega šest pod njegovim predsedstvom.

Ne moremo z don Boskom še zapustiti San Benigna. Leta 1885 se je ta zavod znašel v središču boja divjega patriotskega antiklerikalizma na eni strani in don Boskove krščanske dobrodelnosti na drugi. Boj pa ni prihajal z don Boskove strani, temveč od njegovih nasprotnikov in somišljenikov. To je stran zgodovine, na kateri se obnavlja boj med do zob oboroženim Goljatom in neoboroženim Davidom, a s podobnim končnim izidom.

Naj takoj povemo, da novi Goljat ni bil kak posamičen borec, temveč takrat zelo nevarna ustanova, ki se je pod vodstvom novega canaveškega župana kot en sam mož spustila v boj proti don Bosku. Zelo različen od svojega predhodnika je bil gospod Parisi, novi načelnik občinske uprave, ki se je hvalil, da je pravi *mangiapreti* [požiralec duhovnikov], in ni skrival, da hoče požreti celo don Boska, ker ga salezijanci niso podpirali pri volitvah. Za vsako ceno ga je hotel vreči iz opatije Fruttuaria, česar pa ni mogel doseči drugače, kot da bi razveljavil pogodbo, ki so jo sklenili pred petimi leti. Da bi dosegel ta cilj, je sprva

uporabljal majhne zvijače. Najprej je hotel dobiti na svojo stran občinski svet in ga pripraviti, da bi glasoval proti don Bosku. Toda ko je bliže potipal svetovalce, je ugotovil, da bi se mu skoraj vsi zoperstavili. Kaj je sedaj naredil slavni župan? Pokazal je, da je belo črno. Po končani seji, na kateri je zbral le malo glasov za svoj predlog, ki ga je naznanil na začetku, je dal napraviti zapisnik s popolnoma drugačno vsebino, kot je bilo govorjeno na seji, ga podpisal, poslal prefektu v Turin in zahteval, da vržejo don Boska iz opatije. Toda občinski svetovalci, ki so spregledali zvijačo, so podali resnično vsebino seje, tako da je prefekt zavrnil lažnivi zapisnik.

Kljub vsemu temu ta županska nesreča še ni mirovala. Povezal se je z nekaterimi svojimi vplivnimi znanci v Turinu in Rimu in spet privlekel na dan onečastitev italijanske vojske od zavodskih fantov⁷ in to zadevo izročil veteranom domovinskih vojn. Menil je, da je tako našel gotovo pot za uresničitev svojih načrtov.

Veterani ali povratniki iz domovinskih bitk so ustanovili društvo pod predsedstvom generala Crodara Viscontija in sklenili, da bodo ustanovili zavod za vojne sirote. Gospod Parisi je brez nadaljnjega predlagal predsedniku, da naj izženejo don Boska iz opatije Fruttuaria in jo uporabijo v ta namen. Predlog so navdušeno sprejeli, vendar ga niso takoj uresničili.

Don Bosko, ki ni nič vedel za vse to početje, je dobil poročilo od gospoda Astija, poveljnika požarne obrambe v Turinu, nekdanjega gojenca in klerika iz Oratorija, ki je bil obenem tajnik te družbe. Svetnik je z namenom, da prepreči nevarnost, takoj stopil v stik z velečastitim župnikom v San Benignu. Ta je takoj pisal Costantinu Nigru, kraljevemu poslaniku na cesarskem dvoru na Dunaju. Slavni politik, Canavežan in njegov prijatelj, mu je obljubil podporo. Don Bosko se je priporočil tudi gospodu Bartolomeju Casalisu, turinskemu prefektu, ki pa mu je samo odgovoril, da si v tej stvari umiva roke. Prav tako se je obrnil za pomoč na nekatere poslance.

Medtem pa je bomba eksplodirala. Dne 25. oktobra so v Benetkah odprli tretji kongres veteranov, ki mu je predsedoval Benedetto Cairoli, in 26. oktobra so že obravnavali omenjeni predlog. Gospod Asti, ki je žrtvoval svojo vest svojemu položaju, in član društva gospod Peretti, ki so ga izvolili na drugem kongresu v Turinu, sta zastopala mnenje, da je treba zgodovinsko opatijo, narodni spomenik, iztrgati iz don Boskovih rok in ga dati na voljo sirotam italijanskih vojakov, padlih v bojih za domovino. O zadevi so govorili tudi uradnik turinske občinske uprave Mussa in slavni pisatelj Paulo Fambri. Slišati je bilo hude besede na račun don Boskovega protinarodnjaškega vedenja. Neki kongresist je zahteval, da naj bi zbor izglasoval pohvalo občinski upravi v San Benignu, ki je

⁷ Prim. zgoraj, str. 215 in sledeče.

pokazala, da je ena najbolj liberalnih v celi Italiji. Protiklerikalni prostozidarski turinski časopis je natisnil kratko notico: »Zbor je navdušeno odobril.«⁸ Kato-liški italijanski časopisi pa so pisali: »Zares je potrebno navdušenje, da mučijo don Boska, ki je sedaj že izgubil zdravje, ker je samega sebe žrtvoval za mlade. Tisti, ki ga obtožujejo nedomoljubja, niso naredili in ne bodo naredili nikdar toliko za domovino, kot je naredil zanje don Bosko v petdesetih letih.«⁹

Medtem je ravnatelj don Barberis pohitel v Rim in prosil poslanca Erco-leja, da bi se zavzel za don Boska. Ta poslanec, četudi nekdanji duhovnik, ki je zapustil svoj poklic, je rade volje branil salezijance. Zastavil je ves svoj vpliv pri ministru in izsilil izjavo, da zahteva veteranov ne bo prišla v parlament. Celo Asti, ki je kot tajnik združenja menil, da mora zagovarjati nasprotno stran, je za-sebno prepričal Cairolija, da bi bilo popolnoma neopravičeno izgnati don Boska iz opatije.

Sicer pa tudi na kongresu niso bili vsi vdane ovčke. Kot odločen don Boskov zagovornik se je pokazal opat Bernardi, beneški domoljub, zmeren liberalec, ki je bil med avstrijsko zasedbo izgnan v Piemont, postal generalni vikar v Pine-rolu in se je večkrat ustavil v Oratoriju ter jedel z don Boskom pri isti mizi. Ves svoj vpliv je uporabil za obrambo don Boska.

Končno je strokovna komisija po naročilu prefektura v Turinu ugotovila, da bi za popravilo stavbe, ki jo je naredil don Bosko, morala vlada plačati šestdeset tisoč lir. To je bil smrtni udarec za vso neusmiljeno gonjo. Za otroke vojakov je bolje poskrbel kralj Umberto, ki je veteranom ponudil čudovito stavbo Sopergo, kjer bi namestili zaželeni zavod.

Don Boskovo ime je bilo tarča napadov sektaške hudobije tudi v dveh dru-gih zavodih, salezijancev v Faenzi in sester v Catanii.

FAENZA

V Faenzi ni bilo kakega novega nasprotovanja, temveč se je proti don Bosku in salezijancem le nadaljeval boj, ki se je začel že pred štirimi leti. Obnovljeno sov-raštvo se je začelo s prihodom novega škofa msgr. Gioachina Cantagallija, ki je v svojem prvem pastoralnem pismu, napisanem v klasični latinščini, posvetil nekaj vrstic tudi don Boskovim sinovom in pri tem uporabil izraze velikega spoštovanja in brezmejnega zaupanja.¹⁰ Jeza, ki je bila za kratek čas prikrita, je izbruhnila na divji in hudodelski način. Dne 12. aprila je članek v *Lamoneju* napadel in spod-bujal k napadu. Učinkov ni bilo treba dolgo čakati. Zvečer 15. aprila, oblačnega in žalostnega večera, so salezijanci asistrali gojence na dvorišču. Kar nenadoma

⁸ *Gazzetta del Popolo*, 27. oktober 1885.

⁹ *Unità Cattolica*, 28. oktober 1885.

¹⁰ Dodatek, št. 84.

se je nad zidom zaslišal pok. Nihče se ni zmenil za to. Toda malo za tem so zagledali, kako se je na zidu pojavila glava in se je zaslišal nov strel, ki je bil usmerjen proti skupini na dvorišču. Kroglja, ki je švignila nad njihovimi glavami, je udarila v steber in od tod padla na tla. Novica o atentatu se je hitro razširila po mestu in vzbudila vznemirjenje. Oblast je posegla in zaplenila izstrelek. Brez nadaljnega bi lahko ugotovila, kdo je streljal. Toda nezmožnost, da bi zbrali dokaze o povzročitelju, je dala samo površen zapisnik brez vsakega pravnega postopka.

Vsemu pa je sledila huda polemika med katoliškimi in liberalnimi časopisi po celem polotoku. Prvi so dvignili glas proti hudodelskemu napadu, drugi pa so vse skupaj ocenili kot otročarijo in napadli salezijance kot obrekovalce, izziivalce, kršitelje javnega reda. Trditev, da so salezijanci kršitelji javnega reda, je postala pripev nasprotnega tiska z namenom, da bi prisilili oblast, da bi zaprla oratorij. *Lamone* je 3. maja brez zadržka pisal: »Pred prihodom salezijancev ni bilo med nasprotnimi skupinami fantov nikdar obmetavanja s kamenjem, kakor se je to dogajalo v časih nesrečnega papeškega gospodovanja, in sedaj se obmetavajo s kamenjem obiskovalci salezijanskega oratorija in tisti, ki ne hodijo tja. Vzrok je več kot jasen: salezijanski oratorij, kjer fantje sesajo sovraštvo proti svojim tovarišem in kjer so uničili vsa plemenita čustva. Zaprimo torej salezijanski oratorij in bomo tako odstranili vzrok krvavih spopadov.« Dne 10. maja so se manj prostaški odstavki, ki si jih zaradi javnega poštenja upamo objaviti, glasili: »Medtem ko zatirajo in skušajo omogočiti vsak način propagande tako imenovanim radikalcem, se pušča popolna svoboda jezuitom, ki se skrivajo pod kakršnim koli imenom fratrov, da žalijo celo pokrajino in podpihujejo bratomorne bitke med otroki istega kraja. Zavedajoč se težkih posledic, ki se bodo nekoč pokazale zaradi protinarodnih in protičloveških čustev, ki se vsajajo v mlada srca in katerih učinkov se naša Faenza še dobro spominja, zahtevamo zaprtje salezijanskega oratorija.« Faentinskemu časopisu je dajal podporo njegov pokrajinski tovariš *Ravennate* v Ravenni.

Sredi te bitke je 18. maja prišel v Faenzo don Rua, ki se je vračal s Sicilije. Ko je hodil po ulicah, je videl po zidovih bodisi načekšana bodisi lepo napisana gesla *Dol s salezijanci. Salezijanci ven*. Don Boskov učenec, ki je prvič obiskal romanjolsko ljudstvo, se ni prav nič vznemirjal, temveč se je zdelo, da ga stvar celo veseli, zato je govoril: »Oh! Poglejte, koliko dobrega se bo storilo v tem mestu ... Koliko dobrega ...«

Ob novicah o takem besnem početju se niti don Bosko ni vznemirjal. Na kapitularni seji 29. maja, na kateri je don Sala predložil načrt za povečanje hiše, ki bi omogočila konvikt, in ker so se nekateri izmed navzočih bali, da bi sektaši izgnali salezijance, je don Bosko takole govoril: »Dečki, ki smo jih iz krščanske ljubezni sprejeli, bodo naš ščit. Časi pa so v Božjih rokah, kakor tudi politično dogajanje v naši deželi in ljudje. Grožnje ne prihajajo od državne oblasti, ta nas

celo štiti. Drhali se ne smemo bati, mogoče jo iz previdnosti božamo. Ljudstvo naj vidi, da delamo, zato začnimo zidavo kake delavnice. Vendar lepo počasi. Če bomo delali počasi, bodo ljudje imeli čas za dobrodelnost in nam bodo pomagali.« Zato so za zdaj sklenili storiti tisto, kar je bilo potrebno za ohranjanje stavb, ne da bi kopicili dolgove.

Ko so potem postavili vprašanje, ali naj prosijo vlado za dovoljenje za odprtje zavetišča, je ob spominu na zavrnitev dovoljenja za šole za zunanje gojence svetnik menil takole: »Menim, da je bolje, če prosimo za to dovoljenje, vendar tako, da ne bomo uporabljali izraza *konvikt*. Ravnatelj naj se obrne na podprefekta in mu pove, da nekaj ubogih dečkov prosi, da bi jih sprejeli v oskrbo; da drugje sicer ne prosijo za dovoljenje, da pa tukaj to prosimo iz spoštovanja do oblasti. Ti dečki bi sčasoma gotovo prisilili oblast, da bi jih podprla in bi jih tako morala hraniti država v kaki poboljševalnici. Prošnjo je treba skleniti z zatrdilom, da vse prepuščamo modri odločitvi podprefekta ...«

Svoje misli glede hiše v Faenzi je don Bosko izrazil, ko je ravnatelj don Rinaldi prišel v Turin za svetnikov godovni dan. Tedaj mu je v spodbudo dejal:¹¹ »Marija Pomočnica vam bo pomagala. Nadaljujte, kakor da se ne bi nič zgodilo. Danes bomo glavno bitko v Ameriki in v Romagni. Pogum! Tudi name so streljali.

Občina, vlada in zasebniki so bili proti meni. Dobri so me hoteli zapeljati v norišnico. Pa kljub temu. Tudi sedaj pred nekaj meseci so mi grozili. Dali so mi vedeti, da me nameravajo ubiti, če ne bom izginil iz države. Odgovoril sem jim: Hočem ostati v svoji hiši. Marija Pomočnica mi bo pomagala.«

Takoj so začeli graditi cerkev in gledališko dvorano. Ko si je don Sala ogle dal dela, je videl, da so zaradi zemljišča, ki se je pogrezalo, položili temelje, široke en meter in 60 centimetrov. Don Bosko je na kapitlju 2. novembra grajal tako velikopotezne zamisli: »Lahko bi,« je menil, »zabili kole, zgradili stebre, jih med seboj povezali z loki iz velikih kamnov na površini zemlje. Zapomnite si to kot načelo gradnje.«

O stvareh v Faenzi so govorili na kapitularni seji 14. decembra in imajo določen pomen. Ravnatelj Rinaldi je predlagal neke vrste dogovor z zunanjimi obrtniki z namenom, da se ne bi vsi obrtniki združili proti salezijancem. Fantje bi bili v delavnici vajenci mojstra, ki bi jim dajal majhno plačo, sorazmerno z njihovo učinkovitostjo, glavni zaslužek pa bi ohranil zase, poleg tega pa bi skrbel za delo.

Ko je don Bosko slišal posamezne člene, je dejal: »S tem načrtom jemljemo ravnatelju avtoriteto. Na teh osnovah sem v začetku Oratorija naredil vse mogoče poskuse, pa sem ugotovil, da je to vir velikih nevšečnosti, tudi materialnih. Najprej sem mojstrom naročil, naj poskrbijo orodje tudi za vajence. Potem je to

¹¹ Don Ruove besede, ki smo jih pravkar navedli, in don Boskovo mnenje omenja msgr. Taroni v svojih zapiskih.

dolžnost prevzel sam mojster, medtem ko je hiša poskrbela orodje za fante. Potem smo se domenili, da bi jaz mojstrom dal na razpolago samo nekatera orodja, drugo pa bi prinašali domov. Potem naj bi mojster priskrbel nekaj orodja, drugo pa bi dal Oratorij. Sledilo je veliko izdatkov zaradi muhavosti mojstrov: fantje niso imeli orodja ali pa so mojstri uporabljali orodje fantov, da bi varčevali s svojim ... Potem je prišlo vprašanje pokvarjenega orodja, potem orodje, ki je izginilo, potem uporaba orodja zunaj delavnice in zunaj delovnega časa. Pri vsem so nastajala nesoglasja zaradi izvedbe del, zanemarjanja pouka fantov, nesoglasja zaradi zaslužka dobička podjetij. Poskusil sem pošiljati fante k mojstrom v mestu, potem sem jih umaknil in ustanovil delavnice doma v hiši. Potem sem zunanje mojstre postavil za delovodje, da so bili kakor gospodarji. Zaradi tega so fantje postali njihovi služabniki in so bili odtegnjeni avtoriteti predstojnika. Ni bil več mogoč neposreden nadzor fantov, fantje so ubogali samo svojega mojstra. Pogosto je zaradi nujnosti kakih del trpel tudi hišni red. Z eno besedo, bilo je še in še nevšečnosti.«

Don Rui se je zdelo, da so salezijanci v Faenzi živeli v posebnih okoliščinah in bi bilo treba to upoštevati. Don Bosko je odgovoril: »Toda saj v Faenzi delavnice sploh niso potrebne. Za zdaj naj se don Rinaldi drži zunanjega oratorija in večernih šol. Drži naj se pravil, ki smo se jih držali na začetku tukaj v Oratoriju, pa ne bo prišlo do trenja z oblastjo in domačini. Prvi notranji gojenci Oratorija so bili dijaki, šele potem so prišli rokodelci v pomoč dijakom. Prvi so bili čevljarji. Prvi knjigovez je bil Bedino, ki so mu pravili *governo* [vlada]. Nato je bilo treba graditi. Tako smo dobili mizarje in kovače. Bilo je treba ustanoviti združenja katoliških bralcev, šolskih knjig, tako so prišli stavci in tiskarji. Obrtniki dobivajo delo od dijakov; to je načelo, ki ga moramo uresničevati zlasti v majhnih mestih. Nesoglasja, ki smo jih doživeli v Turinu na kongresu tiskarjev, ki so hoteli zapreti oratorijsko tiskarno, nam nakazujejo nevarnosti, na katere naletimo, če hočemo z drugimi konkurirati pri delu tudi v velikih mestih.«

Iz vseh teh razlogov je kapitelj zavrnil načrt don Rinaldija, ki je tudi tako, da se ni oddaljil od utečenih don Boskovih navodil, zelo lepo usmeril delo te hiše.

CATANIA

Il *Mattino*, zaletav liberalni časopis v Turinu, je 17. aprila objavil poročilo pod naslovom *Don Bosko in salezijanke*, kjer pravi: »Znano je, da je slavni don Bosko, ki je zadovoljen, da povsod ustanavlja svoje tako imenovane vzgojne ustanove, ki niso drugo kot središče neznanja in praznoverja, ustanovil tudi samostane za redovnice, imenovane salezijanke. Teh samostanov je veliko v raznih mestih in je koristno vedeti, kako mučijo dekleta zato, da bi postale redovnice. Nismo mi tisti, ki poročamo, temveč je to *Gazzetta di Catania*.« Tu navaja

članek iz tega časopisa *eiusdem furfuris* [podobnega besa], če ne še hujšega. Od 7. marca do 29. maja je trajala proti don Bosku in njegovim ustanovam gonja v več člankih. Nepomemben dogodek je bil samo pretveza za catanske protiklerikalce, da bi vznejevoljili catanske prebivalce proti salezijancem, ki naj bi v kratkem prišli v Catanio. Neko ubogo dekle, ki so jo hčere Marije Pomočnice sprejele v Bronte in pozneje v Nizzo Monferrato kot postulantko, je pokazala znamenja nenormalnosti in so jo potem po kratkem postanku v umobolnici v Turinu poslali nazaj k njeni materi. Govorice o takem znorelem dekletu so kmalu našle pripravljena ušesa v uredništvu časopisa, ki je na osnovi tega dogodka spletel naravnost fantastično zgodbo iz ženskega samostana. Takrat se je na Siciliji mudil don Rua, ki je zbral vse potrebne podatke za poročilo v časopisju.¹² Trohica dobre volje bi zadostovala, da bi *Gazzetta* odprla oči in preklicala svoje pisanje, toda *Gazzetta*, ki ji je daljše pismo don Bonettija pokazalo vso neresnico,¹³ se ni zmenila za nič in ni ničesar preklicala. Še več, v polemiki z občinskim svetom v Bronteju je, norčevaje se iz »don Boskovih hčera«, imenoval ženski kolegij v Bronteju »v ovce preoblečene hijene«.

Sicer pa se *Gazzetta* ni zmenila toliko za sestre in za njihovo domnevno žrtev, hotela je zadeti don Boska. Zato je pustila pri miru hčere Marije Pomočnice in se lotila don Boska s pomočjo novice, ki jo je objavil bogokletni rimski časopis *Capitale* [glavno mesto]. V Rimu v župniji Srca Jezusovega je umrl pesarski filozof in pesnik Terenzio Mamiani della Rovere, minister Pija IX. leta 1848, minister prosvete kraljevine Italije in končno senator. Ta časopis je obdolžil don Boska nepravilnega ravnanja in celo izsiljevanja grofice Mamiani, soproge umrlega senatorja, in pospremil obtožbo s hudobnimi namigi druge vrste. Nesrečna *Gazzetta di Catania* je 29. maja dala svojim antiklerikalnim bralcem bogato pašo neumnosti in se pri tem zaradi svojega viteškega obnašanja skrbno varovala, da bi omenila kakšen koli popravek, potem ko se je zvedelo za natančne resnične podatke. Vendar se v zadevo ni vpletel don Bosko sam, temveč eden izmed njegovih sinov, župnik don Dalmazzo, ki ni storil ničesar nepravilnega, kaj šele, da bi izsiljeval. Izsiljevanje naj bi bilo pismo, polno človekoljubne vljudnosti, ki ga je narekovala dušnopastirska služba. Ko je zvedel, da se senatorjevo življenje izteka, in ko je zaman poskušal priti k postelji umirajočega, je žalostno potožil grofici, da ga še niso poklicali, kakor mu je bilo obljubljeno in kakor je želel sam soprog.¹⁴ Tista leta in še veliko pozneje je bila prostozidarska straža pri postelji umirajočih silno stroga in je veljala za vse.

Tedaj je don Bosko, kakor vedno v Catanii, kot drugo per *infamiam et bonam famam* [zaradi obrekovanja in dobrega glasu] gledal samo na to, da je delal dob-

¹² Dodatek, št. 85. Objavil ga je *Amico della Verità*, katoliški časopis v Catanii, 27. aprila.

¹³ Pismo, poslano *Gazzetti*, vendar ga ni objavila, temveč je izšlo v *Amico della Verità* 1. maja.

¹⁴ Dodatek, št. 86.

ro, za katero je vedel, da ga pričakuje od njega Božja previdnost.¹⁵ Zato je v pismu sotrudnikom leta 1885 lahko mirno naznanil: »Na prigovarjanje uglednih oseb bomo prevzeli v Catanii vodstvo večernih šol za odrasle, upravo javne cerkve in obenem z naslovom sv. Filipa Nerija odprli praznični oratorij, da bomo zbirali in krščansko poučevali dečke in jih tako odtegovali brezdelnemu pohajkovanju po trgih in cestah mesta.« V mislih je imel cerkev sv. Filipa in oratorij, ki so mu pravili Filipinov, v Via Teatro Greco, kjer še danes deluje cvetoč oratorij.

LA SPEZIA

Zdelo se je, da po celem polotoku kroži geslo, da naj se povsod uprejo don Bosku. Dva časopisa v La Spezii, *Muratore* in *Lavoro*, sta se zagnala proti njemu in vzela za pretvezo neki občinski odlok. Don Bosko je prejel od la specijske občinske uprave prošnjo za sprejem osmih dečkov, ki so zaradi kolere ostali brez staršev, in jih tudi sprejel. Zato ni bilo nič bolj naravnega, kot da je občina pošiljala zanje majhno podporo. Mislili so celo, da bi določili letni prispevek tisoč lir. Ko pa so o zadevi razpravljali na občinski seji, je nekaj prijateljev salezijancev predlagalo, da bi vsoto zvišali na štiri tisoč. To je razjezilo liberalne demokrate, ki so v ustreznih časopisih objavili nasprotovanje v slogu tistega časa. Liberalni *Muratore* je 31. maja ob novici vzkliknil: »Ali je mogoče, da je naše občinsko predstavništvo padlo tako globoko, da podpira časno oblast v nasprotovanju najlepšim izročilom La Spezie? Taka dejanja zaslužijo ne le zavračanje, temveč da jih imenujemo popolnoma neodgovorna in sposobna, da povzročijo popolno nasprotovanje celotnega mesta.« Istega dne je demokratični *Lavoro* objavil sramotilen članek s prostaškim zasramovanjem in nesramnim pačenjem njegovega imena.

Toda tudi tukaj je šel don Bosko pogumno naprej, ne da bi se oziral na tiste, ki so mu lajali za petami. Meseca septembra je bil predložen načrt za zamenjavo zemljišča, ki ga je predlagala sama občinska uprava. Zemljišče, ki naj bi ga dobili salezijanci, je bilo večje od tistega, ki so ga oni dajali v zameno. Tako se je zaokrožila naša posest in odpravila cesto, ki naj bi šla po sredini naše posesti ob zavodu. Ta odprava pa je bila povezana s cerkvijo, katere izgradnje se je don Bosko lotil z vitezom Bruschijem:¹⁶ tako velika cerkev kot cerkev sv. Janeza Evangelista, ki pa bi jo začeli graditi v še ne določenem času. Ko so govorili o zamenjavi, je don Cerruti pri omembi gradnje cerkve, ki naj bi bila tudi župnijska cerkev, skušal občinsko upravo pripraviti, da bi sodelovala pri stroških. Don

¹⁵ Kot zadoščenje za sektaško obrekovanje v Catanii so don Rui 18. aprila v Randazzu pripravili slovesen sprejem in od tam don Bosku poslali naslednji telegram: »Don Bosku, odličnemu poznavalcu časov, ki širi blagodat znanosti in vere na vse sloje. Župan in občinska uprava, dekan, Rua, salezijanci, konviktovc, zbrani na bratskem kosilu, pošiljajo ljubeč pozdrav.«

¹⁶ Prim. MB XV, str. 676 [BiS XV, str. 442].

Bosko je odgovoril: »Prosili bomo za pomoč občinsko upravo, ko bomo začeli dela. Predvidevam, da bomo dosegli malo ali nič. Treba je delati v korist občinskih uprav, čeprav nam one delajo samo nevšečnosti. Toda dandanes moramo delati tako, če hočemo delati v korist duš. Poglejmo si načrt. Sprejemamo zamenujavo, ki jo ponuja občinska uprava v La Spezii, vendar brez pogojev in brez nadomestil. Ne dovolite, da bi v notarski listini bili pogoji glede cerkve, niti da odstopajo zemljišče zaradi gradnje bodoče cerkve. Tak izraz naj se ne sprejema. Del ne bomo začeli, dokler ne bosta končani cerkvi v Rimu in Bordigheri. To obljubo dajte gospodu Bruschiju ustno in ne pisno.«

Cerkev je danes lepo svetišče, posvečeno Kraljici La Spezie Mariji Snežni. Graditi so jo začeli deset let po don Boskovi smrti 17. januarja 1898 in je bila posvečena 27. aprila 1901.

V želji, da bi v La Spezii razvil ustanovo po svojih velikopoteznih načrtih in spominjajoč se polovične obljube mornariškega ministra Benedetta Brina, je njegovi ekscelenci pisal pismo v upanju na kako podporo.

Ekscelenca!

Ko sem imel visoko čast, da sem govoril z vašo ekscelenco o veliki potrebi šol za delavce v arsenalu v La Spezii, me je vaša uglednost spodbujala in zagotovila svojo podporo.

Kakor lahko sedaj vaša uglednost ugotavlja iz priloženega poročila, ki ga je sestavil ravnatelj zavetišča in šol, je zadoščeno splošnim željam, in to z izrednimi žrtvami in velikim naporom osebja in denarnimi žrtvami.

V ta namen prosim vašo ekscelenco, da bi nam priskočili na pomoč s tistimi sredstvi, ki jih imate za primerne za delo, ki je tolikega pomena in obljublja najboljše uspehe. V globokem spoštovanju imam srečo, da se imenujem vaše ekscelence ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. maj 1885

Če in kako je minister odgovoril, ne vemo. Vemo pa, kako se je končala previdnostna podpora Svetega sedeža. Od začetka je Leon XIII. nadaljeval mesečno podporo 500 lir, ki jo je odobril njegov predhodnik. Ko pa se oseba, ki je imela nalogo, da je unovčila pobotnice, septembra predstavila uradu, ji je bilo rečeno, da Vatikanska uprava nima več pooblastila za izplačilo po avgustu 1885. Ker je don Bosko želel dobivati podporo še naprej, je po državnem tajniku kardinalu Jacobiniju poslal svetemu očetu naslednjo prošnjo.

Preblaženi očel!

Mesto La Spezia, ki je od majhnega števila prebivalcev v kratkem času naraslo na trideset tisoč duš, se je pred desetimi leti znašlo v velikem pomanjkanju verskega pouka. Pij IX. je v skrbi zlasti za mladino, ki je v največji nevarnosti, prosilcu predlagal, da bi kakor koli pomagal, in v ta namen predlagal ustanovitev šol in sirotišnice. Določil je vsoto 500 lir podpore na mesec. Po tem povabilu in s to pomočjo je podpi-

sani 10. decembra 1877 odprl šolo, imenovano sv. Pavla, in omenjeno podporo imel za tekoče potrebe.

Po smrti Pija IX. je vaša svetost v neizrečeni dobroti z dejanjem posebne naklonjenosti od vsega začetka svojega pontifikata nadaljevala isti mesečni prispevek, s čimer smo mogli nadaljevati zunanje šole prazničnega oratorija v istem obsegu in jim dati še večji razmah. Vendar so dosedanja kapela in prostori za šolo zaradi povečanega števila prebivalstva in zaradi večjih duhovnih potreb postali premajhni in smo zato morali poiskati večje prostore, ki bi bili namenjeni tudi za zavetišče.

Tedaj je vaša svetost priskočila na pomoč z vsoto 6.000 lirami za postavitev novega zavoda 10. septembra 1880, ki naj bi jih dobili s sto mesečnimi lirami skupaj s petsto lirami, ki so nam jih izplačevali vse do julija tekočega leta. K temu smo prejeli še dva tisoč lir za maše, ki smo jih vestno opravili. Na tak način smo zgradili obširnejšo kapelo z zavetiščem, kjer je dobilo zatočišče 150 otrok, ki dobivajo potrebno oskrbo in pouk ter se učijo obrti, ki jim bo pomagala služiti si vsakdanji kruh. Tu imajo možnosti tudi tisti fantje, ki čutijo v sebi duhovniški poklic, pa drugje zaradi pomanjkanja sredstev ne bi mogli nadaljevati svojega šolanja. Tako so potekale stvari z zares zadovoljivimi uspehi, ko nam je prve dni avgusta tega leta blagajnik ekonom sporočil, da je edini stalni dohodek te uboge hiše odpravljen vse do novih odlokov vaše svetosti.¹⁷

Prisiljen od stiske in nesposoben, da bi mogel sam nadaljevati začeto delo, se zatekam k vam, preblaženi oče, in vas prosim, da bi nam z vašim mesečnim prispevkom blagovolili nadaljevati dobroto in naklonjenost, ki ste nam jo izkazovali. Močno bi me bolelo, če bi videl propasti ustanovo, ki je do sedaj tako lepo napredovala z Božjo pomočjo in s pomočjo vaše velikodušnosti. Ustanova je vedno bolj nujno potrebna specijskemu maloštevilnemu duhovništvu, ki ga ogrožajo protestanti, ki razpolagajo z zavetišči, šolami in svetišči, vzdržujejo pa jih razne sekte. Mi vam bomo, preblaženi oče, večno hvaležni za uslugo, za katero vas prosimo, in salezijanci in njihovi gojenci, zlasti pa še hiša v La Spezii, bodo vsak dan prosili Boga in Marijo Pomočnico za vaše zdravje in za pomoč našemu velikodušnemu dobrotniku.

Blagovolite, preblaženi oče, sprejeti čustva globoke hvaležnosti in vdanosti, ko prosim zase in za vso našo salezijansko družbo vaš apostolski blagoslov. V visoko čast mi je, da se imenujem vaše svetosti najponižnejši in najvdanejši sin.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. december 1885

¹⁷ Tu je prišlo do zamenjave meseca odpovedi, kot je mogoče razbrati iz naslednjega pisma gospoda Sigismundija iz Vatikana 10. oktobra 1885:

Velespoštovani gospod Alessandro! Sporočam vam v vsej naglici, da sem se vrnil od msgr. Folchija v zadevi pobotnice. Odgovoril mi je, da ima uprava dovoljenje, da zavodu v La Spezii plačuje 500 lir do konca avgusta tekočega leta. Če naj bi to nakazovanje trajalo naprej, se mora za novo nakazilo don Bosko ali kdo namesto njega obrniti na sv. očeta. Ko vas prosim, da sprejmete moje pozdrave, ki naj veljajo tudi za vašo soprogo, se imam za Vašega vdanega služabnika

C. ROSSIGNARI

Gospod Alessandro je na listku, ki je bil namenjen don Bosku, pisal, da naj takoj ukrene *quid agendum* [kaj je treba ukreniti].

Kardinal je poročal papežu in nato 24. februarja 1886 pisal don Bosku: »Njegovi svetosti je zelo hudo, da vam more ugoditi samo delno.

Zaradi hudobnih časov in zaradi obveznosti, ki jih ima v Rimu, so postavljene meje njegovi dobrodelnosti in omejujejo vztrajnost njegovega srca. Da pa pokaže upoštevanje, ki ga ima do vaše ustanove, ki jo tako uspešno vodite, mi je naročil, da vam enkrat nakažem vsoto pet tisoč lir, ki jih v pokornosti najvišjim ukazom pošiljam po nakaznici državne banke.«

In sedaj preidimo k predlogom, ki so ostali samo na papirju. Omenili bomo samo tiste, o katerih je spregovoril don Bosko ali je o njih povedal svoje mnenje. Govorili bomo o Riminiju, Vicenzi, Trentu in Cuneu.

RIMINI

Msgr. Alessandro Chiaruzzi, škof v Riminiju, je želel, da bi don Bosko sprejel podeželsko župnijo v njegovi škofiji. Take vrste predlogi so prihajali od več strani. Tako bi omogočil skupnosti v Faenzi, da bi imeli tamkajšnji salezijanci poletno hišo, kjer bi si okrepili svoje sile in zdravje. Vendar je svetnik na seji kapitlja 20. marca dejal: »Na začetkih naše Družbe smo sprejemali hiše, ne da bi kaj veliko razpravljali o pogojih. Toda sedaj se moramo urediti, organizirati in dve leti ne več odpirati novih postojank. Amerika nam jemlje preveč osebja. Odpadi in smrti so nam pobrali veliko ljudi.« Kapitelj je prošnjo zavrnil.

VICENZA

Že leta 1879 je senator Fedele Lampertico kot predsednik Združenja ljubezni povzel željo nekaterih uglednih oseb in menil, da bi za vodstvo deške sirotišnice v Vicenzi, ki je propadala, morali poklicati don Boskove sinove. Svetnik je decembra poslal don Duranda, da si je ogledal ustanovo. Vendar niso nič odločili. Potem se je 1880 začela izmenjava pisem med gospodom Giovannijem Salo, predsednikom konference sv. Vincencija Pavelskega, in don Durandom za odprtje zavetišča. Don Sala je po nekem svojem obisku imel stavbo, ki so jo kupili člani Konference, za primerno za ta namen. Vendar ni vedel, od kod naj bi vzel denar za preureditev prostorov. Dne 29. januarja 1883 je don Bosko prejel prošnjo, ki jo je podpisalo 212 vicenških »sotrudnikov«. Med podpisniki je bil tudi krajevni škof msgr. Farina in gospod Orazio Lampertico, senatorjev sin, ki se je imenoval »tajnika vicenških sotrudnikov«. Svetnik je odlašal z odgovorom in se potem odpravil v Francijo. V Vicenzi so postali nepotrpežljivi. Končno je pod pritiskom novih pisem takoj, ko se je vrnil, takole odgovoril.

Velespoštovani gospod predsednik!

Po rokah gorečega zagovornika dobrih pobud duhovnika Pietra Pozzana sem prejel

pismo vaše uglednosti z dne 4. tekočega meseca s prošnjo, ki jo je podpisalo lepo število uglednih oseb vseh slojev vicenškega prebivalstva, na čelu z njegovo ekscelenco msgr. škofom.

Vsi se zavzemajo, da bi skupina salezijancev prevzela skrb za ogroženo mladino tega slavnega mesta. Poznana mi je bila naklonjenost, ki so jo gojili salezijanski sotrudniki in člani velezaslužne Konference sv. Vincencija Pavelskega do ponižne Družbe sv. Frančiška Saleškega, toda če bi me navdajal še kak dvom, bi me to zadnje dejanje zaupanja navdalo s prepričanjem, da je res tako.

V živi želji, da bi ustregli vašemu zaupanju, smo nadrobno razpravljali o vaši ljubeznivi ponudbi in razmišljali, ali ji lahko ustrezemo. Toda v moje veliko obžalovanje smo jo morali zavriniti, ne zato, ker bi manjkalo dobre volje, niti zaradi predloženih pogojev, temveč zaradi pomanjkanja osebja. Vojaška služba, ki nam vsako leto pobere 15 do 20 učiteljev in mojstrov, že prevzete obveznosti za odprtje hiš v raznih krajih, potreba po misijonarjih, ki jih moramo pošiljati v Patagonijo in Brazilijo, nam tako redčijo osebje, da ne moremo prevzeti novih ustanov.

Žal mi je, da se nismo sporazumeli pred leti, ko smo imeli na voljo potrebno osebje za prevzem sirotišnice. Vendar upamo, da bo Božja previdnost, ki je takrat hotela odpreti pot za prihod v Vicenzo, ponovno ob drugi priložnosti dala možnost, da bomo udejanjili skupno željo.

Ker pa ne morem dati točnega odgovora, kdaj bi vam mogel dati pritrdilni odgovor za dokončni prevzem ustanove, menim, da bi vaša uglednost spodbudila člane Konference sv. Vincencija Pavelskega, da bi skušali doseči svoj hvalevredni cilj, se pravi moralno in versko dobro mladine kako drugače, kar vam bo navdihnili vaša iznajdljiva krščanska ljubezen.

Medtem ko se zahvaljujem vaši uglednosti in po vas članom Konference sv. Vincencija kakor tudi mnogim podpisnikom za ljubeznivo prošnjo, prosim Boga, da blagoslovi vaše dobrodelne napore v korist uboge mladine, vam podeli stotero plačilo za vaše napore in vsakemu izmed vas pripravi blesteč venec v nebesih.

Ko priporočam sebe in vse svoje fante dobroti vaših molitev, vas spoštljivo pozdravljam in si štejem v čast, da se z vsem spoštovanjem imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. junij 1883

Vendar dobri Vicenčani niso odnehali. Še tretjič so leta 1885 predložili svojo prošnjo, s katero se je vrhovni kapitelj pod predsedstvom don Boska ukvarjal kar šestkrat. Tudi v Vicenzi je prišlo do običajnih sprememb. Od začetka vse rožnato: že pripravljene visoke vsote denarja, različna zemljišča, bodisi darovana ali ponujena v nakup za majhen denar, krasna stavba, ki bi jo bilo mogoče poceni kupiti, splošno pričakovanje prebivalstva, potem pa odpovedi in razočaranja. Don Tamietti, ki ga je don Bosko poslal, da bi ugotovil resnično stanje, je bil zelo lepo sprejet. Videl je, da bi bilo treba izdati precej več, kot je bilo napovedano, ko pa je ugotovil, da bi nekateri gospodje bili pripravljene priskočiti na

pomoč, se je odločil za prevzem s pogojem, da bi začeli praznični oratorij in bi govorili o ustanovitvi zavoda kdaj pozneje. Ko je don Bosko slišal poročilo svojega odposlanca, je 22. junija v kapitlju takole govoril: »Ko so stvari takšne, kot so, lahko sprejmemo, kajti za nekaj časa bi mogli delo opravljati z enim samim duhovnikom.«

Toda prva težava se je pojavila 13. julija. Hči enega darovalcev, odvetnika Ruffa, ki je bil pripravljen darovati svoje posestvo, je pisala don Bosku protestno pismo. Ker je bila v težkem finančnem položaju in ni mogla skrbeti za šolanje svojih otrok, ni mogla dopustiti, da bi zmanjšali očetovo posest. V resnici pa je bil oče sprt s hčerko in se ni zanimal za njene potrebe, ker se je proti njegovi volji omožila z nekim revežem. Don Bosko ji je pisal, naj bo mirna, ker se še ni nič odločilo in da ne bodo nikdar ničesar naredili v njeno škodo.

Od julija do oktobra je prišlo do drugih zapletov glede kraja, nove obljube denarnih darov in sledila je ponovna razprava na kapitlju 22. septembra. Ko je don Rua vprašal don Boska, kaj meni o vsej zadevi, je odgovoril: »Imamo že preveč stvari v rokah. Vendar sem pripravljen odobriti, kar bo sklenil kapitelj.« Don Durando je kot dopolnilo omenil, kako je sv. Ignacij na hitro odpiral nove postojanke in da jih je potem na mah zaprl petnajst, da bi tako učvrstil svojo družbo. Don Rua je predlagal, da bi določili odprtje v Vicenzi za leto 1889. Don Bosko pa je odgovoril: »Čemu bi koristilo, če bi določili tudi 1890? Sedaj ne moremo, ker nimamo osebja. Zato naj oni ponujajo kakršno koli dediščino, kakršno koli podaritev. Mi se zavezujemo, da bomo, kakor hitro nam bo mogoče, storili za ogroženo mladino vse, kar je v naši moči.«

Nove težave, ki so medtem nastale, so same vicenške prijatelje prepričale, da je bolje počakati. Svetnik je ponovil že povedano in 26. oktobra izjavil: »Če dobro pretehtamo stvari, je bolje, da za zdaj damo času čas. Ne zavračamo, temveč samo odlagamo.«

Dne 5. novembra je don Sala v poročilu o svojem potovanju, med katerim je obiskal tudi Vincenzo, opisal, kaj je videl in slišal. Med drugim bi štiri neomožene sestre Caldonazzi, zelo bogate, bile pripravljene takoj podariti dvajset tisoč lir in pozneje še več. Poleg tega bo volilo dvajset tisoč lir grofice Drusille Dal Verme, vdove Loschi, takoj poravnalo odprtje sirotišnice. Toda ob nepremostljivih težavah, ki so se nakopičile za uresničenje skupne želje, je don Bosko povedal svoje mnenje: »Ali ne bi mogli pisati sestram Caldonazzi, da bi zaradi še dolgega dogovarjanja dale dvajset tisoč lir za cerkev Srca Jezusovega v Rimu in za misijone? Jaz sam bi jim pisal in obljubil, da bi to vsoto imeli na voljo, ko bi se odpirala hiša v Vicenzi.«

»Vicenčani,« je odgovoril don Sala, »nočejo videti ničesar, kar ni v njihovem kraju.«

»Za vsak primer,« je povzel besedo svetnik, »bom poskusil in bom pisal tudi

dediču parmskega kneza, ki naj bi plačal Loschijevo volilo. To še toliko bolj, ker je parmska kneginja prišla k meni na obisk, ko sem bil v Nici. Kar se tiče Vicenze, odgovorite, da naj načrt počiva do pomladi. Dobrodelnost je danes veliko bolj negotova kot takrat, ko smo odpirali postojanke v Sampierdareni, Alassiu in Marseillu. Od pomladi mu bomo dali počivati do jeseni in tako naprej.«

Kakor je rekel, tako je tudi storil. Dne 16. novembra je pisal sestram Caldonazzi in jim predlagal, da bi imenovano vsoto namenile v korist msgr. Caglieru, ki je z mnogimi sestrami in misijonarji brez sredstev sredi patagonske puščave in bi rad začel potrebno dobrodelnost.¹⁸ Toda te so ostale odločene, da podprejo salezijansko delo samo v svoji domovini. Kljub vsemu so mu poslale tisoč lir za misijone.¹⁹

Vztrajnost Vicenčanov se je za don Boskovega življenja pokazala še enkrat. Tisti, ki je od vsega začetka usklajeval delo pripravljavcev in vzdrževal stike s Turinom, je bil kanonik Cavedan, generalni vikar v škofiji. »Vsi dobri in hudobni,« je pisal don Veronesi don Bosku 1886,²⁰ »nestrpnost čakajo, da bi videli v Vicenzi salezijansko hišo. Tako civilna kakor cerkvena oblast sta pripravljene pomagati. Prefekt province bi rad zaupal vzgojo nekaj sirot brez staršev salezijancem, za 20 lir na mesec.« Kanonika, ki je z don Gennarijem, župnikom pri S. Stefanu, junija 1887 prišel v Turin, je don Rua prosil, da je poročal o zadevi kapitlji, ki mu je predsedoval don Rua. Zdelo se je, da je dogovorjeno, v resnici se je pa vse razblinilo v nič. »Če ustanova ni uspela,« je pisal imenovani župnik,²¹ »to ni bilo zaradi pomanjkanja dobre volje, temveč, kot je pošteno rekel velečastiti don Bosko, ker ni bilo v njihovem duhu.« Ni bilo v duhu Družbe, da bi se ukvarjali tudi z otroki, starimi manj kot osem let, kot so to zahtevali pogajalci. Poznejše poskuse je doletela ista usoda, tako da v Vicenzi še danes ni salezijancev.

TRIDENT

Župan v Tridentu je v zelo lepem pismu sporočil don Bosku, da si prebivalstvo v tem mestu v soglasju s cerkveno in civilno oblastjo želi, da bi salezijanci prevzeli vodstvo mestne poboljševalnice. Hiša je že pripravljena, je pa odvisna od Združenja ljubezni in od občine. Sporočil naj bi svoja vzgojna načela in podal navodila za ureditev prostorov, da bi ravnali po enotnih vidikih. Delo bi bilo treba začeti meseca novembra z nekaj dečki, ki so že bili tam zbrani. Don Bosku

¹⁸ Povzemamo iz pisma, ki ga navajamo spodaj.

¹⁹ Pismo gospoda Eugenia Panizzonija don Bosku, Vicenza, 23. november 1885. Verjetno je podoben odgovor dobil tudi Laschi.

²⁰ Mogliano, 22. september 1886.

²¹ Vicenza, 29. avgust 1887.

je bilo všeč, da so se Družbi tako nepričakovano odprla vrata v avstro-ogrsko cesarstvo. Prav tako mu je ugajalo, da se je to zgodilo v zgodovinskem mestu tridentinskega cerkvenega zbora, pa tudi zato, ker je bila ta dežela bogata s poklici. V kapitlju 13. julija je naročil, naj pripravijo odgovor, v katerem naj povedo, kako povračilo je namenjeno salezijancem: ali bo to posamično ali skupno. Nekaterim članom kapitlja je naročil, naj preučijo predlog, in jeseni naj bi don Sala šel pogledat, kako je z zadevo.

Don Sala so lepo sprejeli, vendar so bili župan in člani Združenja zelo zadržani, tako da mu ni bilo mogoče ničesar zvedeti o zavetišču niti kakšno hrano imajo dečki. Hiša je bila zelo lepa, velika in nova. Škof msgr. Della Bona je želel prihod salezijancev tudi iz posebnega razloga. Med občinsko upravo in Združenjem ljubezni je obstajalo določeno trenje, ki je škodovalo skupni koristi. Želel je, da bi salezijanci ustvarili med obema lepo sožitje. V hiši je bilo petindvajset dečkov sirot in petindvajset deklic sirot. V delavnicah so gospodarili mojstri, ki so gledali samo na svoj dobiček in so jim bili fantje popolnoma podrejeni. Nekaj gojencev je obiskovalo zunanje šole, ne da bi to bilo povod za nered. Nekaj fantov in nekaj deklet je istočasno bilo pri cerkvenih obredih v kapeli. Ravnatelj ni dajal vtisa sposobnega človeka. Vse pa je kazalo na to, da bi salezijance v Tridentu radi videli.

Župan je želel, da bi takoj napisali pogodbo, vendar don Sala iz previdnosti ni privolil, ustno je navedel nekaj členov, ki bi jih potem predložil v pretres vrhovnemu kapitlju: občina prepušča v brezplačno uporabo Corsino e Sartori, kakor so takrat imenovali to stavbo; preselitev deklic sirot v kako drugo hišo; zunanja popravila in preureditev na račun občine in Združenja ljubezni; popis vseh predmetov zavoda z obveznostjo, da jih izročijo v stanju, kakršni bodo po morebitnem odhodu salezijancev; salezijanci niso obvezani, da sprejmejo samo petindvajset dečkov, občina in Združenje pa sta dolžna za vsakega plačati osemdeset centov na dan; dečki ob sprejemu ne smejo imeti manj kot deset let in več kot dvanajst in morajo biti zdravi in krepki; možnost, da salezijanci sprejmejo toliko fantov in s pogoji, kakršne bodo postavili sami; pravico ravnatelja, da določi za šolanje ali za obrt tudi dečke, ki jih pošiljata občina in Združenje; obstoj edinole notranjih šol in delavnic; obveznost občine, da pet let prej opozori salezijance, če bi jih hotela odpustiti; samo ravnatelj ima v rokah vodstvo in upravo v zavodu; svoboda ravnatelja, da drži ločene novince od že navzočih gojencev in jih vključi v skupnost po svoji presoji.

Ko se je don Sala vrnil v Turin, je poročal o obisku in prebral člene, ki smo jih na kratko predstavili. V pogovoru z don Boskom je glede popravil menil: »Če hočemo občino prisiliti, da bo prevzela ta popravila, je treba o tem dobro razmisliti, ker smo se v mnogih krajih znašli v zmedi. Občinske uprave obljublajo, pa ne izpolnjujejo. Člen bi lahko oblikovali takole: - Ravnatelj bo obvestil občin-

sko upravo o popravilih, ki jih je treba narediti. Občina bo predlog preverila, in če popravil ne bo izvedla, bo ravnatelj imel pravico, da jih izvede sam in pošlje račun občini. Dobro je treba pretehtati izraz, ki pomeni obveznost.«

O previdnosti, ki jo je treba imeti v dogovarjanju z občinskimi upravami, je don Bosko ob drugi priložnosti pripomnil:²² »Pri pogodbah z z občinskimi upravami moramo biti zelo previdni, ker se vedno pojavijo nekatere obveznosti, ki se ne zdijo težke, in zato ne pazimo nanje, pomenijo pa za nas težko obremenitev.«

Don Bosko je imenoval odbor, katerega člani so bili don Sala, don Durando in don Lazzero. Ti naj bi napravili osnutek pogodbe, ki bi jo obravnavali na naslednjem zasedanju. To se je zgodilo 1. decembra. Po dolgi razpravi so postavili sedemnajst členov, ki so potem 1887 služili za dokončno potrditev.²³

CUNEO

Duhovnik don Peana je nameraval don Bosku zapustiti veličastno zavetišče, ki ga je on zgradil v Cuneu in opremil z vsem potrebnim za kakih sto gojencev. Tudi tukaj je prišlo do omahovanja. Na eni strani so že znani razlogi odsvetovali prevzem nove ponudbe, v drugo pa je pomen kraja in potreba po razbremenitvi zavoda v San Benignu, kjer so morali zmanjšati število obrtnikov, da so dali prostor klerikom, ki niso imeli več prostora, silil k sprejemu ponudbe. »Ne moremo iti naprej zaradi pomanjkanja osebja. Pišite don Peani, naj nam prepusti zavod v oporoki in mi bomo po njegovi smrti nadaljevali njegovo delo. Treba je priznati, da nekateri salezijanci nimajo prav nič salezijanskega duha. Vsako leto jih veliko odpade in po dolgih letih vzgoje takih ljudi ostanemo razočarani. Kakor hitro postanejo duhovniki, jih je treba razposlati po zavodih in ni priložnosti, da bi se naprej izobraževali. Nekatere smo posvetili v duhovnike, ker so nas k temu silile okoliščine. Treba bo bolj skrbeti za taka posvečenja in precej klerikom predpisati eno leto študentata. Ljubezen do družine in same družine nam jemljejo sobrate. Treba se bo utrditi.«

Dogovori s Cuneom niso prinesli nikakršnih sadov. To poglavje bomo končali z dvema opombama k besedam, ki jih je don Bosko izrekel ob tej priložnosti.

Odpadi so dejstvo, ki ga ugotavljamo v vseh redovnih družinah. Don Bosko je to trdo izkušal vse od začetka svojega dela, ko je od osem fantov, ki jih je pripravljaval s tisoč skrbmi in žrtvami, dvakrat na njegovi strani ostal samo eden: don Mihael Rua. Ko je potem Družba začela dobivati notranjo in zunanjo trdnost, je bilo teh odhodov vedno manj, kljub vsemu pa jih je bilo nekaj zelo bolečih. Starejši se spominjajo primerov bratov Cuffia, ki so bili izredno nadarjeni in

²² Zapisnik vrhovnega kapitlja, 25. avgust 1885.

²³ Dodatek, št. 87.

dolga leta predmet don Boskovih očetovskih skrbi in prizadevanja, ko sta dva postala duhovnika in je bil tretji že blizu, so mu vsi trije obrnili hrbet. Ob takih dogodkih pa so se toliko bolj navezali nanj njegovi zvesti in oblikovali tisto vrhovno poveljstvo in tisto izbrano število veteranov, ki je postalo zares temeljni kamen celotne ustanove. Z druge strani pa so samohotno odpadli tisti motilci, ki bi mogli v času utrjevanja razbiti skupino. Tudi iz tega razloga se je uresničilo tisto, kar je don Rua jasno pokazal sodnikom apostolskega procesa,²⁴ ko je trdil, da »za časa don Boskovega življenja nikdar ni prišlo do razhajanj med posameznimi hišami, pa tudi po njegovi smrti se ni pokazalo niti posamično niti skupinsko gibanje proti njegovim odredbam in je vse teklo tako kakor takrat, ko je on vodil Družbo.«

Pri navedenih besedah je svetnik tudi omenil nezrelost ljudi, ki so bili poslani v hiše. Če bi don Bosko čakal, da bi deloval, potem ko bi imel same popolne ljudi, bi umrl in nam pustil kaj borno zapuščino. O tej stvari pa je jasna in odločilna sodba msgr. Tassa, škofa v Aosti, ki je bil gojenec Oratorija in je sedaj lazaristovski duhovnik. Ko je tudi on pričal o don Boskovi previdnosti, je takole rekel: ²⁵»Nekaterim se zdi, da je zdaleč prekoračil meje previdnosti, ko je začel velikanske pobude brez zadostnih sredstev in pošiljal vodit v svoje vzgojne zavode ljudi, ki so se zdeli, da niso zadosti pripravljeni. Toda prav v tem občudujem zlasti njegovo neizmerno zaupanje v Boga, in ko vidim odličen uspeh teh ustanov, moram sklepati, da je imel posebno razsvetljenje od Boga.«

²⁴ *Summ. Pos. sup. virt.* št. IX, § 5.

²⁵ Prav tam, § 94.

21. POGlavJE

V ŠPANlJI IN FRANClJI

V PRVEM OBDOBJU POGOVOROV O ustanovitvi postojanke v Dinanu, ki se je potem uresničila veliko pozneje, so stvari tekle tako ugodno, da je don Bosko pisal opatu Martinu, neutrudnemu promotorju ustanove: »Pred neizmerno velikim dobrim, ki ga vidim, kako se uresničuje v Bretagni, me preseneča samo eno, to je odsotnost preizkušenj.«¹ Toda sovražnik dobrega ni počival, na preizkušnje ni bilo treba dolgo čakati. Če težave niso nastopile takoj na začetku, da bi ovirale priprave, pa ni šlo brez ovir ob začetkih ustanov; bile so tako velike, da so močno preizkušale duhove sobratov, ki so začenjali delo. To je tisto, kar smo mogli videti do sedaj in čemur bomo priče tudi v prihodnje. Pomanjkanje osebja, finančne težave, različno nasprotovanje so nalagali težke žrtve in so se navadno reševali kot osvežujoč dejavnik ne samo življenja, temveč tudi življenjskosti ustanov.

Hišo v Utreri je zadela skupno usoda. Sto petdeset najrevnejših dečkov je obiskovalo te šole kot zunanji. Toda ravnatelj je tožil, da mu samo duhovnik don Pane daje izdatno pomoč, vendar ne zadostno. Poleg tega markiz Ulloa ni dajal več kakor običajnih dvesto lir na mesec, ker mu njegove finančne zmogljivosti tega niso več dopuščale. Ker se je štiriletna pogodba leta 1885 iztekla, so predstojniki razmišljali, ali naj salezijanci še ostanejo tam. Da bi dobili sredstva za življenje, je don Durando predlagal, da bi poslali tja nekaj dobrih učiteljev, ki bi poleg že obstoječih vodili nekaj razredov za sinove premožnejših družin. Prepričan je bil, da bi to postala najbolj cvetoča šola v mestu. Don Bosko je poslušal in molčal. Za vsemi je povzel besedo msgr. Cagliero, ki se je zelo trudil za to ustanovo in je odločno nasprotoval predlogu šolskega svetnika, ker bi tako salezijanci pritegnili k sebi učence drugih mestnih šol in bi zato prišlo do zavisti in nasprotovanja proti nam. »Ostanimo,« je dejal, »pri ubogih. Občina nam bo tako vedno pomagala. Vendar ne skušajmo tekMOVATI z občinskimi šolami. Cerkev

¹ Pismo don Rui brez datuma, pisano po don Boskovi smrti.

nam lahko daje zadosti za življenje. Markiz je dejal, da nas v stiski ne bo pustil na cedilu. Duhovščina nas rada vidi in nam pošilja miloščino. Zato ni nikakršne potrebe, da bi zapustili Utrero. Don Oberti naj malo potrpi in bomo vse uredili.« Don Bosko je odobril ta sklep. Vsi navzoči so privolili, ne da bi kdo nasprotoval.²

Ko je ravnatelj zvedel za don Boskovo odločitev, je s takim navdušenjem začel znova, da je 29. januarja kljub skrajnemu uboštvu s pomočjo sotrudnikov in sotrudnic za veliko slovesnost praznika sv. Frančiška Saleškega pripravil pridigano devetdnevnicu. Slovesnost je povzdignil ugledni sotrudnik iz Seville msgr. Marcello Spinola, ki je bil pravkar posvečen za škofa v Corii. Prišel je na predvečer, pridigal, spovedoval, pontificiral, birmal in imel konferenco za sotrudnike. Iz poročila v *Diario de Sevilla* [Seviljski dnevnik] 4. februarja se vidi, kako natančno je poznal salezijansko sotrudništvo in kako zelo je cenil don Boska in njegovo ustanovo. Z njim so salezijanci v Utreri, tako je pisal ravnatelj,³ izgubili »očeta, prijatelja, svetovalca in pomočnika v kateri koli stiski«. Težka preizkušnja, še težja zato, ker se je ponavljala, je prizadela tudi te sobrate poleti s pojavom kolere. Prve primere so zaznali v Madridu 8. junija. Sporočilo o bolezni je vzbudilo splošen preplah. Bolezen je začela žeti žrtve v pokrajinah Castellón, Valencia in Murcia. Osemdeset odstotkov zbolelih je umiralo. Deželo je zajel strahoten obup. Poletna vročina je še zaostрила položaj, tako da so tri pokrajine bile prava podoba opustošenja in žalosti. Okuženje se je naglo širilo in le malo pokrajin je ostalo izvzetih. Strahota je trajala šest dolgih mesecev.

V tako težkem položaju ravnatelj gotovo ni mogel zapustiti hiše in iti na duhovne vaje v Turin. Don Bosko je to predvideval, zato mu je poslal naslednje očetovsko pismo.

Dragi moj don Oberto!

Upal sem, da te bom mogel videti z nekaterimi našimi sobrati, toda nadloga me je oropala tega zadovoljstva.

Medtem ko se podrejam Božjim odločitvam, ne izgubljam poguma. Bog je vedno z nami. Vsi salezijanci so pripravljene na kakršno koli žrtev, da ti priskočijo na pomoč. Če si v stiski, ker bi rad pomagal otrokom, ki so bili prizadeti zaradi kolere, mi povej in poiskali bomo način, kako ti pomagati.

Isto nameravamo storiti za Francijo in Italijo, kjer nas ta Božja šiba še ni prizadela. Vsaj za zdaj ne.

Pričakujem natančne novice o naših sinovih in o tem, ali moreš pripraviti v Španiji kak duhovniški poklic. Pošlji imena in priimke naših sotrudnikov, zlasti iz Utrere in družine Ulica.

Zapomni si, da so protisredstva proti kolero, ki jih skušaj sam izpolnjevati in priporočati, naslednja:

² Zapisnik vrhovnega sveta, 9. januar 1885.

³ Pismo don Bosku, Utrera, 1. april 1885.

*svetinjica Marije Pomočnice okoli vratu,
pogosto sveto obhajilo,
vsakodnevni vzkliki: O Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis [O Marija, po-
moč kristjanov, prosi za nas].*

*Prisrčno pozdravi svoje fante in vse naše dobrotnike in jim zagotovi, da vsak dan
molim za njihovo duhovno in časno srečo.*

*Bog naj nas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Molite tudi zame, ki ostajam
vedno v Jezusu Kristusu najvdanejši prijatelj.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. avgust 1885

Hiša v Sarrià ni bila v nič manjših težavah, tako zunanjih kakor notranjih. Toda mirnost njenega ravnatelja je storila, da je vse teklo brez velikega malo-
dušja. Tudi njemu je naš svetnik pisal:

Dragi moj don Branda!

*Časopisi poročajo, kako vam kolera vsak dan bolj grozi. To je preizkušnja, ki nam
jo pošilja Bog. Za to imamo protisredstvo, znajmo ga uporabiti. Uporabljajte ga in
ga priporočajte drugim: vsak dan: Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis
[Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas] (trikrat). Pogosto obhajilo. Svetinjica Marije
Pomočnice okoli vratu. Ponudi se, da boš sprejel vse zaradi kolere osirotele otroke
v svojo hišo, dokler bo kaj prostora. Povej družini gospoda Chopitea, da don Bosko
moli in stori vse, da 160 tisoč sirot moli vsak dan pri sveti maši po njihovem namenu
in da se jim iz srca zahvaljujem za vsa dela krščanske dobrotelnosti.*

*Če bodo javne okoliščine dovoljevale, se bomo videli in bomo govorili o naših zade-
vah, ki jih ni malo. Medtem pošlji don Rui seznam stvari, ki jih boš potreboval za
prihodnje leto. Tu bomo poskusili storiti vse, da vam omogočimo delo za večjo Božjo
slavo.*

Pozdravi tvoje in moje fante, ki jim vsem pošiljam poseben blagoslov.

*Moje zdravje se malo izboljšuje, tako da se lahko posvečam nekaterim posebnim
poslom. Marija naj nam stoji vsem ob strani, nas varuje pred vsakim telesnim in du-
ševnim zlom. Molite tudi zame, ki vam vedno ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. avgust 1885

Prvi salezijanski ravnatelji, ki so se izsolali v Oratoriju, od koder so odhajali
polni globoke ljubezni in spoštovanja do don Boska, so znali ta čustva vzbujati
tudi med svojimi gojenci. Tako niso vsajali samo ljubezni do svetnika in jih vo-
dili v njegovem imenu, temveč so v njih gojili pristne odnose, kakor smo lahko
že ugotovili v prejšnjih zvezkih. Zato don Branda ni samo iz vljudnosti pisal
decembra našemu očetu don Bosku: »Tukaj kar naprej mislimo in govorimo
o don Bosku. Vsi si želimo, da bi ga mogli kmalu videti. Oh, če bi bilo mogoče
takšno potovanje! Don Boska si enako želijo tudi na drugem koncu Španije, to
je Andaluziji.«

Barcelonski sodružniki so se čudili novi obliki krščanske dobrotelnosti, ki so jo videli pri don Boskovih sinovih, in so ugotavljali njihove učinke. Dva bratca, ki sta ostala zaradi kolere brez staršev, sta zavračala vse, ki naj bi jim nadomestili starše. Končno so ju pripeljali v salezijanski zavod. Salezijanski način življenja je v njiju povzročil tako spremembo, da tisti, ki so ju poznali od prej, niso mogli verjeti, da sta to ona dva, bila sta izredno marljiva, poslušna in pobožna. Neki drug deček, ki so mu starši umrli za kolero, je blodil po morskimi obali, prosil mornarje vbogajme in hrano ali pa je, če je bilo mogoče, kradel premog in drugo in potem to prodajal, da si je tešil glad. Nekega dne so ga cariniki našli napol živega. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer si je opomogel od gladu. Neki salezijanski sodružnik, ki se mu je deček smilil, ga je priporočil don Brandi in ga prosil, da bi malčka obvaroval pred potjo, ki vodi v pogubo. Don Branda ga je sprejel in izvedel od njega samo to, da nima več nikogar na svetu. Počasi se je divjaček naučil moliti, brati in pisati in nato še krojaštva. Neki drug deček, dober po srcu, je toliko slišal govoriti o don Bosku, da se je odločil, da mu bo pisal in se mu zahvalil za blagodat, ki jih je prejemal v zavodu v Sarrià. Revčka so potegnili izpod dveh velikih miz, kamor je bil privezan z rokami na hrbtu in z robcem v ustih, da bi se zadušil. Neki *sereno* [paznik] ali nočni čuvaj je po naključju šel tam mimo in slišal ihtenje. Ustavil se je in ga rešil. Hudobija nekega človeka je hotela, da bi izgubil, da mu ne bi bilo treba vrniti nepremičnin njegovih staršev. Ko so ga skrivaj priporočili salezijancem, je kazal neobičajne dokaze dobrote in nadarjenosti. Pred tako značilnimi dejanji dobrote je javnost pozdravila prihod novih redovnikov, ki jih je dobrotelna gospa Chopitea dobila od don Boska, da bi se zavzeli za najrevnejše otroke iz ljudstva.

Novica, da so salezijanci storili toliko dobrega v Utreri in v Barceloni, se je raznesla po vsej Španiji in vzbudila željo, kar je bilo naravno, da bi prišli tudi v druga mesta. Iz Viga je duhovnik Casimiro Vasquez prosil za ustanovitev obrtne šole za ubogo in zapuščeno mladino v njegovem mestu. Vendar so mu odgovorili samo s prošnjo, naj moli, da bi Bog blagoslovil Družbo in ji poslal špansko osebje, kajti samo na tak način bi bilo manj težko pognati korenine tudi v Vigu.⁴

Meseca avgusta je več salezijancev opravljalo duhovne vaje pri jezuitih v Jerezu de la Frontera v Andaluziji. Dne 6. avgusta je don Pane od tam pisal don Bosku: »Če bi vi vedeli, kako zelo vas imajo radi ti dobri sodružniki, kako radi bi vas videli v svoji sredi! Menim, da v malokaterem kraju na svetu tako zelo ljubijo don Boska in si ga želijo. Kake dokaze naklonjenosti so nam izkazovali samo zato, ker so vedeli, da smo don Boskovi sinovi! In ker ne morejo videti vas, bi radi videli vsaj kako hišo njegovih sinov, da bi vsaj njim pokazali ljubezen, ki jo imajo do očeta. Ko sem jim rekel, da je popolnoma nemogoče, da bi odprli hišo

⁴ Odgovor je don Bosko narekoval v italijanščini in so ga potem prevedli v španščino (Dodatek, št. 88). V Vigo so salezijanci šli 1894.

v Jerezu, so mi rekli: »Povejte očetu don Bosku, da naj nam pošlje vsaj enega duhovnika in enega klerika ali vsaj enega laika. Tako bi imeli pri sebi sina sv. Frančiška Saleškega, don Boskovega sina in bi začeli delati dobro tisočim mladim, ki se izgublajo. Jerez močno potrebuje katoliške delavce.« To pismo je spremljalo goreče povabilo patra Emanuela Cuelenosa, predstojnika jezuitov, za katerega je don Bosko naročil don Lemoynu lep odgovor, ki ga je on podpisal, vendar pa nimamo nobenega prepisa.

Kakor je mogoče razbrati iz zgornjega dopisa, se je v srcih dobrih Špancev vedno bolj utrjevalo prepričanje, da če bi hoteli Španiji prihraniti težke dni, bi bilo treba poskrbeti za vzgojo zanemarjenih širokih plasti ljudstva, posebno še mladine. Zlasti širjenje anarhične sekte *mano nera* [črna roka], ki je morila po deželi, je pripravilo mnoge dobro misleče gospode, da so začeli iskati vzroke in jih našli v neznanju, zapuščenosti, kvarjenju mladine. Zato so se plemenite in premožne osebe zbrale v Madridu v odbor, ki mu je predsedoval senator Silvela, nekdanji minister za zunanje zadeve in potem ambasador v Parizu. Ugotovili so, da je vlada nesposobna kaj storiti, zato so oni dali zgled narodu in s svojimi sredstvi v glavnem mestu zgradili poboljševalnico za mladostnike. Tudi država je pokazala zanimanje in je 4. januarja 1883 dala dovoljenje za ustanovitev zasebnega zavoda, imenovanega *Escuela de reforma para jóvenes y asilo de corrección paternal* [Poboljševalna šola za mlade in starševsko poboljševalno zavetišče] pod varstvom sv. Rite.

Preden so začeli graditi, so hoteli določiti vzgojni sistem, ki naj bi se ga držali. V ta namen sta senator Lastres in neki drug madridski gospod šla na potovanje po Evropi, kjer bi s pomočjo konzulov svoje države mogla dobiti potrebna pojasnila. Kamor koli sta prišla, so jima kazali samo poboljševalnice. Domov sta se vrnila prepričana, da se take ustanove prej ječe kot vzgojni zavodi. O don Bosku nista nikjer slišala govoriti. Ko so potem zbrali fante, so jih razdelili v štiri skupine: 1. Zapuščeni. 2. Ogroženi. 3. Ogroženi, ki pa zaradi mladosti še niso bili kaznovani, ker niso odgovorni za svoja dejanja. 4. Poredni otroci iz uglednih družin, ki naj bi jih vzgajali posebej, da ne bi bila omadeževana čast njihovih družin.

Takšen je bil položaj, ko je neki senator v ta namen podaril odboru dobršen kos svojega vrta v okolici Madrida, kjer so takoj začeli graditi veličastno poslopje. Ko so zgradili že dvoje kril, je gospod Lastres slišal govoriti o salezijanskem zavodu v Barceloni. Takoj so prekinili gradnjo in pisali nekemu bankirju v Barceloni, ki je poslal svojega tajnika v Sarrià, nato pa je šel tja še sam. Govorila sta samo o poboljševalnicah, kot so bile takrat v navadi. Toda don Branda je odgovarjal, da to ni namen salezijancev, in jim dal D'Espineyejo knjigo, da bi se seznanila z don Boskovim sistemom. Raje bi jima dal Du Boysa, pa ga ni imel pri roki.

Ko so potem don Bosku poročali o zadnji nadrobnosti o knjigah, je svetnik dejal: »V teh primerih je bolje dati Du Boyssa. D'Espiney je dober za pobožne ljudi in pomaga odpirati denarnice, medtem ko Du Boys da spoznati naš sistem in je spoznal duha naše Družbe.« Don Bosko je na začetku nasprotoval tiskanju stvari o njem, toda sedaj, ko je kocka padla, je bilo treba iti naprej. Du Boyssa je treba širiti, kolikor je mogoče, ga prodajati, ga deliti zastonj, če je treba, ker nas da razpoznati s tega pravega vidika.

Vrnimo se k naši pripovedi. Dva meseca po teh obiskih sta prišla v Sarrià poslanec Lastres in še neki drug gospod in prosila don Branda, da bi smela obiskati in spoznati hišo. Tudi ta dva sta govorila samo o poboljševalnicah. Don Branda pa ni nehal ponavljati, da če hočejo poboljševalnice, tu ni pravi kraj, naj gresta kam drugam, kajti namen salezijanske družbe in don Boska niso poboljševalnice. Za to je primerna državna poboljševalnica v San Pietru in Vincoli, nedaleč od tam. Šla sta tja, vendar kar tako, zaradi lepšega. Nato sta se vrnila in ostala cel dan v zavetišču in se prepričevala o poteku življenja, pravilih, navadah in sklenila, da je treba pisati don Bosku.

Mesec dni pozneje sta iz Madrida pisala don Brandi in ga povabila, da bi prišel v glavno mesto. Don Branda se je branil, ker se mu je tako potovanje zdelo nesmiselno in ker je imel doma bolnike. Teden dni pozneje je pismo nunciya Rampolle ponovilo povabilo. Tokrat se ni mogel več upirati. Na postaji sta ga pričakovala Lastres in Silvela. Ko se je predstavil na nunciatu, mu je msgr. nuncij naročil, naj začne pogovore, ker tako želi kralj, ki je tudi obljubil svojo podporo.

Naslednjega dne se je zbral celoten odbor, v katerem so bili senatorji, poslanci in bankirji. Don Brandi so dali prvo mesto. Ideje teh gospodov so se le malo ujemale z načeli našega vzgojnega sistema, ki ga niso dobro poznali. Ker pa so želeli doseči svoj namen, so izjavili, da puščajo svobodo delovanja. Cortes [parlament] je sicer izdal zakon, vendar ga oni lahko preoblikujejo in prilagodijo. Njihov namen je reševanje mladine. Ustanova ni državna, temveč zasebna. Naj pišejo don Bosku in mu sporočijo, da bo hiša v gradnji njegova. Vse bi pogodbeno uredili. Don Bosko bi svobodno odločal po svoji uvidevnosti. Nihče se ne bi vtikal v vodstvo. Če bi potrebovali pomočnike, so mu oni na voljo. Če jih ne želi, temveč želi delati s svojimi močmi, bi mu to rade volje pustili. Tako je govoril v imenu vseh minister Silvela.

Ko so o predlogu razpravljali 22. septembra 1885 v kapitlju, je don Bosko, potem ko je slišal poročilo, vzkliknil: »Pariz! Madrid! Trident! Kaka nova obširna obzorja za našo Družbo!« Don Durando je pripomnil, da če bi malo upočasnili odpiranje hiš, bi zlahka vsako leto odprli po eno, ne da bi s tem slabili Družbo.

Don Bosko pa se ni oziral na pripombo in je nadaljeval: »Glejte, kako Božja previdnost vodi salezijansko družbo. Pomislite, kako mi pri odpiranju hiš niti

ne vemo, kaj bomo naredili. Še več, ne smemo toliko gledati dobro, ki ga delamo našim dečkom v naših domovih, temveč moramo videti, kaj se kot protiučinek našim pobudam, ne da bi mi kaj sodelovali, dogaja v drugih ... La Spezia! Tja smo šli brez vse pomoči in to je bil smrtni udarec protestantizmu ... Faenza! Sprejeli so nas s kriki 'smrt salezijancem', klici, ki se ponavljajo še danes. Poglejte: semenišče je životarilo in se skrčilo skoraj na ničlo. *I figli dell'avvenire* [Sinovi prihodnosti] je prepad, v katerega je padla mladina.⁵ Napadli smo jih, ker se takrat ni nihče zmenil za nas. V škofiji Faenza skoraj ni bilo več duhovnikov in še tisti so bili demokratsko navdahnjeni. Upanje duhovništva so bili nekateri po cestah tavajoči kleriki. Toda po našem prihodu in po prizadevanju čudovitega don Taronija je semenišče tako polno, da ne morejo več sprejemati klerikov. In pomislite, da je rektor prej škofu predlagal, naj zaprejo semenišče, da je pa don Taroni nasprotno izjavil: Pokličite don Boska in videli boste! Prej semenišče ni imelo več kot dvajset ali trideset klerikov, sedaj šteje sto dvajset notranjih in šestdeset zunanjih. Tudi mi imamo v Družbi že nekaj faenških klerikov in upam, da bomo iz naših šol kmalu imeli bogato žetev tudi mi. Oratorij se bo še naprej razvijal in notranji in zunanji bodo v veliko korist tudi škofiji.«

V kratki prekinitvi je don Rua omenil, kar je sam videl: da je navzočnost salezijancev duhovščini ponovno vlila pogum, ki je že popolnoma upadel. V več krajih so župniki po zgledu salezijancev odprli praznične oratorije, ki so lepo cveteli.

Don Bosko je ponovno povzel besedo: »Vse to je treba pripisati ubogi salezijanski družbi! Ko sem bil v Faenzi, je bil škof ves v skrbeh, ker se je bal, da bo zaradi navzočnosti salezijancev njegovo semenišče ostalo prazno. Odgovoril sem, da če don Bosko kam gre, gre vedno s škofovim blagoslovom in da je zato takoj pripravljen oditi, če njegova ekscelenca ne želi don Boska v svoji škofiji. Da pa je v Faenzi s popolnim soglasjem svetega opata, in če bi ga sveti oče vprašal po novicah o stvari, bi pač moral odgovoriti po resnici in v skladu s tem, kar je videl. Škof se je popravil in dejal, da je zadovoljen, da je don Bosko prišel v Faenzo, vendar se boji za svoje semenišče. Tedaj je don Taroni poln vere vzkliknil, da mu obljublja, da bo od trenutka, ko je don Bosko vstopil v Faenzo, v nekaj dneh število škofijskih klerikov naraslo za kakih dvajset. Res se je vse zgodilo prav v tem smislu, ne da bi kdo mogel razložiti vzroke. Sedaj se vrnimo k madridskemu predlogu. Menim, da lahko komu naložimo, da prouči izhodiščno točko za to zadevo, premotrimo možnosti izvedbe, nakar bi o vsem poročali tistim gospodom in jim pokazali našo najboljšo voljo. Zato bo prav, da gre kdo v Madrid, da si na kraju samem vse ogleda in naredi svoje povzetke.«

Don Brando, ki je bil navzoč na seji, je dejal, da so bili gospodje odločeni iti

⁵ Namiguje na socializem.

k papežu, če bi se kapitelj upiral uresničitvi njihovega načrta.

In don Bosko: »Naj se ustanovi odbor, ki bo preudaril načrt za Madrid in razmislil, kako ga je mogoče udejanjiti po našem sistemu. Nalogo naj prevzamejo don Durando, don Cerruti in don Branda in naj poročajo kapitlju o svojih sklepih. Mi se bomo prilagodili v vseh stvareh, ki se ne tičejo bistva našega sistema, in sredstva ne bodo nikakršna ovira. Vendar ostanimo trdni v odločitvi, da imamo v naših hišah vedno dve kategoriji, dijake in obrtnike.«

Ko je kapitelj slišal sklepe treh odgovornih za preučitev načrta, je odločil, da bo odgovoril odboru in nunciju, da je pripravljen začeti dogovore. Postavil je samo en pogoj: da se vse izpolni v smislu salezijanskih pravil. Odgovoru so priložili izvod salezijanskih pravilnikov. Nuncij, ki se je o zadevi pogovarjal s senatorjem Silvelo, predsednikom odbora, je sporočil don Bosku, da so želje odbora v popolnem soglasju z zahtevami salezijancev. Kar se njega tiče, je vedno pripravljen, kolikor mu je mogoče, storiti vse za dober uspeh predloga.⁶

Naslednjega novembra je bil v Rimu mednarodni kongres za poboljševalnice. Gospoda Silvela in Lastres, oba dobra pravnik in poznavalca kazenskega prava, sta se ga udeležila kot predstavnika španske vlade. Na poti v Rim sta se ustavila v Turinu in obiskala don Boska. Vendar o tem obisku nimamo poročil.

Trije meseci so bili dovolj, da so dogradili veliko poslopje. Zato je 5. marca 1886 Silvela ponovil prošnje in poslal spomenico v francoskem jeziku z zgodbino ustanove, z besedilom zakona z dne 4. januarja 1883 in seznamom ustanoviteljev.⁷ Don Bosko je hitro odgovoril iz Alassia s pismom, ki ga je narekoval don Cerrutiju.

Velespoštovani gospod!

Pozorno sem preučil načrt šole sv. Rite, ki mi ga je dobrota vaše uglednosti blagohotno poslala skupaj z besedilom zakona z dne 4. januarja 1883, ki dovoljuje gradnjo. Ne morem si kaj, da se ne bi vaši uglednosti in vsem članom komisije najlepše zahvalil za naklonjenost in dobrohotno zanimanje za salezijance in izrazil najgloblje občudovanje za pristno krščansko ljubezen, ki vas vse preveva. Bog ve, ali se ne bom odzval vabilu, ki mi ga vaša uglednost ponovno ponuja v pismu z dne 5. tekočega meseca, da bi prevzel vodstvo. Ne glede na pomanjkanje osebja mi posebnost te ustanove in disciplinske uredbe ne dovoljujejo, da bi uresničil skupno željo. Kljub veliki želji, da bi delali dobro, se ne moremo oddaljiti od vodila, ki ga predpisujejo naši pravilniki, katerih izvod sem vam poslal preteklega meseca septembra. Lahko bi ustanovili zavod po zgledu Talleres Salesianos [Salezijanske delavnice] v Barceloni, nikakor pa ne poboljševalnice na osnovi Hiše sv. Rite.

Upam, da bom z Božjo pomočjo mogel meseca aprila priti v Barcelono, kjer mi bo v veliko čast, če bom mogel srečati vašo uglednost in odličnega gospoda Francisca

⁶ Nuncijevo pismo don Bosku, Madrid, 11. oktober 1885 (Dodatek, št. 89).

⁷ Dodatek, št. 90.

Lastresa, ki ju imam oba v najboljšem spominu in za katera prosim Boga, da bi ju ohranil v svoji sveti milosti.

*V najglobljem spoštovanju in hvaležnosti vaše uglednosti najponižnejši služabnik
DUH. JANEZ BOSKO*

Alassio (Genova), 17. marec 1886

Svetnik je bil tedaj na poti v Francijo. Kakor hitro se je razvedelo za njegov prihod v Barcelono, je prihitel gospod Lastres, ki je prinesel tudi nuncijsko pismo. Da bi prelat ugodil gospodu Silveli, ki ga je prosil, da bi mu pomagal uresničiti njegovo željo, je ponovil, da je njegova vroča želja, da bi don Bosko mogel postaviti na čelo tako zelo pomembnega zavoda salezijance; to tem bolj, ker je bil odbor pripravljen stvari urediti tako, da bi bile v soglasju s pravilniki Družbe.⁸ Don Bosko je poslal nuncijsko pismo v Turin in napisal na prvo stran: »Kapitelj naj preuči in stori vse, kar more.«

Don Rua, ki je spremljal don Boska v Španijo, se je dolgo pogovarjal z gospodom Lastresom 18. aprila. Iz pogovora so nam ohranjene glavne točke, ki jih je on takoj zatem napisal na list papirja. Potem ko je pokazal, da je don Bosku in njegovem kapitlju veliko do tega, da bi salezijanci prišli v Madrid, da pa na žalost nimajo zadosti osebja, je postavil pet osnovnih pogojev: 1. Svoboda bodočega vodstva, da usmeri fante v tisto obrt, za katero bodo imeli sposobnost in veselje, pa tudi v soglasju s potrebami ustanove. Svoboda, da usmeri na pot učenja tiste, ki so po vedenju in nadarjenosti sposobni za šolanje. 2. Nujnost možnosti, da bi ločili od glavne skupine tiste, ki bi mogli druge ovirati pri vzgoji. 3. Primernost, da bi za vsakega salezijanca ali bolje za celo skupnost določili letni prispevek. 4. Potreba, da bi določili mesečnino za vsakega fanta. 5. Nujnost, da bi delavnicam priskrbeli delo.

Po teh osnovnih zahtevah je don Rua obljubil, da bo zadevo predložil vrhovnemu kapitlju. Če bo predlog sprejet, bodo sestavili in poslali gospodu Silveli in gospodu Lastresu predlog pogodbe, da bi ga preverili in dali svoje opombe. Obenem pa je dal tudi vedeti, da salezijancev ne bo mogoče tako kmalu poslati v Madrid.

Na veliki teden in zadnje dneve pred praznikom, ko so prepovedani vsi obiski v Španiji, je don Bosko imel nekaj prostega časa, tako da je na veliki četrtek mogel odgovoriti na nuncijsko pismo.

Velespoštovana in velečastita ekscelenc!

Z velikim veseljem sem prejel vaše spoštovano pismo glede zavoda v tem glavnem mestu, katerega vodstvo naj bi prevzeli salezijanci. Mi se pripravljamo na ta prevzem z najboljšo voljo, zlasti še na ponovna priporočila vaše ekscelence. V pogovoru z uglednim gospodom Lastresom smo mogli premostiti nekaj težav, ki bi se v prihodnje

⁸ Dodatek, št. 91.

mogle pojaviti, tako do sedaj ostaja le še podpis dogovora med našo Družbo in pripravljanim odborom te ustanove. Ko se bom vrnil v Turin, bo ena izmed prvih nalog oblikovanje pogodbe, ki jo bomo poslali spoštovanemu gospodu Manuelu Silveli, ki naj jo predloži v preučitev imenovanemu odboru.

Za zdaj je največja težava v pomanjkanju osebja, vendar upamo, da bomo mogli s pomočjo Božje previdnosti premagati tudi to. Vaša spoštovana ekscelenca lahko zagotovi zgoraj imenovanemu gospodu Manuelu Silveli, da bomo z naše strani storili vse, da bomo ugodili vašim željam in željam imenovanega odbora.

Sprejmite, ekscelenca, moje ponižne izraze spoštovanja in blagoslovite mojo redovno družino. Mi bomo nenehno molili in prosili Gospoda, da vašo ekscelenco ohrani še veliko let v korist Cerkvi.

Imam srečo, da se z globokim spoštovanjem imenujem vaše prevzvišene ekscelence najponižnejši in najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Barcelona-Sarrià, 22. april 1886

Vrhovni kapitelj se ni mogel ukvarjati z zadevo pred 25. junijem.

Zavzel se je don Bosko. Po poročilu so kapitularji glasovali načelno za sprejem don Ruovega priporočila, če bo zagotovljena neodvisnost salezijancev v vodstvu in upravi zavoda. Nato so prešli k preverjanju predlaganega načrta v glavnih smereh. Zaustavili so se zlasti pri značaju poboljševalnice, ki ga je madridski odbor hotel dati ustanovi. Končno so se domenili, da sprejmejo naslednje štiri predhodne pogoje: 1. Zavodu je treba odvzeti oznako in značaj poboljševalnice, da gojenci ne bodo zaradi tega prizadeti. 2. Omejiti prizadevanje samo na zapuščene in ogrožene dečke. 3. Za zdaj ne sprejemati fantov, ki jih pošilja sodstvo. 4. Fantje naj bodo ob sprejemu stari ne več kot štirinajst in ne manj kot devet let. 5. Fantje, za katere bi salezijanci menili, da so primerni za šolanje, naj dobijo možnost za učenje. 6. V Madrid naj se pošlje predlog pogodbe, ki je bila sklenjena s Tridentom.

Ko so don Rui posli dali nekaj časa, je poslal predlog pogodbe, ki ga je pripravil don Durando, in en izvod pogodbe s Tridentom⁹ ter priložil pojasnjevalno pismo za senatorja Silvela. Ne zdi se nam odveč, da objavimo pismo, ki ga je potrdil don Bosko s svojim podpisom.

Ekscelenca!

Bodite tako dobri in nam oprostite zamudo pri pošiljatvi predloga za pogodbo med vašo velespoštovano komisijo in podpisanim. Po vrnitvi s svojega dolgega potovanja so mi moji posli vzeli toliko časa, da do danes nisem mogel zadostiti svoji želji. V prilogi vam pošiljam načrt, ki ga bo vaša uglednost preučila z zgoraj imenovano komisijo in dodala opombe, ki se vam bodo zdele umestne. Predlog je nepopoln, ker med drugim manjka čas, kdaj naj bi zavod odpri. To smo storili namenoma, kajti ko

⁹ Dodatek, št. 92.

se bomo strinjali v glavnih točkah, bo to mogoče z lahkoto dodati.

Verjetno boste naleteli na nekatere težave, kot je na primer določilo 2. člena, da se ne sprejme nihče, ki je bil obsojen. Glede tega naj vam dam nekaj razlogov: naša želja je, da fantje, ki bodo odšli iz tega zavoda, ki je namenjen civilni in krščanski vzgoji, ne bodo imeli nikakršnega žiga sramote. Če bi bilo rečeno, da prihaja iz kake pobiljševalnice ali kaznilnice, bi bil to lahko madež za celo življenje. Mi želimo odstraniti vsako znamenje, ki bi v javnosti moglo pomeniti pobiljševalnico. Zato menimo, da naj nosi naslov zavetišča ali zavoda in ne pobiljševalnice ali patronata itn. Prav tako želimo, da vsaj pet let ne bo sprejet nihče, ki je bil obsojen, da bi tako navadili ljudi, da zavod ne bodo imeli za pobiljševalnico. To želimo tudi zato, da bomo imeli trdnejšo osnovo za pridobivanje dobro usmerjenih fantov, ki bodo pomagali navajati k delu in kreposti tiste, ki bodo prišli za njimi. Upamo, da bomo po prvih petih letih lahko začeli sprejemati več že obsojenih fantov. Vendar bo tudi tokrat primerno, da se ukrene vse potrebno, da stvar ne bo prišla v javnost. V raznih zavodih v raznih deželah po malem že sprejemajo fante, ki nam jih pošilja javno sodstvo, in pri tem tako zavod kakor fantje nič ne izgubijo svojega dobrega imena. Upam, da boste tudi vi in vaša komisija upoštevali te razloge.

Kar se tiče dnevne oskrbovalnine za fante in prispevkov za osebje itn., smo pustili za neodločeno in pričakujemo vaše predloge. Tudi dolžino potovanja bo treba všteti.

Radi bi še pripomnili k nazivu zavoda; ker gre za ustanovo za dečke, bi bilo primerneje, da bi ji dali za zaščitnika kakega svetnika in ne svetnice. Lahko bi ga postavili pod varstvo sv. Izidorja.

Dodati moram še nekaj, kar mi povzroča veliko nezadovoljstvo; zaradi pomanjkanja osebja mi ne bo mogoče privoliti v vaše in moje želje pred letom 1888 ali 1889. Šele tedaj bi razpolagali z zadostnim osebjem za to ustanovo.

V pričakovanju razmišljanj, ki jih boste vaša ekscelenca in komisija dali k temu predlogu, vas skupaj s svojimi sinovi priporočam Gospodu in prosim, da bi napolnil s svojimi darovi vašo ekscelenco in vse častite člane komisije, za katere imam čast, da se imenujem najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. julij 1886

Minilo je veliko mesecev, a nobenega odgovora na sporočilo ni bilo. Don Bosko je decembra, ko je ponižno čestital nunciju za božične praznike, omenil to nerazumljivo tišino. Monsinjur mu je 5. januarja 1887¹⁰ pisal: »Ne bi vam mogel povedati, zakaj vam niso odgovorili na predlog, ki ste ga poslali senatorju Silveli. Upam, da bom te dni imel priložnost, da se bom pogovoril s katerim izmed članov te družine. Lahko ste brez skrbi, da ne bom zamudil priložnosti, da bi potrdil svojo posebno naklonjenost do salezijanske družbe.« Ni prišlo do ustnih in pisnih pojasnil, dejstvo pa je, da so se tukaj ustavile vse listine. Ker so k vodstvu ustanove poklicali frančiškanske tretjerednike, ki so ohranili vi-

¹⁰ Dodatek, št. 93.

dez poboljševalnice, lahko utemeljeno trdimo, da komisija ni hotela privoliti v osnovno don Boskovo zahtevo v tej točki. Salezijanci so potem prišli v Madrid v svojem izvirnem poslanstvu enajst let po svetnikovi smrti.

Iz Španije se je kolera razširila v južne predele Francije. Napredovala je naglo, čeprav ne s tako silovitostjo kot prejšnja leta. Ena izmed slavnih žrtev je bil msgr. Forcade, nadškof v Aixu, ki ga je smrt doletela, ko je stregel bolnikom. Njegova smrt je močno prizadela salezijance, ker ni bil samo goreč sotrudnik, temveč tudi velik dobrotnik. Leta 1881¹¹ se je izrecno odpravil v Marseille, da je imel za salezijanske sotrudnike tisto konferenco, na kateri je primerjal don Boska z Napoleonom I. in je don Boska razglasil za veliko večjega od francoskega cesarja, ker je poslal svoje vojščake v daljno Patagonijo. Don Bosko se ga je spomnil na kapitlju 16. septembra in naročil, naj se ga spomnijo v italijanskem in francoskem *Vestniku*.

Ob prvih poročilih o bolezni je pisal don Alberi:

Predragi don Albera!

Zdi se, da niso brez tegob tudi naše hiše v Marseillu. Toda kadar gre Bog mimo, je to vedno zaradi izrecne pravičnosti. Za seboj pa pušča vedno usmiljenje in blagoslov. Najprej so bile koze, sedaj kolera. Zaupajmo vanj, v Boga, ki je naš oče, prosimo ga, vendar se držimo našega vodila: lepo vedenje in pogosto obhajilo in presveta Devica Marija bo izpolnila svojo vlogo matere in nam se ne bo treba ničesar bati.¹²

Ne vem, ali se bova dobila na duhovnih vajah in ali bova mogla govoriti. Zato začni pošiljati don Rui seznam vsega, kar potrebuješ, in bomo skušali vse priskrbeti. Menim, da si bil obveščen o zadevi v Navarru. Kar je v zvezi z nami, je že urejeno. Ti poskrbi, da bo steklo, kar se tiče S. Margherite.

Povej mi, ali naš dragi in ubogi don Barruel še vedno trpi na fiksnih idejah ali se mu je že malo izboljšalo, ker se njegovim sorodnikom zdi, da v sedanjem stanju ni več zmožen spovedovati vernike.¹³

Sprejmite kakor lansko leto žrtve kolere: Bog nam bo pomagal.

Moje zdravje se zadnje dni slabša, toda sedaj, ko ti pišem, se mi zdi, da sem popolnoma zdrav. Zdi se, da je to posledica velikega zadoščenja, ko ti pišem. Reci našim prijateljem in dobrotnikom, da vsak dan pri maši molimo zanje in opravljamo jutranje in večerne molitve pri oltarju Marije Pomočnice po njihovem namenu. V veliko zadovoljstvo mi bo, če mi boš sporočil njihove posebne namene.

Bog naj blagoslovi tebe, tvojo družino, novince in sestre in vas vse ohrani v svoji sveti milosti.

¹¹ MB XV, str. 40 [BiS XV, str. 29].

¹² Koze so obiskale hišo meseca julija. V kratkem je bilo trideset primerov. Don Boska so prosili za molitve in poseben blagoslov. Nekaj dni pozneje so sporočili, da po don Boskovih molitvah in blagoslovu ni bilo nobenega primera več in da se bolnikom vrača zdravje (Pismo don Lazzeri msgr. Cagliero, Turin, 7. avgust 1885).

¹³ Don Barruel ni več ozdravel od svoje duševne osamelosti.

Vsi te pozdravljajo v J. K. in jaz ostajam tvoj najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. avgust 1885

N. B.: Mnogi so v Marseillu obljubili, da bodo prišli s teboj na duhovne vaje. Menim, da je v sedanjih razmerah to mogoče. Stori, kakor moreš. Dajem ti vsa potrebna pooblastila.

To pismo je bilo don Alberi v veliko tolažbo, kajti tolažbe je bil zares potreben. Bolezni, dolgovi, razne potrebe treh bližnjih hiš sv. Leona, S. Margherite in sester, če že niso utrujali potrpežljivosti, pa so uničevali pogum ubogega inšpektorja, ki je 4. julija pisal don Bonettiju: »Zagotavljam ti, da ne zmorem več. Ne pišem don Bosku, ker bi mu povzročil preveliko žalost. Ne čutim se sposobnega, da bi nadaljeval do septembra. Prosi Gospoda, naj mi raje pošlje kako bolezen, da pa me reši tega stanja, in če bi bilo mogoče ... Toda naj se zgodi Božja volja.«

Toda vzgojen v don Boskovi šoli ni nikdar izgubil zaupanja v Božjo previdnost. Njegovi nepremagljivi vztrajnosti je treba pripisati nenehno izboljševanje delavnic, ki so izredno napredovale. V hiši so ga imeli fantje zelo radi in so ga celo imeli za svetnika. Zunaj si je pridobival ugled vseh, s katerimi je prišel v stik. Imenovali so ga *le petit Don Bosco* [mali don Bosko]. Tolažil ga je tudi noviciat S. Margherite, kjer je bilo šestnajst francoskih novincev, razen enega vsi kleriki.

Odločili so, da bo šel don Rua septembra v Francijo na duhovne vaje tamkajšnjih sobratov, toda širjenje kolere je odsvetovalo to potovanje. »Kolera se širi,« je dejal don Bosko v kapitlju 18. septembra. »Pišite don Alberi, da tako potovanje v Francijo sedaj ne bi bilo pametno. Časopisna poročila svetujejo, da ne delajmo nikakršnih nepravilnosti. Če bi po naši krivdi prišlo do najmanjše nezgode, bi tam zagnali silen krik in vik. Naj don Albera vse uredi za duhovne vaje. Don Bonetti, ki je v Saint-Cyru, bo lahko šel spovedovat vsaj v eno tamkajšnje skupnost. Kakor hitro ne bo več nevarnosti, se bo don Rua takoj odpravil v Francijo in uredil vse, tudi glede osebja. Sporočite to odločitev štirim francoskim hišam in don Bonettiju.« Toda don Ruovemu potovanju so se morali odpovedati.

V Parizu so stvari zelo zelo počasi napredovale in se usmerjale k dokončni ureditvi. Junija je don Bosko seznanil s svojo odločitvijo, da bi hišo Ménéilmontant preimenovali v *Salezijanski oratorij sv. Petra in Pavla*. Kmalu zatem so slovesno obhajali praznik obeh apostolov z blagoslovom dveh kipov, ki sta ju darovala grofa de Cessac. Nakup bližnjega zemljišča je stal štirideset tisoč frankov. Toda ta pridobitev je pomenila tisoč sto kvadratnih metrov zazidalnega prostora za oratorij. Ravnatelj je pretil veliko potu, da je zbral potrebno vsoto denarja.

Njega se je ljubeznivo spomnil Božji služabnik in mu poslal za dan sv. Karla godovne čestitke. Ta očetovski spomin je don Bellamyju navdihnil dolgo pismo

z mnogimi novicami. O svojih fantih je svetniku poročal: »Naši fantje iz dneva v dan bolj ljubijo salezijance in njihovega očeta gospoda don Boska. Dokaz za to ljubezen je reden obisk oratorija in pogosto prejetje zakramentov. Obhajali smo moj god. Težko bi bilo opisati prisrčnost praznika, njihov zagon in gorečnost, lepe darove in še druge izraze ljubezni. Toda mojemu srcu najdražja je bila izražena želja, da bi videli don Boska, mu poljubili roko, prejeli od njega blagoslov in slišali iz njegovih ust nasvete za življenje. Kako zelo me je veselilo, ko sem videl, kako ti fantje ljubijo don Boska, čeprav ga osebno niti ne poznajo.«

Na novo so se lotili gradnje prostorov za dijake. Prej so se zbirali v oratoriju ob četrtkih, v nedeljo pa zanje ni bilo prostora, ker so na ta dan prihajali otroci delavcev. Pomagali so si tako, da so pripravili za dijake posebno dvorišče z lastnim osebjem in zabavo, prazniki in obdarovanji. Meseca novembra je prihajalo v oratorij ob nedeljah sto dvajset učencev javnih šol. Imeli so mašo, katekizem, pridigo in od drugih ločene obrede v cerkvi. Don Bellamy, ki je prišel v Družbo že kot duhovnik, je dobro preštudiral salezijanske metode in med zunanjimi gojenci v Ménilmontantu uvedel družbe, kakor je to videl v Turinu.

Toda delo z zunanjimi tudi v Parizu ni moglo izčrpati celotne dejavnosti salezijancev. Od vseh strani so jih prosili, da bi prevzeli tudi delo z notranjimi gojenci. Število prošelj za stanovanje, kruh, obrt, krščansko vzgojo je že preseгло štiristo. Zato je don Bellamy začel z zaupanjem v Marijo Pomočnico dela za sprejem čim večjega števila fantov. Toda Božja previdnost ga je postavila pred zelo težke preizkušnje: razen nekaj velikodušnih so bili vsi drugi pariški sotrudniki gluhi za njegove pozive. »Toda molite za nas, predragi oče,« je pisal v navedenem pismu. »Pišite našim sotrudnikom. Rade volje bi šli prosit za našo ubogo in zapuščeno mladino, in ne da bi izgubili zaupanje niti pogum, bomo še naprej delali dobro, ki nam ga nalaga Božja previdnost.«

Seveda je skušal pridobiti prva dva velika dobrotnika in skoraj ustanovitelja te ustanove, opata Pisanija in msgr. d'Hulsta. Toda 24. novembra je prejel odgovor, ki mu je pojasnil hladnost, ki jo je doživljal do takrat. Niti prvi niti drugi ni razpolagal s potrebnimi sredstvi za pomoč. Da bi oni prosili za salezijance, pa sta rekla: »Edino sredstvo, da dvignemo ustanovo Ménilmontant, je v tem, da popravimo napako, ki smo jo naredili na začetku: Oznanilo don Boskove ustanove kot take bi samo po sebi zbralo potrebna sredstva v Parizu. Toda vaš velečastiti oče se je prepričal, da bo Pariz delal sam od sebe, in je ugled svojega imena in moč svojega osebnega posega prihranil za druge ustanove. Tako se je zgodilo, da se je delo začelo, ne da bi bilo dobro poznano in ga še danes le redki poznajo. Da potegnemo ustanovo iz nepoznanja, je treba vse kaj drugega kot poziv dveh ljudi, katerih ugled se je obrnil v prid drugih ustanov. Tu je nujno potreben osebni don Boskov poziv in njegova navzočnost.«

Tako sta mislila ta dva ugledna gospoda. Toda zgodovina don Boskovih

ustanov nas uči, da te niso zrasle iz naklonjenosti in vpliva ljudi, temveč iz previdnostne pomoči Marije Pomočnice. Pariška ustanova naj bi dala dodaten dokaz za to. Ko je don Bosko v Turinu zvedel od don Bellamyja, v kakšni stiski se je znašla njegova hiša, mu je v vsej preproščini in šali dejal: »Storite čudeže in videli boste, da vam ne bodo manjkala sredstva.« Don Bellamy je vzel dobesedno, kar mu je rekel don Bosko. Še pred koncem leta je s svojimi fanti v Ménilmontantu opravil devetdnevnicu za ozdravljenje sina neke bogate družine, ki je bil težko ranjen, in ozdravljenje se je zgodilo na zares čudežen način.¹⁴ Ta čudežni dogodek je bil začetek mnogih blagoslovov.

Pred kratkim smo imenovali grofe De Cessac-Montesquou. Don Bosko je ravnatelju don Bellamyju pisal o grofici: »Imej jo za pravo mater. Ona bo to zares za uboge don Boskove sinove v Ménilmontantu.« Gospa je stvar razumela prav v tej smeri, tolikšno je bilo njeno spoštovanje do Božjega služabnika. Dva-ali trikrat na teden je prihajala v zavod in se dala o vsem obvestiti. Ni ga bilo kota v hiši, kjer ne bi bilo sledi njene navzočnosti in radodarnosti. Izgubila je svojega petindvajsetletnega sina. Zatem je pozabila na mesto, ki ji je pripadalo v družbi zaradi njenega porekla in njenih izrednih osebnih sposobnosti. Poslo-čila se je od sveta, se umaknila v zasebnost in se posvetila delom krščanskega usmiljenja. Iz hvaležnosti se je tamkajšnji oratorij, ki se je prej imenoval po sv. Petru, sedaj imenoval Oratorij sv. Petra in Pavla, ker je bilo njenemu umrlemu sinu ime Pavel.¹⁵

¹⁴ Francoski *Salezijanski vestnik*, januar 1886.

¹⁵ Prav tam, november 1886.

22. POGLAVJE

V URUGVAJU, BRAZILIJ IN ARGENTINI

MED VSEMI KANONIZIRANIMI SVETNIKI JE bil don Bosko prvi, ki se je zanimal za vremenoslovje ali meteorologijo. Čeprav je bil njegov glavni cilj rešitev duš pri poslanstvu njegovih misijonarjev, ni zanemarjal napredka znanosti in med temi ene, ki je bila še v povojih. Kakor smo že poročali, je leta 1881 z velikim meteorologom patrom Denzom iskal praktičen način, kako bi razširil znanstveno opazovanje atmosferskih pojavov v tistih predelih zemeljske oble, kjer so popolnoma manjkale take raziskave.¹ Profesor Cosimo Bertacchi, ki je na tretjem mednarodnem geografskem kongresu v Benetkah hotel predlagati don Boskovo sodelovanje, je pri tem hotel ugotoviti njegovo razpoloženje glede tega. Menil je, da mu bo odgovoril, da imajo njegovi misijonarji vse kaj drugega opraviti, a je doživel nekaj čisto nasprotnega. Don Bosko ga je sprejel s skrivnostnim nasmehom, ga očetovsko poslušal in nato dejal, da bo razmislil o predlogu.² V resnici pa je, in to je razlog za njegov skrivnostni nasmeh, o stvari že razmišljal. Meseca julija je poslal don Lasagna k patru Denzi v Moncalieri s sporočilom, da bodo v zavodu v Villa Colónu ustanovili meteorološko postajo. Dogovor je bil tako lahek in nagel, da so 16. decembra odpotovali v Montevideo znanstveni instrumenti in ljudje, ki naj bi jih uporabljali.³

Observatorij v Villa Colónu je v kratkem času izredno zaslovel po celi Južni Ameriki. Mesečno poročilo, ki je začelo takoj izhajati, je poleg podatkov opazovanj prinašal tudi članke, ki so ga naredili za pravo meteorološko revijo. Observatorij pa ni ostal osamljen. Don Bosko je kmalu želel še več drugih, ki so bili povezani z Italijansko meteorološko družbo v Buenos Airesu in Carmen de Patagones. Ta zadnji je začel delovati 1. januarja 1884 pod vodstvom don Fagnana, ki je 25. januarja pisal patru Denzi: »Dnevno opravimo tri opazovanja:

¹ Prim. MB XV, str. 33 in 619 [BiS XV, str. 24 in 403].

² *L'Italia* Milano, 29. marec 1934 (Bertacchijev članek).

³ *Bollettino mensuale* [Mesečno poročilo] patra Danze, II. ser. II. zv. št. 1.

prvo ob devetih dopoldne, drugo ob treh popoldne in tretje ob devetih zvečer. Opazovanje se opravlja skrajno natančno.«

Observatorij v Carmen se je odlikoval zlasti pod vodstvom don Alessandra Stefenellija, ki je odpotoval z opremo msgr. Cagliariera januarja 1885. Izbral si ga je sam don Bosko in odločil, da naj se pod vodstvom patra Denze dobro izuri v opazovanju vremenskih pojavov. Don Stefenelli je bil zavzet učenec uglednega učitelja. Po prihodu v Ameriko je postavil observatorij v Almagru in ostal tam do junija, ko ga je don Fagnano odpeljal v Carmen. Tu je na podobno ležečem kraju zgradil primerno stavbo, ki sicer ni bila kaj veličastnega, je pa služila osnovnemu znanstvenemu opazovanju. Tako je v sodelovanju z mornariškimi oficirji in v tesni povezavi s patrom Denzo, ki mu je stal v vsem ob strani, mogel organizirati celovit znanstveni prikaz atmosferskega pritiska, termo-pluviometrijo in higrometrijo (podatki o temperaturi, padavinah in vlažnosti – op. prev.) celotnega območja.⁴ Pozneje so zrastle še drugi salezijanski observatoriji v Boci, San Nicolàsu de los Arroyos, Paysandùju in Puntarenasu, današnjem Magellanesu.

Don Boskov zgled je bil tudi na tem področju zelo uspešen. Sledile so mu druge redovne družbe, tako domače kakor tuje, in prvi med njimi ob koncu 1882 pater Lodovico da Casoria.⁵

Salezijanski observatoriji so sestavljali mrežo, katere središče je bila Villa Colón. Od tu so zapažanja pošiljali naravnost patru Denzi, ki jih je potem objavljaj v *Mednarodnem polarnem vestniku* v Petersburgu in v *Vestniku* italijanske zemljepisne družbe. Ti časopisi so zavzemali ugledno mesto na Državni razstavi v Turinu leta 1884. Urejal jih je klerik Albanello, ki mu je pater Denza 6. decembra 1883 takole pisal: »Z velikim navdušenjem sem sprejel redna opazovanja tamkajšnjega observatorija, ki so, natančno urejena in skrbno pripravljena, zares zelo dragocena. Prepričan sem, da bodo dala odličen prispevek znanju in vrednosti vaše uglednosti in celo vaše redovne ustanove.«

Zavod v Villa Colónu ni bil deležen samo pohvale in časti, temveč je kot observatorij leta 1885 prispeval svoj rešilni delež. Zaradi izgona redovnih družb, ki je bil izglasovan v parlamentu, bi tudi salezijanci morali zapustiti republiko Urugvaj, vendar so se za las rešili pregona. Sestre Dobrega pastirja so že občutile zle učinke, ker so nje in njihove dekllice iztrgali iz njihovega zavetišča. Toda ves gnev in jeza sektaške vlade sta bila naperjena proti salezijancem. Ko je don Bosko zaslutil nevarnost, je takoj pisal don Lasagni in don Costamagni (kajti tudi v Buenos Airesu je pretila ista nevarnost), kako naj ravnata, da bosta

⁴ Prim. članek patra Denze *La Meteorologia nell'America del Sud* [Meteorologija v Južni Ameriki] v *Corriere di Torino*, 8. marec 1884.

⁵ DON BERNARDO PAOLONI, benediktinec, *La meteorologia e il clero italiano* [Meteorologija in italijanski kler] v *Vita e Pensiero*, november 1934.

prestregla udarec, in jima v ta namen poslal potrebne listine.⁶ Prvemu je poslal poleg vsega drugega besedilo diplome, s katero je ocenjevalka razstave v Turinu podelila srebrno odličje don Albanellu, in prepis pisma v pohvalo observatorija, ki ga je pater Denza izposloval od ministra Mancinija. Te listine, za katere je javnost zvedela iz časopisja, so dale slutiti, da je observatorij stvar italijanske vlade. Tedaj so vladajoči ljudje v deželi v strahu, da bi prišlo do prekinitve diplomatskih zvez z Italijo, umaknili svoje zahteve in pustili naše pri miru. Tako je observatorij v Villa Colónu Družbi izkazal lepo uslugo.⁷

Ko je don Bosko vodil duhovne vaje sobratov, je njegova misel hitela čez ocean k njegovim sinovom in ugotavljala njihove potrebe. To ga je privedlo tako daleč, da je vsakemu napisal pismo, polno očetovske skrbi in svetih spodbud. V Urugvaj je iz Valsaliceja poslal dvoje pisem, eno don Allaveni, župniku v Paysandúju in ravnatelju tamkajšnjega zavoda, ki je bil priključen župniji.

Dragi moj don Allavena!

Z velikim veseljem in vedno točno sem dobival pisma, ki si mi jih pošiljal. Ker nimam sreče, da bi te imel tukaj v Valsaliceju na duhovnih vajah, ti pišem pismo, da se boš zavedel očetovske skrbi, ki sem jo vedno imel in jo še imam zate.

Ko sva se pred tvojim odhodom v Ameriko ločila, sem ti toplo priporočal izpolnjevanje naših pravil, pravil, s katerimi si se za vedno posvetil Gospodovi službi. Trdno upa, da jih boš zvesto izpolnjeval v svojo korist in zgled svojim tovarišem. Poleg pogostega prebiranja pravil boš imel tudi veliko korist od boljšega poznanja odločitev naših višjih kapituljev,⁸ za katere upam, da so ti jih dostavili.

Kot župnik bodi čim bolj ljubezniv do svojih duhovnikov, da ti bodo navdušeno pomagali pri sveti službi. Posebno skrbi za otroke, bolnike in starejše ljudi. Če boš v misijonu ali kjer koli drugje naletel na kakega dečka, v katerem bi mogel biti duhovniški poklic, vedi, da ti je Bog poslal zaklad.

Nobena skrb, noben napor ali izdatek za kak poklic niso nikdar preveliki: taki izdatki so vedno primerni.

Praebe teipsum exemplum bonorum operum [Bodi vsem zgled dobrih del]. Skušaj pa storiti vse, da se bo ta dobri zgled kazal zlasti v kraljici vseh čednosti, v čistosti. Nikdar niso odveč pozornosti v pogledih, besedah, dejanjih, kadar gre za to čednost.

⁶ Dodatek, št. 94.

⁷ Da so v Rimu gledali na delovanje observatorija, je mogoče sklepati iz dejstva, da so oficirji italijanske vojne mornarice, ki so se zadrževali v Montevideu, obiskovali zavod in bili gostoljubno postreženi, oni pa so v zameno klicali na svojo ladjo don Lasagna: stvar, ki zaradi vetra, ki je pihal v Italiji, še zdaleč ne bi bila mogoča, če ne bi vedeli, da ti izrazi prijateljstva ugajajo vladi. Ob neki priložnosti je neki italijanski časnikar dal v Montevideu natisniti članek, ki je obsojal to prijateljsko početje italijanskih oficirjev. To ga je težko stalo. Ko se je nekega večera vračal iz gledališča, so ga štirje mornarji krepko pretepli in mu rekli: »Račun pošljite oficirjem na Vittor Pisani.« Še več. Don Albanello, ravnatelj observatorija, je prebil cel mesec na neki italijanski korveti, da je popravil meteorološke instrumente, ki so se pokvarili v viharju. In ker ni opravil obveznega vojaškega nabora, je bil te usluge za stalno oproščen od vojaške službe.

⁸ Gotovo pomeni generali.

To ti samo nakazujem, ti si pa zadosti sposoben, da boš na pravem mestu in ob pravem času natančneje razložil.

Bog naj te blagoslovi, vedno dragi don Allavena. Vsak dan se te spominjam pri sveti maši, ti pa moli zame, ker sem postal zelo star in na pol slep. Storimo vse, da se bova za gotovo videla v blaženi večnosti, če se ne bova več srečala tukaj na zemlji.

Lepo pozdravi vse naše sobrate, priporoči me toplo v molitev vsem, ker so vsi gaudium meum et corona mea [moja radost in moja krona].

Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, zavod Valsalice, 24. september 1885

Za tako ljubeznivo pismo se je don Allavena 24. novembra, ko je pisal don Bosku za Božič, takole zahvalil: »Vaše dragoceno in častito pismo z dne 24. septembra mi je bilo v veliko veselje in obenem presenečenje, saj je pisano lastnoročno. Zdi se nekaj izrednega, da ste ob toliko opravih in težkih naporih, ki bremenijo vaše zdravje, našli moč in voljo za pisanje. Ko sem na konferenci prebral vaše lastnoročno pismo, smo bili vsi presrečni. Dobro smo si zapomnili tri misli, ki ste jih omenili: zvestoba svetim pravilom in odlokom vrhovnih kapituljev, skrbno čuvanje in gojitev čistosti in posebno zavzetost za gojitev redovnih poklicev. To je prava oporoka, ki sem jo zabičeval in priporočal svojim tovarišem, zlasti še, ker smo prejeli enaka priporočila od naših dragih predstojnikov, don Lasagna in msgr. Cagliera. Zato se vam najtopleje zahvaljujem in obljubljam, da bom vaše svete nauke najprej uresničil sam in potem s priporočili tudi pri sobratih, ki so postavljeni pod moje varstvo.«

Drugo pismo je bilo namenjeno inšpektorju don Lasagni. Spomnimo se, kako je bil don Bosko tiste dni še posebno v skrbeh. To nam bo omogočilo razumeti oporočni ton, v katerem je pismo napisano.

Dragi moj don Lasagna!

Že več mesecev sem ti hotel pisati, a moja stara in lena roka me je prikrajšala za to ugodje. Toda sedaj se mi zdi, da gre sonce k zatonu in da je prišel čas, da ti zapustim nekaj misli kot oporoko tebi, ki sem te vedno ljubil in te imam srčno rad.

Sledil si Gospodovemu glasu in se posvetil katoliškimi misijonom. Zadel si pravo. Marija bo tvoja zvesta vodnica. Ne bo ti zmanjkalo težav pa tudi hudobije od strani sveta, vendar se ne žalosti, Marija te bo čuvala. Želimo samo duše in nič drugo. Za to si prizadevaj, da bo odmevalo v ušesih naših sobratov. Gospod, pošlji nam križe, trnje in vseh vrst preganjanj, samo da lahko rešujemo duše in med temi tudi svojo.

Bliža se čas naših duhovnih vaj v Ameriki. Govori o ljubezni in ljubeznivosti sv. Frančiška Saleškega, ki ga moramo posnemati, o točnem izpolnjevanju naših pravil, o stalnem prebiranju kapitularnih odlokov, o premišljevanju pravilnikov posameznih hiš. Verjemi mi, don Lasagna, da sem imel opravka z nekaterimi našimi sobrati, ki sploh niso vedeli za te odloke, in drugimi, ki niso nikdar prebrali v pravilih tistih členov, ki se tičejo izpolnjevanja njihove službe.

Drugo zlo nam preti od pozabe ali bolje rečeno zanemarjanja brevirskih in misalskih rubrik. Menim, da bi bile duhovne vaje, ki bi prinesle točno izvajanje prepisov maševanja in molitve brevirja, nadvse koristne.

Stvar, ki sem jo močno priporočal vsem, ki sem jim te dni pisal, je gojitev tako salezijskih poklicev kakor tudi poklicev hčera Marije Pomočnice.

Razmišljaj, načrtuj, ne glej na izdatke, če boš le mogel dobiti kakega duhovnika za Cerkev, zlasti za misijone.

Ko boš ob priložnosti govoril z našimi sestrami in našimi sobrati, jim povej v mojem imenu, da sem z velikim zadoščanjem prejemal njihova pisma in pozdrave in da mi je bilo zelo ljubo, da, celo učinkovit pripomoček in spodbuda za moje srce, ko sem slišal, kako zelo so molili zame in kako še vedno molijo po mojem namenu.

Dajajmo si pogum. Marija blagoslavlja in varuje našo Družbo. Pomoč z neba nam ne bo manjkala, delavcev je vedno več, gorečnost narašča, materialnih sredstev sicer ni obilo, vendar zadoščajo.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Lasagna, in s teboj naj blagoslovi vse naše sinove in hčere, redovnike in gojence in Marija naj varuje družini Buxareo in Jackson in druge naše sotrudnike. Naj vas vse vodi po gotovi poti, ki pelje v nebesa.

Sem v Valsaliceju na duhovnih vajah. Vsi so zdravi in te pozdravljajo.

Z mojim zdravjem ni vse v redu, vendar vlečem naprej.

Bog naj nas vse ohrani v svoji sveti milosti.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. september 1885⁹

Don Lasagna je odgovoril 30. decembra, ko je za kak mesec poslal v Italijo don Calcagna in don Roto. Njegovo pismo je tako ljubeznivo, da moramo iz njegava navesti sicer precej dolg del. Don Lasagna je don Bosku takole predstavljal svoja dva mlada duhovnika: »Tu sta dva vaša draga sinova, ki prihajata k vam iz teh daljnih krajev, da prejmeta vaš očetovski blagoslov in vam izročita najnežnejše čestitke vseh nas. Vi ste se od njiju poslovili, ko sta bila še dečka, in sedaj se vračata k vašim nogam kot duhovnika, potem ko sta uspešno opravljala svojo duhovniško apostolsko poslanstvo. Z vso gotovostjo in zanesljivostjo ju lahko izkoristite za konference, ker imata oba jasno in lahkotno besedo in sta zares polna salezijskega duha in gorečnosti. To velja zlasti za don Roto, ki improvizira in ima pri tem velike uspehe. Mi vsi jima zavidamo, mi vsi ju spremljamo s srcem in dušo, medtem ko boste vi blagoslovili ta dva naša srečna sobrata. Blagoslovite vse nas, saj po njiju vsi klečimo pred vami. Da, klečimo, predragi oče, da se vam zahvalimo za vse blagodati, ki ste nam jih izkazali, zlasti zato, ker ste nas sprejeli in vzdrževali v svoji dragi Družbi, česar ne bi mogli poplačati niti tako, da bi dali svoje življenje za vas.«

⁹ V prepisu don Berta (nimamo izvornika) beremo 30. septembra. Toda don Bosko se od 28. ni več mudil v Valsaliceju, temveč v San Benignu. Gre za *lapsus calami* bodisi svetnika ali prepisovalca.

Sledilo je dejanje podložnosti don Rui in msgr. Caglieru, ki ju je don Bosko imenoval za svoja vikarja, prvega za vso Družbo in drugega za Južno Ameriko: »Prav tako se vam moramo zahvaliti, da ste nam dali v svoji očetovski skrbi v osebah predragega gospoda don Rua drugega očeta za Italijo in msgr. Cagliera za Južno Ameriko. Vsi vaši sinovi urugvajске in brazilske inšpektorije ju sprejemamo in se jima klanjamo kot najlepšemu daru, ki ste nam ga mogli pokloniti. Pokoravali se jima bomo v vsem in ju vedno ljubili ter obljublamo, da ju ne bomo niti najmanj in nikdar žalili.«

Nazadnje je prišel osebni del s spominom na nedavno pismo. »In vam, dragi in spoštovani oče, kaj naj povem? Sedaj, ko mi je Bog dal, da sem natančneje spoznal neizmeren zaklad in sem zrasel pod vašim vodstvom, se bom moral vdati v usodo in vas izgubiti? Tako mi ponavljate v svojih okrožnicah in pismih! Da bi se vsaj bolje okoristil z vašimi nasveti! Da bi se vsaj tako obnašal, da bi ustrezal vašim dragim pričakovanjem! [...] Toda pomagajte mi s svojimi molitvami! Ne zapustite me pod težo odgovornosti, ki jih moram nositi!«

Don Lasagna govori o msgr. Caglieru kot o vikarju za Ameriko. Ko je don Bosko odločil, da bo postavil don Rua za svojega generalnega vikarja, je dejal: »Don Rua, moj vikar za Evropo, msgr. Cagliero, moj vikar v Ameriki.« Ko je monsinjor zvedel za njegov namen o njem, mu je dal vedeti, da ni potrebno, da bi ga postavil za predstojnika inšpektorjev, ker ima že prirojeno vodenje. Toda škofovo pismo se je srečalo z okrožnicami, ki so jih poslali iz Turina inšpektorjem. V njih je bilo rečeno, da je don Bosko postavil msgr. Cagliera za njihovega neposrednega predstojnika.¹⁰ Tako v Imeniku za leto 1886 pod AMERIKA beremo: »Generalni provikar za vse hiše v Južni Ameriki njegova eksclenca msgr. Janez Cagliero, škof v Magidi.«

Kot smo že povedali, se je inšpektorialno pooblastilo don Lasagne raztezalo tudi čez Brazilijo. Zato je bila njegova naloga pripraviti vse potrebno za odprtje hiše v Sao Paulu. Na povabilo gorečega škofa msgr. Lina se je 19. junija 1884 vrnil tja, da bi bil navzoč pri slovesni blagoslovitvi cerkve, posvečene presvetemu Srcu Jezusovemu, namenjene salezijancem. Ob cerkvi so sotrudniki sezidali poslopje, v katerem je bilo prostora za vsaj sto notranjih gojencev, ne da bi šteli zunanje. Dobri prelat bi rad takoj izdal listino za podaritev cerkve in zavoda, toda don Lasagna ni privolil, ker je manjkala še izrecna don Boskova privolitev. Ker pa je bil prepričan o nujnosti čimprejšnjega prevzema te ustanove, je ljubljenemu očetu pisal nadvse nežno pismo in ga prosil, da ne bi delal težav. Škof si je ob dveh Lasagnevih obiskih ustvaril tako visoko mnenje, da je imel navado reči, da je don Lasagna za don Boska isto, kot je bil Franc Ksaverij za sv. Ignacija Lojolskega.

¹⁰ Don Lazzerovo pismo msgr. Caglieru, Turin, 7. avgust in 6. oktober 1885.

Prihod msgr. Cagliera v Montevideo so salezijanci sprejeli z dvojnim veseljem zaradi škofovskega dostojanstva, ki ga je prejel, in zaradi okrepitve osebjaja za inšpektorijo. Razen tega je prinašal tudi veselo novico, da je don Bosko prepuščal njegovi modrosti primernost odprtja hiše v Sao Paulu. Po tehtnem premisleku, in potem ko so prosili za nebeško razsvetljenje, so se odločili, da se bodo takoj lotili dela. Nova hiša naj bi se imenovala *Licej Presvetega Srca*. Za ravnatelja so predlagali don Lorenza Giordana, podravnatelja v Villa Colónu. Don Lasagna, ki ga je v zavodu v Lanzu spoznal kot pobožnega in nadarjenega fanta, ga je zelo cenil in ni bil razočaran v svojem pričakovanju.

Don Giordano je odpotoval iz Montevidea z dvema tovarišema 15. maja. Po petih dneh plovbe je prišel v Nicteroy in 1. junija v glavno mesto države Sao Paulo. Tukaj kot povesod drugod so bili začetki zelo skromni in naporni. Ko se je poleglo prvo navdušenje, s katerim so jih sprejeli in pozdravili, je zmanjkalo denarja za nadaljevanje gradnje. Salezijanci niso dobili niti zase pripravljenih sob, tako da je don Giordano stanoval v bolnišnici, kjer je bilo polno Italijanov, in druga dva sta dobila prijazno zatočišče pri sestrah naše ljube Gospe Luči. Medtem pa niso ostali križem rok: upravljali so cerkev in bolnišnico in obiskovali kolonije italijanskih priseljencev, kjer se jim je odprlo obširno področje za njihovo gorečnost.¹¹

Zdi se, da jim je Marija Pomočnica očitno stala ob strani. V naselbini San Gaetano, ki je zajemala kakih petdeset družin, je živela uboga bolnica, ki že štiri dni ni nič jedla in pila in ne govorila. Imela je tako močne krčevite živčne napade, da so jo štirje močni moški komaj obvladovali. Zdravnik se ni znašel. Don Giordano, ki so ga prišli ponovno klicat, ni mogel iz hiše na obisk, priporočil pa je, da naj začnejo devetdnevno k Mariji Pomočnici. Končno je 20. julija obiskal naselbino. Ko je vstopil v bolnišnico sobo, je bilo tam kakih trideset ljudi. Na njegova vprašanja je odgovarjala s škripanjem z zobmi in s premetavanjem. Don Giordano je ukazal, naj vsi pokleknejo, nato je zmolil tri zdravamarije z vzklikom *Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis* [Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas]. Nato

jo je blagoslovil in povabil navzoče, naj zapustijo sobo, da bi videl, ali bi jo mogel pripraviti za odvezo, kajti preden je padla v to stanje, je prosila, da bi se spovedala. Ko ji je sedaj spet priporočal molitev k Mariji Pomočnici, je slišal, kako je vzkliknila: »Oh, počutim se bolje!« Spovedala se je, vstopili so sorodniki in prijatelji in ona je bila razpoložena za pogovor. Zavladovalo je splošno veselje in don Giordano je izrabil priložnost, da je povedal nekaj besed o priprošnji presvete Device Marije. Omahujoča vera se je okrepila v srcih; telesno uslišanje je postalo vir mnogih duhovnih milosti.

¹¹ Don Giordanova pisma don Bosku in don Rui, Sao Paulo, 14. avgust in 5. september 1885.

Medtem so don Giordano in njegovi komaj čakali na začetek dela, zaradi katerega so prišli. Prosili so inšpektorja, da bi prišel v Sao Paolo in s svojo ognjevito besedo razgrel srca premožnih. Don Lasagna jim je želel iti na roko. Ko je obiskal svoje nekdanje znance, je toliko govoril in storil, da so mogli spet začeti dela.

Don Bosko je med duhovnimi vajami za sobrate v San Benignu mislil tudi na novega ravnatelja don Giordana in mu pisal naslednje pismo:

Predragi don Giordano!

Z velikim veseljem smo jaz in tvoji tovariši prejeli tvoja pisma in jih prebrali na teh duhovnih vajah. Taka poročila bomo vedno z veseljem prebiral, kadar nam jih boš poslal.

Gotovo si imel veliko težav zlasti na začetku svojega misijona, ki je tako zalo obsežen, kaj ne?

Zato je nujno potrebno, da začneš iskati sodelavce in pridobivati poklice. Rekli so mi, da je teh zelo malo. Če boš kakega odkril, moraš storiti vse mogoče in plačati kakršen koli denarni izdatek, ki nam je mogoč.

Tukaj jih imamo zelo veliko, vendar bi nam naredil veliko veselje, če bi jih poslal tudi sto. Mi bi jih skušali dati šolat in vam jih vrnil, tako da bi lahko razširili svoje delo do misijonov v Mattu Grossu.

Na prihodnjih duhovnih vajah in ob drugih priložnostih, ko boš imel možnost govoriti s sobrati, jim povej, da mi je znano, da je žetev velika, delavcev pa malo. Toda mi bomo molili in Božja pomoč ne bo izostala. Poslala nam bo toliko delavcev, kolikor bo treba.

Sem v San Benignu s 160 novinci, ki opravljajo duhovne vaje kot pripravo na zaobljube. Pridigata don Francesca in don Lemoyne, ki sta večkrat govorila o tebi in o tvojih tovariših.

Enako število je prejšnji teden začelo duhovne vaje. To so novinci, ki bodo prihodnji teden začeli svoj redni noviciat.

Zbogom, moj vedno dragi don Giordano. Skrbi za svoje zdravje. Gospod naj blagoslovi tebe, blagoslovi naj tiste naše sobrate, ki delajo s teboj in pridobivajo veliko duš za nebesa. Pozdravi mi vse in jim povej, da vsak dan pri sveti maši prosim Jezusa in Marijo, da bi vam pomagala čim več duš pridobiti za nebesa, kjer bi bili vsi združeni v nebeški slavi za vse veke vekov. Amen.

Vsi naši sobratje te pozdravljajo in molijo zate. Vi pa vedno molite za vašega najvdanejšega prijatelja v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 30. september 1885

Don Giordano je ves iz sebe od veselja odpisal 22. decembra: »Pismo don Boska! ... ki ga je napisal z lastno roko!!! Zdi se mi, da sanjam. Ko ga prebiram, se mi zdi, da ga vidim pred seboj in slišim besede, ki prihajajo iz njegovih ust! Najlepša hvala za ta dar, ki ga bom ohranil kot dragoceno relikvijo. Prebral sem ga na konferenci in vi, ki veste, kako zelo vas imajo vaši sinovi v Ameriki radi,

si lahko predstavljate, kakšen učinek je imelo v meni in v vseh. Da, potrudili se bomo, da bomo izpolnjevali vaše svete nasvete, da bomo iskali poklice in jih gojili, da bomo vedno bolj ljubili Jezusa in storili, da bomo spoznali in vzljubili tudi druge, kot tudi njega, ki je njegov predstavnik in ljubezniva podoba, don Bosko.«

Ravnatelj pravi, da je prebral pismo na konferenci. Imel je s seboj tri sobrate, ker se je prvima dvema pridružil še don Cavatorta. Druga dva sta bila klerik Cogliolo in pomočnik Bologna.

Pietro Cogliolo, ki je umrl leta 1932 kot odpravnik poslov apostolske internunciature v Kostariki, mladenič lepih upov, je 4. decembra pisal don Bosku pismo, v katerem mu je poročal: »Kakor je vašemu očetovstvu znano, je bila podpisana pogodba, s katero so salezijanci postali popolni gospodarji te cerkve in te hiše. Po posebni milosti so izginile vse težave in duhovi so se pomirili in privolili v naše pogoje. Sedaj smo gospodarji področja, toda brez vsega. To nam vliva pogum, ker vemo, kako se je začel Oratorij, kako se je začelo in nadaljevalo celotno don Boskovo delo. Nedeljski katekizem je lepo obiskovan, otroci radi prihajajo zlasti sedaj, ko smo postavili *gugalnice in leteči korak* in druge igre. Cerkev je lepo obiskana in Italijani iz mesta in bližnje okolice prihajajo sem opravljat svoje pobožnosti. V Sao Paulu povzroča veliko težavo versko neznanje, kar je značilno za vso Brazilijo, toda brazilski značaj je zelo sprejemljiv in med temi revnimi ljudmi je mogoče opaziti veliko vere [...]. Potrebno bi bilo, da bi salezijanci v napadu zavzeli Brazilijo. Gotovo je, da bi vaše očetovstvo to takoj storilo, če bi bilo več salezijancev, kot jih je sedaj.«

Podjetnost salezijancev je pretresla in presunila protestante, ki so jih začeli obdajati od vseh strani. Vznemirjeni zlasti zaradi prazničnega oratorija, so začeli podtalen napad; začeli so širiti novice, da salezijanci zbirajo fante, da bi jih vključili v mornarico. Toda salezijanci so jim dali, da so govorili. Še več, tako nasprotovanje jim je dalo nov zalet, da so se še bolj zavzeli za delovanje med mladino.¹²

Medtem ko so se don Boskovi sinovi vedno bolj uveljavljali v Braziliji, je msgr. Cagliari na drugem koncu južnoameriške celine razvijal vso svojo gorečnost, da bi udejanjil nalogo, ki mu jo je izročil Sveti sedež. Ob bregovih Rio Colorado in Rio Negra so nastala mešana naselja Evropejcev in Argentinec, ki so iz Evrope prinašali samo versko brezbriznost, nadutost in nemoralo. Indijanci, ki so prihajali navzdol ob velikih rekah, so dostikrat padali v zelo slabe roke. Msgr. Cagliari je po prihodu v Patagonijo slišal pripovedovati in videl na lastne oči barbarsko početje nad temi ljudmi, ki jih niso imeli za pripadnike človeške rase. Moral je prestati silne boje, preden je dosegel toliko svobode, da jih je lahko poučeval in krščeval.

¹² Pismo don Giordana don Bosku, Sao Paulo, 22. december 1885.

Prebivalci tistih začetnih naselbin, spreobrnjeni Indijanci in pokvarjeni kristjani, so bili ob novici o njegovem prihodu radovedni: hoteli so videti papeževega odposlanca in spoznati novega škofa. Vendar to ni bilo več kot samo radovednost. Monsinjur je takoj uvidel, da se bodo morali njegovi opirati na mladi rod, zato se je nadvse trudil, da bi si pridobil prijateljstvo mladeničev in mladenk. Salezijanci in sestre so že imeli nekaj uspehov v svojih štirih zavodih, dveh deških in dveh dekliških v Patagonesu in v Viedmi, kjer je našel svoje zaščene, ko je obiskoval šole in se srečeval z zaupljivostjo in preproščino, ki je vsakega očarala. Številni dečki in deklice so kot notranji in zunanji gojenci obiskovali šole. Ob nedeljah je deloval praznični oratorij.

Toda apostolski vikar je moral hkrati misliti na prave misijone. Zato je poslal uspešnega don Milanesija z enim pomočnikom pripravljat razpoloženje za njegov приход. Don Fagnano je vzbudil veliko pričakovanje med Indijanci Linares. Preden se je odpravil na težko pot, je pripravil za propagando in za širjenje vere uradno poročilo o stanju njegovega težkega poslanstva.

Te in še veliko drugih novic je msgr. Cagliero sporočil don Rui v pismu 30. julija in o tamkajšnjih salezijancih pisal: »Don Bosko je lahko ponosen, da ima v Ameriki veliko število sinov, ki ga doslej zares odlično predstavljajo, ki ga imajo radi in storijo vse, da bi ga vzljubili tudi drugi.« To pismo mu je prislužilo prekrasen don Boskov dopis.

Dragi moj msgr. Cagliero!

Tvoje pismo me je zelo razveselilo, in četudi je moj vid zelo opešal, sem ga hotel sam prebrati od začetka do konca, kljub lepopisu, za katerega praviš, da si se ga naučil od mene, ki pa je padel na najnižjo stopnjo. O upravnih poslih bodo drugi odgovorili namesto mene, jaz ti bom povedal naslednje.

Ko pišeš na Propagando in na Sveto detinstvo, imej pred očmi vse, kar so salezijanci naredili v raznih obdobjih. Menim, da imaš pri roki obrazce, ki jih moraš izpolniti, ko predstavljaš naše zadeve tem predsednikom, ki rade volje sprejmejo tudi italijanska poročila, če ima kdo težavo s francoščino. Če ni zadosti eno, piši več pisem o potovanjih don Fagnana, don Milanesija, don Bovoirja itn. Treba je navesti zlasti [število] krščencev, birmancev, učencev, gojencev, tako prejšnjih kakor sedanjih. V poročilu Propagandi je treba navesti vse, vendar samo na splošno, za širjenje vere pa potovanja, trgovanje in odkritja. Za Sveto Detinstvo je treba natančno navesti vse, kar se tiče dečkov, deklic, sester in salezijancev.

Če vam za vsa ta poročila mogoče naključno manjkajo obrazci, mi sporočite in vam jih bom poslal. Ljudje nam zelo radi pomagajo. Prav je, da jaz tukaj vsaj na splošno vem, kaj pišete, da lahko odgovorim, če me kaj vprašajo.

Glede pomožnih škofov¹³ potrebujem kako izrecno pobudo in bi mi v tem trenutku moglo uspeti. Prizadevanje za kardinalski purpur za nadškofa je bilo lepo utečeno

¹³ Gre za posvetitev pomožnih škofov za potrebe obširne nadškofije, dobrih duhovnikov, prijateljev salezijancev.

pri kardinalu Nini, ki pa je nam v škodo odšel v večnost. Začel sem že drugo pobudo in ti bom ob priložnosti poročal.

Pripravljam pismo za don Costamagna in v tvojo vednost se bom dotaknil salezijanskega duha, ki bi ga radi uvedli v naše hiše v Ameriki.

Dobrota, potrpljenje, ljubeznivost, nikdar ponižujočih očitkov, nikakršnih kazni, delati dobro, komur je to mogoče, nikomur hudega. To naj velja za salezijance v medsebojnih odnosih, z gojenci in za druge, tako notranje kot zunanje. V odnosu do naših sester bodi zelo potrpežljiv, vendar strog v izpolnjevanju pravil.

Na splošno bomo v naših stiskah naredili vse, da vam bomo pomagali. Vendar vsem priporočaj, naj ne zidajo in kupujejo nepremičnin, razen če je to nujno potrebno za našo uporabo; nikdar stvari, ki bi jih preprodajali, ne polj in zemljišč ali hiš za denarni zaslužek.

Skušajte si med seboj pomagati v tem smislu. Storite, kar morete, da boste dobili poklice za sestre in za salezijance, vendar se ne spuščajte v preveč različnih del. Kdor hoče preveč, nič ne zadrži in vse pokvari.

Ko boš imel priložnost govoriti z nadškofom msgr. Espinosa in drugimi podobnimi osebnostmi, jim povej, da sem popolnoma njihovih misli, zlasti v stvareh, ki se tičejo Rima.

Povej moji nečakinji Rosini,¹⁴ naj pazi na svoje zdravje in poskrbi, da ne bo šla sama v nebesa. Naj le gre, toda v spremstvu mnogih duš, ki bi jih rešila. Bog naj blagoslovi vse naše sinove salezijance, naše sestre hčere Marije Pomočnice.

Naj podeli vsem zdravje, svetost in vztrajnost na poti v nebesa. Zjutraj in zvečer bomo vsi molili za vas pri oltarju Marije Pomočnice. Moli tudi ti za tega napol slepca, ki ostaja vedno najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. avgust 1885¹⁵

P. S.: Brezštevilna množica prosi, da bi jo omenil, da bi se vsakega spomnil. Vsi te pozdravljajo.

Pismo za don Costamagno, ki smo ga omenili zgoraj, je dokument izrednega pomena. Naj bodo že kakršni koli razlogi, so v hišah argentinske inšpektorije in zlasti v zavodu San Carlo de Almagro začele prevladovati težnje po disciplinskih ukrepih, ki so jih zavračali don Vespignani in drugi salezijanci. Že don Rua je pisal 30. junija msgr. Cagliariu: »Zvedeli smo, da tamkajšnji zavodi in salezijanske hiše niso vodeni v smislu ljubeznivosti preventivnega sistema in da je v nekaterih krajih v rabi represivni sistem.« Ko se je don Bosko prepričal, da je v resnici tako, se je odločil zavzeti se pri inšpektorju.

¹⁴ Hčerki Marije Pomočnice.

¹⁵ Don Bosko takrat ni bil v Mathiju, temveč v Turinu. Vendar je ključ za razumevanje na listku don Bertu z dne 5. avgusta, na katerem piše: »Stori s tem pismom (tukaj dodanim) kakor z drugimi in jih daj don Rui.« Verjetno ni hotel dati vedeti, da je zunaj, da ne bi bili v skrbeh za njegovo zdravje.

Dragi in vedno ljubljani don Costamagna!

Bliža se čas duhovnih vaj in jaz, ki se čutim opešanega starca, bi rad imel ob sebi vse svoje sinove in sestre v Ameriki. Ker to ni mogoče, sem se odločil napisati pismo, ki naj bi tebi in našim sobratom služilo za vodilo, da bi postali resnični salezijanci na duhovnih vajah, ki niso več tako daleč.

Predvsem se moramo zahvaliti Gospodu, ki nam je s svojo potrpežljivostjo in močjo pomagal premagati mnoge in velike težave, ki jih sami gotovo ne bi bili zmožni prenesti. Te Deum, Ave Maria itn.

Rad bi vam vsem naredil pridigo ali bolje rečeno konferenco o salezijanskem duhu, ki mora v vsem voditi naša dejanja in besede. Preventivni sistem mora biti prav naša last. Nikdar nasilnih kazni, nikdar ponižujočih besed, nikdar ostrega karanja v navzočnosti drugih. V šoli naj zveni beseda: ljubeznivost, dobrota in potrpljenje. Nikdar ostrih besed, nikdar težke ali lahne klofute. Uporabljajmo negativne kazni, in to vedno tako, da bo tisti, ki so opomnjeni, postali še večji prijatelji kot prej in ne bodo nikdar odhajali od nas užaljeni. Nikdar naj se ne godrnja proti odredbam predstojnikov, temveč vdano prenašajmo, kar ni po našem okusu ali je neprijetno in nam povzroča težave. Vsak salezijanec naj postane prijatelj vseh in naj se nikdar ne skuša maščevati; naj rad odpušča in naj nikdar ne očita že odpuščenih stvari.

Nikdar ne oporekajmo ukazom predstojnikov in vsak naj se trudi, da bo dajal in podpiral dober zgled. Nenehno priporočajmo in vztrajno podpirajmo redovne poklice tako za sestre kakor za salezijance.

Ljubeznivost v govorjenju, delovanju in opominjanju pridobiva vse in povsod. To naj bo vodilo zate in za druge, ki bodo sodelovali pri skorajšnjih duhovnih vajah.

Pustiti vsem veliko svobode in zaupljivosti. Če kdo piše kakemu predstojniku ali prejme njegovo pismo, naj ga nikakor nihče ne prebira, razen če tisti, ki pismo prejme, želi drugače. V najtežjih točkah priporočam inšpektorjem in ravnateljem, da imajo ustrezne konference. Don Vespignaniju izrecno naročam, da naj si bo na jasnem v teh stvareh in jih razlaga svojim novincem in pripravnikom z določeno mero previdnosti. Če bi bilo mogoče, bi rad pustil Družbo brez obremenitev. Zato razmišljam, kako bi postavil svojega generalnega vikarja, ki bi bil alter ego [drugi jaz] za Evropo in drugi za Ameriko. Glede tega boš ob pravem času prejel podrobna navodila.

Prav bi bilo, če bi med šolskih letom zbral ravnatelje inšpektorije in jim dal praktična navodila za izvedbo gornjih navodil. Berite in zabičuj, naj berejo naša pravila, zlasti poglavje, ki govori o pobožnih vajah, uvod, ki sem ga napisal k našim pravilom, in odloke, ki so jih sprejeli splošni in zasebni kapitlji.

Vidiš, da bi moje besede potrebovale obširno razlago, toda ti si zadosti sposoben, da boš vse to posredoval našim sobratom. Kakor hitro ti bo mogoče, se predstavi msgr. nadškofu, msgr. Espinosi, generalnim vikarjem, don Carranzi, doktorju Ferreru in drugim prijateljem in vsem izroči moje ponižne in vdane pozdrave, kakor če bi jim jaz sam govoril. Bog naj te blagoslovi, dragi moj don Costamagna, in s teboj naj blagoslovi in ohrani pri trdnem zdravju naše sobrate in sosestre in Marija Pomočnica naj vas vodi vse na poti v nebesa. Amen.

Molite zame vsi.

Vaš najvdanejši prijatelj v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. avgust 1885

Treba bi bilo od bliže poznati ljubezen in voljnost teh naših starih sobratov do don Boska, da bi popolnoma razumeli, kako je don Costamagna sprejel te očetovske opomine. Naj navedemo besede, s katerimi se je 11. novembra zahvalil ljubljenu očetu: »Zelo sem vam hvaležen za dragoceno pismo na štirih straneh, ki mi ga je vaše očetovstvo kljub svojemu slabemu zdravju naklonilo napisati z lastno roko. Oh, koliko utehe sem našel v njem! Obljubljam vam tudi v imenu svojih sobratov, da bo pismo predmet mnogih konferenc in da ga bomo imeli vedno kot dokaz ljubezni, ki nam ga v svoji starosti pošilja naš ljubljeni oče.«

To niso samo besede. Don Vespignani je povedal, da so mnogi prepisovali pismo, da so se mu hoteli pisno zahvaliti za tako dragocene opomine in mu obljubljali natančno izvajanje preventivnega sistema. Nekateri, ko so se čutili krive in so imeli večje težave, da bi bili ljubeznivi in dobrohotni, so se z zaobljubo obvezali in jo imeli za četrto salezijansko obljubo, ki so jo obnavljali vsak mesec z vajo za srečno smrt. Sam don Vespignani je imel navado ponavljati, da je treba duhovni in materialni razcvet salezijanskega dela v Argentini pripisati temu pismu. Zato moramo imeti za navdihnjeno odločitev don Costamagne, ki je vsebino pisma in posameznih odstavkov skušal čim bolj razširiti tako, da je dal mnogim v roke besedilo in storil, da so vsebino obravnavali v spodbudnih pismih in okrožnicah, konferencah in pridigah sobratom.

Zdi se nam primerno, da dvema prejšnjima pismoma dodamo še tretje, ki ga je don Bosko nekaj dni pozneje naslovil na ravnatelja zavoda v San Nicolàsu de los Arroyos in ki razodeva isto zaskrbljenost.

Dragi moj don Tomatis!

Dejstvo, da dobim tako malo pisem od tebe, me prepričuje, da imaš veliko dela. Rad verjamem. Vendar je dajanje novic tvojemu dragemu don Bosku gotovo ena izmed nalog, ki jih ne bi smel zanemarjati. Kaj naj pišeš? Saj veš. O svojem zdravju, o zdravju naših sobratov, kako izpolnjujete pravila salezijanske družbe, ali in kako opravljate vajo za srečno smrt, število gojencev in kakšne uspehe dosega ali storiš kaj za poklice in s kakšnim uspehom. Je msgr. Ceccarelli še vedno velik prijatelj salezijancev? To bi bili odgovori, ki bi si jih želel od tebe.

Ker se moje življenje s hitrimi koraki bliža koncu, so stvari, ki ti jih bom pisal, zadnje iz dobe mojega pregnanstva. Moja oporoka zate. Dragi moj Tomatis, dobro si zapomni, da si postal salezijanec zato, da bi se zveličal. Pridigaj in priporočaj vsem našim bratom to resnico.

Zapomni si, da ni zadosti, da vemo, kako stvari so, temveč da jih izpolnjujemo. Bog naj nam pomaga, da ne bodo nam veljale Gospodove besede: Dicunt enim, et non faciunt [Pravijo, pa ne izpolnjujejo]. Skušaj svoje zadeve gledati s svojimi očmi. Ko

kdo dela pogrške ali je malomaren, ga takoj opomni in ne daj, da bi se zlo kopičilo. Z lastnim zglednim načinom življenja, z lastno dobroto v govorjenju, ukazovanju, prenašanju napak drugih jih je mogoče veliko pridobiti za Družbo. Pogosto priporočaj zakrament spovedi in obhajila.

Kreposti, ki te bodo naredile srečnega v tem in onem življenju, sta ponižnost in dobrotota.

Bodi vedno prijatelj, oče naših sobratov. Pomagaj jim v vsem, kar moreš, tako v časnih kakor duhovnih zadevah, vendar se skušaj prilagajati njihovim sposobnostim v vsem, kar služi v večjo Božjo slavo.

Vsaka misel, ki sem jo izrazil na tem listu papirja, potrebuje daljšo razlago. Ti si sposoben to storiti zase in za druge.

Bog naj te blagoslavlja, dragi moj don Tomatis, pozdravi iz srca vse naše sobrate, dobrotnike in prijatelje. Reci jim, da vsako jutro pri sveti maši molim zanje in da se vsem ponižno priporočam v molitev.

Bog naj dopusti, da bomo nekega dne mogli hvaliti sveti imeni Jezusa in Marije v blaženi večnosti. Amen.

V kratkem ti bom sam pisal ali bom naročil drugim, da ti bodo pisali v mojem imenu o nekaterih pomembnih stvareh.

Marija naj nas vse tesno družijo in nas vodi na poti, ki vodi v nebesa. Amen.

Vaš najvdanejši prijatelj v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Mathi, 14. avgust 1885

Bralci gotovo niso spregledali don Boskovega prizadevanja za priporočanje negovanja poklicev. Glede tega mu je don Tomatis 5. novembra pisal: »Na žalost gojimo poklice z zelo pičlim uspehom. Kaj redko se zgodi, da bi kak oče dovolil sinu, da bi poslal duhovnik. To je razlog, da je kljub cvetočim zavodom jezuitov, frančiškanov, bajonezov, lazaristov večina tukajšnjih duhovnikov tujcev. Nekaj dobrih so poslali na študij v Rim, od koder so se vrnil kot duhovniki. Tukaj vsako leto vstopi v semenišče po dvajset fantov, izstopi pa jih osemnajst ali devetnajst. Če kateri pride do duhovniškega posvečenja, je gotovo Španec ali Italijan. S tega vidika nam gre slabše kot v krajih brezvercev. Treba pa je izvzeti nekaj pokrajin, med njimi Cordovo, kjer je nekaj več poklicev. Iz San Nicolása so do sedaj prišli štirje ali pet salezijancev, ki so v Buenos Airesu kot novinci ali kleriki s triletnimi zaobljubami. Vendar v tem trenutku zelo upam.«

To upanje se bo uresničilo. Tudi Patagonija bo na tem področju dala svoje sadove kljub predvidevanju mnogih redovnikov, ki delujejo že veliko let v Argentini. Ker se je njihovo pričakovanje v Buenos Airesu vedno izjalovilo, so majali z glavo, ko so slišali, da naši gojijo aspirante. Toda tudi tukaj je don Boskov duh premagoval vse težave. Že od tistih časov je bil don Mario Migone dober začetek. Ko je 1885 prišel v Italijo z nekim svojim bogatim sorodnikom, bil navzoč pri don Boskovem godovnem dnevu in se vrnil v Buenos Aires, je don Lazzero

pisal o njem:¹⁶ »Tudi Amerika je bila predstavljena po kleriku Migoneju, ki je v nekaj dnevih, ko je bil z nami, napravil najboljši vtis na vse, ki so imeli srečo, da so ga videli in z njim govorili. Če ima Amerika take poklice, ne bo več treba pošiljati naših iz Evrope.«

Dobri klerik, danes goreč duhovnik v hiši Bahia Blanca, Giovanni Beraldi, je iz Almagra pisal don Bosku in se na določen način potožil, da mu nič ne piše. Duševne stiske, povezane z začetnimi težavami, so v njem ustvarile močno potrebo, da bi dobil besedo spodbude in nasveta od starega očeta njegove duše. Svetnik mu je odgovoril s pismom, ki pomeni blagodejni balzam na srce za celo življenje.

Predragi klerik Beraldi!

Zelo sem se razveselili pisma, ki si mi ga poslal meseca avgusta. Ne čudi se, če ti ne pišem, ker mi je to skoraj nemogoče zaradi mojih telesnih težav. Sem skoraj slep in komaj še hodim, pišem in govorim. Kaj hočeš! Star sem in naj se zgodi Božja volja. Toda vsak dan molim zate in za vse svoje sinove in želim, da bi vsi služili Gospodu v svetem veselju tudi sredi težav in hudičevih motenj. Tega bomo pregnali z znamenjem svetega križa, z Jezusom, z vzdihom živel Jezus, Marija Usmiljenje in zlasti še tako, da jih preziramo, z vigilate et orate [čujte in molite], z begom pred brezdeljem in pred vsako bližnjo priložnostjo. Kar se tiče pomisleka, jih boš premagoval s pokorščino svojemu ravnatelju, svojim predstojnikom. Zato ne pozabi, da vir obediens loquetur victoriam [pokorni bo pel zmago].

Odobravam, da se trudiš za širjenje češčenja najsvetejšega Zakramenta. Stori vse, da bodo tvoji gojenci resnični čistilci presvete Device Marije in bodo ljubili Jezusa v presvetem zakramentu. Tako boste s časom in potrpežljivostjo Deo adiuvante [z Božjo pomočjo] naredili čudovita dela.

Pogum torej! Delaj vse in prenašaj vse zato, da bi ugajal Bogu in izpolnjeval njegovo sveto voljo. Tako si boš pripravil zaklad zaslužen za blaženo večnost. Podpora mojih molitev ti ne bo manjkala. Bog naj te blagoslovi in s teboj vse tvoje učence in Marija presveta pomočnica naj vas vse varuje in vodi v nebesa.

Moli tudi za svojega starega prijatelja in očeta.

Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. oktober 1885

Vrnimo se sedaj k msgr. Cagliero. Komaj pred dvema mesecema se je izkrcał na bregovih Rio Negra in že je imel srečo, da je podelil krst dvema indijanskima fantoma, starima sedemnajst oziroma osemnajst let. Eden je pripadal plemenu Namuncurà, drugi Payue. Argentinski vojaki so ju z orožjem iztrgali iz njunih družin, ki so jih zverinsko razgnali, potem pa so jih z drugimi ubogimi mladimi ljudmi obeh spolov dali zasebnikom, kjer so pomagali pri domačih

¹⁶ Pismo msgr. Cagliero, Borgo S. Martino, 3. julij 1885.

delih. Monsinjur, ki je takoj po svojem prihodu navezal stike s prebivalstvom, ju je spoznal, poizvedel nadrobnosti o njunem moralnem obnašanju in zvedel, da sta – kakor tudi drugi mnogi Indijanci – še brez krsta. Od njunih gospodarjev je dobil dovoljenje, da ju je poučil o resnicah svete vere. Ker nista znala špansko, ju je pripravil don Milanesio, ki se je v misijonih vzdolž Rio Negra naučil njunega jezika. Nalogo mu je olajšala njuna dobra volja. Z vsem obrednim slavljem sta na dan sv. Kajetana prejela zakrament prerojenja. To sta bila prva dva cvetova, ki ju je apostolski vikar vzgojil na neizmernih planjavah svojega misijona. Menil je, da bi ju daroval dvema velikima don Boskovima prijateljema in jima podelil imeni kardinala Gaetana Alimonde in Luigija Colla. Naslednje nedelje jima je podelil birmo in prvo obhajilo. Nato so se fotografirali z monsinjorjem v sredini in fotografije poslali don Bosku, njegovi eminenci in grofu.¹⁷

Za to in druge vljudnosti je kardinal narekoval in odposlal monsinjorju pismo, polno njemu lastne prisrčne zgovornosti.¹⁸

Vtis, ki ga je svečani obred naredil na navzoče, je pripravil tudi druge, da so prosili za isto milost. Med drugimi je prišel tudi sin nekega kačika, postaven in temnopolt dvajsetletnik, ki se mu je pridružilo šest starejših Indijank. Na določen dan, 16. avgust, papežev god, so vsi skupaj prejeli sveti krst. Kačikovemu sinu je apostolski vikar v počastitev svetega očeta nadel ime Gioachino in hčeram puščave imena Marjeta Bosko, Teresa Cagliero, Manuela in Marija Fassati, Gabriella Corsi in Carolina Callori. Obred so opravili v Viedmi z vso mogočo slovesnostjo. Čez dan so opravili še druge svete obrede, prepevali in igrali v čast Leonu XIII. To je bil prvi papežev praznik, ki so ga obhajali v tistih oddaljenih krajih. O vsem je apostolski vikar poročal svetemu očetu.¹⁹

Krsti, ki so jih podeljevali takim skupinam Indijancev z dajanjem imen za don Boska in salezijance zaslužnih imen, so si sledili v kratkih presledkih. Kajti monsinjur je, potem ko je na tak način pripravil duhove, poslal ljudi po deželi in v naselja, kjer naj bi v njegovem imenu prosili gospodarje, da bi mu poslali pri njih zaposlene Indijance, da bi jih poučil in naredil kristjane.

Don Bosko je priporočil patagonskim misijonarjem, naj bi skrbeli zlasti za mladino. Krajevne okoliščine so potrdile umestnost te izbire. Prav zato je delavoljni don Fagnano s pomočjo sobratov in ob močni podpori hčera Marije Pomočnice pritegnil v Carmen in Viedmo več kot štiristo fantov in deklet različnega porekla, da so hodili v šolo in obiskovali praznični oratorij. Ko je monsinjur prišel tja in videl, da vse lepo poteka, in obiskal tista srečanja mladostnikov na

¹⁷ Don Lazzero don Riccardu (Turin, 29. september 1885): »*Drugo [fotografijo], na kateri sem videl med dvema (dva krščenca) msgr. Cagliera, sem takoj dal v obdelavo Rolliniju, ki je opravil popolno delo.*« Prim. zgoraj, str. 552.

¹⁸ Dodatek, št. 77.

¹⁹ Dodatek, št. 95.

desni in levi strani reke, je vzkliknil: »Glejte v malem naš turinski Oratorij!«

Monsinjur je po don Boskovem zgledu upal na rešitev staršev po otrocih. Na žalost so ljudje, ne izvzemši Italijane, izgubili predstavo o verskih navadah. Bili so, kakor pravimo,²⁰ »polni poklonov, pa prazni zakramentov«. Žeja po zaslužku in zanemarjenost, v kateri so toliko časa živeli, sta imeli svoje uničujoče posledice.

Nekoč je don Bosko dejal: »Če bi imel dva tisoč duhovnikov, da bi jih poslal v Patagonijo in Pampo, bi vedel, kako bi jih uporabil.« Tedaj jih je bilo nekaj, ki so se ob teh besedah smehljali, češ da pretirava. Toda salezijanci so, kolikor bolj so raziskovali te kraje, ugotavljali, da je v don Boskovih besedah veliko resnice. Ko so s konjem merili tiste neizmerne razdalje, so naleteli na zelo oddaljene kolonije med seboj, oddaljene od bivališč v pravem pomenu besede, ki jih še nikdar ni obiskal kak duhovnik in so bili v verskem pogledu na pol podivjani. Poleg tega se je dežela pripravljala, da sprejme več prebivalcev, in ostala so gosta področja indijanskih plemen, ki so se naselili ob vznožju Kordiljere in ki jih ni obiskoval nihče drug kot tisti, ki so jih hoteli loviti in zaslužniti. Ob pogledu na toliko duhovnih tegob je don Piccono, ki je šel avgusta v Viedmo, kjer naj bi nadomestil bolnega župnika don Remottija, 25. tistega meseca pisal don Lazzeru: »Pošljite duhovnike, pošljite klerike, pošljite laike, pošljite tudi cele družine, če so le dobre, kajti tukaj imamo neizmerno potrebo ne samo po katekizmu in pridigah, temveč tudi po dobrih zgledih. Ta zemlja nudi kruh in priboljšek vsem, ki jo hočejo obdelovati in raziskovati.«

Ubogi Indijanci, katerih obstoj so pred svetom hoteli celo zanikati. Toda dejstva so pričala veliko bolj glasno kot birokratski molk. *La Nación* iz Buenos Airesa je 1. novembra objavila poročilo o posegu v argentinskem parlamentu, iz katerega se jasno vidi, da Indijanci so, in tudi način, kako z njimi ravnajo. V Boci je prišlo do divjega pohujšljivega prizora. Množica teh nesrečnežev, ki so jih privlekli z neke ladje, je bila razporejena po vojaško po dve vrsti, na eni strani ženske z otroki in na drugi strani moški. Ženske so bile pomanjkljivo oblečene, vendar to ni vzbujalo odpora. Ko je prišel trenutek, da bi nesrečneže dodelili tistim, ki so jih hoteli imeti, so iztrgali otroke iz rok materam in jih med strašnim jokom in vikom ločili od njih. Pri tem strašnem prizoru je bila navzoča skupina ljudi. Sedaj so v poslanski zbornici imeli toliko poguma, da so v imenu človečanstva dvignili glas proti takemu zverinskemu početju, tako da je bil minister za vojsko prisiljen odgovoriti in obljubiti kazen za storilce.

Toda med razgovorom o prizivu je prišlo na dan še nekaj drugega. Neki poslanec je obtožil nekega poveljnika, da je dal postreliti dvesto petdeset Indijancev, všteti ženske, ki so imele na prsih otroke, ki so jih branili s svojimi

²⁰ Don Riccardijevo pismo don Bosku, Carmen de Patagones, 20. avgust 1885.

telesi. Podobna hudodelstva so se dogajala po neizmerni patagonski puščavi, ne da bi v glavnem mestu sploh kaj vedeli o tem. Kolikokrat so *manu militari* [z vojaško silo] zbirali cele karavane Indijancev in jih prisilili k suženjskim delom, tako javnim kakor zasebnim, ne da bi dobili za plačilo kaj drugega razen borne hrane! *La Nación* poroča 10. novembra o naslednjem primeru. Sto petdeset Indijancev se je v vlaku peljalo na kraj, kjer so potrebovali njihovo delo. Na neki železniški postaji naprej od Tucumàna je narednik, ki je poveljeval vojakom, stopil z vlaka, da bi se odžejal. Iz gostilnice je stopil k njemu neki gospod in mu ponudil steklenico piva v zameno za enega indijančka. Vojak je prijel steklenico v eno roko, z drugo pa je odprl vrata vlaka, kjer so bili nagneteni

Indijanci, zgrabil prvega dečka, ki mu je prišel pod roko, in ga brez ozira na krike otroka in obupane matere dal prosilcu. Vlak je odpeljal in deček je ostal v posesti človeka, ki ga je kupil za steklenico piva.

So stvari, o katerih ne smemo molčati, ker bomo danes le tako lahko razumeli okoliščine, v katerih so prvi salezijanci opravljali svoj apostolat v patagonskem misijonu. O tem je pisal don Riccardi, tajnik msgr. Cagliera, v pismu 12. novembra don Lemoynu, uredniku *Salezijanskega vestnika*: »Lahko bi vam pripovedoval o divjem ravnanju vojaških oblasti z Indijanci, ki padejo v njihove roke. Pa vam pošiljam časopis, v katerem poročajo o govorih poslancev v parlamentu. Naj samo dodam, da se to pripoveduje, kot da bi se zgodilo samo enkrat in samo nekaterim ljudem, res pa je, da se to z ubogimi Indijanci dogaja vsak dan. Ne štejejo jih niti za živino. Živali dobivajo vsaj vsak dan vse, kar potrebujejo za življenje, in jih ne silijo, da bi delale čez svoje moči. Oh, če bi mogli odkriti vse divje početje, ostudnosti, nesramnosti, ki jih počenjajo že kako leto sem! Toda če bo Bogu po volji, bo nekoč govorila zgodovina in pokazala, kdo so bili resnični divjaki v Patagoniji.«

Dne 4. novembra je monsinjor z don Milanესijem, enim katehistom in dvema pomočnikoma odšel na prvo misijonsko potovanje. Guverner, četudi vse kaj drugega kot naklonjen misijonarjem, se je hotel izkazati plemenitega in jim dal za vodiča vojaka z ukazom vsem poveljnikom, da naj gredo škofu na roko. Monsinjor je bil zunaj do 30. novembra in prehodil dvesto kilometrov ob Rio Negru. Uspešno je obiskal deset postojank, pridigal, katehiziral in krstil lepo število Indijancev. Takoj je ugotovil, da bi, če bi hoteli storiti kaj dobrega tem naselbinam in plemenom, potrebovali velika materialna sredstva. Misijonar je lahko prispeval napore, težave, glad, žejo in še več. Toda brez dobrih konjev, brez izkušenih vodičev, brez svetih oblek, brez predmetov, ki bi jih delili družinam, je mogoče doseči zelo malo. Tudi za take potrebe so se misijonarji vedno obračali na velikodušnost sotrudnikov.²¹

²¹ Dodatek, št. 96.

Drzen prodor je storil don Angelo Savio, ki je z enim pomočnikom 22. novembra odplul iz Buenos Airesa in 29. srečno prispel v Santa Cruz, glavno mesto v zametku istoimenske gubernije ob izlivu istoimenske reke na skrajni meji vikariata. Guverner je prosil msgr. Cagliera za enega kaplana. Ker monsinjor ni hotel tako daleč poslati samo enega duhovnika, je odločil, da bo kot kaplana poslal don Beauvoirja in z njim don Savia. Ker pa je predvideval, da bo osrednja vlada delala težave z dovoljenjem, je don Savia prijavil kot agronoma, ki se je na agronomijo resnično dobro razumel in to je tudi obilno izrabil. Vlada je, kakor je menil monsinjor, mislila na preganjanje in ne na širjenje vere.

Zato je najprej odpotoval duhovnik agronom. Za stanovanje je dobil leseno kočo. Maševal je v svoji sobi, kjer je vsako jutro postavil oltar na mizo, še prej pa odmaknil posteljo. Prebivalstvo v Santa Cruzu je štelo deset družin. Poleg njih so bili tu še uradniki gubernije, podprefektura, mornariškega poveljstva v pristanišču in uradniki komisariata za naselje. Vsega skupaj kakih sto oseb.

Indijanci so živeli v strahu v stepi. Od časa do časa so prihajali in v zameno za žganje, mate, tobak, riž, sladkor in drugo, ponujali kože gvanaka in ptičje perje, odeje in ogrinjala, ki so jih sami stkali.

Prihajali so v majhnih skupinah, neoboroženi, ker se niso hoteli izpostavljati nevarnosti srečanja z vojaki in strašnemu prevozu v Buenos Aires. Kajti tam so civilni ljudje ravnali z njimi kot z živalmi, ki jih lahko uporabijo v svojo korist. Misijonarji pa so menili, da bi z lepim ravnanjem kmalu postali prijatelji in bi se spreobrnili h krščanstvu.

Ne enem svojih prvih pohodov je don Savio našel človeka, ki je govoril špansko. Najel ga je za prevajalca, ko je njegovim tovarišem govoril o veri. Nikdar niso slišali ničesar podobnega, zato so kazali zanimanje in ga radovedno poslušali. O njihovem številu in ravnanju z njimi je don Bosku 6. januarja 1886 pisal: »Tukaj je zelo veliko Indijancev, čeprav v uradnih poročilih skušajo prikazati, da jih ni [...]. Hočejo jih odstraniti. Pri tem uporabljajo najrazličnejša sredstva in načine. Dragi don Bosko! Zelo malo lahko pričakujemo, da bi vlada pomagala civilizirati te nesrečneže. Veliko je že, če sploh dajo svobodo delovanja. V položaju, v katerem sem, moram biti nadvse previden. Mogoče bo pozneje Božja previdnost nakazala sredstva in odprla možnosti, ki jih jaz ne poznam.« Na splošno pa je že pisal apostolskemu vikarju:²² »Dragi monsinjor, tukaj je zelo hudo.«

Monsinjor bi mu lahko odgovoril: »Tudi tukaj zgoraj je zelo hudo.« Po petdesetih letih se pretreseni vprašujemo, kaj bi se zgodilo s celo Patagonijo z verskega vidika, če Božja previdnost ne bi na začetku poslala tja evangeljskih delavcev, ki so bili za ceno kakršne koli žrtve pripravljeni to deželo tesno združiti s Kristusom in Cerkvijo.

²² Pismo, Santa Cruz, 26. december 1885.

Gotovo je življenje misijonarja življenje odpovedi in žrtve. Toda začetniki patagonskih misijonov so v svojih žrtvah dosegli junaštvo, ki so ga morali mnogi veliko časa potrpežljivo prenašati. Te žrtve je Bog gotovo zapisal v knjigo življenja. Bilo bi pa želeli, da bi te žrtve tudi mi lahko zapisali v knjigo zgodovine. Nekaj je bilo storjenega, četudi zelo pozno, in se dela še sedaj, da se ohrani spomin na vse to. Drugo pa je znano samo Bogu.

V tistih letih odpovedi in pomanjkanja je bil eden izmed stalnih virov nenehne in svete energije ljubezen misijonarjev do don Boska in do Družbe. Sko-raj neverjetna je sila, ki jo je misel na don Boska ohranjala v dušah potrtih misijonarjev, in podpora, ki so jo dobivali od don Boskove molitve, kakor tudi želja, da bi naredili čast Družbi, s katero so se čutili toliko bolj povezani, kolikor bolj oddaljeno in težko je bilo delovno mesto, ki jim je bilo določeno. Da je ta ogenj živo plamenel, je veliko pomagalo dopisovanje, ki ne bi moglo biti niti bolj pogosto niti bolj pristrčno.²³

Msgr. Fagnano (tako bomo odslej imenovali apostolskega prefekta) ni videl časa, ko bi se vkrcal na ladjo za obisk Falklandskih otokov in Ognjene zemlje. Moral je odložiti svoj obisk do naslednjega leta. Don Bosko je mislil tudi nanj in na njegov misijon. Tako mu je avgusta poslal pravi načrt življenja tako za njegovo uporabo kakor za njegov apostolat. Tudi to je nadvse dragoceno pismo.

Predragi don Fagnano!

Preden boš odpotoval na veliko delo patagonske prefekture, kjer ti je Bog pripravil obilno žetev, ti želim povedati nekaj besed, ki bodo mogoče zadnje besede prijatelja tvoje duše.

V tem tvojem svetem poslanstvu boš popolnoma svoboden glede samega sebe, ker boš daleč od sobratov, ki so določeni za nadzor in pomoč v nevarnostih, zlasti duhovnih. Zato moraš nenehno imeti pred očmi in premišljevati v duhu in srcu veliko resnico: Bog me vidi. Bog te vidi, on bo sodil mene, tebe in naše sobrate in vse duše, za katere se trudimo.

Na tvojih kratkih ali daljnih potovanjih ne misli nikdar na časno korist, temveč samo na večjo Božjo slavo. Dobro si zapomni, da morajo biti vsi tvoji naporii usmerjeni k naraščajočim potrebam tvoje Matere. Sed tua mater est Esclesia Dei [Toda tvoja mati je Božja Cerkev], pravi sv. Hieronom.

Kamor koli boš šel, skušaj ustanavljati šole, pa tudi mala semenišča, da boš gojil ali vsaj iskal poklice za sestre in za salezijance. V teh težkih nalogah skušaj biti povezan z msgr. Caglihom.

Tvoje vsakdanje branje naj obsega: naša pravila, zlasti poglavje o pobožnosti, uvod, ki sem ga jaz napisal, odloki kapitljev ob več časovnih priložnostih.

Ljubi in podpiraj vse tiste, ki se trudijo za vero.

Da bi olajšal opravljanje poslov, imam namen ustanoviti poseben salezijanski vikariat za Ameriko, kakor imam namen storiti isto za salezijance v Evropi. Pa o tem

²³ Naj bo za primer eno izmed pisem msgr. Cagliera. Dodatek, št. 97.

boš dobil okrožnice in navodila, če mi bo Bog dal še malo časa pri moji vedno večji starosti.

Posebej ti naročam, da v mojem imenu pozdraviš naše sestre in moje sinove salezijance z njihovimi gojenci in jim poročaš o napisanih objavah, ki so jim lahko v duhovno in časno korist.

Še nekaj. Ohrani strogo tajnost v vsem, kar ti bodo zaupali sobratje in sestre, in poskrbi za popolno tajnost v pismih, kakor predpisujejo pravila.

Boj naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Fagnano, in s teboj naj blagoslovi vse predstojnike, tudi civilne in druge, s katerimi boš imel priložnost priti skupaj; naj blagoslovi tvoje delo in molite vsi zame, ki vas vse upam videti na zemlji, če je tako Bogu po volji, bolj gotovo pa, da se bomo videli z Jezusom in Marijo v blaženi večnosti. Tako bodi.

Najvdanejši prijatelj v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. avgust 1885

Med čakanjem je izkoristil svoj čas za potovanja in gradnje. Gradil je cerkev v Viedmi, gradil je lesene cerkve v obljudenih krajih, gradil je v bolj ali manj patagonskem slogu hiše in seveda je gradil tudi dolgove in pri tem zaupal v Božjo previdnost, da jih bo poplačal.

Patagonski slog si lahko predstavljamo, če pomislimo, da je bil glavni material za gradnjo ilovica in drogovi. Tako je škofijski dvorec, ki je bil zgrajen v isti arhitekturi, imel dve sobi izmere pet krat šest metrov in še štiri druge v pritličju ter eno za škofa in drugo za tajnika. Okna, po eno za vsako sobo, so tako tesnila, da je veter, ki je pihal vsak dan in vsako noč, nanesel v sobe po en centimeter peska, ki je pokrival tla in pohištvo.

Govorili smo o dolgovih. Zelo zadolžen je bil tudi buenosaireški inšpektor don Costamagna, pa ga to ni prav nič vznemirjalo, temveč je v središču mesta odprl celo novo hišo, ki je postala sedanji zavod sv. Katarine. Služila je za dnevne šole in praznični oratorij. Že prvi mesec je prihajalo sto trideset v veri popolnoma nepoučenih dečkov. Ob hiši je bila cerkev, ki je omogočala zbiranje otrok za verouk. Don Bosko je dovolil odprtje te hiše že julija 1884, toda nepredvidene ovire so to zavlekle za eno leto.

Komaj dva meseca po odprtju je to hišo doletela težka preizkušnja. Dne 11. novembra je umrl njen ravnatelj don Giovanni Paseri. Bil je star komaj šestindvajset let. Dve leti prej mu je don Bosko pisal: »Imam te zelo rad na zemlji, toda še rajši te bom imel v nebesih.« Dečki so ga imeli tako radi, da so nekateri darovali svoje življenje, da bi ohranili njegovo. V Ameriki je delal že sedem let. Njegov inšpektor je pisal o njem:²⁴ »Umrl je z zavestjo, da ni povzročil nobene žalosti predstojnikom, temveč jim je vedno pomagal prenašati težave; bil je od-

²⁴ Pismo don Bosku, Buenos Aires, 12. november 1885.

ločen sovražnik vsakega maščevanja, čist kot angel, goreč kot pravi apostol.« Hitra pljučnica mu je pretrgala nit življenja. Malo preden je izdihnil, je vzdiknil: »Kako zadovoljen umiram kot salezijanec!« Te besede so bile odmev bojev, ki jih je moral izbojevati za svoj poklic s svojimi starši.²⁵ Don Lazzero je pisal:²⁶ »To je bila težka rana v srcu vseh, zlasti še za don Boska: izguba dobrega don Paserija.«

Don Bosko je iz raznih krajev Južne Amerike prejemal pisma s prošnjami za salezijance. Iz Quita ga je ekvadorska vlada po svojih predstavnikih v Parizu uradno povabila in mu ponudila vodstvo šol v glavnem mestu. Iz iste republike je škof iz Coja prosil salezijance za Cariamango in Lejo, kjer ne bi manjkale niti hiše niti cerkve. Vrhovni kapitelj je v don Boskovem imenu odgovoril, da za zdaj ni mogoče sprejeti, vendar bi pa sprejeli ponudbo takoj, ko bo mogoče. Ko so o tem razpravljali na seji 16. septembra, je don Bosko dejal: »Te prošnje nam morajo vlti veliko poguma in nas prepričati, da našo Družbo blagoslavljuje Bog in ljudje. Kličejo nas in tisti, ki nas kličejo, nam dajejo potrebna sredstva. Res je, imamo dobrotelost, ki trka na naša vrata. V tem Božja previdnost ne manjka. Toda pri vsem moramo računati samo nanjo, kajti človeških virov, na katere bi mogli računati, nimamo.

Ista Božja previdnost ni nehala od časa do časa pred don Boskovimi očmi odgrinjati zavese prihodnosti salezijanske družbe na področju misijonov. Tudi leta 1885 so sanje nakazale don Bosku daljno prihodnost Božjih načrtov. Don Bosko je sanje pripovedoval celotnemu kapitlju popoldne 2. julija. Don Lemoyne jih je takoj zapisal.

Zdelo se mi je, da sem pred zelo visoko goro, na kateri je stal z lučjo obžarjen angel, tako da je razsvetljeval najbolj oddaljene pokrajine. Okoli gore je bila množica neznanih ljudstev.

Angel je v desnici držal visoko vzdignjen meč, ki je žarel v bleščeči luči, z levico pa je nakazoval okoliške pokrajine. Rekel mi je: *Angelus Arfaxad vocat vos ad proelianda bella Domini et ad congregandos populos in horrea Domini* [Angel Arfaksad vas kliče na boj v Gospodove vojske in da zberete ljudstva v Gospodove žitnice]. Njegova beseda pa ni zvenela kot drugič kot ukaz, temveč kot predlog.

Obdajala ga je množica angelov, katerih imen pa nisem zvedel. Med njimi je bil tudi Luigi Colle, ki ga je obdajala množica fantov. Učil jih je peti slavo Bogu in tudi on sam je prepeval.

Okoli gore, pri njenem vznožju in po njenih obronkih je živelo veliko ljudi. Pogovarjali so se v neznanem jeziku in jaz nisem nič razumel. Razumel sem samo to, kar je govoril angel. Ne morem opisati tega, kar sem videl. So stvari, ki jih vidiš, ki

²⁵ O delovanju don Paserija, salezijancev in hčera Marije Pomočnice v Buenos Airesu poroča don Vespignani v pismu. Dodatek, št. 98.

²⁶ Pismo msgr. Cagliero, Turin, 27. december 1885.

jih slišiš, pa jih ne moreš povedati drugim. Obenem sem videl različne predmete, istočasno se je spreminjalo dogajanje pred menoj. Potem se mi je dozdevalo, da je to Mezopotamska planjava, potem visoka gora, potem ista gora, na kateri je stal angel Arfaksad. Vsak trenutek je bilo neizmerno prizorov in tista ljudstva so se zdela kot premikajoči se valovi.

Pred to goro in na celem tem potovanju se mi je zdelo, da sem dvignjen v višave, kakor če bi plaval nad oblaki v neizmernem prostoru. Kdo naj z besedami izrazi tisto višino, tisto širino, tisto luč, tiste prizore? To je mogoče doživeti, ne pa tudi opisati. Pri teh in drugih gledanjih je bilo veliko takih, ki so me spremljali in spodbujali mene in salezijance, da se ne bi ustavili sredi poti. Med temi, ki so navdušeno vlekli naprej in me, rekel bi, celo držali za roko, je bil dragi Luigi Collo s trumo angelov, ki so v pesmi odgovarjali fantom, stoječim tam naokrog.

Nato se mi je zazdelo, da sem v središču Afrike, v obširni puščavi, kjer je bilo na zemlji z velikimi črkami napisano Črnci. V sredini je bil Kamov angel, ki je poveljal: »*Cessabit maledictum* [Končano bo prekletstvo] in blagoslov Stvarnika bo prišel na njegove zavržene sinove in hčere in med in balzam bosta ozdravila ugrize kač. Potem bo pokrita sramota Kamovih sinov.

Ta ljudstva so bila vsa naga.

Končno se mi je zdelo, da sem bil v Avstraliji.

Tudi tukaj je bil angel, vendar ni imel nobenega imena. Vodil je, hodil in spodbujal ljudstvo k hoji proti jugu. Avstralija ni bila celina, temveč skup mnogih otokov, kjer so prebivale razne vrste ljudi. Množica otrok je skušala priti do nas, vendar jo je ovirala voda, ki jih je ločevala od nas. Roke so dvigali proti nam, k don Bosku in salezijancem, in vzklikali: »Pridite nam na pomoč! Zakaj ne dokončate dela, ki so ga začeli vaši očetje?« Veliko se jih je ustavljalo, drugi pa so po tisoč težavah skozi divje živali prišli in se pomešali med salezijance, ki jih jaz nisem poznal, ter začeli prepevati *Benedictus qui venit in nomine Domini* [Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu]. V daljavi je bilo videti skupine otokov, ki jih pa nisem mogel razpoznati. Zdelo se mi je, da je vse to skupaj nakazovalo, da Božja previdnost odmerja del področja salezijancem, vendar šele v prihodnosti. Njihovi napori bodo kronani z uspehom, ker bo Božja roka stalno z njimi, če ne bodo postali nevredni njene pomoči in bodo ostali zvesti.

Če bi mogel balzamirati in ohraniti pri življenju petdeset salezijancev, od teh, ki so sedaj tukaj z nami, bi čez petsto let videli čudovito usodo, ki jim je bila dodeljena po Božji previdnosti, če bi ostali zvesti.

Čez sto petdeset ali dvesto let bi salezijanci postali gospodarji celega sveta.

Vsi nas bodo radi videli, tudi hudobni, ker je naše področje tako zelo različno, da priteguje naklonjenost vseh, tako dobrih kakor hudobnih. Mogoče bo kje kak nes-pametnež, ki bi rad, da bi izginili, pa to bodo posamezni primeri, ki ne bodo našli podpore.

Vse je v tem, da salezijanci ne bodo dali, da jih premaga udobje, in se ne bodo branili dela. Tudi če bi ohranili pri življenju samo začeta dela in se ne bodo prepustili napaki požrešnosti, bodo imeli zagotovljen dolg obstoj.

Salezijanska družba bo napredovala, če bomo skušali ohranjati in širiti *Vestnik* in ustanovo sinov Marije Pomočnice. Nekateri izmed njih so tako zelo dobri! Ta ustanova nam bo dala sposobne sobrate in odločne v svojem poklicu.

To so tri stvari, ki jih je don Bosko videl najbolj jasno, ki se jih je najbolj spominjal in jih je pripovedoval prvič. Toda kakor je pripovedoval pozneje don Lemoyne, je videl veliko več. Videl je vse pokrajine, v katere naj bi salezijanci šli sčasoma, vendar je vse videnje bilo bežno, ker se je vse dogajalo v hitrem potovanju, med katerim je odšel z enega kraja in se spet vrnil tja. Pravil je, da je bilo vse kakor blisk, vendar je v tistem hipu razpoznal dežele, mesta, prebivalce, morja, reke, otoke, obleke in tisoč dogodkov, ki so se med seboj prepletali v prizore, ki jih ni mogoče opisati. Od vsega tega nadvse lepega potovanja je ohranil samo nerazločen spomin in ni mogel vsega natančno opisati. Zdelo se mu je, da je imel ob sebi veliko takih, ki so spodbujali njega in salezijance, naj bi se nikdar ne ustavili na poti. Med najbolj navdušenimi v spodbujanju, da bi šli vedno naprej, je bil Luigi Colle, o katerem je pisal očetu 10. avgusta: »Naš prijatelj Luigi me je popeljal na potovanje v središče Afrike, v Kamovo deželo, kakor se je izražal, in v deželo Arfaksad, se pravi na Kitajsko. Če nam bo Gospod naklonil, da se bomo dobili, si bomo imeli kaj pripovedovati.«

Prehodil je južni del zemeljske poloble. Opis potovanja nam podaja don Lemoyne, ki pravi, da je vse slišal iz njegovih ust. Potovanje je začel v Santiagu v Čilu, videl je Buenos Aires, Sao Paulo v Braziliji, Rio de Janeiro, Rt Dobrega upanja, Madagaskar, goro Ararat, Senegal, Cejlon, Hongkong, Makao ob vhodu v neizmerno morje pred ogromno goro, od koder se je videla Kitajska, potem kitajsko cesarstvo, Avstralijo, otoke Diego Ramirez. Potovanje se je končalo z vrnitvijo v Santiago. Na bliskovitem potovanju je don Bosko videl otoke, dežele, ljudstva različnih področij, malo poznanih. Imen mnogih krajev se več ne spominja. Tako je Makao imenoval Meako. O severnih predelih Amerike se je pogovarjal s kapitanom Bovejem. Toda ta mu ni mogel dati pojasnil, ker zaradi pomanjkanja sredstev ni mogel čez Magellanovo ožino in se je zato moral vrniti.

Moramo povedati nekaj o tem skrivnostnem Arfaksadu. Pred sanjami don Bosko ni vedel, kdo bi to bil. Pozneje pa je o njem pogosto govoril. Kleriku Festi je naročil, naj v bibličnih besednjakih, zgodovinah, zemljepisih, časopisih poišče, kako ljudstvo in katera osebnost naj bi to bila. Končno so menili, da so razjasnili skrivnost s pomočjo prvega zvezka Rohrbacherja, ki trdi, da so Kitajci Arfaksadovi potomci.

Njegovo ime se omenja v desetem poglavju Geneze, ki govori o rodovniku Noetovih sinov, ki so se po potopu razdelili po svetu. V 22. vrstici beremo: Semovi sinovi: Elam, Asur, Arfaksad, Lud in Aram. Tukaj kakor na veliki etnografski sliki zaznamujejo lastna imena osebe, ki so bile očetje ljudstev, in pri tem omenjajo tudi pokrajine, kjer so živeli. Tako pomeni Elam visoka dežela, omenja

Elimaido, ki je s Susiano pokrajina Perzija, Asur pa je oče Asircev. Glede tretjega imena razlagalci Svetega pisma niso enotni, katero ljudstvo naj bi zaznamovalo. Nekateri, kot Vigouroux (da navedemo enega izmed mnogih) pripisujejo Arfaksadu Mezopotamijo. Kakor koli že, ker je imenovan med predhodniki azijskih ljudstev, in sicer po dveh ali treh, ki naseljujejo dva vzhodna predela opisane dežele, je mogoče trditi, da je *Arfaksad* ljudstvo, ki ga je za prejšnjimi treba postaviti bolj proti vzhodu. Zato ni neverjetno, da bi bil angel Arfaksad angel Indije in Kitajske.

Don Bosko se je ustavil zlasti pri Kitajski. Menil je, da se bodo salezijanci v kratkem naselili tam. Ob neki priložnosti je celo dejal: »Če bi imel dvajset misijonarjev za Kitajsko, sem prepričan, da bi jih slovesno sprejeli kljub preganjanju.« - Zato se je odslej bolj kot za drugo zanimal za nebeško cesarstvo.

Na te sanje je velikokrat mislil, o njih govoril in v njih videl potrditev prejšnjih sanj o misijonih.

23. POGlavJE

ANEKdOTE, SMERNICE, PISMA

PO SKLENITVI POROČILA O LETU 1885 so nam preostale še nekatere raztresene stvari, ki jih bomo skušali zbrati in urediti v tem zadnjem poglavju. Na prvo mesto bomo postavili vrsto anekdot, ki se neposredno ali posredno tičejo don Boska.

Starostne nevšečnosti in bolezni, ki so jih še večali nenehni napor, nas ne smejo zavesti na misel, da je bil don Bosko obsojen na brezdelje. Dostojanstveno obnašanje, spoštljiva zbranost obraza in zlasti prodorna živahnost pogleda ga niso do konca življenja zapustili; v tistem od naporov uničenem telesu je bivala živahna duša, ki je premagovala vse bolezni. Nekega dne se je srečal z nekim protestantskim ministrom ali pastorjem, dobro poznanim v Turinu zlasti po njegovih odnosih do *Gazzette del Popolo* in zdraviliškega doma, ki ga je odprl za otroke. Ko sta si bila drug ob drugem, ga je svetnik prešinil s takim prodornim pogledom, da se je pastorju zdelo, kakor da bi ga streslo po celem telesu. Pravijo, da se je po don Boskovi smrti spreobrnil.¹

Nič manj ni bila učinkovita njegova beseda, čemur smo bili priče mi sami. Don Boskova beseda je učinkovala tudi na daljavo. Neki nekdanji gojenec, ki se je oddaljil od prave poti, je bil vsem v veliko pohujšanje. Nekega dne je s svetnikom potoval inšpektor don Cerruti. Don Bosko ga je, ko je moral na bližnji postaji prestopiti na drug vlak, prijel za roko, mu jo stisnil tako, da je bil ganjen od nežnosti, in mu rekel: »Srečal se boš s tistim. Reci mu, da naj že vendar končno potolaži don Boska.« Don Cerruti mu je obljubil, in ko je srečal tistega gospoda, mu je dal don Boskovo naročilo. Kakor od strele zadet si je oni z obema rokama zakril obraz in ves živčen vzkliknil: »Kaj sem vendar storil! Koliko neprijetnosti sem povzročil don Bosku.« Pa ni bilo samo trenutno občutje. Še tistega večera, tako pripoveduje don Cerruti, se je spovedal in spremenil življenje, popravil je pohujšanje in se od takrat vedel krščansko.

¹ Doktor Laura je pripovedoval ta dogodek 14. aprila 1891 v napitnici pri kosilu ob posvetitvi nove cerkve v Valsaliceju.

Kaj naj povemo o določenih potezah, katerih neskončna nežnost ni pojenjala tudi v najhujših telesnih stiskah. Neki mlad klerik, ki je bil dodeljen njegovi osebni službi za dopisovanje, mu je priznal svoje napake in povedal, da je prebiral nekatera pisma, ki so se mu zdela zanimiva. Prosil ga je odpuščanja in obljubil, da ne bo nikdar več storil česa podobnega. Don Bosko ga je v odgovor stisnil na svoje srce, pobral vsa pisma, ki jih je imel pri roki, in mu jih položil v roko.

Don Trione, takrat katehet dijakov v Oratoriju, je imel pogosto srečo, da se je pogovarjal z don Boskom, ki mu je ugajala njegova odkritosrčna in vesela navzočnost. On se iz tega leta spominja nekaj dogodkov, ki se nam zdijo vredni, da jih ohranimo v spominu.

Prvi je povezan z nevšečnostmi, ki so najbolj mučile svetnika. Bilo je sredi poletja, v najhujši vročini, in don Trione se je z don Boskom sprehajal v knjižnici. Božji služabnik je ves zbran v sebi hodil počasi in bolj poslušal kot govoril. Kar nenadoma se je ustavil, ga z negotovim gibom prijel za ramena in zamomljal, kakor da bi sam zase vzdihoval: »Če me ne bodo kam poslali, bo don Bosko zgorel, zgorel!« Nato se je hipoma spet zbral. Toda don Trione je razumel, da ga je napadla silna bolečina. In res je bilo tako. Ekcem, ki mu je že dalj časa dražil kožo okoli ramen, se je zaradi vročine vnel in mu povzročal nevzdržno srbenje. Kakor smo že poročali, je odšel v osvežujoče kraje Mathija.

Nekega večera je v navzočnosti don Trioneja in Vigliettija potegnili iz žepa tri predmete: rožni venec, *Rubricae missalis* [mašne rubrike] in pločevinasto škatlo s pokrovčkom z navojem. V njej je imel blagoslovljeno vodo. O rubrikah je dejal: »So še od nove maše. Večkrat sem jih dal znova vezati. Vsak teden preberem kak odstavek in le redko se zgodi, da ne bi moral kaj popraviti v svojem maševanju.« Bile so izdaja Pomba iz leta 1830, majhna oblika z 202 stranema.

Drugič je bil don Trione v don Boskovi sobi, ko so prinesli pošto. Iz sredine visokega kupa pisem, ki so jih položili na pisalno mizo, je štrlel velik zavoj, v katerem bi morali biti vrednostni papirji. Svetnikova roka se je nagonsko stegnila k tisti pošiljki in že sta bila palec in kazalec pripravljena, da bi ga potegnili iz kupa. Toda kakor hitro se je dotaknil, je umaknil prste, in ne da bi prekinil razgovor, začel jemati pisma od zgoraj in jih odpirati. Navajen, da je vse delal urejeno, se je don Trioneju zdelo, da je s tem hotel popraviti vtis prejšnjega posega, ki se mu je zdel nepopoln.

V enem izmed mnogih pogovorov mu je pripovedoval o dogodku, ki se mu je pripetil v davnih časih: »K meni je prišel Festa in me prosil za blagoslov, ker ga je silno trgalo po zobeh. Dal sem mu blagoslov, nisem pa prosil, da bi bolečine prešle name. To sem storil enkrat, pa so me popadle take bolečine, da sem moral iti ponoči k zobozdravniku, da mi je izdril boleči zob.« Klerik Festa, ki mu je don Trione pripovedoval don Boskovo zgodbo, je povedal, da si je dal na glavo svetnikov biret, in že so bolečine pojenjale.

Ta dogodek z biretom nam kliče v spomin neki drug podoben primer. Leta 1885 je kazalo, da bo don Bosko izgubil svojega spovednika. Obolel za težko boleznijo kot posledico močnega navala krvi v glavo zaradi nekih hudobnežev, je don Giacomelli ležal v zadnjih vzdihljajih. Čeprav so mu že podelili olje bolnikov, je njegova sestra vsa iz sebe ob misli, da ga bo izgubila, prihajala k don Bosku in mu ga priporočala v molitev. Nekoč mu je prinesla don Giacomellijevo nočno čepico, da bi jo blagoslovil. Don Bosko ji je ljubeznivo ustregel. Ko se je vrnila domov, je čepico posadila bratu na glavo, ne da bi mu o blagoslovu kaj povedala. Od tistega trenutka se je zdravje don Giacomelliju začelo izboljševati, dokler se ni čisto izboljšalo. Moramo še povedati, da je Božji služabnik presenečeni ženski zagotovil: »Ne bo še umrl. Prej moram oditi jaz.« Nekaj dni, preden je don Giacomelli legel v posteljo, ga je don Bosko povabil na kosilo. Ko ga je videl globoko zamišljenega in potrtega, mu je, da bi ga malo potolažil, rekel v navzočnosti vseh članov kapitlja: »Bodi miren, ne boj se, ti dobričina. Ti boš moral stati ob don Boskovi smrtni postelji.« Kakor je napovedal, tako se je zgodilo.

Tudi don Boskova napoved salezijancu don Amossiju se je dobesedno uresničila. V jeseni 1885 so ga iz Lanza premestili v Randazzo. Ker je imel staro in bolešno mater, je upravičeno menil, da je ne bo več videl, kajti priti s Sicilije v Piemont je pomenilo zelo dolgo potovanje. Svojo težavo je zaupal don Bosku. Ta ga je dobrohotno poslušal in mu odgovoril: »Pojdi mirno v Randazzo. Zagotavljam ti, da se tako dolgo, dokler te bodo predstojniki pustili tam, ne bo nič zgodilo.« Nato se je za trenutek ustavil, malo pomislil in nadaljeval: »Šel boš v Randazzo, pa ne za dolgo. Vrnil se boš v Lanzo.« Mladi duhovnik je ostal v Randazzu tri leta in medtem se materi zdravje ni prav nič poslabšalo. Ko so ga ponovno poklicali v Lanzo in se je tam naselil, ji je iz dneva v dan postajalo slabše in 4. aprila 1889 je umrla.²

Don Bosku so pripisali zaslugo za ozdravljenje še v nekem drugem primeru. Teologa Leonarda Murialda je zadnji dan leta 1884 po revmatični vročini in bronhialnem katarju napadla huda pljučnica, za katero so zdravniki menili, da je ne bo prestal. Jožefinci so se vsi iz sebe spomnili prijateljskih vezi njihovega očeta z don Boskom in menili, da bi se v upanju na čudežno ozdravitev zatekli k njemu. Ko 8. decembra za bolnika ni bilo več človeškega upanja, so poslali don Lazzeru prošnjo, da bi mu don Bosko podelil svoj blagoslov. Takoj je prišel odgovor, da bo don Bosko še isti večer osebno prinesel bolniku zaželeni blagoslov.

Don Bosko se je z don Lemoynom odpravil k bolniku, stopil v njegovo sobo in ga po polurnem pogovoru blagoslovil. Ko je stopil iz sobe, so ga redovniki obkolili in don Reffo ga je vprašal, ali bo njihov ustanovitelj umrl. Don Bosko je odvrnil: »Tokrat se bo še izvlekel. Tako se mi vsaj zdi. Še naprej mora gojiti to ra-

² Pismo don Amossija don Lemoynu, Lanzo, 8. april 1889.

stlino.« Hotel je reči njegovo redovno družino. Navzoči so pokleknili, da bi pre-
jeli blagoslov, nakar so se dvignili prepričani, da bo teolog Murialdo ozdravel.

Še tisti večer se mu je zdravje začelo izboljševati. Ko ga je tri dni pozne-
je obiskal kardinal Alimonda, je ugotovil boljše stanje, ki se je iz dneva v dan
izboljševalo vse do popolnega ozdravljenja. V pogovoru s patri je dejal: »Don
Bosko in don Murialdo sta dva bisera moje škofije.«³

Proti koncu maja je don Bosko prejel iz Toulona pismo kanonika Rouvièra,
župnika pri St-Louisu, ki mu je predlagal, da bi začeli kanonični proces za
razglasitev za blaženega mladeniča Lugija Colla. Eden izmed razlogov, ki je na-
gibal tega duhovnika k tej pobudi, so bila poročila, ki jih je dobival iz mestnega
samostana Dobrega pastirja. Predstojnica sestra Marija od Svete Leocadie je na
Luigijev smrtni dan prepričana, da so njegovi starši v Toulonu, hotela pisati pis-
mo, da bi ublažila njuno žalost zaradi sinove smrti, ko ji je neki notranji glas jas-
no povedal: »Nima smisla, da jima pišeš, ker sta v Turinu, kjer jima don Bosko
v obilici daje uteho, ki jo potrebujeta.« Te besede so v redovnici vzbudile tako
gotovost, da je sestri, ki je v tistem trenutku vstopila v njeno sobo, dejala: »Ne
bom pisala gospodom Colle, ker nista tukaj, temveč v Turinu pri don Bosku.«

»Kdo vam je to povedal, mati?« je vprašala sestra.

»Njun angel, sam Luigi, sem popolnoma prepričana.«

In tako je tudi bilo. Ko jim je pozneje v samostanu primanjkovalo vode, je
predstojnica v zaupanju prosila Luigija, da bi dobile potrebno vodo. Dejansko
je voda prišla štiriindvajset ur pozneje. Tudi v drugih stiskah se je zaupno obra-
čala k Luigiju in je bila vedno uslišana.

Poleg tega zunanjega razloga je imel opat Rouvière še svoj čisto osebni po-
vod, da je zagovarjal to prošnjo. Sin grofa Colla ni imel nikdar drugega duhovne-
ga voditelja kot njega, ki ga je poznavajoč imenoval otroka blagoslova in je slavil
njegovo angelsko življenje in sveto smrt. V Rimu niso ničesar ukrenili. Toda vse
doslej povedano potrjuje, kakor ne bi moglo bolje, mnenje, ki ga je don Bosko
imel o tem fantu, in potrjuje, kar smo zapisali v trinajstem poglavju petnajstega
zvezka.

Naslednja anekdota je iz prejšnjega časa. Pripovedovala jo je lady Herbert
1884 v uglednem londonskem časopisu,⁴ in smo zanj zvedeli komaj sedaj. Pisa-
teljica, sorodnica markiza v Turinu, je slišala pripoved iz njegovih ust. Neki fant
iz ugledne družine je zaradi izgube pri igri popolnoma obubožal. V strahu, da bi
moral priznati svoje nevdržno stanje, je prosil markiza za pomoč. Velikodušni
gospod mu je posodil veliko vsoto. Ta pa jo je z denarjem pobrisal in ni pustil za
seboj niti najmanjše sledi.

³ E. REFFO, *Il teol. Leonardo Murialdo, Fondatore dei PP. Giuseppini (1828-1900)* [Teolog Leonardo
Murialdo, ustanovitelj patrov jožefincev (1828-1900)], III. izd., Turin, La Salute, 1931, str. 306-8.

⁴ *The Month*, januar 1884, v članku z naslovom *Don Bosco*, str. 43-59.

Minilo je nekaj let. Nekega dne se je markiz napotil na železniško postajo Porta Susa in se nenadoma znašel pred svojim dolžnikom. Težek nauk ga je popolnoma spreobrnil. Spremenil je življenje, se posvetil resnemu in delavnemu življenju, privarčeval potreben denar in prišel v Turin izrecno zato, da ga vrne in opravi svojo dolžnost, kar je tudi storil.

Markiz je šel svojo pot naprej, toda vlak je medtem že odpeljal. Ker je hotel počakati naslednjega, je menil, da bi čas uporabil za obisk don Boska. Naj povemo, da nikdar na svetu ni govoril o tej zadevi. Vstopil je v don Boskovo sobo, in še preden je mogel odpreti usta, da bi ga vprašal, kako se počuti, mu je don Bosko naravnost povedal: »Čakal sem prav na vas in na denar, ki ga imate v žepu.« S temi besedami je pokazal na žep, v katerem je bil denar. Markiz je ves iz sebe vzkliknil: »Kako ste vendar mogli zvedeti za to? Ta denar sem dobil pred nekaj minutami in zelo nepričakovano. ... Ali poznate mladega gospoda B.?»

»Ne,« je odgovoril don Bosko. »Vem pa, da imate natančno tisto vsoto, ki jo potrebujem za plačilo nekega dolga. Vrnil vam jo bom prihodnji teden.«

»Če je tako,« je dejal markiz, »imate tu denar.«

Don Bosko mu je napisal potrdilo in naslednji teden mu je denar vrnil.⁵

Čeprav so se zlasti zadnjih osem let na vsakem koraku pojavljali karizmatični darovi, ki so ga kar naprej spremljali, se je vendar močno bal Božje sodbe, zato se je veliko bolj kot prej priporočal molitvam drugih, da bi rešil svojo dušo. Nekoč je neki gospod v San Benignu menil, da mu je treba odgovoriti: »Toda don Bosko, vi tega vendar ne potrebujete.« Tedaj se je za trenutek zelo zelo zresnil in v očeh so se mu pojavile solze. Nato je z globokim prepričanjem pripomnil: »Da, zelo jih potrebujem.«⁶

Po teh anekdotah lahko sedaj poročamo o nekaterih don Boskovih mislih, ki nam z ene strani prikazujejo nekatera načela, ki se jih je držal v svojem ravnanju, z druge strani pa nakazujejo navodila, po katerih se lahko ravna vsakdo, ki se znajde v istih okoliščinah. Te njegove izreke povzamemo iz zapisnikov vrhovnega kapitlja, mi pa jih bomo samo podali v določenem redu, da bodo prijetnejši za branje.

»Notranja ureditev salezijanske družbe,« je dejal na kapitlju 24. februar-

⁵ Don Bosko je prosil lady Herbert, da bi mu poslala angleške fante, ki bi mogli imeti redovni poklic. »Skušali smo ga zadovoljiti,« piše ona v omenjenem članku. »Neki fant, ki je bil v vsakem pogledu zares dober in smo mu ga poslali, ni bil kot dober in praktičen Anglež pripravljen verjeti ničesar, kar je bilo zunaj običajnega toka stvari. Ni bil še eno leto v Oratoriju, ko je pisal nekemu duhovniku, svojemu duhovnemu voditelju: Dobro veste, kako sem nasprotoval, da bi veroval vse reči, ki so mi jih pripovedovali, ko sem prišel sem. Toda čudeži, ki jih don Bosko dela skoraj vsak dan, so tako jasni, da mora biti tisti, ki ne čuti, da je v navzočnosti če že ne svetega, pa izrednega človeka, ki je na poseben način obdarjen od Boga, slep in nor. Kajti on doseže vse, za kar prosi, pa naj so to materialne dobrine, s katerimi gradi, bodisi ozdravljenja časnih in duhovnih tegob.« Fant, ki ga tukaj ne imenujejo, je bil bodoči prvi ravnatelj v Battersea v Londonu don Francesco Macey.

⁶ *Summ. sup. virt.*, št. VI, §161. *De heroica spe* (priča don Piscetta).

ja, »se mora počasi razvijati, kakor to zahteva narava stvari.« To nadvse pomembno pravilo, ki si ga je vzel za vodilo, ko je začel urejati Družbo, mu je služilo za ureditev noviciata, ki je bil v skladu z njegovim idealom. Po več poskusih, o katerih smo govorili na drugem mestu,⁷ je bila ustanovljena posebna hiša v San Benignu. Vendar je bilo treba storiti še veliko več za popolno urejenost, za kar se je postopoma tudi trudil. Zato se zdi, da je prišel čas, da se disciplinirajo sprejemi in da v Italiji in na njenih otokih začnejo izpolnjevati papeški odloki iz leta 1848. Don Bosko je ravnal počasi in se pri tem držal pravic, ki mu jih je podelil papež.

V smislu papeških odlokov za sprejem v noviciat sta bila dva odbora: eden generalni z odločilnim glasom in več drugih delnih ali pokrajinskih s preprosto posvetovalnim glasom.

Prvega naj bi sestavljali člani vrhovnega sveta, drugega pa posamezne inšpektorije. Toda v Italiji je samo piemontska inšpektorija imela svoj noviciat, kamor so pošiljale novince tudi druge inšpektorije, zato so menili, da bi imeli samo en pokrajinski odbor. Ko so o tem razpravljali na seji 23. februarja, je don Bosko dal prebrati odlok Pija IX. in omenil: »Ko govorimo o noviciatski hiši, je treba opustiti strogost pri ustanavljanju. Tako sta mi zagotovila papeža Pij IX. in Leon XIII. Pij IX. se je za stvar zanimal tako zelo, da je ustanovil za to poseben odbor prelatov. Za noviciatsko hišo sta zadosti dva ali trije novinci zbrani v hiši, tudi če bi drugih petdeset novincev bilo zaradi potrebe raztresenih tu in tam, ker v tem primeru niso

zbrani v noviciatski hiši zaradi drugih nujnih opravkov, vendar niso bili končno veljavno dodeljeni hišam, v katerih so. Na tak način je mogoče ustanoviti noviciate tudi v drugih italijanskih inšpektorijah.« Zato so odločili, da ima lahko vsaka inšpektorija svoj inšpektorialni odbor za noviciat. Vendar se za zdaj ustanavlja samo inšpektorialni noviciatski odbor za piemontsko inšpektorijo, ki ima sedež v edinem noviciatu v San Benignu.

Ta noviciat pa po pravilih spada neposredno pod vrhovni kapitelj. Od tu so prihajala vprašanja, kdo naj poskrbi za listine in informacije, kdo naj skliče odbor za prvi skrutinij, kdo naj prevzame sprejem novincev iz drugih inšpektorij. Don Bosko in kapitelj sta 24. februarja odločila: 1. Turinska inšpektorija s svojim inšpektorjem je po oblasti enaka drugim inšpektorjem in njegov nadzor ne velja zunaj piemontske inšpektorije. 2. Piemontski inšpektor in njegova inšpektorija nimata oblasti nad hišo Oratorija sv. Frančiška Saleškega, dokler bo tam sedež vrhovnega kapitlja in bo zato odvisen od njega. 3. Piemontski inšpektor nima jurisdikcije nad noviciatsko hišo, temveč spada ta naravnost pod vrhovni kapitelj po katehetu Družbe. 4. Naj se ustanovi samo en pokrajinski odbor, ki

⁷ Prim. MB XI, str. 271 in sledeče [BiS XI, str. 168].

naj preveri vse novince Družbe. Ko so to določili, so izbrali osem članov odbora, med njimi tudi dva inšpektorja.⁸

Pravzaprav bi morali glede na predpise to glasovanje opraviti tajno, česar pa niso storili. Po don Boskovih besedah je tokrat šlo samo za polaganje osnove, s čimer je hotel povedati, da je vsako stvar dal najprej na preizkušnjo in šele potem prešel na dokončno ureditev.

Nerešeni sta ostali dve vprašanji: kdo naj bi zbral listine za sprejem novincev, ravnatelj noviciata ali piemontski inšpektor, in kdo naj predseduje pokrajinskemu odboru. Don Bosko je rekel in kapitelj je odobril: listine naj zbere ravnatelj noviciata s pomočjo nekaterih članov odbora. Prav tako bo ravnatelj noviciata sprejel vse dopise, ki bodo prišli na vrhovni kapitelj. Ob določenem času bo zbral člane odbora, za kar zadostujejo tudi štirje. Zatem bo lahko šel v Ligurijo, kjer bo prav tako zbral štiri člane odbora, ki ga je treba še določiti iz sobratov inšpektorije, da jim ne bo treba hoditi v Piemont. Tukaj bodo pregledali listine in sprejeli prvo odločitev. Glede predsedovanja pa je don Bosko takole odločil: »Seji mora predsedovati ravnatelj noviciata. Za zdaj pa, ko stvari še niso končno javno določene, bo predsedoval kak član vrhovnega sveta, ki bo za to določen. Ta pa ne bo član splošnega odbora, kakor zahtevajo odloki.«

Včasih se je dogajalo, da mladi obrtniki aspiranti niso hoteli postati novinci zaradi odpora, ki so ga čutili, da bi šli v San Benigno. Razlog pa je bil v tem, da so se v San Benignu hoteli izpopolniti v svoji obrti, pa ni bilo za to sredstev in priložnosti. Ko je don Bosko slišal za to težavo, je 24. avgusta dejal: »Če bi šlo za dijake, ne bi delal izjem. Ker pa gre za obrtnike, mi jih ni težko sprejeti v noviciat, ne da bi zato morali iti v San Benigno.«

Ni bilo zadosti, da bi sprejemali pomočnike, če bi za to prosili, treba jih je celo iskati. Don Bosko je 18. septembra pripomnil, da je nujno najti dobre pomočnike. »V ta namen se povežimo z župniki in jih prosimo, da bi nam predlagali poštene, pobožne in moralno zgledne fante, ki bi želeli zapustiti svet.« Don Lazzero je pripomnil, da obratno župniki prihajajo k nam salezijancem s prošnjo, da bi pomagali najti take ljudi za njihovo službo. »Ni pomembno. Kljub temu napišimo tako prošnjo in jo pošljimo župnikom, ki jih poznamo.« Don Veronesi je storil tako in mu je uspelo zbrati lepo število zares dobrih in zaupanja vrednih pomočnikov.

⁸ Imena izvoljenih:

1. Don Barberis, ravnatelj noviciatske hiše.
2. Don Cerruti, inšpektor ligurske inšpektorije in ravnatelj hiše v Alassiu.
3. Don Francesia, inšpektor piemontske inšpektorije in ravnatelj hiše Oratorija, oddelka za dijake.
4. Don Bertello, ravnatelj hiše v Borgu San Martino.
5. Don Belmonte, ravnatelj hiše v Sampierdareni.
6. Don Marengo, ravnatelj hiše sv. Janeza v Turinu.
7. Don Nai, prefekt noviciatske hiše.
8. Don Bianchi, magister novincev skupaj z don Barberisom.

Večkrat smo že poročali, kako je don Bosko uporabljal vse mogoče previdnostne ukrepe za sprejem v noviciat. Na popoldanski seji 24. avgusta je govoril: »Ko gre za fante, ki želijo kot novinci vstopiti v našo Družbo, zlasti če gre za klerike, je treba jasno govoriti o moralnosti. Recimo jim: Dovolíš, da ti postavim vprašanje? Odgovoril bo: da. Povej mi, kako je bilo s tvojo moralnostjo letos? V dejanjih ali mislih? Je že dalj časa, kar si se popravil? Ali: imaš že dolgo časa to navado? Če je kdo imel do zadnjega težave, mu je treba odsvetovati ta korak, razen če so v njem jasni znaki poklica in ima trdno voljo, da bo uporabil vsa sredstva, da mu bo uspelo. Bodite pa zelo previdni pri vprašanju boječih: pomagajmo jim z ljubeznivostjo, vendar pazimo, komu zaupajo, da ne bi prišlo do kakih nepravilnosti. Lahko začnemo takole: Če želiš, da ti dam nasvet o tvojem poklicu, mi dovoli, da ti postavim vprašanje, kako je z moralnostjo itn ... To vprašanje je treba v takih okoliščinah vedno postaviti.«

Na seji naslednjega dne je govoril o nepristranskosti pri sprejemanju: »Pri sprejemanju novincev moramo biti zelo previdni, da nas ne bi zavedla pristranskost, naklonjenost ali odpor. Pri glasovanju za pripustitev ali odklonitev ne smejo upoštevati nobenih osebnih nagnjenj. To pravim zato, ker se mi zdi, da jih je bilo nekaj sprejetih iz prijateljstva in osebnih razlogov. Skupno dobro je vedno pred zasebnim. Ne smemo se ozirati na samoljubje in ne gledati na to, ali nam ljudje ugajajo ali ne. Ne sledimo predsodkom in odporom. Naša osebna korist ne sme nikdar ovirati splošne koristi.«

O posebni vrsti prosilcev, to je nezakonskih, je povedal 13. julija besede Leone XIII. »Če gre za nezakonske otroke, *naturali o spurii*, in to ni javno znano, ni treba prositi dovoljenja za vstop v redovno družbo. Če pa je treba prositi za dovoljenje, prosi prizadeti sam, ne da bi navedel red, v katerega želi vstopiti. Vendar pa je treba vprašanje osvetliti z moralnega in kanoničnega vidika, da bomo pravilno ravnali. Ne pozabimo nikdar besed, ki jih je Leon XIII. rekel don Bosku o nezakonskih: »Ne dajte, da bi se vaše hiše osmolile s to robo, kajti od teh ne boste imeli drugo kot pohujšanje in nevšečnosti. Zelo se varujte sprejemanja nezakonskih sinov. Če sedaj Cerkev dovoljuje podelitev svetih redov, dela to zelo težko.« To je don Durandu posebej priporočil kardinal Guibert, pariški nadškof. Ko je bil lansko leto v Parizu, mu je priporočal, da je zlasti v Franciji treba biti zelo previden pri prošnjah za sprejem v redovno družbo. »Preden koga sprejmete, poizvedite natančno o vedenju njegovega očeta in matere in sploh o začetku cele družine.« O tem je njegova eminenca na dolgo govoril, in to zelo zavzeto.

Dne 26. oktobra je don Rua v imenu don Albera predložil sprejem enega duhovnika in enega klerika, Francoza. Zdelo se je, da so imeli dobra priporočila o njunem vedenju. Don Bosko je želel, da bi poizvedovali, ali so opravili vse predpisane postopke za cerkveni službi posvečene osebe v posameznih škofi-

jah. Nato je nadaljeval: »Sporočite jim, da ju rade volje sprejmemo zaradi dobrih priporočil. Ker pa smo mi redovna družba, se morajo opraviti vsi postopki, ki jih predpisujejo redovna pravila. Vendar nam mora biti jasno, da se v Franciji ne držijo odlokov Pija IX. *Super statu regularium*« [o položaju redovnikov].

Tudi don Bologna je iz svoje hiše v Lillu predlagal nekatere kot novince in druge kot aspirante. Kapitelj jih je sprejel. Potem pa se je pojavila težava. To so bili nekateri člani osebja, ki ga je potrebovala hiša v Lillu. Treba jih je bilo poslati v S. Margherito ali pa bi bil noviciat veljaven, če bi ga opravili v hiši, ki nima tega namena? Ali z drugimi besedami: je bilo mogoče, da bi hiše, kjer bi potrebovali novince za delo, mogli škodovati za priključene noviciatu? Don Bosko je odgovoril: »Ko je Rim potrdil pravila, je zahteval, da morajo novinci prebiti eno celo leto v noviciatski hiši, kjer bi se posvečali izključno preučevanju pravil in pobožnih vaj. Sveta kongregacija v tem ni dopuščala nobene izjeme.« Don Bosko je vprašanje postavil svetemu očetu.

»No, kako je,« je dejal Pij IX., ko ga je nekoč zagledal, »je vaš boj končan ali se je komaj začel?«

»Sveti oče,« sem mu odgovoril, »vi boste morali dati zadnji topovski strel ali celo top.«

»Pojdite naprej. Hudič se bolj boji hiše, kjer se dela, kakor hiše, kjer se samo moli. V teh hišah dostikrat kraljuje brezdelje. Nekateri redovi sprejemajo na prvo preizkušnjo in jih pošljejo v hiše, kjer so zaposleni z delom. In zakaj delajo samo don Bosku toliko težav?«

Ko to je povedal, je svetnik nadaljeval: »Sicer pa z lahkoto sprejemamo aspirante, razen če ni kak znan lopov. Za sprejem novince je treba upoštevati vse cerkvene predpise, tudi če nam zadostujejo samo odloki. Treba je pomisliti tudi na to, ali bodo ti ljudje v materialno in moralno korist celi Družbi. Če z ene ali druge strani stvar ni jasna, počakajmo, podaljšajmo preizkušnjo in nikakor ne zavračajmo počasnega postopka.

Dne 29. novembra je dal štiri pravila za pripustitev k zaobljubam: 1. Vojaški obveznik, na primer po enem letu, ne more biti ovira za redovno zaobljubo. Za mnoge je to zadržek v času vojaške službe. Za tistega, ki je poklic izgubil, se ga lahko odveže, drugi pa se oprostijo tako, da se več ne vrnejo v Družbo. 2. Kar se tiče triletnih zaobljub, ki jih don Bonetti predlaga za obvezne pred večnimi po enem letu noviciata, odgovarjam, da tisti, ki ni pripravljen narediti večnih, *remittatur* [naj se odpusti]. Ti bodo pokazali trenutno prizadevanje, vendar smo potem spet na začetku. Lahko naredimo izjemo, kadar je kdo zelo koristen Družbi in je njegova moralnost neoporečna. 3. Kar se tiče moralnosti, je potrebna večja strogost, ko gre za svete redove, kot ko gre za prepustitev k zaobljubam. V obeh primerih pa je treba biti strog. Če gre za misli, branje, lahko počakamo, se vzdržimo sodbe. Če gre za dejanja s samim seboj, navade, pa je

potrebna večja strogost. Če bi prišlo do presenečenj in redkih primerov, je treba počakati in videti. Če pa gre za dejanja z drugimi, potem je težko, da bi se kdo spremenil. Padci se bodo ponavljali tudi, ko bo tak pripravnik posvečen Bogu. 4. Spomnimo se, da danes ni težav z nezakonskimi, vendar Cerkev, papež, škofje priporočajo, da je treba nezakonske – odločno izključiti od svetih rodov.

Preidimo sedaj k natančnejšim odredbam za tiste, ki naj bi prejeli svete redove. Dne 9. septembra je don Bosko dal dve priporočili, obe za čas vloge prošnje. Na dopoldanski seji je poudarjal potrebo, da predstojnik, preden privoli v nižje redove, pokliče klerika k sebi in mu v zaupnem pogovoru da primerne nasvete in ne da, da bi ravnali na slepo. Lahko mu postavi naslednja vprašanja: Se ti zdi, da si dobro pripravljen pred Bogom? Kako si se do sedaj obnašal glede moralnosti? Je bilo kaj prostovoljnih dejanj? Če da, je treba ugotoviti, ali je bilo iz navade ali izjemoma zaradi posebnih okoliščin. Še drugo vprašanje: Kakšen odnos si imel s svojim spovednikom? In če bi bilo bolje preložiti, se mu pove: Glej, ta dolžnost veže mene in veže tebe. Pripravi se bolje itn. Ker morajo kleriki pisno prositi za redove, je don Bosko na popoldanskem zasedanju rekel: »Nikakor ne smemo misliti, da bodo kleriki, ko pride čas za to, sami prosili za svete redove. Naloga kateheta Družbe je, da poskrbi za to in obvesti dotične.«

Dne 10. septembra se je dotaknil občutljive zadeve. Lahko se zgodi (vsi smo ljudje), da se klerik v času, ko se bližajo sveti redovi, spre s svojim predstojnikom. Don Bosko v takih primerih meni takole: »Ko pride do spora med klerikom, ki naj bi prejel svete redove, in njegovim predstojnikom in gre za nebitvene stvari, se je treba do njega ravnati na poseben način in ga poslati v drugo hišo. Ni primerno, da bi mu pred očmi predstojnika, pa naj je imel prav ali ne, dali znamenje upoštevanja in ga pripustili k svetim redovom. To bi bila graja za predstojnikovo ravnanje.«

Kako je treba ravnati, če pride do premestitve zaradi prejema svetih redov? Don Bosko je odločil v teku iste seje: »Klerik, ki ima poklic, pa ga kapitelj pošilja v kako drugo hišo zaradi sicer ne težkih pa vendar vidnih pomanjkljivosti in s tem odloži prejem svetih redov, naj obvesti ravnatelja hiše, v katero ga pošilja, da bo pozoren na to in to stvar. Preden pa se klerika pošlje na novo mesto, naj se mu jasno pove: pojdi, vendar vedi, da je bil tvoj novi ravnatelj obveščen o tvojih malih napakah. Če te bo opomnil, se ne smeš vznemirjati, ker smo ga mi obvestili. Ravnajmo tako, ko gre za negotov poklic, je pa zadosti nadarjen in je prepričljiv v moralnosti. Treba ga je nadzorovati, opominjati, ga vzgajati in poslati naprej. Treba mu je dati vedeti, da je kapitelj, ko je obvestil novega ravnatelja, ravnal iz dolžnosti in v njegovo dobro.«

Nikakor pa ni bila don Boskova misel, da bi zgoraj omenjena vprašanja postavili na predvečer duhovniškega posvečenja. Dne 18. septembra je rekel: »Ko naj klerik prejme svete redove, naj se pomisli in stori vse potrebno pred sub-

diakonom in se takrat v vesti odloča. Vprašati je treba, ali je študiral; kako je z obnašanjem, ali ni izgubil brez koristi kakega leta. Treba je obenem zahtevati znanje teologije in moralnost. Ocene opravljenih izpitov morajo biti zadostne, nikakršne lenobe pri študiju itn.«

Nekatera navodila obravnavajo splošne in zasebne opravke. Za vse sobrate je lahko koristna opomba z dne 25. avgusta: »Lahko se zgodi, da kdo, ki se zdi neprimeren za kako nalogo, s pomočjo Božje milosti uspe v kaki drugi nalogi, če mu predstojniki hiše ljubeznivo pomagajo.« Ne tako splošen, pa zelo pomemben je bil opomin 18. septembra: »Pred vsem drugim se je pri poteku službe treba močno ozirati na duševno zdravje klerikov.«

Imamo pa tudi posebna navodila za posamezne službe. Dne 13. septembra je močno poudarjal potrebo, da je treba vsakih šest let zamenjati ravnatelja hiš. Nikakor mu niso bile neznane težave, ki so povezane s to določitvijo, vendar je hotel, da se v praksi to pravilo izvaja kljub izjemam, ki jih je treba od časa do časa narediti. Ravnateljem je položil na srce dolžnost mesečnega poročila. »Od ravnateljev je treba zahtevati,« je dejal, »da pripravijo sobrate za podajanje poročila in premislijo, kaj bodo povedali. Ko nekatere ravnatelje opozorimo na to zanemarjenje, odgovarjajo: »Ne vem, kaj naj rečem! Vprašati je treba, ali opravljajo preišljevanje, ali študirajo, ali asistirajo fante, kakšne težave imajo pri izpolnjevanju dolžnosti. Vse to so stvari, ki dajejo priložnost za obširen pogovor. Ravnatelji, ki presojujejo, se tisočkrat zahvaljujejo za dejanje, ko je bilo ustanovljeno poročilo. In prav to poročilo je tako težko doseči, če ga sploh nadrejeni opravi. To je ključ za dobro delovanje hiše in Družbe.«

Dne 2. oktobra je priporočil inšpektorjem in katehetom, da bi pogosto obiskovali hiše. To naj ne bi bili obredni obiski, temveč kakor jih zahtevajo pravila Družbe.

Dne 24. septembra je skušal takole pojasniti nekatere pristojnosti vrhovnega ekonomu: »Ekonom naj dobro premisli, kaj mu naročajo pravila, in naj se tega drži. On naj ne nadzoruje del, temveč tiste, ki morajo dela nadzorovati. Domeni naj se s hišami za dela, ki jih je treba opraviti, nikakor pa naj on ne opravlja teh del. Naj ne dovoli, da bi kaj gradili ali obnavljali, ne da bi prej dobili dovoljenje od kapitlja. Pri tem naj imajo točno določen in jasen načrt, ki ga je odobril kapitelj. Nadzoruje naj in preveri, ali dela tečejo po načrtu.«

Dne 16. novembra so po razpravi določili pristojnosti šolskega svetnika, službo, ki jo je 7. novembra prevzel don Cerruti. Nasledil je don Duranda, ki je bil imenovan za prefekta. Do tedaj so bile službe sobratov določene s pismom tega člana kapitlja. Zdi se pa, da je bilo nujno, da bi razdeljevanje služb prihajalo od najvišje oblasti tako glede premestitev kakor opravljanja služb, ki jih je do tedaj določal ravnatelj. Don Bosko je dejal: »Do sedaj je šlo naprej z očetovskim načinom. Od sedaj naprej pa bo treba uvesti uradni način, če hočemo, da bo v

Družbi vladal red.« Vendar so opustili vsako spremembo do naslednjega generalnega kapitlja.

K novim don Ruovim pristojnostim v službi vikarja nimamo kaj dodati. Še preden je imenovanje stopilo v veljavo, je 22. junija v kapitolu don Bosko izjavil: »Don Rua se mora otresti vsakega drugega posla in služiti edino don Bosku, da bo vedno povezan z don Boskom, kajti don Bosko v stanju, v kakršnem je sedaj, ne more več naprej. Če se bo don Bosko v vsem mogel opirati na don Rua, osvobojenega vseh skrbi, bo lahko s svojo izkušnjo še vlekel naprej. Potrebno je, da kdo išče podporo dobroteljski ne samo v Turinu, temveč tudi v Genovi, Milanu, Rimu. Do sedaj je to delal don Bosko, sedaj tega več ne zmore in mora priti kdo drug, ki bo delal v njegovem imenu.« Te besede so bile uvod v dejanje, rekli bomo umeščanja pet in pol mesecev pozneje.

Tisti, ki želijo, da bi odprli salezijanske hiše v njihovih krajih, prikazujejo, da bi lahko ustanovili postojanke z dediščinami bogatih oseb, ki nimajo zakonitih dedičev. Don Bosko je 10. septembra opozoril predstojnike: »Nikakor se ne smemo opirati na negotove upe na dediščine. Volje se hitro menjajo. Če bi potem morali zapustiti kak kraj, bi bilo s tem povezano veliko nevšečnosti: nezadovoljstvo, prepiri, različne izgube. Če kdo hoče napisati oporoko nam v korist, prav, toda ob smrti naj zapusti svoje stvari urejene. Če gre potem za občinske uprave, vedimo, da jih zakonodaja ščiti.«

Na popoldanski seji istega dne je don Sala predložil načrt za gradnjo groba umrlih salezijancev na pokopališču v Turinu. V tej zadevi je kapitelj pooblastil don Sala. Od pokopališkega spomenika je don Bosko prešel na druge vrste spomina na umrle sobrate. »Gre za stvar, o kateri moramo premisliti. Zbrati življenjepise umrlih sobratov, dodati, kar še manjka, in dopolniti z vsem potrebnim. Nato jih moramo natisniti in jih prebirati v času duhovnih vaj. Poglejmo, kdo bi mogel to narediti v bolj ali manj literarni obliki, vendar resno. Knjigo bi razposlali po Italiji in Ameriki. Tudi v Francijo bi jo za zdaj poslali v italijanskem jeziku, s časom pa naj se prevede v španski, francoski, angleški itn. jezik. To nalogo je treba zaupati komu, ki ima čas. Vzel sem v roke in pregledal knjižice z življenjepisi naših mladih sobratov, bral sem nekaj takih, ki obravnavajo splošne salezijanske kreposti, in odkril veliko spodbudnega. Nikakor ne mislim, da bi morali ti spisi biti popolni, temveč se zadovoljujem vsaj za zdaj z dobrim delom. Za to delo uporabimo ljudi, ki niso veliki učenjaki, temveč sposobni zbrati podatke in pisati, kakor vedo in znajo. S časom bomo delo izboljšali. Za zdaj naj se določijo ti zbiralci in se dobro ali slabo začne delo.«

Don Rua je 16. septembra prebral okrožnico nekega Casimira Mazzoja, ki je pripravljaval *italijanski letopis*, v katerem bi prikazal vse dobrodelne ustanove v Italiji, mesto za mestom. O vsaki salezijanski ustanovi bi napisal kratko poročilo in za to dobil od vsake hiše dvajset lir. »To je lep način zbiranja denarja,« je dejal

eden. »Redovne družbe ne delajo take propagande,« je dodal drugi. Don Rua pa je prikazal korist takih poročil. Don Bosko je dal govoriti, nato pa je sklenil: »Predlagam, da odgovorimo takole: da smo mi vedno pripravljene sodelovati pri stvareh, ki imajo za cilj javno korist, da pa ne moremo storiti vsega, kar bi radi, ker živimo od dobrodelnosti. Vsekakor bo treba, da si vsaka naša hiša priskrbi en izvod tega dela. Recimo jim, da bomo za sedaj storili dvoje: 1. naročili bomo nekaj izvodov, 2. skušali jih bomo razprodati v naših knjigarnah, če delo ne bo imelo nič proti Katoliški cerkvi. Menim, da je primerno, da sodelujemo v knjigah, ki govorijo o naših ustanovah, če le ni kaj proti našim koristim. Vendar moramo biti pozorni, ker je v takih knjigah lahko tudi kaka stran, ki je v nasprotju s katoliškim duhom. Ti znajo zelo spretno vcepljati strup! Moramo biti pozorni.«

Za nas je zanimivo poznati don Boskovo misel o *Salezijanskem vestniku*. Povedal jo je kapitularnem popoldne 17. septembra. Poslušajmo zadnjikrat njegovo besedo. »*Vestnik* ne sme biti list za kako posebno pokrajino, kot npr. Francijo, Španijo, Italijo itn., temveč mora biti organ za vse te dežele, ne le za salezijanski del kake dežele, temveč za ves svet. Novice naj bodo tako izbrane, da bodo zanimale vse izdaje v različnih jezikih. Zato naj bodo *Vestniki* vseh jezikov natisnjeni v materni hiši, da bo tako v vseh izdajah ista usmeritev. To je nadvse učinkovito orožje, ki ne sme uiti iz rok vrhovnega predstojnika.«

Te don Boskove besede so zaradi svobode, ki jo je puščal vsem, da so izrazili svoje mnenje, vzbudile nasprotovanje, ki ga je izrazil don Rua. Rekel je, da je namen *Vestnika* tudi zbiranje miloščine in da za tiste, ki so zunaj Italije, navduševati zanje je nujno, da se ukvarjajo s krajevnimi potrebami. Glede tega, da je pisal v Francijo in Ameriko, od koder so mu odgovorili, da se sicer strinjajo z don Boskovo zamislijo in jo hočejo kolikor mogoče udejanjiti, da pa bi nekateri pisni prispevki, primerni za italijanski *Vestnik*, zmanjševali ugled španskemu. Če bi hoteli priobčiti njihove konference in opise praznikov, bi morali gradivo poslati v Evropo, ga natisniti v Turinu in nato vrniti v Ameriko, kjer bi njihovi bralci brali poročila šele po preteku štirih mesecev. Prav tako poročila tamkajšnjim bralcem ne bi prišla pravočasno in bi za nekatere nepredvidene stvari morali vedeti za štiri mesece prej.

Nekdo je predlagal, da bi *Vestnik* skrčili za nekaj strani in dodali krajevna poročila v posebni izdaji, če ne vedno, pa vsaj od časa do časa. Don Rua je predlagal, naj bi *Vestnik* imel dva dela: enega splošnega za vso Družbo in drugega s krajevnimi poročili, pač glede na posamezne pokrajine po zgledu časopisov, ki imajo razdelek za *Različne novice*.

Don Bosko je zavrnil vse te predloge in se vrnil k svoji zamisli: »Vztrajam pri zamisli enotnega *Vestnika*. Moj razlog, da bi imel v rokah v vsej svoji učinkovitosti to silno sredstvo v službi mojih ciljev, je prepričanje, da bi na tak način *Vestnik* oddaljil od ciljev, ki sem si jih z njim postavil, in zato vztrajam pri svoji

zamisli. Kaj sotrudnikom v *Vestniku* najbolj ugaja? Zgodovina Oratorija in pisma misijonarjev. S to vsebino napolnite *Vestnik*. O drugih novicah, konferencah in praznikih v raznih deželah in tudi v Italiji naj se objavijo kratki izvlečki. Če je kaj izrednega, bo tudi drugim prijetno, da zvedo. Če je pa treba dati kako nujno sporočilo, naj bodo salezijanci povezani s katoliškimi časnikarji in v njihovih časopisih objavljajo najnujnejše novice. Če to ne ustreza, naj uporabijo okrožnice. To je moja zamisel. Zavedati se moramo, da je *Vestnik* glavna opora salezijskega dela in vsega, kar se nas tiče, to je poklicev in zavodov.«

Svetnik je imel *Vestnik* za najboljšo sredstvo salezijske propagande. Predvidel je, da bo dobro urejevan časopis sčasoma učinkovitejši od prižnice. Ni nam točno znano, ali je bilo leta 1884 ali 1885, ko je prišel na obisk k don Bosku pobudnik Ustanove Pompeji odvetnik Bartolo Longo in ga čisto po napolitansko ogovoril:

»Don Bosko, hitro mi povej svojo skrivnost, kako si zavojeval svet!«

»Dragi odvetnik, vsa moja skrivnost je v tem: pošiljam *Salezijanski vestnik* vsem, ki ga hočejo, pa tudi tistim, ki ga nočejo.«

Don Bartolo je pograbil zamisel. Izdajal je dvomesečnik *Rožni venec in mati Božja Pompejska*, vendar še ni dojel mogočnega vpliva tiska. Ko se je vrnil v Valle di Pompei, je izboljšal tiskarno, kupil nove stroje in pomnožil izdajo časopisa: od štiri tisoč leta 1884 je v dveh petletjih dvignil naklado na 72 tisoč izvodov. Zato so don Boska tam spodaj imeli za človeka, ki je »določil drugo obdobje časopisa in tiskarne v Pompejih«.⁹

Kakih petnajst pisem, ki smo jih hranili do sedaj, ker nimajo povezave s snovjo, ki smo jo obdelovali, ali pa tudi zato, da ne bi nadležno polnili prostora drugje, bomo podali sedaj na koncu in jih povezali z osebnimi podatki prizadetih.

MISIJONI IN VLADE

V enajstem in dvaindvajsetem poglavju smo prikazali, kako so vlade v Republiki Argentini in Urugvaju izdajale protiverske zakone in hotele s tem prizadeti predvsem cerkvene ustanove. Kakor hitro je don Bosko od daleč zaslutil, kaj se pripravlja, je stopil v obrambo in sporočil obema inšpektorjema, kako naj ravnata. Med drugim naj bi se ob bližanju nevarnosti zatekli k italijanskim diplomatskim predstavnikom v obeh glavnih mestih. Toda v tistih časih zaradi napetih odnosov med državo in Cerkvijo v Italiji cerkvenim ljudem ni bilo lahko najti podpore pri večinoma sektaških in na splošno liberalnih uslužbencih. Zato je svetnik mislil, kako bi italijansko vlado izzval h kaki uporabni izjavi. Pod pretvezo, da bi izposloval kako podporo, je predložil spomenico o šolah, ki jih je

⁹ *Rožni venec in mati Božja Pompejska*, leto 51. zvezek 5 (september-oktober 1934), str. 280.

ustanovil v Ameriki, in jo poslal zunanjemu ministrstvu. Znano nam je že, kako zelo je bil don Bosku naklonjen piemontski žid Giacomo Malvano, glavni tajnik zunanjega ministrstva. Njemu je don Bosko poslal posebno pismo in ga prosil, da bi ga izročil gospodu Manciniju.

Velespoštovani gospod komendantor!

Vem, da vaša uglednost štiti in podpira naše šole v Južni Ameriki in da ste seznanjeni z napredkom, s katerim se širijo.

Omejujem se, da vse priporočim vaši dobrohotnosti in prosim Gospoda nebes in zemlje, da bi vas ohranil pri krepkem zdravju v korist civilne družbe in zlasti še toliko narodnjakov, ki živijo v daljnih deželah.

S čustvi najgloblje hvaležnosti imam visoko čast, da se smem imenovati vaše velespoštovane ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. februar 1885

Malvano mu je odgovoril 10. februarja, potrdil prejem pisma in mu zagotovil, da bo podprl njegovo prošnjo pri njegovi ekscelenci ministru. Res je minister don Bosku takoj odgovoril z naslednjim pismom.

Velečastiti gospod!

Zelo bi bil vesel, če bi mogel ustreči prošnji, ki ste jo izrazili v pismu temu ministrstvu, da bi dobili podporo za šole, ki ste jih ustanovili v tujini. Zares vse hvale vredno delo civilizacije med našimi priseljenci, ki ga ne bomo mogli nikdar zadosti pohvaliti. Toda izdatki, ki jih iz istih razlogov mora plačevati to ministrstvo, so tako visoki, da skoraj popolnoma izčrpajo denar, ki ga v ta namen določa parlament, in tisto malo, kar ostane, gre za izredne izdatke, s katerimi preurejamo stavbe, kupujemo učila itn. itn. Ker mi je veliko do tega, da vam dam znamenje velikega zanimanja, ki ga ima za vaše delo to ministrstvo, zlasti za razne šole, o katerih bi mi bilo drago dobiti natančnejše splošno poročilo, smo vaši uglednosti namenili 500 lir, ki jih boste na osnovi preprostega potrdila ali s tem pismom lahko dvignili v tukajšnji blagajni.

Sprejmite izraze mojega globokega spoštovanja.

MANCINI

Za don Boska je bilo ministrovo pismo vse in višina podpore ni imela pomena. Pismo je izražalo in dokazovalo, koliko ministrstvo in vlada cenita dobro, ki so ga salezijanci opravili v Ameriki. Objava te novice tam, kjer bi pretila nevarnost, je mogla samo koristiti. To se je tudi zgodilo.¹⁰

HČERE MARIJE POMOČNICE

Kakor je bralcem znano, se don Bosko ni trudil za hitro potrditev pravil

¹⁰ Prim. zgoraj, str. 614.

ustanove hčera Marije Pomočnice.¹¹ Posledica take potrditve bi bila odtegnitev sester svetnikovi jurisdikciji, medtem ko je on bil prepričan, da je bilo treba storiti še marsikaj za utrditev ustanove. Naj povemo še več: Don Bosko bi rad ohranil sestre za vedno ali pa vsaj čim dalje pod odvisnostjo vrhovnega predstojnika salezijancev. Primer take odvisnosti imamo v Cerkvi v odnosu sester Hčera ljubezni, ki so vedno pod jurisdikcijo predstojnika lazaristov. O tej zadevi je razpravljal v enem izmed svojih del vicenski gospod Stella, asistent pri generalu Družbe v Parizu. V upanju, da bo mogel iz tega dela dobiti natančnejše podatke, se je obrnil na pisatelja.

Velečastiti gospod!

Upal sem, da bom deležen kakega vašega obiska v tem našem zavetišču. Sedaj se mi to zdi zelo težko. Zato vam pisno izražam svojo prošnjo.

V naši Družbi imamo vejo, imenovano sestre Marije Pomočnice. Želeli bi, da bi bile tako odvisne od salezijanskega predstojnika, kakor so Hčere ljubezni odvisne od predstojnika lazaristov! Vaša uglednost bi mi naredila veliko uslugo, če bi mi posodili en izvod knjižice, za katero pravijo, da je že natisnjena.¹²

Imejte potrpljenje s pisavo tega na pol slepega človeka. Bog naj blagoslavlja družbo, ki ji tako uspešno načelujete, in v svoji veliki ljubezni molite tudi za tega revčka, ki za vedno ostaja v J. K. najvdanejši služabnik.

JANEZ BOSKO

Turin, 13. junij 1885

Prav tega meseca so v ponatisu izšla pravila, ki jih je don Bosko 1876 pripravil za hčere Marije Pomočnice. To razlaga njegovo zanimanje za odvisnost. Nova izdaja je vsebovala precejšnje spremembe, vendar vedno v okviru prejšnjih pravil. Pripravil jo je don Bonetti s pomočjo msgr. Cagliera in v sodelovanju z vrhovnim kapitljem. Preden so rokopis dali v tisk, so ga predložili kardinalu Alimondi, ki ga je imel dolgo pri sebi, četudi ga je potem vrnil, ne da bi spremenil en sam zlog. Potem je don Bosko dejal, da pravil ni mogel temeljito premisliti (kar naj bi veljalo zlasti za don Bonettija, da ne bi pokazal nezaupanja do njega), zato jih je od začetka do konca prebral in dodal precej popravkov.

Končno je, da ne bi nič manjkalo resnosti dela, dal pravila prebrati pred vsem kapitljem, da bi slišal morebitne pripombe. Tako so na več načinov prišli do pripomb, ki so jih uskladili s pravili in tako omogočili, da bi ustanova bolje dosegala svoj cilj – zveličanje duš. Ko so bila pravila natisnjena, so don Cagliera in don Costamagno prosili, da bi zapisala, kar se jima je zdelo potrebno popravka, in bi to vnesli v tretjo izdajo. Med duhovnimi vajami so umaknili staro besedilo in razdelili novo izdajo.¹³

¹¹ Prim. MB XV, str. 352 [BiS XV, str. 230].

¹² Naj smo si še tako prizadevali, da bi dobili en izvod tega dela, se nam to ni posrečilo.

¹³ Don Lazzerova pisma msgr. Caglieru, Turin, 10. april, 9. in 27. junij 1885.

GROF EUGENIO DE MAISTRE

Iz leta 1885 imamo tri pisma, ki jih je pisal don Bosko. V grofovi družini je bilo več bolnikov, med njimi mati Carlotta du Plan de Sieyès. Častita gospa je nekaj mesecev pozneje zapustila zemljo. V prvem pismu svetnik spodbuja grofa in se mu zahvaljuje za velikodušen dar.

Predragi gospod grof E. de Maistre!

Vaš upravnik gospod Vergan v Borgu mi je prinesel toliko zaželene novice o vaši družini, vendar niso bile dobre, kakor bi si želel.

Podvojili smo molitve, ki jih vsak dan opravljamo pred oltarjem Marije Pomočnice. Te molitve veljajo zlasti za tiste, ki jim je Bog poslal dodatne križe v njihove družine.

Isti vaš upravnik mi je prinesel velikodušen dar dva tisoč frankov. Taki darovi so za nas prava izjema, zato bomo tudi dvignili k Bogu izjemne molitve, saj od njega pričakujemo vse milosti, ko pravi: Date et dabitur vobis [Dajajte in se vam bo dalo].

Da, dragi gospod grof Eugenio, preblazena Devica Marija, ki je tolikokrat in na tako čudovite načine blagoslavljala in varovala vašo družino, se bo še naprej izkazovala kot mogočna in dobrohotna pomočnica kristjanov do vas in do vse vaše družine.

Bodite tako dobri in molite tudi zame in za vso našo družino, medtem ko imam v globoki hvaležnosti čast, da se morem imenovati, dragi gospod Eugenio, vašega vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. marec 1885

P. S.: Pravkar sta prišli gospa markiza Fassati in baronica Ricci, ki sta obe dobrega zdravja. Prinašata mi še dodatne novice o družini vaše uglednosti in mi dajeta točen naslov za to pismo.

Kakor verjetno veste, moje zdravje to leto ni bilo posebno dobro. Sedaj gre na bolje in sem že mogel narediti dva krajša sprehoda. Pošiljam vam nekaj svetinjic Marije Pomočnice, ki sem jih blagoslovil in pustil nekaj časa na oltarju te naše dobrotne Matere, medtem ko sem daroval sveto mašo za vaše bolnike.

Do zgoraj omenjenega srečanja je prišlo, ko se je don Bosko popoldne s sprehoda vračal v Oratorij. Zunaj pred vrati je naletel na bogato kočijo, iz katere sta stopili markiza Fassati in baronica Ricci. Obe plemkinji sta se dolgo pogovarjali z njim in mu pustili obilen dar, ki naj bi bil namenjen noviciatski hiši.

V letu 1884 se je Fassatijevi iztekalo življenje. Zdravniki, ki so pričakovali skorajšnjo smrt, so prepovedali dostop k bolnici osebam, ki niso pripadale družini. Bolnica pa je kljub temu večkrat poslala po don Boska. Po večkratnih povabilih, ki se jim od začetka zaradi prepovedi zdravnikov ni odzval, je končno šel in ji podelil blagoslov Marije Pomočnice. Tedaj mu je markiza rekla: »Pripravljena sem storiti vse, kar bo Marija Pomočnica zahtevala od mene za svojo večjo slavo.« S tem je hotela reči, da bo pomagala Oratoriju. Od tistega trenutka je proti vsemu pričakovanju začela okrevati in je končno popolnoma ozdravela.

Natančno je izpolnila svoje obljube. Njej je namenjen ljubezniv listek, s katerim ji je don Bosko poslal vkuhano sadje z domačega oratorijskega vrta.

Velezaslužna markiza!

Sadovi, ki so zrasli v senci zaščitite Marije Pomočnice. Tako naj raste vaše zdravje in zdravje vse vaše družine. Amen.

Marija naj bo naša vodnica v nebesa.

Molite za tega reveža, ki ostaja v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. november 1885

Grof je po svoji vrnitvi iz Francije, kjer je preživel poletne mesece, preden je odšel v Borgo Cornalese, obiskal Oratorij v upanju, da bo videl don Boska. Toda svetnik je že skoraj en mesec bil v Mathiju. Ko je zvedel za to, je z največjo vpljudnostjo pisal grofu.

Predragi gospod grof Eugenio!

Prejel sem novico, da ste se vrnil v Turin in da ste nas počastili s svojim obiskom.

Upam, da bom na kak način mogel priti na vaš grad v Borgu, da vas bom pozdravil.

V teh dneh želim, da bi opravljali molitve za vas in za vašo družino.

Naj vas presveta Devica vse sprejme pod svoje posebno varstvo in vam pomaga, da boste tukaj na zemlji posnemali njene kreposti in ji nekoč v nebesih delali slavno krono.

Imam težave s pisanjem, toda vi boste potrpežljivo brali. Molite zame in za vso rastočo salezijansko družino, s katero imam dragoceno čast, da se morem imenovati v N.G.J.K. ponižni in vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Mathi, 12. avgust 1885

Za družine, ki so se pridružile Borgu Cornalese, majhnemu zaselku Villastelloneja, so grofje De Maistre na lastne stroške podpirali učitelja duhovnika, ki je med bivanjem lordov deloval tudi kot kaplan na gradu. Prej je bil to don Chiatellino, ki ga je poslal tja sam don Bosko.¹⁴ Po njegovem odhodu je bilo treba poiskati koga drugega. Grof je ponovno prosil don Boska, ki mu je takole odgovoril:

Predragi gospod grof Eugenio!

Rade volje bom poskrbel za učitelja v Borgu. Ne bo ga lahko najti, vendar bom storil, kar mi bo mogoče z drugimi našimi duhovniki, in vam sporočil.

Pišem vam zato, da vas opozorim na mogočo zamudo pri reševanju te zadeve.

Predragi gospod Eugenio, vsak dan molim za vas in vso vašo družino.

Bog naj vas vse blagoslovi in podari vsem zdravje in svetost, in to vedno na poti v nebesa. Amen.

¹⁴ Prim. LEMOYNE, MB IV, str. 582 [BiS IV, str. 364].

Najvdanejši služabnik
 DUH. JANEZ BOSKO
 Turin, 22. oktober 1885

TOLAŽBE

Zakonca Ceriana iz Turina, dobrotnika Oratorija, ki smo ju že večkrat omenili v drugih zvezkih, sta objokovala izgubo svojega že drugega otroka.¹⁵ Don Bosko jima je poslal svojo besedo krščanske tolažbe.

Velespoštovani gospod Giuseppe in gospa Teresa Ceriana-Racca!
 Sočustvujem z vama v globoki žalosti zaradi izgube dečka Marcellina, ki ga je Bog poklical k sebi v prvih letih mladosti. Skušajmo sprejeti Božje odločitve. Prosim Boga, da bi vam naklonil druga tolažila, druge dediče vajinih kreposti za prihodnost.
 Marija Pomočnica naj vaju oba ohrani pri trdnem zdravju, vaju varuje in vama od svojega Božjega Sina izprosi srečne dneve.
 V globokem spoštovanju imam čast, da se morem imenovati najvdanejši služabnik.
 DUH. JANEZ BOSKO
 Turin, 10. maj 1885

Profesor Michele Messina iz Neaplja, velik salezijanski sotrudnik, je imel svoje križe in težave. Leta 1883 se je zaupno pogovoril z don Boskom, od katerega je prejel podobico Marije Pomočnice z naslednjim napisom na hrbtni strani:

Predragi v Gospodu!
 Bog naj vas blagoslovi, Marija naj vas tolaži v bridkostih življenja. Pomaga naj vam premagati nevarnosti tega žalostnega izgnanstva in vas in vašo sestro povede k uživanju dobrin, ki nam jih svet ne bo mogel odpovedati in nikdar iztrgati. Tako bodi.
 Molite za tega ubožca.
 DUH. JANEZ BOSKO
 Turin, 17. november 1883

Križi so ga še naprej nadlegovali, ko mu je dve leti pozneje poslal iz Svete dežele spominček. Bila je podobica, na kateri so bile nalepljene cvetlice, ki so jih natrgali na krajih trpljenja, jih posušili in prilepili na kartice, tako da predstavljajo različne motive. Božjemu služabniku je bila kartica izhodišče za tolažbo darovalcu.

Predragi gospod!
 Hvala za venček iz Getsemanija, ki ste mi ga blagovolili poslati in ki ga bom ohranil za spomin. Naj bo to predokus tistega venca, ki nam ga bo Božje usmiljenje nekoč

¹⁵ Glej zgoraj, str. 390.

poklonilo v nebesih!

Iz vašega pisma razbiram, da vam ne manjka križev. Storite tako: pridite sem k meni. Živela bova kakor brata: kruha in dela nama ne bo manjkalo, plačilo nama bo pa pripravil Gospod. Ste zadovoljni? Bog naj nas blagoslovi in nam pomaga trpeti s seboj na poti v nebesa. Ostajam vedno v Jezusu Kristusu.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. februar 1885

MOLITVE

Kakor so se osebno zatekali k don Bosku in ga prosili za njegov blagoslov, tako so ga od vseh strani, tudi iz najoddaljenejših krajev, prosili za njegove molitve in molitve njegovih dečkov. On je glede na okoliščine v posameznih primerih odgovarjal sam ali naročal drugim, da so odgovarjali v njegovem imenu. Trije odgovori, ki jih tukaj navajamo, so zelo skromen prikaz obilnega dopisovanja, ki bi ga zbrali, če bi bilo to mogoče. Vendar pa so tudi ta pisma, ki jih pridružujemo že objavljenim, dragocene relikvije, ki smo jih rešili propada.

Meseca februarja je gospa Rosina Ferrerati, Turinčanka, naročila tridnevni-
co molitev za ozdravljenje enega svojih sinov, čigar zdravje je bilo tako kritično, da je obstajalo le zelo majhno upanje na ozdravljenje. Med drugim so mu že podelili zakramente za umirajoče. Ko so že vsi v trepetu pričakovali strašno uro, ki se je vedno bolj bližala, je na naslov bolnika prišla podobica Marije Pomočnice z naslednjimi rokopisnimi besedami in don Boskovim podpisom: »Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj vam sama prinese poseben blagoslov. Iz srca vas bom priporočil Bogu pri sveti maši.« Kakšen je bil učinek, nam opisuje sam fant:¹⁶ »Ko sem težko bolan ležal v postelji, so se zbrali na posvet zdravniki. Moja mati jih je spraševala za njihovo mnenje. Tedaj je v navzočnosti vseh teh prišla podobica Marije Pomočnice, ki mi jo je v svoji ljubeznivosti poslal don Bosko. Ko sem odprl ovojnico in prebral njegove besede, sem bil močno pretresen in nepopisno veselje je storilo, da sem pozabil na vse bolečine. Zdravniki so odgovarjali moji materi, da se ne morejo izreči, ker me zaradi mojega stanja niso mogli notranje preiskati, jaz pa sem sedel na postelji in hotel vstati. 'Kako naj vstanem?' sem si rekel. 'Tako? ...' V trenutku sem se dvignil, ne da bi mi kdo pomagal. Zdravniki so se začudeno spogledali. Presenečeni so enoglasno vzkliknili, da je čudež in da oni ne morejo razložiti, kako sem mogel vstati. Dobro se spominjam, da tudi jaz sam nisem mogel razumeti.«

Ozdravljenje ni bilo v trenutku, temveč se je zdravje postopoma izboljševalo do končne popolne ozdravitve. Mamica je takoj pohitela k don Bosku in mu

¹⁶ Poročilo odvetnika Maria Ferreratija, Turin, 21. januar 1886.

sporočila ozdravljenje. Dodala je, da so tudi njeni sostanovalci prejeli čudovite darove od Marije Pomočnice. Nekaj minut pozneje je svetnik, kot sta pripovedovala don Festa in don Lemoyne v pogovoru o teh stvareh, vsem, ki so bili v družbi, ves prevzet dejal: »Jasno je, da je mati Božja Marija naša vedno dobra mama. To so stvari, ki jih gledamo z našimi očmi vsak dan in celo večkrat na dan.«

Gospa Carolina Gori, salezijanska sotrudnica iz Massa Carrareja, je prosila, da bi darovali sveto mašo z namenom, da bi prejeli uslišanje v časni zadevi za neko družino v Rimu, kjer je prosilka začasno stanovala. Svetnik ji je odgovoril:

Velespoštovana gospa Carolina Gori!

Rade volje molim za srečen uspeh. Naj Bog stori, da se bo vse izteklo v korist družine, ki mi jo priporočate. Z veseljem bom daroval sveto mašo in tudi naše sirote bodo molili z menoj in darovali sveta obhajila v isti namen.

Bog naj blagoslovi in podeli tisto, kar je koristno za našo dušo.

Priporočam se vam v molitev in se imenujem vaše uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. avgust 1885

Milosti niso izprosili. Toda kakor je pisala gospa *Salezijanskemu vestniku* 2. aprila 1891, je od tistega trenutka v družini silno naraslo zaupanje v don Boskovo molitev in da je po don Boskovi smrti, ko se je znašla v posebnih tegobah, prosila Marijo Pomočnico, bila po zaslugah Božjega služabnika čudežno obvarovana in rešena tegob, ki so jo mučile. To potrjuje tudi v svojem poročilu don Cagnòli, župnik pri Srcu Jezusovem.

Gospa Maggi Fannio iz Padove je od don Boska zahtevala, da naj ukaže Mariji Pomočnici, da naj ji takoj nakloni želeno milost. Dobila je naslednji odgovor:

Velespoštovana gospa!

Rad bi ukazal materi Božji Mariji, naj vam takoj podeli zaželeno milost. Toda jaz lahko samo ponižno prosim.

V tem smislu bom s svojimi sirotami prosil nebeško Mater, naj vam podeli, kar prosite. Prepričan sem, da vas bo uslišala v vsem, kar ni v nasprotju z večnim zveličanjem vaše duše.

Sem napol slep in le s težavo pišem, zato mi oprostite slabo pisavo.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa, priskočite mi na pomoč v svoji krščanski dobroti in Bog vam bo vse bogato povrnil.

Molite tudi za tega reveža, ki vam bo vedno hvaležen v J. K. ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. september 1885

Ista gospa mu je malo pozneje poslala čedno vsoto denarja in vztrajala, naj ji izprosi zaželeno milost. V imenu odsotnega don Boska so jo obvestili o prejetem daru, ko pa je on zvedel za to, se je hotel lastnoročno zahvaliti.

Velespoštovana gospa!

Sem zunaj Turina, vendar so vam sporočili, da sem prejel vaš velikodušni dar 500 frankov.

Ponovno se vam zahvaljujem za vašo naklonjenost in vam zagotavljam naše slabotne molitve, ki jih bomo tako javno kakor zasebno nadaljevali, jaz pa bom vsako jutro pri sveti maši molil po vašem namenu.

Prepričan sem, da boste prejeli zaželeno milost, ki jo prosite od Gospoda, vendar naša prošnja ne sme biti v nasprotju s koristjo vaše duše. Je prav tako?

Rade volje bom opravil sveto mašo po namenu, o katerem pišete.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa, in z vami naj blagoslovi vse vaše sorodnike in prijatelje. Marija naj nam bo vodnica na poti v nebesa.

Sprejmite našo globoko hvaležnost in naše vsakdanje molitve za vas, vi pa bodite tako dobri in vedno molite za tega ubogega ugašajočega duhovnika, ki ostaja vedno J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Oratorij v S. Benignu Canavese, 2. oktober 1885

Na žalost je prišel čas, ko mu moči niso več dopuščale, da bi vsakič lastno-ročno odgovoril na prošnje za molitve. Zato se je 1885 odločil, da je oblikoval odgovore za različne primere, jih dal litografirati in jih pošiljal prosilcem. Prejemniki, ki so ugotovili, da je rokopis njegov, so se ali pa tudi ne zavedeli litografskega tiska, a so hranili liste, kakor če bi bili pristni rokopisi. Eden izmed takih odgovorov se je glasil.

Velespošto ... gos ...

Kot odgovor na vaše cenjeno pismo imam zadovoljstvo, da vam sporočam, da iz vsega srca molim z našimi dragimi sirotami za vašo uglednost in da bomo po vseh vaših namenih začeli devetdnevnicu molitev in obhajil dne ... Pridružite se našim pobožnim opravilom, da boste: 1. vsak dan zmolili tri očenaše, zdravamarije, slavaočetu in Pozdravljena Kraljica z vzdihljaji: Cor Jesu sacratissimum, miserere nobis. Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis [Presveto Srce Jezusovo, usmili se nas; Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas]; 2. pogosto prejemale sveto obhajilo, vir vseh milosti; 3. storili kako dobro delo usmiljenja.

Srčno priporočam naše uboge dečke vaši velikodušni krščanski ljubezni in prosim N. G., ki je rekel: Dajajte in se vam bo dalo, da vam bogato poplača vse, kar je vaša uglednost storila zanje, ki so vsega zelo potrebni.

Popolnoma smo prepričani, da bodo naše molitve uslišane na način, ki bo najbolj koristen vaši duši.

Bog naj vas blagoslovi in presveta Devica naj nas vse potolaži s svojim materinskim varstvom. Z globokim spoštovanjem ostajam vaše uglednosti najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Dne ... 1885

HVALEŽNOST

Zahvalna pisma, ki so prišla do nas, predstavljajo obsežno don Boskovo korespondenco. Naj navedemo nekaj primerov.

Sotrudnica iz Villastellona Clara Giuganino, ki je poslala dar, je prejela tole ljubeznivo pisemce.

Velespoštovana gospa Clara!

Bog naj vas blagoslovi in vam povrne vso vašo krščansko dobrotelost. Ko pomagajte nam, pomagajte reševati toliko revnih in zapuščenih dečkov. Pogum in še naprej služite Gospodu v njegovih najmanjših bratih. Vsak dan priporočam Gospodu vaše posle, vaše sorodnike, vašo dušo.

Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. maj 1885

Ko se je bližal 26. julij, je pisal dobri sotrudnici Anni Fava za god in se ji zahvalil za ponovno miloščino.

Sveta Ana, prosí za nas!

Velecenjena gospa Fava!

Bog naj danes in vedno blagoslavlja in presveta Devica naj vam bogato povrne vso krščansko dobrotelost, ki ste jo izkazali nam in našim sirotam. Sv. Ana naj vam od Jezusa izprosi mir srca, mirno vest in vztrajnost na poti v nebesa vam in gospodični Marii.

Upam, da vas bom mogel v kratkem osebno pozdraviti.

Molite zame, ki bom v nedeljo maševal za vas in ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Papirnica sv. Frančiška, Mathi, 22. julij 1885

Iz S. Pietra di Lavagno pri Veroni je gospod Giulio Felisi od časa do časa pošiljal majhne darove in se priporočal njegovim molitvam. Njihova družina hrani dva listka, ki ju je svetnik napisal leta 1885. Na prvem je pisal: »Prejel sem dar, ki ga je vaša uglednost namenila našim misijonarjem. Bog naj bogato povrne vašo dobroto, mi vsi bomo molili po vašem namenu.« In na drugem: »V globoki hvaležnosti sem prejel denar, ki ste nam ga v svoji krščanski dobrotelosti poslali za loterijske srečke v korist del v čast presvetemu Srcu Jezusovemu v Rimu. Bog naj vam obilno povrne, medtem ko bom jaz vsak dan molil za vaše zdravje in zdravje vseh in za uspeh v poslih, povezanih z vami.«

Dvoje pisem, prepolnih hvaležnosti, je pisal velezaslužnemu inženirju Levrotu v Nico. Dne 19. julija je na zadnjo stran podobice Marije Pomočnice zapisal tele vrstice: »O Marija, ponesi ti sama poseben blagoslov svojemu sinu Vincenzu Levrotu in vsej njegovi družini in bodi vsem vodnica na poti v nebesa.« V prvem pismu se je zahvalil njemu in nekemu drugemu bolnemu gospodu za dar, ki sta mu ga poslala.

Predragi gospod vitez!

Upam, da se je don Rua v mojem imenu zahvalil vam, dragi gospod Levrot, in dobrosrčnemu gospodu Montbrunu.

Moj vid in druge življenjske funkcije so močno popustile in le z veliko težavo pišem. Toda dobrodelnost tega velezaslužnega gospoda zasluži izraze hvaležnosti in posebne molitve k Bogu za njegovo zdravje.¹⁷

V ta namen sem odločil, da naj se vse do božiča daruje pri oltarju Marije Pomočnice ena sveta maša in da naj se opravljajo molitve ter darujejo sveta obhajila.

Toliko prošenj gotovo ne bo ostalo brez sadov pri prestolu Božje matere Marije, temveč pričakujem bogate duhovne in časne olajšave za našega bolnika.

Vam se, gospod vitez, ponižno zahvaljujem za posebno pomoč našim sirotam. V prošnji k Bogu, da ohrani vas in vašo družino pri krepkem zdravju in v svoji sveti milosti, imam veliko zadovoljstvo, da se imenujem v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. november 1885

Iz pisma, v katerem je inženirju predčasno želel blagoslovljen božič in srečno novo leto, je razvidna posebna naklonjenost, ki je premagala tudi težave z zdravjem.

Velecenjeni in predragi gospod vitez!

Ne morem biti zadovoljen, če vaši uglednosti ne napišem vsaj nekaj vrstic. Vsak dan molimo za vas in za vašo družino, toda v tej devetdnevnicu ter ob tem koncu in začetku leta želimo opraviti posebne molitve in obhajila, da bi vas Gospod ohranil pri dobrem zdravju in na varni poti v nebesa, kjer naj bi bila bogato poplačana velika dobrodelnost za nas uboge salezijance.

Tudi vi molite zame in me imejte v J. K. najvdanejši in najuslužnejši

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1885

V FRANCOSKEM JEZIKU

Od nekaterih francoskih pisem imamo samo prepise, gotovo skoraj vse s popravki. Toda vsebina in slog sta gotovo don Boskova.¹⁸ Tri pisma, namenjena znani lyonski sotrudnici gospe Quisard. Prvo prinaša voščila za novo leto in povabilo v Turin za praznik sv. Frančiška Saleškega. Drugo vsebuje nasvete za pobožnost do presvetih hostij, za katere ji je on izprosil dovoljenje, da jih lahko hrani v domači kapelici. V tretjem vprašuje po novicah o njenem salezijancu, to je sinu Antoniu, ki bi ga mati rada izročila njemu. Pisma so vedno krajša, kar

¹⁷ Iz enega od don Boskovih pisem Levrotu je mogoče razbrati, da je ta ugledni dobrotnik umrl 1. avgusta 1886.

¹⁸ Dodatek, št. 99 (A-B-C-D-E-F-G).

pomeni postopno pojemanje telesnih moči. Tudi o gospeh Lallemand, materi in hčeri, smo večkrat govorili v teh zadnjih zvezkih kot o dušah, ki sta bili zelo vdani don Bosku. Na začetku leta 1885 jima je izrazil svojo globoko hvaležnost. Kaka dva tedna pozneje je svojemu velikemu prijatelju grofu Boulangeru De Villeneuve šaljivo zaupal nalogo in ga k temu spodbudil z zelo izvirnim razlogom. Don Varaža, ravnatelj doma v Saint-Cyru, je potreboval denar, da bi plačal zidarje. Don Bosko je pooblastil grofa, da bi plačal vse dolgove, ki so jih salezijanci imeli v Saint-Cyru. »Ali sprejmete, gospod grof,« mu je pisal, »to častito nalogo?« Pričakujem, da bom spoznal vašo veljavo in pogum, seveda ne vojaškega, temveč denarnega.« Šesto pismo, za katero ne vemo, komu je namenjeno, se zahvaljuje za dar in vabi v Turin.

Omembe vredno je tudi pismo, ki ga sicer ni pisal don Bosko, verjetno pa ga je on neposredno navdihnil in nosi njegov podpis. Opat Fociéré-Mace, rektor v Léhonu v departamaju Côtes-du-Nord, mu je v dar poslal priročnik *Križevega pota* in ga prosil za molitve, da bi mogel dokončati gradnjo neke cerkve. Ko se mu zahvaljuje za dar, mu sporoča, da bodo v Oratoriju 14. januarja začeli opravljati devetdnevnicu k Mariji Pomočnici po njegovem namenu.

Celotno don Boskovo dopisovanje preveva zaupanje v moč molitve: znanje spoštovanja in navade, ki jo je tudi sam upošteval.

Dne 30. avgusta 1885 je pogovor pri mizi nanesel na *Zgodovino Italije*, ki jo je napisal svetnik, in o uspehu, ki ga je doživela kljub nasprotujočim ocenam v času izida, ko so ljudje, sekte in stranke sprti med seboj soglašali v eni stvari: v boju proti Cerkvi in njenim ustanovam. Don Bosko je dal izjavo, ki nam osvetljuje njegovo veliko skrivnost, da je delal dobro kljub tolikerim nasprotnim silam in izšel neranjen iz bitke. Rekel je te pomembne besede: »Nikdar se nisem dal voditi dnevnim tokovom. Naredil sem si načrt, ki je bil odobren že od začetka mojega apostolata, izvajal sem ga v strahovitih viharjih in nadaljeval, ko se je zdelo, da je vse izgubljeno. Nikdar nisem spremenil svojega načina delovanja, kar je dajalo in še vedno daje lepe sadove pod varstvom matere Božje Marije in jih vsi vidimo.« Ob takem ravnanju mu ni bilo prizaneseno s težavami in preganjanjem, rešilo pa ga je, da ga dogodki niso potegnili za seboj. Odločen borec Jezusa Kristusa se je vse svoje življenje bojeval za Boga, ne da bi se vmešaval v svetne spletke, in je za tak pošten boj zaslužil venec zmagovalcev ne samo v drugem, temveč tudi v tem življenju.¹⁹

¹⁹ Prim. 2 Tim 2,3-5.

DODATEK – DOKUMENTI

1. DON BOSKOVO PISMO GOSPE QUISARD

A

Velezaslužna gospa!

Opat Barruel je odsoten, in ker ima on vso zadevo v rokah, vam ne morem poslati predmetov, za katere me prosite.

Vendar vam moram izraziti svojo globoko hvaležnost za vse dobro, ki ste nam ga tolikokrat izkazali vi in gospod Quisard.

Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino in presveta Devica naj bo vedno vodnica in zavetnica mojega malega prijatelja dragega Antoina.

Izrecite moje globoko spoštovanje vsem, s katerimi boste govorili o meni, in molite za uboega duhovnika, ki za vedno ostaja v J. K. vaš vdani služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. – 1884

B

Gospa Quisard!

Zelo dobro razumem, spoštovana gospa, vaša čustva, ki so tudi moja: salezijanska hiša za uboge sirote mesta Lyona. Vendar moramo še malo misliti. Jaz bom storil, kar je v mojih močeh. Treba pa je zelo previdno pripraviti cerkveno gosposko. Moje zdravje se je malo izboljšalo, vendar sem še vedno ujetnik svoje sobe.

Nikakor ne bom pozabil vsak dan pri sveti maši moliti po vaših namenih.

Bog naj blagoslovi vas, vašega gospoda soproga, vso vašo družino in Marija Pomočnica naj vodi vse vaše zadeve v vašo čim večjo korist.

Bog naj vas ohrani v svoji milosti. Tako bodi.

Vdani in ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. februar 1884

C

Velezaslužna gospa Quisard!

Vaše nadvse ljubeznivo pismo in vaš velikodušni dar me silita, da posvečam svoje molitve in naše pobožne vaje vašemu namenu. Zahvaljujem se vam iz vsega srca in nadaljevali bomo brez prenehanja molitve k preblaženi Devici, da vas ona blagoslovi, varuje in vodi vas, vašo družino in vse, zlasti še vašega soproga, v trdnem zdravju in vedno na poti, ki pelje v nebesa.

Moje zdravje se je malo izboljšalo in zdravniki pravijo, da bom v soboto lahko odpotoval v Nico, za kar sem se odločil. Vendar pisma lahko še vedno naslavljate v Turin.

V najgloblji hvaležnosti in z zagotovilom naših revnih molitev ostajam v J. K. vedno ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. februar 1884

2. KARD. LODOVICO CAVEROT

Naslednik sv. Pontina in sv. Ireneja na metropolitanskem in nadškofijskem sedežu v Lyonu kardinal Lodovico Maria Giuseppe Eusebio Caverot se je rodil 28. maja 1806. v Joinvillu, majhnem mestecu škofije Langres. Svoj študij je končal v kolegijih v Troyesu in Dolu in v Saint-Acheux v škofiji Amiens. Šel je v Pariz, kjer je doktoriral iz prava in ostal nekaj časa v službi v obrambnem ministrstvu. Leta 1831 je bil v Besançonu v službi kardinala Luigija di Rohan Chabota. Leta 1882 je postal vikar nadškofijske stolnice in tri leta pozneje župnik in nadduhovnik v isti cerkvi. Odkar je stopil v cerkveno službo, je bilo njegovo življenje vse posvečeno večji Božji slavi in zveličanju duš. Njegove duhovniške skrbi so veljale cerkveni službi, študiju, molitvi, prižnici. Njegova eminenca kardinal Mathieu, eden slavnih mož francoske Cerkve, je kmalu spoznal, kako globoke kreposti skriva skromna pojava opata Caverota. Njegova prizadevnost v tej službi mu je odprla pot k škofovstvu.

Dne 20. aprila 1849 je papež Pij IX. v Gaeti, kjer je imel nagovor *Quibus quantisque malorum procellis* [Sredi premnogih in tako težkih viharjev zla] proti rimski republiki, med drugimi imenoval kanonika Caverota za škofa in mu izročil cerkev v St-Didiéju. Novi pastir se je odpravil na svoje pastoralno mesto in ostal v škofiji sedemindvajset let. Njegova zavzetost za službo, njegovo navdušenje za vse, kar se tiče Cerkve, in njegova vdanost Svetemu sedežu, zaradi česar se je tako zelo odlikoval med francoskimi cerkvenimi dostojanstveniki, so se pokazali v najlepši luči. Ljubeznivost in dobrota, s katerima je očetovsko vladal svojo škofijo, sta mu pridobili srca vseh. V St. Didiéju so menili, da bo ostal pri njih za vedno, toda Bog je odločil drugače. Ko je moral oditi v Lyon, je bilo slovo zelo boleče.

Msgr. Caverot se je v St. Didiéju posvetil posebno vzgoji cerkvenega osebja: Autrey in Chatel sta bila predmet njegovih posebnih skrbi. Zavzemal se je za cerkvene konference in vzpostavil obvezno rimsko liturgijo, ustanovil dom za ostarele duhovnike, pospeševal romanja k svetišču B. Fourierja, apostola Lorene, in sklical škofijsko sinodo.

Ob kanonizaciji japonskih mučencev se je odpravil v Rim, podpisal je slavno poslanico škofov svetemu očetu, v kateri so potrdili nezmotljivo učiteljstvo Kristusovega namestnika, in se vrnil v Rim za vatikanski koncil, kjer je vse spodbujal s svojo vdanostjo papeževi avtoriteti. Ko je ovdovela Cerkev v Lyonu zaradi smrti msgr. Guenouilbaèja, je francoska vlada, ki ji je pripadala pravica predloga naslednika, nakazala Svetemu sedežu škofa iz St. Didiéja. Pij IX. je odobril izbiro in v konzistoriju 26. junija 1876 postavil msgr. Caverota za nadškofa v Lyonu in Vienni. Takoj se je odpravil na svoje novo delovno mesto v nadškofiji in sodeloval pri odprtju nove katoliške univerze v Lyonu, katere osnove je postavil msgr. Thibaudier, danes škof v Soisonsu, ki je bil v času bolezni pomožni škof in odgovoren kot kapitularni vikar v službi msgr. Guenouilhaca vse do njegove smrti.

Njegova svetost Pij IX. je 12. marca 1877 imenoval msgr. Caverota za kardinala svete rimske Cerkve z naslovom San Silvestro v *Capite* in ga poklical za člana kongregacije, propagande, indeksa, odpustkov in relikvij. Kardinalski klobuk sta mu prinesla msgr. Giuseppe Francica-Nava, tajnik komornik njegove svetosti, in maršal Mac-Mahon, ki mu ga je na podlagi posebnih pooblastil Svetega sedeža nekaterim državnim poglavarjem posadil na glavo s primernimi besedami spoštovanja novemu dostojanstveniku.

DON BOSKO

Il più bel fiore del Collegio apostolico, str. 230 in sledeče.

3. HIMNA KARDINALU ALIMONDI

NJEGOVI EMINENCI KARDINALU ALIMONDI, SVOJEMU VELEČASTITEMU NADŠKOFU, SE KLANJAJO DON BOSKO IN NJEGOVI SINOVI RADOSTNI, DA GA MOREJO SPREJETI V ORATORIJU NA DAN NJEGOVEGA ZAVETNIKA, KI JE ŽIV SPOMENIK MODROSTI, KROTKOSTI IN DEJAVNE LJUBEZNI, SVETEGA FRANČIŠKA SALEŠKEGA.

Radost, ki jo vidiš žareti
Na obrazih toliko dečkov,
Ti pravi, da je prišla ura,
Ki so jo vsi tako nestrpno pričakovali.

Nestrpni zaradi dolge odsotnosti
So te vsi željno pričakovali.
In pesem, ki ti doni v pozdrav, oh, vredni pastir,
Je izraz našega veselja.

Kdo bi te mogel videti
In se mu srce ne bi vnelo od ognja ljubezni?
Prihajaš kot mavrica
Naznanjat srečno prihodnost.

Ko govoriš, je ljubezen tista,
Ki s tvojih ustnic pošilja svoje puščice.
V ljubezni drhti vsaka trohica tvoje duše
In vodi k Bogu svoje želje.

Ti si sama ljubezen! In iz nebes vrača
Tvojo ljubezen Marija.
V tvojem pogledu se blešči ogenj tistega,
Ki je videl Božje skrivnosti.

Skrivnosti neizmerne lepote,
Ki jih nosi v obrazu in duši Marija,
Si priča, s kakšno sladkostjo
Napolnjuje vsakega vernega sina.

Ti si ljubezen in nežni lik Salezija
Odseva s tvojega obraza.
Kako mora biti ljubezniv še Gospod,

Če že iz tebe seva toliko ljubezni.

Ti si zarja zunanjega miru
Za vsakega tavajočega v žalosti,
Ti izraz resnične modrosti,
Ki vodi ovce v Jezusov ovčjak.

Ti si ljubezen in čuvaj in
Poješ pesem, ki vse pove.
Slavo, ki venča njegove lase,
Naj nebo podeli tudi tebi.

Slava in vladavina v nebesih in na zemlji,
Ki vse giblje z Božjo roko,
Naj odpre ječe in odžene vsako vojno
In k njegovim nogam podeli premagance.

Ti si ljubezen! To ti je povedal Leon,
Ki te je hotel imeti ob svoji strani,
In kot izraz svoje ljubezni
Ti je izročil ljudstvo ob Padu.

Tu je shranjen Kristusov potni prt,
Tu hostija polna luči,
Tukaj tolaži in zmaguje ona,
Ki zmaguje nad neverniki.

Hvala novemu svetemu Aronu,
Ki nam daje v dar svoje srce.
Hvala tebi, ki s Siona
Prinašaš sporočilo miru in dobrote.

Pridi, sedi na prestol med sinove!
Hvaležno ti ljudstvo vzklika neskončno zahvalo,
Silno bučanje Kokitos¹ še dodaja
K zmagoslavju tako velike dobrote.

Pridi in sedi na prestol k sinovom,
Ki po Saleškem in Mariji so zvani.
Ponižno so vzklili na začetku,
A zdaj že seme cveti evangelija.

Družba ni zrasla po trudu roke umrljive
In ne rodovitna postala z oblaki te zemlje.
Od Boga je prišla beseda nesmrtna,
Ki iz nebes je veliko delo podprla.
Ti si ljubezen in na Pijeve sinove

¹ Podzemna reka (op. prevajalca).

Stegni, pastir, svoje svete roke!
 Ti stopaš pred nami, kot angel si Božji
 Z ognjem, sijočim oblakom, zastavo in zmago.

Mi pa upiramo svoj pogled vate
 In dospeli bomo na čudoviti naš cilj,
 Po mračnih stezicah trpljenja,
 Do visokih potov ljubezni.²

4. NAGOVOR KARDINALA ALIMONDA SOTRUDNIKOM V TURINU

Predragi salezijanski sotrudniki in sotrudnice, tudi v Rimu sem se ukvarjal s salezijanskimi zadevami, in ko je naš dragi don Janez Bosko imel svoje letne konference v cerkvi plemenitih Oblat svete Frančiške Rimske v Tor de' Specchi, sem se jih tudi jaz udeležil, izrekel kako besedo ali dal kako spodbudo ljudem, ki so se jih udeležili. Tam sem se z živim zanimanjem zadrževal v pogovoru o salezijanski ustanovi in njenem ustanovitelju. Kdo bi tedaj rekel, da me bo Božja previdnost poslala za nadškofa v Turin, kjer se je ta ustanova rodila, rasla in od koder se je že razširila v druge kraje v blagor družbe in vere? Kdo bi dejal, da bom salezijanske konference, pri katerih sem v Rimu sodeloval in govoril na ravni prijateljstva in vere, imel srečo nadaljevati v Turinu in razmišljati ne več kot sobrat in prijatelj, temveč kot pastir in oče? O, tako rad sem sprejel predsedovanje tega izbranega shoda, kajti rad imam salezijansko ustanovo, toliko bolj zdaj, ki jo morem imenovati tudi svojo ustanovo, in don Bosko mi bo dovolil, da uporabim ta izraz.

In od kod me je navdihnila ta ljubezen do ustanove salezijancev? Od tod, da moram ljubiti in podpirati vse ustanove, ki so oblikovane v duhu evangelija in v duhu našega Gospoda Jezusa Kristusa. Zatorej, če vam bom dokazal, da je v don Boskovi ustanovi, v salezijanski ustanovi, duh Jezusa Kristusa, bo tudi dokazano, da jo moram ljubiti in podpirati z vsemi svojimi močmi.

1. Najljubše opravilo našega Gospoda Jezusa Kristusa je bilo evangelizirati, poučevati revne, uboge ne le po premoženju, temveč po sposobnostih, da bi jih obogatil s svojo milostjo in napravil deležne nebeških dobrin. Zato je božanski učitelj dejal, da je bil poslan prav za poučevanje in ozdravitev te vrste ljudi; je prišel poučevati in ozdravljati prav to vrsto ljudi: *Evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde*. Prav. In prav to je veliko delo. Ki so se ga lotili salezijanci. Ko je don Bosko ustanovil svojo Družbo, je hotel pomagati predvsem revežem, ki nimajo časnih dobrin, ki jih nihče ne ljubi in so revni glede verskega znanja in žalostnih src. Od vsega začetka je čutil v svojem srcu veliko naklonjenost do teh zapuščenih ljudi. Začel jih je iskati po trgih in cestah in se posvetil telesnim in duhovnim potrebam teh zapuščenec, ki so prepuščeni sami sebi ali v materialni stiski niso mogli skrbeti za svojo dušo in za Boga in bili tako v nevarnosti, da se pogubijo. To vzvišeno poslanstvo želi udejanjiti salezijanska družba in

² Pesnik posebej opeva ljubezen, navdihnjen ob prvi pridigi, ki jo je kardinal imel v glavnem mestu na dan umestitve in jo je natisnila salezijanska tiskarna z naslovom *Le dolcezze dell'amore in Roma e in Torino*.

pri tem ji pomagajo salezijanski sodruđniki in sodruđnice. Kakor vidite, je to ustanova v evangeljskem duhu in jo moraš kot pastir, kot nadškof ljubiti in ščititi. Zato jo ljubim in ščitim.

2. Držimo se duha našega Gospoda Jezusa Kristusa. Nadvse je imel rad otroke in ti so imeli radi njega. Ko je Jezus hodil po Palestini in pridigal, so prihajali otroci k njemu in se veselili v njegovi pričujočnosti. Apostoli, ki so menili, da so Božjemu učitelju v nadlego, so jih odganjali. Jezus pa tega ni hotel in je ukazal, naj jih pustijo, da prihajajo k njemu: »Sinite parvulos venire ad me«. Pustite, da otroke, da prihajajo k meni in jih morem ljubkovati. Don Bosko se je navzel tega Jezusovega duha ljubezni do otrok in tukaj v Turinu začel svoje apostolsko delo z dečki. Dečki so prišli, šli za njim in videli v njem podobo Jezusa Kristusa. Don Bosko in salezijanci so odprli zavode, šole, zavetišča in praznične oratorije za otroke in postali prijatelji njihovih staršev. To je resnično evangeljska ustanova. Jaz jo moram ljubiti, ker se me tiče zelo od blizu. Sedaj otroci svobodno prihajajo k svojemu pastirju, ki je predstavnik Jezusa Kristusa v škofiji, ne apostolov, ki bi jih odganjali. Vendar so postavljene ovire, zaradi katerih jih ne moremo ljubkovati in blagoslavlјati. Te ovire so njihove slabo vedenje, slabe strasti, zavist, napač, lenoba, slabe navade. Moje škofovsko dostojanstvo mi preprečuje, da bi objemal otroke, omadeževane z grehom, fante, obdane s pregrehami. In kaj v tem pogledu delajo don Bosko, salezijanci in njihovi sodruđniki? Oh, vi srečneži! Vi pomagate ohraniti nedolžnost teh dragih otrok, vi jim pomagate premagovati grešne težnje, odpravljate hudobijo iz njihovih src in misli, če bi se jih polastile. Vi jih delate krepostne, ponižne, ljubeznive, pokorne, čiste, tako da jih lahko kot Gospod pritisnem na svoje prsi. Naj le pridejo k meni na tak način posvečeni otroci, naj pridejo, da jim bom na čelo pritisnil svoj očetovski poljub. Zato je več kot pravično, da ljubim in ščitim salezijanske ustanove, ki mi omogočajo vse te zaželene stvari.

3. V evangeliju nam Jezus Kristus priporoča molitev in nam zagotavlja, da bo tam, kjer je zbranih več ljudi v njegovem imenu, on sredi med njimi: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Cerkve, in zlasti oratoriji in vzgojne hiše, kjer se zbirajo pobožni ljudje, kjer goreče molijo, kjer donijo svete maše, kjer mislijo, govorijo in delajo za večjo Božjo slavo, so Gospodove hiše, so kraji, na katere so obrnjeni njegovi dobrohotni pogledi, kjer prebiva on in se zadržuje kakor oče med svojimi sinovi in hčera: *Ubi sunt duo vel tres congregati in meo nomine, ibi sum in medio eorum*. In kaj je storil don Bosko s svojimi salezijanci, s svojimi sodruđniki in sodruđnicami? Postavili so domove, oratorije, kapele, kot te lepe cerkve, kamor tisoče ljudi prihaja molit in prepevat slavo Gospodu. Pomnožili so kraje, kjer Jezus Kristus osebno prebiva v svetih tabernakljih, kraje, kjer se živi v njegovem duhu dobrote in usmiljenja, kjer grešniki prejemaajo odpuščanje, kjer pravični dobiva spodbudo in pomoč za lepo življenje, kjer dobi bolnik tolažbo, slabotni podporo, žalostni tolažbo. Na tak način don Boskova ustanova, ustanova salezijancev, pospešuje učinkovito molitev in pobožnost. Ta ustanova je v skladu z evangeljskim duhom in jaz jo moram ljubiti in ščititi. Ljubiti in ščititi jo moram še toliko bolj, ker je veliko teh krajev postavljenih v moji nadškofiji in v korist duš, ki so izročene meni v pastirsko oskrbo.

4. Sveti evangelij zahteva, da naj bi vsi ljudje bili ena sama družina pod enim samim

očetom in enim samim pastirjem. Zato obsoja spore, zavrača krivoverstvo in zapoveduje enotnost verovanja. Božji učitelj je prosil za tako povezanost v milosti, da bi v duhu in s srcem bili eno, kakor sta on z Božjim Očetom eno v Božji naravi. *Ut sint unum sicut et nos*. Da bi dosegel to enotnost, je za najvišjega vodjo postavil sv. Petra in njegove naslednike, rimske škofo, ter ukazal, da naj se vsi verniki pokoravajo Cerкви, in tiste, ki ne bi tega storili, imajo za pogane in izobčence: *Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus*. Zato enotnost verovanja in vere sodita k duhu evangelija in ju je Jezus Kristus izrecno zahteval. V smislu evangelija je tovrstno prizadevanje odlično Božje delo. Prav to pa je storil naš don Bosko. V smislu te enotnosti si prizadeva za enovitost vere na različne načine, zlasti v boju proti krivi veri in protestantizmu. V Rimu, Firencah, La Spezii, v Ventimiglii je ob protestantskih šolah in cerkvah postavil katoliške šole in cerkve z namenom, da bi se zoperstavil njihovim zmotam, da ne bi kvaril srca in pameti katoličanov.

Tudi tukaj v Turinu smo priče istemu dogajanju. Tudi tukaj don Bosko in salezijanci delajo za enovitost vere in se borijo proti krivovercem. Ko gremo po tem lepem drevo-redu, naletimo na določenem kraju ne na kako kapelo, temveč na cerkev protestantov in naše srce se razžalosti. Toda ko naredimo nekaj korakov naprej, se razveselimo ob pogledu na lepo cerkev sv. Janez Evangelista, ki je po prizadevanju don Boska in ob pomoči sotrudnikov in sotrudnic kakor straža, ki preprečuje, da se zmota ne širi in ne pride do zmede in negotovosti v dušah Turinčanov. Salezijanske ustanove delujejo za enovitost vere in zato jih moram ljubiti. In kateri škof ne bo na poseben način ljubil, celo pred vsemi drugimi ljubil, take ustanove?

5. Ali naj ne govorim o velikem delu misijonov? Naš Gospod Jezus Kristus je poslal apostole po celem svetu in jim naročil, naj oznanjujejo evangelij: *Euntes, jim je rekel, in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae*. In don Bosko je tudi poslal svoje salezijance v razne kraje Italije, Francije, Španije in pred kratkim smo slišali o velikih delih, ki jih opravljajo v daljni Patagoniji. Tudi don Bosko pravi svoji sinovom: *Euntes docete omnes gentes*. Nikakor ne govorimo, da don Bosko s tem, ko pošilja duhovnike v zunanje misijone, prikrajšuje naše dežele, kajti zgled in žrtev takih apostolov z ene strani učinkovito vpliva na tiste, ki ostajajo doma, vzbuja gorečnost in spodbuja k delovanju, z druge strani pa budi večje število poklicev in pridobiva več drugih duhovnikov, ki zavzemajo mesta, ki so jih izpraznili junaki oznanjevanja. Skušajmo vzbuditi duha vere in pobožnosti med katoliškim prebivalstvom, da bo kakor nekdanj dajal nove evangeljske delavce tako za nas kakor tudi za delo v daljnih misijonih med ljudstvi, ki še tavajo v smrtni senci. Prav to pa skuša don Bosko doseči v svojih zavodih. Don Bosko pošilja delavce v razne kraje sveta, da poleg drugega vzbujajo in gojijo seme cerkvenih poklicev med temi ljudstvi in s tem Katoliški cerkvi dobivajo novo večje število oznanjevalcev evangelija. Dajmo torej, da gredo od nas novi apostoli, kajti Bog nam bo to velikodušnost poplačal z obilnimi obrestmi.

Zdi se mi, da sem v zadostni meri pokazal, kakšne so salezijanske ustanove dela v evangeljskem smislu, v duhu Jezusa Kristusa, in s tem je tudi dokazano, da jih moram jaz ljubiti in podpirati. Da, še več. Vsi jih morajo ljubiti in sodelovati z njimi za njihov napredek in pomagati pri njihovem razvoju in rasti. Naj ne bo nikogar, ki bi pomišljal:

»Ustanova gre že sama naprej in ne potrebuje več našega sodelovanja.« Ne. To bi bila grda beseda, beseda, ki prihaja iz ust tistih, ki si ne želijo nikdar prizadevati si za Božjo slavo. Prav zato, ker gre ustanova sama naprej, ker vidimo, da jo Bog blagoslavlja in ščiti, moramo storiti vse, kar je v naši moči, da jo podpiramo, ker vemo, da delamo Bogu po volji in v korist bližnjemu. Brez dvoma je treba kaj žrtvovati za miloščino. In kaj potem? Koliko žrtvujemo za razkošje, za prazno veseljačenje, mogoče tudi za grehe, pa bomo stiskali pri tako lepem delu? V vseh časih, danes še bolj kot kdaj poprej, se moramo odpovedati svoji udobnosti, se zoperstaviti hudemu s tem, da podpiramo vse, kar je dobro. Za to so potrebne odpovedi in žrtve. Brez tega ni zasluženja, ni priznanja, brez tega bo povodenj zlega podrla vse jezove in nas potopila v svojih vodah. Zdi se mi, da sodi prav semkaj to, kar pripoveduje Sveto pismo o preroku Eliji. Ta veliki mož je že veliko storil za Božjo slavo in za zveličanje izraelskega ljudstva, in to v zelo težkih časih in brez vsakršnega zadoščanja. Zato se je nezadovoljen s seboj in svojimi uspehi odločil, da bo lepo mirno živel. Umaknil se je v zemeljsko votlino. Bil je globoko v jami, ko je zaslišal Gospodov glas: »*Quid hic agis, Elia?* Kaj delaš tukaj notri Elija? Ti si tukaj brez dela, medtem ko moji sovražniki zmagujejo in so moji otroci zapuščeni in z nogami tep-tajo moje zapovedi. Ti bi se lahko boril in preprečil, da sovražniki ne bi uničili mojega ljudstva; lahko bi dvignil padle, spodbujal obupane, jih pripravil na slavno zmago. V to si poklican. *Egredere*, stopi na plan.« Pri teh besedah je bilo Elija sram samega sebe, zapustil je votlino, se vrnil med ljudstvo in z običajnim navdušenjem branil stvar vere in si naložil neizmerne žrtve.

Tudi dandanes so ljudje, ki vidijo v svetu toliko verskih in družbenih neredov in se ustrašijo, zgubljajo pogum in se zapirajo v svoje sobe, ki pa niso Elijeve votline, in se tam zadovoljijo s tem, da tarnajo zaradi neredov v družbi, ne da bi se najmanj potrudili, ne da bi prijeli za delo, ne da bi storili najmanjšo žrtev, da bi jih odpravili ali vsaj ublažili. Prav tem kličem jaz, kakor nekoč Gospod Bog Eliju: »Zbudite se iz svoje brezdelnosti, in če ne morete ali ne veste, kako bi se bojevali za Božjo stvar, pomagajte vsaj s svojo miloščino, s svojo krščansko dobrotelstjo tistim, ki na bojnem polju nosijo težo boja. Podpirajte dobredelne ustanove in med temi podpirajte salezijanske ustanove, ki so ustanove v evangeljskem smislu in v duhu Jezusa Kristusa. K temu naj vas spodbuja misel, da bo z vašo velikodušnostjo raslo število rešenih duš, rasla pa bo tudi pravica do hvaležnosti vam pa tudi pravica za večje milosti za vaše posvečenje, pravica za čudoviti venec, pravica, da vas pohvali Bog in tudi ljudje. In to pohvalo ste si doslej zaslužili, ker ste zelo učinkovito pomagali salezijancem in ste z njimi zelo dobro sodelovali. Nadaljujte tako in jaz vas blagoslavljam.

5. DON BOSKOVO PISMO NEKEMU FRANCOSEMU GOSPODU

Gospod!

Z velikim zadovoljstvom sem prejel vaše pismo, dragi gospod, in bom storil vse, da bom molil za vas in da bodo molili tudi naši dečki. Rade volje se vas bom vsako jutro spomnil pri sveti maši in molil za vaše zdrave in bolne sorodnike in sploh za vse člane vaše družine. Vaši dobroti priporočam vse svoje sirote (150 tisoč) in vas prosim, da bi nam pomagali s svojimi molitvami.

Vsak dan do praznika sv. Petra zmolite tri očenaše *zdravamarije s slavaočetu* v čast

presvetemu Zakramentu. Priporočam vam, da pogosto z vsemi člani vaše družine prejemajte sveto obhajilo.

Vprašujete me za moj naslov. Ta se glasi: Duhovnik Janez Bosko v Marseillu (do 29. tega meseca) in potem v Turinu.

Bog naj vas blagoslovi, dragi gospod, in vam bogato povrne vašo dobrodelnost in presveta Devica Marija naj izprosi zdravje in svetost vsej vaši družini. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 17. marec 1884

6. PISMO DON RUI PO DON BOSKOVI SMRTI

Velečastiti oče!

Žalostno novico so prinesli časopisi na praznik Očiščevanja in jaz sem zvedel zanjo v četrtek 2. februarja. Vaše žalno pismo, ki je prišlo danes 3. februarja zvečer, je potrdilo žalostno dejstvo.

Dne 18. januarja sem pisala velečastitemu ravnatelju Oratorija s. Leona v Marseillu vsa žalostna zaradi poročil o težkem zdravstvenem stanju našega dragega in obžalovana vrednega don Boska.

Nastala je tišina, a jaz sem še vedno upala, da so bile novice napačne ali vsaj pretirane. Po nekaj dneh čakanja pa je zadnje zdravniško poročilo treh don Bosku zelo vdanih zdravnikov sporočilo, da se je stanje po 3. januarju zelo izboljšalo in da okreva (ta izraz me je napolnil z upanjem).

Goreče molitve so na žalost samo za nekaj dni odložile to tako lepo in spodbudno smrt po toliko letih življenja, ki je bilo popolnoma posvečeno izpolnjevanju junaških kreposti in krščanske ljubezni.

Nenehni napori, duh, nenehno zaposlen z velikimi načrti, ki jih je izvajal ali name-raval izvesti, so skrajšali dneve svetega častivrednega Božjega služabnika in njegove presvete Matere!

Jaz ponavljam z vami, častiti oče, da je Bog pravičen in dober v svojih nedoumljivih načrtih in nam ne preostane drugega kot skloniti glavo pod njegovimi rokami in njegovi volji podrediti našo vero. Kljub veliki praznini, ki jo je pustil v vseh svojih sinovih, v toliko svojih dečkih, ustanovah in oratorijih, v vseh, ki so ga poznali bodisi osebno bodisi po njegovih ustanovah, pa se lahko veselijo ob misli, da je odšel v slavo in popolno blaženost in da mu je bila na glavo položena krona izbranih takoj, ko je zapustil zemljo. Kajti kdo bi mogel dvomiti o neposrednem vstopu v nebesa te velike izbrane duše, tega izrednega Božjega služabnika in nenehnega izvajalca Božjih načrtov.

Kljub vsemu temu, dragi oče, in po razmišljanjih o dragem pokojniku bo za nas vse sladko opravilo, sveta misel, s katero se bomo vračali k dobremu Bogu. Iz nebeških višin bo častiti oče, vodja, pomoč in nenehen navdihovalec pomagal vsem ustanovam, ki jih je zaupal tukaj spodaj svojim gorečim sodelavcem. Teh ne bo nikdar konec, teh njegovih ustanov! Zgrajene so na Božji dobroti, kakor pravi vaš sveti zaščitnik, na mogočni podpori Naše ljube Gospe Marije Pomočnice in na sodelovanju vseh sotrudnikov, ki jih ne bo nikdar zmanjkalo. Sicer smo tega svetnika, čigar ime je napolnilo dobršen del sveta, spoznali šele pred štirimi leti, v zimi 1883-1884, ko se je mudil na jugu Francije.

Bilo je v domu v La Navarru pri Hyèresu, ko nas je dobri oče sprejel na dolg pogovor. Njegova dobrot, njegove molitve in dvoje blagoslovov med tem obiskom so nam ostali v neizbrisnem spominu in nas napolnili s pogumom in močjo v naših težavah. Govoril nam je o teh velikih delih, o loteriji, ki jo je začel pripravljati, in je iz nas naredil štiri sotrudnice. Prav tako je blagoslovil od mene sprejete prošnje za molitve in je bil vedno pripravljen odgovarjati na moje neskromne prošnje! Ta častiti oče nam je blagovolil poslati tolažilne besede, ko je dobri Bog pred tremi leti poklical k sebi našega dragega otroka! Vsi ti spomini so mi nadvse dragi in vsa številna pisma, ki nam jih je obžalovani in ljubljeni don Bosko poslal, smo zbrali, uredili in jih pobožno hranimo kot pravo relikvijo.

Škofijski list *Semaine Religieuse* je prinesel novico, ki jo je povzel po časopisu (*Le Monde*). Govori o ohromitvi, ki je nastopila v nedeljo zjutraj in mu vzela zavest v zadnjih urah predragocenega bivanja.

Spoštovani oče, zelo bi bila vesela, če bi mogla dobiti natančnejša poročila o tem tako lepem koncu življenja.

Prihod msgr. Cagliera k velečastitemu don Bosku je bil previdnosten: s solzami v očeh sem v *Bulletinu* brala poročilo o srečanju njegovega škofa, ki je klečal pri nogah svojega častitega očeta in poljubljal njegov škofovski prstan.

Kako je moral biti kljub tako veliki žalosti monsinjor vesel, da je mogel gledati svojega dobrega očeta.

Pogum, dobri oče, vaše poslanstvo je nadvse lepo: določeni ste, da nadaljujete delo njega, ki ste mu toliko časa pomagali pri njegovih ustanovah. Z višine nebes sveti in častitljivi ustanovitelj gleda na svoje sinove, na vse tiste, ki jim je prepustil tako lepo nalogo tukaj na zemlji. Njegov spomin ne bo zbledel. Še naprej bo spodbujal pogum tistih, ki sledijo njegovemu zgledu, njegovim modrim nasvetom, in sotrudnikom bo čudovit vzor, da bodo po svojih možnostih podpirali krščanska dobra dela.

L. REMACLE

3. februarja ob devetih zvečer

Auxerre (Yonne). Rue Neuve, 15.

7. DON FEBBRAROVO PISMO DON BOSKU

Predragi oče!

Vaše pismo je še bolj dalo spoznati vaše očetovsko srce in mojo dolžnost, da bi bil vaš vredni sin. Ko vidim vaše mirno in ljubeznivo skrb, s katero se zavzimate za fante, ki ste nam jih zaupali, me je sram, da sem tako zelo različen od vas in da sem se dal tako pogosto motiti svojim majhnim težam, medtem ko vi znate ohraniti mir in vedrost sredi težkih skrbi, ki vas obdajajo. Prosil bom Jezusa in Marijo, da bi vedno ohranila v spominu zgled tako dobrega očeta in mi naklonila milost, da bom posnemal vaš zgled. Če pa vas ne bom mogel posnemati jaz, bom skušal vsaj drugim pokazati srce našega dobrega očeta in vlti sobratom in fantom ljubezen do don Boska, da bi se od njega naučili ljubiti Boga.

Izpolnil sem naročilo, ki ste mi ga zaupali za fante 4. in 5. gimnazijskega razreda. Bili so vsi ganjeni zaradi izrazov ljubezni in zdi se, da so pripravljeni resno premisliti o svojem poklicu. Kakor hitro bom imel zbrana vsa pisma, jih bom izročil don Lazzeru, ki vam jih bo potem dostavil.

Izročil sem vaše pozdrave študentom in vsi so mi naročili, da se vam zahvalim, zlasti še za vaše molitve zanje in za blagoslov, za katerega ga boste prosili svetega očeta. Želimo vam trdnega zdravja ter Jezusov in Marijin blagoslov na vas in na vaša dela tako, da bodo v očetu blagoslovljeni tudi sinovi.

Iz obzira do vašega zdravja si ne upam več pisati. Don Lemoyne bom bolj natančno poročal o vedenju fantov. Vsi čutimo potrebo, da bi bil z nami don Bosko, in vsak dan prosimo Boga, da bi nam ga kmalu vrnil.

Marsikaj med nami vam ne bo ugajalo, vendar bodite prepričani, da vas imamo vsi radi, kakor smo mi prepričani, da bomo v vas našli dobrohotnega očeta, ki odpušča vsem in ima vse rad. Molite za nas, da bi postali dobri, in zlasti še, da bi jaz postal dober.

Vaš najvdanejši sin

*DUH. STEFANO FEBBRARO*³

Oratorij, 26. april 1884

8. VENČEK OBHAJIL MINISTRANTOV V ORATORIJU ZA DON BOSKA

Velečastiti oče!

Mogoče boste mislili, da smo pozabili na vas, ker se v teh dneh, ko vas ni med nami, nismo nič oglasili. Toda vzrok tega molka so bili izpiti. Če nismo pisali, pa nismo pozabili moliti za vas Jezusa in Marijo. V času vaše težke bolezni v Oratoriju smo zbrali venček obhajil in obiskov z namenom, da bi vam izprosili toliko zaželeno zdravje. Te naše molitve smo nadaljevali tudi v času vašega potovanja in jih želimo povečati zlasti v mesecu naše drage matere Marije, da bi vam izboljšala vaše slabotno zdravje in da bi vas Gospod podpiral na vašem potovanju in v vašem svetem prizadevanju za širjenje dobrega na svetu.

Nadaljevali bomo s sladkim pritiskom na presveto srce Jezusa in Marije, da nam vas kmalu vrnete zdravega za mnoga leta. Nas pa še naprej imejte radi in spominjajmo se drug drugega v molitvah. Zlasti vas prosimo, da bi prosili svetega očeta za blagoslov, da bomo mogli tolažiti vas, naše predstojnike in Gospoda. Recite svetemu očetu, da iz vsega srca molimo zanj, da bi našel tolažbo sredi žalosti, ki mu jo prizadevajo nevhvaležni, in bi mogel dolga leta živeti srečno v korist Cerkve in naše Družbe.

Sprejmite, dobri oče, v svoji običajni dobroti te naše želje, blagoslovite nas, imejte nas radi in bodite prepričani o naši vdanosti.

Najvdanejši in najubogljivejši sinovi

MINISTRANTJE

VENČEK OBHAJIL

*Amerio Antonio 4, Chicco Bernardo 4, Moretti Bartolomeo 4, Berlenda Amilcare 4, Ga-
ido Bartolomeo 5, Graffione Giovanni 7, Sfondrini Giovanni 4, Solita Gaetano 6, Tomatis
Giorgio 6, Verghetti Enrico 6, Brassea Pietro 10, Buratti Pietro 10, Cravero Bartolomeo 10,
Dones Antonio 9, Giacoma Domenico 5, Marelli Enrico 9, Martina Michele 8, Mazzuchelli
Attilio 9, Santi Luigi 1, Sola Giovanni 9, Barassi Camillo 9, Baroni Edoardo 9, Daira Do-
menico 7, Grossoni Giuseppe 7, Nicolai Ernesto 5, Quaranta Michele 6, Appiano Pietro 8,*

³ O tem pismu je pisal don Lemoyne don Rui 28. aprila: »Povej don Febbraiu, da je don Bosko prejel njegovo pismo, da je zadovoljen in ganjen. Kakšno je don Boskovo srce!«

Batuello Domenico 10, Bianco Ermenegildo 10, Cerruti Michele 9, Chiaravalle Eugenio 9, Dedionigi Alfeo 9, Dellacroce Francesco 9, Fumagalli Salvatore 5, Galbiati Saulle 8, Livio Carlo 8, Olivero Domenico 10, Perni Alessandro 10, Piatti Giovanni 10, Pignocco Giuseppe 10, Roncati Felice 9, Scaltriti Enrico 10, Fantardini Giovanni 10, Valz-Blin Ernesto 9, Bertolotto Marcellino 9, Grogno Giovanni 8, Ranzani Carlo 9, Appiano Pietro 8, Batuello Domenico 10, Bianco Ermenegildo 10, Cerruti Michele 9, Chiaravalle Eugenio 9, Dedionigi Alfeo 9, Dellacroce Francesco 9, Fumagalli Salvatore 5, Galbiati Saulle 8, Livio Carlo 8, Olivero Domenico 10, Perni Alessandro 10, Piatti Giovanni 10, Pignocco Giuseppe 10, Roncati Felice 9, Scaltriti Enrico 10, Fantardini Giovanni 10, Valz-Blin Ernesto 9, Bertolotto Marcellino 9, Grogno Giovanni 8, Ranzani Carlo 9

9. SVETI JANEZ BOSKO ANGLEŠKIM NOVOMAŠNIKOM

MSGR. KOLBE, NEKDANJI GOJENEC KOLEGIJA ČASTITLJIVEGA BEDA V RIMU,
JE TAKOLE PISAL SALEZIJANCU DON WALSHU.

Dragi moj oče Walsh!

Pošiljam vam prispevek, za katerega ste me prosili, in se veselim, da morem v malem sodelovati pri sestavljanju življenjepisa vašega svetnika.

Znano je, da je bila v časih sv. Filipa Nerija navada, da je študente (Častitega) Angleškega kolegija svetnik pozdravljal s »*Salvete flores Martyrum*« in da so hodili k njemu po blagoslov, preden so se odpravili na svoje misijonsko delo. Samo en študent ni šel in ni hotel iti. Ta študent se je veri odpovedal na morišču. Jaz sem bil gojenec Angleškega kolegija in sem ga zapustil leta 1892. Naslednjega leta (ali mogoče prejšnje leto) mi je eden mojih gojencev študentov (velečastiti I. S. Chapman) pisal: »Odkrili smo svetnika in smo se odločili, da bomo obnovili staro navado in se dali blagosloviti.« Ta svetnik je bil don Bosko in meni je bilo vedno žal, da ga nismo odkrili kakšno leto prej.

Če bo škof v Leedsu (D. Cowgill) ozdravel, vam bo mogoče tudi on potrdil to mojo izjavo. Bil je v kolegiju eno leto pred menoj.

Vaš vdani

F. C. KOLBE

The Monastery, Sea Point, 11-2-35

10. PISMO PATRA MORTARA DON BOSKU

Velečastiti oče,

Nočem zapustiti Utrere, ne da bi izročil vašemu dragemu sinu patru Ernestu [Ober-tiju], predstojniku velečastitih očetov salezijancev v zavodu N. L. G. Karmelske, pisma za vašo uglednost.

Gospod mi je v svoji neizmerni dobroti omogočil, da sem, potem ko sem evangeliziral druga mesta katoliške Španije, prišel tudi v Utrero, da bi spoznal in sklenil bratske odnose s sinovi vaše velečastite uglednosti, ki sem jih pogosto obiskoval in dobil globok vtis zaradi njihove ljubeznive dobrote in prijaznosti ter zaradi globokega verskega, gorečega in velikodušnega duha. V takih sinovih je mogoče prepoznati dobrega in neprimerljivo vzvišenega očeta, ki jih je vreden in katerega so vredni tudi oni. *Laus Deo perennis et indeficiens qui dedit potestatem talem hominibus* [Večna in neizčrpna hvala

Bogu, ki je dal tako oblast ljudem].

Sem torej v Španiji (v Chiclami, v provinci in škofiji Dadim) od leta 1882. Z veliko težavo sem se naučil jezika in sedaj grem tja, kamor me kliče Gospod, *s težavnim delom in z velikimi mukami*, ker mi posledice zadnje bolezni povzročajo mučeniške bolečine. Naš Gospod Jezus Kristus ne bi odrešil sveta, če ne bi toliko trpel in *non est discipulus supra Magistrum* [učenec ni nad učiteljem].

Ko ste me v času omenjene bolezni počastili s svojim obiskom v Marseillu v hiši gospe Maccorelles, ste mi rekli, da Gospod lahko prekliče odločitev smrti, ki jo je že izrekel.⁴ Odločitev je bila preložena. Vi ste jo preložili in sedaj gorje meni, če življenja, ki mi preostaja, ne bom izrabil samo za izgradnjo, obrambo in širjenja skrivnostnega Božjega kraljestva, kot mi je pisal sveti in nesmrtni papež Pij IX. srečnega spomina. V tem smislu se priporočam vašim tako zelo učinkovitim molitvam. S pomočjo globoke ponižnosti in težkega potrpljenja hočem postati velik svetnik. To je zame edino sredstvo, da s pomočjo Božje milosti delam dobro in da spreobrnem svojo ubogo družino. V ta namen prosim za vaš blagoslov.

Odlični pater Ernesto me je vpisal v seznam sotrudnikov vaše drage Družbe. Od tega trenutka se obvezujem, da bom z vsemi sredstvi, zlasti še s pridiganjem, storil vse, da jo bodo ljudje spoznali in vzljubili. V Chiclami nas je šest duhovnikov, imamo španske novince, zunanje šole, vendar nam razen Božje previdnosti nihče ne pomaga. Vaši sinovi v Utreri so veliko srečnejši. – Brez nadaljnega ostajam iz vsega srca in v globokem spoštovanju vaše uglednosti najponižnejši in najvdanejši služabnik v J. K.

P. D. PIO MARIA MORTARA

Utrera, Santiago-Mayol, 9. april 1884

11. PISMO DON LEMOYNA DON RUI

Predragi don Rua!

Naj živi presveta Marija Pomočnica!

O dies felix memoranda fastis [O srečen dan, vreden spomina v koledarju]

Gestiens Clerus, puerique puri [radostni zbor svečnikov in v srcu čistih mladeničev]

Corde Reginae celebrare coeli [naj tekmujoč si prizadeva slaviti]

Munera certent [milosti Kraljice neba].

Danes je don Bosko četrta eno šel v avdienco k svetemu očetu. Čudovit sprejem, nepopisno doživetje. – Vse odobreno. *Deo gratias*. Natančnejše poročilo ob svojem času. – Danes smo dobili uradno sporočilo, da je rimski župan v imenu občine zaprosil prefekta za dovoljenje za loterijo. – Don Bosku gre veliko bolje. Odkar je odpotoval iz Sampierdarene, se mu je zdravje močno popravilo, zlasti zadnje tri dni.

Dne 8. maja je bila konferenca v Torre de Specchi, toda strašno neurje je zadržalo doma večino sotrudnikov.

V sredo 14. maja se bomo odpravili na pot v Turin. Sporočil vam bom dan in uro prihoda, če mi bo don Bosko dovolil.

Don Bosko vas pozdravlja in blagoslavlja. Sporoča vam, da sveti oče pošilja vsem salezijancem svoj blagoslov.

⁴ Prim. MB XV, str. 41 [BiS XV, str. 29].

Moli zame, ker komaj čakam, da se vrnem v svojo celico.

Tvoj najvdanejši

DUH. D. LEMOYNE

Rim, 9. maj 1884

12. DON BOSKOVO PISMO GROFU VILLENEUVU

Dragi moj gospod grof Du Villeneuve!

Sem v Rimu, vendar nisem pozabil na vas in na vašo družino. Vi veste, da se vas vsak dan spominjam pri sveti maši. To bom delal tudi v prihodnje.

Jutri me bo sveti oče sprejel v avdienco⁵ in jaz ga bom prosil za poseben blagoslov po vašem namenu.

Upam, da sta gospa grofica in moj mali predsednik kot cela družina pri najboljšem zdravju in da vas presveta Devica vse varuje.

Iz St-Cyra sem prejel poročilo, da dolgovi resno ovirajo gradnjo sirotišnice. V ta namen sem pisal župniku v Laciotatu in v Aubagneu in jima priporočil, naj se posvetujeta z vami o načinu, kako bi mogli rešiti nastale težave.

Pogum, gospod grof! Božja milost in pomoč nam ne bosta manjkali. Videli se bomo v Turinu za praznik N. L. G. Pomočnice. Kajne?

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj nas varuje in nam pomaga, da bi šli gotovo po poti, ki vodi v nebesa. Tako bodi.

Rim, 1. maj 1884

Vaš ponižni služabnik in prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

13. PISMO ŠKOFA IZ VENTIMIGLIE DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Oh, ta poredni don Bosko, ki je kar dvakrat potoval skozi Ventimiglio in se ni dal videti tamkajšnjemu škofu! Kot kazen za to pošiljam vaši visoko spoštovani uglednosti svojega arhidiacona, ki pa ne gre v Turin samo zato, da bi povzdignil slovesnost praznika Marije Pomočnice, temveč tudi zato, da bi prosil vašo uglednost za podporo stvari, ki vam jo tudi jaz zelo priporočam. Zadeva ne zahteva niti veliko osebja niti izredno usposobljenih ljudi. Gre samo za ljudi, ki bi skrbeli za zapuščene in poredne otroke. Zaupam vaši krščanski ljubezni. Z vami se pridružujem slavošpevu Mariji Pomočnici in ostajam vaše velečastite uglednosti najponižnejši služabnik.

+ TOMMASO, škof

Don Bosko je na robu pisma zapisal: *Don Lemoyne naj odgovori, da sem zares zelo poreden, vendar obljubljam, da se bom že kako popravil.* – Gre za praznični oratorij v Ventimiglii in don Bosko jih je vsako nedeljo pošiljal tja iz hiše v Alassiu.

14. DON LEMOYNOVO PISMO RAVNATELJU RIMSKIH ŽELEZNIC

Velespoštovani gospod!

Don Bosko je potoval skozi Firenze 16. tega meseca. Zelo si je želel obiskati vašo

⁵ Tako je upal, vendar se je zgodilo teden pozneje.

uglednost, da bi se osebno zahvalil za uslugo, ko ste mu naklonili popust za vozovnice na Rimskih železnicah. Vendar ga je pri tej želji oviralo njegovo slabotno zdravje in vztrajno vnetje oči. Zato mi je naročil, naj se vam jaz v njegovem imenu pisno zahvalim, in vaši uglednosti zagotovim, da njegova hvaležnost za blagodat njegovim dečkom ne bo nikoli prenehala in da se vas bodo spominjali v svojih molitvah. Istočasno me pooblašča, naj vam sporočim, da je pripravljen sprejeti v svoje domove sinove uslužbencev direkcije železnic, vedno ko bi to imeli za potrebno.

Sprejmite don Boskove izraze najglobljega spoštovanja. Vaše spoštovane uglednost ponižni služabnik

DUH. J. K. LEMOYNE

Turin, 21. maj 1884

15. DON BOSKOVA PROŠNJA LEONU XIII. ZA PODELITEV ODPUSTKOV

Beatissime Pater,

Joannes Bosco Sacerdos ad Sanctitatis Tuae Pedes provolutus Immillime pro Salesiana Congregatione exponit:

Sub die 3 Aprilis 1874 Haec Pia Societas a Sanctae Sedis clementia absolutam Constitutionum approbationem consecuta est; nonnullis privilegiis deinceps donata. Quae tamen privilegia cum alla ad tempus, alia conditionata, aliaque vivac vocis oracolo fuerint concessa, crebrae et non leves difficultates in eorum praxi exortae sunt. Exempli gratia: Facultas litteras dimissoriales relaxandi ad decennium concessa anno 1874, die 3 Aprilis, hoc eodem anno et die elabitur. Absque huiusmodi potestate quid agere poterit Superior in Congregatione quae domorum communionem habeat?

Quas difficultates caeterae Congregationes explanare generatim non potuerunt nisi per Privilegiorum Communicationem. Haec enim vim tutam cognitam, a piis, doctis viris signatam, a saeculis ad praxim traductam, a locorum Ordinariis admissam suppeditat.

Ut autem Salesiana. Societas inter difficillimas temporum, personarum circumstantias finem suum consequi possit, huiusmodi Congregationis Superior Privilegiorum Communicationem postulat quemadmodum a Summo Pontefice beone XII concessum fuit Taurinensi Congregationi Oblatorum Beatae M. V.-

Quae Congregatio absolutam et specificam approbationem obtinuit die 22 Augusti 1826 a beata Recordatione Leonis XII. Sub die vero i Septembris litteris apostolicis, postea die 12 eiusdem mensis et anno petitam Communicationem concedere dignabatur his verbis:

Ex Audientia SS. mus Congregationis interscriptae Superiorem Generalem, et Oblatos specialibus favoribus, et gratiis prosequens omnia et singula indulta, privilegia, indulgentiàs, exemptiones, et facultates Congregationi SS. mi Redemptoris concessa iisdem Oblatis eorumque Ecclesiis, Capellis et domibus benigne communicat, extendit atque in perpetuum elargitur cum omnibus clausulis et decretis necessariis et opportunis».

Nonnullae particulares declarationes separatim adnectuntur.

Taurini, 20 Ianuarii 1884.

16. PODELITEV PRIVILEGIJEV V 16. STOLETJU

Že dolgo imajo papeži navado, da redovnim družbam preprostih zaobljub podeljujejo privilegije.

Leon X. je dovolil medsebojno izmenjavo privilegijev vsem beraškim redovom.

Klement VII. je v ustanovnem brevu, ki se začinja z besedami *Exponi nobis* (24. junija 1524) teatincem podelil vse privilegije, ki so jih že imeli ali bi si jih pridobili regularni kanoniki. Isti papež je z bulo 1525, ki se začinja z besedami *Dum fructus uberes*, redovnikom redovne zvestobe podelil privilegije in duhovne milosti katerega koli reda *quibusvis Congregationibus et aliis Ordinibus quibuscumque etiam non mendicantibus quomodolibet concessis aut concedendis* itn.

Istočasno so redovnim družbam preprostih zaobljub, ki so že neposredno dobile precej privilegijev, začeli podeljevati privilegije redov, da bi pravilo postalo stalno, preučeno, izvajano in prilagojeno in bi tako dobili poznano in dobro označeno pot.

Tako je ravnal Pavel IV. (oktobra 1555) s teatinci z naslednjimi besedami: *Ut omnibus, et singulis privilegiis, indulgentiis, praerogativis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis et indultis Societati Iesu Almae Urbis tam in Spiritualibus, quam temporalibus in specie, vel in genere per quoscumque Romanos Pontifices predecessores suos, et dictam sedem quomodolibet concessis, et concedendis, et quibus societas huiusmodi tam in vita quam in mortis articulo etiam circa peccatorum remissiones, et juncturarum poenitentiarum relaxationes et alias quomodolibet utebatur, potiebatur et gaudebat ac uti, potiri, et gaudere poterat, similiter nostra Congregatio, et Clerici Nostrae Congregationis, uti, potiri, et gaudere libere et licite possent et valerent, ac illorum omnium participes esse deberent.*

Sv. Pij V. pa je v brevu, ki se začinja z besedami *Ad immarcescibilem* (7. februarja 1587), istim teatincem podelil privilegije z vsemi redovnimi družbami in redovi.

Urban VIII. je v buli o ustanovitvi Misijonske družbe, ki se začinja z besedami *Salvatoris nostri* (12. januarja 1632), odločil, da more biti ta družba deležna vseh privilegijev, izvzetij in ugodnosti, ki jih imajo *aliae quaecumque similes vel dissimiles Congregationes* [druge podobne ali nepodobne družbe]. Enake dopustitve so drugi papeži podelili Jezusovi družbi, Družbi Matere Božje, Pobožnim delavcem, Služabnikom bolnikov, Oratoriju, Šolskim bratom, pasijonistom, redemptoristom. Zadnji, za katere vem, da so jim bili podeljeni privilegiji s Podelitvijo, so Marijini oblato, ki jim jih je Leon XII. (12. septembra 1826) podelil z redemptoristi in ustanovo Ljubezni, potrjeno od Gregorija XVI. leta 1838.

Razlog za podeljevanje privilegijev je podal Klement VIII. v buli (20. decembra 1595), ki se začinja z besedami *Ratio Pastoralis efflagitat ut quorum religionem ac virtutem sedi Apostolicae, totique Ecclesiae non modo illustrem, et praeclaram, sed utilem etiam ac necessariam esse animadvertimus, eosdem nostris et eius sedis Apostolicae honoribus ac beneficiis libenter prosequamur.* Neki pooblaščen kanonik je besede Klementa VIII. takole razlagal: *Regulares, qui licet diversorum ordinum, unum in Deo et professione existant, equum etiam est, ut in iisdem indultis, et privilegiis uniantur, et sic uniti arctiori vinculo Sedi Apostolicae, et inter se ad nomen Dei in terris propagandum animarumque salutem procurandam copulentur; ut quos coniungunt par labor et paria merita paria etiam coniungunt Privilegia. Ita ab Aragonia, Elucidatio Privilegiorum. Tract. 5, cap. 8.*

17. PRIPOROČILNO PISMO KARDINALA ALIMONDE ZA PODELITEV PRIVILEGIJEV

GAETANO ALIMONDA

KARDINAL DUHOVNIŠKEGA REDA

Z NASLOVOM SVETE MARIJE TRANSPONTINE

PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI APOSTOLSKEGA SEDEŽA NADŠKOF V TURINU

DOKTOR IN VELIKI KANCLER KOLEGIJA TEOLOGOV

Potem ko sem prebral prošnjo velečastitega don Janeza Boska, ustanovitelja in predstojnika salezijanske družbe, v kateri prosi svetega očeta za podelitev privilegijev svoji Družbi, kot so jih deležni Marijini oblati v tem mestu, izjavljam naslednje:

Z resničnim zadovoljstvom naše duše potrjujemo resničnost razlogov, ki jih je spoštljivo predložil za dodelitev te milosti.

Izrekamo potrebno zahvalo salezijanski družbi zaradi zgledne discipline, v kateri živijo njeni člani, zaradi veliko dobrega, ki ga delajo v tem mestu, kjer se je Družba rodila in kjer je tudi njena materna hiša, kakor tudi v mnogih drugih postojankah, ki jih je Družba v kratkem času ustanovila. Menimo, da je dodelitev privilegijev tej Družbi toliko bolj umestna, ker je v našem mestu in v naši škofiji veliko na žalost razpuščenih redovnikov drugih ustanov. Zato je nadvse pomembno, da dobrohotnost Svetega sedeža podpre in pomaga Družbi, ki na srečo nadomešča tolikšno izgubo poklicev in ki ima srečo, da se je izmaknila udarcem civilnih zakonov.

Pridružujemo našo prošnjo prošnjam imenovanega generalnega predstojnika z namenom, da bi izprosili pri dobrohotnosti svetega očeta zaželeno podelitev privilegijev Marijinih oblatov salezijanski družbi.

+ GAETANO, kardinal nadškof

(pečat)

Kanonik RAFFAELE FORCHERI, nadškofijski tajnik

Turin, iz nadškofijskega dvorca, 29. februar 1884

18. PONOVNA PROŠNJA ZA PODELITEV PRIVILEGIJE IN SEZNAM PRIVILEGIJEV

Beatissime Pater,

Jam undecimus annus agitur ex quo, Beatissime Pater, humilis societas a S. Francisco Salesio dicta absolutam et specificam constitutionum adprobationem consecuta est. Aliqua privilegia omnimode necessaria a Supremo Ecclesiae Antistite tune elargita fuerunt. Hoc temporis decursu socii Salesiani toti in eo fuerunt ut eorum constitutiones ad praxim traducerent, novitiatum, studia perficerent, pietatis exercitia inter socios eorumquè alumnos promoverent et ita societatis finem consequerentur, qui gloria Del lucrumque animarum semper fuit. Post absolutam adprobationem, adjuvante Deo, factum est ut haec humilis societas; vere pusillus grex, mirum in modum citissime augetur et in diversas Italiae partes, in Galliam, in Hispaniam, in Americani Meridionalem usque ad Indos et ad Patagones se se extenderit.

Cum haec Congregatio suam adprobationem est consecuta, sexdecim domos dumtaxat habebat in quibus septem millia circiter adolescentuli Christianam educationem habebant; socii tercentum adnumerabantur.

Nunc vero Domus sive familiae alumnorum sunt centum quinquaginta: alumni ultra

centum millia: religiosi quatuor centum supra mille. Inter tot alumnos et socios, inter tot domus unam ab aliis tam dissitam magna difficultas exorta est ob deficientiam privilegiorum, quibus coetera Ecclesiastica instituta gaudere solent. Sed cum non amplius privilegiorum communicatio concedi assoleat, aliqua praecipua et pernecessaria privilegia aliis Congregationibus concessa in pagella hic adnexa descripta, et pro humili Societate nostra nunc fidenter postulb. Per. huiusmodi concessionem, Beatissime Pater; pia Salesiana Societas tutam et cognitam viam habet quam sequatur; facillime Ordinarii locorum innotescent privilegia quibus fruatur praecipua in Missionibus suscipiendis et domibus in externis regionibus adaperiendis.

Ob tantum beneficium Salesiani omnes grato animo Deo et tibi quotidie laudem dicent; unusquisque pro virili parte ad vineam Domini excolendam operam dabit.

Ego vero videns solidatum opus, quod Sancta Dei Ecclesia mihi coneredidit, cum gaudio cantabo: Nunc dimittis servum tuum Domine.

JOANNES BOSCO SACERDOS.

Taurini, die 1 aprilis 1884.

Nonnulla Privilegia et gratiae spirituales Passionistis, Redemptoristis, et presbyteris Missionis a Sancta Sede concessa, quae pro Salesiana Congregatione humillime postulantur.

1° Superior Generalis gaudet omnibus Privilegiis facultatibus et praerogativis, quibus gaudent caeteri Superiores generales cuiuscumque Ecclesiasticae Congregationis.	Urbanus III; Bulla erectionis Cong. missionis; - Pius VI, Bulla Inter multiplices, 14 decembris 1792, pro Pii Operariis, in Bull. Rom. contin, t. IX p. 261. n. 3.
2° Superior Generalis et alii Superiores potestate quasi Episcopali gaudent in subditos etiam novitios. Saltem quoad disciplinam et directionem.	Concessum Congregationi Missionis in Bulla erectionis, - et Brevi Alexandri VII Ex commissa nobis 22 septembris 1655, pro Eadem Cong. in Bulla. Cong. Vilnae p. 15.
3° Ecclesiae ac Religiosi nostrae Congregationis exempti sunt a iurisdictione, visitatione et correctione Ordinariorum, et gaudent iisdem privilegiis et exemptionibus quibus gaudent Caeteri Regulares. Clemens XIV R. 21 septembris 1771.	Urbanus VIII Bulla Salvatovis Nostri, pro erect. Cong. missionis. Alexander VII Brevi Ex commissa nobis, 22 septembris 1655, et altero Brevi Pastoralis officii, 7 octobris 1662, pro eadem Congregatione. Item pro Passionistis Clemens XIV, Rescripto S. C. EE. die 21 septembris 1771 et Oblatis B. M. V. Brevi Pli VI Sacrosanctum apostolatus.
4° Nostrae domus, Ecclesiae, Oratoria legitime erecta, auctoritate Apostolica erecta censentur.	Concensum Cong. Missionis ex Communicatione privilegiorum Clericorum Regularium Minorum, citato in Comp. Privil. Piorum Operariorum, 1850 p. 116. - Insuper Brevi Licet debitumni, 18 octobris 1549 Pauli III pro Soc. Iesu, in Bull. Rom. Taurini. t. VI, p. 398, n. 23

<p>5° Literas dimissoriales ad recipiendos Ordenes subditis suis Superiores concedere possunt. Hace facultas iam Salesianis concessa fuerat, sed tantum ad decennium, quod elapsum est die 3 aprilis anni currentis 1884.</p>	<p>Concessum Cong. Missionis a Benedicto XIII in forma Brevis anno 172,5 sub die XXVII septembris ad instantiam D. Ioan. Bonnet Sup. Gen.</p>
<p>6° Clerici Salesiani dummodo necessities praediti sint requisitis, Suorum Superiorum Litteris dimissorialibus Sacros Ordines extra tempora a sacres Canonibus instituta a quocumque Catholico Episcopo gratiam et communionem habente cum Apostolica Sede suscipere ac licite, servatis servandis, possint et valeant.</p>	<p>Huiusmodi privilegium Clemens VIII die 23 novembris 1596 iam concesserat pro Congregationis S. Ioannis Evangeliatas to Portugallio. Postea multi alii religioni hoc idem stmt consecuti. Quo demum privilegio Pius IX adnotatis verbis ditare dignabatur Congregationem Missionis, Brevi Religiosas familias 13 maii 1859.</p>
<p>7° Clerici Congregationis dimissi titulo Congregationis, sacros ordines extra tempora suscipere possunt.</p>	<p>Concessum Congregationi Missionis a Pio IX Brevi Retigiosas familias 13 maii 1859.</p>
<p>8° Deputati a Rectore alicuius domus ad confessiones nostrorum audiendas non indigent adprobatione Ordinarii ut valide absolvant eos qui de familia sunt et alumnos.</p>	<p>Concessum Cong. Piorum Operariorum Brevi 24 maii 1751 a Benedicto XIV, item Clemens XIV Brevi Supremi Apostotatus 16 novembris 1769 pro Passionistis. Idem etiam ampliori gratia statuitur pro Congregatione Doctrinae Christianae, in Brevi Illius cuius 28 septembris 1725, cui expresse et directe communicat Congregatio Missionis vi specialis! decreti 23 - novembris 1729 relati in libro Privil. eiusdem 1815. p. 8. n. 17.</p>
<p>9° Qui in alia Dioecesi iam sunt adprobati ad audiendas fidelium confessiones, alumnos et socios itineris valide absolvere possunt.</p>	<p>Clemens X, Brevi Apostolici muneris, 10 iulii 1671, pro Cong. Missionis in Bull. Cong. Missionis Vilnae p. 38, n. 4</p>
<p>10° Petitur facultas ut in Oratoriis privatis etiam alumni Paschali praecepto satisfacere possint.</p>	<p>S. Pius V, Bulla Ad immarcescibilem, 7 februarii 1571 pro Theatinis, in Bull. Cherub: V. 11, p. 232,11.17; - Clemens XIV, Brevi Supremi apostolatus; iam citato pro Passionistis, in Bull. Rom. contin. V. IV, p. 68, n. 4, et per Communicationem concessum Cong. Missionis. Vide Summarium Privileg. Missionis pag. 39. n. 67.</p>
<p>11° In omnibus Congregationis Ecclesiis iuribus Parochialibus gaudere possumus, quapropter oleum infirmorum conservare atque Sacramentum Extremae Unctionis omnibus de Congregatione et familia nec non alumnos administrare.</p>	<p>Concessum ut supra Cong. Missionis. Vide Summarium Privileg. Missioni! p. 39, n. 67. Et Oblatis B. M. Virginis a P. Leone XII 12 septembris 1826.</p>

12° In itinere et in missionibus possumus missam celebrare in Oratoriis privatis, sine praeiudicio privilegii indultarii et absque eiusdem ac alterius personae praesentia.	Pius VI; 8 octobris 1784 pro Cong. Missionis; idem Pontifex, 27 maii 1789, pro Passionistis, ex Rescripto relato in Elencho facultatum Cong. SS. Redempt. p. 155; id. 20 iunii 1820 pro Cong. SS. Redempt. Vid. Elenchum praedictum. p. 128, n. 4.
13° Facultas benedicendi primum lapidem ipsamque Ecclesiam Superiori Generali concessa est; Ecclesiae vero reconciliatio omnibus superioribus permittitur.	Coelestinus V, Bulla Etsi cunctos 17 septembris 1294 pro Cong. monach. Coelestinorum Ordinis S. Benedicti, in Bull. Rom. Taurini. V. IV, p. 120, n. 17, et per communicationem eorumdem Cong. Missionis. Vide Sommarius Privilegiorum p. 26, n. 35, sub titulo Benedictio primi lapidis ecclesiae Superiori Generali concessa.
14° Similiter Benedictio vestium et vasorum, ubi non requiritur unctio, Superioribus permittitur.	Benedictus XIII, Brevi Illius cuius 28 septembris 1725 pro Cong. Doctr. Christianae, ex eius Bullario p. 93 et concessum per Communic. Cong. Missionis Capite V, n. 38 de facultatibus circa benedictiones sacras, eorumdem privilegiorum.
15° Superior Generalis mittere potest unum ex suis qui penes insigniores benefactores missam celebret, communicet in altari ad hoc parato, certiorato Ordinario de habita facultate, eiusdemque licentia requisita quoad honestatem loci et altaris.	Pius VI 8 octobris 1784, pro Cong. Missionis; - idem Pontifex 27 maii 1789 pro Passionistis, ex Rescripto relato in Elencho facultatum Cong. SS. Redemptor. p. 155; - id. 20 iunii 1820, pro Cong. SS. Redempt. Vid. Elenchum praedicum p. 128, n. 4.
16° Superiores cum delegatione Superioris Generalis licentiam legendi libros prohibitos subditis possunt concedere, servatis servandis.	Societati Iesu Leo XII, Brevi Plura inter et per communicationem Passionistis. Vide Summarius titulo 28 Libri prohibiti n. 241.
17° Superior Generalis potest horas canonicas in alias preces vel pium opus suis subditis commutare quum propter infirmitatem aut nimiam defatigationem, absque gravi incommodo, socii eas persolvere nequeunt.	Pro Passionistis Clemens XIV, Brevi Supremi Apostolatus; Leo XII, Brevi Plura inter, 11 iulii 1826: pro Soc. Iesu, in Bull. Rom. contin. V, XVI, p. 450 n.3. Clemens VII, Bulla Dudum pro parte, 7 martii 1535 pro Theatinis, in Bull. Rom. Taurini V. VI, p. 161, n. 2 et pro Communic. Cong. Missionis.
18° Facultates in folio Sacrae Penitentiarie adnotatas, quibus Superior Generalis iam gaudet ad vitam, easdem suis communicare potest quotiescumque bonum in Domino iudicaverit.	Concessum Cong. Missionis ab Emmanuele S. R. E. Cardinale Gregorio Maiori Poenitentiaro Anno 1856 et renovato post decennium.

19° Superior Generalis potest dispensare cum iis omnibus qui sub obedientia in Congregatione degunt, etiam cum Novitiis, perseverantibus tamen in Congregatione et quousque perseveraverint, in omni inhabilitate et irregularitate tum ad effectum suscipiendi ordines, tum ad gerenda quaecumque munia Ecclesiastica, sive ante sive post ingressum in religionem ex quacumque causa irregularitas contracta fuerit.	Concessum Cong. Cassinensium 13 Iunii 1571 a S. Pio V Bulla Dum ad Congregationem cum Clausula, non obstantibus quibusvis apostolicis, ac provincialibus, et Synodalibus conciliis, V. 2 Bull. Rom. Cherub. Gregor. XIV pro PP. Ministrantibus infirmis, in super. cit. Bulla Illius cuius et aliis et per communicationem Oblatis B. M. V. in cap. Dispensationis n. l.
20° Superiores locales in foro conscientiae possunt dispensare cum suis subditis in iis in quibus possunt Episcopi iure communi circa Clericos et laicos sibi subiectos.	Concessum Minimis a Iulio II Bulla Virtute conspicuos et fr. Praedicatoribus Pius V, Bulla Romani Pontifices et per communicationem Passionistis N. 161. Privilegiorum.
21° Superiores nostrarum domorum possunt stationes Viae Crucis erigere in pagis et civitatibus, in quibus non commorantur nec facile Patres Franciscana haberi possunt.	Passionistis concessum a Pio VI 17 maii et Cong. nostrae, sed tantum occasione exercitiorum spiritualium.
22° Petitur ut Missionibus addictis concedantur omnia privilegia gratiae et indulgentiae quibus Missionarii Apostolici gaudent.	
23° Ut omnibus superioribus locorum et sacerdotibus facultas detur benedicendi coronas, numismata, cruces et scapulares B. M. Virginis.	Pius VI Brevi Sacrosanctum Apostolatus 21 aug. 1789 pro Cong. SS. Redempt. in Bull. Rom. contin. V. VIII p. 345, n. 3 et 5, et per communicationem. Cong. Missionis. Vide Summ. Priv. n. 133, p. 79
24° Petitur ut quicumque utriusque sexus confessus et sacra synaxi reffectus diebus festis, aliquam nostrae Congregationis ecclesiam vel oratorium visitaverit, indulgentiam plenariam consequi possit.	A Benedicto XIV Rescrip. 18 novemb. 1753.

19. ZADNJA DON BOSKOVA PROŠNJA ZA PODELITEV PRIVILEGIJEV

Beatissime Pater,

Iam decimus annus agitur, ex quo, Beatissime Pater, humilis societas a S. Francisco Salesio dicta, absolutam et specificam Constitutionum adprobationem consecuta est. Aliqua privilegia omnimode necessaria a Supremo Ecclesiae Antistite tum elargita fuerunt. Hoc temporis decursu socii Salesiani toti in eo fuerunt ut eorum constitutiones ad praxim traducerent, novitiatum, studia perficerent; pietatis exercitia inter socios eorumque alumnos promoverent et ata Societatis finem consequerentur, qui gloria Dei, lucrumque animarum semper fuit. Post absolutam adprobationem, adiuvente Deo, factum est ut haec humilis societas, vere pusillus grex, mirum in modum citissime in diversas

Italiae partes, in Galliam, in Hispaniam, in Americam Meridionalem usque ad Indos et ad Patagones se se extenderit. Cum haec Congregatio suam adprobationem est consecuta, sexdecim domos dumtaxat habebat in quibus septem millia circiter adolescentuli Christianam educationeni liabebant: socia tercentum adnumerabantur. Nunc vero domus sive familiae alumnorum sunt centum sexaginta sex, alumni externi et convictores sunt circiter centum quinquaginta millia; religiosi quadringenti supra mille.

Inter tot alumnos et socios; inter tot domus unam ab aliis tam dissitam magna difficultas exorta est ob deficientiam privilegiorum quibus coetera ecclesiastica instituta gaudere solent.

Nam nostra privilegia cum alia ad tempus, alia conditionata, aliaque vivo vocis oraculo fuerunt concessa, crebrae et non leves difficultates in eorum praxi exortae sunt. Exempli gratia: Facultas litteras dimissoriales relaxandi ad decemium concessa anno 1874, die 3 Aprilis, hoc eadem anno et die elabatur. Absque huiusmodi facultate quid agere poterit superior in Congregatione quae domorum Communionem habeat?

Quas difficultates caeterae Congregationes explanare generatim non potuerunt nisi per privilegiorum Communicationem.

Quapropter, re mature perpensa, habito consilio a viro prudenti et auctoritate praedito, privilegiorum Communicatio pernecessaria vindicata fuit. Necessitas et rationes huiusmodi postulationis separatim exponuntur.

Privilegiorum vero Communicatio petitur non in genere sed speciatim cum Oblatis Beatae Mariae Virginis, quorum Congregatio definitivam adprobationem et Communicationem privilegiorum cum Redemptoristis obtinuit a felici recordatione Leonis XII sub die 12 Septembris 1826 lis verbis:

«Superiorem Generalem, et Oblatos specialibus favoribus et gratiis prosequens, omnia et singula indulta, privilegia, indulgentias, exemptiones, et facultates Congregationi SS. Redemptoris concessa, iisdem Oblatis, eorumque Ecclesiis, Capellis et domibus benigne communicat, extendit, atque in perpetuam elargitur, cum omnibus clausulis, et decretis necessariis, et opportunis».

Nunc vero quum nostra humilis societas sive quoad Constitutiones et finem, sive quoad messem in Evangelico agro colendam, praelaudatis Congregationibus assimilari possit, eadem privilegia suppliciter postulantur.

Hisce breviter adnotatis, Salesiani omnes ad pedes tuos provoluti, Beatissime Pater, supplices postulamus ut nostrae Congregationi per Communicationem concedas privilegia, facultates, gratias spirituales, quibus generatim aliae Congregationes, et nominatim Congregatio Oblatorum B. M. Virginis fruuntur.

Per huiusmodi communicationem, Beatissime Pater, Salesiana Societas tutam et cognitam viam habet quam sequatur; facillime Ordinariis locorum innotescent privilegia, quibus fruatur praecipue in Missionibus suscipiendis, et domibus in exteris regionibus adaperiendis.

Ob tale et tantum beneficium Salesiani omnes grato animo Deo et tibi quotidie laudem dicent; unusquisque pro virili parte ad vineam Domini excolendam operam dabit.

Ego vero videns solidatum opus, quod Sancta Dei Ecclesia milli concredidit cum gaudio cantabo: Nunc dimittis servum tuum, Domine.

SAC. JOANNES BOSCO

Rector Maior.

Taurini, die 16 iunii 1884.

20. DEKRET O PODELITVI PRIVILEGIJEV Z REDEMPTORISTI

SS. D. N. Leo PP. XIII in audientia habita ab infrascripto D. Secretorio S. Congregationis Episcoporum et Regularium die 13 Junii 1884 Sacerdotem Joannem Bosco fundatorem et Superiorem Generalem Piae Societatis Presbyterorum a S. Francisco Salesio nuncupatae illiusque Socios specialibus favoribus et gratiis prosequens, omnia et singula Indulta, Privilegia, Exemptiones et Facultates Congregationi SS. Redemptoris concessa, iisdem Socios eorumque Ecclesiis, Capellis et Domibus benigne communicare, extendere atque in perpetuum elargiri dignatus est, cum omnibus Clausulis et Decretis necessariis et opportunis. Ceterum eadem Sanctitas Sua mandavit declarari, prout praesentis Decreti tenore declaratur, Privilegia, Facultates, Gratia Spirituales sive ad tempus sive oretenus concessa, omnino revocata, abolita et suppressa esse. Contrariis quibuscumque non obstantibus. - Datuus Romae ex Secretoria S. Congregationis Episcoporum et Regularium hoc die 28 Junii 1884.

Loco sigilli.

I. Card. FERRIERI Praef.

I. MASOTTI Secretarius.

21. PISMO PATRA ROSMINIJANCA FLECHIA DON BOSKU

Velečastiti in nadvse ljubljeni don Bosko!

Ker vem, da ste preobloženi s pisanjem in obdani z motnjami vsake vrste, sem se, četudi velikokrat mislim na vašo ljubljeno in spoštovano uglednost in si želim, da bi vas mogel obiskati, odločil, da vam pišem. Ker želim od vas posebno uslugo, sem se dvignil iz postelje, kjer sem moral ležati zaradi bolne noge.

Ne vem, ali se vaša uglednost strinja z nauki patra Rosminija ali jim nasprotuje. Naj bo že kakor koli, vsak ima svobodo, da misli, kakor se mu zdi prav. Vem pa, da je vaša uglednost osebno poznala Rosminija. D. Paoli je na kratko napisal njegov življenjepis in bo sedaj opisal njegove kreposti. Zato želi in prosi, da bi osebe, ki so ga poznale (četudi je zelo pozno in jih je veliko že umrlo), napisale poročilo o njegovih krepostih, kakor se jim zdi najprimerneje pred Bogom in v večjo slavo Boga samega. *Lauda post mortem* [Hvala po smrti] obsega že več kot 300 prispevkov. Zato vas oba prosiva, da bi tudi vi napisali svoja opažanja. Prošnji se pridružujejo tudi člani njegove družbe. Povejte in napišite po vesti vse, kar veste o krepostih in svetosti patra Antonia Rosminija, in izjavo podpišite. To je usluga, zaradi katere vam pišem in se vam za nadlegovanje in trud že vnaprej zahvaljujem. Prosim vas tudi, da bi še vsaj enkrat počastili *Sacro* s svojo navzočnostjo.

Medtem ko vam spoštljivo poljubljam roko, prosi za vaš sveti blagoslov in se priporoča vašim, don Ruovim in molitvam vseh vaših, ima ta onemogli starček čast, da je vaše uglednosti najponižnejši in najvdanejši služabnik.

DUH. CESARE FLECHIA

12. junij 1884

22. ČISTOST IN SREDSTVA, KAKO JO OHRANITI

Zdelo se mu je, da leži pred njim neizmerna planjava, polna bujnega zelenja, lahko naklonjena in lepo izgajena. Ob straneh travnika je malo nižje ležala pot, na kateri je bil. Zdelo se je, da je kos zemeljskega raja, ki ga je osvetljevala bolj čista in bolj svetla luč od sončne. Povsod je bilo polno zelenja s čudovitimi cveticami in zasenčeno s številnimi drevesi, katerih veje so se dotikale v čudovitih lokih.

Sredi vrta pa vse do roba je ležala preproga čarobne beline, tako svetla, da je jemale vid. Bila je široka več milj. Predstavljala je veličastvo dejanskega stanja. Kot okras je na robu imela več napisov v zlatih črkah. Na eni strani je bilo mogoče brati: *Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini* [Blagoslovljeni, ki hodijo po poti Božjih zapovedi]. Na drugi strani: *Non privabit bonis eos, qui ambulat in innocentia* [Ne bodo ostali brez dobrin tisti, ki živijo nedolžno]. Na tretji strani: *Non confundentur in tempore malo: in diebus famis saturabuntur* [Ne bodo osramočeni v stiski; v času pomanjkanja bodo nasičeni]. Na četrti: *Novit Dominus dies immaculorum et haereditas eorum in aeternum erit* [Gospod pozna dneve nedolžnih in njihova dediščina bo trajala vekomaj].

Na štirih straneh čudovite rozete je bilo napisano: *Cum simplicibus sermotinatio eius* [Pogovarja se s preprostimi]. *Proteget gradientes simpliciter* [Brani tiste, ki hodijo v preproščini]. *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter* [Kdor hodi v preproščini, hodi gotovo]. *Voluntas eius in iis, qui simpliciter ambulat* [Njegova odločitev je s tistimi, ki hodijo v preproščini].

V sredini še ta napis: *Qui ambulat simpliciter, salvus erit* [Kdor živi v preproščini, bo zveličan].

Sredi brega na zgornjem koncu bleščeče preproge se je dvigal prapor, na katerem je pisalo z zlatimi črkami: *Fili mi, tu semper mecum es et omnia mea tua sunt* [Sin moj, ti si vedno z menoj in vse moje je tvoje].

Don Bosko je bil očaran ob pogledu na ta vrt, vendar sta njegovo pozornost pritegovali dve ljubki dvanajstletni deklici, ki sta sedeli na robu preproge, kjer je bila stopnica brega. Nebeška skromnost je sijala iz vsega njunega vedenja. Iz njunih oči, ki sta jih imeli vedno uprte v nebo, ni odsevala naivna preproščina golobice, temveč je žarela živa in čista ljubezen, veselje nebeške radosti. Njuni odkriti in jasni čeli sta dajali videz preproščine in odkritosrčnosti, na njunih ustnicah je blestel sladek čudovit smehljaj. Njuni postavi sta nakazovali nežno in goreče srce. Njuni mili gibi so dajali vtis nadnaravne veličine in plemenitosti, ki sta bili v nasprotju z njuno mladostjo.

Belo se svetleča obleka jima je segala do pet. Na njej ni bilo ne madeža ne gube in niti zrnca prahu. Boke sta imeli opasane z rdečim z zlatom obrobljenim pasom, okrašenim z lilijami, vijolicami in vrtnicami. Podoben trak, kakor če bi bila ovratnica, sta nosili na vratu in je bil okrašen z enakimi cveticami. Na zapestju sta kot zapestnici nosili venčka iz marjetic. Vse te stvari in te cvetlice so bile nepopisno lepih oblik in barv. Vsi dragoceni kamni, razporejeni v najbolj umetni obliki, bi bili v primerjavi z njimi blato. Belo bleščeči čeveljčki, okrašeni z belim z zlatom vezanim trakom, ki je imel na sredini prelep voz, so krasili njune noge.

Njuni dolgi lasje so bili speti s krono, ki je obdajala čelo, in so v neštetih kodrčkah padali na ramena.

Začeli sta se med seboj pogovarjati: malo sta govorili, se potem spraševali in vzklikali. Potem sta obsedeli, nakar je sedela samo ena in druga je stala. Nato sta se skupaj sprehajali. Nikdar pa nista stopili s tiste belo bleščeče preproge in nikdar se nista dotikali ne trave ne cvetlic. Don Bosko ju je v svojih sanjah opazoval. Ni jima naslavljal besed niti se oni dve nista zavedali njegove navzočnosti. Ena je s sladkim glasom rekla: »Kaj je nedolžnost? Srečno stanje milosti Božje, ki smo ga ohranili z natančnim izpolnjevanjem Božjih zapovedi.« Druga je z nič manj sladkim glasom dejala: »Ohranjena čistost nedolžnosti je vir in začetek vsakega znanja in vsake kreposti.«

Prva: »Kaka odlika, kaka slava, kak blišč kreposti je živeti med hudobnimi ter ohraniti sij nedolžnosti in nežnost obnašanja.«

Druga je vstala in se ustavila blizu tovarišice: »Srečen tisti mladenič, ki ne posluša nasvetov brezbožnih in se ne odpravlja na pot grešnikov, temveč je njegovo veselje Gospodova postava, ki jo premišljuje podnevi in ponoči, On je kakor drevo, ki raste ob toku voda Božje milosti, ki ob svojem času rodi bogate sadove dobrih del: ko piha veter, ne odnese listov svetih namenov in zaslug in vse, kar bo storil, bo imelo dober učinek, in vse okoliščine življenja mu bodo pomagale, da bo povečal svoje zasluge.« Ko je to govorila, je kazala na drevesa, ki so bila polna prelepih sadežev, ki so širili v zrak čudovite vonjave, medtem ko so čisti potoki, ki so zdaj tekli med dvema cvetočima bregovoma, zdaj padali z majhnih slapov, drugič pa delali majhna jezerca in namakali mogočna debela v šepetu, ki se je zdel kakor skrivnostna oddaljena glasba.

Prva mladenka je povzela: »Je kakor lilija med trnjem, ki jo Gospod goji na svojem vrtu, da jo kot okras položi na svoje srce. Tako lahko reče svojemu Gospodu: Moj ljubljeni pripada meni in jaz njemu, kajti on se pase med lilijami«. Pokazala je na številne lilije, ki so dvigale svoje glave nad travo in druge cvetlice, medtem ko se je v daljavi nakazoval visok obronek z zeleno ograjo, ki je obdajala vrt. Ograja je bila polna trnja in nad njo so se kakor sence dvigale ostudne pošasti, ki so se skušale prebiti na vrt, vendar jih je trnje ograje zadrževalo.

»Res je! Kako zelo resnične so tvoje besede,« je odvrnila druga. »Blažen mladenič, ki bo brez krivde! Toda kdo je to, da ga počastimo? Kajti storil je čudovita dela v svojem življenju. Bil je popoln in bo dobil večno slavo. Lahko bi grešil, pa ni grešil, storil hudo, pa ni storil. Zato so njegove dobrine stalne pred Gospodom in njegova dobra dela bodo slavili vsi rodovi svetnikov.«

»In kako slavo Bog prihranja njim! Poklical jih bo k sebi in jim pripravil prostor v svojem svetišču, naredil jih bo za služabnike svojih skrivnosti, dal jim bo večno ime, ki ne bo minilo,« je sklenila prva. Druga je vstala in vzkliknila: »Kdo more opisati lepoto nedolžnega? Ta duša je tako razkošno oblečena kot midve in okrašena z belo stolo svetega krsta. Njegov vrat, njegove roke so posejani z Božjimi biseri, na prstu ima prstan zveze z Bogom. Lahkotno koraka po poti večnosti. Pred njim se odpira z zvezdami okrašena pot. Živ tabernakelj Svetega Duha je. Z Jezusovo krvjo, ki se pretaka po njegovih žilah in rdeči njegova lica, s Sveto Trojico v čistem srcu pošilja naokrog potoke luči, ki jo oblačijo v sijaj sonca. Od zgoraj padajo šopki nebeških cvetlic, ki polnijo zrak. Vsenaokrog se razlegajo nežne harmonije angelov, ki se odzivajo kot odmev na njegove molitve. Presveta Devica Marija ji stoji ob strani in je pripravljena, da ga brani. Zanj je odprto

nebo. Središče občudovanja je za brezštevilne trume svetnikov in svetih duhov, ki ga vabijo s tem, da vihtijo svoje palme. Bog v nedostopnem blišču svojega prestola slave mu z desnico kaže sedež, ki mu ga je pripravil, medtem ko v levici drži čudovit venec, s katerim ga bo ovenčal za vse večne čase. Nedolžni je želja, veselje in odobravanje nebes. Z njegovega obraza sije neizrečeno veselje. Božji sin je, Bog njegov oče. Nebesa so njegova dediščina. Nenehno je z Bogom, ga gleda, ga ljubi, ga poseduje, ga uživa, je deležen čara nebeških radosti, ima vse zaklade, vse milosti, vse skrivnosti, vse darove in vse popolnosti in vsega Boga samega.«

»Prav zato je nedolžnost svetnikov stare zaveze in svetnikov nove zaveze in zlasti še mučencev tako silno slavna. Oh, nedolžnost, kako si lepa! Ko si skušana, rasteš v popolnosti; ko si ponižana, se dvigneš nad vse visoko; ko te napadajo, zmaguješ, ko te ubijejo, letiš po venec krone. Ti si svobodna v sužnosti, mirna in varna v nevarnostih, vesela v verigah. Mogočni se ti klanjajo, knezi te sprejemajo, veliki te iščejo. Dobri se ti pokoravajo, hudobni ti zavidajo, tekmeči tekmujejo s teboj, nasprotniki propadajo. Ti pa uspevaš vedno zmagoslavno, tudi takrat, ko te ljudje po krivem obsojajo!«

Mladenki sta za trenutek utihnili, kakor da bi hoteli zajeti sapo po tolikšnem naporu. Potem sta se prijeli za roke in se gledali: »Oh, če bi fantje vedeli, kako dragocen zaklad je nedolžnost, bi jo vse od začetka svojega življenja varovali kot zaklad svetega krsta. Vendar ne mislijo na to in ne vedo, kaj pomeni omadeževati jo. Nedolžnost je predragoceno mazilo.«

»Je pa spravljena v zelo krhko posodo, in če je ne nosimo nadvse previdno, se kaj lahko razbije.«

»Nedolžnost je predragocen biser.« Toda če ne poznamo njegove vrednosti, ga je kaj lahko izgubiti in izgubi svojo vrednost.

»Nedolžnost je zlato ogledalo, ki prikazuje Božjo podobo.«

»Vendar je zadosti že malo vlažnega zraka, da se orosi, zato ga je treba imeti zavitega v blago.«

»Nedolžnost je liliija.« *Omni tempore sint vestimenta tua candida.*

»Toda že samo dotik surove roke jo okvari.«

»Nedolžnost je bela obleka. Vaše obleke naj bodo vedno čisto bele.«

»Toda že en sam madež jo pokvari, zato je treba hoditi zelo previdno.«

»Nedolžnost in nedotakljivost sta skaženi, če se ju prime samo en madež, ker tako izgubi zaklad svoje lepote.«

»Zadosti je že en sam smrtni greh.«

»Če se izgubi enkrat, je izgubljena za vedno.«

»Kaka nesreča toliko nedolžnosti, ki se vsak dan izgubijo! Če kak mladenič pade v greh, se zanj nebesa zaprejo, presveta Devica Marija in angel varuh se umakneta, glasba preneha, luč ugasne. V njegovem srcu ni več Boga, z zvezdami posute poti, po katerih je hodil, je konec, pade in običi na mestu kakor otrok sredi morja, ognjenega morja, ki se razteza do konca obzorja večnosti in se izgublja v globini kaosa. Nad njegovo glavo na nebu švigajo preteči bliski Božje pravičnosti. Nanj se je vrgel Satan, ga vklenil v verige, stopil mu je na nogo, na vrat in z visoko dvignjenim gobcem kričal: zmagal sem. Tvoj sin je moj suženj. Ni več tvoj. Zanj se je končalo veselje. Če mu Bog spodnese edino oporo,

na kateri stoji, je za vedno izgubljen.«

»Vendar lahko vstane. Božje usmiljenje je neizmerno. Dobra spoved mu bo vrnila milost in naziv Božjega otroka.«

»Ne pa tudi nedolžnosti! In kakšne posledice ga čakajo po prvem grehu! Spoznal je hudobijo, ki je prej ni poznal, začutil bo silen pritisk slabih nagnjenj, čutil bo težek dolg, ki ga je naredil pri Božji pravičnosti, čutil se bo oslabiljenega v duhovnih bojih. Začutil bo, česar prej ni poznal, sramoto. Žalost, grižnjo vesti.«

»In pomislimo, da je bilo prej o njem rečeno: Pustite, naj otročiči pridejo k meni. Ti so kakor Božji angeli v nebesih. Sin, podari mi svoje srce.«

»Oh, strašen je greh tistih, po katerih krivdi kak otrok izgubi nedolžnost. Jezus je dejal: Kdor pohujša enega izmed teh malih, ki verujejo vame, bi bilo zanj bolje, če bi mu obesili mlinski kamen okoli vratu in ga potopili v globino morja. Gorje svetu zaradi pohujšanja. Pohujšanja ni mogoče preprečiti, toda gorje tistemu, po katerih pohujšanje pride. Glejte, da ne boste zaničevali katerega teh malih, kajti povem vam, da njihovi angeli v nebesih nenehno gledajo mojega Očeta v nebesih in zahtevajo maščevanje.«

»Gorje jim! Toda nič manj nesrečni niso tisti, ki so jim ukradli nedolžnost.«

Tu sta se obe začeli sprehajati. Začeli sta se pogovarjati o sredstvih, s katerimi je mogoče ohraniti nedolžnost.

Prva je dejala: »V glavah mladih ljudi tiči velika zmota, ko mislijo, da naj pokoro opravljajo samo grešniki. Pokora je potrebna tudi za ohranjanje nedolžnosti. Če se sv. Alojzij ne bi pokoril, bi brez dvoma padel v smrtni greh. O tem je treba pridigati, ponavljati, nenehno učiti mlade ljudi. Koliko bi jih ohranilo nedolžnost, sedaj pa jih je tako malo!«

»Apostol je dejal: nosite zatajevanje Jezusa Kristusa v svojem telesu, da se bo v naših telesih razodevalo Jezusovo življenje.«

»Sveti, brezmadežni, nedolžni Jezus je prebil svoje življenje v pomanjkanju in bolečinah.«

»Prav tako tudi presveta mati Marija, tako vsi svetniki.«

»To zato, da bi dali zgled vsem mladim. Sv. Pavel pravi: Če boste živeli po mesu, boste umrli, če pa boste z duhom premagali dejanja mesa, boste živeli.«

»Brez pokore ni mogoče ohraniti nedolžnosti.«

»Pa vendar bi mnogi radi ohranili nedolžnost in živeli svobodno.«

»Neumneži! Ali ni napisano: Bil je odnesen, da hudobija ne bi pokvarila njegovega duha in zapeljevanje ne bi zavedlo njegove duše v zmoto? Čar ničvrednosti zatemnjuje spoznanje dobrega in vrtinec poželjivosti mami dušo nedolžnega. Nedolžni imajo dva sovražnika: napačna načela in grdo govorjenje hudobnih ter poželenje. Ali ne pravi Gospod, da je smrt v mladosti plačilo nedolžnemu, da ga reši boja? Ker je Bogu ugajalo in ker ga je ljubil in ker je živel med grešniki, je bil presajen drugam. V kratkem času boja je pretekel dolgo pot. Ko je bila njegova duša ljuba Bogu, ga je kmalu odtegnil hudobiji. Poklican je bil, da hudobija ne bi pokvarila njegovega duha in bi prevara ne speljala v zmoto njegove duše.«

»Srečni otroci, ki bodo sprejeli križ pokore in odločno ponavljali z Jobom (27,5): *Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea* [Do smrti ne bom odstopil od svoje nedolžnosti].«

»Pisano je: *Psallam et intelligam in via immaculata* (Ps 100, 2). *Quando venies ad me? Petite et accipietis. Pater Noster*« [Pel bom slavo in razumel na poti nedolžnosti (Ps 100, 2). Kdaj boš prišel k meni? Prosite in boste prejeli. Oče naš].«

»Premagovanje pameti s ponižnostjo, pokorščina predstojnikom in pravilom.«

»Prav tako je pisano: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo* (Ps 18, 13) [Če moji ne bodo obvladani, bom nedolžen in rešen velike krivde]. To je ošabnost. Bog se ošabnim zoperstavlja, ponižnim pa daje milost. Kdor se ponižuje bo povišan, in kdor se povišuje bo ponižan. Pokoravajte se svojim predstojnikom.«

»Premagovanje tako, da vedno govorimo resnico, priznavamo svoje napake in nevarnosti, v katerih bi se mogli znajti. Tedaj bomo dobili nasvet zlasti od spovednika.«

»*Pro anima tua ne confundaris dicere verum* (Eccl., IV, 24) [Ne bodi plašljiv v svojo škodo, ne bodi prizanesljiv v lasten padec (Sir 4,24)]. Kajti ljudje zardevajo zaradi greha in zardevajo zaradi časti in milosti.«

»Zatajevanje srca tako, da krotimo neumestne vzgibe, da ljubimo vse iz ljubezni do Boga, da se odločno obrnemo od tistega, ki zalezuje našo nedolžnost.«

»Tako je povedal Jezus: Če ti je tvoja roka ali tvoja noga v pohujšanje, odsekaj ju in vrzi stran: bolje je, da prideš v življenje z eno roko ali nogo manj, kakor da bi bil z obema vržen v večni ogenj. Če te tvoje oko pohujšuje, izderi ga in vrzi stran, kajti bolje je vstopiti v življenje z enim očesom, kakor biti z dvema vržen v peklenski ogenj.«

»Zatajevanje v junaškem prenašanju zaničevanja človeških ozirov. *Exacuerunt, ut gladium, linguas suas: intenderunt arcum, rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatum* (Ps 63, 4) [Streljajo strupene besede kot puščice, da bi iz skrivališč zadeli nedolžnega].«

»Tega hudobca, ki se boji, da bi ga odkrili predstojniki, bodo premagali tako, da bodo mislili na strašne Jezusove besede: Kdor se bo sramoval mene in mojih besed, se bo njega sramoval tudi Sin človekov, ko bo prišel v veličastvu svojega Očeta in angelov.«

»Zatajevanje oči pri gledanju, branju, tako da bežimo pred vsakim neprimernim in slabim branjem.«

»In bistveni vidik. Naredil sem pogodbo s svojimi očmi, da ne bom na devico niti mislil. In v psalmih: Obrni vstran oči, da ne bodo videle ničevosti.«

»Premagovanje duha, da ne poslušamo grdih in sladkobnih pogovorov.«

»Pri pridigarju beremo: *Saepi aures tuas spinis, linguam nequam non audire* (28) [Ogradi svoja ušesa s trnjem, nepoštenega jezika ne poslušaj].«

»Zatajevanje v govorjenju: ne damo se premagati radovednosti.«

»Prav tako je napisano: Postavi vrata in ključavnico na svoja vrata. Skrbi, da ne boš grešil z jezikom, da ne boš padel po tleh pred svojimi sovražniki, ki te zalezujejo, in da ne bo neozdravljiv in smrten tvoj padec (Prd, prav tam).«

»Zatajevanje okusa: ne preveč piti in jesti.«

»Odvečno pitje in jed sta bila vzrok vesoljnega potopa in ognja na Sodomo in Gomoro in drugih tisoč kazni nad hebrejskim ljudstvom.«

»Premagovanje v tem, kar se nam dogaja čez dan, npr. mraz, vročina; ne iskati svojega zadoščenja. Zamorite zemeljske ude (Kol 3,5).«

»Spominajte se tega, kar je zapovedal Jezus: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam quotidie et sequatur me* [Če hoče kdo priti za menoj, naj se odpove samemu sebi in vzame vsak dan svoj križ na svoje rame in hodi za menoj].«

»Bog s previdnostno roko obdaja s križi in trnjem svoje nedolžne, kot je storil z Jobom in drugimi svetniki. *Quia acceptus eras Dea, necesse fuit, ut tentatio probaret te* [Ker te je Bog sprejel, je bilo potrebno, da te je skušnjava preizkusila].«

»Pot nedolžnih ima svoje preizkušnje, svoje žrtve ima pa tudi obhajilo, ki je njegova moč, kajti kdor pogosto sprejema sveto obhajilo, ima večno življenje, živi v Jezusu in Jezus v njem. Živi isto življenje kot Jezus in boš vstal od mrtvih poslednji dan. To je pšenica izbranih, vino, iz katerega rastejo device. *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me. Cadent a latere tuo mille et decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabunt* [Pred menoj si pogrnil mizo nasproti njim, ki so me zatirali. Ob tvoji strani jih bo padlo tisoč in na tvoji desnici deset tisoč, tebe pa se ne bodo dotaknili].«

»Presladka Devica, ki jo je ljubil, je njegova mati. *Ego mater pulchrae dilectionis et timoris et agnitionis et sanctae spei. In me gratia omnis (per conoscere) viae et veritatis; in me omnis spes vitae et virtutis. Ego diligentes me diligo. Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt. Terribilis, ut castrorum acies ordinata* [Jaz sem mati lepe ljubezni in strahu in spoznanja in svetega upanja. V meni vsa milost (za spoznanje) poti in resnice. V meni vse upanje življenja in kreposti. Jaz ljubim tiste, ki mene ljubijo. Kdor o meni govori, bo imel večno življenje. Strašna, kot za boj pripravljena vojska].«

Mladenki sta se obrnili in počasi šli navkreber. Ena je vzkliknila: »Rešenje pravičnih prihaja od Gospoda: on je njihov zaščitnik v času preizkušenj. Gospod jim bo pomagal in jih rešil. On jih bo rešil iz rok grešnikov in jih bo rešil, ker so zaupali vanj« (Ps 56).

Drugajenadaljevala: »Bog me je opasal z močjo in pot, pokateri hodim, je brezmadežna.« Ko sta mladenki prišli do sredine tiste čudovite lepe preproge, sta se obrnili.

»Da,« je vzkliknila ena, »nedolžnost, ki je kronana s pokoro, je kraljica vseh čednosti.« Druga je prav tako vzkliknila: »Kako slaven in lep je čisti rod! Njegov spomin je nesmrten in znan pred Bogom in ljudmi. Ljudje jo posnemajo, kadar je med njimi, in si jo želijo, kadar je odšla v nebesa in ovenčana zmaguje v večnosti, potem ko je dosegla nagrado za čiste boje. Kako zmagoslavje! In kaka radost! In kaka slava, da sredi odobravanj in blišča nebeških vojska lahko Bogu pokažeš svojo krstno obleko.«

Medtem ko sta tako govorili o plačilu, ki je pripravljeno za nedolžnost, ki smo jo ohranili s pokoro, je don Bosko videl trume angelov, ki so prihajale in se razporejale na tisto preprogo. Pridružile so se obema mladenkama in ju postavile v svojo sredino. Bila je neizmerna množica. Prepevali so: »*Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in coelestibus in Christo; qui elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in charitate et praedestinavit nos in adoptionem per Jesum Christum* (Ef 1,4) [Blagoslovljen Bog, Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki nas je blagoslovil z vsem duhovnim nebeškim blagoslovom v Kristusu, ki nas je v njem izvolil pred stvarjenjem sveta, da bi bili sveti in brezmadežni pred njegovim obličjem v ljubezni, in nas je vnaprej določil za posinovljenje v Jezusu Kristusu].« Tedaj sta mladenki začeli peti čudovito pesem, pa

s takim besedilom in takim napevom, da so ju mogli spremljati samo tisti angeli, ki so bili v njuni bližini. Tudi drugi so peli, vendar don Bosko ni mogel slišati njihovih glasov, čeprav so premikali ustnice in delali gibe, kakor da bi peli.

Mladenki sta peli: »*Me propter innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum. Benedictus Dominus Deus a saeculo et usque in saeculum; fiat fiat!* [Sprejel si me za večno pred svoje obličje zaradi nedolžnosti! Blagoslovljen Gospod Bog od veka do veka: tako bodi].«

Prvim trumam angelov so se pridruževale druge in spet druge, kar naprej. Njihova oblačila so bila različna po barvi in obliki, različna med seboj in zlasti še od oblek obeh deklet. Toda bogastvo in veličastvo je dosegalo Božjo lepoto. Lepota vsake izmed njih je bila taka, da je človeški duh ne bo mogel nikdar dojeti niti v svoji senci. Ves prizor tega dogajanja je nepopisen, ali pa morda samo malo, kajti z besedo se ne da vsega izraziti.

Na koncu pesmi obeh mladenk so zapeli vsi skupaj v neizmernem in uglašenem spevu, kot ga ni bilo in ga ne bo nikoli slišati na zemlji. Peli pa so: »*Ei, qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos in exultatione, in adventu Domini nostri Jesu Christi: Soli Deo Salvatori nostro, per Jesum Christum Dominum nostrum, gloria et magnificentia, imperium et protestas ante omne saeculum, et nunc et in omnia saecula saeculorum. Amen* [Njemu, ki je neskončen in je ohranil brez greha in postavil pred svojo slavo čiste v radosti ob prihodu našega Gospoda Jezusa Kristusa, samo Bogu, našemu odrešeniku po Jezusu Kristusu našem Gospodu, slava in čast, oblast in mogočnost pred vso večnostjo, sedaj in na vse veke vekov. Amen].«

Med tem petjem so prihajale vedno nove trume angelov, in ko je bilo konec speva, so se drug za drugim dvignili v višave in izginili iz videnja.

In don Bosko se je zbudil.

23. POROČILO MATERE DAGHERO DON BOSKU

Velečastiti oče!

S pomočjo Božje previdnosti, ki nam vedno na čudežen način stoji ob strani, smo danes zjutraj sklenile naš prvi generalni kapitelj, ki mu je v vašem imenu, ki ste naš vrhovni predstojnik, predsedoval don Cagliero in so se ga občasno udeležili velečastiti gospod don Bonetti, naš gospod ravnatelj in T. Bertello. Na kapitlju je bilo 15 konferenc. Na prvih smo prebrale naša sveta pravila, v katerih smo, ne da bi kaj spremenile, uskladile nekaj točk, nekaj smo jih pojasnile v luči praktičnih zahtev in končno smo dodale nekaj točk in pravil naših bratov salezijancev. Na zadnjih konferencah smo skušale vključiti prelepe in nadvse pomembne odločitve generalnih kapitljev naših bratov in vaših vrednih sinov in od izvajanja le-teh pričakujemo obilne sadove za dober potek naše Družbe.

To je, kar sem srčno želela sporočiti tudi v imenu tega kapitlja in ravnateljic. Zapisnike in odločitve bomo vaši velečastiti uglednosti čim prej poslali, da boste z njimi storili, kar se vam bo zdelo *in Domino*, jih podpirali, če se vam bo zdelo primerno in koristno za vaše hčerke v Jezusu Kristusu.

Naše svete duhovne vaje se bližajo koncu in vam v tolažbo, kot mi zagotavljajo ti velečastiti predstojniki, lahko povem, da so bile po zaslugi vaših molitev, naš velečastiti oče, in po prizadevanju teh dobrih pridigarjev zelo uspešne. *Deo gratias.*

Prihodnjo nedeljo bo po skupni sveti maši, ki jo bomo darovale za vaše zdravje, naš dragi oče, preobleka kakih dvajset aspirantk, trideset jih bo naredilo začasne obljube, šest pa večne. Duhovnih vaj se jih je udeležilo kakih 250 in k temu še kakih 70 postulantk. Fizično in moralno stanje Družbe se mi zdi po Božji milosti precej dobro. Vi nam stojte ob strani s svojimi gorečimi molitvami in dragocenimi nasveti. Sprejmite vdane pozdrave celotne skupnosti in zlasti bodočih profes in novink. Molite veliko zame in za vse nas, da ne bi za božjo voljo nobena postala nevredna Božjega usmiljenja.

Z globokim spoštovanjem in vso vdanostjo hvaležne hčerke se imenujem sedaj in za vedno najponižnejša in najvdanejša hčerka.

sestra CATERINA DAGHERO

Nizza Monferrato, 22. avgust 1884

24. DON BOSKO

Različne okoliščine so nas v zadnjem času prisilile, da smo se odpravili v najgloblje globine naše družbe. Ugotovili smo silno revščino ljudi. Poglobili smo svoj pogled v strašne prepade hudobije in nevednosti, ki jih le malokdo pozna, hudobije in nevednosti, ki sta druga ob drugi, ki se medsebojno tako zelo podpirata, da se nam je zavrtelo v glavi. Ljudje nimajo najmanjšega pojma o grmadi hudobije in nevednosti tukaj, sredi naše domišljave civilizacije. Sramotna duhovna revščina razjeda našo družbo v njenem jedru. Videli smo jo, občutili smo jo, čuvajmo se.

V trenutku, ko prestrašeni gledamo strahoto ran, ki nas uničujejo, nam je prišla v roke knjiga o življenju don Boska, ki jo je napisal gospod du Boyn. Z največjim zanimanjem smo prebrali preprost, pa veličasten prikaz velikih del tega svetega duhovnika. Pogled na hudobijo nas je prestrašil, upanje v učinkovitost protisredstva, ki ga je prinesel don Bosko, pa nam je zopet vtilo pogum. Kar je naredil ta človek in to, kar še dela, nosi v sebi znamenje čudeža. Začetki njegovega dela, kakor vsi začetki velikih dejanj so bili skromni, komaj opazni. Dolgo je moral don Bosko fante, ki jih je katehiziral, sprejemati na nekem travniku, brez strehe nad glavo. Prišel pa je tudi dan, ko so mu vzeli tudi to zadnje zatočišče. Toda zaupal je v Boga in malodušnost se ga ni polastila. Šel je naprej po začrtani poti. Tedaj se je zgodilo, da so ga njegovi nasprotniki, med njimi so bili tudi duhovniki, razglasili za neprištevnega. Dogodki so dali prav don Bosku.

Danes je njegovo delo razširjeno na dveh svetovih. Šteje sto petdeset domov, kjer poučujejo na vseh stopnjah, sto petdeset domov, kjer ni nasilja, temveč vse poteka v milobi. Iz teh domov prihajajo vsako leto stotine in stotine krščanskih delavcev, spretnih delavcev, duhovnikov, izobraženih ljudi, ki v svoji okolici dajejo svetu luč in načelujejo dobrim ustanovam. Tako don Bosko s tem, ko na cestah zbira otroke brez očeta in matere, rešuje tisoče in tisoče, ki bi sicer končali v ječah, on pa naredi iz njih pametne, verne in poštene ljudi. Pravijo tudi, da nobeden od otrok, ki jih je zbral don Bosko, pravim nobeden in želim, da bi me dobro razumeli, ni videl kaznilnice. Bog ve, da je ni videl tudi pozneje.

V tem prerojenju družbe s katolicizmom lahko v nas že klije upanje v boljše čase. Človeško gledano, to si upam trditi, smo izgubljeni! Toda Bog še živi, in četudi je zloba neizmerna, zastrašujoča, nam don Bosko priča, da še ni vse izgubljeno.

Bogu bodi hvala, da imamo še veliko dobrih kristjanov, ki stvari razumejo. Oni vedo,

da to ni nikakršen meč, da ni človek, ki bi nas lahko potegnil iz brozge, jasno jim je, da bi revolucija v vladi mogla prevarati nerazsodne. Vse to spremeniti je sposoben samo katolicizem. Iz tega razloga podpirajo vse dobre pobude, čeprav jih za zdaj še ni veliko. Hudobija je neizmerna, zato mora biti dobrodelnost, ki skrbi za poučenje in dobrobit, tudi neizmerna.

Naj povemo še enkrat, da sprememba vlade ne bi nič dosegla; kar potrebujemo, je popolna revolucija v idejah. Treba je poučiti ljudstvo, treba je bedeti nad mladino, treba je odstraniti predsodke. Treba je prodreti v revne četrti, za katere smo videli, da so v brezizhodni nevednosti, v kateri je nemalo ljudi. V naši Franciji, v naših velikih mestih, v samem Lyonu so področja, kjer je moralna ideja popolnoma mrtva, kjer je sovraštvo do duhovnika na višku, ker ga sploh ne poznajo. Prav, toda z ustanovami, podobnimi don Boskovim, z neumnostjo krščanske ljubezni in s potrpljenjem, samo na ta način je mogoče preroditi narod. Naj jasno povemo: vsaka reforma, ki ni osnovana na katolicizmu, je nujno navidezna in smešna.

Naj se dobrodelne ustanove množijo na tem lyonskem ozemlju, ki je prepojeno s krvjo mučencev. Hudobija preti uničiti Francijo, zato skušajmo povsod postaviti jezove. Ti jezovi so katoliške šole, to so zavetišča, to so združenja sv. Vincencija Pavelskega itn.

V imenu naše domovine se ne dajmo utruditi. Stopajmo po don Boskovih stopinjah. Delajmo in dajajmo denar.

Denar? Da, nujno ga potrebujemo, in sicer veliko. Poznam šole redovnih bratov, poznam šole redovnic, poznam zavetišče, kjer manjka denarja in so zato prisiljeni zavračati otroke. Vedite, da razen te šole redovnih bratov, te šole redovnic in tega zavetišča ne poznam ustanov, ki bi skrbele za te reveže. Kaj naj potem mislimo o lyonski dobrodelnosti, če se dogajajo take stvari?

O, da ta starodavna dobrodelnost ne bi zamrla! Včeraj sem bral poročilo Maxima du Camp, kjer pravi, da dobrodelne ustanove samo v glavnem mestu uporabijo od šestdeset do osemdeset milijonov na leto! Lyončani, če vam je Pariz dal dober zgled na zadnjih občinskih volitvah, glejte, da vas ne bo pustil sedaj tudi v dobrodelnosti, ko se vaše mesto imenuje mesto dobrodelnosti.

Da se boste opogumili, berite knjigo, ki jo je napisal gospod du Boys o don Bosku, in nezadovoljni samo s teorijo storite vse, da jo boste takoj udejanjili. Torej še enkrat: pomagajte našim šolam, našim zavetiščem, vsem našim dobrodelnim ustanovam.

AUGUSTIN REMY

(*Éclair*, 17. maj 1884)

25. DON BOSKOV SPEV

Veliki pesniki različnih obdobj, kot so Homer, Vergil, Dante, Milton itn., so si vsak po svoje zamislili velike epske pesnitve in jih spesnili v spevih, polnih življenja in luči. To poimenovanje so raztegnili na vrhunske stvaritve plastičnih umetnosti. Tako so s tem imenom poimenovali Rafaelove podobe *Pogovor o presvetem Zakramentu*. Prav tako so še veliko bolj upravičeno imenovali speve te neizmerne katedrale, ki jih je Bogu v čast postavila vera naših očetov: to so spevi kamna, tako pravijo, s katerim je genij izrazil svoje zamisli z drugo govorico, ki ni sestavljena iz besed in verzov, pri čemer pa moč izraza ni nič manjša in predstavlja vso veličino.

Imamo pa še drugo vrsto pesnikov resnične epske razsežnosti, to so tisti, ki gradijo moralne stavbe iz žive snovi, to so ljudje, ki osnujejo vladarstva in ki ustvarjajo narode. V različnem redu stvari in mističnih osnovah, ki z višin obvladujejo človeško naravo, tudi najvišjo, so vedno stali ustanovitelji naših najbolj plodnih redovnih družin sv. Benedikt, sv. Frančišek Asiški, sv. Dominik, sv. Ignacij. Ti veliki svetniki, ki jih je Bog navdihoval, so naredili čudovita dela, ki so bila prilagojena potrebam njihovih sodobnikov in ki imajo trajen vpliv na svetu.

Don Bosko je bil pesnik takega kova Božjih moč, videl je, da uničevanje v našem času zahteva nove ustanove in ne obnove, in nenadoma je zasnoval obsežen načrt sredstev, da bi zadovoljil velike verske in družbene potrebe časa.

Ta sredstva najmanjše vrednosti in nepomembna sama v sebi naj bi se spremenila v dragocene bisere, ki naj bi krasili svetišča. Mističen in veličasten gradbenik je v času, ko ni ničesar posedoval in ko so samo dva ali trije dečki prihajali k njemu v šolo, videl delavnice, kjer je delalo tisoče otrok in gojencev, pripravljaj in vodil je k cilju številne na duhovne poklice, gradil kupole cerkva v najbolj obljudenih mestih in v najbolj oddaljenih puščavah. Njegov spev je bil izdelan v njegovih mislih, dobil pa zunanji izraz, tako da so ga mogli vsi videti.

Dante je s svojim silnim notranjim naporom predstavil ljudem onstranstvo. Toda ali je storil kaj drugega, kot da je prikazal onstranstvo, ki je bilo že nakazano v svetih knjigah? Don Bosko, ki je resničen videc, je svoje poetične zamisli uresničil. Njegova videnja so imeli za blodnje bolnega duha, toda bila so stvaritve v zametku in zametki so zrasi do popolnosti. Don Bosko je znal dati svojim zamisliti telo in čudovito lepo resničnost.

Naj povemo še enkrat, da se je ta čudovita stvaritev zelo razlikovala od razumske zamisli, ki si jo je moral narediti Homer, ko je v svoji glavi razporejal sto petdeset spevov svoje velikanske pesnitve.

Don Bosko je sestavil svojo pesnitev z ljudmi, namesto da bi jo skoval v verze in kitice. Ali je mogoče ta pesniški predmet lažje obdelovati?

Dostikrat je na don Boskovih ustnicah jasno čutiti delovanje Svetega Duha. Če pa ne bi govoril, bi namesto njega govorila njegova dela.⁶

Bog naj nam še dolgo ohrani tega Homerja katoliškega apostolata. K temu še nekaj: njegove stvaritve, tudi tiste, ki bodo še prišle, bodo imele nadaljevanje, ne bodo umrle z njim. Elija je pustil svoj plašč Elizeju in Elizej ga bo zapustil novemu izbrancu, ki ga bo obudil Bog med salezijanci.

(Du Boys, Dom Bosko, str. 317-320)

26. PISMO ŠKOFA IZ PINEROLA DON LEMOYNU

Velečastiti gospod!

Ne morem vam, velečastiti gospod, izraziti ganjenosti, ki sem jo občutil, ko sem prejel vaše cenjeno pismo z dne 11. tekočega meseca, v katerem mi sporočate, da je velece-njeni don Bosko blagovolil privoliti v sodelovanje pri obnovitvi naše stolnice. Izrekam mu živo hvaležnost za velikodušni dar 100 lir, ki jih je dobrohotno poklonil, in zlasti še

⁶ Bilo je treba slišati don Boska govoriti s prižnice v njegovem maternem jeziku, italijanščini, da bi doumeli čudovite učinke, ki jih je dosegel v svojih mladih letih, ko je bil še pri polnih močeh.

za molitve, ki mi jih obljublja od strani sinov vaše Družbe. Dar 100 lir je več vreden kot 10.000 lir koga drugega, kajti vsem je znano, v kakih denarnih stiskah je. Jaz ne morem storiti drugega kot velikodušnemu darovalcu želeti stokratno povračilo po rokah premožnih darovalcev, obenem pa si ohranjam pravico, da bom tudi jaz storil kaj za tamkajšnji Oratorij, kakor hitro se bom znebil velikanskih izdatkov, ki sem jih moral vzeti na svoje rame z obnovo stolnice in škofijskega konvikta.

Sprejmite, velečastiti oče, izraze moje hvaležnosti, jih posredujte velečastitemu don Bosku in ga prosite za poseben blagoslov za obnovitvena dela, ki jih izvajamo. In ker je vaša uglednost hotela omeniti tisto malo, kar sem mogel preteklo leto storiti za velečastitega don Boska, vas prosim, da mu omenite, da bo jutri minilo eno leto, kar je prišel v mojo vilo. Bodite tako dobri in mu povejte, da mu dajem vilo ponovno na razpolago in dodajam živo željo, da bi se mu zdravje tako popravilo, kot se mu je preteklo leto. Recite mu, da bi ga on prišel osebno povabit, pa se ne more oddaljiti od tod zaradi obilnih poslov. Prosi ga, naj sprejme moje pisno povabilo. Vam pa preostaja naloga, da ga prisilite, da bo prišel, ker je vam naložena skrb, da še dolga leta ohranite življenje očeta Družbe. In toliko bolj, ker je že vse pripravljeno za obhajanje petdesetletnice njegove prve svete maše.

Bodite tako dobri in mi sporočite dan, ko bo don Bosko začel svoje počitnice pri San Mauriziu, in jaz bom pripravil vse potrebno, če mi bo mogoče, bom sam prišel ponj v Turin.

Obnavljam svojo zahvalo in se v hvaležnosti imenujem vaše velečastite uglednosti najvdanejši in najuslužnejši

+ *FILIPPO*, škof

Pinerolo, 18. julij 1885

27. TURINSKI ŽUPAN DON BOSKU

Mesto Turin, županova pisarna, št. 9261.

Grofica Sanseverino Vimercati in princesa Strongoli, ki sta milo prosili, da bi sprejeli v tamkajšnje zavode določeno število sirot, ki so izgubili starše zaradi kolere, mi v telegramu, ki je pravkar prišel in ki ga podajam ob robu,⁷ sporočata, da ne bosta poslali nobene sirote več.

Zato mi je žal za motnjo, ki jo je povzročila pomanjkljiva obveščenost sorodnikov otrok, ki niso povedali svojih namenov. Jaz se vam iz vsega srca zahvaljujem, da ste ugodili moji prošnji. Zagotavljam vam, da se bom spominjal naklonjenosti, da ste ustregli moji prošnji, in vaših visokih človekoljubnih čustev, kar ste ponovno potrdili, in vas prosim, da sprejmete ponovno izraze mojega globokega spoštovanja.

Župan

DI SAMBUY

⁷ Telegram: Župan-Turin. *Kljub ponovnemu prizadevanju se nam ni posrečilo prepričati sorodnikov, da bi vam poslali sirote, češ da je predaleč. Kljub temu se zahvaljujemo za plemenito, velikodušno ponudbo.*

28. NEKI LYONSKI OBISKOVALEC DON BOSKA O ORATORIJU IN TURINSKI RAZSTAVI

Dragi moj prijatelj!

Dolgujem vam nekaj poročil s svojega potovanja. Tolikokrat sem vas slišal govoriti o velikem don Boskovem delu, da sem si želel na lastne oči videti in občudovati, kar je Bog storil po njem.

V Turin sem prispel ponoči, vendar sem bil najavljen. Ciceron na železniški postaji, namestitev v Oratoriju, snažna in udobna celica, pozorna oskrba, olikanost in postrežba, tako krščanska kakor sicer civilna; nič od vsega tega ni manjkalo pri don Bosku. Če ne bi bilo nočne ure, ne bi bil potreben nobenega vodiča, kajti v Turinu, to morate vedeti, vsak tujec, ki vpraša na kateri koli cesti, kje je don Boskova ustanova, takoj dobi jasen in odločen odgovor: »Če greste k don Bosku, potem pojdite po tej in tej ulici.« To se mi prav nič ne zdi čudno, kajti ta ustanova je pogon mesta Turina, kjer je don Bosko zelo poznan, saj sem že na vlaku slišal večkrat govoriti o njem.

Oratorij sv. Frančiška Saleškega se mi je zdel cela vas in gotovo je zelo obljuden: kakih 800 otrok, ne da bi šteli mojstre, zaposlene, duhovnike in patre salezijance, ki vodijo Oratorij in salezijansko družbo. To je majhno mesto sredi velikega mesta. V teh velikanskih ustanovah vlada popoln red: uro in zvonec vsi točno ubogajo.

Moj prvi obisk je veljal oratorijski cerkvi, cerkvi, ki je posvečena Mariji Pomočnici. Ta obsežni spomenik je podoben sv. Petru v Rimu, vse do veličastne kupole. Je popolno arhitektonsko delo, lepo okrašeno zlasti s slikami velikih mojstrov in veliko mogočno podobo Marije Pomočnice. Ne bo odveč, če rečemo, da je ta cerkev turinski Fourvières, saj jo vsak dan obiše veliko vernikov in celo veliko radovednežev. Slišal sem, da se je Božja milost polastila katerega teh zadnjih: so prišli kot navadni turisti in se vrnili kot pravi spreobrnjenci.

Imel sem veliko srečo, da sem videl don Boska. Ta sveti duhovnik je poln prijetne miline, poln dobrote, ki ga dela podobnega Božjemu Učitelju. Med drugim sem govoril o njegovem trpljenju, o njegovi bolezni, o zmagoslavnih molitvah, ki so jih ljudje opravili za njegovo zdravje. »Da,« mi je rekel, »moji otroci so še zelo majhni. Potrebujejo me še, toda če me bo Bog poklical k sebi, bom poskrbel, da bodo odrasli.« Ta dobri oče je prisiljen sprejeti najbolj pozorno in najmanjšo skrb, kar je izrecno ukazal njegova svetost Leon XIII.

Čez dan sem obiskal delavnice. Velika tiskarska sobana je opremljena z mogočnimi tiskarskimi stroji, ki so prišli iz Francije. Takoj za to zgledno tiskarno sem se hote in z veseljem zadržal v livarni, kjer sem videl, kako padajo iz stroja tiskarske črke, čiste in popolne, in to v delavnici, ki jo vodijo otroci. Te delavnice, ki vodijo h knjigoveznici, zalagajo bogato knjigarno z liturgičnimi in klasičnimi knjigami, italijanskimi in francoskimi publikacijami. Krojaške, čevljarske, mizarske delavnice razpolagajo z vsem, kar si moremo želeti, toda moja posebna pozornost je veljala kovačem in ključavničarjem: izdelujejo pomembne izdelke in so tehnično visoko izobraženi.

Nič se ne bom zadrževal pri številnih dijakih. Kakor obrtniki so tudi ti preobloženi z delom in njihovi veseli obrazi razodevajo notranjo radost, ki prihaja od Božje modrosti in pristne pobožnosti. Kako prijetno je vsak večer slišati tisoče glasov peti in moliti v čast presvetemu oltarnemu Zakramentu: prizor osvežuje dušo in z radostjo napolnjuje srce.

Ta obsežna ustanova je bila za don Boska veliko pretesna, zato je na desnem bregu Pada odprl zavod Valsalice in tako dobil sorodno ustanovo. Sredi Turina je zgradil prelepo, veliko in čudovito cerkev, posvečeno sv. Janezu Evangelistu. Ob cerkvi je oratorij, ki sprejme tri- do štiristo dečkov. Videl sem, da je don Boskovo ime na ustnicah vseh Turinčanov.

Verjetno bi odpotoval iz Turina, ne da bi si ogledal razstavo, ki jo je sicer močno ogrozila kolera, če mi ne bi povedali (oprostito mi to besedo), da je tudi don Bosko segel vse do tja. Zato nisem mogel kaj, da je ne bi obiskal. Kakor na vseh razstavah je veliko prostora namenjenega nepomembnim in malo koristnim iznajdbam. Vendar je bilo marsikaj zelo lepega in za železniške vagone in lokomotive. V obširni dvorani te zadnje galerije se lahko vidi, kako deluje celoten sestav strojev za izdelavo knjig. To je pripravil don Bosko. Tu so razpostavljene vse zvrsti dela, od izdelovanja papirja pa tja do knjigarne. Prej pa je treba iti skozi livarne, stavnice, tiskarne, knjigoveznice. Vse je logično razporejeno.

Na desni strani tega obširnega prostora vidite zgleden stroj za proizvodnjo papirja iz papirnega testa, ki so ga pred kratkim izdelali po vseh pravih znanosti in tehnike. Na vaši levi je knjigarna, kjer lahko kupite knjigo, ki je narejena iz istega papirnega testa, ki se v stroju pred vašimi očmi spreminja v papir.

Naredimo kratek sprehod. Sledimo to testo, ki pada v veliko opečnato jamo, kjer ga pomešajo z najčistejšo vodo. Pojdimo z njo, ko postane testo bele barve in gre skozi različna sita in vedno bolj izgublja vodo, nakar se pretaka skozi različna platna in jo končno veliki valji stisnejo, osušijo in naredijo iz nje tanek, pa trpežen papir, ki se pred našimi očmi daje mladim tiskarjem v nadaljnje obdelovanje. Ti so s pomočjo tovarišev iz livarne že sestavili tiskarske plošče, jih natisnili, razrezali, jih trdno zvezali in končno izročili knjigovezom, ki naredijo iz njih prav knjigoveške pozlačene dragocenosti.

Pravkar so izdelovali čudovito lepo izdajo *Fabiole* s premnogimi slikami, izdelanimi do popolnosti. Bil sem začuden in očaran, ko sem videl ta rezultat dela in hitre ekonomske proizvodnje, ki omogoča najpopolnejše izdelke. To je brez dvoma ena najbolj zanimivih in poučnih izkušenj, ki sem jih dobil na Turinski razstavi, in verjetno edine, ki je nikoli ne bom pozabil.

Don Bosko je pokazal svetu, da Cerkev in duhovništvo nista sovražnika, temveč najboljša prijatelja civilizacije in napredka.

Povzemam vse svoje spise v eni sami misli na koncu tega pisma. Videl sem, kaj je storil Bog po don Bosku: Bog je dal svoj blagoslov in svojo milost, don Bosko je dajal svojo učinkovito in ljubezni polno sodelovanje. Don Bosko je imel kot kapital samo svojo ubogo mater, ki ji je bil dolžan navdušenja svojega srca, in staro uro, ki mu jo je skupaj z nekaj centi daroval neki dobri prijatelj.

Sprejmite, dragi prijatelj, zagotovilo moje globoke hvaležnosti za vašo dobrohotno priporočilo pri don Bosku in izraze moje vdanosti v Gospodu J. K.

Vaš prijatelj, ki mu je v čast, da se sme imenovati

SALEZIJSKI SOTRUDNIK

(*Francoski Salezijanski vestnik, december 1884*)

29. DON CAGLIEROV IN DON FAGNANOV PROTEST ZARADI KONVERZIJE LASTNINE PROPAGANDE

Eminenca, cerkveni knez!

Clama ne cesses et quasi tuba exalta vocem tuam (Iz 58,1), je rekel Gospod svojemu služabniku [Kliči, ne nehaj in kot trobenta povzdiguji svoj glas]. Oznanjaj mojemu ljudstvu njegove prestopke, hiši Jakobovi njene grehe! Dvigni svoj glas in kakor glas množice brez prenehanja zahtevaj pravice neba na zemlji, pravico nad krivico, pamet nad silo. »Božji mož«, namestnik Jezusa Kristusa, veliki prerok, rimski papež, branilec Božjih in človeških pravic Cerkve Jezusa Kristusa, je ponovno dvignil klic ugovora proti svojim krivičnim plenilcem, proti zatiralcem svobode, zapravljalivcem cerkvenega imetja. Ta njegov glas se je bolj kot kdaj slišal po celem svetu in povzročil tisoče in tisoče protestov proti svetoskrunskemu odloku, s katerim je kasacijsko sodišče, kot da bi bilo razsodnik nad vesoljnim svetom, v Rimu, središču katoliškega sveta, prizadelo najbolj kozmopolitsko vseh ustanov, najbolj dobrodelno ustanovo, najbolj človekoljubno in civilizatorsko za ljudstva sveta, se pravi Kongregacijo Propagande.

Revolucija je preteklega januarja storila še eno hudodelstvo, ko je podvrgla konverziji narodni italijanski dohodek in s tem postavila v odvisnost od italijanske vlade kozmopolitsko last katoliške vere in sredstvo za širjenje evangelija in s tem civilizacije med barbarskimi in nevernimi ljudstvi. Eminenca, cerkveni knez, odmev na ta storjeni napad na svobodo evangelija in njegovega oznanjevanja in protest celega sveta se je razlegal tudi na bregovih Rio Negra in je povzročil v nas italijanskih misijonarjih čustva žalosti, nejevolje in ponižanja. Celo divjaki naše daljne Patagonije in prebivalci oddaljenih otokov Ognjene zemlje se čudijo takim despotskim in tiranskim dejanjem v škodo Božje vere, ki so jo oni sami pred kratkim sprejeli! Kako naj oni razumejo ravnanje vlade, ki je *italijanska*, pa preganja papeža *Italijana*, medtem ko on sam pošilja *italijanske* misijonarje v najjužnejše predele ameriških celin, da jih civilizirajo.

In sedaj protestantska propaganda, ki nas je na žalost prehitela, katero podpira, ji pomaga in jo ščiti angleška vlada veselo čestita italijanski vladi, preganja katoliško Propagando. Razlogi, ki jih navaja minister za zunanje zadeve v obrambo take sodniške odločbe, so po mnenju odličnih pravnikov prej smešni kot pravosodni. Da bi izničil sodniško odločbo, bi zadostovalo, da bi se temu uprla kaka velesila, in bi tako zadeva, ki naj bi bila zgolj *notranjega nacionalnega pomena*, postala zunanja in mednarodnega pomena. Tako je preprosta opomba zunanjega ministrstva Združenih držav glede njihovega kolegija v Rimu zadostovala, da je pometla z vso italijansko pravno mašinerijo in *sessione riunita* [v zbranem zboru] izrekla nepreklicno odločitev.

Ker nimamo drugih sredstev, da bi branili naše svete kozmopolitske pravice Propagande, protestiramo pred Bogom in ljudmi proti takemu *dejanju*, ki krši *svobodo* Cerkve, škodi veri in civilizaciji in *ponižuje* našo domovino. Pravimo, da je to dejanje ponižujoče za našo domovino, kajti če italijanska govornica odmeva milo in ljubo na bregovih Rio Negra, Chubuta, Magellana in še naprej čez Ognjeno zemljo, če slava Italije, njena umetnost in znanost napolnjuje z občudovanjem vse, ki jo poznajo, je to po delovanju in podpori ter sredstvih te Kongregacije za propagando, ki jo sedaj uničuje in tepta italijanska vlada.

Zato naj če ne iz ljubezni do pravice in prava, pa vsaj iz ljubezni do domovine in za čast italijanskega imena italijanska vlada konča svoje nasprotovanje Cerkvi in pusti tisto svobodo poučevanja, civiliziranja, odreševanja sveta, ki ji pripada po ukazu Božjega ustanovitelja. *Euntes in universum mundum praedicate Evangelium omni creaturae* [Pojdite po celem svetu in oznanjujte evangelij vsemu stvarstvu] (Mr 16, 15). Tako italijanskim misijonarjem ne bi bilo treba zardevati zaradi njihove domovine pred divjaki Patagonije, in če naši kriki, združeni s klici celotne Cerkve, papeža in škofov celega sveta, ne bodo dosegli zaželenih učinkov pred mogočnejši tega sveta, jih bodo dosegli pred nebeško močjo. Jezus Kristus, kralj kraljev, gospodar gospodovalcev, nam je zagotovil: *Nolite timere; ego vici mundum* [Ne bojte se, jaz sem svet premagal]. Naši ugovori in naši vzkliki se bodo nadaljevali, dokler pravica ne zmaga nad krivico in silo. Blagoslovite, vzvišeni knez, naše patagonske novokrščence in naše obširno evangeljsko področje s salezijanskimi misijonarji, ki delajo na bregovih Rio Negra.

DUH. JANEZ CAGLIERO, apostolski provikar

DUH. GIUSEPPE FAGNANO, apostolski prefekt

Junij 1884

30. PROŠNJA KARDINALA ALIMONDE LEONU XIII., DA BI DON CAGLIERA IMENOVALI ZA ŠKOFA

Preblaženi oče!

Ker me je vaša svetost pred dvema letoma blagovolila imenovati za člana odbora mojih kolegov kardinalov, da bi preučili načrt ustanovitve provikariata in apostolske prefektore v daljni Patagoniji, ki naj bi jih zaupali skrbi salezijanske družbe, ki ima tam že misijone ter lepo število duhovnikov in sodelavcev, si nisem mogel kaj, da se ne bi razveselil, ko je ta načrt sprejela Propaganda in ko je vaša svetost blagovolila imenovati vredna misijonska duhovnika don Janeza Cagliera za apostolskega provikarja Severne in Srednje Patagonije in don Giuseppeja Fagnana za apostolskega prefekta Južne Patagonije in Ognjene zemlje.

Ko se sedaj bliža odhod duhovnika Cagliera ter drugih dvajset duhovnikov in klerikov v daljni misijon, si upam predložiti vaši svetosti željo, da bi novi apostolski provikar odšel iz Evrope z močjo škofovskega posvečenja.

To bi bila velika tolažba za srce neutrudnega in velezaslužnega ustanovitelja salezijanske družbe don Janeza Boska, pa tudi čast same Družbe, česar ne bi mogla nikdar zadosti upoštevati. Novi izbranec bi utrjen v milosti Svetega Duha, obdan z dostojanstvom nove službe imel večji vpliv na misijonarje in tamkajšnje oblastnike in bi tako lažje premagal ovire, ki jih predvideva pri izpolnjevanju svoje službe.

Po srečnih uspešnih salezijanskih misijonov v tistih prostranih zgoraj navedenih pokrajinah bo navzočnost škofa kmalu nujno potrebna. Prejem škofovskega posvečenja v Ameriki bi bil zelo otežen zaradi od Buenos Airesa skoraj 300 milj oddaljenega apostolskega provikarja.

Ko sem tako predložil svojo ponižno prošnjo, prepuščam odločitev vaši svetosti prepričan, da bo tisto, za kar se boste odločili, v večjo Božjo slavo in bo služilo rešenju duš.

Na kolenih vam poljubljam sveto nogo in z največjim spoštovanjem prosim za apostolski blagoslov.

Vaše svetosti najvdanejši
(podpis)
 Turin, 26. september 1884

31. PISMO KARDINALA ALIMONDE KARDINALU NINI

Velečastiti in velespoštovani moj najvzvišenejši!

Ubog don Bosko, strt od težav in zelo oslavljen zaradi bolezni, si želi tolažbo za čast svoje Družbe in za dobro duš, ki jih pridobivajo za Boga v salezijanskih misijonih v Patagoniji.

Predvideva, da bo njegov don Janez Cagliari, izbran od svetega očeta za provikarja Severne in Srednje Patagonije, nekega dne izbran za škofovsko posvečenje. Ker se bliža dan odhoda in bo bivališče don Cagliari zelo daleč od civiliziranega sveta, bi mi bilo zelo drago, če bi ga sveti oče pred odhodom iz Evrope dal posvetiti v škofa. V ta namen je prosil mene, ki sem tudi imel nekaj opravka s provikariatom in apostolsko prefekturo, da bi v tem smislu naslovil na svetega očeta ponižno prošnjo.

Ker mora taka prošnja iti skozi roke vaše velečastite in predrage eminence, ki ste zaščitnik in velik dobrotnik salezijancev, potrebujem vaš nasvet. Če menite, da svetemu očetu to ne bo neljubo, bi prosil vašo eminenco, da bi prošnjo izročili njegovi eminenci prefektu Propagande in bi jo on predložil svetemu očetu. Če pa te prošnje ne bi imeli za umestno, ne storite nič. Jaz in don Bosko bova hvaležna za sporočilo in za vašo uslugo. Poljubljam vam roko itn.

Turin, 26. september 1884

32. PISMO KARDINALA NINE KARDINALU ALIMONDI

Velečenjeni in velespoštovani moj najvzvišenejši!

Dne 29. preteklega meseca sem prejel častito pismo vaše eminence s priloženo prošnjo za imenovanje salezijanca za naslovnega škofa. Najprej bi se vam rad najprisrčneje zahvalil za zanimanje, ki ga kažete ob vsakem času za to zaslužno Družbo. Zatem vam sporočam, da imenovana zadeva izključno sodi v območje dela Svete kongregacije za Propagando. Zato sem jo še isto dopoldne, ne da bi izgubljal čas, predložil njegovi eminenci prefektu in nato zavzeto govoril najprej z njim in potem še z msgr. tajnikom in ugotovil, da je tako prvi kakor drugi pripravljen podpreti prošnjo pri njegovi svetosti. Jaz medtem ne bom izgubil izpred oči celotne zadeve, dokler ne bo izpeljana. Upajmo, da bo Gospod razsvetlil papeža in bo tako don Bosko prejel zaslužno uteho sredi toliko nevšečnosti.

O njem sem prejel danes zjutraj pismo don Bonettija, ki mi sporoča, da se mu je zdravje močno izboljšalo. Upajmo, da mu bo Gospod naklonil še veliko let, da bo utrdil velikansko delo, ki se mi zdi, da bo v teh žalostnih časih naredilo veliko koristnih uslug Cerkvi.

Ne pozabite me v svojih molitvah, in medtem ko vam zagotavljam svoje zvesto sodelovanje, vam ponižno poljubljam roko in vas ohranjam v največjem spoštovanju itn.

Rim, 4. oktober 1884

33. DON CAGLIEROVA ZAHVALNA PISMA OB NJEGOVEM IMENOVANJU ZA ŠKOFA

A

MSGR. DOMENICU JACOBINIJU

Velečastita ekscelenca!

V zadnjih odredbah Svetega sedeža v Rimu glede svoje osebe vidim vedno večjo naklonjenost vaše ekscelence do naše ponižne Družbe in spoštovanje do mojega spoštovanega predstojnika don Boska.

Nekoristno bi bilo, če bi vam govoril o svoji zmedenosti ob tolikem dostojanstvu in kako postavljam vse svoje upanje v Božjo pomoč, da bi mogel biti čim manj nevreden tolike naloge. Sem sin pokorščine in zato se moram pokoravati.

Gotovo pa je, da bodo naši misijoni in salezijanci imeli veliko korist od tega znamenja dobrote svetega očeta in jih bo to še bolj spodbudilo k še večji vdanosti in še bolj zavzetemu delovanju na evangelizacijskem področju Patagonije.

Kar se tiče mene, čutim dolžnost, da sem hvaležen za tolika znamenja naklonjenosti vaše ekscelence do mene in do naših misijonov, in potrebo, da bi se sedaj in vedno pokoraval vašim modrim ukazom in nasvetom.

Iz Buenos Airesa je prišlo sporočilo z manj dobrimi novicami, ki pravijo, da je vlada odredila izgon iz države za apostolskega delegata. Framasonska kača čuti, da ji stopajo na rep z okrožnico *Humanum genus* [Človeški rod]. *Toda est Deus in Israel* [še je Bog v Izraelu].

Naš dragi in častiti don Bosko se čuti močno okrepljenega in vsi salezijanci čutijo dolžnost, da se zahvalijo vaši ekscelenci in izrazijo svojo vdanost zaradi naklonjenosti naši Družbi.

Dovolite mi, da vam poljubim sveti prstan in se imam za vaše častite ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 15. oktober 1884

B

KARDINALU NINI

Prevzvišena eminenca!

Čutim potrebo in dolžnost, da izrazim vaši prevzvišeni eminenци čustva svojega ubogega srca, predvsem globokega spoštovanja in občutene hvaležnosti za vse, kar ste storili za našo Družbo, in zlasti za vašo uspešno zaščito in sodelovanje pri zadnji odredbi svetega očeta zame.

Kot sin pokorščine nisem mogel in nisem znal ugovarjati željam našega spoštovanega očeta don Boska. Gospod je tako odredil, da je za plačilo za tolike žrtve mogel v visoki starosti videti enega izmed svojih sinov povzdignjenega v škofovsko dostojanstvo.

Naj bo meni v srečo, njemu pa, ki ga 34 let kličem za očeta, zadoščenje. Kakor sem že pisal svetemu očetu in kardinalu prefektu *Propagande*, puščam ob strani svojo nevrednost in vidim korist za Družbo in večje prednosti za naš misijon v Patagoniji ter sprejemam časti in dolžnost te papeške odločitve.

V vaši eminenци ima salezijanska družba več kot zaščitnika: očeta, ki nas ljubi kot svoje ljubljene sinove. Če bi le mogli v polni meri odgovarjati vašim svetim prizadevanjem!

Če nam bo Bog pomagal, bomo to storili.

Eminenca, v daljni Patagoniji so srca, ki čutijo hvaležnost, ki vas ljubijo in molijo za vas tako kot njihovi sobratje v Evropi, da bi dobri Bog še veliko let ohranil vašo eminenco v dobro in napredek naše Družbe.

Naj nas Bog usliši!

Naš velečastiti oče don Bosko, ki si je močno opomogel, mi naroča, naj vam izrazim njegovo spoštovanje in hvaležnost, in priporoča vašim gorečim molitvam vso salezijansko družino.

In jaz kleče pred nogami vaše eminence poljubljam sveti purpur in izrekam potrdilo svoje sinovske podvrženosti, ko se imam za vaše eminence najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. oktober 1884

C

KARDINALU SIMEONIJU

Prevzvišeni knez!

Z dušo, polno globoke hvaležnosti, in obenem ves zmeden izražam vaši eminenci ponižna čustva svojega ubogega srca.

Salezijanska družba se mora zahvaljevati vaši prizadevnosti in naklonjenosti za novo čast, ki je je deležen naš velespoštovani predstojnik don Bosko. To zadoščenje poplačuje vse nadležnosti, ki jih je moral prestati v preteklosti.

Jaz se čutim zmedenega ob visoki časti in dostojanstvu škofovstva, ki ga je sveti oče na vaš predlog hotel podeliti meni, najnevrednejšemu med salezijanci. Pri tem me tolaži misel, da Bog pogosto uporablja najrevnejša in najslabotnejša sredstva za najtežje naloge, da se tako bolj jasno pokaže slava in mogočnost njegove Božje roke.

Zato v zaupanju v Božjo pomoč in v moč molitev vaše eminence se tolažim in se hrabrim v težki nalogi apostolskega provikarja v Patagoniji.

Upam si prositi vašo eminenco, da izročite svetemu očetu priloženi list kot dokaz moje globoke hvaležnosti in popolne odvisnosti od njegove svete volje.

Blagoslovite končno, prevzvišeni knez, našo ponižno Družbo in našega velečastitega predstojnika don Boska skupaj z našimi misijoni in mi dovolite, da medtem ko poljubljam vaš sveti purpur, izrekam vdanost vaši prevzvišeni eminenci.

Najponižnejši in najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 16. oktober 1884

D

SVETEMU OČETU LEONU XIII.

Preblaženi oče!

Vzvvišeno škofovsko dostojanstvo, v katero me je blagovolila povzdigniti vaša svetost, z ene strani časti ponižno salezijansko družbo, katere sin sem, in tolaži njenega spoštovanega ustanovitelja, mene pa prizadeva v globini moje duše bodisi zato, ker se čutim nevrednega tolike časti, kakor tudi zaradi moje nesposobnosti za tolikšno nalogo.

V moči *qui in altis habitat humilia respicit* [kdor prebiva na višavah, gleda na poniž-

ne] se v svoji zmedi prepuščam Božji pomoči, se okoriščam z vašim blagoslovom in se, preblaženi oče, podrejam vašim ukazom kakor odločbam Božje previdnosti. In s tem, ko imam vsako vašo željo za ukaz, vsako vašo voljo za zapoved, obljubljam popolno in brezmejno pokorščino vaši svetosti kot namestniku Jezusa Kristusa.

Na tak način bi mojim sobratom salezijancem in meni postala lahka težka naloga misijonov v Severni in Srednji Patagoniji, za katero me je vaša svetost imenovala za apostolskega provikarja.

Najponižnejši in najvdanejši sin

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 16. oktober 1884

34. BREVE O IMENOVANJU DON CAGLIERA ZA ŠKOFA

P. P.

Leo XIII

Dilecte Fili, Salutem et Apostolicam Benedictionem. Apostolatus officium meritis licet imparibus Nobis ab alto commissum, quo Ecclesiarum omnium regimini divina providentia praesidemus utiliter exequi, adiuvante Domino, satagentes solliciti corde reddimur et solertes ut cum de earumdem Ecclesiarum regiminibus agitur committendis, tales eis in pastores praeficere studeamus, qui populum suae curae creditum sciant non solum doctrina verbi sed etiam exemplo boni operis informare commissasque sibi Ecclesias in statu pacifico et tranquillo velint et valeant Auctore Domino salubriter regere et feliciter gubernare. Dudum siquidem provisionem Ecclesiarum omnium nunc vacantium quacque in posterum vacaturae sint ordinationi et dispositioni Nostrae reservavimus decernentes ex tune irritum et inane si recus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Iam vero quum titularis Ecclesia Magidana sub Archiepiscopo Pergensi, cui Venerabilis Frater Bernardino Caldaio-li postremus illius Antistes praesidebat per successionem eiusdem Venerabilis Fratris Bernardini praevia absolutions a vinculo, ad Cathedralem Ecclesiam Grossetanam pastoris solatio destituta sit, Nos ad eiusdem Ecclesiae provisionem in qua nemo praeter Nos se potest seu poterit immiscere supradietis reservatione et decreto obsistentibus paterno sollicitoque studio intendentes post deliberationem quam hac de re cum Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus Christiane nomini propagando praepositis habuimus diligentem; ad te qui ex legitimis nuptiis progenitus atque in aetate legitima constitutus zelo Domus Dei sempiternaeque animarum salutis sollicitudine commendaris, oculos mentis Nostrae convertimus. Te igitur peculiari benevolentia prosequi volentes et a quibusvis excommunicationibus et interdictis aliisque ecclesiasticis sententiis censuras et poenis quovis modo vel quavis de causa latis si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes et absolutum fore censentes Magidanae Ecclesiae praedictae de persona tua Nobis et Venerabilibus Fratribus Nostris praefatis ob tuorum praestantiam meritorum accepta, de eorumdem Fratrum Nostrorum consilio Apostolica Auctoritate Nostra providemus teque illi in Episcopum praeficimus et 'pastorem, curaro, regimen et administrationem eiusdem Ecclesiae tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, in Illo qui dat gratiam et largitur dona confisi te omnia ad maiorem Dei gloriam et Christiani nominis incrementum esse expleturum.

Verum tibi indulgemus ut donec memorata Ecclesia inter mere titulares annumeretur ad illam accedere et apud caro personaliter residere minime tenearis. Ceterum ad ea quae in tuae cedere possunt commoditatis augmentum benigne respicientes, tibi ut a quocumque Catholico Sacrorum Antistite gratiam et communionem Sanctae huius Sedis Apostolicae habente accitis et in hoc el assistentibus duobus aliis Episcopis vel si hi commode vocari nequeant, duobus eorum loco Presbyteris in ecclesiastica dignitate constitutis similemque S. Sedis gratiam et communionem habentibus munus Consecrationis suscipere valeas eidemque Antistiti ut receptis a te prius fidei professione iuxta articules pridem ab Ap.ca Sede propositos ac Nostro ac Romanae Ecclesiae nomine fidelitatis debitae solito iuramento minus praedictum tibi Attetoritate Nostra conferre licite possit plenam et liberam concedimus facultatem. Volumes auteur eademque Ap.ca Auctoritate decernimus, ut nisi receptis a te prius per ipsum Antistitem fidei professione et iuramento praedietis ipse Antistes munus huiusmodi tibi conferre, tuque illud suscipere praesumpseritis, idem Antistes ac tu taro a Pontificalis officia exercitio quam a regimine et administratione Ecclesiarum vestrarum suspensi sitis eo ipso. Non obstantibus si opus sit, fel.s rec.s Benedicti XIV Praed N. super Divisione materiarum, aliisque Constitutionibus et Ordinationibus Ap.cis, necnon dictae Ecclesiae etiam iuramento confirmatione Ap.ca vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die XXX Octobris a. S. MDCCCLXXXIV. Pont. Nostri anno septimo.

Dilecto Filio JOANNI CAGLIERO

Presbytero e Congregatione Salesiana

Pro Vicario Apostolico Patagoniae

Fl. Card. CHIUSUS

Septentrionalis in America Meridionali.

35. DON RUOVA OKROŽNICA V PODPORO MSGR. CAGLIERU

Velespoštovana gospa!

Gotovo je vaši uglednosti znano, da je sveti oče Leon XIII. v svoji dobroti povzdignil v škofovsko dostojanstvo teologa don Janeza Cagliera, ki bo v kratkem prejel škofovsko posvečenje.

Za to priložnost moramo izbranega oskrbeti z rdečo obleko, ornatom in vsemi predmeti, ki jih zahteva novo dostojanstvo in izvajanje opravil njegove službe. To so zlasti naprsni križ, več miter, pastirska palica, križi itn.

Ker mi je znano, da je bila vaša uglednost v osebem stiku z novim prelatom, menim, da vam storim ljubo uslugo, če vam sporočim, da je v teku zbiralna pobuda, katere cilj je oskrbeti istega z vsem potrebnim s pomočjo kakršnega koli prispevka.

V ta namen bo izdelan album, v katerem bodo imena darovalcev. Tega bomo izročili novemu škofu, ki bo, o tem sem prepričan, to dejanje imel za ponoven dokaz dobrohotne naklonjenosti oseb, ki ga spoštujejo, obenem pa tudi prijetna spodbuda, da se bo v teku svoje svete službe spominjal svojih dobrotnikov, zlasti pa pri svoji prvi maši, ki jo bo daroval v novem škofovskem dostojanstvu.

Če bi se vaša uglednost odločila priključiti se tej pobudi in bi bili pripravljeni sodelovati, bi vas prosili, da bi svoj dar poslali gospodu don Bosku oziroma podpisanemu v

Turinu, Via Cottolengo 32, in kolikor vam je mogoče, pred 25. tekočega meseca.

V upanju na vaše sodelovanje se vam vnaprej zahvaljujem. Želim vam od Boga vse najboljše in imam zadoščenje, da se imenujem vaše velespoštovane uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 4. november 1884

36. PISMO NEKEGA FRAMASONA DON RUI

Gospod Mihael Rua!

V roke mi je prišla vaša klečeplazna okrožnica, ki ste jo poslali svojim svetohlinskim somišljenikom z namenom, da bi oskrbeli s sakralnimi premeti teologa Cagliera, ki ga je imenoval za škofa njegova mala svetost Leon XIII.

Vsem nam, ki se borimo za resnico, se zdi to dejanje samo način, kako sesati denar iz ubogih vernih norcev, saj gre v takih rečeh izključno pravica duhovnikom, ki tako kupčujejo z zapovedjo Kristusa našega Odrešenika.

Na srečo se naša družba trudi, da bi pokazala svojemu bližnjemu, kaj se skriva pod črno kuto, in prepričani smo, da se bodo morali klerikalci raztopiti kakor sneg pod soncem v zadoščenje celega sveta, ko bo spoznal, kakšen zakon vodi ljudsko verovanje, kjer o resnični veri ni ne duha ne sluha, temveč je vse skupaj samo nemoralno kupčevanje.

Vi klečeplazci Vatikana se prav nič ne sramujete luči, ki nam prihaja od življenja, ko s pretvezo, da učite krepost, živite na najbolj nizkoten način?

Vi, ki ne poznate družinske ljubezni, vi, ki bežite pred družbo kot pred hudičem, vi se s svojim do skrajnosti nemoralnim pričevanjem hočete postavljati za učitelje civilizacije? Kakšno prekletstvo!

Uboga Italija, ki si do polovice v strupenih krempljih duhovnikov, stori, da bo novi Odrešenik vstal v tebi. Ta bo najprej uničil te kače, ki ti delajo škodo, te prelate Cerkve.

Njegova svetost (tako ga imenujejo) živi v ječi (tako pravijo) v zlatih kraljevskih sobanah in v sijaju Božjega služabnika (ki ga pa ni izvolil Bog, temveč hudič, ki si ga je izbral izmed sebi enakimi).

Bog je živel in umrl ponižen in reven.

Pomislite, naši malo dragi prijatelji, da je nam naklonjeni čas že dolgo blizu in se že vnaprej veselimo, ko vas bomo videli podvržene ne od sile, temveč od resnice, ki se bori proti vam.

Predolgo bi bilo, če bi hoteli opisovati vse vaše grdobije, sicer pa jih vi poznate bolje kot mi. Pazite, vi bojeviti krokarji, kajti prepad je blizu in papež si bo lahko postavil novi Vatikan ob njegovem veličastvu hudiču, kajti tam (če obstaja pekel) se bodo znašli vsi njegovi podložniki, kakor tudi vsi njim enaki že umrli. Sprejmite, malo častiti, odkrite trditve jedra antiklerikalcev, ki si želijo svobode in ne nevednosti, ki jo vi širite, da bi mogli gospodovati.

Za vse najbolj antiklerikalni

(nečitljiv podpis)

Pismo ni osebno, temveč velja za celotno črno množico, ki ji pripadate.

21. 11. 1884

37. NA JESENSKEM IZLETU 1864 V CREMOLINU

Salezijanec don Giuseppe Rossi je 17. junija 1934 takole pisal don Lemoynu:

Don Bosko je prišel utrujen in poten do hiše v bližini tega naselja, kjer je bil njegov prijatelj markiz Pallavicini,⁸ ki ga je pričakoval. Ko je prišel do hiše, je prosil kozarec vode za svojo in svojih fantov poživitev. Hišni gospodar, dober človek, je takoj v lepi senci na dvorišču ponudil celi skupini kozarec vina. Don Bosko je sprejel to takojšnjo in dobrohotno ponudbo, vendar je prosil, da naj bo samo voda. Nato je sede na okorni klopi bil navzoč pri razdeljevanju mešanice vina in vode.

Ta družina je takoj spoznala, da je v tem duhovniku nekaj posebnega, saj je bila vsa prevzeta od njegove dobrote in ljubeznivosti ob zahvali za uslugo; ohranila je klop, na kateri je sedel don Bosko, in zajemalko, ki ji v narečju pravijo *cazza*, iz katere je pil.

Jaz sem še kot deček šel s svojim očetom v tisto hišo in tam slišal to pripoved od družinskega očeta, ki je bil takrat še mlad fant in priča celotnega dogodka.

38. ZAPISNIK POSVETITVE CERKVE V NIZZI MONFERRATO

Ad perpetuam rei memoriam. Anno a nativitate D. N. J. C. Millesimo septingentesimo octogesimo quarto, die trigesima prima mensis decembris, quo tempore Leo XIII Summus Pontifex Ecclesiam Dei super Petri Cathedra Romae regeret: dum insignis dioecesis Aquarum Statiellarum Episcopus esset Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus Joseph Maria Sciandra S. R. Imperii Princeps atque comes, Congregationi vero Salesianorum dum Rector praeeset Rev. mus Joannes Bosco Sacerdos huiusce Congregationis Pater fundator, itemque societatis filiarum quae a *Maria S. Auxiliatrice* nuncupantur.

Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus Joannes Cagliero Magidae Episcopus, ac Provicarius Apostolicus in regionem Patagoniam septentrionalem, qui primus ex sociis Salesianis episcopali dignitate est auctus, templum hoc in urbe Nicia solemniter pompa ad Dei cultum rite consecravit sub titulo Mariae SS. De Gratia.

Adfuerunt adiutores Episcopo consecranti Rev. mus Dominus Franciscus Berta Canonicus ad id ab excellentissimo Diocesis Aquensis Episcopo demandatus; Rev. mus Antonius Sala sacerdos Salesianus eiusdem Congregationis Oeconomus generalis; et Rev. mus Aloisius Bussi sacerdos Salesianus magister pietatis et moderator domus matris, uti vocant, filiarum Mariae SS. Auxiliatricis in eadem hac urbe Nicia.

Fundus hic, in quo clomus mater filiarum et templum habetur, pertinet ad Joannem Boscum qui sua pecunia emit anno millesimo septingentesimo septuagesimo septimo. Idem sequenti anno cum aecles instaurandas curasset, voluit quoque ut templum hoc sacra benedictione rite exipatum, Dei cultui et missae celebrationi tune primitus inserviret.

+ JOANNES Episcopus Magiclanus

ANTONIUS RICCARDI Sac. a secretis.

BISIO LUDOVICUS Parhocus S. Joannis et Vicarius Foraneus testis.

DENICOLAI CAROLUS Praepositus S. Hippolyti.

RICCI EUGENIUS Archipresbyter S. Syri.

⁸ Markiz Pallavicini je sprejel obisk v Peglii; v Cremolinu je bil markiz Serra.

39. PISMO, PISANO V DON BOSKOVEM IMENU GOJENCEM ZAVODA V ESTEJU

Predragi don Tamietti!

Don Bosku sem pokazal tvoje pismo. Bil je zelo ganjen zaradi ljubeznivosti tvojih fantov. Zahvaljuje se ti za zanimanje za njegovo zdravje in pošilja tvojim gojencem naslednje misli.

Dragi moji sinovi!

Ne morete si misliti, s kakim zadovoljstvom sem vzel v vednost vaše velikodušno dejanje. Iz vsega srca sem vzkliknil in spet ponavljam: Bog naj blagoslovi te moje drage sinove! Potreboval sem veliko tolažbe in to mi je dala vaša ljubezen. Gotovo, da nisem mogel ostati brezčuten ob škodi, ki jo je povzročil požar, saj je pomenil toliko manj kruha za dečke, ki nimajo sreče, da bi imeli kakor vi premožne starše. Tudi odhod misijonarjev je pustil v moji duši globok vtis in sedaj sem že en teden v postelji, iz katere mi zdravnik zaradi mojih mnogih bolezni ne dovoli vstati. Toda, in to ponavljam, vaš dokaz naklonjenosti mi je prinesel veliko zadoščenje ob misli, da je v zavodu v Esteju veliko dobrih fantov nežnega srca, ki odgovarjajo na tolika prizadevanja ravnatelja in vseh predstojnikov.

Nikdar ne bom pozabil na vas in bom vedno molil, da vam dá Gospod rasti v pobožnosti in znanju, da bi vas ohranil dobre in zdrave in vas nekega dne povedel v nebesa, kjer upam tudi jaz dobiti svoje mesto na prazniku brez konca.

Pravite, da molite zame, da mi bo Gospod dal še nekaj časa delati za njegovo slavo. Medtem ko se vam iz vsega srca zahvaljujem, vas blagoslavljam in vam želim srečno leto v Božji milosti. Bodite pokorni, prejemanjte pogosto sveto obhajilo, gojite globoko pobožnost do matere Božje Marije, pa boste srečni v tem času in v večnosti.

To so, dragi don Tamietti, besede, ki mi jih je don Bosko naročil, da ti pišem. Bolan je in potrebuje veliko molitev. Sedaj je moral v enem letu že tretjič leči v posteljo !!!!? Pozdravlja tebe in salezijance, ki so s teboj. Upa, da bo lahko kmalu vstal iz postelje, toda ta mrz je gotovo tudi eden izmed vzrokov njegove bolezni. Lepe pozdrave.

DUH. G. B. LEMOYNE

40. SPORI ZARADI PATAGONIJE

A

DON FAGNANOVO PISMO DON BOSKU

Predragi don Bosko!

Deo gratias! Gospod nas je obiskal s preizkušnjami. Zdi se, da se razmere umirjajo in stopajo v normalen tek. Kratko poročilo.

Ozemlje Patagonije in porečje Rio Negra sta pod upravo guvernerja Patagonije brigadnega generala Lorenza Winterja, ki je tudi poveljnik vojaških enot na mejah bregov Rio Negra, Neuquén in Limaya. Dokler je bil general naš prijatelj, so stvari lepo tekale. Toda kaj hočete? Versko vprašanje je v Buenos Airesu, glavnem mestu republike, sprožila nacionalna vlada, guverner pa prežet z lažnimi načeli, morda ga je celo prisilil predsednik republike zaradi neprevidnosti D. Milanesia, je prekinil z vsemi nami in res naredil vse, da bi salezijance izgnal iz Viedme, ki je glavno mesto Patagonije, pa tudi iz Patagonesa, ki pripada pokrajini Buenos Aires, kjer imamo glavno hišo. Njemu podre-

jeno osebjem nas je obrekovalo pri nadškofu.

Storil sem, kar je bilo v mojih močeh, da bi pomiril guvernerja in poslal nadškofu svojo obrambo, kajti proti meni so naperjene vse obtožbe in krivice, ki jih raznašata dva krajevna časopisa.

Podvojili smo molitve za ljudi, ki nas preganjajo, in poostrili previdnost v vsem, pa je bilo vse zaman. Kajti ko so katoliški časopisi zvedeli za to, kar se je zgodilo, so stopili nam v obrambo, napadli guvernerja in krajevne časopise in še bolj razkačili duhove.

Družine v Patagonesu in Viedmi ter vsi prebivalci ob bregovih Rio Negra so prepoznali nesramno početje naših nasprotnikov, vendar si niso upali dvigniti glasu pred sovražnikom iz strahu za lastne koristi, ki so odvisne od državne oblasti.

Še dobro, da smo lansko leto dali zgraditi hiše na zemlji, ki je naša last, tako da nas na noben način ne morejo pregnati, kakor so v ihti svojih strasti nameravali. Priznavam, da sem se celo pripravil na materialno obrambo naših oseb, fantov in deklet, ki živijo pri nas. Naš odločni nastop nas je rešil in minister za verske zadeve ni upošteval guvernerjevih obtožb. V enem svojih dopisov nas je označil kot osebe brez vzgoje in pohujšljivce in je osrednji vladi svetoval, da naj ne sprejme nobenega za delo v župnijah celotnega argentinskega ozemlja.

Toda sedaj je sprejel imenovanje don Remottija v Viedmi in don Danieleja v Pringle-su, ki bosta prihodnji teden prevzela upravo teh župnij. Vse to se nam je dogajalo od 3. septembra 1884 do 1. februarja 1885.

Ne ve se, kako bomo preživel to leto. Zdi se, da versko vprašanje postaja vedno bolj resno. K temu se je pridružilo še politično vprašanje predsedniku republike, ki bo končal svoj mandat 12. oktobra 1886. Gospod naj obvaruje to deželo tolikih nevarnosti, ki ji pretijo, in jo vodi po poti resničnega moralnega napredka, ki je posvečenje vseh družin.

Sobratje so vsi zdravi in lahko zagotovim, da zvesto izpolnjujejo pravila. Isto velja za sestre, ki so nam vsem vzor pokorščine, uboštva, zadržanosti in dela.

Kot posebno potrebo naše hiše navajam: 1. osebjem, da bi mogli obiskati celotno naše ozemlje; 2. vsaj tisoč lir na mesec, da bi mogli poravnati naše izdatke; 3. 40.000 lir, da bi pripravili stanovanje za msgr. Cagliera in nove misijonarje.

Ko smo prišli sem, smo imeli dve hiši in dvoje stavbnih zemljišč. V petih letih smo prodali eno hišo za 20.000 lir in zemljišče za 3.400 lir. S to vsoto smo kupili zemljišče v Patagonesu za gradnjo enega zavoda za fante in drugega za dekleta v Viedmi. Porabili smo vse prihranke in se zadolžili za 30.000 frankov pri banki, ki deluje v Patagonesu od maja preteklega leta.

DUH. GIUSEPPE FAGNANO

Patagones, 5. februar 1885

B

PISMO DON MILANESIA DON BOSKU

Predragi oče!

V Ameriki smo prepogosto zaskrbljeni zaradi vašega zdravja. Res je, da so bile zadnje novice dobre, toda že sama oddaljenost budi v nas bojazen. Tukaj veliko molimo za vas in za zdravje drugih predstojnikov, da bi jih Gospod ohranil zdrave in svete.

Upam, da vam bom naredil prijetno uslugo s poročilom o svojem zadnjem misijonu v Patagoniji. Gotovo se čudite tolikšni zamudi. To je posledica negotovosti, ki me je mučila več mesecev, ali naj vam pišem ali ne.

Toda pismo, ki mi ga je poslal veličastni don Rua, me je opogumilo, da sem prijel za pero.

Izognil se bom vzroku, ki je privedel do znanih dogodkov. Menim, da je Božja previdnost, ki nas ima rada, dopustila malo nasprotovanja našemu misijonu, da bi tako popravili nekaj naših nepopolnosti in nepremišljenosti. Stvari so se v kratkem takole odigravale. Viedma ne želi biti podložna Patagonesu. In čeprav dejansko ni, se ji vsaka senca dozdeva resničnost.

Začetek neprijetnosti je bilo nenehno prihajanje in odhajanje iz Viedme v Patagones in nazaj in večkrat zaradi pravih malenkosti, kot so majhne kuhinjske potrebščine in perilo. K temu je treba dodati še prisilo, da sem se odpovedal župniji, kar je bilo z ene strani sicer koristno, da sem mogel svobodno v misijon, neprevidno pa, da se nisem predstavil škofijski pisarni za imenovanje koga drugega. Tako se je zgodilo, da od meseca aprila 1883 v Viedmi ni več župnika, temveč samo duhovnik Družbe, ki ga nadomešča. Temu se je pridružila še nesreča, ko je izbruhnil požar na veliki četrtek preteklega leta. Don Beauvoir se je umaknil v Buenos Aires in don Fagnano je prevzel celotno vodstvo župnije. Vse to je razburjalo duhove in privedlo do poloma. Ko sem se vračal z misijona, sem po naročilu predstojnika kot guvernerski kaplan vsakič obiskal guvernerja. V pogovorih mi je vedno izražal nezadovoljstvo, ker sem se brez njegovega dovoljenja odpravil čez meje svojega ozemlja. Enkrat mi je obljubil, da mi bo dal na razpolago vojake, konje in celo majhen parnik, da bi se vozil z enega konca misijona do drugega, vendar s pogojem, da se bom držal njegovih ukazov. O tem sem poročal svojemu predstojniku, ki mi je rekel, da naj ubogam njega. Takoj sem razumel, da iz te dvojnosti ne bom odnesel zdrave kože. Ko je guverner videl, da je vsak njegov poizkus neuspešen, me je začel zavračati in je postal moj sovražnik.

Po smrti generala D. Corrada Villega je bil za generalnega poveljnika patagonskih mej in narodnega ozemlja od vlade izbran gospod Lorenzo Winger, ki je tako dobil v roke orodje, s katerim se je maščeval nad salezijanci in bi mogel s silo prisiliti tiste, ki se ne bi pokoravali njegovi besedi.

Ko sem bil lahko letos z msgr. Espinosa v Norquinu, ki je 210 milj oddaljen od Patagonesa, je on prejel pismo od gospoda nadškofa, ki mu je sporočal, da guverner Patagonije prosi notranjega ministra doktorja D. Bernarda Irigoyena za navodila, kako naj ravna s salezijanci. To pa pomeni, je menil nadškof, da je vlada nezadovoljna s salezijanci, in prosil, da bi stvari uredili. Ko smo se sredi junija vrnili z misijona, sem se jaz konec avgusta odpravil na novo misijonsko pot, na kateri se je začelo in potekalo vse, kar je tam napisano.

Pater Fagnano ima napako, ki je vir težkih neprijetnosti zanj in za nas druge: prodajanje in kupovanje, ki sta razlog za križe zanj in za druge. V potrdilo naj služijo naslednja dejstva. Leta 1880 je prodal otok, imenovan Las almas (ki ga je neka dobra oseba v oporoki podarila cerkvi), da bi izkupiček porabil za dograditev poslopja nekega zavoda, za kar ni imel dovoljenja škofijske pisarne. Toda ljudje niso bili zadovoljni in so godrnjali.

Leta 1883 je prodal zemljišče misijona, kar je zopet vzbudilo govornice v Viedmi. Prodal je tri mašne paramente in pluvial, last sester Patagonesa, ki so bili najprej last misijona sv. Frančiška Solana in so potem prišli v našo last. Leta 1884 je naredil napako, da je prodal cerkev v Patagonesu, ne da bi za to vprašal škofijsko pisarno. To je storil v dobri veri, da bi izkupiček uporabil za gradnjo ladje nove cerkve. O vsem tem se je šušljalo, časopisi so pisali o tem, pretiravali in si izmišljali nemogoče stvari. Odločili so se, da bodo zbrali vse očitke, jih predložili prosvetnemu ministrstvu in zahtevali izgon salezijancev iz Patagonije. Glavni očitki so leteli na nemoralno vedenje, prekupčevalstvo, prodajo cerkvenih paramentov, krivdo za prodajo kapele v Patagonesu in na koncu so še navedli, da so salezijanci trgovci, kajti eno dvorano zavoda so spremenili v čevljarstvo delavnico, ki je odprta za javnost.

Prvi in zadnji očitek nimata nikakršne osnove in sta čisto obrekovanje. Msgr. Espinosa nam je naredil veliko uslugo, ko je pisal don Fagnanu, da naj se brani in pove, da je cerkev prodal z dovoljenjem škofijske pisarne. Pater se je na tak način branil in zbral lepo število podpisov v svojo korist.

Nadžkof je januarja poslal svojega predstavnika don Luisa Dupreja v spremstvu subdiakona Roca Carranza, ki jima je uspelo pomiriti guvernerja in ga pripraviti, da se je dogovoril z don Fagnanom, da je sprejel don Bonettija za župnika v Viedmi in don Danieleja za župnika v Coronel Pringlesu. *Deo gratias*. Če bomo od sedaj naprej hoteli dobro voziti s civilnimi oblastmi, bomo morali po mojem mnenju paziti, da bomo *coram praesidibus* [pri oblastnikih] skušali skrivati verski značaj salezijancev v Patagoniji.

Vaš sin v Jezusu Kristusu in Mariji

DUH. DOMENICO MILANESIO

Buenos Aires, 20. februar 1885

C

PISMO DON FAGNANA DON BOSKU

Predragi don Bosko!

Deo gratias. Gospod nas je obiskal tako, da je dopustil zelo resno preganjanje salezijancev in salezijanske družbe, ki se zdi, da se šele te dni umirja. Pravim, da se zdi, kajti mogoče je, da bomo postali predmet še hujšega nasprotovanja od strani države. Don Milanesio vam je pisal, vendar ne bo odveč, da vam tudi jaz na kratko predstavim celo zadevo.

V upravi imamo dve župniji in vodimo štiri zavode. Ena župnija in dva zavoda v Carmen de Patagones, pokrajini na levem bregu Rio Negra. Sedaj je ena stavba, namenjena zavodu, dana v najem.

Druga župnija in dva zavoda sta v Viedmi, glavnem mestu ozemlja Patagonije na desnem bregu Rio Negra, ki je podrejena naravnost republiški vladi, ki jo predstavlja general Winter. Nadškof msgr. Federico Aneyros je najprej imenoval za župnika don Rizza in nato don Milanesia. Oba sta bila obenem guvernerjeva kaplana. General Winter mi je dal dovoljenje, da sem pošiljal v misijon don Milanesija, medtem ko je v mestu ostajal duhovnik, ki ga je nadomeščal. Poleg tega mi je general rekel, *da se hoče z menoj dominiti o tej službi*. Tako je bilo to urejeno, ko je 12. aprila 1884 izbruhnil požar v cerkvi v Viedmu. General mi je ves nejevoljen dejal, da je požar izbruhnil zaradi nemarnosti

patrov. Da bi malo umiril njegovo jezo, sem poslal v Buenos Aires don Beauvoirja, ki je tudi sicer želel oditi tja. General je junija odšel v Buenos Aires, kjer se je sprožilo versko vprašanje, nakar se je septembra vrnil. Prepojen z napačnimi načeli, podpihovan od vladnih časopisov, je hotel sprožiti spor z nami. Dne 7. septembra se je don Milanesio uprl zahtevam gospe guvernerke in še isti večer je bil odpuščen kot vladni kaplan. Dne 9. septembra se je guverner polastil župnijske cerkve v Viedmi, pobral svete posode in odposlal misijonarje. Istega dne sem imel pogovor z guvernerjem, ki je pozabil na svoje dostojanstvo in prijateljstvo, ki mi ga je večkrat pokazal, se razbesnel in izgovoril ostre in podle besede proti don Milanesiu in don Beauvoirju. Ker ga nisem mogel pomiriti, sem se umaknil in naročil don Milanesiu, naj odide v hišo v Patagones, kjer guverner nima nobene oblasti. Medtem sta don Daniele in don Pestarino začeni z 12. aprilom nadaljevala maševanje in župnijske opravke v kapeli sester v Viedmi.

Po treh tednih je don Milanesio šel v misijon. Ker je prestopil vojaško mejo, je moral prositi dovoljenje generala. Prosil je za dovoljenje samo do Pringlesa, ki je kakih 80 km oddaljen od Patagonesa, vendar je potem svoja misijonska potovanja nadaljeval čez to razdaljo. Kakor hitro je za to zvedel guverner, ki je tudi vojaški poveljnik meje, mu je ukazal, da se mora takoj vrniti, in mu prepovedal izvajati sveto poslanstvo. Ko se je don Milanesio vrnil, sem ga poslal v Buenos Aires. Kaj hočete! Mi imamo prav, škofija ve za to, toda proti sili ne veljajo nikakršni razlogi, Sedaj moramo prenašati posledice neupravičene jeze. Medtem ko se je v Viedmi vse to dogajalo, je v Carmen neki nedeljski časopis napadel župana in mene. Vso stvar pa je podpihoval general Winter ob podpori nekaterih vojaških starešin, ki so me sramotili in potem tožili na škofiji. Branil sem se v časopisu *La voz de la Iglesia* [Glas Cerkve] in zahteval, da naj pride v Patagones kak škofijski odposlanec, da preveri celotno zadevo. Hkrati sem prosil za dovoljenje, da bi poklical na sodišče človeka, ki me je osramotil in obrekoval. Toda don Costamagna mi tega zadnjega koraka ni dovolil in dal samo, da so prišli ljudje, ki naj bi razčistili zadevo. Ti so prišli in ugotovili, da je z naše strani vse v redu, in tako smo oprali svojo čast.

Prebivalstvo, ki je vedno stalo na naši strani, je bilo zadovoljno s to razsodbo.

Vendar je naša hiša izgubila nekaj podpore, ki so nam jo dajali državni uradniki v svoji dobroti, in mi kot naše sirote smo se znašli v veliki stiski.

V Patagonesu smo začeli graditi novo cerkev ali bolje rečeno, nadaljevali smo dela, ki smo jih začeli prvo leto mojega prihoda, toda gradnja zaradi pomanjkanja sredstev napreduje zelo počasi. Prebivalci so zelo revni in država nam do sedaj ni dala nikakršne podpore.

Morali bi pripraviti kako manj primerno sobo za msgr. Cagliera, ko bo prišel na obisk, ker nimamo zadosti sob za bivanje, sredstev za povečanje pa tudi ne. Ko bi nam monsignor prinesel kako pomoč iz Evrope! Don Rua mi je sporočil, da so mojo mater sprejeli v Oratorij. Iz vsega srca se vam zahvaljujem za to dejanje krščanske ljubezni in Gospod naj povrne vam in Družbi vse, kar ste storili za mojo družino. To me tolaži in pomirja.

Iz vsega srca vas pozdravljam in želim vse najboljše; skušal bom storiti vse, kar od mene zahteva Družba. Poslal vam bom sliko sobratov in sester z ustreznimi zavodi. Mene ni na fotografiji, ker sem tisto jutro, ko so se slikali, odšel k bolniku, ki je več kot dvesto kilometrov od naše postojanke.

Prejmite pozdrave od naših sobratov, sester ter naših osirotelih dečkov in deklic.

Vaš najvdanejši sin v Jezusu Kristusu

DUH. GIUSEPPE FAGNANO

Patagones, 4. marec 1885

41. PISMO ABRUCIŠKEGA PROVINCIALA MANJŠIH REFORMIRANIH DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Ko sem prebiral poročila, ki so v spodbudo bližnjega govorila o čisti evangelijski ljubezni, ki jo izpolnjuje vaša uglednost, sem bil globoko potrjen v veri in prijetno prese-nečen v svojem verskem navdušenju.

Toda to moje globoko zadoščenje je doživelo hud udarec, ko sem slišal, da vi skupaj z očeti salezijanci nameravate v Penneju, v mestu Teramanu, ustanoviti vzgajališče za otroke preprostega ljudstva, in to prav v samostanu Santa Maria Cobromano, ki je že tri stoletja in več last manjših reformiranih bratov, samostanske province sv. Bernardina v Abruzzih in nad katerim imam jaz redno sodno oblast!

Velečastiti, če je to, kar se govori, tudi res, ste vi prevarani premalo premislili zadevo, za katero gre, in niti najmanj ne dvomim, da resnično dobrodelna ustanova ne sme imeti nobene napake.

Res se zdi, da je zavetje samostana, ki je kanonično in pravno last koga drugega, pa čeprav z namenom, da bi tam namestili človekoljubno ustanovo, na videz delo katoliške ljubezni, v resnici pa je zelo pomanjkljivo in zato nesprejemljivo za Boga, ker je oprto na krivico, ne bilo nikdar kaj dobrega, ki raste samo *ex integra causa* [iz popolne zadeve].

Zato upam, da kot goreč katoliški duhovnik ne boste imeli za pohujšanje, če bi bili zaradi zgoraj omenjenega dejanja kaznovani s strašnim vatikanskim izobčenjem proti predrznim samozvancem in grabiteljem

cerkvenega premoženja in bi moral jaz to javno in slovesno razglasiti kot nepošteno dejanje. Pričakujem na pravičnosti in poštenosti osnovan odgovor.

Sprejmite izraze mojega visokega spoštovanja.

Najvdanejši v J. K

fra TITO DA SCANNO

provincialni minister manjših reformiranih

Aquila (Abruzzi), iz samostana sv. Julijana

5. september 1883

42. DON APICELLOVO PISMO DON BOSKU

Velečastiti oče v Jezusu!

Predvsem želim iz vsega srca vaši uglednosti, velečastitim predstojnikom, sodelavcem in vsem gojencem vaših zavodov izbrane milosti N.G.J. K. *ad multos annos* in prosim Božje usmiljenje, da ne bi dalo, da bi propadel kak gojenec, ki je prejel ali bo prejel blagodejne nauke v vseh vaših domovih, sedanjih in prihodnjih. Jaz kot najnevrednejši grešnik prosim preblagoslovljenega Boga, da vključi, če bo to v Božjo slavo, ta mali grozd ubogih gluhonemih. *Messis multa, operarii pauci* [Žetev je obilna, delavcev pa malo]. Dragi moj oče v Jezusu Kristusu, naša dobra mati presveta Devica Marija, tukaj blizu, vam naslavlja prošnjo. Tukaj v Neaplju ne manjka dobrih fantov in sredstev Božje

previdnosti. Jaz bom zadovoljen, če bom lahko zavzemal zadnje mesto.

Dobrodelnih ustanov je četvero: ena v Neaplju, druga v Casorii in dve v Molfetti s kakimi 140 gluhonemimi obeh spolov, 5 duhovnikov in 25 bratov sodelavcev, oblečenih v talar. Hiše so naša last z vsemi odobritvami ordinarijev.

Za nadaljnje podatke mi lahko pišete ali pridem osebno tja. *Ecce me* [tukaj sem] pripravljen, da vas ubogam. Poljubljam roko vaši uglednosti in vsem predstojnikom ter kleče pred vašimi nogami prosim za blagoslov ustanovi.

Najvdanejši in najubogljivejši v J. K.

DUH. LORENZO APICELLA

Neapelj, 26. december 1884

Bog naj ostane vedno z nami.

43. ZAVETIŠČE SRCA JEZUSOVEGA

(ZAPISNIKI VRHOVNEGA KAPITLJA, 12. SEPTEMBER 1884)

Predseduje don Bosko. Navzoči so d. Rua, d. Cagliero, d. Durando, d. Lazzero, d. Sala, d. Francesia, d. Barberis. Z običajnimi molitvami se ob 11. uri dopoldne odpre seja.

1. DON SALA predloži tri načrte za gradnjo zavetišča Presvetega Srca v Rimu: Vespignanijevega, Cuccovega, Vignajevega. Nujno potrebno je hitro odločanje. Najprej pove, da je stran ob Via Marghera in Via Magenta obdana še z lesenim plotom, za katerega je treba plačati občinski upravi letno 550 lir in ki muči in povzroča obtožbe našega soseda poslanca Bonghija, ki ne more videti pred svojo hišo take zanemarjenosti. Predlaga, da odstranijo leseni plot in zgradijo nizek zid. – Kapitelj odobri.

2. DON SALA predlaga gradnjo zavetišča ob Via S. Lorenzo, ki bi povezal hišo s stebrišči ob cerkvi. Na tej strani bi zavetišče imelo samo dvoje nadstropij. Pritličje bi bilo dvojno za šolske razrede, delavnice in stebrišča. Prvo nadstropje bi imelo dve veliki spalnici. Za ureditev notranjega dvorišča podjetnik Cucco predlaga obliko popolnega kvadrata na eni strani Via S. Lorenzo, tako da bi bila stebrišča pravilno postavljena, sobe pa bi bile v obliki podaljšanega trapeza vzporedno z nasprotno stranjo. Tako bi se sobe lahko postopno večale, vendar v nepravilni obliki. Pravilnost soban bi žrtvovali za pravilnost dvorišča.

Načrt inženirja Vigne se ne zanima za dvorišče, temveč na pravilnost soban, ki bi stale na podpornikih in bi mogle služiti svojemu namenu in bi potem, ko bi jih odstranili, dobile pravilno obliko. Na delno stisnjenem dvorišču bi pridobili nekaj prostora za odmor fantov. Tako bi prihranili skoraj polovico izdatkov.

DON RUA podpira Cuccov, DON SALA pa Vignajev načrt.

DON BOSKO sprejme Vignajev načrt.

KAPITELJ odobri takojšnjo gradnjo krila ob Via S. Lorenzo. Načelno sprejmejo Vignajev načrt za poslopje zavetišča, ki bi imelo v dolžini dvoje 5 m širokih soban z 2 m hodnika med obema. Rečeno je, da je 5 m najmanjša širina, ki jo morajo imeti spalnice v zavodih.

3. DON SALA predloži dva načrta za fasado krila na Via S. Lorenzo. Enega inženirja Cucca in drugega bolj preprostega inženirja Vespignanija.

Ker je to krilo ob drugi strani vhoda v cerkev, je po mnenju DON CAGLIERA treba to stran olepšati.

DON RUA ga podpre in meni, da to zahteva dostojanstvo Božje hiše.

KAPITELJ odobri in osvoji načrt inženirja Cucca, od Vespignanija pa prevzame načrt za dvoje vrat na obeh koncih.

4. DON SALA predlaga, da na krilu proti Via S. Lorenzo ne bi delali kletnih prostorov. Privarčevali bi veliko denarja: a) ne bi bilo treba prevažati zemljo; b) za zidove ne bi bilo treba kopati 14 m globoko, temveč bi postavili samo stebre. Ker je Via S. Lorenzo zelo prometna, bi odmevanje v kletnih prostorih močno motilo mir v hiši.

DON RUA pripomni, da po Via S. Lorenzo tečejo vodovodi in odtočne cevi. Bi kletni prostori bili polni takih železnih vodov in bi bili prostori vsaj za nekatere stvari neuporabni kot skladišča. Sicer pa imajo cerkev in druga krila poslopja obširne kletne in podzemeljske prostore.

KAPITELJ SE ODLOČI, da krilo proti Via S. Lorenzo ne dobi kletnih prostorov.

5. DON SALA predloži vprašanje, o katerem so nehali razpravljati na prejšnjem zasedanju: ali naj gradnjo zavetišča izročijo Cuccu kot podjetniku ali kot ekonomu. Omenja ogromno količino materiala, ki je na dvorišču. Don Sala bi želel, da bi najprej končali gradnjo cerkve in šele potem začeli zavetišče, tako se ne bi ovirali obe gradnji. Če bi Cucco imel cerkev kot ekonom, zavetišče pa kot podjetnik, bi bilo treba postaviti plot, ki bi ločil material za cerkev od materiala za zavetišče, potrebni bi bili dve jami za gašenje apna itn. Morali bi najti različne zidarje za eno in drugo stavbo, kajti kako bi mogli preprečiti, da delovodje ne bi klicali na delo na svojo stran, da vozniki ne bi odlagali materiala na eno namesto na drugo stran itn. – Ekonomsko je vprašanje velikega pomena.

KAPITELJ odloči, da naj Cucco cerkev gradi kot ekonomist in tudi krilo zavetišča ob Via S. Lorenzo. Ko bo to končano, bomo naredili točen popis materiala, ki bo ostal na dvorišču. Gradnja preostalega dela poslopja se bo po pogodbi prepustila podjetju (ali *a botta* [prek]) in Cucco bo dobil material oziroma vsoto na osnovi ocenitve, kar se bo odštelo pri končnem obračunu.

6. DON BOSKO poroča, da je grof komendantor Colle iz Toulona pripravljen pomagati pri plačilu izdatkov za cerkev in zavetišče, da bi pa želel položiti temeljni kamen zavetišča. To slovesnost bi morali opraviti meseca aprila.

KAPITELJ odloči, da bodo temeljni kamen položili meseca aprila v krilo ob Via S. Lorenzo.

7. DON BOSKO vprašuje, ali inženir Vespignani ve, da sta inženir Vigna in podjetnik Cucco že naredila načrte za zavetišče, ki ga on misli graditi.

DON SALA je povedal, da si je inženir Vespignani prišel ogledovat zavetišče San Giovanni in izjavil, da ne pozna naših potreb. To pomeni, da nam pušča proste roke.

DON BOSKO omeni, da je treba biti previden, ker takim ljudem ne manjka pretvez. To smo obilno izkusili pri gradnji cerkve. Vendar se za gradnjo zavetišča nismo domenili z Vespignanijem in on nima kaj govoriti. Moramo iskati vse načine, da se ga bomo otresli.

DON SALA omenja, da inženir Grazioli hodi vedno opazovat dela pri cerkvi Srca Jezusovega. Ko bo videl, da se kopljejo temelji, bi lahko imel kako pripombo.

DON BOSKO pravi, da naj vso odgovornost naložijo na njegova ramena. On je tisti, ki je ukazal. Ko bo cerkev končana, mora vse skupaj postati naša last. V to stvar naj se Vespignani nič ne vmešava.

DON SALA pripominja, da je Vespignani na začetku upal, da bo vse naredil on. Zdi se pa, da je z besedami, ki jih je izrekel, spremenil svojo odločitev. Ta beseda nas oprošča vsega. Z običajno molitvijo se je seja končala ob 12,20.

DUH. G. B. LEMOYNE, tajnik

Kapitularna dvorana v Valsaliceju, 12. september 1884

44. ZA LAIŠKO ZABAVIŠČE V FAENZI

Velespoštovani gospod!

Občinska skupščina se je na posebni seji odločila, da bo po pravilih, ki so priložena, ustanovila praznično zabavišče, kjer bi varni pred kvarnimi posledicami zapuščenosti sinovi preprostega ljudstva rasli čvrsti na duhu in telesu, polni človeškega ponosa, zavedajoč se svojega dostojanstva, v zdravih čustvih do družine in domovine.

Ker pa za dosego tako vzvišenega cilja niso zadosti dobra volja in velikodušni prispevki občinske uprave, je potrebno, da se mu pridruži dobrodelno združenje z vsemi ustanovami in društvi kraja, vsi stanovi družbe. Zato bomo v kratkem prišli k vaši uglednosti za podporo pri najbolj civilni ustanovi, ki obstaja.

Medtem dovolite, da vas pozdravi občinski odbor:

ACHILLE LADERCHI grof vitez, predsednik

Andrea Poletti, odvetnik

GIUSEPPE CESARE ABBA, profesor

POMPEO BABINI

Faenza, 2. april 1884

PRAVILNIK PRAZNIČNEGA ZABAVIŠČA,
KI GA JE ODOBRILO OBČINSKI SVET V FAENZI
NA SEJI 4. marca 1884

1. Faenška občinska uprava ustanavlja dobrodelno ustanovo, katere namen je s prijetno zabavo pritegniti otroke preprostega ljudstva in jih obvarovati pred nevarnostmi brezdelja in zapuščenosti: po zgledu drugih italijanskih mest ustanavlja praznično zabavišče.
2. V zabavišče so pripuščeni vsi dečki od sedmega do štirinajstega leta iz mesta, predmestja in okoliških krajev.
3. Zabavišče je odprto vse praznične dneve v času, ki ga bo določil pravilnik.
4. Otroci bodo v zabavišču deležni pouka in zabave pod strokovnim vodstvom. Pouk bo lahkoten in zabaven. Zabava obsega vse vaje, ki najbolj ustrezajo telesnemu in moralnemu napredku mladih.
5. Ustanova si postavlja za cilj oblikovanje značaja, vzbujanje ljubezni do družine in domovine in zavesti lastnega dostojanstva.
6. Občinska uprava bo dala na voljo zabavišču v vseh pogledih primerno poslopje in določila letni prispevek za vzdrževanje zabavišča.
7. V ta namen bo odprta dobrodelna ustanova, katere člani bodo vsako leto prispevali 3 lire in se bodo obvezali za tri leta.
8. K omenjeni dobrodelni ustanovi so poklicani vsi meščani, dobrodelne ustanove in vsi, ki so človekoljubno usmerjeni.

9. Združenje se bo zavzemalo pri vladi, pokrajini in pri dobroteljih ustanovah za potrebno podporo.
10. Upravo zabavišča in notranje vodstvo bo prevzel odbor pod predsedstvom župana. Imenovan bo štiričlanski izvršilni odbor.
11. Dva člana odbora bo določil občinski svet tudi zunaj njihovega kroga, druga dva bosta podpisnika podpore in ju bo volil splošni tozadevni odbor.
12. Štirje meščani, člani vodstva, ostanejo v službi tri leta in bodo lahko znova izvoljeni.
13. Pravilnik zabavišča bo izdelal posebni odbor po zgoraj navedenih pravilih.
14. Imenovanje celotnega plačanega osebja je pridržano upravnemu in vodstvenemu odboru.

45. PISMO G. B. RINALDIJA DON RUI

Predragi gospod don Rua!

Pred osmimi dnevi sem vam poslal nadvse nujno pismo, v katerem sem vam poročal o dokončnem sklepu pogodb in o našem mirnem prihodu v mesto, kjer smo vzeli v posest novo hišo, v kateri se po čudovitih potih Božje previdnosti končno počutimo precej dobro.

V pismu sem prikazal nujen čimprejšnji obisk kakega usposobljenega, ki bi izdelal splošen načrt za to zmedo stavb in jim določil najustreznejši namen.

Treba je urediti cerkev, za katero nam sedaj služita dve sobani, ki sta med seboj povezani z odprtimi vrati. Prav tako bi bilo za zdaj dobro dati v najem del hiše in velikega vrta. Treba bi bilo eno izmed soban usposobiti za gledališče, ki je v teh krajih tako nekaj potrebnega kot boben pri godbi na pihala.

Treba je takoj kaj ukreniti, da bomo zaprli usta hudobnim jezikom. Celo mesto čaka, kaj bomo storili. A gre še za več. Poleg mnogih prošenj za sprejem dečkov v zavod je tudi še podprefekt, ki jih priporoča pet, in enega ali dva celo občinska uprava. To bi bilo zanje dokaz, da nas podpirajo, in sprejemajo in za nas velika uveljavitev pred vlado in krajem, ker so ti dečki zares zapuščeni in neoskrbovani.

Najvdanejši sin v J. K. in M.

DUH. GIOVANNI BATTISTA RINALDI

Faenza, 27. november 1884

46. DON BOSKOVA PROŠNJA PODPREFEKTU V PORTU MAURIZO ZA LOTERIJO V VALECROSI

Ekscelenca!

Podpisani je, ganjen zaradi žalostnega učnega in moralnega stanja večine mladine v dolini Vallecrosia pri Ventimiglii, leta 1876 odprl v Turinu osnovne zastonjske šole za dečke in deklice, kjer bi s potrebnim poukom dobivali tudi potrebno moralno in narodnostno vzgojo. Ta ustanova, ki nas je stala veliko žrtev, je požela splošno priznanje. Prišli so zlasti otroci iz oddaljenejših predelov mesta, v veliko zadovoljstvo staršev, ki so v tem videli, kako so se njihovi otroci rešili nevednosti in nemoralnosti. Toda potrebe so vedno bolj rasle. Kajti mnogi otroci so osiroteli in ti bi poleg kruha znanja potrebovali tudi materialnega kruha. V ta namen je podpisani začel gradnjo dveh stavb, kjer bi ločeno mogli stanovati dečki in deklice, dobivati vso oskrbo in obiskovati šolo. Stavbi

sta že skoraj končani in več dečkov in deklic je že nameščenih v svojih prostorih. Ostalo pa je še precej dolgá in potreba po dokončanju stavbe in oprema. V ta namen je nekaj dobrodelnih oseb zbralo nad tisoč predmetov, ki naj bi bili namenjeni za dobitke za dobrodelno loterijo v korist tega zavetišča. V zaupanju v skrbi kraljeve vlade, ki moralno in materialno podpira revne in zapuščeno mladino, se obračam na vašo ekscelenco s prošnjo, da bi dali dovoljenje za to loterijo.

Prepričan sem, da bo vaša ekscelenca ustregla prošnjam podpisanega, ki so tudi prošnje celotnega prebivalstva v dolini Vallecrosia, ki želi rešiti toliko otrok potepuštvá, revščine in hudobije, katerih plen bi postala, če ne bi zanj ustrezno poskrbeli z vzgojo in preskrbo. V tem trdnem prepričanju se vaši ekscelenci že vnaprej zahvaljujem za storjeno uslugo in obljubljam globoko hvaležnost gojencev, ki bodo deležni te blagodati itn.

47. TROJE PISEM ŠKOFA IZ LIÈGEA DON BOSKU

A

Prečastiti vrhovni predstojnik!

Zahvaljujem se vam iz srca za poslani odgovor in za vso ljubeznivost, s katero ste skušali omiliti vaše sporočilo, da ponudbe ne morete sprejeti. Nemogoče mi je, da bi bil 15. septembra v Nici. Prihodnjo pomlad bom potoval v Rim in upam, da vas bom ob tej priložnosti obiskal.

Medtem prosim Boga, da bi vam Bog poslal delavcev in vas navdihnil, da jih boste nekaj namenili mojim sirotam in za duhovne poklice, ki se jih toliko izgublja v naši škofiji. Oh, da bi Božja mati Marija uslišala to mojo gorečo prošnjo!

Sprejmite, prečastiti vrhovni predstojnik, izraze mojega globokega spoštovanja v N.G.J.K.

+ VICTOR JOS. DOUTRELOUX

škof v Liègeu (Belgija)

B

Prevzvišeni vrhovni predstojnik!

Potem ko sem prišel iz avdiencie pri svetem očetu, čutim prijetno dolžnost, da vam naznanim, da sem točno izpolnil nalogo, ki ste mi jo zaupali. Sveti oče podeljuje vam in vsej vaši hiši v Turinu svoj očetovski blagoslov. Rekel mi je, da ste ga pred kratkim videli in da se nič ne čudi, ko sliši iz mojih ust, da ste vi in vaši dečki navdušeni za svetega očeta.

Obvestil sem ga o svoji prošnji pri vas in ga prosil, da bi me podprl. Naročil mi je, da naj vam pišem, »da dobro pozna Liège, da se zanj zelo zanima, da mu je zelo pri srcu in da si močno želi, da bi dobilo zavetišče, ki bi ga vodili vaši redovniki«.

Te besede, ki jih je izrekel z močnim poudarkom, so me presenetile in utrdile v prepričanju, da sem s tem, ko sem se obrnil na vas, izpolnil Božjo voljo, in da zato udejanjanje tega, kar ste vi imenovali svojo gorečo željo, ne bo ostalo brez potrebnih sredstev. Bog daj, da ne bi bil nevreden tega daru! Jaz izročam to zadevo v roke naše Gospe Marije Pomočnice, ki sem jo obiskal, preden sem zapustil vašo ustanovo; gotovo bo izpolnila mojo željo za svoje uboge sirote, ki so predvsem njene. Po tej molitvi se čutim še orodje

v njenih rokah za izpolnitev naloge, ki jo je ona na mojo ponižno prošnjo vzela za svojo.

Prejmite, velečastiti oče, mojo ponovno zahvalo za ljubezniv sprejem, ki mi ga je pripravilo vaše očetovstvo in vsi drugi. To bo eden mojih najspodbudnejših in tolažilnih spominov.

Povsod v Rimu sem prosil za izpolnitev prošnje, ki sem vam jo naslovil, zlasti še pri sv. Filipu Neriju, sv. Alojziju Gonzagi in mojem sonarodnjaku sv. Janezu Lierchmansu. To zadevo nenehno priporočam angelom varuhom in vsem zaščitnikom naše škofije. Upam, da smem računati tudi na vaše molitve. Ne vem, ali sem vam povedal, da sem dal isto naročilo tudi enemu izmed svetih duhovnikov, ki me je prosil za blagoslov, preden je pred kakima dvema mesecema umrl. Oprostite mi, da vam pišem s tako zaupljivostjo: vaša ljubeznivost do mene me je tako zelo navezala na vašo osebo v ljubezni N.G.J.K., da se moje srce ne more izražati pred vami drugače kot z največjo preprostostjo.

Sprejmite, velespoštovani oče, izraze mojega globokega spoštovanja.

+ VICTOR JOS., škof v Liègeu

Rim, 31. maj 1884

C

Prečastiti vrhovni predstojnik!

Spominjajoč se vaše velike dobrote, ki ste mi jo izkazali pred dvema letoma, ko sem vas obiskal, si dovoljujem prositi za sprejem za nosilca tega pisma. To je gospod odvetnik Doreye, glavni organizator in podpornik velikega števila katoliških ustanov v mojem škofovskem mestu. Zelo vesel bo, da bo prejel vaš blagoslov in vam obnovil mojo živo željo, da bi ustanovili zavod vašega reda v tem industrijskem mestu Liègeu. Obljubili ste mi, da boste takoj, ko boste imeli osebje, prevzeli hišo. Sveti oče, ki sem mu govoril o tej zadevi, mi je dovolil, da vam povem, da dobro pozna mesto Liège in srčno želi, da ustrezete moji prošnji. Imamo že obširno ozemlje in veliko poslopje, ki ga lahko poljubno povečamo. Tudi kapelica je pri roki. Nihče ne ovira, da bi postavili ustanovo, ki bi bila podobna vaši v Turinu. Prepričan sem, da vam bo škofija dala veliko več članov, kot jih boste vi dajali njej.

To prošnjo sem vam napisal v devetdnevnicu Marije Pomočnice. Vse sem zaupal tej dobri materi. Od danes zvečer se pripravljam z devetdnevnicu molitev za njen praznik in prepričan sem, da bo ona rekla svojemu Božjemu Sinu, da prevzamete vodstvo ustanove v korist mojih ubogih sirot. Poleg tega pa bo prišlo še veliko drugih oseb, ki bodo iskale tolažbo pri vaših dobrih redovnikih. Oh, prosim vas, da blagovolite prositi našo Gospo Pomočnico, da vas razsvetli o mojih potrebah, ker nikakor ne dvomim, da ne bi bile po Božji volji.

Gospod Doreye bi si rad ogledal vaše ustanove v Turinu. Zelo vam bo hvaležen, če mu boste dali za vodiča katerega vaših redovnikov.

Sprejmite veličastiti gospod vrhovni predstojnik, moje pozdrave in izraze globokega spoštovanja.

+ VICTOR JOS., škof v Liègeu

Liège, 17. maj 1886

48. PISMO GOSPE DOROTEJE DON BOSKU

Spoštovani oče!

Poleg tega, da sem vam pisala in prosila za podrobnosti o delih salezijanske družbe, sem pisala tudi očetu Brandi, predstojniku doma v Utreri. Ta mi je navedel veliko podrobnosti o celotni zadevi. Gotovo se spominjate, da sem vam v pismu z dne 20. septembra izrazila svoj namen, da bi v okolici Barcelone ustanovili zavod, kjer bi se fantje pod vodstvom članov vaše Družbe usposabljali za različne obrti.

Da bi pospešili uresničitev tega načrta, bi vas prosila, da bi vi, če ne morete osebno priti v Barcelono, čim prej poslali kakega salezijanskega patra, ki se razume na ustanavljanje zavodov. Z njim bi se, skupaj z drugimi osebami iz tega mesta in zlasti še z velespoštovanim gospodom škofom, s čigar dobrohotno naklonjenostjo lahko brez nadaljnega računamo, pogovorili o vsem potrebnem.

Salezijanski pater, ki bo prišel v Barcelono, bo lahko stanoval v moji hiši in jaz bom poravnala vse njegove potne stroške.

Vašim molitvam se priporoča vaša najvdanejša v J. K.

DOROTEA CHOPITEA DE SERRA

Barcelona, 12. oktober 1882

Calle de Cortes 276

A. B. S. M

49. PREDLOG DOGOVORA MED DON BOSKOM IN CIVILNIM ZDRUŽENJEM V LILLU

(19. 12. 83 in 14. 1. 84)

1. Izročitev stavbe, šolskih razredov, kapele in 4575 m² zemljišča z ene strani in
2. Don Bosko z druge strani prevzema zgoraj omenjeno 1. februarja 1884 v svojo posest. Zgoraj omenjeno Združenje ostaja še naprej.
3. Posest se don Bosku oddaja za 15 let.
4. V tem času se lahko dogovor podaljša za naslednjih 15 let.
5. Don Bosko prevzema skrb za otroke in jih sprejema ne starejše od 16 in ne mlajše od 8 let.
6. Don Bosko se obveže, da bo sprejel 14 dečkov, ki jih predlaga ustanovitelj. Don Bosko bo v času zaposlitve prejemal na leto 300 frankov od Destombesa, Združenje pa bo prejemalo letno 3600 frankov.
7. V nadomestilo bo don Bosko prejel eno dvanajstino, ki se bo vrnila prvemu lastniku, če ne bo vodil zavoda vsaj tri leta.
8. Naredi se 12 deležev, ki pripadajo don Bosku in njegovim duhovnikom, ne da bi jih izplačali. Če bi se don Bosko umaknil iz vodstva, bo odpadlo tudi teh 12 deležev, se pravi, da bodo odšteli sorazmerno vsoto, ki je tretjina odsluženih let od začetka. Deleži bodo šli v korist še obstoječih.
9. Don Bosko bo sezidal stavbo in priskrbel opremo za 15.000 frankov, ki bodo del lastnine Združenja in so 12. delež.
10. Združenje je v korist gospoda Vandebenqueja določilo prihodek 1300 frankov od glavnice 20.000 po 4,5%.

Don Bosko bo postal lastnik vseh teh vrednostnih papirjev, če pa bi odstopil, mora

pravočasno poskrbeti za jamstvo.

11. Sirotišnica ima v hranilnici naloženih 1.200 frankov.
12. V primeru likvidacije bodo služili don Bosku kot plačilo za dodeljen delež.
13. Ta dogovor je mogoče spremeniti samo z dvotretjinsko večino glavne skupščine.

50. DE MONTIGNYJEVO PISMO DON BOSKU

Predragi in prečastiti don Bosko!

Izražam vam živo hvaležnost za vaše dobrohotno in ljubeznivo pismo, ki ste mi ga blagovolili poslati po don Bologni, novem ravnatelju naše sirotišnice St.-Gabriel.

Kakor pravilno pripominjate, se moramo zahvaliti Bogu za izvedbo načrta, ki smo ga pripravljali približno eno leto in ki mu pripisujem velik pomen.

Vse se je srečno končalo in jaz sem danes osebno uvedel duhovnika Bologno v njegov dom.

Ta ugledni duhovnik je želel prebiti nekaj dni pri meni, preden nastopi svojo službo, in priznati moram, da me je globoko presunila njegova resna pobožnost, njegov odnos do otrok in njegova želja, da bi storil čim več dobrega. Gotovo mu bo uspelo v tem, o tem ne dvomim, in jaz vam čestitam za njegovo izbiro, ker bo gotovo storil veliko za razvoj ustanove.

Namestite don Bolgne v St.-Gabriel se je izvedla brez hrupa, kakor je želel, in usmiljene sestre so bile nadvse dobre in uslužne pri prenosu njegovih pristojnosti.

Sestre so novemu ravnatelju podale vsa pojasnila, in ker bo predstojnica ostala še naprej v Lillu, bo lahko pozneje zelo koristila naši hiši z nasveti, ki bodo potrebni in jih bo ona rade volje dajala.

Gospa Montigny je bila globoko ganjena zaradi vašega očetovskega spomina.

Kakor jaz je tudi ona tesno povezana s predstojnikom salezijancev in oba se vam iz srca zahvaljujeva za očetovski blagoslov, ki ste ga namenili našim dragim otrokom.

Prosim vas, velečastiti oče, da sprejmete ponovne izraze mojega globokega spoštovanja in vdanosti.

A. DE MONTIGNY

Lille, 29. januar 1884

P. S.: Dne 26. januarja sem predstavil don Bologna nadškofu v Cambraiju, ki je don Boskovega predstavnika prisrčno sprejel.

51. DON BOLOGNEVO PISMO DON BOSKU

Predragi don Bosko!

Od ponedeljka tega tedna sem v Lillu. Družina De Montigny je zelo ljubezniva z mano. Obiskal sem veliko družin v mestu, kakor je primerno. V sirotišnico bom šel stanovat v torek. Upam, da boste za ta dan poslali koga tja.

Nisem še videl otrok niti ne mislim z njimi govoriti, dokler ne bom dokončno ustoličen. Vsak dan grem po eno uro k predstojnici sirotišnice in nabiram podatke. Sestre se v teh okoliščinah vedejo zelo primerno.

Vse osebe, s katerimi sem imel priložnost govoriti, z odobravanjem sprejemajo naš prihod v sirotišnico St.-Gabriel. Tudi duhovščina se zdi, da je naklonjena ... Rekli so mi,

da je monsinjor nadškof Cambrai v Parizu in bo tam ostal do konca meseca. Tja sem mu poslal vsa pisma, ki sem jih imel zanj. Predvčerajšnjim sem mu poslal vaše pismo, pismo msgr. Roberta⁹ itn., pismo, za katerega sem prosil gospoda Guiola (da mu naredim veselje). Gospod De Montigny je pripisal nekaj besed k prošnji za monsinjorja, da bi mi podelil vsa pooblastila.

Naključje je nanoslo, da je monsinjor prišel včeraj v Lille. Danes dopoldne sem ga šel obiskat v spremstvu gospoda De Montignyja. Sprejel me je kot stari očka. Malo prej je sprejel vaša pisma. Pritisnil me je na prsi in se spomnil, da me je pred petimi leti videl v oratoriju sv. Leona. Nato mi je dejal, da mi podeljuje vsa pooblastila za spovedovanje itn. v sirotišnici in v celi škofiji. Jutri naj bi prišel na kosilo h gospodu De Montignyju in tako ga bom spet videl. To je dobri stari očka, ki nam želi vse najboljše.

Šel sem na obisk h gospodu Vrauju, pa ga nisem dobil. Prišel je dvakrat k nam, pa me nikdar ni dobil. Tu je pismo, ki mi ga je potem poslal.¹⁰

Ne vem, kaj bomo mogli storiti s temi otroki, ki so še ostali v sirotišnici. Malo so jih razvadili s prehrano. Za zajtrk imajo mleko in kavo, pivo in dvojno prikuho za kosilo itn.

Kar bi nam bilo na začetku najbolj koristno, bi bil duhovnik, ki bi učil glasbo, ker sedaj nimamo nikogar za to. Če bi nam don Rua poslal koga, bi bil dobrodošel ...

Mali Alfred De Montigny je odličan.

Oprostite mi mojo dolgoveznost.

Vdani služabnik

D. BOLOGNE

52. PRAVILNIK OBLAČILNICE V SIROTIŠNICI S. GABRIEL

1. Namen oblačilnice sirotišnice S. Gabriel je oblačiti dečke, izdelovati potrebno obleko za spodoben nastop v družbi in na splošno dajati potrebno perilo.
2. Ustanovo vodi štiričlanski odbor, sestavljen iz štirih gospa: predsednice, podpredsednice, blagajničarke in tajnice.
3. Izdatki se poravnavajo s prostovoljnimi prispevki (v denarju in obleki) in letnimi prispevki.
4. Prostovoljni prispevki niso določeni, vendar naj bi bil najmanjši dvanajst frankov.
5. Gospe pomagajo z delom doma.
6. Pridružene gospe so ali aktivne ali častne.
7. Aktivne gospe se vsak mesec zberejo v sirotišnici, da spoznajo potrebe in si razdelijo delo za sirote. Pri teh zborovanjih za duhovno vodstvo pristojni duhovnik zbranim naslovi nekaj spodbudnih besed.
8. Častne članice nimajo druge obveznosti, kot da enkrat na leto darujejo vsaj 12 frankov.
9. Enkrat na leto se v sirotišnici opravi sveta maša z blagoslovom za družbenice, za

⁹ Škof v Marseillu.

¹⁰ »PH. VRAU izraža svoje spoštovanje velečastitemu don Bolognia (sic) in obžaluje, da vas ni mogel dobiti, ko vas je obiskal pri gospodu De Montignyju. Upa, da se bo kmalu ponudila druga priložnost, da bova mogla govoriti o uresničevanju načrtov z don Boskom v korist našega prebivalstva. - Priporoča se molitvam don Bologni in ga prosi, da sprejme njegove vdane pozdrave.«

njihove družine in za pokojne članice. Sirote opravijo zbirko v korist Združenja.
10. Otroci se vsak dan udeležijo maše, molijo rožni venec in opravljajo druge pobožne vaje za svoje dobrotnike.

Prošnje za včlanjenje pošljite na naslov:

Gospa *AIMÉ HOUZÉ DE L'AULNOIT*, Rue Royale 61, predsednica

Gospa *CHARLES HUET*, 34 Rue des Arts, blagajničarka

Gospa *ERNESTE LOYER*, Place de Tourcoing, tajnica in ravnateljica sirotišnice

53. DON ALBEROVO PISMO DON BOSKU

Predragi oče v J. K.!

Hiša v Parizu je ustanovljena. *Deo gratias!* V soboto, pred enim tednom, smo bili sprejeti pri velečastitem d'Hulstu, rektorju univerze, ki nas je z grofom Franquevillom in opatom Pisanimjem zadržal na kosilu. Sprejel nas je nadvse ljubeznivo in nas predstavil kardinalu, ki je izrekel pohvalne besede za don Boska in salezijance.

Popoldne istega dne smo se odpravili h gospodu odvetniku Oliveru, ki je v naši navzočnosti prebral več osnutkov, ki ste jih pripravili vi in gospod don Rua. Dodali so nekaj pripomb, nekaj majhnih sprememb, mi smo jim postregli s pojasnili in se domenili, da bo prihodnji torek vse nared za podpis.

Anonimno združenje, ki bo ustanovljeno v nekaj dneh, ne postavlja nikakršnih ovir, ker so v njem don Bosko in njegov, in ne bo dolžno plačevati obresti, kot je to v Marseillu, kjer je bilo ustanovljeno še pred prihodom don Boska.

Predaja opata Pisanija ne bi mogla biti boljše izvedena, saj so bili stroški minimalni. Odvetnik Oliver in grof Franqueville sta zelo sposobna in imata najboljšo voljo pomagati don Bosku.

Opat Pisani je pretiraval, tako da bo težko nadaljevati z istim korakom. Toplo sem priporočil don Bellamyju, da naj vsaj na začetku ničesar ne spreminja in da naj pritegne k sodelovanju fante, ki obiskujejo zavetišče *Patronage*. Opat Hugot, ki je tam, bo še ostal z nami, vendar ga vedno lahko odslovimo.

Don Bellamy je bil zelo nezadovoljen z obnašanjem klerika Berka, ki ga ni hotel vzeti k sebi. Oblekel sem v talar Bessièra, našega najboljšega novinca, in mu ga dal za tovariša. Storil bo veliko dobrega, če ne drugače, s svojim zgledom.

Za sprotne potrebe uporabljamo denar, ki nam ga daje grof Franqueville. Medtem pa obiskujemo družine in upamo, da bomo dobili, kar potrebujemo. Če bi vaša uglednost bila tako dobra, da bi kmalu pisali pismo o naših napravah in potrebah v hiši, bi nam bilo zelo ustrezno.

Prosim vas, da bi napisali nekaj vrstic msgr. d'Hulstu, se mu zahvalili za prijazen sprejem in ga prosili, da bi nam ostal vedno naklonjen. On je v Parizu pri cerkveni oblasti vsemogočen in je lahko zelo koristen pri dobrih delih. Kardinalu sem izročil don Boskove pozdrave in se mu predstavil v njegovem imenu.

Hiša v Saint Quenu je še v načrtu: župnik pri Magdaleni svetuje, da bi opustili ta načrt in kupili hišo v *Montmorencyju*, malo bolj oddaljeno od Pariza. Gospa Meissonnier bi kupila neki grad, namesto da bi gradili. Zdi se, da je župnik naklonjen temu novemu načrtu. Treba bi bilo premisliti in mu pisati. On meni, da smo *z eno nogo* že v Parizu.

Prosim vas, da bi stvar premislili in svoje zamisli sporočili župniku pri Magdaleni.

Oprostite mi zaradi dolžine pisma, sprejmite naše pozdrave in nas vse blagoslovite.

Najponižnejši sin

P. ALBERA

54. DON BOSKOVA OKROŽNICA PARIŠKIM SOTRUDNIKOM

NAŠIM DRAGIM SOTRUDNIKOM IN SOTRUDNICAM V PARIZU

Dve leti je že od tega, ko sem imel veliko srečo, da sem bil med vami. Takrat sem mogel ugotoviti vašo globoko vero, krščansko ljubezen in velikodušnost. Za vse to se Bogu iz srca zahvaljujem!

Takrat so mnogi izmed vas izrazili željo, da bi tudi v Parizu ustanovili hišo, ki bi dajala zavetišče ubogim in zapuščenim otrokom, ki bi tudi dobili potreben pouk in vzgojo, da bi rasli v dobre kristjane in poštene državljane.

Vaša želja se je uresničila danes, to je dejstvo. Odprli smo zavetišče, imenovano po sv. Petru, in se bo odslej imenoval *Salezijanski oratorij Saint Pierre* v Ménilmontantu, rue Boyer št. 28.

V sedanjih okoliščinah je zavetišče odprto ob nedeljah vajencem in mladim delavcem, ob četrtnih pa šolarjem. Sprejeli bomo tudi nekaj revnih in zapuščenih otrok. Z Božjo pomočjo in podporo vaše krščanske

ljubezni bomo povečali število oskrbovancev, da bomo tako v čim večji meri koristili mladini našega glavnega mesta.

Dobili smo skromno hišo, kapelo in veliko dvorišče za igre, šolske sobane. Vendar moramo poravnati še dobršen del dolgov. Poleg tega je treba ustanovo vzdrževati in razvijati. Tu je odprto področje za vašo krščansko dobrodelnost.

Vi dobro veste, da sta moje bogastvo in imetje vaša krščanska ljubezen; da sem mogel ustanoviti toliko ustanov za ogroženo mladino in jih vzdrževati, je vse to sad vaših darov. Kar se tiče mene, si ne želim drugega kot delati dobro ubogim otrokom, za katere je in bo moje srce vedno vroče zavzeto, To so moja in mojih duhovnikov sredstva, s katerimi se posvečamo mladini. Vse drugo je v vaših rokah. Ne zavzemam se za letne prispevke, temveč puščam vsakemu, da svobodno daruje, kar mu narekuje njegovo srce v mejah njegovih možnosti.

Don Bellamy, vodja ustanove, zbira darove, ki jih boste namenili naši novi ustanovi. Ker vem, s kakim navdušenjem otroci Francije sodelujejo pri dobrih delih, ne bom več dodajal. Pravim vam samo, da je naša pariška ustanova zaupana vam, da se ne bom motil v svojem zaupanju.

Zagotavljam vam, da bom vsak dan molil za vas in vabil k molitvi za vas pri oltarju Marije Pomočnice naše dečke, da vas bo vse, vas in vaše družine, sprejela pod svoj plašč materinskega varstva. Naj vam ona izprosi časne in duhovne blagoslove v tem življenju in ob svojem času večno slavo kot plačilo za vašo krščansko dobrodelnost.

V globokem spoštovanju in hvaležnosti se iz vsega srca izpovedujem za vašega vdanega in zelo hvaležnega služabnika.

Vsak izvod okrožnice nosi

don Boskov podpis.

Darove lahko izročite:

Gospodu opatu LE RECOURSU, župniku pri Magdalenii
Mgr. opatu PISANIJU v Katoliškem inštitutu, 74 rue de Vaugirard
Gospodu grofu FRANQUEVILLU, Château de la Muette-Paser
Gospodu A. JOSSU, knjigotržcu, 29 in 31 rue de Sèvres

Imenovani bodo zbirali darove in jih izročili ravnatelju.

55. ČLANEK V FIGAROJU O PARIŠKI HIŠI¹¹

DON BOSKOVA USTANOVA

Včeraj smo dali anarhistom, da so se zbrali na bulvarju Magenta, izgnancem iz leta 1851 v župniji Louvre, socialistom na Montparnassu itn. Naši bralci že poznajo različne skupine republikanske stranke. Zadosti bo, če jih bomo čez deset dni – 18. marca videli sestri za mizo, kjer ne manjka nihče drug kot samo Louise Michel. Toda danes imamo srečo, da pišemo o nečem bolj pametnem. Pokazati hočemo protisredstva. Gotovo poznate don Boska, tega častitega italijanskega duhovnika, ki je zato, da bi zaustavil socialistično gibanje, prišel na misel, da bi ustanovil delavnice in krožke, kjer bi se delavci naučili »biti zadovoljni s svojo usodo in se naučili delati«. V Turinu je ustanovil prvo delavnico, ki jo je postavil pod varstvo svetega Frančiška Saleškega, od koder tudi dobiva svoje ime salezijanska hiša.

Ta delavnica je imela tak prodoren uspeh, da jih je danes v Italiji, Španiji, v južni Franciji več kot sto dvajset. Turinsko središče šteje dva tisoč delavcev.

Pred nekaj leti je don Bosko prišel v Pariz. Veliko število duhovnikov ga je prosilo, da bi tukaj ustanovil salezijansko hišo. Don Bosko je iskal namestitev v enem najbolj obljudenih mestnih četrti, ki je tudi najbolj razgreta. Našel jo je na hribu, ki je bil zadnje zatočišče komune.

Na Rue Boyer 28. na Ménilmontantu, čisto blizu Père-Lachaisa, je opat Pisani, tedaj še preprost semenišnik, ustanovil versko središče. Ko je bil imenovan za tajnika gospoda d'Hulsta, je bil prisiljen zapustiti dosedanje delo. Don Bosko je ustanovil anonimno družbo, ki je kupila nepremičnino, in tako prišel do svoje ustanove. Posest je kupil, ni je pa plačal. Kot zadnje pojasnilo naj velja, da take vrste dobrotniki računajo na Božjo previdnost.

Zemljišče je zelo obsežno. Gre za več kot štiri tisoč kvadratnih metrov. Pravkar smo to ustanovo obiskali. Dobili smo kakih sto petdeset delavcev, od katerih je najmlajši star dvanajst let, najstarejši pa triindvajset let.

Don Bosko sledi dvojnemu cilju. V veliki salezijanski hiši začnejo vzgajati delavce. Skušajo jih zadržati tako, da jim ob delavnicah organizirajo krožke, kjer se zabavajo na bolj zdrav način kot v kaki kavarni. Na žalost v Parizu primanjkuje denarja. Zato je don Bosko do sedaj mogel uresničiti samo polovico svojega načrta. V Ménilmontantu je dobil dve prostrani dvorani in dvoje sprehajališč. V eno dvorano je postavil gledališče,

¹¹ O tem članku je don Ballamy pisal (samo don Rui 10. marca 1885): »Eden izmed dopisnikov Figaroja, zelo razširjenega časopisa (80.000 naklade), nas je preteklo nedeljo obiskal, nam zastavil veliko vprašanj, pokazal veliko zanimanje za naše odgovore in potem napisal dolg članek, poln pomot, pa tudi prepoln pohvale za don Boskovo ustanovo.«

drugo pa je razdelil v več šolskih razredov. Manjše sprehajališče je telovadnica, drugo pa je namenjeno zabavi.

Vsak dan od osmih do desetih zvečer opat Belamy, ki je postavljen za ravnatelja hiše, dva druga duhovnika, en arhitekt, en zdravnik in dva študenta prav poučujejo francoščino, matematiko, petje, risanje, higieno, osnovno pravo.

Ob četrtek in nedeljah je hiša odprta od poldneva do polnoči. Takrat lahko vsak dela, kar hoče: nekateri telovadijo, drugi igrajo karte, tretji domino. Vsak najde, kar ga veseli. V tej veliki hiši ni nobenih notranjih zaprtih vrat.

S predmeti, ki so jih nabrali ali kupili, so pripravili veliko tombolo, na kateri kupujejo srečke s točkami. Dobitki so obleka, obrtniško orodje, dobre knjige.

V eni izmed sob nekaj fantov vadi veseloigro, v drugi pa krojijo obleke za predstavo.

Vsako nedeljo je gledališče odprto za sorodnike. Prav ti pa so do sedaj plačali večji del izdatkov. Sorodniki plačajo petindvajset stotink za sedež ali petnajst sujev za celo družino. Predvajajo samo veseloigre, stara dela, iz katerih so izločili ženske vloge. V gledališče lahko pride do štiristo gledalcev.

Novost, ki dela don Bosku posebno čast, je dejstvo, da trije duhovniki, ki vodijo hišo, niso toliko ravnatelji kot vodiči. Vse delajo, upravljajo, nadzirajo fante, ki se tako usposablja za odrasle ljudi. Po določenem času so oni sami vratarji, nadzorniki, blagajniki, upravniki itn.

V Ménilmontantu ni redovne šole. To je treba posebej poudariti. Salezijansko hišo sestavljajo učenci laičnih šol. Dvanajst od njih pripada šolskim bataljonom. Opat Belamy ne izvaja prisile. Sprejme vsakogar, ki pride. Najraje vidi, če mu pripeljejo hudobne tipe. Na tak način, po tem sistemu svobode in tovarištva, skuša vse v vsem preobraziti.

Nekoč je don Bosko v Turinu prosil, da bi mu dovolili vzeti iz poboljševalnice tristo petdeset pripornikov.

Rad bi jih popeljal na sprehod do kraljevske vile Stupinigi.

Imeli so ga za norca. Stopil je h gospodu ministru Ratazziju in ga vljudno prosil za to uslugo. Končno je ta privolil.

»Na čelo bom postavil petdeset karabinjerjev,« je dejal minister, »prav toliko na desno in tudi na levo stran. Preostalih petdeset pa bo sklenilo pohod.«

»Nočem niti enega vojaka,« je odvrnil don Bosko. »Jaz odgovarjam zanje.«

Poskušali so vse mogoče, da ne bi dali dovoljenja.

Lahko si predstavljamo veselje teh tristo petdeset jetnikov, ko so odprli vrata jetnišnice. Toda don Bosko jim je govoril. Sledili so mu skozi mesto, kakor trop ovac sledi pastirju. Toda ovce drži v redu pes, don Bosko pa ni uporabil pomoči niti enega karabinjerja. Zvečer pri pregledu ni manjkal niti eden. To je način, kako ta častiti duhovnik razume vzgojo. Danes je star sedemdeset let. Prekoračil je dobo preizkušanj. Z otroki ravna kakor z odraslimi. To je dejstvo, ki ga je v Italiji naredilo slavnega. S tem pa je tudi že vse povedano, kaj don Bosko lahko stori v Parizu.

Na žalost njegova ustanova nima zadosti sredstev. Potreboval bi denar, da bi dvignil stavbo za dve nadstropji. V eno bi namestil spalnico in v drugo obednico. S preostalim denarjem bi sprejel še več sirot, otroke revnih staršev pa tudi nedisciplinirane.

Darove, namenjene vzdrževanju te ustanove, sprejema grof Franqueville na gradu De

la Muette (Passy-Paris) ali opat Bellamy, Rue Boyer 28. Čutimo dolžnost, da damo ta dva naslova mnogim osebam, ki so prepričane, da se je treba boriti proti družbenemu neredu.

Pariz je preveliko ognjišče hudobije. Opata Bellamyja je mogoče dobiti vsak dan razen ob sredah in petkih v salezijanski hiši. Tisti, ki bi želeli podpreti razvoj tega vzgojnega središča, naj ne varčujejo s trdom in se odpravijo v Ménilmontant. Vrnili se bodo s srečno zavestjo, da so udeleženi pri delu, ki skuša izboljšati našo družbo na najboljši način, z religioznim socializmom proti revolucionarnemu socializmu.

CHARLES

Figaro, 9. marec 1885

56. TROJE PISEM DON BELLAMYJA O HIŠI V PARIZU

A

Velečastiti in nadvse ljubljeni gospod (don Rua)!

Brez dvoma smete, da, celo morate biti nezadovoljni z mojim predolgim molkom. Vendar menim, da zaradi dela, ki ga moram opraviti tukaj, nisem mogel drugače, zato vas prosim, da mi oprostite.

Po tem opravičilu podajam pojasnila, ki jih želite imeti.

Prejel sem seznam pariških sotrudnikov, kar me zelo veseli.

Prav tako sem prejel srečke, ki naj bi jih razposlal našim sotrudnikom, in ne morem reči, da sem za to hvaležen, ker gre glas, da je bila hiša v Parizu odprta zato, da bi dajala denar. Sedaj pa ta pošiljka iz Pariza prav v trenutku odprtja nove hiše daje slab vtis pri naših dobrotnikih. V potrdilo prilagam pismo, ki sem ga prejel danes zjutraj, in se bojim, da ne bo zadnje te vrste. Potrpljenje.

Prejel sem tudi pismo našega častitega očeta don Boska, naslovljeno na iste sotrudnike. Vanj prilagam francoski prevod. – Zelo bi želel, da bi to pismo natisnili in mi ga v najkrajšem času poslali, da ne bi bili naši sotrudniki prepozno obveščeni o odprtju ustanove, o kateri pišejo časopisi.

Grof Fraqueville je sestavil in poslal glavnim časopisom, kot je *La Semaine Religieuse de Paris, L'Univers, Le Monde, Le Defense, Le Galois, Le Fracais*, dopis, katerega primerek prilagam pismu.

Ta časopis je povzročil močan odziv in od vseh strani prejemam obiske in pisma, ki predlagajo ogrožene fante za sprejem. Vse kaže, da ne bomo mogli dolgo odlašati z odprtjem internata, ker bo to najmočnejše sredstvo za zbiranje darov in zlasti možnost, da delamo dobro.

V kratkem bo opravila svoje delo Civilna družba, ki je bila ustanovljena za našo hišo. Grof Franqueville predlaga, da naj vam natančno poročamo o vsem, kar je bilo sklenjeno v korist naše hiše.

Vrednostni papirji, ki jih ima grof Franqueville, dajejo približno tisoč frankov obresti na leto.

Skoraj vsi gospodje, ki smo jim predlagali, da bi pristopili k Patronatnemu odboru naše hiše, so po kratkem premisleku privolili in zadnji čas celo senator Chesnelong. *Deo gratias!*

Sedaj bo treba ustanoviti še odbor gospa za nabiranje miloščine. Za predsednico nameravamo postaviti gospo markizo Di Rende.

Ko že govorimo o njej, naj povem, da mi je ta nadvse dobra gospa mati *apostolskega nuncijskega* izrazila željo, da bi salezijanci prevzeli skrb za Italijane, ki živijo v Parizu. – Delo so že začeli velečastiti očetje barnabiti, toda sedaj je ustanova zaradi izгона redovnikov v nevarnosti in bi bilo treba v tem trenutku prevzeti skrb za enega izmed središč v *la Villette* nedaleč od Ménilmontanta, kamor bi morali hoditi *ob prazničnih*

dneh za spovedovanje, pridiganje, maševanje. Ta salezijanec bi moral bivati v Ménilmontantu in delovati v dogovoru s patrom barnabitom, ki bi ostal pristojen za splošno vodstvo vseh središč v okolici Pariza.

Da bi bival tam, za zdaj ni mogoče.

Sicer sem se pa na dolgo in široko pogovarjal o tem predlogu nuncijskega z našim inšpektorjem don Albero. Menim, da vam je poročal o tem predlogu, in od vas pričakujem odgovor, ker me bo nuncij v kratkem vprašal po njem, se pravi, če don Bosko lahko prevzame to vrsto apostolata za Italijane, ki živijo v Parizu.

V čast Marije Pomočnice bi radi pripravili prvi sestanek pariških sotrudnikov. To bi bil nekak začetek salezijanskega dela. Upamo na udeležbo monsinjorja pomožnega škofa Richarda kot predsednika in msgr. d'Hulsta (ki se je izkazal zelo naklonjenega), ki je sprejel povabilo, da bo govoril. Mnogi si želijo, da bi tukaj v naši kapeli imeli sliko Marije Pomočnice, ker bi bila, tako pravijo, močna privlačnost k pobožnosti pa tudi vir duhovnih in *materialnih* koristi naše hiše. Zato nameravamo kupiti kip, podoben onemu v Marseillu, in ga blagosloviti na dan srečanja. Druga zelo zaželena in goreče pričakovana stvar pa je prihod našega predragega don Boska. Zlasti gospod Franqueville šteje zadevo kot gotovo in vam bo o tem v kratkem pisal. Naše srce bije hitreje ob misli na to možnost! Naša nova hiša ima svoje začetne moralne in materialne težave, vendar smo se o vsem pogovorili z našim dobrim gospodom inšpektorjem. Zlasti izdatki so veliko višji, kot smo mislili na začetku, medtem ko je darov bolj malo ... Zdi se, da se moralno stanje izboljšuje. Naši fantje so storili, kar so mogli, da bi nam pokazali svojo hvaležnost na praznik sv. Frančiška Saleškega. Večjim smo podarili d'Espineyev življenjepis našega očeta don Boska. Ta sedaj razveseljuje naše Ménilmontanžane, ki tako začenjajo spoznavati in ljubiti našega dobrega očeta. *Deo gratias*. Gospod kleriček don Beissière je še naprej zelo dober. Tudi gospod Vittorio Rapetti je v redu.

Zadnjo soboto smo opravili vajo za srečno smrt, ki je kljub skromnosti uspela v zadovoljstvo vseh. Stvari se počasi urejajo.

Molite za nas, predragi in odlični gospod prefekt. Mi molimo za vas in vas spoštujemo in ljubimo.

Vaš najpokornejši in najvdanejši v J. K. in M.

CH. BELLAMY

Pariz, 6. februar 1885

B

Predragi dobri oče in gospod don Bosko!

Pismo izpod peresa samega našega don Boska ... kaka milost, kolika pozornost Božje previdnosti, da bi mogli pozabiti na oddaljenost, ki nas loči od našega očeta, in prema-

gati težave, ki jih srečujemo pri izpolnjevanju naših dolžnosti.

In prav te dolžnosti so bile vzrok, da se nismo takoj zahvalili za vaše nadvse ljubeznivo pismo. Menili smo, da moramo žrtvovati dolžnosti obveznost najslajših zadovoljstev, se pravi, da bi pisali našemu dobremu očetu.

V prilogi boste prejeli francoski prevod lepega pisma, ki ste ga naslovili pariškim sotrudnikom. Ničesar ne bi mogli lepše izraziti in naši popravki se tičejo samo oblike, kolikor se nam je zdelo bolj primerno za naše Parižane. Potolazite se, predragi oče, če naletimo pri vodstvu naše hiše na težave, saj doživljamo tudi veliko utehe, ki daje upanje na lepo prihodnost naše ustanove.

Za premagovanje težav najdem veliko pomoči v posebnem spoštovanju, ki ga gojijo mnogi do vaše osebe, in zadosti je, da se pokažem kot don Boskov sin, in že izginejo.

Natančno sem poročal našemu inšpektorju don Alberi o želji apostolskega nuncija msgr. De Rendeja, da bi rad videl, da bi don Bosko prevzel delno skrb za apostolat med pariškimi Italijani.

V vašem imenu sem mu zagotovil, da ta apostolat zelo ugaja vašemu srcu in da boste storili vse, da bi ustregli željam predstavnika Svetega apostolskega sedeža. Recite mu, velečastiti oče, ali naj mu dam pritrdilni odgovor na vprašanje, ki mi ga bo v kratkem ponovno stavil.

Proti koncu aprila ali v začetku maja pripravljamo prvi zbor sotrudnikov v Parizu. Na tem sestanku, ki naj bi veljal za odprtje naše hiše, bi blagoslovili kip Marije Pomočnice. Pri tem pa pričakujemo *izredno milost* od Gospoda, se pravi vaš prihod med nas, da bi kot znamenje bodočega uspeha blagoslovili našo hišo, ki začenja delovati.

Prepuščam drugim skrb, da bi od vas dobili to veliko uslugo.

V vaše veliko zadoščenje vam lahko povem, da naši fantje budijo veliko zadovoljstvo s svojim dobrim duhom in vedno večjim zaupanjem do salezijancev.

Čeprav je bil praznik sv. Frančiška Saleškega skromen v zunanjem blišču, pa je bil poln utehe zaradi navdušenja. Naši fantje so jasno dokazali svoja plemenita čustva do našega dobrega očeta don Boska, ki ga iz dneva v dan bolje spoznavajo in vedno bolj ljubijo.

Upam, da boste mogli s svojo roko podpisati pisma, ki naj bi jih poslali sotrudnikom. Dovolite mi pripombo, da naj bo tisk zelo lep, ker so naši Parižani v teh stvareh zelo občutljivi. Prosim vas, da mi čim prej pošljete ta pisma, da jih bom mogel razposlati našim sotrudnikom. Treba bi bilo imeti na zalogi veliko izvodov.

Veliko časopisov je že naznanilo odprtje naše hiše in prišlo je že nemalo prošenj za sprejem ubogih dečkov. Postalo je jasno, da ne bomo mogli dolgo odlašati odprtja internata.

Končujem predolgo pismo. Gotovo se boste smehljali ob moji italijanščini, toda vi se morate smejati, da pozabite na stvari, zaradi katerih bi se morali jokati, zato sem zadovoljen in mi oprostite dobro voljo.

Vsi trije, ki smo tukaj, vas prosimo, da nas blagoslovite in verjamete v našo ljubezen. Blagoslovite tudi naše fante in dobrotnike.

Imam se za najponižnejšega sina Marije Pomočnice.

CH. BELLAMY

Pariz, 8. februar 1885

C

Velečastiti in nadvse ljubljeni gospod prefekt (don Rua)!

Silno si želim, da bi videl pismo našega dobrega očeta don Boska v rokah naših sotrudnikov, zato ga takoj, ko sem ga prejel, z majhnimi popravki spet odpošiljam. Dovolite mi, da vam priporočim dobro vrsto papirja.

Kar se tiče gospoda Josseja, ki je v pismu naveden med glavnimi dobrotniki, menim, da to ni najbolj primerno. Bolje bi bilo, če bi ga ohranili za drugo pismo, ki ga bo poslal pariški odbor. Bojim se, da bi se mnogi čudili, ko bi videli to ime. Bojim se celo, da ta gospod v svojem trgovanju vse preveč uporablja v svojo korist vse, kar don Bosko stori v njegovo korist. Vendar odločite vi, kakor se vam zdi bolj prav.¹²

Upam, da bo naš predragi don Bosko mogel postaviti svoj lastnoročni podpis na dnu okrožnice, ki bo s tem pridobila veljavo.

Bodite tako dobri in mi pošljite čim več izvodov, da jih bom mogel poslati vsem, za katere menim, da je koristno, četudi niso sotrudniki.

Znano vam je, kako slab vtis je naredila tukaj loterija. Mnogi, med njimi tudi gospod grof Franqueville!!, baron Reille itn ... itn. so mi vrnili srečke, ki sem jim jih poslal, tako da jih imam prav v obilici in ne vem, kaj naj z njimi počnem. Še več, to je povzročilo nejevoljo mnogih ljudi. Vendar potrpite in upajmo, da bo Božja previdnost priskočila nam v pomoč. Pišite mi, kaj naj naredim s srečkami.

Gospod grof Franqueville mi je naročil, naj vas obvestim, da denar, ki ga ima on, zadošča komaj za nakup hiše, da pa nikakor ne more poravnati tekočih potreb. Z druge strani pa so tudi darovi vedno redkejši in mnogi čakajo na don Boskov prihod, da bodo dali svoje darove. Zato menimo, da don Boskov obisk Pariza ni samo koristen, temveč celo potreben, ker sicer ne vemo, kako naj spet vzbudimo naklonjenost, ki bi nam dala vse potrebno za nakup in vzdrževanje hiše.

Najprimernejši trenutek bi bil konec aprila ali začetek maja, ko bomo imeli zbor naših sotrudnikov in bomo pod predsedstvom njegove ekscelence msgr. Richarda ali apostolskega nuncija odprli hišo. Ob tej priložnosti bi blagoslovili tudi kip Marije Pomočnice.

Razmislite o tem načrtu in mi pošljite tolažilni odgovor. Pravijo, da bi don Bosko, ki je ob prvem svojem obisku v Parizu prejel veliko denarja, sedaj, ko ima hišo v Parizu, prejel še veliko več ...

Kar se tiče dušnopastirske oskrbe Italijanov v Parizu, sem bil ponovno pri grofici De Rende in sem ji posredoval don Boskov odgovor, ki je točno tak kot vaš, ki ste mi ga danes poslali.

Ker se mi je zdelo, da je grofica malo nezadovoljna zaradi naše nemožnosti, da bi takoj storili kaj v prid te zadeve, sem menil, da je prav, da ji zagotovim, da bomo storili vse mogoče, da bomo čim prej začeli to delo, na začetku v ožjem krogu, in to takoj, ko

¹² Don Bellamy je to misel bolj natančno razložil don Rui v pismu 10. marca: »Kar se tiče gospoda Josseja, bi po mojem mnenju njegovo ime skupaj z drugimi uglednimi osebnostmi, kot sta Rebours, De Franqueville, bilo prava žalitev. To je vtis, ki so ga dobili drugi ljudje, ki so prebrali besedilo pisma. Poleg tega ta človek, ki je sicer zelo dobra oseba, preveč meša sveto s posvetnim, se pravi navdušenje za denar z navdušenjem za dobra dela, in se zdi, da se zna okoristiti z don Boskovim imenom. Jaz sem se celo bal zlorabe. Vendar se mi sedaj vaše mnenje zdi pravilno, zato ne bi bilo pametno, da bi njegovo ime izpustili iz spisa nabiralcev.«

bo vse pripravljeno v la Villetti.¹³

Apostolski nuncij je vzel to ustanovo v zaščito in močno želi, da bi napredovala. V kratkem me bodo predstavili nunciju, ki je izredno naklonjen salezijancem; govorila bova o skupni zadevi v smislu vašega odgovora.

Dela je obilo in vsak dan več. V hiši imamo že ubogega zapuščenega fanta, ki ima duhovniški – mogoče celo salezijanski poklic, ki pa je bil v veliki nevarnosti. Mogoče nisem ravnal prav? Vendar nisem mogel gledati tolike revščine in take nevarnosti, ne da bi revčku priskočil na pomoč. Zelo sem zadovoljen z našimi fanti. *Deo gratias.*

Dne 15. marca bomo imeli naš praznik sv. Jožefa s prvim obhajilom osmih večjih zapuščenih fantov. Kurat iz Ménilmontanta bo prišel k nam in mu bomo pripravili lep sprejem. Molite za nas. Za veliko noč moram pridigati troje duhovnih vaj. Molite za vašega ubogega

CARLA BELLAMYJA

Pariz, 28. februar 1885

57. DON BOSKOVA PISMA GOSPE QUISARD IN NJENEMU SINU

A

Dragi moj prijatelj!

Prejel sem vaše ljubeznivo pismo in se vam zahvaljujem. Molil bom po vašem namenu. Lahko se zanesete na uspeh pri izpitih, če se boste resno ukvarjali s svojimi šolskimi dolžnostmi in ubogali očka in mamico.

Pristopajte k svetemu obhajilu vsakič, ko vam je mogoče.

Bog naj vas blagoslovi in vas za vedno ohrani na poti v nebesa.

Molite, prosim, zame, ki ostajam v J. K. vaš dobri prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1884

B

Gospa Quisard!

Vaših pisem si vedno želim bodisi zaradi novic, ki mi jih pošiljate o vaši družini, bodisi zaradi darov, ki jih pošiljate za naše sirote. Sporočam vam, da sem prejel 200 frankov s pismom z dne 3. tega meseca. Zagotavljam vam, da naše sirote molijo vsak dan za vas in da prejemajo sveto obhajilo po vašem namenu.

Vi ste zaposleni z izdelavo srajc za otroke bodoče hiše v Lyonu in jaz se trudim premagovati vsakokratne težave. Bog nam bo pomagal, da bomo storili tisto, kar je v večjo Božjo slavo in v korist naših duš.

Zelo mi je žal, da vaše zdravje oziroma zdravje vašega soproga ni tako, kot bi moralo biti. Potrpljenje. Čakajo nas zadoščenja, ki nam jih pripravlja Bog in ki jih bomo kmalu deležni. Tudi vi boste doživeli občutno izboljšanje vaših poslov.

¹³ V navedenem pismu pravi: »Rad bi imel popolne letnike tako italijanskega kot francoskega Vestnika, da bi jih dal brati našim fantom, ki bi s spoznanjem zgodovine Oratorija vzljubili tudi celotno salezijansko ustanovo. Prav tako bi si želel Katoliško branje, da bi z njim začeli ustanovljati majhno knjižnico za naše male Italijane, ki nas prihajajo obiskovat v oratorij. V tem trenutku poučujem katekizem in pripravljam na prvo obhajilo štiri italijanske dečke.«

Gotovo ne bom pozabil opraviti posebnih molitev za vašo hčerko, da jo bo poroka osrečila v času in še bolj v večnosti, ki nas vse čaka.

Uporabljajte protisredstvo proti koleri:

1. Svetinjico N.L.G. okoli vratu.
2. Vsak dan vzdihljaj *Marija Pomoč kristjanov*, prosi za nas.
3. Pogosto prejetanje svetega obhajila.

Bog naj nas ohrani v svoji milosti in pri trdnem zdravju. Tako bodi.

Vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1884

C

Gospa Guisard!

Vaše ljubeznivo pismo in vaš hvalevredni dar sem prejel v Pinerolu pri škofu tukajšnje škofije, kjer sem nekaj dni zaradi zdravja.

Najlepša hvala za vse vaše ljubeznivosti. Zelo obžalujem, da zaradi slabega zdravja ne bom mogel priti v Lyon v času, ki ga predlagate. Upam, da bom lahko opravil mašo za blagoslov našima dvema poročencema. Pri vsaki maši se na poseben način spominjam vas, gospa, vašega gospoda soproga in vaše družine.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica naj nas čuva in vodi na poti v nebesa.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Pinerolo, 21. avgust 1884

P. S.: Oprostite mi mojo zares slabo pisavo.

58. DON BOSKOVA PISMA GOSPEM LALLEMAND

A

Gospa in gospodična Lallemand!

Prebrali so mi vaša poročila. Zahvaljujem se našemu Gospodu, da vas je obranil v toliko nevarnostih svetnega življenja, in nenehno prosim presveto Devico, da bi po njeni priprošnji dosegli zmago nad vsemi težavami, ki so na poti vašemu miru ter vaši časni in večni koristi.

Telesna zatajevanja niso primerna za vas. Za starejše osebe je zadosti, da prenašajo nevšečnosti starosti iz ljubezni do Boga; za bolnike je zadosti, da prenašajo vse nevšečnosti iz ljubezni do Boga in se pokoravajo odredbam zdravnika in sorodnikov. Bogu je veliko bolj všeč, če iz pokorščine pojemo kaj dobrega kot post proti pokorščini. Ne vidim ničesar, kar bi bilo treba spremeniti v vaši vesti. Prejemajte, kolikor je mogoče, pogosto svete zakramente, in če to ni mogoče, se ne vznemirjajte. V tem primeru obudite pogosto duhovno sveto obhajilo in se skušajte v vseh stvareh prilagoditi Božji volji, ki je tako ljubezniva do nas v vseh stvareh. Naj vas N. G. Pomočnica varuje pred vsemi vašimi težavami in vas vodi po poti v nebesa. Tako bodi.

Praden sem zapečatil to pismo, sem prejel vaše zadnje sporočilo. Naj vam povem, da je opat De Laminette naš velik prijatelj, ki bo poskrbel, da bo gospod Wilz prejel vso največjo duhovno oskrbo. Mi vsi, veliki in mali, smo že molili zanj in bomo molili še

naprej za zveličanje njegove duše.

Naročili smo, da vam bomo redno pošiljali *Vestnik*. Zelo mi je žal, da ga niste že dobivali. Oprostite nam to površnost. Mislim sem, da bi vam predlagal našega dobrega sotrudnika v Parizu, da bi vam pomagal kot zastopnik. Toda sedaj vidim, da to ni potrebno, zato je vse urejeno. Popolnoma se strinjam z nasvetom, ki vam ga je dal odvetnik o tej zadevi.

Bog naj blagoslovi in potolaži po svoji sveti materi vas in vašo odlično mater, ki jo nadvse spoštljivo pozdravljam in ostajam vaš v Jezusu Kristusu ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

5. februar 1884

B

Gospa in gospodična Lallemand!

Prejel sem vaše ljubeznivo zadnje pismo s poročilom gospoda opata Laminetta. Če vse preudarimo pred Bogom, ki je sama dobrotu in usmiljenje, se moramo samo potolažiti. Pomanjkanje zunanjih zadovoljivih izrazov do gospe nič ne pove o pomanjkanju notranjih dobrih želj, ki jih je gotovo imel in ki jih je razodel samo svojemu spovedniku. Prejel je vse zakramente. Duhovnik, ki mu jih je podeljeval, je bil ganjen zaradi njegovega dobrega razpoloženja. To je bilo tolažljivo. Jaz in moji številni otroci smo molili zanj in molimo še naprej. Poleg tega sem popolnoma prepričan, da vaša dobrodelnost do naših ubogih sirot, ki ste nam jo že izkazali in ki jo želite izkazovati še v prihodnje, je gotovo že občutno skrajšala vice te drage duše, ki se mora za svoje zveličanje verjetno zahvaliti vaši dobrodelni krščanski ljubezni, ki je v zadnjih trenutkih življenja izprosila zanj Božje usmiljenje. Saj je Bog tako radodaren.

Pogum torej in živite mirno in brez skrbi za njegovo usodo. Vsak dan opravite zanj kako kratko molitev in darujte zanj svoja dobra dela. Darove, ki jih boste blagovolili poslati, bomo vedno hvaležno sprejemali z dogovorjenimi pogoji, h katerim bomo mi dodali še posebne molitve za dušo našega dragega gospoda Wilza. Naj blagoslovi in milosti našega dobrega Boga v obilici pridejo na vas, za kar prosim vsak dan pri sveti maši.

Molite v svoji dobroti tudi zame in sprejmite spoštljive pozdrave v Jezusu Kristusu.

Najponižnejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

24. februar 1884

C

Gospodična Lallemand!

Sporočam vam, da sem prejel vaše ljubeznivo pismo z dne 24. tega meseca, in vam zagotavljam, da še naprej molim jaz in naše sirote v Turinu in v vseh salezijanskih domovih, ki sem jih v teh dneh obiskal. Povesod molijo za vas, za vašo gospo mater, za vse vaše umrle in v smislu vaših dobrih namenov. Rade volje bom sprejel pošiljko, ki jo boste poslali ...

Prva bo za sv. Janeza Evangelista: popolnoma istega mnenja ... Iz Turina bom odsoten nekaj časa. Prosim vas, da kljub temu naslavljajte pisma v Turin, Via Cottolengo 32 (in ne 33, kakor ste to po pomoti storili). Naj vam povem, da samo en pečat iz pečatnega voska na priporočenih pismih ni zadosti za popolno varnost; primerno je, da jih napra-

vite pet. S tem previdnostnim ukrepom so priporočena pisma veliko bolj zanesljiva. To vam pravim zato, ker dobivamo pogosto priporočena pisma z enim samim pečatom iz pečatnega voska, kar ne zagotovi možnosti, da pismo ne bi bilo nasilno odprto. Na vas in na odlično mamico kličem obilne nebeške blagoslove z vsem blagostanjem, ki ni v nasprotju z večno radostjo, in vas prosim, da me imejte še naprej v Jezusu Kristusu za ponižnega služabnika.

Don Bosko

28. marec 1884

D

Gospa Lallemand!

Prišel sem v Rim. Hitim, da vam naznanim, da sem bil sprejet v avdienco pri svetem očetu Leonu XIII., ki pošilja poseben blagoslov vsem našim dobrotnikom in salezijanskim sotrudnikom in vsem njihovim sorodnikom in družinam. Ne morem vam opisati ljubeznivega sprejema, ki sem ga bil deležen pri svetem očetu dne 9. tega meseca, in njegove naklonjenosti do nas ubogih salezijancev. Naj bo hvaljena naša gospa Marija Pomočnica, ki je za Bogom glavna pripravljavka vsega dobrega. *Deo gratias et Mariae.*

Če menite, da bi nam poslali ... Stvari, o katerih govorite v vašem pismu, bi vse sprejeli z veliko hvaležnostjo s pogojem, da vam po potrebi na vašo željo vrnemo v enem tednu. Kar se tiče težav s pošiljanjem, jih lahko premagamo tako, da nam pošljete po kaki naši hiši v Franciji: Nici, Marseillu ali Lillu. Upamo pa, da takih težav ne bo.

Zelo mi je žal, da v Turinu nisem imel časa, da bi priskrbel svetinjico.

Če želite brati nadvse zanimiv življenjepis častitega očeta Cottolenga, vam knjigo pošljem na prvo vašo željo. Če boste spremenili bivališče v St. Jeanu, nam, prosim, pravočasno sporočite novi naslov, da bomo našo pošiljko pošiljali tja. – Končujem z najboljšimi željami in blagoslovi Gospoda Boga in N. G. Pomočnice. Molite, prosim, gospa, tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. vaš ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

18. maj 1884

P. S.: Moj tajnik me je pravkar obvestil, da se v Rimu ne dobijo svetinjice (Mati zapuščena). Na vaš naslov je poslal zavojček svetinjic Žalostne matere Božje, ki jih je on sam dal blagosloviti svetemu očetu in imajo vse mogoče odpustke.

E

Gospa Lallemand!

Sledeč nasvetu, ki sem vam ga dal v svojem pismu dne 17. tega meseca, imam čast, da vam pošiljam priloženo ...

Ostaja mi samo še, da potrdim prejem prejšnjega pisma in da vam izrazim svoje najtoplejše želje za novo leto in tisoč blagoslovov deteta Jezusa. Vedno se priporočam. Naj vaju sveta Devica tolaži s svojim materinskim varstvom.

Vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

27. december 1884

59. PISMO MSGR. MOCENNIJA DON BOSKU

DRŽAVNO TAJNIŠTVO NJEGOVE SVETOSTI

Velečastiti oče don Bosko!

Imel sem čast prejeti vaše ljubeznivo pismo z dne 14. tekočega meseca. Govoril sem z don Dalmazzom o znanem podeljevanju odlikovanj, vendar se nočem oropati veselja, da pišem naravnost vam.

Najprej naj vam povem, da sem si upal govoriti s svetim očetom glede prošnje grofa Montignyja. Sveti oče ni hotel privoliti. Rekel sem *upati si*, ker je strogo prepovedano, da bi se en urad vtikal v zadeve drugega. Državno tajništvo ne sme predlagati drugih odlikovanj kot samo za diplomate.

Če imata msgr. Macchi ali Boccali papirje, kakor ste omenili, bi se morali obrniti na ta dva prelata, da bi stvar spravila v tek. Zakaj jih zadržujeta?

Urad, pristojen za podeljevanje odlikovanj, je Tajništvo za breve, od katerega sveti oče prejema prošnje *ex officio* [uradno]. Nič ne nasprotuje, da bi to tajništvo prosilo tudi za oprostitev od plačevanja taks.

Zahvaljujem se vam za molitve, ki ste jih blagohotno opravili zame. Priporočam še vnaprej, ker čutim zelo veliko potrebo po molitvi dobrih ljudi.

Z vsem spoštovanjem

najponižnejši in najvdanejši služabnik

+ *MARIO, nadškof v Eliopoliju*

60. DON DALMAZZOVO PISMO DON BOSKU

Velečastiti oče!

Dosegli smo zmago nad Ferrerom, ker je kardinal Ferreri, ki je predložil poravnavo, zaradi močnega protina moral v posteljo.¹⁴

Vložil pa je prošnjo istega (Ferrera), ki je prišel z namenom, da bi proces prekinili, toda kardinali so menili, da je treba stvar končati, in so izrekli sodbo. Vsi brez izjeme so glasovali nam v prid. Niso dali *amplius* [dodatek], na osnovi katerega je mogoča pritožba. Ko smo že pri Ferreriju, zelo je bil jezen na don Boska, ker je postavil škofa brez njegovega soglasja in brez njegovega sodelovanja. Čez čas bom povedal vse.

Baron Héraud je že prejel odlikovanje komendatorja sv. Gregorija. Dogovorjeno je bilo, da je papež to storil sam in izročil breve brez vseh izdatkov. Tudi Montignyju je bilo dodeljeno grofovstvo, vendar so hoteli prej dobiti priporočilo nuncija in se šele potem odločiti v smislu priporočil. Sveti oče je torej dejal, da je treba plačati 8000 lir (osem tisoč). Obnovil sem prošnjo *pro gratia* [za milost] ali vsaj za znižanje. V ponedeljek bom prejel odgovor.

¹⁴ Ta Ferrero, za katerega se je zvedelo, da je prostozidar, je bil tri leta v Oratoriju. Ko so ga odslovili, je pri Kongregaciji za škofo in redovnike sprožil proces proti don Bosku, ker ni hotel sodelovati pri dražbi njegove hiše v Saluzzu, kot je obljubil, in je bil zato oškodovan in za tri leta službe. Ker so na dražbi dosegli več kot trideset tisoč lir, kolikor je bila stavba vredna, se je salezijanci niso več udeležili. Plačila za službovanje ni dobil, ker je pri vstopu podpisal izjavo, da bo služil zastonj. Dokazali so celo, da je povzročil škodo, ker so imeli velike izdatke z lekarniški poskusi, ki jih je delal, pa brez uspeha. Še pred cerkvenim sodiščem ga je zavrnilo tudi civilno sodišče.

Tudi sem predložil prošnjo msgr. Guigouja in prepričan sem, da bo ugodno rešena.

Prejel sem povabilo za veliki praznik posvečenja, toda kako naj naredim na praznik Brezmadežne? S tolikšnim spovedovanjem, s toliko bolniki, ker razsajajo črne koze ... Vi dobro veste, kako zelo si želim videti vas, vam poljubiti roko, prejeti blagoslov, kako zelo bi rad bil deležen tolikega veselja, toda ... bom videl, storil bom, kar bo mogoče. Za Brezmadežno bo prišel pridigat msgr. Sallua, kardinal Gori pa bo podelil blagoslov. Msgr. Sallua bo pridigal celo na kosilu; ali naj bom odsoten? Bomo videli.

Sprejmite pozdrave vseh mojih predragih sobratov. Vse nas blagoslovite in nas ohranite v Jezusovem srcu.

Najvdanejši sin

DUH. FRANCESCO DALMAZZO

Rim, 29. november 1884

61. DON BOSKOVO PISMO PREDSTOJNICI PARIŠKEGA KARMELA

Turin, Via Cottolengo 32

Oratorij sv. Frančiška Saleškega

Gospa predstojnica, sestra Marie Immaculée de Jesus

Imam čast, da odgovorim na vaše ljubeznivo pismo in vam zagotovim, da iz vsega srca molim za vas. Moje uboge sirote in jaz bomo začeli devetdnevnicu 2. avgusta, za praznik svete Marije Angelske in Vedne pomoči.

Prosim vas, pridružite se nam in zmolite vsak dan tri očenaše, zdravamarije in slavoočetu bodi v čast presvetemu Srcu Jezusovemu in tri pozdravljena Marija v čast N. G. Pomočnici z *vzklikom Presveto Srce Jezusovo, usmili se nas, Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas*. Priporočam svoje uboge otroke vaši velikodušni dobrohotnosti. Bog nam je zagotovil: »Dajajte in se vam bo dalo.« Priporočam vam, da bi preizkusili to resnico. Bogato vam bo povrnjeno vse, kar boste storili za te uboge otroke.

Imejmo popolno zaupanje v presveto Srce Jezusovo in v materinsko varstvo N. G. Pomočnice in naša molitev bo uslišana na način, ki bo najbolj v korist večji Božji slavi in zveličanju naših duš.

Storili boste prav, če boste prejeli sveto obhajilo.

To je živi vrelec vseh milosti.

Bog naj blagoslovi vas in vse, ki so vam dragi, in naj vse presveta Devica vzame pod svoje materinsko varstvo. V Jezusu Kristusu vaš najponižnejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

17. julij 1884

P. S.: Lepo se vam zahvaljujem za čudovito pismo njegove eminence kardinala Lavigerieja.

Imejte vero. Z vero vam ne bo nič manjkalo. Dobri Bog vam je odkazal to ustanovo. Vse bo storil on. Vendar veliko molite in delajte polni zaupanja v Božjo pomoč.

62. DON BOSKOVA PISMA KNEZU AVGUSTU CZARTORYSKEMU

A

Dragi moj Avgust!

Brez dvoma vaše pismo pričakuje skorajšnji odgovor, vendar je to s pismom bolj težko. Vsekakor je moj nasvet tale.

Če v svojem srcu čutite močno nagnjenje k duhovništvu, se boste odpovedali vsem prvorojenstvom. Dokler pa ta sklep ne bo popolnoma dozorel, bo prav, da poslušate svojega očeta in sprejmete to prvorojenstvo z vsemi posledicami. Za vse drugo bo treba izmenjati nekaj pisem ali pa se osebno srečava prihodnjo pomlad.

Medtem molimo, tudi vi, da nam bo dobri Bog dal jasno spoznati svojo sveto voljo.

Gotovo ste brali v časopisih, da je v soboto velik požar uničil dobršen del naše hiše. Škoda je zelo velika, vendar žrtev ni bilo. Bogu bodi hvala tako v dobrem kakor tudi v slabem.

Presveta Devica naj nas varuje in vodi po poti, ki pelje v nebesa. Tako bodi.

Ponižni služabnik in prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26-1885

B

Gospod knez!

Zelo bom vesel, če vas bom videl med nami, in odobravam misel, da bi pri nas opravili duhovne vaje. Žal mi je samo, da jih ne bom mogel voditi jaz. Prepričan pa sem, da bo to storil kdo drug namesto mene, ker je moje zdravje še preslabotno in mi tega ne dovoljuje. Pridite torej, pridite, nestršno vas pričakujem.

Zahvaljujem se vam za novice o vaših starših. Zelo se veselim, da se vsi dobro počutijo. Čestitajte v mojem imenu knezu Adamu za njegovo prvo sveto obhajilo.

Oh, naj ga Gospod blagoslovi in ga ohrani vedno v svoji sveti milosti in zaradi njega bojevitega branilca in zavetnika vere, svetnika.

Izročite moje ponižne pozdrave, prosim vas, njunima visokostima knezu in kneginji in vsej družini, ne da bi pozabili malega Witolda, za katerega prosim iz vsega srca. Kmalu nasvidenje.

Naj nas dobri Bog blagoslovi in spremlja. Sprejmite pozdrave vašega vdanega v našem Gospodu.

DUH. JANEZ BOSKO

27. marec 1885

C

Predragi moj knez!

Vaše ljubeznivo pismo je z zadovoljstvom napolnilo vse salezijance. Zdi se, da vas Božja previdnost vodi v svoji Cerkvi. Vsi molimo iz vsega srca, da bi vas Božja milost varovala in vas presveta Devica vedno vodila. Opomini in nameni vašega gospoda očeta so zares nasveti modre osebe in vi jim lahko mirno sledite. Vaš nekoliko nagel odhod od nas nam je onemogočil, da bi končali nekaj poslov, vendar upam na kako ugodnejšo priložnost, ko se bova mogla natančneje dogovoriti. Moje zdravje je še vedno zelo slabotno in se vam priporočam v molitev.

Iz srca se vam zahvaljujem za velikodušno podporo, ki ste nam jo izkazali. Naše sirote bodo brez prenehanja molile za vas in darovale sveta obhajila po vašem namenu.

Bog naj vas blagoslovi, moj dragi prijatelj, saj mi dovolite to besedo, in presveta Devica naj nas vedno spremlja po poti, ki vodi v nebesa.

Ponižni in vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. julij 1885

D

Dragi moj nadvse spoštovani gospod knez Avgust!

Vaše pismo je bilo zame in za vse salezijance zelo dragoceno, pravi dar za nas vse. Goreče bomo molili za vas in za vso vašo družino.

V tem trenutku opravljamo duhovne vaje.

Z mojim zdravjem ni vse v redu, toda naši duhovniki se vsak dan spominjajo pri sveti maši in molijo po vašem namenu. Upam, da bom imel zadovoljstvo, da vam bom kmalu pisal. Nasveti vašega gospoda kneza očeta so tako zelo modri, da ne bi mogli biti boljši. Če mi ne bo mogoče, vam bo don Rua v svojem pismu natančno odgovoril.

Naj bo presveta Devica vodnica v vseh vaših odločitvah. Priporočam se vašim dobrotnim molitvam in naj vas Bog vodi po poti v nebesa. Tako bodi.

Vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Iz naše hiše v San Benignu Canavese, 26. avgust 1885

E

Dragi moj knez Czartoryski!

Vsi smo nestrpno čakali na vaše novice in sedaj smo zadovoljni zaradi vaših prijetnih sporočil o vas in vaši družini. Menim, da je stvar ženitve odvisna od osebe, ki naj bi bila, kot se spodobi, zato bo prav, če se v tem daste voditi vašemu očetu in teti, o kateri mi poročate. Vsekakor bom še naprej molil za vas in storil, da bodo naši dečki molili za vas in po vašem namenu darovali sveta obhajila v cerkvi in pri oltarju Marije Pomočnice.

Veliko je stvari, ki bi jih morala osebno razčistiti, ker jih ni mogoče jasno povedati v pismu. Toda presveta Devica, ki naju je vodila do sedaj, nama tudi v prihodnje ne bo odrekla svoje pomoči. Prepričan sem, da vas bomo v teku prihodnjega leta videli med nami v veliko zadovoljstvo vseh nas salezijancev, ki vas imajo radi kot očeta in dobrotnika.

Naj vas Bog blagoslovi, dragi moj Avgust, in želja vašega večnega zveličanja naj bo vodnica vaših besed in dejanj.

V svoji veliki ljubezni molite tudi zame in celo salezijansko družino, s katero ostajam v globoki hvaležnosti v J. K.

Ponižni vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1885

63. DODATEK K SALEZIJANSKEMU VESTNIKU DECEMBRA 1884

Velečastiti dobrodelni gospod!

Žalostni dogodki, ki so letos prizadeli naše dežele, so povzročili veliko pomanjkanje zlasti v naših dobrodelnih ustanovah. Veliko dečkov, ki jih je doletela ta nesreča, je prišlo k nam in nas prosilo, da bi jih sprejeli.

Da bi oskrbel te revne sirote z vsem najpotrebnejšim, sem se odločil, da se bom zatekel k dobrodelnosti duhovščine, ki mi je že tolikokrat pomagala.

Da bi podprle dobrodelno prizadevanje, mi je več oseb naročilo opravljanje večjega števila svetih maš. Zato prosim dobrodelne duhovnike, da bi mi priskočili na pomoč in prevzeli opravljanje svetih maš, meni pa bi odstopili mašno miloščino.

Zato prosim tiste duhovnike, ki bi mogli sodelovati pri tej dobrodelni zamisli, naj sporočijo število maš, ki bi jih opravili po mojem namenu, meni pa bi odstopili tozadevno miloščino.

Ti dečki, ki bodo deležni vaše dobrodelnosti, bodo vsak dan pri sveti maši, opravljali posebne molitve in darovali sveta obhajila po namenu svojih dobrotnikov.

Jaz sam se bom pridružil našim dečkom in bom z njimi prosil za obilen blagoslov iz nebes za vse darovalce in njihove sorodnike.

V globoki hvaležnosti ostajam v Jezusu Kristusu najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, datum poštnega pečata

P.S.: Vašo spoštovano uglednost bi še prosil za uslugo, da bi to prošnjo posredovali tistim poznanim, ki bi bili pripravljeni storiti to dobro dejanje.

64. PISMO NEKE MUSLIMANKE DON BOSKU

RUSKA GUBERNIJA V VILNI LUKIŠK

HIŠA LIANČEVSKI

Muslimanska četrt Jošku Bogdanowicz

Velečastiti oče!

Obračam se na vašo ljubezen v trdnem prepričanju, da se boste zavzeli zame in za vse moje drage in nam pomagali z vašimi molitvami. Prosim vas za pomoč nekemu bolniku, ki mi je zelo pri srcu. Prepričana sem, da nas bo Bog po vašem zavzemanju uslišal, čeprav sva bolnik in jaz muslimanske vere. Bolnik je mlad mož, star 26 let, po imenu Zaharija in ga bolezen muči že dve leti. Kot posledica prehlada je začel kašljati, izgublja ti težo in slabeti. Toda zlasti po mesecu maju preteklega leta je njegovo stanje postajalo zastrašujoče. Septembra je izgubil glas in sedaj je njegovo stanje vsak dan vse slabše. Ima bolečine v grlu in že mesec dni zavrača vsako hrano. Po enem letu so zdravniki izgubili vse upanje. Sedaj umira. Na žalost vse do današnjega dne nismo ničesar slišali o vas. Smo popolnoma obupani. Pošiljamo vam samo tri rublje, kajti bolnik se vzdržuje samo s svojim delom. Če mu bo Bog vrnil zdravje, ne bo nikoli pozabil te blagodati.

Usmilit se nas in nam ne odrecite pomoči vaših molitev, ki naj bi nam izprosile zdravje našega bolnika.

Vaša najponižnejša služabnica

ROSALIE BOGDANOWICZ

65. SALEZIJANCI IN GOJENCI IZ MARSEILLA DON BOSKU

A

Velečastiti, predragi in trikrat ljubljene don Bosko!

To leto bi morali imeti za zelo nesrečno, če ne bi imeli sreče, da bi vas videli priti vse do sem. Bogu hvala za blagodat, da nas napolnjuje z najčistejšo radostjo. Oh, kako nam je prijetno, ko slišimo, da se vam je zdravje izboljšalo in vas vidimo med nami. Zdi se nam, da so s prihodom našega ljubljenega očeta prišli na našo hišo vsi nebeški blagoslovi. Egipčovski oskrbnik gotovo ni občutil večje radosti, ko je v tuji deželi objel svojega očeta očaka Jakoba. Zahvaljen, da, tisočkrat zahvaljen Gospod, ki naj venča naše želje s tem, da vam podeli popolno zdravje in vas še dolgo ohrani naši ljubezni.

Moji sobratje so mi naložili, da vam izrazim čustva sinovske vdanosti, a jaz ne najdem druge besede kot: velečastiti oče, mi vsi vas imamo radi. Vi to veste, vendar nam je ljubo, da to večkrat ponovimo. Da, radi bi vas imeli kakor najnežnejšega očeta, kajti v tem pogledu poznamo mi samo tri imena: Bog, Marija Pomočnica in don Bosko.

Vaše ime, predragi don Bosko, vaš spomin nas oživi v bolečih trenutkih; kajti tu je letina obilna, delavcev pa vseeno malo; dragi oče, dovolite mi, da vam z velikim veseljem povem: vsi vaši sinovi salezijanci v Marseillu, od spoštovanega predstojnika pa do najponižnejšega novinca, so v veliki meri podedovali ogenj, ki gori v vašem srcu za večjo Božjo slavo, vsi delajo, se borijo in molijo za dobro, ki ga s svojimi močmi ne morejo doseči. Oh, če bi Bog spoštoval trude in vzdihne, ki jih sveti angeli te hiše dan za dnem predstavljajo, bi lahko vsak vaš sin tukaj v Marseillu rekel s svetim Pavlom: *Reposita est mihi corona iustitiae* [Pripravljen je zame venec pravičnosti].

Še enkrat, predragi oče: bodite veseli, živite še veliko let, živite za blagor vaših otrok in molite za nas, da bomo vsak dan vse bolj vredni don Boskovi sinovi.

V imenu vseh salezijancev v Franciji, Italiji, Španiji in Ameriki vam kličem:

Naj živi, naj vedno živi don Bosko!

B

Predragi ljubljene oče!

Da bi mogli izraziti naše veselje, ki smo ga občutili, ko ste bili med nami, bi morala biti vsaka naša beseda oblikovana ne z govornimi organi, temveč s srcem. Predstavljajte si resnična srca vseh vaših sinov v Marseillu, ki sestavljajo besedo don Bosko, in dobili boste sicer slabo, pa resnično podobo naše ljubezni.

To je bil za nas najlepši dan, predragi don Bosko. Prejmite torej vse dobre želje, ki vam jih ljubljene otroci lahko izrazijo najnežnejšemu vseh očetov.

Dovolite nam, da se veselimo, da vam tisočkrat ponovimo, da vas ljubimo. Pa smo vam že velikokrat povedali, vendar še vedno ponavljamo, ker je res, da vas imamo radi.

Sprejmite torej srca vseh vaših otrok, ki vas prosijo, da jih blagoslovite. Izkazujte jim svojo ljubezen in naredite iz njih dobre kristjane. Zagotavljamo vam, da je naša največja sreča, če vam lahko rečemo 'don Boskovi otroci smo', in v tem naslovu bomo našli vse naše dolžnosti poštenih ljudi in dobrih kristjanov. V tem bomo videli vsoto vseh čednosti, ki nam jih kliče v spomin vaše ime in po katerih stopinjah hočemo hoditi do zadnjega diha.

Sprejmite, dobri oče, to željo vseh, sprejmite srca vseh vaših marsejskih otrok.

Naj Gospod podaljša vaše dni, nežni oče, naj vas tolaži v vseh vaših tegobah. Milo bomo prosili Marijo Pomočnico, zlasti še takrat, ko boste med nami. Pa tudi vi molite za nas in blagoslovljajte nas, naše predstojnike in naše sorodnike.

Ne odrecite nam, dobri oče, te usluge. Očaki so blagoslovljali svoje otroke in Bog jih je obenem blagoslovljal. Naj ta blagoslov velja za vse gojence te hiše, tako sedanje kot prihodnje, naj se vrača na vas samega, predobri oče, za ves čas vašega potovanja tukaj na zemlji in da boste nekoč videli vaše otroke, ki bodo kot vrtnice vso večnost krasili v vencu vašo glavo.

V imenu vseh gojencev Oratorija

OBRTNIKI IN DIJAKI

Naj večno živi don Bosko!

66. OKROŽNICA MARSEJSKIM SOTRUDNIKOM

Gospod ...

Za ustanove, ki nimajo druge podpore kot javno dobrodelnost, so zelo težki časi. To je ustanova, ki sem ji posvetil vse svoje življenje, ustanova, ki jo vzdržujejo salezijanski sotrudniki s svojo velikodušnostjo. Zlasti Oratorij sv. Leona in Zavetišče Saint-Cyr v pokrajini Var sta v veliki potrebi. Prav zaradi tega sem se kljub svojemu slabotnemu zdravju odločil priti v Marseille, da se obrnem na vašo krščansko dobrodelnost, ki mi ni nikoli manjkala.

V petek 17. aprila ob 4. uri popoldne bomo pripravili v naši kapeli zbor sotrudnikov. Monsinjur škof, naš veliki dobrotnik, nam je dobrohotno obljubil, da bo zboru predsedoval in imel nagovor.

Od svoje strani vam gospod ... zagotavljam, da bodo naši otroci vsak dan opravljali za vas in za vaše družine poseben spomin pri oltarju Marije Pomočnice.

Blagovolite sprejeti, spoštovani gospod, izraze mojega spoštovanja in žive hvaležnosti v našem Gospodu.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 14. april 1885

67. PISMO FANTOM ORATORIJA, KI GA JE PO DON BOSKOVEM NAROČILU NAPISAL DON LEMOYNE

Dragi moji sinovi!

Šel sem v Francijo in vi lahko uganete, zakaj. Vi uničujete panjote, in če jaz ne bi iskal *cum quibus* [s čimer], bi pek začel kričati, da ni več moke in da zato nima kaj dati v peč. Kuhar Rossi bi si segel v lase in kričal, da nima kaj vreči v lonec. Ker pa imata pek in kuhar prav in ker imate vi še bolj prav, sem moral iti iskat, da ničesar ne bi manjkalo našim dragim sinovom. Res je, da me sprejemanje obiskov od jutra do večera in obiskovanje dobrotnikov stane veliko truda. Nekatere dni sem se čutil zelo slabo tako zaradi utrujenosti kakor tudi zaradi mojih bolezni, toda ko sem pomisli na vas, mi je napor postal sladek. Vedno in zlasti proti večeru mislim na Oratorij. Ustavim se pri vseh predstojnikih in fantih in govorim o vas s tistimi, ki so ob meni in molijo za vas. In vi? Mislite tudi vi name in molite zame? Seveda, gotovo, ker mi je tako pisal ravnatelj, čigar pisma z vsemi novicami iz zavoda, ki mi jih je pošiljal, so mi pripravila veliko zadovoljstva.

Moram vam nekaj iz srca priporočiti. Kmalu se začne mesec maj in bi rad, da bi ga na poseben način posvetili Mariji Pomočnici. Če bi vi vedeli, koliko izrednih milosti je Marija posredovala v teh dnevih sinovom Oratorija! Mati Božja Marija si zares zasluži, da ji daste to znamenje hvaležnosti. Če bi mogel, koliko lepih stvari bi vam povedal! Priporočam vam posebno cvetko, da bi jo vsi ves mesec zvesto izpolnjevali:

Vsak naj se Mariji v čast trudi, da bo držal daleč od svoje duše smrtni greh, tako da se bo izogibal bližnjih priložnosti in pogosto prejemal svete zakramente.

Lansko leto smo v Italiji imeli kolero, toda zadele nas bodo še hujše tegobe. Zato nujno potrebujemo, da mati Božja Marija razprostre nad nami svoj plašč. Bodimo pripravljani.

Upam, da bom kmalu spet med vami, ravnatelj pa priporočam, naj poskrbi, da se bomo v obednici dobro imeli. Saj vam veselje in modrost ugajata, kajne? Tudi meni ugajata in želim in prosim Gospoda, da bi vam nekoč podelil večno veselje, ki je pripravljeno za tiste, ki ga ljubijo. Gospod naj vas blagoslovi.

Vaš najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Toulon, 20. april 1885

68. PREDSEDNIK KATOLIŠKEGA KROŽKA V NICI SE ZAHVALJUJE DON BOSKU

Moj velečastiti oče!

Gospodje!

Danes je pri nas velik praznik: radost žari na vseh obrazih, veselje v očeh vseh, otroci sprejemajo svojega dobrega, častitega očeta.

Da, mi vsi smo nadvse srečni in jaz sem ponosen, da so me določili, da vam to izrazim, moj velečastiti oče. Nikdar ne bomo pozabili, kako je Bog navdihnil nekatere dobrosrčne ljudi, o katerih ne bom govoril, ker jih je večina tukaj, da so osnovali ustanovo, ko smo mi bili še majhni in ubogi, in dali dvojno znamenje: da ste nas sprejeli za svoje otroke in nas posvojili in nam pomagali s svojimi nasveti, nas spodbujali in blagoslavljali.

To je spomin, to je hvaležnost, ki nas navdihuje in spodbuja. Otrok, ki ste ga ob rojstvu sprejeli v svoje roke očetovske ljubezni, je malo zrasel. Sedaj je v osmem letu. Vendar je še zelo majhen in ubog. To vam pravim, da je še vedno eden izmed tistih, ki zahtevajo, skoraj kot pravico svoje revščine, vaše ljubeče in sladko očetovstvo.

Zato vas vabim, gospodje, da pijte na zdravje našega častitega očeta, očeta ubogih, prijatelja delavcev, služabnikov Božjih, da bi prosili Boga, da bi nam ga ohranil še dolgo v našo korist in svojo slavo.

69. PISMO KARDINALA ALIMONDE DON BOSKU

Velečastiti in predragi don Janez!

Kako zelo me je razveselilo dragoceno pismo, ki ste mi ga napisali s svojo roko po utrudljivem potovanju, ki ste ga opravili v korist Družbe! Kakor nisem opustil molitve za vašo predrago in velečastito uglednost, da bi mogli prenesti vse napore, ki bi lahko škodovali vašemu zdravju, tako se sedaj veselim, da se moram zahvaliti Gospodu, da nam vas je vrnil zdravega in upajmo - tudi v veliko boljšem stanju.

Kmalu se bova ponovno videla in objela kot brata. Dogovorili se bomo za prenos praznika Marije Pomočnice, da bomo mogli obhajati binkošti na njihov dan.

Moja družina se vam zahvaljuje, vam pošilja pozdrave in vam želi vse najboljše.

Jaz vas iz vsega srca objemam in blagoslavljam vas in vse salezijance in njihova sveta dela ter se v globokem spoštovanju ponovno izpovedujem za vaše spoštovane uglednosti najvdanejšega kakor brat.

+ GAETANO, kardinal škof

Turin, 30. april 1885

70. PISMO KNEGINJE DORIE SOLMS DON BOSKU

Velečastiti don Bosko!

Samo dve besedi, da vam izrazim živo željo, da bi vas ponovno videla, in prošnjo, da bi nas blagovolili nakloniti to veliko zadovoljstvo!

Priporočamo se vašim svetim molitvam, ker smo vsi bolni.

Vsi smo prepolni žive hvaležnosti in tako ganjeni od pobožnega spomina na vas, da si želimo, da bi se vse za vedno ohranilo.

Ko vas prosim za vaš sveti blagoslov, vam ponižno poljubljam roko in imam čast, da se s čustvi najglobljega spoštovanja imenujem vaša vdana

E. kneginja SOLMS BRAUNFELS

Pegli, Velle Doria, 3. maj

71. PROŠNJA UPRAVI ŽELEZNIC

Preteklega meseca aprila je podpisani prosil, da bi v dneh 20., 21., 22., 23. tekočega meseca maja, ob priložnosti sejma in praznika Marije Pomočnice našim gojencem z železniških postaj Alassio, Varazze in Borgo San Martino podelili poseben popust.

Dne 18. tega meseca nam je bilo odgovorjeno, da sedaj veljavni predpisi ne dovoljujejo takih olajšav, poleg že priznanih od pravilnika Železniške uprave.

Sedaj prosim generalnega direktorja, da bi premislili o številu fantov, ki bi na poti sem in tja zasedli osemsto sedežev in bi pritegnili tudi lepo število sorodnikov in prijateljev gojencev.

Zato prosimo za ta enkratni primer četrtinski popust, kakor je ta ugledna uprava že storila ob drugi priložnosti tem vzgojnim ustanovam.¹⁵

Za to uslugo prosimo, ker gre za gojence, katerih starši so po večini zaposleni pri železnicah Gornje Italije.

Zaradi težkih časov in kratkega razpoložljivega časa vas prosimo, da bi nam odgovorili v najkrajšem času.

Z globoko hvaležnostjo itn. itn.

72. PISMO DON BOSKU IZ CAENA

A

Moj velespoštovani oče!

To pisanje vam bo izročila oseba, ki je že več kot dve leti težko preizkušena.

¹⁵ Do junija 1867 je popust znašal 75 %.

Preizkušnje, o katerih sem bil obveščen v zaupnih pogovorih in ki razodevajo pošteno, velikodušno, v Božjo voljo predano dušo. Če ta oseba išče pri vas olajšanja svojih tegob, dela to v duhu pokorščine in v želji, da bi v vseh stvareh poveličevala Boga.

Štirideset let sem že duhovnik, a še nisem našel tako težko preizkušene duše, ki je tako podvržena Božji volji in prizadevanju za vedno večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Vse svoje življenje je bila zvesta Bogu in menim, da je ohranila krstno nedolžnost.

Bodite tako dobri, velečastiti oče, in blagoslovite pisca teh vrstic in sprejmite izraze njegovega spoštovanja.

R. VAUQUELIN

*Predstojnik misijonskih duhovnikov v Zavodu St. Marie pri Caenu
St. Marie C., 26. maj 1885*

B

Moj dragi velečastiti oče!

Iz srca vam priporočam svojo župljanko, ki potuje danes v Turin z edino željo, da bi jo razumeli, spodbudili, potolažili.

Njeno moralno stanje je silno težko, kakor se boste sami prepričali, nikakor pa ni mogoče dvomiti o dobri veri in poštenosti.

Upam si pričakovati, dragi moj velečastiti oče, da ji boste storili veliko dobrega.

Sprejmite, prosim vas, izraze mojega globokega spoštovanja in hvaležnosti, ko imam čast, da se imenujem vaš najvdanejši in najponižnejši sluga

RECOY

*župnik pri st. Villesu
Caen, 1. januar 1885*

73. PISMO OPATA MEHLERJA DON BOSKU

Dragi moj ljubljani oče!

Podpisani sem nemški duhovnik, ki sem imel srečo, da sem bil gost v Oratoriju v Turinu in navzoč pri lepem prazniku 24. junija 1885.

Ob tej priložnosti vsenemškega katoliškega kongresa nemških katoličanov v Münstru na Vestfalskem, ki je zasedal od 30. avgusta do 3. septembra 1885, sem dvakrat povzel besedo in govoril o vaši ustanovi.

Bilo je navzočih 5.000 uglednih osebnosti iz vseh delov Nemčije, Avstrije in Holandske. Potem ko sem izročil veličastnemu zboru don Boskove pozdrave, sem poročal o tem, kaj je ta človek storil za zveličanje mladine v Turinu. Kongresisti so polni občudovanja tako velikih in čudovitih del navdušeno ploskali in se zahvaljevali Božji previdnosti. Ko sem jih seznanil s socialnim delom prazničnih oratorijev in z velikimi koristmi, ki jih prinašajo, se je zbor odločil ustanoviti združenja, ki imajo za cilj rešitev uboge in zapuščene mladine. Don Bosko ljubi tudi nemško mladino in moli zanjo. Blagoslovil je naš zbor in Nemci ljubijo in bodo ljubili don Boska, kakor ljubimo očeta.

To je bila odločitev zbora. Začeli so ustanavljati mladinska združenja v M. Gladbachu, Münchnu in v Aix-la-Chapellu. Don Bosko naj blagohotno blagoslovi to socialno delo. Ob tej priložnosti sem dal vpisati med vaše sotrudnike 110 uglednih osebnosti. Med-

tem pripravljam nemški prevod diplome sotrudnika in treba bo izdati tudi poročilo v tem jeziku.

Na plemeniti zbor sem prinesel tudi don Boskovo fotografijo, življenjepis Espineyja in Alberta du Boisa, fotografijo Brezmadežne in sv. Antona, sliki mojstra Rollinija, gjenca Oratorija v Turinu, in podobo Marije Pomočnice. Vsi ti predmeti so bili izpostavljeni v oddelku krščanske umetnosti.

Mi Nemci imamo v svojem jeziku dva don Boskova življenjepisa, Espineyjevega, ki so ga prevedli in izdali v Münstru leta 1883, in Alberta du Boisa, ki ga je prevedel Mayenee pri knjigotržcu Kirhleimu. V kratkem bomo dobili še Stenglov življenjepis Nemškega misijonskega semenišča na Holandskem in majhen zvezek o don Bosku. Sedaj sem zaposlen s tiskanjem in z govorom, s katerima bom pomagal seznanjati vašo ustanovo. Škof v Regensburgu in nadškof v Münchnu na Bavarskem me podpirata. Nemčija potrebuje enega in celo več don Boskov in je močno naklonjena salezijanskemu delu. Sedaj sem v M. Gladbachu v severni Nemčiji blizu Aix-la-Chapelle pri opatu doktorju Hitzeju, poslancu v državnem parlamentu v Berlinu in glavnem tajniku socialnih zadev in delavstva za vso Nemčijo. Če hočemo delovati po don Boskovi zamisli, moramo poznati nemške potrebe in socialni položaj te dežele. Tukaj v M. Gladbachu sem na tajništvu našel vse teorije in prakse različnih združenj v tem mestu, ki je pretežno industrijsko. Tukaj pri nas imamo krožek 300 mladih delavcev, krožek 500 deklet delavk s svojim zavetiščem in še tretje združenje odraslih delavcev. V tem letu bom skušal vse preučiti, pridobiti potrebno znanje in potem mogoče v Münchnu začeti prvi salezijanski oratorij.

V Aix-la-Chapellu, mestu zares gorečih katoličanov in mnogih tovarn, bi nekateri tovarnarji radi ustanovili združenje fantov od 14. do 18. leta. Slavni tovarnar po imenu Beisel mi je naročil, da naj vas prosim, dragi moj oče, da bi napisali nekaj spodbudnih besed in mu poslali svoj blagoslov, ker mu bo tako lažje začeti to predvideno delo. Vse je mogoče, če boste rekli besedo, kajti v Aix-la-Chapellu vas mnogi poznajo in imajo radi. Zato vas zelo lepo prosim, da bi napisali samo eno pismo s temle kratkim besedilom: - Don Bosko se čuti srečnega zaradi začetka krožka mladih delavcev v Aix-la-Chapellu in vam pošilja svoj blagoslov.

Vaš služabnik

I. MEHLER

duhovnik in salezijanski sotrudnik iz Regensburga

(Salezijanski vestnik, november 1885)

74. PISMO BAVARSKEGA DUHOVNIKA WERNERJA DON BOSKU

Rev. Pater!

Mille gratias ago, quod me adscribere dignatus es Cooperatoribus Sancti Francisci Salesii. Eleemosynam pro aggregatione adhuc non transmisi, quia spero me plures etiam confratres esse acquisiturum, ita ut una vel plures decuriae formentur, quarum stipendia una mecum transmittere volo.

Ad faciliorem operis nostri propagationem peto a Reverentia tua etiam aliquot exemplaria *Breve notizia et Regolamentoo* in lingua Gallica.

Supposita tua auctorizatione et animatus a Rev. Domino Mehler, confratre carissimo, scuscepi traducere in linguam Germanicam *Regolamento et Breve notizia et proximo*

tempore typis vulgari curabo.

In magnifico catholicorum Germaniae coetu, qui diebus novissimis celebrabatur in Münster (cui interfuisse summo mihi gaudio est) unanimi et magno applausu accepta est resolutio, quae commendat, ut fundentur hospitia pro pueris pauperibus, eaque regantur in spiritu Reverendi Domini D. Bosco. Ista occasione intellexi, multis sacerdotibus ac laicis salutem juventutis periclitantis cordi esse, operamque Salesianam solum in Germaniae regionibus fructiferum inventuram esse.

Quod me attinet indignissimum servitorem, hic Monachii praeses constitutus sum cujusdam associationis quae dicitur Lehrlingsschutz idest Patronage pour les apprentis. Intentio hujus unionis est, fundare hospitia pro juvenibus opificibus eosque congregare et custodire et oblectare intra horas liberas. Leges huius regni dependentiam materiam nostrae unionis a domo materna Taurinense non permittent, timeo. Rogo ergo, utrum gratiae, favoresque spirituales Associationis Salesianae concedi possint membris nostris etiam in hoc casu si maneant in spirituali communications cum pia Societate Salesiana, oblata autem suppeditentur pueris hic susceptis et sustentatis.

Oblata pro aggregatione nec non pro Bollettino utique Taurinum transmittentia sunt.

Nostra Associato Lehrlingsschutz ejusque praeses approbationem Reverendissimi nostri Archiepiscopi acquisierunt; itaque servata esse videtur praescriptio regulas V numero 2 in diplomate aggregationis, quae dicit: L'associazione è umilmente raccomandata alla benevolenza e protezione del Sommo Pontefice. dei Vescovi, dei parroci etc.

Benedictionem tuam humillime erogans commendat se precibus Congregationis Salesianae

Tuus obedientissimus Cooperator

SAC. JOANNES NEP. WERNER.

Coop. Ad S. Spiritum Monachii, Bavaria.

Monachii (Bavariae) 19 sept. 1885.

75. ZADNJE PISMO KARDINALA NINE DON BOSKU

Velespoštovani gospod don Bosko!

Ob svojem duhovniškem jubileju sem prejel veliko in zelo ljubeznivih čestitk od vas in drugih domov velečastitih salezijancev. Skupaj z molitvami k Najvišjemu so prignale do viška mojo duhovno radost ob tem dnevu, hkrati pa znova pokazale tisto naklonjenost in dobrohotnost Družbe, ki so jo pokazale do moje osebe že v drugih okoliščinah. Preobilica poslov mi ne dopušča, da bi vsakemu posebej poslal pisno zahvalo. Ker pa ne smem in ne morem mimo tako plemenitega dejanja, ne da bi izrazil globoko hvaležnost mojega duha, sem se odločil, da bom prosil vas kot spoštovanega predstojnika salezijanske družbe, da bi bili pri vseh zvest posrednik mojih čustev, ko se vsem iz srca zahvaljujem in zagotavljam, da se bom spominjal pri sveti maši tako njenega predstojnika kakor tudi vseh njenih članov, ki so se me spomnili in me priporočili presvetemu Srcu Jezusovemu.

Po vsem tem dodajam še voščila za novo leto in prosim, da bi me ohranili v posebnem spoštovanju in naklonjenosti. Vaš velečastiti gospod najvdanejši služabnik

L. kardinal NINA, zaščitnik

Rim, 7. januar 1885

76. PISMO MSGR. CAGLIERA KADINALU ALIMONDU

Prevzvišena eminenca!

Bila je moja želja pa tudi dolžnost, da bi vaši eminenci čim prej opisal naše potovanje, prihod in bivanje v tem glavnem mestu Argentine.

Tega nisem storil takoj, ker sem bil prepričan o odpuščanju vašega velikodušnega srca v želji, da bi zbral čim več novic o naših misijonih.

Kakor vaša eminenca že ve, je bilo naše potovanje nadvse srečno in naš prihod med brate salezijance ter italijanske in argentinske prijatelje nadvse prisrčen.

Monsinjur nadškof, njegovi generalni vikarji ter škofijska in redovna duhovščina so mi izkazali ne samo prijaznost, temveč resnično spoštovanje in naklonjenost do vaše eminenca in do našega velečastitega očeta don Boska, ker imajo resnično katoliško srce, ki ljubi dobro in tiste, ki ga želijo uresničevati.

Tako pa ne časopisje, ki prevladuje v teh nesrečnih republikah. Nismo še prišli in so že pozivali na boj, ker so vedeli, da prihaja poveljnik salezijanskih bojnikov in eden izmed generalov Kristusove vojske, zato so v več člankih hujskali vlado in ljudstvo proti nam in našim misijonom.

Previdnost me je opozarjala, naj bi se izognil spopadom, iskal daljšo pot in pokazal, da so stvari drugačne, kot si oni predstavljajo.

Zato sem začel obiskovati naše zavode, semenišča in domove, ki jih imamo v obeh republikah, nato sem začel pridigati in birmovati v veliko zadovoljstvo msgr. Aneyrosa, ki bi mu moral Rim nujno dodeliti pomožnega škofa v osebi enega izmed dveh odličnih vikarjev.

Končno sem se udeležil javnih in tudi uradnih prireditev, vendar vedno samo kot salezijanski prelat in škof v Magidi.

Na tak način so se umirili in razpršili oblaki, ki so pretili z nevihto in dali Božji previdnosti čas, da je uredila zadeve misijonov.

Zares so bili trije meseci, ki sem jih prebil v tem mestu, potrebni, da sem spoznal vladne in vojaške oblasti v Patagoniji in na Ognjeni zemlji, se seznanil z njihovimi pogledi in jih pridobil za civilizacijske načrte v teh puščavah. V tem času sem tudi iskal ekonomska sredstva med dobrimi Argentinci.

Naša dobra mati presveta Marija Pomočnica nas je varovala in tako uredila, da sta še dva guvernerja, eden iz Santa Cruza in drugi iz Neuquena, sprejela naše misionarje in pater Fagnano, naš apostolski prefekt, se bo odpravil proti Jugu, na Falklandske otoke in Ognjeno zemljo.

Eden izmed ministrov je naklonil enajst brezplačnih potovanj za salezijance, od katerih jih je že pet odpotovalo. Pri ministru pokrajine mi je uspelo izposlovati posebno priporočilo za vojaške oblasti pod njegovo upravo in jutri, če bo Bogu tako po volji, bom zapustil Buenos Aires in se z majhnim spremstvom odpravil na svoje mesto. Od bregov Rio Negra vam bom poročal, kako pihajo vetrovi v Pampi in vetriči v puščavi.

To pismo vas bo dobilo, ko bom jaz že v Patagoniji in ko bodo v Turinu vzklikali svetemu Gaetanu in srečnežu, ki s takim dostojanstvom nosi njegovo ime in posnema znanje, kreposti, nedolžnost, socialno krščansko ljubezen itn itn.

Ta dan upravičenega veselja mojih prijateljev Turinčanov, svete radosti za vašo eminenca bo tudi za nas salezijance v Ameriki sladek spomin in živa radost Patagoncev, ki

bodo slavili sv. Gaetana in vaši eminenci klicali *ad multos annos, ad multos annos*, naj vas nebesa ohranijo naši radosti, v ljubezni v dobro naše Družbe. Prav tako naj ohrani tudi našega predragega msgr. Bertagna. Sprejmite, eminenca, izraze moje hvaležnosti in ljubezen vsega mojega srca z najlepšimi srčnimi pozdravi za dragega kanonika Forcherija, don Antonia, don Maggia, mojega dragega Remigia in vso tisto drago družino.

Dovolite mi, da priporočim vašim gorečim molitvam sebe in naše misijone, in me imejte za vaše eminence najvdanejšega in najhvaležnejšega sina v posvečenju.

+ JANEZ, škof v Magidi in apostolski provikar v Patagoniji
Zavod San Carlo v Almagru Buenos Airesu, 30. junij 1885

77. PISMO KARDINALA ALIMONDE MSGR. CAGLIERU

Velečastita in predraga ekscelenca!

Po nadvse dragem pismu z voščili na dan svetega Gaetana sem z neizmerno radostjo svojega srca prejel še pismo vaše velečastite in predrage ekscelence, ki je napolnilo moje srce z izrednim veseljem. Na prvo pismo, ki mi je sporočalo vaš neposredni odhod v drago Patagonijo, nisem vedel, kako naj odgovorim. Sedaj, ko vem, da ste že med svojimi dragimi sinovi in divjaki, ki jih pridobivate za Kristusa, se vam iz vsega srca zahvaljujem in za obe pismi, v katerih ste mi nanizali celo vrsto novic, deloma prijetnih, deloma pa tudi obetavnih.

Z živim zanimanjem sledim vašim evangelijskim korakom in vsak dan dvigam svoje molitve, da bi bili obilno poplačani napori in veličastni boji, ki jih vaša ekscelenca vodi za širjenje kraljestva Jezusa Kristusa in Cerkve. Prosim, da vam in vašim sodelavcem v misijonu ne bi pošle moči in da bi dobili sodelavce, ki bi pomagali, da bi vam neizmerno veliko področje, ki vam ga je dodelil namestnik Jezusa Kristusa, obrodilo veliko sadu. Oh, da bi Patagonija postala zemlja svetnikov in vrt, kjer bi rasle vse kreposti!

Med vsemi dokazi ljubezni, ki ste mi jih hoteli izraziti, mi gotovo nobeden ne ugaja bolj kot to, da ste hoteli podeliti moje krstno ime prvemu krščencu, prvi cvetki, ki ste jo vzgojili na tem polju in jo izročili mojemu varstvu. V moji hiši bo imel častno mesto srečni fant Gaetano Santiano Neycolas Alimonda, kakor tudi njegov tovariš Gioachino; obema podelite v mojem imenu sveti blagoslov, izročite jima moje želje za vztrajanje v dobrem in jima v mojem imenu podelite objem miru.

Kdaj pa kdaj vidim vašega častitega predstojnika don Boska. Še ne dolgo tega sem prebil pri njem skoraj cel dan. Njegov vedno dobro razpoloženje in neusahljivo upanje nam vlivata vero, da bo kljub mnogim nevspešnostim lahko še dolgo načeloval ustanovam, ki jim je bil čudovit začetnik. Patagonija in cerkev z zavetiščem Srca Jezusovega v Rimu sta pogost predmet njegovih pogovorov, našega zanimanja in zanimanja vseh prijateljev in občudovalcev don Boska.

Upam, da se me bo vaša ekscelenca še vnaprej spominjala v svojih molitvah in me od časa do časa razveselila s kakim pismom. Dovolite mi, da vam izročim pozdrave svojega tajnika teologa Videmarija in vse te naše družine. Objemam vas z bratskim objemom ljubezni in spoštovanja. Poljubljam vam roke in se veselim, da smem biti vaše velespoštovane in predrage ekscelence najvdanejši kot brat.

+ GAETANO, kardinal nadškof
Turin, 9. oktober 1885

78. PISMO LEONA XIII. KARDINALU PAROCCHIJU O KLASIČNEM ŠOLANJU

Našemu dragemu sinu Lucidu Mariji Parocchiju z naslovom Sv. Sista, kardinalu reda duhovnikov svete rimske Cerkve in našemu vikarju v Rim.

PAPEŽ LEON XIII.

Predragi naš sin, pozdrav in apostolski blagoslov. Gotovo dobro razumeš, kar smo mi upravičeno in pogosto ponavljali, da mora naš klerikat vedno bolj rasti v bogastvu znanja. Potreba po tem se danes veča in jo kaže narava časov, v katerih živimo, kajti sredi tolikega razcveta plemenitih duhov in obče želje po izobrazbi duhovščina gotovo ne bi mogla izpolnjevati svojega poslanstva s tistim dostojanstvom in koristjo, kot bi se spodobilo, če ne bi imela izobrazbe, ki se povsod zahteva. Zato smo se odločili, da dobro določimo šolanje v času klerikata. Začenjamo z vedo, ki obravnava najpomembnejše stvari, in priporočamo študij filozofije in teologije po stopinjah starih učiteljev v sistemu Tomaža Akvinskega. Kako koristen je tak način študija, nam kažejo uspehi, ki so se že pokazali. Ker pa je velik del prijetne znanosti, ki zmore ublažiti človeške odnose, v leposlovju, smo se odločili, da za njen napredek postavimo nekatera vodila.

Predvsem je potrebno, da na tem področju duhovščina zavzame prostor, ki ji gre. Kajti blagodat leposlovja je tako zelo plemenita, da tisti, ki so si jo pridobili, imajo to za nekaj velikega, in tisti, ki tega nimajo, so prikrajšani pri ljudeh zaradi osnovnih pomanjkljivosti. Iz tega je razvidna hudobija in hudodelstvo cesarja Julijana, ki je prepovedal, da bi se kristjani leposlovno izobraževali. Kajti jasno je predvideval, da bi padli v nečast nepoznavalci leposlovja in da dolgo ne bi moglo cveteti krščansko ime, če njegovi oznanjevalci ne bi poznali plemenite umetnosti. In ker smo po naravi tako ustvarjeni, da se od stvari, ki smo jih dojeli s čuti, dvigamo k tistim, ki jih presegajo, ni boljše stvari, ki bi gojila razum, kot zmožnost pisanja. Kajti z eleganco domače govorice čudežno pritegujemo ljudi, da nas poslušajo ali berejo. Tako se resnica besed in misli odene v neko novo luč in veliko lažje prodre v duše in v njih ostane, kar je mogoče primerjati z zunanjim češčenjem božanstva, ki je koristno zlasti zato, ker človeškega duha in misel dviga z bliščem telesnih stvari, ki vodijo k spoznanju veličastva najvišje luči. Te čudovite sadove izobrazbe hvalita sv. Bazilij in sv. Avguštín. Zato je naš predhodnik Pavel III. z veliko modrosti predpisal, da bi katoliški pisatelji s slogovno eleganco premagovali heretike, ki so sami sebi pripisovali poznanje in spretnost leposlovja. Ko potem duhovnikom priporočamo, da naj pridno študirajo leposlovje, ne mislimo pri tem samo naše, temveč tudi latinsko in grško. Še več, pri nas moramo še posebno gojiti leposlovje starih Rimljanov, ker je latinski jezik spremljevalec in služabnik katoliške vere na zahodu in ker se mnogi z njim ukvarjajo manj temeljito, tako da se je sposobnost, da bi pisali latinsko, zelo zmanjšala in ni več potrebnega dostojanstva in elegance. Prav tako je treba pozorno študirati grške pisatelje, kajti grški svetilniki svetijo s tako močjo na vseh področjih, da si ni mogoče misliti popolnejše luči.

K temu je treba še dodati spoznanje Vzhoda, da so v grškem leposlovju ohranjeni spomeniki Cerkve, kar se kaže tudi v vsakdanjem občevanju. Nikakor tudi ne smemo pozabiti, da ljudje, podkovani v grški literaturi, veliko lažje prevzemajo latinske kreposti. Katoliška cerkev, ki je vedno skrbela za gojitev vseh drugih lepih, plemenitih in pohvale vrednih stvari, ravna tako tudi glede leposlovja in je vedno vlagala nemalo truda za

njeno pospeševanje in rast. Tako so bili sveti očetje vedno izvedeni v leposlovju, pač v smislu časa, v katerem so živeli. Med njimi jih je bilo nekaj, ki so s svojo nadarjenostjo in pridnostjo dosegli največje latinske pisce. In prav Cerkev si je prizadevala, da se je ohranil velik del starih knjig, latinskih in grških, pesniških zbirk, govornikov in zgodovinarjev. V časih, ko je leposlovje bodisi zaradi brezbržnosti ali zanemarjenosti imelo malo ugleda, ali je zaradi žvenketanja orožja cela Evropa bila prisiljena k molku, je, to je vsem znano, med nasilnimi spremembami in barbarskimi navadami leposlovje našlo zatočišče v skupnostih menihov in duhovnikov.

Nikakor ne smemo pozabiti, da so mnoge rimske papeže, naše predhodnike, uvrstili v število tistih, ki so se zaradi temeljitega znanja lepih umetnosti imenovali izobraženci. S tega vidika bo brez dvoma ostal nepozaben spomin Damaza, Leona in Gregorija Velikega, Zaharija, Silvestra II., Gregorja IX., Evgenija IV., Nikolaja V., Leona X. V dolgi vrsti papežev, na katere je Cerkev ponosna, je težko najti katerega, ki mu leposlovje ne dolguje velikih zaslug. Na njihovo pobudo in z njihovo pomočjo so se od časa do časa odpirale šole in kolegiji, kjer je mladina, željna leposlovja, prišla na svoj račun; odpirale so se knjižnice za pašo izobražencev, škofom je bilo ukazano, da naj v svojih škofijah ustanovijo leposlovne akademije. Izobražencem so bile podeljene visoke časti in z bogatimi obljubami so jih spodbujali k vedno večjim dosežkom. To vse je tako jasno razvidno, da morajo celo najhujši obrekovalci rimskih papežev priznati, kako velike zasluge ima Cerkev za te vzvišene študije.

Zato smo se, prepričani o koristnosti in vodeni od zgleda naših predhodnikov, odločili, da bomo z vsemi močmi poskrbeli, da bo tako prizadevanje cvetelo med duhovščino, in tako položili temelj za vrnitev nekdanjih slavnih časov. V zaupanju v tvojo modrost in tvoje sodelovanje, dragi sin, bomo skušali uresničiti načrt, ki smo ga predložili v našem Rimskem semenišču. Zato želimo, da se tam odprejo nekatere določene šole za mladeniče bolj bistrega razuma in pridne volje, ki bodo po končanih tečajih italijanske, latinske in grške literature pod vodstvom spretnih učiteljev dosegli na področju teh treh jezikov vse najboljše in najpomembnejše.

Da se bo ta načrt tudi udejanjil v smislu, kakor si želimo, ti ukazujemo, da izberi može, s pomočjo katerih se bo vse to tudi uresničilo.

V znamenje naše dobrohotne naklonjenosti in kot znamenje Božje pomoči ti podeljemo, predragi sin, apostolski blagoslov.

Papež LEON XIII.

Izdano v Rimu, pri svetem Petru, dne 20. maja leta 1885, v osmem letu našega papeževanja.

79. DON BOSKOVO PISMO NORFOŠKEMU VOJVODI

Visočanstvo!

Pošiljam vam nekaj novic. Še vedno sem v postelji, moje zdravstveno stanje niha in ne vem, kdaj bom lahko vstal. Naj se zgodi Božja volja! Toda nekaj me sedaj silno vznemirja: to so dolgovi cerkve Srca Jezusovega v Rimu. Kakih deset let so naši napori obrnjeni sem in prav te dni bi moral izplačati 250 tisoč frankov. To je ena mojih največjih tegob.

Če bi mi vaše visočanstvo moglo priskočiti na pomoč v mejah svoje krščanske dobrotelnosti in okoliščin, bi mi bilo v veliko olajšanje in vi bi storili izredno koristno uslugo

naši ubogi salezijanski družbi in vsej Cerкви, kar bi bilo zelo všeč Bogu in njegovemu namestniku na zemlji svetemu očetu, ki nam je zaupal to ustanovo Srca Jezusovega v Rimu.

Naše uboge sirote (več kot 250 tisoč) vsak dan molijo z menoj za vaše duhovno, časno in večno blaginjo.

Bog naj vas blagoslovi in potolaži, visokorodni gospod vojvoda, in vam bogato povrne vse, kar boste storili za salezijanske ustanove, medtem ko vas vedno vdano v J. K. pozdravlja najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. januar 1888

80. PISMO DON DALMAZZA DON BOSKU

Velečastiti oče!

Ne pripisujte mojega molka malomarnosti. Delo v tem velikonočnem času je bilo zares izredno, pa tudi zadovoljivo. V naši cerкви je bil vsak dan kakor praznik. Bilo nas je sedem spovednikov, in čeprav nas je četvero prebilo v spovednici več kot deset pa tudi dvanajst ur, je bilo dela zadosti za vse. Bogu bodi hvala. K temu moram dodati še pripravo za prvoobhajance in prvoobhajanke in veliko število bolnikov, tako da smo v preteklem tednu podelili štiriindvajset popotnic. Če bo šlo tako naprej, nas bo vzelo.

V našo spodbudo smo vsak trenutek pričakovali vaš prihod. Isto si želijo mnogi iz Francije, Poljske, Španije in Portugalske. Naj omenim izmed teh Portugalca De Rasto, Francoza De la Fontaine. Vzrok, da vam nisem pisal, je bila tudi misel, da boste skoraj prišli v Rim.

Na veliki četrtek mi je grofica Stacpoole izročila 50.000 lir in pol ure pozneje so bile že vložene na Tibertinsko banko. Upal sem, da bom poravnal dolg, vendar je ostalo za plačilo še 10.000 lir, ki se jim je danes pridružilo novih 20.000. Po dolgem pravdanju sem prejel 20.000 lir od papeža. Večkrat sem poskušal po kardinalu vikarju, pa brez uspeha. Zatekel sem se h kardinalu Nini, ki me je prosil, naj ga pustim pri miru. Res je, že nekaj dni je bolan. Po mojem dolgem pismu je poskusil msgr. Boccali. Tedaj mi je prišlo na misel, da bi šel h kardinalu državnemu tajniku, ki je zahteval od mene *spomenico*. Napisal sem jo in dal v pismo, ki ga je napisal uslužbenec, ki piše naslove. Od njega sem dobil štirideset tisoč lir, izplačanih v dveh tretjinah s pretnjo, da bodo prekinili dela, če v enem tednu ne bom plačal vsaj 10.000 lir. Spomenica je bila najponižneje napisana in je dihala žalost, tegobo zaradi tolikih dolgov. Takoj je bil uspeh tukaj. Kardinal vikar je dobil 20.000 lir in bi mi jih naslednji dan v nedeljo izročil, če bi jaz lahko šel k njemu.

Danes sem denar prejel in takoj plačal račun pri Tibertinski banki, v kateri bi bilo dobro položiti kako vsoto za vsak primer.

In 50.000 lir grofa Colla? Temeljni kamen lahko položimo kadar koli. Dobite grofa Colla. Če nikakor ne more, pokličimo princa Paola Borgheseja ali očeta Marcantonia.¹⁶

Bodite tako dobri in prosite don Ronchaila, naj čim prej pošlje srečke loterije, ki smo jo podaljšali z vsemi dovoljenji do decembra, da bi še razpečevali srečke.

Pričakujemo, da se bo don Rua kmalu vrnil s Sicilije, še bolj pa pričakujemo vas, ve-

¹⁶ Oče princa Pavla.

lečastiti oče, kateremu izročamo vdane pozdrave in vam vsi poljubljamo roko in moji bratje z menoj prosijo za vaš očetovski blagoslov.

Vaše uglednosti najvdanejši sin v J. K.

DUH. F. DALMAZZO

Rim, 27. april 1885

81. POZIV ITALIJANSKEMU KATOLIŠKEMU LJUDSTVU

Nebeška ljubeznivost, po najvišji odredbi Previdnosti za rast vere in pobožnosti v naših časih, je določena pobožnost do presvetega Srca Jezusovega. Zdi se, da je Bog v našem času, ko čutnost s svojim napuhom in novimi oblikami nevere skuša človekovo srce odvrniti od misli na večno življenje, blagoslovljenemu Božjemu Jezusovemu Srcu, ki ga tako goreče časti in slavi Katoliška cerkev, prihranil, da zveličavno vpliva na revščino tega obdobja in človeka ponovno privede k ljubezni do duhovnih in nebeških stvari. Katoliški episkopat je bil prepričan o tem, ko je zlasti v zadnjem času posvečeval škofije presvetemu Srcu Jezusovemu. Čutil je, da s tem dejanjem pripravlja sebi in vernikom zatočišče v nevarnostih, moč v boju in primerno tolažbo v tegobah.

V potrditev te zamisli se je pridružila odločitev, ki naj bi se kmalu uresničila, za gradnjo dveh veličastnih cerkva: ene v Parizu in druge v Rimu v čast presvetemu Srcu Jezusovemu. To zamisel so sprejeli kot navdih iz neba, kot previdnostno odredbo. Pariz, domovina Voltairja in od mnogih slavjen kot središče nevere, naj bi dal Božjemu Srcu versko in narodno zadoščenje, Rim pa, ki je zgodovinski sedež svetega Petra in središče katolištva, je imel za primerno, da tudi on postavi novo svetišče, velik klic k veri in ljubezni, ki naj ju posreduje vsem ljudstvom.

Radujemo se, da se za odpuščanje in za neke vrste očiščenja, če bi bilo mogoče od madežev nevere, na vrhu Montmartra dviga zares lep in mogočen pariški tempelj. Člani italijanskega episkopata čutimo dolžnost, da prispevamo delež ne samo občudovanja, temveč tudi učinkovito sodelovanje ob graditvi novega svetišča v večnem mestu. V Italiji je mož, častivreden duhovnik, kateremu, se zdi, so zaupani mnogi načrti Božje previdnosti. Na tega človeka je presveti papež Leon XIII. obrnil pogled in mu dejal: »Zaupamo vam gradnjo svetišča v Rimu, ki naj bi bilo posvečeno češčenju Božjega srca. Mi bomo sodelovali tako, da bomo zase ohranili izgradnjo pročelja«.

In don Bosko se je odločno lotil dela. Že stoji visoko poslopje nove cerkve in ob njej stanovanja za duhovnike in zavetišče za uboge dečke, ki bodo imeli tukaj svoje dnevne in večerne šole. Stoji tam na Castro Pretoriu, nasproti protestantskih kapel in šol, kot Božja skrinja nasproti Dagonu; tam, kjer se začinja novi posvetni Rim, meščanski, delavski, trgovski in tovarniški Rim, kjer ni nobenega katoliškega svetišča, kjer silno trpijo zaradi pomanjkanja vere. Tam stoji na višini, od koder se zdi, da gleda na svet, in kamor zaradi bližnje glavne železniške postaje nenehno prihajajo tujci. Nastajajoče svetišče na videz veliko obeta in hoče postati vreden brat drugih rimskih spomenikov. To svetišče čaka na svojo dovršitev, pričakuje olepšave in krasitve, ki bi mu dale blišč, lepoto.

Čudoviti don Bosko, ki se je s svojimi sinovi salezijanske družbe lotil dela, je že pripeval ogromne zaklade, toda sedaj so potrebni še novi, da delo dokončajo. Tudi če bi salezijanska delavoljnost zmogla še to, vendar še ne bi bilo konec. Svetišče čaka na svoje klasično pročelje.

Vodovje Pada in Dore je videlo ob svojih bregovih rasti dečka Boska, ki ga sedaj že petdeset let štejejo za vzgojitelja ljudstva in nanj so ponosne mnoge slavne patricijske družine. V enem izmed teh potomcev se je porodila misel, ki je prav v soglasju z don Boskovim apostolatom in ustreza verskemu izročilu njegove domovine.¹⁷ Misлил in izpovedal je: »Cerkev, ki jo Rim vidi rasti pred svojimi očmi v čast Božjemu Srcu, mora prikazovati značilne lastnosti vere in pobožnosti naše Italije. Zato je prav, da Italijani izdatno sodelujejo pri njeni izgradnji. In naš sveti oče, ki se je postavil za vodjo v svetovanju pri zidavi, je obljubil, da bo iz svojega oskrbel pročelje; on, ki je v največji stiski, živi od miloščine katoličanov, mogoče pričakuje kake pomoči od nas. In Italijani, ki jih je pred kratkim obiskala kolera in še vedno živijo v strahu pred njo, naj bi zato, da bi jih Bog obvaroval te nesreče in v njegovo slavo, ne bili velikodušni kolikor je mogoče? Ali ni to potrebno, če imamo pred očmi papežev zgled, ki je dal cel milijon za novo bolnišnico Santa Maria ob Vatikanu, medtem ko nasprotovan od celega sveta upa in pričakuje vse od Božje previdnosti in je z vso dušo obrnjen k češčanju Božjega. Zato je potrebno, da izrečemo narodno zaobljubo. Vsi sinovi verne Italije naj se odločijo: revež s svojim skromnim darom, bogataš z velikodušnim prispevkom, da bi tako pomagali svetemu očetu zbrati denar, s katerim bi zgradil pročelje italijanskega svetišča v Rimu.« Ta zamisel turinskega patricija je ugajala, širila se je od ust do ust in našla svoje podpornike. Imela je tudi čast, da je prišla v vatikanske sobane in nekdanji vladajoči papež jo je štel za lepo in jo priporočil. S pismom velečastitega kardinala državnega tajnika, ki ga je 20. preteklega oktobra poslal v Turin, je blagovolil sporočiti apostolski blagoslov vsem, ki bi sodelovali pri izvedbi pomembnega in svetega predloga, imenovanega **NARODNA OBLJUBA ITALIJANOV PRESVETEMU SRCU JEZUSOVEMU**.

In sedaj, ko je treba, da izpolnimo to obljubo, ki je postala nadvse prepričljiva in s tem tudi bolj ljuba in privlačna, si želimo eno: da bi učinkovito uresničili obljubo italijanskega ljudstva, naj episkopat sam najprej nastopi. Zato v upanju na veliko dobro pričakujemo, da bi nam oprostili, če se obrnemo na nadvse odlične in velečastite nadškofe in škofe Polotoka s prošnjo, da bi nam bili tovariši in zaščitniki. Ponovna prošnja, ki jo naslavljamo nanje, se glasi: »Skušajmo, vsi prepolni istega duha, vernikom priporočiti darovanje novčiča in navdušiti velečastite župnike, da bi vernike k temu navduševali in jih vodili. Prav tako skušajmo s pomočjo odborov katoliških kongresov, ki bodo potekali letos, in drugih pobožnih združenj, med katerimi omenjamo Katoliško mladino in Katoliške delavce, pridobiti ljudi, da bi podpirali prizadevanje na tiste načine, ki se jim zdijo najbolj primerni, in poskrbeli narodno nabirko. Menimo, da sodelovanje pri slovesnem dejanju vere in Božje ljubezni pomeni isto kot obnovitev obljub naših škofij Božjemu Jezusovemu Srcu.«

Na pročelju novega svetišča v Rimu bo na prelepi marmornati plošči zapisan prispevek italijanskih škofij in med prvimi ime in grb vladajočega papeža Leona XIII. Ta plošča, ki bo zgodovinsko pomembna za vse, bo pričala o naši veri vse do zadnjih naših potomcev. Italija je v najvišji meri katoliška in taka hoče biti, taka je in to hoče v narodnem ponosu poudariti v Rimu. Prelepa zamisel, pravi evangeljski pojem! Papež, ki na

¹⁷ Grof Cesare Balbo, vnuk slavnega zgodovinarja istega imena.

plošči Božjega Srca objema vse brate škofe Italije, in škofje, ki objemajo svoje škofije, vodijo k papežu vse italijanske sinove. Presveto Srce Jezusovo, kjer bomo mi, očetje in sinovi, pastirji in Božja čreda združeni, bo središče skupnega življenja. Blagoslov, ki ga Kristusov namestnik vnaprej podeljuje, je gotovo znamenje Božjega blagoslova Italiji.

Najvdanejši in najponižnejši služabnik

+ *GAETANO, kardinal nadškof*

Turin, 16. julij 1885

Praznik karmelske matere Božje Marije

82. PISMA V ZVEZI Z RIMSKO LOTERIJO

A

Velespoštovani in velečastiti don Bosko!

Že dalj časa sem odlašal s pošiljko denarja, ki ga sedaj prilagam pismu kot izkupiček za poslano mi srečke. Dejstvo je, da je v teh časih težko dobiti ljudi, ki bi darovali tudi majhne vsote za katoliške ustanove, šole itn.

Vsi smo reveži, ker nižje plasti ljudstva – delavci nimajo dela, srednja plast – trgovci in prodajalci ne dobijo ljudi, ki bi kupovali, in posledica je, da mi posestniki ne dobivamo naših rent. Vse je narobe.

Toda počasi mi je uspelo zbrati 50 frankov, ki vam jih pošiljam za novo hišo v Rimu, ki bo kmalu odprta in za katero imamo mi vsi zasluge, za kar vas prosim, da se spomnite v vaših vsakdanjih molitvah. Naša uboga domovina je v zelo težkem položaju zaradi nevarnosti revolucije na Irskem in zaradi vonj v Egiptu in Indiji.

Vedno prosim, da bi bila izpolnjena presveta Božja volja in da bi bilo vse v večjo Božjo slavo.

Moja žena in otroci se skupaj z mano priporočajo vašim molitvam.

Najvdanejši prijatelj in služabnik

DANBIGH

London, 2 Cromwel House, 12. marec 1885

B

Gospa princesa!

Sprejmite, gospa princesa, 10 loterijskih srečk, za katere ste me prosili v svoji krščanski ljubezni. Brez dvoma boste zadeli dobitke paradiža. Jaz bom prosil, da vam bo zagotovljen.

Vesele praznike in srečen začetek novega leta. Naj vam bo presveta Devica varuh, vaši družini vodnica na poti v nebesa.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. oktober 1885

C

Velečastiti gospod!

Njegovo kraljevsko visočanstvo princ Evgen Savojski je prejel vaše pismo z dne 28. preteklega meseca. Ohranil je 200 loterijskih srečk, katerih ceno sem vam nakazal predvčerajšnjim.

Izpolnujem častno naročilo njegove kraljevske visokosti, da se vam zahvali za vdana čustva in dobre želje, ki ste mu jih izrazili. Čestita vam k toliko čudovitim delom, s katerimi družite vero in krščansko ljubezen s civilizacijo in napredkom.

Prosim vas, da bi sprejeli tudi moje pozdrave in čustva občudovanja za vaša dela.

Za intendanta

SALATI

Turin, 1. februar 1886

83. DON BONETTIJEVO PISMO DON BOSKU

Predragi in velečastiti oče v J. K.

Duhovne vaje so se začele in zdi se, da obetajo obilne dobre sadove. Zbralo se je 96 gospa, učiteljic in drugih, ki so prišle *ad experimentum* [na poskušnjo] razmišljat o svojem poklicu.

Prosil vas bom za uslugo, in to je na dan Marije Snežne, prepričan, da če vam bo mogoče, boste to storili Mariji v čast in v korist svojih hčera. Tako gospe, ki opravljajo duhovne vaje, kakor sestre prosijo, da bi v teh duhovnih vajah vsaj videle don Boska. Veliko laikinj je prišlo sem v upanju, da bodo deležne te milosti. Ko bi se vračale domov, bi poleg spomina na vas imele v srcu željo, da bi se prihodnje leto vrnile in bi tako stori- le dobro sebi in Družbi. Povem vam tudi, da so nekatere že lansko leto prišle v upanju, da vas bodo videle, in v strahu, da vas letos ne bodo mogle, niso prišle. Lansko leto jih je bilo 120, letos samo še sto, čeprav jih je še veliko.

Če vam torej zdravje dopušča, bi vas prosil, da bi se odpravili na to potovanje. Če bi iz Turina odpotovali ob 8.40, bi prišli sem ob poldne. Če pa bi rajši potovali zvečer, bi odpotovali ob 7. uri in prišli sem ob desetih. Na železniški postaji bi vas čakala kočija tako ob eni kot drugi uri.

In kdaj naj bi prišli? Treba je ujeti dva goloba na eno vabo. Ker morate biti v Turinu 15. avgusta, bi lahko prišli sem 12. na zadnji dan duhovnih vaj ali tudi 13. na sklep. Zvečer tega dne in 14. dopoldne bo tukaj že veliko sester za duhovne vaje, ki smo jih povabili v upanju, da vas bodo dobile in bodo tako imele vsaj zadoščenje, da so vas videle in spoznale, česar nekatere še niso bile deležne in jim je zato hudo. Zvečer ob 6. uri boste lahko v hladu odpotovali v Turin in boste za svoj rojstni dan doma.

Kaj pravite k temu, gospod don Bosko? Boste prišli? Boste ponudbo sprejeli? Te dobre hčerke so toliko prosile za vaše zdravje, da upravičeno upajo, da bodo uslišane.

D drugega vam ne bom več pravil. Prosim samo, da bi kateremu izmed vaših tajnikov naročili, da bi mi v vašem imenu odgovoril. Če bi bilo treba, bi prišel v Turin don Bussi, da bi vas spremljal. Vendar prosim odgovor, da se bom znal ravnat.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki sem do sedaj zdrav. Tudi don Olmi vas pozdravlja. Pozdravljajo vas tudi don Bussi, don Campi, Bergese.

Veliko pozdravov častni straži. Z vsem srcem in spoštovanjem vaš najvdanejši

DUH. GIOVANNI BONETTI

Nizza Monf., 5. avgust 1885

84. POHVALA FAENŠKEGA ŠKOFA SALEZIJANCI

Atqui hic non possum quin speciatim vos appellem, qui, duce Salesio, bono iuventutis toto pectore insudatis, simulque vobis significem quanta laetitia sim perfusus quum primum fama vulgavit, vos stabile domicilium in hac ipsa futurae meae Sedis urbe collocasse. Viri de iuventute optime meriti, pergite, ut facitis: in puerorum cura et institutione, qui maxime vestra indigent ope, totos vos esse gaudeo illius dulcissimi Sancti, cui vos addixistis, exemplo, qui per compita acclivia, declivia, montium anfractus gradiebatur ibique pueros ad se turmatim venientes invicta lenitate sermonis edocebat, a calviniana [823] peste prohibebat, ac Christo mirum in modum mancipabat. Macti ergo animis estote, ac pro certo habeatis me numquam vobis defuturum, et quid sollicitudinis atque auxilii huius Dioeceseos iuventuti, Deo opitulante, praestiteritis, id mihi ipsi factum esse existimaturum.

VIII Kalendas Aprilis 1885.

85. DON RUOVO POROČILO O HIŠI V CATANII

Medtem ko se mudim tukaj na Siciliji, vidim v časopisu članke o salezijanskih sestrah Marije Pomočnice in mladenki Agati Spanò.

Kot generalni prokurator salezijanske družbe sem dolžan natanko predstaviti dogodke, ki so dali povod za tako pisanje.

Da odstranim vse neugodne vtise, ki bi jih to pisanje lahko pustilo, bom vso zadevo javno objavil. Mladenka Agata Spanò je leta 1881 vroče prosila, da bi bila sprejeta med sestre salezijanke Marije Pomočnice. Na ponovne prošnje so jo sprejele.

Kot pogoj za sprejem je bila zadostna osebna oprema, 30 lir mesečnine za čas preizkušnje in 1.000 lir dote.

Zaradi denarne stiske mladenke Spanò so jo sprejele tudi z nezadostno in revno osebno opremo in za borih 302 lirama, ki naj bi služile za potovanje v materno hišo v Nizzi Monferrato (Piemont) in za mesečnino, če bi še kaj ostalo. Ne da bi se ustavila v hiši Carcaci v Catanii, je Spanò 15. marca 1882 prišla k sestram v Bronte, kjer je izročila 292,25 lir, ker je drugo porabila za potovanje.

V Bronteju je ostala več kot štiri mesece. Večino časa je uporabila za vezenje rute iz baptista, ki je nedovršeno prinesla s seboj in jo je hotela pokloniti materi Božji Mariji.

Kot postulantka se ni mogla več zadrževati v Bronteju in se je morala odpraviti v materno hišo v Nizzi Monferrato.

Ko so ji dan pred odhodom sporočili, da mora na pot, je začela obupno jokati.

Na vprašanje, zakaj joče, je odvrnila, da ni res, da bi jo odpeljali v Nizzo, temveč v Catanio, kjer bi jo izročili njeni družini.

Prepričevali so jo, da bo šla v materno hišo, vendar je nihče ni mogel prepričati. Ni se pomirila, dokler ni zapustila Catanie in je bila prepričana, da je ne bodo izključili iz Družbe.

Ko je prišla v materno hišo v Nizzi, so ji dobre sestre izkazale vso skrb, kot jo imajo navado s postulantkami, toda po nekaj mesecih so se pokazala znamenja duševne bolezni.

Odpeljali so jo v Turin v upanju, da bo sprememba zraka, skrb sester in sposobni zdravniki naredili svoje in ji povrnili zdravje. Ker pa je postala divje nasilna, so morali poiskati

močno žensko, ki ji je preprečevala, da bi storila hudo sebi in drugim, obenem pa so prosili na ravnateljstvo kraljeve umobolnice, da so ji dali prisilni jopič. Obenem so se zavzeli pri kvesturi, da bi jo sprejeli v bolnišnico za duševno bolne, kjer je po kakih dveh letih zdravljenja spet pokazala razumske sposobnosti in so jo mogli odpeljati domov.

Slabo ravnanje in mučenje, ki jih pripisujejo sestram, ni kaj drugega kot prisila, ki jo uporabijo, da komu nadenejo prisilni jopič, ki koristi tako bolnici sami kakor tudi drugim. Sicer pa je, ko je bila odpuščena iz bolnišnice, vroče prosila, da bi jo sprejeli v Družbo, česar gotovo ne bi storila, če bi z njo grdo ravnali.

Kar se tiče vsote denarja, ki jo je imela s seboj, vsakdo vidi, kako je bila uporabljena, in je vprašanje, ali ima sploh pravico kaj zahtevati.

Z druge strani pa je civilna oblast natančno ugotovila, kako so ravnali z njo, in priznala, da je bila Agata Spanò deležna vse pozornosti sester salezijank Marije Pomočnice.

Prav je, da omenimo, da je bila Spanò, še preden je prosila za sprejem v družbo salezijank Marije Pomočnice, odstranjena iz nekega drugega zavoda v Catanii zaradi neprimernega vedenja in znakov norosti, kar pa so sestre Marije Pomočnice zvedele šele dolgo po njenem sprejemu, ko je bila že v bolnišnici. Ta okoliščina nam razlaga tudi majhno ali nikakršno začudenje njene matere, ko so ji sporočili, da so njeno hčer poslali v norišnico.

Po tej obrazložitvi ne nameravamo dati nikakršnih izjav za javnost, smo pa vedno pripravljeni dati vse dokazne listine pristojni oblasti, če bo to potrebno.

DUH. MIHAEL RUA

generalni prokurator salezijanske družbe

86. DON DALMAZZOVO PISMO GROFICI MANIANI

Velespoštovana gospa grofica!

Vaša velecenjena uglednost mi je dala besedo plemkinje, da me boste *takoj poklicala*, kakor hitro bi se bolezen vašega soproga poslabšala, da bi mu podelil tolažila svete vere. V svoje žalostno presenečenje pa sem zvedel, da me ne bodo klicali v zadnjih trenutkih uglednega bolnika in da tudi, če bi se sam predstavil, ne bi bil pripuščen k njemu. Večkrat sem poskusil priti do njega, vendar mi je bil pristop prepovedan, a zdravniško spričevalo je omenjalo *počasno umiranje*. Kako zelo me to dejstvo žalosti in kako veliko odgovornost prevzimate pred Bogom in pred ljudmi, prepuščam vašemu razmišljanju. Poleg tega pa gre za veliko pohujšanje, ki prihaja iz dejstva, da zadnjih deset let noben znamenit mož ni bil prikrajšan za zadnja verska tolažila. Stvar se mi zdi toliko bolj resna, ker mi je znano iz določenih virov, da je bolnik v trenutkih največje žalosti in trpljenja vzkliknil: »Če me zdravniki ne morejo ozdraviti, mi ne preostane drugo, kot da pokličem svojega kurata.« Oprostite mojo odkritosrčno govorico, ki mi jo ukazujejo moja duhovniška služba in spoštovanje, ki ga čutim do uglednega profesorja, ker sem popolnoma prepričan, da samo izražam njegova čustva in želje. Naj da Gospod, da bodo moje besede našle odziv v vaši velespoštovani uglednosti in bodo mogle še pravočasno dati pomoč in tolažilo naše svete vere.

Z najglobljim spoštovanjem imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. FRANCESCO DURANDO

Rim, 20. maj 1885

87. PREDLOG DOGOVORA, KI GA JE ODOBRL DON BOSKO ZA SIROTIŠNICO CROSINA-SARTORI V TRIDENTU

1. Občinska uprava v Tridentu v soglasju z Združenjem Ljubezni zastonj prepušča duhovniku Janezu Bosku uporabo palače Crosina in Sartori z vsemi pritiklinami in opremo.
2. Za deklice – sirote, ki sedaj bivajo v južnem delu palače, bo občinska uprava našla drugo hišo, kamor se bodo deklice preselile pred odprtjem zavetišča.
3. Vsa popravila, ki jih po veljavnem pravu mora opraviti lastnik, kakor tudi vse preureditve in prilagoditve palače gredo v breme občinski upravi, medtem ko bodo majhna popravila in beljenje prostorov šli na račun don Boska. Prav tako so v breme občine vsi davki in prispevki kakršne koli vrste.
4. Ravnatelj zavetišča je dolžan, da takoj ko opazi potrebo po popravilu, ki je v pristojnosti občine, obvesti gospoda župana, ki bo v najkrajšem času poskrbel za popravilo.
5. Opravil se bo točen popis vsega pohištva, orodja, oprave, perila, vsega, kar je v zavodu in bo moral duhovnik Janez Bosko vrniti občini, če bi, *quod Deus avertat* [kar naj Bog prepreči], zapustil zavetišče, vendar v stanju, v kakršnem bo ob odhodu, ne da bi bil dolžan povrniti tiste, ki bi bili že izrabljeni.
6. Notranje vodstvo in uprava, disciplina, urnik in vse drugo bo izročeno duhovniku Janezu Bosku ali ravnatelju, ki ga bo on imenoval.
7. V zavodu bodo ostali vsi dečki-sirote, ki so že v njem, občinska uprava in Ustanova Ljubezni bosta lahko v vsakem času leta po predhodnem pogovoru z ravnateljem poslala v zavod nove sirote. Za vsakega gojenca bosta občina in Ustanova Ljubezni prispevali eno liro na dan.
8. Za sprejem v zavetišče mora biti fant zdrav, krepak in postaven, ne starejši od 14 let in ne mlajši od 10 let. Predložiti mora svoj rojstni in krstni list, potrdilo o cepljenju in izkaz o dosedanjem vedenju, ki naj ga izda župnik. Izjema so hospitalizirani bolniki, trenutno navzoči bodo pridruženi drugim ali od njih ločeni, kakor bo presodil ravnatelj zavoda.
9. Če bi kakega gojenca, ki je v pristojnosti občine ali Združenja Ljubezni, napadla nalezljiva ali kronična bolezen, če bi se nenormalno vedel ali bi kakor koli škodoval tovarišem, bo ravnatelj obvestil župana in predsednika Združenja Ljubezni, da njihov varovanec ne more biti več v zavetišču, in ga bodo morali čim prej premestiti v drugo zavetišče.
10. Duhovnik Bosko bo lahko sprejemal v zavod poleg gojencev občane in Ustanove Ljubezni še druge fante staršev in dobrotnikov, ki bodo priporočeni in po pogojih, ki jih bo imel za primerne.
11. Ravnatelj zavoda bo pooblaščen, da bo sprejete gojence določal za obrt ali za šolanje.
12. Delavnice in šole bodo znotraj zavoda, zato noben gojenec ne bo smel obiskovati zunanjih šol in delavnic.
13. Ko bodo gojenci šli iz zavoda, bodo nosili uniformo, ki je sedaj v uporabi, če bosta občina in Ustanova Ljubezni tako želeli.

14. Prehrana pri mizi in urnik za šolo in delo bosta bolj ali manj podobna prehrani in urniku gojencev Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu.
15. Ta dogovor bo stopil v veljavo na dan odprtja zavoda in bo veljal pet let. Če v teh letih ne bo odpovedi od katere koli strani, bo veljal še nadaljnjih pet let.
16. Če bi občina želela prevzeti vodstvo zavoda, bo morala to sporočiti gospodu Janezu Bosku štiri leta prej in mu povrniti izdatke za potovanje osebja in prevoz opreme, ki mu pripada.

88. ODGOVOR, KI GA JE DON BOSKO NAREKOVAL NA PROŠNJO ZA ODPRTJE HIŠE V VIGU

Gospod D. Casimiro!

Prejeli smo vaše pismo z dne 19. preteklega meseca, v katerem me prosite, da bi salezijanci ustanovili zavod, kjer bi se otroci učili raznih obrti.

O da bi le mogli ustreči vašim željam in tako zadostiti potrebam zapuščene mladine, ki potrebuje krščansko vzgojo.

Toda številni zavodi, ki jih imamo v Italiji, Franciji, Ameriki in v pred kratkim ustanovljeni hiši v Utreri in Barceloni, so izčrpali razpoložljivo osebje in zato se ne moremo odzvati na vašo prošnjo, četudi želimo razširiti Božje kraljestvo v srca mnogih otrok.

Molite, da bo Bog blagoslovil našo Družbo in nam poslal osebje za hiše v Španiji, in tedaj ne bo težav, da bi pognali korenine tudi v Vigu.

Izrabljam priložnost, da se zahvalim za pozdrave, ki ste jih naročili za našega duhovnika predstojnika Janeza Boska, in da ga priporočimo vašim gorečim molitvam vašega uglednega kaplana.

*ANTONIO RICARDI, tajnik
Turin, 2. januar 1885*

89. PISMO ŠPANSKEGA NUNCIJA RAMPOLLE DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Pri zagovarjanju ustanovitve salezijanske ustanove za prevzgojo uboge in zapuščene mladine v tem glavnem mestu me vodi globoko spoštovanje in posebna naklonjenost, ki jih čutim do Družbe, ki ji vredno načelujete. Zato mi je ljubo, da obnovim ta svoja čustva kot odgovor na vaše cenjeno pismo z dne tekočega meseca. Ker iz poročila gospoda Silvela z veseljem ugotavljam harmonično soglasje komisije tega patronata z modrimi smernicami, ki se jih drži velezaslužna salezijanska družbe, trdno upam, da bo ta mogla kmalu razširiti področje svojega delovanja na Madrid. Od svoje strani rade volje ponovim, kar sem ob priložnosti omenil patru Brandi, da me boste dobili vedno pripravljenega, kolikor mi bo mogoče podpreti omenjen predlog.

Medtem se z zaupanjem priporočam molitvam vaše uglednosti in prosim Gospoda, da blagoslovi vso salezijansko družbo in tako bogato obdari njenega vrednega predstojnika. Z zadovoljstvom potrjujem svoje globoko spoštovanje.

Vaš najvdanejši služabnik
*+ M., nadškof v Herakleji
apostolski nuncij
Madrid, 11. oktober 1885*

90. PISMO MINISTRA SILVELE DON BOSKU

Prečastiti moj gospod in spoštovani prijatelj!

Gotovo se spominjate obiska, ki sva ga imela čast opraviti gospod Lastres in jaz, ko sva kot predstavnika španske vlade meseca novembra potovala v Rim na kongres poboljševalnih ustanov. Takrat smo vam obnovili prošnjo, ki smo jo izrekli gospodu Brandi, ravnatelju Delavnic v Barceloni, in prosila, da bi nam salezijanska družba pomagala ureditvi naše šole sv. Rite, ki naj bi se posvečale prevzgoji mladine. Da bi mogli natančneje spoznati naše namene, smo vam izročili list v francoščini, na katerem je podana zgodovina, zakon, ki dovoljuje novo šolo sv. Rite, in imena ustanoviteljev.

Kakor smo vas že obvestili, imamo že dokončani dve šolski poslopji s prostorom za 25 dečkov, ki jih pošilja Uprava, in 4 za prevzgojo v soglasju z družinskimi očeti. Javno mnenje in odbor, ki mu predsedujem, pritiskata, da bi šolo čim prej odprli. Sedaj čakamo samo na vaš odgovor, ali nam boste dali na voljo katerega brata salezijanca, nakar bi v soglasju z očetom Brando določili podrobnosti in bi tako bili v stanju, da bi takoj odprli našo šolo.

Iz tega lahko ugotovite, kako nujno potrebujemo vaš odgovor, ki ga, prosim, čim prej pošljite na Odbor. V njegovem imenu in v imenu gospoda Lastresa ter v svojem imenu pošiljam spoštljiv pozdrav in izraze občudovanja in zagotavljam, da lahko ukazujete po svoji uvidevnosti.

Najvdanejši služabnik

MANUEL SILVELA

Madrid, 5. marec 1886

Od doma, Colle Almagro 28

91. PONOVNO PISMO MSGR. RAMPOLLA DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Zelo me veseli, da ste prišli v Španijo. Prepričan sem, da boste, potem ko boste od bliže spoznali pobožnost in vero španskega ljudstva, z navdušenjem pomagali pri njegovi rasti z razširjenjem salezijanskih ustanov tukaj. Odlični gospod Emanuele Silvela ni izgubil upanja, da bo salezijanska družba sprejela vodstvo zavoda, ki ga nameravajo ustanoviti v bližini glavnega mesta in o čemer ste že dobili vsa potrebna poročila. Toda ko sem včeraj prišel v nunciaturo, mi je ponovil prošnjo, da bi ustregli njegovemu častivrednemu prizadevanju. Zato si ne morem kaj, da ne bi ponovil želje, da bi postavili na čelo predvidenega mesta vašo velezaslužno Družbo. Imenovani gospod mi je zagotovil, da je ustanovni odbor pripravljen sprejeti vse zakone in odredbe salezijanskih konstitucij. Z vidika tega zagotovila rade volje upam, da bodo velezaslužni salezijanci razširili svoje prizadevanje v korist uboge in zapuščene mladine tega glavnega mesta, in v tem upanju obnavljam svoje globoko spoštovanje in ostajam vaš vdani služabnik.

+ M., nadškof v Herakleji

apostolski nuncij

Madrid, 17. april 1886

92. DOGOVOR MED VELECENJENIM ODBOROM V MADRIDU IN DUHOVNIKOM JANEZOM BOSKOM ZA USTANOVITEV ZAVETIŠČA ZA UBOGE DEČKE

V želji, da bi pomagali ubogi in zapuščeni mladini v mestu Madridu, velecenjeni vladni odbor in duhovnik Janez Bosko, ustanovitelj in voditelj Družbe sv. Frančiška Saleškega, sklepata naslednji dogovor.

1. Odbor prepušča duhovniku Janezu Bosku v brezplačno uporabo stavbo za imenovani namen z vsemi okoliškimi prostori in z vso tamkajšnjo opremo.
2. Zavod bo sprejemal dečke sirote ali take, ki so jih starši zavrgli, ki pa niso bili obsojeni zaradi prekrškov.
3. Vsa popravila, ki jih v smislu civilnega zakonika mora opravljati lastnik, prezidave in adaptacije na stavbi gredo na stroške odbora, medtem ko bo majhna popravila plačeval duhovnik Janez Bosko. Prav tako bo davke in kakršne koli dajatve poravnal odbor.
4. Ravnatelj zavetišča bo obvestil predsednika odbora, kadar bo potreboval opremo, pohištvo ali kakršno koli popravilo, ki je v pristojnosti odbora, in ta bo skušal v čim krajšem času prošnji ugoditi.
5. Sestavljen bo natančen inventar vseh nepremičnin, predmetov in orodij v zavodu, ki jih bo moral duhovnik Bosko vrniti, ko bo zapuščal ustanovo, vendar v stanju, kakor bodo v času odhoda in brez obveznosti, da nadomesti tiste, ki so se izrabili.
6. Vodstvo in notranja uprava zavoda, disciplina in urnik različnih dejavnosti bodo popolnoma prepuščeni duhovniku Janezu Bosku in ravnatelju, ki ga bo on imenoval.
7. Za vsakega varovanca bo odbor plačal ... centov na dan in ravnatelju, učiteljem, asistentom, služabništvu itn. lir ... na leto.
8. Za sprejem v zavod mora biti fant zdrav, krepak, lepo raščen in star ne več kot 14 in ne manj kot 9 let. Predložiti bo moral rojstni in krstni list, potrdilo o cepljenju in izkaz, ki mu ga bo izdal župnik.
9. Duhovnik Janez Bosko ima pravico sprejeti v zavod poleg dečkov, ki mu jih je poslal Odbor, še druge, ki mu jih bodo priporočili starši ali dobrotniki, in to s pogoji, ki jih bo imel za primerne.
10. Določanje, v katero obrt ali katero šolo naj se usmerijo sprejeti dečki, je v pristojnosti ravnatelja.
11. Delavnice in šole bodo znotraj zavoda, zato noben gojenec ne bo mogel obiskovati zunanjih šol ali delavnic.
12. Odbor bo z vsemi sredstvi, ki mu bodo na voljo, podpiral ravnatelja, da gojencem ne bo manjkalo dela, ki ga bodo opravljali in se tako izučili obrti, s katero si bodo lahko pošteno služili vsakdanji kruh.
13. Postrežba pri mizi, pravilnik in urnik za šolo in delavnice bodo razen posebnosti, ki jih terjata podnebje in krajevne navade, bolj ali manj podobni tistim v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu.
14. Ta dogovor stopi v veljavo na dan odprtja zavoda in bo veljal pet let. Če v teh petih letih ne bo odpovedi od nobene strani, bo dogovor veljal še nadaljnjih pet let.
15. Če bi Odbor želel sam upravljati stavbo, mora formalno obvestiti duhovnika Janeza Boska štiri leta prej in mu povrniti stroške, ki bi jih imel s selitvijo osebja in s prenašanjem opreme.

93. TRETJE PISMO MSGR. RAMPOLLA DON BOSKU

Velecenjeni gospod!

Zahvaljujem se vam za prisrčna voščila sreče, ki ste mi jih tudi letos poslali na obletnico svetih božičnih praznikov. Skupaj s pozdravi vam jih vračam in vam želim od Boga veliko zadoščenja in blagoslova. Moja voščila veljajo za celotno Družbo, ki jo vodite, s prošnjo Bogu, da bi vam poslal veliko poklicev v korist mladine, ki v naših časih tako zelo potrebuje dobro vzgojo. Dobro želje, ki jih gojim do Španije, in izkušnja veliko dobrega, ki ga salezijanci delajo v Utreri in Barceloni, me navajata na željo, da bi vaša Družba raztegnila svoj krog delovanja tudi na to glavno mesto. Ne poznam razloga, zakaj gospod senator Silvela ni odgovoril na poročilo, ki ste mu ga poslali. Menim, da bom v teh dneh imel priložnost, da se bom srečal s kakim znancem imenovanega gospoda. Zagotavljam vam, da si ne bom dal vzeti priložnosti, da ne bi znova potrdil svojo posebno naklonjenost salezijanski družbi.

Priporočam se vašim molitvam in molitvam vseh vaših vrednih sinov in obnavljam zagotovila svojega globokega spoštovanja.

Najvdanejši služabnik
M., nadškof v Herakleji
apostolski nuncij
Madrid, 5. januar 1887

94. PISMO DON LAZZERA MSGR. CAGLIERU

Naš predragi oče don Bosko mi v skrbi za svoje sinove naroča, naj sporočim vsem, da bi, če bi vlada povzročala težave redovnim družbam, med katerimi bi bili zajeti tudi mi, predstojniki stopili k pristojnim oblastem, italijanskemu konzulu itn. in jim razložili naslednje vidike:

1. V moči naših konstitucij mi nismo redovna, temveč civilna družba, smo posamični posestniki itn. in nas kot take priznavajo v Italiji, Franciji in Španiji.

2. V naših hišah in smo zato deležni vseh pravic svobodnih državljanov, četudi smo tujci.

3. Bili smo poslani predvsem za pouk in vzgojo Italijanov, kar je bilo dogovorjeno z italijanskim ministrstvom, ki so mu pripadali Crispi, Lanza in Depretis.

Tukaj lahko navedete vse tiste razloge, ki bi imeli kak krajevni pomen.

Prilagam ti prepis pisma, ki ga je gospod don Bosko poslal samemu Manciniju in katerega izvirnik hranimo v našem arhivu. Pomni, da tu ni nikakršnih omejitev, ker govori o celi Južni Ameriki in zato velja za Argentino, Urugvaj, Brazilijo itn. Prepis tega pisma z Mancinijevim pismom smo poslali naravnost don Lasagni.

Za zdaj nič posebnega. Upajmo, da bomo v kratkem dobili novice o vašem srečnem prihodu in da ste zdravi in čili.

Vsi, ki jih srečujem, me vprašujejo po novicah o msgr. Caglieru in mi naročajo, da naj ga pozdravim, in jaz rade volje prevzemam to častno nalogo. Molim za papeža, zase in za vso našo hišo. V duhu ti poljubljam prstan.

Najvdanejši v J. M. J.
DON GIUSEPPE LAZZERO
Turin, 10. marec 1885

95. PISMO MSGR. CAGLIERA LEONU XIII. ZA NJEGOV GOD

Preblaženi oče!

Šestnajsti avgust, posvečen svetemu očaku Joahimu in godovni dan vaše svetosti, je bil za nas salezijanske misijonarje v Patagoniji dan svetih spominov in velikega veselja. Združeni z vsemi vašimi sinovi katoliškega sveta smo obhajali ta dan na bregovih Rio Negra. Naši dobri novokrščenci so skupaj z nami molili k velikemu nebeškemu očetu, da bi vas blagoslovil in ohranil *ad multos annos* kot velikega očeta in pastirja, ki nam ga je postavil tukaj na zemlji.

Goreče smo prosili, da bi Bog blagoslovil vašo svetost sredi vsakdanjih tegob in velikih stisk Cerkve.

Prve dni preteklega julija sem po mnogih težavah prišel k svojim salezijancem v ta neizmerna apostolska področja.

Ena izmed mojih skrbi na tem brezmejnem prostoru je bilo iskanje lepe cvetke, ki bi jo kot znamenje nespremenjene ljubezni in globoke hvaležnosti daroval vaši svetosti. In to cvetko mi je Božja previdnost podarila prav na dan vašega godu, ko sem imel zadovoljstvo, da sem v prerobenjski vodi krstil sina Likufula, poglavarja kačikov plemena Angol. Star je 20 let, narava mu je dala lepe lastnosti in Jezus je dodal še neizrekljivo lepoto Božje milosti. Tako oblečenega v milost in nedolžnost sem ga daroval vaši svetosti, o preblaženi oče, s slavnim imenom Gioachino Francesco Likuful.

Sprejmite torej, preblaženi oče, to prvo lilijo, ki sem jo utrgal na obširnem področju vikariata vaše svetosti in ki je sedaj postal sin milosti in vaše svetosti.

Blagovolite, preblaženi oče, blagosloviti našo misijo, naše novokrščence, moje sobrate salezijance, klerike, katehiste in sestre Marije Pomočnice, ki so Mariji Brezmadežni darovale že lepo skupino deklet.

Blagoslovite končno Patagonijo in njenega prvega apostolskega vikarja, ki kleče pred vami poljublja vašo sveto nogo in je vaše svetosti najvdanejši in najposlušnejši sin

(podpis) + JANEZ, škof v Magidi

apostolski vikar

Carmen de Patagones, 27. avgust 1885

96. PISMO MSGR. CAGLIERA DON BOSKU

Velečastiti in nadvse ljubljeni oče v J. K.!

Vrnil sem se s svojega prvega apostolskega potovanja z levega in desnega brega Rio Negra. Prišli smo do Conesa in se vrnili po Pringlesu ter obiskali deset postojank.

Moja skupinica je bila sestavljena iz enega pribočnika, don Milanésija, Zanchetta, enega pomočnika iz naše hiše, enega vojaka in 12 konj. Moja uniforma obsega škornje do kolen, hlače, talar, naprsni križ, pas in slavni *poncho* ali črna halja, ki me je branila pred prahom, vetrom in dežjem.

Za hrano smo imeli, kar in kadar smo pač našli, se pravi na osnovi Božje previdnosti. Pri tem smo obujali spomin na pohode iz Becchija na slepo po Monferratskem, ki jih je prirejalo vaše očetovstvo.

In Božja previdnost se je pokazala takrat kot sedaj za pravo mater. Nič nam ni manjkalo. Vode Rio Negra, ki v obilici teče, sladka, mila in osvežujoča, zlasti če si utrujen, zbit

in s polnimi usti prahu. Upam, da bom težave, lepote in zanimivosti tega prvega pastoralnega obiska opisal don Barberisu v premislek in kot vodilo njegovim novincem, bodočim apostolom. Potovanje je trajalo en mesec. Prehodili smo 40 milj, se pravi 200 km, kot je razdalja od Turina do Genove. Pri tem ne štejem hoje od enega ranča do drugega ali od ene kočice ali naselbine do druge. Na poti nazaj smo skozi puščavo naredili tudi do 60 km hkrati. In don Milanesio bi jih lahko prenesel tudi 100.

Prenočeval sem v hišah Indijancev. Krstili smo jih 60, katehizirali še več in birmali še veliko več. Uspelo mi je podeliti 200 obhajil! Do sedaj je bila to *redkost*. Kaj pa bo v prihodnje? V preteklosti smo hodili samo krščevat in birmovat. Nujno je te ljudi, ki smo jih krstili in birmali, tudi prehranjevati, če hočemo rešiti njihove duše. Bilo je veliko prvih obhajil moških in žensk, starih 60, 70 let! Bili so nedolžne duše, ker so pravkar prejeli krst in birmo. Z zakramentom zakona smo položili osnove nove krščanske družine in s tem eno *chozo* [bajta] divjakov manj.

Vsa ta zadovoljstva nam bogato poplačajo naše delo, napore, pot, utrujenost in pomanjkanje brez konca in kraja. Pospesil sem vrnitev zaradi blagoslova cerkve v Viedmi, ki smo jo popravili in polepšali. Res je, da nas je stalo veliko denarja in smo se zadolžili v banki, vendar je bilo neizogibno za korist in čast misijona in Družbe. Po božiču bom šel v Buenos Aires in Montevideo za duhovne vaje. Imam dobre novice iz Colona, ne tako dobre iz Brazilije in še manj iz Buenos Airesa. Toda Gospod in Marija Pomočnica nam bosta pomagala. In lepa duša don Paserija bo iz nebes prosila Božje usmiljenje za našo stvar. Osebe, ki ga imam tukaj, je dobro, vendar dobro za m...a...l...o. Za prihodnje potovanje don Fagnana na Ognjeno zemljo mu bom dal za spremljevalca don Rabaglia-tija. Don Savio je odpotoval v Rio Santa Cruz, a don Beauvoir ga ni mogel spremljati, ker vlada misli na preganjanje in ne na vero. Vedite, da so don Savia sprejeli kot agronoma. Zato sem zelo nemiren in ob prvi priložnosti, ko bo kak parnik odplul v tiste kraje, ga bom poklical nazaj.

Bližajo se zelo težki časi: predsedniške volitve. Mnogi izgubljajo denar, drugi pamet in nekateri so že življenje izgubili. Zdi se mi, da bo ponovno prišlo do prelivanja krvi! Na oblasti so samovolja, despotizem, kraja, brezbožnost, uboju!!!

Isto je v Čilu, Peruju, Buenos Airesu in Montevideu. Sirakuški tirani imajo povsod sebe vredne brate.

Mi tukaj v Carmen de Patagones smo v rokah Božje previdnosti, a ne brez bojazni. Na obisku pri guvernerju mi je ta jasno povedal, da se namerava s silo polastiti ozemlja pokrajine in narediti eno glavno mesto iz Patagonije in Viedme.

Časniki nas napadajo, on pa dopušča, da nas napadajo. Politika ga je čisto zaslepila, zlasti še, ker je v stranki, ki je nasprotna veri. Lepo me sprejema in v vsem pritrjuje mojim predlogom, toda na koncu ne vem, ali sem kaj pridobil! Bog naj nam pomaga.

Duh obeh ljudstev se počasi prebuja in razvija v pravi smeri. To pa je tudi razlog za Satanov srd in srd njegovih privržencev.

Molite za nas in za naše misijone, da bi mi Bog podelil potrebno razsvetljenje in kreposti za moj novi poklic in položaj. Don Remotti, Piccono, Pestarino in akolit Dallera na Jugu; don Fagnano, Riccardi, Fassio, Daniele in akolit Stefanelli; don Milanesio in Panaro in Zanchetta ter pomočniki in sestre, niño y niñas vas prosijo za sveti blagoslov.

V J. K. najvdanejši sin
+ JANEZ, škof v Magidi
Patagones, 12. december 1885

97. PISMO MSGR. CAGLIERA DON LAZZERU

Dragi moj don Lazzero!

Če bom postal papež, te bom imenoval za kardinala, če že ne zaradi drugega pa zaradi točnosti, hitrosti, odkritosrčnosti in velikodušnosti, s katerimi me držiš na tekočem o stvareh Oratorija in Družbe. Dvoje tvojih pisem je vsebina naših konferenc, ki jih imamo vsak četrtek.

Don Ricardi piše pismo našemu dragemu očetu in jaz mu pišem še drugo na račun msgr. Cagliari. Gre za naše družinske zadeve. Iz teh in onih boš vse *sapiende* [kar je treba vedeti] in kar je dobro, da veš.

Zahvali se Doglianiju za lepo pismo in povej, da naj maše na čast sv. Ceciliji izvedejo kakor Haydnovo, ob spremljavi godal in naj jo, če se mu zdi tako prav, posveti njegovi velečastiti eminenci kardinalu. Ne sme imeti drugega avtorskega podatka kot Janez Cagliero. Ti si določen za izvajalca oporoke.

V kratkem bom poslal tudi lepo ferialno mašo za fante naših zavodov z basom in tenorjem *ad libitum* [na voljo]. Komponirana je po navodilih Svete kongregacije. Hočem pokazati, da stari glasbeni ustvarjalni genij še ni mrtev in da hočem svoj vikariat oskrbeti z glasbenim programom.

Kakor hitro boš videl *novega gizdalinčka* [don Cerrutija], ki bo prišel iz Alassia, da zasede kapitularni stol v Turinu, ga ljubeznivo pozdravi in mu reci, da naj oprostí, če zaradi časovnih in prostorskih okoliščin ne bom mogel biti navzoč pri njegovem sprejemu.

Pozdravi novega prefekta v Turinu, se pravi prefekta Družbe don Duranda, in mu povej, da se mu priporočam v blagohotnost. Če bi podedoval blagajno, mu reci, da sem Krispinov¹⁸ sorodnik. Pozdravi don Salo in se zahvali za njegovo pismo in lep materinski načrt.

Don Bonettiju, don Lemoynu in don Francesiu kakor tudi vikarju izroči moje pozdrave in jim reci, da sem jaz vikar I. v Patagoniji in drugi v Družbi.

Pozdravi gojence, ki so darovali obhajila zame, ter Suttilla, Pelazza, Grassa in Buzzettija. Pozdravi mi *magne*¹⁹ in sestre in naj molijo zame.

Najvdanejši

+ JANEZ, škof

Patagones, 12. december 1885

98. DON VESPIGNANIJEVO PISMO DON BOSKU O HIŠAH V BUENOS AIRESU V LETU 1885

Velečastiti in velecenjeni oče!

Kakšno zadovoljstvo, da lahko začnem novo leto tako, da pišem pismo našemu

¹⁸ Se pravi s praznim žepom kakor Krispin v veseloigri in opereti Krispin in botra napolitanskih bratov Ricci.

¹⁹ Kakor so v Oratoriju klicali *barba* [strici] familijante, tako so pri sestrah imenovali *magne* [tete] ženske, ki so živele z njimi ne kot služabnice, temveč kot družinski člani.

predragemu očetu! Res je, da voščila ne bodo prišla pravočasno, prišle pa bodo novice, da bodo posebno zaznamovale slovesni praznik sv. Frančiška Saleškega. Z Božjo pomočjo smo prišli do konca šolskega leta, ki je bilo tako glede pobožnosti kakor moralnosti fantov zadovoljivo. Njihovo število se je letos zelo pomnožilo tako v tem zavodu kakor tudi v drugih zavodih in oratorijih tega mesta. Število naših gojencev je naraslo na 190 notranjih dijakov in obrtnikov in 70 zunanjih, od katerih jih večina od jutra do večera prebije v zavodu. Koliko *prvih obhajil* smo podelili samo tukaj! V zadevnem seznamu ugotavljam, da jih je bilo na praznik sv. Jožefa 13, za veliko noč 25, za binkošti 14, za praznik Marije Pomočnice v njej posvečeni cerkvi po rokah msgr. Cagliera ob sklepu duhovnih vaj 32, na praznik Marijinega vnebovzvetja in na *obletnico rojstva* našega častitega očeta don Boska 35, ob praznovanju tretje stoletnice poklicanosti sv. Alojzija (2. novembra) 24, ob sklepu Marijinega meseca in na praznik Brezmadežne 29.

Na božični večer so bila prva obhajila dijakov in obrtnikov (8). Vsega skupaj 180 prvih obhajil dijakov in obrtnikov ter zunanjih. Poleg tega je bilo še nekaj zasebnih, ki smo jih iz različnih razlogov podelili posebej. Gospod nam je dal letos spoznati pomen prvega svetega obhajila, opravljenega v zavodu. Zato smo poskrbeli, da noben fant ni zapustil zavoda, ne da bi prejel prvo sveto obhajilo. Ta veliki uspeh našega katehetskega poslanstva je v dejstvu, da nam ni bilo treba letos nobenega fanta izključiti iz zavoda zaradi brezverstva in nemoralnosti, medtem ko smo morali druga leta kaznovati z izključitvijo v enem samem mesecu 14 posameznikov, ki so zaradi pohujšanja bili prava nevarnost za vse druge. Bodi hvala Bogu, ki nam je dal to leto tako zgledno pedagoško poučitev.

Podobne uspehe so zabeležili v *Boci*, kjer obiskuje praznični oratorij kakih 200 fantov. Skoraj isto število so dosegli v Santa Catarini, čeprav so tam komaj začeli. Zlasti se je izkazala italijanska kapela, kjer prejemajo prvo sveto obhajilo ne samo ob glavnih praznikih, temveč vsako nedeljo. Lahko rečemo, da smo letos imeli pod našim duhovnim vodstvom kakih tisoč dečkov, ki jih vzgajamo v smislu načel katoliške vere, da posvečujejo praznične dneve in prejemajo redno svete zakramente. Reči pa moram, da napore salezijancev tukaj preseže delovanje hčera Marije Pomočnice, ki so prav tako vredne hčerke gospoda don Boska. Naš predstojnik me je poslal v razne hiše kot predsednika izpitnega odbora in sem bil presenečen, kako nas nežni spol premaguje v uspehu in boju proti hudiču in prispeva večje zmage kot mi. Menim, da me je velečastiti inšpektor poslal na te izpite zato, da bi jim poročal o dobrem, ki sem ga videl, da se opravlja, in bi jih tako navdušil, da bi tudi oni pri dečkih dokazali iste uspehe. Videl sem skupine deklic, ki popolnoma obvladajo svoj katekizem, ki so ponosne, da lahko nosijo v javnosti svetinjico *Marijinih hčera*: 120 v Moronu, več kot 100 pri sv. Izidorju, 225 v Boci in več kot 100 v Almagru, pri čemer sem štel samo tiste, ki so redno obiskovale šolo. Če hočemo vedeti, koliko deklet hodi v praznični oratorij, je treba enkrat pomnožiti. V Boci smo videli, da jih je bilo ob določenih nedeljah 400 in v Almagru 300. Imamo 2.000 duš obeh spolov (v Buenos Airesu in okolici), ki so sinovi sinov in hčera don Boska. Sredstva, s katerimi vzbujamo pobožnost, so vedno ista, kot nas je naučilo vaše očetovstvo, se pravi družbe sv. Alojzija, presvetega Zakramenta, sv. Jožefa, Brezmadežnega spočetja in sv. Angela varuha pri majhnih. S preprostimi rednimi sredstvi teh družb gojimo pogosto prejetje svetih zakramentov, dosegamo boljšo poučenost

o verskih resnicah na konferencah in nam uspeva vzgojiti veliko pozornih branilcev moralnosti med mladimi samimi. – Med zunanji in notranji gojenkami sester je mogoče opaziti tudi mogočno gorečnost, ki jo širi *Združenje Marijinih hčera*, ki dajejo resnično podobo v Boci, Almagru, sv. Izidorju, Moronu in v drugih domovih v Argentini, ki jih vodijo naše sestre in mi.

Zato se veselite, dragi gospod don Bosko, kajti Gospod blagoslavlja salezijance tudi tukaj, v teh oddaljenih pokrajinah, in naše napore kronajo uspehi, ki daleč presegajo naše pričakovanje. Kakšno zadovoljstvo občuti človek pri delu za Gospoda, ko mladina tako voljno sodeluje, in to v salezijanskem duhu in daje toliko prepričljivih sredstev v korist duš. Imel sem veliko srečo, da sem do zadnjega trenutka stal ob postelji našega prezgodaj umrlega don Paserija in bil priča velike resnice, da sladka smrt krona življenje dobrega salezijanca, ki žrtvuje svoje življenje v korist uboge in zapuščene mladine! Upajmo, da bodo zgled tega resničnega misijonarja posnemali mnogi izmed nas in bomo tako videli, kako bo salezijanstvo lepo cvetelo in rodilo sadove.

Ne morem mimo poročila, ki je kronal naše šolsko leto in ki vam bo gotovo prineslo veliko veselja. To je krst treh starejših fantov, ki nam jih je Božja previdnost poslala zadnje mesece šolskega leta in ki so ga spremljale izredne in tolažilne okoliščine. Prvi je bil fant od Santa Catarine in so ga imenovali »nino očeta Paserija«, ker nam ga je on pripeljal. Ta dobri salezijanec je takoj, ko je deček prišel k Santa Catarini, dejal, da eden izmed njegovih učencev po imenu Annibale Porcel zaradi brezbriznosti staršev (bolje rečeno brezbožnosti očeta) še ni bil krščen, čeprav je bil star 12 let ter izredno bister in moralno neoporečen. Pozanimal se je za njegovo družino in ugotovil, da dečka ne bi bilo mogoče krščansko vzgajati, če ga ne bi *zastonj* sprejeli v zavod San Carlos. Naš predstojnik ga je sprejel in mati si je pridno prizadevala, da bi zadeva uspela. Don Paseri ga je poučeval, vendar se je šele v zavodu mogel moralno urediti in se je njegova izredna živahnost malo umirila, ker je razumel, kaj naj bi se v njem zgodilo. Lahko rečemo, da je don Paseri vse do svoje smrtne ure pripravljaval vse podrobnosti za krst na dan sv. Martina po kosilu. Za ob treh popoldne so povabili botra in botro. Bila sta to zakonca *Pagliari*, starša enega naših klerikov. In kdo bi si mogel misliti kaj takega? Ob pol štirih je ta fant *Martino Annibale* v moči svetega krsta zaživel Božje življenje, medtem ko se je njegov katehet Paseri rodil, kakor upamo, za večno življenje! Nihče si ne bi mogel misliti takega sovpadanja in tako se je pred očmi vseh uresničil rek *animam salvasti, animam suam praedestinasti*. Martin je postal dober, priden in pobožen. Spovedal se je in prejel prvo sveto obhajilo in na božični večer in po samo treh mesecih učenja dosegel dve nagradi. Upajmo, da mu bo oče na začetku šolskega leta dal ponovno priti, saj je sam ugotovil čudovite učinke svetih zakramentov v svojem sinu.

Drugo čudovito sovpadanje smo doživeli 5. dan Marijinega meseca decembra, ko naj bi nas odvrnilo od žalosti zaradi smrti don Paserija, ki je umiral prav v tistem trenutku, ko nas je obiskal neki protestant s svojim sinom, ki naj bi se pri nas izučil knjigoveštva in se seznanil s katoliško vero. Fantova preprostost in zatrjevanje, da čuti notranji klic k naši sveti veri, sta povzročila, da smo prezrli njegovo starost 28 let in ga sprejeli v zavod. Na začetku je bilo v njem opaziti veliko hladnost, da bi se odločil, četudi je odkritosrčno govoril in se želel poučiti. Nikdar ni manjkal pri pridigah na Marijin mesec. Po

kosilu se je rad sprehajal z nekim klerikom in si dal razlagati verske resnice. Celo ko je delal v knjigovoznici, je spraševal mlajše tovariše o verskih resnicah in krščanskih obredih. Medtem pa smo odkrili zmedo in prevaro gospodov protestantskih prekanjencev. Zvedeli smo, da je fant in cela njegova družina, ki je štela 14 članov, čisto židovska. Oče, ki je vzgajal fanta, je bil istočasno *rabin* v svoji družini in v judovski skupnosti, pa tudi protestant (vsaj na zunaj) v javnem protestantskem svetišču švicarskih nemških protestantov v Buenos Airesu. Ta svojevrstni minister bere javno berilo in evangelij, zna latinsko in hebrejsko, govori nemško in v svoji izprijeni govorniški sposobnosti vara židovske in protestantske telebane. In to še ni vse. Ko smo vpraševali njegovega prvega učenca, njegovega sina o njegovi veri, smo zvedeli, da ga je oče učil dvomiti o vsem, zanikati posmrtno življenje, božanstvo Jezusa Kristusa in tako naprej, tako da so bili samozvani židje - protestanti resnični ateisti, materialisti, ki pa sta jih imela za svoje tako sinagoga kakor reforma. Fant nam je tudi pripovedoval o posebnem načinu krščevanja, ki je pri njih v navadi. Z vsem razkošjem pripravijo otrokovo zibelko in se zberejo vsi sorodniki. Potem najuglednejši med njimi dvigne otroka in ga pokliče po imenu, ki mu ga nameravajo dati. Isto storijo tudi vsi okoli stoječi, trikrat in vsakič z močnejšim glasom. Nato vodja obreda vrže po tleh pest orehov in lešnikov in stvar je končana. Naš Adolfo je vedel povedati, da je tako videl krstiti (tako on imenuje ta obred) 13 svojih bratov (dva izmed njih sta umrla) in da je bil tako krščen tudi on.

Našemu katehumentu smo določili dva meseca, da se odloči, toda ob koncu prvega se je že čutil odločenega, da bo postal katoličan. Na začetku božične devetdnevne se je predstavil predstojniku in mu izrazil željo, da bi v božični noči prejel sveti krst, in če bi bilo mogoče, tudi *prvo sveto obhajilo*. Ko so ga izprašali, so ugotovili, da je zadostno pripravljen tudi za ta drugi zakrament. Njegovo ekscelenco nadškofa so prosili, da bi smeli sprejeti odpoved krivi veri, čeprav so zaradi pomanjkljivega krsta dvomili, ali je sploh protestant. Pred sveto mašo je bil ob navzočnosti brezštevilne množice tudi ta *drugi cvet*, ki ga je Marija posadila v našo hišo v njenem mesecu, preroben v Božji milosti.

Kako velikanska sprememba se je takrat zgodila v srcu tega protestantskega žida. Nekaj dni po svojem krstu mi je zaupal: »Vsi so se čudili, da sem bil prve tedne zelo hladen in neodločen glede katolištva. Oh, če bi videli, kako je bilo v moji duši! Taval sem v najbolj črni žalosti. Ko sem vstopil v cerkev, se mi je zdelo, da grem na morišče. Bil sem kakor zaprt v temnico. Toda potem se je vse spremenilo, kakor če prižgeš luč ali vzide sonce. Prišel je mir in veselje. Sedaj vem, da je Jezus v Cerkvi, vem, da ga prejemanj v svetem obhajilu, vem, da živim v Božji milosti, in upam na plačilo v nebesih. Sedaj želim svojim bratom in sestram in svoji materi storiti to, kar so duhovniki tega zavoda naredili zame. Menim, da če bi kak duhovnik šel kdaj na moj dom in govoril o veri, bi ga moji bratje in sestre brez dvoma poslušali in bi vsaj kateri izmed njih postal katoličan, kajti vsi so zelo radovedni in bi radi vedeli, kaj je pravzaprav katoliška vera.«

Tako ni pridige v naši cerkvi *San Carlos*, pri kateri ne bi bil navzoč oče našega novokrščenca, ki pravi o njem: »Poznamo nemir njegovega srca, ker si zelo želi slišati kakega duhovnika. Zame je največje spoznanje, da če je en sam Bog, potem mora biti samo ena resnica, ena sama vera, ki bi nas naredila *dobre in srečne* za vso večnost.«

Ne bi mogel končati, če bi hotel navesti vsa dobra občutja našega spreobrnjenca. Pri-

vedel je sem še svojega 12-letnega brata in upa, da ga bo pridobil kakor tudi 12 drugih članov njegove družine. Mi mu bomo pomagali pri tem svetem dejanju, pomagali z vso našo gorečnostjo.

Veseli me, moj predragi in častiti oče, da se nam ta *Marijin cvet* zdi tako lep, da bi ga darovali tudi našemu dragemu očetu don Bosku. Zato je velečastiti inšpektor don Giacomo Costamagna imenoval našega katehuma pri krstu *Giovanni* in s tem mislil na vas. To ime naj bi bilo znamenje posebne ljubezni presvete Marije Pomočnice in zagotovilo vztrajnosti večnega življenja. Veseli nas, da se ime našega skupnega očeta obnavlja v vseh krajih sveta in da odmeva tudi na bregovih *La Plate* in na zapuščenih bregovih Rio Negra. Tudi vi se spominjajte vašega *tocayo* [soimenjak], kakor pravijo tukaj, in mu podelite svoj blagoslov, ki mu bo pomagal, da bo vredno nosil vaše ime. Menim, da boste s tem pismom prejeli tudi njegovo pisanje in spoznali njegova čustva.²⁰

Tretja cvetka je prav tako zacvetela v božični noči v cerkvi Marije Pomočnice, kjer so se za naše sestre opravljali sveti obredi. Bila je to 13 ali 14 let stara mladenka, ki zaradi hudobije njenih staršev še ni bila krščena. Neka salezijanska sotrudnica jo je iztrgala groznemu varstvu njenih roditeljev in jo izročila hčeram Marije Pomočnice, ki naj bi jo krščansko vzgojile.

Mimogrede naj vam povem, da to ni prva salezijanska sotrudnica, ki je znala kako nežno deklico iztrgati iz krempljev Satana in pokvarjenih in brezbožnih staršev. Naše sestre Marije Pomočnice so jih sprejele že več in tudi mi tukaj smo jih že vse vzeli pod svoje varstvo. Pred malo več kot dvema letoma nam je plemenita matrona in botra cerkve Marije Pomočnice Isabella izročila dečka, ki ga je ona sama rešila telesnega trpljenja in duševnih muk, ki mu jih je povzročal njegov okrutni oče. Sedaj je ta deček že krščen in vzgojen in je podučitelj v knjigovoznici in zelo lepega obnašanja. Dobro se zaveda, da dolguje tej sotrudnici tako telesno kakor tudi duhovno življenje in da je bila zanj pravi nadangel Rafael. Vsake počitnice gre k njej, ki jo spoštuje kot mater in ne priznava nobene druge na tej zemlji.

Ko se vračamo k naši srečni mladenki, ki je pomenila za naše sestre simbolično rojstvo Jezusa, vam sporočam, da so ji dali ime *Marija*, da bi se tako spomnili sestre Marije Mazzarello, nekdanje vrhovne predstojnice naših sester. Velečastiti gospod inšpektor je v obeh cerkvah podelil sveti krst in sveto obhajilo prav v božični noči. Tudi spovedala sta se, da bi zagotovili pravo razpoloženje za sveti krst, in prejela potrebne nasvete za izogibanje grehu.

²⁰ Mladi Bach je don Bosku pisal pismo iz zavoda Pija IX. v Almagru. Podajamo ga dobesedno.

Velečastitemu očetu don Janezu Bosku!

Velečastiti moj oče!

Čeprav nimam zadoščanja, da bi poznal vašo spoštovano uglednost, vam izročam svoje veliko zadovoljstvo, da sem prejel sveti krst in da sem v zavodu Pija IX., kjer dobivam vzgojo, ki naj bi me vedno bolj utrjevala v sveti veri. Drugi razlog za moje zadovoljstvo je pa dejstvo, da sem prejel krstno ime tako ugledne osebnosti, kot ste vi. Molite zame, da bom vreden milosti, ki mi jih je izkazal Bog, in da bom vredno nosil ime, ki so mi ga dali. Ne pozabite na moje nesrečne starše in na mojih 11 bratov in sester, ki še živijo v temi zmote. Blagoslovite končno svojega novega sina, ki vas nežno ljubi, dovolite mi, da vam poljubim roko in se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega sina.

ADOLFO JUAN BACH

Buenos Aires, 6. januar 1884 (sic.)

To so trije cvetovi, ki jih je presveta Devica Marija vzgojila v svojem mesecu in smo jih položili v zibelko novorojenega deteta Jezusa. Na tak način so bili kronani naporu šolskega leta. Upamo, da se bodo sadovi blagoslova nadaljevali tudi v prihodnjem šolskem letu, ki se je pravkar začelo.

To je torej, velečastiti gospod don Bosko, vezilo, ki vam ga poklanjamo za novo leto. Poslali ste nam prelepo okrožnico, v kateri ste imenovali svoja dva namestnika, enega vikarja za Turin in enega provikarja za Ameriko. Na tej okrožnici smo prvič videli grb naše Družbe, obkrožen z napisom, ki smo ga vedno brali kot značilen in programski rek nad vrati vaše sobe: *Da mihi animas; caetera tolle* [Daj mi duše, drugo vzemi]. Ne moremo vam dajati večjega zadovoljstva kot to, da smo vam poročali, kako je Božja dobrota dala na voljo sredstva, s katerimi rešujemo duše, zlasti duše mladine, ki so vam tako zelo pri srcu. Blagoslovite nas torej in izprositate od presvetega Srca Jezusovega in Marije Pomočnice vztrajnost v našem poklicu in potrebno gorečnost za sodelovanje z vami pri reševanju duš.

Izročam vam pozdrave svojih predstojnikov in sobratov skupaj s spoštljivimi in nežnimi voščili naših novincev, dijakov in obrtnikov, ki vas prosijo za enega tistih posebnih blagoslovov, ki bi pomnožil njihovo število, povečal njihovo pobožnost in vse kreposti. Končno vam poljubljam roko in imam čast, da se iz vsega srca imenujem vašega očetovstva najvdanejši sin v Jezusu Kristusu in Mariji.

duh. GIUSEPPE VESPIGNANI, salezijanec

Di S. Paternità M. Rev.

1. dan leta 1886

P. S.: Za poseben dogodek, ki vam bo gotovo pripravil veliko veselja, sem zvedel iz pogovora s tem fantom Adolfom Giovannijem Bachom. Nekega dne sem ga vprašal, kdaj mu je prvič prišla misel, da bi se oklenil katolištva, in od kod je dobil prvo pobudo, da bi prejel katoliško vero. Rekel mi je, da je slišal doma v svoji hiši veliko vprašanj, ki jih je njegov oče postavljaj raznim katoličanom, s katerimi je imel take pogovore do enih zjutraj, in da je rad poslušal nekega katoličana. Tedaj sem ga vprašal: »Pa nisi nikoli videl kake verske knjige?« Tedaj je, kot da bi se spomnil nečesa zelo zanimivega, odgovoril: »Edina verska knjiga, ki smo jo lahko videli v naši hiši (poleg židovske in očetove protestantske biblije), je bila knjiga *Preskrbljeni mladenič*, ki jo je neki *moj prijatelj*, ki je bil v zavodu San Carlos, pozabil pri nas.«

»Pa si to knjigo tudi prebral?«

»Da, pregledal sem jo od začetka do konca (izpustil sem latinsko besedilo, ki ga nisem razumel, in molitve. Ustavil sem se pri razlogih, zakaj judje, muslimani in protestanti nimajo prave vere.« Tedaj mi je iz spomina navedel nekaj odstavkov, ki z ene strani pričajo o srečnem spominu, s katerim je obdarovan ta fant, z druge strani pa tudi zavzetost, s katero je knjigo bral, in pomoč Božje milosti, ki je uporabila to knjigo, ki jo je nekdo po naključju pozabil in ki je služila za spreobrnjenje te duše. Nato je dodal: »Spominjam se tudi nasvetov za mlade ljudi, da naj se ogibajo slabega branja, zlasti še nasveta, da naj vržejo v ogenj slabe lepake in knjige, ker je bolje, da zgori knjiga sedaj, kakor da bi šla duša v pekel.« Navedel mi je nekaj drugih napotkov, ki pa jih zaradi pomanjkanja časa opuščam.

Gospod don Bosko, ko je naš velečastiti inšpektor nadel Adolfu Bachu ime *Janez Bosko*, še ni vedel za ta pripetljaj. Ko sem potem jaz zvedel za to, sem zahvalil Boga, ki je stvari previdnostno uredil, da je novi spreobrnjenec prejel ime tistega, ki mu je s pomočjo *Preskrbljenega mladeniča* uspelo spreobračati jude, in to v Ameriki!

Ko so naši fantje slišali za ta dogodek, so se prepričali o dragocenosti te zlate knjige in še veliko bolj cenijo *Preskrbljenega mladeniča*, kot so to delali prej. Bog daj, da bi mladi in stari, katoličani in krivoverci spoznali *zaklad*, ki je skrit v tej mali knjižici.

Praden bom sklenil ta svoj dodatek, želim, da bi spoznali, kdo je bil prijatelj našega Adolfa Bacha, ki je na svojo nesrečo pozabil *Preskrbljenega mladeniča*. To je bil neki Vittorio Braun (tudi on nemških staršev, očeta žida, ne posebno pravovernega, saj je postal kristjan, da se je lahko oženil s katoličanko, ki je Vittorijeva mati). Ko je ta Vittorio končal vojaško šolo (strokovnjak za topništvo), je bil dodeljen nekemu protestantskemu naturalistu, ki ga je nekega dne ostro pokaral. Fant je bil tako užaljen v svojem napuhu, da je sklenil, da si bo vzel življenje. V kozarec vode je raztopil veliko količino fosfatov in jo spil. V hipu je začutil strašne bolečine, začel je bruhati in imel občutek, da ga bo razneslo. Odpeljali so ga v bolnišnico San Luigi, kjer delajo sestre Vrta, ki jih mi spovedujemo. Ko sem šel spovedovat, mi je predstojnica govorila o tem fantu. Govoril sem z njim, ga spovedal in on se je tako globoko spreobrnil k veri, kot tega še nikdar nisem doživel. Oče je bil daleč in mati je umrla. Tedaj mi je predsednica Gospa Ljubezni, zavzeta salezijanska sotrudnica, priporočila, naj bi ga naš predstojnik sprejel v zavod Pija IX. Prišel je v zavod, prejel prvo sveto obhajilo. Bil je izredno nadarjen, pa obenem neobzdrano razposajen. Pravi vulkan. Dali smo mu svobodo in mu svetovali, naj govori z asistenti, tovariši, predstojniki, kadar koli hoče, in gre v cerkev ali kamor koli. Tako je tudi delal in nikdar se ni zgodilo nič neprimernega; še več, v dveh letih, ki jih je prebil pri nas, nam je pripravil veliko veselja. Potem se je vrnil iz pokrajine San Giovanni njegov oče – žid. Sin ga je skušal spreobrniti, pa je bilo nemogoče. Končno so očetovi prijatelji dosegli, da je vzel sina iz zavoda.

Iz našega velikega prijatelja je postal naš nehvaležen sovražnik. Začel je pisati članke proti našemu zavodu in jih objavljati v časopisih. Tedaj so naši nekdanji gojenci in njegovi šolski tovariši začeli pisati v našo obrambo in so ga prisilili k molku. Zelo nam je bilo hudo zaradi tega nesrečnega preobrata. Toda glej niti Božje previdnosti! Braun je, ne da bi vedel, sodeloval pri spreobrnjenju Bacha. In Bach je na svoj način skušal spraviti na pravo pot Brauna, ki se zdi, da se je skesal, ker se je dal zapeljati slabim tovarišem in je storil tako strašno dejanje nehvaležnosti.

Blagoslovite, gospod don Bosko, to našo ubogo mladino in blagoslovite tudi nas, da se bomo s čisto gorečnostjo in nenehnim naporom trudili za njeno zveličanje.

99. DON BOSKOVA PISMA V FRANCOŠČINI

A

Gospa Guisard!

Zares ste me osramotili! Vaše dobre želje, vaši darovi, naklonjenost cele vaše družine so zame največje zadoščenje in spodbuda za delo za naše sirote. Moje zdravje se je zelo izboljšalo, vendar še ne zadosti, da bi šel na kako daljše potovanje. Če za vas ne bi bil

pretežek sprehod do Turina za praznik sv. Frančiška Saleškega, bi bil to velik dogodek zame in za vse nas. Zapomnil si bom, da vam pošljem točen datum praznovanja.

Lepo vas prosim, gospa, izročite spoštljive pozdrave vašemu gospodu soprogu in celi vaši družini. Vsako jutro se vas pri sveti maši na poseben način spominjam, da bi vam Bog pripravil srečno prihodnost, ki se mi ne zdi daleč. Pogum, potrpljenje, molitev.

Prosim vas, gospa, da izročite priloženi list mojemu prijatelju Antoinu. Bog naj vas blagoslovi in z vami naj blagoslovi in varuje vse vaše, presveta Devica naj vas vodi po poti v nebesa.

Vsa salezijanska družina vam želi srečno novo leto in se priporoča vašim molitvam. Vedno v J. K. vdani služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. januar 1885

B

Velezaslužna gospa Guisard!

Naše želje so se izpolnile. Če je Bog z nami, kdo je zoper nas? Ko imate na svoji strani Boga, ki zares prebiva v vaši hiši, boste vsekakor imeli njenega lastnika in z brezkončnim zaupanjem boste od njega prejeli vse milosti in blagoslove, ki bodo koristili vam in vsej vaši družini. Dne 10. prihodnjega meseca bom daroval sveto mašo po vašem namenu in naši dečki bodo opravili posebne molitve in darovali sveto obhajilo za vas, ki se bodo udeležili slovesnosti.

Prav tako bo tudi don Rua molil in izpolnil vsa naročila.

Naj blagoslovi Bog vas, vaše sorodnike, prijatelje in vaše posle. Bodite tako dobri in molite zame in vso mojo družino, s katero ostajam vedno v N.G.J.K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. julij 1885

C

Gospa Guisard!

Moje malo dobro zdravje mi dovoljuje, da vam pišem samo malo. Prejel sem vaše ljubeznivo pismo. Dobre novice o vaši družini mi zelo ugajajo. V tej sveti devetdnevnic bomo goreče molili za vas, za vašega gospoda soproga in vso vašo družino.

Najlepša hvala za dar za naše sirote. In moj salezijanec?

Naj vas Bog blagoslovi in naj vas presveta Devica vodi po poti v nebesa. Molite tudi zame.

Vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. november 1885

D

Dragi moj gospod grof De Villeneuve!

Z velikim veseljem sem prejel novice o vaši družini. Bogu bodi hvala. Iz vsega srca se vam zahvaljujem za molitve, ki jih opravljate zame in za naše sirote. Tudi oni bodo molili in za vas darovali obhajila po vašem namenu. Prosim vas, da bi mi pomagali odpraviti nevšečnost, ki me muči in ki mi jo vi kot moj sosed lahko pomagate odpraviti.

Don Varaja me prosi za denar, da bi plačal zidarje, in jaz vam dajem vsa pooblastila, da

poplačate vse dolgove, kijih imamov S. Cyru. Ali sprejemate, gospod grof, to častno nalogo? Pričakujem, da pokažete vaše junaštvo in vaš pogum ne v vojaškem, temveč denarnem smislu.

Pisal sem pismo gospe grofici in ne vem, ali bo zmogla prebrati mojo slabo pisavo. Bodite tako dobri in ji pomagajte.

Naj vas Marija Pomočnica vse blagoslovi, vso vašo družino. Naj vas varuje v vseh duhovnih nevarnostih in vas vodi po poti, ki pelje v nebesa.

Molite za tega reveža, ki pa vas zelo ceni in je poln hvaležnosti v J. K.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. januar 1885

E

Gospodična Lallemand!

Zahvaljujemo se vam za vaš dar. Ta dobrodelna pošiljka bo dobila plačilo že tukaj na zemlji v obliki duhovnih kakor časnih darov, saj je tako obljubil Gospod. Mi molimo in vabimo druge k molitvi po vseh vaših namenih in zlasti, da bi Gospod naklonil dolgo, zelo dolgo življenje vaši gospe materi in končno sveto smrt, ko bo prišel čas.

Veseli nas, da vemo, da imate okrog sebe dobre ljudi; to je velika blagodat in mi se za to zahvaljujemo Bogu. V Poitiers smo poslali diplomo Melle Lemanu, ob svojem času bo Melle prejel tudi *Salezijanski vestnik*.

Naj vam Gospod nakloni obilne blagoslove, naj vas kolikor mogoče osreči na zemlji in vam pripravi večno blaženost v nebesih. Izročite moje pozdrave vaši gospe materi in ji izrazite moje globoko spoštovanje, s katerim imam čast, da se imam za vašega vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. januar 1885

F

Velezaslužni gospod (?),

prejel sem vaš dar za naše sirote. Molili bodo za vas po vašem namenu in namenu vaše družine darovali sveto obhajilo.

Dobri Bog bo obilno poplačal vsa vaša dobra dela tako v tem življenju kakor z večnim plačilom v nebesih.

Upam, da vas bo srečno naključje vodilo k nam, da boste počastili ustanovo, ki ste jo vi tako velikodušno podpirali.

Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, avgust 1885

G

ORATORIJ SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA TURIN

Gospod opat (Fociéré-Macel)!

Najprej mi dovolite, da se vam iz srca zahvalim, da ste me imeli za vrednega, da ste mi poslali vašo knjigo *Chemin de Croix des âmes du Purgatoire* [Križev pot v vicah].

Moji opravki in slabo zdravje mi niso dovolili, da bi delo v celoti prebral. Toda potem

ko sem prebral, kar so povedali visoko postavljeni in spoštovani škofje in osebnosti, si samo želim, da bi se knjiga čim prej razširila v korist vernih duš. Prosil bom Gospoda, da bi vam omogočil vse potrebno za dosego tega cilja. Prosim Marijo Pomočnico, da bi vam poslala mogočne dobrotnike za dokončanje vaše cerkve. V ta namen bom začel 14. tega meseca devetdnevnicu k materi Božji Mariji, ki se ji, prosim, pridružite z vsemi vašimi župljani. V ta namen bomo mi molili *tri očenaše, tri zdravamarije, trikrat slavaočetu in presvetemu Srcu Jezusovemu in trikrat pozdravljena Kraljica v čast Mariji Pomočnici z vzklikom presveto Srce Jezusovo, usmili se nas in Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas.*

Med devetdnevnicu bodo naše sirote opravile sveto obhajilo po vašem namenu.

Molite malo tudi zame in sprejmite izraze mojega spoštovanja in hvaležnosti, s katero se imam, gospod opat, za vašega vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. februar 1885

PREDHODNI DOKUMENTI IN DOGODKI

I. PROŠNJE ZA POMOČ KRALJEVI USTANOVİ POUČENEGA BERAŠTVA

Dve stvari vzbujata našo pozornost, ko preučujemo te prošnje, ki so popolnoma neznanе življenjepiscem in so ohranjene v arhivu Kraljeve ustanove; da v letu 1850 ni nobene omembe večernih šol med zaslugami za pridobitev subvencije in trditev iz leta 1852, da so se večerne šole začele šele pred tremi leti. Ta molk in ta trditev sta dajala šolskim bratom dvojni dokaz, da so njihove večerne šole začele delovati več let pred don Boskovimi.²¹

Treba je vzeti v pretres štiri stvari: 1. V enem samem prvem pismu iz leta 1853 je stavek, ki izpodbija gotovost trditve šolskih bratov. Don Bosko, kot če bi v prošnji iz leta 1850 poleg svojih treh oratorijev omenil še koga drugega, prav »zavedajoč se in hvaležen za podporo, ki so mu jo velezaslužni gospodje« naklonili pred tremi leti v »korist treh oratorijev tega mesta, ustanovljenih, da bi poučevali osnovne veščine in vero zapuščeno mladino«. 2. V »Spominih na Oratorij«, ki jih je don Bosko zapisal leta 1874 in ki so shranjeni v našem arhivu, je stavek, ki je bil pripisan pozneje in ki pravi: »Treba je vedeti, da so bile prve večerne šole v Turinu tiste, ki so 1845 začele delovati v hiši Moretta. Več kot 200 učencev ni bilo mogoče sprejeti v tri sobane ali šolske razrede. Dober uspeh nas je spodbujal, da smo jih naslednje leto spet odprli, kakor hitro smo v Valdoccu dobili stalno bivališče.« 3. V istih Spominih govori tudi o nedeljskih in večernih šolah pri sv. Frančišku Asiškem (1841-1844) in v Zavetišču (1844-1845). 4. Tri leta pred 1850 sta izšli dve poročili večernih in nedeljskih šol: eno za opata Aportija in drugo za poslanca občine.²²

Kar se tiče predhodnosti, ne more biti dvoma v korist don Bosku. Šolski bratje so, kakor razberemo iz dokumentov, ki so ohranjeni v Ustanovi in ki jih niso poznali prejšnji življenjepisci našega svetnika, 2. maja 1845 začeli razgovore o ustanovitvi večernih šol, oznanili njihov začetek v decembru istega leta in jih odprli za novo leto.²³

Kako naj potem razumemo don Boskovo trditev? Don Bosko si je zamislil in vzdrževal nedeljske in večerne šole kot sredstvo, s katerim bi mladim ljudem omogočil učenje krščanskega nauka. V »Spominih« piše: »Pri Sv. Frančišku Asiškem sem že spoznal potrebnost šol. Nekateri dečki so že precej stari, pa nepoučeni o veri. Zanje bi bilo samo besedno učenje zelo dolgotrajno in dolgočasno, zato bi se kmalu naveličali. Začeli smo z malo šolo, pa ni šlo, ker nismo imeli prostorov in učiteljev, ki bi bili pripravljeni pomagati.«

Njegova metoda pouka potrjuje ta don Boskov namen. »V Zavetišču in potem v hiši Moretta smo začeli stalno nedeljsko šolo in po prihodu v Valdocco tudi redno večerno šolo. Da bi imeli uspeh, smo obravnavali samo eno snov obenem. Tako smo eno ali dve nedelji

²¹ Prim. *Rivista Lasalliana*, september 1934.

²² LEMOYNE, MB III, str. 26 [BiS III, str. 23].

²³ Prim. CAVIGLIA, *Nota preliminare nell'edizione critica della Storia Ecclesiastica di Don Bosco*. [Predgovor h kritični izdaji don Boskovih Zgodb Svetega pisma].

ponavljali abecedo in zlogovanje. Nato smo takoj vzeli v roko Mali katekizem, ki smo ga najprej brali in zlogovali, dokler učenci niso mogli prebrati eno ali dve vprašanji iz katekizma. To je potem služilo za domačo nalogo čez teden. Naslednjo nedeljo smo ponovili vzeta vprašanja in obdelali še druga vprašanja in odgovore. Tako mi je uspelo, da sem jih v osmih prazničnih dnevih naučil toliko, da so lahko sami brali cele strani katekizma. S tem smo pridobili veliko časa, kajti večji fantje so morali obiskovati katekizem več let, preden so bili zadosti pripravljene samo za spoved.«

Enak namen je imel tudi pri izbiri in uporabi Malega katekizma in Svetopisemskih zgodb. Takole nadaljuje: »Velike težave smo imeli s knjigami, ker potem ko smo končali Mali katekizem, nismo imeli nobene uporabne knjige. Pregledal sem vse Zgodbe Svetega pisma, ki smo jih uporabljali pri nas pri verouku, vendar nisem dobil niti ene, ki bi ustrezala mojim potrebam [...]. Da bi zadostil potrebam te vrste pouka, ki je bil zaradi časa nujno potreben, sem začel sam sestavljati Zgodbe Svetega pisma, ki bi brez že znanih pomanjkljivosti bile lepo razumljive in pisane v ljudskem slogu.« Izdal jih je že leta 1846. Prva leta torej don Boskove večerne šole niso bile tisto, kar danes razumemo s tem imenom. Da bi mogel storiti kaj več, so mu manjkali usposobljeni učitelji, zato je improviziral z »učiteljčki«, ki so zadovoljevali njegove potrebe. Zato pripoveduje: »Da bi zadostil tej potrebi, sem začel poučevati določeno število fantov iz mesta. Zastonj sem jih učil italijanščine, latinščine, francoščine, aritmetike, vendar z obveznostjo, da so prihajali poučevati katekizem v nedeljske in večerne šole.« Navaja imeni dveh, ki sta prihajala poučevati v Cerkveni konvikt, in sedem drugih, ki so prihajali v Zavetišče.

Ko je videl dobre uspehe in razmišljal o potrebah časa, je don Bosko razširil svoj program. »Spodbujeni od doseženih uspehov, v nedeljskih in večernih šolah v branju in pisanju, smo dobili še pouk aritmetike in risanja.« Za pouk računstva je leta 1849 dal v tisk svoj Decimalni metrični sistem.

Tedaj je dobil tudi boljše učitelje. Tako so se njegove večerne šole uredile in postale prave tovrstne šole. To mu je bilo omogočeno s prostorom, ko je 1849 vzel v najem hišo Pinardi in je v pogodbi iz leta 1851 dobil na voljo osem sob v pritličju in pet v prvem nadstropju. Izhajal je iz tega položaja, ko je leta 1852 pisal: »Imamo večerne in nedeljske šole, ki se jim že tri leta posvečam.«

Za sklep bomo rekli, da če govorimo o večernih šolah v strogem pomenu besede, so šolski bratje res nekaj let pred don Boskom, ker so s pripravljenim osebjem začeli z njimi januarja 1846, in to v polnem obsegu. Če pa govorimo o večernih šolah v preprosti obliki, se pravi o večernih šolah za delavce, ki so cel dan delali v delavnicah, na gradbiščih ali na polju, je don Bosko začel vsaj dva meseca prej (januarja 1845).

Med življenjepisci sta se razširili dve trditvi, ki pa nikakor nista resnični. Popolnoma brez osnove je trditev, da so šolski bratje dobili idejo za večerne šole od don Boska. Ko so po svojih cvetočih osnovnih šolah prišli v stik z ljudstvom, so bratje začutili potrebo, da so upoštevali splošne potrebe časa, ki so zahtevale obširno ljudsko izobrazbo tudi v tej obliki. Še bolj neresnična je trditev, da so šolski bratje prevzeli don Boskov način poučevanja. Šolski bratje se trdno držijo svojih učnih postopkov, ki so sad večstoletne izkušnje in ne bodo beračili učnih postopkov od kogar koli. Vsekakor manjkajo dokazi tako za prvo kakor za drugo trditev.

Da se vrnemo k prošnjam, moram povedati, da je Ustanova poučenega beraštva na prvo prošnjo podelila tisoč lir podpore in drugo šeststo, vendar vedno s pripombo, da naj bi take podpore ne bile precedent za poznejše prošnje.

Naslednje tri prošnje so bile »pokopane«, kakor je ob robu napisal tajnik Ustanove poučenega beraštva. Tudi tukaj občudujemo don Boskovo krščansko ljubezen, saj se ni sramoval stegniti roko, kjerkoli je upal, da bo dobil podporo za vzdrževanje del svoje gorečnosti.²⁴

A

Velespoštovani gospodje!

V želji, da bi pomagal najbolj zapuščenim fantom do vseh civilnih, verskih in moralnih prednosti, ki jim jih je lahko omogočal, je duhovnik Janez Bosko v teku leta 1841 začel zbirati določeno število fantov v prostorih ob cerkvi sv. Frančiška Asiškega. Omejenost prostora je dopuščala samo sedemdeset do osemdeset fantov.

Ko se je zaradi službenih potreb prosilec 1844 preselil v Zavetišče, je nadaljeval to delo in zbral do tristo učencev. Ker nismo imeli določenega prostora, so zborovanja potekala zdaj tu zdaj tam v raznih krajih mesta, a vedno s privolitvijo civilnih in cerkvenih oblasti.

Leta 1846 nam je uspelo dobiti v najem prostor, kjer smo nastanili Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Tu se je število obiskovalcev še povečalo in doseglo od šeststo do sedemsto fantov, starih od dvanajst do dvajset let. Dobršen del jih je prihajal iz kaznilnice ali je bil v nevarnosti, da bi končali tam.

Z Božjim blagoslovom je ta ustanova postala pretesna in zato smo proti koncu leta 1847 pri Porta nuova odprli novo postojanko z naslovom Svetega Alojzija.

Ker so nas potrebe časa prepričevale o nujnosti vzgoje in pomoči sebi prepuščenim mladim, smo oktobra 1849 odprli podobno zavetišče v Vanchiglii pod varstvom Svetega Angela Varuha. Vodi ga goreči

don Cocchi pri presvetem Oznanjenju. Vseh fantov iz treh oratorijev je pogosto tisoč.

S prijetno zabavo privabljeni se udeležujejo katekizma, pouka in petja. Veliko jih je postalo pridnih, vzljubili so delo in vero. Prav tako se poučuje vsak večer petje. Ob nedeljah zbiramo tiste, ki imajo možnost, da pridejo. Na javnih izpitih so pred uglednimi osebami pokazali zadovoljivo znanje.

Imamo tudi zavetišče, kjer sprejemamo od dvajset do trideset fantov, ki so v brezizhodnih življenjskih okoliščinah.

²⁴ V Rimu so take šole z naslovom *Nočne šole* [Scuole notturne] delovale že od leta 1819. Zgodovino je napisal msgr. S. DE ANGELIS v *I veri amici del popolo* [Resnični prijatelji ljudstva], življenjepisih več duhovnikov rimskega klera (Rim, Leonina, 1927, 127-8). Neko poročilo iz leta 1841 pripoveduje: »Ob prihodu noči stotine rokodelčkov različnih starosti in različnih obrti zapuščajo delo, si umijejo roke, nadenejo suknič in rade volje prihajajo v te šole, da se dajo poučiti« (*Pio Istituto delle Scuole Notturme di Religione per giovani artigiani in Roma* [Ustanova nočnih šol za verski pouk mladih rimskih obrtnikov]. Rim, Ospizio Apostolico pri Marcu Aureliu 1841). Poučevali so pisanje, risanje, računstvo in katekizem. Ustanova se je povezovala z Oratoriji za mladino, ki so tu in tam cveteli ob prazničnih dnevih. Pij IX. je 9. marca 1847 v spremstvu komornika msgr. Piccolominija obiskal nočno šolo v Via dell'Angelo ai Monti in bil navzoč pri razdelitvi nagrad, ki so jo pripravili tisti večer.

Do sedaj smo delali s pomočjo nekaterih cerkvenih in civilnih osebnosti. Duhovniki, ki se posvečajo temu delu, so: S. T. Borrelli, T. Carpano, T. Vola, don Ponte, don Grassino, T. Murialdo, don Giacomelli, T. profesor Marengo.

Podpisani vodi vse te tri oratorije, plačuje najemnino za prostore, kar znaša dva tisoč štiristo lir na leto, vzdržuje kapelo, kjer se opravljajo obredi ob prazničnih dnevih, in skrbi za nekatere fante, ki so v skrajni revščini, vendar se boji, da ne bo več mogel nada-
ljevati, ker mora prepogosto prositi osebe, ki so mu že do sedaj velikodušno pomagale.

Ker podpisani ugotavlja, da je namen, izvor in cilj imenovanih oratorijev isti kot Ustanove poučenega beraštva, prosi, da bi ugledni gospodje uprave dobrohotno preučili prošnjo, da bi oratorijem kot nadaljevanju Poučenega beraštva podelili podporo, ki bi jim jo naklonjenost in uvidevnost navdihnili. Tako bi podprli ustanovo, ki je storila že veliko dobrega in upa, da bo to delala tudi v prihodnje.

V upanju na ugodno rešitev prošnje itn.

DUH. JANEZ BOSKO, prosilec

Turin, 20. februar 1850

B

Velečastiti gospodje!

Spominjajoč se hvaležno podpore, ki so mi jo gospodje *Ustanove poučenega beraštva* dajali pred tremi leti v korist treh oratorijev tega mesta, kjer osnovne večšine in vero poučujemo zapuščeno in ogroženo mladino, sporočam, da sem ponovno v stiski, zato se v njej obračam na vaše spoštovane uglednosti.

Znatno število fantov, ki zadnja tri leta obiskujejo (samo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega jih je pogosto več kot dva tisoč) nedeljske in večerne šole, najemnina za prostore, vzdrževanje posameznih kapel, letošnji izredni izdatek za cerkev, ki jo gradimo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu in je zdaj skoraj dokončana, so nas potisnili v težek položaj.

Iz teh razlogov se ponovno zatekam k vaši že preizkušeni naklonjenosti in vas prosim, da bi vzeli v dobrohotno obravnavo to izredno potrebo in mi naklonili tisto podporo, ki jo vaša dobrodelnost predvideva za ustanove v službi zapuščene in ogrožene mladine, najbolj potrebne moralne in verske vzgoje.

Z izrazi najgloblje hvaležnosti za vse, kar ste storili, in upam, da boste storili še v prihodnje za mojo zadevo, vam iz nebes želim obilo blagoslova in si štejem v veliko čast, da se smem imenovati vaših uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. november 1852

C

*Ekscelenca!*²⁵

Dobrota, s katero vaša ekscelenca spremlja ustanove v korist javnosti, me navaja, da vas prosim, da vzamete v dobrohoten pretres priloženo spomenico. Pri tem me podpira upanje, ki se opira na uslugo, ki ste mi jo izkazali pred tremi leti, ko ste mi po Ustanovi izobraženega beraštva ljubeznivo priskočili na pomoč.

²⁵ Markiz Cesare Alfieri Di Sostegno, predsednik senata.

Med ustanove, ki jih podpira vaša uglednost, sprejmite dobrohotno tudi praznične oratorije tega mesta in boste pri tem imeli milost, da ste rešili nevarnosti potepuštva množice zapuščenih dečkov, ki polnijo naše ceste in trge in za katere skušam skrbeti. Ker ne morem storiti drugega, bom iz vsega srca prosil Boga, da vam nakloni dolgo in uspešno življenje in podari nebeške blagoslove za vas in za vso vašo družino.

V najglobljem spoštovanju imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Moški Oratorij v Valdoccu, 22. november 1852

D

*Velecenjeni gospodje!*²⁶

Pred nekaj leti sem se obrnil na vaše uglednosti s prošnjo za pomoč za tri oratorije v tem mestu, katerih namen je zbirati in poučevati revne in zapuščene dečke. Ker je podobnost Ustanove izobraženega beraštva s temi oratoriji tako velika, sem prejel velikodušno podporo. Ker sem sedaj ponovno v skrajni stiski, si drznem prikazati nujne potrebe in prosim, da jih vzamete dobrohotno v pretres: 1. Najemnina za dva oratorija na zelo obsežnem zemljišču, da more sprejeti veliko število fantov, ki se po pobožnosti v cerkvi zbirajo, znaša 1.250 lir. 2. Vzdrževanje treh cerkva na treh ozemljih oratorijev, izdatki za večerne šole, zlasti v Oratoriju v Valdoccu, kjer se poučuje katekizem, branje, pisanje, računstvo in italijanski jezik. 3. Vzdrževanje najrevnejših dečkov, katerih število se je zaradi smrti njihovih staršev za kolero letos povzpelo do devetdeset.

Vse te stiske so me prisilile, da se z zaupanjem obračam na vaše uglednosti in vas prosim, da bi dobrohotno preudarili položaj skrajne zapuščenosti, v katerem so ti dečki, in jim naklonili tisto podporo, ki jo zahteva njihov položaj.

Poln zaupanja v vašo že poznano dobroto vas v globoki hvaležnosti pozdravlja vaših uglednosti najvdanejši prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. november 1854

E

Velecenjeni gospod!

Med toliko dobrodelnimi ustanovami, za katere se vaša uglednost zanima, bi prosil, da bi zajeli tudi dečke, ki so zbrani v moškem oratoriju v Valdoccu.

Letina je zelo slaba, zlasti kar se tiče kruha. Zato vas prosim, da bi blagovolili priporočiti in podpreti spomenico, ki jo naslavljam na Ustanovo izobraženega beraštva, ki ji vi nadvse vredno predsedujete. Povabil bom oskrbovane dečke, da bodo molili k Bogu, da obdari z nebeškimi blagoslovi vas in vso vašo družino. Molitvam se bom pridružil tudi jaz. S polnim zaupanjem in v resnični hvaležnosti ostajam poln zaupanja vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. november 1885

²⁶ Izvirnika ni pisal lastnoročno, tudi podpis ni lastnoročen. Značilnost podpisa s »Sac. Bosco Giovanni« dokazuje, da gre za prepis don Boskovega izvirnika. To je mogoče razbrati tudi iz sloga.

F²⁷

Velespoštovani gospod predsednik!

Poln žive hvaležnosti do vaše uglednosti in do gospodov upravnikov Ustanove izobraženega beraštva za podporo, ki ste jo v preteklosti naklonili ubogim gojencem moškega Oratorija v Valdoccu in tistim, ki obiskujejo večerno šole ali moralni pouk v oratorijih sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, sv. Alojzija v Porta nuovi, Svetega Angela varuha v Vanchigli, sem letos v zelo težkem položaju in moram spet prositi za pomoč isti vir dobrodelnosti.

Veliko pomanjkanje hrane in prenehanje nižjih del je postavilo veliko število ogroženih in zapuščenih fantov v nevarnost, da bodo končali slabo in v ječah, če jim ne bo pomagano z materialnimi in moralnimi sredstvi. Mnogi od teh, okoli sto, so postali sirote brez staršev po strahotni smrti, ki jo je lansko leto sejala kolera in so sedaj sprejeti v zavetišče v Valdoccu. Kolikor moremo, pa pomagamo tudi drugim. Vse skupaj jih je v vseh treh oratorijih kakih tisoč petsto.

Za te uboge in zapuščene dečke so obračam na vas s prošnjo, da bi vzeli v dobrohotno obravnavo porazen položaj omenjenih dečkov in mi v njihovo korist odobrili dobrodelno pomoč, ki jo zahteva opisani položaj.

Z globoko hvaležnostjo se vam zahvaljujem tudi v imenu obdarjenih dečkov in želim vam in vsem gospodom upravnega odbora, da se imenujem vaše spoštovane uglednosti ponižni prosilec.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. november 1855

II. DVOJE DON BOSKOVIH PISEM OBČINSKI UPRAVI V TURINU

A

V drugi polovici leta 1851 so dela pri gradnji cerkve sv. Frančiška Saleškega hitro napredovala, toda avgusta so bili don Boskovi denarni viri popolnoma izčrpani in se je moral obrniti na javno dobrodelnost. Poleg tega je moral občini plačati gradbeno dovoljenje. Prosil je, da bi bil oproščen tega plačila.

Velespoštovani in velecenjeni gospod!

Medtem ko se vaši velespoštovani uglednosti zahvaljujem za mnoge usluge, ki ste jih izkazali našim oratorijem, vas prosim, da bi k že izkazanim uslugam dodali še eno: da bi me oprostili plačila gradbenega dovoljenja za gradnjo cerkve in pripadajočih prostorov.

Poln najglobljih čustev hvaležnosti do vas in do vse občinske uprave si štejem v čast, da se smem v globokem spoštovanju imenovati najhvaležnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO, ravnatelj

Turin, 22. oktober 1851

P. S.: Nova cerkev je zgrajena že do strehe.

Gospod župan naj nam bo še naprej naklonjen in bomo prišli do konca.

Župan G. Bellone mu je ljubeznivo odgovoril in ustregel njegovi želji (LEMOYNE, MB IV, str. 323 [BiS IV, str. 202]).

²⁷ Gre za spomenico, o kateri govori prejšnje pismo. Pisava je neke druge roke, samo podpis je don Boskov.

B

Kolera leta 1854 je povzročila veliko revščine. To je imelo za posledico občutno zmanjšanje dobrotelnosti in izredno povečanje števila prošenj za sprejem najrevnejših otrok iz vrst preprostega ljudstva v oratorij. To potrjuje naslednje pismo.

Velespoštovani gospod župan!

Zaradi velikih izdatkov, ki jih ima občinska uprava v Turinu s poprijemanjem s težkimi posledicami, ki jih je povzročila kolera, smo se odločili, da letos ne bomo prosili za podporo. Toda kljub temu me sedanja stiska sili k temu. Poleg velikih izdatkov, ki sem jih imel s posodobitvijo prostorov za zdravstvene zahteve, imam 95 dečkov, ki jih moram oskrbeti s hrano, obleko in stanovanjem. Želel sem število gojencev zmanjšati, toda sirote, ki so ostali zaradi kolere brez staršev, so število le še povečali. Tako sem moral k vsemu sprejeti še štirideset dečkov, ki so mi jih poslali odbori za javno dobrotelnost in ki sem jih jaz sam pobral s trgov in cest.

Ne prosim podpore za plačilo najemnin niti za šole niti za dela, ki smo jih morali tam opraviti, prosim samo za podporo, da bom mogel dati kruha svojim ubogim dečkom v tem težkem zimskem času. Upam, da jih bom pozneje lahko poslal kam drugam.

Iz tega razloga se obračam na vašo že poznano naklonjenost in dobroto s prošnjo, da bi mi pomagali v tej izredno težki stiski; prepričan sem, da vam ne bodo manjkala sredstva in volja, da bi priskočili na pomoč tem najbolj potrebnim, zapuščenim in nevarnostim izpostavljenim otrokom preprostega ljudstva.

S čustvi najgloblje hvaležnosti se izrekam vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. januar 1885

III. DON BOSKOVO PISMO GROFU SOLARU DELLA MARGHERITA

Grof Solaro della Margherita, patricij iz Mondovija, je bil od 1835 do 1847 minister za zunanje zadeve Carla Alberta. Strog katoličan je bil na čelu tistih plemenitih Piemontčanov, ki so se skušali upreti poplavi liberalnega antiklerikalizma in so na splošno bili deležni duhovnega vodstva svetega Jožefa Cafassa.

Izvirnik tega pisma se je našel med papirji naslovnika grofa Lovera di Castiglione, ki je dal prepis Unicu di Cuneu.²⁸

Pismo je objavil don Lemoyne.²⁹ Vendar je ta imel samo prepis in ne izvirnika in zato ni mogel razpoznati posebnosti, ki jih poznamo mi. Prav zato ga tudi znova objavljamo. Gre za posebnosti, o katerih je Solaro na listu zapisal: to je treba ohraniti. Zato je moral takoj odkriti nekaj posebnega v prosilcu.

Lovera je v prepisu poudaril dve stvari, iz katerih podajamo naslednje odstavke, ki se nam zdijo pomembni: »Duhovnik iz Valdocca piše slavnemu in poznanemu človeku; toda kako dostojanstvo v prošnji! Niti besedice praznega dobrikanja, ki je tako običajno v takih dopisih [...]. Strogi patricij piše kot revež, vendar kot duhovnik [...]. Duhovnik iz Castelnuo-

²⁸ *Sacre Cuneesi*, 24 strani. Tisk Gros Monti, 1935. Grof Lovera se je zmotil v datumu. Don Bosko je pisal 5. in ne 3.

²⁹ MB V, str. 3 [BiS V, str. 8].

va ni naivnež in trdno drži pero v svoji roki. V kratki predstavitvi ni ničesar opustil, niti duhovne tegobe niti družbene stiske (ti ogroženi in nevarni so vredni zlata) ne materialne težave. Gre za človeka, ki zaupa v Božjo previdnost, vendar opozarja, da Božja previdnost ne podpira brezdelnih. Propagandist od rojstva ne izgublja časa, izrabi okoliščine, da ga priporočijo pa ne komur koli. Zatekati se h komu, ki ne razume, je izguba časa. Hoče, da priporočijo ljudem, ki so naklonjeni tem delom krščanske ljubezni. Dostojanstven, trezen sklep brez sladkobnosti in izgubljanja časa. Pismo je napisano. Vidi se, da je bilo napisano na en mah, v naglici. Še enkrat ga prebere. V glavo mu pade nova misel. Pod tiskano glavo pripiše toplo priporočilo za Katoliško branje, ki se rojeva³⁰ [...]. Že je hotel prepogniti list, kar se mu porodi dvom. Mogoče bi bilo koristno kako priporočilo, ki bi starega državnika spomnilo na duhovnika v Valdoccu ... In tako pride do prvega dopolnilnega pripisa in tako kakor po naključju omeni ime don Cafassa. In še en dvom in zatem še drugi dopolnilni pripis: reven je, nima nič, s čimer bi poplačal pričakovano uslugo. Sicer pa ne, nekaj le ima in to daruje: sedež za gledališko predstavo, ki bo jutri ob pol dveh [...]. Sedaj pa pismo, polno bogatih karizem, lahko odpotuje.

Ekscelenca!

Čeprav se nisem še nikdar zatekel k vaši ekscelenci za podporo, mi vendar sodelovanje pri mnogih delih krščanske dobrotelčnosti in stiska, v kateri sem, budita upanje, da boste dobrohotno prebrali, kar vam pišem.

Podražitev vseh vrst živeža, večje število raztrganih in zapuščenih dečkov, izostanek mnogih darov zasebnikov, ki so mi do sedaj pomagali, pa sedaj tega ne morejo več, so me postavili v položaj, ko si več ne morem pomagati. Sam račun pri peku za zadnje trimesečje znaša 1.600 frankov in ne vem, kje naj dobim vsaj en sold. Toda jesti morajo, in če tem ogroženim in nevarnim odrečem kos kruha, se izpostavljam težki stvarnosti za dušo in telo.

V tem izrednem položaju se mi zdi prav, da se priporočim vaši ekscelenci s prošnjo, da bi dajali tisto pomoč, ki jo boste v svoji krščanski ljubezni imeli za primerno in me priporočili tistim dobrotelnim osebam, o katerih v svoji previdnosti menite, da so pripravljene na to dejanje krščanske dobrotelčnosti. Tukaj ne gre za pomoč kakemu posamezniku, temveč da daste kos kruha fantom, ki jih glad izpostavlja veliki nevarnosti, da izgubijo tako moralnost kakor vero. Prepričan, da boste dobrohotno sprejeli v obravnavo ta moj težki položaj, vam zagotavljam, da vas bom ohranil v hvaležnem spominu. Medtem ko želim vam in vsej vaši spoštovani družini vse dobro od Gospoda, si štejem v največjo čast, da se morem imenovati vaše ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. januar 1854

P. S.: 1. Če bi vaša dobrodelnost želela kak dar nameniti tej potrebi, bi lahko, če se vam tako zdi prav, to storili po velezaslužnem gospodu don Cafassu.

2. Spoštljivo vas vabim na veselo igro v Oratorij sv. Frančiška Saleškega ob pol dveh popoldne.

³⁰ Pismo nosi naslov: OSREDNJE VODSTVO KATOLIŠKEGA BRANJA. Don Bosko je spodaj napisal: »Toplo priporočeno gospodu grofu in gospe grofici Della Margherita.«

Grof Lovera je svoje pripombe takole sklenil: »Od tedaj je preteklo 81 let. Svet se je do temeljev spremenil, gorčično zrno, zasejano v Valdoccu, je postalo mogočno salezijansko drevo, ki razteza svoje veje miru po celem svetu. Mladi duhovnik, ki je potreboval 1.600 lir, se je povzpел v slavo svetnikov. Vse se je spremenilo. Nihče iz tistih časov ne živi več. Toda don Boskov duh, tako živ v kratkem pismu, se kaže v svetlem plamenu prvotne gorečnosti v večni mladosti svetnikov.«

IV. SPOMINI NA PRAZNIČNI ORATORIJ V VALDOCCU

A

Rojen v Magnanu leta 1862 sem star devet let v začetku posta prišel v Turin, da bi, kakor je bila takrat navada, delal v zidarstvu. Na prvi praznik sem se po priporočilu župnika vsem odhajajočim fantom, ki so bili v Turinu že prejšnje leto, odpravil v Oratorij k don Bosku. Ugajalo mi je in vsako leto, ko sem od začetka posta do vseh svetnikov ostal v Turinu na delu, sem hodil v Oratorij, vse dokler nisem bil poklican k vojakom.

Oratorij je v tistih letih imel vhod z Via Cottolengo na levi strani bazilike Marije Pomocnice, in sicer na oglu sedanje tiskarne. Vse je bilo ograjeno. Vhodna vrata so bila iz neobdelanih desk, podobnih tistim, ki jih uporabljajo zidarji za ogrodje. Na levi strani vhoda je stala baraka iz lesa, v kateri je sedel vratar, ki je naslonjen na okno ob leseni mizi dajal pečate v našo knjižico. Na tistem dvorišču, ki je dolgo segalo vse do zadnje strani cerkve sv. Frančiška Saleškega, smo se igrali. Z nami je bilo nekaj duhovnikov in več klerikov. Don Bosko je navadno prihajal zjutraj za mašo in popoldne za katekizem.

Ko sem se drugič vrnil v Turin, nas je predstojnik opozoril na prvo sveto obhajilo. Ker sem bil z delom zaposlen od 5,30 do 19,30, sem prihajal na katekizem samo ob prazničnih dnevih. Prišel je določen dan. Vsi so bili lepo oblečeni; kdor ni premogel svoje obleke, jo je dobil od don Boska. Na levi roki smo nosili bel trak.

V cerkvi so nas posadili v prve klopi. Don Bosko je maševal v naši kapeli sv. Frančiška Saleškega in mi smo pristopili, da bi prejeli obhajilo. Z otroki so bile navzoče tudi njihove mamice. Molitve smo opravljali skupaj. Vodil jih je katehet.

Ko smo stopili iz cerkve, je bila za nas pripravljena miza. Na mizi je bil zajtrk: kruh, sir, salama. Nato sta prišla še dva fanta s košaro in delila tistim, ki še niso imeli zadosti. Potem je prišel don Bosko in je vsakemu nalil v kozarec malo vina. Eden izmed fantov mu je nosil majhno vedro. Prav tako nam je razdelil pecivo in še neko pijačo.

Tiste čase smo jedli več same suhe hrane. Ni bilo v navadi, da bi pili kavo in mleko.

Don Bosko je ob vseh praznikih, ko je kdo prejel sveto obhajilo, stregel pri zajtrku. Iz cerkve smo prihajali skozi zakristijska vrata in tam je on sedel na pručki in dal vsakemu prerezano *panjoto* s salamo ali tudi s šunko. Popoldne, zlasti v vročini, je odgovorni dajal piti limonado, ki je bila v vedru, pokritem z lesenim pokrovom.

Proti koncu oktobra so zbrali knjižice, prešteli pečate in potem delili nagrade: ure, obleko in druge premete, najboljšim godbenikom tudi inštrumente.

Če je kak fant imel strgan suknjič, hlače, čevlje, je dobival obleko ali obuvalo, mogoče zakrpane, vedno pa uporabne.

Obiskovalce Oratorija je pritegnil vrtiljak, s katerim se je bilo mogoče popeljati za en sold. Navdušila jih je igra *passi volanti* in nagrade, ki so jih tam dobivali. *Passi volanti* so

bili narejeni iz vrvi, ki so imeli vozal, teh so se dečki oprijemali in se poganjali z nogami.

Tudi godba na pihala je bila zelo privlačna, pa ne samo za dečke, temveč tudi za vse mimoidoče, ki so poslušali, kako so igrali.

Don Bosko v tistem času ni imel več toliko fantov v Oratoriju, in to tudi zaradi nekaterih nesoglasij z duhovščino, zlasti pa z župnikom 'Ballôna' pri sv. Simonu in Judu. Največ jih je bilo sedemdeset. Pogosto so nam priporočali, da bi pripeljali še druge tovariše. Skoraj vsi so bili vajenci za zidarje, mehanike in kleparje.

Te spomine je napisal don Leonardo Beinat. Ujemajo se z vsem, česar se spominjam.

ENRICO ANGELO BENA iz Magnana Biellese

Turin, 2. avgust 1935, Oratorij don Mihaela Rue.

B

Rodil sem se 19. julija 1866 v Turinu. Leta 1871 sem začel obiskovati Oratorij. Don Bosko je bil vedno miren in nasmejan. Njegove oči so vrtale in prodirale v duše. Ko se je pojavil med nami, je bil veselje vseh. Don Rua in don Lazzero sta mu stala ob strani, kakor če bi bil med njima sam Gospod Jezus Kristus. Don Barberis in vsi otroci so mu pritekli naproti, ga obdali, nekateri so korakali ob njegovi strani, drugi pa za njim, pa vedno z obrazom, obrnjenim k njemu. Bila je sreča, prednost, ki smo si jo vsi želeli, da bi mogli biti tesno ob njem in z njim govoriti. Počasi se je sprehajal, govoril in s svojimi očmi gledal vse, jih elektriziral in napolnjeval z veseljem srca.

Včasih je prišel iz svoje sobe in se postavil pod stebrišče na levi strani. To je bilo okoli leta 1875. Notranji in zunanji dečki so prihajali k njemu. Nekega dne, ko je stal na tistem mestu, mi je ponudil ščepec tobaka. Bil sem star nekako devet let. Ves navdušen sem vtaknil svoje prste v škatlo oziroma v črno tobačnico. Toda takrat je zaprl pokrov in tesno ujel moje prste. To so bile šale, ki so nas silno veselile.

Drugič se je sam samcat pojavil pri vhodu v svetišče. Skupina fantov se je zaletela k njemu, on pa je pograbil kmečki dežnik z močnim držajem, ga dvignil kakor sabljo in se delal, kot da bi hotel zavrniti napad. Enega se je dotaknil na prsni, drugega ob strani, medtem pa so se že vsi zgrnili okoli njega. Zdel se je kakor eden tistih dobrih podeželskih župnikov. Odkorakal je počasi s svojim dežnikom, kakor bi hotel reči: »Pustite me pri miru! Pustite me pri miru!«

PONS PIETRO

Turin, 8. november 1935

C

Smo v starem frančiškanskem svetišču Madona degli Angeli, ki s svojo ponižno kupolo obvladuje široko dolino Stura pri Coniju v Piemontu. V zakristiji se je na ministriranje predstavil majhen postaven starček, ki je potem ministriral s sicer globoko, pa preprosto pobožnostjo.

Po vrnitvi od oltarja se je brez obotavljanja obrnil k duhovniku, za katerega je vedel, da je salezijanec:³¹

»Tudi mene je vzgajal don Bosko.«

»Sam don Bosko?«

³¹ Pripoveduje don Auffray, urednik francoskega *Salezijanskega vestnika*.

»Seveda, od 1870 do 1876 v Oratoriju v Turinu.«

»Torej ste ga dobro poznali, ko je bil še poln življenjske moči.«

»Seveda sem ga poznal.«

»In kakšne spomine imate nanj?«

Mali starček se je za trenutek zbral, kakor da bi pozorno zbiral spomine in izmed njih izbral najlepše. Nato je dejal:

»O njem sem ohranil zlasti dva spomina: *da je bil vedno dobre volje in da nas nikdar ni kaznoval.*«

»To pa je nemogoče, ker ste gotovo od časa do časa kaj ušpičili.«

»Jasno, da nismo bili svetniki, to bi bilo preveč. Toda on je imel čisto svoj način opominjanja.

»Kakšen?«

»Zelo preprostega, pa silno učinkovitega. Poklical nas je, in že to, da nas je don Bosko poklical, ko smo vedeli, da nas mora karati, je bilo mogočno opozorilo. Potem nas je sprejemal s smehljajem na ustih in nam med štirimi očmi dejal:

»To pa je čisto jasno, da nimaš rad don Boska.«

»Kako morete to reči, oče?«

»Seveda. Je pač tako.«

»Ne.«

»Da.«»Ne, ti ga nimaš rad, ker sicer ne bi naredil tistega pogreška.«

»In to je bilo zadosti: popravili smo se, obžalovali smo, vrnili smo se k igri. Oh, don Bosko, dragi don Bosko!«

Oči malega starčka so se ob spominu na tiste neizrečeno lepe čase napolnile s solzami.

Veselje in dobrota, ali nista to vsa umetnost vzgoje in k temu še radost dogodka? Radost, ki sprošča, daje zalet in ohranja občutek mladosti. Dobrota pa osvaja in preoblikuje v moči, ki se je polastila duše mladostnika.

(Bull. Salésien, november 1935)

V. DVOJE DON BOSKOVIH PISEM GROFU

UGONU GRIMALDIJU IZ BELLINA, PATRICIJU IZ ASTIJA

A

Predragi v Gospodu!

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami.

Prejel sem dvoje pisem, ki ste mi jih poslali v svoji dobroti. Nisem vam takoj odgovoril, ker nisem točno vedel, kje prebivate.

Prilagam rdeči list, celo dva, da boste zadeli dva dobitka.³² Srečke, ki sem vam jih poslal, niso bile toliko za prodajo kot za vas, da bi tako pomagali ubogemu don Bosku priskrbeti kruh za njegove revne dečke.

Vrnimo se k vašemu prvemu pismu. Naj povem, da zelo občudujem pripravljenost

³² 30. januarja 1862 je don Bosko začel loterijo v korist Oratorijev.

vašega srca, da bi sledili nasvetom ubogega duhovnika, kot sem jaz.³³ Stvar je težka za oba. Vendar poskusimo.

Kaj naj storim, da bi začel življenje, kot ste rekli, ki bi me ločilo od tega sveta, in se popolnoma povezal z Gospodom tako, da bi stalno živel krepostno?

Odgovor: Dobra volja bo ob podpori Božje milosti naredila čudež. Da vam bo pa v tem uspelo, se morate potruditi, da boste spoznali in uživali lepoto kreposti in veselja, ki jo čuti duša, ki teži k Bogu. Premišlujte o ničevosti stvari tega sveta. Niti najmanj nas ne morejo zadovoljiti. Strnite vsa vaša potovanja, vse, kar ste videli, vse, kar ste užili, brali in videli s svojimi očmi. Primerjajte vse to z veseljem, ki ga čuti človek, ki je prejel svete zakramente, in boste ugotovili, da prvo ni nič, drugo pa vse.

Ko smo tako postavili temelje, začnimo izvajati. Opravite: 1. vsako jutro premišljevanje in bodite pri sveti maši; 2. pozno popoldne malo duhovnega branja; 3. vsako nedeljo pridiga in blagoslov; 4. ... počasi boste rekli, korak za korakom. Imate prav. Začnite izvajati, kar vam tukaj pišem, mimogrede, in če boste tako držali z menoj, upam, da vas bom z Božjo pomočjo mogel povesti v tretja nebesa.³⁴

Ko boste prišli v Turin, se bova pogovorila o nekoliko vzvišenejših načrtih. Medtem ne pozabite prositi Gospoda zame, ki vam iz vsega srca želim vse najboljše od Gospoda in ostajam vaše predrage uglednosti najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1862

B

Predragi gospod vitez!

Imejte potrpljenje, če ne morem, kakor bi rad, odgovoriti na vaša pisma. Zares mi primanjkuje časa.

Ste v Maretto³⁵ v družbi svetega moža: posnemajte njegove zglede in nasvete in boste izpolnjevali Božjo voljo.

Bral sem in dal drugim v branje slavne prerokbe, vendar se mi zdi, da njihova objava ne bi služila v večjo Božjo slavo. Nočem jih ocenjevati, toda jaz ne vidim v njih Božjega duha, ki je ves dobrota in potrpljenje. Poslal jih bom, kamor mi boste rekli.

Želite, da bi poskusili z mladim Vaianeom? Storite. Redna mesečina je 30 frankov, jaz bi jo znižal na 15 in vi poskrbite za drugo. Če bo dobro obetal, ga bodo spravili naprej, sicer pa bomo storili tisto, kar se nam bo zdelo v večjo Božjo slavo.

Mi opravljamo molitve za vas, gospod vitez, in vi molite za nas. Lepo pozdravite don Ciattina, vašega predstojnika. Mati Božjega usmiljenja naj nas vse blagoslovi na zemlji in nam pripravi večno plačilo v nebesih. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1863

³³ Srečevala sta se na duhovnih vajah pri sv. Ignaciju.

³⁴ Grofova hčerka pravi, da se je njen oče rad prijetno pogovarjal z don Boskom; zdelo se mu je, da je v tretjih nebesih.

³⁵ Občina v bližini Astija.

VI. DON BOSKOVA PISMA MSGR. MORENU, ŠKOFU V IVREI³⁶

A

Ko so 1852 končali gradbena dela na cerkvi sv. Frančiška Saleškega, je don Bosko želel kakega prelata, ki bi cerkev slovesno blagoslovil. Zato se je obrnil tudi na msgr. Morena, škofa v Ivrei, s katerim je že govoril o načrtu za izdajanje ljudskega branja. Pisal mu je naslednje pismo.

Velespoštovani in velečastiti monsinjor!

Dobrohotna podpora, ki ste jo, velečastita ekselenca, pokazali v več primerih do našega Oratorija, me spodbuja, da se ponovno zatečem k vaši že preizkušeni naklonjenosti.

Gradnja cerkve, ki ste jo vi že večkrat priporočili, se bliža koncu. Nedeljo 20. junija bi lahko vstopili vanjo in jo blagoslovili ter opravili svete obrede. Monsinjor, bi prišli in opravili ta sveti obred? To je moja velika prošnja. Vaša dobrot, vaše nagnjenje za pomoč tovrstnim dobrim delom mi vlivata upanje in zato ne nadlegujem drugih. Gospod doktor Vallauri, letošnji boter, in vsi člani odbora želijo to uslugo. Skušajte jih zadovoljiti.

Gospod don Gallenghe³⁷ mi je poslal načrt naše knjižnice s popravki, ki ste jih vi modro dodali. Ko boste prišli v Turin, bomo govorili o vsem, kar je treba storiti v prihodnje. Na začetku prihodnjega tedna vam bom poslal rokopis *Avvisi ai Cattolici* [Sporočila katoličanom].³⁸

Medtem se v prijetnem prepričanju, da me boste podprli v mojem prizadevanju, zahvaljujem za vse, kar ste storili zame in za ta Oratorij.

Želim vam od Gospoda vse nebeške blagoslove, vam poljubljam roko in se v najglobljem spoštovanju podpisujem kot najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

poveljnik navihancev

Turin, sveti dan telovega 1852

Monsinjor ni mogel priti v Turin. Njegov odgovor lahko preberemo v LEMOYNE, MB IV, str. 431 [BiS IV, str. 268].

B

Neka dolgotrajna zakonska zadeva je predmet naslednjega pisma. O novicah o Katoliškem branju lahko beremo v 1. poglavju V. zvezka, tu in tam.

Velespoštovani in velečastiti monsinjor!

Iz več razlogov se še ni posrečilo skleniti zakonsko zvezo med odvetnikom Guidaziem in gospo Grido. Ker je vse v rokah kurije, so delali vedno nove težave, ne da bi mogel govoriti s tem presnetim vikarjem, da bi jih premostili. Sedaj bi skoraj bilo vse nared, toda v trenutku, ko so poslali listine, je nastopila težava, češ da bi v smislu papeške dispenze morali opraviti oglase. Vikarju sem rekel, da bi vaša ekselenca dala spregled, on pa se je začel izmikati z *ne more, ne morem, ne more, ne morem* in sem moral spet vzeti listine.

³⁶ Vsi ti lastnoročno napisani rokopisi so shranjeni v škofijskem arhivu v Ivrei.

³⁷ Škofov tajnik.

³⁸ O tej don Boskovi knjižici piše don Lemoyne v MB IV, str. 225 [BiS IV, str. 145].

Sedaj izročam (*sic*) v vaše roke to zadevo. Če bi vi v tem izrednem primeru hoteli voditi poročni obred, poročenca ne bi imela nič proti, da bi prišla tja. O tem sem hotel govoriti, ko bi bil tam, pa nisem mogel priti, Za vsak primer mi sporočite, kaj naj naredim.

Na poti sva se križala. Preložil sem za dva dni svoj odhod, da bi mi bilo dano vas videti, pa ni bilo mogoče. Če bi tukaj mogla govoriti o *Katoliškem branju*, bom storil, kar mi boste rekli. Gre za olajšave. Tortone je za 14 % cenejši in Paravia za 15 % od cene, ki jo postavlja Deagostini.

Nekaj smo se odločili, drugo pa še bomo. Še pred koncem tega tedna vam bom znova pisal. Imejte me v Gospodu, vaša spoštovana ekscelencja, za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. december 1855

C

Msgr. Moreno je poslal v Oratorij fanta Tomasa Louisa Jaracha. Dne 29. decembra 1860 je gojenec pisal škofu, da bi se mu zahvalil in čestital za novo leto. Pismo je v francoščini. Zahvalo je takole utemeljil: »Kdo je bil bolj kot jaz deležen uslug vaše uglednosti, ki ste z očetovsko skrbnostjo poskrbeli za mojo časno in duhovno srečo, ko ste me postavili v stanje milosti Božje, med Marijine otroke in ste me usposobili, da si služim nebesa? Nikdar ne bom pozabil blagodati, ki ste jih v svoji velikodušnosti storili meni in moji družini.« Don Bosko je lastnoročno pripisal:

P.S.: To pismo si je Jarach sam zamislil in napisal. Je v retoriki, je prvi med mnogimi sošolci. V vedenju je pravi vzor.

Voščilom dobrega Jaracha se pridružujem tudi jaz, ki se z vsem srcem in v globoki hvaležnosti izrekam za vaše ugledne ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

30. december 1860

D

Isti je škofu že drugič pisal 25. oktobra 1861, da bi mu pomagal, ker je nameraval stopiti v cerkveni poklic. »Don Bosko,« tako piše, »me je do sedaj imel zastonj v zavodu in je pripravljen storiti, kar je v njegovi moči, za mojo prihodnost. Toda za cerkveni poklic so večji izdatki, in ker je hiša v težkih denarnih stiskah, se obračam na vas.« Ko se spominja preteklosti, omenja dobroto, ki mu jo je izkazal škof pri njegovem »ponovnem rojstvu h Kristusovi milosti.« Don Bosko je znova pripisal nekaj vrstic.

P. S.: To pismo si je zamislil in napisal brez vsakega vpliva od zunaj. Pošiljam vam ga, da boste videli, kakšna čustva hvaležnosti goji v svojem srcu.

Vaše vzvišene ekscelence najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Monsinjur je odgovoril fantu: »Dragi moj Tomažek. Z veseljem sem vzel v vednost tvojo odločitev, da bi vstopil v cerkveni poklic, in ti dajem dovoljenje za kleriško preobleko. Ko te bodo preoblačili, vam bo dobro del vzklik: Dominus pars haereditatis meae [Gospod je delež moje dediščine]. Rade volje bom sodeloval pri plačevanju izdatkov zate, o čemer se bova domenila s častitim don Boskom. Upajmo, da nas bo Božja previdnost podpirala še v prihodnje.

30. oktober 1861

VII. PISMO GROFICI PASSI

To pismo je bilo namenjeno grofici Elisabetti Passi Zineroni iz Bergama, ki je prosila don Boska za svojo težko bolno taščo grofico Giulio Passi Valier. Izvirnik hrani grof Enrico Matteo Passi, predsednik Katoliškega združenja v Veroni.

Velezaslužna gospa!

Prejel sem vaše pismo in goreče molim in spodbujam naše dečke, da bi tudi oni goreče molili za osebo, ki mi jo priporoča. Odredil sem že, da je bilo pripravljenih več obhajil za mladenko, o kateri piše.

Bog je neskončno dober in vsemogočen; vera.

Presveta Devica Pomočnica naj blagoslovi vas in vašo družino. Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1867

VIII. DON BOSKO V VERZUOLO

Don Bosko je bil v Verzuolu, okraju Saluzzo, 9. septembra 1866. Zakaj je bil tam, nam poročata naslednji dve pismi. Eno je bodočega kardinala Janeza Cagliera vitezu Giuseppeju di Rovasenda in drugo grofice Adele di Rovasenda krajevnemu župniku. Objavili so ju v Numero Unico o Prvi stoletnici ustanovitve župnije presvetega Marijinega imena v Verzuolu (Tisk. Operaia, Saluzzo 1929).

A

Velespoštovani gospod vitez!

Gospodu don Bosku sem sporočil spored praznovanja presvetega Marijinega imena v Verzuolu. Ugajal mu je in ga sprejel. Zato upamo, da bomo, če se ne bo podrl svet, obhajali lep praznik. Prav tako je sprejel povabilo, da bi pripravil govor itn. itn.

Izročil sem mu tudi ljubezniv dar vaše uglednosti. Bil je zadovoljen in mi je naročil, naj vam povem, da bodite mirni, ker vas bo mati Božja Marija (v vašem zaupanju vanjo) varovala in rešila *kolere*.

Še več, če bo kdo izmed njegovih poznanih dal kak dar za cerkev Marije Pomočnice, mu zagotavlja, da bo rešen katere koli nevarnosti. Priporočilo bralcu.

Menim, da je tam tudi grofica vaša soproga, kateri, prosim, izročite moje pozdrave in pozdrave don Boska, ki veljajo za vso družinico.

Midva se bova pozdravila s stiskom roke, ki ne bo storil hudega nikomur. Molite zame. Vaše uglednosti najvdanejši

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 28. avgust 1866

B

Velečastiti gospod!

Prejela sem vaše dragoceno pismo in čutim dolžnost, da vam takoj odgovorim in brez nadaljnjega o stvari sami.

Leta 1865 so iz bližnjega kraja poklicali v Verzuolo znano godbo na pihala in oblikovali mašo, da si boljše nismo mogli misliti. Verjetno pa je veliko pijače med kosilom zatemnilo čute in glasove glasbenikov in glasba popoldne, večernice in blagoslov so bili

nekaj strašnega!

Moja tašča grofica Giuseppina di Rovasenda je ob odhodu od blagoslova rekla baronici Mongiardi, stari materi bodočega nadškofa v Genovi msgr. Eduarda Pulciana, ki je kot deček prihajal vsako leto na letovanja v Verzuolo k svoji sveti babici: »Nikakor ne smemo dovoliti, da bi se v Verzuolu ponavljala podobna pohujšanja! Za praznik presvetega Marijinega imena prihodnje leto bomo prosili don Boska, da bo prišel s svojimi godbeniki. Jaz bom prenočila don Boska in nekaj njegovih glasbenikov, ti boš prenočila druge in tako bosta hiši spravili vse pod streho. Doživeli bomo lep praznik in don Bosko bo imel svoj slavnostni govor.« Baronica je rade volje privolila in vsi letoviščarji so obljubili, da bodo poravnali stroške za godbenike. Novica se je hitro razširila v zadoščenje vsega prebivalstva.

Naslednjega leta 1866 smo bili kakor običajno v Verzuolu na počitnicah, vendar malo prej kot prejšnja leta. Če se ne motim, je bilo to že proti koncu junija. Zdi se mi, da je kolera izbruhnila v prvi polovici avgusta in nekega dne je gospod Emilio Boarelli, oče objokovane gospe Quagliotti in zdi se mi krajevni župan, odličen človek in prav nič nasproten cerkvenim praznikom, prišel na obisk k moji tašči in ji pripovedoval, da so ljudje nezadovoljni zaradi don Boskovega prihoda, kot o zelo nepremišljeni stvari, ker bi se v cerkvi zbralo ogromno ljudi, ki bi se lahko okužili. Nekaj dni pozneje se je bolezen res razširila. V enem samem dnevu je bilo kar devet obolenj. Tako so nejevoljniji imeli še večji razlog za godrnjanje.

Moja tašča, ki je že od malega poznala gospoda Boarellija, ga je opozorila in mu priporočila, naj ga govorice ne prestrašijo, saj bi don Boskov prihod bolezen morda lahko celo odpravil, ne pa povečal.

In tako je don Bosko prišel. Prečudovita glasba in cerkev, nabito polna ljudi. Popoldne je velečastiti imel slavnostni govor. Ko je govoril o bojeviti materi Božji Mariji in o začetkih praznika Marijinega imena, je rekel: »Toda presvete Matere Božje niso klicali na pomoč samo v vojskah, temveč tudi ob času kuge. Vas je prizadela kolera. Moje prepričanje je, da kdor koli bo vzkliknil ›Sveta Marija, mati Božja, prosi za nas grešnike‹ brez konca, ki se glasi ›zdaj in ob naši smrtni uri‹, ga kolera ne bo prizadela.«

Skušala sem vam ponoviti besede, za katere mislim, da so besede častitega don Boska. Lahko s prisego potrdim misel besed drugega dela zdravamarije, ki ga uporabljamo kot vzdihljaj brez končnega ›zdaj in ob naši smrtni uri‹, in da sem slišala govoriti, da ni bilo niti enega primera kolere več. Enega se natančno spominjam in sem pripravljena to priseči z roko na evangelijih.

Naj mi Bog da tako dolgo živeti, da ga bom videla častiti na oltarjih. Vaše spoštovane uglednosti najponižnejša služabnica

grofica ADELE DI ROVASENDA

Genova, 20. december 1917

Tudi materialna korist navzočnosti sv. Janeza Boska v Verzuolu ni v sorazmerju z izdatki, ki so zapisani v glavni knjigi zakristije, v kateri je za septembrske praznike 1866 zapisano: Don Bosku za govor o presvetem imenu Marijinem 10 lir. Ko smo potem pogledali knjigo umrlih, smo ugotovili, da je do tega dne bilo 15 smrti samo v župniji Santa Maria, medtem ko je takoj zatem spet vse običajno. Duhovna korist praznika se je pokazala v

drugem smislu: v velikem porastu zaupanja v Marijino varstvo. Tako so nekaj let pozneje v župniji hoteli ustanoviti Marijino družbo in voditeljice so prišle k don Bosku v Turin, da jih je o vsem poučil. Priporočil jim je, da bi si priskrbele sliko Rollinija in ustanovile družbo, ki naj bi praznovala ustanovitev na dan Marije Pomočnice, ki naj bi si jo izbrale za svojo posebno zavetnico. Praznik pa naj bi obhajali drugo nedeljo v oktobru.

IX. DEVET DON BOSKOVIH PISEM MARKIZI MARIJI DE LABRUGNIÈRE PRI GONDIJEVIH (FIRENCE)

Prvo pismo je ena izmed kratkih okrožnic, ki jih je don Bosko poslal najzaslužnejšim dobrotnikom, ko se je vračal iz Rima. V naslednjih treh pismih skuša potolažiti mlado markizo, ki je pred kratkim izgubila svojega moža (1842-1869), s katerim se je omožila leta 1865.

V šestem pismu je verjetno dokaz, da so don Boskova dopisovanja nadzorovali. Pismo namreč ni njegovo, neka druga roka je napisala naslov.

V osmem pismu je govor o bogati preprogi, ki so jo florentinske sotrudnice darovale 1875 (prim. MB XI, str. 244 [BiS XI, str. 150]) cerkvi Marije Pomočnice. Ko so se bale, da bi država zasegla cerkveno premoženje, so preprogo predstavile kot svojo last. Darilna listina je v Gondijevi hiši.

Te in druge novice, na dnu listov nam je s pismi dala na voljo markiza Maddalena Patrizi Montoro, hčerka naslovljenke. Njej se moramo zahvaliti tudi za skupino pisem, ki sledijo.

A

Njegova svetost papež Pij IX. podeljuje duhovne darove družinam, ki so na kakršen koli način podprle ustanovo za uboge otroke v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, izrecno pa omenja družino Gondi, markizo Mario in po njej podeljuje vsem sorodnikom do četrtega kolena.

1. Apostolski blagoslov.
2. Popolni odpustek vsakič, ko prejmejo sveto obhajilo.
3. Popolni odpustek ob smrtni uri.
4. Ta odpustek lahko damo za duše v vicah.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 8. februar 1870

B

Velespoštovana gospa!

Prejel sem vaše častito pismo, ki me je zares močno razveselilo. Iz njega razbiram, da je vaše srce popolnoma zagrenjeno zaradi izgube ljubljenega soproga, vendar se je že nekoliko umirilo in dalo mesto prepustitvi Božjim zakonom, ki se jim je hočeš nočeš treba ukloniti.

Nikar se ne bojte, da bi moževa ljubezen do vas v drugem življenju pojemala. Nasprotno, veliko popolnejša bo. Imejte vero. Videli ga boste v veliko boljšem stanju, kot je bil tukaj med nami. Najboljše, kar lahko storite zanj, je, da darujete vsako neprijetnost za počitek njegove duše.

Sedaj mi dovolite, da jaz nekoliko govorim. Verska resnica je, da v nebesih uživamo

neskončno lepše življenje kot tukaj na zemlji. Zakaj bi potem žalovali, če je vaš mož dosegel to blaženost?

Prav tako je verska resnica, da lahko vi s pobožnimi vajami in dobrimi deli vsak trenutek pomagata svojemu pokojnemu možu. Ali ne boste zato veseli, da vam je Bog dal, da ste ga preživeli. Potem je tu skrb za otroke,³⁹ pomoč tastu, življenje po veri, širjenje dobrega tiska, dajanje dobrih nasvetov tistim, ki jih potrebujejo. Vse to so stvari, za katere se moramo nenehno zahvaljevati Bogu, kot tudi za leta, ki nam jih še naklanja.

Potem so še drugi razlogi, ki vam jih za zdaj še ne bom navedel.

Z eno besedo, zahvaljujmo se Bogu za vse, kar nam je dal. V utehah kakor nevšečnosti smo lahko prepričani, da je dober oče in nam ne dopušča trpljenja čez naše moči. Poleg tega je vsemogočen in nas lahko spodbudi, kadar hoče.

Sicer sem pa vas in vso vašo družino vedno priporočal Bogu pri sveti maši in bom delal še naprej tako zasebno kakor pri skupnih molitvah pri sveti maši pri Marijinem oltarju.

Prejel sem sporočilo, da gre gospe Marianni del Turco⁴⁰ na bolje. Bogu bodi hvala, še naprej prosimo Boga v skupnih molitvah.

Prosim vas, da izročite moje pozdrave vsej družini in tudi družini Uguccioni,⁴¹ če boste koga srečali.

Bog naj blagoslovi vas, vaše napore. Molite zame, ki se hvaležno imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. maj 1870

C

Velezaslužna gospa!

Zamudil sem z odgovorom na vaše spoštovano pismo, ker sem čakal, da bi imel malo miru, ki mi je manjkal v preteklih dnevih.

Zelo me veseli, da se mir in vdanost vračata v vaše srce. Sami ne zmoremo nič, z Bogom zmoremo vse. Zaposlužte se z dobrimi deli in bodite v družbi pobožnih oseb, da boste imeli moralno korist.

Veseli me, da vam je velečastiti oče Messi⁴² dovolil obhajilo večkrat na teden. Eno darujte za pokojnega soproga, drugo za svoje otroke in tretjo v čast Žalostni materi Božji, da boste vedno sprejemali Božjo voljo.

Prosite me, da bi vam razodel nekaj previdnostnih odredb za vašo dušo. Mogel bi jih navesti veliko, vendar bom začel s takimi, ki ne presejajo sedanje možnosti. Govoril bom z Gospodovim glasom.

³⁹ Maddalena, rojena 1866 in omožena z markizom Filippom Patrizijem leta 1885. Carlo, rojen 1868, poročen z Luiso Guicciardini leta 1891. Markiza Maddalena Patrizi nam je dala prepise teh pisem št. X.

⁴⁰ Marianna Gondi, omožena 1862 s Pierfrancescom Rossellinijem del Turco, sestra umrlega moža in mati Antonia, Pia, Stefana, Giovannija, Marie Terese, Filippa.

⁴¹ Družino Uguccioni so takrat sestavljale gospa Girolama Uguccioni Gherardi (1812-1899) in hči Marianna, omožena z Giuseppejem Rosselli del Turco (1837-1905), in mati Giovannija Battista, Geltrude, Maira Isabella, Cinzia, Tommaso.

⁴² Oratorijanec, njen spovednik, pozneje škof v Livornu.

1. Tvojega moža sem poklical k sebi, ker je bil tukaj zanj pripravljen veliko boljši prostor kot na zemlji. Kajti na zemlji je prežalo nanj veliko duhovnih in časnih nevarnosti.

2. Tebi sami je bilo potrebno. Če bi ti morala umreti pred njim, bi bila ločitev in odhod preveč grenka in kruta. Ko pa bo sedaj prišel zadnji dan, ti bo v veliko zadoščenje misel, da te najbolj ljubljena oseba že pričakuje v objemu svojega Stvarnika.

3. Kruh, ki ga že približno eno leto močiš s solzami in žalostjo, in čeprav pomanjkanje vdanosti v Božjo voljo nekoliko zmanjšuje zasluženje, je vendar velikanski zaklad za pomoč tvojemu možu. Tebi pa kaže ničevost stvari na zemlji in ti daje priložnost, da delaš pokoro za pomanjkljivosti preteklega življenja, poleg tega pa te štiti pred mnogovrstnimi duhovnimi nevarnostmi, ki bi jim sicer bila izpostavljena.

4. Daj svetu zgled matere, ki se v cvetu let odpoveduje vsemu svetnemu z namenom, da skrbi za svoje otroke. To je čisto kaj drugega kot dela veliko nečloveških mater, ki se ponovno omožijo in pustijo svoje otroke plačancem, ki v svoji vzgojni službi dajo otrokom piti pregreho, še preden jo spoznajo.

Ne vem, ali vas te stvari, ki sem vam jih prej ali slej moral razodeti, vznemirjajo. Veliko drugih stvari vam bom še pisal, pač glede na to, kolikor bo vaše srce pripravljeno. Vedite, da govorim z vami v največji zaupljivosti. To kaže na Božjo dobroto v odnosu na vas.

Tisoč pozdravov gospe Girolami, gospe svakinji in tastu.⁴³ Bog naj vse blagoslovi. Molite zame, ki vas iz vsega srca blagoslavljam.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. junij 1870

D

Velezaslužna gospa grofica!

Čeprav se ob petkih ne morem odpraviti med tiste, ki molijo na grobu vašega pokojnega moža, vendar ne bom opustil ničesar, za kar vem, da vam je pri srcu. Tisto jutro bom v cerkvi Marije Pomočnice daroval sveto mašo, moji dečki, več kot osemsto, bodo molili rožni venec in darovali sveto obhajilo za dušo, za katero menim in tudi vam povem odkritosrčno, da je že dolgo v nebesih.

Medtem pa se tolažimo, kot pravi sveti Pavel, v upanju, da bomo kmalu videli svoje ljubljene, saj za kristjane smrt ni ločitev, temveč preprosta zamuda snidenja, zato imejte vero in videli boste, no, vsi bomo v boljših razmerah videli vse tiste, ki so bili za nas orodje skrbništva, in zato moremo povečati njihovo srečo v sedanjem življenju.

In sedaj prehajam k svojim tegobam. Vojaški nabor, ki je sedaj v teku, zadeva veliko mojih najboljših klerikov, ki bodo morali, če ne bo izrednega posega Božje previdnosti, zamenjati brevir s puško. Večkrat sem sam zase mislil, ali mi gospa Gondi ne bi mogla pomagati v tej težavi. Zato vam predstavljam to zadevo. Vsakega klerika lahko oprostimo z vsoto 3.200 frankov. Če bi v pomoč duši svojega moža in drugih vaših sorodnikov mogli storiti to dejanje krščanske ljubezni, bi poleg zasluženja, ki bi ga imeli pred Bogom, tega duhovnika obvezali, da bi se vas vsak dan posebej spominjal pri sveti maši, vas in vse

⁴³ Gospod Giuseppe Gondi (1808-1882).

vaše družine. Svoboda, s katero vam pišem, bo dala vam toliko večjo svobodo, da mi boste odgovorili. Kar koli boste že storili, bom stalno prosil blagoslova za vas, za vaše otroke in vašega tasta, da jih bo Bog obdaril z vsem dobrim in jih osrečil v času in večnosti.

Sebe in svoje dečke priporočam dobroti vaših molitev. V globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. oktober 1870

E

Velezaslužna gospa grofica!

Zahvaljujem se vam za vašo dobro voljo in za pripravljenost, da bi priskočili na pomoč in kakega duhovnika rešili vojaške službe in s tem darovali toliko užaloščeni Cerкви. Prosil bom Gospoda, da dá rast vašim časnim poslom, da zadosti dobrodelnosti vašega srca in tudi potrebam, ki nas žal nenehno nadlegujejo.

Da ustrezem vaši prošnji in ker poznam vašo globoko pobožnost do velike Božje matere Marije, bom osmi dan devetdnevnic, prihodnji torek, pripravil posebno bogoslužje. Zbrani okoli oltarja Marije Pomočnice bodo naši dečki opravili posebne molitve, darovali sveta obhajila, molili rožni venec in jaz bom ob sedmih zjutraj daroval sveto mašo. Vse po vašem namenu, da bi Bog naklonil, če bi bilo še potrebno, nebesa vašemu soprogu, zdravje, vztrajnost, strah božji vašim otrokom in vsem milost vztrajnosti v dobrem do konca.

Bog naj vas blagoslovi, gospa grofica, in vas naredi za mater ubogih tukaj na zemlji s plačilom pravičnih v nebesih. Amen.

Molite za mojo ubogo dušo in me imejte v J. K. za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. december 1870

F

Velezaslužna gospa grofica!

Poskušam pisati to pismo, ki je tretje od tukaj. Res si ne morem razložiti. Pišem toliko pisem, a jih veliko ne pride do naslovnika. Vaša pisma pa prejemam redno.

Če vas bo to pismo doseglo, vam bo prineslo sporočilo, da bom okoli 18. tega meseca prišel v Firence in se ves dan zadržal pri vas. Ker se ne moremo pisno dogovoriti, se bomo pač osebno.

Sporočam vam, da sem prejel dvesto frankov, ki ste jih poslali za naše potrebe, mi pa smo darovali eno sveto mašo z rožnim vencem in obhajili po vašem svetem namenu.

Bog naj blagoslovi vas, vašo družino, vašega tasta. Imejte me v globoki hvaležnosti.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. junij 1871

G

Velezaslužna gospa grofica!

Sprejeli smo slavno preprogo, in kakor ste mogli že zvedeti iz časopisov, je bil to najlepši del našega praznika. Vam in vsem gospem se zahvaljujem in prosim Marijo, da bi

vas vse bogato nagradila v življenju, vam stala ob strani ob vaši smrtni uri in ob svojem času podelila večno srečo v blaženi večnosti in okoli nje z menoj v skrajnem kotičku.

Bodite tako prijazni in mi sporočite, ali je naslov imenovanih sotrudnikov v pismu zadosti. Vsem se bom lepo zahvalil.

Bog naj vas blagoslovi, gospa grofica, in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Mi bomo molili vsak dan za vas in vi nas podpirajte s svojimi svetimi molitvami, medtem ko imam v globoki hvaležnosti čast, da se imenujem vaše uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. maj 1875

H

Velezaslužna gospa grofica!

Gospa grofica Bricherasio mi je posredovala dopis florentinskih gospa o preprogi, ki so jo dobrohotno podarile cerkvi Marije Pomočnice. Pregledal sem ta dopis, in če bi stvar ostala samo med nami, bi vzeli to, kakor mi pišete vi, samo za golo formalnost. Toda če bi spis prišel v roke zanamcem, bi zvenelo poniževalno za rektorja cerkve in bi bilo vzrok neprijetnosti za naše zanamce; stvar, ki je daleč od naših ustanov.

Vendar pa zato, da ugodim vašim svetim namenom, rade volje podpišem imenovano listino in prosim, da bi odstranili dve besedi drugega pogoja in s tem tudi tretji pogoj, ki izhaja iz prejšnjih. Prosim vašo milost, da mi oprostite, da gledam konju v zobe, kot pravi pregovor. Med nami je to prvič, da imamo opravka z listinami, zlasti še, če gre za kako cerkev, ki pripada zasebnikom, pri kateri je osebno dedovanje zelo strogo uravnano.

Kar koli boste že ukrenili, se vas bom jaz vsak dan spominjal pri sveti maši, vas, velezaslužna gospa Maria, vse vaše družine in vseh dobrotnih gospa, ki so bile udeležene pri tej zadevi.

Priporočam se dobroti vaših molitev. Vaše uglednosti hvaležni ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. junij 1875

I

Velezaslužna gospa grofica!

Veseli me, da ste vi in vaša družina vsi zdravi, in prosim Boga, da bi vas in vašo hčerko ohranil dolgo pri življenju.

Molil bom za srečno potovanje, ki ga imate v načrtu. Gotovo bo uspelo.

Do jeseni bom še vedno tukaj ali vsaj v bližini Turina. Če bi mi vi pred svojo vrnitvijo mogli sporočiti, kdaj boste potovali skozi naše mesto, bi vas počakal na svojem domu, da ne bi prišli zaman.

Bog naj blagoslovi vas, vašega otroka, vašega tasta in molite zame, ki ostajam ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. september 1872

P. S.: Ko boste šli v Turin, recite kateremu koli kočijažu, naj vas popelje k don Bosku. To zadostuje.

X. ŠEST DON BOSKOVIH PISEM MARKIZU GIOVANNIJU PATRIZI MONTORO

Za tako imenovane priključene konference, o katerih je govor tukaj, je dobro pogledati, kar piše don Lemoyne v MB VI, str. 473 [BiS VI, str. 303]. Don Bosko se je o tem pogovarjal v hiši markiza Patrizija (1. c. str. 871), ki je v Rimu predsedoval Konferenci sv. Vincencija Pavelskega.

A

Predragi gospod!

Preden sem odšel iz Rima, sem si močno želel, da bi še enkrat govoril z vami, ko ste mi izkazali veliko uslugo s tem, da ste priporočili priložene konference, čeprav sem prepričan, da boste storili še več brez posebnih priporočil. Zato sem govoril o vas in bom moral še večkrat govoriti vse to v večjo Božjo slavo.

Teolog Murialdo, moj kolega, mi je sporočil, da je bil pri konferenci blažene Device od Hrasta. Ima jo za dobro usmerjeno. *Deo gratias*. Pogum! Priporočajte stvari vedno opatu Biondiju in opatu Cattiniju. Kakor hitro se boste dobili z dečki priključene konference, jih ljubeznivo pozdravite v Gospodu in jim povejte, da jih imajo moji fantje nadvse radi, ko molijo zanje, jim priporočajo odločnost in vztrajnost.

Še vedno vam priporočam *Katoliško branje*; potreboval bi koga, ki bi natančno poročal, da bi vedel, ali prihaja točno, ali so kakšne težave, ali je treba povečati ali zmanjšati število naročnikov.

Gotovo vam vsakdanje številne zadeve puščajo le malo prostega čas, vendar vam bo vaša krščanska ljubezen vedno pomagala najti trenutek, ki ga boste posvetili Katoliškemu branju.

Prosim vas, da iz srca pozdravite vse tiste dobre gospode, ki so prevzeli razpečevanje teh knjižic; Bog jim bo poplačal. Če boste prišli v te kraje, nikar ne opustite obiska naših fantov in naših konferenc. Tega si zelo želim.

Bog naj vas ohrani in brezmadežna Devica naj blagoslovi vas in vso vašo družino in me ohrani v Gospodu.

Vaš najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. maj 1858

P. S.: Če boste imeli priložnost, pozdravite gospoda Duca Salviatija.

B

Iz naslednjega je videti, da je markiz imel namen v Rimu začeti izdajati časopis, podobno Katoliškemu branju.

Velecenjeni gospod markiz!

Jesen se bliža in jaz govorim z vami, kakor da bi bili že pri nas. Rad bi, da vaš obisk ne bi bil nepričakovan, zato bi mi bilo zelo ljubo, če bi me z nekaj vrsticami obvestili o vašem prihodu. Tako bi bili v Turinu tudi drugi prijatelji, ki jih sicer ne bi bilo. Prav tako bi rad, da bi se pri nas ustavili vsaj en praznični dan in bili pri naših splošnih zborih. Imam še nekaj, kar bi vam rad ponudil: da bi se ustavili v eni od sob v tej naši ubogi hiši in bi tam vse, kar imamo, imeli za svoje. To je sicer precej drzno povabilo, toda počakajmo, da bomo videli, ali bomo uslišani.

Prejeli boste določeno omejeno število zvezkov *Katoliškega branja* za naročnike v

Rimu. Stroške, ki jih boste s tem imeli, si poravnajte z naročnino. Zelo me veseli, da je njegova svetost vzela zares *Branje*, kakor tudi, da narašča število naročnikov. Menim pa, da dokler ga ne bo mogoče tiskati v Rimu, bi ga od tukaj pošiljali naročnikom in tako obdržali zanimanje, ki se zdi, da je pri mnogih še zelo živo; saj bi se sicer železo ohladilo, če bi bilo predaleč od ognja. Ob toliko izvodih moramo skrbeti, da so način izražanja, vsebina, slog prilagojeni vsem bralcem, ker sicer bi bilo vsega kmalu konec. Sodelavci, ki mi jih predlagate, niso za to vrsto pisanja, navajeni so govoriti izobraženim ljudem in bi bilo nekaj izrednega, če bi se toliko ponižali, da bi jih mogli razumeti preprosti ljudje. Bolje bi bilo poiskati pisce med ljudmi, ki so že uspešno pisali, ali pa ponatisniti najuspešnejše zvezke. Vse to *in nomine Domini*.

Z velikim zadovoljstvom sem bral o napredku podrejene konference v Rimu. Naši fantje so se ob poslušanju močno navdušili in še sedaj govorijo o njej: bodi zahvaljen, Gospod, ki množi svoje blagoslove med srečno rimsko mladino. O tem se bomo pogovarjali, ko boste pri nas.

Prosim vas, da bi vrgli priložena pisma v poštni nabiralnik. Gospod markiz, pred vami je obilna žetev. Zavedati pa se moramo, da delamo za gospodarja, ki naše male človeške napore po Božje plačuje. Molite zame in za mojo družino in prištejte me med tiste, ki se s polnim spoštovanjem izrekajo za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 8. avgust 1858

C

Predragi don Giovanni v Gospodu!

Duhovnik Onorio Taramelli potuje v Rim, da uredi zadeve svoje duhovniške službe. Če bi mu izposlovali trenutek avdiencie pri kardinalu vikarju, bi naredili uslugo tudi meni. Imel je nesrečo, da je padel v protestantsko krivo vero, a bi rad živel in umrl kot dober duhovnik. Priporočam ga ljubeznivosti vaših dobrohotnih uslug.

Z njim potuje v Rim tudi gospod odvetnik doktor Giuseppe Barlani Dini z namenom, da uredi nekaj poslov z vašim gospodom tajnikom. Je človek trdnih načel in dober katoličan.

Naše konference napredujejo kljub težavam. Uspehi so kar zadovoljivi. Rimska konferenca nadaljuje svoje delo?

Oratoriji cvetijo tako po številu kakor po dobrih uspehih. V tej hiši je vsaj 600 gojencev. Kolikokrat govorimo o vas in jaz prosim Božjo previdnost, da bi nam kak dan naklonila v uteho, da bi nas spodbudili s svojo besedo in svojo ljubeznivostjo!

Grof Cays, grof Collegno, markiz Fassati, grof Giriodi, predsednik turinske konference, vas lepo pozdravljajo.

Jaz se pridružujem vsem, ki sem jih navedel, in vam želim iz nebes zdravja, milosti in poguma. Vse vam priporočam v molitev, medtem ko poln hvaležnosti čutim zadovoljstvo, da se imenujem vaše uglednosti v Gospodu najvdanejšega in najuslužnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. avgust 1862

P. S.: Zahvaljum se vam za vse, kar storite za našo loterijo, in se priporočam.

D

Predragi gospod don Giovanni!

Posiljam vam potrdilo o vsoti, ki ste mi jo poslali s pripisi in načini, ki ste mi jih predlagali. Veselim se svojih netočnosti, ker so mi dale priložnost, da sem dobil novice naravnost od vas, kajti razen tistih, ki jih dobivam od kneginje Melzi, redko kdaj kaj dobimo.

Predragi gospod don Giovanni. Gospod nas postavlja pred velike preizkušnje, kajti tokrat je prvič, da v našem mestu govori protestantski predstavnik na javnih trgih. Pomislite, kako pohujšanje, koliko zla, knjige, letaki, katekizmi, pridige, obljube služb, darovi, obdarovanja so sredstva, ki jih navadno uporabljajo protestanti. Duhovščina neutrudno in trdo dela, toda priznati moramo, da je mladina v veliki nevarnosti.

Kljub vsemu temu so oratoriji dobro obiskani in ob prazničnih dnevih pride kakih tri tisoč fantov. Gojencev v zavodu je sedemsto in so med najrevnejšimi in najbolj nevarnostim izpostavljenimi. Dva sta tudi v Rimu.

Naša hiša, hvala Bogu, lepo napreduje. Veliko duhovnikov in klerikov, vitez Oreglia, grof Cays, markiz Fassati se mi pridružujejo in vam pošiljajo prisrčne pozdrave. Vsi se priporočamo vašim gorečim molitvam. Medtem ko priporočamo samega sebe in te naše fante vašim molitvam, si štejem v veliko čast, da se smem imenovati v Gospodu vaš najvdanejši in najzaslužnejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. junij 1863

P. S.: Če bi vam Božja previdnost omogočila, da bi storili dobro delo v obliki kakega daru, bi bilo to v veliko korist dušam.

P. S.: To pismo se je izgubilo med pošto, odprli so ga, vrnili na odpošiljatelja. Sedaj ga znova pošiljam. Bomo videli, ali se bo spet kje zataknilo.

Bog naj vas vse blagoslovi. Amen.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. oktober 1863

E

Predragi gospod markiz!

Takoj ko sem prejel vaše ljubeznivo pismo z izdatki in prejemki, dogovorjenimi s kaptanom v Montoru, sem obvestil dva duhovnika, s katerima smo se prej dogovarjali. Tako prvi kot drugi sta predlog imela za primeren v vseh pogledih. Vendar sta na koncu opomnila, da bi bil njun položaj zelo otežkočen, ker tudi v ljudsko šolo dobivata eden 1.200 in drugi 1.000 lir. Osebe ju lahko zaposli s čimer koli v njuno korist.

Razlog je naslednji. Na splošno je veliko pomanjkanje duhovnikov, toda duhovnika vašega kova iščejo zlasti škofje in jih dobro plačujejo, pač glede na dela, ki ga opravljajo. Mogoče bom med letom dobil koga, ki bi vam mogel biti po volji. V tem primeru vas bom obvestil, da bom videl, ali še obstaja potreba.

Pomagajte mi pri zidavi cerkve Marije Pomočnice in jaz bom prosil, da vam pripravi lepo krono v nebesih.

Bog naj vas blagoslovi. Molite zame, ki imam v globoki hvaležnosti čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. november 1863

F

Predragi gospod markiz!

Z resnično velikim veseljem sem prejel vaše ljubeznivo pismo in hvalim Gospoda za vaše zdravje in trdno voljo za nadaljevanje zastavljenih del.

Kar se tiče duhovnika, o katerem sem vam poročal, je upanje, da bi ga dobili. Je dobre ga duha, vendar za zdaj še zaposlen. Treba je videti, ali z nameravano zamenjavo njegov položaj ne bo spremenjen na slabše. Sporočite mi, prosim:

1. Ali iščete diplomiranega duhovnika za določene razrede in kaj bi bile njegove posebne naloge.

2. Kakšni so honorarji, ali k službi sodi tudi maševanje in ali so mašni darovi svobodni. To drugo sprašujem zato, ker ima duhovnik, o katerem vam poročam, dolžnost opraviti nekaj maš. Ko bom zvedel za te nadrobnosti, se bom dogovarjal naprej.

Bil sem v Lonigu in sem veliko govoril o vas v hiši Sorango, kjer ste bili malo prej na obisku. Kako dobra in sveta družina! Bil sem tudi v Milanu in sem želel obiskati kneza Scottija in gospo kneginjo Melzi, pa sta že odpotovala v Rim. Zelo bi mi ustregli, če bi jima ob srečanju izročili moje pozdrave. Bog naj blagoslovi vaše napore, dragi gospod markiz, molite zame in za to mojo družino. V globokem spoštovanju in hvaležnosti vaši uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. oktober 1863

XI. DON BOSKOVO PISMO DON OGGERU

Bil je župnik v Rivarolu Ligure. Ni nam znano, da bi bil don Bosko jeseni 1870 v Genovi, je pa, kot piše, želel iti.

Predragi v Gospodu!

Bog naj bo v vsem blagoslovljen. Samo on lahko odpravi silne skrbi in težave, ki danes bremenijo moralno stanje ubogega človeštva. Molimo in tudi jaz bom zmolil kako molitev pri oltarju Marije Pomočnice v ta namen.

Ko se bom moral v jesenskem času odpraviti na pot v Genovo, ne bom spregledal vašega milostnega vabila in se za nekaj časa ustavil v kartuziji di Rivarolo, kjer ste častivreden župnik.

Bog naj vas blagoslovi in vam pomaga izpolniti svoje lepe namene. Molite zame in za moje uboge dečke. V J. K. vaše uglednosti najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1870

XII. DON BOSKOVO PISMO DON GUIDAZIU

Don Pietro Guidazio, ustanovitelj zavoda v Randazzu na Siciliji, je bil 1870 v Lanzu klerik in svetnik v tamkajšnjem hišnem kapitulju. Ko je pri 25 letih prišel v Oratorij in ko je potem veliko potoval po svetu, obdarovan z živahno domišljijo, se je v novem načinu življenja počutil zelo neprijetno in ga je pogosto premagal obup. Iz tega pisma je razvidno, da je bil v velikih skušnjavah, da bi se vrnil v svet.

Predragi Guidazio!

Vedno boš nemiren in rečem tudi nesrečen, dokler ne boš začel izpolnjevati obljub-

ljene pokorščine in dokler se ne boš prepustil vodstvu svojih predstojnikov. Do sedaj te je hudič mučil s tem, da si delal prav nasprotno.

Iz tvojega pisma in najinih pogovorov ne vidim nobenega razloga za razvezo zaobljub. Če bi taki razlogi bili, bi bilo treba pisati Svetemu sedežu, kateremu so pridržani. Toda *coram Domino* [pred Gospodom] bi ti svetoval, da razmisli o *abneget semetipsum* [se odpove sebi] in se prepričaj, da *vir oboediens loquetur victoriam* [pokorni bo zmagal].

Veruj moji izkušnji: hudič hoče prevarati tebe in mene. Deloma mu je uspelo pri tebi, pri meni pa je v tvojem primeru popolnoma propadel. Popolnoma mi zaupaj, kakor sem tudi jaz tebi vedno popolnoma zaupal; ne z besedami, temveč v resnici, z dejanji, odločno voljo, s ponižno, hitro in brezmejno pokorščino. To so stvari, ki bodo dale častno in večno srečo in bodo meni v resnično zadovoljstvo.

Bog naj te blagoslovi in ti podeli predragoceni dar vztrajnosti v dobrem. Moli zame, ki ti ostajam v očetovski naklonjenosti najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. september 1870

XIII. DON BOSKOVO PISMO GROFICI CAROLINI GAMBARO

Grofica Carolina Gambaro, rojena Cataldi, je bila soproga nadvse katoliškega grofa Francesca Genovčana. Med pismi je tudi eno naslovljeno na barona Giuliana Cataldija, Carolininega očeta, znanega genovskega bankirja in župana mesta Genova. Izvirnike hrani sin grof Giuliano Gambaro.

A

Odlična gospa Carolina!

Milost N.J.K. naj bo vedno z nami. Po posebni Božji milosti sem toliko pri močeh, da se lahko vrnem v Turin in bom lahko opravljal najnujnejše obveznosti. Zahvaljujem se vam, mami in vsej družini za skrb, ki jo posvečate mojemu zdravju. Molimo, da bom mogel posvetiti vse svoje zdravje večji Božji slavi.

Zagotavljam vam, da ne bom pozabil opraviti maš pri oltarju Marije Pomočnice, ki ste mi jih naročili. Povejte gospe mami, da zjutraj in zvečer opravljamo posebne molitve zanjo. V nedeljo pa bom jaz daroval sveto mašo, dečki pa bodo opravili sveto obhajilo po tem namenu, se pravi, da bomo prisilili Boga, da bo mami podelil sveto vdanost v Božjo voljo skupaj z izboljšavo njenega videza. Vi se pridružite našim molitvam. Saj ni mogoče, da tolikšne molitve ne bi bile uslišane.

Bog naj blagoslovi dobro mamo, vašega svetega očeta in celo družinico in vsem podeli trdno zdravje in sveto vztrajnost v dobrem.

Moje zdravje mi ne dovoljuje, da bi se odpravil v Genovo oziroma, da bi prišel k vam. Vendar upam, da bom to mogel storiti kmalu. Recite mami, da se ji zahvaljujem za njene svete želje za Sampierdareno.

Molite za mojo ubogo dušo, jaz bom molil za vas.

V globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Varazze, 13. februar 1872

Don Cuffia vam pošilja najspoštlivejše pozdrave. On mi bo poročal o novicah iz Genove.

B

Veledenjeni gospod baron!

Načrt salezijanske hiše v Sampierdareni se bliža uresničitvi. Nadškof mi poroča, da naj bi 20. junija podpisali pogodbo za cerkev in zraven stoječo stavbo sv. Gaetana. Sedaj gre za to, da zberemo denar (okoli 37 tisoč frankov).

Če bi mi v tem primeru mogli priskočiti na pomoč, bi uresničili načrt, ki smo ga lansko leto izdelali v vaši hiši v Sestriju. Juti grem v Varazze, v petek zvečer upam, da bom v Genovi, kjer bom najprej obiskal vas, da mi boste pomagali z nasveti in dejanji.

Bog naj vam in vaši družini podari vse dobro, in medtem ko prosim za vas trdnega zdravja, se priporočam vašim molitvam. Vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. junij 1872

P. S.: Prosim vas, izročite priloženi list gospe Carolini.

C

Veledenjena gospa Carolina!

Jutri odpotujem v Varazze in v petek popoldne bom, če je tako Bogu po volji, v Genovi, kjer se bomo videli pri vas. Recite gospe mami, da je zemljišče v Sampierdareni kupljeno. Sedaj nam manjka samo še denar, da bomo podpisali pogodbo. Upam, da bom mogel o tem govoriti z vami osebno. Prosim vas, da izročite moje pozdrave gospe mami in vsej vaši družini. Vaše uglednosti hvaležni najvdanejši služabnik.

DUH. BOSKO

Turin, 11. junij 1872

D

Odlična gospa Karolina Cataldi!

Ne bom vas pozabil toplo priporočiti pri sveti maši.

Molite tudi zame in za to mojo družino, ki je iz dneva v dan številnejša, hkrati pa je vedno več prošenj za sprejem. Rastejo pa tudi potrebe.

Bog naj vas blagoslovi in z vami vso vašo družino.

DUH. J. BOSKO

Turin, 16. junij 1877

E

Velezaslužna gospa Carolina!

Gospa Giuseppina Podesta, vaša sestra mi je prinesla vaš dar 250 frankov in 100 frankov od neke pobožne osebe.

Nisem imel priložnosti, da bi videl imenovano sestro, zato štejem za svojo dolžnost, da vam sporočim, da je denar prispel in da sem ga tudi že izdal. Sedaj mi preostaja še dolžnost, da se vam zahvalim iz vsega srca, da veliko molim za vas in za vašo družino, da bi vas Bog vse ohranil pri trdnem zdravju in v svoji sveti milosti. Prosim vas, da izročite moje ponižne pozdrave gospodu Francescu, vašemu soprogu, in mu zagotovite, da se ga vsako jutro spominjam pri sveti maši. Ko boste imeli priložnost, pozdravite mamó in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, april 1882

F

Velezaslužna gospa Carolina!

Prejel sem 100 frankov za naše dečke, ki so v veliki stiski, in imamo zato še poseben razlog, da se vam zahvalimo in molimo za vas, za vašega soproga in vso vašo družino.

Bog naj vse blagoslovi, velezaslužna gospa Carolina, in presveta Devica Pomočnica naj vam nakloni popolno zdravje.

Isti blagoslovi naj pridejo v obilici na gospoda Gambaro in na naraščajočo družino. Molite tudi zame in za moje sirote (100.000) in me ohranite v N.G.J.K.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 2. april 1882

XIV. ZAKONCEMA CLARA

Pismo je naslovljeno gospodom Cesareju in Paolini Clara, Turinčanom. Izvirnik hranijo salezijanci v Cuneu. Vroča prošnja za molitev prihaja iz potrebe, da bi premagali zadnje težave za odobritev pravil.

Podobica Marije Brezmadežne

Ponesite vaš blagoslov zakoncema Clara.

Velecenjena gospa Paolina!

Jutri se začne devetdnevnicca k prazniku sv. Jožefa in želim, da bi obnovili zaupanje v tega svetnika. Molil bom, da vsako jutro se bom pri sveti maši posebej spominjal viteza Cesareja, ki mi piše, da ni pri najboljšem zdravju. Za oba bomo prosili zdravja in svetosti. Toda vi in vitez Cesare naj mi pomagata z vero, ki prenaša gore v doline in doline v gore.

Upam, da vam bo sestra, gospodična Polliotti, sporočila blagoslov svetega očeta. Sedaj sem prosil še ponovni blagoslov za gospo Campano in njenega moža in za gospo Jano z željo, da bi za vse tri izprosil zdravje in trdnost Samsona.

V Rimu bom ostal še dva tedna. Če kaj potrebujete, bom rade volje izpolnil vaša naročila.

Imel bi vam povedati še veliko stvari, vendar jih nočem zaupati papirju in vam bom o vsem poročal v Turinu. Razume se, da pri kosilu in po kozarcu barola. Ali ne?

Poseben razlog, da vam pišem, je izredna potreba po molitvah v teh dveh tednih. Bodite tako dobri in mi naredite to uslugo, veliko molite in povabite k molitvi za vse te zadeve tudi druge svoje znance. Jaz pa se bom razen s hvaležnostjo oddolžil še tako, da bom veliko molil za vas ob svojem času.

Prosim vas, da pozdravite gospo Campano, za katero upam, da jo bom dobil veliko boljšo. Pozdravite gospo Vacchetto, gospo Jano in gospodično Polliotti. Posebej prisrčno pozdravite viteza Cesareja, ki mu želim iz vsega srca trdno zdravje, veselje in srečno življenje.

Bog naj vas vse blagoslovi in imejte me v J. K.

Ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 9. maj 1874

Via Sistina 104

XV. DON BOSKOVO PISMO KLERIKU ENRICU MORGANTIJU

Naslovnik tega pisma je bil brat msgr. Pasqualeja, nadškofa v Raveni, takrat asistenta v Oratoriju, in don Massimina, prav tako salezijanca.

Dragi moj Morganti!

Pogovori se z don Ruom glede časa, ko boš šel domov na vojaški nabor. Upam, da boš za vedno odpuščen, in v tem smislu prosi Gospoda, da bi te uslišal. Zaupajmo v Marijo Pomočnico, ki zmore storiti, česar mi ne moremo.

Misli na prihodnje leto na svoj tretji gimnazijski razred.

Bog naj te blagoslovi in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. september 1876

XVI. DON BOSKOVO PISMO DON GROSSU

Gre za don Giovannija Grossa, ki smo ga dobili v Marseillu kot pevovodja. Tokrat je bil klerik v Lanzu, od koder je jeseni odšel v Patronat sv. Leona.

Dragi moj Grosso!

Do sedaj še ni nič odločenega. Moram prej govoriti s teboj. Storili bomo vse, da te na naboru oprostijo. Toda o tem se bova pogovorila osebno o pravem času.

Ti skušaj biti v vsem vzoren salezijanec. Pokorščina je osnova in podpora vsake kreposti. Od tebe pričakujem čudež, da me boš razveselil z množico salezijanskih aspirantov.

Faxit Deus [da bi Bog dal].

Pozdravi vse, Bog naj te blagoslovi. Ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. julij 1878

XVII. NEKEMU GOJENCU V VARAZZEJU

Izvirnik tega in naslednjega pisma hrani župnik v Albissoli Superiore (Savona) don Luigi Savina. Mladi Simone Caviglia, ki je postal duhovnik, je umrl kot župnik v tem kraju.

Dragi moj Caviglia!

Ti z eno roko, jaz pa z dvema.

Če se strinjaš, te bom že sedaj vpisal med sinove sv. Frančiška.

Končaj svoje šolsko leto in potem bomo videli, kaj naj naredimo.

Ko bom prišel v Varazze, se bova pogovorila o najinih zaupnih stvareh. Če bo treba, mi brez vsakega zadržka piši.

Bog naj blagoslovi tebe in vse tvoje domače in imej me vedno v J. K.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. april 1875

XVIII. DEKANU V STELLA SAN MARTINO

To je župnija v Apeninih na meji z Albissolo. Dekan je bil don Giuseppe Tobia, ki je umrl leta 1902.

Dragi gospod dekan!

Gospod don Monteri, ravnatelj zavoda v Varezzeju, mi je prinesel vaših 200 frankov za pomoč našim naraščajočim potrebam.

Zahvaljujem se vam iz vsega srca, zlasti v tem trenutku, ko moramo oskrbeti s kruhom naše sirote in pripraviti obleko za naše klerike, ki so oblečeni še poletno, medtem ko se bliža zima.

Da se vam kot dober kristjan zahvalim, kakor to tudi vi želite, bomo 21. tega meseca na praznik predstavitve Marije Device v templju darovali za vas sveto mašo, naši dečki pa bodo darovali molitve in sveto obhajilo po vašem namenu.

Ko bom šel v Varazze, upam, da vas bom mogel osebno pozdraviti in se vam zahvaliti.

Bog naj vas blagoslovi in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. v globoki hvaležnosti in spoštovanju vaše spoštovane uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1882

XIX. DON BOSKOVO PISMO DON FAGNANU

Eno izmed mnogih pisem, ki jih je don Bosko poslal salezijancem v Ameriko po sobratih, ki so odpotovali iz Turina konec januarja 1881. Izvirnik tega pisma smo prejeli pozneje. Prim. MB XV, str. 24 [BiS XV, str. 18].

Predragi don Fagnano!

Dobil boš nekaj pomoči v osebju za svoje neizmerne potrebe. Upam, da ne bo dolgo, ko bomo mogli poslati naslednjo odpravo. Tukaj v Evropi nas tako silno iščejo in lahko rečem s silo zahtevajo, da ne moremo dihati, se pravi, da ne dohitevamo z vzgojo osebja.

Prišel je ubogi Rizzo, šel je k svoji materi. Ne vem, kaj bo z njim. Jaz naredim, kar je v moji moči, da bi preprečil popoln propad.

Prejel sem tvoje zadnje pismo. Predmetov še nisem dobil. Rad bi jih čim prej imel v rokah. Izdelava štole z napisom *Naj živi Leon XIII.* je odlična misel. V čast nam bo.

Glede drugega bodi miren. Največje dejanje naše Družbe je Patagonija. Vse boš zvedel ob svojem času.

Ne morem ti pa skrivati, da čutim v sebi veliko odgovornost. Vendar nam Božja pomoč ne bo manjkala. Molimo zate, pomagali ti bomo z vsem, kar imamo na voljo.

Prejel sem že dvoje tvojih pisem in upam, da bom prejel še druga, ki mi jih boš poslal.

Don Debella ti bo prinesel nekaj stvari, poročila in pomoč pri delu.

Bog naj te blagoslovi, vedno dragi don Fagnano, Bog naj te ohrani vedno v svoji milosti.

Izpolnjuj in skrbi, da se bodo izpolnjevale naše konstitucije, kolikor je mogoče.

Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. januar 1881

P. S.: Pozdravi naše sestre ter *niño y niñas* in povej vsem, da jih blagoslavljam in za vse posebej molim.

P.S.: Vrhovni kapitelj je dokončno izbral don Costamagna za ameriškega inšpektorja. Ni daleč čas, ko bo po volji svetega očeta Patagonija povzdignjena v apostolski vikariat ali v salezijansko inšpektorijo.

XX. NEKI FRANCOSKI GOSPE

Ena od don Boskovih nečakinj, redovnica benediktinka v opatiji v Badia di Pradines (Loire), je 20. januarja 1930 takole pisala nečakinji materi Eulalii Bosco, hčeri Marije Pomočnice: »Neki duhovnik ima lastnoročno pisana pisma blaženega in mi jih je pustil na vpogled dva dni. Tako lepo je, da vam pošiljam prepis.« O tej svetnikovi sorodnici bomo govorili v 18. zvezku.

Gospa!

Človeško življenje je sestavljeno iz trnja in cvetk. Toda trnje se bo nekoč spremenilo v cvetje, iz katerega bodo angeli spletli našo krono za vso večnost.

Kljub temu jaz ne bom nehal moliti za vas in bom povabil tudi naše dečke, da bodo prosili za vaše ozdravljenje ali vsaj občutno izboljšanje.

Vprašujete me, kaj naj storite, da bi vključili Božjo previdnost, da bi vam prišla na pomoč. Bog nam je rekel: »Dajte in boste prejeli,« kajti vera brez dobrih del je mrtva stvar.

Zato se mi zdi zelo primerno, da darujete lep dar za cerkev in zavetišče presvetega Srca Jezusovega, o čemer vam prilagam ustrezno okrožnico.

Jaz in moji fantje (100.000) bomo goreče prosili za vaše ozdravljenje ali vsaj za znatno izboljšanje zdravja.

Bog naj vas blagoslovi.

Molite zame.

Vaš ponižni služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 5. maj 1882

Porta S. Lorenzo 22

XXI. ODLOMEK IZ OKROŽNICE SALEZIJANCEM O ENOVITOSTI DUHA IN UPRAVLJANJA

Ta odlomek je točen prepis okrožnice iz don Boskovega osnutka brez datuma.

DRAGIM SVOJIM SINOVOM IN SOBRATOM DRUŽBE SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA

Mesec maj, ki ga mi posvečamo Mariji, je tik pred vrati in jaz želim izrabiti to priložnost, da svojim sinovom in sobratom povem nekaj stvari, ki jih nisem mogel povedati na konferenci sv. Frančiška Saleškega.

Prepričan sem, da ste vsi odločeni vztrajati v Družbi in se na vso moč truditi za rešitev duš, najprej pa svoje. Da nam bo uspelo v tej prepomembni nalogi, moramo najprej izpolnjevati pravila naše Družbe. Kajti prav nič nam ne bi koristile naše konstitucije, če bi ostale v predalu naše pisalne mize. Če hočemo, da bo naša Družba napredovala z Božjim blagoslovom, je nujno potrebno, da postane vsak člen pravil vodilo našega delovanja. Vendar pa je nekaj posebnih učinkovitih stvari, da dosežemo ta cilj, in med temi sta enovitost duha in uprave.

Kot enovitost duha štejemo trdno odločitev, da hočemo stvari, ki jih hoče predstojnik za večjo Božjo slavo. Ta odločitev ne sme nikdar pojenjati, pa naj bodo težave še tako velike, za duhovno in večno korist po nauku sv. Pavla: Ljubezen vse trpi, vse prenaša (Kor 13, 73). Ta odločitev navaja sobrata, da točno izpolnjuje naloge svoje službe ne samo zaradi ukaza, ki ga je prejel, temveč tudi zaradi Božje slave, ki jo želi povečati. Iz

tega prihaja pripravljenost, da ob določeni uri opravlja premišljevanje, molitve, obisk Najsvetejšega, izpraševanje vesti, duhovno branje.

Res je, da je vse to predpisano v pravilih, toda če ne skrbimo, da bi jih izpolnjevali iz nadnaravnih razlogov, padejo naša pravila v pozabo.

Kar posebno pomaga ohraniti to enovitost duha, je pogosto prejemanje svetih zakramentov. Duhovniki naj se potrudijo, da bodo redno in pobožno darovali sveto mašo, tisti pa, ki niso duhovniki, pa naj čim pogosteje prejemajo sveto obhajilo. Toda osnovno izhodišče je pogosta spoved. Vsak naj stori vse, kar v tem pogledu predpisujejo pravila. Nujno potrebno je popolno zaupanje v predstojnika hiše, v kateri sobrat biva. Velika pomanjkljivost je v tem, da nekateri skušajo narobe razlagati odredbe predstojnika ali pa jih imajo za nepomembne in tako zmanjšujejo izpolnjevanje pravil v škodo sebi, z neprijetnostmi predstojnikom in neizpolnjevanjem ali vsaj malomarnostjo vsega, kar bi moglo biti v veliko korist njihovih duš. Vsak naj se zato osvobodi svoje volje in se odpove lastni zamisli ali naj skrbi samo za to, kar je v večjo Božjo slavo, in gre tako naprej.

Tu pa nastopi naslednja težava: pride do primerov, ko se zdi, da je bolje storiti drugače, kot je bilo ukazano. Nikakor ne. Vedno je bolje storiti, kar ukazuje pokorščina, nikdar pretvarjati duha pravil, kot jih nalaga predstojnik, priporočati izpolnjevanje pravil med sobrati. Izpolnjevati je treba do bližnjega vse, kar je predstojnik imel za večjo Božjo slavo in za korist duš. Ta sklep štejem za osnovno izhodišče vsake redovne družbe.

Z enovitostjo duha pa mora iti vštric enovitost uprave. Redovnik skuša udejanjiti rek Odrešenika, se pravi, da se v upanju na bogatejše plačilo v nebesih odpove vsemu, kar ima ali bi mogel imeti na svetu. Božji ljubezni daruje očeta, mater, brata, sestro, dom, imetje in vse, kar ima. Ker pa ima že dušo združeno s telesom, potrebuje sredstva, da se hrani, oblači in dela.

Zato da bi imel vse potrebno, ko se je odpovedal vsemu, kar je imel, se pridruži kaki družbi, ki mu vzame skrbi za materialne potrebe. Pravila družbe urejajo vse; če torej izpolnjuje pravila, je z vsem oskrbljen. Redovniku mora zadostovati ena obleka in kos kruha. Če kaj potrebuje, obvesti o tem predstojnike in ti mu vse poskrbijo. Tukaj se mora osrediniti napor vsakega. Kdor stori kaj v korist družbe, naj stori, vendar nikdar sam zase. Kakor mora biti samo ena volja, tako mora biti samo ena denarnica. Treba je znati prodajati, kupovati, zamenjavati, hraniti denar, vendar nikdar v svojo korist. Kdor bi ravnal narobe, bi delal kakor kmet, ki razmetava in meče proč zrnje, medtem ko ga drugi spravljajo na kup.

Zato svarim, da naj nihče ne hrani denarja pod navidezno lepo pretvezo, da bo s tem koristil Družbi. Najbolj koristna stvar za Družbo je izpolnjevanje pravil.

Obleka, soba, oprema naj bodo daleč od vsake izbranosti. Redovnik mora biti vsak trenutek pripravljen, da zapusti svojo celico in se predstavi svojemu Stvarniku, ne da bi ga karkoli zadrževalo in bi mu bilo žal, da bi se predstavil pred Sodnikom.

XXII. KANONIK BELLONI DON BOSKU

Osservatore Romano je 21. avgusta 1935 v anonimnem članku z naslovom *Un'era della carità in Palestina [Obdobje krščanske dobrodelnosti v Palestini]* - Abuna Antùn Belloni poročal o delu kanonika Bellonija.

Toda kako naj bi podaljšali njegovo ustanovo? Ustanovil je malo Družbo svete Družine. Ker je želel zagotoviti prihodnost svojim svetim namenom, se je 1878 odpravil v Turin k don Bosku, kateremu je daroval samega sebe in svojo ustanovo. Don Bosko ga je nadvse ljubeznivo sprejel in mu dal zasebna in javna znamenja svoje naklonjenosti, vendar ni mogel privoliti v njegove svete želje. »Zdaj ne morem sprejeti ponudbe zaradi pomanjkanja osebja,« je dejal. »Prišli bodo za menoj moji sinovi.« In don Bosko je bil prerok. Dejansko je prvi don Boskov naslednik častitljivi don Mihael Rua 1891 privolil v ponovne prošnje Abuna Antùna Bellonija in poslal v Betlehem nekaj salezijancev in hčera Marije Pomočnice in tako zagotovil nadaljevanje in razvoj ustanove.

XXIII. KNEGINJA D'AREMBERG

V MB XVI na strani 146 [BiS XVI, str. 96] smo poročali, da je kneginja d' Aremberg 23. maja 1883 prosila za sprejem pri don Bosku. Svetnika je že obiskala 20. istega meseca pri klarisah v Lillu. Poročilo v samostanskem arhivu o tem don Boskovem obisku v samostanu podaja naslednje nadrobnosti.

Gospa kneginja D' Aremberg je prišla iz Bruslja, da bi videla svetega redovnika in govorila z njim. Pred mašo je izročila redovnicam zavoj s prošnjo, da bi ga dale don Bosku. Po zahvali po maši jo je dal poklicati, da bi se zahvalil za velikodušni dar. Njeno visočanstvo ga je prosila nasvete pri vzgoji mladih kneževičev (mož, ki ga kar naprej objokuje, ji je umrl). Zapustila je don Boska potolažena in utrjena v dobrem in bila nadvse hvaležna skupnosti, ki ji je omogočila to srečanje.

Kronika redovnic Presvetege Srca, ki jih je don Bosko prav tako obiskal, poroča o predhodnem kratkem obisku kneginje v njihovem samostanu dne 9. maja. Govori o knezu. Vendar gre za pomoto ali pa je bil kneževič.

XXIV. DON BOSKOV NASVET IN PREROKBA

V XVI. zvezku na strani 189-190 [BiS XVI, str. 124] smo poročali o novici, ki je izviralala iz pričevanja grofice Grochelske, ne da bi mogli imenovati osebo, o kateri je bil govor. Sedaj pa zaradi zanimanja našega poljskega inšpektorja don Kopa stvari lahko pojasnimo od strani nje, ki je prejela nasvet in napoved.

*Domaine de St-Sauveur, Roquebrune - Var
22. december 1935*

Pozimi 1883-1884 sem v Cannesu imela srečo, da sem videla don Boska. Govorila sem mu o svoji želji, da bi stopila v karmel. Pogledal me je in dejal: »Ne, ne, ne. Čez dve leti se boste omožili, odšli boste v zelo oddaljeno deželo, prišli boste v zelo številno in pobožno družino in imeli veliko otrok. Zelo boste srečni in dočakali pozno starost.«

To mi je povedal sveti don Bosko in vse to se je zgodilo. Še iste zime sem spoznala grofa Andreja Zamoyskega in se z njim omožila 10. novembra 1885. Odpotovala sem na Poljsko, vstopila v zelo številno in pobožno družino, ki je bila z menoj zelo dobra.

S svojim možem sem živela 42 let v zelo srečnem zakonu, obdana od svojih otrok, vnukov in pravnukov, ki jih vse priporočam varstvu svetega Janeza Boska.

*CAROLINE DE BOURBON
princesa obeh Sicilij
grofica ANDRE ZAMOYSKA*

XXV. V ZVEZI Z »VELIKIMI POGREBI NA DVORU«

Ko se je pripravljaj zakon o zaplembi cerkvenega premoženja iz zaprtja samostanov, je imel don Bosko 1854 dvoje sanj, v katerih so bili napovedani veliki pogrebi na dvoru, če bi ta dva zakona bila odobrena. Don Lemoigne, ki o njih poroča v petem zvezku (str. 176-180 [BiS V, str. 113-115]), pove tudi, na kak način bi bila grožnja sporočena vladarju. Listina, ki jo je prvič objavil Antonio Monti v *Novi Antologii* (1. januarja 1936 stran 65), nam omogoča poročilo, ki ni brez pomena. Kraljica mati Maria Teresa, vdova po Carlu Albertu, je navdihnena v svoji pobožnosti štiri leta pred don Boskom izpovedala, kar je potem povedal don Bosko. Ko se je 1850. bližal dan odobritve Sicardijevega zakona o odpravi cerkvenega sodišča, mu je sveta žena, ki je hotela sina Viktorja Emanuela pregovoriti, da ne bi podpisal zakona, ne da bi prej govoril s papežem, iz Moncalierija 9. aprila pisala nadvse materinsko pismo, v katerem je med drugim povedala: »Bog ti bo obilno poplačal, te blagoslovil ali pa težko kaznoval in boš nakopal obilo gorja nase, na svojo družino, na deželo, če ga boš podpisal. Pomisli, kako velika bi bila tvoja žalost, če bi Gospod poslal bolezen ali bi ti vzel tvojo Adelo, ki jo imaš v svoji sveti ljubezni tako zelo rad, ali tvojo Chichino (*Clotilde*) ali tvojega Betta (*Umberto*). In če bi mogel videti v moje srce, kako silno sem žalostna in v strahu, da boš podpisal ta zakon. Kajti prepričana sem, da nas bodo zadele nesreče, če boš to storil brez papeževe privolitve. Mogoče bi tvoje srce, ki je bilo vedno tako nežno in občutljivo in ki je tako zelo ljubilo svojo mamičo, potolažilo moje gorje.« Kako so se uresničile žalostne napovedi, je mogoče videti v navedenem zvezku na strani 185 [119] (smrt Marie Teresie), na strani 186 [120] (smrt kraljice Marie Adelaide), na strani 196 [125] (smrt princa Ferdinanda, kneza genovskega, kraljevega brata) in na strani 238 [149] (smrt zadnjega sina Viktorja Emanuela).

XXVI. DON BOSKO V NEIZDANIH SPOMINIH GENERALA G. B. ROLLA

G. B. Rolla, doma iz Genove, general major in mornariški komisar je pri osemdesetih letih napisal Spomine, ki jih neobjavljene hranijo njegovi vnuki. Zelo izobražen mož in popoln kristjan je vse do zadnjega ohranil popolno svežino svojega duha. V svojem spisu je posvetil kratko poglavje tudi don Bosku. V njem navaja svoje osebne vtise in z njimi nekaj nadorbnosti, ki morejo biti koristne za svetnikov življenjepis!

Šlo je samo za kratko srečanje in nič več, ko sem 1880 prvič videl don Boskov obraz, vendar je bilo to srečanje s svetnikom, ki v duši vedno pusti dober vtis. Ko sem 1879 prišel iz Rima v La Spezio, ker sem bil imenovan za poročevalca Upravnega sveta tamkajšnje mornariške bolnišnice, sem videl, da so salezijanci pod vodstvom don Boska ustanovili v Via degli Aranci na željo svetega očeta, ki jo je tudi vzdrževal, osnovno šolo. Šolski razredi in stanovanja so bili v prvem nadstropju, v pritličju, ob majhnem stebrišču ob vhodu, pa precej velika kapela z dvema oltarjema. Ker sem imel nedaleč od tod najeto stanovanje, sem hodil v to kapelo vsako jutro k maši in včasih ob večerih tudi na blagoslov z Najsvetejšim. Kapelico so upravljali salezijanci, ki so jih ljudje imenovali *pretini* [mali duhovniki] bodisi zato, ker so bili nekateri majhne postave, bodisi zato, ker so bili zelo mladi. Dejansko je bil njihov ravnatelj don Angelo Rocca zelo mlad.

Z njim, ki sem ga pogosto videval, sem dostikrat govoril.

Nekega jutra mi je povedal, da me je vpisal med salezijanske sotrudnike, in mi izro-

čil vpisno knjižico z lastnoročnim don Boskovim podpisom, kar mi je bilo zelo ljubo. Nekaj dni pozneje je stopil k meni in rekel, da če bom malo počakal, bom lahko videl don Boska, ki ga je pričakoval. »Rade volje,« sem odgovoril in ostal z njim pri majhnih vhodnih vratih. Zares ni trajalo dolgo, ko je vstopil ta veliki človek, o katerem sem slišal toliko govoriti in prebral njegov življenjepis Du Boysa, vendar nisem imel nikdar sreče, da bi ga videl.

Don Bosko je bil v Rimu nekoč, ko sem bil tam v službi, pa nisem imel priložnosti, da bi mi ga kdo predstavil, čeprav sem imel več prijateljev, ki so ga poznali in ga osebno obiskovali v samostanu Torre de Specchi, kjer je bival kot gost.

Eden izmed njih, ki mu je z denarjem pomagal ustanoviti zavod v Sampierdareni in je bil spotoma v Rimu, je videl don Boska, mi je rekel, da je svetemu očetu omenil zlobne govornice, ki so se širile po Rimu o vedenju (menim, da je bilo to za prejšnja leta) kardinala Antonellija in da mu je papež odgovoril, da mu je to znano.

Spominjam se, da je *Voce della Verità*, ki je hotela biti bolj papeška kot papež, poročala o nevarni in temni navzočnosti nekega piemontskega duhovnika v Rimu, za katerega so menili, da je imel nalogo, da bi razpravljal o spravi. Kaki gorečnejši! Hoteli so se zoperstaviti tudi nekemu svetemu duhovniku in nekemu svetemu papežu! Prekinil je pogovor, ki je postajal bridek.

Ko je don Bosko vstopil v hišo Via degli Aranci, me je don Rocca predstavil kot salezijanskega sotrudnika, ki je pristopil pred kratkim v združenje. Stopil sem bliže, mu poljubil roko in dobil v odgovor ljubezniv nasmeh. Prav tako sta se smehljala oba spremljevalca, se pravi en duhovnik, ki je bil brez dvoma don Rua, ker se mi je njegov obraz dobro vtisnil v spomin, in vitez Giuseppe Bruschi, ravnatelj poštnega urada, ki je nekaj let pozneje vstopil k salezijancem in umrl kot duhovnik v La Spezii. Potem so vsi skupaj odšli po stopnicah.

To je bilo samo srečanje in nič več, toda blagodat, da sem spoznal tako slavnega človeka, ki je danes gotovo med blaženimi v nebesih, je zame nekaj velikega. Da mi je to srečo posredoval in da me je vpisal med salezijanske sotrudnike, se moram zahvaliti don Angelu Rocci, kjer koli je že.

In ker v tem poročanju nočem biti vezan na časovno zaporedje, kot sem napovedal na začetku, povem, da sem se nekaj let pozneje spet srečal z don Boskom in ga pozdravil.

Takrat so salezijanci že zapustili Via degli Aranci in so se preselili v hišo, ki so jo zgradili ob cerkvi na Viale Garibaldi. Tu so poleg šole imeli še konvikt, nekaj delavnic in praznični oratorij. Prebivalci so v velikem številu prihajali v cerkvo, ker je bila tam podoba matere Božje Marije Snežne, ki jo salezijanci goreče častijo. Podobo so s sodelovanjem krajevnega škofa msgr. Rosatija v slovesni procesiji prenesli iz opatijske cerkve Santa Maria.

Don Bosko je torej prišel na obisk v to novo postojanko, ki je naredila tako velik napredek od svojih skromnih začetkov verjetno 1882 ali prve mesece 1883.

Spominjam se, da sem ga ob prihodu pozdravil in mu znova poljubil roko, kar sem verjetno storil tudi na dan njegovega odhoda, vendar nisem imel priložnosti, da bi z njim izmenjal kako besedo. Slišal sem konferenco, ki jo je imel s prižnice pred maloštevilnim poslušalstvom, verjetno zaradi dneva med tednom in zaradi neprijazne ure.

Toda mož se mi je zdel zelo utrujen in noge so ga komaj nosile.

Poleti 1884 sem trdno upal, da se bom mogel z njim pogovoriti, pa sem bil spet razočaran. V Turinu so priredili veliko obrtno in umetniško razstavo in jaz sem se s svojim očetom odpravil v piemontsko prestolnico. Nisva opustila obiska veliki razstavi človeških slabosti in revščine v Mali hiši Božje previdnosti – Cottolengo – večnemu čudežu ljubezni in otipljivemu dokazu izvora naše vere. Šla sva v bližnji salezijanski Oratorij z odločno voljo, da govorim z don Boskom, za kar sva tudi prosila.

Odgovorili so nama, da spoveduje dečke, ko pa bo končal, bova mogla govoriti z njim.

Ko smo stali na dvorišču, smo ga videli, kako je stal ob odprtih zakristijskih vratih cerkve Marije Pomočnice obdan od tropa dečkov in jih spovedoval. Čas je tekel, toda mladi spovedanci so znova in znova prihajali in midva sva se odpovedala sreči, da bi ga dočakala.

To je bilo na žalost zadnjikrat, ko sem videl tega svetnika, toda predstava, ki jo hranim o njem, je podoba apostola mladine pri izpolnjevanju svetega apostolata, s katerim je rešil toliko duš in toliko fantov spravil na pot popolnosti s tem, da so ga posnemali in šli za njim.

KAZALO

PREDGOVOR.....	6
1. POGlavJE.....	12
<i>NOVO LETO, OBISKI, KONFERENCE, SVETNIKOVA BOLEZEN</i>	
2. POGlavJE.....	26
<i>SKOZI LIGURIJO V FRANCIJO IN IZ FRANCIJE NAZAJ V LIGURIJO</i>	
3. POGlavJE.....	50
<i>EN MESEC V RIMU. CERKEV PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA.</i> <i>SANJE O PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI ORATORIJA.</i> <i>VRNITEV SKOZI FIRENCE IN BOLOGNO</i>	
4. POGlavJE.....	84
<i>PODELITEV PRIVILEGIJEV</i>	
5. POGlavJE.....	97
<i>DON BOSKO V ORATORIJU OD MARIJE POMOČNICE DO SV. JANEZA.</i> <i>ZA VELIKO LOTERIJO</i>	
6. POGlavJE.....	122
<i>O POTEKU ŽIVLJENJA V ORATORIJU</i>	
7. POGlavJE.....	141
<i>DON BOSKOVO BIVANJE V PINEROLU</i>	
8. POGlavJE.....	155
<i>V ČASU KOLERE V LETU 1884</i>	
9. POGlavJE.....	164
<i>DON BOSKO IN DRŽAVNA RAZSTAVA V TURINU</i>	
10. POGlavJE.....	172
<i>OČETOVSKA OPOROKA IN PAPEŠKI UKREP</i>	
11. POGlavJE.....	193
<i>PRVI SALEZIJANSKI ŠKOF</i>	
12. POGlavJE.....	216
<i>PREDLOGI USTANOV V ITALIJI IN NEKAJ POSAMEZNOSTI</i> <i>O ITALIJANSKIH HIŠAH LETA 1884</i>	

13. POGLAVJE	234
<i>PONUDBE IZ TUJINE ZA SALEZIJSKE USTANOVE LETA 1884</i>	
14. POGLAVJE	246
<i>NEKAJ PRAKTIČNIH NAVODIL IN DVOJE SANJ</i>	
15. POGLAVJE	262
<i>RAZLIČNO DOPISOVANJE LETA 1884</i>	
16. POGLAVJE	281
<i>LETNO POTOVANJE 1885 V FRANCIJO</i>	
17. POGLAVJE	307
<i>V ORATORIJU, IZ ORATORIJA, ZA ORATORIJ. POSTANEK V MATHIJU</i>	
18. POGLAVJE	345
<i>NORFOLŠKI VOJVODA</i>	
19. POGLAVJE	353
<i>ZA CERKEV IN ZAVETIŠČE SRCA JEZUSOVEGA</i>	
20. POGLAVJE	364
<i>O NEKATERIH HIŠAH IN PREDLOGIH V ITALIJI</i>	
21. POGLAVJE	393
<i>V ŠPANJI IN FRANCIJI</i>	
22. POGLAVJE	408
<i>V URUGVAJU, BRAZILJI IN ARGENTINI</i>	
23. POGLAVJE	433
<i>ANEKNOTE, SMERNICE, PISMA</i>	
DODATEK – DOKUMENTI	458
<i>PREDHODNI DOKUMENTI IN DOGODKI</i>	570

BIOGRAFSKI SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
17. ZVEZEK

9 789612 891404